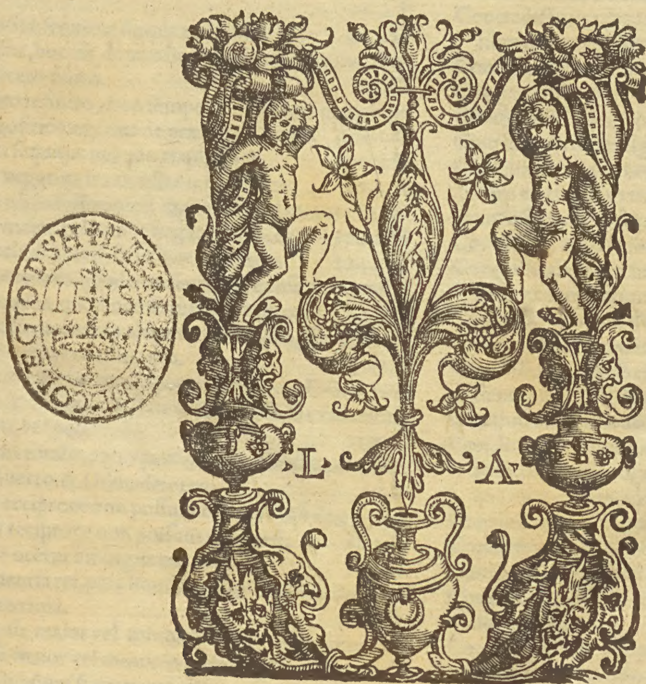

Delacomp de ihs de seuilla

AVGVSTINI NIPHI
MEDICES SVESSANI PHILOSOPHI
SVPER LIBROS
PRIORVM ARISTOTELIS

Commentaria castigatissima: quæ figuris quibusdam ex optimis exemplaribus desumptis, syllogismorum omnium in quacunq; figura contextorum tam vtiles, quàm inutiles coniugationes ingeniosissime ostendentibus, luculentiora reddita sunt: necnon quamplurimis margineis annotationibus illustrata.

Accedunt etiam duo luculentissimi indices: Alter Voces ac Res notatu dignas, Alter Capita Librorum præmonstrans.

VENETIIS APVD IVNTAS
M D LIII.

INDEX OMNIVM NOTATV dignorum, ac Quæstionũ, quæ in his Commentarijs Augustini Niphi Suesani, super libros Priorum Resolutiuorum habentur, disertissime ostendens.

18

An Ariſto.

Indicis Commentariorum super Libros Priorum, finis.

INDEX CAPITVM LIBRORVM PRIORVM RESOLVTIVORVM ARISTOTELIS.

Capita Primi Libri, ac particulæ Primæ.

Portio Secunda.

Portio Tertia.

De Resolutione.

Capita Libri Secundi.

FINIS.

ARISTOTELIS STAGIRITAE PERIPATETICORVM PRINCIPIS, PRIORVM RESOLVTIVORVM LIBER PRIMVS,

Cum Augustini Niphi Suessani clarissimis commentarijs.

SVMMA LIBRI.

Quibusdam præcognoscendis declaratis, agitur de Propositionum Conuersionibus, de Omnium Syllogismorum Figuris, ac complicationibus. De Figurarum, ac Terminorum omnium syllogismorum numero. De medij syllogistici inuentione. De Syllogismorum male contextorum, ad proprias figuras deductione.

De tribus figuris.

Circa demõstrationem, quæ in scire p demonstrãtionẽ dirigit; huius generalis intẽtio est.

PRIMVM DICERE circa quid, & cuius intentio est: quoniam circa demonstrationem est, & demonstratiuæ scientiæ.

Cõmen. 1.

QVoniã mos est eorum, qui scribunt, ponere intentionem eorum, quæ scripturi sunt: Arist. ergo eorum quę scripturus est intentionem proponit: & ait se oportere dicere circa quid, & cuius est intentio: quoniam intentio est circa demonstrationem, & demonstratiuæ scientiæ: hæc de intentione.

Dubiũ Philoponi.

Sed fortasse dubitares primo, quia Arist. nec in Primo, nec in Secundo huius de demonstratione, vel de demonstratiua scientia agit, ergo intentio quam proponit, nõ est ad propositum præsentis libri. Præterea, dato q̃ intentio, quam proponit, esset ad propositum præsentis libri, demonstratio & demonstratiua scientia idem est, vt Secundo Posteriorum in fine tradit, & postea dicemus: igitur, cum dixit intentionem esse de demonstratione, non oportebat addere, & de demonstratiua scientia. Neoterici dixerunt Aristot. in his verbis posuisse intentionem tam huius libri, q̃ libri Posteriorum. Intentionẽ quidem libri Posteriorum, dum dixit de demonstratione, Intentionem vero præsentis libri, dum ait, & demonstratiuæ scientiæ: quia per demonstratiuam sciẽtiam syllogismum intellexerunt. Quæ expositio stare non potest, quia statim cum inquit: {Deinde determinare} ponit intentionẽ p̃sentis libri: ergo illam non ponit in his verbis: Potissimum, cum verbũ illud: {Deinde} quid diuersum à præcedenti indicet: quare, si hic intentionem libri Posteriorũ posuit, postea intentionẽ præsentis libri ponere cogetur. Præterea durum est per demonstratiuam scientiam intelligere syllogismum. Alij dixerunt Arist. his verbis posuisse intentionem libri Posteriorum tantum, postea iten tionem pręsentis libri, vt argumentum cogit. Verum alterum verbum alterius esse expositiuum dicunt, legũt. n. sic, primum dicere, oportet supple: deficit. n. verbũ oportet more attico (vt Philop. inquit) circa quid, & cuius est intẽtio. Et, lege pro idest, q̃m intentio supple est circa demonstrationem, &, pro idest demonstratiuæ scientiæ.

Ordinẽ hui9 libri ad alios Logicę vide in dilucidatorem in Prologo Libri Posteriorũ.

Auer.

Auerroes autem in paraphraxe voluit Arist. in his verbis tetigisse intentionem libri Posteriorum, & eius vtilitatem siue finem: & ideo inquit, {primum dicere oportet circa quid} tanquam circa intentionem & subiectum, & cuius est intentio, siue gratia cuius est intentio præsentis libri. Q̃m intentio circa demonstrationem est, tanq̃ circa subiectum, & gratia demonstratiuæ scientię, tanq̃ gratia finis. Verbũ. n. q̃m de demonstratione, respondet illi verbo circa quid, verbũ vero demonstratiuæ scientię respondet illi verbo cuius. Vt etiam Philoponus animaduertit. Sed hęc Auer. expositio ambigua videtur: non enim erat necessarium ponere intentionem libri Posteriorum pro intentione præsentis libri. Propterea Philoponus vult Aristo. posuisse intentionem pręsentis libri, & vtilitatem illius intentionis. Cum enim dicit de demonstratione, posuit intentionem præsentis libri: cum dixit, demonstratiuæ scientię, posuit vtilitatem: est enim demõstratiuus syllogismus vtilis ad demõstratiuam scientiam, vtilis etiam ad philosophiam. Causa expositiõis est, quia Philoponus differentiam facit inter intentionem, & subiectum. Secus Hammonius & alij græci, qui inter subiectum & intentionem nullam differentiam fecerunt. Sed hæc Philoponi expositio non placet. nam cum Arist. ait de demõstratione esse intentionem: quia demonstratio est finis logici negocij, vel est finis huic libro ĩtrinsecus, vel extrinsecus. non intrinsecus, cũ non in hoc libro tractetur: nec extrinsecus, quia sic cuiuslibet libri facile esset assignare finem: nam omnium scientiarum finis est cognitio rerum diuinarum extrinsecus. Si quis autem vellet, posset defendere Auerroem. Si verba eius trahantur ad bonum sensum, & dicere, quod Aristo. supponit librum hunc & librum Posteriorum esse quasi vnum librum totalem, quia vterque sub analytico genere continet, & huius totalis libri quasi vnius intentionem tangit, cum inquit de demonstratione, & finem illius, cum inquit & demonstratiuę scientię. Et per intẽtionem intelligit subiectum istius libri totalis, subiectum enim scientiæ analyticæ, siue librorum analyticorum est demõstratio, finis vero demonstratiua scientia, hoc est omnis scientia, quæ demõstratione acquiri potest, vt dicemus. Sed occurres, nam subiectum debet eẽ communissimum in scientia, modo syllogismus videtur communior demonstratione. De hoc disputauimus in compluribus locis, nunc vero dicamus subiectũ primum in scientia non esse communissimum, sed sub primo prædicato immediatũ. Vnde in negotio analytico primum prędicatum est syllogismus, primum vero subiectum demonstratio, in præludio autem aliter diximus, verum de his alibi. Inquit {Primum dicere} supple oportet, {circa quid} tanquam circa subiectum totius analytici negocij, {& cuius} gratia supple est {intentio analytica tota. Et respondens ad verbum illud circa quid, inquit {q̃m circa demõstrationẽ est tota analytica intẽtio. Et respondens uerbo illi cuius, inquit, {& demonstratiuæ scientiæ gratia. Cum vero dicebatur demõstrationem, & demonstratiuam scientiam idem esse, dici potest, q̃ licet demonstratio & demonstratiua scientia plerunq; ab Aristo. pro eodem accipiantur, hic tamen differunt (vt Philoponus inquit) vt sensus, & sentire. Habemus enĩ sensum in somno, & vigilia, sentire vero non nisi in vigilia, & tu intellige exemplum Philoponi bene: nam, vt sentire est à sensu, sic demonstratiua scientia à demonstratione. Insuper, sicut sensus est gratia ipsius sentire, sic demonstratio gratia demonstratiuæ scientiæ. Hactenus de intentione in generali, quæ est totius analytici negocij.

Philoponi expositio.

Hoc est peripatetice dictũ cũ consideraueris ỹba Aris. in fine Secundi Posteriorũ.

Deinde determinare quid est propositio, & quid terminus, & quid syllogismus, & qualis perfectus, & qualis imperfectus. Post hæc autem, quid est in toto esse, vel non esse hoc in hoc. Et quid dicimus de omni, aut de nullo prædicari.

Cõm. 2.

Philoponus vult, ꝙ, postq̃ accepit Arist. intentionem, hic accipiat quædam vtilia, quæ valebũt ad ea, quæ dicturus est de proposita intentione, imitatus morem Geometrarũ, qui præaccipere consueuerunt Theoremata quędã vtilia ad eam, quã proposuerunt doctrinã. quod quidem in lib. Prędicamentorum obseruauit: vbi uolens agere de Prædicamentis, prędocuit quid sint ęquiuoca, & qd vniuoca, & alia in libro de Interpretatione quid nam sit nomen, quinã verbũ, & alia. Ego vero arbitror, ꝙ licet hæc quæ proponit, vtilia sint ad propositam intentionem, tamen dico, ꝙ, postq̃ Arist. posuit intentionem totius analytici negotiȷ̃, hic resumit omnia ea, de quibus pertractabit in hoc libro, vt innuat intentionem præsentis libri in specie: uolens in hoc libro pertractare quid sit propositio, quid terminus, & quid syllogismus, & qualis perfectus, & qualis imperfectus. Præterea pertractabitur quid est, hoc subiectum esse, vel non esse in toto hoc prædicato. Etiam quid siue quid est quod dicimus de omni subiecto, aut de nullo subiecto prædicatum prædicari. Quo vero ad verba attinet, cũ dicit {deinde determinare} supplendum est verbum oportet. verbum vero (deinde,) annotat ordinem in intentione: quia in intentione primum oportet dicere de demõstratione, deinde de his, in executione autem est totum oppositum: in executione enim oportet dicere de his: quæ enim sunt priora in executione, sunt in intentione posteriora. Cum vero dicit {qualis perfectus & qualis imperfectus} hoc facit, quia perfectio syllogistica est accidens syllogismo non varians eius substantiam (vt dicemus) dicit autem {esse vel nõ esse, de omni aut de nullo} complexus propositionem affirmatiuam, & negatiuam. Quomodo vero subiectum esse vel non esse dicatur in toto prædicato, & quid sit prædicatum dici de omni vel de nullo subiecto, posterius dicemus.

Dub. 1. An tractet de oĩb⁹ syllogismi causis.

Sed dubitares primo Boethus in lib. de Syllogismo categorico, qui huic libro correspondet, vult ad tractatum de syllogismo eẽ necessarium tractare de quatuor causis. Sed Aristo. solum materiales causas tangere videtur. Fortasse dici potest eũ omnes causas tetigisse, materiales quidem dum de termino, & propositione proponit, effectrices vero dum de principiȷ̃s regulatiuis, s. quæ sunt esse vel non esse in toto, & de omni vel nullo prędicari: hæc enim sunt vt effectiua syllogismorum principia. De fine vero dum de syllogismo demonstratiuo proposuit. Ac de forma, dum de perfecto, & imperfecto proponit: species. n. forma sunt generis.

Dub. 2. Cur nõ agit de Nomine ac Verbo.

Secundo dubitabis, quia Boethus in eo libro vult ad tractatum de syllogismo esse necessarium agere de nomine & verbo, quæ Arist. nunc prætermittit. Neoterici dixerũt de nomine & verbo præsupponi esse dictum in libro de Interpretatione, vbi etiam de enunciatione dixit. Hic vero dicit de termino. Sed hoc nihil est, quia à pari nec de ꝓpõne hic agẽdum esset, quia de illa dictum est in lib. de Interpretatione. Ideo dicendũ hic pertractari de nomine & verbo, & de enunciatione, sed dum agit de nomine, & verbo, agit de eis sub prætextu termini, de enunciatione, sub prætextu propositionis.

Dub. 3. An agat de p se syllogismo accidentibus.

Dubitabis & tertio, quia Aristot. videtur prætermittere accidentia per se syllogismi. Dicunt Aristot. illa indicasse per quod quid est syllogismi. nam quod quid est, est omnium accidentium principium. Melius dici potest illa indicasse per ea quæ inquit. Qualis perfectus, qualisue imperfectus. Nã licet sint species, quia sunt accidentales species, sunt accidẽtia.

Dubõ. 4. Cur hic de terminis, cũ de his alibi actum sit.

Quarto quæres, cur de terminis hic, cum satis de simplicibus dictum sit in libro Prædicamentorum. Hammonius libro Peri hermenias ait de simplicibus esse dictum in libro Prædicamentoꝝ, vt intellectus simplices significant. Vt vero partes enũciationis, de eis est dictum libro de Interpretatione, vt sunt syllogismorũ partes, de eis hic agitur: hæc de intentione.

Logos oratio logica cõnexio.

Propositio quidem ergo est oratio affirmatiua, vel negatiua alicuius de aliquo.

Cõm. 3.

E Hactenus de intentione, nunc exequitur, & primo qd propositio sit definit, & dicit, ꝙ {propositio est oratio affirmatiua, vel negatiua alicuius de aliquid} hoc est prædicati de subiecto.

Dubitationes textus. Cur a propositione, non aũt a termino, intentio initium sumat.

Sed circa hanc propositionis definitionem plures dubitationes emergunt. Prima quidem, quia non debuit incipere à propositione, sed à termino. Nã, sicut Philoponus argumentatur, aut doctrinæ ordo est à compositis, aut à simplicibus. si est à simplicibus, ergo debuit esse à termino, qui & propositione, & syllogismo est simplicior: sin autem à compositis, ergo à syllogismo: est enim syllogismus, & termino, & propositione compositior. Præterea vel doctrine ordo est à principiȷ̃s, aut à principiatis. si est à principiȷ̃s, tunc ante syllogismi definitionem debuit præmittere de dicto de omni, vel de nullo, & de esse in toto, vel non esse in toto, quæ sunt principia regulatiua syllogismi. Pręterea de propositione dictũ est in Topicis, & in libro de Interpretatione, ergo dicere de illa hic nulla est necessitas. F Pręterea vt Mar. Tullius inquit, in lib. Rhetoricæ propositio est maior syllogismi propositio, minor vero, non propositio est, sed assumptio: si ergo propositionem definit, vt syllogismi partem, oportebat etiam definire assumptionem, quæ est altera syllogismi pars. hæc quo ad textum.

Dub. 5. An ꝓpõnis definitio cõueniens.

Quo vero ad definitionem propositionis. Dubitatur primo argumento Alexan. quia, vt Top. vi. dicitur, quęlibet definitionis pars in plus est, quàm definitum, & totum in ęquo: quod etiam Secundo Posteriorum ostenditur. at in propositò, quælibet definitionis pars se habet in minus, vt affirmatio, vel negatio. Præterea in definitione non debet cadere copula, vel coniunctio. Præterea, vt Alex. argumentatur, sit æquiuocum non definitur: at propositio est affirmationi & negationi æquiuocũ, (prædicatur enim per prius de affirmatione: est enim affirmatio tempore et natura prior negatione. natura quidem, qa dignior, tempore vero, quia simplicior). Pręterea in libro G de Interpretatione definitur enunciatio, q̃ idem est quod propositio, per verũ & falsum: igitur aut hæc, aut illa male definitur. Præterea hæc est propositio, Deus est, & illa, vacuum non est, quæ non est affirmatio, uel negatio alicuius de aliquo. Præterea, hęc est ꝓpositio, Hyppocentaurus est figmentum, quæ non est alicuius de aliquo. Insuper hæc, non homo volat, propositio est, quę non est alicuius de aliquo, cum ille terminus non homo, enti, & non enti communis sit & nihil determinate significet. Adhuc hæc, Socrates, & Plato disputant, est propositio, vbi non aliquid de aliquo, sed de aliquibus prædicatur. Præterea, si propositio est affirmatio vel negatio, frustra additur alicuius de aliquo. Præterea, cur definitio potius compositione, q̃ resolutione definitur: debuit enim dici propositio est, in quam resoluitur syllogismus, vt de termino dicitur. Præterea, quare, sicut definitur per species qualitatiuas, non definitur per species quantitatiuas. Præterea, cur dixit propositionem esse alicuius de aliquo, & nõ H prædicati de subiecto. Pręterea hæc dictio ẽ cõuerso, est propositio, in illa, homo est risibilis, & ẽ conuerso, quæ tamen nõ est alicuius de aliquo: sit A est propositio, ponendo per casum ꝙ A significat mihi illam, Deus est, quæ tamen nõ est alicuius de aliquo.

De ꝓpõnis nomine.

Pro solutione primo de nomine dicamus. nam propositio græce est prothesis, latine propositio, vel præpositio, vel propositum. Nec verũ est propositionem dici quasi pro alio positionem, sed potius prothesis sonaret propositionem quasi antepositionem, cum anteponatur conclusioni. Sed, quia apud nos præpositio aliquando accipitur pro particula, quæ seruit alicui casui, aliquãdo pro assumptione, quæ anteponitur cõclusioni, ad tollendã æquiuocationem dicimus latine propositionẽ, quæ non potest intelligi, nisi pro ea assumptione, quæ in syllogismo præponitur.

Propositio. Problema. Instantia. Conclusio. Enunciatio. Quæstio.

Quo vero ad rem, Hammonius, & Græci fere oẽs propositionẽ strictissime accipientes dixerunt, ꝙ propositio, problema instantia, conclusio,

cluſio, queſtio, & enunciatio idem ſunt ſubiecto, ratione tamen differunt. nam propoſitio dicitur, vt ſyllogiſmi pars, quæ, ſi eſt demonſtrationis pars, principium igitur vt ſuppoſitio, vel petitio, vel dignitas, ſi eſt pars ſyllogiſmi dialectici, eſt interrogatio. Problema vero vt propoſitum, quod quæritur ante ſyllogiſmum dialecticum. Inſtantia vero, quatenus contraria enunciantur, aliquo affirmāte, aut negante aliquid. Quæſtio, vt quærit ante demonſtrationē.

Preſſe. ꝓpõ.

Concluſio, vt ſyllogiſmi illatio. Enunciatio, vt ſignificans mentis conceptum. At, ſi propoſitio per ſe accipiatur, Apud Rhetores propoſitio eſt maior aſſumptio, vt M. Tullius inquit. Vt ſi vellem probare Ceſarem eſſe tyrannum, propoſitio aſſumetur hæc, quicunq; petit munitiones tyrannizat, ex hac infertur, ergo Ceſar tyrannizat: hæc ergo maior apud Oratores propoſitio dicitur. Minor vero dicitur aſſumptio, nam illud additum Ceſar petit munitiones, aſſumptio eſt, cū maiori coaſſumatur. Apud vero logicum ſcilicet analyticū & topicū tam maior ꝙ minor eſt ꝓpoſitio, cōcluſio vero non propoſitio eſt, ſed ex ꝓpoſitionibus deductio.

Solutiones Dub. contra tex

Tunc ad rationes, ad primā dicēdum eum nec a ſimplicibus, nec à compoſitis incæpiſſe ſecundum doctrinæ ordinem, ſed a notioribus: quia vero propoſitio eſt termino, & propoſitione notior (ponitur enim in vtriuſq; definitione, & nō econtra:) Ideo è propoſitione incępit.

Ad. 2.

Ad ſecundam dicendum principia illa non eſſe ſyllogiſmi, vt eſt ſyllogiſmus, ſed vt eſt perfectus, vel imperfectus: Ideo poſt definitionem ſyllogiſmi, ſed ante definitionem perfecti, vel imperfecti, accipiūtur.

Ad. 3.

Ad tertiam patuit ſolutio, nam licet illa idem ſint re, ratione differunt. Ideo de propoſitione, vt eſt problema, vel inſtātia dicitur in topicis: Vt propoſitio, dictum eſt hic, vt ſuppoſitio vel concluſio dictum eſt in poſterioribus.

Ad. 4.

Excerptū.

Ad quartam patet ſolutio, propoſitio enim apud rhetorem alia ratiōe dicitur ab ea, quæ dicitur apud logicū. Ex his patet cur propoſitionis genus logon accepit, nam logos non ſolum de enunciatiua, ſed de interrogatiua prædicatur, etiam de cęteris id genus & non ſolum de oratione, quę exologos Græce dicitur, ſed de ratione, quæ Græce exologos appellatur, vt Boethus in ꝑdicamentis, poteſt aūt dici verbo cōmuni logica connexio. Verum de genere ſatis in ludicris. Hæc de definitione quo ad textū.

Ad dubitationes cōtra deſideratio-nem.

Quo vero ad propoſitiōis definitionem primo debes ſcire, ad circunſcribendam differentiam rei propriam, aliquando vti circūlocutione per diſiunctionē, aut per copulationem, & ſic Ariſto. propter ignorantiam proprię propoſitionis differētię complexus eſt illa duo ſubdiſiunctione. Aut aliter dici poteſt Ariſt. eſſe vſum mirabili breuitate, qua ſimul propoſitionis deſcriptionem, & eius in ſpecies diuiſionem, adhuc & ſpecierum definitiones complexus eſt. Propoſitionis definitionem quidem, per id, quod ait, oratio affirmatiua, vel negatiua, diuiſionem vero, dans intelligere omnem propoſitionē eſſe aut affirmatiuam, aut negatiuam. Definitionem deniq; ſpecierū, per id, quod ſubſcribit, alicuius de aliquo, Cur vero propoſitio per ſpecies deſcribatur, Alexan. aſſignat cauſam, quia eſt quoddā analogum, quod nullam habet naturam præter illas ſpecierum, hac ratione ꝑ eas deſcribitur. Hęc ſunt, quę Gręci in expoſitiōe huius definitionis tradiderunt, ex quibus non erit difficile obiecta diluere. prima quidē tria ex his eſſe diluta nemo dubitat. Quartum vero diluit Hammonius in Libro de Interpretatione, vbi aſſerit eo in libro enunciationem definitam eſſe, vt mentis inſtrumētum, & vt enuncians ea, quę in mente ſunt: &, quia in mente ſunt verum & falſum, ideo eo libro, per verum & falſum eſt definita. Accedit quod inſtrumentū fine deſcribitur. quia ergo enunciatio, vt inſtrumentum mentis ibi deſcribitur, Inſtrumenti autem finis eſt veritas, iure per verum, & falſum deſcribitur. hic autē deſcribitur, vt pars ſyllogiſmi. quia

A vero pars ſyllogiſmi, & propoſitio vt eſt pars ſyllogiſmi abſtrahit ab omni materia, tam vera ꝙ neceſſaria, non autem abſtrahit ab affirmatiuo & negatiuo, merito quorum ſyllogiſmi variantur: iure hic per affirmationē, & negationem, ibi per verum & falſum definita eſt. Quintum vero ambiguum eſt, nam Alexan. & Porphyrius dixerunt nullam eſſe propoſitionem de ſecundo adiacēte, niſi in voce: hęc enim, Socrates eſt, huic ſubordinat̃, quæ eſt, Socrates eſt ens in mēte. Tum quia verbum eſt ſemper nota eorum, quę de altero dicuntur. Tum ſecundo, quia verbum quandam compoſitionem ſignificat, quæ ſine extremis non eſt intelligere. Alij dixerunt & in voce & in mente dari propoſitionem de ſecūdo adiacente, alioquin cum dico homo eſt animal, ſenſus eſſet, homo eſt ens animal, & ſic in mente eſſet proceſſus in infinitum. Propterea hac quęſtione nunc omiſſa Ariſt. (vt patet) deſcribit ſyllogiſticam propoſitionem: modo ſyllogiſtica propoſitio non eſt niſi de tertio adiacente.

B Sed dices hic eſt bonus ſyllogiſmus, omnis Sol eſt: hic Sol, qui nunc oritur, eſt Sol: ergo hic Sol eſt. Vbi patet propoſitionem de ſecundo adiacente eſſe ſyllogiſticam. Et dicēdum in hoc ſyllogiſmo maiorem extremitatem eſſe ſumptam ante cōcluſionem in prima propoſitione, & in ſecunda, ſi ipſum eſt, eſſet maior, quod eſt contra reſolutionem ſyllogiſticam. Quia ergo propoſitio ſyllogiſtica propoſitio eſt de tertio adiacente, ideo quęlibet eſt alicuius de aliquo. Sextum etiā diluitur, quia tales ſunt propoſitiones ratiōe alterius partis, ſicut illa, Homerus eſt poeta. Nam licet Homerus non ſit aliquid, poetica eſt aliquid: & ſic hęc propoſitio hyppo eſt fictio, eſt propoſitio, quia licet hyppo. non ſit, fictio eſt aliquid, & ſic hyppo. eſt aliquid ratione fictionis. Septimum etiā deletur eadem ratione, quia licet ſubiectum per ſe nihil ſit, ratiōe pręédicati vel verbi aliquid eſt, vt diximus de Homero. Vel dici poteſt illum terminum non homo eſſe aliquid. quia ex quo pręedicatur de ente, & de non ente,

C id ſignificat, de quo vere pręedicatur pręedicatum volat. Octauum deletur, quia licet Socrates & Plato duo ſint, ſubeunt rationem vnius ſubiecti. Nonum tollitur, quia additum eſt illud alicuius de aliquo, vt definitio ſpeciei ſcilicet propoſitionis. Decimum deletur, quia propoſitio eſt ipſo termino notior, ideo non definitur reſolutione: quia enim eſt notior termino, terminus ipſe definit̃ per reſolutionem in propoſitionem, & non econtrario. Cur vero ſyllogiſmus non definitur reſolutione in propoſitiones, cū propoſitio ſit ſyllogiſmo notior, loco ſuo dicemus Vndecimum ſoluere enititur Culuerbinas. dicit enim hic eſſe definitam ſyllogiſticā propoſitionem, magis autem per ſpecies qualitatiuas, quia per illas magis diuerſificantur ſyllogiſmi, ꝙ per ſpecies quantitatiuas, quia per tales nō ita ſyllogiſmi diuerſantur. Per ſpecies autem qualitatiuas magis diuerſantur, quia propoſitioni eſſentialiores ſunt, ꝙ ſpecies quantitatiuę. Quæ ſolutio mihi ambigua eſt, quia quātitas eſt propinquior

D ſubſtantiæ, ꝙ qualitas. Pręterea, ſicut omnis propoſitio eſt aut affirmatiua, vel negatiua, ita omnis eſt vniuerſalis, aut particularis, aut indefinita. potuit ergo propoſitio definiri ſic, propoſitio eſt oratio particularis vel vniuerſalis, vel indefinita alicuius de quo. Quidam dicerēt omnem propoſitionem eſſe affirmatiuam, vel negatiuā alicuius de aliquo, non autem vniuerſalem particularē, vniuerſalem, vel indefinitam, cum aliqua propoſitio ſit non quanta. Quę reſponſio petit: poſterius enim probabimus omnem propoſitionem eſſe quantam. Dicamus ergo, ꝙ licet quātitas ſit propinquior ſubſtantię quo ad ſubſtātię materiam, qualitas eſt ſubſtantię propinquior quo ad eius formam. Ideo propoſitio per ſpecies qualitatiuas definitur tanꝙ ꝓpinquiores eius verbo, quod eſt propoſitionis forma. Ex quo patet quantitatē non eſſe ſubſtantię propinquiorē qualitate vniuerſaliter, ſed ſolū

Quātitas ſequitur ſubſtantia rõne materię, quātitas vero ratione formę.

ĳs,quæ consequuntur substantiam merito materiæ,verum de ĳs alibi. Duodecimū deletur,quia ideo per terminos transcendentes definit, quia nondum patet quid prædicatum,quidue subiectum sit. Transcēdentia vero naturaliter sunt primo nota. Circa vltimum magna differentia est inter Sorticolas. Nam aliqui eorum voluerunt ipsum econuerso , & ipsum.a.in casu esse propositiones,& cōplexa. Propositiones quidē,quia ad hoc vt aliquis terminus sit propositio , sufficit ꝙ subordinetur propositioni,complexa vero,quia ad hoc , vt terminus sit complexus,sufficit , vt subordinetur alicui cōplexo. Pro hac opiniōe sunt,& argumēta:& authoritates,quę nunc transeant.iuxta hanc opinionē definitio erit sic intelligēda propositio est oratio affirmatiua vel negatiua alicuius de aliquo,aut formaliter,aut vni tali subordinata. Hesperus vero asserit tales propositiones nō esse formaliter,licet pro ꝓpositionibus supponant: Iuxta cuius decretum argumentum erit dilutum . Sed quæ opinio horum verior sit,in paruis logicis querito.

Paulus Vene. Paulus pergul. Petrus Man. Sophisma. tex.21.

Hæc autem aut vniuersalis , aut particularis , aut indefinita est. Dico autem vniuersalē quidem, cum aliquid omni, aut nulli inesse: Particularem vero , cum aliquid alicui,aut nō alicui:aut non omni inesse. Indefinitam autē, cum aliquid inesse vel non inesse, sine vniuersali,vel particulari,vt contrariorum eadē esse disciplinam,aut voluptatem non esse bonū.

Com.4.

Præmissa propositionis definitione,eam per quantitates diuidit in vniuersalem , particularem,& indefinitam. Vniuersalem autem vocat eam,quæ omni aut nulli subiecto inesse predicatū significat, Particularem aūt, quæ alicui subiecto inesse,aut alicui subiecto non inesse, aut nō omni subiecto inesse significat.Indefinitā deniq;, quæ prędicatum inesse subiecto,vel non inesse sine vniuersali vel particulari significat. Cuius indefinitæ exempla ponit. Affirmatiuę quidem, vt contrariorum disciplina eadem est,negatiue vero , voluptas non est bonū. Tacuit autem exempla propositionis vniuersalis , atq; particularis,quia exempla indefinitæ sufficiunt.nam,si ad subiecta additur particulare signum , propositiones quæ indefinitę erant , particulares fiunt. si autem addit signum vniuersale,fiunt vniuersales. Quo vero ad constructionem attinet,in textu deficit verbum significat, more attico. Quo deniq; ad verba attinet , vt Philoponus inquit, Aristo. particularem affirmatiuam vna voce significauit,negatiuā autē duabus vocibus, videlicet per hanc vocem alicui non,& per illam non omni,quia particularis negatiua duobus opponitur,ei qui dicit aliquis,& ei,qui dicit omnis : ex quo patet verba illa, aut non alicui,esse intelligēda postposita negatione, scilicet hoc modo alicui non.nā non alicui æquipollet omni.

De qualitate ꝓpositionū. Quæstio.I.

Hæc quo ad verba. Quo vero ad rem, Queritur primo,vtrum propositionis quantitas sit vera & prędicamentalis,an similitudinaria. Nonnulli Neotericorum, & quidē non imperitorū dixerunt quātitatē,qua ꝓpositio dicitur vl'is , particularis , vel indefinita,esse veram, & prædicamētalem. Declarant,quia per illam mensuratur prędicamentaliter quantum , vt oratio:ꝙ vero oratio sit prędicamentaliter quanta,in libro Prædicamentorum patet. Sed hęc positio est falsa,& non ꝓbat,quod intendit. Falsa quidem,quia prędicamentalis quantitas est mensura substantię prędicamētalis, at propositio nō est substantia prędicamentalis: ergo quantitas,qua propositio est vniuersalis,vel id genus,non potest prædicamentaliter dici. Quod vero non ꝓbet,declaro,quia concesso eis, ꝙ oratio sit prędicamentaliter quātum,vt ipsa est prædicamentaliter quanta non mensuratur vniuersalitate,aut id genus, sed quo ad tēpus , quia est aut longa, aut breuis,& quo ad syllabarum numerum,vt quia

Oratio quo ad quātitatē spectet.

E est ex duabus vel tribus syllabis, pro ratiōe pedum. Est ergo dicendum eam quantitatem, qua propositio mensuratur, quaue dicitur vniuersalis,particularis,vel indefinita,esse similitudinariam,atq; metaphoricam,veluti & ipsa propositio metaphoricę substantia dici potest. Præterea quantitas inest ei,cui inest ratione materiæ, ergo qualis est materia,talis & quātitas dicenda erit. at propositionis materia subiectum eius est , quod non ꝓprie, sed metaphorice materia dicitur:ergo & eius quātitas metaphorice dicetur . Erit ergo quantitas, qua ꝓpositio dicit vniuersalis , & id genus metaphorica quatenus est mensura subiecti,vel acceptionis eius pro suppositis in ordine ad prędicatum.

Quid quātitas.

Et quoniam quantitas est continua & discreta, Queritur consequenter,an propositionis quantitas sit metaphorice discreta,an metaphorice continua? Neotericorum nonnulli arbitrantur quantitatem esse metaphorice continuam.cum igitur triplex sit continua quātitas, F linea videlicet,superficies,& corpus,particularitas,qua propositio particularis dicitur , est metaphorice linea. Nā,vt linea est quantitas à puncto ad punctum,sic acceptio subiecti in particulari propositione est quantitas à subiecto ipso quasi puncto,ad suppositū,quasi punctū. Potest enim à subiecto ad suppositum trahi vna quasi linea. Indefinitas vero,qua propositio dicitur indefinita est metaphorice superficies: nā in tali ꝓpositione subiectum accipit ad minus pro duobus,vnde descensus erit quasi triangula superficies,quia vero in ꝓpositione vniuersali subiectum accipitur pro omnibus vel pro nullis, vniuersalitas propositionis erit metaphorice corpus:huiusmodi enim q̄ibus dimensionibus terminatur. Quæ positio nō placet,quia tunc non posset indefinita ꝓpositio vera esse nisi eius subiectum acciperetur ad minus ꝓ duobus suppositis,quod est contra Aristo. qui ait indefinitam significare inesse sine vniuersali & particulari. quia potest & cum vniuersali & particulari significare: G additione enim particularis signi significabit particulariter,additiōe vero vniuersalis signi significabit vniuersaliter:hoc aūt non esset verum , nisi eius subiectum indifferenter posset accipi pro vno , & pro pluribus. Aliĳ vero dixerunt quantitatem,qua propositio dicitur vniuersalis & id genus esse metaphorice discretā . Nam cū quantitas,qua propositio dicitur vniuersalis,sit mensura acceptionis subiecti pro suppositis in ordine ad prædicatum,subiectum aut accipitur pro vno, aut pro pluribus.si accipitur pro pluribus , quātitas erit numerus, & illa erit vniuersalitas, vbi subiectū accipitur pro oībus,& ita pro pluribus.si pro vno , quantitas illa nō est formaliter numerus,sed virtualiter,quatenus vnitas est principium numeri , & sic erit numerus virtualiter , sic particularitas , & indefinitas virtualiter numeri sunt, quatenus in propositionibus,quæ sunt particulares,vel indefinitę,subiectum accipitur pro vno,quod est principium numeri. Sed dices , si ita esset , cum quærimus de H quantitate propositionis , non bene diceremus quanta est hæc propositio,sed quota? quoniam quantum interrogat de continuo,quotum de numero. Dici potest aliter esse apud Grāmaticos,aliter apud Logicos. Grāmatici enim per quantum semper intelligunt continuum, vt longum & breue,maius & minus,per quotum vero intelligunt discretū, vt primum vel secundum. At Logicus ponit quantum genus discreti,& continui,ideo ꝑ quantum potest Logicus de vtroq; quærere. Nec hoc est ab ratione,quia Grammaticus attendit vsum, Logicus veritatem modo vsus potest esse contra veritatem.

Secunda.

Quantum Quotum

Deinde quæritur cur hæc quantitas potius subiecto addi debet,si propositio debet dici vniuersalis,vel id genus, ꝙ prædicato : Respondent nonnulli hoc esse,quia subiectum est materia propositionis,prędicatum est forma,at quantitas cum materia se tenere debet,& non cū forma. Sed hoc stare non potest , quia tam subiectum ꝙ ꝓdicatum

Tertia. Vtrū signa quantitatis subiecto addatur.

prædicatum est materia, & solum verbum est forma: ratio ergo cōcludit quantitatē non debere verbo addi, non autem prędicato. Preterea experientia notat contrarium. dicimus enim homo est omne animal, & homo est nullus lapis, ergo quantitas potest indifferenter addi & subiecto, & prędicato, cum sint materia ppositionis, verbum aūt forma. Alij dixerunt ideo subiecto esse quantitatem addendam, quia, si quātitatis signum prædicato adderetur, non haberet vim signi, sed transiret in partē prædicati, cum vero subiecto additur, retinet vim signi quantitatem significantis, qua propositio dicitur quanta. Sed hæc causa petit. dicit enim signum à parte prædicati transire in partem, non sic à parte subiecti, & hoc quæro. Cur enim à parte prædicati transit in eius partem, & à parte subiecti non, hoc quærimus, & causam debuit assignare. Præterea, tam à parte prædicati, q̄ à parte subiecti signum habet vim suā. si enim fuerit distributiuum, semper terminum, cui additur, distribuit deducto impedimento. Ita enim, Homo in hac, animal est omnis homo, terminus ille homo distribuitur, sicut in illa, omnis homo est animal. Quare restat dubitatio, cur, ppositio non dicitur quanta signo addito prædicato, sicut addito subiecto. Capi.24. Dicamus ergo aliter, primo s̄m Aristo. hic, deinde s̄m Sorticolas. Secundum Arist. quidem, quia ppositio ordinatur ad Syllogismum: quia vero ea ppositio, in cuius prædicato additur signū, non est bona ad syllogismum, (non enim ex ea syllogismus constat:) non enim sequitur, homo est omne animal: Socrates est hō: ergo Socrates est animal, vel omne aīal. Hic enim syllogismus cum non possit regulari per dici de omni, vel de nullo, non est bonus. Præterea, dantur termini, in quibus omni, & in quibus nulli (vt dicemus) prædicatum inest. Secundū Sorticolas vero, quia signū reddens totam ppositionem quantam, oportet reddere quālibet partem ppositionis quantam. at, cum signum ponitur à parte prædicati, nō quælibet ppositionis pars redditur quanta. non enim habet vim supra præcedēs. Cum vero ponitur à parte subiecti, quælibet ppositionis pars afficit̄ aliqua q̄titate. si enim dixero nullus hō est lapis, ille terminus homo, & ille terminus lapis distributiue accipiuntur. Cum dico omnis homo est animal, ille terminus homo distributiue accipitur, & ille terminus animal indefinite, quod Sorticolæ cōfuse teneri dicunt. Cum dixero aliquis homo est animal, & ille terminus hō, et ille terminus animal, afficitur particularitate. vterq; enim supponit determinate. Cum dixero, homo est animal, vterq; terminus indefinite accipitur. sed, si dixero homo est omne animal, ille terminus animal accipitur distributiue, ille vero terminus homo non vi signi à parte prædicati accepti, sed vi indefinitis accipit indefinite. Quare signū à parte subiecti significat quātitatem, & totam ppositionem, & omnem eius partē reddens quātam, à parte prædicati non: recte ergo à parte subiecti, & non à parte prædicati quantitas addi debet: hæc secundum Sorticolas.

Quæstio.4. Vtrū oīs ppositio categorica sit alicuius quātitatis. Pō sorticolarum. Quid propō nullius quantitatis secundum P. V.

Consequenter quæritur, vtrum omnis ppositio categorica sit alicuius quantitatis. De categorica loquor, qm̄ de quantitate hypotheticarum in Libro de Interp̄tatione diximus. Sorticolę tenent multas esse ppositiones categoricas nullius quantitatis. Vnde Paulus Venetus ea Logica, quam magnā vocat, asserit ppositionē nullius quantitatis esse, cuius subiectum à propria eius denominatione suspenditur, vi alicuius termini totam ppositionem præcedentis, à quo ppositionis probatio incipit. Dicit, cuius subiectum à propria eius denominatione suspenditur, quia denominatio subiecti est, vt sit vniuersale, aut particulare, aut indefinitum. Modo, in ppositione non quanta subiectum suspenditur ab vniuersalitate, particularitate, & indefinitate, quę sunt eius proprię denominationes. Dicit vi alicuius termini totā ppositionem pręcedentis: quia nullus terminus vim ha-

A bet, nisi supra id, quod sequitur secūdū Sorticolas. dicit, à quo propositio probatur: quia sic suspenditur subiecti denominatio. Vt ab ęterno homo est, Incipit Plato legere, necesse est hominē esse animal, & id genus. Quęlibet enim harū est non quanta, quia subiecta suspendunt̄ à proprijs denominationibus, pter terminum, qui præcedit totam ppositionem, è quo est probatio ppositionis. Hęc enim propositio, Incipit Socrates legere, probatur ratione illius termini incipit. & illa propositio, ab ęterno homo est, pbatur ratiōe illius termini ab ęterno, & sic sunt non quantę. tales sunt exceptiuę, exclusiuę, ppositiones modales de sensu cōposito, & oēs quę probātur merito termini pręcedentis totam propositionem. Sed hęc sorticolarum positio est ambigua. Primo, quia nec Arist. nec aliquis expositorū eius in diuisione ppositionis vtitur ppositione non quanta, ergo nulla talis est dabilis. Pręterea, omnis talis pōt esse pars syllogismi: ergo oīs talis est quanta. antecedens patet: nā Aristo. in

B hoc Libro docet syllogizare in reduplicatiuis, in exceptiuis, exclusiuis, & alijs talibus. Vnde primo Libro de Cœlo facit talē syllogismum, oīs magnitudo constās tribus est pfecta: Solum corpus est magnitudo constās tribus: Igitur solū corpus est pfectum. Ex ablatiuo in cōsequentia, fit hic syllogismus, homine existēte risibili, oīs homo est aīal rationale: Plato est homo, homine existēte risibili: Ergo Plato est aīal rōnale. Pręterea, ab ęterno omne aīal est sensitiuum: Omnis homo est animal: Ergo ab ęterno oīs hō est sensitiuus. Breuibus quęlibet talis pōt esse antecedens, vel cōsequens ad aliquā vl'em, vel particularē: ergo oīs talis est quanta. Si quis aūt vellet, posset concordare. nam ppositio dici pōt quanta dupliciter, aut simpliciter, aut secundū quid. dicitur simpliciter quanta, quę principaliter pbatur ratione subiecti quāti, vt oīs homo currit. Quia hō currit, & nihil nō homo currit. Vel syllogismo, qm̄ omne animal currit, oīs homo est animal, ergo omnis homo currit. Dicitur secū-

Tex. c.5. & 4.

Exp. pōnis.

C dum quid quanta, quę licet possit probari rōne subiecti quanti, principaliter probatur alio termino à subiecto. vt Incipit Socrates legere, quia nūc non legit, & immediate post hoc leget, vel quia nūc legit, & imediate ante hoc non legebat. Ex ijs potest colligi concilium.

Vltima. q.

Vltimo quęritur de numero specierū ppositionum quantarum, quia non videtur numerus sufficiēs. Datur enim aliqua quanta, quę nulla earum est, vt singularis. Culuerbinus asserit singularē esse particularē cōtractā, ideo eam sub particulari contineri asserit. Alij dixerunt Arist. pro tanto singularē prætermisisse, quia ea nec demonstrator, nec dialecticus vtit̄. Quia vero hic liber est de syllogismo cōmuni ad dialecticū, & demonstratiuū, ad quos singulares ppositiones accōmodari nō possunt, iure prętermisit: in libro de Interpretatione illius meminit, quia in exēplis, inductionibus, & syllogismis expositorijs ea vtimur. Alij authoritate Hammonij dixerunt ppositionem singularē esse indefinitam, cū significet ali-

D quid inesse, vel non inesse sine particulari & vniuersali. Sed hoc videt̄ contra Boethum, qui & in libro de syllogismo categorico, & in libro de Introductione ad categoricū, inter singularem & indefinitā non paruā differentiam fecit. Pręterea indefinita effici pōt vl'is additione signi vl'is, & particularis additione signi particularis, singularis vero minime. Possunt concordari quatenus indefinitū potest accipi negatiue, & priuatiue. negatiue indefinita ppositio est, quę est propositio, & non vl'is, nec particularis, & si hoc pacto intelligūt, bene dicūt. Priuatiue ppositio indefinita est, quia actu nec vl'is nec pticularis est, sed est apta eē, & hoc pacto singularis ppositio non est indefinita: non enim apta est fieri vl'is, aut particularis, & sic loquitur Boethus. Vtrum vero Aristo. singularem prętermisit, quia intellexit illam sub pticulari, vel indefinita, hoc est aliud. Arbitror enim eū ptermisisse illā, quia nō est syllogistica, nisi p accidēs.

Singularis ppositio negatiue est indefinita, nō aūt priuatiue.

Dialecticę ac Demonstratiuę ꝓpositiõis discrimen.

Differt autem demonstratiua propositio, à Dialectica: quoniã Demonstratiua quidem, sumptio alterius partis cõtradictionis est. nõ enim interrogat, sed sumit, q demonstrat. Dialectica vero interrogatio cõtradictionis est.

Com.5. Cum descripsisset propositionem, & eam subdiuisisset, nunc differentias propositionis sumit, vt Philoponus, & Auerroes dixerunt: & illas exponit. Est enim, ꝓpositio aut demonstratiua, aut dialectica. quę differunt ex parte nostra, qm̃, vt dicit, demonstratiua ꝓpositio est sumptio alterius partis cõtradictionis. assignat rõnem, quia qui demonstrat, nõ interrogat alterã cõtradictiõis partẽ, sed illẽ sumit: Argumentator ergo demonstrans sumit alterã cõtradictionis partẽ, ergo demonstratiua ꝓpositio erit sumptio alterius partis cõtradictiõis. Dialectica vero ꝓpositio ĩterrogatio cõtradictiõis est: q enim ĩterrogat, nõ sumit alterã, sed de cõtradictiõe interrogat.

Dubões. Sed in ĳs non paruæ dubitationes emergunt. Prima est. Cum cõtradictionis duæ sunt partes, vl'is affirmatiua, & particularis negatiua, vel vl'is negatiua, et particularis affirmatiua: Vtrũ demonstratiua ꝓpositio sit sumptio ꝓpositiõis vl'is, an sumptio ꝓpositiõis particularis. Præterea, demonstratiua ꝓpositio est altera pars cõtradictiõis assumpta: ergo non est sumptio alterius partis. añs oĩbus patet. Pręterea, in doctrinalibus fiũt disputationes, & discipulus interrogat magistrũ: oĩs aũt interro-

2.Dubi. gatio est alterius partis contradictionis: Ergo aliqua ꝓpositio demonstratiua est contradictionis interrogatio. Præterea non video quomodo sequitur, Demonstrans sumit: Ergo demonstratiua ꝓpositio est sumptio. sequit̃ enim ꝙ demonstratio sit sumptio. De dialectica ꝓpositione etiam dubitatur, quia non videt̃ ꝙ dialectica ꝓpositio sit interrogatio contradictionis. quia, vt dicitur in Libro de Interpretatione, interrogatio dialectica est petitio responsionis, aut alterius partis contradictionis: sed ꝓpositio dilectica, & interrogatio dialectica idẽ est, ergo ꝓpositio dialectica est alterius partis contradictio-

3.Dubi. nis, & non contradictionis. Tertio dubitatur, quia nõ

Solutiones. cõplete differentias propositionum enumerauit, quia ꝑ

Ad primã. termisit ꝓpositionẽ Sophisticã, Rhetoricã, & poeticã.

Hęc per ordinem dilui possunt: Primum quidẽ, quia in demonstratione vniuersali demonstrans de contradictione semper sumit propositionem vniuersalem, in particulari vero, aliquando vniuersalem, aliquãdo particularem. Et in affirmatiua demonstratione sumit affirmatiuam vl'em, in negatiua, potest sumere vtrunq;, vt regulæ docebunt. Diluitur secunda obiectio eiusdem dubitationis, quia assumpta propositio & assumptio ꝓpositionis idem sunt subiecto, sed differunt ratione: quatenus assumptio accipitur, vt motus, & assumpta ꝓpositio, vt terminus motus, eodem modo, sicut dicimus generationem & genitum idem esse subiecto, ratione vero differre. Iterum alia diluitur, quia licet in doctrinali disputatione discipulus interroget, non interrogat, vt sumat cõsensum respondẽtis, sed vt discat, vt Aristo. in Elenchis. Vltima diluitur etiam, quia Arist. nõ argumentatur à concreto ad abstractum, vt quidã possent credere: quia argumentum fuisset, demonstrans sumit, ergo demonstratio est sumptio, quod nõ est ad ꝓpositũ: sed argumentum Arist. est, demonstrans sumit alterã partem cõtradictionis: ergo altera pars contradictionis est assumpta ab actiua ad passiuam: Sed sumptio alterius partis contradictionis, & altera pars cõtradictionis assumpta idẽ est, vt generatio, & genitũ: Ergo, ꝓpositio demonstratiua est assumptio alterius partis, qm̃ idem est, ꝓpositio demonstratiua, & altera cõtradictionis pars assumpta, & assumptio alterius partis.

Ad secundã. Ad secundã dubitationẽ dicendum, ꝙ ꝓpositio dialectica est interrogatio cõtradictionis potestate, actu vero eius, cuius quęrit cõsensum.

E Dialecticus enim volẽs cõsensum huius, omne seipsum mouens immortale est, quærit, putas ne omne seipsum mouens immortale est? vbi patet actu vnum quærere, potestate vtrunq;. In libro ergo de Interpretatione cum dicit dilectica interrogatio est alterius partis contradictionis petitio, intelligitur actu. Hic vero cum dicitur, ꝙ sit interrogatio, intelligitur potestate. Ad tertiã dubitationem dicitur propositiões esse prætermissas, quia ad Syllogismũ, de quo hic est intentio, sunt inutiles, vbi vero sunt vtiles ibi tractantur. Ad tertiã.

Nihil autem refert, vt fiat ex vtraq; Syllogismus. Nam & qui demonstrat, & qui interrogat syllogizat, sumens aliquid de aliquo esse vel non esse.

Sed ex differentia assignata inter ꝓpositionẽ demonstratiuam, & dialecticam emergit quæstio. quia, si dialectica ꝓpositio est interrogatio contradictionis, ex ea nul- Com.6.

F lus fiet Syllogismus, non enim ex interrogatione cõtradictionis fieri potest Syllogismus. Respondet, ꝙ tam & si dialectica ꝓpositio sit cõtradictionis interrogatio, & demonstratiua sit sumptio alterius partis, nihil refert, vt fiat ex vtraq; syllogismus. Nam & qui demonstrat, & qui interrogat syllogizat sumens aliquid de aliquo esse vel non esse. Non tñ eodẽ modo: quia qui demonstrat syllogizat nullo consensu captato, qui vero interrogat, syllogizat, sed prius cõsensu captato. Ex ꝓpositione ergo dialectica fit syllogismus consensu prius captato, ex demonstratiua vero simpliciter nullo interrogato cõsensu syllogismus fit. Quare dilectica ꝓpositio in principio est interrogatio, captato vero consensu, est assumptio. Differt vero à problemate, quia problema in principio est quæstio, in fine aũt cõclusio. Debes scire, ꝙ dialectica ꝓpositio dupliciter potest accipi. vno modo, vt stat sub forma interrogationis, & sic ex ea nõ fit Syllogismus, alio modo, vt determinata à cõsensu respondẽ-

G tis, & sic fit ex illa Syllogismus. &, quia illa (vt stat sub forma interrogationis), & vt determinata consensu eadem propositio est subiecto, recte dicit Aristo. ex vtraq; fieri Syllogismum.

Quare erit syllogistica quidem propositio simpliciter, affirmatio, vel negatio alicuius de aliquo secundũ dictum modum, demonstratiua quidem, si vera sit, & per primas propositiones sumpta. Dialectica autem percũctanti quidem, interrogatio contradictionis est: Syllogizanti vero sumptio apparentis, & probabilis: quemadmodum in Topicis dictum est. quid quidem igitur est propositio, & quo differunt Syllogistica & Demonstratiua, & Dialectica diligentius quidem in sequentibus di-

H cetur: ad præsentem vero vtilitatem sufficienter nobis determinata sint, quę nũc dicta sunt. μεν quidẽ δε autem In prio libro

Com.7. Ex his, quæ nunc dicta sunt, colligit definitionẽ paucis additis: prius enim, ꝓpositionẽ descripsit, nunc addit syllogisticam, vt innuat solũ hic agere de syllogistica, & ait, ꝙ ex ĳs patet quatenus propositio syllogistica est affirmatio vel negatio alicuius de aliquo: nõ quia vera, vt demonstratiua, aut quia cõcessa, vt dialectica, sed est affirmatio vel negatio simpliciter alicuius de aliquo indifferenter, vel quia vera, vel quia concessa. In specie tñ est differentia, quia demonstratiua est affirmatio vel negatio alicuius de aliquo, quia vera. & ita demonstratiua erit affirmatio vel negatio alicuius de aliquo vera & ꝑ primas propositiones sumpta. Dico per primas propositiones sumpta, si nõ fuerit immediata. Quare lege, Si vero quia, vt sit sensus, si vera sit, & per primas propositiones

tiones sumpta,quia vera est,& sumpta per primas suppositiones:Si sit mediata propositio,quia vbi est immediata est vera simpliciter, & non sumpta ex aliis veris. Aut lege & pro vel,hoc modo,demonstratiua quidem, Si vera sit,aut per primas propositiones sumpta, dialectica aũt percunctanti est interrogatio contradictionis, id est affirmatio vel negatio alicuius de aliquo interrogata,Syllogizanti vero est sumptio apparentis & probabilis,vt concessum est à respondente:ergo syllogizanti erit affirmatio vel negatio alicuius de aliquo sumpta à cõsensu rñdẽtis. Demũ epilogat,& q̃ dicit clara sunt.

Sed occurres. An dialectica interrogatio,vt iterrogatio sit syllogistica propositio:& videtur ꝙ non,quia nõ dicit esse,vel non esse: Ergo dialectica interrogatio non est syllogistica propositio. Et dicendum, ꝙ actu non est syllogistica propositio, quia actu non est affirmatio alicuius de aliquo, est tamen potestate syllogistica propositio, quia captato consensu, relinquitur affirmatio vel negatio alicuius de aliquo.

ὅρος Terminus. διαλύεται.

Terminum autem voco,in quem dissoluitur propositio, vt & prædicatum, & de quo prædicatur, vel apposito, vel ablato esse aut non esse.

Hactenus de propositiõe, nunc terminum describit, dicens esse eum,in quem propositio dissoluitur,vt prædicatum,& id,de quo prędicatur,scilicet subiectum,vel apposito,vel ablato esse aut non esse. Quo vero ad verba grȩca attinet,ὅρος grȩce erat agri finis,vel cuiusꝗ rei terminus,vltra quẽ res non diffunditur. Quia ergo primus,qui partes propositionis terminos appellauit,fuit Aristoteles,& quidẽ ex similitudine earum partiũ,quæ dicebantur termini agri,siue fines,iure dixit,non terminus est,in quẽ dissoluitur propositio,sed terminũ voco, quia sic partes propositiõis ipse primus appellauit. Nec ab ratione.nam,si via compositionis consideretur propositionis pars est principiũ propositionis. Sin aũt via dissolutionis,pars propositionis dicetur terminus,siquidem cum naturali termino talẽ habet similitudinẽ,ꝙ vt ille est vltra quẽ res non protenditur, ita vltra hunc nec Syllogismus,nec propositio protendeṫ. Quȩ vero dicit, vt prædicatũ,& de quo prædicatur, fortasse dicit ꝓpter præpositiones,coniunctiones, & id genus, quæ cum in ipsas nõ dissoluatur propositio,nõ terminos, sed terminorum affectiones dicuntur. Vel hæc dicit propter verbum,nam cũ propositio in partes dissoluitur,remanent subiectum,& prædicatum, verbum aũt non. Vel dixit hæc,vt innueret diuisionẽ termini,in subiectum,& prædicatum. Vel hæc dixit pro exẽplo termini,quẽ describit. Verba aũt illa,vel apposito,vel ablato esse aut non esse, exponit Alexan. siue propositio sit affirmatiua, siue negatiua,quasi dicat,apposito non esse,vt in negatione:vel διαιρούμενον: Dierumenu,id est diuisio esse,vt in affirmationem,vbi ipsum esse diuiditur ab extremis. Hęc expositio est Alexan. Iamblici & Philoponi. Melius aũt dierumenu,id est ablato intelligitur,& tunc nõ singula singulis reddẽdo legas, sed disiunctione cadente in quolibet illorũ,vt sit sensus apposito vel ablato esse,aut apposito,vel ablato non esse,hoc est siue explicetur vel non explicetur esse,siue explicetur vel nõ explicetur nõ esse,prædicatum & subiectũ sunt termini, & terminus est(vt diximus)in quẽ propositio dissoluitur. Explicaṫ aũt esse,siue nõ esse in propositionibus de verbo substãtiuo. Vt Socrates albus est,Socrates non albus est. Aufertur vero esse vel nõ esse in propositionibus de verbo adiectiuo, Vt Socrates disputat,vel Socrates nõ disputat. In his enim substantiuũ verbũ nõ est,nisi potestate. Lege ergo iuxta hanc expositionẽ,terminum aũt voco, in quẽ resoluiṫ propositio,vel apposito, vel ablato esse, vel apposito vel ablato non esse. Dico apposito esse vel nõ esse,in ꝓpositiõibus de verbo substãtiuo Dico ablato esse vel nõ esse,in ꝓpositionibus de verbo adiectiuo.

Dissoluitur. Resoluitur. Diuisio. Separato. Ablato. Com. 8. Pro isto textu positũ est primũ enunciatũ in dialecticis a dilucidatore, Et ibi dictũ est oẽ dicibile ab hoĩe pipatetico. De nomẽclatura termini, & q̃ Aristo. primas ptes ꝓpõnis terminos appellarit.

A Vtroꝗ enim modo terminus est in quẽ dissoluiṫ ꝓpositio. Aut dici potest,apposito,id est affirmato esse,aut diuiso,id est negato non esse, ita vt supfluat negatio more suo,vt sit sensus,negato nõ esse,id est negato esse.

Occurres primo.de terminis dictũ est in p̄dicamẽtis, In Libro de Interpretatione,& in Grãmatica:igiṫ supfluit de terminis dicere hic. Dicendum,ꝙ Terminus, Dictio, Vox,Nomen ac Verbũ subiecto idẽ sunt,rõne aũt differunt. Quia dicitur terminus,quatenus in ipsum & propositio,& Syllogismus dissoluiṫ, & sic de terminis agiṫ hic. Dicitur dictio,vt oratiõis pars,& sic nomẽ & verbũ termini sunt,& de iis,vt orationis partes sunt, agiṫ in Grãmatica. Vt vero vox,de ipso in prædicamẽtis,& in Libro de Interpretatione agitur. 1.dub.

Secundo occurres, Cur terminũ ipsum dissolutione descripsit Aristoteles. Neoterici dixerũt, quia hic liber Analyticus est,hoc est dissolutorius : Cuius ꝓprium est ꝓcedere resolutorie. Sed decipiunṫ, quia simili rõne oĩa definiret resolutione,& sic ꝓpositionẽ,& Syllogismum resolutorie definiret. Hic ergo liber nõ est resolutorius, quia ꝓcedatur in eo resolutorie,sed quia docet resolutiones syllogismorũ. Dicamus ergo Aristotelem terminũ sic definire,quia eius ratio primo hoc significat : Modo ratio,quam significat nomen,est definitio. 2.questio.

B

Hic liber cur resolutorius, & a quo

Tertio quæres quid sit p̄dicatum,quidue subiectum. Dixerunt nõnulli per subiectũ esse substantiã intelligendum,Per p̄dicatum accidẽs. Cõtra obiicit philoponus, quia tam substãtia,q̃ accidens possunt esse indifferenter subiectũ,& p̄dicatum,vt exẽplis demonstrat. Alii subiectum dici volunt,quod determinationis,s. vniuersalitatis vel particularitatis est susceptiuũ,nõ autem p̄dicatũ. Iterum Philoponus obiicit, quia tũc in singularibus,ꝓpositionibus nõ daretur subiectũ,quia subiectũ(cum sit terminus singularis)nõ est susceptiuus determinatiõis. nõ enim dicimus,omnis Socrates est philosophus. Propterea Philoponus asserit subiectũ id,de quo aliud dicitur,vel cui aliud inest,vel non inest:p̄dicatũ vero omne quod de alio dicitur,vel quod alteri inest,vel non inest. Sed cõtra,quia tũc plura q̃ quatuor essent p̄dicata,quia species esset p̄dicatũ, diciṫ enim de indiuiduo. Et nõ tm̃ vnum esset subiectũ,quia & species,& indiuiduũ essent subiecta, contra ea,quȩ primo Topicorum asserit Aristoteles. Boethus in Prędicamentis dicit, quod p̄dicatũ est,quod diciṫ de alio nõ,ꝓpterea,quia diciṫ de superiori ad illud, & sic sunt quatuor,genus,accidẽs,definitio,& ꝓprium. Dicitur vero subiectũ,de quo aliud dicitur,nõ mediante alio,vt species,de qua hæc quatuor dicuntur. Hȩc enim,Socrates philosophatur,subiectũ habet p accidens,quatenus esse philosophum de homine dicitur. Sed dubito,quia tũc generalissimum non esset p̄dicatũ, quia nõ dicitur de specie nisi mediante genere subalterno. Mihi igitur videtur dicendũ esse, prædicatum esse, quod dicitur de alio,aut inest alteri in ꝓpositiõe syllogistica,Subiectum aũt,de quo aliud dicitur,aut cui alterũ inest in ꝓpositione syllogistica. Et hoc pacto vnũ est subiectũ,Species scilicet,Quatuor p̄dicata, genus,definitio,ꝓprium,accidens. Ex quo sequitur nec speciem esse p̄dicatum, nisi innaturale, nec indiuiduũ esse subiectũ, quia nulla propositio syllogistica est singularis.

3.questio. Quid subiectum. Quid prędicatum.

C

propria solutio.

D

Quȩrunt.iiii. Vtrum verbũ sit terminus.de qua quȩstione licet in Libro de Interpretatione satis diximus. tamẽ dicendum aliquid & nunc. Auerroes itaꝗ hic,& Boethus in Libro de introductione ad Syllogismos Categoricos,& in Primo de Syllogismis Categoricis.asseruerunt verbũ non esse terminum,qm̃ nec prędicatum,nec subiectũ. Quod Boethus potissimũ probat. Primo,quia in verbũ ꝓpositio non soluitur. Secundo.quia, si verbũ esset terminus,sylls non cõstaret tribus terminis tm̃,sed pluribus. Alii dixerunt verbũ esse terminũ,et p̄dicatũ, quia verbũ est nota eorũ, quæ de altero dicuntur. Nos vero consueuimus dicere verbũ nõ esse terminũ in quẽ ꝓposito,vel Syllogismus resoluitur, sed quo,ꝓpositio in

Subiectum vnũ tm̃ est, Prędicata quatuor.

4.questio. An verbum sit terminus.

terminos resoluit. Rursus consueuimus dicere verbum, quatenus Categorema est, esse terminū & pdicatum, vt Currit, & id genus. Quatenus sincategorema, non esse terminum, quia sic compositionem significat tantum, quam sine extremis non est intelligere.

4.quęstio. Quinto quęrunt si pdicatū est prius subiecto, vel maius, vel minus. Rñdetur sm Boethum in pdicatione naturali omne pdicatū esse aut ęquale subiecto, aut maius, nunq aūt minus: In pdicatione aūt innaturali, pōt pdicatū esse minus. Vt in hac, aĩal est hō. Quod ijs patet pfecta termini descriptio, qa Terminus est in quē primo resoluit ppositio syllogistica. Dico primo, propter syllabas vel literas, in quas nō primo resoluit ppositio. Dico syllogistica, pter indiuidua, q̄ nō sunt subiecta: quia ppositio singularis nō est syllogistica. Hęc de termino.

Logos Oratio logica cōnexio. Syllogismus aūt est oratio, in qua positis q̄busdā, aliud qddam ab ijs, quę posita sunt, ex necessitate accidit, Propter hęc esse. Dico autē propter hæc esse, propter hæc accidere, propter hæc vero accidere est nullius extrinsecus termini indigere vt fiat necessarium.

Cam.9. Hactenus de ppositione & termino, nūc de syllogismo, qd tertio loco pmiserat, determinat. & primo ponit definitionē eius, & inquit. {Syllogismus aūt est oratio, in qua positis quibusdā} scilicet terminis & ppositionibus {aliud quoddam} scilicet cōclusio. {ab his, q̄ posita sunt} ppositiōibus. {ex necessitate accidit} pter tales propositiões esse positas, ac cōcessas. Hæc est definitio. Deinde exponit vnā particulā definitionis, s. quæ erat propter hęc esse, & inquit, {Dico aūt propter hæc esse, propter hęc accidere.} i. intelligo propter hęc esse, idē q propter tales propositiões positas tm̄ conclusionē ipsam cōtingere. Dico aūt propter tales ppositiones tm̄ conclusionē contingere, vt nihil aliud siue nullus alius terminus, ex quo fieri possit ppositio, indigeat ad inferendum necessario conclusionē. Bene enim pōt esse necessarius aliquis terminus ad pbandū ppositiones vtrasq vel alterā, sed nō ad inferendū. Qñ enim in oratione sumuntur quędā ppositiones, ex quibus solū conclusio infert, tunc talis oratio est Syll's: nam licet possit accipi aliquis terminus pro Syll'o propositionū, ille nō sumitur, vt necessarius ad inferendū, sed vt necessarius ad ppositionē pbādam, quæ assumebat in oratione. Differt. n. aliquid sumi vt necessariū ad inferendū, & vt necessariū ad pbādum aliquod assumptorū. Syll's ergo est oratio, in qua quibusdā assumptis, nullo alio termino, aut ppositione indiget, vt inferat cōclusionē, licet termino aut ppositione egere possit, pter assumpta, vt cū sunt immanifesta. Hęc est definitio Syll'i crassa quadā Minerua exposita.

1.dubiū. An syll's sit. Prima solo. Sed circa hęc occurrit primo disputare. An Syll's sit. Aristoteles enim supponit Syll'm esse, nec ipsum esse alicubi probauit. Ad hoc respondent quidā, qui Ephexei, hoc est prohibentes cognominantur, & dicunt, Syll'm nihil esse. Quia, si dicitis vos syll'm esse, Aut syllogizantes dicitis Syll'm esse, aut nō syllogizantes. Si non syllogizantes, vobis credendū non erit. Sin aūt syllogizātes, Syllogismo, quē quęritis vtimini, ac supponitis. Sed cauillus iste conuertit, est enim antistrephon. nam aut syllogizantes negatis Syllogismum, aut nō syllogizantes, Si nō syllogizantes, vobis nō credimus, si syllogizātes, tūc Syllogismū, quē negatis, supponitis: quare syllogismus est. Simili huic cauillo vsus est, Euathlus discipulus aduersus Protagorā pceptorē, vt inquit Gellius Libro Quinto. Et Tisia aduersus Coracē prҫceptorē (Vt Hermogenes ĩ sua Rhetorica inquit.) Hęc enim Cauillamēta Gellius appellat antistrephōta quasi conuertibilia ad

Cap.x. oppositum. Argumentabat enim Tisias inter nos causa est, Vt soluam propter disciplinam, quam à te didici, sed tunc, cum primam causam vicero, Ergo te aut vincam, aut à te vincar. si vincam, non soluam, eo quia victoria est (vt nō soluam: Si vincar à te, iterum nō soluam, quia inter nos ex pacto erat nō debere tibi soluere, donec primam causam vincam. At corax prҫceptor ad oppositum conuertebat Cauillum, aut vinces, aut ego te vincam. Si vinces, ex pacto teneris. Si vincā te, ex victoria solues. Antistrephon est, vt vides, sic Ephexiorū Cauillus Antistrephon est. Propterea dicamus, nō omnium esse demonstrationē, quia aut Circulo demonstrari contingeT, aut in infinitū abibitur. Oportet ergo per se nota quædam esse, è quibus alia quædam patent, & sic syllogismum esse, aut erit per se notum aut ex quibusdā per se notis ex oritur, quæ non sunt syllogismus, sed quædā cōmunia omnibus perspicua. Solo vera.

2.dubiū. Ad quā animi partem syll's attineat. Secundo quæres cum ipsius animæ plures sint virtutes, quæ nam animæ virtus syllogistica est, quæ syllogismum efficit. Respondet Philoponus quinq esse animæ virtutes, vt sint Mens, siue intellectus, Dianoetica siue rationalis, Opinatrix siue opinio, Phantasia, & Sensus. Constat autē nec mentē, nec sensum syllogizare. Mens quidem non syllogizat, quia altior est discursu, ac syllogismo. Sensus vero minime, quia inferior est discursu. Insuper nec fantastica syllogizat, nec opinatrix. vtraq enim terminus est syllogismi: Opinio quidē dialectici, Phantasia Sophistici. Ergo virtus, quæ discurrit, ea est, quā grҫci. Dianoeticā appellant, vt Philoponus inquit. Hāc Auer. vbiq cogitariā vocat. Sed an hoc sit verum, in libro de Anima relinquat. Supponamus ergo ita ēe.

3.quęstio. Quod sit syllogismi. Queritur tertio, quot sunt syllogismi. Rñdet Philoponus q tres. Dialecticus, Demonstratiuus, & Sophisticus. qa, vt ĩ pœmio diximus, si Dyanoetica accipit à mēte, facit demōstrationē. Si accipit ab opinatrice virtute, facit dialecticū. Si accipit à Phātastica, facit sophisticū.

4.quęstio. naturam sit syll's. Quarto quæres, vnde dyanoetica ipsa ad syll'i inuentionem mouet, vel quorū est syll's. Dicendū, q res sunt in triplici differentia. aut enim manifeste cōueniunt, aut manifeste differunt, aut siue conueniāt, siue differāt, nūc conuenire, nunc differre videnT. Pro his, quæ manifeste cōueniunt, syll'o non eget Dyanoetica. Non enim syll's est, q homo sit ens, aut q hō sit homo. Nec pro ijs, q̄ manifeste differūt. non enim syllogizamus, q hō sit nō hō, aut q nō sit lapis. Mouetur ergo Dyanoetica, quia res, quæ conueniunt vel differūt, nunc conuenire, nūc differre videnT. Nam affirmatiuo syll'o ostēdit, quæ cōueniūt conuenire, & negatiuo ostendit, quæ differunt, differre.

Verborū cōsideratio. Nunc circa verba cōsideremus: & primo, cur quibusdam in plurali dixit. Pro cuius solutione animaduersione dignum, q res, quæ definiuntur, differūt à rebus alterius generis, & à rebus sui generis. hac ratione omnis definitio, vt Sexto topicorum dicit, constat genere, & differentia. Genere quidem, vt res ipsę, quæ definiuntur, à rebus alterius generis differant: Differentia aūt, vt differant à rebus eiusdem generis. Genus igitur syllogismi est oratio, vel logos, hoc est connexio logica, qua quidē differt à simplicibus: quo vero modo per cæteras particulas à rebus sui generis differat, dicamus. & primo, cur dixit quibusdam, vt quærebamus. Hinc secundo debes scire, q orationes rhetoricæ sunt, quæ vna propositione sumpta, vt minore, vel maiore, inferunt cōclusionem. Veluti, hic lasciue ornatur: ergo mechus. Huic maior deficit, videlicet, omnis lasciue ornatus est mechus. Similiter, hic in nocte vagatur: ergo est fur. vel hic spirat: ergo viuit. Iis enim vtuntur Rhetores aut quia talis esse debet eorum ars, aut breuis tēporis causa, aut vt iudices honorent. Iudices enim oratione sic breues audientes, se honorari arbitrantur, aut (vt Aristoteles inquit Primo Rhetoricæ) quia nesciunt per plura intelligere. Dixit ergo quibusdam in plurali, propter tales orationes, in quibus non plura, sed vnum assumitur. Cur vero dixit, aliud quiddam ab ijs, quæ posita sunt, dicamus esse nonnullas orationes geminatas, vt si dies est, dies

Quales rhetoricę orationes & cur breues.

Quare breues rhetoricę orōnes.

Quę geminatę orōnes.

est, dies est, dies est: ergo dies est. Ad harum ergo orationum differentiã dixit aliud quiddam ab his, quæ posita sunt. est etiã ad hoc ratio, quia finis semper vult esse aliud quiddã ab his, quæ ordinantur in finem, veluti nauigatio aliud à Themone. At conclusio finis est, propositiones vero ordinatæ in finẽ. ergo cõclusio aliud quiddã à positis esse debet. Præterea, qui probat aliquid per aliqd, aut manifestũ per manifestum probat, aut immanifestum per ĩmanifestum, aut manifestum per ĩmanifestum: quæ, cũ esse non possint, fit vt immanifestum semper per manifestum probeť. Et, quia ĩmanifestum, quod probať, est aliud à manifesto, per quod probať, propter hanc causam dixit aliud. Cur vero adijcit (quiddam) dicẽs enim aliud, adijcit quiddam.

Assyllogisticæ rõnes q̃ sunt.

Dicamus, ꝙ sunt orationes assyllogisticæ, vel quæ ex vtrisq; particularibus, vel vtrisq; negatiuis syllogizant: & hęc indifferẽter vl'e, & particulare, affirmatiuum, & negatiuum inferũt, nihilq; determinatum. Ad harũ differentiam dixit (quiddam) quia syllogismus determinatum quid concludit. Cur vero dixit necessario, dicamus: quia orationes aut sint quæ ex æquali inferunt ęquale, vt exẽpla, veluti aliquis nauigans naufragabit: igitur dion nauigans naufragabit. Aut aliquis noctu ambulans incidit in latrones: igiť Plato noctu ambulans incidet in latrones. aut sunt, quæ ex minori inferunt maius, vt inductiones. veluti si hoc & hoc aĩal mandibulam inferiorẽ mouet: igitur omne animal.

Diuisio orationum pulchra.

Modo nec primæ necessitatem habent, cum sint rhetoricę, & vanę: nec inductiones, Primo, quia nõ contingit oĩa particularia percurrere. Secundo, quia si quis intendit probare crocodilum inferiorem mouere mandibulam, aut oĩa particularia, & ipsum etiam percurret, aut nõ. Si percurret ipsum, quæsitum (vt concessum sumet. Sin autẽ ipsum non percurret probatio, non erit ergo vl'e. ad differẽtiam ergo harum orationum dixit necessario. Syllogistica. n. oratio ex minori infert minus.

Quot syllogismi.

Cur insuper dixit accidit, dicamus, qm̃ syllogismi dicuntur multiplices, aut ex propositionibus de inesse, aut ex ꝓpositionibus de necessario inesse, aut ex propositionibus de cõtingenter inesse, aut ex his mistis: quia vero accidit, vel contingit sequitur ad esse, ad necessarium inesse, & ad possibile, ideo dixit accidit, ut definitio cõis sit omnibus syllogismis & de inesse. & id genus. Cur vero dixit propter hæc esse, licet Arist. exposuit, tñ debes scire esse nonnullas orationes, in quibus cõclusio sequitur ꝓpões, quæ in eis ponunť, non tñ sequitur illas ꝑꝑ illas. verbi causa, oẽ per se mobile est semper mobile: animus est per se mobilis: ergo animus est ĩmortalis. Hæc enim conclusio sequitur propositiones illas, non tamen propter illas syllogizatur, sed alia propositione, vel alio termino eget, vt ĩferatur videlicet oẽ semper mobile est immortale. nam sequitur, omne semper mobile est immortale: animus est semper mobilis: ergo animus est immortalis. Propter tales ergo orationes dixit propter hæc esse. est. n. syllogismus oratio, in qua quibusdam positis, propter hæc ipsa, quę ponunť, & non propter aliud additum, sequitur conclusio. His dilucidatis patet hãc definitionem esse perfectam, siquidẽ ex materia, & forma constat. Materia. n. designatur per illud verbum positis: quæ. n. ponuntur, ꝓpões sunt, quæ materia syllogismi sunt. Forma vero notať per illud verbũ aliud quiddam. nam conclusio finis atq; forma syllogismi est. Hæc sunt, q̃ partim ex Græcis, partim ex nobis collegimus.

Quæ Auerroes.

Auerroes autem (licet obscur) conditiones syllogismi innuit esse sex. Prima est vt propositiones, quę assumuntur, concedantur, & sic per posita, cõcessa videtur intelligere. Secunda est, vt propositiones assumptæ sint plures, qua conditione syllogismus differt ab enthymemate, ac exemplo. Tertia, vt conclusio sit quid aliud ab assumptis, qua differt syllogismus ab ea oratione, in qua petitur principium, Quarta, vt per posita sequatur certa conclusio, qua syllogismus differt ab assyllogisticis

A syllogismis. Quinta, vt nullo termino vel propositione egeat pro illationis necessitate, qua etiam differt ab orationibus necessarijs. Sexta (vt non inferat per accidens) qua differt à syllogismo ex vtrisq; affirmatiuis in materia conuertibili, hæc ex paraphraxe Auerrois.

Dubões Prima.

Sed circa hæc dubitatur primo quo nã modo oratio est syllogismi genus. Auerroes per orationem intelligit propositionem hypotheticam rationalem. Quod nõ placet. nam sic cæteræ particulæ essent inutiles, quia genus non poneretur, sed illud cum syllogismo conuerteretur. Dicẽdo ergo orationem acceptam esse pro genere remoto, atq; communi ad omnes argumentationis species, vt ad exemplum, ĩductionem, & syllogismum, contrahitur vero ad speciem per cæteras particulas in tali definitione positas. Et per logon Aristote. intelligit logicam connexionem, vt alibi diximus.

2. dubõ.

Secundo dubitatur, quia si per posita intelligit concessa, tunc syllogismus ex falsis nõ esset syllogismus, cu-B ius contrarium Aristo. asserit Secundo huius, & Primo Posteriorum. Consequentia vero patet, quia falsa concedi non possunt. Sorticolæ propter hoc per posita intelligunt ordinata in modo, & in figura. Quod quidem derisibile est, quia tũc per ignotum, syllogismum ipsum definiret. Melius ergo dicendum verbum illud positis pro concessis esse intelligendum, verum nõ pro eis, quę sunt aut natura aut vsu concessa, sed si concedantur à syllogizante, ablatiuus enim absolutus resoluitur in si, & sic intelligit positis, id est si concedantur. Falsa ergo non sunt digna concedi, tamen si concedantur, ex his fit syllogismus. Præterea concessum est triplex: secundum rei naturam tale vt conceditur, & hoc est posterioristicum, secundum opinionem tale (vt cõcedatur) & hoc est concessum dialecticum, et secundum consensum respondentis, & hoc est concessum prioristicum.

Concessum triplex.

3. dubõ.

Tertio dubitant Sorticolæ, quia A est syllogismus (ponendo per casum) ꝙ A significet mihi vnum syllogismũ, C & tamen non erit oratio in qua quibusdam positis, & reliquæ. Et dicendum A non esse syllogismum, sed signum syllogismi. Aristote. autem non signum, sed syllogismum descripsit.

4. dubõ.

Quarto dubitatur, quia conclusio totum quoddam est ex vtrisq; extremis confectum. Igitur non videtur aliud à propositionibus. Et dicendum conclusionem esse aliud quid à propositionibus, non quidem simpliciter, sed integritate, & hoc sufficit.

5. dubõ.

Quinto dubitatur, quia quod necessario euenit, non accidit, accidens enim non est necessarium. Et dicẽdum accidere acceptum esse pro dimidio contingenti, quod sequitur ad necessarium.

6. dubõ.

Sexto dubitať, quia syllogismi in secũda, & tertia figura nõ essent syllogismi, quia egẽt conuersione vnius vel plurium. Et dicendum, ꝙ quanq; egeant cõuersione, nõ egẽt extrinsecus termino vel ꝓpõne vltra assumpta: nõ enim cõuertens in alijs terminis fit ab his, in quibus con-D uersa fiebat: nec cõuertens est alia ꝓpõ à conuertente.

7. dubõ.

Septimo dubitať, quia quod tenet in oĩ, tenet per se, modo ex affirmationibus in secũda figura tenet in omni conuertibili. Et dicendũ conuertibilem materiã esse particularẽ materiam, & ita licet teneret in oĩbus affirmatiuis conuertibilibus, non teneret in oĩbus affirmatiuis.

8. dubõ.

Octauo quęres vnde syllogismus vnus sit. Quidã dixerunt syll'm vnum esse vnitate conclusionis, quę vt diximus, est syllogismi forma. Quæ cã ambigua est, quia syll's per impo'e est vnus, & non propter cõclusionem, cum non stemus in prima cõclusione, vel saltẽ sequitur syll'um per impossibile non esse vnum. Alij dixerunt syllogismum esse vnum, quia minor contrahit maiorẽ. Quæ causa minime placet, quia in negatiuis syllogismis nec maior minorem, nec minor maiorẽ contrahit. Auerroes in libro de Interpretatione ait syllogismum eẽ vnũ propter vnitatem notæ rationis. Quod friuolũ est, quia potest

potest esse vnus syllogismus, vbi plures ratiõis notę accipi possunt, veluti si accipere. quare, ergo. Propter hæc dico syllogismum esse vnum, quia cũ duobus extremis sumitur vnus terminus medius. Siquis autem vellet, posset dicere syllogismum esse vnum propter vnitatem cõclusionis, & hoc pacto syllogismus hypotheticus erit vnus syllogismus vnitate vltimę, & finalis cõclusionis, & põt esse duo rõne habita ad proximas conclusiones.

Nona. Quæres deniq; vtrum syllogismus illatiuus, an probatiuus hic definiatur ab Aristo. Et videtur ꝙ non probatiuus, quia in syllogismo pbatiuo propositiones accipiuntur, vt concessę, at in syllogismo hoc propositiones accipiuntur, vt positæ, non vt cõcessæ. Ex alio videtur, ꝙ hic non definiatur illatiuus, quia tũc male diceretur, in qua quibusdã positis aliud sequitur. Est enim hic syllogismus illatiuus, omnis homo est homo: omnis homo est homo: ergo omnis homo est homo, vbi cõclusio non est aliud quid à positis. Et dicendum. ꝙ hic definit̃ syllogismus probatiuus, vbi propositiones accipiuntur, vt concessæ, vel natura, quales propositiones demonstrationis, aut consensu respondentis, quomodo falsę propositiones accipiuntur, aut communi opinione, quomodo accipiuntur propositiones in dialectico syllogismo, qui est ex probabilibus. Sed quæres, quid requiritur ad illatiuum. Dicendum, ꝙ nihil aliud requiritur, nisi vt oppositum eius, quod infertur, repugnet omnibus vel alteri assumptorum.

Ad syllum illatiuũ quę nã requirantur.

Perfectum quidem igitur voco sylm̃, qui nullis alterius indiget, præter ea, quæ sumpta sunt, vt appareat necessarius. Imperfectum vero, qui indiget aut vnius, aut pluriũ, quæ sunt quidẽ necessaria per subiectos terminos, non autem sumuntur per propositiones.

Com. 10. Hactenus de syllo, nũc eum diuidit, & membra seorsum describit. Diuisio ergo est, ꝙ syllogismorum alius est perfectus, alius imperfectus, hæc est diuisio. Deinde definit illas, & primo perfectũ, & dicit, ꝙ perfectus syllogismus est, qui nullo altero eget præter ea, quæ assumpta sunt, vt appareat necessarius. Deinde definit imperfectum, & dicit. ꝙ imperfectus syllogismus est, qui eget vno aut pluribus, quæ quidẽ requisita sunt necessaria p̃ subiectos terminos, non aũt sumuntur per ꝓpositiones.

Quæstio. 1. An aliqs sit sylls perfectus. Sed antequã verba consideremus, quæritur primo, vtrum aliquis syllogismus dici possit perfectus, vel imperfectus, quia apparet vel non apparet necessarius. & vr̃ ꝙ non, quia perfectio vel imperfectio rei attenditur penes perfectionem formæ, sed in vtroq; syllogismo est eadem forma. est. n. idem inferendi modus, quæ est forma syllogismi. Pro solutione primo debes scire, syllogismum dici necessarium dupliciter, aut penes materiam, & sic sylls demõstratiuus dicitur necessarius, quia propositiones, ex quibus componitur, dicuntur necessariæ: aut penes formã, & sic syllogismus dicitur necessarius, quia necessariã infert ex his, quæ ponũtur, conclusionẽ. Secũdo debes scire, ꝙ duplex esse potest cuiusq; rei perfectio, aut essentialis, & sic ĩdiuidua eiusdem speciei oĩa sunt æque perfecta essentialiter: aut accidẽtalis, & sic licet Mas & Femina sunt essentialiter æque perfecta, tñ mas est accidentaliter fœmina ipsa perfectior. His acceptis, dico primo, ꝙ, cum Aristo. ait sylm̃ perfectum eẽ, qui apparet necessarius, imperfectum vero, qui non apparet necessarius, per necessarium non intelligit quo ad materiam, q̃ sunt propositiones, quia nõ distinguit nũc sylm̃ penes materiam, sed intelligit penes formam, vt dicatur ille necessarius, qui necessario infert, ille non necessarius, qui non necessario infert. Secũdo dico, ꝙ Aristo. cum dicit perfectum sylm̃ esse, qui apparet necessarius, imperfectum qui non apparet necessarius, non loquit̃ de perfectione, & ĩperfectione essentialib⁹, quibus

E spẽs ipsę differunt, sed accidẽtalibus, quatenus hic dicit̃ perfectus, cuius illatio nobis vr̃ necessaria, ille imperfectus, cuius illatio, licet sit necessaria, non apparet nobis necessaria, ergo essentialiter tã perfectus quã ĩperfectus necessario infert: vterq;. n. habet rationem essentialem syllogismi, ergo vterq; est oratio, in qua quibusdam positis conclusio necessario infertur. Verum ille perfectus dr̃, quia ad hoc, vt videatur inferre, nullo eget. Hic imperfectus, quia ad hoc vt videatur inferre, eget aliquo, vel aliquibus. Vnde non ab ratione Neoterici dicunt vtrunq; quo ad esse sylm̃ esse perfectũ, sed huic aliquid deficit, quo ad bene esse, illi nihil, quia nec quo ad esse, nec quo ad bene eẽ. Quo vero ad verba attinet, debes scire non esse clarum quid Aristo. intelligat per vnũ aut plura, quo vel quibus indiget sylls, vt appareat necessarius. Ideo Neoterici, qui accipiunt à literis Alberti dixerunt syllos imperfectos, qui sunt in secunda & tertia figuris, multifariã perfici, aut conuersione, aut transpositione propositionũ, aut reductione ad impossibile, aut

Verborũ cõsideratio. Prima expõ.

F expositione, aut pluribus horꝝ. Dicunt ergo imperfectũ sylm̃ eẽ, qui ad hoc, vt appareat necessarius, eget vnius vel plurium. vno quidẽ, si eget conuersione, vel transpositione, vel aliquorꝝ eorꝝ, id genus, pluribus vero, si eget eorum pluribus, s. conuersione, & transpositione. Sed hæc expositio non placet, quia Aristo. anteq; descendat ad species syllorum imperfectorꝝ, ponit, vt Philoponus inquit, oĩa principia perfectiua syllorum: vbi patet eum non ponere transpositionem propositionum, nec expositionem, nec deductionem ad impossibile. Cum. n. docturus sit reductionem syllorum imperfectorũ ad perfectos, ipse non docet, nisi conuersionem: ergo conuersionem tantum esse principium reductiuum syllogismorꝝ. Ex quo sequitur, ꝙ licet syllogismi aliqui probetur per expositionem, vel deductionem ad impossibile, tamen syllogismus imperfectus non perficitur nisi sola conuersione: nam conuersione reducuntur omnes syllogismi aliarum figurarum ad primam. Aliter ergo dicamus, imperfectos syllogismos egere vno vel plurium, id est egere vna conuersione, quæ est vnius propositionis, aut pluribus, s. conuersionibus plurium propositionũ. Sed dices, syllogismus eget conuersione vnius vel plurium: ergo eget aliqua propositione noua præter eas, quæ assumebãtur, & sic contra definitionem syllogismi, remouens ergo hanc dubitationem, subdit{quę quidem}. s. requisita, hoc est quæ quidem conuersio, vel conuersiones sunt veræ & necessariæ (vt erant prius anteq; propositiones conuerterentur{per subiectos terminos,} hoc est per terminos permanentes, qui manent in vtrisque propositionibus:{non aũt sumũtur} vt veræ & necessariæ{per propositiones ipsas permanẽtes} sed ordine mutatas. Ergo non perficiuntur per assumptionem nouę propositionis, sed per easdem solum ordine terminorum permutatas. Conuertens. n. licet sit diuersa à conuersa secundum quid, non est simpliciter alia, cur termini permaneant in vtrisq; idem. Quæritur hic vtrũ syllogismus hic definitus sit genus ad dialecticũ, & demonstratiuum, & sophisticum. Et vr̃ primo aspectu ꝙ sit genus. Qm̃ Philoponus voluit tres esse species syllogismi, & ꝙ hic agitur de syllogismo communi ad omnes eius species. In contrarium ratio vr̃: non. n. sophisticus, qui peccat in forma, videtur syllogismus, cum sibi desit forma syllogismi. Quidam respondent, & dicunt syllum non esse genus ad sophisticum, & ad dialecticum, & ad demonstratiuum. Qm̃ sophisticus, qui priuat forma syllogismi, non est syllogismus. Ad Philoponũ vero possunt dicere eum enumerasse tã veras, quam famigeratas spẽs. Licet ergo sophisticus non sit vera species, est spẽs sm̃ opinionem. Sed concessa hac positione de sophistico, quia fortasse non oĩs sophisticus est syllogismus, nisi qui peccat in materia tantum, quęritur vtrum sit genus ad demonstratiuum & dialecticũ. Respondẽt nonnulli

Refutatio.

G

H

Quæstio.

Prima sol.

Secunda s.

Neotericorum,

De toto in modo.

Neotericorum, syllogismum non esse genus ad demonstratiuum syllogismum, nec ad dialecticum, sed ad illos esse totum in modo. Sed quia hæc positio est obscura, pro dilucidatione debes scire, quod totum in modo secundum Aristotelem in Topicis est terminus incomplexus respectu suppositius sumpti cum determinatione accidentali, vel materiali. verbi gratia iste terminus homo est totum in modo respectu huius complexi, homo albus. Ex quo sequitur quæ sit pars ī modo: est enim terminus sumptus cum accidentali vel materiali determinatione, vt homo albus, vel homo carnosus, & id genus. Dico signanter cum determinatione accidentali vel materiali, quia, si terminus sumeretur cum determinatione formali, esset definitio, & non pars in modo. Animal enim rationale nō est pars in modo illius termini animal, sed est definitio hominis. Genus vero est terminus incomplexus, qui in plures species diuiditur per differentias essentiales, siue formales. ex his sequitur dilucidatio. Syllogismus enim est terminus simplex, demonstratiuum, & dialecticum sunt differentiæ siue determinationes materiales, quæ accidunt syllogismo propter materiā, s. propter propositiones, quæ sunt materia, non propter formam, quæ est illatio ex positis. Ergo syllogismus non genus, sed totum in modo est ad illos. Hęc dilucidatio probatur, quia species tractantur in eodem libro, vbi agitur de illarum genere, modo demonstratiuus agitur in libro Posteriorum, Dialecticus in libro Topicorum. Quia vero in hoc libro agitur de syllogismis primæ, & secundæ, & tertiæ figuræ, ideo syllogismus est genus ad hos, & non ad illos. Sed contra hanc positionem videtur primo, quia Arist. Primo Topicorum enumerat hos inter species syllogismi. Præterea hic definit propositionem communem, s. syllogisticam, vt esset communis syllogismis dialecticis, & demonstratiuis, vt Auerroes, Alexander, & Philoponus dixerunt. Sed positiones hæ possunt cōcordari, quia vel loquimur de syllogismo simpliciter, vel de syllogismo, vt definitur hic. Si loquimur de syllogismo simpliciter, qui est syllogismus solum consideratus quo ad formam, quæ est modus inferendus, sic recte Neoterici dixerunt syllogismum nō esse genus ad illos, sed totum in modo. Sin autem loquimur de syllogismo vt definitur hic. cum syllogismus hic definitus sit probatiuus, dici potest eum esse genus ad illos. nam demonstratiuum & dialecticum, licet sint differentiæ accidentales syllogismi simpliciter, sunt formales differentię probatiui syllogismi. Ad secundam rationem dico, quod tunc species tractantur in eadē scientia, in qua tractatur genus, quando illud genus est subiectum sciētię. modo syllogismus, qui hic definitur, non est subiectum huius libri, sed principalis eius species. Subiectum. n. huius scientiæ est syllogismus simpliciter: cuius species non sunt demonstratiuus & dialecticus syllogismus.

Dilucidatio.

Dubiū. Cap. primo.

Concordia pōnum.

Altero. Alterius.

In toto autem esse alterū altero, & de omni prædicari alterū altero, idem est. Dico autem de omni prædicari, quādo nihil sit subiecti sumere, de quo alterum non dicatur. Et de nullo similiter.

Hactenus de syllogismo, atque eius diuisione, nunc vero quid sit dici de omni, vel de nullo declarat, quod quarto loco promiserat. Dixit autem de syllogismo prius, quam de principijs syllogismorum, quia hæc non sunt principia syllogismi, quo syllogismus est, sed quo regulantur. Quia vero proposuit dicere de esse in toto, & de dici de omni seorsum, nunc quasi se excusans, præmittit nō esse necessarium dicere de illis (vt proposuit seorsum) quia dici de omni & esse in toto idem est, Vnde inquit {in toto autem esse alterum altero} idest in toto altero, hoc est prædicato {esse alterum} idest subiectum, & alterum prædicari de omni altero, idem est. Similiter non esse in

Lege ad rē dilucidatorē enunciatio. 10. logice.

A toto & de nullo dici idem est. Qua ratione fit, vt satis sit declarare quid sit dici de omni, & de nullo, quia statim patebit quid sit esse vel nō esse in toto. Quo vero ad verba græca attinet, animaduersione dignum in gręco non dici in toto altero in eodem casu, sed in toto alterius. Quod sonare videtur alterū autem, i. subiectum esse in toto, i. in tota re alterius, s. prædicati idem est, quod dicit (vt annotaret subiectum esse partem prædicati) quasi velit prædicatum habere totalitatem quandam. cuius subiectū est pars. Vel forte illa locutio est elegantia gręca, sicut nos dicimus. Aliquid boni est hic, quod valet ac si diceremus, aliquod bonum est hic, sic esse alterum in toto alterius idem est ac si diceremus alterum esse in toto altero. hoc. n. vtuntur græci, cum vtuntur duobus neutris, vt nos etiam vtimur. Iuniores declarant quō eē alterum in toto altero, & alterum dici de oī altero idē sit. dicunt. n. hęc esse eadem re ipsa, ratione vero eē duo. Nam, cum dico in toto esse alterum altero, prædicatum

An alterū eē in toto altero, & alterū dici de omni altero idē sit.

B respicio, quod subiecti totum sit. Cum vero alterum de oī altero prædicari enuncio, ad subiectum me conuerto: cui vl'r etiam sumpto prædicatum conuenit, atque de eo vl'r sumpto prædicatur vere. Sed contra, quia Socrates est in toto homine, & tamen homo non dicitur de omni Socrate. Potest expositio hæc defendi, quod hæc esse idem intelligitur in terminis vniuersalibus. In quibus syllogistica propositio fit. Modo, Socrates est terminus singularis, ex quo syllogistica propositio non fit. In vniuersalibus autem terminis dici de omni & esse alterum in toto altero idem est re ipsa, ratione vero ac habitudine differunt, vt dictum est. Philoponus vero dicere videtur alterum dici de omni altero esse in plus quam alterum esse in toto altero, quia risibile dicitur de omni homine, & tamen homo non est in toto risibili. Similiter risibile prædicatur de omni rationali, & tamen rationale non est in toto risibili. Propterea velle videtur in vniuersalibus terminis dici de omni esse in plus quàm alterum

Quæ Philoponus.

C esse in toto altero. Et dicendum, quod alterum esse in altero est, subiectum esse in prædicato, & alterum de altero est dici prędicatum de subiecto. Verum per tota possumus intelligere superiora respectu suorum inferiorum, & sic bene dicit Philoponus, quod dici de omni est in plus quam alterum esse in toto altero, eo quia risibile dicitur de omni rationali: & tamen rationale non est in toto risibili, vt in superiori, aut possumus intelligere indifferenter superiora respectu suorum inferiorum, vt sunt genera, species, & differentiæ respectu suorum inferiorum, vel æqualia respectu suorum æqualium: & sic rationale esse potest in toto risibile, & è contrario: & homo in toto rationali & è contrario: et sic verbo ample utens Aristoteles dixit illa eadem esse. Hoc ergo supposito, describit dici de omni, & inquit: {Dico autem de omni prædicari, quādo nihil est subiecti sumere, de quo alterum, scilicet prædicatum non dicatur. Et de nullo similiter dico, quando nihil est subiecti sumere, à quo non negetur

D alterum, s. prædicatum. Hæc sunt, quæ Aristo. dicit.

Quæritur primo quid est dici de omni, vtrum sit oratio? Respondent, quod dictum hoc, quod est dici de omni, non est oratio completa, sed æquiualet huic, prædicatū vniuersaliter, & affirmatiuè dici de subiecto, quia tantum est dicere dici de omni, quantum prædicatum de suo subiecto dici vniuersaliter affirmatiue. simili modo dici de nullo. Modo, hoc complexum est oratio infinita, & complexum significabile illius propositionis, prædicatum vniuersaliter & affirmatiue est dictum de subiecto: vel illius prædicatum vniuersaliter negatiue est dictum de subiecto.

Quæstio. 1. Quid sit dici de oī.

Secundo quæritur, vtrum talis oratio complexa habeat proprie definitionem, vel descriptionem. Respondent, quòd definitio vel descriptio proprie datur de terminis incomplexis: ideo, cum dictum de omni sit oratio complexa, vt dictum est proprie nec definitionem,

2. quæstio. Dici de omni cui habeat definitionem.

definitionem, nec descriptionem habet. Bene tamen habere potest interpretationem quandam eo modo quo oratio minus nota explicatur per orationem magis notam. Ex quo sequitur, quod huiusmodi explicationes, quæ sunt quid nominis talium complexorum, non possunt probari: quia quid nominis est principium omnis doctrinæ, vt dicitur in libro de Sensu. Hac ratione hæc duo quid nominis supponũtur hic tanquam principia, quia quid nominis supponitur in omni scientia.

Tertia q̃ō. An dictū de oi & vniuersalis ꝓpō differant.

Tertio quæres, vtrum dictum de omni & propositio vniuersalis differant. Auerroes tenet ꝙ sic, velle enim videtur ꝙ sint eadem subiecto, & differant ratione. Subiecto quidem sunt eadem, quia in vtrisq; notatur prædicatum subiecto omni inesse, & cuilibet contento sub subiecto, & omnibus eum subiecto cõuertibilibus. Differunt vero ratione: quia in dicto de omni ordo syllogisticus potestate habetur secundum subiectionẽ, & prædicationem, in propositione autem vniuersali hic ordo non habetur. Sed contra, quia tunc dictum de omni non differret à syllogismo. Dicebam, syllogismum & dici de omni differre vt signum, & signatum (vt implicitum & explicitum. Quod enim dictum de omni signat, vniuersalis syllogismus exercet. quare dici de omni est totus syllogismus in signo, syllogismus est dici de omni inesse. Ex quibus patet differentia. Propositio enim vniuersalis est syllogismi pars, dici de omni est totus syllogismus & non est illius pars.

Propria pō.

Ego vero nũc dicerem propositionem vniuersalem affirmatiuam, & prædicari de omni subiecto prædicatum, idẽ esse. Similiter prædicatum de nullo subiecto prædicari, & propositionem vniuersalem negatiuam idem esse. Comparatione enim ad collaterales species, dictum de omni dicitur vniuersalis propositio, vt comparatione indefinitæ, & cæterarum: comparatione vero ad regulata per ipsam dicitur dictum de omni. Quare dictum de omni, & propositio vniuersalis nomina sunt diuersiuoca, non autem re differentia. Quoniam idem complexum significãt, & sic definitio dicti de omni & propositionis vniuersalis eadem est. cum dicis nihil regulatur per eius partem: ego dicerem quod syllogismum regulari per dici de omni vel de nullo non est aliud q̃ ipsum tenere vel necessario inferre in virtute definitionis, qua interpretatur dictum de omni, vel de nullo: modo interpretatio non est pars syllogismi, sed supponitur, vt principium doctrinæ syllogismorum. Regulariter ergo syllogismi non per propositiones vniuersales, sed per interpretationem propositionis vniuersalis, quæ supponitur (vt doctrinæ principium in materia de syllogismo. His suppositis venio ad definitiones horum. Definit ergo Aristoteles dictum de omni, & inquit. ¶Dicimus autem de omni prædicari, quando nihil est sumere subiecti, de quo non dicatur alterum, idest prędicatum. Definit etiam dictum de nullo: & inquit, ¶& de Nullo similiter supple dico, quando nihil est sumere subiecti, à quo non negetur prædicatũ.

Dubõne. s.

Sed contra has definitiones. quia dicendo homo est animal, nihil sub subiecto sumitur, de quo non prædicatur animal: & tamen homo est animal non est dictum de omni. Præterea, homo non est lapis, si dixeris, sub subiecto nihil accipies, à quo non remouetur lapis: & tamen non est dictum de nullo. Præterea, omnis homo est albus, est dictum de omni: & tamen aliquid est sumere sub homine, de quo non prædicatur album. Similiter si dixero, nullus homo est albus, est dictum de nullo: & tamen aliquid est sumere sub homine, à quo non remouetur album.

Solo prima.

Quidam Neotericorum dixerunt, ꝙ definitiones debẽt sic intelligi, dictum de omni, idest propositio vniuersalis affirmatiua significat prædicatum dici de omni eo, de quo prædicatur subiectum. Dictum vero de nullo, idest propositio vniuersalis negatiua significat prædicatum negari ab omni eo de quo affirmatur subiectum. Tunc dubitatio est soluta, quia licet prę-

E dicatum affirmetur de omni eo, de quo affirmatur subiectum, tamen non significatur per illam propositionem, & sic soluuntur aliæ.

Secũda solõ

Alij fere in idem occurrentes sic intelligunt. dici de omni est, quãdo nihil est sumere sub subiecto, quin per propositionem prædicatum de eo vere denotetur affirmari. Dici autem de nullo est, quando nihil est sumere sub subiecto, de quo prædicatum per propositionem denotetur vere negari.

Dictum de oi & nullo triplex.

¶In iuuenta dicebamus triplex esse dictum de omni vel de nullo. Posterioristicum, s. & Prioristicum, & ex vtroq; compositum. Posterioristicum est, quando secundum rem nihil est sumere sub subiecto, de quo non affirmetur vel negetur prædicatum. & sic homo est animal, est dictum de omni posterioristicum. Prioristicum vero, quando per propositionem denotatur prędicatum affirmari vel negari de omni eo, de quo subiectum affirmatur. hoc aliqui appellant dictum de omni vel de nullo secundũ modum. Compositum vero ex ijs est, quando secundum rem prædicatum affirmatur, vel negatur de omni eo, de quo subiectum affirmatur, & notatur affirmari vel negari per propositionem.

F Vt omnis homo est animal, nullus homo est lapis. Nunc vero dicamus dictum de omni posterioristicum esse, quando nihil est subiecti sumere, de quo non vere prædicatum affirmetur. Dictum vero de nullo, quando nihil subiecti est sumere, de quo prædicatum non vere negetur. Dictum vero de omni dialecticum est, quando nihil est sumere subiecti, de quo prædicatum non affirmetur opinione, dictum vero de nullo similiter. Dictũ deniq; de omni prioristicum, vel de nullo, est, qñ nihil est sumere subiecti, de quo non affirmetur, vel negetur prædicatum, s. consensu, siue ex parte rei ita sit, siue secundum opinionem. Et sic dubitationes cessant.

Ponderatio verborum.

Quo vero ad verba attinet, dixit subiecti, & non subiecto: quia siue sit pars integralis subiecti, siue pars subiectiua, siue conuertibile cum subiecto, prędicatum de illo affirmabitur, vel negabitur, modo quo

G subiectum affirmatur, vel negatur de illo. Quia, si subiectũ in obliquo de illo affirmatur, prædicatum ẽt in obliquo affirmabitur, & si in recto, & prædicatum in recto.

Quæstio logica. An p̃dicatũ dici de subiecto vl'r sumpto, sit p̃dicatum.

Quærunt hic, vtrum prædicatum dici de omni subiecto vniuersaliter sumpto, sit prædicatum. Arguitur ꝙ non, quia tunc sequeretur quandocũq; prædicatũ esset, esset dici de subiecto vl'r sumpto. consequens falsum, q̃a potest prædicatum manere, quando non erit dici de subiecto vniuersaliter sumpto. verbi gratia si signum vniuersale remouetur à subiecto aliquo propositionis vniuersalis remanente propositione indefinita. ergo nõ est idem prædicatum, & prędicatum dici de omni subiecto vniuersaliter sumpto. Præterea prædicatũ dici de omni est propositio vniuersalis: at prædicatum non est propositio vniuersalis: ergo non est idem dici de omni subiecto, & prædicatum. In oppositum argumentor, Deum eẽ, quod est significatum huius propositionis Deus est, est idem quod Deus. ergo significatum huius propositionis,

H videlicet prædicatum dicitur de omni subiecto vniuersaliter sumpto, quod est prædicatum dici de omni subiecto vl'r sumpto, est idem quod prædicatum. Pro intellectu tituli, debes scire, ꝙ hæc est vna propositio categorica, prædicatum est dictum de omni subiecto vniuersaliter sumpto, cuius propositionis categoricæ subiectum est ille terminus prædicatum: Prædicatum autem est ille terminus dictum de omni subiecto vniuersaliter sumpto: significatum vero huius propositionis categoricæ est, prædicatum dici de omni subiecto vniuersaliter sumpto. Quęritur ergo vtrum significatum istud, s. prędicatum dici de omni subiecto vniuersaliter sumpto, sit idem quod prædicatum, quod est subiectum categoricę propositionis, ac si quæreretur, vtrum Deum esse, quod est significatũ illius ꝓpõnis, Deus est, sit idẽ quod Deus. Hæc pro titulo. Neotericorum quidã dixerunt in nulla propositione significatum esse idem quod subiectum illius.

illius. Verbi cauſa, in hac propoſitione, homo eſt albus: ſignificatum, quod eſt hominem eſſe albū, non eſt homo: nec in hac, animal eſt coloratum: nam animal eſſe coloratum, nō eſt animal, & ſic in oībus id genus. Ergo ſm hanc opinionē non eſt idem prędicatū dici de ſubiecto vniuerſaliter, & prędicatum. Contra hanc poſitionē argumentatur Iunior quidam ſatis acutus: quia tunc ſequeretur ſignificatum huius propoſitionis Deus eſt, nō eſſe Deum: & ſic Deum eſſe non eſſet Deus. hoc eſt falſum, quia tale ſignificatū, videlicet Deū eſſe, aut eſt dependēs, aut independens. ſi indepēdens, ergo eſt Deus: & ſic habetur ꝓpoſitum. Si dependens, ergo Deus poterit ipſum annihilare: ergo annihilabitur Deū: non enim poteſt annihilare Deum eſſe, niſi annihilet Deus. Propterea dixerunt præmittendo primo, ꝙ propoſitionum alia eſt categorica, vt homo eſt animal: Alia hypothetica: & hęc eſt duplex, conditionalis, vt ſi equus volat, equus habet alas. Alia diſiunctiua, Vt vel Socrates eſt, vel Socrates non eſt. Categorica autē, duplex: alia enim de ineſſe, vt Deus eſt, alia modalis, vt contingit lignum eſſe album, & id genus. Propoſitio de ineſſe, alia cōponitur ex terminis abſolutis, vt hęc, homo eſt animal. alia ex terminis cōnotatiuis, Quę eſt duplex: quia vel cōponitur ex terminis cōnotatiuis, qui connotant negationē vel priuationē, vt homo eſt cęcus. vel ex terminis cōponitur connotatiuis, qui connotant poſitionē aliquā, Vt homo eſt albus, homo eſt figuratus, & id genus. Quæ cōponitꝰ ex terminis cōnotatiuis connotantibus aliquid poſitiui, duplex eſt: quia termini cōnotantes, vel cōnotant diſpoſitionē ſuperadditam, & diuerſam à ſubiecto. vt iſte terminus album, & id genus. aut cōnotant ſubiectum ſe habere ſecundum aliquē modum, vt iſte terminus figura, vel figuratum: qui ſecūdum aliquos ſupponit pro re figurata connotando rem illā aliter ſe habere.

Argumentum contra hæc.

Diuiſio ꝓponendi ineſſe.

Rurſus quęcunqꝫ talis duplex eſt, qm̄ alia eſt de præſenti, alia de futuro, alia de pręterito. Hoc ſuppoſito, dicunt propoſitioni categoricę de pręſenti affirmatiuę cōpoſitę ex terminis abſolutis vel connotatiuis, priuationis, vel modi ſe habendi ſubiectum, nullum ſignificatū correſpondet, præter ſignificatum ſui ſubiecti. vt huic, Deus eſt, correſpōdet Deus. nam Deum eſſe eſt Deus. & huic, homo eſt animal, correſpondet homo: quia hominem eſſe animal, eſt homo. Dico primo Categoricæ, quia de hypothetica ſecus eſt. nam conditionali correſpondet ſignificatū conditionaliter, vt huic, ſi equus volat equus habet alas, correſpondet equum habere alas, ſi volaret. Huic vero, vel Socrates eſt, vel Socrates nō eſt, ſi ſocrates eſt, correſpondet Socratem eſſe vel Socratem non eſſe. ſin autem Socrates nihil ſit, illi nihil correſpondet. Dico de præſenti, quia ꝓpoſitiōi de poſſibili, vel de præterito vel de futuro, non oportet ꝙ correſpondeat ſignificatum. nam propoſitioni de poſſibili ſufficit, ꝙ poſſit correſpondere. Propoſitioni de præterito ſufficit, ꝙ correſpōdebat. propoſitioni denique de futuro, ſufficit ꝙ correſpōdebit. dico affirmatiuę, quia nō oportet vt ꝓpoſitiōi negatiuę correſpondeat aliquod ſignificatū. Huic enim, Chimera non eſt hippocentaurus, nihil correſpōdet. ſimiliter nec huic, Socrates non eſt equus. Nam, ſi Socrates nihil eſt, illi nihil correſpondet. Sed ſi Socrates ſit, correſpondet Socrates. Dico abſolute, quia ſi termini ſunt cōnotatiui, quia cōnotant diſpoſitionē additam ſubiecto, ꝓpoſitioni non correſpondet ſignificatū ſubiecti, ſed ſignificatū prædicati: huic enim, homo eſt albus, correſpondet albedo hominis. Sin autem cōnotant priuationem, vel modum ſe habendi ſubiecti, propoſitioni nihil correſpōdet niſi ſignificatū ſubiecti, vt huic, homo eſt cæcus, correſpondet pro ſignificato, homo, & nihil aliud. probatur, quia hęc propoſitio, homo eſt cæcus, ſignificat hominem eſſe, & hominem eſſe aptum ad vidēdum, & hominem non habere viſum: modo, hominem eſſe eſt idem quod homo, & hominem eſſe aptum ad vi-

A dendum eſt idem ꝙ homo: & hominem non habere viſum, ſi homo eſt, idem eſt quod homo: & ſi non eſt, aliquis homo qui videat, tunc hominē non habere viſum nihil eſt. Huic vero, homo eſt figuratus, nihil correſpondet niſi homo. Ex ħs patet, in quibus ſignificatum propoſitionis eſt idem quod ſubiectum, & in quibus nō eſt idem. Quod ſi hæc poſitio eſt vera, tunc patet ꝙ prædicatum dici vniuerſaliter de ſubiecto non eſt aliud, quod prædicatum. Habet enim omnes cōditiones. Sed hęc poſitio licet ſophiſtice poſſit defendi, durum videtur, ꝙ hominē eſſe animal ſit homo. Præterea, ſi omnis homo eſt animal, non concederem, ꝙ omnem hominē eſſe animal ſit homo. Præterea non video cauſam, cur huic, homo eſt animal, correſpondet homo pro ſignificato propoſitionis: & huic, homo eſt albus, correſpondet albedo hominis: nō enim arbitror hominem eſſe album, eſſe albedinem hominis. Præterea nō eſt idem hominem eſſe hominē, & hominem eſſe animal. ſed hominē

B eſſe hominem eſt homo: ergo hominē eſſe aīal nō eſt hō ab vno diſperato ad alterū. & ꝙꝙ hęc poſſint teneri & defendi, ego dicerē omnibus propoſitionibus affirmatiuis, quarum ſubiectum & prædicatum ſunt termini limitati, correſpondere ſuum propriū ſignificatum, quod non eſt ſubiectum propoſitiōis. Dico quarum ſubiectū & prædicatum ſunt termini limitati, propter has, Deus eſt, & Deus eſt bonus: quibus correſpondet pro ſignificato Deus: nam Deum eſſe, eſt Deus, Deū eſſe bonum eſt Deus. Cauſa eſt, quia in Deo, eſſe, bonū, & quicquid eſt in eo, eſt Deus: & hoc propter eius limitationē. Dico affirmatiuis, quia non oportet oībus negatiuis correſpondere aliquod ſignificatum. Aſſero autem hanc ꝓpoſitionem, quia omnes fere Logici dicunt terminum complexum, & terminum incōplexum differre in ſignificato. Non ergo ſignificatum huius termini incōplexi homo, eſt ſignificatum huius termini cōplexi homo eſt animal: quemadmodū nec terminus incōplexus eſt ter-

Alia opinio propria.

C minus cōplexus. Quod ſi ita eſt, patet ꝙ prędicatū prędicari de ſubiecto vniuerſaliter nō eſt idem quod prędicatum pręciſe, vt nec hominē eſſe animal eſt pręciſe homo. Nec ab ratione, quia ſuperius Ariſto. deſcribēs prædicatum dixit, ꝙ eſt id, quod dicitꝰ de altero. Hic vero deſcribens prędicatum dici de ſubiecto vniuerſaliter, dicit eſſe id, quando nihil ſubiecti ſumitur, de quo nō prędicetur prędicatum. Ergo prędicatum, & prędicatū dici vl'r de ſubiecto non ſunt idē pręciſe. Animaduerte tamen, ꝙ ſignificatum propoſitionis cuiuſqꝫ poteſt dupliciter accipi. vno modo pro ſignificato ſubiecti cū ſua additione, ideſt pro ſignificato additionis, & pro ſignificato ſubiecti ſimul, quęcūqꝫ ſit illa additio. verbi cauſa, ſignificatū huius ꝓpoſitionis, homo eſt albus, ꝓ ſignificatione illius termini homo, cū additione albedinis: & ſic ſignificatum illius eſt, hominē eſſe albū: et hoc modo ſignificatū ꝓpoſitionis non eſt ꝑciſe ſignificatū ſubiecti, ſed eſt ſubiecti ſignificatum cum ſua additione, hoc eſt

Significatū ꝓpoſitionis dupliciter.

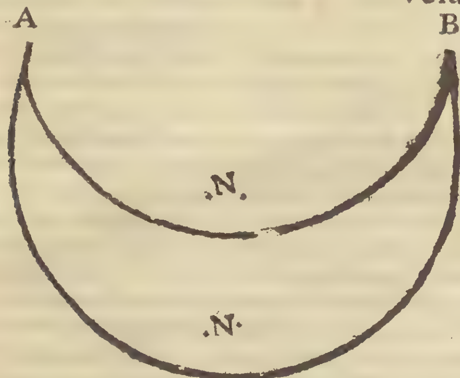
D cum ſignificato additionis, quęcunqꝫ illa ſit, ſiue diſpoſitio, ſiue modus eſſendi, ſiue ipſummet ſubiectum aliter intellectum. Albedo enim diſpoſitio eſt, figura vero modus ſe habendi ſubiectum, animal & id genus ratio, qua intelligitur homo. Hoc ergo modo negarem ſignificatum propoſitiōis eſſe pręciſe ſignificatum ſubiecti: quia ſignificatum propoſitionis ſemper ſignificato ſubiecti addit quicꝗ, quod eſt pars principalis ſignificati totius propoſitionis. Alio modo accipi poteſt pro ſignificato ſubiecti non quidē ſignificando diſpoſitionē ſubiecti, ſed connotando illā: & ſic idem erit, hominē eſſe albū & dicere, hominem, qui eſt albus: ſimiliter hominem eſſe animal, & dicere, hominem qui eſt animal: & iuxta hūc ſenſum, concederē ꝙ hominem eſſe animal, ſit hō: quia ſenſus eſt, homo, qui eſt animal, eſt homo. Concederem etiam hominem eſſe album eſſe hominem, quia homo, qui eſt albus, eſt homo. Concederem etiam, ꝙ prædicatum dici

tum dici de omni subiecto sit prædicatum: quia prędicatum dici de subiecto vniuersaliter, est prędicatum quod dicitur de subiecto vl'r. modo, prædicatum, quod dicitur de subiecto vniuersaliter, est prædicatum.

Capnt. 2. De ꝓpositionum conuersione.

Quoniam autem omnis propositio est aut de inesse, aut ex necessitate inesse, aut contingenter inesse. Harum autem quidem affirmatiuæ, illæ autem negatiuæ: secundum vnamquamque appellationem. Rursus autem affirmatiuarum, & negatiuarũ, alię sunt vniuersales, alię particulares, aliæ indefinitę. Vniuersalem quidem priuatiuã de eo, quod inesse, necesse est in terminis cõuerti. vt si nulla voluptas est bonum, neque bonum nullum, erit voluptas.

Vniuersalis negatiua cõuertitur simpliciter i terminis.

Comẽ. 12. Cum absoluit quæcunque promiserat, nunc de conuersione propositionum aggreditur. Causa autẽ est, quia conuersio est principium quoddam, quo reducũtur syllogismi imperfecti ad perfectos. reducuntur enim aut conuersione maioris, aut conuersione minoris, aut conuersione vtriusque. In pertractando vero de conuersione præmittit diuisiones propositionis: & dicit, quod omnis ꝓpositio aut est de inesse, aut de necessario inesse, aut de contingẽter inesse. Ecce, quod ex hac prima diuisione erunt propositionis species tres, quæ ductæ per duas. s. per affirmatiuam & negatiuam, resultabunt propositionum species vi. & hoc inquit, harum autem secundum vnãquamque appellationem, hoc est, siue de inesse, siue de necessario inesse, siue de contingenter inesse, Sunt eę quidem affirmatiuæ, illæ autem negatiuæ: & sic erunt. vi. Eæ iterum si ducatur per tria, erunt. xviij. Nam tales aut sunt vniuersales, aut particulares, aut indefinitæ. Vnde inquit: Rursum autem affirmatiuarum aut negatiuarum aliæ sunt vniuersales, aliæ particulares, aliæ indefinitæ. hic terminatur suspẽsio. Ideo statim subscribit primam regulam, & inquit: vniuersalem quidem priuatiuam de eo quod est inesse, necesse est in terminis cõuerti. Vt, si nulla voluptas est bonum, neque bonum nullum erit voluptas, vbi negatio illa neque, superfluit more gręco. Causa ergo, cur diuisiones propositionis tales præmisit est, quoniam conuersio est propositionis affectio, quæ pro differentia, atque ratione propositionum ipsa variatur. Ideo Aristo. antequam de conuersionibus ageret, præmisit diuisiones has propositionum.

1. Dub. Sed occurrunt dubitationes circa hæc non leues. prima quidem quia non videtur completa, prima propositionum diuisio per inesse, necessario inesse, & contingenter inesse. Nam in Libro de interpretatione adiecit impossibile, possibile, falsum, verum. Sorticolæ addunt scitum, creditum, & id genus. 1. P. Græcorum interpretum nonnulli dixerunt tantum tres esse propositionum species: quia tantum tres sunt propositionum modi, contingens videlicet, necessariũ, & inesse. Vt contingit Socratem legere, necessario Socrates est animal,

E De inesse, Socrates ambulat. Hoc probant, Primo, quot sunt propositionum siue materiæ, siue res, tot sunt modi, siue formæ. propositionum materiæ siue res sunt tres, quia aut semper subsistunt, vt corpora Cęlestia: aut semper alijs accidunt, siue insunt, vt nigrum Coruo: aut insunt, & possunt non inesse, vel non insunt, & possunt inesse. vt album parietis, aut motus Socratis. Per modũ siue formam necessario essendi explicantur ea, quæ semper subsistunt, vt necessario Cælum est corpus, necessario homo est animal, & id genus. Per modum siue formam essendi explicantur ea, quæ semper accidunt, vel semper insunt, vt de inesse, Coruus niger est, & de inesse, Cygnus albus est. Per modum vero contingenter essendi explicantur ea, quæ aliter se habent: vt contingit Socratem sedere, Contingit Platonem irasci, & id genus. Igitur tantum tres sunt modi siue formæ propositionum. Secundo, quia res aut semper sunt, aut interdum. si quidem sunt interdum, aut exierunt ad actum, F & sic explicantur per modum de inesse. vt de inesse, Socrates est Grammaticus, aut nondum exierunt ad actũ, sed non repugnat ipsa exire: & sic explicantur per modum contingentis, vt contingit Socratem ambulare. sin autem semper sunt: ita vt nunquam exierunt vel nec exibunt ad actum, sed semper talia sunt, & sic explicantur per modũ necessarij: vt necessario homo est animal.

Sed contra hanc positionem obijcit Philoponus. Primo, quia formarum differẽtia potius materierum differentiã facit, quam econtrario: & ita potius materię, sunt tot: quia modi sunt tot, quam tot modi, quia materiæ tot. Præterea propositio potest esse de inesse, & de modo contingenti, vel de modo necessario: necessaria vero potest esse de modo essendi, vel de modo contingenti, & ita formæ non semper correspondẽt materijs. Tertio, quia Aristoteles faciens mentionem de modis in libro de Interpretatione, ipsum inesse nõ collocat inter modos.

G In iuuenta defendebamus opinionem, refutando omnes has rationes. Primam quidem, Quia in rebus mentis differentia est propter materiam & obiectum, secus est in rebus realibus. aut fortasse hæc differentia est accidentalis & à posteriori, secus autem esset de differentia essentiali & a priori. Secunda quoque deletur, quia hi loquuntur in propositionibus naturalibus: modo propositio de inesse, si fuerit de modo contingentis, erit innaturalis. similiter quæ secundũ rẽ est necessaria, si fuerit de modo necessarij, erit naturalis, si de modo cõtingentis, erit innaturalis. Quare, si ꝑdicationes erunt naturales, contingens erit de modo contingentis, necessaria de modo necessarij, de inesse autem erit de modo essendi. Nec Aristoteles fuit diminutus in libro de Interpretatione: quia vbique, cum profert propositionẽ absolutam, quæ nec est de necessario, nec de contingenti, intelligit propositionem de inesse & de modo essendi.

H Philoponus vero concedit tres tantum esse propositiones non inuicem reducibiles, s. de inesse, de necessario inesse, de contingenter inesse. Asserit vero Aristotelẽ prætermisisse possibile: quia concidit cum contingenti. Quia, vt Boethus inquit, possibile & cõtingẽs solo hoc differunt: qd possibile infirmari possit. vt dicẽdo impossibile est hominem esse lapidem. contingens vero non: nõ enim recte diceremus, incontingens est hominẽ esse lapidem. Prætermisit vero impossibile, quia necessariũ esse ęquipollet ad impossibile est non esse. & impossibile esse ad necessariũ non esse. Meminit vero hic potius necessatij, quia est dignius, vt habitus dignior est priuatione. De ipso vero inesse tanquam de modo nõ loquitur, sed est vt materia vtriusque. Est enim ipsum inesse indifferens ad necessario inesse, & contingenter inesse. Prætermisit vero alia, vt verũ, falsum, & cætera id genus: quia nihil addũt vltra ꝓprias materias. Sed tamen ex positione Veterũ, quã ex positiõe Philoponi, sequitur diuisionẽ ꝓpõnis ꝑ inesse, necessario inesse, et cõtingẽter inesse,

Pō Philoponi. Lege ad dilucidatio enunciatio. 14. Logic.

inesse, esse ſm modos, et ſm materias modorum, quia per necessariam propositionem ĩtelligit necessariam, quæ est de modo necessaria: & per contingentem intelligit cõtingentem, quæ est de modo contingẽtis, & p propositionẽ de inesse intelligit, quæ ſm rem est de inesse, siue mõ. Pro hac parte facit, quia Aris. vtens exemplis tam in syllogismis simplicibus, q̃ in syllogismis mistis semper vtitᷓ propositionibus talibus de re, & de modo. In contrarium est Auer. & omnes etiam, qui eũ sequuntur, qui volũt Aris. diuisisse non propositionum formas, sed materias. Quia triplex est materia ꝓpositionis, videlicet de inesse, de necessario inesse, & de contingenter inesse. Sed contra, qa eo modo diuidit, quo eis vtitur: sed vtitur illis, vt sunt tales de modo: ergo. Propter hoc dixerunt alij, ꝙ diuisit formas propositionum, nõ materias. Pro hac opinione facit, quia Arist. facit syllogismos communes ad omnes materias, sicut propositionem cõmunem descripsit ad omnem materiam. Vno modo posset dici Aristo. diuidere propositiones per materias nõ absolute, sed vt significantur per propositiones. &, quia non possunt per propositionẽ materiæ significari, nisi addantur modi: ergo diuisit propositiones in materias vt per modos in ipsis collocatos significãt tales esse, & sic possunt positiones concordari. Vel dicendum ꝙ Aristo. diuisit propositionẽ in necessariam, contingentem, & de inesse, quatenus sunt de re, & de modo tales. verum esse tales de re potest esse, aut quia ita est, aut quia consensu accipiuntur ita esse. Et licet Aristot. talibus de re & de modo vtatur, quatenus in re ita sunt. Potest tamen vti talibus propositionibus, vbi non essent ita in re, modo sumerentur esse ita de consensu. Et hoc pacto nõ vtitur his applicatis ad materiam probabilem, vel demonstratiuam: quia vtitur illis vt indifferenter applicabilibus ad materiam probabilem & demonstratiuam. Licet exempla, quibus vtitur sint ita in re, cum exemplorum requiratur sola manifestatio. Præterea exemplis etiam nonnunquã vtitur. vt sunt propositiones tales consensu. Secundo quærunt ad quid conferunt eæ propositionum diuisiones. Auerroes innuit solutionem in paraphrasi. Et dicit quòd prima diuisio, quæ fit per inesse, & necessario inesse, & contingenter inesse vtilis est ad syllogismorum species communes: siquidem ex eis & mixtum, & seorsum syllogismi fiant. Secunda vero & tertia diuisio vtilis est ad species syllogismorum perfectas, vel imperfectas: quales sunt syllogismi affirmatiui, & negatiui, particulares, & vniuersales. In specie: Quærunt quid est intelligendum per propositionem de inesse, vel non inesse, quo scilicet ad materiam. Auerroes hic respondere videtur per propositionem de inesse: vel nõ inesse, quã ipse appellat inuentam, vel non inuentam, illam esse intelligendam, quæ & vera est de præsenti, & nõ necessario: & cuius prædicatum actu inest omnibus partibus subiecti, et pro maiori temporum parte: quod adiecit ad differentiam propositionis necessariæ, cuius prædicatum inest subiecto pro omni differentia temporis. Sed hæc positio falsa est, quia ea data omnis propositio de inesse esset de omni, & vniuersalis. quare nulla harum esset de inesse. homo nauigat, quia non omnis homo nauigat, & nec hæc, homo ambulat, & cęterę id genus. Pręterea nec hæc esset de inesse, Socrates disputat: non enim pro maiori parte temporum Socrates disputat. Propterea pace Auerrois dixerim, propositio de inesse aliud esse nihil videtur quàm propositio contingens posita in actu, aut re, aut consensu. Hæc enim est contingens, contingit Socratem currere, quæ si exiuit ad actum re vera, vel consensu, effecta est de inesse: & sic videtur esse illa, cuius veritas aut consensu, aut re, est de pręsenti: ꝙ si veritas est de præsenti per hoc, quia prædicatum non inest subiecto, est de non inesse, & negatiua: sin autem, quia prędicatũ inest subiecto de præsenti est de inesse, scilicet affirmatiua.

Præterea, si prædicatum inest subiecto de præsenti pro omnibus vel pro nullis est vniuersalis, sin autẽ pro parte,

A est particularis, uel indefinita. Intellige autem hæc omnia aut quia re talia sunt, aut consensu, vt dictum est. Solet autem propositio de inesse, vel non inesse subdiuidi in eam, quæ est simpliciter, vel vt nunc. Vt Cygnus est albus, est de ĩesse simpliciter, Æthiops est niger similiter: homo vero disputat, est de inesse (vt nunc, quia vt nunc disputat. Contra quam disiunctionem postea disputabimus: hactenus de propositione de inesse.

Quærunt quæ nam sit propositio contingens. Et dicendũ, ꝙ contingens propositio est, quæ de præsenti quidem est falsa, quia nondum exiuit ad actum, de futuro vero est vera, quia exibit ad actum, vel non repugnat exire: vt contingit hominem currere, dato quòd nunc non currat. Vel contingit hominem non currere, dato quòd actu currat. Ergo propositio de contingenti inesse, est propositio nondum posita in actu, quæ si est de inesse, est negatiua. si de non inesse, est affirmatiua. nam affirmatiuę contingenti, id quod correspondet, non est de inesse affirmato, B sed de non inesse, quia contingit esse, quod non est. negatiuæ autem bene correspondet aliquid de inesse, quia contingit non esse, quod est. ergo affirmatiuæ contingenti correspondet negatiua de inesse. Negatiuæ autem contingenti correspondet affirmatiua de inesse. ¶ Quare valet, contingit Socratem currere: ergo Socrates non currit: iterum contingit Socratem non currere, ergo Socrates currit. Quod si prædicatum potest inesse omnibus vel nõ inesse est vniuersalis: vt contingit hominem omnem legere, vel nullum legere. ¶ Sin autem quibusdam est particularis, vel indefinita, vt contingit aliquem hominem disputare, vel non disputare. Hæc autem intelligenda sunt, aut quia sua naturalia sunt, aut qa consensu talia esse accipiuntur. Hactenus de contingenti.

Quales sint ꝓpõnes singulares.

Quærunt rursus quæ sit necessaria. Et dicendum, ꝙ, quando prædicatum inest subiecto, & non potest non inesse, hæc est de necessario inesse, quando vero non inest, & non potest inesse, hæc est & necessario non inesse, quæ C est impossibilis. exemplum primæ vt necessario Cygnus est albus, exemplum secundi, necessario æthiops non est albus, quæ ratio docet omnem necessariam esse uniuersalem de tempore, non autem vniuersalem de partibus, qa hæc de tempore est vniuersalis, homo est albus, quia semper aliquis homo est albus, non tamen de partibus: quia non omnis homo est albus. Animaduerte tamen quòd Aristoteles diuisit propositiones, sed membra non descripsit, quia libro de Interpretatione descripsit. Præterea animaduerte, ꝙ propositiones eæ possunt accipi aut per modum posterioristicum, vt quando sunt tales in re, aut per modum dialecticum, vt quando sunt tales secundum opinionem, aut prioristice, vt quando accipiuntur secundum consensum.

Quæ nã propō contingit.

Quærunt iterum quales sint propositiones singulares, vt Socrates disputat, & Plato philosophatur. Respondet Auerroes quod videntur propositiones de inesse reductiuę: quatenus prædicatum inest subiecto, dum durat D subiectum: & sic videntur veræ solum de pręsenti, cui positioni Alexander & Porphyrius consentire videntur in libro de Interpretatione. Sed contra occurres, quia ex singularibus sufficienter enumeratis potest concludi vniuersalis necessaria: igitur singulares sunt necessariæ: non enim potest necessarium ex non necessarijs syllogizari. Solutionem innuit Auerroes volens, quòd ex singularibus de inesse non infertur vniuersalis necessaria, sed vniuersalis de inesse, quæ fortasse est necessaria ex conditione, videlicet dum durat veritas illarum propositionum de præsenti. Nam si hæc est vera, hic currit, & ille & ille, & de cæteris similiter, erit vera hæc, omnis homo currit illis perdurantibus. Probat autem Auerroes rem suam authoritate Aristotelis Secundo huius, vbi ostendit ex non necessarijs non posse sequi necessarium nisi quia, non autem propter quid. Et sic secũdum Auer. conclusio quę sequitur est necessaria, nõ simpliciter, sed illis, & sic de singulis

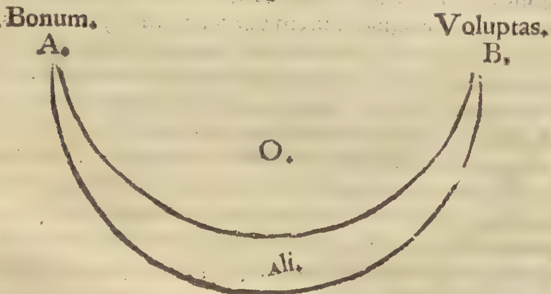
Theophrasti opinio.

gulis currentibus. simpliciter autẽ propositio, quæ sequitur est vniuersalis de inesse. Theophrastus vero, vt ei iponit Auerr. sentit tales propositiones nullius gñis esse, qa nec de inesse, nec de contingenti inesse, nec de necessario inesse. sed si dicuntur de inesse propterea dicũtur de inesse, quia per negationem, nec sunt necessariæ, nec de contingenti. Contra obijcit Auerroes: primo, quia Aristoteles diuidit propositiones diuisione entis positiui, non priuatiui. Præterea tantum tres sunt propositionum materię: igitur non dabitur aliud genus pręter has. Tertio Aristoteles (vt dicet postea) ordinat singulares cum illis de inesse. Ego vero Theophrastum nõ vidi, sed si est (vt Auerroes inquit) singulares propositiones propterea inter nullum illorum generum enumerauit, quia non sunt propositiones syllogisticæ, licet sint enunciationes: quas Aristoteles coordinauit cum contingentibus si sunt de futuro, sin autem sunt de præsenti, coordinauit cum illis de inesse. sin autem sint de præterito, reducuntur ad necessarias. Vnde Aristoteles sufficienter diuisit propositionem in eam quæ de inesse, & in eam quæ de necessario inesse, & in eam quę contingenter inesse: quoniam omnes aut tales sunt, aut reducibiles ad tales. Hactenus de diuisione propositionum, nunc de conuersione. vbi debes scire ꝙ Aristoteles in propositionibus de inesse primo ponit regulas conuersionum, secundo eas probat. Et in ponendo regulas, seruat hunc ordinem, quòd in primis ponit regulam in vniuersali negatiua, quia cõuersio in illa est simplicior, cum sit sola transpositione terminorum. secundo ponit regulam in uniuersali affirmatiua, quia hæc continet cõuersionem particularis. Hæc de ordine. Vt vero terminaret suspensionem, in præsenti posuit primam regulam in propositionibus de inesse, quæ postea exponetur, & probabitur: nunc autem de ea hactenus.

De conuersione agef, mox Aristo.

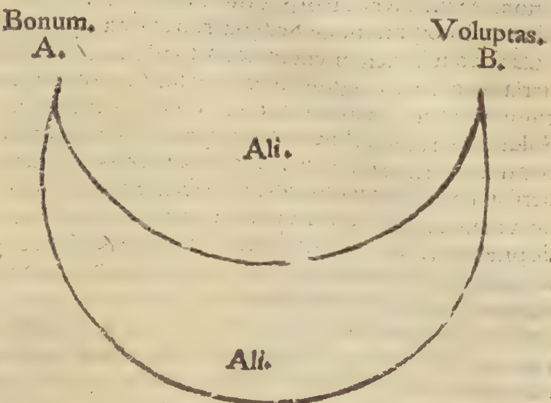
Prædicatiuam autem conuerti quidem necessarium est, non tamen vniuersaliter, sed in parte: vt si omnis voluptas est bonum, & bonum aliquod est voluptas.

Vlis affirmatiua conuertitur p accñs in particularem.

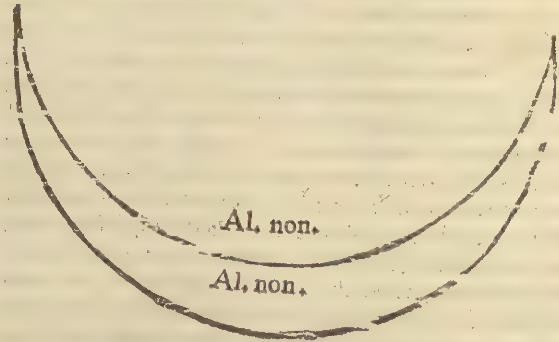
Particularem autẽ affirmatiuam quidem conuerti necesse est particulariter. nam si voluptas aliqua est bonum, & bonum aliquod erit voluptas.

Particularis affirmatiua conuertitur ĩ particularẽ affirmatiuã.

E Priuatiuam vero non est necessarium. Non enim, si homo non inest alicui animali, & animal non inest alicui homini.

Particularis negatiua nõ cõuertitur.

F Postq; ordo patet, dicamus, ꝙ Aristoteles in propositionibus de inesse quatuor regulas sumit: quarum Prima dicta est, scilicet ꝙ vniuersalis negatiua de inesse in terminis conuertitur. Quę quidem ideo in terminis dicitur conuersio, quia solum termini mutantur, cęteris omnibus remanentibus. Hanc etiam Philoponus simplicem vocat, quia nullis alijs mutatis, sola terminorum mutatione constat. Vt si nulla voluptas est bonum, nullum bonum est voluptas. Secundam vero regulam ponit, cum inquit {prædicatiuam autem, s. vniuersalem conuerti quidem necessarium est, non tamẽ vniuersaliter, sed in parte: vt si omnis voluptas est bonum, & bonum aliquod est voluptas. Quæ conuersio, quia fit nõ sola mutatione terminorum, sed mutatione quantitatis, ideo per accidens dicitur à iunioribus. Dicitur vero conuersio particularis, qa conclusio est particularis: & ĩ parte, quia est de toto ad partẽ: est enim particularis, vt pars vniuersalis. Tertiam uero ponit, dicens particularem vero affirmatiuam quidẽ conuerti necesse est particulariter. Nã si voluptas aliqua est bonum, & bonum aliquod erit voluptas. Hæc dicitur in parte, non quia de toto ad partem cõuersio fit, sed quia de parte ad partem conuersio fit. Quartam vero regulam ponit, & inquit {priuatiuam uero non est necessariũ conuerti, supple nec de parte ad totum, nec de parte ad partẽ: non enim si homo non inest alicui animali, & animal non inest alicui homini. Prætermisit vero regulas indefinitarum propositionum: quia indefinitæ in materia quidem necessaria ordinãtur cum vniuersalibus, in materia vero de inesse, cum particularibus. Prætermisit autem singulares, quia non sunt syllogisticæ propositiones, vel ipsas cõuerti sensu apprehẽditur. Quo vero ad verba attinet, Aristoteles vbiq; propositionem affirmatiuam, græco uerbo categoricam appellat, hoc est prędicatiuam. Negatiuam autem appellat priuatiuam. Affirmatiuam enim non appellat subiectiuam, aut suppositiuam: quia etiã negatiua est suppositiua subiecti vel subiectiua. vt ergo innueret differentiam inter has, illam prędicatiuam appellat, quia in ea prædicatur aliquid de aliquo, hanc priuatiuam, quia priuatur ipsa prædicatione alicuius de aliquo. In quarta vero regulam attende, quia dixit non esse necessarium conuerti: quia licet per se propositio particularis negatiua nõ conuertitur per accidens, & materiæ gratia conuerti potest. nam aliquis homo non est album, & aliquod album non est homo: optima conuersio est. Verum hoc est gratia materiæ, & per accidens.

Cõm. 15. Prĩa regula.

Quare conuersio in terminis.

Secunda.

G

Tertia.

Quarta.

Quæ prætermissa ab Aristo. & cur.

Propõ categorica & priuatiua quid.

H

Sed circa hęc quæ dicta, & quæ dicenda sunt, Primo de conuersionibus quædam communia trãsigamus. nam Aristoteles pauca dicit. Dicamus ergo Primo, ꝙ cum triplex sit conuersio, in terminis quidem, qualis est in relatiuis, vt si amicus amico est amicus, conuertitur, inimicus inimico est inimicus. Et in conuertibilibus, vt si homo est risibilis, risibile est homo. In syllogismus vero, cum ex

Primum. Digressio conuersionis. De qua conuersione loquitur Arist.

oppofito

oppositо cõclusionis oppositum alterius propositionis infertur. In propositionibus deniq, vt si voluptas est bonum, bonum erit voluptas. De conuersione quidem in terminis, dixit in libro Prædicamentorum, de conuersione autem in syllogismis dicet Secundo huius. Nunc igitur de conuersione in ꝓpositionibus agit. Huius causa est, quia est principium, quo imperfecti syllogismi reducuntur ad perfectos. Sed dices cum quatuor sint modi reducendi syllogismos, expositio videlicet, conuersio ad impossibile, transpositio, et cõuersio propositionum, cur solum de propositionum conuersione præmittit ante syllogismorum generationem, cętera principia omittens. Dicendum, vt diximus, ꝙ sola propositionũ conuersio est principiũ reducendi syllogismos imperfectos ad perfectos, alia vero non reducendi principia sunt, sed refellendi ipsos proteruos vel potius probationes sunt. Transpositio vero nec est ad proteruos, nec ad syllogismorum reductionem. Lumen autem ĩtellectus est principium reducendi vniuersale, & principale: At propositionum conuersio est principium reducẽdi syllogismos, particulare, & instrumentarium. Secundo videamus, in quot terminis fiat cõuersio. Vbi Philoponus respondet, ꝙ propositionum cõuersio semper fit in duobus terminis, subiecto, s. & prædicato: in vno enĩ vel pluribus fieri non potest. In vno quidem non, quia cum cõuersio quædam relatio sit, & relatio ad minus duos terminos requirit, conuersio fieri non potest in vno termino, in pluribus vero duobus, non est necessarium. Dixi subiecto & prædicato, quia non est hæc conuersio, Socrates videt Platonem, Plato videt Socratem: non enim Plato est prædicatum, sed pars prædicati: est enim prædicatum totum illud, videns Platonem: ergo conuersio est, videns Platonem est Socrates. Ex hac declaratione sequitur hæc regula, nulla propositio conuertibilis est conuertenda, nisi prius resoluatur in duos terminos, quorum alter sit subiectum, alter terminus sit prædicatum. vt si dixero, equus est in stabulo, esse propositionem cõuertendam, resoluatur primo ad illos terminos, qui sunt, equus, & ens ĩ stabulo: quorum primus est subiectum, secundus vero prædicatum: postea cõuertenda est. In quot ergo terminis conuersio fiat, ex his patet. Tertio videamus quot, & quales sint propositiones, in quibus fit conuersio. Et dicamus, ꝙ, cum duo tantum sint termini, in quibus fit conuersio: non enim plures propositiones duabus fieri possunt in duobus terminis, quales vero sint, iterum dicamus. cum enim propositio ex subiecto & prædicato constet, oportet propositiones conuersionis, aut conuenire in vtroque termino, aut differre in subiecto, & cõuenire in prædicato, & conuenire in subiecto. Differre quidem in utroque termino non possunt: non enim hæc est conuersio, homo currit, & leo pugnat, nec possunt differre in vno, & conuenire in altero, quia in quouis conuenerint, non fit in eis conuersio. Hæc enim non est conuersio, homo est iustus: homo est grammaticus, quæ in subiecto conueniunt. nec hæc, homo currit, leo currit: licet in his prædicatum sit idem. Quare propositiones conuertibiles numero duæ sunt, & conuenientes in vtroque termino. Quarto videamus quo nam pacto in vtroque termino conuenire debent: & dicamus, ꝙ propositiones, cum in vtroq termino sint conuenientes, aut in illis ordine & qualitate conueniunt, aut ordine & qualitate differunt, aut ordine differunt, & qualitate conueniunt, aut ordine conueniunt & qualitate differũt. Non possunt ordine, & qualitate conuenire: quia tunc in talibus terminis solũ vna erit propositio. veluti homo est animal, & homo est animal. Sin autem ordine & qualitate differunt, erit conuersio per contrapositionem, ubi propositiones erunt in duobus terminis ordine, & qualitate differentes. vt homo est iustus, ergo non iustum erit non homo. Si autem ordine non differunt, sed qualitate, conuersio erit ad oppositam qualitatem, vt contingit hominẽ currere, contingit hominem nõ currere. Si autem ordine differunt, non autem qualitate, aut mutatur quantitas, aut non mutatur quantitas: si non mutatur quantitas, est simplex conuersio in terminis. sin autem mutatur, est conuersio in parte: vt omnis homo est animal, quoddam animal est homo. Quo ergo pacto in vtroque termino conuenire debent, & quot modis, ex hisce perspicuum est sufficienter. Quinto videamus quid nam conuersio sit. Aristoteles enim definitionem conuersionis prætermisit, quia ex descriptione specierum descriptio generis colligitur, colligendo scilicet illa, in quibus conueniunt, vt patet Secundo Posteriorum. Auerroes tamen sic describit, conuersio est permutatio ordinis propositionis de subiecto in prędicatum, atq è cõuerso manentibus veritate, & qualitate. Philoponus vero paucis mutatis, inquit, cõuersio est duarum propositionum in vtrisque terminis conuenientia: manente eadem veritate & qualitate, sed ordine terminorum mutato. Dicitur primo manente eadem veritate: ad differentiam euersionis. vbi enim non seruatur eadem veritas, non conuersio, sed euersio dicitur. Hæc enim euersio est, omnis homo est animal, omne animal est homo, cum non seruetur eadem veritas: dicitur manente eadem qualitate ad differentiam consequentiæ contrariæ, siue conuersionis per contrapositionem. Dicitur conuenientia duarum propositionum in vtroque termino, loco generis: quia omnibus conuersionibus competit. Dicitur ordine terminorum mutato, ad differentiam conuersionis contingentium, quæ seruato eodem ordine, conuertuntur ad oppositam qualitatem. Iuniores vero sic descripserunt, conuersio est formalis consecutio duarum propositionum categoricarum, vtroq termino permutatim participantium. Formalis consecutio, ponitur loco generis: omnis enim conuersio est formalis consecutio, & non è contrario. Dicitur duarum propositionum ad differentiam syllogismi, vbi sunt tres propositiones. Dicitur vtroq termino permutatim participãtium, ad differentiam conuersionis contingentium, vbi non permutantur termini. Sexto quæritur vtrum conuersione debeat seruari eadem veritas. Videtur ꝙ non, quia non est necessaria veritas. Nam, vt Boethus in libro de Syllogismo categorico dicit, in falsis fit conuersio: hæc enim est bona conuersio, Aliquis homo est lapis: ergo aliquis lapis est homo: vbi non seruatur veritas, ergo nec eadem veritas. Præterea, hæc est bona conuersio, omne animal est album, ergo quoddam album est animal: & tamen non seruatur eadem veritas. Propter hoc argumentum Iuniores asserunt tantum tria esse necessaria ad conuersionem. Primum, vt sint tantum duæ propositiones categoricæ vtroque termino participantes, siue (vt Philoponus inquit) in vtroque termino conuenientes. Secundum, quod in vtroque conueniant ordine è conuerso, atque permutato. Tertium, quòd alterius ad alteram sit formalis consecutio. ergo siue seruetur veritas, siue non, conuersio est formalis consecutio duarum propositionum in vtroque termino conuenientium mutato ordine. Possunt tamen Philoponus & Auerroes defendi, quòd debet seruari veritas, & eadem veritas, aut re, aut consensu. Modo, falsa, consensu accipi possunt vt vera: & hoc satis ad mentem Boethi. Et licet istæ definitiones sint bene dictæ, & omnes possint defendi, tamen facilius describi potest conuersio, supponendo quòd idem est conuertere & cõuersio, vt facere & factio, agere & actio. Quare erit conuersio facere de subiecto prædicatum, & è contrario cum consequentiæ necessitate. Vel quod idem est, conuersio est factio prædicati de subiecto & è contrario cum consequentiæ necessitate. Per hoc quod dicitur prædicati de subiecto, & è contrario, differt conuersio à syllogismis, & ab alijs argumentis. Per hoc quod dicitur cum

Margin notes: Dubiũ. Cur de conuersione, & non de aliis reductiuis principiis. — Solo. — De aliis modis vide dilucidatorem enũciato. 91. logicæ. — Secundum. In quot terminis conuersio fit. — Regula. — Tertium. Quot & quales sunt propõnes in quibus fit conuersio. — Quartum. Quomodo ĩ vtroq termino conueniunt. — Quintum. Quid cõuersio. — Definitio Auer. — Definitio Philopon. — Iuniores. — Sextum. Vtrũ seruet veritas. — Iuniorũ snia de cõuersione. — Eãdẽ definitionẽ habes a dilucidatore enũciato. 87. logicæ.

Com. 22. Comē. 2. terminis, & in parte affirmat in paraphrase huius textus: conuersionem autem per contrapositionem asserit in libris Naturalis philosophiæ. vt Primo de Cœlo, & Septimo libro Physicorum. Solebamus in iuuenta controuersiam tantorum virorum hoc pacto sedare, ꝙ vno modo conuersio dicatur pro principio, quo syllogismi imperfecti de inesse reducũtur ad perfectos de inesse, & sic conuersio est oratio, in qua de subiecto fit prædicatũ, & ē conuerso cum consequentiæ necessitate. & hoc pacto dicitur cõuersio syllogistica, cuius duo tantum sunt genera. alterum dicitur conuersio in terminis, alterum vero in parte. Alio modo accipi põt conuersio pro oratione, in qua de subiecto fit prædicatum, & ē conuerso cum consequentiæ necessitate, siue termini mutent, siue non mutent qualitatem, etiam siue consequentiæ necessitas sit per se, siue per accidens: & hoc pacto sunt tria genera, duo syllogistica, quæ sunt cũ necessitate per se consequentię, & tertium est conuersio per contrapositionē, quæ est cum consequentiæ necessitate topica, nõ autem per se, etiam cum mutatione terminorum ſm qualitatē: & sic loquuntur Boethus, et Auerroes, Tertio modo potest sumi conuersio pro oratione: in qua vna propositio ſm quid mutatur, siue hæc mutatio sit de non quanta in in quantam, siue de quali ad qualem, siue quo ad terminos, & quãtitatem, siue quo ad terminos & qualitatem, siue quo ad terminos quantitatem & qualitatem, siue quo ad terminos & qualitatem terminorum: & sic positio prima potest habere locum. Nobis autem satis sit duas esse tantũ cõuersiones syllogisticas, quibus soli imperfecti syllogismi ad perfectos reducuntur.

Conciliatio triplex conuersio.

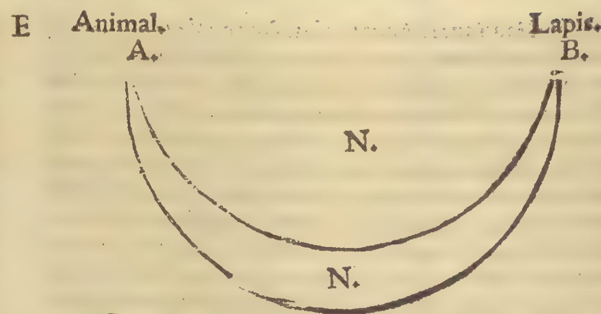
Dubiũ. Quæ nã propõnes ꝑ cõtrapositionē conuertant. Sed quæres, si conuersio per contrapositionem sit oratio, in qua de prædicato fit subiectum, cum consequentiæ necessitate saltem ſm accidens, & non per se in omnibus, quæ sunt illæ ꝓpões, quę conuertuntur conuersione ꝑ contrapositionem cum consequentię necessitate. Dicẽdum ſm Aristo. in. 2. Top. oẽs illas propositiones cõuerti per contrapositionem, in quibus potest fieri vna consequentia, in qua antecedens est propositio de secundo adiacente, cum subiectum est terminus ille, qui subijciebatur in conuertenda, & consequens est vna altera propositio ẽt de secũdo adiacente, in qua subiectum est ille terminus, qui erat prædicatum in conuertenda. Vel facilius, omnes illæ propositiones possunt conuerti per contrapositionē, in quibus ex opposito prædicati põt inferri oppositũ subiecti in ꝓpõnibus de secundo adiacente & in terminis limitatis. vt hæc, homo est animal, qm̃ sequitur, nullum animal est: ergo nullus hõ est. Ideo bene conuertitur, homo est aĩal: ergo non animal est non homo. Hęc etiam conuertitur, risibile est homo: quia sequit̃ nullus homo est, ergo nullum risibile est: & propterea sequitur risibile est homo: ergo non hõ est non risibile. Diximus in terminis limitatis, propter hanc fortasse, quæ est, homo est ens, quæ non conuertitur, ergo non ens est non homo, quia est affirmatiua, cuius subiectum pro nullo supponit, ver̃ est terminus transcendens, ac illimitatus: & quia transcendens est, & negatus, ideo pro nullo supponit.

Quæstio. Quæres cũ conuersio sit cũ consequentię necessitate, q̃ propositionũ in conuersione est notior: Vtrum conuertenda, & vr̃ ꝙ sic: qm̃ illa est, vt antecedens. Ex alio vr̃ ꝙ notior sit conuertens, qm̃ conuertẽs accipitur in syllo perfecto, & non conuertenda: & sic vr̃ notior.

Dilutio. Dicendũ, ꝙ conuertenda est notior: qm̃ conuersio est ut argumentũ ducens ad oppositum, in quo consequẽs est notius antecedẽte. Et ita licet antecedens sit notius consequente, tñ in casu nõ est ita: qm̃ consequẽtia est veluti syllꝰ ducens ad oppositũ. Hæc gñatim de conuersione.

Primũ quidẽ igit̃ sit priuatiua vl̃is, A B propositio. Si ergo nulli B inest A, neq; A nulli inest B. Si. n. alicui inest, vt C, non verum erit nullum B esse A. nam C eorꝫ, quæ sunt B, aliqd est.

E

Com. 14. Positis regulis more geometrę, nũc illas ꝓbat. Et ṗmo ꝓbat primã, q̃ erat, vl̃is negatiua cõuertit̃ in terminis: ꝑ cuiꝰ regulę ꝓbatione cęterarꝫ debes scire, vt Auer. inqt, Arist. in hac et alijs ꝓbationibus eẽ vsum terminis ignotis cõibus oĩ materię. Et quidem non ab rõne. Primo ne qs credat has regulas eẽ necessarias non ꝑ se, sed gr̃a terminorꝫ vel materiæ. Secũdo, vt probatio oĩbus cõis sit.

F Vtit̃ vero in ijs semper pro ṗdicato ipso A, ipso vero B ꝑ exẽplo subiecti. Præterea subiecto vtit̃ in casu datiuo, prædicato aũt semper vtit̃ in casu nõiatiuo, vt dicemus.

Probatio cõuersiõis vniuersalis negatiuę ex opposito, & syllõ expositorie.

Iuniorũ sententia. His habitis, quidã iuniores dicũt, ꝙ Arist. ad ꝓbandum illam conuersionē esse bonã, supponat ṗmo particularē affirmatiuã, aut indefinitã conuerti in parte. secũdo supponat tũc cõsequentiam esse bonã, cũ ex opposito consequẽtiæ sequit̃ oppositũ antecedẽtis, & in cõuersione sic̃ supponit idẽ. Tũc eius ꝓbatio est, si nullum B est A: ergo nullũ A est B. Vel ergo sequit̃, vel non sequit̃: si sequitur, ergo regula bona est: si non sequit̃, det̃ oppositũ: & erit, aliquod A est B, sit illud A, q̃d est B, C: ergo C est B: sed particularis vel indefinita conuertit̃ in parte per ṗmam suppositionē: ergo B est C: sed C est A, per casum assumptũ: ergo B est A, & dicebat̃ in prima, ꝙ nullum B est A: ergo illa cõuersio fuit bona: ex opposito. n. consequẽtis sequitur oppositũ antecedentis.

Refutatio. G Sed hæc expõ falsa est, quia tũc esset circularis ostẽsio. nam cũ ostẽdet particularem vel indefinitã affirmatiuã conuerti in parte, vtet̃ conuersione vl̃is negatiuæ, vt videbit̃. Quare, si in hac ostensione vtitur cõuersione indefinitæ vel particularis affirmatiuæ, erit circularis ostensio.

Secũda expositio. Aliter ergo ſm Auer. dicamus ꝙ hęc regula probat̃ per syllm̃ expositorium, cuius mediũ est demonstratũ ad sensum, cui ambo extrema inesse patet ad sensum. Et licet sylls expositorius oĩ in figura fieri possit, hic tñ vtitur eo in tertia figura: hoc modo videlicet, hoc demr̃ando, ipsum C est A. hoc demr̃ando, idẽ C est B: igit̃ B est A, in tertia figura. Erit ergo ꝓbatio regulæ sic, nullũ B est A: ergo nullũ A est B, hæc consequẽtia valet, vel nõ valet. si valet, bona fuit cõuersio: si non valet, det̃ cõtradictoriũ consequẽtis, s. aliquod A est B, & sit illud A, q̃d est B, C: tũc expositorie argumẽtor hoc demõstrãdo, C est A: est. n. eius aliqd ꝑ casum, hoc demr̃ando, idẽ C est B, ꝑ te, q dicis aliquod A eẽ B: igit̃ in 3ª figura B est A. sed hoc est oppositũ antecedẽtis: ergo cõuersio fuit bona.

H nã illa est bona cõsequẽtia & cõuersio, in qua ex opposito cõsequentis sequit̃ oppositũ antecedẽtis. Quo vero ad cõstructionē attinet debes scire, vt dictũ ē, ꝙ Arist. ṗdicatũ semp sumit in recto, subiectũ vͦo semp in obliquo, s. in datiuo casu, & quidẽ non ab rõne hoc facit, qa ꝑ talẽ loquẽdi modũ innuit subiectũ eẽ sub ṗdicato, vel esse aliquid ṗdicati. Inquit {primũ quidẽ igit̃ sit priuatiua vl̃is, A B, ꝓpõ: & sumit A in ṗmo loco, more gręco, qa ṗdicatum est supra, subiectũ est ĩfra ṗdicatum: sit igitur hæc ꝓpositio, nullum B est A: tunc argumentat̃: {si ergo nulli B inest A} hoc est, si hæc est vera, nullũ B est A, & B nulli A inerit: hoc est, hęc erit vera, nullũ A est B, ꝓbat per syllm̃ in tertia figura expositoriũ. nã, si alicui inest, sit illud C, cui inest, q. d. si non, tunc eius oppositũ, videlicet, aliquod A est B, erit verũ, & sit illud C: igit̃ non verũ erit, nullũ B eẽ A, & ꝓbat expositorie, & inqt {nã C q̃d est A, ꝑ casum aliquod eorꝫ est, q̃ sunt B: et sic expositorie sequit̃,

Constructio verborum.

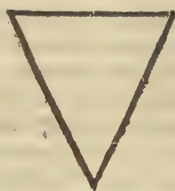
hoc

hoc demſtrando, C eſt A, per caſum: hoc demonſtrando idē numero C, eſt B: igitur B eſt A: ſed dicebatur nullum B eſſe A. Igitur conuerſio bona, quia ex oppoſito conſequentis, oppoſitum antecedentis ſequitur.

Dubiū. Sed dubitatur, quia Philoponus aſſerit Ariſtotelem probare hanc regulam per ſyllogiſmum cōtradictionis, qui dicitur ſyllogiſmus ad impoſsibile. Cuius ſignū eſt, quia ex oppoſito conſequentis deducit oppoſitum antecedentis. Auerroes autem dicit hāc probationem eſſe per ſyllogiſmum expoſitorium, vt viſum eſt, ergo videtur oppoſiti. (Secundo.) Dici poteſt hanc probationem eſſe vtroq; modo, quo enim expoſitorie probatur B eſſe A, per medium hoc aliquid, ſcilicet C, eſt probatio per ſyllogiſmū expoſitorium, quo uero ex oppoſito conſequentis deducitur oppoſitum antecedentis, hęc probatio eſt ſyllogiſmus contradictionis, ſiue ducens ad impoſsibile. (Probatio Theoph. Eudemi.) Theophraſtus autem & Eudemus regulam probant per dictum de nullo, hoc pacto. Si A de nullo B eſt, ipſum A, ab omnibus partibus ipſius B ſeparatur, quod autem ſeparatur ab aliquo, reciproce ab illo ſeparat, hoc eſt ipſum ab illo, & è contrario ſeparantur. quare, B nulli A inerit. Separatum enim cum ſit ad aliquid, & relatiua reciproca mutuo ſe reſpiciant, & ſint conuertibilia, rationabiliter ſequitur. Si A, ab omnibus B, ſeparatur, cōtra quoq;, B ab omnibus A ſeparabitur. Sed occurres, quia ſiue probatio Ariſtotelis ſit ſyllogiſmus contradictionis, ſiue ſyllogiſmus expoſitorius, cum nondum horum definitio manifeſta ſit, videtur ipſe vſus eſſe inſtrumento ignoto nobis. Et dicendum eſt, Ariſtotelem eſſe vſum ījs, vt ſunt nobis noti, & manifeſti inſtitutis naturæ, modo quo vulgares, & Mathematici vtuntur ſyllogiſmis logicę imperiti. Non autem vtitur eis, vt nobis ſunt manifeſti inſtitutis artis, & hoc ſufficit.

Album. A. Animal. B.

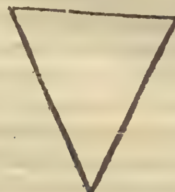
(Sylls expoſitorius affirmatiuus.)

C. Socrates.

Lapis. A. N. Homo. B.

(Sylls expoſitorius negatiuus.)

C. Socrates.

(Prima quæſtio de regulatiuis principiis ſyllogiſmorū expoſitoriorum.) Circa hæc quęritur de principijs regulatiuis ſyllogiſmorum expoſitoriorum. eſt. n. duplex ſyllogiſmus expoſitorius: affirmatiuus, vt hoc demonſtrato Socrate, eſt album: hoc demonſtrato eodem, eſt animal: ergo animal eſt album. Et negatiuus, vt hoc demonſtrato Socrate, non eſt lapis: hoc demonſtrato eodem, eſt homo: ergo homo non eſt lapis. Quæritur ergo de regulatiuis principijs horum. nam licet expoſitorius ſyllogiſmus fieri poſsit in omni figura, ſupponamus nunc hos fieri in tertia: Affirmatiuos quidem, quoties prædicantur duo de eodem: negatiuos vero, quoties maior eſt negatiua, & minor affirmatiua: & tunc horum quęramus regulatiua principia. Nam facile ex his patet regula in omnibus. (Prima rñſio iuniorum.) Reſpondēt Neoterici, q; regulatiuum principium

A affirmatiuorum eſt, quæcunq; ſunt eadem vni numero ſupponenti pro eodem numero hęc ſunt eadem inter ſe. Dicunt vni numero, quia non oportet ſi fuerint eadem vni ſpecie, vel vni generi. Dicunt ſupponenti pro eodem, quia licet Socrates & Plato eſſent eadem, vni numero, quia tam Socrates, q̄ Plato eſt idem vni numero, quia ſibi ipſi numero, non propterea ſunt eadem inter ſe. Hæc patent per iſtam regulam Primi Phyſicorum, quæcunque ſunt eadem inter ſe, ſunt eadem vni tertio. Quia non ſunt eadem vni numero ſupponenti pro eodem. Negatiuorum uero principium eſt, quando aliqua ſunt eadem inter ſe, quicquid remouetur ab altero eorum, remouetur ab altero: & tu intelligas (vt prius) q; ſi ſint eadem inter ſe diſcrete, & indiuidualiter, vel ſingulariter. Contra hæc videtur, quod non dicantur hæc logice. (Refutatio.) De rigore enim logico, hæc eſt falſa, quæcunque ſunt eadem vni tertio numero ſupponenti pro eodem, ſunt eadem inter ſe. Quia nullæ res mundi poſſunt eſſe

B eædem inter ſe, quia aliqua eſſe eadem inter ſe eſt oppoſitio in obiectis: ſequitur enim, ſunt eadem inter ſe: ergo ſunt eadem: ſunt eadem, ergo ſunt entia: ſunt entia, ergo ſunt plura: ſunt plura, ergo diuerſa inter ſe, diuerſa inter ſe: ergo non eadem inter ſe. Quare à primo ad ultimum, ſi aliqua ſunt eadem inter ſe, hæc non ſunt eadem inter ſe: ſed diuerſa inter ſe. Præterea quælibet duo entia mundi ſunt à quolibet ente tertio diuerſa: ergo nulla entia mundi poſſunt eſſe eadem vni tertio. Simili ratione refutari poteſt principium regulatiuum negatiuorum. Propterea forticolæ dicunt, q; hæc principia regulatiua ſunt propoſitiones falſæ, vt accipiuntur pro ſe: vt vero accipiuntur pro ſibi conſimilibus in ſenſu, ſunt veræ. (Solō forticolarum.) Hæc enim propoſitio, quæcunq; ſunt eadem vni tertio ſunt eadem inter ſe, propter rationes tactas falſa eſt de rigore logico pro ſe, ſed pro vna conſimili in ſenſu eſt vera. Verbi cauſa, pro hac: quicunq; duo termini coniunguntur vni termino tertio ſingulari ſupponenti pro eo-

C dem, coniunguntur inter ſe, modo res ſignificata per illum tertium terminum non ſit eadem cuilibet diuerſarum rerum. Hanc particulam addunt propter illum terminū eſſentia diuina, qui eſt terminus ſingulariſsimus: verumtamen res eſt eadem cuilibet diuerſarum rerum, vt filio, & patri, & ſpiritui ſancto. Et ideo non valet, hęc diuina eſſentia eſt pater, hæc eadem numero eſt filius: ergo filius eſt pater. Quoniā res ſignificata per terminum ſingularem tertium, cui extremi termini cōiunguntur, eſt eadem cuilibet diuerſarum rerum. Bene tamen diuina eſſentia propter eius infinitudinem, poteſt eē eadem cuilibet diuerſarum rerum: eadem enim numero eſt pater, & eſt filius: & tamen filius non eſt pater. (Alia rñſio.) Alīj dicunt principium eſſe intelligendum ſic, quicunq; duo termini coniunguntur vni termino tertio ſupponenti pro eodem, coniunguntur inter ſe, modo cōiungantur illi vniuerſaliter. nam hęc, eſſentia diuina eſt pater: hęc eſſentia diuina eſt filius, & nō ſequitur ergo filius eſt pater, quia

D pater & filius non coniunguntur vniuerſaliter illi termino eſſentia: licet enim hæc eſſentia ſit pater, non tamen omne, quod eſt eſſentia, eſt pater, quia ſpiritus ſanctus eſt eſſentia, & non eſt pater. Similiter licet eſſentia ſit filius, non tn̄ omne, quod eſt eſſentia, eſt filius: ideo nō ſequitur, filius eſt pater. Eodē modo intelligi poteſt principium regulatiuum negatiuorum: qn̄ enim ſunt aliqui termini, qui coniungūtur inter ſe ſimpliciter, & vniuerſaliter, quicquid remouetur ab altero, remouetur ab altero: dicunt vniuerſaliter, quia non ſequitur, pater non eſt filius, pater eſt eſſentia: ergo eſſentia non eſt filius. nā licet pater ſit eſſentia, non tn̄ quicquid de eſſentia dicit: qm̄ de eſſentia dicitur ſpiritus ſanctus, qui nō dicitur de patre. Quare dicunt has propoſitiones omnes de rigore logico pro ſe eſſe falſas, pro conſimilibus in ſenſu ſunt verę. (Alex. expō.) Nec reſponſio hæc aliena videtur ab ījs, quæ Alexander dicebat: hæc enim propoſitio, omne B eſt A, vel

aliquod B est A, quibus frequenter Aristo. vtitur, est falsa, vt propositio sonat: tn̄ vt iterpretatur, vera est: interpretatur. n. oīs homo est aīal, vel aliquod animal est album. Sic hæc regulatiua principia sunt falsa, vt sonant: & vt sumuntur pro se, vt interpretanť, sunt vera. Auerroes autem ī paraphrasi velle videtur, ꝙ affirmatiui expositorŋ regulentur hoc principio, quęcunꝙ insunt vni numero demonstrato ad sensum, alterum alteri insit, necesse est. Dico vni numero, quia licet Socrates, & Plato inesset homini, non tn̄ Socrates Platoni vel è contrario inest: non. n. homo est unum numero. dico demonstrato ad sensum: quia non sequitur, Deus est sapientia, Deus est bonitas: ergo bonitas est sapientia. Causa est, quia licet mediū sit hoc aliquid, & singulariter, non est demonstrabile ad sensum. Simili modo de principio regulatiuo negatiuorum dici potest. Quæ expositio non mihi placet, quia tūc expositorŋs syllogismis non possemus vti, nisi ī rebus sensibilibus. At Catholici, & Philosophi eis vtuntur in omnibus, s. tam in rebus sensibilibus, q̄ in rebus insensibilibus. Præterea medio existente hoc aliquid, siue demonstretur ad sensum, siue non, necesse est extrema coniungi. Illa. n. coniunguntur virtute medŋ, quod est vnum aliquid, vt dicit Aristoteles, & non ob aliam causam. Dico ergo peripatetice sentiēdo, ꝙ regulatiuum principium affirmatiuorum est, quæcunꝙ insunt vni tertio, quod est hoc aliquid ac simpliciter vnū numero, illa inter se coniunguntur, modo illa, quæ tertio insunt, non sint relatiua. Dico modo non sint relatiua, quia non sequitur hoc demonstrando, A motum est passio: hoc demonstrādo eum motum numero est actio: ergo actio est passio: assumpta sunt vera Tertio libro Physicorum, Idem. n. motus numero est actio & passio formaliter, & tn̄ nunꝙ concederē ꝙ actio est passio vel è contrario formaliter. Præterea non sequitur hoc demonstrando. Socratē, est pater: hoc demonstrando eundē, est filius: ergo filius est pater. Et causa huius est, quia vna res absolute potest esse duæ res respectiuę diuisiuę ſm peripateticos. Hoc pacto cauillus contra personas diuinas deleretur. Quia licet hic Deus sit pater, & hic Deus sit filius, nō sequitur ergo filius est pater, quia extrema, quæ vni tertio coniunguntur, sunt res relatiuæ, & medium est res absoluta, quæ potest esse eadem cuilibet diuersarum rerum relatiuarum. Ex his sequitur expositio principŋ regulatiui negatiui: quando. n. sunt aliqua, quorum alterū alteri, quod est hoc aliquid, & vnū numero simpliciter inest, & non sunt relatiua, si aliquid absolutū remouetur ab illo numero, etiam ab altero remouebitur: intelligatur. n. eodem modo, uidelicet in absolutis, & non in relatiuis. Ex quibus sequitur primo, ꝙ ſm Peripateticos, eadem res numero potest esse diuisiue diuersæ res, etiam in creatis rebus. Patet hoc, qn̄ illa res esset absoluta, & res diuersę essent relatiuę, vt in exēplo Arist. dictum est de motu, qui idem numero est formaliter actio, & passio. Et in exēplo de Socrate, qui idē numero est pater, & filius. Cuius oppositum asserunt nonnulli Neoterici: dicunt. n. solum verum hoc esse in rebus increatis. Patet secundo, ꝙ regulatiua principia horum syłorum non sunt illa, s. quæcunque sunt eadem vni tertio, & reliqua. Sed hæc, quæcunꝙ absoluta īsunt vni tertio, quod est hoc aliquid, necesse est coniungi. Et illud, qn̄ aliqua duo absoluta sunt, quorum alterum alteri inest, quod est hoc aliquid, si aliquod absolutum negatur ab illo quod est hoc aliquid, necessario negabitur ab altero. Hæc enim sunt vera de rigore logico, & de rigore physico. Quod si illa non pro se accipiantur, sed pro alŋs sibi cōsimilibus ī sensu, possunt tolerari modo, quo superius diximus: hæc de regulatiuis principŋs syllogismorum expositoriorum dicta satis.

Auer. expositio.

Propria potentia, Quęcunque relatiue nō se hn̄tia iter se eadē sunt, q̄ vni tertio eadem sunt.

Expō principii negatiui.

Contra opinionem aliquorum. Primū corollarium.

Secundum.

Questio. 2. De regulatiuis pricipiis consequētiarum.

Quæritur secundo de regulatiuis principŋs cōsequentiarum. Aristoteles. n. visus est velle, omniū consequentiarum principium esse, quoties ex opposito consequentis sequitur oppositum antecedentis. Nunc, cum ex opposito consequentis sequitur oppositum antecedentis, consequentia est bona, & è contrario, cum cōsequentia est bona, ex opposito consequentis sequitur oppositum antecedentis. Sed contra primo, quia consequentia non est bona, nisi sit enthymema: enthymema non est bonū, nisi reguletur per dici de omni, vel dici de nullo, vt Aristoteles asserit Secūdo huius: ergo regulatiua principia consequentiarū sunt dici de omni, & dici de nullo. Præterea, hæc consequentia est & bona & necessaria, tātum pater est, vt deducenti à primo ad vltimum patet: & tamen oppositum consequentis, s. illud, tantum pater est, stat, immo est idem cum antecedente. Ergo illud non est bonarū consequentiarum principium regulatiuum. Pro opposita parte est Aristoteles, qui probans necessitatem illius consequentiæ, vsus est illo principio. Circa quęsitum istud, primo videndum est quid sit consequentia: est enim res hæc non leuis: non enim apud veteres Peripateticos, quid sit consequentia, aut nomen consequentiæ fuit satis quęsitum. Hæc enim videtur iuniorum inuentio, non ab aliquo priorum perquisita. Dicamus ergo primo, ꝙ veteres, & præsertim Gręci consequentia vsi sunt: quam Aristoteles aliquando synepiam appellauit, hoc est consecutionem, siue consequentiam. Sed quid Synepia sit, non leue est tradere. Quidam dixerunt ꝙ consequentia est illatio consequentis ex antecedente, vt homo currit: ergo animal currit. Quæ definitio multipliciter est incompetens: primo, quia non explicat absolutam rationem consequentiæ, sed relatiuam. Præterea, hæc definitio datur per æque ignota. nam & antecedens, & consequens quid sint, sunt mihi æque ignota, sicut ipsa cōsequentia. Secūdo, quia ex hac definitione non habetur genus consequentiæ: non enim scimus ex hac, si consequentia sit propositio, an syllogismus, an argumētum. Preterea, homo currit, & animal currit, est illatio, & quidem consequentis ex antecedente: & tamen non est consequentia. antecedens patet, quia inferre est vnum afferre post alterum: quorum vnum præcedit, alterum sequitur. Alŋ dixerunt, ꝙ consequentia est propositio hypothetica composita ex antecedente, & consequente, mediante nota, aut conditionis, aut rationis denotantis, antecedente & consequente simul formatis impossibile esse, vt antecedens sit verum & consequens falsum. Circa quam definitionem debes scire, ꝙ omnis nota rationis, vel conditionis, sua vi, & proprietate significat impossibile esse, vt antecedens verum sit, et consequens falsum, modo antecedens, & consequens simul formentur. hæc enim est eius significandi proprietas. Dixerunt modo antecedens & cōsequens simul formentur, propter hāc consequentiam, omnis propositio est affirmatiua: ergo nulla propositio est negatiua. quia, si omnis propositio est affirmatiua, non potest secum simul formari hæc, videlicet, nulla est negatiua, quia hæc est simpliciter falsa: non enim est vera, quando non est, quia si non est, non est vera. Nec qn̄ est, quia qn̄ est, eius contradictoria est vera, s. aliqua propositio est negatiua demonstrata illa met, nulla est negatiua: tn̄, si antecedens illud, oīs propositio affirmatiua, & illud consequens, nulla propositio est negatiua, simul formentur, impossibile est ut antecedens sit verum & consequens falsum. Non. n. potest eē, ut oīs sit affirmatiua, nisi nulla sit negatiua. Ergo ſm hāc opinionē, consequentia est propositio hypothetica composita ex antecedente, & consequente mediante nota conditionis, aut rationis coniunctis, quæ nota denotat antecedente, & consequente simul formatis, impossibile esse vt sit verum antecedens, & consequens falsum. Sed dices, vtrum in consequentia mala, nota conditionis, vel rationis denotet hoc, scilicet vt antecedente & consequente simul formatis impossibile sit antecedens esse verum, & consequens falsum. Si sic, ergo omnis

E

Vide dilucidatorē enunciato. 43. logicæ ad rē.

F

De noīe & definitione cōsequētiæ

συνέπεια idest consequētia quid. Lege pclar. ad rem. 4° enūciato logicæ dilucidatoris. Prima definitio. Refutatio.

G

Alia definitio.

Quid significet nota rōnis seu cōditionis.

H

Dubiū.

Solutio. omnis consequentia erit bona. Si non, ergo definitio non competit oĩbus. Dicendum, ꝙ in omni consequentia nota rõnis, vel conditionis denotat illud, & nego tũc oẽm consequentiã esse bonã, quia licet denotet illud, stat consequentiam non esse talem, quia est mala: vnde bona erit, vbi nota illud notat, & est: mala autẽ vbi nota illud denotat, & non est. Non.n.ex eo ꝙ in propositione verbũ denotat aliquid esse, vel non esse, illud est: quia in hac

Refutatio. propositione, hõ est lapis, verbum est, denotat hoĩem eẽ lapidem: & tñ non est lapis. Et licet hæc definitio possit tolerari, pace eoꝝ dixerim, qui eam attulerũt, vr̃ superflua: quia, si est composita ex nota rationis vel conditio-

Tertia definitio. nis, erit hypothetica. ergo frustra addit illa particula hypothetica. Secundo dat per nobis ignota: æque.n.mihi ignotũ est quid antecedens, & consequens sint, & consequẽtia. Alij dixerunt, ꝙ cõsequentia est argumentũ, in quo vno assumpto, aliud necessario sequit. Dicunt argumentũ loco gñis: nam oĩs consequentia est argumẽtum, & non è contrario. dicunt vno assumpto, ad dr̃iam syllogismi: dicunt aliud necessario sequitur, ad dr̃iam exẽpli,

Refutatio. & inductionis. Et licet hæc definitio sit magis peripatetica, tñ non est vniuersalis, quia tunc consequentia mala non esset cõsequentia. Preterea tũc solum enthymema esset consequentia, hoc aũt falsum est, quia à cõuersa ad conuertentẽ, ab exponentibus ad expositã sunt consequentiæ, q̃ non sunt enthymemata, cum non possint reduci ad syllos. Simili ratione multę terminorum proba-

Synepia siue consequẽtia qd. Propria sententia. tiones sunt consequentiæ, quæ non sunt enthymemata, cum nõ possint reduci ad syll'm. Quare dicamus, ꝙ Synepiam, siue consequutionem Gręci appellant, ꝓpõnem compositam ex duabus ꝓpõnibus, vel reducibilibus ad duas, q̃ coniunguntur per notã rõnis, denotantẽ vtrisq; ꝓpõnibus formatis, ꝙ impoẽ est antecedens eẽ verum, & cõsequens falsum. dico, ꝓpõnem compositã ad dr̃iam ꝓpõnis simplicis, quæ non põt esse consequẽtia. dico ex duabus ꝓpõnibus, vel reducibilibus ad duas ꝓpões, propter syll'm, & inductionem, & alias multas compositas ꝓpões, quarum prima potest esse composita, & tñ sunt consequentiæ, quia oẽs reducuntur ad duas. Dico cõiunctas per notam rationis ad dr̃iam propositionum copulatiuarum, & talium: addidi denotantem vtrisque propositionibus & reliqua, ad explicandam proprietatẽ

De diuisiõe cõsequẽtiæ. notæ rationis, vt sciatur dr̃ia notæ rationis, à nota copulationis, & cæteris. Hactenus de definitione. De diui-

Lege dilucidatorem.14. enunciatio log. sione dicamus, ꝙ consequẽtiarum alia est bona, alia mala, Non.n.diuiditur per veram & falsam, quia cõsequentia est propositio hypothetica vel ad illam reducit: modo, stat hypotheticam esse bonam, & necessariam, cuius nec antecedens, nec consequens est verũ, nec ipsa est vera. Bonam autem, & necessariam, malã & non necessariam pro eisdem acceperunt. Et consequentia bona, qñ illud, quod notatur per notam rationis, est (vt notatur) est mala, qñ illud quod notatur per notam rõnis, nõ est,

De requisito ad bonã consequẽtiã. vt notatur. Tertio videamus quid requiritur ad bonã consequentiã. Ad quod respondent Neotericoꝝ nõnulli, ꝙ ad bonitatẽ consequentiæ requirit & sufficit, ꝙ im-

Prima põ. Refutatio. possibile est antecedens esse verũ, & consequẽs falsum. Sed hæc positio est error. nã hæc consequentia est bona, & necessaria, oĩs ꝓpõ est affirmatiua: ergo nulla ꝓpõ est negatiua: antecedens tñ põt esse uerum oĩbus ꝓpõnibus negatiuis annihilatis: possunt.n.oẽs negatiuæ annihilari, remanente illo antecedente: & tñ consequens est falsum & impoẽ. Quia demonstrata illa, nulla ꝓpõ est negatiua, eius contradictoriũ est verũ, s. aliqua propositio est negatiua, & sic illa est falsa, nulla propositio est nega-

Correctio prima. tiua. Ideo alij Neotericoꝝ corrigunt primũ modũ, & dicunt, ꝙ debet intelligi consequentiã esse bonam, qñ formatis antecedẽte & consequente, impossibile est antecedens esse verũ, & consequẽs falsum. Modo, qñ ponitur casus, quod annihilent oẽs negatiuæ ꝓpões, tũc illud consequens non põt esse formatũ: quia, cũ sit propositio

A negatiua, & ipsa annihilat: & sic in casu nõ potest esse simul formatum cum antecedẽte. Propterea oportet addere, bonã esse consequentiam, qñ impossibile est antecedens esse verum, et consequens falsum. si illa simul formentur. Et sic si illo antecedẽte formato, formetur illud consequens, ergo nulla propositio est negatiua: impoẽ est antecedens esse verũ, & consequens falsum. Quia, si necessario verũ est, ꝙ oĩs propositio sit affirmatiua, necessario oportet, vt nulla ꝓpositio sit negatiua, licet consequẽs sit impoẽ: tñ formatis, si antecedens est nec̃ium, consequens erit necessariũ. Sed hæc additio non vr̃ sufficere, quia, si fiat hæc cõsequẽtia, Deus est, ergo hæc consequentia nõ valet, demonstrando per illud pronomen hæc, hanc eandem consequentiam: antecedens est necessarium, & consequens sim̃r: & antecedens, & consequens simul formant: & tñ consequentia nulla est: ergo nõ sufficit dicere bonã esse, cũ formatis antecedente, & consequente impossibile est antecedens esse verum, & conse-

B quẽs falsum: est.n.dabilis instantia de hac consequẽtia, vt dixi, Deus est: ergo hæc consequentia non valet, ipsamet consequẽtia demonstrata. Cũ in hac, & antecedens, & consequens sint necessaria, & tñ nulla est consequen-

tia. Ideo adhuc põt corrigi, vt intelligat hoc pacto, consequentia bona est, in qua antecedente, & consequente simul formatis, impoẽ est antecedens esse verũ, & consequens falsum: modo, cõsequens nõ repugnet proprietati notæ illationis: & sic est in casu. illud.n.consequens hæc consequentia non valet, de directo repugnat, ꝓprietati notæ illationis, quæ est (vt diximus) ꝙ antecedens impossibile est esse verum, & consequens falsum. Illud enim consequens, hæc consequentia non valet, destruit proprietatẽ notæ rationis. Intelligatur ergo, consequen- Secũda correctio.

tia bona est, in qua antecedente & cõsequente simul formatis, impossibile est antecedens esse verum, & consequens falsum, modo sigñatio consequentis nõ destruat proprietatem notæ illationis, ex quibus sequitur tria re- Tria reqrũtur ad bonã consequẽtiã.

C quiri atq; sufficere ad bonã consequentiam. Primum, ꝙ impossibile est antecedens esse verũ, & consequens falsum. Secundum, ꝙ istud sit antecedente & consequente simul formatis. Tertium, ꝙ consequentis sigñatio non destruat proprietatẽ notæ illationis. De diuisione vero bonæ consequentiæ, Neoterici dixerũt aliam esse formalẽ, materialem aliã. & per formalem non intelligunt eam, q̃ formam habet cõsequentię, quia cum formale in consequẽtia sit id, quod notat nota illationis, oĩs eẽt formalis. Nec per materialẽ intelligunt eam, q̃ habet materiã consequentiæ, q̃ est antecedens & consequens, quia oĩs esset materialis. Sed per formalẽ intelligunt, q̃ seruata consimili dispõne terminoꝝ in oĩbus terminis est bona: dispositio.n.terminorum forma est in casu. Per materialem vero ĩtelligunt, qñ seruata simili dispositione terminorum, non in omnibus terminis est bona. Et licet hæc diuisio possit tolerari, non tñ est peripatetica. Propterea peripatetica diuisio est, ꝙ bonarũ, alia est bona ꝑ De diuisiõe bonæ consequentiæ. Dilucidator ĩprobat istã diuisionem. 46. enunciatio log. Refutatio. Peripatetica diuisio consequẽtiæ bonæ.

D se, alia est bona per accidẽs. bona per se est, q̃ nulla assumptione indiget ad hoc, vt sit bona, nec vt videatur bona. Huius generis sunt conuersiones, probationes terminorum, quæ non sunt bonę, quia per assumptionem alicuius alterius propositionis sunt bonæ, vel reducuntur ad bonam. Bona vero per accidens est, quæ est bona per reductionem ad bonam per se, vtpote assumptione alicuius propositionis. Vt homo currit: ergo animal currit. hæc enim reducitur ad per se bonam, assumptione illius, omnis homo est animal. ea enim assumpta, fit syllogismus tertiæ figuræ, qui est consequentiæ per se. Bona per accidens adhuc est duplex, alia bona per accidens simpliciter, quæ reducitur ad per se bonam assumptione propositionis necessariæ, vt in exemplo dato, alia est bona per accidens, vt nunc: vt pote quæ reducitur ad bonam per se assumptione propositionis, quæ est vera, vt nũc. Vt Socrates currit, ergo album currit: hæc

enim bona est vt nunc, quia posito ꝙ Socrates sit albus, hæc consequentia est bona vt nunc, Socrates currit: ergo album currit: quia reducitur, Socrates currit: Socrates est albus: ergo album currit. Ex quibus sequitur, omnem materialem bonam esse formalem reductiue, si per consequẽtiam materialem intelligamus bonam per accidens: et per formalem, bonam per se quia omnis talis reducitur per assumptionem vnius propositionis ad formalem. Sequitur secundo enthymema bonum, & necessarium non esse formalem consequentiam, nisi reductiue: bene tamen est consequentia per accidens & materialiter bona: & quidem alterum vt nunc bonum, alterum simpliciter bonum. Iuxta has diuisiones ponũt regulas. Primam, ad impossibile implicans cõtradictionem formaliter, consequentia formali & per se sequitur quodlibet, intelligo sic, ꝙ ad quamlibet propositionem, quæ formaliter implicat contradictionem, sequitur consequentia formali, & per se quælibet propositio mundi. Verbi causa, ad hanc, Socrates est, & Socrates non est, quæ de forma implicat contradictionem, sequitur igitur, homo est equus: & quidem cõsequentia formali per se. Secundam regulam ex impossibili sequitur quodlibet: intelligo ad quãlibet propositionem impossibilem sequitur quælibet propositio mundi: non quidem consequentia formali, & per se, sed materiali, & per accidens similiter. Hæ sunt duæ regulæ de antecedente impossibiliter. Sed de probatione harum regularum non parua est quæstio. Quidam has vtrasque probant, quia ex opposito consequentis, et ipso antecedente fit vna copulatiua repugnans. Si enim sic fecero, homo est equus: ergo tu es Romæ, ex opposito consequentis, quod est tu non es Romæ, & antecedente, s. homo est equus, fit hæc copulatiua, homo est equus, & tu non es Romæ. Modo, hæc copulatiua est impossibilis, quia partes repugnant, quia impossibili propositioni quęlibet alia repugnat, cũ non possit secum esse simul vera aliqua, propter eius impossibilitatem. Similiter, si antecedẽs est propositio impossibilis implicans formaliter contradictionem, etiam ex opposito cõsequentis, & ipso antecedente fit vna copulatiua impossibilis. Sed pace tãtorum dixerim, si istæ duæ regulæ essent veræ, quia ex opposito consequentis, & ipso antecedente fit vna copulatiua repugnans, tunc facile esset destruere omnem propositionem impossibilem: deducerem enim vnam, quamuis esset bona consequẽtia, & sic ex illa impossibili, vacuum est, deducerem te esse Romæ, & Deum non esse: & sic facere esset illam destruere: Aristo. autem valde laborauit: ergo hæc sunt friuole dicta. Propterea dico, ꝙ ex propositione impossibili implicante contradictionem formaliter, sequitur quælibet propositio mundi cõsequentia formaliter, & per se. verbi causa, Socrates est, & Socrates non est: igitur homo est equus. Deduco formaliter sic, Socrates est, & Socrates non est: igitur Socrates non est. hęc consequentia est formalis, & per se à tota copulatiua ad alteram eius partem: reseruetur ergo illud consequens in pectore: Rursus sequitur, Socrates est, & Socrates non est, Ergo Socrates est, consequentia est formalis & per se (vt prius) à tota copulatiua ad alteram eius partem. Rursus sequitur, Socrates est, igitur Socrates est. vel homo est equus: consequentia est formalis, & per se: quia formaliter omnis propositio ĩfert se ipsam, cum quauis propositione in vna disiunctiua: tunc argumentor, Socrates est, vel homo est equus: sed Socrates non est, quia reseruata fuit prius hæc propositio in pectore, videlicet Socrates non est: igitur homo est equus, & sicut hæ duæ consequentiæ sunt formales, ita possumus argumentari in omnibus. Patet ergo ex propositione impossibili formaliter implicante contradictionem, sequi formali consequentia quãlibet propositionem mundi, & etiam per se. Secunda vero regula probatur supponendo definitionem consequentiæ bonæ per accidens simpliciter.

Quod oĩs materialis sit formalis.

Quale enthymema.

Regulæ. Prima. Ad impos'e sequiẽ quodlibet.

2. regula.

Primus modus ꝓbandi.

2. regula.

E Est enim consequentia bona per accidens, quæ assumptione alicuius propositionis reducitur ad bonam per se: per accidens vero simpliciter, quæ assumptione propositionis necessariæ reducitur ad bonam per se: hæc patent ex definitionibus, Sit igitur propositio impossibilis hæc, homo est equus: & argumẽtor, homo est equus: ergo tu es Romæ. Vel hæc sequitur, vel non sequitur: si sequitur, pari ratione sequitur quæcunque alia: & sic habetur regula, ꝙ ex impossibili propositione sequatur quælibet propositio. si non sequitur, assumatur cum illa impossibili eius contradictoria, quę erit necessaria: quia cõtradictoria propositioni impossibili est necessaria: & fiat hoc antecedens, homo est equus, & nullus homo est equus, & procedam sic, homo est equus, et nullus homo est equus: igitur nullus homo est equus, à tota copulatiua ad alteram eius partem: reseruetur hæc, s. nullus homo est equus, in pectore: & iterum sequitur, homo est equus, & nullus homo est equus: ergo homo est equus: F similiter à tota copulatiua ad alteram eius partem. Vltra, homo est equus: ergo homo est equus, vel tu es Romæ: tenet argumentum, quia quęlibet propositio infert se cum quauis alia in vna disiunctiua. Vltra, homo est equus, vel tu es Romæ: sed per seruatam nullus homo est equus: ergo tu es Romæ. Tenet enim à disiunctiua cum destructione vnius partis super alteram partem. ergo, si homo est equus, tu es Romæ, quæ cõsequentia est bona per accidens, & simpliciter, quia reducitur ad per se assumptione vnius propositionis necessariæ. Hic modus probandi est peripateticus, quia Aristot. destruens vacuum, assumit aliquam propositionem necessariam, cum illa impossibili vacuum est, & ex illis infert vnam impossibilem apud omnes, ex qua illata destruit vacuũ. Quia cum sequatur impossibile, & non ratione necessariæ coassumptæ, sequitur, quia positio vacui est impossibilis. Simili modo destruit infinitum, simili ratione destruit multitudinem mundorum. Semper enim cum im G possibili in antecedente assumit vnam, vel plures propositiones necessarias: ex quibus postea infert euidenter impossibile, è quo postea destruit positionẽ: nam, cum impossibile illud sequatur ad assumpta, & non ad propositionem necessariam coassumptam, sequitur ad positionem aduersarij: & sic habet illam esse impossibilem. Hunc modum ergo peripateticum arbitror cum semper eo vtatur Aristoteles, cum vult destruere aliquam positionẽ impossibilem. Ex his sequitur regula, videlicet, quòd propositio necessaria sequitur ad quamlibet propositionem. Probatur, quia oppositum propositionis necessariæ, quæ est consequens, est propositio impossibilis. sed ad eam sequitur quælibet propositio per antedictas regulas: ergo tale necessarium sequetur omnem propositionem, quia bona consequentia est, qñ ex opposito consequentis infertur oppositũ antecedentis. Quare, si ex impossibili sequitur quodlibet, quod est oppositum necessario, necessarium sequetur omnem proposi- H tionem. Quarta regula, ad quãlibet propositionem falsam sequitur per accidens, vt nunc, quælibet propositio mundi. Probatur. sit hæc falsa, Socrates mouetur, posito ꝙ sedeat. Dico ad hãc sequi omnem aliam, verbi causa, tu es Romę: & sic de alijs. probaẽ, quia vel sequiẽ, vel nõ sequiẽ: si sequiẽ, habeo propositum: si non sequiẽ, assumo illam, Socrates mouẽ, & suam contradictoriã, s. Socrates non mouẽ, quę est vera, vt nunc. Et argumentor, vt prius, Socrates mouetur, et Socrates nõ mouetur: igitur Socrates non mouẽ, à tota copulatiua ad alteram eius partem, & seruẽ hæc, Socrates nõ mouetur in pectore: vltra, Socrates mouetur, et Socrates non mouetur: ergo mouẽ per eandẽ regulam. Vltra, Socrates mouetur: ergo Socrates mouetur, vel tu es Romæ, vt prius: sed per reseruatam, Socrates non mouetur: ergo tu es Romæ: simili ratione in omnibus. Ex hac regula sequiẽ quinta, ꝙ propositio vera sequiẽ ad oẽm aliam ꝓpositionem.

Quod sit peripateticus.

3. regula.

4. regula.

5. regula.

Patet

Patet, quia eius oppoſita eſt falſa, ad quam ſequitur quę libet ꝓpoſitio mundi. Si ergo ex oppoſito verę ſequitur oĩs ꝓpoſitio, ex oppoſito verę ſequet̃ oppoſitũ eius, ex qua infert̃ ipſa vera: ergo fuit bona cõſequentia. Hoc pacto ergo regulæ Iuniorum poſſunt accommodari ĩjs, quę Peripatetici dicunt. Et licet hæc refutari non poſſint Peripatetice ſentiendo, dicamus, ꝙ conſequẽtia eſt oratio, in qua vno aſſumpto, vel pluribus, quæ habent vicẽ vnius, aliquid ſequitur neceſſario. Dico oratio, quia eſt genus omnium argumentorũ. Dico in quo vno aſſumpto, vel pluribus vim vnius habentibus, propter enthymema vel ſyllm̃. Dico aliquid, & non aliud ſequitur, ad differentiam ſyllogiſmi, vbi ſequitur aliud: In conſequẽtia poteſt ſequi aliud, & aliquid non penitus diuerſum ab aſſumpto. Dico neceſſario, ad differentiam conſequẽtiæ malę: quia ſicut ſyllogiſmus, quo in aliquibus aſſumptis nõ ſequitur aliud neceſſario, non eſt ſyllogiſmus, ſic conſequentia non eſt cõſequentia, vbi aſſumpto vno nihil neceſſario ſequitur. Preterea additur hęc particula ad differentiam exempli, & inductionis. Sed cõtra hanc definitionem ſequitur conſequentiam eſſe enthymema: ſic enim definitur enthymema. Pręterea tunc conuerſiones, & ꝓbationes terminorũ eſſent conſequentię, contra ea, quæ ſuperius diximus. Dicendum, ꝙ conſequentia eſt enthymema, & omne enthymema eſt conſequentia, nec hoc eſt contra ſuperius dicta. Secundo dico, vt dixi, quod conuerſiones & probationes terminorum, ſicut ſunt argumẽta ſm̃ quid, ita ſunt enthymemata ſm̃ quid: Habent enim de ratione argumenti neceſſitatem conſequentiæ, non autem habent, vt faciant fidem de re dubia, vt diximus. Hoc ergo modo concedo ꝓbationes terminorum, quæ pro maiori parte ſunt interpretationes terminorum, & conuerſiones, & id genus eſſe enthymemata, argumenta, & cõſequentias ſm̃ quid, nõ autem ſm̃ omnẽ conditionẽ, vt diximus. non enim ſunt rationes facientes fidem de re dubia: bene ergo dictum eſt, ꝙ ſunt terminorum interpretationes potius ꝙ̃ argumenta: cum nullam fidem faciant de re dubia. Diuiſio vero Peripatetica hæc eſt, ꝙ conſequentiarum, Alia eſt bona per ſe, & alia bona per accidens. Bona per ſe eſt, quę nulla alia ꝓpoſitione eget: vt ſit, & videatur bona. Bona per accidens eſt, quæ eget vna, vel pluribus vt ſit, & videatur bona. Quęq; eſt aut bona ſimpliciter, aut vt nũc, vt diximus in correctione eorũ, quę dixerunt Iuniores.

Dilucida. peripatetica.

Quomodo probationes terminorum ſint enthymẽ. vel conſequentiæ, & quõ ſint interptatiões.

Diuiſio peripatetica.

Regulatiuũ principiũ oĩs cõſequẽtię.

His habitis, dico, ꝙ omnium conſequentiarũ vniuerſale regulatiuum principium eſt, quoties cõtradictoriũ cõſequẽtis repugnat antecedẽti. Nã quoties cõtradictoriũ, conſequentia bona cõſequẽtis repugnat antecedẽti, eſt. Veritas vero huius regulatiui principij eſt, ex communi dignitate, quæ dicit, duorum contradictoriorum ſi alterum repugnat alicui propoſitioni, alterum ſequit̃ ad illam. Et, cum cõſequens, & eius contradictoriũ ſint duo contradictoria, ſit, vt ſi cõtradictoriũ conſequentis ꝓpoſitioni antecedenti repugnabit conſequens ad illam ſequatur. Verbi cauſa, A eſt: ergo B eſt: ſummo contradictorium conſequẽtis, ſ. nullum B eſt: regula erit, ſi huic, A eſt, repugnat hęc, nullum B eſt, ad A eſſe ſequetur, B eẽ. Hoc regulatiuum principium Ariſtoteles vbiq; ſignauit, & hic, & poſtea, dum ait ex oppoſito conſequentis quoties ſequitur oppoſitum antecedentis, conſequentiã eſſe neceſſariam. Aliud vero principium malarum conſequentiarum eſt, duorum oppoſitorum, ſi alterum ſtat, alterum non ſequitur neceſſario: ergo, quoties ſtat oppoſitum conſequentis cum antecedente non eſt bona conſequentia. Ex ĩjs patet vnam eſſe regulam omniũ conſequentiarum, ſ. vt ſit bona, in quacũq; oppoſitum conſequentis repugnat antecedenti. Quæcũq; enim poteſt hoc principio regulari, eſt bona. Verum de his poſtea. Tunc ad rationes. Prima enim ſoluta eſt: nã dato ꝙ conſequentia ſit enthymema, non omne enthymema regulatur ꝑ dici de omni, vel dici de nullo, niſi enthymema

Vna regula omniũ conſequentiarum.

A ſit reducibile ad ſyllm̃, modo ſunt quędam enthymemata ſm̃ quid, quæ regulantur, vt diximus. nam principiũ regulatiuum vniuerſale eſt vnum oĩbus cõmune. Dici vero de omni, vel dici de nullo ſunt particularia, quia regulant ſyllogiſmos, & enthymemata ſyllogiſtica. Cętera vero ſunt cõmunia & his, & alĩjs. Secunda ſoluitur, ꝙ illud oppoſitum non ſolũ repugnat antecedenti, cũ quo eſt ſimile, ſed ſibi ipſi, quia ſi tm̃ pater eſt, non tantũ pater eſt. Supereſt modo videre de probatione regulæ ſm̃ ſorticolas. Vbi primo debes ſcire, ꝙ vniuerſalis negatiua duplex eſt: quædam cuius pṙdicatum diſtribuitur, vt hæc, nullus homo eſt lapis: quædam, in qua prędicatum non diſtribuit̃, veluti, qñ pṙdicatum pṙecedit negationem, vt hęc, oĩs homo animal non eſt: quia enim ille terminus animal nõ diſtribuitur, ſenſus eſt, oĩs homo aliquod animal non eſt. Dicũt ergo, ꝙ regula Ariſt. debet intelligi de vniuerſali negatiua, cuius prædicatũ diſtribuitur. Tunc probant regulã, quia ꝓpoſitio vniuerſa

B lis negatiua virtute ſigni vniuerſalis ſignificat pṙedicatum pro quolibet ſuo ſuppoſito remoueri à ſubiecto ꝓ quolibet ſuppoſito ſubiecti, vt patet ꝑ dici de nullo: igit̃, ſicut vnum poteſt remoueri ab altero, ita econtra. Ex quo ſequitur, ꝙ illa propoſitio, omnis homo animal nõ eſt, cum ſignificet idem quod illa, omnis homo aliquod animal non eſt, cõuertitur in hanc, aliquod animal non eſt homo, & eſt vera. Sed hęc quę dicunt ſorticolæ, vno modo bene dicuntur, alio modo non bene. Quatenus dicunt in illa, omnis homo animal nõ eſt, illũ terminum animal non diſtribui, nõ peripatetice loquunt̃: quia peripatetici in omni ꝓpoſitiõe tã affirmatiua ꝙ̃ negatiua primo verbũ præponunt, ſecundo prædicatum, tertiõ ſubiectum: & negationẽ ante verbum pręponũt, & volunt vt fiat ꝓpoſitio negatiua: ergo vbicũq; prædicatum ponitur, nõ verbum negetur: ſemper propoſitio erit negatiua: quare ſemper prædicatum diſtribuitur,

C Præterea negatio poſtpoſita facit ęquipollere ſuę cõtrariæ: ergo hæc, oĩs homo aĩal non eſt, æquipollet huic, nullus homo eſt animal. Præterea, hæc propoſitio, oĩs homo animal nõ eſt, eſt enunciatio: ſed in enunciatione verbum eſt nota eorum, quæ de altero dicunt̃, vel quæ de altero negantur. ergo in hac prædicatum negatur de ſubiecto. Quare, cum ille terminus animal ſit prædicatum, iure in illa diſtribuitur: & ſic, hæc, omnis homo animal nõ eſt, & hæc, nullus homo eſt animal, ęquiualent. Peripatetice ergo loquẽdo, hæc ꝓpoſitio, omnis homo animal nõ eſt, eſt vniuerſalis: & in ea, & in qualibet illi ſimili ille terminus animal diſtribuitur. Quatenus vero dicunt ꝓpoſitionem vniuerſalẽ negatiuam ſignificare prædicatum ꝓ quolibet ſuo ſuppoſito remoueri à ſubiecto pro quolibet ſubiecti ſuppoſito, bene dicunt: & eſt præceptum theophraſticum. Dixit enim Theophraſtus in negatiua vniuerſali prædicatum ſeparari à ſubiecto mutuo: quia ex quo eſt vniuerſalis ſeparatio ꝑ quot à ſubiecto remouetur prædicatum, per tot ſubiectũ re-

Regula theophraſtica.

D mouetur à prædicato. ergo, ſi prædicatum remouetur à ſubiecto, ꝓ omnibus ſuis ſuppoſitis, ſubiectum etiam remouebitur à prædicato pro omnibus ſuis ſuppoſitis: ex quo eſt vniuerſalis, & mutua ſeparatio. Hæc ergo bene dicuntur. Sed contra hanc regulã ſiunt inſtantiæ: nam hæc eſt ꝓpoſitio vniuerſalis negatiua, nemo eſt equus: quæ tñ nõ conuertitur ſic, equus eſt nemo. Secũda, hæc ꝓpoſitio eſt vniuerſalis negatiua, immediatæ ſunt partes continui: quæ nõ conuertitur in hanc, partes cõtinui ſunt immediatę. Tertia nihil & chimęra ſunt fratres, nõ cõuertitur in hãc: fratres ſunt nihil, & chimęra. Pro cõuerſione ergo harum, ſit hæc regula, in omnibus cõuerſionibus, quæ ſunt conuerſiones per reductionẽ, anteꝙ̃ cõuerſa cõuertatur, debet reduci ad cõuerſam ꝑ ſe. Appello cõuerſam per ſe, vbi apparet ſubiectum, & prædicatũ. verbi cauſa, ſi volo cõuertere hanc, nihil videtur, oportet (vt reducatur ad hãc, nullũ ens eſt viſum. Tunc facta

Inſtantię.

1. regula.

E facta reductione conuertit, nullum visum est ens: hæc regula generatim seruanda est in oībus. Secunda regula vniuersalis in reductione vel conuersione, si oportet, nihil prohibet mutari genus, aut numerum: Genus quidem, quia bene dicitur, nulla aqua est colorata: ergo nullum coloratum est aqua. numerum vero, quia bene dicitur, nullus homo est lapides, ergo nulli lapides sunt homo: verbum enim in hac mutauit numerum, verum postea dicemus alias regulas. In specie vero, sit hęc regula. Si in ea propositione, quæ debet reduci ad propositionem per se conuertibilem, subiectū vel prædicatum implicite aliquid dicit, in reductiōe, debet explicari prius, & postea conuerti.

Dilutio instantię.

Per hanc regulam diluuntur instantiæ. Prima quidem, quia si reducitur, nemo est equus: nullus homo est equus: postea cōuertitur, nullus equus est homo. Secunda vero, quia sic reducitur, nullum mediatum est ens inter partes continui: ergo nullum ens inter partes continui est mediatum. Tertia reducitur sic, nullū aliquid & chimera sunt fratres: ergo nulli fratres sunt aliquid & chimera. F

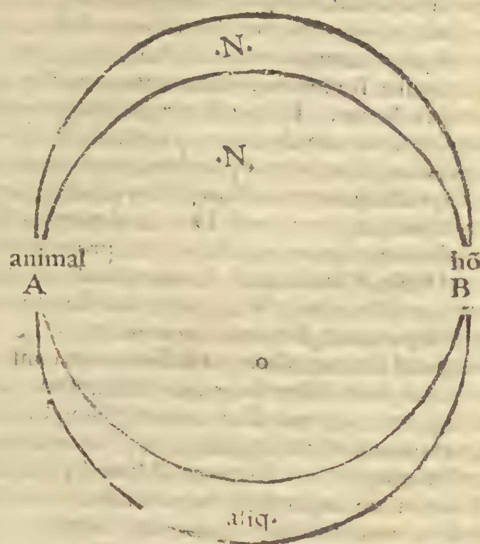
Aliæ instantię.

Adhuc fiunt instantię, quia hęc propositio, nulla stella fixa est iste Sol, non conuertitur in hanc, nullus iste Sol est stella fixa. Preterea nullus homo diligitur à suo inimico: non conuertitur, nullu suus inimicus diligitur ab homine. Preterea hæc nullus homo est nullū animal, non conuertitur in hanc, nullum animal est nullus homo. Præterea nullus homo est omnis homo, non conuertitur in hanc, nullus omnis homo est homo.

Regula.

Pro his ergo sit hæc secunda regula. Pro reductione propositionū, quæ non possunt conuerti ad propositiones conuertibiles, nihil prohibet addere aliquas particulas, quæ non variant sensum propositionis, antequam conuertantur: & ideo in qualibet harū debet addi ex parte prædicati, ens, quod est, quod includitur in verbo substantiuo. Prima ergo, nulla stella fixa est iste Sol: reducitur ad hanc, nulla stella fixa est ens, quod est iste Sol. tunc conuertitur, nullum ens, quod est iste Sol, est stella fixa. Secunda vero sic, nullus G homo est ens, quod diligitur à suo inimico: & tunc sic conuertitur, nullum ens, quod diligitur à suo inimico, est homo. Tertia sic reducitur, nullus homo est ens, quod est nullum animal, conuertitur ergo, nullum ens, quod est nullum animal, est homo. Quarta reducitur ad hanc, nullus homo est ens, quod est omnis homo: modo cōuertitur, nullum ens quod est omnis homo, est homo. Aliqui vero conuertunt tertiam & quartam nō prius illas reducendo, sed addendo propositioni, in quā conuertuntur. Verbi causa hæc, nullus homo est nullum animal, sic conuertitur sine reductione, nihil, quod est nullum animal, est homo. Addunt ergo in conuertente, nihil quod est, & remouēt ab illo termino homo, signum nullus. Tertiam vero, quæ erat, nullus homo est omnis homo, sic conuertunt, nihil quod est omnis homo, est homo. Et tunc iuxta hunc modum oportet dicere regulam esse sic intelligendam, quòd, si propositiones non per se conuertibiles possunt reduci ad con- H uertibiles, nihil prohibet addere aliquid, modo non varietur sensus propositionis, vt dictum est: sed, si reductio facit propositionem reductam obscuram, non debet prius reduci, & postea conuerti, sed debet conuerti addendo in conuerte quicquid necessarium est pro conuersione, modo non varietur essentia propositionis; & sic tertia propositio, quæ fuit, nullus homo est nullum animal, sic conuertitur sine reductione, nihil quod est nullum animal, est homo; Quartam vero, quæ fuit, nullus homo est omnis homo, conuertitur sine reductione sic, nihil quod est omnis homo, est homo. Verum multæ aliæ instantiæ fiunt, de quibus postea diligentius.

Si vero omni B inest A, & B alicui A inest: Si enim nulli inest, neq; A nulli B inerit, sed positum est omni inesse.

Vniuersalis affirmatiua conuertitur in particularē, probatur ex opposito cōiter.

Com. 15.

Secunda regula hæc erat (vniuersalis affirmatiua cōuertitur in parte. vt si omne B est A, aliquod A est B. probatur etiam Syllogismo ducente ad oppositum, eodem modo sic, vel ad illā, omne B est A sequitur, aliquod A est B, vel non; si sequitur, habetur regula: si non sequitur, stabit ergo, non aliquod A est B, non aliquod A est B: ergo nullum A est B ab ęquipollentia ad suam ęquipollentem, Vlterius, nullum A est B, igitur per primam regulam, nullum B est A, Sed supponebatur, ꝙ omne B est A: ergo contradictio. Vel facile sic, omne B est A: ergo aliquod A est B: vel sequitur, vel consequitur: si sequitur, ergo regula bona. si non sequitur, stabit eius contradictoria per illam dignitatem, omnis propositio vel eius G contradictoria stat cum qualibet propositione. si ergo ad illam, omne B est A, non sequitur hæc, aliquod A est B, stabit contradictoria illius, scilicet illa, nullum A est B. Tunc vltra per primam regulam, nullum A est B: ergo nullum B est A: At dicebatur quod omne B est A: ergo oppositio.

Dubiū pulcra.

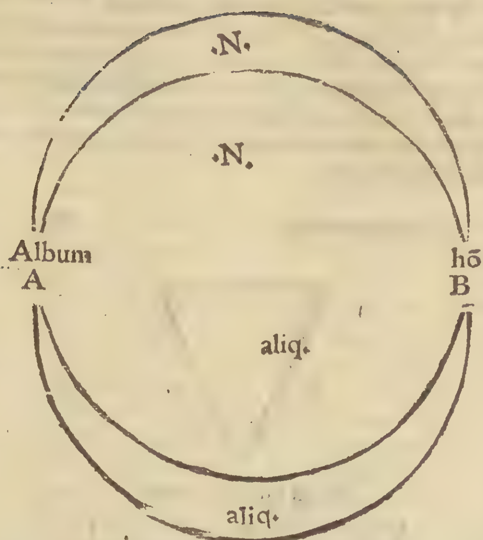
Sed dices Aristo. ducit ad nō trarium, scilicet ad illam, nullum B est A, quæ est contraria illi, omne B est A, & sic non erit syllogismus contradictionis vt autumat Philoponus.

Solutio.

Dicendum, ꝙ hæc vniuersalis negatiua infert particularem negatiuam sibi subalternam: & sic tandem reducitur syllogismus ad contradictionem. Sequitur enim, nullum B est A: ergo aliquod B non est A: & sic fit syllogismus contradictionis. Inquit si vero omni B inest A, scilicet vt hæc sit propositio vera, omne B est A, & B alicui A inest: hoc est sequetur, quod aliquod A est B. Si enim nulli inest, idest, si illa non sequitur, stabit eius contradictoria, nullum A est B, per illam dignitatem, duarum contradictoriarum, si vna non se- H quitur, altera stat. Alterum enim contradictoriorum stat cum quolibet. Si ergo nullum A est B, neq; A nulli B inerit, idest tunc nullum B est A, sed positum est omni B inesse ipsum A: quia accipiebatur, ꝙ omne B est A: ergo oppositum. Vel potest facile sic regula probari, vt dicamus. Omne B est A, ergo quoddam A est B. vel sequitur, aut non sequitur. si sequitur, habetur intentum. si non sequitur, detur oppositum consequentis & erit, nullum A est B, Ergo per primam regulam, nullum B est A; quare oppositum,

Similiter autem & si particularis est propositio. si enim inest A alicui B, & B alicui A necesse est inesse. Si enim nulli, nec A nulli inerit B.

Tertia

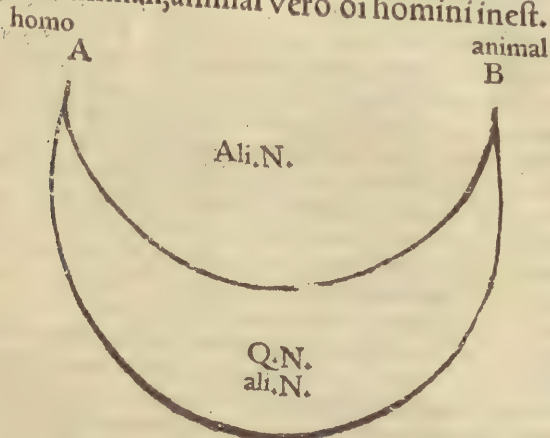

Quod particularis affirmatiua i parte conuertitur.

Com.16. Tertia regula erat, particularis affirmatiua in parte cõuertitur, vt aliquod B est A, aliquod A est B. Probatur, quia vel sequitur, vel non sequitur: si sequitur, ergo regula vera. sin autem non sequitur, ergo contradictorium stabit: duorum enim contradictoriorum alterum stat semper cum omni propositione. Quare si ad hanc, aliquod B est A: non sequitur hæc, aliquod A est B, stabit huius contradictoria, scilicet, nullum A est B. Tunc per primam regulam sequetur, nullum B est A, sed sumebatur aliquod B est A: ergo oppositio. Regula ergo vera. Inquit, similiter autem conuertitur in parte, & si est particularis propositio: si enim inest A alicui B, ita vt sit hæc vera, aliquod B est A, & B alicui A inesse necesse est, ita vt vera sit hæc, aliquod A est B. Si enim non sequitur, eius contradictorium stabit, scilicet, nullum A est B, vltra, si enim nulli inerit, ita vt sit vera hæc, nullũ A est B, tunc ipsum A nulli inerit B: & sic nullum B est A, per primam regulam: Sed sumebatur hæc, aliquod B est A: ergo contradictio. Aut breuiter sic, vel sequitur, aut non sequitur: si sequitur, habetur propositum. si non sequitur, detur oppositum: & erit, nullum A est in omni B, sequitẽ nullum A est B: ergo nullum B est A. Ergo regula bona, qm̃ ex opposito consequentis sequitur oppositum antecedentis.

Adnotatio. Debes scire quod particularis affirmatiua aliquando per accidens potest cõuerti, vt aliquod animal est homo: ergo omnis homo est animal, non tamen per se, quia non sequitur.

Si autem A alicui B non inest, non necesse est & B alicui A non inesse. vt si B quidem sit animal, A vero homo: homo quidẽ enim non omni animali, animal vero oĩ homini inest.

Particularis negatiua nõ conuertitur. Com.17.

Com.17. Quarta regula erat particularis negatiua non conuertitur, hoc est nec in terminis, nec in parte, vt si aliquod

A B non est A, non oportet (vt ait) q̃ A non sit B. probat per instantiam ad destruendum enim vnum sufficit. Quod vero detur instantia patet, quia non sequitur, aliquod animal non est homo, vt equus: ergo aliquis homo non est animal. inquit: Si autem alicui B non inest ipsum, A videlicet in hac, aliquod B non est A, non necesse est & B alicui A non inesse: hoc est, non necesse est, vt aliquod A non sit B. probat dando instantiam in terminis. Dicens, vt si B quidem sit animal: A vero sit homo. Homo quidem enim non omni animali inest, quia hæc est vera, aliquod animal non est homo, & tamen animal omni homini inest, quia omnis homo est animal. Quo vero ad verba attinet, Aristoteles dixit, non necesse est & B alicui A nõ inesse, quia in propositionibus de inesse, in quibus prædicantur accidentia per accidens, fieri potest cõuersio, sequitur enim, aliquis homo non est albus, ergo aliquod album non est homo. Nam æthiops est aliquis homo, qui non est albus: & cygnus est aliquod album, B quod non est homo. Quia vero non fit vniuersaliter in omnibus, ideo dixit, non necesse est, & reliqua. Aristoteles enim hanc regulam potius posuit in materia necessaria, q̃ in materia de inesse: ad materiam enim necessariam respexit, huius vero regulæ causam Sorticolæ enisi sunt assignare: quia à termino stante determinate ad eundem stantem distributiue non valet conuersio, sicut fit in hac conuersione: in prima enim ille terminus animal stabat determinate, in secunda vero stat distributiue, vt asserunt: hæc sorticolę, sed de his postea.

Quęstiones d regulis cõuersionum Vtrum vñis affirmatiua cõuertatur ĩ parte.

Circa pręsentes regulas primo quęritur de vnaquaq; in generali, Secundo in specie quęretur de impedimentis: Prima regula disputata est: ideo quæritur secundo, Vtrum vniuersalis affirmatiua conuertatur in particularem affirmatiuam. Contra quam regulam fiunt complures instantiæ.

Instantię. Prima, quia sequitur, omne animal est homo: ergo omnis homo est animal. Secunda, quia hęc C est vera, omnis populus est ens: hæc vero falsa, aliquod ens est populus. Nam nullum vnum ens est populus: ergo nullum ens est populus, & sic illa fuit falsa, aliquod ens est populus. Tertia, quia hæc est propria, omnis homo est aliquis homo: hæc vero ĩpropria, aliquis homo. Quarta hæc est bona conuersio, omnis homo est nullus lapis, ergo nullus lapis est homo, quæ tamen non est in parte. Quinta, sequitur, omnis homo est lapis: ergo oĩs lapis est homo. Sexta hæc est bona cõuersio, omnis planeta lucidissimus est omnis Sol: igitur omnis Sol est planeta lucidissimus. Septima obiectio supponit hanc, tm̃ animal est homo, ęquipollere huic, omne animal est homo.

An tm̃ aĩal ẽ hõ: et oẽ aĩal est hõ: equipolleant.

Quam suppositionem probat Sorticolę: quia valet, tm̃ animal est homo: igitur nihil aliud ab animali est homo, ab exposita ad alteram exponentem. Vltra sequitẽ, nihil aliud ab animali est homo: igitur nihil non idem animali est homo. Tenet argumẽtum: quia aliud ab animali, & non idem animali æquiualent. Vltra sequitur, nihil non idem animali est homo. Igitur omne idem ani D mali est homo: quia negatio postposita facit æquipollere suo contrario. Vltra, omne idem animali est homo, ergo omne animal est homo. idem enim est dicere aĩal, & idem animali. Patet ergo suppositio. Sed sequitur, tm̃ animal est homo: ergo omnis homo est animal: Igitur vniuersalis affirmatiua cõuertitur ad vniuersalem: quia illa, tantum animal est homo, æquiualet vniuersali affirmatiuæ. Octaua hęc est vera, omnis homo, inquantum animal, est sensitiuus: & tamen hæc est falsa, quoddam sensitiuum est homo, inquantum animal: quia omnis ꝓpositio est falsa & in intelligibilis, cuius ꝑdicato additur dictio reduplicatiua, vt dicemus in hoc Primo. Nona hæc est congrua & ꝓpria, omnis homo præter Nyphũ currit: hęc vero incongrua, quoddam currens est homo præter Nyphum. Decima, hæc est vera, omnis homo incipit scribere: hæc falsa, quoddam scribens incipit esse homo: quia est semp̃ falsa. Hæ sunt Inguenei obiectiones,

nes. Culuerbinus vero obijcit. Nam, si vniuersalis affirmatia conuertitur in particularem, tunc hæc esset vera conuersio, omnis homo est albus: aliquod album est homo: modo patet hanc non esse bonam, quia conuertens est vera, & conuersa falsa. Complures obiectiones fieri solent, quæ partim diluētur ponendo regulas, partim ex solutione harum dissoluentur. Ingueneus in quæstionibus huius libri, distinguit conuersionem, quia alia est formalis, alia reductiua, siue (vt vtar verbis suis) alia est ꝓpria, alia impropria. propria est, quando de subiecto fit prædicatum, & econtrario, non aliquo addito aut diminuto. Improprium appellat, quando de subiecto fit prædicatum, & econtrario aliquo addito vel diminuto. Exeplū primi est, animal est homo: homo est animal: vel nullus homo est lapis, nullus lapis est homo. Exemplum secundi, nullus homo est omne animal: igitur nihil, quod est omne animal, est homo. In conuertente enim verbū illud, quod est, additur, & alia verba sunt mutata. Tūc regulam Aristotelis sic intelligit, Vniuersalis affirmatiua de inesse, de præsenti, composita ex rectis, in qua nullus terminus est ampliatiuus, cuius prædicatum est terminus cōmunis explicitus, sine aliquo signo sumptus, conuertitur in partem conuersione propria. Probat regulam. primo, quia nulla reperitur instantia. secundo, quia ex opposito consequentis infertur oppositū antecedentis intelligendo per oppositum contradictoriū. Verbi causa, omne B est A, ergo aliquod A est B: quia si non, tunc nullum A est B: & sic nullum B est A. per Primam regulam: & vltra sequitur, ergo aliquod B nō est: quod est contradictorium antecedentis. Intelligit regulam de ꝓpositione de inesse: quia in propositionibus de inesse loquitur Aristo. loquitur de propositionibus de præsenti, quia de propositionibus, quarum verbum est de futuro vel præterito erunt regulæ seorsum. loquitur de compositis ex rectis, quia de compositis ex obliquis, erunt aliæ regulæ. Loquitur in qua nullus terminus est ampliatiuus, quia de propositionibus, quarum aliquis terminus est ampliatiuus, erunt aliæ regulæ. Loquitur de propositionibus, quarum prędicatum est terminus communis explicitus, quia aliæ regulæ erunt de propositionibus, quarum prędicatum est terminus singularis, vel implicitus, loquitur demum de propositionibus, quarum prædicatum est sine signo, quia de propositionibus quarū ꝑdicatum ponitur cū signis distributiuis, vel particularibus, erunt aliæ regulæ. Ex his sequitur secundum ipsum omnem vniuersalem affirmatiuam cōuerti in parte aut conuersione propria, aut conuersione reductiue. Circa hanc positionem primo animaduertēdum, ꝙ distinctionem Inguenei possumus ponere pro vsu forticolarum verius hoc modo, ꝙ conuersio est duplex, materialis, & formalis: conuersio formalis erit, quando facimus de subiecto prædicatum, & econtrario nullo termino, aut ꝓpositione addita vel diminuta. Vt omne B est A, quodam A est B. Materialis vero, quando illud facimus termino, vel propositione addita vel diminuta. Vt omne B est A, ergo aliquod, quod est A, est B: Hæc distinctio patet per similem distinctionem, quam Sorticolę fecerunt de consequentia, s. cum diuiserunt eam per materialem, & formalem. Secundo hanc distinctionem ponere possumus pro vsu peripateticorum hoc pacto, ꝙ conuersio est duplex: quædam bona per se, quædam bona per accidens: bona per se, est, quæ nullo alio termino, vel propositione indiget, vt sit, & videatur bona. vt omne A est B, ergo aliquod B est A, bona per accidens, quæ aliquo termino, vel propositione indiget, vt sit bona, vt omne A est B: ergo aliquod, quod est A, est B. Tunc posset dici ꝭm positionem Inguenei, ꝙ Arist. loquitur in conuersione bona per se, non autem in conuersione bona per accidens. Alij dixerunt contra Ingueneum omnem conuersionem bonam esse bonam per se, & formalem: quia siue addatur terminus, siue propositio, omne quod additur,

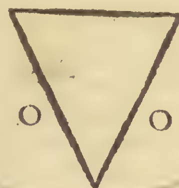
Pō Ingueneī

Distinctio Inguenei alio mō.

2. Pō.

E est de formali intellectu alterius termini. Verbi causa, si dixero, nihil currit, de intellectu illius termini nihil, est aliquid: est enim sensus, nullum aliquid currit: quare si conuertitur sic, nullum currens est aliquid, non additur propositio, aut terminus, tanquam aliquid extranei ad subiectum, vel prædicatum: propterea conuersio est bona formalis, & per se.

Luculentissima — Sol

stella per se lucens

F

Defensio positionis.

Pro hac positiōe argumentor, quia tunc aliquis syllogismus esset bonus in prima figura per accidens, qui esset ꝭm regulam. & deduco consequentiam faciendo hunc in tertia figura: omnis stella per se lucens est luculentissima: omnis Stella per se lucens est Sol. ergo Sol est luculentissimus. Reducitur autem conuersione minoris, quæ est bona per accidens, hoc pacto, omnis stella per se lucens est luculentissima: aliquid, quod est Sol, est stella per se lucens: ergo Sol est luculentissimus. Si ergo illa conuersio erit bona per accidens, tūc ille syllogysmus in tertia non potest reduci ad primam: nisi cōuersin, quæ est bona per accidens: & sic non esset reductio per se, & formalis. Tenendo hanc positionem, ꝓpositio vniuersalis affirmatiua quadrifariam ponit. Prima, cuius prædicatum est terminus discretus, vt omnis homo est Niphus. Secunda, cuius prędicatum est terminus cōmunis affirmatiue distributus, vt omnis homo ē omnis homo. Tertia, cuius prædicatum est terminus cōmunis negatiue distributus, vt omnis homo est nullus canis. Quarta, cuius prædicatum est terminus communis nullo signo affectus, vt omnis homo est animal. Hac distinctione præmissa solet dici, ꝙ propositio vniuersalis de prædicato termino discreto, quadrifariam bene cōuertitur. vt hęc, omnis homo est Niphus: vno modo in singularem propositionem nullo addito, vel deminuto, vt omnis homo est Niphus: ergo Niphus est oīs homo. Secundo modo in singularē aliquo diminuto, vt omnis homo est Niphus: ergo Niphus est homo. Tertio modo cōuertitur in particularem affirmatiuam addita illa propositiōe, quod est, hoc modo, omnis homo est Niphus: ergo aliquid, quod est Niphus, est homo. Additur autem illa propositio (quod est) vt in conuersione vtraꝗ propositio seruetur in sua congruitate, non enim dici potest congrue, aliquis Niphus est homo. Quarto modo cōuertitur in vniuersalem affirmatiuam, addita, vt dixi, illa propositione, quod est: sequitur enim omnis homo est Niphus. Ergo omne, quod est Niphus, est homo. Conuertitur dico in vniuersalē, quando vna res nō est eadē cuilibet diuersarum rerum. Quod additur, quia non valet: pater est hæc essentia, ergo omne quod est hęc essentia, est pater. Essentia enim diuina vna & eadē numero est eadem cuilibet diuersarum rerum. Hæc de prima propositione vniuersali, cuius prædicatum est terminus discretus. Propositio vero vniuersalis affirmatiua, cuius prędicatum est terminus cōmunis affirmatiue distributus, dupliciter conuertitur, primo in particularem

G Quadrupliciter ꝓpō vlis.

Quomō vlis ꝓpō conuertatur.

H

rem affirmatiuam addita illa propositione, quod est: vt omnis homo est omnis homo, cõuertitur, ergo aliquid, quod est omnis homo, est homo. Additur autem illa propositio (quod est in conuertente) vt denotet̃, ꝙ istud totum, omnis homo, se tenet ex parte subiecti in conuertente, sicut se tenuit à parte prædicati in conuersa. In cõuersa enim illud syncategorema omnis positum à parte prædicati, erat pars prædicati. Vt ergo totum prædicatum seruetur cũ sua totalitate additur, quod est. sic enim dicendo aliquid quod est omnis homo, adhuc illud syncategorema oĩs remanet pars eius, cuius prius fuit pars. Si enim diceretur omnis homo est homo, non remaneret pars illius termini homo, sed afficeret totam propositionem. Verum animaduerte hanc esse veram fortasse aliqd quod est omnis homo, est homo: & tamen illa fuit falsa, omnis homo est omnis homo. non enim de veritate disputamus, sed de conuersione. Quod quomodo sit, postea dicetur. Propterea conuertunt secundo sic, oĩs homo est omnis homo: ergo omnis homo est omnis homo, transponendo terminos: vel sic, omne B est omne A: ergo omne A est omne B: quia, si non omne A est omne B, hoc erit, vel quia A, aut quia B, ꝓ nullo supponit, vt vtar verbis Sorticolarum, & sic qua ratione non omne A est omne B, sic nõ omne B, est omne A, quod est oppositum antecedentis. Dicebatur enim, omne B est omne A: Vel erit, quia quoddam B sit, & non sit A, vel ꝙ quoddam A est, & non est B: & quicquid dicit̃, sequitur, quod quoddam B non est omne A: cuius oppositum accipiebatur. Propositio autem vniuersalis affirmatiua, cuius prædicatum est terminus cõmunis negatiue distributus dupliciter conuertitur. verbi causa, omnis homo est nullus lapis, igitur aliquis, qui est nullus lapis, est homo. Additur enim illa propositio, qui est, vt denotetur illud totũ (nullus lapis) in conuertente se tenere ex parte subiecti, vt in conuersa se tenebat ex parte prædicati. Vt enim dictum est, syncategorema positũ cum prædicato, est pars prædicati, cum ponitur cum subiecto, non est ita, sed afficit totam propositionem. Secundo conuertitur sic, oĩs homo est nullus lapis: ergo nullus lapis est homo. Probo: quia sequitur, omnis homo est nullus lapis: ergo oĩs homo non est lapis, ab affirmatiua de prędicato infinito ad negatiuam. Vltra, omnis homo non est lapis: ergo nullus homo est lapis, quæ æquipollet illi, omnis homo non est lapis. Valet ergo, omnis homo est nullus lapis: ergo nullus lapis est homo: illa enim, nullus homo est lapis, conuertitur in hanc, nullus lapis est homo. Vniuersalis vero affirmatiua de prædicato termino cõmuni, & non distributo cõuertitur in parte, & non vniuersaliter, nisi in tribus casibus. Vel quando antecedens est impossibile, vt omnis homo est lapis: ergo omnis lapis est homo: quia ex impossibili sequitur quodlibet. Vel quando subiectum & prædicatum sunt termini cõuertibiles: quia sequitur, omnis homo est risibilis: ergo omne risibile est homo. Vel quando inferius prædicatur de superiori vniuersaliter sumpto, vt omne animal est homo: ergo omnis homo est animal. Hæc pro dilucidatione regulæ Aristo. Sed pro solutiõe obiectionum Ingueneus ponit quatuor regulas: prima ẽ, ꝙ vniuersalis affirmatiua conuertitur in exclusiuam, & econtrario, deductis impedimentis. Quod vniuersalis affirmatiua conuertatur ad exclusiuam, probo: quia sequitur, omnis homo est aĩal: ergo animal est homo, per regulam nunc declaratã: quæ est altera exponentium exclusiuæ. Rursus sequitur, oĩs homo est animal: ergo nihil aliud ab animali est homo: probo, quia si non, detur oppositum, tunc aliquid aliud ab animali est homo. Et tunc sequitur, igitur aliquis homo est aliud ab animali per conuersionem particularis affirmatiuę: & vltra, aliquis homo est aliud ab animali: ergo aliquis homo non est animal: quod est oppositum antecedentis. sequitur ergo, si omnis homo est animal, vt animal sit homo, & nihil aliud ab animali sit homo.

Regula Ingueni. 1. Regula. De cõuersione exclusiuę Quõ vl'is cõuertitur ĩ exclusiuam.

A Ex ijs vero exponentibus sequitur: ergo tantum animal est homo. Ergo à primo ad vltimum, si omnis homo est animal, tm̃ animal est homo. Quod vero ad exclusiuam sequatur vniuersalis de terminis transpositis, patet. Sequitur enim tm̃ animal est homo: ergo omnis homo est animal. Et huius causa est, quia exclusiua venit ab vniuersali, & sic potest redire in illam. Diximus deducto omni impedimento: quia, si vniuersalis affirmatiua includeret negationem, non valeret ab vniuersali affirmatiua ad exclusiuam. non enim sequitur, omnis homo nõ est omnis homo, igitur tantum omnis homo non est homo: quia prima exponẽs, s. omnis homo non est homo, esset falsa. Addunt quidam, ꝙ vniuersalis affirmatiua sit in terminis rectis: quia nõ valet secundũ eos, cuiuslibet hominis equus est animal: ergo tm̃ animal est equus hominis. quia dato, ꝙ quilibet homo habeat equum & bouem, antecedens est verum & consequens falsum. Sed isti errant: Primo, quia illa est vera, tm̃ animal est equus

Quorũdam additio.

Impugnatio

B hominis etiam in casu. Secundo, quia exclusiua correspondens illi vniuersali affirmatiuæ, non est illa, tantum animal est equus hominis, sed hæc, tm̃ ens, cuius equus est animal, est homo. Patet, quia illa de obliquis, s. cuiuslibet hominis equus est animal: reducitur ad propositionem de rectis hoc pacto, quilibet homo est ens, cuius equus est animal: hæc vero sic reducta cõuertitur ad exclusiuã hoc pacto, ergo tm̃ ens, cuius equus est animal, est homo: modo, hæc est vera (vt patet per exponentes. Quicquid sit regula intelligenda est omnibus impedimentis deductis. Sed facile dici potest, & quidem magis peripatetice, ꝙ vniuersalis affirmatiua infert exclusiuam de terminis transpositis, vt probatum est, & exclusiua infert vniuersalem, ex qua venit. Hæc enim exclusiua, tm̃ oĩs homo currit, non infert illã, ergo omne currens est homo: quia non venit ab illa, & hoc modo intelligendo, nulla indiget limitatione. Verum de exclusiuis, in paruis logicis multa dicemus: vt de speciebus,

Propria opinio.

C quot s. exclusiuæ sint, De interpretatione exclusiuarũ, & de cõuersione, nunc vero sit dictum in tantum. Illud tamen debes scire, ꝙ licet ex vniuersali affirmatiua sequatur exclusiua de terminis transpositis, & ecõtrario: est tamen dubiũ, Vtrum sit conuersio, an consequẽtia. Aliqui enim dixerunt, sequi alteram alterã secundũ consequentiam, non autem ſm conuersionem. Aliqui dixerunt alteram alteram sequi vtroq; modo. Verum de his postea. ¶ De conuersione exceptiuæ dixerunt, ꝓpositionem conuertẽdam esse hoc pacto, omnis homo præter Niphum currit, ergo quoddam currens aliud à Nipho est homo. Clarius tamen illã primo reducerem hoc modo, omnis homo præter Niphum currit: omnis homo, qui non est Niphus, currit: & tunc conuertitur sic, igit̃ quoddam currens est homo, qui non est Niphus. ¶ Reduplicatiuam illam, omnis homo, inquãtum animal est sensitiuus, sic reduxerunt quidam: ergo aliquid, quod in quantum est animal, & sensibile est homo. Ego vero di-

Quęstio.

Secũda regula de exceptiua.

Tertia regula de reduplicatiua.

D co, ꝙ terminus, supra quem cadit reduplicatio, si nõ specificat subiectum, se tenet ex parte prædicati: ergo sensus illius est, ꝙ omnis homo est sensitiuus inquantum animal. & tunc conuertet̃ hoc pacto, ergo aliquid, quod est sensitiuum, inquantum animal, est homo. Sic enim denotatur terminum reduplicatum se tenere ex parte subiecti, sicut antea se tenebat ex parte prædicati, quãdo vero terminus, supra quem cadit reduplicatio, specificat subiectum, tunc est pars subiecti, & remanet cum ipso in conuertente. vt omnis homo inquãtum albus est visibilis, conuertitur, ergo quoddam visibile est homo inquantum albus. Vniuersalem vero affirmatiuam de incipit, vel desinit, & id genus, prius reducẽdam esse dicit Ingueneus, & resoluendam ad verbum est, & ad participium hoc modo, omnis homo incipit currere, omnis homo est incipiens currere: postea conuertit̃, ergo quoddam incipiens currere est homo. Ex ijs patet regula Aristotelis

Quarta de vl'ibus de incipit.

stotelis, quod vniuersalis affirmatiua conuertatur in parte: Tunc ad obiectiones facile respondetur. Ad primam In gueneus respondet, quod illa, omne animal est homo, conuertatur in parte, s. in illum, quidam homo est aial, quia nihil prohibet falsam in veram conuerti. veram autem in falsam conuerti bene est absurdum. Vnde Culuerbinus, qui est huius sententię, fecit differentiã inter vniuersalem affirmatiuam conuerti ad particularem affirmatiuam, & conuerti cum particulari. Propositionem enim conuerti cum propositione est, quãdo vera cum vera, & falsa cum falsa conuertitur. Et hoc pacto vniuersalis negatiua, & particularis affirmatiua conuertuntur cũ suis conuersis. Vniuersalis vero affirmatiua non cum particulari, sed in particularem conuertitur, quia potest falsa in veram conuerti, nõ autem cum vera. alij & quidẽ verius, dixerunt illam, omne animal est homo, conuerti in vniuersalem, s. in eam, omnis homo est aial. Quia vnus de casibus reseruatis fuit, vniuersalem affirmatiuam cõuerti ad vniuersalem, quando subiectum in conuersa est superius, & prędicatũ inferius. Preterea ex illa, omne animal est homo, potest sequi, & quod omnis homo sit animal, & quod aliquis homo sit animal, & quælibet alia: quia ex impossibile sequitur quodlibet. Ad secundam Ingueneus dicit, quod illa est vera, populus est ens, vt ille terminus ens accipitur participialiter, s. pro ipso existẽs. Populus enim est ens, quia est existens. Capiendo vero ens nominaliter, negat illam: quia tunc populus esset vnum: omne enim ens nominaliter est vnũ. Vnũ enim conuertitur cum ente nominaliter sumpto, & non cum ente participialiter accepto. Tunc dicit, quod sicut illa est vera, populus est ens, i. existens, sic quoddam ens, i. existens est populus. Et, cum dicit, nullum vnum est populus, concedit, & negat: ergo nullũ ens est populus. Vnũ enim, quod conuertitur cum ente, non cõuertitur cum ente participialiter, sed nominaliter sumpto. Hãc responsionem approbat Ariminensis: qui vbique negat has, populus est vnum, compositum est vnum, et id genus, Sed in Theologicis nostris positionem hanc reprobaui: non oportet nunc immorari, nisi, quod, cum Ingueneus asserit illam esse falsam, populus est ens sumendo ens nominaliter, non videtur verum dicere: quia ens transcẽdenter sumptum nõ est ens participialiter: quia illud nõ prædicaretur nisi de existentibus tãtum, modo hoc non tenetur ab omnibus: & ideo cõcedo ens vtroque modo prędicari de populo, & vnum similiter (vt conuertitur, cũ ente: non autem vnum, vt distinguitur cõtra multa, Et sic nego illam, nullum vnũ est populus: quia aliquod vnũ est populus, non quidem ea ratione, qua cõtra multitudinem distinguitur, sed qua contra nihil. Ad tertiam dictum est, quod illa, omnis homo est aliquis homo, cõuertitur in hanc, aliquid quod est aliquis homo est homo: Quia, sicut in prima signum illud aliquis tenebat se cũ prædicato, ita in secunda debet se tenere cum subiecto: Et propterea debet addi illa propositio, quod est. Ad quartam respondet Ingueneus, quod illa, omnis homo est nullus lapis, cõuertitur in hanc, aliquid, quod est nullus lapis, est homo. et addit, quod illa, omnis homo est nullus lapis, nõ potest cõuerti in illam, nullus lapis est homo. Cuius causam dicit, quia in prima tempus copulæ nõ distribuebatur. Cum enim dixero, omnis homo est nullus lapis, tempus copulæ nõ distribuitur, in illa vero: nullus lapis est homo, distribuitur: modo ex nõ distributo non sequitur distributum. Sed hic vir delirat, quia tunc ex affirmatiua de prædicato infinito nunquam sequeretur negatiua de prædicato finito: quia in secunda tempus copulæ distribueretur, & nõ in prima. Ideo dicerem, quod in nulla propositione tempus verbi substãtiui nõ resolubilis in aliud distribuatur, sed solum aut subiectum, aut prædicatum. Quare illa propositio, omnis homo est nullus lapis: cõuertitur, vt dictum est in regulis. Ad quintã patuit solutio: illa enim cõuersio fuit de casibus reseruatis. Ingueneus vero asserit illam esse cõsequentiam, quæ bona est gratia materiæ, vel per accidens. Ad sextam Ingueneus respondet eodem modo, quod illa est cõsequentia bona per accidens, non conuersio. Sed aliter dici potest iuxta regulas positas in quæstione. Ad septimam nego suppositionem, & concedo vsque ibi, nihil non idem aiali est homo: quia nõ idem & aliud æquiualent, quãdo non idem accipitur infinitanter: ergo, sicut nihil aliud ab animali est homo, ita nihil non idem animali est homo. Quare negatur illa consequentia: ergo omne idem animali est homo: quia negatio illa non neganter, sed infinitanter tenebatur, alioquin nõ idem, & aliud nõ æquiualerent. Vnde, sicut non sequitur, nihil aliud ab animali est homo: ergo omne idem animali est homo, sic nõ sequitur, nihil nõ idem animali est homo: ergo omne idẽ animali est homo. Verum, si teneretur negãter, valeret secũda consequentia. Ad cæteras rationes patet solutio per ea, quæ dicta sunt in quæstione. ¶ Tertia regula erat particularis affirmatiua cõuertitur particulariter: Ideo quæritur vtrum hæc sit vera. Arguitur quod nõ per plures obiectiões. Prima, quod hęc particularis, aliquis planeta est omnis Sol: conuertitur in hanc, omnis Sol est planeta. Secunda hæc, aliquis homo est Niphus, sic conuertitur, Niphus est homo: quæ nõ est particularis. Tertia ex particulari nihil sequitur: sed cõuersio est bona cõsequẽtia; ergo ex particulari cõuersa nõ sequitur particularis conuertẽs. Hæc Ingueneus: Alij peritiores obijciunt. Quarto, quia hæc est particularis & vera, aliquod monstrum intẽditur à natura: quia per expositorium syllogismum, hoc intẽditur à natura: hoc est aliquod monstrum: ergo monstrum aliquod intẽditur à natura: & tñ hęc est falsa, natura intendit aliquod monstrum, Secũdo Physicorũ. Quinto non sequitur, aliqua species est homo, ergo aliquis homo est species. Sexto sequitur, aliquod animal est homo, vt flebile: ergo omnis homo est animal: & sic vniuersaliter conuertitur. Septimo nõ sequitur, aliquis exercitus est rotundus: ergo aliquod rotundum est exercitus: quia possibile est exercitum esse rotundum, nulla re, quæ est in exercitu, existente rotunda. Octauo nõ sequitur, Augustinus & Niphus sunt supponẽdo quod supponant pro eodem, & sint multiuoca: ergo entia sunt Augustinus & Niphus. Culuerbinus vero Nono obijcit: quia nõ valet, aliquis ignis ẽ extinctus: ergo aliquod extinctum est ignis: Prima cõceditur ex vsu loquẽtium, secũda ab omnibus negatur. Similiter non valet, aliquis homo est corruptus: ergo aliquod corruptũ est homo.

Ingueneus vir acutissimus voluit particularem conuerti in particularem, solum, quãdo prædicatum est terminus cõmunis, non distributus, vt quoddam B est A: ergo quoddã A est B. Addit regulam esse veram in propositionibus de inesse, de præsenti, de recto, in qua nullus ponit terminus ampliatiuus. In his enim regulis omnibus hæc semper sunt intelligẽda. Quãdo vero particularis nõ fuerit sic limitata, dicit bene ex illa sequi aliquãdo vniuersalem affirmatiuam, nõ via conuersionis, sed via consequentiæ. Amplius & singularem simili ratione.

Sed pace sua dixerim hæc positio non est peripatetica: quia omnis propositio mundi potest conuerti cõuersione, quæ est principium reductiuum syllogismorũ imperfectorum: ergo omnis propositio mundi potest conuerti conuersione per se, & formali. Ideo dicendum, quod propositio particularis affirmatiua, quædam est, cuius prædicatum est terminus discretus, vt quidam homo est Niphus, Alia est, cuius prædicatum est terminus cõmunis, & distribuitur, vt quidã Sol est omnis Sol. Alia deni que, cuius prædicatum est terminus cõmunis nõ distributus, vt quoddam B est A. De prima, dixerunt, quod talis particularis, quæ est de prædicato discreto, sine aliquo addito, non potest conuerti in particularem, sed in singularem, hæc enim, aliquis homo est Niphus, cõuertitur sine addito in hanc, Niphus est homo: quæ est singularis,

Margin notes: Solutio obiectionum. Ad primam. — Alia opinio — Ad secundã. — Vnũ cõuertitur cum ente noĩaliter, nõ autẽ participialiter sumpta. — Ad tertiam. — Ad quartam Quę Ingueneus de illa oĩs hõ ẽ nullus lapis. — Improbatio — Propria sñsio. — Ad quintã. — Ad sextam — Ad septimã — Quęstio. Vtrũ particularis affirmatiua cõuertitur in parte. — Põ Ingueni — Refutatio — Alia positio Particularis triplex. — Põ aliquorum

E F G H

gularis,& non particularis. Secundo dicunt, ꝙ illa cum addito potest cõuerti in particularem: quia sequitur, aliquis homo est Niphus, ergo aliquid, quod est Niphus, est homo. Tertio dixerũt, ꝙ talis particularis infert vniuersalem via consequentiæ, non via conuersionis: quia sequitur, aliquis homo est Niphus, ergo omne, quod est Niphus, est homo. Similiter, aliquis Sol est iste Sol: ergo omne, quod est iste Sol, est Sol. Fallit tamen (vt dicunt) in vno casu, vbi vna res numero est eadẽ cuilibet diuersarum rerum. Non enim sequitur, pater est hæc essentia, ergo omne, quod est hæc essentia, est pater: filius enim est hæc essentia diuina: qui non est pater. Et quia fallit in casu, ideo asserunt ex particulari huiusmodi nõ sequi de forma vniuersalem huiusmodi. Sed in ĩs potest cadere correctio: quia secundum Philoponum singularis ꝓpositio est particularis, non absoluta, sed limitata: quã Neoterici discretam particularem appellant, ergo talis particularis nullo addito particulariter cõuertitur. Tertium quod dicunt falsum est: quia, si talis particularis infert vniuersalem via consequentię, & non via conuersionis, tunc talis consequentia esset enthymema, & ita posset reduci ad syllogismum probatiuum, quod non cõcederem. Præterea qua ratione in particularem conuertitur, eadem ratione in vniuersalem. Quia vtrobiq; cõuersio fit per additum. Teneo ergo talem particularem sine addito in particularem, & cum addito in particularẽ, & vniuersalem posse conuerti. sine addito quidem conuertitur in particularem limitatam, vt vtar verbis Philoponi, vel in particularem discretam, vt vtar verbis forticolarum. cum addito vero conuertitur in particularẽ simpliciter, & in vniuersalem: nisi in casu dicto in diuinis, & in naturalibus de motu, qui est idem cuilibet diuersarum rerum, s. actioni, & passioni, vt superius diximus.

Correctio

Propria põ

De secunda particulari.

De secunda particulari dicendum primo, ꝙ illa particularis de prædicato distributo affirmatiue infert vniuersalẽ: quia sequitur, aliquis Sol est omnis Sol, ergo omnis Sol est Sol. Probant, quia in prima prædicatum accipiebatur pro quolibet suo supposito: Igitur, si debet fieri subiectum, debet accipi similiter. Et sic debet accipi cum signo. erat enim signum pars prædicati. Secundo dicendum, ꝙ hæc non est conuersio, sed consequentia: quia in prima prędicatum erat terminus cõmunis simul cum signo, in secunda subiectum est terminus cõmunis solum, quia licet ponatur signum, non est pars subiecti, sicut prius fuit pars prædicati. Tertio dicendum, ꝙ conuertitur in particularẽ hoc pacto, aliquis Sol est omnis Sol: ergo aliquid, quod est omnis Sol, est Sol: nam in secunda, illud signum omne, relinquitur pars prædicati, vt erat in prima. sin autem particularis fuerit de prædicato distributo negatiue, hæc non necessario conuertitẽ. vt aliquis homo est nullus lapis: quia æquipollet particulari negatiuę, videlicet, huic, aliquis homo nõ est lapis: quæ conuertitur gratia materiæ, & nõ per se. De tertia particulari dicatur, vt dixit Ingueneus, s. ꝙ illa conuertitur particulariter, & sic Arist. intelligit. Sed quęres quomodo hæc conuertitur, ens est subiectum in metaphysica. Dicẽdum, ꝙ conuertitur in hanc, subiectum in metaphysica est iste terminus ens, si terminus ille haberet vtrumq; significatum. Propterea dari potest aliud exemplum, corpus mobile est subiectum physicæ: dici potest subiectum physicæ est ille terminus corpus mobile, secundum forticolas. Quæritur secundo, quomodo cõuertitur ista, homo est subiectum: in hac enim, homo subiectum est: si dixero subiectum est iste terminus homo, falsa est: quia iste terminus homo est prædicatum. Dicendum, ꝙ sic conuertitur, quod fuit subiectum, s. in propositione cõuersa, est iste terminus homo. Tertio pono per casum, ꝙ, quãdo iste terminus A ponitur à parte subiecti, significat hominem, quando ponitur à parte prædicati, significet lapidem: & conuertatur hæc, A est homo: & patet, ꝙ, si dicatur, homo est A cõuersa erat vera, & conuertens falsa. Respondent forticolæ casum nõ esse admittendum, quãdo positio vel impositio dependet ex diuersa terminorum situatione: quia diuersa terminorum situatio dependet ex veritate vel falsitate propositionis, & nõ veritas vel falsitas propositionis ex terminorum diuersa situatione. Ideo negatur casus, vel fortasse si admittitur, prima pars casus non est concedẽda, secunda pars minime, quia repugnat primæ. ideo totus casus potest negari. quia est vna copulatiua repugnans. Vel forte casus nõ debet admitti, quia dependet à futuro. ideo sub conditione admitti potest. Futurum vero, à quo dependet, est, ꝙ stante illa impositione cõuertatur.

De tertia particulari. Primũ q̃situ.

Secundum.

Tertium.

A

Quarto pono tibi istam, tu conuertes primam ꝓpositionem tibi proponẽdam à me. Casus enim est possibilis, quia prima ꝓpositio proponẽda potest esse, quoddam B est A. Tunc propono istam, tu non conuertis aliquam propositionem. Vel ergo hanc tibi primo propositam conuertes, vel non: non potes conuertere, quia est particularis vel singularis negatiua, quæ non potest cõuerti. si vero tu nõ conuertes, erit contra positum à me.

Quartũ q̃situ

B

¶ De obligationibus quid peripatetici senserint, alias disputabitur. Hoc vnum scias obligationem nõ fuisse forticolarum inuentũ, vt gloriantur, sed primo Greci vtũtur illa, & peripatetici eam appellauerunt Thesim, nostri obligationem. Melius tamen Thesim, hoc est positionem, quia syllogismi, qui fiunt in hoc genere, omnes sunt Thetici, hoc est ex positis. Quot vero sint partes obligationis, & quomodo ponere differat à proponere, & quot modis fiat Thesis, alias disputabitur. Nũc vero scias Aristo. eam non abhorrere, immo, inquam, plurimis locis ea esse vsum. Tunc pro responsione, debes scire, ꝙ, quoties Thesis dependet, simpliciter non debet admitti, sed sub conditione, dum s. non ponatur aliquid aliud Thesi repugnans, sicut est in casu. Ex quo sequitẽ, ꝙ, si quis ponat tibi, Tu negabis primam propositionẽ, quam tibi proponã, vel aliquid tale: Cuius veritas, vel casus dependet à futuro, nũquam debet admitti, verum de his alias. His dilucidatis, facile delentur obiectiones. Prima quidem deleta est, quia licet, sequatur aliquis planeta est omnis Sol: ergo omnis Sol est planeta: nõ sequitur via conuersionis, sed via consequentiæ. Nõ enim fit de prædicato toto subiectum. In prima enim illud signũ omnis erat pars prædicati, nunc nõ est pars subiecti, sed afficiens totam propositionem. & sic nõ est conuersio, sed consequentia bona per accidens. Bene tamen, vt dictum est, concedo illam cõuerti in particularem, sed hoc pacto: ergo aliquid, quod ẽ, omnis Sol, est planeta. Quia (vt dictum est) nunc illud signum, omne, remanet pars subiecti: quia totum subiectum est (quod est omnis Sol) sicut prius fuit pars prædicati. Secunda iterum deleta, quia vtraq; est particularis, licet non eodem modo. Tertia deleta est: quia licet ex particulari nihil sequatur via syllogismi, aliquid sequitur via conuersionis, vel via interpretationis alicuius termini. Ad quartam, dicunt, ꝙ illa, aliquod monstrum intenditur à natura, sic conuertitur: aliquod quod intenditur à natura, est hoc, demonstrato illo, pro quo prius supponebat in prima ille terminus monstrum. Vel sic, aliquid, quod intenditur à natura, est monstrũ hoc: additur autem illa particula, quod, quia verbum intenditur non habet participium præsentis temporis, in quod verbum illud resolui posset. Hoc enim participium, intẽtum, est præteriti temporis. Volunt etiam, vt addatur pronomen hoc in conuertente loco subiecti, quod erat in conuersa, & dicatur sic, aliquid quod intenditur à natura est hoc, s. canis vel lupus, vel aliquid tale, quo demonstrato, Prima fuit vera. sed meo iudicio, sufficit dicere, aliquid, quod intẽditur à natura, est monstrum. quia ille terminus monstrum in hac supponit determinate. Quia licet ille terminus intenditur notet actum mentis, & pręcedat illum terminum monstrum, tamen non habet vim in illum terminum, quia non

¶ De obligationibus.

C

Solutio obiectionum. Ad primum.

Ad secundũ. Ad tertium.

D

Ad quartũ.

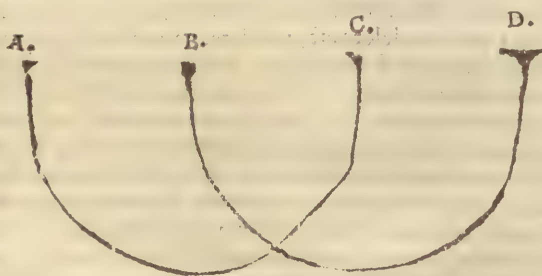
non regitur ab illo verbo intenditur, sed ab illo verbo est. Ad quintam dico, ꝙ hæc est vera, aliqua species est homo, vt ille terminus homo accipitur ꝓ conceptu isto homo. Et tunc sic conuertitur, iste conceptus homo est species, id enim, quod subintelligitur, debet exprimi. Ad sextam patuit Sol. illa enim conuersio est per accidens, quia subiectum cõuersæ est cõmunis, & prædicatum minus cõmune. Ad septimam dicunt, ꝙ illa ꝓpositio exercitus est rotundus, antequam cõuertatur debet reduci hoc modo, exercitus est rotundus exercitus, & tunc conuertitur sic, rotundus exercitus est exercitus. Ad octauam dico, ꝙ cõuertens erit, aliquod ens est Augustinus & Niphus: quia illa nota copulationis, Et, denotat non diuersitatem rerum significatarũ, sed terminorum significantium. Ad vltimam Culuerbinus asserit hanc, aliquis ignis est extinctus, & id genus, oẽs esse falsas, & propterea conuertens simili ratione falsa erit. Sed, cum dicitur, vsus concedit illas, dicit, ꝙ illas concedit gratia breuitatis ad hunc sensum, qđ prius fuit ignis, modo est extinctum: & hoc modo posset sic conuerti, quod modo est extinctum, prius fuit ignis: sed de his postea: nunc enim non loquimur in propositionibus de inesse, nisi de præsenti, & vbi non ponitur aliquis terminus ampliatiuus.

Ad quintũ. Ad sextum. Ad septimũ. Ad octauũ. Ad nonum.

Questio de particulari negatiua.

Quarta regula fuit, particularis negatiua non conuertitur. Contra dubitaẽ. Quia si particularis negatiua non conuertitur, particulari negatiuæ repugnat cõuerti. sed particularis negatiua sequitur vniuersalem negatiuam: sequitur enim nullus homo est lapis: ergo aliquis homo non est lapis. Ergo, si particulari negatiuæ repugnat cõuerti, quæ sequitur vniuersalem negatiuam, etiam vniuersali negatiuæ repugnabit conuerti: quicquid enim repugnat consequenti, repugnat antecedenti in bona consequentia per se.

Ex ꝓportione vlis negatiuę cõuersę ad suam conuertẽtẽ, vniuersalẽ, arguitur ꝙ particularis negatiua conuertitur.

Secundo sicut se habet hæc, nullus homo currit, ad hanc, quidam homo non currit, ita quoꝗ se habet hæc, nullum currens est homo, ad hanc, quoddam currẽs nõ est homo. Igitur permutatim, sicut primũ ad tertium, ita secundum ad quartum. ergo sicut prima conuertitur in tertiam, s. nullus homo currit, in hãc, nullũ currẽs est homo, ita quoꝗ secũda conuerteẽ in quartã, s. quidã hõ non currit, in illam, quoddam currens non est homo.

Tertium. Tertio singularis negatiua conuertiẽ, vt Niphus non est Plato: ergo Plato non est Niphus: ergo particularis negatiua etiam conuertetur. Quia de particularibus negatiuis, & de singularibus negatiuis idem est iudicium.

Quartum. Quintum. Quarto hæc est bona conuersio, aliquis homo nõ est risibilis, ergo aliquod risibile non est homo. Quinto sequitur, aliquod animal non est homo: ergo aliquis homo animal non est: hæc enim est bona conuersio, & nulla contra ipsam reperitur instantia. Sexto hæc est bona conuersio, aliquod album non est grammaticum: ergo aliquod grãmaticum non est album. Pro dilucidatione, Sorticolæ supponunt, ꝙ ex parte suppositionis terminorum dupliciter consequentiæ bonitas impediri potest: vno modo, quando argumẽtaremur à termino nõ distributo, scilicet supponẽte determinate, vel

Sextum.

E confuse tñ ad ipsummet supponẽtem distributiue: non enim sequitur, homo currit: ergo omnis homo currit: Alio mõ impediri potest qñ argumẽtaremur à termino stante cõfuse tñ ad eundẽ stantẽ determinate vel discrete manente in consequente ea dictione vel eo syncategoremate, quæ, vel quod faciebat illũ stare in antecedente confuse tñ. exemplũ, nõ sequiẽ, omnis homo animal nõ est: igitur omnis homo istud animal nõ est. quia in antecedente (vt dicunt) ille terminus aĩal supponebat cõfuse tñ virtute illius signi omnis, in consequẽte vero ille terminus animal supponit determinate, vel discrete ꝓpter illud pronomen istud. Dicunt (manente in consequente ea dictione) vel eo syncategoremate, quæ vel quod faciebat illum stare in antecedente confuse tñ. sicut in casu, vbi remanet in consequente illud signum oĩs, quia illa dictione vel illo signo non remanente, potest consequẽtia esse bona: quia sequitur, omnis homo aĩal non est: ergo homo istud animal non est. Potest enim esse vera ho

F mine supponente pro Nipho, illo vero termino istud animal pro Platone, in quo casu hæc est vera, homo istud animal non est, quare & omnis homo animal non est, sequitur ergo homo hoc animal non est: sed cum illa dictione omnis, quæ ponebatur in antecedẽte patet illam non valere. Sed vtrum hæc Sorticolarum suppositio sit vera, esset quærere, vtrum Suppositio sit inuentum peripateticum, quod nunc non intendo disputare, sed infra proprio loco. Verum Peripatetici primũ impedimentum sub aliis verbis ponerent: dicerẽt enim consequentiæ bonitatem impediri, qñ argumentum est à particulari ad vniuersalem terminis non variatis. non enim sequitur, aliquis homo currit: ergo omnis hõ currit. Vel qñ argumentum esset à termino signo particulari affecto ad eundem terminũ signo vl'i affectum: quia non sequitur, aliquis homo disputat: ergo omnis homo disputat: & intellige, vt prius aliis terminis nõ variatis: quia terminis, vel altero termino variato, posset valere.

Qualis sit forticolarum

G Sequitur enim, aliquis homo currit: ergo omnis homo aptus natus est currere. Secundum etiam impedimentũ concederent non sub eisdem verbis, exemplum tñ negarent: concederent quidẽ hoc modo à termino accepto cõmuniter ad eundẽ acceptum specialiter vel singulariter nõ valet. Non enim valet, bis comedi caseum; ergo bis comedi hunc caseum. nam in prima caseum accepi cõmuniter, in secunda singulariter. Nõ ergo valet, quia variatur modus accipiẽdi terminum, vt dicetur in Elenchis. Possunt ergo hæc duo præcepta esse vera. Primũ quidem sub illa forma, vel sub hac, à termino accepto ꝓ vno suo supposito indifferenter, ad eundem acceptum pro omnibus non est bona cõsequentia. Secundum sub hac à termino accepto cõmuniter ad eundem acceptum signanter nõ valet argumentum. Vt in exemplo dato, hæc præcepta sunt secundum eum modum, quo vtitur Aristo. in Elenchis. dixi ꝙ peripatetici exemplum negarent, quia ita omnis homo animal nõ est, sicut omnis

H homo non est animal, est propositio vniuersalis negatiua, cuius prædicatum supponit distributiue, vel accipitur vniuersaliter, vt peripatetice loquar. ¶ Præterea dico adhuc, ꝙ ex parte suppositionis non solum sunt hæc duo impedimenta, sed alia, de quibus non oportet sermonem facere, sed pro exemplo do vnum. Non enim sequitur, homo est species: ergo aliquis homo est species, quia in prima secundum Sorticolas supponit ille terminus homo materialiter, in secunda formaliter, vt vero peripatetice loquar, in prima ille terminus homo accipitur ꝓ notione, in secunda pro re significata per notionẽ: & sic est fallacia æquiuocationis, vel accidentis, vt in Elenchis. Possunt esse alia impedimenta ex parte suppositionis, quæ nunc relinquenda sunt, quia sine illis possumus dilucidare rem nostram. His disputatis, Primo dicemus de cõuersione negatiuarum singularium, Secundo de conuersione negatiuarũ particularium. De primo

De cōuersione singularium negatiuarum.

mo accipiamus ꝗ propositio singularis negatiua est duplex, Altera, cuius prædicatum est terminus discretus, Altera, cuius prædicatum est terminus cōmunis. Tunc dicendæ sunt duæ regulæ. Prima, propositio singularis, cuius prędicatum est terminus discretus, conuertitur in singularem negatiuam. Sequitur enim, Niphus non est Plato: ergo Plato non est Niphus: similiter sequitur, Niphus non est iste homo: ergo iste homo non est Niphus. Causam autem sorticolæ ex suis præceptis assignant, quia non variatur suppositio alicuius termini, ratione cuius consequentia impediretur. Peripatetici dicerent conuersionem valere, quia ex opposito consequentis sequitur oppositum antecedentis. Si enim non sequitur, Niphus non est Plato, ergo Plato non est Niphus, detur oppositum. Tūc Plato esset Niphus, & si Plato esset Niphus: tunc Niphus esset Plato per regulas prioris quæstionis: sed dicebatur, ꝗ Niphus non est Plato: ergo ex opposito sequitur oppositum: quare conuersio bona est. Secunda regula, singularis negatiua, cuius prædicatum est terminus communis, conuertitur & ad particularem negatiuam, & ad vniuersalem negatiuam. Vt Niphus non est lapis, conuertitur, ergo nullus lapis est Niphus. Probant sorticolæ, Primo, quia ille terminus lapis, erat in prima negatiue distributus, & eodem modo in secunda. Secundo, quia ex opposito consequentis sequitur oppositum antecedentis. si enim nō sequitur, detur oppositum, & erit, aliquis lapis est Niphus: quare per regulas præcedentis disputationis sequitur, Niphus est lapis, cuius oppositum sumptum est. Insuper conuertitur in particularem negatiuam, vt Niphus non est lapis: ergo aliquis lapis non est Niphus. probatur primo, quia ad illam, Niphus non est lapis, sequitur hęc, nullus lapis est Niphus. Ad hanc, nullus lapis est Niphus, sequitur, aliquis lapis non est Niphus, à subalternante ad subalternatam. ergo ad illam, Niphus non est lapis, sequitur, aliquis lapis non est Niphus. Secūdo probatur, quia consequentia est bona, cum non impeditur ex parte suppositionis: modo, in antecedente iste terminus lapis erat negatiue distributus virtute negationis præcedentis. sed ex distributo bene sequitur nō distributum, è contra vero non, vt dictum est in præceptis. Hæc de singularibus negatiuis.

De particularibus negatiuis.

De particularibus vero negatiuis, Sorticolæ præmittunt, quòd duplex est particularis negatiua in proposito. Altera, cuius prædicatum distribuitur, vt, si dixero, aliquis homo non est lapis, vel aliquis homo est nullus lapis. Alteram autem, cuius prędicatum non distribuitur, vt aliquis homo animal non est. Cum enim particula negatiua non præcedat illum terminum animal, dicunt illum non distribui, propter illam eorum regulam, nullum signum vim habet supra præcedentem terminum. Tunc ponunt tres regulas.

Pria regula.

Prima est, particularis negatiua, cuius prædicatum non distribuitur, conuertitur particulariter negatiue, cuius prædicatum non distribuitur. Verbi causa, quidam homo animal non est: ergo quoddam animal homo nō est. Probant, quia detur oppositum consequentis, scilicet omne animal homo est, & sequitur per conuersionem vniuersalis in particularem: ergo aliquis homo animal est, immo sequitur vniuersaliter, ergo omnis homo animal est, quia vniuersalis affirmatiua, cuius subiectū est superius, conuertitur in vniuersalem. sed hæc, omnis homo animal est, contradictoria est antecedenti, ergo fuit bona consequentia.

2. regula.

Secunda vero regula est, omnis particularis negatiua siue sit de prædicato distributo, siue non distributo, cōuertitur in particularem negatiuam, cuius prædicatum non est distributum. sequitur enim, quidam homo non est lapis: igitur, quidam lapis homo non est. Similiter sequitur, quoddam animal non est homo: igitur quidam homo animal non est. non enim impeditur consequentia propter mutationem suppositionis. quia à distributo ad non distributum consequentia

A potest esse bona. Tertia regula pro mente Aristo. Nulla propositio particularis negatiua de prædicato distributo cōuertitur per se in particularem negatiuam de prædicato distributo. nō enim sequitur, quidam homo non currit: ergo quoddam currens non est homo. Hanc probant, quia à non distributo consequentia per se nunquā sequitur distributum. vt in præceptis sorticolarum dictum est, hoc est à termino non supponente distributiue ad seipsum distributiue supponentem, consequentia non est bona per se. Hoc pacto est in casu. Quia ille terminus homo, in illo antecedente, homo non currit, supponebat non distributiue, sed determinate: in cōsequente vero supponit distributiue, in hac enim, quoddam currens non est homo, ille terminus homo virtute negationis præcedentis supponit confuse distributiue. Dicunt consequentia bona per se, quia per accidens in aliquibus terminis valet.

Casus in quibus valet cōuersio. Particularis negatiuæ.

Primo quidem, quando termini sunt conuertibiles. sequitur enim, quidam homo non

B est risibilis: ergo quoddam risibile non est homo. Secundo, quando superius negatur de inferiori, vt quidam homo non est animal: ergo quoddam animal non est homo. Tertio, quando subiectum & prædicatum sunt termini disperati, vt quidam homo nō est equus: ergo quidam equus non est homo. Quarto, quando antecedens est impossibile, vt quidam homo non est substantia: ergo quædam substantia non est homo. Quintus, quando consequens est necessarium, vt in eodem exemplo. Sextus, quando propositio est de inesse, quę venit ex contingenti posita in actu. Hæc sorticolæ.

Refutatio pōnis.

Quæ positio videtur omnino contra peripateticos. Ideo argumentor primo, quòd in ponendo suppositionem est insufficiens.

Propō particularis negatiua triplex.

nam propositio particularis negatiua nō solum duplex, sed triplex est. quia Alia est, cuius prædicatum est terminus discretus, vt quidam homo non est Niphus, cuius sorticolę hic nō meminere: Alia, cuius ꝓdicatū est terminus communis distributus, & Tertia secundum eos est,

C cuius prædicatum est terminus communis non distributus: ergo non duplex, sed triplex est. Secundo errant,

Nulla est propositio particularis negatiua, cuius ꝓdicatum non distribuit.

quia nulla propositio esse potest particularis negatiua, cuius prædicatum non est distributum, ut superius probatum est, immo in hac, quidam homo animal non est, ille terminus animal, si est prædicatum, distribuitur. Quia vel illud verbum est, erit nota eorum, quæ de altero affirmantur, vel eorum, quæ ab altero negantur. non est nota eorum, quæ de altero affirmantur, quia tunc illa propositio non esset particularis negatiua, sed affirmatiua contra eos. Sin autem est nota eorum, quæ de altero negantur, oportet hic esse aliquod prædicatum, quod de subiecto negatur: & cum illud sit ille terminus animal, ille terminus animal negabitur: ergo supponit confuse distributiue. Dixi, si ille terminus animal est prædicatum: quia, si est pars subiecti, tunc propositio erit de secundo adiacēte, cuius subiectum erit totum illud, homo animal, & prædicatum erit existens, cum

D resoluitur propositio hoc modo, quidam homo animal non est existens in rerum natura: sic autem intelligendo non est ad eorum propositum. quare, si propositio erit de tertio adiacente, & prædicatum est ille terminus animal, siue præcedat, siue sequatur negatio, semper distribuitur, ex quibus sequitur, ꝗ sicut hæc est falsa, aliquis homo non est animal, ita secundum peripateticos hæc erit falsa, aliquis homo animal non est. semper enim vis negationis cadit in illo termino vbiuis posito. Sed occurres, & quidem satis peripatetice, quia secundum Aristote. si dico, quidam homo non est grammaticus, est vera de seruo meo, qui est hō, & non grammaticus. Si uero dixero, non quidam homo est grammaticus, est falsa, quia æquipollet illi, nullus homo est grammaticus. quia (vt Aristoteles inquit in libro de Interpretatione, negatio præposita facit æquipollere suæ contradictorię. Ex his argumentor, si negatio habet

vim supra terminum præcedentem, tunc istę ęquipollerent, aliquis homo non est grammaticus, & non aliquis homo est grammaticus. At s̄m Aristo. inter illas nō parua differentia est, cum altera vera, altera falsa sit. Ex hac differentia arbitror sorticolas accepisse eorꝝ regulam, s. negatio non habet vim supra præcedentem terminum.

Solutio. Dicendum, ꝙ terminum sequi, vel præcedere negationem s̄m peripateticos potest esse aut situ, aut intellectu. tunc dico, ꝙ in illa propositione, quidam homo non est grammaticus, negatio sequitur situ, & intellectu illum terminum homo: & ideo non habet vim super eum. In hac autem, quidam homo animal non est, licet negatio situ sequatur illum terminum animal, intellectu præcedit: quia, si ille terminus animal est prædicatum, oportet vt intellectu sequatur. Regula ergo sorticolarum est uera hoc modo, negatio non distribuit terminum, qui s̄m intellectum præcedit: hoc enim modo est peripatetica. His habitis, perspicuum est primas duas regulas sorticolarum esse falsas, Primam quidem, quia nulla est particularis negatiua, cuius prædicatum s̄m intellectū non distribuatur: & sic, hæc est falsa, quidam homo animal non est, sicut hæc, quidam homo non est animal. conceditur tamen, ꝙ illa, quidam homo animal non est, sicut hæc, quidam homo non est animal, cōuertitur in illam, quoddam animal non est homo, & in hanc, quoddā animal homo non est. Non quidem propter eorum regulam, sed propter secundum casum, quia superius in conuersa negatur de inferiori. secunda vero, quia nulla particularis negatiua est, cuius prædicatum non distribuat̄. Propterea non sequitur, quoddā animal non est homo, igitur quidam homo animal non est: hæc enim falsa est.

Dilucidatio. Particularis negatiua duplex. Pro dilucidatione ergo dico, ꝙ duplex est particularis negatiua. altera, cuius prædicatum est terminus discretus, vt aliquis homo non est Niphus. Altera est, cuius prædicatum est terminus cōis, vt aliquis homo non est lapis, & in qualibet harum quouis modo situetur prædicatum, semper s̄m intellectum distribuitur. Tūc sit vna regula, nulla particularis negatiua particulariter negatiue cōuertitur, nec singulariter negatiue: intelligo, vt sorticolæ intellexerunt, s. consequentia bona per se, ac formali, vtpote propter casus assignatas. Hanc vnam regulam per instantiam Aristo. probamus, quia ad destruendum sufficit vnum: non. n. sequitur, aliquis homo nō est Niphus: ergo Niphus non est homo. Nec sequitur, aliquod animal non est homo: ergo aliquis homo non est animal. Hæc enim probatio est peripatetica, q̄a destruimus per instantiam, construimus autē syllogismo ostensiuo, aut syllogismo contradictionis, vt dixit Philoponus.

Sol. rōnum. Ad primū. Tunc ad rationes, Sorticolæ omnes soluunt. Primam, ꝙ illa regula, quicquid repugnat consequēti repugnat antecedenti intelligitur antecedente, & consequente sumptis significatiue, & non tenet consequente materialiter sumpto: & sic, licet consequenti repugnet particulariter negatiue conuerti, nō oportet propter hoc, vt repugnet antecedēti, s. vniuersali negatiuæ: hæc est cōis solutio, quæ consideratione digna est: sed propter breuitatem trāseo. Potest tn̄ dici, ꝙ illa regula intelligit̄ quicquid repugnat consequenti repugnat antecedenti repugnantia oppositionis, non repugnantia negationis: negatiuæ. n. propositioni particulari non competit conuerti, non tn̄ repugnat contrarie vel contradictoriæ. vel incōpossibiliter: sed solum, quia non necesse est cōuerti, hoc pacto non oportet vt repugnet antecedenti.

Ad secundū. Locus a cōmutata proportiōe, vbi sit efficax. Ad secundam dicunt locum à cōmutata proportione non valere nisi in terminis quantitatem significantibus, vel reducibilibus ad quantitatem, veluti sunt intensio & remissio, & id genus.

Confutatio. Sed cōtra hanc responsionem vr̄ illud Aristo. 2. de Interpretatione, vbi utitur commutata proportione, & tn̄ nec in numeris, nec in quātis, nec in talibus. tu vero lege ea, q̄ ibi scripsimus, quia Aris. ea vsus est nō probatiue, sed confirmatiue. Ad tertiam satis patuit in

E quæstionis dilucidatione. Ad cæteras. s. quartam & quintam patuit sol. in dilucidatione.

Ad sextum. Ad sextam circa textū diximus, ꝙ Arist. dixit particularē negatiuam nō necesse est conuerti, q̄a in ꝓpōnibus de inesse, q̄ sunt contingentes positę in actu, oēs conuertunt̄. Hactenus de regulis generatim.

Quæstio de impeditis. Enunciatio 87. Speciatim vero quærimus, vtrū propositiones impeditę eodem modo conuertantur sicut propositiones expeditæ. & videtur ꝙ sic, quia omnis propositio, quæ conuertitur, cōuertitur aut in terminis, aut in parte: ergo si impeditæ propositiones conuertuntur in terminis, vel in parte conuertentur, ergo eodem modo, sicut expeditę.

Dilucidatio posuit q... ec, īpedimenta conuersionis: legerem peripatetica, non sorticolarum captiūcula. Pro intellectu tituli quid per propositiones, quid per expeditas in quæstione intelligendum sit, dilucidemus. Impeditas ergo propositiones in proposito appello, quæ cum sint simplices, hoc est resolubiles in subiectum & prædicatum, tanquā in principales partes suas, non facile patet illarum conuersio. Sunt hmōi, aut quæ defectu extremorū, aut obliquitate extremorum,

F aut varietate suppositionū, quibus extrema supponunt, vel, quod idem est, varietate accipiēdi extrema, vel obscuritate determinationū, quibus extrema determinantur, vel differentia appellationum vel ampliationū, quibus extrema afficiuntur, non facile constat earum conuersio. Ex quibus patet, quid per expeditas propositiones intelligimus. Intelligimus. n. eas aut vniuersales, aut particulares, quæ nullo impedimento detētæ facile possunt conuerti. Vt omne B est A, & nullū B est A, & quoddam B est A: de his enim solum Arist. constituit regulas. Impeditas aūt nobis reliquit considerādas, quæ fortasse egent diligentiori calamo, q̄ illæ, de quibus locutus est Arist.

Pulchra dubō. Sed quæritur quales sunt propositiones istę. Ad equitandum requiritur equus, ad motum requirit̄ tempus, & id genus. Vtrum sint impeditæ, vel nō sunt conuertibiles. Respondent Sorticolæ, quorum assecla est Ingueneus, ꝙ in prima ille terminus equus, est subiectū. Cuius rationem affert, quia ipse est solus rectus, residuū

G vero, s. requiritur ad equitandum, est prædicatum. Simili modo de secunda dici potest. Tunc vult, ꝙ sic conuertatur, quod requiritur ad ęquitandū, est, vel potest esse, vel intelligi, esse hic, vel hic equus: & sic de singulis descendendo disiunctim sub illo termino equus, simili ratione de secunda dicunt. Sed hæc responsio friuola est: quia, si ille terminus equus intelligitur subiectum, quia est rectus, vt uult Ingueneus, tūc s̄m grammaticos esset suppositum verbi, & rectus à parte ante. Ergo nulla differentia esset dicere, equus requiritur ad equitādum, & ad equitandum requiritur equus, quod est contra eos, quia in prima supponit confuse, in secūda determinate.

Præterea conuersione eorum termini non mutant ordinem: eiusdem. n. ordinis sunt, ad equitandum requirit̄ equus, & ad equitandum requiritur hic vel hic. Præterea hic esset descensus, & non conuersio.

Propria. Propterea dicēdum, ꝙ huiusmodi propositiones nec sunt impeditæ, nec expeditę, sed sunt non conuertibiles cōuersionibus,

H de quibus loquitur Aristo. causa autem est, quia sunt reductiue hypotheticæ. Secūdum. n. grāmaticos hęc propositio & similes, ad equitādum requirit̄ equus, reducit̄ ad hanc, vt aliquis equitet, requirit̄ equus: hęc autem est hypothetica permissiue, quia pōt sic ꝑmitti ad hypotheticam, si quis debet equitare, eget equo, ut Boethus reducit. Ex quibus sequitur, ꝙ, cum tales sint potius hypotheticæ q̄ categoricæ, iure conuertuntur conuersione, qua hypotheticæ conuertuntur. Arist. autem postea docuit conuerti hypotheticas, aut conuersione per cōtrapositionem, hoc est ab opposito consequentis ad oppositum antecedentis, aut è cōtrario ab opposito antecedentis ad oppositum consequentis. Ex hac cōuersione tales conuerti possunt.

Quinq; impedimenta. Ex definitione ꝓpōnum impeditarū colligunt̄ impedimenta ꝓpōnum esse quinq;. Primum est extremorꝝ (quibus cōstant ꝓpōnes) defectus. Secundum est obliquitas, Tertiū est varietas suppositionum,

aut

aut modorum accipiendi extrema. Quartum est obscuritas determinationum. Quintum est differentia appellationum, vel ampliationum extremorum. Pro declaratione ergo tot impedimentorum debes scire propositionem tãdiu esse impeditam in cõuersione, quãdiu non apparet quid in illa sit subiectum, & quid prædicatum. Illis.n. apparẽtibus, facere facile poterimus de subiecto prædicatum, & ẽ contra, quod est cõuertere. Ex quibus colligitur pro pręcepto in conuersionibus, oẽm propositionem, cuius quærimus conuersionẽ, esse resoluendam in subiectum & prædicatum. His habitis, dicamus, ꝙ propositio impedita defectu extremi, aut est impedita defectu vtriusque extremi, vt hęc, pluit, ningit, & id genus. Aut defectu alterius, & hoc dupliciter: aut defectu prædicati, aut subiecti. Defectu subiecti, propositio est impedita, quia deficit subiectum respectu verbi primæ, aut secundæ personæ. vt sum bonus, es philosophus, & id genus: aut deficit subiectum respectu tertiæ personæ, veluti in verbis impersonalibus, vt incipit annus, desinit ver: sin autem fuerit propositio impedita defectu prædicati, hæc esse potest de verbo adiectiuo, vt homo currit, et de verbo substãtiuo, vt Deus est. Tũc dicamus. Primo, si deficit subiectum primæ vel secũdæ, vel tertiæ personæ, qua regula conuertentur, cõmuniter ergo omnes pro regula asserunt esse supplendum subiectum ꝺm grammaticam artem. Deinde tentanda erit conuersio. Verbi gratia, cum deficit subiectum respectu verbi primæ personæ. vt si propositio sit hæc, sum philosophus, suppleatur ego, si respectu verbi secũdæ (vt si propositio sit) es sapiens suppleatur tu, erit ergo prima propositio, ego sum philosophus: secunda, tu es philosophus. sin autem deficit subiectum respectu verbi tertię personę, iterum ꝺm regulas grammaticæ supplendũ erit. Vt si propositio sit, incipit annus, suppleatur sic, ab aliquo incipit annus, similiter desinit ver, ab aliquo desinit ver. Patet ergo regula, ꝙ in omnibus talibus fit supplementum subiecti, prout requirit constructio grammaticę. Sed tũc quæritur quomodo conuertentur propositiones suppletæ respectu tertię verbi personę, vt ille, ab aliquo incipit annus, ab aliquo incipit ver. Nam licet postea disputabitur, dum de cõuersione loquemur earum propositionũ, quæ fiunt ex obliquis, tamen pro modo, tales oẽs resoluendæ sunt in propositiones compositas ex rectis, s. faciendo de obliquo rectum, cum supplemẽto propositionis per modum posterius dicendum, hoc modo, aliquid est ens, ẽ quo annus incipit. Vbi patet, facta hac resolutione, ꝙ subiectum huius est ille terminus aliquid, prædicatũ totum illud, quod sequit̃, videlicet, ens, ẽ quo annus incipit: ergo faciendo de subiecto prædicatum, & ẽ contra conuersio erit ens, ẽ quo annus incipit, est aliqd. Verum de hac postea. De propositionibus vero singularibus suppletis per pronomina primæ & secundę personæ, non parua quæstio est apud sorticolas, quomodo conuerti debeant. Ingueneus dicit, Primo, ꝙ illa, ego sum Niphus, cõuertitur in hanc, Niphus est ego. Ista vero tu es Plato, in hanc, Plato es tu. Secundo dicit, istę nõ possunt à quolibet homine mundi cõuerti. Tertio dicit, ꝙ solum cõuerti possunt à proferente. Vt, si ego proferrem illã in persona mea, ego sum philosophus, bene conuertere possum philosophus est ego, si in ꝓsona tua proferrem hanc, tu es sapiens, egomet dicere possum, sapiẽs est tu. Alius aũt à proferente, quicunqꝫ eas conuerteret, falso conuerteret. Vt si tu conuerteres hanc, quam ego ꝓfero, ego sum philosophus, & diceres, philosophus est ego: hæc non erat vera de te, qui pastor es: sed de me, qui sum philosophus. Simili modo & si Plato faber ipsam conuerteret, etiã falso conuerteret. Sic igitur asserit has conuerti posse, sed non nisi à proferente. Sed hæc positio est derisibilis. Nam, si inuenirentur tales propositiones derelictæ in libris Platonis, tunc oporteret, vt Plato reuiuisceret ad conuertendum has. Præterea tunc de

Quãdiu propositio dicit impedita, & ꝗprimũ expedita.

Quod modis impedita defectu extremorum.

De supplẽtis ꝑ tertiam personam.

Quęstio. De suppletis ꝑ primã & secundam personam. Põ Inguenei

A conuersione istarum, non esset scientia, nisi durante persona tales propositiones proferẽte, & quid ridiculosius? Propterea alij peritiores dixerunt, ꝙ istæ sunt conuertibiles à persona proferente per modum dictum: sed, si audiens has, vult illas conuertere, verbi causa, si vult cõuertere hanc, tu legis, posito ꝙ ego illi loquens dicam ei tu legis. Ille sic conuerte, tu legis: legẽs est aliquid, quod ego sum. Tertius vero audiens ad quem nõ loquor, eam sic conuertat, legens est ille, demõstrando illum pro quo supponebat illud pronomen tu. Volunt igitur, ꝙ hæc propositio, tu legis, dato ꝙ ego loquar Platoni, qui nũc legit, à me illam proferente potest cõuerti in propria forma, vt videlicet legens es tu. Si vult illam conuertere, Plato, quem alloquebar, sic cõuertet non in propria forma: sed dicet, legens est aliquid, quod ego sum: sic enim propositio est vera, vt prius. Sed, si vult eam conuertere tertius, & alius à proferente, & à persona. Cui fiebat locutio dicat sic, legens est ille demonstrãdo Platonem legentem. Sed ego miror tantos viros. Nam, cum

B multa scripserunt in logica, & quidem acutissime, non debuerunt in tam friuolis quæstiunculis, sic aperte errare. Si enim cõuertere est facere de subiecto prædicatum, & ẽ contra, & in talibus non potest fieri de subiecto prædicatum, & ẽ contra, nisi à proferente, non video quomodo hęc conuersiones sint, cum non maneãt eadem subiecta, nec eadem prædicata. In illa enim, tu legis: subiectũ est illud pronomen tu, quando conuertit illam persona, quam alloquebar, tale pronomen remanet prędicatum. Simili ratione non fit de subiecto prædicatum & ẽ contra, quando illas conuertit tertius, vt intelligenti patet. Ergo istæ non sunt conuersiones, sed trãslationes. Quid igitur dicendum sit in istis friuolis, non leue fuit mihi: cum viderim viros doctos in talibus titubare. Ego igitur dicerem has propositiones conuerti posse & à proferente, & à quolibet alio. Verum à proferente conuertuntur propria virtute, & per se. Ab alijs vero conuer-

C tuntur vicarie, hoc est in persona eius, qui protulit illas, ac si esset ille. Nam has conuerti seruata illarum forma, & conditionibus conuersionum posset dupliciter fieri: aut ad sensum proferentis, aut ad vicem sensus proferentis. Verbi causa, hæc propositio, ego sum, quam protulit Brutus hostibus eum quærentibus, ad sensum bruti seruata forma, & omnibus conditionibus conuersionis nullus potest conuertere nisi brutus: solum enim ipse dixit, ego sum. Ergo solus ipse dicere potest, sum ego. Sin autem aliquis vult conuertere ipsam in propria forma, vt eam protulit Brutus ad vicem sensus, quo illam protulit Brutus non potest illam conuertere nisi vt vicarius Bruti, & in persona illius, quæ erit vera: vel vice vere prolata, & hæc veritas sufficit in talibus. Hactenus de propositionibus, in quibus deficit subiectum. De propositionibus vero, in quibus deficit prædicatum, dicamus: est enim res non leuis. Si igitur deficit prædicatum, verbum propositionis, vel erit adiectiuum, vel sub

D stantiuum. si adiectiuum, deductis alijs impedimentis, de quibus postea: verbum secundum Philoponum resoluendum est in eius participium. vt si propositio fuerit, Cæsar militat, resolutio erit Cæsar est militans: & tũc facta resolutione, subiectum erit Cæsar, prædicatum erit militans. Habetur enim participium loco nominis, vt Philoponus inquit. Tunc conuerte, ergo militans est Cęsar. Sin autem verbum fuerit substantiuum. Quęstio est non leuis. Sorticolarum enim nonnulli tradunt propositiones tales, quarum verbum substantiuum secundo loco adiacet, non esse conuertibiles: quia (vt dicunt) carent prædicato. Et fortasse possunt moueri, quia tales non sunt syllogisticæ, & si sunt syllogismorum conclusiones, non categoricorum syllogismoꝝ sunt conclusiones, sed hypotheticorum, vt Secundo Posterioꝝ patet. Sed Boethus, & Philoponus tales conuertunt, quia licet non habeant prædicatum, subordinantur alicui, quę

De ꝓpõnibus in qbus deficit prædicatum.

habet prædicatum. Hæc enim, Deus est, illi subordinatur, Deus est aliquid in rerum natura. sicut illa, vacuum non est, subordinatur illi, vacuum non est aliquid in rerum natura. Modo tales possunt cõuerti: illa ergo, Deus est: conuertitur in hanc, aliquid in rerũ natura est Deus.

Regula pro tertia propositione.

Ex his patet, quod propositio impedita defectu subiecti, & prædicati, supplenda est vtraque ex parte. Vt hæc, pluit, suppletur natura pluit? Hæc autem resoluitur in hanc, natura est pluens, quæ postea cõuertitur in istam, pluens est natura: dices, quomodo hæc resoluitur, curritur ad vocem iucundam. Dicendum, quòd resoluitur in hanc, vox iucunda est aliquid, ad quod curritur. Tunc sic conuertitur, aliquid ad quod curritur, est vox iucunda, simili ratione cõuertitur illa, itur in antiquam syluam fortasse aliter resoluuntur. Prima enim sic, à gente curritur, & tunc resoluitur gens est aliquid è quo curritur. Conuersio autem nunc patet. Sed non est secundum constitutionem grammaticorum. Possunt & aliæ innumeræ solui quæstiones iuxta hæc pręcepta, de quibus hactenus.

De impeditis extremorum obliquitate.

Et de impeditis extremorum obliquitate differendum est post hæc. Dicamus itaque, Primo, obliquitatem propositionibus accidere, aut ex parte subiecti, aut ex parte prædicati, aut ex parte vtriusque: ex parte vtriusque, vt animam meam tædet vitæ meæ. Ex parte subiecti, vt regis est benefacere, amicorum sunt communia omnia. Ex parte vero prædicati, vt incidit in syllam cupiens vitare carybdin. Hoc officium est patris familias.

Quæstio. Vtrum obliquus sit subiectum.

Si accidit obliquitas ex parte subiecti, quæstio non leuis est, vtrum debeat reduci ad rectum ante conuersionem. Quidam supponunt obliquum posse esse subiectum propositionis, vt in ista, duorum contrariorum est scientia vna. similiter in hac, vterque istorum currit, ille terminus istorum est subiectum. nam illud syncategorema vterque, nullum categorema includit præter illum terminum istorum. Cuius signum est, quia ille terminus istorum distribuitur ab illo signo vterque. Pro hac suppositione argumentamur, quia est iste bonus syllogismus, omnium contrariorum eadem est disciplina, bonum & malum sunt contraria. ergo boni & mali eadem est disciplina. Sed in prima figura, quod est prædicatum in secunda, erat subiectum in prima. Ergo, cum in secunda prædicatum sit ille terminus contraria. In prima subiectum fuit ille terminus contrariorum, quare obliquus potest esse subiectum. Præterea, subiectum est, de quo aliud dicitur, vt patuit: sed de illo obliquo contrariorum dicitur aliud, scilicet ille terminus disciplina. Præterea, Aristote. docet syllogizare ex maiore de recto, & minore de obliquo, hoc pacto: omnis disciplina est sapientia, boni est disciplina: ergo boni est sapientia. ergo obliquus potest esse subiectum. Sed quomodo obliquus possit esse subiectum, quæstio esset per se digna perscrutatione.

Pō Neotericorum.

Tamen quantum proposito seruit, Neoterici dixerunt, quòd, quando obliquus præcedit verbum, aliquando ponitur solitarie, vt si dixeris, contrariorum est eadem disciplina, Regis est ius suum vnicuique facere. Aliquando ponitur ante verbum cum recto: & hoc vel cum recto sequente, vt hominis equus currit. Vel cum recto præcedente, & hoc dupliciter, sicut duplex esse potest rectus, qui obliquum præcedit, vel syncategorema, & hoc sine recto præcedente obliquum fieri non potest. Vt quilibet equus hominis currit. Vel categorema, & hoc esse potest cum signo, & sine signo, vt domus vicini comburitur. Ex quo sequitur, quòd non potest syncategorema præcedere obliquum, nisi adsit rectus, vel subintelligatur rectus. Vnde in hac, vterque istorum currit, subintelligitur homo: est enim sensus vterque homo istorum currit.

Conclusiones.
Pria cõclo.

His habitis, dicunt, quòd, quando solus obliquus præcedit rectum, obliquus est subiectum, vt contrariorum est eadem disciplina, subiectum est ille terminus contrariorum. Probant, quia adueniente signo supra obliquum, propositio redditur quanta: ergo obliquus est subiectum. Consequentia patet omnibus. Antecedens vero probatur, quia hæc est vniuersalis, omnium oppositorum est eadem disciplina.

2ª cõclo.

Secundo dicunt, quòd, quando obliquus & rectus verbum præcedunt, ita (vt obliquus pręcedat rectum, iterum obliquus solus est subiectum, vt in hac, hominis equus currit, subiectum solum est ille terminus hominis: probant, quia potest obliquus solus sine recto distribui, & facere propositionem vniuersalem: ergo solus ille est subiectum. probatur assumptum, quia, si dixeris cuiuslibet hominis equus currit, hæc propositio est vniuersalis, vt omnibus patet. Quod autem in illa solus rectus distribuatur, probant: ponendo per casum, quòd quilibet homo habeat equum, qui currat: verum sit vnus equus communis omnibus hominibus, qui non currat. Et tũc quęrunt, vel in illa cuiuslibet hominis equus currit, præcise ille terminus hominis distribuitur, & non ille terminus equus, vel distribuitur ille terminus equus. si præcise ille terminus hominis distribuitur, & nihil aliud, ergo præcise ille terminus est subiectum. Quòd autem non distribuatur ille terminus equus, patet, quia tũc omnis equus curreret, quod est falsum. quia equus omnibus communis non currit, vt per casum patet. Et sic stat cuiuslibet hominis currere equum, & nõ omnem equum currere. Ex hac probatione patet, quòd siue obliquus ponatur solus, siue cum recto, modo ponatur primo loco semper, est subiectum ſm hanc opinionem. Et causa est, quia vniuersalis propositio fieri potest sola obliqui distributione. Ex his duabus conclusionibus soluunt duos cauillos. Primus est, omnem hominem videns est vnum solum hominem videns, equus est hominem videns: ergo equus vnum solum hominem videt. Quia posito casu, quòd omnis homo videat seipsum, hæc est vera: omnem hominem videns est vnum solum hominem videns. & quod equus videat omnem hominem. nam tunc assumptiones veræ sunt, & conclusio falsa. Cauillus ergo peccat, quia minor debet esse hæc, sed equus est homo: ergo equus vnum solum hominẽ videt. Modo, minor est falsa, hic autem cauillus non deleretur, nisi subiectum maioris esset ille obliquus omnem præcise. Secundus cauillus est, cuiuslibet contradictionis altera pars est vera. Hæc propositio, tu es lapis, est contradictionis altera pars: ergo hæc propositio tu es lapis, est vera. Dicunt, quòd non bene sumitur, quia subiectum in maiori est ille terminus contradictionis. Ideo debet sic assumi minor. sed hæc propositio, tu es lapis, est contradictio, & sic est falsa. Qui cauillus non posset solui, nisi obliquus præcise esset subiectum.

3. conclusio.

Tertio dicunt, quòd, quando ante verbum ponitur obliquus, & rectus: & rectus obliquum præcedit, aggregatum ex recto, & obliquo est subiectum, vt domus vicini comburitur, subiectum est ille terminus, domus vicini. Probant ponendo per casum, quòd sit vnus equus syluester, qui nullus hominis sit possessio. Vltra ponatur quòd aliqui homines habeant equos, & aliqui non. Et vltra ponatur, quòd omnis equus currat excepto syluestro. omnia hæc sunt possibilia. Tunc hæc propositio est vera, omnis equus hominis currit, vt patet inducendo in omnibus. Et tamen non distribuitur ille terminus equus præcise, quia non omnis equus currit, quia non syluester, nec distribuitur ille terminus hominis, quia non omnis homo habet equum: ergo aggregatum illud distribuitur, cuius signum est, quia sub illo aggregato fit descensus. Sequitur. n. & hi sunt omnes equi hoĩs: ergo hic equus hominis currit, & hic equꝰ hoĩs currit, & sic de singulis equus hoĩs. Hæc sunt, quæ forticolæ tradunt de suppositione. Tũc hac suppositione stante dicunt, propositionẽ, cuius subiectum est p̃cise obliquus, sicut ĩ illis duobus casibus duarum primarũ cõclusionũ, non oportet, ppõnem resoluere: & ideo hæc, ppõ, oppositorum est disciplina eadẽ,

conuertitur sine resolutione hoc pacto disciplina eadem est oppositorum. Sed hæc positio, quo ad regulam conuertendi errat, quia siue subiectum præcise sit obliquus, siue obliquus & rectus obliquum sequens, semper propositio est resoluenda. Hęc, oppositorum est eadem disciplina, resoluitur hoc pacto, opposita sunt aliqua, quorum disciplina est eadem: contradictionis altera pars est vera, resoluitur sic, contradictio est aliquid, cuius altera pars est vera. Ergo concessa eis suppositione, adhuc propositio dicetur impedita, donec resoluatur ad expeditam.

De suppositione.

De suppositione vero quid peripatetice sit sentiendū, non leue est differere. Arbitror tamen obliquum non posse esse subiectum propositionis, quo obliquus est, sed quo obliquus potest reduci ad rectum. Probo, quia apud Logicum verbum vltimata resolutione verbum est solum substantiuum, sed tale verbum ex parte ante & post solum cum rectis, vel reducibilibus ad rectos construitur. Ergo solum rectus est subiectum, vel prædicatum, vel obliquus, quo reduci potest ad rectum.

Præterea, si obliquus quo obliquus posset esse per se subiectum vel prædicatum verbi substantiui, tunc non oporteret propositionem compositam ex obliquis resoluere ad propositionem factam ex rectis, quia iam haberemus obliquum subiectum, quod possumus conuertendo facere prædicatum, & è contra. At nos videmus nullam propositionem ex obliquis conuerti, nisi prius in propositionem factam ex rectis vertatur. Teneo ergo obliquum, quo obliquus est, non posse esse subiectum, vel prędicatum propositionis: sed eousq; quousq; potest reduci ad rectum secūdum artem dicēdam. Tūc patet solutio ad argumenta primæ positionis. omnia enim probant obliquum posse esse subiectum, non quo obliquus est, sed quo fieri potest rectus, vel quo in rectum reduci potest. hoc enim modo potest distribui, & distributus propositionem efficere vniuersalem: hoc modo potest ex ipso fieri syllogismus. hoc pacto de ipso prædicatur aliquid: hoc modo potest reddere suppositum verbi. Signum autem, quia, si aliquis obliquus ponitur in propositione, qui nō est reducibilis ad rectum, nec subiectum, nec prædicatum esse potest. Vt si quis dicat, Niphus mouetur clerici motu, quia enim ille obliquus non potest reduci ad rectum, nulla ratione potest esse subiectum, vel prædicatum propositionis illius.

Solō argu.

Regula pulchra.

Ex his colligitur regula pulchra, quòd, quando obliquus præcedit verbum solus, ipse solus in resolutione propositionis reducendus est ad rectum, vt regis est benefacere: rex est aliquid, cuius est benefacere. Sin autem obliquus & rectus præcedunt verbum, quando obliquus præcedit rectum, iterum obliquus in resolutione reducendus est ad rectum, & rectus remanere debet à parte prædicati, quia ex ea parte se tenebat, vt contradictionis altera pars est vera, sic resoluitur, contradictio est aliquid, cuius altera pars est vera. Quando vero rectus prędecit obliquum, nulla opus est resolutione: quia obliquus tunc est vt pars, vel determinatio subiecti, vt equus hominis currit, subiectum totum est rectus & obliquus, quia obliquus est, vt determinatio: ponitur enim ad differentiam equi syluestri, vt postea dicemus.

Quādo obliquus ex parte subiecti.

His habitis dicamus, quòd si obliquitas fuerit ex parte subiecti, vel erit sine recto, vel cum recto. Si sine recto, sit hæc regula, vt obliquus reducatur ad rectum, & in relatiuum sui casus: postea propositio est conuertenda. exemplum, regis est beneficia conferre, rex est, cuius est beneficia conferre, tunc conuertitur, ens, cuius est beneficia conferre, est rex. similiter, si diceretur, omnium oppositorum est eadem sciētia: resoluitur sic, omnia opposita sunt, quorum est scientia eadem: quædam entia, quorum est scientia eadem, sunt opposita. Sin autem obliquus à parte subiecti ponitur cum recto, si obliquus præcedit rectum, obliquus debet reduci ad rectum, addito post verbum relatiuo eiusdem casus. Et rectum debet fieri, vel remanere prædicatum, vel cum prædicato.

A

Verbi causa, contradictionis altera pars est vera, sic resoluitur, contradictio est, cuius altera pars est vera. Illud autem relatiuum, cuius, vt dicemus, refert participium verbi, aut illud transcendens aliquid, quod semper potest intelligi. Ergo erit propositio sic resoluta, contradictio est aliquid, cuius altera pars est uera, tunc conuertitur sic, aliquid, cuius altera pars est vera, est contradictio. Similiter resoluitur hæc, omnem hominem videns est vnum solum hominem videns: omnis homo est aliquid, quod videns est vnum solum hominem videns: & tunc conuertitur, aliquid, quod vidēs est vnum solum hominem videns, est homo. At, si rectum præcedit obliquum, tunc obliquus est pars subiecti, & non oportet, vt mutetur, quia remanere debet, vt prius. vt si dicerem equus Achillis currit, conuertitur, currens est equus Achillis. Causa autem est, quia aggregatum ex recto, & obliquo est subiectum, vt dictum est. At, si obliquus ponitur à parte prædicati, scilicet post copulam, tunc semper subintelligitur rectus, scilicet participium verbi, & tunc aggregatum ex illo recto, & obliquo erit totum prædicatum. Verbi causa, lapis est in pariete, sic resoluitur, lapis est ens in pariete, tunc conuertitur, ens in pariete est lapis. sin autem obliquus ponitur à parte prædicati, cum recto explicito, similiter aggregatum ex recto, & obliquo erit prædicatum. verbi causa, equus est thesaurus ciuis, totum hoc, thesaurus ciuis est prædicatum: quare conuertetur, ergo thesaurus ciuis est equus. Ex his patet, quomodo propositio sit resoluenda: quando tam subiectum quàm prædicatum fuerint obliqua. Tamen Ingueneus pro præcepto asserit tales propositiones esse solum de verbis impersonalibus, & tunc præcipit, vt iuxta sensum illarum resoluantur ad propositiones de verbis personalibus, & postea secundum regulas conuertantur. Verbi causa, animam meam tædet vitæ meæ, sic resoluitur: anima mea habet tædium de vita mea, tunc conuertitur habens tędium de vita mea. Similiter & illa me tædet vitiorum, resoluitur, ego habeo tædium de vitijs, & tunc conuertas pro ratione regularum: Hæc transeant, quia non sunt multum aliena. De tertio impedimento, quod proficiscitur, quando termini mutant suppositionem, dicamus. et primo pro more Sorticolarum, secundo pro more peripateticorum, qui suppositiones non cognouerunt. Quantum ad primum dicamus, quòd suppositionum aliæ sunt penitus & omnino incompossibiles, vt personalis, & materialis vel simplex, quia à termino materialiter, vel simpliciter supponente ad eūdem personaliter supponentem vel è contra non valet consequentia. non enim sequitur homo est species, ergo aliquis homo est species, nec valet, homo est animal, & animal est genus: ergo homo est genus. Aliæ sunt omnino compossibiles, vt omnes determinatæ, omnibus determinatis, & discretæ omnibus discretis. Aliæ vero partim sunt compossibiles, partim incompossibiles, ut distributiua & determinata, & confusa. similiter determinata confusa, & discreta. Hæ enim compossibiles sunt, quia altera alteram inferre potest, non tamen omni modo. Tunc pro præcepto dicunt in conuersionibus eandem suppositionem secundum genus esse seruandam, & non secundum speciem: non enim, si in prima subiectum materialiter supponebat, in secunda formaliter supponere potest, sed oportet utrobiq; eodem suppositionis genere terminos supponere. at secūdum speciem non oportet suppositiones seruare, quia potest subiectū in conuersa supponere distributiue, quod in conuertēte supponet determinate, ut cum conuertitur uniuersalis affirmatiua in particularē affirmatiuā. Pręterea in conuersa prędicatū supponebat confuse, qd postea in cōuertente supponet determinate: sola ergo suppositio secundum

Quādo obliquus ponit à parte prædicati.

B

Quādo tam subiectum q prædicatum est obliqu9.

C

De impedimēto ex suppositione.

D

dum genus seruanda est, ergo pro regula dicendum pro suppositionis obseruatione vbi oportet, esse addenda illa, quibus termini eadem generali suppositione i utraque supponant. vt si voluero conuertere hanc, homo est nomen. cum in hac homo accipiatur pro voce, dicas, nomen est homo in voce, vel ista vox homo, vel iste terminus homo. Verum animaduerte aliquando loco relatiui esse ponendum antecedens, & è contra in suppositionibus. verbi causa, omne habens filium diligit illum, sic conuertitur, aliquod diligens filium habet illum, vbi patet loco relatiui esse positum antecedens, & è contra.

Quæstiones de conuersionibus.

Sed hic quæruntur duæ quæstiones. Prima est, quomodo conuertitur hæc, nullo homine currente, tu es equus. similiter & hæc, neutrum oculum habendo, tu potes videre. Sorticolæ enituntur has conuertere per regulas de obliquis, alij per regulas suppositionum. Sed quodlibet proferente contrarium stultum est sollicitum esse. Propterea dico omnes tales esse virtute hypotheticas. Prima enim sic resoluitur, si nullus homo currit, tu es equus. Secunda, si neutrum oculum habueris, tu potes videre. Quo vero modo hypotheticæ conuertantur, superius diximus. Hæc pro Sorticolis.

Pō peripateticorum.

Peripatetici vero, qui suppositiones non cognouerunt, dicerēt pro præcepto in conuersione terminos non esse æquiuoce sumendos. Sumitur autem iste terminus homo æquiuoce, cum sumitur in altera pro seipso in voce, & quolibet sibi consimili, & in altera & pro re per vocem significata. Ideo non bene cōuerteretur hæc, homo est bisyllabum: ergo bisyllabum est homo. nam in prima accipiebatur homo pro voce, & quolibet sibi consimili in voce, in secunda pro re. Ergo pro præcepto secundum peripateticos, oportet addere terminis aliquid, vt denotetur eodē modo accipi in vtraque. Erit ergo conuersio, bisyllabum est hęc vox homo, hæc peripatetice.

De impedimēto ex parte determinationis

Superest modo agere de eo impedimento, quod reddit propositionem obscuram ex parte aduerbij, vel alicuius determinationis. Vbi debes scire, quod aduerbium vel determinatio posita in propositione potest poni in propositione ad ornatum, aut ad enitentiam verbi, aut ad significandum obliquum aliquem se tenentem ex parte subiecti. ad ornatum quidem, vt si dixerim, Niphus est quàm lucidissimus doctor, aut Niphus est perlucidus professor. & tūc tale aduerbium in conuersione debet remanere cum eo propositionis extremo, ad cuius ornatum ponitur: conuertetur ergo, quàm lucidissimus doctor est Niphus. & perlucidus professor est Niphus. Ad enitentiam verbi, vt si dicerem Philomela suauiter cantat, bubo horrende cantat, & id genus. Et, quia aduerbium, quod ponitur ad enitentiam verbi se tenet cum verbo, & sic cum participio verbi: quare cū prædicato se tenebit. Ergo in conuersione tales aduerbiales determinationes debent se tenere cum prædicatis: quare conuertetur prima sic, suauiter cātans est Philomela: & cæteræ id genus similiter. Ad significandum vero obliquum ponuntur aliquando, vt si dixeris omnino cygnus est albus, penitus coruus est niger. est enim sensus primæ in omni tempore cygnus est albus. Tunc per regulam de obliquo subiecto, reducatur sic, omne tempus est, quo cygnus est albus. Quæ per regulam de prædicato obliquo reducitur: omne tempus est ens, quo cygnus est albus, quæ postea conuertitur quoddam ens, quo cygnus est albus, est tēpus. Secundæ vero sensus est, secundum omnem partem coruus est niger, quæ debet reduci secundum regulam de obliquis. Præterea, ter Socrates pugnauit, vel ter Plato comedit panem. Hæc. n. resoluitur sic, ternis vicibus Plato comedit panē: modo per regulā obliquorum, hæc reducitur sic, ternæ vices sunt vices, quibus Plato comedit panem: tunc conuerte sic, vices, quibus Plato comedit panem, sunt ternæ vices. Præterea, si dicatur mutuo cōtraria se expellunt, sic exponitur, diuersis temporibus contraria se expellunt, tunc reducitur, diuersa

E tempora sunt tempora, quibus contraria se expellunt, & tunc conuerte secundum regulam, tempora, quibus cōtraria se expellunt, sunt tempora diuersa. Præterea, si diceres, infinities fuit eclipsis, resoluitur sic, quodlibet vicibus & pluribus fuit eclipsis, quæ postea reducitur sic, quodlibet vices & plures sunt vices, quibus fuit eclipsis, & tunc conuerte, vices, quibus fuit eclipsis, sunt quodlibet & plures. Præterea hic, & Romæ venditur piper, secundum vnam opinionem in hac propositione piper supponit confuse virtute illius termini venditur, qui est concernens actum mentis. Secundum aliam supponit confuse virtute illius particulæ, & quæ est confusiua. non ergo bene conuertitur, hic & Romæ venditur piper: ergo hic & Romæ venditur hoc vel illud piper, vt Ingueneus autumat, quia hic est descensus. Sed hæc propositio propter illud aduerbium hic, resoluitur in hoc loco: & Romæ venditur piper, quæ reducitur sic, hic locus & Roma sunt loca, quibus venditur piper. Er

F go loca, quibus venditur piper, sunt hic & Roma. Vbi patet illum terminum piper supponere in vtraque confuse tantū, vel ratione illius termini venditur secundum vnam opinionem, vel ratione illius termini loca, qui est pluralis numeri includens notam copulationis, quæ secundum opinionem alteram cōfundit.

De ampliationis impedimento.

De vltimo impedimento magnæ quæstiones fiunt, propterea quia aliqui negant ampliationes & appellationes siue restrictiones, sorticolæ vero concedunt, propterea magnum emersit chaos in Logica, prætermissa igitur quæstione, alias differenda de ampliationibus, & appellationibus, de singulis in quibus sorticolæ à peripateticis dissentiūt differendum nobis est.

Prima q. Quot modis ꝓpō de prærito vel de futuro conuertatur.

Quæratur ergo, vtrum propositiones de præterito, vel futuro eodem modo conuertantur, sicut propositiones de præsenti. Pro dilucidatione accipiamus primo, quod aliqua propositio accipi potest pertinere ad præteritum vel futurum. Primo, quando subiectum est participium futuri vel præteriti, vt hæc,

G mortuum est homo. & illa, generandum est animal. Secundo, quando prædicatum est participium præteriti, vel futuri, vt homo est mortuus, animal est generādum. Tertio, quando verbum est futuri vel præteriti temporis, vt senex fuit puer, puer erit senex, prægnans fuit virgo, & virgo erit prægnans, & id genus. Quarto, quando verbum in propositione significat motum vel mutationem: in hac enim, homo fit, licet verbum sit de præsenti, quia nihil fit subito, sensus est, homo qui erit, fit: similiter homo desinit, sensus est, homo qui fuit, desinit, vt dicemus. Sunt verba hæc, incipit, desinit, fit, generatur, corrumpitur, extinguitur, & omne verbum significans motum, vel mutationem. Addūt quinto propositionem pertinere ad futurum vel præteritum, quando in ea additur aut nomen aut verbum ampliatiuum, vt sunt verba concernentia actum mentis, videlicet appeto, intelligo, promitto, & id genus. Præterea & hęc nomina causatum, causa, calefactiuum, productiuū,

H & omne nomen in iuum terminatum, de quibus dicemus postea.

Prima q.

Hac distinctione præmissa, quæritur, vtrum propositiones, quæ sunt de præterito (propterea quia participium est subiectum, quod est de præterito:) conuertantur eodem modo, sicut illæ de præsenti: cuius nec subiectum nec prædicatum nec verbum est de præterito. Respondent Sorticolæ quòd sic, si fuerint affirmatiuæ: hęc enim, aliquod mortuum est homo, conuertitur in parte hoc pacto, aliquis homo est mortuus, licet huius conuersionis antecedens sit falsum, et consequens verum. non enim quæritur veritas conuersionis, sed necessitas. si enim prioristice conceditur, aliquod mortuum est homo, sequitur aliquis homo est mortuus. similiter hæc est bona conuersio, aliquod generandum est animal: ergo aliquod animal est generandum. Et similiter antecedens falsum est, & consequens verum. Et dicunt notanter, si fuerint affirmatiuæ, quia, si fuerint

negatiuæ,

negatiue, non consimiliter conuertuntur. Hæc enim vera est, nullum mortuum est homo, & tamen hæc falsa, nullus homo est mortuus. Huius rei causa est, qa, quando participium ponitur à parte subiecti, tam subiectum quàm prædicatum supponunt pro suppositis, quæ sunt de tempore verbi. In illa enim, nullum mortuum est homo, mortuum supponit pro mortuis, quæ sunt, & homo pro hominibus, qui sunt: & sic, hæc est vera, nullum mortuum est homo. quando vero participium ponitur à parte prędicati, subiectum supponit pro illis, quę sunt, & pro illis quæ fuerunt, si prædicatum est participium præteriti, vel pro illis quæ sunt, vel pro suppositis, quæ erunt, si prædicatum est futuri temporis participiũ, non tamen eodem modo in particulari vel indefinita, & in vniuersali. In particulari enim vel indefinita disiũctiue, in vniuersali copulatiue. Ergo dicendo, aliquis homo est mortuus secundum sorticolas, est sensus, aliquis homo, qui est, vel aliquis homo, qui fuit, est mortuus. Dicendo vero, omnis homo est mortuus, sensus est, & omnis homo qui est, & omnis homo, qui fuit, est mortuus: ideo hæc est falsa, omnis homo est mortuus, quia altera pars copulati est falsa. Ergo hęc propositio, nullum mortuum est homo, ſm sorticolas conuertitur sic, nullus homo, qui est, est mortuus, & illa, nullum generandum est animal, conuertitur sic, nullũ animal, quod est, est generandum. Philoponus diceret illam, nullum mortuum est homo, conuerti sic, nullus existẽs homo est mortuus, & illa, nullum generandum est animal, cõuertitur, ergo nullum existens animal est generandũ: & sic, quãtum ad regulam cõuersionum talium peripatetici non differũt à sorticolis, licet quantum ad rationem regulæ sit aliqua differentia, vt dicemus.

Quæ Philoponus.

Secunda qõ in ampliationibus.

Secundo quęritur, vtrũ propositio, cuius prædicatum est temporis pręteriti vel futuri eodẽ modo conuertatur, vt conuertitur propositio non talis, s. quæ est à tali impedimento expedita. Verbi causa, vtrum hęc, aliquis homo est mortuus conuertatur vt alia expedita.

Responsio.

Pro regula proponunt sorticolæ, ꝙ omnis propositio, cuius prædicatũ est futuri temporis, vel præteriti, æquipollet vni categoricæ de subiecto disiuncto ad tẽpus verbi, et ad tempus participij, quod est prędicatum, si propositio fuerit particularis vel indefinita. si autem propositio fuerit vniuersalis ęquipollet vni categoricæ de subiecto copulato eodem modo ad illa tempore. Exẽplum primi, hæc propositio, aliquis homo est mortuus, æquipollet huic, aliquis homo, qui est, vel aliquis homo, qui fuit, est mortuus. Illa propositio, nullus homo est mortuus, æqpollet huic, nullus homo qui est, et nullus homo, qui fuit, est mortuus. Et sic, hęc est falsa, nullus homo est mortuus. hæc etiam propositio, omnis homo est mortuus æquipollet huic, omnis homo ꝙ est, & omnis homo, qui fuit, est mortuus, quæ similiter est falsa, vt prior. Similiter si prædicatum fuerit de futuro aliquod animal est generandum ęquiualet huic, aliquod animal quod est, vel aliquod animal quod erit, est generandum. Hæc vero nullum animal est generandum, & illa omne animal est generandum eodem modo intelligantur, vt priores de prædicato pręterito. Sed propter quid ita sit dicendum, non facile à sorticolis exponitur. Propterea ad mentem eorum debes scire, ꝙ propositio particularis vel indefinita affirmatiua, quæ pertinet ad præteritum, vel futurum ratione prędicati, quod est participiũ præteriti vel futuri, habet duas causas veritatis, vt hæc, aliquis homo est mortuus, est vera, si ali quis homo, qui est, est mortuus: sequitur enim, aliquis homo, ꝙ est est mortuus: ergo aliquis homo est mortuus. est etiã vera, si aliqs homo qui fuit, est mortuus. sequitur enim, aliquis homo qui fuit, est mortuus: ergo aliquis homo est mortuus. Particularis ergo vel indefinita affirmatiua habet duas causas veritatis: alteram, quæ sumitur à tempore verbi, alteram, quæ sumitur à tempore participij. Simili modo dici põt de illa, aliquis homo est gene-

A randus. est enim vera, si aliquis homo, qui est, est generandus, & etiam est vera, si aliquis homo qui erit, est generandus. Ex his sequitur, ꝙ quælibet propositio particularis vel indefinita, quæ pertinet ad præteritum, vel futurum propter prædicatũ, quod est participium præteriti vel futuri, æquipollet vni categoricæ de subiecto disiuncto disiunctione cadente inter tempus verbi, & tẽpus participij. Vnde hæc, aliquis homo est mortuus, æquipollet illi, aliquis homo qui est, vel aliquis homo ꝙ fuit, est mortuus. Et hæc, aliquod animal est generandũ, æquipollet illi, aliquod animal quod est, vel aliquod animal, quod erit, est generãdum. Propositio vero vniuersalis, quæ pertinet ad præteritum vel futurum ratione prædicati, habet vnam causam veritatis, quæ est vna copulatiua cadens inter tempus verbi, & tempus prædicati. Hæc enim, omnis homo est mortuus, vera est, si oĩs homo, qui est, & omnis homo, qui fuit, est mortuus: & nisi hęc copulatiua sit vera, illa nõ est vera. Similiter hęc

B est vera, nullus homo est mortuus, si nullus homo qui est, est mortuus, & nullus homo, qui fuit est mortuus: et nisi hæc copulatiua sit vera, illa vniuersalis non erit vera. ꝙ autem hęc copulatiua sit causa veritatis in talibus, patet, quia sicut propositio particularis vel indefinita est vera subiecto supponente disiunctiue modo dicto, sic vniuersalis erit vera subiecto supponente copulatiue. Præterea si causæ veritatis in vniuersalibus essent illæ duæ indifferenter, tunc istæ contrariæ, omnis homo est mortuus, & nullus homo est mortuus, possent eẽ simul verę. Prima enim erit vera de homine qui fuit, Secunda autem de homine qui est. Patet ergo, ꝙ vniuersalis in talibus æquipollet vni categoricę de subiecto copulato copulatione coniungente tempus verbi, & tempus prędicati. Vnde hæc, omnis homo est mortuus, æquipollet huic, omnis homo qui est, & omnis homo, qui fuit, est mortuus. Volunt ergo Sorticolæ in conuersionibus talium fieri subiectum disiunctum prædicatum in particu-

C laribus, & ẽ contra. In vniuersalibus vero negatiuis subiectum copulatum debet fieri prædicatum, in affirmatiuis autem subiectum copulatum debet fieri prædicatum disiunctum. Exẽplum primi, aliquis homo est mortuus: ergo aliquod mortuum est homo, qui est, vel qui fuit. Exemplum secundi, nullus homo est mortuus: ergo nullum mortuum est homo, qui est, vel homo qui fuit. exemplum tertij, omnis homo est mortuus: ergo aliquod mortuum est homo, qui est, vel homo qui fuit. Hæc sorticolæ. Secundum vero Philoponum tales propositiones conuertuntur additis subiectis earum aduerbijs eius temporis, cuius est participium, quod est prædicatum in eis. hęc, aliquis homo est mortuus, sic reducitur, aliquis homo prius est mortuus, modo hæc conuertitur, aliquod mortuum est homo prius. Similiter, aliquod animal est generandum, reducitur sic, aliquod posterius animal est generandum, quæ conuertitur, ergo aliquod generandum est posterius animal. In vniuer-

Quæ Philoponus.

D salibus addenda sunt aduerbia vtriusque temporis, verbi, & prædicati. vt omnis homo est mortuus, omnis prius & nunc homo, est mortuus, & tunc conuerte. Similiter in negatiua. culuerbinus autem negat omnes tales: negat enim hanc, ignis est extinctus, & illam, homo est mortuus, & similes: dicit tamen, ꝙ vsus concedit illas ĩ hoc sensu, quod prius fuit ignis, modo est extinctũ, tunc cõuertetur modo extinctum fuit prius ignis, & sic venit quasi in idem cũ Philopono. In similem opinionẽ venit Albertus, ẽ quo Culuerbinus potuit colligere suã opinionem. Alij dixerũt, ꝙ tales propositiones, anteꝗ̃ conuertantur debent distingui ſm duos sensus. Verbi causa, aliquis est mortuus, vnum sensum habet, aliquis hõ, qui est, est mortuus, & sic est falsa. Alium habet, hõ qui fuit, est mortuus, & sic est vera, & tũc debet cõuerti in hoc sensu. Sed, si fuerit uniuersalis unum tm̃ habet sensum, videlicet, oĩs hõ & qui est, & qui fuit, est mortuus:

De vsibus.

Quę Culuerbinus.

Põ aliorum.

& sic est falsa. Videtur huic opinioni consonum illud, quod Primo Elenchorum Arist. ait laborās sanabatur, vbi distinguit illam. Tamen quid peripatetice sit dicendum, patuit. Tertio videndum est de conuersione earum propositionum, quæ pertinent ad præteritum, vel futurum ratione verbi copulātis subiectum cum prædicato, vt de his, Prægnans fuit virgo, virgo erit mulier, decapitatus cantabit, & id genus. Respōdent sorticolæ supponendo, ꝙ copula præteriti vel futuri temporis ampliat subiectum ad supponendum disiunctiue pro suppositis, quæ sunt de tempore verbi, vel de tempore pręsenti in propositionibus particularibus vel indefinitis: in uniuersalibus vero copulatiue. Exemplum, pręgnans fuit virgo, ille terminus prægnans in hac indefinita supponit pro eo quod est, vel fuit prægnans: vnde sensus est, quod est vel fuit prægnans, fuit virgo. Hæc enim vera est, quia licet quod nunc est prægnans, non sit nunc virgo, fuit virgo: similiter senex fuit puer etiam intelligitur eodem modo. Hæc vero, puer erit senex, æquipollet huic, quod est vel erit puer, erit senex. In vniuersalibus vero ampliat ad supponendum pro eisdem copulatiue. verbi causa, omnis prægnans fuit virgo, æquipollet huic, omne quod est, & quod fuit prægnans, fuit virgo. Præterea, omnis puer erit senex, æquipollet huic, omne, quod est, & omne quod erit puer, erit senex, quæ falsa est, veluti & prima. Hæc vero, nullus senex erit puer, æquipollet huic, nihil, quod est, & nihil quod erit senex erit puer, & quia hæc copulatiua erit falsa: ideo illa propositio est falsa. Potest etiam patere alia ratione, ꝙ illa sit falsa, nullus senex erit puer, quia sua contradictoria est vera, videlicet, aliquis senex erit puer: nam aliquod, quod est, vel erit senex, erit puer. Sed dices, quare copula de præterito ampliat subiectum ad supponendum disiunctiue vel copulatiue, pro suppositis de tempore verbi, & de tempore præsenti. ꝙ enim ampliet ad supponēdum pro suppositis de tempore verbi, hoc non caret ratione, quia verbum dat quod habet: sed cur ampliet ad supposita de tempore præsenti, obscurum est.

De pertinentibus ad præteritū vel futurum rōne verbi.

Responsio.

Dubiū.

Solutio.

Dicendum hoc fortasse procedere, quia tempus præsens præsupponitur omni tempori, & sic copula de pręterito, & copula de futuro subiectum disiungit ad supposita sui temporis, & etiam ad supposita de tempore præsenti. Ex his volunt sorticolæ in particularibus vel indefinitis vel singularibus cum conuertuntur, debere fieri de prædicato subiectum, & de subiecto prædicatum, modo quo accipiebatur subiectum. Vnde hęc propositio, prægnans fuit virgo, sic conuertitur, quod est vel fuit virgo, fuit prægnans: sic enim ille terminus virgo supponebat. Est autem hæc propositio conuertens vera, quia licet quod est virgo, non sit prægnans, quod fuit virgo annis decem elapsis, fuit prægnans proximo anno. Vniuersalis autem affirmatiua etiam conuertitur in parte hoc modo, omnis prægnans fuit virgo: ergo aliquid, quod est, vel fuit virgo, fuit prægnans. Non enim oportet vt subiectum sumatur copulatum, sed disiunctum, quia conuersio est in parte, & non in terminis. Vniuersalis vero conuertitur in subiectum copulatum, quia conuersio vniuersalis est in terminis. Sequitur enim, nullus puer erit senex: ergo nihil, quod est senex, & nihil, quod erit senex, erit puer. Et quia hæc est falsa, ideo cōuersa fuit falsa. Sed quæres quomodo conuertitur propositio, cuius copula est de pręterito, et prędicatum de futuro, vt hęc Socrates fuit generandus, vel illa, cuius copula est de præterito & prædicatum participium de præterito. vt Niphus fuit genitus. similiter in illis de futuris fieri potest eadem dubitatio. Respondent ꝙ conuertuntur sine ampliatione (addito aliquid quod fuit vel erit de tempore verbi) vt illa, Socrates fuit generandus, sic conuertitur: aliquod, quod fuit generandum, fuit Socrates. Illa vero, Socrates fuit genitus, sic conuertitur, aliquod quod fuit genitum, fuit Socrates.

Regula.

Dubiōnes bonæ.

Solutio.

E Sed dices, nunquid in talibus singularibus oportet prędicatum esse distributum, vt dictum fuit in conuersionibus propositionum singularium. Dicendum, quod non. Non enim sequitur, Socrates fuit generandus: ergo omne quod fuit generandum fuit Socrates. Regulæ enim, quæ dictę sunt in conuersionibus singularium, intelligebantur in conuersionibus propositionum expeditarum. Quęro secundo, quomodo conuertuntur propositiones, quarum tam subiectum, quàm prædicatum sunt participia futuri, vel præteriti. vt hæc, quoddam mortuum fuit generandum, dicēdum, ꝙ eodem modo. Sequitur enim, quoddam mortuum fuit generandum: ergo aliquid, quod fuit generādum, fuit mortuum. Hęc Sorticolæ. Culuerbinus asserit omnes tales propositiones esse distinguendas, & sumpto sensu vero, in illo iubet eas conuerti. Verbi gratia, nullus senex erit puer. Hæc secundum eū distinguenda est: quia hęc propositio est multiplex, quia senex potest accipi pro sene qui est, F & pro sene qui erit. si pro sene, qui est, erit sensus, nullus senex, qui est, erit puer: quæ postea in hoc sensu conuertitur: ergo nullus puer erit senex qui est. Sin autem sumatur pro sene, qui erit, sensus est, nullus senex, qui erit, erit puer. Quæ si conuertatur, erit falsa, etiam sicut conuersa erat falsa. Similiter hæc, nullus puer fuit senex: potest distingui, aut pro puero, qui est: & tunc est sensus, nullus puer qui est, fuit senex, quæ conuertitur: ergo nullus senex fuit puer, qui est. Sin autem accipitur pro puero, qui fuit, propositio est falsa, & conuertens etiam falsa. Sed in hac Culuerbini determinatione est dubitatio nō parua, quia si ita fiat, vt Culuerbinus arbitratur, erit conuersa vera, & conuertens falsa. Hæc enim vera est, nullus senex, qui est, erit puer: hæc tamen videtur falsa, nullus puer senex, qui est. Nam ab omnibus conceditur hæc, Antichristus potest esse homo, qui est. ergo à pari ab omnibus erit concedendum, aliquis puer potest esse senex, qui est. Quare hæc concedenda erit, puer erit se- G nex, qui est, cum contingens propositio aliquando valeat vnam de futuro. Igitur hæc est falsa, nullus puer erit senex, qui est, quia eius contradictoria erit vera, scilicet aliquis puer erit senex, qui est. quare conuersa erit vera, scilicet nullus senex, qui est, erit puer: & conuertens falsa, nullus puer erit senex, qui est, quippe, cū aliquis puer erit senex, qui est. Si enim potest esse, aliquando erit senex, qui est. Philoponus ergo vult tales propositiones esse reducendas ad propositiones de pręsenti additis aduerbijs eius temporis, quod in propositionibus ponebatur: postea vult illas esse conuertendas. Vnde hæc, senex fuit puer, sic reducitur, senex est prius puer. Quæ conuertitur, prius puer est senex. Hæc vero, mulier fuit virgo, sic reducitur, mulier est prius virgo, quæ conuertitur, prius uirgo est mulier. Similiter, uirgo erit mulier, sic reducitur, virgo est posterius mulier, quæ conuertitur, posterius mulier est virgo. Similiter hæc, omnis mulier fuit virgo: reducitur sic, omnis mulier est prius H virgo: tunc cōuertitur, quædam prius virgo est mulier. Hæc autem, nullus senex erit puer, sic reducitur, nullus senex est posterius puer, quæ conuertitur, nullus posterius puer est senex. Sed quæres, quomodo conuertitur hæc, decapitatus cantabit, & illa, corrupta erit virgo. Philoponus negat omnes tales, quia nullo modo possunt reduci ad propositionem de præsenti additis aduerbijs, & quia sunt falsæ, falso conuertentur. Vel dici potest, quod illa sic reducitur, posterius decapitatus, prius est cantans: tunc conuertitur, prius cantās est posterius decapitatus. Superest modo videre quomodo propositiones de verbis significantibus motum vel mutationem cōuertuntur. Et primo debes scire, ꝙ quędam verba significāt motum vel mutationem positiue, quædam priuatiue. Exemplum primi, fit, generatur, mutatur, & incipit, & id genus. Exemplum secundi, vt desinit, corrumpitur, remittit, & id genus. Primo ergo dicendum est de

Bona q.

Solutio.

Quę Culuerbinus.

Dubiū cōtra Culuerbini pōnem.

Quæ Philoponus.

Dubiū.

Solo.

Secūda.

De propositionibus significantibus mutationem.

est de propositionibus de verbis significantibus motum vel mutationẽ positiue, deinde de alijs. De primis vero adhuc possumus loqui, aut de propositionibus: quarum verba accipiũtur sine termino sequente, vt cũ dicimus, homo fit, homo generatur. Aut de propositionibus, quarum verba accipiuntur cum termino sequente. vt cum dicimus, homo fit albus, vel homo desinit esse crispus. Adhuc, si loquimur de propositionibus, quarum verba accipiuntur sine apposito, adhuc possumus loqui de propositionibus, quarum verba significant subitariam mutationem, aut successiuam. exemplum primi, vt aula illuminatur. exemplum secundi, vt domus fit. Loquemur ergo primo de propositionibus, quarum verba significant mutationem subitam, & sine apposito, vt domus illuminatur, & dicimus s̃m Sorticolas, ꝙ tales cum conuertuntur, in omnibus conuertentibus debet addi relatiuum quod, cum verbo significante mutationẽ, & verbum est. vnde hæc propositio, Aula illuminatur, cõuertitur sic, quod illuminatur, est aula. Quod enim illuminatur in conuertente remanet subiectũ, quod prius erat prædicatum, aula vero remanet prædicatum, quæ fuit subiectum. Secundo loquamur de propositionibus, quarum verba significant motum sine apposito, vt sunt tales, domus fit, homo generatur, A incipit esse, & id genus. Et dico s̃m Sorticolas, ꝙ tales conuertuntur addito quod, cum verbo propositionis: verbum tñ substantiuũ debet esse futuri temporis. Vt homo fit, conuertit̃, ergo quod fit, erit homo. Domus generatur, ergo quod generatur, erit domus. A incipit esse, quod incipit esse, erit A. causa autem est, quia verbum significans motum nõ potest facere propositionem veram de præsenti, sed de futuro. Hęc enim homo fit, vera est, quia quod erit hõ, fit. Similiter domus generatur, vera est: quia quod erit domus, generatur. Talis autem debet esse sensus conuertẽtis. Sed, qñ verbum significaret subitariam mutationẽ, vel successiuam, non semper est per se manifestum, ideo placeret mihi ad mentem Sorticolarum, vt tales conuertantur in categoricam de p̃dicato disiuncto disiunctione cadente inter verbum substantiuum de futuro, & de præsenti. Verbi causa, hæc domus fit: conuertetur ergo quod fit, est, vel erit domus. nam sensus conuersæ erat, quod est vel erit domus, fit: & talis debet esse sensus conuertentis. Verbum præterea, fit, est ambiguum an subitariam, an successiuam mutationem dicat. Simili ratione hæc, A incipit esse, conuertetur: ergo quod incipit eẽ, est vel erit A. Nunc dicamus de propositionibus, quarũ verba significant mutationem, cum apposito, vt sunt istæ Socrates fit homo, Niphus fit Philosophus, Plato incipit esse animal, Plato incipit esse grammaticus. nã, si appositum est terminus quiditatiuus, vel acceptus per modum substantiæ sine resolutione conuertitur. vt Niphus fit homo, conuertitur, Ergo homo fit Niphus, albedo fit color: Ergo color fit albedo. Sin autem appositum sit concretum de genere accidentis cum resolutione cõuertitur. vt Niphus fit philosophus: ergo quod fit philosophus, est vel erit Niphus. Additur autem prædicatũ disiunctum, quia aliquid potest simul incipere esse, & incipere esse tale. vt si aer inciperet esse sole existente supra terram, hæc est vera, aer fit lucidus, & tñ hæc esset falsa, quod fit lucidum est aer. Propterea addẽdum est, quod fit lucidũ, est vel erit aer. Hactenus de ꝑpositiõibus, quarum verba significant motũ vel mutationem positiue.

De ꝑpositionibus significantibus motum priuatiue.

De propositionibus vero, quarum verba significant motum vel mutationem priuatiue, simili modo debent regulæ fieri: nisi, ꝙ disiunctum debet esse inter verbum substantiuum de præsenti, & de præterito, Verbi causa, Niphus desinit esse, sic conuertitur: ergo quod desinit esse, est vel fuit Niphus. Similiter Socrates corrumpitur, conuertitur, ergo, quod corrumpitur, est vel fuit Socrates. Hæc vero, Niphus desinit esse albus, non conuertitur in illam album desinit esse Niphus, sed

A in hanc, quod desinit esse albũ, est vel fuit Niphus. Hæc Sorticolę de propositionibus quarum verba significant motum vel mutationem. Quæ peripatetici non abhorrerent, nisi ꝙ illud, quod Sorticolæ faciunt per verbum ampliatum ad præteritum vel futurum, facerent per aduerbia temporum præteriti, vel futuri. Verbi causa, homo fit, sic conuertitur, quod fit, posterius est homo. causa est, quia cõuersa talem sensum habebat: cum enim dicit, homo fit, sensus est, posterius homo fit: quare quod fit est posterius homo, & de cæteris quis potest similiter dicere. Superest modo dicere de propositionibus, quæ pertinent ad præteritum pręsens, & futurum: & ad possibile ratione verborum vel aliquorum nominum significantium ampliationem. Verbi animaduertẽdum est, ꝙ quædam istorum sunt verba, quędam nomina: verba quidem sunt, quæcunq; significant actum mentis, vt significo, intelligo, promitto, & id genus quæcunq; actũ mentis aliquo modo concernunt. Nomina vero, quæcunq; dicunt aptitudinem, vt sunt hæc nomina, causa,

De ꝑpositionibus quarũ verba significant ampliationem.

B causatum, calefactiuum, effectiuum, & omnia nomina terminata in iuum, & id genus. Cum igitur in aliqua ꝑpositione ponuntur verba hæc in actiua significatione, ampliãt terminos rectos à parte post ad supposita q̃ fuerunt vel sunt, vel erunt, vel sunt possibilia. in passiua vero significatione ampliant terminos rectos à parte ante, vt equus promittitur tibi à Nipho, ille terminus equus ampliatur vsq; ad possibiles. Causa autẽ est, quia actus mentis transit ad terminos, qui hoc modo ab his verbis reguntur. At actus mentis extenditur tam ad supposita termini, quæ sunt, q̃ ad ea, quę fuerunt, & erunt, & sunt possibilia. Vtrum vero eodem modo terminus qui regitur ab his verbis, supponat à parte ante sicut à parte post, hoc est extra propositum. Sorticolæ enim volunt hæc verba ampliare terminos rectos ab his verbis, siue ponantur ante, siue post: verum à parte ante terminus supponit determinate, à parte post vero confuse. Veritas tamen est, hæc verba non ampliare nisi in passiua significatione eorum subiecta: non enim ampliant terminos, nisi illi supponant determinate, aut pro suppositis,

Quęstio magna.

Sorticolarũ opinio.

Vera opio.

C quæ sunt vel quæ fuerũt, vel quę erunt, vel quæ possunt esse. Si enim terminus supponit confusę tm̃, fortasse non est ampliabilis ad eius supposita. Et propterea dicerem s̃m eos hęc verba solũ in passiua significatione ampliant terminos rectos ab eis, cum ponũtur ante. Quia, si quis intelligit bouem, nec intelligit bouẽ qui est, nec q̃ fuit, nec qui erit: nec qui potest esse, qm̃ qui bouem intelligit, nullum bouem intelligit: & sic, ille terminus bouẽ, nõ ampliatur cum ponitur à parte post: ampliatur ergo cum ponitur in passiua significatione verbum, & ipse à parte ante, vt cum dicitur bos intelligitur. Verum de his alias. Simili ratione patet cur nomina dicentia aptitudinem ampliant. Hoc enim est, quia aptitudo extenditur ad id quod est, vel fuit: vel erit, vel potest esse. Est ergo regula Sorticolarum, ꝙ propositiones de ver-

Cur nomina aptitudinẽ significantia amplient.

D bis ampliatiuis, vel de nominibus ampliatiuis, conuertendæ sunt cum suis resolutionibus. Vt A intelligitur à Nipho: quia A supponit pro eo quod est vel erit vsq; ad possibile, vel vsq; ad imaginabile: s̃m Sorticolas conuertetur, quod intelligitur à Nipho, est vel fuit, vel erit, vel potest esse A. erat enim in conuersa subiectum sic ampliatiue supponens: ergo addito relatiuo, quod cum verbo propositionis, subiectum sic ampliate sumptum debet fieri prædicatum. nam relatiuum cum verbo relinquet subiectum. Similiter sanitas causatur à labore, conuertitur: ergo quod causatur à labore, est vel erit sanitas. Insuper, equus promittitur alicui à Nipho: sic conuertit̃, quod promittitur alicui a Nipho est vel fuit, vel erit, vel potest esse equus. Sed contra hæc sequitur, ꝙ nullum impossibile posset intelligi: probatur. quia, si vacuum intelligeretur, ergo quod intelligeretur esset, vel fuisset, vel posset esse vacuum. quia intelligitur non ampliat

Dubõpulcherrima.

vltra

vltra possibilia: consequens autem falsum, quia vacuum nec est, nec fuit, nec erit, nec potest esse, ppter hoc argumentũ Alij Sorticolæ dixerunt, ꝙ verba talia ampliant terminum rectũ ab eis supposito, quod est, vel fuit, vel erit, vel potest esse, vel potest intelligi esse: & sic vacuũ intelligitur: ergo quod intelligiť est vel fuit, vel erit, vel potest esse, vel potest intelligi esse vacuum. Et ita cõuersio debet fieri. Sed pace horum dixerim isti ppter Logicam destruunt philosophiam: non enim potest intellectus, nec eius actus ampliari vltra terminũ sui obiecti. At suum obiectum est ens reale: ergo non potest se extẽdere vltra possibilia. Tunc dico, ꝙ, quãdo intellectus intelligit aliquod impossibile, illud intelligit intelligendo res quę sunt. Intelligit enim vacuum, intelligendo locũ, corpus, intelligit autem vacuũ quatenus hæc intelligit, vt non possunt esse. Similiter, cum intellectus intelligit ĩnfinitũ, intelligit finita: sed modo quo non possunt esse, s. sine termino. Cum intelligit chimæram intelligit partes diuersorum animalium eo modo tñ compositas, quo non est possibile ipsas componi. Ergo intellectus non se extendit vltra possibilia: quia impossibilia nõ intelligit, nisi intelligẽdo possibilia, mõ quo illa esse non possunt: ex quo patet, non esse bene dictum verba concernentia actũ mentis ampliare terminos ab ipsis rectis vltra possibilia, s. vsqꝫ ad imaginabilia: non enim intellectus potest se extendere vltra adequatũ suum obiectum. Sed quid peripatetici diceret de conuersione talium propositionum, longum esset disputare: breuibus tamen dicẽdum, ꝙ peripatetici omnes tales propositiones distinguerent ẞm omnem sensum, quem possunt habere: deinde, p sensu vero eas conuerterent. Verbi causa, si dicatur, equus promittitur Platoni à Nipho. Hæc propositio est multiplex, quia potest intelligi de equo qui est: & si sic intelligitur, cõuersio erit, quod promittitur Platoni à Nipho, est equus. Aut potest intelligi de equo, qui fuit, & si in hoc sensu esset vera, tunc cõuertitur, quod promittitur Platoni à Nipho, fuit equus. Eodem modo fieri potest in cæteris. Quod autem tales propositiones sint hoc modo distinguendæ, patet: quia possunt facere paralogismum, hoc modo, Omne rubeum est coloratum: Equus, qui Platoni à Nipho promittitur, est rubeus, dato ꝙ rubeus equus promittatur. ergo equus, qui Platoni promittitur à Nipho, est coloratum: Conclusio est falsa, ponendo, ꝙ Niphus promiserit rubeum equum, qui nondum est natus. Hic ergo est paralogismus ex æquiuocatione verbi (promittitur) quod est multiplex, vt dictiones est, ergo oẽs tales ppositiones sunt distinguẽdæ. Hactenus de ppositionibus de inesse, & de suis cõuersionibus.

Que alii.

Refutatio.

Intellectus q̃uo ĩpossibilia non esse, intelligat.

Quid peripatetici.

Caput tertiũ De necessariarũ ppositionũ cõuersione.

EOdem aũt modo se habebit & in necessarijs propositionibus. Nã vniuersalis quidem priuatiua vniuersaliter cõuertitur. Affirmatiuarum autem vtraqꝫ particulariter.

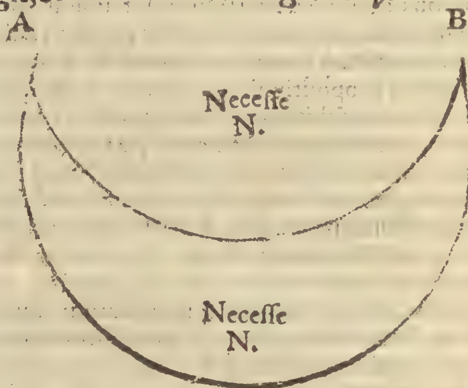
Com. 18. Nunc de conuersione necessariarum: & quidem non ab ratione. nam necessariæ quasi modo eodem conuertuntur, veluti illæ, quæ sunt de inesse. Proponit ergo nunc tres regulas in his, quartam vero relinquẽs in fine capitis. quarum prima est, vniuersalis priuatiua vniuersaliter conuertitur, hoc est in terminis. Secunda vero, vniuersalis affirmatiua particulariter. Tertia, particularis affirmatiua particulariter conuertitur. Quo vero ad verba attinet. Debes scire, necessarias propositiones cõsiderari posse, & quo ad modos, & quo ad dicta: q̃ græci esse vel non esse appellant, Neoterici dicta. Est enim ppositionis necessariæ dictum, totũ illud, quod relinquit, dempto necessitatis modo. Vt necesse est nullum B esse A, dictum est, nullũ B esse A. Si considerentur quo ad modos, Sic Aristoteles docuit eas cõuertere secundo de Interpretatione: Quarum conuersiones Hammonius appellauit ęquipollentias: Hęc enim propositio necesse est

Dictum in ppositione necessaria q̃d sit.

ęquipollẽtię

E nullum B esse A, conuertitur, ergo non contingit aliquod B esse A: Verum de his postea. Sin autem considerentur, quo ad dicta, cum dicta sunt propositiones vniuersales vel particulares, affirmatiuæ, vel negatiuæ. ideo eodem modo conuertuntur, vt illæ de inesse: & de conuersione harum penes dicta loquitur nunc.

Nam, si necesse est A quidem nulli B inesse, necesse est & B nulli A inesse. Si enim alicui cõtingit, & A alicui B continget vtiqꝫ.

Quod negatiua necessaria cõuertitur terminis.

Com. 19. Positis regulis, nunc illas probat. primo, pbat primã, s. ꝙ vniuersalis negatiua conuertatur vniuersaliter. vt si necesse est nullum B esse A, necesse est nullum A esse B. cuius regulæ probatio multifariam fieri potest. Primo modo supponendo tanq̃ posterius declarandum, contingẽtem particularem particulariter conuerti. vt si cõtingit aliquod B esse A, cõtingit aliquod A esse B. Tunc hac suppositione stante, Quęratur vtrũ sequatur, necesse est nullum B esse A, ergo necesse est nullũ A esse B. siquidẽ enim sequitur, ergo regula bona. sin autem non sequitur, detur oppositum: & erit, non necesse est nullum A esse B. Sed hæc æquipollet illi, contingit aliquod A esse B: Tunc vltra, contingit aliquod A esse B: igitur cõtingit aliquod B esse A, per suppositionem, qua diximus contingentem particularem affirmatiuam cõuerti in parte. Sed hoc est antecedentis contradictorium: ergo conuersio bona est. Sed hæc deductio petit principium, & cõmittit circulũ. Principium quidem petit, quia procedit per ignota: nõ enim adhuc patet quomodo conuertitur particularis, ppositio affirmatiua contingens. Cõmittit vero circulũ, quia conuersio particularis affirmatiuæ contingentis, pbabiť per conuersionẽ vniuersalis negatiuæ necessariæ.

Prima.

F

G

Refutatio primi modi.

Auerroes vero alio modo hanc regulam probat. supponit enim possibile esse, quo posito inesse, nullum sequitur impossibile. tunc probat regulam. Si non sequiť, necesse est nullum B esse A, ergo necesse est nullum A esse B, sequetur oppositum per principium omnium bonarũ consequentiarum regulatiuum. Sequitur igitur, non necesse est nullum A esse B: sed hoc ęquipollet illi, contingit aliquod A esse B, per regulam æquipollentiarum: ergo sequetur, aliquod A contingit esse B. sed per suppositionẽ, ponatur inesse, tunc aliquod A est B: sed per regulam illarum de inesse, sequitur, aliquod A est B: igitur aliquod B est A. sed hoc repugnat illi, necesse est nullum B esse A: igitur bona fuit conuersio. Aristoteles ergo non per cõuersionem contingentis, sed per positionem contingentis inesse regulam intendit probare: & sic non argumentatur per ignotum. Quæ probatio nõ videtur conueniẽs. primo, quia verbis Aristotelis non potest conuenire.

Deductio Auerro.

H

Præterea etiam vtitur ignoto, vtitur enim definitione contingentis, quæ nondum patet. Præterea hic syllogismus non ducit ad oppositum antecedentis, sed ad repugnans: non enim hæc contradicunt, necesse est nullum B esse A, & aliquod B est A. Quia licet illæ repugnẽt, atqꝫ incõpossibiles sint, contradictoriæ nõ sunt. In iuuẽta diximus aliter, ꝙ s. vl'is negatiua necessaria, s. hæc, necesse

Deductio fuit i lu

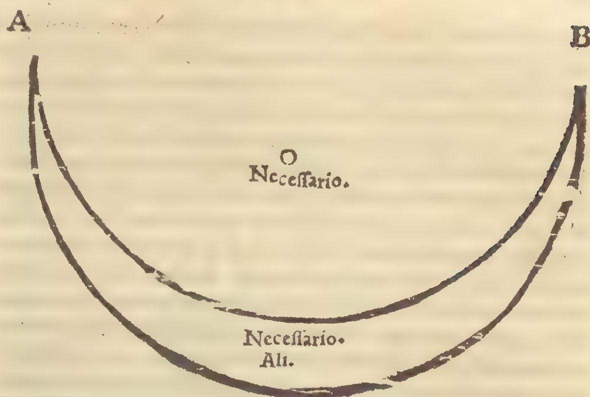
cesse est nullum B esse A, habet duas oppositas: Alteram solum penes dictum, vt necesse est aliquod B esse A, alteram penes dictum & modum, videlicet contingit aliquod B esse A, vt libro de Interpretatione dictum est. Hac suppositione stante, vel dicta conuersio valet, vel non valet: si valet, ergo regula bona. sin autem non valet, detur oppositum de dicto, & erit, necesse est aliquod A esse B, sit istud c. & argumentor expositorie, hoc demonstrando, c necesse est a: est enim vnum eorũ, quæ sunt A. Hoc demonstrando idem c. per te, necesse est esse b. igitur necesse est aliquod b esse A: quod est contradictorium antecedenti, saltem quo ad dictum. Hæc probatio licet sit vtilis, tamen non est ad verba Aristo. Aristoteles enim simpliciter sumit oppositum propositionis necessariæ: quia illud sumit per negationem propositam toti, quæ negatio præposita ponit oppositum de dicto, & de modo. Melius ergo dicamus, ꝙ, si non sequitur, nullum B necesse est esse A: ergo nullum A necesse est esse B, sequitur oppositum: detur ergo, & erit, non necesse est nullum esse B: sed hæc æquipollet huic, contingit aliquod A esse B: ergo, si illud non sequitur, sequetur, contingit aliquod A esse B: sit illud A, quod contingit esse B, ipsum C: tunc expositorie argumẽtor, Hoc demonstrando, C est A: hoc idem demonstrando, per te contingit esse B: ergo expositorie, contingit aliquod B. esse A: quod est oppositum primæ oppositionis. Vnde dic, nam, si necesse est A quidem nulli B inesse, ita vt necesse sit nullum B esse A: necesse est & B nulli A inesse, ita vt sit necessaria illa, necesse est nullum A esse B. Si enim (vt inquit) alicui contingit, ita vt contingat aliquod A esse B, sit illud supple C: & sequetur per syllogismum expositorium, vt A alicui B contingat vtiꝗ: & sic continget aliquod B esse A: cuius oppositum dicebatur. Et licet hæc probatio sit colorata, fortasse non valet, vt videbitur, quando dabimus regulas syllogismorum de contingenti, vel regulas syllogismorum mixtorum ex altera contingenti, & altera de inesse. Vsꝗ ergo ad illud tempus probatio differatur. Dico ergo, quòd Aristoteles supponit hanc consequentiam valere, contingit aliquod A esse B: ergo contingit aliquod B esse A. Supponit aũt hanc partim ex dictis, partim ex principijs regulatiuis consequentiarum, quæ sunt nota ex terminis. Ex dictis quidem, quia supponit hanc esse bonam consequentiam, aliquod A est B: ergo aliquod B est A, vt per conuersionem patet. Ex principijs vero regulatiuis consequentiarum, quia supponit, quòd, quando ad antecedens contingens sequitur consequens contingens. Ergo si sequitur, aliquod A est B, aliquod B est A, Sequetur contingit aliquod A esse B: ergo contingit aliquod B esse A. Supponendo ergo illam consequentiam esse necessariam contingit aliquod A esse B: ergo contingit aliquod B esse A: ex opposito consequentis deducit oppositum, & sic regula bona. Cum tu dicis Aristoteles ergo vtitur conuersione particularis affirmatiue contingentis: ergo vtitur ignotis & committit circulum. Dicendum, quòd vtitur conuersione illius non ea ratione, qua est conuersio illius. sed ea ratione, qua est consequentia necessaria, & sic non committit circulum: quia vero vtitur consequentia illa partim ex dictis, partim per principia regulatiua consequentiarum, quæ nobis nota sunt naturaliter, ideo non vtitur ignotis, sed notis.

Refutatio.

Qualis deductio.

Verior deductio.

Si autem ex necessitate A omni vel alicui B inest, & B alicui A necesse est inesse. Si enim non ex necessitate inest, neꝗ vtiꝗ A alicui B ex necessitate inerit.

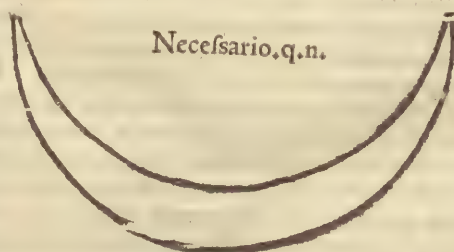

Quod vni[...] affirmatiua & Particula[...] ris, in parte cõuertãtur.

Com. 20.

Simul secundam & tertiam regulam probat. nam, si necesse est omne B esse A: ergo necesse est aliquod A esse B. quia, si non sequitur, detur oppositum: & primo de dicto: & erit, necesse est nullum A esse B: sed per primam regulam, sequitur, ergo necesse est nullum B esse A: & sic habetur oppositũ primæ, ergo regula bona. Vel secũdo detur simpliciter oppositum, & erit, contingit nullum A esse B: ponatur inesse, & erit, nullum A est B: sed per regulam illarum de inesse sequitur, ergo nullum B est A: ergo ex opposito consequentis sequitur repugnãs primo antecedenti: quare regula bona. Tertio deduci potest supponendo hanc consequentiam esse necessariam, contingit nullum A esse B: ergo contingit nullum B esse A: & quidem non quo conuersio est, sed quo est consequentia necessaria partim nota ex regulis cõuersionum illarum de inesse, partim ex principio illo regulatiuo bonarum consequentiarum, s. ꝙ, si ad antecedens esse sequitur consequens esse, ad antecedens possibile sequitur consequens possibile: ergo, si sequitur, nullum A est B ergo nullũ B est A necessitate conuersionis, necessitate principij regulatiui sequet̃, possibile est nullum A esse B: ergo possibile est nullum B esse A: & sic deductio patet. Supponit ergo illam conuersionem, non quidẽ qua conuersio est, sed qua est necessaria consequentia.

Particularis vero priuatiua non conuertitur, ꝓpter eandẽ causam quã et supra diximus.

Particularis negatiua de necessario nõ cõuertif.

Com. 21.

Vltima regula est, ꝙ particularis negatiua non conuertitur ꝓpter eandem causam propter quam & supra diximus particularem negatiuam de inesse non conuerti: hoc est propter instantiam. Non enim sequitur, necesse est aliquod B non esse A, ergo necesse est aliquod A nõ esse B: termini sunt B animal, A homo, vbi patet non sequi necesse est aliquod animal nõ esse hominem: igitur necesse est aliquem hominem non esse animal. Hæc habemus ab Aristotele de conuersionibus necessariarum.

Sed contra has regulas fieri solent instantiæ. & primo contra conuersionem vniuersalis affirmatiuæ. Quia nõ sequitur, necesse est omne grammaticum esse animal. ergo necesse est aliquod animal esse grãmaticũ. Præterea nec sequitur, necesse est omne creans esse deum. ergo necesse est deum esse creantem. Contra vero conuersionem particularis affirmatiuæ fiunt instantię: quia non sequitur, necesse est aliquod nauigans esse animal: ergo necesse est aliquod aĩal esse nauigans. Nec sequit̃, necesse est aliquod ridẽs esse hominem: ergo necesse est aliquem

aliquem hominem esse ridentem. Præterea non sequitur, imposſibile eſt omne animal eſſe hominẽ: ergo imposſibile eſt aliquẽ hominẽ eſse animal. Et tamen impoſſibile & neceſſarium idem eſt. Quòd vniuerſalis negatiua non conuertatur, probo: quia nõ ſequitur neceſſe eſt nullũ B eſſe A. ergo neceſse eſt nullum A eſſe B. Quia ſtat illam propoſitionem, quæ eſt antecedens, nullum B eſt A, eſſe, nulla alia propoſitione exiſtente: & ſic ſtat illam eſſe, quæ eſt antecedens, conſequẽte non exiſtente: ergo conſequentia non fuit bona. In hac diſputatione primo diſputabimus Sorticolarum poſitiones: Secundo veniemus ad peripateticos. Circa primum ſunt pro modo duæ opiniones Sorticolarũ. Prima opinio conſtituit duas ſuppoſitiones. quarum prima eſt, ꝙ reperiuntur quidam modi, qui poſſunt propoſitionem facere aliquãdo de ſenſu diuiſo, aliquando de ſenſu compoſito: vt iſti, neceſſarium, poſſibile, ſiue contingẽs, & imposſibile, & cæteri id genus. tales ſunt quicũꝗ poſſunt eſse ſubiecta, vel prædicata propoſitionum, & poſsunt aduerbialiter teneri. vtpote quicunꝗ apti ſunt verificari de aliqua tota propoſitione, vt propoſitio, vel de dicto æquiualenti illi ꝓpoſitioni. Appellant dictam orationem infinitam (vt deum eſse) vel hominem currere: propoſitio vero huic æquipollens, eſt talis propoſitio, deus eſt. Secunda ſuppoſitio eſt, ꝙ huiuſmodi modi pñt facere propoſitionem de ſenſu compoſito, & propoſitionem de ſenſu diuiſo. Faciunt quidem propoſitionem de ſenſu compoſito, cum nominaliter ſumpti, accipiuntur vt ſubiecta vel prædicata propoſitionum reſpectu ſuorum dictorum, vt in hac, poſsibile eſt Socratem currere, vel Socratem currere eſt poſsibile: In prima enim modus nominaliter ſumptus eſt ſubiectum: & dictum propoſitionis etiã nominaliter ſumptum eſt prædicatum, In ſecunda dictum propoſitionis nominaliter ſumptũ eſt ſubiectum: & modus ſimiliter nominaliter ſumptus eſt prædicatum. Faciunt vero propoſitionem de ſenſu diuiſo, cum modus aduerbialiter intelligitur cum verbo, quaſi modificans inhærentiam prædicati ad ſubiectum. vt ſi dicatur, hominem poſsibile eſt currere, vel homo contingẽter currit: vel deus neceſsario eſt, vel deum neceſse eſt eẽ. Vbi licet modus accipitur vt nomen, nõ tamẽ ſm intellectũ intelligitur niſi aduerbialiter tanꝗ verbi affectio, vel determinatio, hæc de ſuppoſitionibus. Secundo videndum eſt de differentijs harum propoſitionum, de quibus Heſberus, & complures alij multa fabulantur. nos vero eas aſsequemur, quę noſtro propoſito deſeruiunt. Prima ergo differẽtia eſt ꝙ propoſitio de ſenſu compoſito affirmatiua non eſt modalis, ſed de ineſse. propoſitio vero de ſenſu diuiſo ſola eſt modalis. Primam partem ꝓbant: quia eſt de ſimplici inhęrentia prædicati ad ſubiectũ. In hac enim propoſitione, Socratem currere eſt poſsibile: ita ſimplici inhærentia, Ille terminus poſsibile prædicatur de illo dicto, Socratem currere, vt in hac homo eſt animal, ille terminus animal pręd icat̃ de homine. ergo ſicut altera eſt de ineſse, ita & altera. Ex quo ſequitur, ꝓpoſitionem negatiuam de ſenſu compoſito, eſse præciſe de non eſse, vt deum eẽ non eſt neceſſarium: hæc eſt præciſe de non ineſſe. Secundam partẽ etiam probant, quia ꝓpoſitio de ſenſu diuiſo non ẽ de ſimplici inhærentia p̃dicati ad ſubiectum, ſed de inhærentia modificata p aliquem illorum modorum aduerbialiter conceptorum. Ex hac differẽtia ſequitur hanc conſequentiam non valere, in hac propoſitione eſt modus: ergo eſt modalis, ſed oportet addere, ꝙ in ea ſit modus, qui nec ſit ſubiectum, nec prædicatum propoſitionis: tunc enim erit modalis. nec valet, in hac propoſitione eſt modus qui facit propoſitionẽ de ſenſu compoſito: ergo eſt modalis: ſed oportet addere, ꝙ in eſſe ſit modus, qui nec eſt ſubiectum, nec prædicatum. Vbi autem ita ſit, tunc non faciet propoſitionem de ſenſu compoſito, ſed modificabit verbum, ac inhærentiam prædicati ad ſubiectũ ergo propoſitio dę

De modalibus. 1. opinio.

Prima differentia.

E ſenſu diuiſo ſola erit modalis. Secunda vero differentia eſt: quia propoſitio de ſenſu compoſito affirmatiua aſſerit atꝗ infert ſuum dictum eſſe cum dictum fuerit ſubiectum, & propoſitionem quæ illi dicto æquipollet. At propoſitio de ſenſu diuiſo nec affirmatiua, nec negatiua infert orationem infinitiuam eſſe, vel propoſitionẽ illi ęquiualẽtem, ſed ſi eſt affirmatiua, poteſt inferre ſuũ ſubiectum eſſe. Prima pars patet, quia ſequitur, hominẽ eſſe animal eſt neceſſarium: ergo hominem eſſe animal eſt. Similiter ſequitur, hominem eſſe animal eſt neceſſarium: ergo talis propoſitio, homo eſt, animal eſt. Cauſa eſt quia, cum ſit de ineſſe affirmatiua de tertio adiacẽte, infert illã de ſecundo. Sequitur enim, homo currit, ergo homo eſt. Ergo ſimiliter ſequetur hominem currere eſt neceſſarium: ergo hominẽ currere eſt: quia totum illud dictum erat ſubiectum. & cũ illi dicto æquipolleat hæc propoſitio, talis propoſitio homo currit, ſequetur, hominem currere eſt neceſſarium: ergo talis propoſitio homo currit, eſt. Diximus quando propoſitio de ſenſu cõ-

F poſito fuerit affirmatiua, quia ſi ſit negatiua, non oportet: quia negatiua de tertio adiacẽte non infert affirmatiuam nec negatiuam de ſecundo. Diximus quando dictum eſt ſubiectum, quia quando eſt prædicatum, non oportet. Non enim ſequitur, neceſſarium eſt non hominem eſſe animal: ergo hominem eſſe animal eſt, vel hominem eſſe animal non eſt. quia ſtare poteſt oppoſitum vtriuſꝗ conſequentis cum antecedente. Secunda vero pars eſt perſpicua: non enim ſequitur, hominem poſſibile eſt currere, vel homo contingẽter currit: ergo hominẽ currere eſt. vel ergo talis ꝓpoſitio, homo currit, eſt: quia antecedens eſt verum nulla propoſitione exiſtẽte. Bene tñ ſi fuerit affirmatiua infert ſm quoſdam ſuum ſubiectum eẽ: Sequitur enim, homo contingẽter currit, ergo homo eſt: de hoc tamẽ eſt quæſtio, ſed non curo: quia eſt extra principale noſtrum intentum. Satis eſt enim accipere, ꝙ propoſitio de ſenſu compoſito affirmatiua, cum

G dictum eſt ſubiectum aſſerat & illud eſſe: propoſitionẽ quæ eſt illi ęquiualens. Tertia differentia eſt, ꝙ propoſitio de ſenſu compoſito eſt cuius ſubiectum, & prędicatum dicti ſimul ſunt apta verificari de eodem, ſi fuerit affirmatiua, vel ſimul negari ſi fuerit negatiua. Et ꝓpter hoc eſt falſa hæc, album eſſe nigrum eſt poſſibile. Quia album, & nigrum non ſunt apta ſimul verificari de eodem. Hęc autem vera, album non eſſe nigrum eſt poſſibile, quia album, & nigrum ſimul negantur de eodem: & hac ratione dicitur de ſenſu compoſito. Propoſitio vero de ſenſu diuiſo eſt, cum ſubiectum & prędicatum non ſunt apta ſimul affirmari vel negari de eodem, ſed pro diuerſis temporibus ad bonum ſenſum. Vnde hæc eſt vera, album poteſt eſſe nigrum, vel contingit eſſe nigrum: quia quod vno tempore eſt album, alio tempore erit vel poteſt eſſe nigrum. Similiter hæc eſt falſa, album non contingit eſſe nigrum. Quia eſſet ſenſus, idem pro diuerſis temporibus non poſſe eſſe album & nigrum. &

H propter hãc cauſam appellatur hæc de ſenſu diuiſo. hæc de differẽtijs. Tertio videndum eſt ſm hanc poſitionem de quãtitate propoſitionum de ſenſu compoſito: quoniã de quantitate propoſitionũ de ſenſu diuiſo, nulla eſt difficultas, cum omnes illæ ſint quantæ determinatione eorum, quæ ſunt ſubiecta in eis. Pro quantitate ergo ſupponunt dictum in talibus propoſitionibus eſſe terminũ cõmunem, ſaltem ad ſeipſum & ad quodlibet ſibi conſimile, vt hoc dictum, deum eſſe, eſt terminus cõmunis ad ſeipſum in voce, & ad quodlibet ſibi ſimile in voce, vtpote ad aliud ſibi ſimile in voce tua, & in voce Marci, & in voce Platonis, & ſic ad omnia talia, quæ ſunt in voce alicuius illud dictum proferẽtis. Simili ratione modus materialiter ſumptus eſt terminus ad ſe ipſum in voce, & ad quodlibet ſibi conſimile in quacunꝗ voce: & ita ſi ſumantur in ſcriptis ſimiliter ſunt termini cõmunes ad ſe ipſos: & ad quodlibet termino conſimiles in ſcriptis.

Secunda differentia.

Tertia differentia.

Vnde dicitur ꝓpoſitio de ſenſu cõpoſito & diuiſo.

De quãtitate.

Materialiter ſumptum.

scriptis. Tūc dicunt propositionem de sensu composito esse vniuersalem, cuius eius subiectum signo vniuersali determinat, vt hęc, omne Deum eē est necessarium, vbi ille terminus complexus Deum esse, supponit materialiter pro se, & quodlibet sibi consimili. Hæc est particularis, quoddam Deum esse est necessarium: quia ille terminus Deum esse, supponit materialiter disiūctiue pro se, vel quolibet sibi consimili. Hæc est indefinita, Deū esse est necessarium: quia ille terminus Deum esse nullo signo determinatur, cum sit cōmunis. Hæc est singularis, hoc Deum esse est necessarium: demonstrato illo, qđ est in libro tuo scriptum. Sed dices quanta est hæc, nullum hominem currere est necessarium. Dicendum ꝙ si illud signum, Nullum, determinat totam propositionem, hæc est vniuersalis negatiua: cuius sensus est, nulla talis propositio, homo currit, est necessaria. si determinat illum terminum hominem, tunc erit indefinita: quia est sensus, talis propositio, nullus homo currit, est necessaria. Ex quibus sequitur, ꝙ propositio, quæ æquipollet dicto propositionis de sensu composito, debet designari per hoc relatiuum talis affectum, sicut dictum afficitur. Vt si dictum vniuersaliter afficeretur, illud relatiuum talis debet etiam vniuersaliter affici. Exemplum, omne Deum esse est necessarium. Propositio huic æquiualens est, omnis talis propositio, Deus est, est necessaria. Similiter, si dicatur, quoddam Deum esse est necessarium, ꝓpositio huic æquiualens erit, quædā talis prositio, Deus est, est necessaria: & similiter in alijs. Causa est, quia, si demonstraretur per pronomen demonstratiuum, nō semper æquiualeret, sed solum fieri potest, quando propositio de sensu composito esset singularis. vnde æquiualens huius, hoc Deum esse est necessarium est, hęc propositio, Deus est, est necessaria: vel hæc talis ꝓpositio, Deus est, est necessaria. Alia positio Sorticolarum differt ab hac. primo, quia vult propositionem de sensu composito solum esse, cum modus prædicatur, vt in hac, Deum esse est necessarium. Cuius ratio est, quia modus verbo assimilatur, quod semper tertio loco adiacet ꝺm Aristotelem: cum vero ponitur à parte ante siue prope verbū, siue in principio, tunc semper (vt aduerbium intelligit) & facit propositionem de sensu diuiso modificando inhærentiam prædicati ad subiectum. Secundo, quia volunt omnem propositionem de sensu composito esse singularem, probant: quia dictum non supponit nisi pro seipso discrete. non enim habet ab aliquo, vt supponat materialiter, cum nullus terminus secundæ intentionis sit, qui ipsum ad talem suppositionem limitet. ex quo patet, omnem talē propositionem, omne Deum esse est necessarium, esse impropriam, sicut illam, omnis Niphus currit: & sic de cæteris alijs. Patet secundo, dictum propositionis de sensu cōposito æquipollere vni ꝓpositioni singulari, quæ præcise idem significet, quod illud dictū. vnde hæc, Deum esse æquipollet huic propositioni, quę est, Deus est, quæ præcise significat illud dictum Deum esse. vnde hæc propositio, Deum esse est necessarium, ęquipollet huic, hæc propositio, Deus est, est necessaria: quæ præcise significat Deum esse, & nihil plus, neq; minus. Ex differentia harum opinionum patet, ꝙ ꝺm primam opinionem propositio de sensu composito aliquā do resolubiliter, aliquando exponibiliter probatur, vt vtar verbis eorum. Hæc enim, omne Deum esse est necessarium sic exponitur, Deum esse est necessarium, & nihil est Deum esse, quod non sit necessariū: ergo omne Deum esse est necessarium. Hæc vero resoluitur, quoddam Deum esse est necessarium, quia hoc est necessarium, hoc est Deum esse, ergo quoddam Deum esse est necessarium. Secundum vero positionem secundam, ꝓpositio de sensu composito probatur officiabiliter, vt vtar verbis eorum: vtpote per suam æquiualentem hoc pacto, Deum esse est necessarium: hæc ꝓpositio, Deus est, est necessaria, quæ præcise neque plus, neque minus significat, nisi Deum esse: ergo Deum esse est necessarium. Verum licet hæ opiniones differant, omnes conueniunt, ꝙ propositio affirmatiua de sensu composito, cuius dictum est subiectum, asserit suum dictum esse, & propositionem illi æquiualentem. hęc de pręmissis.

Obiectio. Solutio.

Opinio Sorticolarum.

Propositio de sensu composito dupliciter ꝓbatur, iuxta primā opinionem.

Propositio de sensu cōposito officialiter probatur.

A

Nunc superest venire ad conuersiones. Primo ergo respondēt ad conuersiones propositionum necessariarū de sensu composito secundum se totas, Secundo ad conuersiones talium quo ad dicta. Tertio ad conuersiones taliū de sensu diuiso. De primo, qui tenēt propositionem necessariam de sensu composito esse de sensu composito, quando modus vel sequitur, vel præcedit, asserunt tales propositiones ꝺm se totas conuerti, vt conuertuntur illę de inesse, in quibus non ponitur aliquis modus. Probant, quia istæ sunt de inesse, sicut illæ: & sunt vniuersales, particulares, vel indefinitæ, aut singulares, sicut illæ. igitur conuertuntur sicut illæ. Hęc enim vniuersalis affirmatiua, omne Deum esse est necessarium, conuertitur particulariter, ergo quoddam necessarium est Deum esse. Similiter hæc particularis affirmatiua, quoddam Deum esse est necessarium, cōuertitur, ergo quoddam necessarium est Deum esse. Vel cōuersiones fieri possunt hoc modo, omne Deum esse est necessariū: ergo quoddam necessarium est talis propositio, Deus est. similiter quoddam Deum esse est necessarium, ergo quoddam necessarium est talis propositio, Deus est. Simili ratione vniuersalis negatiua conuertitur, nullū hominem currere est necessarium: ergo nullum necessariū est hominem currere: vel nullum necessarium est talis ꝓpositio, homo currit. Secunda vero positio dicit tales ꝓpositiones ꝺm se totas non posse conuerti, quia tunc argumentum esset à propositione de sensu composito ad propositionem de sensu diuiso, vel econtra. In quo argumento est cauillus figuræ dictionis. quia conuersa est de sensu composito: conuertens vero de sensu diuiso. Ergo tales propositiones ꝺm se totas non possunt conuerti.

De ꝓpositionibus talibꝫ secundum se totas.

B

C

De conuersionibus vero earū, quo ad dicta concordāt: asserunt enim ꝙ tales propositiones, quo ad earum dicta conuertantur, sicut illæ de inesse, modo supponatur in antecedente constantia consequētis, vel constantia ꝓpositionis, pro qua supponit dictum consequētis. Vnde sequitur B esse A, est necessariū: & talis propositio, A est B, est: Ergo, A esse B, est necessarium. Similiter sequitur, omne B esse A, est necessariū: & talis propositio, quoddam A est B, est: ergo quoddam A esse B, est necessarium. Similiter sequitur, nullum B esse A, est necessarium. & talis propositio, nullum A est B est: ergo nullum A esse B, est necessarium. Causa vero huius conditionis est: quia oīs propositio de sensu composito asserit suum dictum eē, & propositionem pro qua supponit, vel æquiualentem illi dicto. ergo, nisi addatur constantia consequētis, vel propositionis, pro qua supponit dictum consequētis, cōsequētia non valebit. non oportet hoc obseruari in propositionibus de inesse, in quibus non ponitur modus: quia nulla propositio de inesse, in qua non ponitur modus, asserit suum dictum esse, vel propositionem pro qua supponit suum dictum. Qūo vero conuertantur necessarie de sensu diuiso. Respondent. & primo de affirmatiuis. dicunt enim affirmatiuam vtranq; conuerti in particularem contingentem. Sequitur enim omne grāmaticum necesse esse hominem: igitur contingit aliquē hominem esse grammaticum: quia, si non sequitur, sequetur oppositum: oppositum est, non contingit aliquē hominem esse grammaticum. hęc vero ęquiualet illi, necesse est nullum hominem esse grammaticum: sed hæc conuertitur, necesse est nulllum grammaticum esse hominem: quæ opposita antecedenti est. Necessaria vero negatiua conuertitur in terminis, quia sequitur, nullum B necesse est esse A: ergo nullum A necesse est esse B. probatur per syllogismum contradictionis, vt prima. At si sint modales de sensu diuiso, in quibus modus est ipsibile

De talibus quo ad dicta

D

Quomodo conuertātur necessarię de sensu diuiso.

bile vel non necesse, sunt cōuertēdę vt conuertunt ęquiualentes, vt imposibile est omne B esse A, valet hanc, necesse est nullum B esse A: modo hæc conuertitur in terminis. Similiter non necesse est nullum B esse A, valet hanc, contingit aliquod B esse A. Modo hæc cōuertitur in parte. Hæc Sorticolæ de necessarijs propositionibus. Sed in hac positione sunt tot errata, quot verba. Ideo percurrendo omnia eorum dicta, Circa primam eorum suppositionem errant, cū dicunt esse quosdam modos, qui faciunt propositionem aliquando de sensu diuiso, & aliqñ de sensu composito. Quoniam alij peritiores dixerūt tales modos non facere aliquando propositionem de sensu composito, & aliqñ de sensu diuiso. Dicunt enim φ ꝓpositio, vbi ponuntur tales modi, semper est distinguenda fm duplicem sensum, s. compositum, & diuisum, vt sumunt ab eo textu, qui ponitur Primo Elenchorum.

Confutatio. i. suppositionis seu primi erroris.

Cap. 3. Propria opinio.

Ego vero dico hos modos nō facere ꝓpositionem de sensu composito vel diuiso. Nec facere propositionē distinguibilem, quo tales modi sunt, cuius probatio patebit infra. Præterea secunda eorum suppositio est etiam fictio, cum dicunt tales modos facere sensum compositū propositionis, cum subijciuntur, aut prædicātur: sensum diuisum vero, cum mediant. Peritiores quidam negant hanc suppositionem, quia tales modos dicunt facere ꝓpositionem distinguibilē vbicūq; ponuntur, siue à parte subiecti, siue à parte ꝓdicati, siue à parte verbi, alioquin nulla esset necessitas ponendi regulam scribendi huiusmodi sophismata. Ego vero dico tales modos, quo tales modi sunt, nec facere propositionem de sensu diuiso, nec composito, nec multiplicem. hanc enim suppositionem ipsi fecerunt, & non probarunt: nec sunt tantæ auctoritatis vt eis sine ratione credatur. Tertio errant cum dicunt, propositiōes de sensu composito, in quibus ponūtur tales modi, esse de inesse: quia fm Aristotelem & omnes eius interpretes propositio de inesse est ꝓpositio contingens posita inesse siue posita in actu. vt supius fuit dictum. Modo nulla talis est huiusmodi. Quarto errant quia fm peripateticos propositio necessaria, quæ est re & modo necessaria, est semper de modo necessaria, vt modus intelligitur aduerbialiter, licet proferatur nominaliter. Vbi enim acciperetur nominaliter, tunc necessarium idem esset quod res vel ens necessarium. & sic facit propositionem coniunctiuam fm Hammoniū. Vnde dicere necessarium est Deum esse, vt necessariū accipitur pro re necessaria, est sensus, res necessaria est, φ Deus sit. Similiter res contingēs est, φ homo curret. Propterea, si modus necessarium, debet esse signū vel nota propositionis necessariæ, debet intelligi aduerbialiter. Sic enim (vt vtar verbis eorum) est syncategorema propositionis necessariæ. Quinto isti non intelligunt quid sit sensus compositus propositionis, & quis sit diuisus, & quid sit aliquem terminum compositæ, & diuise intelligi vel quid sit propositio distingui fm φ aliquis terminus in ea potest diuise & cōposite intelligi. omnis enim propositio, si sit affirmatiua, est de sensu diuiso, & priuatiua ꝓdicationis prædicati de subiecto. Vnde necessaria, cōtingens, de inesse omnis, si est affirmatiua fm peripateticos, est de sensu composito, & prędicatiua: oīs vero propositio, si sit negatiua, est de sensu composito, & prędicatiua, siue cōpositiua: si autem est priuatiua, est diuisiua, & de sensu diuiso: propositio vero distinguibilis ratiōe alicuius termini est, in qua ponitur terminus, qui potest composite & diuise intelligi. Termini vero, qui intelliguntur in propositione aliquando composite, aliquando diuise, sunt termini denominatiui, quos Neoterici appellant concreta accidentalia, vt album, grammaticum, nauigans, philosophum, & id genus. Quoties ergo tales denominatiui termini ponuntur subiecta propositionum, semper possunt intelligi composite, & diuise. vt patet primo Elenchorum de illo termino scribentem. & hoc tam in propositionibus de inesse, q̃ in propo-

Propria positio.

Confutatio tertii erroris.

Quartus error.

Quintus error.

E sitionibus contingentibus, q̃ in propositionibus necessarijs. Album est pomum potest distingui fm compositionem, quia album intelligitur composite, & sic est falsa: quia est sensus subiectum album, vt album, est pomum. Et potest distingui fm diuisionem, qua intelligitur albū pro subiecto solum, & est vera: qua vero intelligitur pro qualitate erit falsa. Quare hæc est distinguenda, sicut illa, necesse est album esse pomum. non ratione modi, sed ratione subiecti concreti. Hoc pacto. Aristoteles distinguit illum terminum scribentem Primo Elenchorum, contingit scribentem non scribere, & non scribentē scribere. Non enim distinguit illam ratione modi quod est contingens, sed ratione illius termini, qui est denominatiuum. Ex quibus sequitur signa hæc necessarium, contingens, possibile, cum sint notę propositionum, non facere ratione sui propositionem distinguibilem de sensu diuiso, vel composito. si enim aliqua ꝓpositio est necessaria, quia subiectum est per se aliquid prædicati, vt hæc,

F homo necessario est animal, hæc propositio nec est multiplex, nec distinguenda: verum quia est affirmatiua, est compositiua de sensu composito, si autem propositio fuerit, cuius subiectum est terminus denominatiuus, est distinguibilis. Hæc enim propositio necessario nauigās est animal, potest intelligi dupliciter composite. & diuise, intelligendo subiectum, & sic non ratione modorum tales ꝓpositiones sunt distinguendæ, sed quando aliquis terminus fuerit denominatiuum quoddam. Hæc de erroribus suppositionum. De regulis vero peripatetici valde differunt ab eis, quia fm Aristotelem, qñ tales ꝓpositiones conuertuntur fm se totas, tales modi sumuntur nominaliter, s. vt necessarium idem sit φ ens necessarium, cōtingens idem, φ ens contingens. sic sumēdo nō sunt conuersiones, sed æquipollentiæ illæ, quas Sorticolæ appellant conuersiones propositionum fm totū. Hæ enim æquipollent, necessaria res est, φ Deus sit, & quod Deus sit, est necessaria res, vt patet per Hammonium

G Secundo de Interpretatione. Similiter hæ æquiualent, necessaria res est, φ nullus homo sit lapis, & φ nullus homo sit lapis, necessaria res est. Quæ Sorticolæ non aduertentes detruduntur in puerilia. Præterea errant in conuersionibus penes dicta, cum dicunt esse addendam constantiam consequētis: hoc est falsum, quia supponit tales propositiones asserere sua dicta esse, & est falsum: quia, si esset verum, solum tunc esset verum, cum acciperentur nominaliter: modo, si sic dicimus, necessaria res est, φ Deus sit, in tali casu non asseritur dictum esse, nec propositionē aliquam esse. vnde hæc additio fabella est. Cum vero loquuntur de illis, vt sunt de sensu diuiso, patet φ non intelligunt sensum diuisum, nec compositum.

Præterea non modo affirmatiua necessaria conuertitur in cōtingentem, sed etiam negatiua & propositio de inesse, quoniā, si ad antecedens esse sequitur consequēs esse, ad antecedens esse sequitur consequens contingēs contingentia cōiter, vt ipsi loquuntur. Et sic ad omnem

H propositionem, ad quam sequitur sua conuertens de inesse, vel de necessario inesse, sequitur illa conuertens de contingenti cōmuniter, quia contingens cōmuniter sequitur ad inesse, & ad necessario inesse. Præterea, ꝓbationes eorum petunt principia, vt patet cōsideranti, probant enim alteram per alteram. Pro dilucidatione ergo dicendū est, φ propositio necessaria, de qua loquit Aristoteles, est illa, cuius subiectum per se est aliquid ꝓdicati, s. aut inferius aut conuertibile, verum est aliqua propositio necessaria, cuius subiectum est terminus denominatiuus, vt necessario grammaticum est animal; & talis, antequam conuertatur, debet distingui fm præceptum peripateticum in libro Elenchorum, facta autē distinctione, tunc sensus verus cōuertatur. Grammaticum ergo potest accipi diuise pro qualitate, & sic est falsa: & si conuertitur, non conuertitur nisi in falsam: & potest sumi pro subiecto, cui inest grammaticæ, quod est illu

Contraria Sorticolarum.

Dilucidatio

illud composite sumere, & sic est vera: ideo sequitur necessario, omne grammaticum est animal, ergo necessario aliquod animal est aliquid quod est grammaticum. Aristoteles ergo loquitur in primis. verum docuit secundas propositiones conuertere in præcepto libri Elenchorum. Sed circa textum dubitat Philoponus, quia Aristoteles hic appellat propositiones negatiuas, in quibus esse negatur, & affirmatiuas, in quibus esse affirmatur. In libro de Interpretatione appellat negatiuas, in quibus modus negatur, & esse: ergo sibi cõtradicit. Laborat Philoponus in hac re. Sed ego breuibus dicerem has opponi posse bifariam. ꝯm modum tantum, ꝯm dictum tantum: & ꝯm totas, s. dictum & modũ. Secundum modum tantum, quoties modi tantum aduersantur, nõ autem dicta, vt necesse est hominem esse animal, & contingit hominem esse animal. Secundum dicta tantum, vt si dicta in quanto & quali aduersentur, non autem modi. Verbi causa, necesse est omne B esse A, necesse est quoddam B non esse A. Secundum se totas vero, cum aduersantur ꝯm modos & dicta: Hoc est in modis, & in quanto & quali: vt hæ necesse omne B esse A, non necesse est omne B esse A: nam hæc secunda virtute negationis pro positæ, æquipollet huic, contingit quoddam B non esse A, vbi modus modo, & quantum quanto, & quale quali opponuntur: & sic loquitur in libro de Interpretatione, & sic tollitur contradictio.

Dubõ.

Solutio.

Cap. 4. De cõtingẽtium ꝓpositionũ cõuersione.

IN contingẽtibus vero, quoniam multipliciter dicitur contingere: (etenim necessarium, & non necessarium, & possibile contingere dicimus.) In affirmatiuis quidem, similiter se habebit ꝯm conuersionem in omnibus. Nam si A omni, aut alicui B contingit, & B alicui A continget vtiq;. Si enim nulli, nec A nulli B. Ostensum est enim hoc prius.

Com. 21.

Hæc de de conuersione necessariarum, nunc de conuersionibus propositionum contingentium regulas intendit proponere. Primo tamen præponit vnam suppositionem, quæ est distinctio eius, quod est contingere. & Albertus, quẽ Culuerbinus imitatur, vult ꝙ Aristoteles velit trifariam contingens dici. Vno modo pro eo, qđ sequitur ad necessarium, quo modo dicere solemus, si Deus est, necessario, contingit Deum esse. Solemus dicere contingit solem oriri, etiam dicimus, contingit solem vel lunam deficere. vbi semper per contingens intelligimus necessariũ. Secundo modo contingere capitur, vt est distinctum contra necessarium, & ad impossibile: & hoc per duplicem negationem. Describitur, quod si nec est necessarium, nec est contingens. vt hominem disputare, & hoc proprie dicitur cõtingens. Tertio modo accipitur pro possibili, quod quidem est genus ad hæc duo. vtrunq; enim contingens est possibile. Sed dices contra hęc, vniuersale non diuiditur contra particulare: non enim genus ponit in numero cum speciebus. non enim solemus dicere animal multipliciter dici, vt aliud sit homo, aliud equus, aliud animal. Culuerbinus defendit Albertũ ex verbis eius: dicens, ꝙ hæc diuisio non est per species, sed per acceptiones diuersas: vnde sensus diuisionis est, ꝙ vna est acceptio contingentis in cõmuni: quæ significatur pro possibile: & ꝙ duæ sint speciales acceptiones eiusdem sub vniuersali acceptione cõtentæ: quæ significatur per verba illa necessarium, & nõ necessarium. Et licet bene defendat quantum ad hoc, tamen videtur mihi, ꝙ Aristoteles ꝯm hanc diuisionem erit diminutus, quia contingere non modo de necessarijs, sed de ipso inesse dicitur. solemus enim dicere de homine currente, ꝙ contingenter currat: modo hoc pręter misisset Aristo. in hac diuisione. Secundo ad nihil videtur vtile tertium membrum. {Pro regulis enim dandis

Contingens sumit tripliciter.

Dubõ cõtra hoc.

Defensio Culuerbini.

Refutatio.

.expositio.

A nihil seruit, ergo oportet dicere ꝙ Aristo. vult bifariam ipsum contingere dici. Vno modo cõmuniter, quod est cõmune ad necessarium, & ad inesse: quæ hic necessariũ appellat, & non necessarium. Et pro contingere ꝓprie, quod est possibile distinctum contra necessarium, & inesse. Quod enim distinguitur contra necessarium, distinguitur contra impossibile: cum impossibile esse idem sit ꝙ necesse non esse. ergo vno modo contingere accipitur cõmuniter, alio modo specialiter inquit {in contingentibus vero, multipliciter dicitur contingere: vno modo cõmuniter, quia & necessarium, & non necessarium, qđ est inesse, contingere dicimus: & sic vno modo dicitur vniuersaliter pro quodam cõmuni ad necessarium, & ad inesse: quod est non necessarium. Et etiam dicimus secundo modo cõtingere possibile, quod est distinctum contra illa: hoc modo exponendo nihil est diminuti, & nihil superflui. Legatur vero textus suspensiue propter verbum quoniam, cuius suspensio terminatur ibi, in affirmatiuis quidem.

Contingere dupl'r sumit cõiter, & ꝓprie.

B Hoc modo exponendo non oportet facere tot dubitationes, quot Albertus & Culuerbinus fecerunt. Quod vero ad necesse est esse, sequatur contingens est esse, probatur. & facio hanc consequentiam, necesse est esse: ergo contingit esse. vel sequitur, vel non sequitur. si sequitur, regula: & suppositio optima: si non sequitur, detur oppositum: oppositum autem est, non contingit esse: Sed quod non contingit esse, non possibile est esse: & quod non possibile est esse, impossibile est esse: & quod impossibile est esse, necesse est non esse. ergo à primo ad vltimum, si detur illud oppositum, si necesse est esse, necesse est non esse: quod est primo oppositum. Eodem potest probari, ꝙ contingens sequatur ad inesse. nam, si homo de inesse currit, ergo hominem contingit currere: quia, si non sequitur, sequetur oppositum. oppositum est, non contingit hominem currere. Tunc vltra, non contingit hominem currere: ergo non possibile est hominem currere: non possibile est hominem currere: ergo impossibile est hominem currere. modo, hoc repugnat antecedenti.

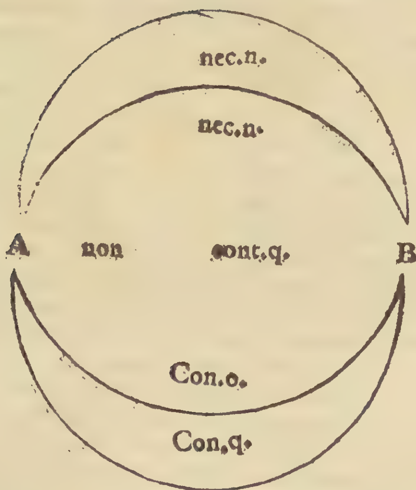
Quod ad necesse esse sequatur cõtingens, hic ꝓbatur.

C Patet ergo, quòd contingere vno modo capitur pro communi & vniuersali quodam ad necessarium, & ad inesse: alio etiam pro speciali, quod distinguitur contra hæc. Hac suppositione stante, de affirmatiuis ponit hanc regulam, quouis modo capiatur contingens, eodem modo propositiones contingentes conuertuntur, sicut illæ de inesse: quia, sicut vniuersalis & particularis de inesse in parte conuertuntur, ita vniuersalis & particularis affirmatiua contingens, quouis modo accipiatur contingens, particulariter conuertuntur. Exemplum, contingit omnem stellam esse ortam: ergo contingit aliquod ortum esse stellam. Similiter, contingit omne album esse dulce: ergo contingit aliquod dulce esse album. vbi patet primam esse re ipsa necessariam, secundam vero re ipsa de inesse. Potest exemplum etiam dari in contingentibus: quia contin-

Regulę.

D git omne amans esse patiens: ergo contingit aliquod patiens esse amans. Aristo. autem probat regulam. quia si contingit omne vel aliquod B esse A, quouis modo accipiatur contingens, contingit aliquod A esse B. nam si non contingit aliquod A esse B, necesse est nullum A esse B. Illa enim æquipollet huic, necesse est nullum A esse B, : ergo necesse est nullum B esse A: quod est oppositum, vt patet deducenti. Inquit. Quoniam supple tu contingere est dupliciter, in affirmatiuis similiter se habuerit secundum conuersionem in omnibus: similiter dico: sicut se habet in his, quæ de inesse, quoniam vniuersalis & particularis vtraq; particulariter cõuertitur. Nam (vt inquit) si A omni aut alicui B inesse contingit: quouis modo contingere intelligatur, & B alicui A continget vtiq;. ergo, si contingit omne B esse A, contingit aliquod A esse B. si enim nulli contingit, etiam A nulli B, continget, vt ostensum est prius.

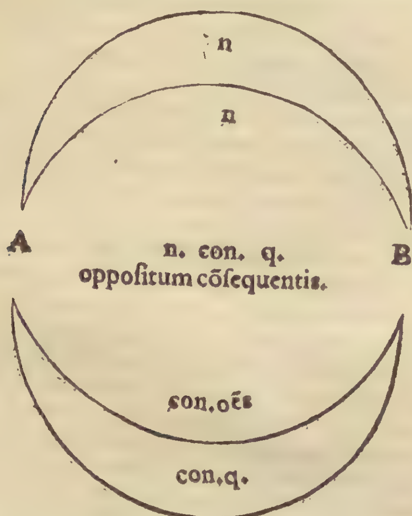
In his

Prima regula vlis affirmatiua contingens conuertit i gte.

Resol. textus ad tres regulas. 1.regula.

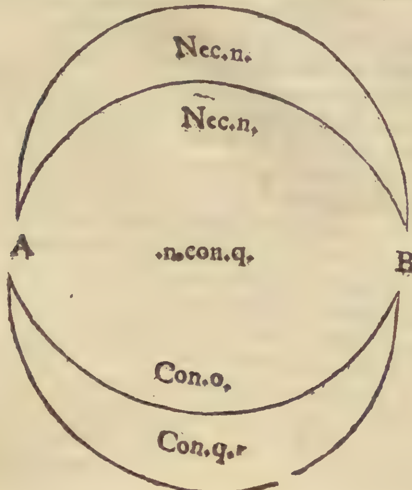
In his verbis Aristo. innuit tres regulas: prima est particularis vel vlis ppositio affirmatiua contingens, quae sm rem est necessaria, conuertit particulariter. Vt si cōtingit omne B esse A, cōtingit aliquod A esse B: quia si nō, detur oppositum: & erit non contingit aliquod A esse B. sed haec equiualet illi, necesse est nullum A esse B: ergo necesse est nullum B esse A: quod est oppositū antecedenti.

Particularis affirmatiua, & vlis contingēs de inesse, particulariter conuertitur.

2 regula.

Secūda regula particularis & vlis affirmatiua contingens, q sm rē est de inesse, cōuertit particulariter. sequit enim, oē B contingit esse A: ergo aliqd A contingit esse B: qa si nō, tūc nullū A necesse est esse B: & arguat (vt prius) Verum haec est differētia, quòd in prima oppositū datū aequiualet ad necesse est nulli inesse, oppositū datum in secunda equiualet ad nulli inesse: & sic vtroq mō valet.

Affirmatiua vtrāq contingens particulariter cōuertitur.

E Tertia affirmatiua vtraq contingens proprie: conuertitur particulariter: quia valet, omne B cōtingit esse A: ergo contingit aliquod A esse B: Si non, detur oppositum & potest dari duplex oppositum. Proprie contingentis, vel quia necesse est omne A esse B, vel quia necesse est nullum A esse B. contingens enim proprie dictum habet duplex oppositū: necesse esse, & impossibile esse. si datur oppositum per necesse esse, tūc oppositum erit, ergo necesse est omne A esse B: sed sequitur, necesse est omne A esse B: ergo necesse est quoddam B esse A: quod est oppositum primae. si detur oppositum per impossibile esse, tunc cum impossibile esse, & necesse non esse idem sit, eius oppositum erit, necesse est. nullum A esse B: sequitur necesse est nullum A esse B. ergo necesse est nullum B esse A: & sic necesse est aliquod B non esse A: quod est alterū oppositū primae. Hae ergo tres regulae parent. 3 regula.

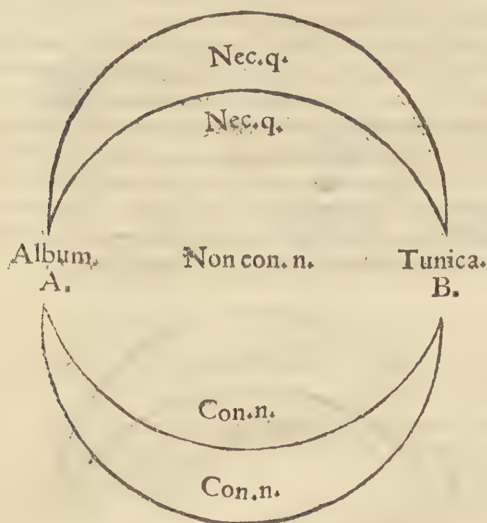
F In negatiuis vero non similiter: sed quaecunq quidem contingere dicūtur, aut ex eo, q ex necessitate non insunt, aut ex eo q non ex necessitate insunt similiter. vt siquis dicat hominem contingere non esse equum, aut album nulli tunicae inesse: horum enim hoc qdem ex necessitate non inest, illud vero non ex necessitate inest. Et similiter conuertitur propositio. si enim contingit nulli homini equum inesse, & hominem contingit nulli equo inesse. & si album contingit nulli tunicae, & tunica contingit nulli albo. si enim alicui necessario, & album tunicę alicui inerit ex necessitate: hoc enim ostensum est prius. similiter autem in particulari negatiua.

G Hactenus de affirmationibus, nunc de negationibus: quarum ponit tres regulas. sumendo contingens communiter. Prima est, sumendo contingens pro necessario non esse, vniuersalis negatiua conuertitur in terminis. Secunda, sumendo contingens pro nō inesse: vniuersalis negatiua conuertit in terminis. Tertia, sumendo contingens vtroq modo particularis negatiua non conuertitur. vnde dicit, in negatiuis vero, non similiter se habet in omnibus, sicut in illis de inesse. nam quę cunq contingere dicunt, aut ex eo q ex necessitate non insunt, vt est aequiualens ad necesse non esse: aut ex eo q non ex necessitate insunt. vt est illud, quod aequiualet ad non inesse, similiter conuertuntur vt ille de inesse: quia vniuersales conuertuntur, particulares non cōuertuntur. Quaecunq vero sunt de contingenti proprio, nō similiter. vt dicemus. Harum exempla sunt, vt siquis hominem contingere non esse equum, siue nullum hominem esse equū dicat, aut album nulli tunicae inesse, hoc est aut nullam tunicam contingit esse albam. Horum (vt inquit) exemplorum, hoc quidem, s. primum ex necessitate non inest, Vt contingit nullum hominem esse equum: quia necessario nullus homo est equus. Illud vero, s. secundum non ex necessitate inest, scilicet contingit nullam tunicam esse albam: quia de inesse nulla tunica est alba. Et similiter conuertitur propositio, quia prima conuertitur, vt vniuersalis negatiua necessaria, secunda, vt vniuersalis negatiua de inesse. Quod prima conuertatur, vt vniuersalis negatiua necessaria, probatur: quia (vt inquit) si contingit nulli homini equum inesse: & hominem contingit nulli equo inesse. Quod vero secunda conuertatur (vt negatiua vniuersalis de inesse. Probat, quia si album contingit nulli Tunicae inesse, & tunica contingit nulli albo inesse. non contentus exemplo, Probat per Syllogismum contradictionis, & inquit: Si enim alicui necessario, hoc est, vt si contingit nullam tunicam esse albam: ergo

Com. 1. regula. Secunda. Tertia.

H

go contingit nullum albū esse tunicam. Quia si aliquod album necessario est tunica, per conuersionem particularis de inesse, cui hæc æquiualet, aliqua tunica necessario est alba, quod est oppositum, vt prius ostensum est.

De particulari vero negatiua in talibus ait, ꝙ similiter particularis negatiua non conuertitur. Ergo si continge re capitur pro necessario non esse, & pro non inesse, vniuersales conuertuntur, particulares vero non conuertuntur. Quid vero sit dicendum, si contingens capitur proprie, in textu sequēti dicemus. Expositiones autem Alberti, & Culuerbini nullatenus verbis Aristote. conueniunt: quoniam male intellexerunt suppositionē.

Epilogus. Hucusque ergo epilogando, patet. Primo, ꝙ necessariæ & vniuersales, & particulares eodem modo conuertuntur sicut illæ de inesse, tam negatiuæ, quàm affirmatiuæ. Particulares vero negatiuæ non conuertuntur, sicut nec illæ de inesse. (Prima con.) secundo patet, quòd contingentes quouis modo sumpto ipso contingere affirmatiuæ omnes eodem modo conuertūtur sicut affirmatiuæ omnes de inesse, quia particulares, et vniuersales particulariter. (Secunda.) Patet tertio, quòd sumpto contingere communiter, vt sequitur ad necessarium, & vt sequitur ad inesse, vniuersales negatiuę omnes vniuersaliter conuertuntur, particulares vero nullo modo conuertuntur. vt dictum est in illis de inesse. (Tertia.) Restat ergo solum videre, quomodo vniuersales siue particulares negatiuæ conuertantur, cum propositiones sunt contingētes proprie, scilicet ipso contingere distincto contra necessarium esse, & contra impossibile esse: nam solum in his est differētia. Hoc autem in sequentibus videbitur.

Quæcunque vero vt in pluribus, & in eo ꝙ nata sunt, dicuntur contingere (secundum quem modum determinamus contingens) non similiter se habet in priuatiuis cōuersionibus. Sed vniuersalis quidem priuatiua propositio non conuertit, particularis vero conuertitur. Hoc autem erit manifestum, quando de contingenti dicemus.

Cōm. 24. Antequam de regulis in negatiuis dicamus, videndum est quid est commune propositionibus de quouis contingenti proprie. deinde videbimus, quot modis dicitur contingens proprie. Tertio ad regulas veniemus.

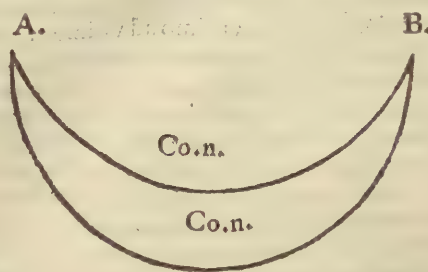
(ōia oībus ꝓōnib⁹ de contingenti proprie.) Quantum ad primum dicendum, quòd quælibet propositio de quauis specie propriꝫ contingentis, dupliciter destruitur, & eius oppositum duas habet veritatis causas. Verbi causa hæc propositio, contingit quoddam A esse B, siue sit de contingenti nato, siue de contingenti ęqualiter, destruitur per necessarium esse illi oppositum in quanto, & per impossibile esse illi oppositum etiam

A in quanto. Verbi causa, quia valet necesse est omne A esse B: ergo non contingit aliquod A esse B. Iterum impossibile est omne A esse B: ergo nō contingit aliquod A esse B. Causa est, quia contingens proprie dicit duplicem negationem, scilicet necessariꝫ, & impossibilis. Patet ergo, ꝙ à qualibet istarum disiunctiue destruitur particularis contingens: sed, quia impossibile esse valet idem, quod necesse nō esse. ergo idem est dicere impossibile est omne A esse B, & dicere, necesse est omne A non esse B. sed hæc æquipollet suæ contrariæ: ergo idem est dicere, necesse est omne A non esse B, & dicere necesse est nullum A esse B. Quæ ratio docet illam propositionem, contingit aliquod A esse B, posse indifferenter destrui pro qualibet harum: sequitur enim necesse est omne A esse B: ergo non contingit aliquod A esse B. similiter sequitur, necesse est nullum A esse B: ergo non contingit aliquod A esse B. Ex quibus vlterius sequitur, ꝙ propositio contingens proprie copulatiue infert contradictoria earum. Sequitur (Corollariū, ꝙ cōtingēs copulatiuæ inferat duo opposita.)

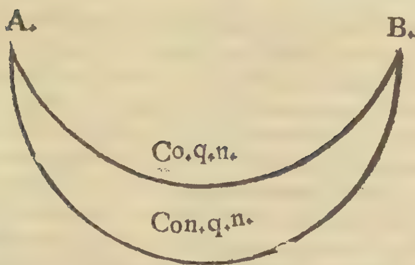
B enim, contingit proprie aliquod A esse B: ergo non necesse est omne A esse B, & non necesse est nullum A esse B. Patet, quia contingens proprie includit duplicem negationem, scilicet necessariꝫ, & impossibilis. Sequitur secundo, quòd contradictoria contingentis proprie habet duas causas veritatis, quarum qualibet disiunctiue infertur. (Secundū corollarium, qđ contingētis proprii oppositū habeat duas cās veritatis.) Sequitur enim, necesse est omne A esse B: ergo non contingit proprie aliquod A esse B. Sequitur etiam necesse est nullum A esse B: ergo non contingit aliquod A esse B. Ergo à qu̧libet illarum indifferenter contradictoria illius contingentis particularis potest esse vera. Et sicut diximus de particulari contingenti, ita de vniuersali dici potest, & affirmatiua, & negatiua. hæc de communibus, quę competunt propositionibus, cuiusuis modi contingentis propriꝫ. Nūc de speciebus contingentis propriꝫ dicamus. ¶ Vbi patet omnes conuenire, ꝙ contingens proprie, quod cōtra necessarium, & impossibile distinguitur, est duplex. Alterum infinitum, alterum (De spēbus.) (Contingens duplex.)

C natum. Infinitum quidem vocamus æquale ad vtrunqꝫ Quod alterum oppositū comparatiōe alterius sit æqualiter indeterminatum euenire. Natum vero, quod est aptum esse magis, quàm non esse. vt hominem canescere in senectute, & hominem esse dentatum in virilitate. Hoc quidem comparatione sui oppositi, scilicet comparatione eius, quod est non esse, dicitur natum. eius oppositum comparatione huius est contingens raro. De raro enim homo non canescit in senectute. Hac ratione contingens raro non enumeratur inter species contingentis propriꝫ, cum sit altera pars contingentis nati: quia, si contingit plerunqꝫ hoīem in senectute canescere, cōtingit raro non canescere. Sunt ergo duæ species contingentis proprie dicti, quarꝫ altera dicitur contingens infinitum siue æquale, altera contingens natum. His præmissis, veniamus ad regulas Aristote. Albertus ergo & Culuerbinus asserūt Aristotelem ponere duas regulas vniuersales in propositionibus contingentibus negatiuis (Regulæ.)

D secundum vtranque speciem contingentis.

Quarum Prima est, vniuersalis negatiua de contingenti siue nato, siue æquali, non conuertitur vniuersaliter: non enim sequitur, de contingenti æquali vel nato, contingit nullum B esse A: ergo de cōtingenti nato vel ęquali contingit nullum A esse B.

Secunda vero est, particularis negatiua contingens siue de nato siue de æquali contingenti conuertitur particulariter. Quia sequitur de contingēti æquali vel nato, contingit aliquod B non esse A. ergo de contingenti æquali vel nato, contingit aliquod A non esse B. Ego vero dico ꝙ iste duæ regulæ, vt ponit Albertus, sunt veræ (vt probabitur. Verum Arist. solū regulas ponit de contingenti nato: non. n. fecit mentionem de contingenti æquali, vel quia nō est scientificū, vel quia postea de eo loquet. Solū. n. fecit mentionem de contingenti vt in pluribus: modo contingens plerunqꝫ, & contingens natum idem est. vnde hæc eadem sunt contingens aptū, contingens natum: contingens propensum, & contingens plerūqꝫ, vt Philoponus asserit. Et ꝙ ita sit lege verba, quæcunqꝫ vero vt in pluribus, & exponit verbum in pluribus, & inquit, et in eo ꝙ nata sunt, dicuntur contingere. Secundum quem modū determinamus nunc contingens, s. vt distinguitur contra necessarium, & contra impossibile: non similiter se habebit in priuatiuis conuersionibus. Ecce qūo per contingēs vt in pluribus, & per contingēs natum idem intelligitur. Deinde exponit regulas, & inquit sed vniuersalis quidem priuatiua non conuertit, s. vl'r, particularis vero conuertitur. Hæ sunt duæ regulæ: & quia probationes regularum patebunt postea, ideo se remittit ad posterius dicta, & inquit hoc autē erit manifestum, quando de contingēti dicemus. Ergo hic sunt duæ regulæ solum de contingenti nato, quæ licet vere sint de contingenti æquali, vt patebit, tamen Aristot. illud non dicit. Circa has regulas, Primo probabimus ipsas, Secūdo dubitabimus contra eas. Pro probatione primæ supponamus ꝙ vniuersalis affirmatiua de contingenti nato & etiam de contingenti æquali conuertitur ad oppositam qualitatem, vt infra dicemus. Sequitur enim de contingenti nato, vel æquali, contingit omne B esse A: ergo contingit nullum B esse A. Valet enim licet non seruata eadem contingentis specie: est enim secunda de cōtingenti raro. Sit ergo hæc suppositio, quòd hæc consequentia valet de contingenti nato, contingit omne B esse A: ergo contingit nullum B esse A. Hac suppositione stante, quæro vel vniuersalis negatiua de contingenti nato conuertitur vniuersaliter, vel non conuertitur. si non conuertitur, habetur regula: si conuertitur, sit hęc contingit nullum B esse A. Ergo contingit nullum A esse B, & argumentor ab illa suppositione, si sequitur, cōtingit omne B esse A, contingit nullum B esse A, vt suppositio dicit: ergo, si sequitur, contingit nullum B esse A: cōtingit nullum A esse B. A primo ad vltimum sequetur, contingit omne B esse A: ergo contingit omne A esse B. Et sic vniuersalis affirmatiua conuerteretur in terminis in talibus, cuius oppositum dictum est. Et ꝙ sequatur, deduco, Nam, si contingit omne B esse A, contingit nullum B esse A, per suppositionem, contingit nullum B esse A: ergo per te contingit nullum A esse B. Et per suppositionem iterum sequetur, ergo contingit omne A esse B, per cōuersionem ad oppositam qualitatem. Quare à primo ad vltimum sequitur, contingit omne B esse A: ergo contingit omne A esse B. Quod est contra regulas prius assignatas: non potest ergo vniuersalis negatiua in terminis conuerti, quia tunc vniuersalis affirmatiua in terminis conuerteretur. Secunda etiam regula probatur. Quia si contingit aliquod B non esse A: cōtingit aliquod

Qualis Ari. intentio.

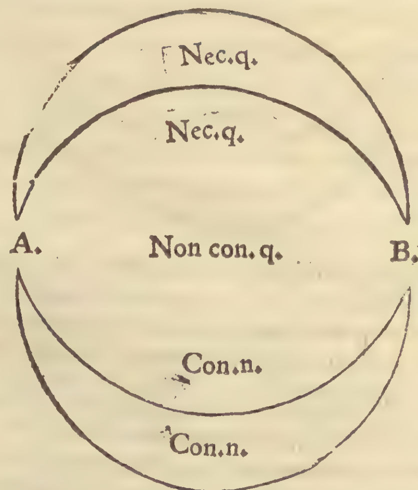
De ꝓbatiōe regularum. Probatio primæ.

Probō. 2.

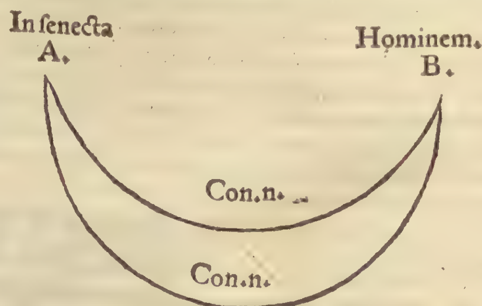
E B esse A, per conuersionem ad oppositā qualitatem, contingit aliquod B esse A: ergo contingit aliquod A esse B, per regulas superius dictas, contingit aliquod A esse B: ergo contingit aliquod A non esse B, per conuersionem ad oppositam qualitatem. Ergo à primo ad vltimum, si cōtingit aliquod B non esse A, contingit aliquod A non esse B. & sic particularis negatiua conuertitur, quæ est secunda regula. Sed dubitatur contra primam regulam, quia videtur, ꝙ vniuersalis negatiua de contingenti nato conuertatur in terminis, vt patet syllogizando per syllogismum contradictionis, hoc modo, si de contingenti nato contingit nullum B esse A. Ergo contingit nullum A esse B. Probatur, quia si non, detur oppositum, & erit non contingit nullum A esse B.

Dubitati pulchra

F

G Sed hæc æquipollet illi, necesse est aliquod A esse B. tunc vltra, necesse est aliquod A eē B: ergo necesse est aliquod B esse A. Et dicebatur contingit nullum B esse A: ergo ex opposito sequitur oppositum, & sic consequentia fuit bona. Pro alia parte est textus Aristote. & est instantia, quia non sequitur contingit nullum hominem esse dentatum in senectute: ergo contingit nullum dentatum in senectute eē hominem. Stat. n. oppositum consequētis, qa necesse est aliquod dentatum in senectute eē hoīem.

H Et licet hæc quæstio sit mihi pergrandis, tamen cum protestatione, nunc dicerem Aristotelem velle vniuersalem negatiuam contingentem proprie loquendo de contingenti, non conuerti vniuersaliter ad vniuersalem contingentem, proprie loquendo de contingenti, vt instantia monet: non tamen negat tales posse conuerti ad uniuersales contingentes communiter loquendo de contingenti, scilicet sumendo contingens, vt distinguitur contra impossibile. Quia sumendo contingens, vt distinguitur contra impossibile, sequitur, contingit nullum hominem esse dentatum in senecta. Ergo contingit nullum dentatum in senecta esse hominem. Quia non est impossibile. Potest enim nullus dentatus in senecta esse homo, quia potest nullus dentatus esse, & sic potest nullus dentatus esse in senecta: & ita potest nullus dentatus in senecta esse homo. Ergo contingens vniuersalis negatiua, de contingenti nato, potest conuerti ad contingentem

Respon

tingentem

tingentem vniuersalem, hoc est ad non impossibilem vniuersalem.

Nunc autem tantum sit cum ijs, quæ dicta sunt, manifestum quòd contingere nulli, aut alicui nõ inesse affirmatiuam habet figuram: nam ipsum contingere ipsi est similiter ordinatur: ipsum autem est, quibuscunq; adiacens prædicatur, affirmationẽ semper facit, & omnino. Vt est non bonum, vel est non album, vel simpliciter est non hoc. ostendetur autem hoc per sequentia. secundum conuersiones autem similiter se habebunt alijs.

Cõm. 25. Quia necessarias propositiones et possibiles, quarum dicta sunt negata appellauit negatiuas, quarum vero dicta sunt affirmatiua appellauit affirmatiuas, querit vtrũ sit simpliciter verum hoc. Respondet, quod necessariæ vel contingentes, quarum modi nõ negantur non sunt simpliciter negatiuæ, etiam dictis illarum negatis. Et hoc proponit cum dicit{nunc aũt tantũ sit cum ijs, q̃ dicta sunt, manifestum: qm̃ cõtingit nulli, aut cõtingit alicui, nõ inesse affirmatiuã habet figurã, hoc est spẽm, & qualitatem. Vt hæc est simpliciter affirmatiua, cõtingit nullũ B esse A. & cõtingit aliquod B non esse A. cuius rõnem asserit, quia ita se habet modus in ijs, sicut verbum ĩ illis de inesse. Sed verbum affirmatũ facit affirmationem, & negatũ negationẽ: ergo modus affirmatus facit affirmationem, & negatus negationẽ. Vñ inquit{ nam ipsum contingere ipsi est siĩr ordinatẽ, quo. s. ad qualitatẽ. { At ipsum est quibuscũq; adiacens pdicatur, affirmationem semper facit, & oĩno. } Vt cũ dicit, est non bonum, vel est non album, vel simpliciter siue vl'r est non hoc: intelligendo per non hoc oẽ prædicatũ infinitatũ, vt non musicum, aut non aĩal, aut quoduis non tale, semper & oĩno propositio erit affirmatiua. Quæ ita esse, in fine libri huius declarabitur. Et licet ita sit, quod sint simpliciter affirmatiuæ, cũ modi non negentur, tñ conuersiones talium necessariarum, & possibiliũ, cõuersiones erunt, vt dictum est in alijs de inesse, prætereq; in propositionibus negatiuis tm̃ de contingenti proprie, in quibus vl'es non cõuertuntur, sed particulares. Sunt qui referunt hæc vltima verba ad ppões de prædicato infinito, quę sunt simpl'r affirmatiuæ. Vt sit sensus, quanq; est non bonũ, est non album, & similes: quarũ verbum est affirmatũ, prædicatum negatũ: sunt simpliciter affirmatiuæ & sm quid priuatiuę: tñ hæ eodẽ modo conuertunẽ, vt illę, quarũ prædicata non sunt infinitata. quia vniuersalis & particularis affirmatiua conuertunẽ in parte. Sequitur. n. oẽ B est non A, ergo aliquod nõ A est B. Siĩr & particularis cõuertitur. Vniuersalis autem negatiua, vl'r. Sequitur enim, nullum B est non A: ergo nullum non A est B. Particularis autem non conuertitur, quia datur instantia. Non. n. sequitur, aliquod ens non est non homo. ergo aliquis non homo non est ens. Quia prima est vera, nam sua æquiualens est vera, aliquod ens est homo. Secunda vero falsa, quia oĩs non homo est ens. Harum regularũ causam assignãt Iuniores, quia talis est infinitationis proprietas, vt semper terminũ vniuersaliorem faciat minus vl'em. Iste enim terminus homo, licet sit infimus, tñ infinitatus est supremus. & sic de alijs suo ordine. Ergo ĩ talibus sunt tres regulæ. Prima vniuersalis affirmatiua conuertitur particulariter. Quia sequitur oĩs lapis est non homo: ergo quidam non hõ est lapis. Secunda particularis conuertitur particulariter, quia valet quoddam aĩal est non homo: ergo quidam non homo est aĩal. Tertia regula est, vniuersalis negatiua conuertitur vl'r. Quia sequitur nullus hõ est non substantia: ergo nulla non substãtia est hõ. Et licet hęc, quæ isti dicũt, vera sint ad verba Aris. non sunt. Non. n. Aristo. debebat obiter dicere, quæ re-

Secũda expositio. *Prima regula.* *Secunda.* *Tertia.*

A quirunt principalem pertractationẽ. Propterea de his partim in libro de Interpretatione, partim in fine huius Primi dicendum est. Hactenus de conuersionibus.

Cap. 5. De syllogismis trium figurarum ex propõnibus inexistẽtibus.

DEterminatis autem his, dicemus iam per quæ, & quando, & quomodo fit omnis syllogismus. Postea vero dicendum est de demonstratione. Prius enim de syllogismo dicendum est quàm de demõstratione, eo quia vniuersalior est syllogismus. Nam demonstratio quidem aliquis syllogismus est. Syllogismus vero non omnis demonstratio est.

Cõm. 24. His ergo suppositis tanq; necessarijs ad pertractationem de syllogismis, nunc redit ad tractandum de illis. Verum pertractaturus de syllogismis, proponit procemium, vt & intentio habeatur, & ordo ad alios libros. B vnde dicit:{His vero determinatis } tanq; suppositionibus necessarijs ad pertractationẽ de syllogismis. {Dicemus iam per quæ, s. per quas propositiones, & { quãdo }supple syllogismi vtiles, quandoue inutiles fuerint: & { quõ }, s. quo ad medij dispositionem { fit oĩs syllogismus. }Hæc quo ad præsentem librum. Quo vero ad librum Posteriorum. {Inquit. {Postea uero dicendum est de demonstratione. Cuius ordinis causam affert, & dicit: Prius. n. de syllogismo dicendum est, q̃ de demonstratione, eo q̃a syllogismus vniuersalior est demonstratione. nam demonstratio quidẽ aliquis syllogismus est, & sic oĩs demonstratio syllogismus est: syllogismus vero non omnis demonstratio est. Modo ab vniuersalioribus semper innata est doctrina procedere ad minus vniuersalia. Tu vero intelligas ab vniuersalioribus esse pcedendũ ad minus vniuersalia in eadẽ doctrina totali. Nã in diuersis doctrinis totalibus diuersorũ generum, possumus incipere à minus vniuersalibus: ĩcipimus. n. à Physicis, licet min⁹ vniuersalibus, & pcedimus ad metaphy- C sica, licet vl'iora. qm̃ sunt doctrinę diuersorũ generũ. At posterioristica, & poristica ptes sunt vnius doctrinę totalis, q̃ est analytica: ideo pˀus de syll'o in illa agendũ est q̃ de demonstratione. Hactenus de ordine atq; procemio.

Nota.

Prima Figura.

QVando igiẽ tres termini sic se hñt adinuicem, vt postremus sit ĩ toto medio, & mediũ sit vel nõ sit in toto primo, necesse est extremitatum esse syll'm perfectum.

Cõm. 25. Nunc prosequitur de syllogismis. & primo de syllogismis, qui constant ex ppõnibus de inesse. Verum anteq; ad rẽ deueniamus, quædam cõia oĩbus syllogismis dicenda sunt. Accipiamus ergo primo figuram syllogisticam esse syll'm. Syll'm autem oẽm constare ex duabus duntaxat ppõnibus, vt eius definitio indicat. Tunc dicendum est, quod ppões duę, ex quibus syllogistica oratio D constat, aut conueniunt in vtrisq; terminis, vt oĩs homo est aĩal, oĩs homo est aĩal: aut in vtrisq; differunt, vt oĩs hõ est iustus: oĩs equus est albus. Aut in altero differũt, & in altero cõueniunt. Si in vtrisq; conueniunt, nihil sequitur, vel siquid sequetur, illud non diuersum est ab assumptis. Sin autem in vtrisq; differunt, nihil ex eis syllogizatur. nihil. n. sequitur, omnis homo est iustus: omnis equus est albus positis. ergo oportet (vt ĩ altero differãt, & in altero conueniunt) Verum hoc eẽ potest, vel quia pma ex vno est termino, vt omnis homo est homo: omnis homo est animal, vel, q̃a secũda est ex vno termino, vt oĩs homo est animal: oĩs homo est hõ, & quouis modo dicaẽ, ex his positis nihil diuersi syllogizaẽ. Patet ergo oẽm figuram, oẽmq; syllogismũ tribus terminis constare, vltimo, s. primo, & horum medio. Hæc de figura.

De figura.

De numero vero figurarum agamus. Nã, cum omnis figura trib⁹ terminis cõstet, s. duob⁹ extremis, ac medio:

De numero figurarum.

Medius terminus, aut vtrisq; extremis subijcitur: aut de vtroque prædicatur: aut alteri subijcit, & de altero vero prædicatur. si alteri subijcitur, & de altero prædicat, erit prima figura. Si autem de vtroq; prædicatur, erit secunda figura. sin autem vtriq; subijcitur, erit figura tertia.

De ordine figurarum.

De figurarũ vero ordine dicamus. Ea itaq; dispositio, in qua medius alteri extremorũ subijcitur, de altero vero prædicatur, probe prima figurarum est. Primo quidem, quia in nulla aliarum terminus medius habet rationem veri medij, cum in hac prædicati & subiecti vices subeat. Ea vero dispositio, in qua terminus medius bis prædicatur, dicitur secunda, & prior tertia, quia prædicatum est ante subiectum. Præterea in prima dispositione omnia problemata syllogizãtur, & vniuersalia, & particularia, & affirmatiua, et negatiua. In secũda negatiua, sed vniuersalia: in tertia dispõne particularia tantũ.

Præterea prima dispositio potissimum demonstrationi conuenit. Post illam secunda dispositio. Tertia vero dispositio cum particulariter syllogizet, demõstrationi nullatenus conuenit. Præterea prima dispositio assimilatur animæ, quæ medium obtinet corruptibilium & æternorum. Secunda dispositio assimilatur formæ, s. ratione prædicati, quia. s. in ea medium prædicatur. Tertia assimilatur materiæ, quia mediũ quod vtrisq; extremis subijcitur, materia est. At anima est prior forma. Forma vero est prior materia, quo fit vt prima dispositio sit bene instituta in primo loco figura prima, in secundo loco secunda, in tertio tertia. Et de ordine hactenus.

De modis.

De modis vero dicamus quot sunt in prima figura. Nam, cum duæ propositiones sint cuiusq; syllogismi, illæ quadrifariam combinari possunt. Quoniam aut ambę sunt affirmatiuæ, aut ambæ negatiuę, aut altera affirmatiua, altera vero negatiua. ex vtraq; negatiua inutilis est coniugatio. Si vtraque est affirmatiua, aut vtraq; vniuersalis, & hic primus modus primæ figuræ est. Aut vtraq; particularis, & sic inutilis est. Aut maior vniuersalis, & minor particularis: & sic est tertius modus primæ figuræ. Aut cõtra maior particularis, & minor vniuersalis: & sic iterum inutilis est. Sin autem altera sit negatiua, altera affirmatiua, si maior quidẽ affirmatiua est, minor autem negatiua, inutilis est. Sin autem contra, maior est negatiua, minor affirmatiua, aut ambæ particulares sunt, & sic inutilis est. Aut ambæ vniuersales: & sic vtilis est, & est secundus modus primæ figuræ. Aut maior particularis, & minor vniuersalis: & sic inutilis est. Aut contra maior vniuersalis & minor ꝑticularis, & sic est quartus modus primę. Hi ergo sunt omnes modi primę figuræ vtiles. vtrum vero aliqui alij sunt, posterius disputabitur.

De verbis.

His habitis ueniamus ad verba: Aristoteles ergo primo describit eam dispositionem, quam diximus esse primam figuram, & dicit{ quando igitur tres termini sic se habent adinuicem, vt postremus sit in toto medio, & medium sit vel non sit in toto primo, necesse est extremitatum esse sylľm perfectum.} In quibus verbis innuit quid sit prima figura. Nã est dispositio trium terminorum, secũdum quã postremus est in medio, & mediũ est, vel nõ est in primo. Innuit etiam simul descriptionẽ primorum duorum modorum vniuersaliũ illius, cũ dicit{ ꝙ est dispositio trium terminorum, secundum quã mediũ est vel non est in toto primo, & postremum in toto medio. Cum.n.dixit est in toto primo, innuit primũ modum: cum aũt dixit, vel non est in toto primo, innuit secundũ modum.{ Intelligit aũt per medium eẽ in toto primo, medium eẽ in primo (vt in suo toto.) Hoc aũt est primũ vľr prędicari de medio. Similiter medium non esse in toto primo, est primum de nullo medio prędicari. Postremum vero esse in toto medio est medium prædicari vľr de postremo. Causa autem est, quia esse in toto et dici de omni idem est, & de nullo prædicari, & non esse in toto, etiam idem est. Dixit necesse est extremitatum esse syllogismum, quia cõclusio est ex maiore & minore extre-

Quid prima figura.

E mitatibus. non enim medium cõclusionem ingreditur, quasi dicat necesse est sylľm esse conclusionis, quæ componitur ex extremis, & non ex medio. Dixit etiam perfectum, quoniam in prima figura sunt particulares syllogismi imperfecti, ad quorum exclusionem subiecit perfectum. Cum.n.medium est vel non est in toto primo, & postremum est in toto medio syllogismi sunt vniuersales, & sic perfecti. Hæc generatim de prima figura, & de primis eius modis. Sed dubitatur, quia fieri potest syllogismus perfectus, qui non erit ex tribus terminis: quorum medium sit in primo, & postremum in medio. Vt hic syllogismus, omne bisyllabum est scriptũ, quodlibet omne est bisyllabũ. Ergo quodlibet omne est scriptum. Vbi To omne non est terminus, qui sit in toto medio, quia cum to omne sit syncategorema: in nullo est nec bisyllabum in toto primo, vt patet. Præterea verbum ingreditur conclusionem, quod assumebatur in propositionibus: ergo syllogismus non est extremitatum tantũ, sed verbi.

Dubiũ.

F Tertio dubitatur, quia iste syllogismus est optimus: omnis essentia diuina est pater: omnis Deus est essentia diuina: ergo omnis Deus est pater. syllogismus est optimus, & tamen nec medium est in toto primo, nec postremum in toto medio: qm̃, si essentia diuina esset totum ad Deum, esset vniuersale, quod est falsum. Ad primam quanq; syllogismus ille sit ridiculus, nec in eis peripatetici elaborarunt, sed solum de illis syllogismis, qui fiunt ex terminis categorematicis, hoc est formaliter significatiuis, quales sunt homo, animal, & id genus, tamen, vt satisfaciã importunitati externorum, (quorum studiũ totũ est ĩ verbis, & nullatenus in rebus, quarum scientiam oẽs homines natura desiderant: dico pro regula, ꝙ quotiescunq; syncategoremata materialiter capiuntur, secundum eam significationem materialem, efficiũtur categoremata, & ita possunt esse media, vel extrema, & sic dico, ꝙ medium, s. bisyllabum materialiter sumptum erit ĩ toto primo, & postremum

Syllis in... nis.

Regula de ne syncategorematis categorem...

G erit in medio, & sic sunt tres termini.{ Mantuanus autem longe externis importunior, negat oẽs tales propositiones, homo est bisyllabum, oẽ est bisyllabum, homo est species, & huiusmodi. Dicit tamen has concedi ab aliquibus breuitatis causa. Verum longum esset disputare suam opinionem. Ad secundam dicendum est per ea q̃ superius diximus de verbo, ꝙ verbum nõ est terminus, cũ sumitur pro copula, quia est syncategorema, in quod non resoluitur propositio. Et ita licet ingrediatur cõclusionem, quia tñ medius illam non ingreditur, syllogismus dicitur extremitatum tm̃, & non medij termini. Si quidem verbũ nec sit extremitatum aliqua, nec medius terminus. Tertia dubitatio est abstrusissima, Propterea nonnulli facile se expedientes dixerunt, regulas Aristo. habere solum locum in creaturis, non autem in diuinis. Non.n. Aristo. cognouit aliquam rem singularem esse eandem cuilibet diuersarum rerum, & sic non cognouit aliquam propositionem esse de omni, in qua subiectum

H non sit in toto prædicato, tanq̃ in suo vniuersali, nec cognouit aliquod posse dici de omni, & non esse vľe. Modo pro veritate nos tenemus essentiam diuinam dici de omni Deo, & non esse vniuersalem ad omnem Deum.

Sed licet hæc non nouerit Aristot. Pono per casum, ꝙ non sit nisi vnus singularis motus in mundo, vt pote ã alteratio, qua calefit vnum singulare lignum. Deinde obligo te ad eam opinionem, quæ dicit de mente Arist. ꝙ motus sit passio, & ꝙ motus sit actio, sic videlicet, ꝙ quælibet talis prædicatio sit formalis. Tunc syllogizo, omnis motus est per casum A: omnis actio est motus per opinionem: ergo omnis actio est A. vbi patet syllogismũ esse optimum, & tamen nec medium est in toto primo, nec in medio toto est terminus postremus. Nõ enim primum est vniuersale ad medium, nec medium est vniuersale ad postremum: cum A sit vnum singulare, ad nihil vniuersale. Silr motus non est vniuersale ad actionem:

Confutatio.

cum

cum sit vnus singularis motus, quæ est actio & passio. Ergo stantibus his, cogitur Aristot. dicere, ꝙ in plus est dici de omni ꝙ̃ vniuersale. cum aliquid possit dici de oĩ aliquo, ad quod nec est commune, nec vniuersale. In casu enim A dicitur de omni motu, & tamen nec est quid commune, nec quid vniuersale ad motum. similiter motus dicitur de omni actione, ad quam nec est quid cõmune, nec quid vniuersale. Ideo catholici dicunt, ꝙ pater dicitur de omni essentia, & tamen nec est quid commune, nec quid uniuersale ad omnem essentiam. Et essentia dicitur de omni Deo, ad quem nec est quid vniuersale, nec quid commune. Potest ergo dici, ꝙ Aristo. regula est vniuersalis, excepto vno casu, s. cum vna res singularis esset eadem cuilibet diuersarum rerum. Excepto. n. hoc vno solo casu, omnis syllogismus perfectus vniuersalis est ex tribus terminis, quorum medius est in toto primo, & postremus in toto medio. at in hoc casu syllogismus est vniuersalis, quia primus prædicatur de omni medio, & medius terminus de omni postremo. Hęc deberent sufficere pro dilucidatione eorum, quæ Aristot. dicit. De veritate illarum propositionum, omnis essentia est pater, & omnis Deus est essentia, digladiatur externi dialectici. Omnes tamen conueniunt, ꝙ, si ille terminus essentia distribuitur ad supposita termini essentiæ, quæ sunt vna res singularis, diuersa tamen in voce solum vel in scripto, prędicatio est vera. est enim sensus, ꝙ hæc essentia diuina sit pater, & illa essentia diuina sit pater, & ꝙ non est aliqua essentia diuina, quæ non sit pater. & in hoc sensu est vera, quia per hæc supposita non demonstramus diuersas essentias, sed vnam essentiam singularem, quæ est eadem patri, quia cum sint supposita, termini erunt diuersi in voce, vel in scripto, non autẽ in re. ❴ Similiter de illa omnis Deus est essentia, & de illa, omnis Deus est pater. Hanc eandem distributionem possumus facere in omni termino, cuius non est secundum rem, nisi vnum singulare suppositum. Bene enim dicimus omnis Sol lucet, vbi sensus est, quòd iste Sol luceat, & ille Sol luceat, & ꝙ non est aliquis Sol, qui non lucet: non enim hæc sunt diuersa supposita in re, sed solum in voce vel scripto, & dicuntur supposita termini, quia non est descensus ad supposita alio termino appellata. At, si ille terminus essentia distribuitur pro suppositis rei, quæ est essentia, quæ supposita appellantur supposita extra terminum, propositio est falsa. Est enim sensus, ꝙ omnis res, quæ est essentia, sit pater, quia descẽsus fit extra terminum essentiæ ad supposita rei, quæ est essentia per terminum transcendentem appellata, hoc modo, hæc res, quæ est essentia diuina, est pater: & illa res, quæ est essentia diuina, est pater, & non est aliqua res, quæ est essentia diuina, quæ non sit pater: modo hæc est falsa de filio. Ideo, si ille terminus essentia distribuitur distributione extra terminum essentiæ, est falsa. Dicuntur autem hæc supposita extra terminum, quia non descẽdimus per illum terminum essentia, sed per illum terminum, res, quæ est essentia. Quæ supposita etiam differunt non solum in voce vel scripto, sed in re. Pater enim & filius differunt realiter. Hæc supposita etiam â nullis dicuntur mediata, supposita vero termini dicuntur immediata: sed de nominibus non sit nobis cura. Addere consueuerunt externi distributionem extra numerum, quoties descẽderemus ad supposita alterius numeri per terminum etiam transcendentem. Quo in casu trinitas ab his dicetur suppositum extra numerum illius termini essentia, pater vero suppositum in numero, quia conuenit in vnitate. Trinitas vero denominatur numero trinario. Quo in sensu negabitur hæc, omnis essentia est persona, quia trinitas est essentia, quæ non est persona. sed de his ad Theologos. Satis sit pro logico præcepto accipere aliquem syllogismum eẽ vniuersalem in prima figura, vbi nec medium est in toto primo, nec postremũ in toto medio, vtpote cum vna singularis res est eadem

Solutio.

A cuilibet diuersarum rerum diuisiue, vt diximus. Hæc licet sint superflua, cum deberent in libris Theologorum disputari, importunitas externorum, qui plerunque miscent omnia in vno libro, coegit nos facere digressionẽ.

Circa verba Aristotelis solet dubitari, quia in syllogismis vniuersalibus primæ figuræ nõ videtur ꝙ medium sit in toto primo, & postremum in toto medio semper, quia tũc oporteret (vt semper primum sit in plus quàm medium, & medium in plus q̃ postremum. & ita nullus posset esse syllogismus vniuersalis in prima figura ex terminis cõuertibilibus. Iuniores dicebant ꝙ extrema & medium possunt considerari in conuertibilibus quo ad id, quod sunt, & hoc pacto non est alterum conuertibilium pars vel totum, cum quo ad id, quod sunt, æqualia sunt, aut possunt considerari quo ad rationes prædicati & subiecti formales: & hac ratione primum, quod prædicatur de medio, habet rationem totius, medium vero quod est subiectum, habet rationem partis. Eodem modo medium ea ratione, qua prædicatur de postremo, habet rationem totius. Postremum vero ea ratione, qua est subiectum, habet rationem partis. Sed hæc responsio non placet, quia ratio, quam nomen significat, est rei definitio: quare, si quo ad res ipsas alterum non est alterius aut totum aut pars, nec etiam quo ad rationes poterit alterum alterius esse aut totum, aut pars. Pręterea, si primum quatenus prædicatur de medio, est totum ad medium, quatenus prædicatur, continebit mediũ & aliquid vltra. vt patet per definitionẽ totius. At primum ipsum nec quo ad id quod est, nec quo ad rõnem prædicati continet medium, et aliquid vltra: igitur nullatenus esse potest totum ad medium. Simili ratione & de medio respectu vltimi. Melius ergo dici potest aliquod eẽ verum per se, & falsum per accidens. Per se enim omne animal est aptum videre, per accidens tamen potest aliquod animal esse non visiuum, vt talpa. Sic ad propositum per se omnis syllogismus in prima terminorum dispositione, quæ dicit̃ prima figura, est quoties medium est in toto primo, & vltimum in toto medio. Per accidens vero potest esse syllogismus in prima figura, vbi medium non erit in toto primo, nec vltimũ in toto medio. Verbi causa in conuertibilibus. Hæc est expositio græcorum, & mens Aristotelis.

Pulchra. Dubĩ.

B

Refutatio.

Alia rñsio græcorũ.

C

Voco autem medium quidem, quod & ipsum in alio, & aliud in ipso est, quod & positione fit medium. Extrema vero, & quod ipsum in alio est, & in quo aliud est.

Cum exposuit figuram, nunc exponit terminos. Et supponit in conclusione esse duo extrema, prædicatum, & subiectum: prædicatum quidem est maior extremitas, & quidem in omni syllogismo, subiectum vero minor. Hoc supposito, quid mediũ, & quæ extrema exponit, cum dicit ❴ Voco autem medium quidem, quod ad prædicatum conclusionis est subiectũ, ad subiectum vero eiusdẽ est prædicatũ. Vñ dicit, voco aũt medium qdem, quod & ipsum in alio, s. prædicato cõclusionis, & aliud, s. subiectũ conclusionis in ipso est, quod & positione fit medium. Aíaduersione dignum medium ipsum bifariam considerari, aut quo ad vsum, quo vtimur eo, vt vnitiuo prædicati & subiecti in cõclusione, & quo ad modum, quo ipso vtimur, vt vniat subiectum cum prædicato conclusionis. Quo quidem ad vsum in omni figura ipso vtimur vt vnitiuo prædicati cum subiecto, nam in omni figura accipitur semel cum prædicato, & semel cum subiecto: & hoc pacto vtendo ipso, vnit, ac vim medij habet. Quo vero ad modũ vtendi, ac quo ad rõnem, qua ipso vtimur, non eodem modo medium se habet in oĩbus, qa in prima figura, cum sortiatur rõnem subiecti, ac prædicati, rationem veram medij subit, quæ est participare vtroq; extremo. In aliis figuris eo vtimur potius vt extremo, quia in secunda e o vtimur, vt p̃dicato,

Cõm. 11.

Quid mediũ.

D

Bifariam medium.

In tertia vero vt subiecto tantum. Qua ratione fit, vt in omni figura medium sit medium, quatenus accipiendo ipsum cum vtroque, vnit illa in conclusione. In prima vero figura, & quo ad vsum, & quo ad rationē vtendi medium est medium, cum & sit vnitiuum, & participet vtroque extremo. Quo vero ad verba attinet, dicit: {quod & positione sit medium} quod dicit ad differentiam mediorum in alijs figuris. Nam in assignatione terminorum, in quibus omni vel nulli inesse syllogizamus in prima figura, medium volumus intelligere esse positum secundo loco: nam primo loco in ordine ponitur prædicatum conclusionis, quæ est maior, secundo loco ponitur medium, tertio ponitur subiectum cōclusionis. vt A. Primo, Secundo B, Tertio C. In secunda vero figura ī assignatione terminorum Primo ponitur medium, secundo prædicatum conclusionis, tertio subiectum. In tertia denique Primo loco ponitur prædicatum conclusionis, quod est maior extremitas, secundo loco ponitur minor extremitas, scilicet subiectum conclusionis, tertio ponitur medium veluti subiectum vtriusque. Hæc de medio. Deinde quę extrema sint, exponit: & dicit, {extrema vero voco, & illud}, scilicet subiectum conclusionis. {Quod ipsum est in alio} scilicet in medio. Quod quidē dicitur minor extremitas. {Et illud in quo aliud est} scilicet prædicatum conclusionis, in quo est medium, quod quidem dicitur maior extremitas. Quo vero ad verba attinet Aristot. dixit voco autem mediū, quia reuera in syllogisticis nullum proprie est extremū, nullum quoque medium. Sed solum in rebus naturalibus ac in rebus corporeis, quia vero hæc trāsumptiue dicuntur in syllogisticis, ideo dixit voco autem.

Verbi ponderatio. Quid extrema. Quæ Auer.

Animaduersione dignū quid sit quæsitū syllogisticū apud Auer. Est. n. quęsitū syllogisticum duplex, Alterū syllogisticum proprie, quod est conclusio determinatæ qualitatis, & determinatę quantitatis. Vt cum sylls est ex vtraque vniuersali affirmatiua, syllogisticū quæsitū est vniuersalis affirmatiua, & quo ad qualitatem ac quantitatem determinatā, quo vero ad materiam indeterminatam, cum abstrahat ab oī materia. Alterum est syllogisticum s̄m quandam apparentiam, sed reuera à syllogisticum est, vt conclusio indeterminata quo ad qualitatē & quantitatem. Vt cum in syllo vtraque propositio fuerit negatiua. Nam conclusio non est determinata, cum possit esse vniuersalis & particularis, affirmatiua, & negatiua. similiter cum propositiones essent particulares.

Secundo ex eodem cōmentario colligitur in syllo esse mediū, & duo extrema, maius, & minus: atque duas propositiones, alteram quam propositionem maiorem, alteram quam minorem appellamus. In prima quidem figura maius extremum est conclusionis prędicatum, minus illius subiectum, mediū vero quod ad prædicatum cōclusionis est subiectū, ad subiectū vero est prædicatū. Maior vero ꝓpositio ea est, in qua p̄dicatum conclusionis de medio prędicat̄, siue primo, siue secundo loco ponat̄. Minor vero ꝓpositio ea est, in qua mediū est prędicatū ad subiectum conclusionis. At figura nihil aliud est q̄ ordo termini ad extrema ipsa, aut s̄m subiectionem et prędicationē, aut s̄m p̄dicationem tm̄, aut s̄m subiectionem solum. His ꝑspicuum oēm figuram syllogisticam assimilari triangulo. Nam (triangulis tribus punctis) tribusque lineis clauditur: sic syllogistica figura tribus terminis, tribusque propositionibus cōstare videtur. Et quemadmodum ex tribus punctis duæ fiunt lineæ claudentes vnam basim trianguli, sic è tribus terminis duæ exoriuntur propositiones vnam conclusionē veluti basem concludentes. Qua rōne fit, vt termini sint (vt puncta trianguli) propositiones vt lineę causales. Conclusio vero, vt basis trianguli. Figurantur autem diuersa ratione, vt discipuli ex illarum differentia facilius discant: oēs tamen vim habent figuræ triangulæ. Vltimo ex cōmentario soluitur quæstio Galeni. Galenus. n. quartam figuram

Quæ figura syllogistica. De quarta figura Galeni argumentū.

E persuasit sic, quot modis medium disponit̄, tot possunt eē figuræ: quatuor modis medium disponit̄, quia aut est subiectū ad vtrunque terminum, aut prędicatū de vtroque, aut prædicatum ad minorē, & subiectum ad maiorem. At contra prædicatū ad maiorē & subiectum ad minorē: ergo quatuor sunt figuræ. Soluit Auer. Et quidem perdocte, q̄ tres tantū sunt figuræ naturales. Figura vero quarta, in qua medium de prædicato cōclusionis prędicatur, & subiecto eiusdē subijcitur, est p̄ternaturalis: ideo de ea ars non loquitur, cum ars imitetur naturam. Quod vero hæc sit præternaturalis, declaratur: quia est præternaturalis ex parte nr̄a, & ex parte rei. Ex parte nostra quidem, quia nullus homo naturali impetu cadit ad syllogizādum per quartā illam Galeni figuram, sed aut cadit ad syllogizandum per primā, aut per secūdam, aut per tertiam. Ex parte rei vero. nā præter naturam est, vt

Solo Au.

F prædicatū cōclusionis, q in ea est maius terminus, subijciatur medio, & mediū subijciat̄ subiecto conclusionis, quod subijciebat̄ prædicato eiusdē. nam naturali ordine quicquid prædicat̄ de p̄dicato conclusionis, prædicabit̄ de subiecto eiusdē. Ergo præternaturale est vt medium de prædicato conclusionis prędicet̄, & subiecto illius subijciatur. Sed dices in baralipton mediū prædicatur de prædicato cōclusionis, & subijcitur subiecto. Hæc. n. est optima figura, omne B est A: omne C est B: ergo quoddā A est C: vbi patet B prędicari de C, & subijci ipsi A, & tamen A est subiectum conclusionis, & C prędicatum. Dicendum oēs quinque modos vltimos, qui ponūtur de prima figura, reuera esse de quarta figura. Auerroes ergo non explodit illam simpliciter, sed dicit nec esse naturalem, nec esse artificialem artificio sequente naturam, tamen artificio sequēte intellectum. Illa potest artificialis esse, quia sola conclusionis conuersione vertitur ad naturalē.

Obiectio. Solo.

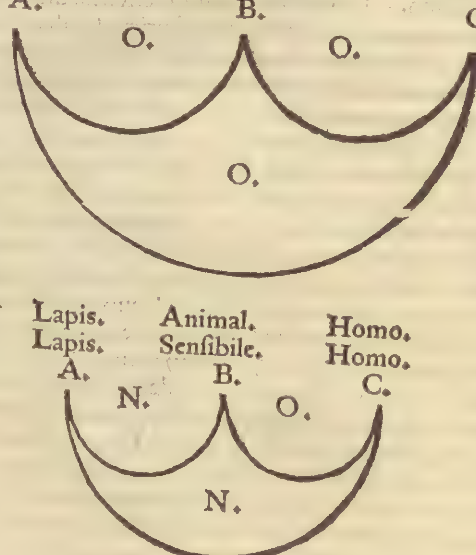
Valla temerarius, qui voluit os ad cęlum attollere, negat tertiā figuram asserens illā non esse naturalē, q̄ rustici, & īperitæ gentes ea naturali impetu non vtant̄. Sed

G errat dupliciter, Primo, quia esse pōt naturalis ex parte rei, cum mediū possit & subiecto & p̄dicato cōclusionis naturali rōne subijci, hoc. n. non repugnat naturali ordini terminorū. Ex parte nr̄a vero, quia in tertia figura & rustici & docti impetu naturali utunt̄ expositorio syllo, quo nec in secunda, nec in prima sic facile vti videntur.

Laur. V. tertiam figuram proc sustulit. Refutatio duplici.

Si enim A de omni B, & B de omni C: necesse est A de omni C prædicari. prius enim dictum est, quomodo de omni dicimus. Similiter autem & si A quidem de nullo B: B autem de omni C, quoniam A nulli C inerit.

H

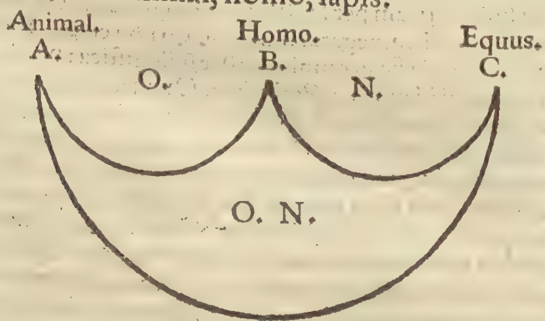

Prima coniugatio. Secundæ lis coniugatio.

Hactenus

Côm 29. Hactenus posuit in prima figura duas coniugationes vniuersales vtiles, nunc probat illas, vt placet Auerroi, ex definitione dicti de omni, ac dicti de nullo. Et dicit, ꝙ, si A prædicetur de omni B, & B prædicetur de omni C, necesse est A de omni C prædicari, quia prius dictum est quid sit de omni prædicari. Nam diximus de omni prædicari aliquid, quãdo nihil illius est sumere, de quo non dicatur prædicatum. & sic patet primus modus. Secundum vero modum dicit, esse, quando A quidem de nullo B, B autem de omni C prædicatur. Quia ex his sequitur, quòd A de nullo C prædicatur. patet autem hoc per definitionem dicti de nullo, est enim de nullo dici, quando nihil est subiecti sumere, è quo prædicatum ipsum non negetur. De terminis Sed dices, qui sunt termini primæ coniugationis, quiue secundæ. Innuit Philoponus Solis & vult, ꝙ termini primæ coniugationis sint genus altius, vt prædicatum, & maior extremitas. Subiectum siue minor est species, at genus intermedium est medium, vt substantia, animal, homo. Termini vero secundæ sunt genus, vt terminus medius, species, vt subiectum, & minor extremitas, genus alienum maior, vt lapis, animal, homo. Hæc (vt inquit) innuit Aristoteles, & causam simul coniugationum assignat. Sed dices primæ coniugationis hi possunt esse termini, animal, sensibile, homo. Termini vero secundæ esse possunt lapis, sensibile, homo. Modo patet, nec primos, nec secundos se habere, vt dicit Philoponus. Dici potest hos eẽ terminos per accidens, quia quatenus sensibile accidit contineri sub animali, similiter secundi termini per accidens dicuntur eadem ratione. At Philoponus loquitur in terminis per se, qui sunt tales per se.

Si autem primum quidem ad omne mediũ consequens est, medium vero nulli postremo inest, non erit syllogismus extremitatum. nihil enim necessarium accidit eo ꝙ hæc sunt. nam & omni & nulli contingit primum postremo inesse. quare neque particulare, neque vniuersale fit necessarium. cum autem nihil est necessarium, per hęc non erit syllogismus. Termini eius quod est omni inesse, sunt animal, homo, equus. Eius vero, quod est nulli inesse, sunt animal, homo, lapis.

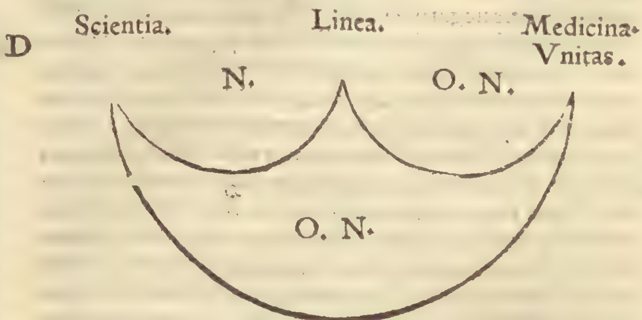
Prima inutilis coniugatio.

Côm. 30. Agit nunc de coniugationibus, quas Græci à syllogisticas appellant, nostri vero inutiles. Quarum prima est ex maiore vniuersali affirmatiua, & minore vniuersali negatiua: ex his enim à syllogistica siue inutilis fit coniugatio. & probat, quia talis coniugatio nõ est omnino in qua quibusdam positis aliquid necessario accidit, eo ꝙ hæc sint: ergo non est syllogismus. erit ergo combinatio à syllogistica: vnde dicit, { si autem primum quidem ad omne medium consequens est, ita vt maior sit vniuersalis affirmatiua: medium vero nulli postremo inest, ita vt minor sit vniuersalis negatiua, non erit syllogismus extremitatum. Cuius causam affert ex definitione syllogismi, & dicit { nihil enĩ necessarij accidit eo ꝙ hæc sunt. } Nam cũ hac dispositione terminorum & oĩ & nulli postremo primum contingit inesse. Quare, cum hac termi- A norum dispositione neq; particulare, neq; vniuersale fit necessarium, Cum autem nihil est necessarium propter hanc terminorum dispositionem, per hæc sic disposita non erit syllogismus: erit ergo à syllogistica coniugatio. Disponit ergo terminos instãtiæ, & dicit { termini eius, quod est omni inesse }. i. termini, in quibus à syllogizatꝰ prædicatum omni subiecto conclusionis inesse, sunt, A animal, B homo, C equus. Quia, si dicatur omnis homo est animal, & nullus equus est homo, constat, ꝙ omnis equus est animal. Termini vero nulli essendi, idest ĩ quibus stat prædicatum nulli subiecto inesse, sunt, animal, homo, lapis: quia, si omnis homo est animal, et nullus lapis est homo, stabit cum his, ꝙ nullus lapis est animal. Hæc est prima à syllogistica coniugatio.

Quo vero ad verba attinet debes scire, ꝙ coniugatio est duarum propositionum quantitate ac qualitate possibilis dispositio: quæ, si debita fuerit, erit vtilis, ac syllogistica, sin autem indebita dicitur inutilis ac assyllogistica. B debita quidẽ est, in qua datis tribus terminis & duabus propositionibus in aliqua figura dispositis, vna tantũ conclusio necessario sequitur. Assyllogistica vero est, in qua tribus terminis & duabus propositionibus positis in aliqua figura, reperiri possunt termini in consimili dispositione constituti, quibus dabitur conclusio in qua prædicatũ inest omni subiecto, & conclusio, in qua prędicatum inest nulli subiecto. Qua ratione fit, vt dare terminos in quibus omni, est dare terminos, ex quibus constituuntur duæ propositiones simul veræ in aliqua figura, cum quibus stat vna vniuersalis affirmatiua in veritate facta ex extremitatibus illarum propositionum. Dare vero terminos in quibus nulli, est dare terminos, in quibus constituuntur in aliqua figura duæ propositiones simul verę { cum quibus stat in veritate vna vniuersalis negatiua facta ex extremitatibus illarum propositionum. Ex quibus sequitur, ꝙ quando in prima figura maior est affirmatiua, & minor negatiua, termini in C quibus omni sunt genus, duæ disperatæ species sub illo genere contentæ. vt animal, homo, equus. termini vero in quibus nulli, sunt genus, & species illius generis, & vnum extraneum ab vtroq;, vt animal, homo, lapis.

Quando vero nec primum medio, nec medium postremo nulli inest, nec sic erit syllogismus. Termini essendi, scientia, linea, medicina. Non essendi, scientia, linea, vnitas. Vniuersalibus igitur existentibus terminis, manifestum est in hac figura quando erit, & quãdo non erit syllogismus. Et, quoniam cum est syllogismus, necessarium est terminos sic se habere, vt diximus. etsi sic se habet, manifestum est, quoniam erit syllogismus.

D

Secunda inutilis coniugatio.

Secunda vero assyllogistica coniugatio est ex vtrisq; vniuersalibus negatiuis. Propterea dicit. { Qñ vero nec primum extremum inest medio, nec mediũ vlli postrestremo inest, nec sic erit syllogismus. Probat hanc esse à syllogisticã ꝑ instantiã, qa possunt dari termini oĩ essendi, & nulli essendi. Termini quidem omni essendi, sunt scientia, Côm. 31.

scientia,linea,medicina. Quoniã, si nulla linea est scientia,& nulla medicina est linea. Cum veritate harum propositionum stat, ꝙ omnis medicina sit scientia. Termini vero nulli essendi sunt, scientia, linea, vnitas. Quoniã, si nulla linea est scientia,& nulla vnitas est linea. Cũ veritate harum propositionum stat nullam vnitatem esse scientiam. Tunc epilogat cum dicit: {vniuersalibus igitur existentibus terminis, manifestum est in hac figura, quando erit,& quando non erit syllogismus. Erit enim vtrisq; existentibus vniuersalibus, modo minor sit affirmatiua, nõ erit vero, quando minor est negatiua. Præterea patet etiam & quoniam cum est syllogismus, necessarium est terminos sic se habere (vt diximus), s. vel vt primum insit omni medio, & medium omni vltimo. Vel vt primum nulli medio insit, et medium oĩ vltimo, & si sic se habent termini, manifestum, quoniam erit syllogismus. Suppleuit autem Aristoteles hanc conuersionem, vt innueret hanc fuisse definitionem primæ figuræ, nam definitio cum suo definito conuerti debet.

Dubõnes prima. Sed dubitatur Primo cõtra hæc, syllogismo Platonis, quo vtitur Boethus, qui fit ex vtraq; negatiua, nullum non disciplinabile est homo: nullus equus est disciplinabilis: ergo nullus equus est homo. Secunda. { Secundo obijcitur contra secundam regulam, quia infra dicetur ex minore negatiua fieri syllogismum in Fapesmo, & in Frisesomorum. Quomõ ex negatiua affirmatiua sequitur p modum consequentiæ. Circa præsentem dubitationem, primo videamus, quomodo per modum consequentiæ ex negatiua sequitur affirmatiua. Secũdo an ex negatiua sequatur negatiua. Tertio veniemus ad propositum Aristot. Diuisio.

Prima pars. De primo concordant Logici in tribus: quorum Primum est, ꝙ ex vna disiũctiua negatiua possit sequi propositio affirmatiua, immo duæ affirmatiuæ. verbi causa sit hæc disiunctiua negatiua, non Socrates non currit, vel homo non est albus: quoniam omnis disiunctiua negatiua æquipollet vni copulatiuæ factæ ex partibus contradictorijs partibus illius disiunctiuæ: ergo hæc æquipollet illi, Socrates currit,& omnis homo est albus. Tũc argumentor, quicquid sequitur ad hãc copulatiuam affirmatiuam sequitur ad illam disiunctiuam negatiuam illi copulatiuæ æquipollentem. Sed ad hanc copulatiuã affirmatiuam sequitur formaliter quælibet suarum partium affirmatiua: igitur ad illam disiunctiuam negatiuam sequitur quælibet pars illius copulatiuæ. Quicquid enim sequitur ad æquipollentem, sequitur ad eius æquiualentem.& sic patet primum. Secundum est, quòd ad vnam propositionem simplicem negatiuam, sequitur formaliter vna disiunctiua affirmatiua. Probatur, quia omnis propositio infert formaliter seipsam cum quacunq; alia sub disiunctione. sequitur enim nullus homo currit: igitur nullus homo currit, vel Deus est. vbi patet, ꝙ antecedens est vna propositio simplex negatiua, & consequens est vna disiunctiua affirmatiua,& sic patet secundum. Tertio dicunt, ꝙ nunquam ex simplici propositione negatiua sequitur simplex propositio affirmatiua consequentia formali:& hoc pro mente Aristoteles Secundo libro de Interpretatione. Cuius causam experiuntur assignare, quia nunquam est formalis consequentia à propositione habente plures causas veritatis ad propositionem habentem vnam solam veritatis causam. at semper negatiua habet plures causas veritatis. Potest enim negatiua esse vera vel quia subiectũ pro nullo supponit, vel quia prædicatum pro nullo supponit, vel quia dato ꝙ vtrũq; supponat pro aliquo, tamen non est idem pro quo supponit vnum & alterũ. At propositio affirmatiua vera est ex eo solo, quia vtrunq; supponit pro eodem: hæc propositio pulchra est, tamen regulas negatiuas Aristoteles docet probare per vnã singularem tantum, quia ad destruẽdum sufficit vnum Secundo Topicorum. Quia igitur non sequitur nihil est, ergo aliquid est: nec ex hac Deus nõ est, sequitur aliqua affirmatiua, ergo ex negatiua simplici non sequitur affir-

E matiua simplex. Verum, vt Ammonius in Secundo de Interpretatione glosauit, hoc sorticolarũ decretum debet intelligi sine constantia subiecti: quia, cum subiecti cõstantia ex negatiua sequitur affirmatiua. Sequitur.n. homo non est lapis,& homo est: ergo homo est non lapis. De secundo omnes sorticolæ asserunt ex simplici negatiua & formali & materiali consequentia sequi negatiuam simplicem. Formali quidẽ, quia à subalternante negatiua sequitur formaliter subalternata. similiter ex conuersa vniuersali negatiua sequitur cõuertens vniuersalis negatiua. Consequentia vero materiali, quia sequitur, nullum animal est, igitur nullus homo est. Præterea, ex ĩpossibili negatiuo sequitur quodlibet. Valet enim, Deus non est: ergo tu es Romæ. Hæc sorticolarũ decreta non spernit Philoponus, vt patebit postea, qui asserit ex vna ꝓpositione posse aliquid sequi consequentia necessaria,& cum dicitur ex vna propositione nihil sequitur, Respondet, ꝙ Aristoteles intelligit ex vna propositione nihil sequi syllogistice. Secunda.

F De tertio vero dixerunt in quatuor casibus posse syllogisticã coniugationem fieri ex puris negatiuis. Primus est, si medium, quod simpliciter sumitur in maiori sumatur in minori cum relatiuo differẽtiæ, quia sequitur, nullus homo currit: nullum album est aliud ab homine, ergo nullum album currit. Præterea sequitur etiam, Socr. non currit: nullus homo est alius à Socrate: ergo nullus homo currit. Tertia. In quatuor casibus e puris negatiuis argui licet. Secundus casus est, quãdo in vna propositione vnus terminus negatur de aliquo termino, & ille idem etiam infinitatus negabitur de eodem termino non infinitato. nam tunc ex illis duabus propositionibus sequitur vna negatiua de hoc verbo (est) secundo adiacente. Sequitur enim, nullus homo est lapis: nullus homo est non lapis: igitur nullus homo est.& tenet per illud medium, omne quod est, aut est lapis, aut non lapis: sed nullus homo est lapis, vel non lapis: ergo in camestres, nullus homo est. Secundus.

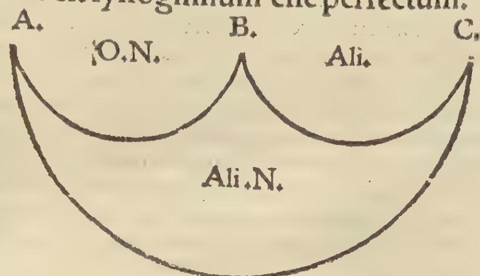
G Tertius casus est, quando ad similitudinem primæ figuræ medium variatur secũdum finitum & infinitum. Sequitur enim, nullum non disciplinabile est homo, nullus equus est disciplinabilis: ergo nullus equus est homo. Tertius. Quartus casus est, ex duabus negatiuis de cõtingenti fit bonus syllogismus, vt postea dicemus. Quare patet his casibus ablatis, ex puris negatiuis uia syllogismi nihil sequi. Quartus. Sed isti (vt mihi videtur) non intelligunt regulas Aristotelis, quia multum refert aliquam cõiugationem esse syllogisticam per se, & esse syllogisticam per accidens. ex puris.n. negatiuis coniugatio non est per se syllogistica, quia sic in omnibus esset syllogistica: per se.n. & de omni idem est.1. Posteriorum. Quod autem non sit de omni syllogistica, probauit Aristo. quia datur instantia seruata simili forma in oĩbus per terminos essendi & non essendi. Quod igitur valeat in aliquibus, hoc est per accidens, quia in eis non est similis forma syllogizandi in omnibus, sicut in illis Aristot. Confutatio.

H Sed quæres propter quid ex puris negatiuis per se nihil sequitur. Dubiũ. Rñsio. Quidam experiuntur assignare causam, quia licet quæcunq; vni & eidem sunt eadem, inter se sunt eadem: & ideo ex puris affirmatiuis aliquid sequitur: tamen non quæcunque differunt ab eodem illa differunt ĩter se. Et propterea ex negatiuis nulla sequi potest negatiua. Verbi causa, licet homo & risibile differant ab equo, non propter hoc sequitur, vt differant inter se. Similiter nec oportet, vt quæcunq; differunt ab aliquo, inter se sint eadem. quia licet homo & equus differant à lapide, non propter hoc sequitur, vt sint eadem inter se. Hac ratione asserunt ex puris negatiuis, ꝙ nec sequit̃ ꝓpositio vniuersalis negatiua, nec propositio vniuersalis affirmatiua. Et quãquam hæc ratio sit bona, non est necessaria Logico: trãscendit enim terminos huius Analyticæ. Aristoteles probauit coniugationes vtiles vniuersales per principia regulatiua, quæ supposuit. Coniugationes vero inutiles probat per instantiam, vtpote, quia possunt dari consimiles termini

termini omni & nulli essendi: & hoc est proprium logico, qui ad destruendum asserit vnum sufficere. Ergo Aristoteles construxit per principia regulatiua, destruxit vero per instantiam. Ad illud quod secundo loco dicebatur, ꝙ in Fapesmo ex minore negatiua aliquid sequitur, Auerroes respondet illud non fieri in prima figura, sed in quarta: vbi nõ via naturę fiunt syll'i, sed via artificiali, vtpote cõuersa minore vel maiore, vel vtraq;.

Si autem hic quidem terminorum vniuersaliter, alius vero particulariter ad alium: quãdo vniuersale quidem ponitur ad maiorẽ extremitatem siue prædicatiuũ siue priuatiuũ: particulare vero ad minorem prædicatiuum: necesse est syllogismum esse perfectum.

Darii Ferio.

Com.32. Hactenus de vniuersalibus coniugationibus, nunc & de particularibus duas affert regulas. quarũ prima est, ꝙ ex maiore vniuersali affirmatiua, & minore particulari affirmatiua, in prima figura syllogizatᷓ particularis affirmatiua. Secunda vero est, ꝙ ex maiore vniuersali negatiua, minore vero particulari affirmatiua, conclusio erit particularis negatiua. Annotatione dignum conclusionem ipsam semper sequi deteriorem syllogismi partem.

Nota regulã Com.33.

Cum igitur in prima coniugatione particulari vna tantum pars sit deterior ac diminuta, videlicet minor ipsa: idcirco conclusio est particularis ob solam ipsius minoris particularitatem. Cum vero in secũda coniugatione sunt duæ imperfectiones, in maiore quidem negatio, in minore vero particularitas: conclusio ratione maioris erit negatiua, ratiõe minoris erit particularis. Cur vero conclusio ipsa à maiore qualitatem, à minore vero quantitatem mutuetur, postea disputabitur. Dicit: si autem hic quidem terminorum vniuersaliter fuerit se habẽs ad alium terminum, alius vero terminorum fuerit se habẽs ad alium particulariter, potest fieri syllogistica, & assyllogistica coniugatio: nam, quando vniuersale quidẽ ponitur ad maiorem extremitatem siue vniuersale illud sit prædicatiuum, hoc est affirmatiuum, siue priuatiuum, hoc est negatiuũ: particulare vero prædicatiuũ ponitur ad minorem, necesse est syllogismum esse perfectum. Hæ sunt duæ syllogisticæ coniugationes.

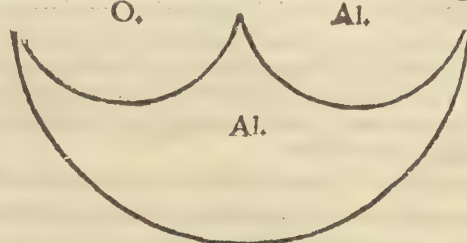
Quando vero ad minorem, vel etiam quolibet modo aliter se habeant termini, possibile est. Dico autem maiorem extremitatem quidem, in qua medium est, minorem vero, quæ sub medio est.

Com.33. Quæ vero assyllogisticę sint, nunc edocet: & dicit, qñ vero additur priuatiuum ad minorem, quolibet modo aliter se habeant termini q̃ dictum est, s. ꝙ vel maior sit particularis, & minor vniuersalis: vel vterq; particularis, vel vterq; priuatiuus, ĩpossibile est fieri syllogismũ perfectum. repetit expositionẽ extremitatum & dicit, Dico autem maiorem extremitatẽ quidem, in qua medium est. Minorẽ vero, quæ sub medio est. repetit vero definitiones extremitatum hic fortasse, ne quis credat terminos ipsos aliter sumi in vniuersalibus coniugationibus & in particularibus. Ambiges, quia Arabes plerunq; propositionem minorem reponunt, s. primo loco,

De situ propositionum.

A Latini vero secundo. ideo quæritur vnde hæc differentia exorta sit. Dicendum, ꝙ syllogismus potest fieri, aut per dici de omni hoc pacto, substãtia prædicatur de omni corpore. corpus vero de omni animali. ergo substantia prędicatur de omni animali, & hoc modo maior primo loco accipitur, minor vero secũdo. Alio modo syllogismus fit per esse in toto, hoc modo, omne animal est corpus, omne corpus est substantia: ergo omne aĩal est substantia. & in hoc ordine minor ponitur primo loco, maior secũdo: quia sic quasi ascendimus. Tũc patet, vnde orta est differentia. Latini enim credẽtes non esse differentiã inter ordinare syllogismos per dici de omni, & per esse in toto, eodẽ modo propositiones ordinarũt. Arabes vero credentes non esse differentiam inter hæc, sicut ordinantur propositiones in secundo modo. ita ordinarunt in primo modo, græci vero vtrũq; ordinẽ obseruarunt, vt patet in Cõmentarijs Philoponi.

B Insit enim A quidem omni B: B. autẽ alicui C: ergo si est de omni prædicari, quod in principio dictum est, necesse est A alicui C inesse. Darij.

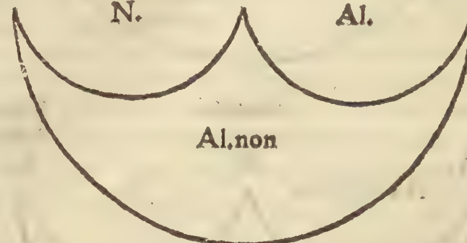
Probatio primę vtilis cõiugatiõis.

Probat nunc coniugationes syllogisticas: & primo primam per principium regulatiuum, cum dicit, insit enim A quidẽ omni B: B vero alicui C: ergo, si est de omni prædicari, quod in principio dictum est, necesse est A alicui C inesse. Com.34.

C Quo vero ad verba attinet. Aristoteles p̃ hunc modum loquendi dat intelligere ꝙ maior, & medius terminus debent esse subalterni, cum inquit: insit enim A quidem omni B, vt animal omni homini: Minor vero vtroq; cõmunior, cum inquit: B autem alicui C, vt homo alicui aĩato. Quoties igitur maior, & medius terminus subalterni sunt, & minor vtroq; illorum cõmunior, tunc possumus abundare in hoc modo, Quo fit, vt simul & semel Aristo. ponat regulæ probationem, & innuat regulam, qua abũdi sumus in terminis syllogizandi per hunc modum.

Et si A quidem nulli B inest: B vero alicui C inest: necesse est A alicui C non inesse. determinatũ est enim & de nullo quomodo dicimus. quare erit syllogismus perfectus. Ferio.

D

Probatio secundę coniugationis.

Probat nunc secundam coniugationem, & simul docet terminos, quibus possumus abundare in hoc syllogizandi modo. Probat autem coniugationem hanc secundam per dici de nullo. Diximus enim aliquid de nullo p̃dicari, quoties nihil subiecti sumitur, quin ab eo remoueatur prædicatum. Abundamus vero in hoc syllogizandi modo, quoties maior, & medius terminus erunt opposite

oppositæ species cōtentę sub minore, vt homo & equus sub animali. Vnde dicit, si A quidem nulli B inest, ita vt sint species oppositæ sub vno genere, B vero alicui C inest, ita vt sit genus saltem ad B: necesse est A alicui C non inesse. Determinatū est enim vt inquit: E de nulló quomodo dicimus. Quia vero vtraq; harum coniugationū primis principijs regulantur, subdit: quare in vtroq; horum modorum syllogismus erit perfectus.

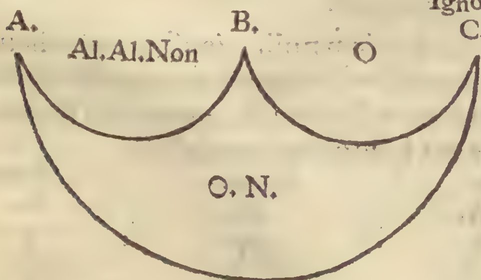
Similiter autem & si indefinitum sit B C prędicatiuum: nam idem erit syllogismus & indefinito, & particulari sumpto.

Com. 54. Nunc ponit duas syllogisticas coniugationes indefinitas, cum dicit: Similiter autem & si indefinitum sit B C, minor propositio, modo, supple B C. sumatur prædicatiuum: nam idem erit syllogismus & indefinito, & particulari sumpto. Quæ ratio docet quatuor esse cōiugationes syllogisticas non vniuersales: duas quidē penes particulares, B C duas vero penes B C indefinitum: hæc Aristoteles de syllogisticis coniugationibus.

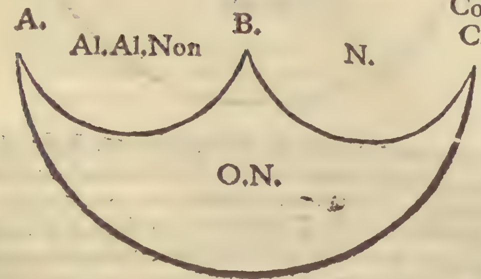
Dubiū pulchra. Sed dices videtur ꝙ indefinita non magis cum particularibus debeat coordinari, q̄ cum vl'ibus: quia indefinita aliq̄n æquipollet vniuersali, vt in materia necessaria, aliquando particulari, s. in materia de inesse: ergo nō magis cum particularibus q̄ cum vniuersalibus erit ordinanda. Innuit Auerroes.

Solutio. Soluti. ꝙ indefinita ordinatur cum vniuersali gratia materiæ, s. per accidens, ordinatur cum particulari per se, quia gratia formæ, cum careat signo vniuersalitatis.

Si autem ad minorem extremitatem vniuersale ponatur, vel prædicatiuum, vel priuatiuum, non erit syllogismus, siue affirmatiuū, siue negatiuum, vel indefinitum, vel particulare sit. Vt si A quidem alicui B inest, vel non inest: B autem omni C inest. Termini essendi, bonum, habitus, prudentia: non essendi, bonum, habitus, inscitia. Rursus, si B quidem nulli C: A vero alicui B inest, vel non inest, vel nō omni inest, nec sic erit syllogismus. Termini quidē omni inesse, album, equus, cygnus: nulli inesse, album, equus, coruus. Idem autē est, & si A B. indefinitum sit.

Prima & secunda inutilis coniugatio.

Tertia & quarta inutilis cōiugatio.

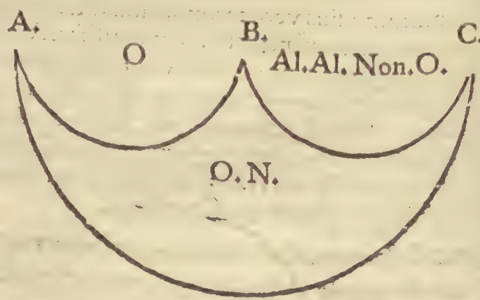
Com. 55.

E Nunc assyllogisticas particulares docet: & sunt quatuor è minoris propositionis quantitate sumptæ. quarū Prima est ex maiori particulari negatiua, minori vniuersali affirmatiua. Secunda ex maiori particulari affirmatiua, minore vniuersali negatiua. Tertia ex maiore particulari negatiua, minore vniuersali affirmatiua. Quarta ex maiore particulari negatiua, minore vniuersali negatiua. At si pro particulari indefinitum sumatur, excrescet numerus ad octo. Primo ergo docet quando minor est vniuersalis affirmatiua, & maior siue negatiua, siue affirmatiua particularis. Secundo docet quando minor est vniuersalis negatiua, maior vero particularis siue negatiua, siue affirmatiua: & dicit: Si autem ad minorem extremitatem vniuersale ponatur vel prædicatiuum, vel priuatiuum, non erit syllogismus: siue negatiuum, siue affirmatiuum sumatur particulare vel indefinitum, quod in maiore ponitur. veluti si A quidem alicui B inest, vel non inest: B autem omni C inest. erunt termini essendi vniuersaliter, bonum, habitus, prudentia,

F non essendi bonum habitus inscitia. Hæc quādo minor est vniuersalis affirmatiua, quando vero est vniuersalis negatiua, dicit. Rursus, si B quidem nulli C, A vero alicui B inest vel non inest, vel non omni inest, nec sic erit syllogismus. & probat per terminos, vt perspicuum est. Simili ratione assyllogistica est coniugatio, si maior s. A B, sit indefinitum.

Neq; quando ad maiorem extremitatem q̄dem vniuersale ponatur vel prædicatiuū, vel priuatiuum, ad minorem vero particulare priuatiuum, non erit syllogismus, & indefinito & particulari sumpto. Veluti si A quidē omni B inest: B aūt alicui C non inest, vel non omni inest. cui enim alicui non inest medium, hoc & omne & nullum sequetur primum. Ponan-

G tur enim termini, animal, homo, albū, deinde & de quibus albis non prædicatur homo, sumantur cygnus, & nix. ergo animal de vno q̄dem omni prædicatur, de altero vero nullo: quare non erit syllogismus.

H

Hactenus de assyllogisticis, quando minor est vniuersalis, & maior particularis. nunc, quando minor est particularis negatiua, & maior vniuersalis ponit assyllogisticas. & est prima, quando maior est vniuersalis affirmatiua: vnde dicit: neq; quando ad maiorem extremitatem quidem vniuersale ponatur, siue illud sit prędicatiuum, siue sit priuatiuum: ad minorem vero particulare priuatiuum, erit syllogismus & indefinito & particulari sumpto in minori. nam, si minor est negatiua, siue ipsa fuerit particularis, siue fuerit indefinita, nunquam erit syllogismus. Cuius exemplum est. Veluti si A quidē omni B inest: B autem alicui C non inest, vel non omni C inest: quod est indefinitum & idem est: nam nec sic erit syllogismus. Quòd autē nec sic erit syllogismus, probat: quia illud extremum minus, cui alicui mediū nō inest, hoc &

hoc & omne & nullum sequitur primũ.}Hoc est, quia, si medium non inest minori extremitati particulariter, possunt dari termini omni & nulli essendi, in quibus maior extremitas inerit omni minori, & nulli minori. Vt si B medium nõ inest alicui C, eidem C omni & nulli inesse potest primum: & hoc probat per terminos. & dicit, ponantur termini, animal, homo, album: deinde alba, de quibus homo non prædicatur, sumãtur, nix, & cygnus. Homo enim nec de cygno, nec de niue prædicatur. ergo animal de vno quidem oĩ prædicatur, s. albo pro cygno. de altero vero nullo, s. de albo pro niue. Quare non erit syllogismus: quia erit conclusio de omni, quatenus albũ pro cygno sumitur, & de nullo, quatenus album sumitur pro niue. Qua ratione, vt Auer. dicit cum veritate illarum propositionum stabunt duæ vniuersales accõmodatæ simul veræ: erit enim, omne album, & nullum album animal. verum album in prima accommodatur cygno, in secunda niui. Dico vniuersales accommodatæ, quia non sunt vniuersales simpliciter absolute.

Dubĩones. Sed quæres propter quid non possumus dare terminos in quibus omni inesse, et nulli inesse dicatur, nisi sub accipiamus sub minore, vtpote sub albo, cygnum, et niuem. at in minoribus vniuersalibus possumus reperire terminos simpliciter non subaccipiendo, vt visum est.

Secũda dubitatio. Præterea in illa minore cũ damus omni inesse, videlicet, quæ est album non est homo, aut album, vt vtar verbis Sorticolarum, supponit pro cygno: & sic æquipollet vniuersali negatiuæ, videlicet illi, nullum album, quod est cygnus, est homo. Si vero supponit ꝑ aliquo, cui homo competit, vt pro scytha, tunc æquipollet vniuersali affirmatiuæ, & sic non erit particularis negatiua, immo erit primus modus primæ.

Tertia dubitatio. Tertio dubitatur, cur coniugationes non dicuntur assyllogisticæ, quando cum veritate propositionum stat simul veritas duarum contradictoriarum, sicut quando stat simul veritas duarũ contrariarũ. Et si dicuntur assyllogisticæ, quando stat simul veritas duarum contradictoriarũ, tunc poterimus ostendere hanc coniugationem esse inutilem, quando dantur termini omni inesse, & alicui nõ inesse, vel nulli & alicui inesse: & ita non oportet accipere vniuersales accõmodatas.

Solutio. Pro solutiõe accipiamus aliquam particularem ꝑpositionẽ posse esse verã vel falsam aut suiipsius veritate, vel falsitate suæ, aut veritate, vel falsitate subalternæ. Verbi causa, hæc, aliqs hõ nõ est albus vera est suiipsius veritate, quia scytha est aliquis hõ, qui nõ est albus. Illa vero, aliquis hõ non est lapis, vera est veritate illius subalternæ, nullus homo est lapis. Particularis quidẽ vera suiipsius veritate stat cũ sua subcontraria. hæ enim stant simul, aliquis homo non est albus, & aliquis homo est albus. Particularis autem, quæ est vera veritate suæ vniuersalis, vim habet contradictoriæ, vel contrariæ ad suã subcontrariam, vt hæ, aliquis homo nõ est lapis: aliquis homo est lapis.

Ad primũ. {Tunc ad primam dico, ꝙ nisi subacciperemus, minor nõ haberet vim particularis negatiuæ, sed vim vniuersalis negatiuæ, veluti illa, aliquis homo non est lapis. Cum enim minor debeat esse particularis ẜm rem, non potest maior de minore extremitate cõcludi, nisi sub minori accipiatur aliquid particularis, cui oĩ insit primum, & alterum, cui nulli insit.

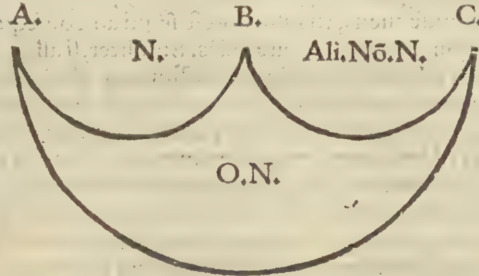
Ad secũdũ. Ad secundum dico, ꝙ in illa minore aliquod album non est homo, album supponit (vt vtar verbis sorticolarum) pro cygno, niue, & scytha, & aliĳs albis, non tamen vniuersaliter copulatiue, sed determinate siue particulariter disiunctiue: ideo potest dari, ꝙ omne albũ sit animal, vt cygnus: & ꝙ nullum albũ sit animal, vt nix. Et sic patet ꝙ aliter dãtur termini omni & nulli inesse in assyllogisticis de minore particulari negatiua, et aliter de minori vniuersali: nam de vniuersali minori, termini sunt simpliciter & absolute de omni & nulli inesse. De minori particulari vero, sunt de omni & nulli inesse accõmodate, vtpote subaccipiendo, vt dictũ est.

Ad tertium. Ad aliam Herminius vult

A assyllogisticas coniugationes posse ostẽdi per terminos omni, & alicui non inesse, vel nulli & alicui inesse, sicuti per omni, & nulli inesse. Sed hæc Solutio nõ valet, quia si ita esset Aristoteles non sic elaborasset dare terminos per subacceptionem omni & nulli inesse, si vidisset illud sufficere, s. dare terminos omni & alicui inesse. Preterea tunc tertius & quartus primæ erunt assyllogistici, quia sunt dabiles termini nulli, & alicui non inesse. Verbi causa, In ferio termini nulli inesse, homo, equus, quadrupes. Alicui vero inesse, homo, equus, animal. In darĳ vero, termini omni inesse, animal, equus, quadrupes, alicui vero non inesse, animal, equus, viuum. Ergo assyllogisticæ nõ pñt ostẽdi nisi ꝑ terminos oĩ & nulli inesse.

Rursus A quidem nulli B insit: B autem alicui C non insit: & sint termini inanimatum, homo, album: deinde sumantur alba, de quibus non prædicatur homo, cygnus, & nix. nã

B inanimatum de hoc quidem omni prædicatur, de illo vero nullo.

Secũda inutilis cõiugatio ex maiori vl'i negatiua, & minori particulari negatiua.

Com. 39. Secunda assyllogistica est ex minore particulari negatiua, maiore vero vniuersali negatiua, sic enim non constat

C coniugatio: possunt enim reperiri termini, quibus cum veritate propositionum stat maiorem omni minori inesse, et aliĳ, quibus cum propositionum veritate stat maiorem nulli minori inesse, non quidem simpliciter, sed subaccipiendo vniuersales accõmodatas. Vnde dicit{rursus A quidem nulli B insit: B autem alicui C non insit:}supple, nec sic erit syllogismus. Cuius ꝑbatio est per instantiam terminorum, & sint termini inanimatũ, homo, album: deinde sumantur alba, de quibus nõ prædicatur homo, cygnus, & nix. nam inanimatum de hoc quidem omni prædicatur, vt de albo ꝑ niue, de illo vero nullo, vt de albo pro cygno: & sic stat cum veritate propositionum omni & nulli inesse, & si nõ simpliciter, saltem accõmodate per subacceptionem. Causa autem dicta est, quare nõ possunt dari termini omni & nulli ineẽ simpliciter, sed per accõmodationem. dictum est enim, quia minor esse nõ potest nisi particularis negatiua, quę nõ est nisi sit talis ẜm rem, nõ ergo termini omni & nul-

D li inesse reperiri possunt seruata particularitate minoris nisi per subacceptionem, vel accõmodationẽ. Quo fit, vt inutilis sit cõiugatio tam si reperitur instantia per terminos omni & nulli essendi simpliciter, q̃ omni & nulli essendi accõmodate, vt ꝓximo textu satis explicauimus.

Amplius, quoniam indefinitum est alicui eorum, quæ sunt C non inesse B. verum est autem etsi nulli inest, etsi non omni, quoniam alicui non inest. sumptus autem his terminis, velut nulli inesse, non fit syllogismus: hoc enim dictum est prius. manifestum ergo est, qñ in eo ꝙ sic se habent termini, non erit syllogismus: esset enim & in his. similiter autem ostẽdetur, etsi vniuersale ponatur priuatiuũ.

Et græci

Com. 40. Et græci & omnes dixerunt Aristotelem nunc afferre secundam rationem cur ex minore particulari negatiua, & maiore quouis modo sumpta assyllogistica ẽ cõiugatio: & duo facit, & primo ostendit coniugationem esse assyllogisticam, cum maior est vniuersalis affirmatiua, secundo cum maior est vniuersalis negatiua, dicitur

Prima expõ autem hæc probatio per indefinitum. Sed quid velit Aristoteles intelligere per ostẽsionem per indefinitum, dicamus. Et primo, quæ in iuuẽta diximus, quæ licet nõ sint ad mentem Aristotelis dicta, sunt arguta. Pro cuius expositione accipiamus primo, ꝙ propositio particularis siue affirmatiua siue negatiua habet duas suæ veritatis causas: per quarum quamlibet indifferenter vera est. Prima est ob suam subalternantem vniuersalem. verbi causa, hæc est vera, aliquis homo nõ est equus: quia nullus homo est equus. illa etiam, aliquis homo est animal, quoniam omnis homo est animal. Secunda vero est copulatiua facta de partibus subcontrarijs, quæ si fuerit vera, particularis est vera. verbi causa, hæc est vera, aliquis homo est albus, si aliquis homo est albus: & aliquis homo non est albus. similiter hæc est vera, Aliquis homo non est albus, si hęc est vera, aliquis homo est albus, & aliquis homo non est albus. Secundo accipiamus, ꝙ licet aliquid possit sequi ad antecedens, quod non sequitur ad consequens, tñ nihil potest sequi ad consequens, quod non sequatur ad antecedẽs. Similiter, si aliquid nõ sequitur ad antecedẽs aliquo coassumpto, illud minime sequetur ad consequens eodẽ coassumpto. his acceptis, dico, ꝙ probari ex minore particulari negatiua nihil sequi per indefinitum, est quia ex minore vniuersali negatiua nihil sequitur. quia, si ad antecedẽs nihil sequiť, nec ad antecedens aliquid sequetur. cũ igitur ex minore vniuersali negatiua, quæ est antecedens ad particularem negatiuam, nihil sequitur, nec ad minorem particularẽ negatiuam, quæ est ad illam consequens, aliquid sequetur. Diximus enim si aliquid non sequitur ad antecedens aliquo coassumpto, nec poterit sequi ad consequens eodẽ

Secunda coassumpto. Dicitur autem hæc probatio per indefinitum, hoc est per alterã causarum veritatis indefinite ac indifferenter sumptã: hæc ergo expositio in iuuenta fuit arguta, nõ tamen consonat verbis Aristotelis. Philoponus ergo asserit ꝙ probare ex particulari minorẽ negatiua non sequi aliquid per indefinitum, est, quia ex minore negatiua indefinita nihil sequitur. in materia enim necessaria propositio negatiua indefinita æquiualet vniuersali negatiuæ. Quia igitur ex indefinita minore negatiua cum maiore vniuersali affirmatiua nihil sequitur, & particularis negatiua æquiualet indefinitæ negatiuę, ergo, sicuti ex minore indefinita negatiua cum maiore vniuersali affirmatiua nihil sequitur, quia. s. æquiualet vniuersali negatiuæ in materia necessaria, sic nec ex particulari negatiua minore cum maiore vniuersali affirmatiua poterit aliquid sequi, cum particularis æquiualeat indefinitæ. Vnde dicit Aristoteles: {Amplius, quoniã indefinitum est alicui eorum, quæ sunt C non inesse B.} Quasi dicat, quoniam hæc propositio, aliquod C non est B, est indefinita, vel illi æquiualens: tota litera est suspensiua, vsq; ibi, manifestum ergo: autem pro &, quoniam alicui non inest, & si nulli inest, & si non omni inest: A enim alicui B nõ inest: si A nulli B inest vniuersali, & etiã A alicui B non inest: si A nõ omni B inest indefinite: autẽ pro &: sumptis his terminis, s. in propositione indefinita negatiua minore, velut nulli inesse, cũ illi æquiualeat in materia necessaria, non fit syllogismus, vt dictum est prius. manifestum est ergo, quoniã in eo ꝙ sic se habent termini in minore particulari negatiua, minime erit syllogismus. Esset enim & in his, s. in minore vniuersali negatiua, vel indefinita negatiua. Addit, ꝙ similis ꝓbatio per indefinitum fieri potest, si minor sit particularis negatiua, & maior vniuersalis priuatiua. Quòd igitur ex minore negatiua non sit syllogistica coniugatio, patet ꝑ

E hoc: quia ex minore indefinita negatiua nõ est vtilis cõiugatio. Hæc est expositio Philoponi. Sed dices, tunc Obiectio Aristoteles non dedisset regulam assyllogisticam, nisi quando minor est particularis in materia necessaria: nã hæc æquipollet negatiuæ indefinitæ, & vniuersali negatiuæ. Philoponus concedit cõsequens & consequentiã. Vult enim, ꝙ solum ponat regulam assyllogisticam, qñ minor est particularis negatiua in materia necessaria, quia de alijs nõ est ars, nec doctrina. Hoc enim casu stante, indefinita negatiua æquiualet vniuersali negatiuę, & particularis negatiua æquiualet indefinitę, sed dices, cur hęc ostensio non dicitur per vniuersalem, sicut diciť per indefinitam: nam ex minore particulari negatiua non sequitur aliquid, quia ex minore indefinita negatiua nihil sequitur, ex minore vero indefinita negatiua nihil sequitur, quia èx minore vniuersali negatiua nihil sequitur. Ergo à primo ad vltimum ex minore particulari negatiua nihil sequetur, quia ex minore vniuersali negatiua

F nihil sequetur. ergo hæc probatio dici potest per vniuersalem negatiuam. Præterea, particularis negatiua videtur æquiualere in materia necessaria ita vniuersali negatiuæ, sicut indefinitæ negatiuæ. ergo hæc ostensio potest dici per vniuersalem negatiuam. Potest etiam pro Defensio expositione Philoponi dici, ꝙ reuera hæc ostẽsio est per vniuersalem negatiuam, ex eo enim, quia ex minore vniuersali negatiua nihil sequitur, sic ex minore particulari negatiua nihil sequetur. Sed dicitur per indefinitã, quia particularis negatiua non potest propter signum particulare subiecti habere ęqualitatem cum vniuersali, sicut habet cum indefinita. Hæc ergo ostensio dicetur per indefinitam, quia particularis cum indefinita habet ęqualitatem, & nõ impeditur ꝓpter signum. Sed quicquid Refutatio sit, hæc expositio Philoponi videtur dubia: quia Aristoteles loquitur de particulari de inesse, quæ est ꝓpositio contingens posita in actu: modo hæc particularis est secundum rem particularis, & non est in materia necessaria

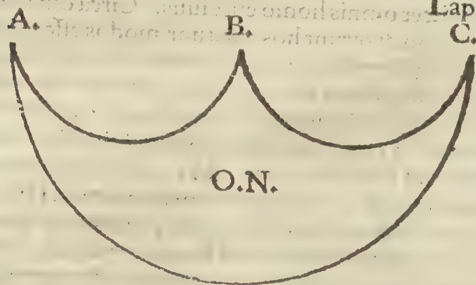
G ria particularis tantum propter signum. Quare hæc probatio non videtur conuenire ei, quod proposuit. Alia ratio Possum ergo dicere, ꝙ duplex est particularis, altera de inesse, quæ est re & signo particularis. Et ꝙ ex minore particulari negatiua tali nihil sequatur, probatur per terminos in quibus omni & in quibus nulli non simpliciter, sed accõmodate per subacceptionem, vt dictum est. Altera particularis in materia necessaria, quæ nõ re, sed signo est particularis, & ꝙ ex minori negatiua tali nihil sequatur, Aristoteles ostẽdit per indefinitam, s. quia ex Facilior responsio indefinita negatiua minore nihil sequitur. Hęc sunt, quę habetur ex Philopono. Facilius tamen dici potest, supponendo primo, ꝙ quicquid non sequitur ad antecedẽs cum aliquo coassumpto, non sequitur ad cõsequẽs eodẽ coassumpto. secundo, ꝙ indefinita negatiua, & particularis negatiua aut idem sunt, aut æquiualent. tunc argumentor, quicquid non sequitur ad antecedens aliquo coassumpto, non sequiť ad cõsequens eodem coassumpto.

H ergo quicquid nõ sequitur ad minorem indefinitam cũ maiore qualitercũq; sumpta, non sequitur ad particularem negatipam, quæ est illam cõsequens, sed ad indefinitam minorem negatiuam nihil sequitur, ergo nec ad minorem particularem negatiuam. Quòd autem ad infinitam minorem negatiuam nihil sequatur, patet, quia ad minorem vniuersalem negatiuam nihil sequitur: modo indefinita negatiua sequitur ad vniuersalem negatiuã. vnde breuiter hæc est probatio ad minorem vniuersalẽ negatiuam cum maiore sumpta qualitercũq; nihil sequitur, ergo ad infinitam minorem particularem negatiuã cum maiore qualitercũq; nihil sequetur. ad indefinitam minorem negatiuam nihil sequitur, ergo nec ad minorẽ particularem negatiuam aliquid sequitur. Hæc igitur ostensio est per indefinitam ratione habita ad proximũ antecedens, quod est, quia ad minorem negatiuam indefinitam nihil sequitur, ratione habita ad remotũ antecedens:

dens: hæc probatio dici potest per vniuersalem, hoc est, quia nihil sequitur ad vniuersalem. Et si dices, ꝙ particularis ita immediate sequitur ad vniuersalem, sicut ad indefinitum, dici potest, ꝙ particulare immediatius sequitur ad indefinitū, cum sit quasi illi idem. vniuersali vero est subalternum. Indefinitum quasi est vniuersale, quia paruo addito fit vniuersale. Hoc ergo modo intelligendo probatio est ꝙ ad particularem minorem negatiuā ſm rem nihil sequitur. Non enim oportet facere distinctionem de particulari, vt fecit Philoponus.

Neq; etiam si ambo interualla particularia, siue prædicatiue, siue priuatiue dicantur, siue hoc quidem prædicatiuum, illud vero priuatiuū, siue hoc qdē īdefinitū, illud vero definitum, siue ambo indefinita, erit syllogismus aliquo modo. Termini vero cōmunes omniū, animal, album, equus: animal, album, lapis.

Inutiliū cōiugationū particulariū & indefinitarum exemplum.

Com. 41. Nunc quæ assyllogisticæ sint particulares, atq; indefinitæ, tradit: sunt enim quatuor assyllogisticæ particulares. Prima, quando vtræq; sunt affirmatiuæ, Secunda, quando vtræq; sunt negatiuæ, Tertia, quando maior est affirmatiua, & minor est negatiua, Quarta, quando ecōtrario. Ergo particulares sunt quatuor. Totidem quoq; assyllogisticæ indefinitæ. nā aut ambæ sunt indefinitæ, aut altera indefinita, altera definita, quæ ductæ per affirmatiuum, & negatiuum erūt quatuor: quare oēs erunt octo. Quo vero ad verba attinet, Aristoteles propositiones διαστήματα: hoc est interualla, Horū vero extrema dicuntur ὅροι: hoc est termini: dispositio vero terminorum dicitur σχῆμα: hoc est figura: nam subiectum & p̄dicatum, vt puncta, propositio vero vt linea ac interuallum, dispositio vero syllogistica, vt figura est. Huius basis est conclusio, in qua maior prædicatur de subiecto. maior vero propositio est interuallum, quod protrahitur è maiore ad medium, maior autem est interuallum quod protrahitur è medio ad minorem, & sic tota figura fit, quæ syllogismus est.

Manifestū est igitur ex his quæ dicta sunt, ꝙ, si sit syllogismus in hac figura particularis, quoniam necesse est terminos sic se habere, vt diximus: & si sic se habent termini, necesse est fieri syllogismum: aliter autem se habentibus nullo modo fit. Palam autem & quoniā oēs, qui hac sunt syllogismi, perfecti sunt (omnes enim perficiuntur per ea, quæ ex principio sumuntur.) & quoniā omnia problemata ostenduntur per hanc figuram: & enim omni, & nulli & alicui & non alicui inesse. Voco autē huiusmodi figuram, primam.

Com. 42. Epilogat, & in epilogando addit aliqua: quasi ex dictis illa inferendo. & dicit esse manifestum ex his, quæ dicta sunt, si in hac figura particularis est syllogismus, ita necessario terminos sese habere, vt diximus, s. vt ma-

A ior propositio sit vniuersalis, siue affirmatiua, siue negatiua, minor vero semper particularis vel indefinita affirmatiua: at si sese habent aliter, nullatenus fit. hæc de epilogo. Addit tamē duo ex dictis quasi deducta, & omnes syllogismos qui fiunt in hac figura esse perfectos, quia regulātur per prima principia, s. dici de omni, & dici de nullo. Addit etiam, ꝙ oīa problemata possunt per hanc figuram syllogizari, vt vniuersalia & particularia, affirmatiua, & negatiua. Ex his sequitur nō ab ratione figuram hanc esse primam, ꝙ sit perfecta, & ꝙ omnia nulla problemata syllogizent: at in secunda sola negatiua, & vniuersalia, & particularia: in tertia sola particularia affirmatiua & negatiua.

Dubiū. Sed circa hęc dubitatur. Primo, quia ex his, quę Aristoteles dicit, habemus solum .xvi. coniugationes, quatuor syllogisticas, duodecim vero assyllogisticas. Modo videtur Aristoteles non sufficienter syllogisticas enumerasse, cū Theophrastus & Eudemus, ac Porphyrius

B addidere quinq; alios: qui per has dictiones à Sorticolis annotantur, videlicet baralipton, celantes, dabitis, fapesmo, frisesomorum: qua ratione fit vt nouē sint vtiles coniugationes. Aristotelem defendit Auerroes asserens illos modos esse prætermissos ab Aristo. quia hic enumerauit solū eos modos, in quibus syllogizatur conclusio naturalis. naturale est enim vt maior extremitas syllogizetur de minori extremitate, cum sit semper aut vniuersalior, aut æqualis ipsi minori: at, cum concludit minor de maiori, illud est innaturale, & solum ex arte, cum illud fiat cōuersione, & sic ex arte. Hac ratione Galenus hos modos reposuit in quarta figura, quæ non est naturalis. aristo. ergo cum hic enumerauit solū modos naturales, ideo illos hic subticuit, Postea vero de his loquetur. Secūdo dubitaē quia vt Theophrastus inquit, sunt nonnulli syllogismi, qui dant duas conclusiones: in negatiuis enim vniuersalibus, syllogismus infert tam cōuersam, ꝙ̄ conuertentem. ergo plures sunt modi vtiles, ꝙ̄ quatuor. Auer. respondet tales conclusiones nō esse principales, sed syllogisticas potestates, de his enim non hic, sed Secundo libro dicetur. Quæritur, vtrū ex particularibus puris fiat syllogismus. Respondemus primo declarando ex vna particulari vel pluribus non quidem syllogistice, se consequētia necessaria sequi aliquid, in multis casibus. Primo quidē via conuersionis. sequitur enim quoddam album est animal: ergo quoddā animal est albū. Secundo sequitur via æquipollentiæ, quia valet, quidam homo currit: ergo nōnullus homo currit. Tertio cum mutatur prædicatum de infinito ad finitū, vt cum ex affirmatiua de prædicato infinito infertur negatiua de prædicato finito: similiter econtra, ex affirmatiua enim de prædicato finito sequitur negatiua de prædicato infinito: quia, si homo est iustus, sequiē ergo, homo non est non iustus. Quarto, quando antecedens fuerit vna particularis impossibilis, vt quidam homo est lapis: ergo tu curris. Quinto, quando cōsequens est necessarium, sequitur enim tu curris, ergo deus est. Sexto, cū arguitur à tota disiunctiua, cum destructione vnius partis super alterā partem. Septimo, cum arguitur ex vna particulari ad seipsam cum vna alia in vna disiunctiua. Octauo, cum arguitur à positione antecedētis alicuius hypotheticæ ad positionem consequentis. Nono, cum arguitur ab vna copulatiua ad quālibet eius partē. Sed de hoc nulla quęstio est, quia non syllogistice, vt postea dicet Philoponus, ex particulari vel particularibus potest aliquid sequi, & quidem consequentia necessaria. Est ergo quæstio, vtrum ex puris, & solis particularibus syllogistice aliquid sequatur. Respondent nonnulli, in quatuor casibus ex puris particularibus posse aliqd syllogizari. Primo quidem in secūda figura ex duabus particularibus affirmatiuis, cum medium est terminus singularis. Sequitur enim. Quoddam animal est Niphus: quoddam album est Niphus: ergo quoddam album est animal.

2. dubiū. C Responsio. Quęstio. Responsio. D Vtrū ex puris particularibus syllogistice aliquid sequatur. Vis quonis. Prima opi.

animal. Secundo dicunt in omni dispositione valere syllogismũ ex particularibus, in quibus valet syllogismus expositorius, modo medium in altera propositionum sumatur cum relatiuo identitatis, quia sequitur, quoddã album est Socra. & illud currit: ergo currens est Socrates. Tertio dicunt syllogismum valere in secũda figura, quando prædicatum distribuitur. quia sequitur, quoddam circulo motum est omnis luna: quoddam lucẽs est luna: igitur quoddam lucens est circulo motum. Quarto ex particularibus puris & negatiuis potest syllogizari particularis negatiua de incõsueto modo loquendi. quia sequitur, quoddam animal non est homo: quoddã animal non est album: ergo quoddam album hõ nõ est. In nullis autem casibus præterquã in his potest syllogistice ex solis particularibus, ꝓpositiõibus aliquid seq, vt Arist. probauit. Ego vero arbitror in vno solo casu ex particularibus posse syllogistice aliquid sequi, vtpote solum, cum syllogismus est æquiualens expositorio, vel cũ reducitur ad expositorium. Hic enim, quoddam animal est Socrates: quoddam album est Socrates: infert, ergo quoddam album est. quia conuersione reducitur ad expositorium. reducitur enim ad hunc hoc demonstrato Socrates est animal, hoc demonstrato eodem Socra. est album: ergo aliquod album est animal, vtpote conuersione vtriusqꝫ propositionis. ille vero quoddam albũ est Socrates: & illud currit: ergo quoddam currens est Socrates æquipollet Syllogismo expositorio, vt intelligẽti patet. Tertium casum negaret Philoponus, quia illa ꝓpositio, quoddam circulo motum est omnis luna, nõ est apud ipsum intelligibilis, vt postea dicet. Quia, cum signum vniuersale additur ad prædicatum, propositio est impropria, et in intelligibilis: et ita nec vera, nec falsa, cũ non sit ꝓpositio. Impropria enim & in intelligibilis propositio neqꝫ est propositio, neqꝫ vera neqꝫ falsa. Præterea nec habet cõtradictoriã intelligibilem. Hæc enim, nullum circulo motum est omnis luna apud Philoponũ est impropria & simpliciter in intelligibilis. verũ de his in ludicris dialecticis, & dicemus postea. Quartũ casum negant expresse peripatetici, quia, si ex illa combinatione non sequitur propositio de consueto modo loquẽdi, nec sequitur propositio de inconsueto. Hæ enim (vt sæpius diximus) æquiualent in significando, quoddam album homo non est: & quoddam album non est homo, & apud eos omnes sunt synonymę. ergo, si alter non sequitur, nec alter potest sequi. Vlterius contra illos quatuor modos syllogisticos multæ feruntur obiectiones. Contra primum quidẽ, quia dantur termini in quibus omni et in quibus nulli. Termini quidem in quibus omni, sunt animal grammaticum, homo. Termini vero in quibus nulli sunt naturale, ęs, idolum. Contra etiam ꝰm modũ dantur termini in quibus omni, & in quibus nulli. Termini quidẽ in quibus omni sunt animal, exangue, lapis. Termini vero in quibus nulli, sunt, vigilans, animal dum dormit, piscis: quia omnis piscis, animal est dum dormit: & nullum animal dum dormit, vigilat: & tamen stat cum his ꝙ omnis piscis vigilet. Contra tertium modum etiam dantur termini in quibus omni & in quibus nulli per subacceptionem. Termini quidem in quibus omni & in quibus nulli sunt, animal, homo, album: nam sub albo accipiẽdo cygnum: animal de omni cygno prædicabitur: sub albo vero accipiendo niuem, animal de nullo albo prædicabitur. Contra etiam quartum dantur termini omni & nulli in essendi. Termini quidẽ in quibus omni, & in quibus nulli, sunt, animal, lapis, album: sub albo vero accipiatur cygnus, & nix: nã animal de omni cygno, & de nulla niue prædicabitur: alij vero obijciunt adhuc per instantias contra primum modum, quia non sequitur, omne animal, si est risibile, est homo: omnis equus est animal, si est risibile. Præterea nec sequit̃ omnis homo vel equus est equus: omne rationale est homo vel equus: ergo omne rationale est equus. Præterea non sequitur, cuiuslibet cõtradictionis altera pars est vera: quælibet tua conclusio est cõtradictionis altera pars: ergo qlibet tua conclusio est falsa. Præterea non sequitur omnes propositiões sunt verę vel falsæ. omnes tuæ conclusiones sunt propositiones: ergo omnes tuæ conclusiones sunt veræ vel falsæ. Præterea nõ sequitur omnis essentia diuina est pater: omnis filius est essentia diuina: ergo omnis filius est pater. Contra vero ꝰm modum ferunt instantias, quia nõ sequitur, nullum viuum est mortuum: omnis homo viuit: ergo nullus homo est mortuus. Preterea non sequitur, nullus pater est filius: omnis essentia diuina est pater: ergo nulla essentia diuina est filius. Contra vero tertium fit instantia, quia non sequitur, omnis homo est totum distributum siue omnis homo est totum in quantitate: aliquis homo est homo: ergo aliquis homo est totũ in quãtitate, siue totum distributum. Contra quartum fit instãtia, quia non sequitur nullum mortuum est viuum. aliquis homo est mortuus. igitur aliquis homo non est viuus: quæ conclusio falsa est, quia eius cõtradictoria vera est, videlicet omnis homo est viuus. Circa obiectiones has, quidam dixerunt hos quatuor modos esse formaliter per se syllogisticos: modo termini sint simplices, & recti: & syllogismus sit categoricus, & non hypotheticus, & termini cõmunes, & non discreti: & ꝙ nihil addatur medio in vna propositione plusquã in alia. Dicunt termini sint simplices, quia vbi termini sint complexi, nõ oportet, vt sint in aliqua trium figurarum. Hic enim non est in aliqua trium figurarum, cuiuslibet hominis oculus est dexter. Socrates est homo: ergo Socra. oculus est dexter. quoniam subiectum maioris est terminus cõplexus. Dico recti, quia syllogismus ex obliquis non est in aliqua figurarum, vt iste, omnẽ hominẽ videt equus: Socra. est homo: ergo Socra. videt equus. Dico & syllogismus sit categoricus, quia syllogismi hypothetici non sunt in aliqua trium figurarum ꝰm eos. Dico & termini sint cõmunes, quia, si mediũ est terminus discretus, non est in aliquo horum modorum. vt si fiat hoc argumentum, iste Sol lucet: omnis Sol est iste Sol: ergo oĩs Sol lucet: qui non est syllogismus in aliquo modo istorũ. Dico, ꝙ nihil addatur in medio plus in vna qꝫ in alia propositione. vt cum medium in minore fuerit cum relatiuo identitatis. nam hic est bonus syllogismus, & in nullo illorum modorum, quoddam album currit: Socrates est illud album: & sunt alij casus de quibus non curo. Dicunt tamen hos quatuor modos esse formales syllogismos, exceptis diuinis, in quibus vna res est eadem cuilibet diuersarum rerum. Verum, si additione eius particulę quod est accipiatur subiectum maioris & minoris, in omnibus tenent. Vnde debent sic combinari, omne quod est B est A. omne quod est C est B: ergo omne quod est C est A. Sic enim in vniuersalibus & particularibus affirmatiuis: & negatiuis syllogismi isti sunt formales, & quidem in omnibus. Ego vero arbitror hæc esse superflua. nam exceptis syllogismis, quibus vtimur in diuinis, omnes hi modi, cum accipiũtur ꝰm artem prioristicam, sunt per se formales. Dico ꝰm artem prioristicã, scilicet vt syllogismus constet tribus terminis, & duabus propositionibus: quarum quælibet resoluatur ad duos per se terminos. Sic enim intelligendo coniugationes huiusmodi sunt syllogisticæ, & formales. aliæ vero quę feruntur, non sunt ad propositum, cum non sint per has regulas. Tunc ad obiectiones: Ad primam contra primum, cum ponuntur termini in quibus omni. dicendum ꝙ medium æquiuocatur, quia ęs est naturale ꝰm formam & materiam, idolum vero ꝰm materiã tantum. Ad secundam dicendum, ꝙ illa præpositio dum potest teneri specificatiue, & sic est sensus nullũ animal dormiens est vigilans: & sic minor est falsa, & potest teneri temporaliter: & sic est, nullum quando dormit est vigilans: & conceditur, & tunc negatur iterum minor. Non

Propria põ. fit ex puris particularibꝰ bonus syllogismꝰ si reducibilis ad expositoriũ fit.

Obiectiões.

Prima

Confu

Ad obiectiones.

Non enim piscis est animal quando dormit, cum non sit animal dormitabile. Ad alias obiectiones patet solutio: quia in Darij homo de albo pro niue de nullo prædicat: & sic nec vniuersalis minor absolute, nec per accōmodationem. Ad instantias vero: Ad primam quicquid alij velint, ego arbitror ſm Peripateticos omnem propositionem, de quouis extremo conditionato vel disiuncto æquipollere conditionali, vel disiunctiuæ: quare illa, omne animal si est risibile est homo æquipollet illi animal si omne animal est risibile, omne animal est homo. nam propositio de extremo conditionato ſm Boethum est inuenta gratia breuitatis, tamen æquipollet semper vni conditionali. Smiliter illa, omnis homo vel propositio est propositio, æquipollet illi, omnis homo est propositio vel omnis propositio est propositio: et tunc patet ꝙ nō arguitur ſm regulam Aristotelis. Quia Aristoteles arguit in syllogismis categoricis, & nō in hypotheticis. ex hypotheticis enim nihil syllogizatur in aliqua figura, sic igitur neganda est forma. Ad tertiam dicendum, ꝙ maior est resoluenda hoc pacto, quælibet cōtradictio est, cuius altera pars est falsa: tunc minor debet esse, quælibet tua conclusio est contradictio, quæ est falsa, & ita syllogismus nihil concludit. Ad quartam maior est simpliciter falsa: quia eius sensus est, omnes propositiones sunt veræ, vel omnes propositiones sunt falsæ: quæ pro vtraqꝫ parte falsa est. Ad quintam obiectionem, quæ fit in syllogismis diuinis, patuit sol. Ad sextam quicquid velint alij, dico, ꝙ maior est vera & minor est vera, & conclusio vera: si intelligitur ille terminus homo in conclusione, veluti in minori: erat enim ipsa minor intelligenda de homine qui est: modo hæc est vera, omnis homo, qui est viuit: & sic concedo conclusionem, scilicet, ꝙ nullus homo, qui est, est mortuus. Ad septimam patuit solutio. Ad octauam dicendum, ꝙ maior est falsa secundum nostra ludicra: quia prædicatum non potest verificari de subiecto materialiter supponente, nisi addatur signum materialitatis: & sic hæc est falsa, omnis homo est terminus communis distributus, nisi addatur signū materialitatis, quod est iste terminus. Ergo ad hoc, vt illa sit vera, debet sic enunciari iste terminus, omnis homo est terminus cōmunis distributus: siue totum in quantitate, quod idem est, & tunc minor erit falsa. verū de his in ludicris nostris diximus. Ad nonum dico eodē modo sicut ad sextum. nam minor est falsa de homine, qui est, & etiam conclusio de homine, qui est, est falsa. Patet ergo hos modos esse syllogisticos per se nulla conditione addita, cum bene intelliguntur.

Ad instantiā

Caput. vi. De secunda figura que i eſt ꝓpositionibus i existentibus. Com. 43.

QVando vero idem huic quidem omni, illi vero nulli inest: aut vtriqꝫ omni, aut nulli, figurā quidē huiusmodi voco Secūdā.

Hactenus de ea terminorum dispositione, quę prima figura dicitur, at nunc de ea, quę Secūda dicitur. nec ab ratione, siquidem prima figura similis demonstrationi sit: concludit enim vniuersale affirmatiuum. Secunda vero similis est dialectico syllogismo, qui semper consensum respondentis destruit, quod quidem est negatiue syllogizare. Tertia vero sophistico comparatur, quādo sophista semper circa particularia verset. Bene ergo post primam, nunc de secunda, & postea de tertia dicet. Boethus in suo de syllogismis categoricis definiens secundam figuram dicit, figura secunda est quoties terminus medius de vtrisqꝫ extremis prędicatur. Verum hæc definitio non explicat omnes coniugationes & syllogisticas, & asyllogisticas: propterea Aristo. oēs explicans dicit, qn̄ vero idem, s. terminus, huic quidem extremo omni, illi vero nulli inest, aut vtriqꝫ extremo omni, aut vtriqꝫ extremo nulli, talem quidem figuram voco secūdam. & recte dixit voco, quia solus ipse syllogisticas cōiugationes, vt geometrię studiosus appellauit. Auer. ꝓbat figuram talem esse naturalem, quia imperitæ gen-

Rō cordis.

Quid secūda figura ſcdm Boethum.

Quę Arist.

Quo ad verba.

A tes sine arte quasi à natura institutæ illa vtuntur. Quod exemplo ostendit, vt si mulier abortum passa sit, & obstetrix dicat hoc abortiuum non viuit. nam si quæratur ab obstetrice, quare abortiuum nō viuit, respondebit, quia omne viuum aptum est clamare. vbi patet eā vsam esse secunda figura nulla arte pręcedēte, sed solum naturali instinctu nota. sumpsit enim maiorem, minorē vero innuit. Erit enim syllogismus, omne viuum est aptum clamare: hoc abortiuum non est aptum clamare: ergo hoc abortiuum non viuit. Obseruatione etiam deprehensum est, ꝙ imperitæ gentes semper cum respondent negatiue, & postea de causis earum responsum quærit, vt plurimum vtuntur secunda figura. Alij auctoritate Alexan. dixerunt hanc figuram esse naturalem, quia eo quod per hanc syllogizatur, nihil prius per naturā syllogizetur. Hac ratione diximus illos quinqꝫ modos vltimos in prima figura non esse naturales, quia est illis coniugationibus directius, & quidem per naturā aliud concluditur ꝙ̄ principale quæsitum.

Rō Alex.

B Medium autē in hac dico, quod de vtrisqꝫ prædicatur: extremitates vero, de quibus dicitur hoc: maiorem quidem extremitatem, quę iuxta medium posita est, minorem vero, quæ longius sita est à medio, Ponitur autem medium extra extremitates quidem, primum vero positione.

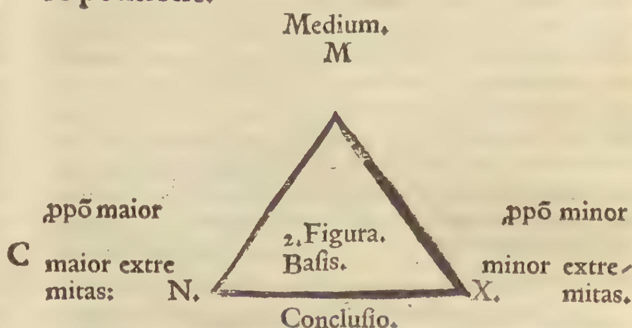

Figura syll'i quo ad terminorū & ꝓpositionū dispositionē.

C

Hactenus de figura, nunc & de terminis: sunt enim necessarij syllogisticę figuræ vt puncta triangulo: siquidem ex punctis fluentibus lineæ, ex lineis triangulus ꝓficiscitur, ita quoqꝫ ex terminis propositiones, ex propositionibus autem syllogismus. Vnde dicit {medium autem in hac} scilicet figura {dico, quod de vtrisqꝫ prædicatur:} scilicet subiecto & prædicato cōclusionis. Quia vero medium & extrema sunt relatiua, ideo per oppositum definit extrema, & primo in generali, cum dicit: {extremitates vero dico, de quibus dicitur hoc mediū. Speciatim autem quid vnaquæqꝫ sit, describit, & dicit. {Maiorem quidem extremitatem, quæ iuxta medium posita est, Minorē vero, quæ longius sita est à medio.} Addit {ponitur autem medium extra extremitates:} quia, cum exemplificamus in terminis ignotis, non ponimus medium inter extrema. similiter cum exemplificamus in terminis, in quibus omni, & in quibus nulli, medium intelligitur, quod primo loco ponitur, secundo vero loco positum extremitas maior est, quod vero tertio loco ponitur, est minor.

Com. 44.

D

Sed acidunt dubitationes. Prima quidem, quia, si medium in vtraqꝫ propositione pręedicatur, ergo non medium, sed extremi rationem habebit. Secunda quid intelligit per extremitatem maiorem esse prope medium, minorem vero procul à medio. Præterea tertia, in his verbis videtur contradictionis implicatio: quia mediū dicitur per æquidistantiam ab extremis, & sic non potest alterum extremorum proprius ac longius se habere ad medium. Quarta, cur si medium est extra extremitates, debeat dici primum. Vltima, quæ sunt huius figurę propositiones. Herminius opinatus est in hac secunda figuram

Dubōnes. prima.

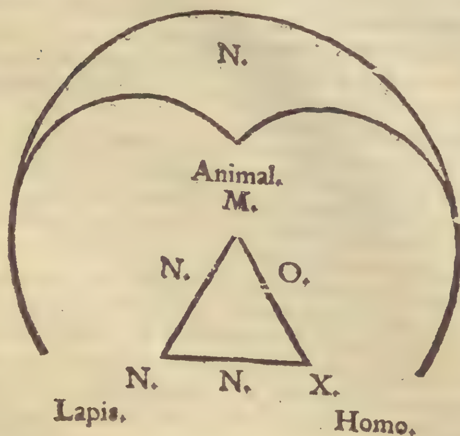
Quę Herminius.

figuram veluti in prima syllogismos cōcludere ex vi terminorum, vtpote, quia prædicatum conclusionis est naturaliter prædicatum, subiectum vero naturaliter subiectum. Contra obijcit Alex. asserens non esse simile in secunda, & prima. In secunda enim cum sit negatiua, non est ex vi terminorum constituta, quia potest vniuersaliter in terminis cōuerti. {Ad primam ergo dicamus medium quo ad vnitiuā extremorum vim in omni figura medium habere vim medij. at quo ad situm terminorū, quibus vtimur in exemplis, in secūda figura est primū, & habet rationem extremi, ideo narratur primo loco. {Ad secundam dicendum maiorem extremitatem esse prope medium, vt Auer. dicit, quo ad situm descriptionis terminorum, quia quando termini describuntur, Primo loco ponitur M medium, Secundo loco ponitur N maior extremitas, Tertio loco ponitur X minor extremitas. Vt omnes sic describantur M N X. vbi semper per M medium intelligi vult. Per N vero extremitatem maiorem, per X deniq; minorem extremitatem. Philoponus vero asserit maiorem extremitatem esse prope medium conditione, quia medium bis prædicatur, maior extremitas semel. Minor vero extremitas procul est à medio, quia nunquam prædicatur. Ad aliam patet sol. Est enim medium per æquidistantiam ab extremis, quo ad vim vnitiuam, quo vero ad situm vel conditionem alteri extremitatum magis, alteri minus appropinquat. Ad aliam dico, φ in hac figura medium ponitur extra extremitates, cum habeat conditionem prædicati tantum, vel quia in descriptione terminorum non ponitur inter extremitates, sed primo loco. Ad aliam dico, quòd propositio maior in hac figura est in qua affirmatiue vel negatiue medium dicitur de prædicato conclusionis. minor vero propositio, in qua medium affirmatiue, vel negatiue dicitur de subiecto eiusdem. Ex his patet figuram hanc scribi ad modum trianguli, cuius basis, X N, refert conclusionem, latus M N refert maiorem, Latus vero M X refert minorem, & sic latera sunt propositiones, puncta termini.

Declaratio figura syllogismorum.

Perfectus quidem igitur non erit syllogismus vllo modo in hac figura: possibile vero erit & vniuersalibus, & nō vniuersalibus existentibus terminis. Vniuersalibus quidē existentibus terminis, erit syllogismus, quando medium huic quidem omni, illi vero nulli inerit: & si ad vtrumuis sit priuatiuum, aliter vero nullo modo. Prædicetur enim M de N quidem nullo: de X vero omni: quoniam igitur cōuertitur priuatiua, nulli M inerit N: at M oī X supponebatur: quare N nulli X inerit. hoc enim ostensum est prius.

Cesare.

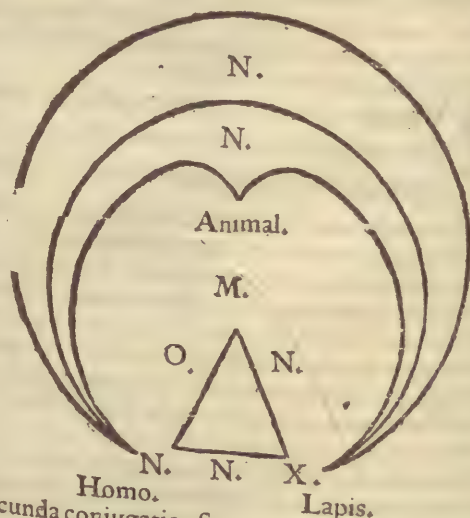
Cæsare. Prima vtilis cōiugatio in primo secundæ, quæ maioris cōuersiōe indiget vt ad primā reducatur, s. celarent.

E Hactenus de figura, ꝓpositionibus, & terminis, nunc de coniugationibus. Et primo proponit nullum in hac figura syllogismum esse perfectum actu, sed solum potestate: quatenus & vniuersalibus, & non vniuersalibus existentibus terminis perfici potest conuersione. Et hoc dicit {perfectus quidem igitur non erit syllogismus vllo modo actu in hac figura, possibile vero erit, vt reducatur ad perfectum & vniuersalibus, & non vniuersalibus existentibus terminis.} et quo ad hoc hæc figura excellit tertiam, quæ nō erit possibilis, nisi particularibus existentibus terminis. Quo vero modo vniuersalibus existentibus terminis syllogismi in hac figura ad perfectos reduci possint, primo edocet, cū inquit. {vniuersalibus quidem existentibus terminis, erit syllogismus per reductionem: hoc verum est, quando medium huic quidem omni, illi vero nulli inerit: & si ad vtrumuis, s. maiorem vel minorem, sit supple additum priuatiuum: quia siue maiori, siue minori addatur, potest syllogismus per reductionem fieri perfectus, aliter vero nullo modo, quia fieri non potest syllogismus, nec si vtraq; propositio sit affirmatiua, nec si vtraq; fuerit negatiua. hæc generatim de coniugationibus, Per exempla vero speciatim docet has coniugationes cum dicit {prædicetur enim M de N quidem nullo: de X vero omni: sequetur ergo nullum X est N. probat: quia, cum conuertatur propositio priuatiua in terminis, s. maior, quæ erat, M N, cum nulli M inerit N: at M omni X. supponebatur inesse in minori, ꝓpositione: erit ergo syllogismus, nullum M est N: omne X est M: ergo nullum X est N. Quare N nulli X inerit in secundo primæ; quod esse perfectum syllogismum ostensum est prius. Patet ergo syllogismum huiusmodi potestate fieri posse perfectum, vtpote conuersione, s. maioris propositionis. Quo vero ad ordinem attinet, Arist. ordinauit prius cōiugationem ex maiore vniuersali negatiua, illi, quę est ex minori vniuersali affirmatiua: quia hæc vnius conuersione indiget, illa vero conuersione plurium.

F

G Rursus, si M N quidem omni inest: X vero nulli: neq; N X nulli inerit. nā, si M nulli X, neq; X nulli M inerit. at vero, M omni N inerat: quare X nulli N inerit. facta est. n. rursus prima figura. quoniam autem conuertitur priuatiuum, neq; N nulli X inerit: quare erit idem syll's.

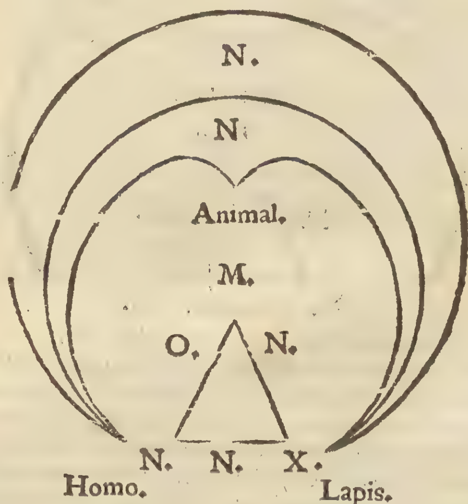
H

Secunda coniugatio est ex maiori vniuersali affirmatiua, & minori vniuersali negatiua, syllogizatur vniuersalis negatiua, hoc pacto, omne N est M: nullum X est M: ergo nullum X est N. Nam conuersa minore in terminis, syllogizabitur conclusio dicta conuersa: quibus fit rursum prima figura hoc pacto, omne N est M: nullum M est X: igitur nullum N est X. Dicit, {rursus, si M inest omni N, X vero nulli, tunc nulli X inerit N. Probatur. nam, si M nulli X inest, nec X nulli M inerit per conuersionem in terminis.

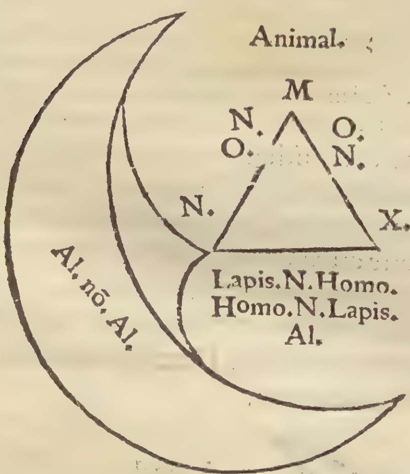
terminis. Sumatur ergo hæc pro minore, cum M omni N inerat, pro maiori: tunc conuersa conclusione, x nulli N inerit. Facta est enim rursus prima figura, quoniam autem conuertitur priuatiuũ, tunc neq; N vlli x inerit: quare erit idem syllogismus, qui fuit in secundo Primę conuersis minore & conclusione in terminis. Ex ijs patet, ꝙ transpositio non est necessaria in reductione, quia vt diximus, si syllogismus fit per esse in toto vel non esse, minor pria est, secũda maior: sin autẽ fit ꝑ dici de omni, vel de nullo prima est maior, secunda minor. ergo transpositio non est necessaria ad reductionem syllogismi.

Modus reducendi cõiugationẽ ꝑ præmissarũ transpõnẽ.

Est autem ostẽdere hæc, & ad impossibile ducẽtes. Quoniam ergo fit syllogismus sic se habentibus terminis, manifestum est, sed non perfectus. non enim solum ex ijs, quę ab initio sumpta sunt, sed & ex alijs perficitur.

Deductio ad impossibile in vtrisque cõiugationibus.

...m. 47.

Secundo probat hos modos ducendo ad oppositum. cum enim ex opposito conclusionis cum altera propositione infertur oppositũ alterius, syllogismus est necessarius. quòd autem ex opposito conclusionis cum altera propositione sequatur oppositum alterius, deducitur in primo mõ. & fiat syllogismus, nullũ N est M: omne x est M: ergo nullum x est N: nam, si non sequitur, detur oppositũ, & erit, quoddam x est N: tunc ex maiore pro maiore, & tali opposito pro minore syllogizo in quarto primę oppositum conclusionis hoc modo, nullum N est M. hęc erat maior. quoddã x est N: hęc fuit cõtradictorium conclusionis. ergo quoddam x non est M, at hæc conclusio est prioris minoris cõtradictorium: dicebatur enim, oẽ x est M: ergo syllogism⁹ est vtilis. Secũd⁹ iterũ ꝓbat, ꝗa syllogizet sic, oẽ N est M: Nullũ x est M: ergo nullũ N

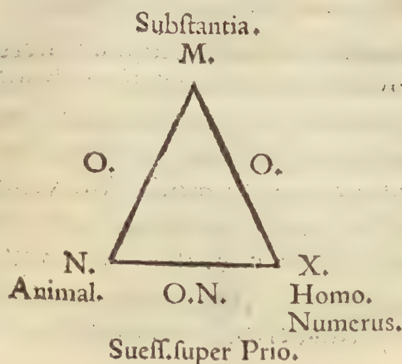
A est N: nam si nõ sequitur, detur oppositum conclusionis, & erit, quoddam x est N: tunc sumo maiorem, vt prius, videlicet, oẽ N est M, & per te, quoddam x est N: igitur in tertio primę quoddam x est M: quod est minoris prioris syllogismi cõtradictoriũ. ergo syllogismus fuit necessarius. Sed dices, cur ĩ syllogismis, qui probant ex opposito conclusionis nõ sumitur cõtrariũ cõclusionis cũ altera propositionũ, sicut sumit cõtradictoriũ. Dicendum hoc esse pro tanto, quia nõ oportet duorũ cõtrariorum si vnum sit verũ, vt alterũ sit falsum, vel, si alterũ sit falsum, alterũ sit verũ. Quia cõtraria possunt esse simul falsa: at cõtradictoriorũ necessario si alterũ falsum est, alterũ verũ: & si alterũ verũ fuerit, alterũ falsum erit. vnde Arist. dicit, {est aũt hęc & ad impossibile ducẽtes. Tacuit aũt modũ deductionis, ꝗa res facilis est. deinde epilogat, & inquit {Qm̃ ergo fit syllogismus sic se habentibus terminis, manifestũ est, nõ tñ ꝑfectus. cuius causam repetit, ꝗa nõ perficit ex ijs solũ, ꝙ̃ sunt sumpta ab initio,

B s. ꝑ dici de omni, vel dici de nullo, sed ꝑficit alijs, s. cõuersione vnius, vel pluriũ, & deductione ad impossibile. Sed dubitãt, ꝗa Arist. ꝓbat hos modos eẽ necessarios ꝑ syllogismũ ad impossibile. sed hic syllogismus nõdũ patet, & ita ignoto vtetur. Iuniores dixerũt syllogismum ad ĩpossibile, quo ad eã partẽ, qua ostẽsiuus est, ab Arist. acceptũ esse in taliũ regularũ ꝓbatione. Quo vero ad eã partem, qua cõuersiuus est, declarabit Secũdo huius, & hoc pacto eo nõ vtitur Arist. Sed hæc solutio per difficilis vr̃, ꝗa syllogismus ad impossibile ea parte, qua ostẽsiuus est, non infert oppositũ alicuius ꝓpositionis, sed ea parte, qua cõuersiuus est. cũ igitur eo Arist. vtat ea parte, qua infert oppositũ alterius propositionis, vr̃ eo vti ea parte, qua conuersiuus est. Fortasse dici põt Arist. eo vti ad cõfirmãdũ, & ita non erit incõueniẽs Arist. eo vti tanq; posterius notificãdo. Vel fortasse eo vtit vt naturaliter noto, quia posterius declarabit ipsum ꝑ artem. Secũdo quęres ꝑ quid si ex cõtradictorio conclusionis

C cũ altera propositionũ infert alterius cõtradictoriũ, syllogismus est necessarius. Dicendũ, ꝗa cõclusio se habet vt cõsequẽs in syllogismo, ꝓpões, vt antecedẽs. modo principiũ regulatiuũ necessariũ cõsequẽtiarũ est, ꝙ quoties ex opposito cõsequẽtis infert oppositũ totius antecedentis, vel alterius partis cũ altera parte, syllogismus fuit cõsequẽtia necessaria: & sic hęc secũda probatio est per primũ regulatiuum principium consequentiarum.

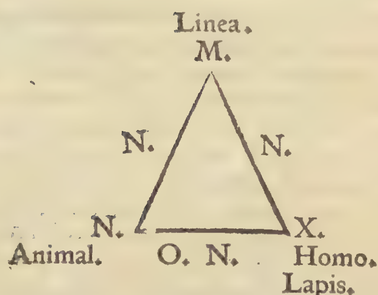
Si autem M de omni N & x prędicetur, non erit syllogismus. Termini inesse, substãtia, animal, homo, non inesse, substantia, animal, numerus: medium, substantia. Nec qñ de N, nec de x nullo, ꝑdicetur M. Termini inesse, linea, animal, homo: non inesse, linea, animal, lapis. Manifestum ergo, quoniam si sit syllogismus

D ex vniuersalibus terminis, necesse est terminos sic se habere, vt in principio diximus: aliter enim se habentibus terminis, non fit conclusio necessaria.

E

Prima assyllogistica, siue inutilis cõiugatio ex puris affirmatiuis.

Secunda asyllogistica, siue inutilis ex puris negatiuis coniugatio.

Cõm.48. Hactenus de syllogisticis coniugationibus, nunc de asyllogisticis. & sunt duę. Prima qdem ꝙ ex vtrisq; vl'ibus affirmatiuis nihil constet: & dicit {Si aũt M de omni N} & subaudi de oĩ X p̃dicetur {nõ erit syllogismus} Hoc probat dando instantiam per terminos, & dicit: {termini inesse} subaudi sunt substantia, aĩal, hõ. } Qm̃ si omne aĩal est substantia: & omnis hõ est substantia: cum hac syllogizandi forma stat in veritate, oẽm hoĩem esse aĩal. Termini vero non inesse sunt substãtia, animal, numerus. Medium vero vt inquit, in vtraq; dispõne est substantia. Qm̃, si oẽ aĩal est substantia, & oĩs numerus est substantia, cum his stat nullum numerũ esse animal.

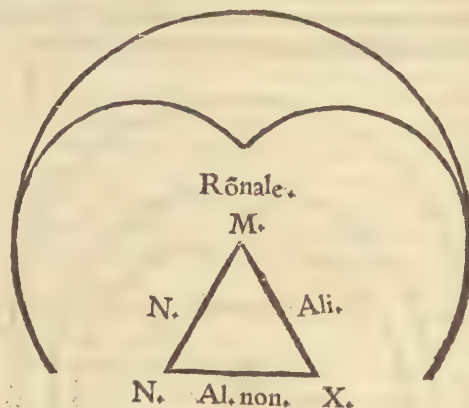
Quo vero ad verba attinet, aĩaduerte in quibusdã gręcis codicibus legi ἀριθμός, hoc est numerus. Vbi patet numerum accipi ſm positionem Pythagoricorum, qui numerum rerum substantiam esse dixerunt. hæc de prima asyllogistica coniugatione. De secunda vero ait, ꝙ ex vtrisq; vniuersalibus negatiuis etiam nihil cõstet. Et dicit {nec quando de N nec de X nullo prædicetur M} subaudi syllogismus est. Probat dando instantiam per terminos, & dicit. {Termini inesse} subaudi sunt, {linea, animal, homo. Nam si nullum animal est linea, & nullus hõ est linea, cum his stat oẽm hominem esse aĩal. Termini vero non inesse sunt, linea, animal, lapis. Qm̃, si nullum animal est linea, & nullus homo est linea: cum his stat, nullum lapidem esse animal. Deinde epilogat, & dicit {manifestum ergo, quoniam si sit syllogismus ex vniuersalibus terminis, necesse est terminos sic se habere, vt in principio diximus, aliter enim se habentibus terminis, non fit conclusio necessaria.

Quo vero ad verba attinet, dixit, non fit conclusio necessaria: quia contingenter & quasi per accidens in terminis conuertibilibus fieri potest, vt si termini essent, homo, rationale, risibile. nam si omne rationale est homo: & omne risibile est homo: sequitur, vt omne risibile sit rationale: non enim hisce terminis, qui cõuertuntur, accipi possunt termini omni & nulli essendi, sed hoc est per accidens & gratia materiæ, siue terminorum. Animaduersione dignum, vt iuniores sentiunt, esse huic figuræ proprium, vt propositiones sint dissimilis qualitatis. Si enim ambæ affirmatiuæ sint, nõ repugnat aliqua in tertio affirmari, quæ inter se negantur vt homo, & equus in animali. simili ratione prohibet nihil aliqua in tertio negari, quæ inter se affirmantur, vt animal, & hõ: in linea. Oportet ergo propositiones in hac figura esse qualitatis dissimilis. & quidem propositione quauis affirmatiua, vel negatiua. Quippe cum medium indifferẽter extrema tanquam sibi supposita respiciat.

Cum autem medium ipsum ad alterum extremorum sumatur vniuersaliter, siquidẽ ad maius vniuersale ipsum collocetur, siue affirmatiuum, siue negatiuum, ad minus vero particulare atq; opposito modo ipsi vniuersali sumptum sit, necesse est syllogismum negatiuum particularem esse. dico autem opposito modo hoc pacto, vt si vniuersale sit negatiuum, particulare sit affirmatiuum, vel si vni-

E uersale sit affirmatiuum, particulare sit negatiuum. Nam si M nulli quidem N ĩsit, X vero alicui: necesse est ipsum N alicui X inesse. Negatiuum si quidem conuertatur, N sane nulli inerit M: at ipsum M alicui ĩerat X: quare N alicui X inerit: fit enim syllogismus per primã figurã.

Festino. Tertius dus q... ris cõ... ne ad ... quartum mæ red...

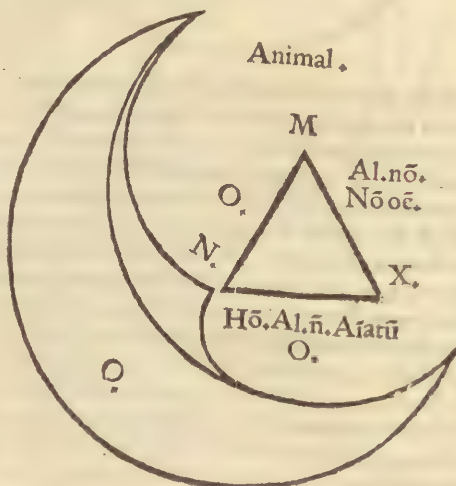
Cõm.4... Hactenus de vniuersalibus, nunc de particularibus. & primo generatim sumit omnes vtiles, Secũdo speciatim docet eas per exempla. De primo inquit {cum autẽ medium ipsum ad alterum extremorum quoduis sumatur vniuersaliter: si quidem ad maius vniuersale ipsum collocetur, siue affirmatiuum, siue negatiuum, ad minus vero particulare atq; opposito modo secundum qualitatem ipsi vniuersali sumptum sit: necesse est syllogismũ negatiuum particularem esse. Et exponit se & inquit: {dico autem opposito modo, hoc pacto, vt si vniuersale sit negatiuum, particulare sit affirmatiuum: vel si con-

G tra vl'e sit affirmatiuum, particulare sit negatiuum. Hęc Arist. generatim speciatim aũt inqt. {Nã si M nulli qdẽ N insit, X vero alicui, necesse est ipsum N alicui X inesse. Probat per cõuersionem maioris in terminis: & inquit, negatiuum siquidem conuertatur, N sane nulli inerit M: at ipsum M alicui inerat X: quare N alicui X inerit. Fit.n. syll's rursus sic ipsa maiore conuersa, per primã figuram.

Rursus, si M quidem omni N insit, X vero alicui non insit: necesse est N alicui X non inesse. Nam si omni insit: & M prædicabatur de omni N necesse est M omni X inesse: sed supponebatur alicui non inesse. Et si ipsum M N quidẽ omni insit: X autẽ non omni: erit syllogismus, ꝙ non omni X insit N. Demonstratio autem eadem est, quæ antea.

H

Baroco Quartus secunda ... ræ mod... per imp... bile ... ad Ba... primum ... re prim... dum.

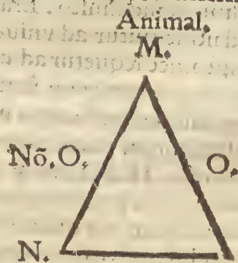

Secund

Cōm. 10. Secunda cōiugatio est ex vniuersali affirmatiua & particulari negatiua, Inquit rursus si M quidem omni N insit x vero alicui non insit: necesse est N alicui X nō inesse. Probat hanc deductione ad impossibile. Nam si omni insit, quod est contradictorium conclusionis & M prędicabatur de omni N: necesse est M omni x inesse: nam, si omni N inest M, et omne x est N per te: igit omne x est M & supponebat alicui non inesse. Hæc igitur deductio fit sumendo contradictorium conclusionis pro minore, & maiore eadem quæ erat prius, inferendo contradictoriū minoris. Hæc de particularibus. De indefinitis vero inquit, & si ipsum M omni quidē N insit, vt prius: x autē non omni indefinite, demōstratio autem est, quę antea, videlicet sumendo contradictorium conclusionis inferendo contradictorium minoris.

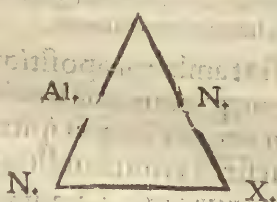
Sin autem de x quidem omni, deq; N non omni prædicetur: non erit syllogismus. Termini essendi sumantur, animal, substantia, coruus; non essendi vero animal, album, coruus.

Inutilis coniugatio.

Præterea neq; si de x quidem nullo, deq; N aliquo prædicetur, syllogismus erit: Termini essendi sumantur, animal, substantia, vnitas: non essendi vero animal, substantia, scientia. Igitur cum vniuersale atq; particulare opposito sumantur modo, dictum est quādo erit syllogismus, & quando non erit.

Secunda inutilis coniugatio.

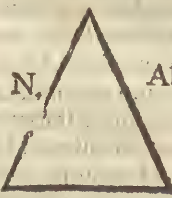

Cōm. 11. Docet nunc assyllogisticas particulares, & primo per contrapositionem in qualitate, & inquit{Sin autem de x quidem omni, deq; N nō omni siue particulariter siue indefinite, non erit syllogismus} & ita ex minore vniuersali affirmatiua, maiore particulari negatiua, nihil cōstat. Docet abundare terminis, & inquit{termini essendi sumantur, substantia, animal, coruus. Nam si aliqua substantia non est animal: & omnis coruus est animal, cum his stabit omnem coruum esse substantiam. Non essendi vero animal, album, coruus: nam si quoddam album non est animal, & omnis coruus est animal, cum his stabit nullum coruum esse album. hęc est prima, dat secundam & inquit, {Præterea neq; si de x quidem nullo, deq; N aliquo prædicetur, syllogismus erit, & sic ex minore vniuersali negatiua, maiore particulari affirmatiua nihil constat: termini essendi sumantur, animal, substantia, vnitas. Nam si quædam substantia sit animal: & nulla vnitas sit animal, cum ijs stabit omnem vnitatem

A esse substantiam. Et vtitur vnitate more pitagorico, qui numeros substantias fecit. non essendi vero animal, substantia, scientia. Nam si quædam substantia sit animal, & nulla scientia sit animal, cum ijs stat nullam scientiam esse substantiam. Epilogat & inquit, igitur cum vniuersale atq; particulare opposito sumuntur modo, dictum est quando erit syllogismus, & quando non erit.

Cum autem conformes sint propositiones ipsę aut negatiuę ambe, aut affirmatiuę, nullo pacto erit syllogismus. Sint enim primo negatiuę ambæ, & vniuersale ipsum ad extremum maius cōstituatur, vt M nulli N, alicui vero nō insit x, poterit igitur & omni, & nulli x inesse N. Termini quidem non essendi sumantur, nigrum, nix animal.

B

Inutilis coniugatio ex puris negatiuis.

Cōm. 12. Nunc docet assyllogisticas ex propositionibus in qualitate consimilibus: & primo sumit omnes assyllogisticas generatim, secundo speciatim. Generatim quidem inquit, cum autem conformes sint propositiones ipsę, hoc est aut ambæ negatiuæ, aut ambę affirmatiuæ, nullo pacto erit syllogismus. Hæc Aristote. generatim Speciatim inquit, sint enim primæ negatiuæ ambæ, & C vniuersale ipsum ad extremum maius constituatur, supple & particulare ad extremū minus: Dico, supple hoc modo non esse syllogismum, vt per exemplum. M nulli quidem N: alicui vero insit x: Poterit igitur terminis sic dispositis, cum propositionibus illis & omni & nulli x inesse N. Statuit terminos non essendi, & inquit{termini quidem non essendi sumātur nigrum, nix, animal: Nā si nulla nix est nigra: & aliquod animal non est nigrum: cum ijs stat nullum animal esse niuem.

Termini vero omni īessendi sumi nō possunt: si M alicui quidem x insit, alicui vero nō insit. nam si N quidem omni insit x, inerat autem M nulli x. ipsum igitur M nulli x inerit. at alicui inesse supponebatur.

Cōm. 13. Hactenus docuit in hac assyllogizatione terminis abundare: quibus nulli inesse contingit. Disputat nunc vtrum possumus abundare terminis omni inessendi. Et D tenet: & probat q non. Ad cuius euidentiam animaduersione dignum vt dicebatur, particularem negatiuā bifariam esse: alteram quidem veram propter vniuersalem sibi subalternam, vt aliquis homo non est lapis. hæc enim vera est, quia secundum rem nullus homo est lapis. Alteram autem veram suapte natura, quia est de inesse in materia contingenti, ceu aliquis homo non est albus: nam aliquis non est albus, ut Aethiops, aliquis est albus, vt Scytha. Differunt autem hæ, nam particularis eiusmodi de re contingenti conuertitur ad oppositā qualitatem. si enim aliquis homo non est albus: etiā aliquis est albus: aliter non esset particularis de re: particularis aūt primo modo nō cōuertitur. nō enim qa aliquis homo non est lapis, aliquis homo est lapis. illa enim fm rem est vniuersalis. ex ijs sequitur in particularibus de re quicquid cōtradicit vni cōtradicere alteri. Quicquid enim contradicit illi, aliquis hō non est albus, cōtradicit

illi, aliquis homo est albus. sunt enim ambæ & æquiualentes, & conuertibiles: at particularibus primo modo secus est. non enim quicquid contradicit illi, aliquis homo non est lapis, contradicit illi, aliquis homo est lapis. Huius rei causa est, quia particulares primo modo sunt de re vniuersali, particulares vero secũdo modo sunt de re particulari. Per hęc igit Aristoteles probat in eiusmo di assyllogizatione nõ posse dari terminos omni inessen di, quando in illa minor ipsa sit particularis de re. Dicebatur enim abundare terminis essendi vel non essendi esse, quando illis constitutis in simili forma, datur conclusio non repugnans propositionibus, vel alteri, vel ali cui quod conuertitur cum altera, ppõnum. At in eiusmodi assyllogizatione termini essendi dant conclusionẽ repugnantem aut minori, aut ei quod cum minore conuertitur. Et sic dari non possunt. Exemplum vbi termini sunt animal, nix album. minor erit quoddam album non est animal: cuius æquiualens erit aliquod album est animal. Vbi itaq; acciperetur hæc cõclusio, omne albũ est nix, & fieret ille Syllogismus, nulla nix animali ꝰ aliquod albũ non est animal: & conclusio sit, omne album est nix. Tunc sumpta maiore & hac conclusione pro minore hoc modo nulla nix animal. Omne album nix, con trario essent nullum album animal. At hæc repugnat illi, aliquod album animal: quod stabat cum minore, videlicet aliquod album non est animal. Igitur non possunt esse termini essendi. Hinc sume quod requiruntur ad terminos vt sint essendi, vel non essendi. Primo vt omnes propositiones sint veræ: quia in syllogismis possunt dari termini essendi & non essendi non seruata veritate. Secundo vt omnes conformes sint conformes qualitate, quantitate, & figura. Tertia, vt conclusio vniuersaliter & negatiue & affirmatiue stet cum propositionibus. Quarto quòd nec repugnet omnibus, vel alteri, vel alicui cum altera compossibili. & sic defectu quartæ in eiusmodi assyllogizatione disponi non possunt termini oĩ inessendi. nã conclusio minori repugnat, aut alicui cum minore compossibili, vt patet sumendo maiorem, & ipsam pro minore inferendo oppositum compossibilis cum minore. Inquit termini vero omni inessendi sumi non possunt: si M alicui quidem X insit: alicui vero nõ insit, hoc est, si minor sit particularis de re. cuius rationẽ subscribit & inquit. Nam si N quidem omni insit X, vt sit conclusio, omne album nix: inerat autem M nulli N: hoc est erat autem maior, nulla nix est animal: In secundo primæ erit Syllogismus, igitur M nulli X inerit: hoc est igitur nullum album animal. At alicui inesse supponebatur: quia sumptum fuit, aliquod album non est animal: quod fuit particulare de re, & sic cõclusio repugnat minori. Non possunt igitur termini essendi dari.

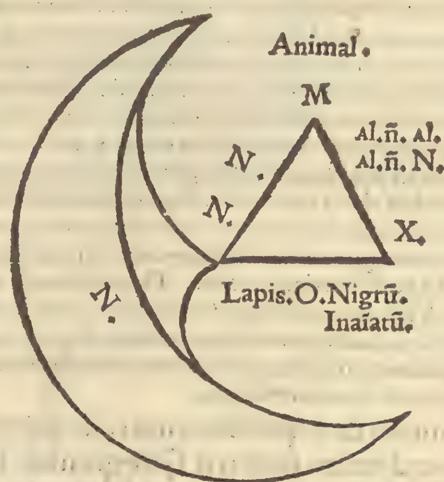
Quales termini essendi vel nõ essendi.

Dubiũ. Ambiges quod non possunt dari per subacceptionẽ ad album, vt fuit dictum in assylogizationibus primæ figuræ sumendo sub albo cygnum, & glaciem. nam erit nix de cygno quidem nullo, de glacie vero omni dicta.

Solutio. Dici potest, quod nec sic dari possunt: quia cum conclusio sit vniuersalis: licet ex maiore cum conclusione semper inferre oppositum eius quod cum minore erat compossibile, sic autem fieri non potest in prima figura, quia sumendo maiorem & conclusionem erit Syllogismus ex ambabus affirmatiuis in secũda figura, & ita in eiusmodi assyllogizatione, nec simpliciter, nec per subacceptionem sumi possunt termini. in prima autem saltem per subacceptionem.

Hoc igitur pacto termini essendi sumi non possunt. Sed ex indefinito erit ostendendum. nam, cum verum sit M alicui X non inesse, si & nulli insit: atq; cum nulli insit, non erat syllogismus: perspicuum neq; nunc syllogismum constare.

E

Ostēsio impossibilis concludentiæ de oĩ in ... indefinito particulari ex põnẽ ... natura.

F

Com.

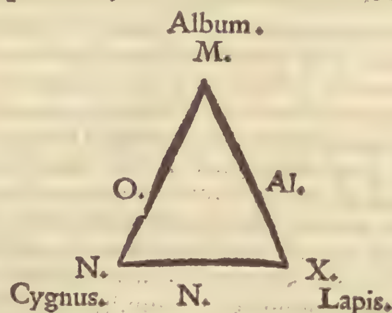
Docet nunc quo nam modo sit illud ostendendum, & vult esse ostendendum ex indefinito. Erat enim, (vt dixi maxima, quicquid nõ sequitur ad vniuersale antecedens aliquo coassumpto, nec sequetur ad consequens eodem coassumpto. Et ita quicquid non sequitur ad minorem vniuersalem negatiuam coassumpta maiore vniuersali negatiua, nec ad minorem particularem negatiuam sequetur eadẽ assumpta. Habet nanq; vniuersale, vt antecedens. particulare vero vt consequens. Dicitur autem hęc ostensio ex indefinito, aut quia est ex vniuersali, quæ indefinita siue indifferens causa veritatis particularis, vel quia est ex minore indefinita, quæ habet vim vniuersalis. Inquit hoc igitur pacto termini essendi sumi non possunt, vt ratione nunc patet. Propterea dat regulam qua posit ostendi, & inquit sed ex indefinito erit ostendendum. nam, cum verum est M alicui X non inesse, si & nulli, supple X insit: hoc est propter vniuersalem illam, nullum X est M: atq; cum nulli insit dicebatur non esse syllogismum. Ex minore enim vniuersali negatiua nihil constare diximus, perspicuum neq; nunc syllogismũ constare. Ex ĳs tollitur contradictio. Nam primo dixit posse sumi terminos essendi & non essendi. deinde probat nõ posse sumi terminos essendi. Tollitur enim, nam primo dixit dari posse virtute vniuersali sibi subalternę. Deinde dixit dari non posse virtute propria. hæc Aristo. in hac obscura ratione.

G

Solo contradictionis.

Rursus sint ambæ propositiones affirmatiue, colloceturq; vniuersale similiter. ceu M oĩ qdẽ N alicui vero insit X põt ipsum N, & omni & nulli X inesse. Termini nulli ĩessendi sumantur, albũ, cygnus, lapis. Omni vero inessendi eandẽ ob causam quam antea diximus, sumi non possunt, sed ex indefinito est ostẽdendũ.

H

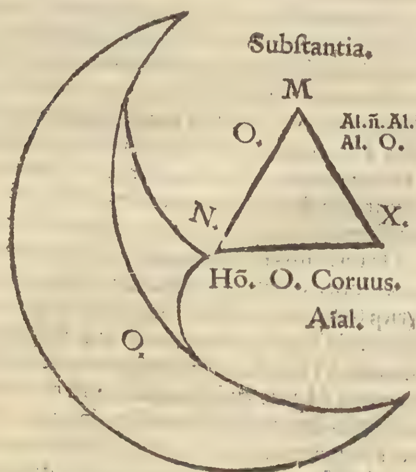
Inutilis coniugatio ... puris affirmatiuis.

Hactenus si conformes sint negatione docuit non esse syllm, nunc si cõformes sint affirmatione. Et vult ex ambabus affirmatiuis vniuersali ipso addito ad maiorem, particulari ad minorem, nõ esse syllogismum. Huius termi nos nulli inessendi abũdare docet, sed omni inessendi probat non posse sumi per eandem quam dixit rationẽ.

Nam

Nam ex conclusione cum maiore concluditur in primo primæ oppositum eius quod cum minore erat compossibile. Nam cõcluditur vniuersalis affirmatiua, quę cum maiore vniuersali affirmatiua, infert aliam vniuersalem affirmatiuam, quæ cõtradicit particulari negatiuæ, quæ cũ minore erat cõposibilis. Præterea ait hoc esse ostendendum ex indefinito. nam si ex maiore vniuersali affirmatiua & minore vniuersali affirmatiua non fit syllogismus, nec ex minore particulari affirmatiua erit syllogismus. Quod enim non sequitur ad antecedens aliquo coassumpto, nec ad cõsequens assumpto eodem sequetur. Inquit{rursus sint ambę propositiones affirmatiuę, colloceturq; vniuersale similiter ad extremũ maius, & particulare ad extremum minus.}supple, nec sic est syllus. Ceu M quidem omni N insit: alicui vero X insit, potest terminis sic dispositis, ipsum N & omni & nulli X inesse.

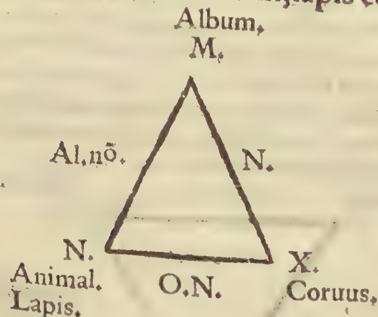
Ostẽsio per impos. qd non concludatur est oĩ, nisi ex indefinito vt in superiori.

Termini nulli inessendi sumantur album, cygnus, lapis. nam, si omnis cygnus albus, & quidam lapis albus, cum his stat, nullum lapidem esse cygnum. Omni vero inessendi ob eandem causam, quam prius diximus sumi non possunt: ex eo, quia ex conclusione pro minore & maiore concludetur aliquod incomposibile minori. Propterea subscribit regulam, qua ostenditur, & inquit{sed ex indefinito est ostendendum. nam quod non sequitur ad minorem vniuersalem affirmatiuam, quæ est vt indefinita aliquo coassumpto, nec ad particularem minorem affirmatiuam sequi potest illo coassumpto: at ostensum est ex vniuersalibus ambabus affirmatiuis nihil sequi: igitur nec sic erit syllogismus.

At si vniuersale ad extremum minus ponatur, atq; M nulli quidem X, ipsi autem N alicui nõ insit: fieri potest, vt N & omni & nulli X insit. Termini essendi album, animal, coruus sumantur: non essendi album, lapis coruus.

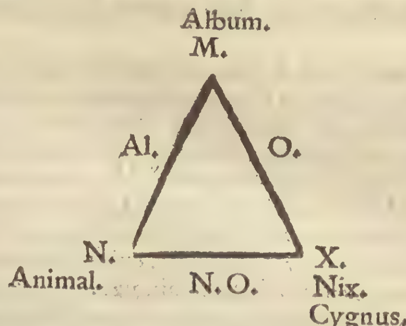
Inutilis coniugatio maiori particulari negatiua.

Cõm. 56. Rursus docet inutiles qñ propositiones sunt conformes, sed mutant vl'e, & incipit à negatiuis, & inquit{at si vl'e ad extremũ minus ponatur: & particulare supple ad extremum maius, atq; M nulli quidem X, ipsi vero N alicui non insit: fieri potest, vt N & omni & nulli X insit. Deinde docet abundare terminis, & inqt{termini essendi sumantur, album, animal, coruus. nam, si quoddã animal nõ est album, & nullus coruus est albus: cum ijs stat omnem coruum esse animal. non essendi vero sumãtur, album, lapis, coruus. Nam, si quidam lapis nõ est albus, & nullus coruus sit albus: cum his stat, nullum coruum esse lapidem. Hæc de negatiuis.

Sin vero ambæ propositiones affirmatiuę sint: termini quidem non essendi sumantur, album, animal, nix: essendi vero, albũ, animal, cygnus. Perspicuum igitur cum conformes sint propositiones, & altera vniuersalis, & altera particularis sumatur nullo pacto fieri syllogismum.

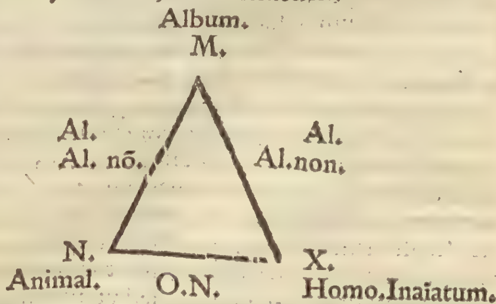
Inutilis coniugatio ex affirmatiuis, maiori pticulari & minore vniuersali.

Cõm. 57. Secundo docet si ambæ sint affirmatiuę & inquit{sin vero ambæ propositiones affirmatiuæ sint}& supple, maior particularis, minor autem vniuersalis. Termini quidem non essendi sumãtur, album, animal, nix. Nã, si quoddam animal album: et omnis nix alba: cum ijs erit, nulla nix animal. Essendi vero, albũ, aĩal, cygnus. Quia, si quoddam animal album, & omnis cygnus albus: cum ijs erit, omnis cygnus animal. Epilogat et inquit, perspicuum igitur cum conformes sint propositiones in qualitate, & difformes in quantitate, quia altera sit vniuersalis, altera particularis sumatur, nullo pacto fieri syllogismum. Hæc de conformibus in qualitate.

Preterea nec erit syllogismus si vtriq; alicui insit, aut nõ insit. Vel alteri quidem alicui insit, alteri vero alicui non insit. Aut vtriq; non omni, vel indefinitæ, vel insit vel nõ insit. Termini communes omnium, essendi quidem sumantur, album, animal, homo: non essendi vero, album, animal, inanimatum.

Inutiliũ triũ coniugationum exemplum.

Cõm. 58. Quatuor triplicitas in his verbis ĩdicat incõnexiones: quarũ prima ex ambabus particularibus affirmatiuis, & hoc inqt.{Præterea nec erit syll'us, si vtriq; alicui insit} supple, M ipsum. Secunda ex ambabus pticularibus negatiuis, & hoc inqt aut nõ insit. Tertia ex altera illarum affirmatiua, altera negatiua: & hoc siue maior, siue minor sic vel sic, & hoc inquit, vel alteri quidẽ alicui insit, alteri vero alicui non insit. & sic sunt quatuor. Silr quatuor aliæ esse possunt, si ambæ sint indefinitæ. & hoc inquit, aut vtriq; non oĩ, siue ĩdefinite, quod idẽ est vel insit, vel non insit, vel huic quidem insit, illi vero nõ insit. Docet abundare terminis, & quod dicit exemplo patet.

Patet igitur ex his quæ dicta sunt, syllogismũ necessario fieri, si termini sic inter se dispo nantur, vti diximus: atq; si syllogismus sit, ita terminos inter se necessario dispositos esse, vt constituimus. Perspicuum etiam omnes syllogismos, qui in hac figura conficiuntur, imperfectos eẽ (Omnes siquidem quibusdam sumptis perficiantur, quæ quidem aut in terminis ipsis necessario insunt, aut vt suppositiones ponuntur, veluti cum per impossibile deduximus) Rursus patet nullum in hac figura syllogismum affirmatiuum effici, sed oẽs negatiuos cõfici, siue vl'es, siue particulares fuerint.

Cõm. 54 His sic examinatis, Primo epilogat coniugationes, & inquit {patet igitur ex his, quæ dicta sunt, syllogismum necessario fieri, si termini sic inter se disponanẽ vti diximus. Atq; si syllogismus sit, ita terminos inter se necessario dispositos esse, vt constituimus.} Hæc quo ad coniugationes. Deinde epilogat naturam talium syll'orum, et inquit {perspicuum etiam oẽs syllogismos, qui ĩ hac figura cõficiuntur, imperfectos esse. cuius causam repetit ex eo, quia aut per proprias terminorũ affectiones perficiunẽ, vt per conuersiones, aut per suppositiones, q̃bus deducitur ad impossibile. & hoc inquit {oẽs siquidem quibusdam sumptis perficianẽ: quę quidem aut in terminis ipsis necessario insunt, vt conuersiones: aut vt suppositiones ponuntur, veluti cum per impossibile deduximus.} hęc quo ad syllogismorum naturam. Deinde epilogat quo ad syllogismorum qualitatem, & inquit {rursus patet nullum in hac figura syllogismũ affirmatiuum effici, sed omnes negatiuos confici, siue uniuersales, siue particulares sint.} Hæc de qualitate.

Syllogismi secũdæ figuræ oẽs imperfecti sunt.

Quo vero ad uerba attinet, debes scire conuersionem esse terminorũ affectionem: quatenus p̃ conuersionẽ termini afficiuntur transpositione, & ordine. & propterea ait, quæ quidem aut in terminis ipsis ĩsunt necessario. & hæc syll'orum reductio, siue perfectio ostensiua est. Per suppositiones vero intelligit syll'm ad impossibile. nam in illo ab aduersario conceditur oppositum cõclusionis, quam quidem assumens arguẽs cum altera propositionum infert oppositum alterius. Sed, quia hoc facere non potest, nisi aduersarius concedat oppositũ conclusionis, propterea ostensio dicitur ex suppositione, quibus perspicuum transpositionem propositionum non esse syllogismi principium reductiuũ, vt sentiũt sorticolę. Aíaduersione dignum differre syll'um ex suppositione & conuersiuum. {Syllogismus enim conuersiuus in Secundo Priorum declaratur. In illo enim arguens non intendit conclusionem, sed ex opposito conclusionis cum altera propositionum, intendit oppositum alterius pro vltima conclusione. & propterea conuersiuus dicitur. Syllogismus vero ex suppositione est à cõsensu respondentis, & est ostensiuus. nam sumpto consensu respõdentis in conclusione, cum alia propositione infertur oppositum alterius. sed non vt vltimo intẽtum, sed vt ostendatur priorem conclusionem fuisse veram. Et hunc syllogismum ad impossibile esse dixit, qui tamen secundum rei veritatem est ostensiuus ex suppositione. & hoc modo Aristoteles nihil ignoti accepit ad probationem sui propositi, cum hic syllogismus vt ipse sumit ostẽsiuus sit: nam per ipsum non nisi conclusio intendiẽ, & non conuertere ad oppositũ alterius propositionis. Multa circa eiusmodi figuram disputant Iuniores, quæ quidem cum minus ad verborum Aristotelis intellectum faciant, bona ratione p̃termittimus. Nostra nanq; intentio nõ est nisi verba interpretari Aristo. & illa translata exponere. Ea quoq; addere, quæ ad verborum faciunt intellectum.

Aíaduersio.

Excusatio.

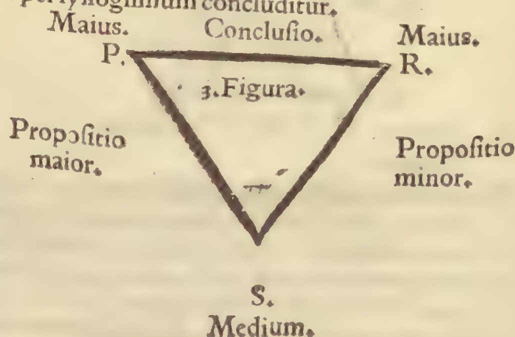
E Cap. 7. De tertia figura.

AT si eidem, alterum quidem omni, alterum autem nulli, aut vtrunq; vel omni, vel nulli inest, figuram quidem talem appello tertiam. Medium vero in ipsa id dico, de quo vtraq; prædicantur, at extrema ea, quę prædicãtur: maius quidem extremum id nuncupo, quod è medio ipso longius est, minus vero quod eidem propinquius est. Medium vero ipsum, extra quidem extrema ponitur, positione tamen vltimum est.

Cõm. 64 Et de tertia vult trãsigere. Quam quidẽ Boethus describit, & ĩquit Tertia figura est, quoties ambo extrema de eodem prædicantur medio, cui Aristot. addit aut vl'r affirmatiue, aut vniuersaliter negatiue, aut vl'r affirmatiue in vna, & vniuersaliter negatiue in altera. Tacet autem particulares, quia in vniuersalibus continentur. Inquit {at si eidem medio siue subiecto, alterum quidẽ extremorum insit omni illi, alterum autem nulli illi, aut vtrunq; vel omni illi, vel nulli illi inest, figuram quidem talem appello Tertiam. Et cum ipse solus, vt studiosus geometrę terminorum dispositionem talẽ figuram vocauit: ideo dixit appello. In q̃bus verbis & vtiles & inutiles tetigit cõiugationes, vt in cæteris figuris fecit. Hęc de figura. De terminis inquit medium vero in ipsa id dico, de quo vtraq; extrema prædicãtur. Et ita medium est quod vtriq; subijcitur, vt Boethus dixit. Hęc de medio. Et de extremis ĩquit at extrema ea appello, quę prędicantur de medio. Hæc de extremis generatim, de ipsis speciatim inquit {Maius quidẽ extremum id nũcupo, quod è medio ipso lõgius est. & intellige longius p̃prietate & põne. Proprietate quidẽ, quia est p̃dicatum tm̃, & nullo mõ subiectum. Positione vero, quia dum docet abũdare terminis primo loco scribiẽ. Minus vero, quod eidẽ propinquius est. Proprietate q̃dem, q̃a saltẽ in conclusione subijciẽ, positione vero, q̃a dum docet terminis abundare ipsum iuxta mediũ statuit. Hæc de extremis speciatim. Sed cũ in hac figura medium nõ sit medium positione & p̃prietate, vt inerat mediũ ipsum in prima figura, sed tm̃ virtute, quatenus est extremorum coniunctiuum, nec ordinetur ŝm subijci & prædicari, nec in medio terminorum scribatur, inquit {medium vero ipsum extra quidem extrema poniẽ,} s. dignitate. Positione tñ vltimũ est, quia vltimo loco describiẽ. Quo fit, ut mediũ ipsum p̃prietate extremũ sit, q̃a subijciẽ tm̃. Virtute vero mediũ est, quia extrema coniungit. Hęc de terminis.

Annotatio. Aíaduersione dignũ, figurã hanc vt triãgulus figurari, sed euersus ẽ ad dr̃iam secũdæ figuræ. Huius figuræ puncta angulorũ sunt, P R S, quæ q̃dem tres lineas constituũt instar trium p̃põnum syllogismi. Quarum quidem linea P S, representat maiorẽ hanc, s est P: linea vero R S, representat minorẽ hanc, s est R. Linea aũt P R, quæ est basis, representat basem siue conclusionem syllogismi.

H Quæ Auerroes. Auerroes vero hanc figuram tertiam vult esse naturalem, tum quia in illam hoĩes per impetum incurrunt, nulla pręcedente disciplina in ipsa dianœa siue parte cogitatiua. tum quia nihil plus concluditur conclusione, quæ per syllogismum concluditur.

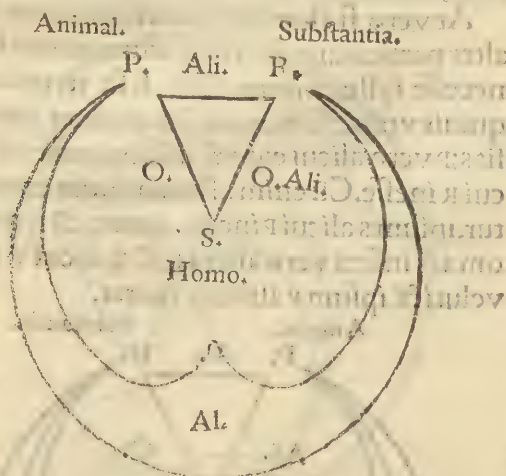

Tertiæ figuræ dispo.

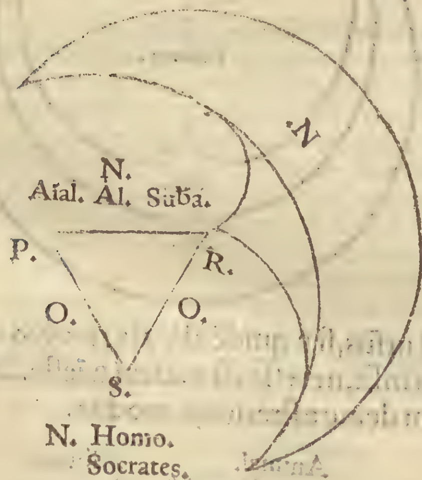
Perfectus

Perfectus igitur nec in hac figura conficitur syllogismus: potest tamen perfici & vniuersales & particulares si sumantur ad mediū termini ipsi. vniuersales quidem si sumantur termini, nam cum & P & R, omni S inerint, syllogismus erit, q alicui R P insit necessario. affirmatiuum nanq cum conuertetur, ipsum S alicui R inerit. Quare cum ipsi S, omni quidem inerat P: ipsi autem R alicui insit S, necessario P alicui R inerit. Fit enim syllogismus per primam figuram. Praeterea etiam idem per impossibile ostendi potest, insuper expositione fieri potest ostensio. Nam, cum vtrunq omnis insit, si aliquid ipsorum S sumatur, ceu N: huic profecto & P & R insunt: quare alicui R P inerit.

Darapti. Vtilis coniugatio q minoris cōuersione reducitur ad Darii.

Ostēsio eiusdem & p impossibile, & per expōnem.

Cōm. 61.

Hactenus de figura & terminis: nunc de syllogismorum huius figurae natura trāsigit, & inquit{ perfectus igitur nec in hac figura conficitur syllogismus, potest tamen perfici & vniuersales & particulares, si sumantur termini ipsi ad mediū. Et primo docet perficere vniuersales, deinde particulares: & inquit{ vniuersales quidem si sumantur termini: nā, si ambae propositiones sunt vniuersales affirmatiuae conclusio est particularis affirmatiua, & hoc inquit{ nam cum & P & R omni S inerint. Syllogismus erit, q alicui R P insit necessario. Docet autem eiusmodi syllogismum trifariam perfici. Primo conuersione minoris. nam sic fit rursus prima figura. Secundo ostensione per īposibile, sumpto videlicet opposito conclusionis cum minore inferendo oppositū maioris. Tertio expositione, siue syllō expositorio. De primo inqt

A {affirmatiuum nanq cum conuertetur, ipsum S alicui R inerit: & sic minor erit, quoddam R est S: tunc totum syllogismum conficiendo inquit{ quare, cum ipsi S omni quidem inerat P: ipsi autem R per cōuersionem alicui insit ipsum S: necessario P alicui R inerit. Fit enim syllogismus per figuram primam. Hęc de primo. De secundo inquit praeterea idem etiam per impossibile ostendi potest, sed quonam modo subticuit. Fit autem ex opposito conclusionis sumpto pro maiore, & minore eadem concludendo oppositum maioris. est, oz, ppositum conclusionis, nullum R est P. cui addo minorē, videlicet omne S est R: conclusio erit, q nullum S est P. Hoc autem est contrarium maioris. haec de secundo. De tertio inquit insuper expositione fieri potest ostensio, sumendo indiuiduum, vel aliquod sensile sub medio contentum. Supponit enim Aristo. regulam illam, quicquid sequitur ad pręmissas singulares, sequitur ad pręmissas vniuersales. cuius regulae causa est. nam singulares ppositiones sunt

B vt consequens, vniuersales autem, vt antecedēs. Modo quicquid sequitur ad consequens, sequitur ad antecedens, & non ē contra. Inquit{ nam, cum vtrunque omni S insit: si aliquid ipsorum S sumatur, ceu N, vt illius, aut indiuiduum, aut sensile: huic profecto & P, & R insunt: quare alicui R, P ipsum inerit: nā si hoc, demonstrato N, est P, & hoc, demonstrato eodem N, est R: necessario aliquod R est P. Dubitauerit forte quispiam cur syllogismos tertiae expositione probauit, & non particulares primae, nec particulares secundae. Daucus sentit solum in hac figura fieri posse expositionem siue syllogismum expositorium. non autem in prima aut secunda. nam cum medium debeat esse res demonstrata, id esse non potest nisi sit vtrique subiectum. hac ratione ait tacuisse in illis figuris. Sed an in caeteris figuris fieri possit expositio, siue designatio, siue syllogismus expositorius, postea proprio loco disputabitur: nunc vero in prima figura id non fecisse scias, quia illi perfecti sunt om-

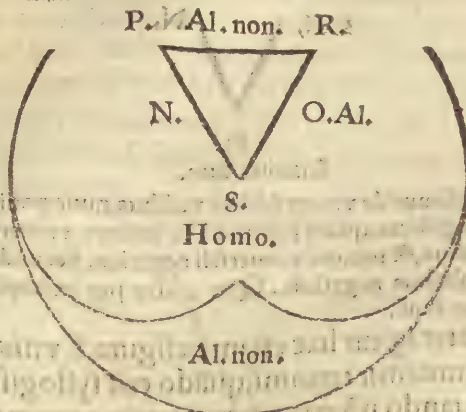
Dubiū. Soto. Dauci.

Propria sol.

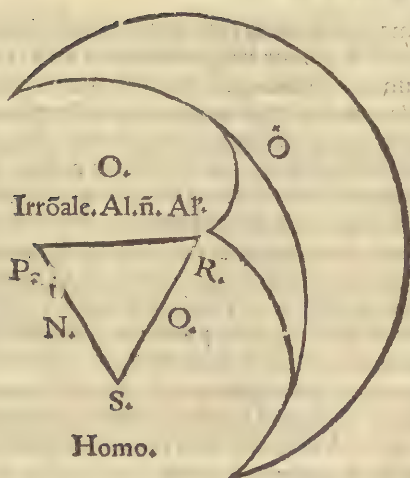
C nes: in secunda vero, quia expositorius syllogismus nullus est negatiuus, nisi medium sit hoc aliquid sumptum. Frequenter enim in expositorio negatiuo minor falsa est. Haec enim quidam hippocentaurus non currit, non potest expositione probari. nam licet illa, hoc, demonstrando hippocentaurum, non currit, sit vera: haec tamen falsa est, hoc est hippocentaurus. Proprerea in negatiuis non fit. Sed vtrum possit fieri etiam in his, posterius dicemus.

Rursus, si R quidem insit S: P autem nulli insit, erit syllogismus, quo P alicui R, necessario non inesse concludetur: idem nanq demonstrationis erit modus, si R S propositio couertatur. Demonstrabitur etiam per impossibile, veluti primus modus demonstratus est.

D

Felapton. Secunda vtilis coniugatio quae minoris cōuersione ad ferio primae figurae reducit.

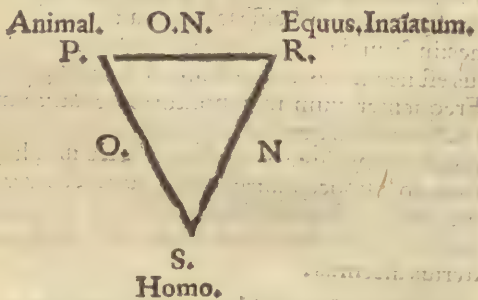

Eiusdẽ ostẽsio per impossibile.

Cõm. 42. Secunda est ex vniuersali negatiua maiore, vniuersali affirmatiua minore. nam conuersa minore, erit rursus prima figura. Inquit{ rursus si R quidem omni insit S: P autẽ nulli insit S, erit syllogismus, quo concludetur P alicui R necessario non inesse. Idem nanque demõstrationis erit modus si R S, quæ fuit minor in parte conuertatur. Secundo probat idem per impossibile, nam, sumpto opposito conclusionis pro maiore, & minore pro minore, erit conclusio contraria maiori. Inquit{ demrãbitur ẽt per impossibile, veluti primus modus demõstratus est. Per expositionem vero non, quia nullus est negatiuus expositorius, nisi subiectum constet vt dicemus.

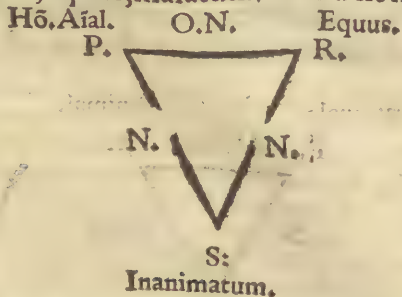
At, si R quidẽ nulli, P vero omni S insit: non erit syllogismus. Termini quidem essendi sumantur, animal, equus, homo: non essendi vero, animal, inanimatum, homo.

Inutilis coniugatio ex maiore vniuersali affir. & miori vli negatiua.

Neque syllogismus erit, cum vtrũque de nullo S prædicatur. termini quidẽ essendi sumantur, animal, equus, inanimatum: non essendi vero, hõ, equus, inaĩatum: mediũ sit inaĩatum.

Secũda inutilis cõiugatio ex omnibus negatiuis.

Cõm. 43. Hactenus de vniuersalibus vtilibus, nunc ponit duas assyllogisticas: quarũ prima est ex maiore vniuersali affirmatiua, & minore vniuersali negatiua. Secunda vero ex ambabus negatiuis. Quæ ambæ per exempla perspicuæ sunt.

Patet igitur hac etiam in figura, si vniuersales sumantur termini, quãdo erit syllogismus, & quando nõ erit. nã, cum vtrique termini affir-

E matiui fuerint, erit syllus, quo alterum extremum de altero extremo concludetur: at cum vtrique fuerint negatiui, non erit. Cum alter tñ est negatiuus, alter affirmatiuus: si maior quidem sit negatiuus, minor vero affirmatiuus, syllogismus conficitur, quo de aliquo extremo concludetur alterum extremum. sin vero è conuerso ponantur, non erit syllogismus.

Cõm. 44. Hactenus de vniuersalibus, demum epilogat quo nã modo ex vniuersalibus cõficitur syllogismus. sunt enim vniuersales propositiones aut ambæ negatiuæ, & hoc modo nihil per ipsas constat: aut ambæ affirmatiuæ, & hoc modo per ipsas constat. Aut altera affirmatiua de altera negatiua, quæ est dupliciter: nam, si maior est negatiua, minor vero affirmatiua, constat: si vero è contra, maior est affirmatiua, minor negatiua, nõ constat. Erũt
F igitur omnes coniugationes quatuor, quarum duæ sunt vtiles, duæ autem inutiles. Hæc de vniuersalibus.

At vero, si alter sit vniuersalis ad medium, alter particularis, si vterque affirmatiuus fuerit, necesse syllogismum fieri, si sit terminorum quiuis vniuersalis. nam si R quidem omni insit S: P vero alicui eidem insit, necesse est P alicui R inesse. Cũ enim affirmatiuum conuertatur, ipsum S alicui P inerit. quare, cũ R quidem omni S insit: S vero alicui P, & R alicui P inerit. veluti & ipsum P alicui R inerat.

Disamis. Tertia ... lis coniu... tio mai... & concl... nis con... sione, &... mi ... ssarũ ... spositio... ad Dari... ducitur.

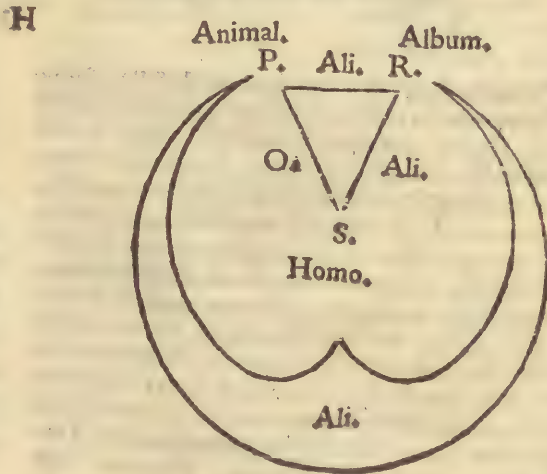
G

Rursus, si R quidẽ alicui S: P vero omni eidem insit, necesse est P alicui R ĩesse. Erit enim idem demonstrationis modus.

H

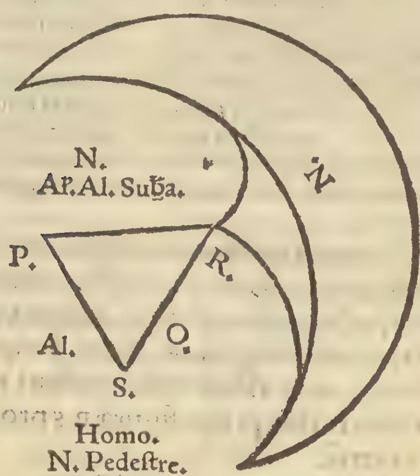
Datisi ... coniug... quæ ... conuer... reducit... Dari...

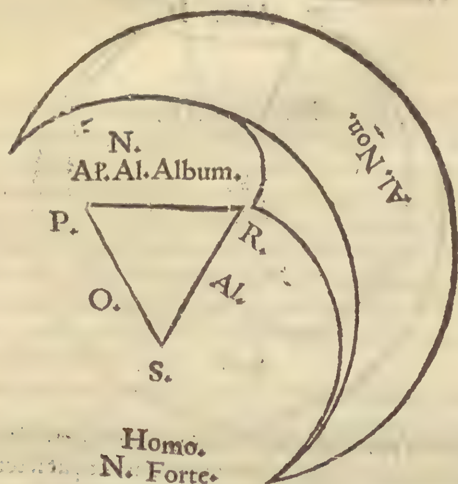
Possunt

Possunt autem hæc & per impossibile: & per expositionem vt præcedentia demonstrari.

Ostēsio Tertii modi per impossibile, & per expositionem.

Demonstratio q̄rti modi p impossibile, & p expositionem.

Cōm. 65.

Hactenus de vniuersalibus, nunc & de particularibus duas ponit coniugationes. Primo tamen generatim tangit ambas. Et inquit{at vero, si alter terminorū sit vniuersalis ad medium, alter particularis: si vterq; affirmatiuus fuerit, necesse est syllogismum fieri, si sit terminorū quiuis vniuersalis, hoc est siue maior, siue minor.

Primus modus.

Hæc generatim. Speciatim describit duas, quarum prima est ex maiore particulari, minore vl'i. Inquit{nā, si R quidē omni insit S: P vero alicui eidē insit: necesse est, P alicui R inesse. Probat p cōuersionē maioris inferēdo conuersionē conclusionis. Inquit{cū enim affirmatiuū conuertat:}vtpote maior: ipsum S alicui P. inerit. Tunc format totū syll'm: & inquit{quare, cum R quidem oīs S insit: S vero alicui P, per conuersionem: & R alicui P inerit: veluti & ipsum P alicui R. inerat per syllogismum primum. Hic est primus.

Quintus modus.

{De secundo inquit rursus, si R quidem alicui S, P vero omni eidem insit: necesse est P alicui R inesse. Erit enim idem demonstrationis modus quo ad conuersionem. nam conuersa minore, sequitur conclusio: quæ prius. Addit possunt autem hæc & per impossibile, & per expositionem, vt pręcedentia demonstrari. Per impossibile quidem sumendo oppositū conclusionis pro maiore. & minorem inferendo oppositum maioris. Per expositionem vero sumendo aliquod sensile sub medio, De quo ambæ prædicantur, vt fecimus in vniuersalibus modis. Hæc de particularibus.

Quę Theophrastus.

Theophrastus vero mutauit ordinem. nam quartū modum in tertio loco posuit, & tertium in quarto. Hoc autem fecisse videtur, quia primus eget duplici conuersione, maioris & conclusionis. Hic autem vna tantum, minoris videlicet. Quare hic minus à prima figura distat.

Quę alii.

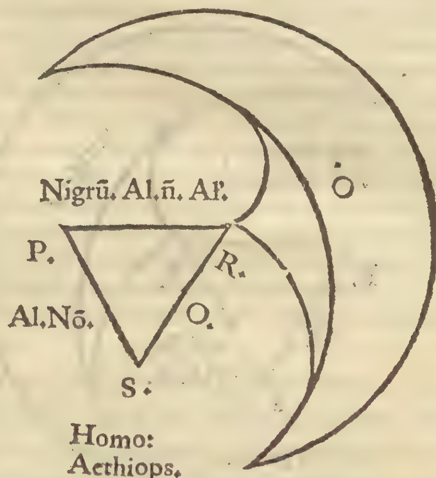
Aliĳ vero in hac figura aiunt minorem principalitatē sortiri, cuius signum est, quia Arist. semper primo loco

A sumit illam. & quia tertius modus habet minorem vniuersalem, hic autem habet eam particulare, hac ratione fit vt ille sit tertius, hic quartus. Sed hæc parum ad rem. Ordo enim omnis coniecturalis est, & non necessarius.

At si alter negatiuus, affirmatiuus alter sumatur, sitq; affirmatiuus vniuersalis ipse, cum minor quidem affirmatiuus sit, erit syllogismus. si enim R quidem omni S insit: P vero alicui eidem non insit: necesse est P alicui R non inesse. Nam si omni insit, & R omni S inerat: P etiam omni S inerit. sed alicui non inesse supponebatur. Demonstrabitur etiam sine deductiōe, si aliqd ipsorum S sumatur, cui ipsum P nō insit.

Brocardo.

B

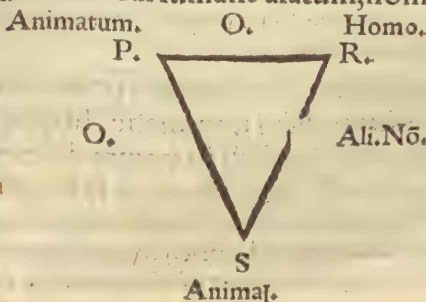
Quinta vtilis coniugatio per deductionem ad impossibile.

Cōm. 66.

Tertius modus particularis est ex maiore particulari negatiua, minore vniuersali affirmatiua. Sumpto. nanq; opposito conclusionis pro maiore, & minore ipsa, habe-
C bitur oppositum maioris. Inquit{at, si alter negatiuus, affirmatiuus alter sumatur: sitq; affirmatiuus vniuersalis ipse, Quia hoc esse potest & in maiore & in minore: Inquit{cum minor quidem affirmatiuus sit, erit syllogismus. si enim R quidē S insit: P vero alicui eidem S non insit: necesse est P alicui R non inesse. Probat per oppositum, & inquit{nam si omni insit, & R omni S inerat: P etiam omni S. inerit. sed supponebatur in maiore alicui non inesse. Secundo probat idem & inquit demonstrabitur etiam sine deductione, si aliquid ipsorum S sumamatur, vtpote sub homine Aethiops, cui ipsum P puta album non insit. Verbi causa sint termini album, aīal, homo: si sub homine accipiatur Aethiops, valet hoc demonstrando Aethiopem non esse album. Hoc demonstrando Aethiopem est animal. Igitur quoddā animal non est album. Ex his perspicuum posse fieri expositionem etiam in negatiuis, verum hoc est, quando subiectū constat. Tacuit vero probationem per conuersionem:
D nā particularis negatiua nō conuertit. vl'is vero affirmatiua si cōuertit, syllogismus ex puris particularibus erit.

Aethiops.

Sed cum maior terminus sit affirmatiuus, minor vero negatiuus, nō erit syll's. veluti si P quidē oī S insit: R vero alicui S, nō insit: Termini quidē essendi sumant aīatum, homo, aīal.

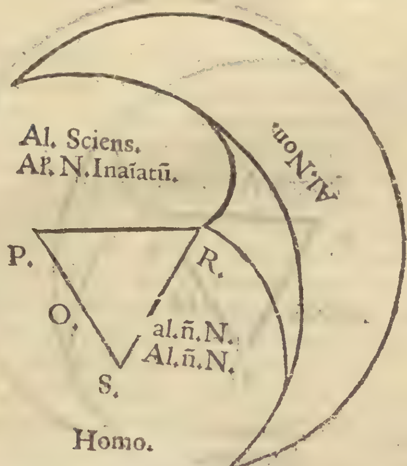

Inutilis coniugatio ex maiori vl'i affirmatiua minori particulari negatiua.

Com.67. Docet nunc assyllogisticas contra hunc modum, & vult, ꝙ econtra ex maiore vniuersali affirmatiua, minore particulari negatiua nihil constat. veluti si P quidem omni S insit, R vero alicui S nõ insit: termini quidẽ essendi sumantur animatum, homo, animal. Si enim omne animal animatum: & quoddam animal non homo, cum his stabit, omnem hominem esse animatum.

Non essendi vero sumi non possunt: si R quidem alicui insit S, alicui autem non insit. Nã, si nulli R P inest, R autem alicui S inest: P etiã alicui S nõ inerit. at supponebatur omni inesse. Præterea P quidem omni S inest: R autem alicui S: etiam P alicui R inerit: supponebatur autem nulli inesse.

Demonstratio qui non concludatur de nullo nisi ex indefinito velut i secũda figura.

com. 68. Termini nulli eẽndi quot modis impediantur.

Disputat nũc, vtrum possint sumi termini nulli essendi. Vbi debes scire, ꝙ multipliciter possunt impediri termini nulli essendi. Aut quia ex conclusione pro maiore, & compossibili minori infertur oppositũ maioris. Aut, quia ex maiore & compossibili minori infertur oppositum tui intenti in conclusione. Tertio aliis modis vt in prima & secunda figura dixit. Aristoteles igitur tangit primum & inquit{non essendi vero sumi non possunt: si R quidem alicui insit S, & alicui non insit, hoc est, si minor sit particularis de re, erunt enim hæ compossibiles, quoddam S non est R & quoddam S est R: nam si in conclusione nulli R P inest per te, qui vis dare terminos non essendi, sumo hanc pro maiore, videlicet nullum R est P: R autem alicui S inest, erat enim hæc compossibilis minori, &, ꝑpterea hæc sumatur ꝑ minore videlicet quoddam S est R: P etiam alicui S non inerit. At supponebatur pro maiore omni inesse: ecce, ꝙ ex terminis datis à te sumendo conclusionem pro maiore, & compossibile minori pro minore, dabitur oppositum maioris, & sic tales termini peccant contra primum requisitum ad terminos. Secundo ostendit non posse sumi propter secundam rationem: Et inquit præterea, P quidem omni S inest in maiore: R autem alicui S: hęc enim erat propositio compossibilis: etiam P alicui R inerit. Supponebatur autem nulli inesse per te, qui terminos non essendi sumpsisti. Ecce quomodo in terminis tuis ex maiore et cõpossibili minori pro minore concluditur oppositum eius: quod dabas in conclusione. Et ita propter has duas causas termini dari non possunt.

Sed agendum est vt fecimus prius. nam, cũ sit indefinitum alicui non inesse, sitq; verum dicere alicui nõ inesse: si sit verum dicere nulli inesse. at si nulli inest, non erat syllogismus.

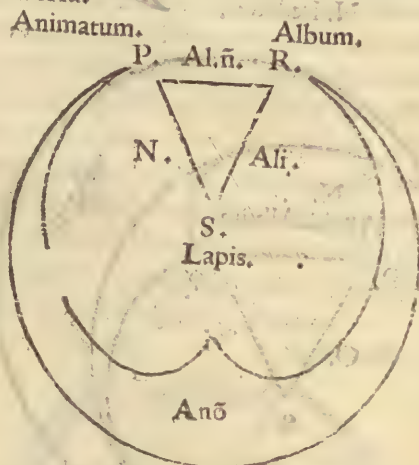
com. 69. Probat igitur illam esse assyllogisticam per regulam indefinitæ: Nam quicquid non sequitur ad antecedẽs aliquo coassumpto, non sequitur ad cõsequens illo eodem

E assumpto. Sed ad minorem vniuersalem negatiuam nõ sequitur aliquid maiore quauis assumpta, igitur nec ad particularem negatiuam: quæ est vt consequens. Inquit sed agendum est vt fecimus prius: Nam cum sit indefinitum alicui non inesse, aut æquiualens indefinito: Sitque verum dicere alicui non inesse: Si sit verum dicere nulli inesse. At si nulli inest in minore, non erat syllogismus: igitur si alicui non insit in minore non erit syllogismus. Quia quod non sequitur ad antecedens, non sequitur ad consequens. Et sic illa coniugatio est asyllogistica. Hæc Aristoteles.

At si terminorum vniuersalis quidẽ sit negatiuus, particularis vero affirmatiuus, cum maior quidem est negatiuus, minor vero affirmatiuus, erit syllogismus. Nam, si P quidẽ nulli S insit, R vero alicui insit: P alicui R inerit.

F Erit enim rursus prima figura, R S propositione conuersa.

Ferison.

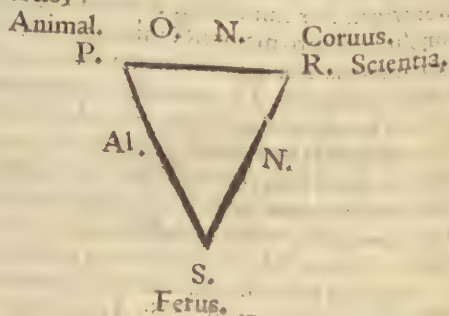

Ferison. Ex maiori vñi negatiua et minori particulari affirmatiua, minoris conuersione, concluditur aliquid contrario.

com. 70

G Quartus particularis est ex maiore vniuersali negatiua, minore particulari affirmatiua. Inquit{at si terminorum vniuersalis quidem sit negatiuus, particularis vero affirmatiuus: cum maior quidẽ sit negatiuus, minor vero affirmatiuus, erit syllogismus. Cuius exemplum est. Nam si P quidẽ nulli S insit, R vero alicui insit, P alicui R inerit. Probat coniugationem per cõuersionẽ minoris, & inquit{erit enim rursus prima figura R S propositione minore conuersa in parte. Theophrastei hunc modũ vltimum penultimum faciunt, & penultimum vltimũ. Quia sola minoris conuersione reducitur. Penultimus vero deductione ad impossibile. Modo ostensio per cõuersionem prior est deductione ad impossibile. Alexander vero & Arist. ordinant vt diximus: quia minor in illo est vniuersalis. In tertia vero figura minor obtinet principatum. Ex his sequitur decem esse syllogisticas cõnexiones hac in figura, duas vniuersales, quatuor vero particulares, atq; quatuor indefinitas. Igitur decem.

H Quando vero minor est negatiuus, nõ erit syllogismus. Termini quidem essendi sumantur animal, coruus, ferus. Nõ essendi vero animal, scientia, ferus. Atque medium sit vtrumque ferus.

Inutilis coniugatio maiori particulari negatiua, minori vniuersali negatiua.

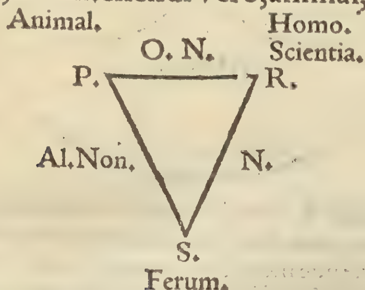
Contra

Com.71. Contra modum vltimo loco positum talem ponit inconnexionem: si ecõtra ex minore vniuersali negatiua, maiore particulari affirmatiua fiat syllogismus, non erit vtilis: Nam possunt sumi termini omni & nulli inesse.

Quo vero ad verba attinet illud verbum (ferus) quod in vtraque cõnexione mediũ sumptũ est: græce est ἄγριον. Hoc enim dicit de plantis etiam. Nã latine syluestre est, quod brutis & plantis cõuenit. Homini vero minime.

Nec etiam cum ambo negatiui ponuntur, sitque alter quidem vniuersalis, alter autẽ particularis. cum minor est vniuersalis ad mediũ, non essendi quidem termini sumãtur animal, scientia, ferum: essendi vero, animal, hõ, ferũ.

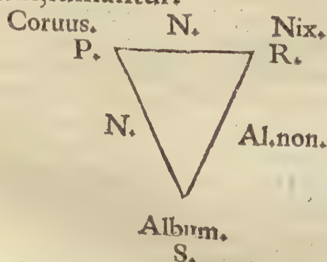
Inutilis coniugatio ex maiori particulari negatiua, et minori vñi negatiua.

Com.72. Secunda inconnexio est ex ambabus negatiuis: Verũ hæc dupliciter: vna, quãdo minor est vniuersalis, & maior particularis inquit {nec etiam est syllogismus cum ambo termini negatiui ponuntur, sitque alter quidẽ vniuersalis, alter autem particularis. Et primo docet inconnexionem cũ minor est vniuersalis, & inquit {cum minor est vniuersalis ad medium, & maior}, supple particularis: non essendi quidem termini sumantur animal, scientia, ferum: Essendi vero sumantur, animal, homo, ferum. Hæc est secunda.

Sed cum maior fuerit vniuersalis, minor vero particularis: nõ essendi quidem, coruus, nix, album, sumantur.

Inutilis coniugatio ex maiori vñi negatiua, & minori particulari negatiua.

Essendi vero sumi nõ possunt termini. Nã si R quidem alicui non insit S, alicui autem insit: Siquidem P omni R insit, R vero alicui S: et P alicui S. inerit. at nulli inesse supponebatur. Sed ex indefinito est demonstrandum.

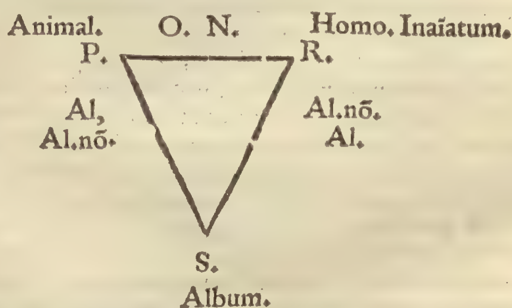
Demonstratio per ipse quod nõ cõcludatur de omni nisi ex definito, vt superius.

Com.71. A Probat nunc terminos essendi non posse sumi. Propterea, quia ex conclusione pro maiore, & compossibili cum minore, infertur oppositum maioris. Dicebatur autem terminos tunc posse sumi cum nulla inter conclusionem & propositiones est incompossibilitas. Huius exemplum est si termini possunt sumi, sint verbi causa animatum, albũ, lapis: modo nullus lapis est animatus: quidam lapis non est albus, vt adamas. Cum ijs non erit hæc conclusio compossibilis, omne album animatũ est: quia hac sumpta pro maiore, illa propositione cum minore compossibili etiam sumpta, videlicet quidam lapis est albus: erit conclusio in tertio primę, quidam lapis est animatus. & sic habetur oppositum maioris. Propterea ait regulam hanc esse probandam ex indefinito: nam, si ad minorem vniuersalem negatiuam nihil sequebatur, nec ad minorem particularem negatiuam eadem maiore sumpta aliquid sequetur. Quicquid enim non sequitur ad antecedens aliquo coassumpto, nec ad consequẽs sequetur eodem coassumpto. Inquit B {essendi vero sumi non possunt termini: nam, si R quidem alicui nõ insit S, alicui autem insit: ita hæe sint compossibiles, aliquod S est R: aliquod S non est R: Siquidem P omni R insit in conclusione per te: hac sumpta pro maiore, R vero alicui S: etiam P alicui S inerit in tertio primæ. At nulli inesse supponebatur in maiore. Igitur conclusio repugnat propositionibus: vel alicui compossibili cum propositionibus, & sic sumi non possunt. Propterea inquit {sed ex indefinito est demonstrandum, vt diximus in alijs. Hæc Aristoteles.

Præterea neque si vterque alicui medio insit, aut non insit: aut alter inest, alter non inest. Aut alter quidem alicui, alter vero nõ omni, aut indefinite, vllo pacto syllogismus conficitur. Termini cõmunes omnium, essendi quidem sumantur, animal, homo, album: non essendi vero, animal, inanimatum, album. C

Inutiliũ coniugationum cõmune exẽplum.

Tertia est ex ambabus propositionibus non vniuersalibus: & hæc potest multiplicari per particulare & indefinitum. Et quælibet harum per affirmatiuum & negatiuũ: & hoc inquit {præterea neque si vterque alicui medio insit, aut non insit. } Hæ sunt duæ: Prima quidem D ex ambabus affirmatiuis, secunda vero ex ambabus negatiuis {Aut alter inest medio, alter non inest} quæ & per duas potest multiplicari: quarum vna est à parte maioris, & altera à parte minoris: & sic sunt quatuor. Aut indefinitæ siue non omni, & hæ sunt quatuor aliæ. Igitur omnes sunt octo. Docet abũdare terminis: & sermo patet. Hæc Aristoteles.

Perspicuum igitur est & in hac figura quãdo est syllogismus, & quando non est. Et si ita sese habent termini, vti diximus, syllogismũ necessario fieri: & si sit syllogismus, terminos ita sese habere. Patet etiam & huius figurę syllogismos omnes imperfectos esse. Omnes siquidem assumptis quibusdam perficiuntur,

Insuper

Insuper etiam non posse per hanc figurã vniuersale quicquam aut affirmatiuum, aut negatiuum syllogizari. E

Com. re. Epilogat tria, quæ disseminauerat iam per totum hoc capitulum. Quorum primum est syllogismum fieri terminis dispositis, vti diximus, aliter vero sumptis non fieri. Secundum est, omnes syllogismos hac in figura esse imperfectos. omnes nanq; quibusdam assumptis perficiuntur, vt conuersione, aut deductione, aut expositione. Tertium est, nullam conclusionem in eiusmodi figura posse esse vniuersalem, tametsi coniugationes aliquæ sint vniuersales, illę videlicet, quarũ ambę propositiones vniuersales sunt. Aliquæ particulares, quando altera propositionum particularis erit.

Dubĩ.. Multæ sunt dubitationes circa tertiam figuram, sed potissimæ sunt duę. Prima propter quid in tertia figura oportet minorem esse affirmatiuam.

1. dubĩ. Solutio. Iuniorum. Respondent Iuniores, quia minore existente negatiua, nec affirmatio, nec negatio sequitur. Affirmatio quidem non, quia extrema possunt esse opposita, vt animal, lapis, homo, negatio vero minime: quia extrema possunt esse subalterna, & minor sub maiore, vt substantia, lapis, homo. Secunda ratio eorum est, quia hæc figura descendit à prima per conuersionem minoris. at minor primæ figuræ est tantum affirmatiua. Propterea minor in hac figura non nisi affirmatiua erit. Hæ rationes bonæ sunt. Potest etiam dici minorem esse affirmatiuam, quia vbi sit negatiua dari possunt termini omni & nulli inessendi. & hoc sufficit prioristico.

2. dubĩ. Rñsio forticolarum. Quærunt Secundo, quare conclusio esse non potest, nisi particularis. Sorticolæ aiunt hoc esse, quia prædicatum minoris propositionis non supponit distributiue: quia siue minor sit vniuersalis, siue particularis, cum non possit esse, nisi affirmatiua, semper prædicatum eius, quod est extremum minus, stat non distributiue: & ideo in conclusione non potest distribui, dum ponitur subiectum in illa.

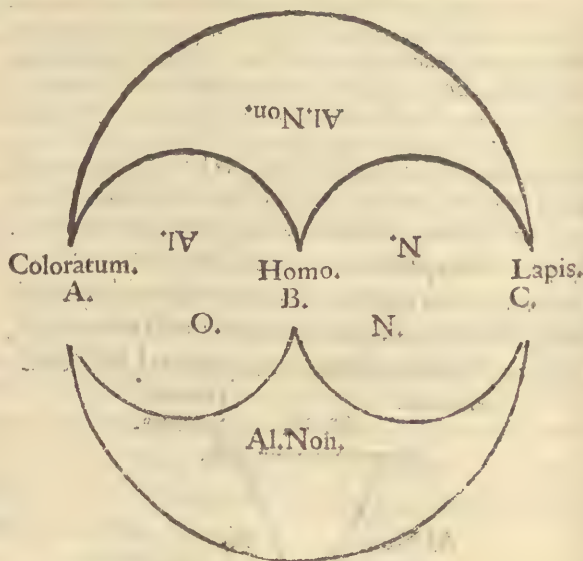
Qualis sol. sorticolarũ. Hæc responsio non est peripatetica, sed Sorticolaria, ideo pretermittatur. G

Qualis sol. Iuniorum. Iuniores aiunt hoc pro tanto est, quia medium subijcitur extremitatibus, & ita est tanquam pars illarum. ideo per ipsum non potest concludi alterum extremum de altero, nec affirmatiue nec negatiue, nisi particulariter: quia non possunt concludi conuenire per tale medium, nec differre nisi in parte. Hæc solutio bona est, sed potius metaphysica.

Propria sol. Melius dicerem nihil posse concludi in hac nisi particulare, quoniam conclusio sequitur quo ad quantitatem minorem. at minor in hac est potestate particularis, cum descendat à prima figura per conuersionem minoris: propterea omnes syllogismi huius figuræ sunt potestate aut tertius primæ, aut quartus primæ. Propterea omnis in hac figura est particularis. Multa alia dici possunt, quæ quia partim bene dicta sunt ab alijs. partim quia non faciunt ad intellectum libri, prætermitto.

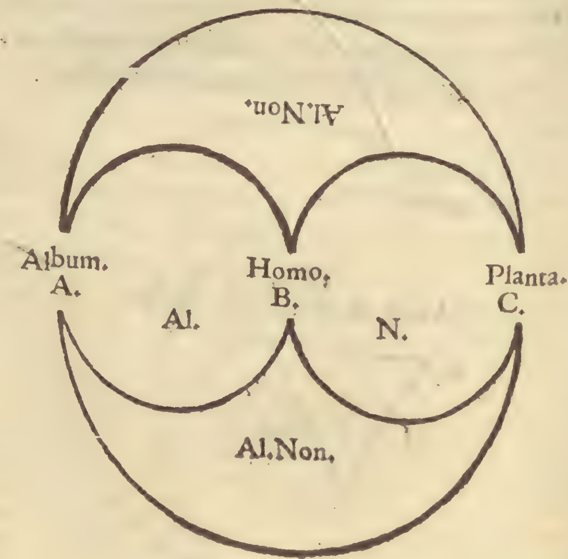
Caput. viii. Quę nã in oĩbus figuris ĩutiles cõiugationes penitus, vel nõ penitus sint ĩutiles. Quo pacto etiam syllĩ oẽs pficiantur, & ĩ vlẽs, primę figurę reducantur.

PErspicuum aũt est & oĩbus in figuris qñ non fit syllogismus. Affirmatiuis nãq;, aut negatiuis vtrisq; terminis atq; particularibus sumptis, nihil fit penitus necessarium. sumpto vero affirmatiuo ac negatiuo, si negatiuus sumatur vniuersalis, semper minoris extremi negatiui ad maius syllogismus conficietur. Veluti si A quidem omni B, aut alicui insit, B autem nulli inest C. nam si conuertantur propositiones, necesse est ipsum C alicui A non inesse, similiter autem & in cæteris figuris. Semper enim fit ob conuersionẽ syllogismus. H

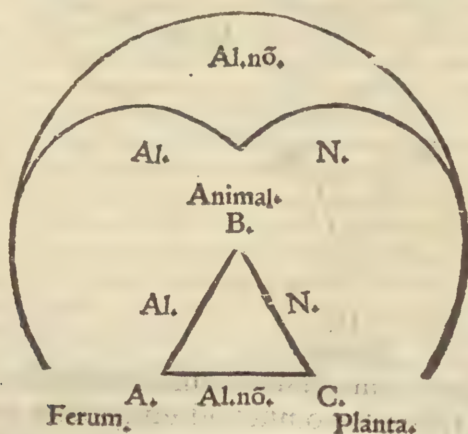

Quo pacto inutilis coniugatio ex maiori affirmatiua minori negatiua in prima figura vtilis fiat. Frisesomorum.

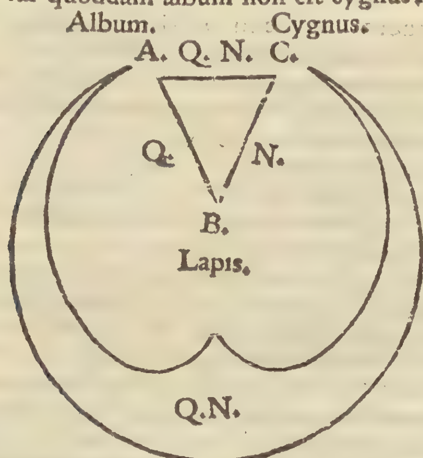
Com. re. Consequẽter Aristoteles quędã cõmuia sumit ad oẽs figuras. Vbi debes scire, q̃ coniugationũ quædam sunt assyllogisticæ siue incõnexiles: quædã syllogisticæ, siue cõnexiles. Assyllogisticarũ siue incõnexilium, aliæ sunt penitus incõnexiles, veluti ex ambabus particularibus, vel indefinitis, & ex ambabus negatiuis: Hæ enim sunt penitus assyllogisticæ, siue incõnexiles, quia nullã prorsus concludunt conclusionẽ: hoc est, nec primariã, nec secundariam, siue nec directam, nec indirectã: vel, vt vtar verbis Auerrois, nec naturalẽ, nec innaturalẽ. Quędam vero sunt assyllogisticæ, siue inconnexiles s̃m quid: Hæ aũt sunt, quæ quidẽ primariã, siue directã, siue naturalẽ conclusionẽ non concludũt, quę est maioris de minore: Sed secũdariã siue indirectã, siue innaturalẽ: quia minorem de maiore. Hæ aũt in Secundo huius potestates appellantur syllogisticæ. Fiunt aũt hæ in oĩbus figuris, qñ minor est vl̃is negatiua, & maior affirmatiua, siue vniuersalis, siue particularis. In prima quidem, cum maior est vniuersalis: Termini sumantur coloratum, homo, lapis. nam oĩs homo coloratus: nullus lapis homo: quoddam coloratũ non est lapis. Si.n. conuertatur maior in parte, & minor in terminis, syllogismus est: nullus homo est lapis: Quoddã coloratum est homo: Quoddam coloratum non est lapis. Simili modo fieri potest si maior est particularis. Termini sumantur, album, homo planta. Nam quidam homo est albus: nulla planta est homo: sequitur, quoddã coloratum non est planta. Conuersis enim ꝓpositionibus, maiore quidẽ in parte, minore vero in terminis, erit hæc eadem conclusio.

In secunda vero termini sumantur animal, ferum, planta. Nam quoddā ferum est aīal: Nulla plāta est aīal: igitur quoddā ferum non est planta. Conuersa.n.minore, erit syll's, nullum animal planta: quoddam ferum animal: quoddam ferum non est planta, in quarto primæ.

In tertia autem termini sumantur album, cygnus, lapis. Nam quidā lapis albus: nullus lapis cygnus: quoddam album cygnus. Conuersa enim maiore, erit syllogismus, nullus lapis cygnus. quoddam album est lapis. Igitur quoddam album non est cygnus.

Inquit {perspicuum autem est & omnibus in figuris quando non fit syllogismus. Hoc.n.declaratum est. Tamen repetit affirmatiuis nanq; aut negatiuis vtriusq; terminis, atq; particularibus sumptis, nihil fit penitus necessarium: } Hoc est nec primarie, nec secundarie. Sumpto vero affirmatiuo atq; negatiuo, si negatiuus sumatur vniuersalis, subaudi & ad minorem, semper minoris extremi ad maius syllogismus conficietur. Et ita secundarie saltem aliquid concludetur. Veluti si A quidem omni B, aut alicui insit: B autem nulli inest C, hoc enim modo cōnexio est concludens aliquod A nō esse C. **D** Nam si conuertantur propositiones, necesse est ipsum C A alicui A non inesse. Nihil autem Aristoteles meminit transpositionis, quia siue propositiones transponantur, siue non, semper proprijs rationibus intelliguntur constitutę. Subticuit autem exempla in alijs figuris, quia facile quis potest terminis abūdare. Verum in oībus his fieri non pōt perfectio eodē modo: In prima nanq; fit cōuersis vtrisq;, in secūda vero conuersa minore tm̄, in tertia aūt conuersa maiore. Debes scire, q̄ Aristoteles tacuit cæteros tres modos, qui his verbis designantur videlicet baralipton, celantes, dabitis. Quia eiusmodi in,p positionibus nō differunt ab alijs, sed solū quo ad cōclusionem: aut quia eiusmodi sunt potius potestates syllogisticæ, vt dixit Auerroes. Secūdo debes scire in eiusmo di cōnexionibus ideo conclusionē esse particularē, quia vt sapide dicunt Iuniores, in his minor est sub maiore. &

A cum necesse sit conclusionē esse negatiuam, & superius non negatur ab inferiore nisi in parte, propterea cōclusio est particularis. Qua ratione fit, vt è contra, videlicet maiore negatiua & minore affirmatiua, nulla fit conclusio indirecte, nisi potestatiue, quia minor continetur sub maiore, & ibi est vis rectitudinis. Aut melius dici potest conclusionem sequi ipsam minorem quo ad quantitatem. Sed qm̄ in talibus minor est potestate maior. Et maior potestate minor. Sed qm̄ ipsa minor est particularis, facta reductione: ideo conclusio est particularis. Quæ Auer

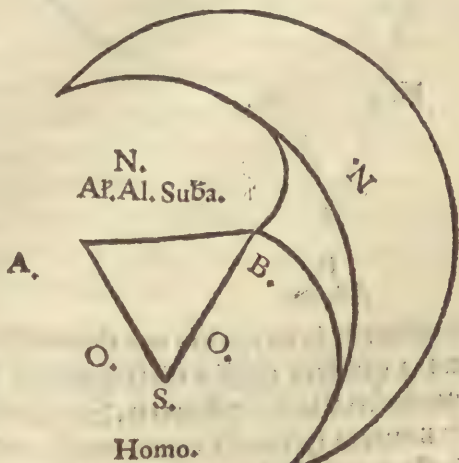
Inquit Auerroes q̄ Aristoteles non enumerauit tales modos in proprijs locis figurarum, quia non sunt naturales: nam in eis nō cadit vis dianoetica siue cogitatiua per naturam, sed potius per ipsum artificium.

Perspicuum etiam est indefinitā propositionem eundem omnibus in figuris syllogismū efficere, positam loco partcularis affirmatiuę. Com. 77.

B Secundum commune omnibus figuris est, indefinitam propositionem eundem syllogismum efficere, positam loco particularis affirmatiuæ.

Sed occurres, nam, vt partes inter se, ita tota etiam inter se: sed particulares & indefinitæ differunt specie, igitur syllogismi ex indefinitis, & syllogismi ex particularibus etiam specie differūt. Nisi esset, q̄ tales syllogismi forma cōueniunt, materia vero differūt. Forma quidē, qm̄ conuersione, expositione, & deductione eodē modo perficiuntur: materia vero, quatenus propositiones eorum differunt. Dubō.1. Solutio. Secundo occurres, quare signanter dixit propositionem indefinitam affirmatiuam, particularis loco poni, negatiuę vero nihil meminit. 2.Dubō. Dicunt nō nulli in vno opposito alterum dedisse intelligere. Prima solō. Antiquiores expositores dixerunt indefinitam negatiuā magis poni loco vniuersalis negatiuæ. Secūda sol. Propterea solū affirmatiuæ submeminit.

C Patet insuper syllogismos, qui imperfecti sunt oēs per primam perfici figuram. Omnes enim aut ostensione, aut deductione ad impossibile perficiuntur: at vtroq; modo prima fit figura. Nam etsi ostenstone perficiuntur, conuersione perficientur. Conuersio autem figuram efficiebat primā. Sin vero deductione ad impossibile demonstrantur falso posito, syllogismus fit per primam figuram. Ceu vltima in figura, si A, & B omni C insint, ipsum A alicui B inerit. Nam si A nulli B insit: ipsum autē B omni C inerat: A profecto nulli C inerit. at omni inesse supponebatur. Idem & in cæteris fiet.

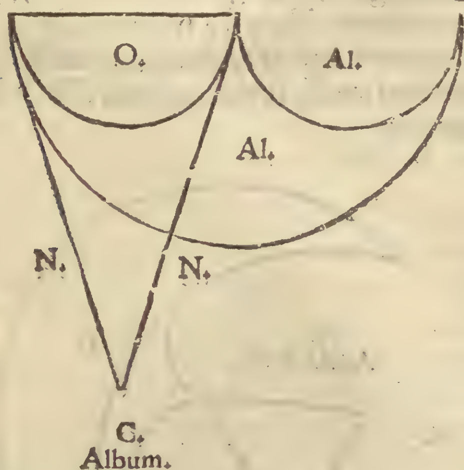

Darapti prima tertię figuræ coniugatio, quō p impossibile monstret.

Com.78. Tertium cōmune est, oēs syllogismos, qui imperfecti sunt, perfici per primam figurā. Cuius rationem dicit, & sic cōponitur. Quæcunq; ostensione, aut deductione perficiuntur, per primam perficiuntur figuram: sed oēs syllogismi aut ostensione aut deductione perficiuntur: igitur omnes per primam perficiuntur figuram. Inquit {patet insuper syllogismos, qui imperfecti sunt, omnes per primam perfici figuram. Hæc conclusio. Deinde sumit minorem: & inquit {omnes enim aut ostensione, hoc est demonstratione recta: }aut deductione ad impossibile perficiuntur.} Hæc est minor. Deinde sumit maiorem, & inquit {at vtroq; modo prima fit figura.} hęc est maior. Quam probat dicens, {nam, si ostensione perficiuntur, conuersione perficiuntur. Conuersio autē (vt diximus) figuram faciebat primam: sin vero deductione ad impossibile demonstrantur, falso posito, fit syllogismus etiam per primam figurā: Et declarat hoc per exemplum in tertia, de qua minus videtur: Et hoc vt habeat in secunda esse eodem modo. In tertia.n.ex cōclusione pro maiore & minore, in prima figura infertur oppositum maioris. Inquit {ceu vltima in figura: si A & B omni C insint: ipsum A alicui B inerit. Deducit {nam, si A nulli B inest: Ipsum autem B omni C inerat: A profecto nulli C inerit: at omni inesse supponebatur in maiore. Addit idem & in cæteris fieri, verum non dedit exempla, quia superius illa posuit. Sic igitur patet maior, & per consequens totus syllogismus.

Præterea licet & omnes syllogismos ad vniuersales primæ figuræ syllogismos reducere. Patet nāq; per illos secundæ figuræ syllogismos perfici, quāquam non similiter omnes, nam vniuersalis quidem negatiua conuersa, particularium vero vterq;, deductione ad impossibile. At particulares primæ figuræ syllogismi, & per se quidem ipsos perficiuntur: & per secundam etiam figuram deductione ad impossibile licet ostendere. Ceu si A quidem omni B inest: B autem alicui C: ipsum A profecto alicui C inerit. nā si nulli inest, B vero omni inerit, nulli quoq; C, B inerit. hoc.n. scimus per secundam figuram.

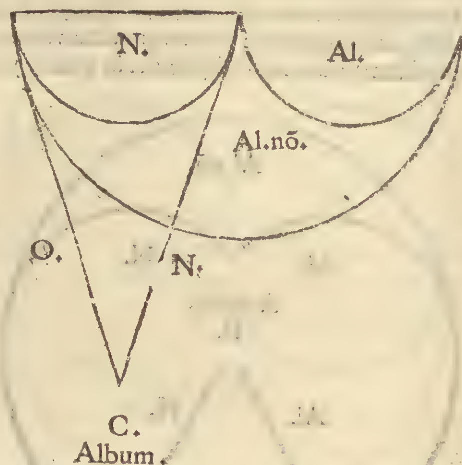
Darii.

Darii tertia primę figurę vtilis cōiugatio deductiōe ad impossibile quō p primū secundę ostēditur.

Ferio. Similiter & in negatiuo erit demonstratio. Nam si A quidem nulli B inest: B autem alicui C: A profecto alicui C nō inerit. Si enim omni inest: B autem ipsi nulli inerat: null C B ipsum profecto inerit. At hæc media erat figura.

E

F

Ferio quarta primę figuræ vtilis coniugatio quō reducitur ad secundum secundę deductione impossibile.

Quare cum quidem, qui in media sunt figura syllogismi omnes ad vniuersales reducantur primæ: & particulares primæ ad syllogismos figuræ mediæ: patet etiam particulares primæ figuræ syllogismos, ad vniuersales eiusdem reduci.

Com.79. Quartum commune est cæteris figuris, & particularibus modis primæ, vt omnes perficiātur per duos primos vl'es primæ. Qua ratione fit, vt prima figura cæteris sit perfectior: nā ad illam aliæ reducunt. Et de modis primę primi duo vniuersales sunt pfectiores. Quia ad illos omnes alij cuiusuis figuræ reducūtur. Inquit {præterea licet & omnes syllogismos ad vniuersales primæ figuræ syllogismos reducere: }hæc est cōclusio: hanc pbat: & vt mihi videtur inductione, inducendo videlicet

G per omnes modos secundæ vniuersales & particulares, & per particulares omnes primæ, & per omnes tertiæ tam vniuersales, q̄ particulares. Et inquit {patet nanq; per illos secūdæ figuræ syllogismos perfici, vt visum est longa cōmentatione. Quāq; (vt ait) nō similiter omnes. nam vniuersales quidem reducuntur negatiua propositione cōuersa in terminis. Particularium vero vterq; de ductione ad impossibile. Debes scire vniuersales reduci conuersione negatiuę propositionis, nō tamen fm eādem propositionem. Nam primus modus secūdæ reducitur cōuersione maioris tātum. Secūdus vero eiusdem cōuersione minoris & cōclusionis. Particulares vero licet omnes deductione ad impossibile demonstrentur, tamen primus particularis secundæ cōuersione & deductione ad impossibile perficitur. Hæc de modis secūdæ. Nota hæc. De modis vero primæ inquit {at particulares primæ figure syllogismi, & per se quidem ipsos perficiūtur }hoc

H est per principia regulatiua vniuersalium, videlicet dictum de omni, & de nullo: & per secundam etiam figuram deductione ad impossibile licet ostendere. Nā sumpto opposito cōclusionis pro minore, & maiore pro maiore, infertur oppositum minoris in secunda figura. Inquit {ceu si A quidē omni B inest, vt sit hæc vera, omne B est A: B autem alicui C, vt sit hæc vera, aliquod C est B, ipsum A profecto alicui C inerit. Nam si nulli inest, ita vt hæc sit vera, nullum C est A, hac sumpta pro minore: B: vero omni inerat: erat enim hæc vera, omne B est A: Igitur in secundo modo secundo, nullum C est B: erit enim totus syllogismus, omne B A: nullum C A: igitur nullum C B: supponebatur autem aliquod C: esse B. Hoc enim inquit {scimus per secūdam figuram: hæc de affirmatiuo. De negatiuo vero inquit {similiter & in negatiuo erit demonstratio: videlicet ex opposito conclusionis p minore, & minore pro maiore inferendo oppositum minoris, Inquit {nam si A quidem nulli B inest: B autem alicui

C:A profecto alicui C non inerit. probat dicens.{Si enim omni inest, ita vt sit hæc vera, omne C est A: hac sumpta pro minore: B autem ipsi nulli inerat A, ita vt sit hæc vera, nullum B est A. tunc arguo, nullum B est A: omne C est A: igitur in secundo sccũde, nullum C est B. & hoc subdit, nulli C B. ipsum profecto inerit. at hæc media erat figura. & sic patet particulares primæ reduci ad vniuersales secundæ. tunc complet rationem, & inquit{quare, cum ij quidem, qui in media sunt figura syllogismi, omnes ad vniuersales reducantur primæ, & particulares primæ ad syllogismos vniuersales figuræ mediæ: patet & particulares primæ figuræ syllogismos ad vniuersales eiusdẽ reduci. Hæc de modis secundę & particularibus primę.

Dubiũ. Sed occurres, nam particulares primæ essent tunc imperfectiores vniuersalibus secundæ: quod quidem falsum est. Solutio. Iuniorum. Iuniores respondent hos particulares non reduci ad illos, vt in terminum vltimum, sed velut nullam ad transitum. Confutatio. Sed hoc videtur stare non posse: primo quia propinquus perfectiori est perfectius. Modo vniuersales secundæ propinquiores sunt vniuersalibus primæ. igitur vniuersales secundæ perfectiores sunt, Secundo, natura incipit ab imperfectiori ad perfectius: igitur & ars. quare particulares eiusmodi sunt imperfectiores, cum ab his ars incipiat. Propria solutio. Proptetea dici potest particulares tales quatenus perfici possunt proprijs regulatiuis principijs perfectiores esse vniuersalibus secundæ. Quatenus vero particulares, sic sunt illis imperfectiores, & quo ad hanc rationem perficiuntur per illos. Et cum in vniuersalibus primæ congregẽtur ambo hęc, propterea cæteris sunt perfectiores. Hęc Aristoteles.

Syllogismi vero tertiæ figuræ si vniuersales quidem sint termini, per vniuersales continuo syllogismos primæ figuræ perficiuntur. sin vero particulares sumantur per syllogismos particulares eiusdẽ primæ figuræ perficiuntur; at tales syllogismi ad illos iam sunt reducti; quare & syllogismi particulares figuræ tertiæ ad eosdem profecto reducuntur. Perspicuum igitur est omnes syllogismos ad vniuersales primę figuræ syllogismos reduci. Syllogismorum igitur hi qui esse vel non esse indicant, dicti sunt quonam modo sese habẽt, & per seipsos, qui ex eadem sunt figura, & inter se, qui ex diuersis sunt figuris.

Com. 80. De syllogismis vero tertiæ, quo nam modo reducuntur ad illos primæ vniuersales, nũc docet: & inquit{syllogismi vero tertiæ figuræ si vniuersales quidem sint termini} vt sunt duo primi{per vniuersales continuo syllogismos primæ figuræ perficiuntur.} & sic vniuersales tertiæ ad vniuersales primæ reducuntur. De particularibus inquit{sin vero particulares sumantur, per particulares eiusdem primæ figuræ perficiuntur.} At tales syllogismi ad illos iam vniuersales primæ (vt dictũ est) sunt reducti. Quare & syllogismi particulares figuræ tertiæ ad eosdem vniuersales primæ profecto reducuntur. Et ita omnes reducuntur ad illos. Demum epilogat, & sermo patet.

Dubiũ verborum. Quo vero ad verba attinet, dubitabis, quare Aristoteles dixit vniuersales tertiæ continuo, siue statim reduci ad vniuersales primæ. Nec intelligere potest de reductione per impossibile: quia etiam particulares reducuntur ad illos immediate per deductionẽ ad impossibile. Nec per conuersionem, quia hoc modo reducuntur ad particulares. Ego nihil boni habeo, quo possim mihi ipsi satisfacere nunc. tu vero considera. Vnum tamen scias vniuersales tertiæ reduci ad particulares primę per

A conuersionẽ, & ad vniuersales per deductionem ad impossibile. Similiter & particulares reducuntur tum ad vniuersales primæ deductione: Tum ad particulares cõuersione: quare omnes reducũtur ad vniuersales primæ pluribus modis. Hæc Aristoteles de cõiugatiõibus triũ figurarũ. Quibus versus annecti possunt.

Primæ figuræ quidem versus est, — Versus figurarũ greci.
Grammata egrapse graphidi Technicos.
Versus secundæ, — Ver. 2.
Egrapse cateche Metrion acholon.
Versus tertiæ, — Ver. 3.
Apasi stenaros hisacis aspidi omalos pheristos.

In his enim versibus ponũtur quatuor literæ, A E I O: & A, vt scis, significat vniuersalẽ affirmationem: E vero, vniuersalem negationem: I autem, particularem affirmationem: O deniq;, particularem negationem. Sunt etiam ij versus significatiui rei alicuius: est enim eorum sensus, artifex qui literas calamo scripsit: & qui scripsit B atq; detinuit: dulce carmen: his clypeo valens est omnibus: æquales mitis atq; optimus. Hi sunt versus: quos in Aristotelis codicibus grecis scriptos reperi. An vero sint Aristotelis, tu considera. Digreditur hic Auerroes de quarta figura, quoniam Galenus concessit illã. Digressio Auer. de. 4. figura. Ego vero pro declaratione mentis eius dicerem quadrifariam posse fingi figuram quartam. Nam aut in cõclusione maior de minore, aut minor de maiore prædicatur: si quidem maior de minore, adhuc bifariam, aut qa mediũ minori subijcitur, & de maiore prædicatur, quo pacto Galenus fortasse quartam figuram contendit: & hoc modo est omnino innaturalis: est enim contra naturam, vt medium de maiore prædicetur: quod minori subijcitur: & tamen minor etiam non prædicetur de maiore. Naturale nanq; est prædicatum de aliquo prædicari de eo quod illi subijcitur. Aut quia maior de medio: et medium de minore prædicatur: sed transposite, ita vt minor præcedat propositio in syllogismo: Et hoc pacto C est naturalis: & prima figura præmissis transpositis. Vñ Philoponus dixit superius terminos posse ordinari aut per prædicari, aut per inesse. Per prædicari quidem propositio maior debet præcedere, minor sequi. Per inesse vero econtra minor propositio præcedit, maior sequit̃. Licet latini semper minorem faciunt secundo loco. Si vero minor de maiore prædicatur in conclusione, hoc rursus vt prius bifariam est: Nam aut medium minori subijcitur: & de maiore prædicatur: Et hoc pacto omnino est innaturalis propter rationem tactam. Aut mediũ subijcitur maiori & de minore prædicatur: Et hoc pacto concludunt illi duo modi primæ figurę fapesmo, frisesomorum: quo nanq; ad propositiones naturales sunt, sed quo ad conclusiones sunt innaturales. Hæc de quarta figura.

D Cvm vero ipsum inesse, atq; etiam necessario inesse, & contingenter inesse, differant; (Multa siquidem, non tamẽ necessario insunt: multa vero nec necessario, nec penitus competunt, sed contingenter insunt) patet syllogismos cuiusuis horum differre; atq; non similes habere terminos; quatenus alius ex ijs, quæ necessario insunt, alius ex ijs quæ insunt, alius ex ijs, quæ contingenter insunt conficitur. — Caput. 9. De syllogismis ex, am. babus de necessario i tribus figuris. — De inesse. — Com. 81.

Hactenus de tribus figuris, nunc de mistionibus propositionum in syllogismos vult pertractare. Et primo syllogizat intentionem tractatus, hoc pacto: ex diersis propositionibus diuersi conficiuntur syllogismi: propositio necessaria contingens, & de inesse sunt diuersæ: igitur

tur ex his diuersi conficiuntur syllogismi. De ratione tãgit minorem, & probationem: Et inquit {cum vero ipsum inesse, atque etiam necessario inesse, & contingenter inesse differant} cuius probationẽ scribit, & lege suspensiue, & inquit {multa si quidem, non tamen necessario insunt, vt homo est albus, & animal est grammaticum: multa vero nec necessario, nec penitus de inesse competunt: sed contingenter} vt nauale prælium est, & Socrates vincit olimpide. Hæ enim non sunt de inesse veræ, sed contigenter: sunt enim falsę possibiles. Ponit tunc conclusionem, & inquit {patet syllogismos cuiusuis horum differre, atque non similes habere terminos, nec propositiones, quatenus alius ex ijs quæ necessario insunt, alius ex ijs quæ insunt, alius ex ijs quæ contingenter insunt, conficitur. Hæc est cõclusio, & intentio & causa intentionis.

Dubitatio. Occurres fortasse, quia quæ hoc in libro tractantur, pertinent ad syllogismum, quo syllogismus est: at necessario inesse, inesse, & cõtingenter inesse, sunt materiæ syllogismorum: de quibus nihil tractatur hic. Solutio. Dici potest necessario inesse, inesse, contingenter inesse abstrahũt à demonstratiuo, probabili, & sophistico: & ita licet pertineant ad materiam, non pertinent ad materiã, nisi quatenus illa est syllogismi, vt syllogismus.

In ijs igitur quæ necessario insunt, simili fere sese habent modo perinde atque in, ijs quæ insunt: similiter enim in ipso inesse, atque necessario inesse, vel non inesse, & erit, & non erit syllogismus: differunt tamẽ ob ipsum necessario inesse, vel non inesse: quod quidem terminis ipsis additur. Nam & ipsum negatiuum similiter conuertitur, & ipsum esse in toto, & de omni prædicari similiter assignamus.

Commẽ. 82. Proposuit intentionem & rationem intentionis, nũc exequitur, & proponit vniuersalem regulam syllogismorum necessariorum, & inquit { in ijs igitur, quæ necessario insunt, syllogismi fere simili sese habent modo perinde atque in ijs, quæ insunt.} Cuius declarationem subscribit. & inquit { similiter enim in ipso inesse atque necessario inesse quantum ad affirmatiuos, vel nõ inesse, quo ad negatiuos: & erunt syllogismi quo ad vtiles, & non erunt, quo ad inutiles, dixit fere similiter sese habere, ideo hoc declarat, & inquit { differũt tamen ob ipsum necessario inesse, vel non inesse: quod quidem terminis ipsis additur & ita solum differunt penes additionem modi necessarij. Dixerat illos sese habere eodẽ modo, ideo hoc probat, & inquit { nam & ipsum negatiuũ similiter conuertitur: & per consequens per conuersionem imperfecti reducuntur, & ipsum esse in toto, & de omni predicari similiter assignamus: & ita perfecti proprijs principijs regulantur. Hæc est cõmunis regula.

In cæteris igitur eodem modo conclusionem effici necessariam per conuersionem perinde atque in ijs quæ sunt de inesse, ostendetur. Verum in media figura, cum altera vniuersalis affirmatiua fuerit, altera particularis negatiua: (Barocco.) & rursus in tertia, cum altera vniuersalis affirmatiua, altera particularis negatiua fuerit, non similiter ostẽdetur. (Broccardo.) Sed necesse est de eo conficere syllogismũ, cui alicui vtrũque nõ inesse exponimus: erit enim necessariũ i hoc. si & de exposito, atque de illo aliquo necessariũ fuit. quod enim hoc aliquid est, ipsum exponitur. Fiunt autem vtroque modo syllogismi in propria figura.

E

Barocco. Quomõ ostẽdatur exemplum.

F

Broccardo. Quomõ datur, expositione exemplum.

Commẽ. Hactenus declarauit quare non est penitus eodẽ modo quo ad syllogismos ipsa coniugatio necessariorum, per hoc, quia terminis additur modus necessitatis: nunc declarat, quod nec quo ad reductionem imperfectorum sunt penitus cõiugationes eędem: nam omnes imperfecti in illis de inesse reducuntur per conuersionem præter Barocco, & Broccardo, qui per impossibile reducebantur vt visum est. At in ijs de necessario bene omnes alij pręter hos duos reducuntur conuersione: tamẽ ij duo nõ reducuntur per impossibile: vel si reducantur per impossibile, non eodem modo, vt dicemus: sed bene per syllogismos expositorios. Igitur quo ad reductionem etiam est aliqua differentia, ex eo quia saltem illi duo non eodem modo reducuntur.

G

Annotatio. Debes scire quod reductio per impossibile in necessarijs fieret per contradictionem, quod esset propositio contingens. verbi causa, contradictorium huius, necessario quoddam N non est X, in secunda figura: est non necessario quoddam N non est X, hoc per regulã æquipollentiarum valet contingenter omne N est X, igitur reductio per impossibile si fieret, oporteret vt maior esset necessaria, & minor contingens. In tertia etiam cõtradictorium illius necessario quoddam P non est R, eẽt non nceessario quoddam P non est R, quod æquipollet illi, contingenter omne P est R, & ita oportet vt maior esset contingens, & minor necessaria in reductione huius. Sic igitur in vtrisque fieret per mixtionẽ necessarij & contingentis: modo nondum patet an hæc mixtio sit coniugatio vtilis, omnis autem reductio debet esse per notiora: Propterea hæc probatio non conuenit eiusmodi syllogismis. Ex quibus perspicuum est Aristotelem nõ velle hanc mistionem non posse fieri, vt Iuniores laborant defendere: sed hanc mistionem nõ esse bonam reductionem: omnis enim reductio est perfectio syllogismi: perfectio autem est euidentia suę necessariæ illationis: hoc autem nondum est euidens: propterea Aristoteles vult non esse nunc bonam reductionem. Vtrum autem illa mistio ex maiore necessaria & minore contingente, in prima figura vt fieret in reductione illius modi secundę: vel ex maiore contingente & minore necessaria, in eadẽ prima figura, vt fieret in reductione illius modi tertij, sit syllogistica coniugatio, est alia quæstio: & proprio capite tractabitur: nunc vero Aristoteles tantũ habere vult pro eiusmodi bonam non effici reductionem, cum reductio omnis fieri debeat per manifesta. Et propterea confugit ad syllogismum expositorium, quod est signũ sensibile: & omnibus perspicuũ. Inquit { in cæteris supple

H

Expositio.

omnibus

omnibus præter Barocco, & Broccardo eodem modo conclusionem effici necessariam per conuersionem perinde atque in ijs, quæ sunt de inesse, ostendetur. Et ita quantum ad reductionem cæterorum coiugationes necessariæ, & de inesse concordant. Verum in media figura, cum altera propositionum vniuersalis affirmatiua fuerit, altera particularis negatiua, vt in Barocco: & rursus in tertia, cum altera vniuersalis affirmatiua, altera particularis negatiua fuerit, non similiter ostendetur: igitur differunt quo ad reductionem horum duorũ modorum: nam in reductione talium necessariorum oportet procedere per mixtionem, quæ nondum patet. Propterea ait, { sed necesse est de eo conficere syllogismum, cui alicui vtrunque nõ inesse exponimus, hoc est oportet probare per syllogismum expositorium. Cuius causam ait: erit enim necessarium in hoc, hoc est de particulari: si de exposito, atque illo aliquo subaccepto ad sensum, necessarium fuit. Quod enim hoc aliquid est, ipsum exponitur: Et sic probatio hæc expositoria est valida, quia est ad sensum. Addit fiunt autem vtroque modo, hoc est expositus & exponens syllogismi in propria figura: vt si expositus sit in secunda, exponens similiter, & si expositus in tertia, etiam & exponens. Termini vero in secunda figura sunt, quod mouetur, quod coloratur, album. Nam, si necessario omne quod coloratur mouetur: & necessario quoddam album nõ mouetur: necessario quoddam album non coloratur. Sub ipso quod mouetur, sumatur quod alteratur: et arguatur expositorie sic, necessario quod coloratur est hoc quod alteratur: necessario album non est hoc quod alteratur: igitur necesse est extrema coniungi in particulari, videlicet, quôd necessario quoddam album nõ coloretur. Simili modo termini in tertia figura sumantur, Grammaticum, Philosophum, Sapiens: sub sapiẽte Metaphysicum: & fiat syllogismus, vt prius. Debes scire, quod in necessarijs sumi potest contradictorium dupliciter, aut in eadem specie materiæ, & in altera specie: verbi causa contradictorium huius necessario quoddam album non coloratur, vno modo est contingenter, omne album coloratur. Alio modo necessario omne album coloratur: & hoc propter causas superius traditas: quando igitur Aristoteles ait non effici bonam ostensionem per contradictorium, est intelligendum de contradictorio extra speciem suæ materiæ: nam sic ostensio esset per admixtionem, vbi autem contradictorium sumeretur in eadem specie materiæ, & nihil (vt mihi videtur) prohibet posse effici ostensionem quia sic esset ex puris necessarijs & vniformi coniugatione. Hęc de vniformi generatione.

Annotatio.

Mistio necessarij & inesse in prima figura.

Potest itaque fieri, vt altera propositionum necessaria sit, atque syllogismus necessarius euadat: non tamen vtrauis, sed quæ ad maius extremum est. Ceu si ipsum A ipsi B necessario inesse aut non inesse sumpseris: B autem ipsi C inesse duntaxat: hoc enim modo si disposueris propositiones, propterea ipsum A ipsi C inerit necessario, aut non inerit. Quia omni B inest, aut non inest necessario A ipsum, C vero est aliquod eorum, quæ sunt B, quare patet & ipsi C inesse aut non inesse necessario A ipsum.

Cõm. 24.

Hactenus de vniformi generatione syllogismorum de necessario, & de inesse seorsum simpliciter perfecit, nunc docet hæc miscere & vtiliter, & inutiliter. Causa ordinis patet: nam simplicia præcedunt composita &

A mista, ideo non posset dare doctrinam miscibilium, nisi prius simplicium tradidisset cognitionem, vt etiam medici faciunt in medicinarum commistionibus, docent enim primo simplices, deinde illarum mistionem: quia ratione fit, vt recte pars hæc de mistione necessarij & ipsius inesse inscribatur ab Aristotele. Occurris forsitan, nam in libro de Generatione dictum est mixtionem alteratorum miscibilium vnionem esse, ita vt non sit mistio, si miscibilia in ipsa remaneant actu. At in talibus coniugationibus mixtis, propositiones actu remanent tales: igitur non recte mistio dici potest.

Dubitatio.

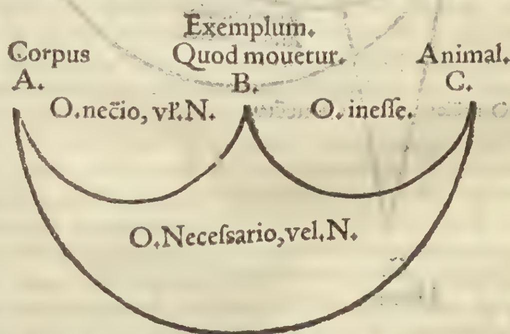
Sed hæc dubitatio friuola est: nam mistio hæc metaphorice dicitur, quatenus propositiones diuersæ speciei coniunguntur ad eliciendum quędam actum diuersum, vtpote conclusionem. Animaduersione dignum in eiusmodi commistione octo confici coniugationes: quarum quatuor sunt syllosticæ, & quatuor inconnectibiles siue asyllogisticę. Harum vtiliũ prima est quoties

Solutio.

Animaduersio.

B maior fuerit de necessario inesse, & minor de inesse tantum. Nam hoc modo fit syllogismus necessarius in prima figura. Inquit { potest itaq; fieri, vt altera propositionum necessaria sit, atque syllogismus necessarius euadet: non tamen vtrauis, sed quæ ad maius extremũ est: hæc enim est vtilis: inutilis vero erit, quando ad minus extremum fuerit, vt patebit. In quibus itaque verbis duas indicauit, vtilem videlicet & inutilem. Exemplificat de vtili, et inquit, { ceu si ipsum A ipsi B necesario inesse, aut non inesse sumpseris. } Quod ait propter affirmatiuos, & negatiuos modos: B autem ipsi C inesse duntaxat sumpseris. Et tu intellige seruata quantitate propositionum, quam docuit seruare in illis de inesse. Huius reddit causam vniuersalem & communem, videlicet per dici de omni, vel inesse in toto, & inquit { hoc enim modo si disposueris propositiones: propterea ipsum A ipsi C inerit necesario, aut non inerit, quia omni B inest, aut nõ inest necesario ipsum A: C vero est aliqđ

C eorum, quę sunt B: quare patet & ipsi C inesse aut non inesse necesario A ipsum. Et ita hæc mixtio vtilis est ad conclusionem necesariam: quia regulari potest per principia communia omnium syllogismorum perfectorũ, vt visum est in illis de inesse.

Coniugatio ex maiori de necessario, & minori de inesse.

D Philoponus vero coniugationem eiusmodi esse syllogisticam enitur probare dupliciter. Primo per impossibile: nam sic sese habentibus terminis ac propositionibus, aut sequitur conclusio, aut non sequitur. si quidem sequitur, habeo illam esse syllogisticam: si non sequitur detur oppositum conclusionis: tunc oppositum erit nõ necessario omne C est A: sed hæc per oppositionem modi ad modum, quanti ad quantum, & qualis ad quale, ęquipollet illi, cõtingẽter quoddam C non est A: tunc arguo per regulam mistionis contingentis & ipsius inesse in tertia figura, quæ dicetur infra: contingenter quoddã C non est A: omne C est B: igitur contingenter quoddã B nõ est A: igit̃ ad opposită qualitatẽ, cõtingenter quoddã B est A: dicebatur autem necessario omne B esse A: & sic illa fuit vtilis coniugatio. Secundo idem probat, duabus propositionibus inesse positis, conclusio sequitur de inesse: igit̃ altera posita de inesse & altera de necesario,

Philoponi probatiões.

in omni propositione vrī est dictū de omni ſm rē. Et ita oportet vt ſub ſubiecto liceat deſcēdere ad oīa cōtenta. Secundo arguit, hęc propō, oē ambulans mouet̄ neceſſario: eſt vera actu: & illa neceſſario omne ambulabile eſt mobile: eſt vera poteſtate. Sed actus & potētia ſunt ſuppoſitorū. Igitur illa eſt actu vera ꝓ ſuppoſitis quæ actu ſunt: & illa pro ſuppoſitis quæ potētia ſunt. Ergo in illa ſaluat̄ dictū de omni ꝓ cōtētis ſub ſubiecto. Propter hæc regulæ Sorticolarū ſunt friuolę, & nō peripateticæ.

Rñſio Albumaſaris.

Aliter ad obiectionē reſpondet Albumaſar vt narrat Auer. Vult. n. regulā eſſe intelligēdā ſic, ex maiore neceſſaria: in qua actu & potētia continetur dictum de omni, ſequi cōcluſionē neceſſariā. Modo in propoſito licet ſaluet̄ dictū de omni ī potētia: quia oē ambulabile eſt mobile neceſſario, nō ſaluatur in actu: quia nō neceſſario oē ambulās mouetur.

confutatio per Auer.

Sed hęc poſitio ſtare nō pōt vt dicit Auer. quia vr̄ illa conditio ſuperflua: Vbicūq̧. n. pōt ſaluari dictū de omni in potētia, ibi & actu ſaluari pōt. Et forte non conuertitur. Nā de quocūq̧ aliquid potētia ꝑdicat̄: actu prędicatur: vt ſi Antichriſtus eſt hō: Antichriſtus actu eſt homo: non autem econtra: Non. n. ſi homo actu ſit homo: homo potentia eſt homo: & ita conditio Albumaſaris ſuperfluit.

Alex. reſpōſio.

Alexander demum aliter reſpondet: & vult regulam eſſe intelligendam quādo in maiore ſaluatur dictū de omni actu. Et hoc dicit vniuerſaliter tam in ſyllogiſmis de ineſſe: q̧ neceſſarijs: q̧ contingentibus: q̧ mixtis: vult. n. ſemper in maiore debere ſaluari dictū de omni actu, ſi debeat ſequi concluſio: hoc eſt debet ꝑdicatum competere omnibus contentis ſub ſubiecto actu.

confutatio per Auer.

In propoſito non eſt ita quia non neceſſario oē ambulans actu mouetur. Ideo non arguitur per regulam. Contra arguit Auerroes: quia videtur illud non neceſſarium eſſe in omnibus: Non enim in ſyllogiſmis ex puris contingentibus: in ijs enim non oportet dictum de omni actu ſaluari, quia tunc non eſſent propoſitiones cōtingētes ſed de ineſſe. Hæc Auerroes in quæſtione.

Dubõnes cōtra Auer. Prima dub.

Sed cōtra Auerroem emergunt quæſtiones: Prima quia tūc in cōcluſionem ingrederetur medium. Erat. n. ipſum ambulans terminus medius: & hoc concluſionem ingredi-

Secūda du.

tur. Secūda quia tūc ſub omni ſubiecto propōnis neceſſarie liceret deſcenderet ad cōtēta: quia ꝑ ipſum in omni vniuerſali tali ſaluari debet dictū de omni.

Tertia du.

Tertia quia cōcluſio nō imitaretur ſemper maiorem: nam concluſio neceſſaria apud ipſum ſemper eſt neceſſaria ex cōdōne: Maior pōt eē neceſſaria ſimpliciter & ex cōditiōe.

Poſitio Iuniorum latinorum.

Propter hæc forte Iuniores latini volunt regulam Ariſtotelis eē intelligēdam hoc modo vt minor ſit de ineſſe ſimpliciter: qualis non eſt hæc de ineſſe omnis homo ambulat. Solum. n. eſt de ineſſe vt nūc.

confutatio.

Sed hæc poſitio ſtare nō pōt: quia ēt econtra ex maiore de ineſſe ſimpl'r: & minore neceſſaria concluſio eēt neceſſaria. Præterea ꝓpoſitio de ineſſe apud Ariſtotelē eſt: quæ nec eſt neceſſaria, nec contingens vt in principio huius capitis ſumpſit. At propoſitio de ineē ſimpliciter eſt neceſſaria per naturam & ſm rem, licet non de modo: & ita hæc poſitio non eſt peripatetica.

Poſitio Philoponi.

Philoponus vero inquit eē dictum neceſſariū ipſum ab Ariſtotele in libro de interꝓtatione dupliciter: Vno modo ſimpliciter: quo modo ſolem oriri cras eſt ſimpliciter neceſſariū. Alio mō ex conditione: ſiue ex ſuppoſitiōe: vt ſi edideris domū: neceſſariū eſt tibi habere lapides & id genus: et hoc dupl'r ſubdiuiſit Philoponus, aut quo ad ſubiectum vt Socrates eſt animal neceſſario dum fuerit Socrates. Aut quo ad ꝑdicatū, vt Socrates ſedet neceſſario dū ſedet. Quo. n. vſq̧ prædicatū illud fuerit: ſemper ſubiecto inerit. Tūc vult ex maiore neceſſaria & minore de ineſſe ſequi concluſionē non neceſſariā ſimpliciter: ſed ex conditione: & non quo ad ſubiectū: ſed quo ad ꝑdicatū: & ſic ſenſus eſt neceſſario omnis homo mouet̄ quouſq̧ mouetur. Probat aūt hoc authoritate Alexāder Aphrodiſii in libro de mi ſtione: ꝗ aſſeruit ꝑceptorē ſuum Soſigenē ſic declaraſſe

E regulā Ariſtotelis: & hoc mō non ſequit̄ mediū ingredi concluſionē: nā ſyllogiſmus eſt neceſſario omne ambulās mouetur dum mouet̄. Omnis homo de ineſſe ambulat. Igitur oīs homo mouetur neceſſario: dum mouetur.

confutat.

Sed nec hęc declaratio vr̄ cōueniēs: nā tūc ex maiore de ineſſe & minore neceſſaria efficeret̄ illo modo concluſio neceſſaria: ſequitur. n. de ineſſe, oē animal mouet̄. De neceſſario ineſſe oīs homo eſt animal. Igitur de neceſſario ineſſe omnis hō mouet̄ dū mouet̄.

Propria ſolutio.

Propter hæc vidētur mihi eē dicēdū cū Auerroe: vbi debes ſcire ꝙ maior pōt eē dupliciter neceſſaria: veluti omnis propoſitio neceſſaria: ſimpliciter & ex conditione: quod eſt dicere in qua prędicatum de omni cōtēto ſub ſubiecto ꝑdicat̄ neceſſario & abſolute: & in qua prædicatur de omni contēto ſub ſubiecto ex conditione. Hæc enim eſt neceſſaria primo modo omne genitū neceſſario corrūpetur. Quia omnia cōtēta ſub genito corrūpent̄. Illa eſt neceſſaria ſecundo modo omne ambulās mouet̄ neceſſario: quia oē

F contentum ſub ambulante neceſſario mouet̄ inquantū ambulat. Hanc diſtinctionem Iuniores latini ſub alijs verbis poſuerunt: quod vno modo in illa propoſitione neceſſario omne ambulans mouetur ipſum ambulās ſumitur pro ſubiecto: & ſic eſt contingens: alio modo pro ſubiecto vt ſtat ſub forma, hoc eſt pro corpore ambulante vt eſt ambulans: & ſic eſt neceſſaria. Hanc etiā Sorticolę volunt dicere dum dicunt hāc eē veram de ſenſu cōpoſito: & non de ſenſu diuiſo: eſt enim vera ſumēdo ambulans vt ambulans: nō pro ſubiecto quod ambulat. Ex his ſequitur in omni propoſitione neceſſaria vniuerſali quouis modo neceſsitatis: ſemper ſub ſubiecto poſſe deſcendere ad omnia cōtēta. Si enim eſt neceſſaria ſimpliciter ſiue ſubiecto ſumpto pro materia: ſiue in ſenſu diuiſo licet deſcēdere: vt in illa omne genitum neceſſario corrūpetur. Si vero ſit neceſſaria ex cōditione: vel ſubiecto ſumpto in ſenſu compoſito etiā licet deſcēdere ex cōditione. Si. n. neceſſario omne ambulans mouetur: cū hæc

G non ſit neceſſaria niſi ſumpto ambulante quatenus eſt ambulans: ſequitur vt homo neceſſario mouetur: vt ambulat. Et leo neceſſario mouetur quatenus ambulat: & in cæteris id genus. Igitur in omni tali ſaluatur dictū de omni: quod eſt quando nihil eſt ſumere ſub ſubiecto de quo non prędicetur prędicatum.

Rñſio ad quæſtionem.

Tunc ad quæſtionē dico ꝙ ex maiore neceſſaria ſemper ſequitur cōcluſio neceſſaria ſuę cōditionis: vt ſi fuerit neceſſaria ſimpliciter, concluſio eſt neceſſaria ſimpliciter: nam ſequitur neceſſario omne genitum corrumpetur: mundus eſt genitus: igitur neceſſario mundus corrūpetur. Si vero fuerit neceſſaria ex conditione: & concluſio erit neceſſaria ex cōditione: nā ſi neceſſario omne ambulans mouet̄: & omnis homo ambulat: ēt neceſſario omnis hō mouetur: vt ambulans. Quia ſic maior erat neceſſaria. Et hūc locum intelligere multis diebus laboraui: & nō vidi aliquē ante me: qui hunc locum ſedauerit.

Altera reſpōſio.

Dici pōt aliter vt in ludicris ꝙ cōcluſio erit neceſſaria nō ſimpl'r: ſed propōni-

H bus poſitis ac cōceſsis. Cōceſsis. n. ꝙ oē ambulās moueatur neceſſario: & ꝙ oīs hō ambulat, Sequitur ꝙ neceſsario oīs hō ambulat. Illis cōceſsis nō tū̄ ſimpl'r. Nō ſic ſequitur ſi minor eſt neceſſaria: & maior de ineē cū nō poſſet regulari ꝑ dici de oī vel dici de nullo. Et præterea ex cōcluſione ſequitur repugnans maiori ꝑ primā vel tertiā figurā. Sequit̄ ergo concluſio neceſsaria illis poſitis: quę rō eſt ſimpliciter neceſſaria.

Solutio obiectionum.

Ad obiectiones contra Auerroē ad primā nego medium ingredi cōcluſionē: nā ipſum ambulās abſolute ſumptū eſt ſubiectū in maiore & ꝑdicatū ī minore: vt reduplicatū ſe tenet ex parte maioris & prędicati. Totū. n. illud erat prędicatū & maior videlicet mouet̄ inquātū ambulat: & hoc totū eſt prędicatū in cōcluſione: & ita mediū cōcluſionē nō ingredit̄ ea rōne, qua mediū: ſed ea rōne qua ſe tenet cū maiore, & eſt pars ꝑdicati. Ad ſecūdā patet ſolutio ſub oī ſubiecto propōnis neceſsarię licet deſcēdere, nō tū̄ eodē modo vt

Posteriores cogitatiões sapiẽtiores.

do vt dictũ eſt:& hoc Sorticolę ignorarũt. Similiter ad tertiã: nã ſemper cõcluſio imitaẽ maiorẽ:qa ſi maior eſt ſimpl'r neceſſaria, etiã cõcluſio:& ſi ex conditione, etiã cõcluſio:hęc ſunt quę mihi videntur de tam graui quęſito:& ſi aliter videbitur poſtea,nõ recuſabo dicere: mutantur opiniones ſm tempora.

Caput. xi. Miſtio neceſſarii & in eſſe in ſecũda figura.

Miſtiones in ſecunda figura.

IN ſecunda vero figura,ſi negatiua propoſitio eſt neceſſariã,etiã cõcluſio erit neceſſaria:ſin autẽ affirmatiua neceſſaria fuerit,cõcluſio non erit neceſſaria.Sit enim primo negatiua neceſſaria, & A quidem nulli B inſit neceſſario:C autẽ ipſi inſit dũtaxat:cũ igitur negatiua conuertatur, ipſum B profecto nulli A neceſſario inerit:ſed A omni C cõpetebat:quare nulli C B ipſum neceſſario inerit: eſt enim C ipſum ſub ipſo A.

Cęſare. ex maiori de neceſſario, minori de ineſſe quæ minoris cõuerſione oſtẽdiẽ.

Simili ratiõe etiã ſi ad C ipſum negatio adijciatur:nam ſi A ipſum nulli C ineſt neceſſario: C etiã nulli A inerit neceſſario: ſed A ipm oĩ B ineſt:quare nulli B inerit C neceſſario: facta ẽ enim rurſus figura prima: igitur neq; B ipſi C: conuertitur enim ſimiliter.

Cameſtres ex maiori de ineſſe minori de neceſſario, minoris, & cõcluſionis cõuerſione & præmiſſarũ tranſpoſitione oſtenditur.

Cõm.88.

Nũc docet miſcere ipſum ineſſe, & neceſſario ineſſe in ſecunda figura. Et primo ſyllogiſtice & in vlibus:& anteq; ſpeciatim ad regulas deſcendat,ponit vnã regulã generalẽ:videlicet, q̃ ex negatiua neceſſaria & pdicatiua de ineſſe ſemper cõcluſio eſt neceſſaria, ſiue illa negatiua ſit maior,ſiue minor:& hoc quo ad vtiles. Quo ve-

A ro ad inutiles põnit ſecũdã,q̃ eſt, ex affirmatiua neceſſaria,& negatiua de ineſſe,cõcluſio nũq; eſt neceſſaria,ſed de ineſſe. Auer.aũt & Philoponus reducunt regulas ad vnã:& eſt,concluſionẽ effici talẽ, qualis eſt illa,ppoſitio in ſecunda figura,q̃ facta reductione ad primã, remanet maior.& hoc eſt verũ.Quia in cęteris cõcluſiones nõ ſequunẽ niſi quatenus deſcẽdũt et redeũt ad primã figurã. Inquit{in prima vero figura,ſi negatiua,ppoſitio eſt neceſſaria,ẽt cõcluſio eſt neceſſaria,ſiue maior ſit, ſiue minor.Et hoc quo ad vtiles cõiugationes. Sin aũt affirmatiua neceſſaria fuerit, concl'o nõ erit neceſſaria:hoc quo ad inutiles.Speciatim declarat hęc,& ĩquit:ſit.n.primo negatiua neceſſaria: & A qdẽ nulli B inſit neceſſario: ita vt ſit hęc maior,neceſſario nullũ B eſt A: C autẽ ipſi inſit duntaxat,vt ſit hęc minor de ineſſe,omne C eſt A:cũ igiẽ negatiua illa maior conuertiẽ, ipſum B,pfecto nulli A neceſſario inerit:& ſic maior remanebit, neceſſario nullũ A eſt B:ſed A omni C cõpetebat: itaq; minor erat,oẽ C de

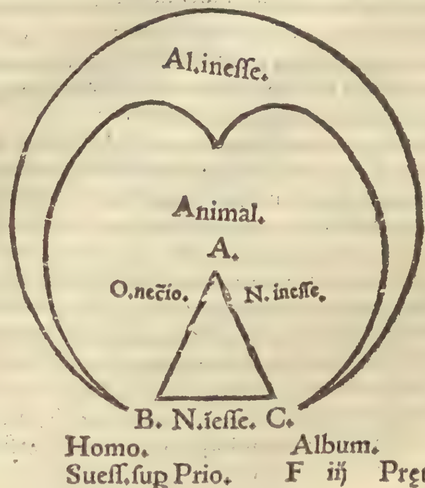
B ineſſe eſt A:quare nulli C ipſum B inerit neceſſario. Eſt enim C ipſum ſub A:quo ſit,vt reguleẽ p principiũ cõe regulatiuũ. Qũo vero ad verba attinet debes ſcire verbũ illud neceſſario inerit gręce eſſe ἐνδέχεται quod eſt contingit.Sed,quia ſumpſit hic cõtingere,p eo qđ ſequiẽ ad neceſſariũ,ne accidat confuſio,trãſtuli illo mõ. Hęc de primo mõ,& de ſecũdo inquit{ſimili rõne ẽt ſi ad C ipſum negatio adijciaẽ,& ſupple ſit neceſſaria propoſitio: nã,ſi A ipſum nulli C ineſt neceſſario per cõuerſionẽ: C ẽt nulli C ineſt neceſſario,ſed A ipſum nulli B, ineſt in maiore:quare nulli B inerit C neceſſario:facta eſt.n.rurſus prima figura per cõuerſionẽ minoris & cõcluſionis, igitur neq; B ipſi C vt ante reductionẽ diecebatur: neq; C ipſi B, vt poſt reductionẽ dr:cõuertiẽ enim ſimiliter: ex ijs pſpicuũ cõcluſionẽ imitari ſemper,ppõnẽ illã,quę poſt reductionem remanet maior in prima figura.

C At ſi affirmatiua,ppõ ſit neceſſaria, nõ erit cõcluſio neceſſaria. Inſit.n.ipm A oĩ B neceſſario:nulli vero C inſit dũtaxat: negatiua igiẽ ſi conuertãtur,pria redit figura, ſed oſtẽſum eſt in prima cõcluſionẽ nõ effici neceſſariã, ſi negatiua propoſitio,q̃ eſt ad maiorẽ, non ſit neceſſaria:quare nec in his neceſſaria erit.

Cõiugatio inutilis vniuerſalis eſt,ſi affirmatiua ſit neceſſaria & negatiua de ineſſe:et tũc hoc reſoluit in duas, quia aut eſt maior,aut eſt minor. Inquit{at ſi affirmatiua,ppoſitio ſit neceſſaria,nõ erit concluſio neceſſaria,} quod exẽplo & reductione,pbat:& inquit{inſit.n.ipm A omni B neceſſario:nulli vero C inſit dũtaxat: negatiua igiẽ ſi conuertaẽ,pria redit figura:ſed oſtẽſum eſt in prima nõ effici cõcluſionẽ neceſſariã, ſi negatiua,ppoſitio, q̃ eſt ad maiorẽ,nõ ſit neceſſaria:quare nec in ijs neceſſaria erit.Tacuit aũt ſecũdam,videlicet Ceſare,quia ſimilis eſt oſtenſio:vt ſępe ipſe inquit. Cõm.89.

D

Cameſtres coniugatio ex maiori de neceſſario, minori de ineſſe, minoris cõuerſiõe oſtenditur.

Preterea, si conclusio est necessaria, contin-get ipsum C alicui A non inesse necessario. Si nanque B ipsum nulli C inest necessario: etiã nulli B C ipsum inerit necessario: sed B alicui A necesse est inesse: si & A quidem ipsum omni B insit necessario: quare necesse est & ipsum C alicui A nõ inesse: sed nihil refert tale sumi C ipm, cui omni contingat inesse.

Deductio eiusdem per impossibile.

Cõm. 90. Idem probat per impossibile & vtitur syllogismo hypothetico: & inquit: {nam si sequitur, detur illa: & sit illa, necessario nullum C est B: sed hec conuertitur in terminis: sumatur igitur conuersio huius pro maiore, hec videlicet, necessario nullum B est C: Maior vero erat illa, necessario omne B est A: sed hec conuertitur in hanc, necessario quoddam A est B: arguo igitur in quarto primæ ex conuersione conclusionis pro maiore & conuersione maioris pro minore, hoc modo, necessario nullũ B C: necessario quoddam A B: igitur necessario quoddam A nõ est C. Sed hec repugnat minori, q̃ erat de inesse, nullũ C est A: nam cũ hac stat, nullum A esse C, quę est eius cõuertẽs: modo hęc nõ stant simul, nullum A est C: & necessario aliquod A nõ est C: potest enim tale esse C: cui eẽ cõtingit A, & non esse. Similiter tale A cui esse & non esse contingit C: vt dicebatur: B A. sit sapiens: & C animal: vel econtra. Inquit {Præterea si conclusio illa sit necessaria, videlicet necessario nullum C est B: contingit ipsum C alicui A non inesse necessario: quod est incompossibile ipsi minori. Deducit, si nanque B ipsum nulli C inest necessario: etiam nulli B, C ipsum inerit necessario per conuersionem. sumatur igitur hæc pro maiore, videlicet, nullum B est C necessario: sed B alicui A necesse est inesse: si et A quidem ipsum omni B insit necessario per conuersionem in parte: sumptis igitur ijs, conuersione conclusionis pro maiore, & conuersione maioris pro minore, necesse erit & ipsum C alicui A non inesse: hoc autem est repugnans minori, quia nihil refert tale sumi C ipsum: cui omni contingat ipsum A inesse: & sic cum illa minore stabat, quoddam A est C: sed huic compossibili repugnat cõclusio deducta, & ita patet probatio.

Dubitatio. Sed ambiges fortasse: quia hæc deductio fundatur in hoc, q̃ hæc stant simul, nullum C est A: & quoddam C est A: quod conuertitur in illam, quoddam A est C: sed hoc videtur impossibile: nam illa duo sunt contradictoria, nullum C est A: & quoddam C est A: igitur non stant simul.

Solutio. Dici potest per verba Auerrois, cum illa, nullum C est A, stare illam, contingit nullum C esse A. Propositio enim de inesse est de natura propositionis contingentis, cum sit cõtiges posita ĩ actu: cũ hac, cõtingit nullũ C eẽ A, stat hęc, cõtingit oẽ C eẽ A ad oppositã qualitatẽ: cũ hac stat illa, cõtingit quoddã C eẽ A: q̃, si ponatur inesse, tũc cũ illa, nullũ C est A, stabit quandoque, aliquod C esse A: & per cõ-

E sequens, aliquod A esse C: per cõuersionẽ in parte. Et quia dicta cõiugatio destruit hãc vltimã, ideo nõ est bona: quia cõclusio repugnat minori aut alicui cõpossibiliũ cũ minore. Ad formã dico illas posse stare nõ pro eodem nũc temporis: & hoc sufficit: & scias hunc locum non esse leuem: iuniores enim non considerant.

Præterea quamuis positione terminorum iudicari posit talem conclusionem non esse simpliciter necessariam: termini tamen si sic sese habent, necessaria est. Verbi causa: sit A animal, B homo, C album: propositiones quoque similimodo sumptæ sint, nam si potest animal nulli albo inesse, homo etiã nulli albo inerit, sed non necessario: effici enim potest homo ipse albus, licet nõ quousque animal ipsum nulli albo insit. Quare, si sic se habeant termini,

F necessaria est conclusio, non autem simpliciter necessaria.

Cõm. 91. Tertio idem probat per terminos: nõ enim sequitur necessario omnis homo est animal, nullum album est animal, igitur necessario nullum album est homo: quia si necessario nullum album est homo: necessario nullus homo est albus: At falsum est: quia Italus de inesse est albus: vel de cõtingenti Italus est albus. Verum animaduersione dignum aliquam conclusionem esse necessariã ex suppositione: hoc est necessitate consequentiæ: quæ sua natura est de inesse vel de contingenti. Dixit enim Philoponus duplex esse necessarium ex suppositiõe: vt conclusio: nam quibusdam positis necessario sequitur: quod est dicere necessitate consequentię. Et necessitate simpliciter: quod sui natura est necessarium: Ad propositum vult Aristoteles ex affirmatiua necessaria & negatiua de inesse in secunda figura conclusionem esse necessariam necessitate consequentiæ: nam hoc modo omnis conclusio est necessaria: modo sint termini syllogistice dispositi: sed de hac necessitate non est loquendum: quia sic omnis conclusio est necessaria. At ex affirmatiua necessaria & negatiua de inesse non sequitur conclusio necessaria necessitate simpliciter. Et ita per hæc voluit esse solutum cauillum: quia dicere posset cauillator ex affirmatiua necessaria: & negatiua de inesse conclusionem sequi necessariam. nam quibusdam positis omnis conclusio est necessaria. Cui innuit respõsionem volens hoc modo sumendo necessitatem omnem conclusionem esse necessariam: & hanc etiam esse necessariã: Sed regula debet intelligi de necessitate simpliciter. Inquit præterea quamuis positione terminorum iudicari posit talem conclusionem non esse simpliciter necessariam: termini tamen si sic sese habent in modo & figura, necessaria est. Et sic per istos terminos, q̃ sumentur declarabitur solũ cõclusionẽ nõ eẽ necessariũ simpl'r necessitate rei siue consequentis: cum quo tũ stat illam esse necessariam necessitate suppositionis: siue consequẽtię vt oẽs alię conclusiones debite illatę. Deinde docet sumere terminos: et ĩquit verbi causa sit A animal, B homo, C albũ. Propositiones quoque simili modo sumptę sint vt prius: Nã potest animal de inesse nulli albo inesse ita vt sit hęc minor: nullum albũ de inesse est animal: et supple maior sit, necessario omnis homo est animal: Homo igitur nulli albo inerit: Supple necessitate consequentiæ: sed non necessario supple necessitate rei: & consequentis. Effici enim potest homo ipse albus: & sic erit albus de inesse. Licet nõ quousque animal ipsum nulli albo inest. Nã quousque nullum album est animal: & necessario omnis homo est animal: sequitur necessitate cõsequẽtię nullũ hominẽ esse albũ: quod tũ non est necessarium necessitate rei: quia põt hõ effici albũ: & tunc erit vera illa quoddam album est homo: quod est conclusioni oppositũ. Quare si

Necessarium duplex.

G / H

re si sic sese habent termini necessaria est cõclusio necessitate consequentię, non autẽ simpliciter necessaria. Sed ambigere põt Iunior, nã dictum est regulam Aristotelis ex vna de necessario inesse & alia de inesse vel nõ inesse non semper sequi necessariam simpliciter: sed ex conditione. Sed per te ex affirmatiua necessaria: & negatiua, de inesse: conclusio est necessaria ex suppositione. Igitur pro regula. Dici potest saluo meliori iudicio quicqd velit Philopon⁹ Aristotelem aliter accipere necessariũ ex suppositione hic: & aliter expositores ibi. Est enim necessarium ex suppositione dupliciter: vno modo: solũ propter illationem. Et hoc modo falsum potest esse necessarium: modo inferatur necessario. Alio mõ ex parte rei: quod ideo simpliciter necessarium nõ dr̃. quia est necessarium per conditionẽ vt omnis homo mouetur dũ currit. Aristoteles igitur per necessarium ex suppositione intelligit necessarium syllogisticum. At expositores volunt necessarium ex parte rei cũ aliqua cõditione: qď aliquo modo dici potest necessariũ simpliciter: pro quãto opponitur ad necessarium ex syllogismo. Et tu bene super hoc considera: quia non est res leuis. Quo vero ad verba attinet: debes scire ꝙ Aristoteles ex hac dispositione in camestres, concludit hanc, necessario nullus homo est albus: & sic videť cõcludere cõuersionẽ: et nõ directã conclusionẽ: hoc aũt ideo facit quia idẽ est iudiciũ de cõuersa & conuertente. Illa enim necessario nullũ albũ est homo: conuertitur in hãc necessario nullus homo est albus: Propterea loco illius hãc posuit: Quia quicquid obiecit huic: obĳci potest illi.

Dubitatio.

Solutio.

Necessitas suppositionis.

A

Simili etiam ratione fit ipsis in particularibus syllogismis. Nam, cum propositio negatiua & vniuersalis fuerit, & necessaria, conclusio etiam necessaria erit. Cum autem affirmatiua & vniuersalis fuerit & necessaria, & particularis non necessaria, conclusio profecto nõ erit necessaria. Sit itaq; primum negatiua propositio & vniuersalis & necessaria, atque ipsum A ipsi B quidem nulli insit necessario; ipsi vero C alicui insit: cum igitur negatiua cõuertatur, ipsum B nulli A inerit necessario, A vero alicui C inest, quare necessario ipsum A alicui C non inerit.

Festino ex maiori de necessario minori in parte de inesse quæ maioris conuersione ostenditur.

Barocco.

Pręterea sit affirmatiua, & vniuersalis & necessaria: ponaturq; ad B affirmatiuũ. Si ipsum A quidem omni B insit necessario, ipsi vero C alicui non insit, B ipsum alicui C nõ inesse perspicuum est, non tamen necessario. Erunt enim ad demõstrationẽ vtiles ĳmet termini, q̃ in vniuersalibus syllogismis sumebantur.

Barocco eodem mõ cõiugatio quo ad terminos disposita, dissimiliter aũt quo ad propositiones.

Docet nunc cõiugationes particulares: & prima vtilis est in festino ex vniuersali maiore negatiua necessaria, minore de inesse. Secunda inutilis est in Barocco ex maiore affirmatiua necessaria: minore negatiua de ineẽ. Inqt {simili ẽt rõne fit ipsis in pticularib⁹ syllogismis:} nã cũ propõ negatiua sit tã vlis, ꝙ necessaria, cõclusio ẽt necessaria erit. Cũ aũt affirmatiua sit tã vl'is, ꝙ necessaria, & particularis nõ necessaria: cõclusio ꝓfecto nõ necessaria erit. Probat has per exẽpla: & inqt {sit itaq; primũ negatiua, ꝓpositio & vl'is & necessaria: atq; ipsum A ipsi B quidem nulli insit necessario: Ipsi vero C alicui insit, vt in Festino. cũ igiť negatiua, videlicet illa, necessario nullũ B ẽ A, cõuertať, ipm B nulli A inerit necessario, & sic erit maior, nullum A est B necessario: at vero ipm A alicui C inest: quare necessario ipsum B alicui C non inerit, inferio: q̃a facta ẽ rursus prima figura, vbi maior relinquiť necessaria. Hęc de vtili. Preterea, sit affirmatiua & vl'is & necessaria. Ponaturq; ad B affirmatiuũ, hoc est sit maior vniuersalis affirmatiua & necessaria, vt in Barocco: si ipsum A quidẽ omni B insit necessario: ipsi vero C alicui nõ insit, B ipsum alicui C nõ inesse perspicuũ est: hoc est ad hãc cõiugationẽ sequiť cõclusio de inesse, nõ tñ necio: & ita in Barocco, licet ex maiore necessaria, & minore de inesse cõclusio sit de ĩesse negatiua, nõ tñ est necessaria: probat per terminos & inqt {erũt enĩ ad demonstrationẽ, supple vtiles ĳmet termini, qui in vl'ibus syllogismis sumebanť: vt animal, homo, albũ: nã de necessitate oĩs hõ est animal: quoddã albũ non est animal: igitur de inesse, quoddã albũ non est homo: quia nõ necessario quoddã album nõ est hõ: quia fieri põt, vt oĩa alba mundi sint hoĩes, & oẽs homines albi: quare hoc modo in Barocco non sequitur.

Cõm. 92.

B

Festino,

Barocco.

C

Pręterea nec si negatiua particularis necessaria sumpta fuerit, erit profecto conclusio necessaria: nam per eosdem terminos fieri potest ostensio.

Barocco.

D

Ambulatio.
Homo.
A.

O. inesse. Al. nõ necio.

B. C.

Homo. Al. nõ inesse. Animal.
Albũ. Motus.

Com. 93.

Secunda coniugatio ad necessariũ inutilis in Barocco est ex vniuersali affirmatiua maiore de inesse, pticulari negatiua minore. Hoc enim modo terminis sumptis, licet conclusio efficiatur de inesse, nõ tñ necessaria: quod per eosdem terminos ostendit aliquantulum variatos. Nã A vult esse hominẽ: B album: C animal: nõ enĩ terminis his sic sumptis sequiť de inesse, oẽ albũ est homo: necessario quoddam animal non est homo: igiť necessario.

Dubitatio. cessario quoddā animal nō est album. Quia quocūq; tali animali dato, illud effici potest albū. Sed dices sicuti posuit in Barocco duas inutiles, Alterā penes maiorē, alterā penes minorē, cur nō posuit duas in festino, alterā penes maiorē, alterā penes minorē.

Solutio. Dicerē hoc esse factū pro tanto, quia posset alicui videri ex minore in Barocco necessaria effici necessariā cōclusionē: quia est negatiua, ex minore vero in festino nulli potest videri: quia in generali regula continetur, quæ dicit, ex affirmatiua necessaria nō sequitur necessaria cōclusio in secūda figura: quia facta cōuersione affirmatiua semp relinquit in prima figura minor.

Quæ Philoponus. Debes scire vt Philoponus inqt has cōiugationes esse inutiles nō quidē simpliciter, sed secūdū quid: quia licet sint inutiles ad necessariū cōcludēdū, sunt vtiles ad inesse. Quia quod necessariū est, etiā est de inesse, & sic semper cōcluditur de inesse, q̄m quod de necessitate est, aut nō semper simpliciter de inesse, aut non inesse dicitur. Secūdo debes scire etiā, vt Philoponus ait ꝙ ideo ex particulari negatiua necessaria in Barocco nō fit cōclusio necessaria, quia illa nō potest ad se cōuerti: & ꝓpterea nō potest remanere nec maior, nec minor in prima figura.

Quales dubitationes Iuniorum. Subtiles dubitationes excitāt Iuniores, an ex affirmatiua vniuersali necessaria in Barocco sequatur cōclusio necessaria, atq; vtrum ex particulari negatiua necessaria: que cum recte determinentur, nec pateat nunc qualis sit mixtio ipsius inesse, & cōtingentis, vel necessarij & contingentis, bona causa prætereundę sunt ne ingenia tirunculorum deterreantur.

Mistio in tertia figura.

Caput. 12. Mistio necessarii & inesse in tertia figura.

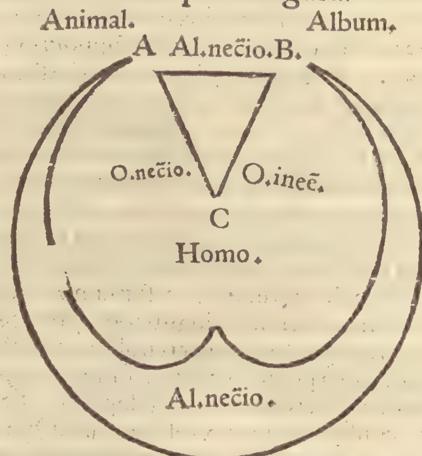
IN postrema autē figura, si termini quidem ad medium vniuersales fuerint, atq; vtręq; propositiones affirmatiuæ: quæcūq; propositio necessaria fuerit, cōclusio etiam necessaria erit, sin autē altera negatiua, altera affitmatiua sit: cum negatiua quidem necessaria fuerit, etiam conclusio necessaria erit: cum autem affirmatiua, conclusio non erit necessaria.

Cōm. 94. Expositio. Hactenus de secūda: nūc de tertia: & ponit regulā generalē et ait ex duabus vniuersalibus affirmatiuis in hac figura, quæcūq; illarum fuerit necessaria siue maior, siue minor, omnino ad hāc sequetur cōclusio necessaria, hæc generatim de affirmatiuis. De negatiuis vero regula generalis est: ꝙ, cum fuerit altera affirmatiua, & altera negatiua: ad negatiuam necessariam quidem necessaria sequitur cōclusio: causa est, vt dicemus, quia in prima cōmistione cōuersa propositione altera, quæ est de inesse, & in secūda conuersa affirmatiua: & reuersione facta ad primā figurā, maior inuenitur negatiua, in prima autem figura ad maiorē semper conclusio sequitur. At si affirmatiua fuerit necessaria, & negatiua de inesse, conclusio erit de inesse, & nō necessaria: Propterea qa reductione facta ad primā: minor inuenit̄ necessaria. Inquit {in postrema aūt figura, si termini quidem ad mediū vniuersales fuerint: atq; vtręq; ꝓpositiones affirmatiuę, vt darapti: q̄cūq; propositio necessaria fuerit, siue maior siue minor, cōclusio etiā necessaria erit. sin aūt altera negatiua, altera affirmatiua sit, cum negatiua quidē necessaria fuerit, etiā conclusio necessaria erit. cū aūt affirmatiua fuerit necessaria, & negatiua de inesse, cōclusio non erit necessaria: sed de inesse.

Regula gūalis. Ex ijs colligit̄ hęc regula generalis, tūc videlicet esse cōclusionē necessariā, cū ea propōnū fuerit necessaria, quę facta cōuersione ad primā figuram, inuenitur maior: hęc regula est Philoponi etiā, quā approbauimus in secunda figura.

Sint enim primo vtręq; propōnes affirmatiuę: atq; ipsum A & ipsum B omni C insint: sitque necessaria A C propō: cū igit̄ ipsum B oī C inest, etiā ipm C alicui. B. inerit ꝑ cōuersionem

E vlis in pte. Quare, si ipm A oī C. inest necessario: & ipsum C alicui B, ipsum A alicui B inesse necessum erit, nā B ipsum sub C est: propterea quia facta est rursus prima figura.

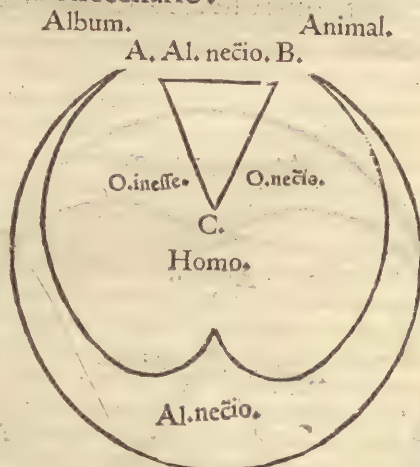

Darapti maiori necessario, minori de inesse ambabus affirmatiuis habet cōclusionē necessariam.

F Datis regulis atq; cōstitutis, nunc probat illas. Et primo primā: quę fuit ex ambabus vniuersalibus affirmatiuis maiore existente necessaria: per cōuersionē solius minoris. Et inquit {sint enim primo vtręq; propositiones affirmatiuę, atq; ipsum A extremū maius: & ipsum B extremum minus omni C medio insint: sitq; necessaria A C ꝓpositio, hoc est maior, videlicet, necessario oē C est A: cū igitur ipsum B omni C inest in minore: et ipsum C alicui B inerit per conuersionē vniuersalis propositionis in parte. Tūc quasi epilogādo totū syllogismū inquit {quare, si ipsum A omni C inest necessario: & ipsum C alicui B: ipsum A alicui B inesse necessum est. Probat nunc reductionē per cōia pricipia, & inquit {nā ipsum B sub C est: conuersione & reductione facta. Propterea, quia facta rursus est prima figura. vt tertius primę per solam minoris conuersionem in parte.

Cōm. 95.

G Simili ratione ostenditur & si B C propositio est necessaria: cōuertitur enim ipsum C alicui A inesse. Quare, si ipsum B omni C necessario inest, & ipsum C alicui A, etiam ipsum B alicui A inerit necessario.

Coiugatio superiori posita ad modos

H Probat secūdā, q̄n minor est necessaria: & hoc ꝑ duas conuersiones, maioris videlicet propōnis in parte, & cōclusionis: & inquit {simili rōne ostendit̄ & si B C propositio, videlicet minor est necessaria: conuertitur enim ipsum C alicui A inesse: quod relinquitur vt minor. Quare, si ipsum B omni C necessario inest, & ipsum C alicui A, ꝑ conuersionem nunc factā, etiā ipsum B alicui A inerit necessario, per conuersionem conclusionis. Animaduerte tamen, vt recte Philoponus monet, hanc conclusionem concludi, q̄ est, necessario aliquod A est B: nō tn̄ hęc erat conclusio q̄sita, sed cōuersio q̄sitæ. Occurres forsitan nam

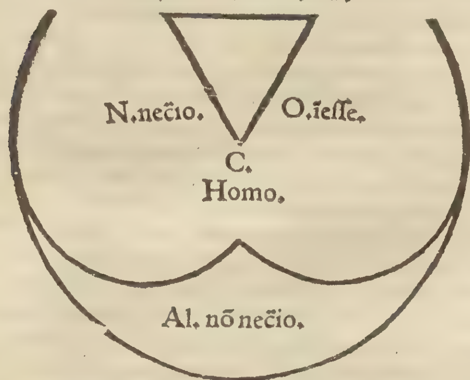
Comm. 96.

Solutio.

nā ex maiore vniuersali affirmatiua de inesse, & minore vniuersali affirmatiua necessaria, pōt concludi cōclusio de inesse, si minor necessaria in parte conuertat: igit non necessaria. Dici pōt, quicquid velit Philoponus, ꝙ pōt vtraq; cōcludi, sed mō diuerso, per cōuersionē enim maioris & cōclusionis necessaria cōcluditur. Per cōuersionem vero minoris necessaria concluditur cōclusio de inesse tm. Quid vero velit Philopon9, lege: qa aīr vī dicere.

Felapton.

Rursus sit A C qdē negatiua: B C aūt affirmatiua: atq; negatiua sit necessaria. Cū igit affirmatiua cōuertit, inerit alicui B, C ipm: sed ipm A nulli C ierat necessario: ipm pfecto A alicui B necessario nō inerit: nā ipsum B sub C ipso est.

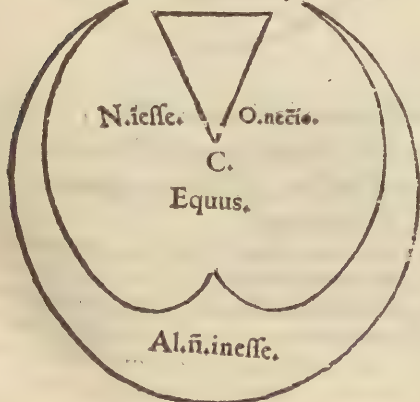
Felapton ex maiori de necio, & minori de ineē vribus, altera negatiua, altera affirmatiua.

Cōm. 97.

Hactenus quādo ambæ sunt affirmatiuæ: Nūc quādo altera est negatiua, & altera affirmatiua agit: nam, si negatiua sit necessaria, etiā conclusio erit necessaria per cōuersionem minoris in parte: inquit {rursus sit A C quidē negatiua, vt pote maior: B C vero affirmatiua: cum igitur affirmatiua minor cōuertitur, alicui B ipsum C inerit per conuersionem: sed ipsum A nulli C inerat necessario: ipsum profecto A alicui B necessario non inerit, nam facta reductiōe, ipsum B sub ipso C est: & sic inuenitur maior necessaria in prims figura.

Felapton.

Sin autē affirmatiua sit necessaria, cōclusio sane nō erit necessaria. Sit enim B C affirmatiua propositio, atq; necessaria: A C autē negatiua & non necessaria: cū igitur conuertatur affirmatiua, inerit & ipsum C alicui B necessario. Quare, si ipsum A quidem nulli C inest: ipsum vero C alicui B necessario: ipm A sane alicui B inerit, sed nō necessario. Ostēsum est enim prima in figura cōclusionem necessariam nō fore, si negatiua propositio est non necessaria.

Felaptō Cōiugatio superiori oppositæ quo ad modos.

A Coniugatio inutilis est in Felapton, si minor quæ est vniuersalis affirmatiua, fuerit necessaria, nam conclusio erit de inesse: quia cōuersa minore, in prima figura fit reductio: vbi minor inuenietur necessaria, ex qua non concludebatur necessaria conclusio. Inquit {sin autem affirmatiua sit necessaria, conclusio sane non erit necessaria. Probat in terminis, & inquit } sit enim B C affirmatiua propositio: atq; necessaria, ita vt sit hæc minor, de necessitate omne C est A: A. C. autem negatiua, & non necessaria: ita vt sit hæc maior, de inesse nullum C est A: Cum igitur cōuertatur affirmatiua illa, quæ fuit minor, inerit & ipsum C alicui B necessario: & ita restabit minor hæc, de necessitate aliquod B est C Tunc epilogat totum syllogismum, & inquit {quare, si ipsum A quidem nulli C inest: ipsum vero C alicui B. necessario, vt per cōuersionem patuit: ipsum A sane alicui B inerit, sed nō necessario. Cuius causam ait dicens: ostensum est enim prima in figura cōclusionem necessariam non fore, si negatiua propositio est necessaria, vt est in propositio facta reductione. Cōm. 98.

B Præterea & per terminos res hęc erit perspicua, sit enim ipsum A quidem bonum: B autē animal: C æquus. Bonum igitur contingit nulli ęquo inesse: Animal autē necessario omni ęquo inest: sed nō necessario aliquod animal non est bonum: cōtingit siquidem omne animal esse bonum. Vel, si non fuerit hoc possibile, vigilans aut dormiens loco termini sumendum sane erit. Nam omne animal capax est vtriusq; horum. Quo nam igitur modo si ad mediū vniuersales sint termini, conclusio necessaria est, dictum est.

Termini in superiori figura leguntur.

Cōm. 99.

C Idem per terminos probat sumendo bonum, animal equum, A videlicet bonum, B animal: C equum. Patet nō sequi necessariam. Quia non sequitur de inesse, nullus æquus est bonus: De necessitate omnis æquus est animal: Igitur de necessitate quoddam animal non est bonum, nam cōtingit omne animal esse bonum. Inquit & {per terminos res hæc erit pespicua. sit enim ipsum A q; dem bonum: B autem animal: C æquus, tunc arguit, bonum igitur cōtingit nulli æquo inesse, animal autem necessario omni æquo inest: sed non necessario aliquod animal non est bonum, contingit siquidem omne animal esse bonum.

Sed occurres terminis: primo, quia maior est falsa: nam hæc propositio, nullus ęquus est bonus, est falsa: qa omnis æquus est naturale bonum, & necessario. Secundo, quia cōclusio est necessaria, aliquod enim animal necessario nō est bonum, vt animal quod sagittas proijcit: Propterea docet mutare terminos, & loco boni vult eē sumendum vigilans, aut dormiēs. Inquit {vel si nō fuerit hoc possibile, Philoponus refert ad maiorem: Potest D etiam referri ad conclusionem, vigilans aut dormiens loco termini maioris sumendum erit: nam omne animal capax est vtriusq;, & indifferens ad illa: & propterea videtur retulisse illud ad conclusionem. Occurres Arist. vt Iuniores dubitat, quia, si non sequitur illa conclusio, necessario quoddam B nō est A: sequetur opposita, videlicet non necessario quoddam B est A: Hæc equipollet illi, contingenter omne B est A, quæ ponatur inesse, & conuertatur in parte, & sumatur pro minore, & syllogizo sic, de necessitate omne C est B: quoddam A est B, igitur de necessitate, quoddam C est A: quæ contradicit maiori. Respondent, ꝙ quando illa de contingenti ponitur inesse, non plus sumitur, quā illa de contingenti. Sed melius est dicere ꝙ syllogismus quæstionis est in secūda figura ex ambabus affirmatiuis, quomodo cōiugatio est penitus a syllogistica, vt diximus.

Dubitatio.

Solutio. cōfutatio & propria solutio.

Si

Si vero alter vniuersalis, alter particularis: atq; affirmatiui sint ambo, cũ vniuersalis quidem necessarius efficitur, etiam conclusio necessaria efficietur, eritq; demonstratio eadem, vt prius, cõuertetur enim particularis affirmatiua. Si igitur necesse est omni C B ipsum inesse: & A sub C est: necesse est ipsum B alicui A inesse. Nam si ipsum B, alicui A: & ipsum A alicui B inesse necessum est: quia conuertitur.

Disamis.

Disamis ex maiori de inesse minori necia pticulari affirmatiua.

Simili ratione & si A C sit necessaria, atque vniuersalis propositio fuerit: nam ipsum B sub C est.

Datisi Coniugatio superiori opposita quo ad ꝓpositionũ qtitatem.

Cõm. 100.

Hactenus de vniuersalibus, nunc de particularibus talem ponit regulã, q necessaria conclusio sequitur ad vniuersalem necessariam. causa huius est, quia facta reductione in prima figura, ipsa inuenitur maior. Inquit {si vero} supple terminorum {alter vniuersalis, alter particularis: atq; affirmatiui sint ambo: cum vniuersalis quidem necessarius efficitur, etiam conclusio necessaria efficietur: eritq; demõstratio eadẽ vt prius, conuertetur. n. particularis affirmatiua. & primo ponit exẽplum in disamis, & inquit {si igitur necesse est omne C, B inesse, quæ erat minor in tertia figura, sed nunc vt maior proponit: & A ipsum sub C est: videlicet facta cõuersione maioris, necesse est ipsum B alicui A inesse: quod est conuersio conclusionis. Et quia posses dicere hanc non esse conclusionem propositam, sed illius potestatem: inquit {nam si ipsum B alicui A, et ipsum A alicui B necessum est inesse: quę fuit cõclusio nostra: nam cõuertitur hæc de disamis. De datisi inquit {simili ratione, & si A C maior propositio sit necessaria, atque vniuersalis: nam ipsum B, & B C est

E per conuersionem vt prius. Hæc de syllogisticis ad necessarium.

Sin autẽ particularis est necessaria, non erit conclusio sane necessaria. sit enim B C particularis & necessaria: atq; ipm A omni C insit, sed non necessario: cum itaq; B C propositio conuertetur, prima redit figura: & quidẽ vniuersalis propositio nõ est necessaria, particularis autem est necessaria. At cum hoc pacto propositiones disponebantur, non erat cõclusio necessaria. Quare nec in his erit necessaria.

Datisi.

Cõm. 101.

Hactenus quando vniuersalis est necessaria, nũc quãdo particularis est necessaria, & supponit ambas esse affirmatiuas: & ait, q, si vniuersalis sit de inesse, particularis vero necessaria, ad vniuersalem iterum sequitur conclusio, siue maior illa fuerit, siue minor, & primo ostendit eam, quæ habet ad extremum maius necessariã propositionem per conuersionem minoris. Et inquit {sin autem particularis est necessaria, non erit conclusio sane necessaria, & hoc indicat primo in disamis, vt dixi: & inquit {sit enim B C propositio particularis & necessaria, hoc est minor: atq; ipsum A omni C insit, sed non necessario, ita vt maior hæc sit de inesse, omne C est A. cum itaq; B C propositio, quę est minor cõuertitur, prima redditur figura. Vbi quidẽ vniuersalis propositio non inuenitur necessaria, particularis autem inuenitur necessaria. At cum hoc pacto in ipsa prima figura propositiones disponebantur, non erat cõclusio necessaria. Quare nec in his est necessaria. Hæc est regulæ probatio.

F

Præterea idẽ & per terminos est perspicuũ; sit enim ipsum A quidem vigilia: ipsum autẽ B bipes: C ipsum sit animal. Ipsum itaq; B alicui C necesse est inesse: ipsum vero A omni C inesse cõtingit: quare ipm A alicui B inerit, sed nõ necessario, non enim necesse aliquod Bipes dormire, aut vigilare.

G

Datisi ac disamis. Coniugatio ex maiori de inesse, minori necessaria, affirmatiua particulari, & superiori opposita quo ad ꝓpositionum quantitatem.

Vide in superiori figura.

Simili quoq; ratione eosdem per ipsos terminos ostendetur, conclusionem etiam non fore necessariam, si & A C propositio est particularis & necessaria.

Cõm. 101.

H

Idem per terminos ostẽdit, & inquit {præterea idem & per terminos est perspicuum. Sit enim ipsum A quidẽ vigilia: ipsum autem B Bipes: C ipsum sit animal: tunc arguit, ipsum itaq; B alicui C necesse est inesse: quoniam de necessitate quoddam animal est bipes: ipsum vero A omni C inesse contingit: quia de inesse omne animal vigilat: quare

quare ipsum A alicui B inerit: quia aliquod Bipes vigilat sed non necessario, non enim necessarium est aliquod bipes dormire, aut vigilare. Hæc de ipso datisi, Et de ipso disamis inquit {simili quoque ratione eosdem per ipsos terminos ostendetur etiam conclusionem nō fore necessariam, si & A C propositio, quæ est maior, est particularis & necessaria, non tamen eodem ordine: sed A Bipes: B vigilans: C animal sumantur. Prætereanon per vnius tantum conuersionem, sed per cōuersionem maioris & conclusionis, vt sæpe dictum est. Hæc de particularibus affirmatiuis.

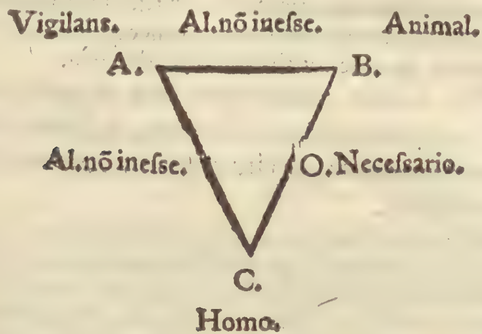
Ferison. Atqui si terminorum alter affirmatiuus, alter negatiuus fuerit, cum vniuersalis quidem & negatiuus, & necessarius fuerit, etiam conclusio erit necessaria. Nam si ipsum A nulli C necessario inest: ipsum vero B alicui C inest: ipsum A alicui B necesse est non inesse.

Ferison ex maiori negatiua vniuersali de necessario minori affirmatiua particulari de inesse.

Cū vero affirmatiuus ponitur necessarius: siue vniuersalis, siue particularis sit: aut negatiuus particularis: conclusio sane non erit necessaria.

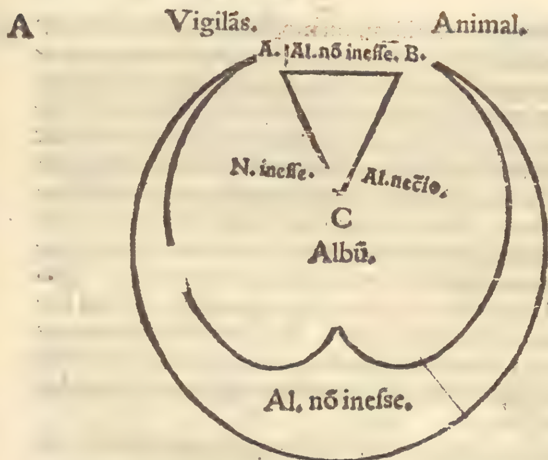
Broccardo. Nam alia quidem per illa eadem, quę prius diximus, ostendemus. At vniuersalis affirmatiuus cum quidem sit necessarius: Termini vigilans, animal, homo, sumantur: & medium homo.

Broccardo ex maiori negatiua pticulari de inesse, minori affirmatiua vl'i de necessario.

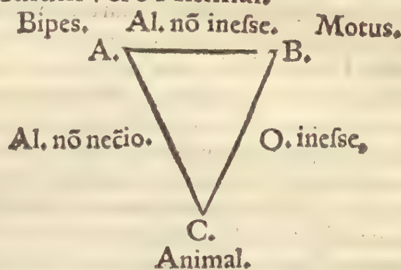
Cum autem particularis affirmatiuus fuerit necessarius, vigilans, animal, album, termini sumantur. Animal. n. Albo quidem alicui necessario inest: vigilantia vero nulli albo inesse contingit: & non necesse est alicui animali vigilantiam non inesse.

A

Ferison ex maiori vniuersali de inesse negatiua, minori pticulari affirmatiua de necessario.

B At cum particularis fuerit negatiuus & necessarius, bipes, motus, animal, termini sumantur, Medium vero Animal. Broccardo.

Broccardo ex maiore negatiua pticulari de necessario, minori affirmatiua vl'i de inesse.

Hactenus de particularibus puris affirmatiuis, nunc & de particularibus, quando vnus terminorum est affirmatiuus, alter negatiuus, disponit coniugationes. (Com. 105.) Debes scire, vt Aueri. nnuit generalem regulam in his esse, vt in alijs: videlicet tunc esse vtilem coniugationē, quādo illa propositio est necessaria, quæ facta reductione syllogismi inuenitur maior in prima figura. (Regula generalis.) C Quod etiā Philoponus nō semel dixit, ex hac vero generali regula proficiscuntur speciales. Prima in Ferison, si maior est necessaria: conclusio etiam erit necessaria. (Prima specialis.) Patet per regulam vniuersalem, quia facta reductione per conuersionē minoris, maior inuenitur necessaria in prima figura. Secunda ex minore necessaria non sequitur cōclusio necessaria. (Secunda.) Patet, quia facta conuersione minor inuenitur necessaria, maior autem de inesse. Tertia regula in Broccardo nullo modo ex vna necessaria & alia de inesse conclusio est necessaria. (Tertia.) Patet, quia non reducitur per conuersionem: ideo nunquam maior potest inueniri necessaria. Ver; Arist. ponit regulas & probat illas partim per conuersionem, partim per terminos. Inquit {At qui si terminorum alter affirmatiuus, alter negatiuus fuerit: cum vniuersalis quidem & necessarius & negatiuus fuerit, vt in Ferison: etiam conclusio erit necessaria. Nam, si ipsum A nulli C necessario inest: ipsum vero B alicui C. in-D est: ipsum A alicui B necesse est inesse. Hæc est prima regula. Cū vero affirmatiuus ponitur necessarius, siue vniuersalis, vt ī Broccardo, siue pticularis, vt ī Ferison: aut negatiuus particularis, vt in Broccardo: conclusio sane nō erit necessaria. In quibus verbis tangit alias duas regulas, vt patet consideranti. Has regulas deinde declarat: primam quidem & secundam per conuersionem minoris: & hoc quo ad Ferison: Alias vero p terminos, & hoc quo ad Ferison & Broccardo. Et inquit: {Nam alia quidem, vt primam & secundam regulam per illa eadē, quæ prius diximus, ostēdemus, vtpote conuersione minoris. Alia vero supple, tu, vt quādo affirmatiuus quidē sit & necessarius, vt Broccardo & in ferison: supple per terminos. Termini itaq; vigilans, animal, homo, sumantur, & medium homo. Supple in Broccardo. Et syllogismus patet. Cum autem particularis affirmatiuus fuerit necessarius.

necessarius, vt in ferison: non modo conuersione, sed per terminos potest ostendi, propterea docet sumere terminos. Et inquit {vigilans, animal, album termini sumantur, nam animal quidem alicui albo necessario inest: vigilantia vero nulli albo inesse contingit, & nō necesse est alicui animali vigilantiam non inesse, vt patet. At, cum particularis fuerit negatiuus & necessarius, vt in Brocardo. Bipes, Motus, animal, termini sumātur: medium vero animal: sic igitur regulæ dictæ partim per conuersionē patent: veluti priores: partim per terminos. Quo vero ad verba attinet debes scire nonnullos codices habere ipsum Bipes pro medio. Et {vt recte Philoponus meminit} est error scriptoris, nam medium debet esse animal: Aliter non esset exemplum ad propositum. Hęc de exemplo.

Annotatio.

Perspicuum igitur syllogismum quidē nō esse de inesse, nisi vtræq; propositiones sint de inesse. De necessario autem esse, si & altera duntaxat propositio fuerit necessaria.

Cōm. 104.

Ex dictis nunc infert regulas. Quarum prima est syllogismum nō esse de inesse, nisi vtræq; propositiones fuerint de inesse. De necessario tamē inesse potest confici si altera duntaxat fuerit necessaria. Sed occurrit Philoponus, quia ostensum est in prima figura, maiore existēte de inesse, & minore de necessario inesse, Conclusionē etiam de inesse: & ita nō oportet vt ambæ sint de inesse. Amplius in secunda figura ostensum est sola affirmatiua existēte de necessario inesse, & negatiua de inesse tantū, conclusionem esse de inesse. Igitur in secunda figura syllogismus potest esse de inesse, & non vtræq; propositiones erunt de inesse. Idem quoq; in tertia potest ex particulari negatiua necessaria solum conclusio esse de inesse. Igitur non recte dicit Arist. semper ad hoc, vt conclusio sit de inesse, ambas propositiones debere esse de inesse.

Dubitatio Philoponi.

Respondet Philoponus hāc regulam non esse omnibus figuris communem, sed tertiæ tantum: nec omnibus modis tertiæ, sed solum primo modo. Illę.n. ex quo constat ex ambabus affirmatiuis, potest cōcludere cōclusionem de inesse: quauis propositione existente de necessario. Propterea, si debeat concludere conclusionem de inesse, ambæ debent esse de inesse. Ad hoc vero vt sit conclusio necessaria, sufficit altera. Hæc videtur sentire Philoponus, si recte intellexi. Sed hæc respōsio nimis arctat regulam. Videtur.n. Arist. protulisse vniuersaliter regulam. Alij sic intelligūt, q, si neutræ propositiones fuerint de inesse, hoc est nec maior: nec minor, nūquam syllogismus est de inesse, & tunc verbū illud nisi, debet traduci si non vtreq;, quod est dicere, si neutræ. Nec hæc expositio placet, quia non subderet, posse esse de necessario inesse syllogismum, ex altera sola necessaria. Quid vero sit dicendum, nunc non occurrit aliquid, per quod mihi ipsi satisfacerem: sed sat sit monstrasse locum considerationis.

Solutio Philoponi.

Confutatio.

Secunda solutio.

Confutatio.

Excusatio a solutione.

Insuper etiam in vtrisq; syllogismis & affirmatiuis, & negatiuis necesse est alterā propositionum cōclusioni similem esse. Atq; similē dico, nam si cōclusio sit de inesse, Propositio sit de inesse: Atq; si necessaria, Propositio quoque sit necessaria.

Cōmē. 105.

Secunda regula est, in vtrisq; syllogismis, hoc est tam in affirmatiuis, quam in negatiuis, propositionum alteram semper esse similem conclusioni. Dico similem, nō quidem quo ad qualitatem vel qualitatem, de quo alias est videndum: sed pro nunc dico similem, quo ad materiam. nam, si cōclusio sit de inesse, propositionum alterā de inesse oportet esse: si vero conclusio sit necessaria, et altera propositionum debet esse necessaria. Vtrum vero etiam hæc regula habeat locum de quantitate, & qualitate: diximus superius. Ad præsentem vero doctri-

E nam sat sit verificasse ex dictis regulam quo ad materias ipsas.

Quare hoc etiam ex his patet, conclusionē non fore necessariam, vel de inesse, si aliqua propositio non fuerit sumpta necessaria aut de inesse. De syllogismis igitur quonammodo ex ipso necessario conficiantur: Quamue differētiam habeat necessarium ipsum ad inesse, sufficienter fere dictum est.

Tertia regula, quæ est secunda ecōuerso posita, est nō posse esse conclusionem necessariam vel de inesse, nisi aliqua propositio sit necessaria vel de inesse. Hęc regula patet ex secunda: quia conclusio alicui propositionum similis esse debet omnino. Demū epilogat, & inquit. De syllogismis igit quonāmodo ex ipso necessario cōficiantur, quam ve differentiam habeat necessarium ipsum ad inesse: Quod est dicere quomodo fit & non fiat mistio, sufficienter fere dictum est. Et dixit fere, quia multa dicturus est de necessario in proximis capitibus, quæ hic sunt supposita. Occurrunt Iuniores. Nam infrā dicetur ex altera necessaria, & altera contingente conclusionē interdum sequi de inesse. Vbi patet tunc conclusionem nulli propositionum assimilari. Iuniores recte referunt regulam solum ad determinata nunc, non autem ad ea quæ determinabuntur. Aut dici potest conclusionem illam de inesse similari illi de contingēti, non quidem in specie ac denominatione, sed quo ad proprietatem, quatenus omnis propositio de inesse est non necessaria, veluti omnis contingens est non necessaria.

Cōmē. 10

F

Dubitatio

Solutio.

Solutio.

DE contingenti vero post hæc transigamus, quando, & quonammodo, & per quæ erit syllogismus.

Caput. XII De Contingenti & propōnibus secundū contingēs. 14 illarum conuersionibus Cōmē. 10

Hactenus disputauit de propositionibus de inesse, & de necessario quonam modo seorsum, & mixtim sese habeant. Tractaturus nunc de propositionibus contingentibus quonam modo sese habeant seorsum, & coniugatim cum illis de inesse, & necessario, Proponit intentionem eius. Et inquit {de contingenti vero post hæc transigamus, Quando, & quonammodo, & per quæ erit syllogismus. Et dicit quando, quo ad vtiles, & inutiles coniugationes. Dicit quonāmodo, quo ad figuram siue modos syllogizādi ex illis. Dicit per quæ, quo ad terminos, atq; propositiones. Hæc est intentio capitis. Causa vero ordinis est. Quia necessarium sese habet per additionem ad inesse: nā omnis propositio de necessario inesse, est de inesse, Et non conuertitur: ideo post illas de inesse, secutus est de illis de necessario inesse. Et quia necessariū est principiū cōtingentis, vt in libro de Interpretatione est dictū: hac ratione post ea quæ de necessario dixit, aggreditur ea, quæ de contingenti sunt dicenda.

G

Ordo & ordinis.

H Dico autem contingere atq; contingens, quod cum non sit necessarium, ipsum tamen si inesse ponatur, ob hoc ipsum non eueniet impossibile.

Aristoteles vbiq; Geometras imitatus, & potissimū hoc in libro: antequam propositam intentionem prosequatur, cōstituit principia sibi: & sunt tria. Primum quidem quæ nam sit propositio cōtingens. Secundum vero, quonammodo conuertatur. Tetium, quot modis ipsum contingens dicitur. Arist. itaq; primo definit cōtingere, & contingēs. Et definitio, vt placet Philopono est, contingens & contingere est nō necessarium, nec impossibile. Per id.n. quod dixit, cum non sit necessarium, innuit contingere esse non necessariū. Per id vero quod subdit, ipsum tamen si inesse ponatur, ob hoc ipsum, hoc est ob eius positionem non euenit impossibile: innuit nō esse impossibile. Igitur contingere & contingens est nō necessarium, nec impossibile. Quod si subaudiatur propositio,

Cōmē. 10

Suppositiones.

Quid cōtingens secundum Philoponum.

positio, habetur differentia & genus. Erit.n. ipsa propositio cōtingens, propositio nec necessaria, nec impossibilis. Vbi propositio loco generis, nec necessaria, nec impossibilis loco differentiæ. Verum sic intelligendo diminuta est, qā nō habetur quo differat à propōne de inesse.

Que Auer.

Auer. vero exponit hanc definitionē dupliciter. Vno modo ſm Albumasarem, alio modo ſm Peripateticos.

Epō Albumasaris.

Secūdum Albumasarem quidem loco generis ponitur illa particula illud, quæ significat esse vel non esse, & ita est sensus contingens est affirmatio vel negatio. Loco differentiæ vero, ponitur illa particula, nō necessarium: hęc.n. conuertitur cum definito, nam omne contingens est non necessarium, & omne non necessarium est cōtingens, & per non necessarium vult tam necessarium esse, quam necessarium non esse. Quod est impossibile. Erit igitur sensus contingens propositio est affirmatio vel negatio non necessaria, & per illam particulam non necessaria, differt à necessario esse, & ab impossibile esse: nam impossibile esse est necessarium non esse. Illa autem particula, ipsum tamen si inesse ponatur, ob hoc ipsum non eueniet impossibile, ponitur loco proprij. Propriū enim est ipsi propositioni contingenti, ipsa posita inesse, si fuerit affirmatiua, vel in non esse, si fuerit negatiua. Vt nō emergat ex positione illius impossibile vllum, hęc est definitio, & expositio Albumasaris, quæ non est absona.

Positio peripateticorū.

Secundū vero peripateticos loco generis ponitur illa particula non necessaria: vt sit sensus contingens propositio est propositio nō necessaria: & tūc iuxta hoc in plus est non necessarium quam contingens, nam ipsum inesse, vel non inesse non necessaria sunt, non tamen contingentia. Loco vero differentiæ ponitur, ipsum tamen si inesse ponitur, hoc est, ob ipsum nullum emerget impossibile, ex qua particula etiam habetur differentia propositionis contingentis à propositione de inesse. Innuitur enim per hanc secundam particulam contingentem propositionem non esse positam in actu, sed posse poni. At propositio de inesse est, quę in actu posita est. Quare per illam particulam non necessaria innuitur genus: per illā autem posito autem inesse, innuitur differentia: hæc est secunda expositio. Ex his ambabus patet Aristo. non rē siue euentum cōtingentem definisse, sed propositionem contingentem: quam appellauit contingere & contingens. Quatenus in illa prædicatum cōtingere dicitur subiecto, & quatenus illa est contingens. Quatenus.n. prædicatum subiecto contingere dicitur, per verbum cōtingere appellauit. Quatenus vero ipsa tota est cōtingens, per verbum contingens dicta est. Secundo patet illa famosa distinctio Aristo. in naturalibus tradita, videlicet φ duplex sit falsum, impossibile, & falsum possibile. Falsum quidem impossibile, est vt hominē esse ęquum: falsum vero possibile est vt naualem pugnā esse. Hoc enim si inesse ponitur, falsum quidem est, non tamē impoſe.

Quotuplex falsum.

Nam id, quod est necessariū, æquiuoce contingere dicimus.

Cōmē. 109.

Cap. 3.

Contingens dupliciter.

In hoc loco tollit contradictionem in dictis suis. nam in libro de Interpretatione voluit ipsum contingens sequi ad necessarium: hic autem ait ipsum contingens esse non necessarium. Soluit & dicit, nam id, quod est necessarium, ęquiuoce contingere dicimus, hoc est non proprie. Hinc sumpsere Iuniores distinctionem de ipso cōtingente. Nam vno modo pro possibili sumitur, & hoc modo sequitur ad inesse, & necessario inesse. Alio modo pro contingente, vt definitur hic, quod est non necessarium, & ita tollitur contradictio.

Quod autem hoc sit cōtingēs, perspicuum est ex negationibus, atq; affirmationibus oppositis. Nam non contingit esse, & impossibile est esse, atq; necesse non esse, aut eadē sunt, aut mutuo se sequentia, Quare & ijs opposi- A ta, vt contingit esse, & non impossibile esse, atq; non necesse est non esse, aut eadem erūt, aut mutuo se sequentia. De quolibet.n. aut affirmatio aut negatio est, erit igitur ipsum cō tingens non necessarium, atque ipsum nō necessarium contingens.

Necesse esse	Contrariæ	Impossibile esse necesse non esse
subalterne	Contra dictorie	subalterne
B Pose esse	Contra dictorie	Pose nō eē
Contingens esse	Subcontrarię	Contigēs non esse

Cōmē. 110.

prima expō.

confutatio.

Propria expositio.

Iuniores referentes illam particulam hoc, ad necessarium, dicunt Aristo. velle probare id quod proxime dixit: videlicet, φ necessarium sit contingens, & tunc est sensus. Quod autē hoc, idest necessarium sit contingens, perspicuum est ex negationibus & affirmationibus oppositis. Sed hęc expositio, licet cōueniat principio textus atq; conuenire possit rationi Aristo. nō conuenit cō clusioni, concludit.n. ipsum contingens esse non necessarium, & ipsum non necessarium esse cōtingens. Melius igitur cum Philopono videtur esse dicēdum, φ Aristo. C assignatam de contingenti rationem probet: videlicet, quod bene assignauit cum dixit, quo non existēte necessario, cum ponitur inesse, nullum accidit impossibile. Et sic videtur probare illam particulam non necessariū esse differentiam conuertibilem cum ipso contingente, & φ conuertitur non necessarium & contingens. Hæc.n. expositio cōuenit toti textui, & principio, & rationi, & cō clusioni. Probat autem sic contingens vel necessariū vel nō necessarium. De quolibet.n. prædicatur alterum oppositorum, sed contingens non est necessarium, & est aliquid: igitur est non necessarium. Præterea non necessarium aut est contingens, aut non contingens: non est non contingens: igitur est contingens. Inquit{ φ autem hoc sit contingens, hoc est, φ ipsum contingens sit non necessarium, & ecōtra, perspicuum est ex negationibus & affirmationibus oppositis, quæ declaratæ sunt in libro de Interpretatione, nā nō cōtingit esse, & impossibile est esse, & necesse est non esse, aut eadem sunt in subiecto, aut se sequentia, hoc est conuertibilia, vt dictum est D in libro de Interpretatione, nam negatio præposita facit æquipollere suo contradictorio. Hæc.n. contradicunt contingit esse, & impossibile est esse, vt patet in figura. Igitur hęc ęquipollent, non contingit esse, & impossibile est esse, at impossibile est esse æquipollet ad necesse est non esse, quia negatio postposita facit æquipollere suo contrario: igitur non contingit esse æquipollet ad impossibile est esse, & ad necesse est non esse, & sic patet prima pars: quare inquit & his opposita vt cōtingit esse, & nō impossibile est esse, & non necesse est nō esse aut eadem erunt in subiecto, aut mutuo se sequuntur: per eādem rationem. Contradicit.n. impossibile esse ad cōtingens esse. Igitur non impossibile esse sequitur, similiter contradicit ad contingit esse necesse non esse. Igitur non necesse nō esse sequitur. Hoc per regulam dictam patet, videlicet quia negatio præposita facit æquipollere suo cōtradictorio. Quare, si hæc contradicunt, contingit, esse, & impossibile

Cap. 5.

impossibile esse,& hæc ęquipollent,non impossibile esse,& contingit esse,similiter si hæc contradicunt,contingit esse & necesse non esse, hæc æquiualebunt, contingit esse,& non necesse est non esse. Verum Aristo.probat alio modo,quia contradictoriorum,si vnum non cõpetit, alterum sequitur:quare, si ei quod contingit esse, non competit impossibile esse,nec necesse non esse,cum contradicant:ad contingit esse sequentur horum opposita,videlicet non impossibile esse,& non necesse non esse. Inquit.{De quolibet.n.aut affirmatio,aut negatio est.}hæc est probatio.Tunc dat cõclusionem, & inquit {erit igitur ipsum contingens non necessarium,quia,vt dictum est,vel necessarium,vel non necessarium,sed nõ est necessarium,& est igitur nõ necessarium, atque ipsum non necessarium contingens per idem, quia ipsum non necessarium aut contingens aut non contingens : nõ est non contingens.Igitur contingens.Et sic contingens & non necessarium conuertuntur. Animaduerte, quod plus videtur inferre quam probauerat.Probauit.n.solum contingens esse,valere idem quod nõ necessarium non esse,& tamen infert valere idem quod non necessarium. Hoc quidem pro tanto facit,quia per eandem rationem probari potest.Quia contingens vel est necessarium,vel nõ necessarium.Et, cum non sit necessarium:igitur non necessarium,& per consequens recte Albumasar loco differentiæ,& male Auerroes dixit hanc particulã esse positam loco generis. Erit itaque definitio apud Aristotelẽ propositio contingens est affirmatio vel negatio nõ necessaria,qua non existente,cum ponitur inesse,nõ emergit impossibile. Illa particula affirmatio vel negatio loco generis ponitur : omnis enim propositio contingens est affirmatio vel negatio,& nõ econtra.Illa vero particula non necessaria,ponitur ad differentiam propositionis impossibilis:quæ est necessaria non esse,& ad differẽtiam necessariæ. Quæ est necessaria esse.Cæterum ponitur expositiuum differentiæ, vt videtur velle Philoponus.Vel loco proprij,vt placuit Albumasari, vel melius ponitur ad differentiam propositionis de inesse. Nã omnis propositio de inesse siue affirmatiua siue negatiua est actu posita inesse.Ad differentiam igitur illius dixit, ipsum tamen si inesse ponatur, propter positionem illius nõ emergit impossibile. Et per hoc dat intelligere contingentem esse,quæ non posita est inesse vel in nõ esse:& hæc est melior expositio,aliter hæc deffinitio competeret propositioni de inesse,nihil enim esset in definitione,per quod ab illa differret. Propositio enim de inesse est affirmatio vel negatio & non necessaria:vt est propositio contingens,sed hoc differt,quia,illa est actu talis de inesse,vel de nõ inesse : propterea non est quæ posita inesse,nullum emergit impossibile, sed est quæ est inesse,vel non inesse,& hoc modo intelligendo definitionẽ, est perfecta,& dico,quod ante me nõ inueni,qui hoc modo intelligerent. Ex his apparet,quod loquendo proprie, propositio de inesse, & necessaria, & contingens differunt.Quia contingens est propositio de inesse nõdum posita in actu. Propositio vero de inesse vel non inesse est contingens,quod iam exiuit ad actum essẽdi, vel nõ essendi.Necessaria vero est,quæ nunquam fuit in potẽtia,sed semper inesse. Contingit enim Socratem legere: si non legit, est contingens, si legit est de inesse,cygnus est albus est necessaria. At si hæc communiter sumũtur ad necessariã sequitur de inesse.Quis valet, Cygnus necessario est albus:igitur est albus,at inesse vero sequitur contingens:quia, si cygnus est albus:Cygnum cõtingit esse album. Vt igitur ipsum cõtingens potest sumi dupliciter,pro contingente quod sequitur ad necessarium, quod nonnulli & imperite vocãt contingens altum. Et pro contingente ad ambo,quod indefinitum cõtingens dicitur:sic ipsum inesse potest sumi prout sequitur ad necessarium, quod diceretur apud illos inesse altũ, Apud Auerroem inesse absolutum. Apud sorticolas inesse in

Animaduersio.

Sensus definitionis.

De inesse propositio necessaria contingens.

De inesse dupliciter contingens.

E quo non ponitur modus. Apud alios inesse simpliciter, vt est,cygnus necessario est albus:igitur est albus.Et potest sumi vt distinguitur contra necessarium & contingens:quod ab Auerroe dicitur inuentum in actu,vel nõ inuentum in actu. Ex his perspicuum est quam imperite sorticolę definiant propositionem de inesse, cum dicunt esse illam in qua non ponitur modus,hæc enim definito est inaudita,& stulta vt patet per hæc.Hæc de definitione contingentis propositionis sufficiant.

Contra sorticolas.

Accidit autem propositiones omnes de cõtingenti mutuo conuerti:Atque conuerti dico non affirmatiuas ad negatiuas, sed quæ figuram habent affirmatiuam,per oppositionẽ mutuo conuerti.Ceu contingere inesse alicui ad contingere non inesse:atque cõtingere omni,ad contingere nulli. Aut ad non omni: &

F **contingere alicui,ad contingere non omni,simili modo & in cæteris.**

Hactenus de primo principio,nunc de secundo quod erat conuersio prosequitur. Et primo ponit regulas generales,postea speciales. Regula itaque generalis est,vt contingentes propositiones conuertantur inter se, conuersione videlicet, quæ terminorum quidem ordinem seruat,qualitatem vero mutat. Vt vniuersales quidem affirmatiuæ ad vniuersales negatiuas,& particulares affirmatiuæ ad particulares negatiuas. Sed quia modalis potest esse affirmatiua quo ad modum & negatiua quo ad modum,addit atque conuerti non affirmatiuas de modo ad negatiuas de modo, vt contingit aliquod B esse A: igitur non contingit nullum B esse A.Quia hæ sunt contradictorie.Sed,quæ figuram,hoc est modum habent affirmatiuum per oppositionem dicti solum mutuo conuerti. Ceu contingere inesse alicui conuertitur ad contingere non inesse alicui,atque contingere omni inesse cõ

G uertitur ad contingere nulli inesse. Aut ad contingere non omni inesse,aut cõtingere alicui inesse conuertitur ad contingere non omni inesse. Similiter in cæteris hoc est indefinitis. Debes scire,vt recte Philoponus notat, has solum penes qualitatem conuerti, non autem penes quantitatem nisi per accidens. nam vniuersalis affirmatiua,vt cõtingit omni inesse per se conuertitur ad cõtingere nulli inesse.Sed,quia ad contingere nulli inesse, sequitur contingere alicui non inesse : propterea sequitur ad contingere omni inesse contingere alicui non inesse. Econuerso autem neque per se, neque à particulari sequitur vniuersalis,vt perspicuum est per instantiam.

Commẽtum.

Quæ ex Philopono.

Cum enim ipsum cõtingens non sit necessarium,non necessarium vero potest non inesse: perspicuum si ipsum A alicui B contingit, etiam contingere non inesse. Atque si omni

H **inesse contingit,etiam omni contingere non inesse, simili quoque modo & in particularibus:nam ostensio erit eadem.**

Probat regulam & syllogizat sic,non necessariũ esse potest non esse,& econtra, contigens esse est non necessarium esse:igitur contingens esse potest nõ esse:& ecõtra.Maior est per se nota,minor vero ex definitione contingentis habetur.

Commẽtum.

Sunt autem propositiones eiusmodi affirmatiuæ, non autem negatiuæ. Contingere siquidem ipsi esse similiter ponatˉ veluti prius diximus.

Quia dixit oẽs tales esse affirmatiuas, declarat nunc istud,& inquit,sunt autem propositiones eiusmodi affirmatiuæ,non autem negatiuæ, cuius causam subdit contingere siquidem ipsi esse similiter ponatur, velut in libro

Commẽtum.

bro Perihermenias prius dictum est:ibi.n.dictũ est. Et etiam pro parte hic, modum ordinari similiter, vt verbũ ipm est. Propterea omnes tales sunt affirmatiuæ. Quia modus semper affirmatur. Sunt vero de dicto dissimilis qualitatis, vt patuit.

His autem definitis, rursus dicimus ipsum contingere bifariam dici. Vno quidem modo id quod plerunq; fit, diminuitq; necessarium ipsum, ceu canescere hominem, aut crescere, vel decrescere. Aut omnino quod esse aptum est esse: hoc.n. continuam necessitatem non habet, propterea quia homo non semper erit, verũ si existet, aut non necessario eueniet, aut plerũq; eueniet. Aliud autem indefinitum, & hoc quidem quod ita esse & non ita esse contingit. Veluti animal ambulare, aut ambulante terræmotum effici, vel omnino quod euenit à fortuna, non enim hoc pacto magis aptũ est euenire quam econtra.

Cōmē. 114. Hactenus de generalibus regulis, nũc de speciali. proponit tamen primo quot modis contingere dicit, quod erat tertium. Et vult bifariam dici: sed vno eorum subdiuiso in duo, trifariam dicetur. (Contingens tripliciter sumitur.) Vno igitur modo dicitur contingens determinatum, hoc.n. est quod plerunq; fit parumq; ab ipso necessario imminuens: circa quod natura & ars versatur. Vt cum quinq; digitis nasci hominē, aptum est.n. magis esse quam non esse, itemq; sanare medicum. nam magis est aptum esse quam non esse. Huius tamē exemplum ponit Aristo. Et inquit {Ceu canescere hominē, aut crescere vel decrescere, & omnino in omnibus alijs id genus, quorum vnumquodq; est aptum esse. Causam exempli affert. Nam licet aptum sit illorum vnumquodq; esse, non tamen necessitatem habet: Et, vt dicit Philoponus Aristot. assignat causam ex duobus. à parte subiecti quidem dicens {propterea quia homo nõ semper erit vsq; ad tempus annorum caniciei, quia potest mori in iuuentute. Secundo ex parte prædicati, quia dato q̃ homo existat, canicies aut nõ necessario eueniet, aut plerunq; eueniet. Aut forte primum ad augmētum retulit, secundum vero ad caniciem, homo.n. non semper augetur & decrescit: quia non semper ipse viuit, non semper canescit. Quia si viuit, potest deficere. Hęc de cõtingenti determinato. Secundo vero modo dicitur contingere indefinitum. Quod bifariam est, aut æquale, aut in minus. Aequale quidē est, circa quod est voluntas atque electio, vt ambulare animal. nam potest æqualiter animal ambulare & nõ ambulare. In minus vero est circa quod est fortuna atq; casus, vt ambulante animali accidit terræmotum fieri, & vniuersaliter id quod à fortuna fit hoc modo cõtingere dicitur. Inquit. {Aliud autē indefinitum & hoc quidem quod ita esse, & non ita esse contingit, qua ratione ęquale dicitur: veluti animal ambulare. Aut secundo modo simpliciter dicitur in minus vt ambulante terræmotum effici, vel omnino quod euenit à fortuna. Et reddit causam quare contingens in minus sit infinitum vel indeterminatum. Dicit {nõ enim hoc pacto magis aptum est euenire quam econtra. (Dubitatio.) Sed dices videtur quod contingens in minus sit minus aptũ euenire quia rarenter euenit. (Solutio.) Dici potest q̃ contingēs æquale & contingens raro penes naturalem aptitudinē subiecti vel causæ æqualiter sese habent, quia neutrum euenit magis propter aptitudinem subiecti vel causæ naturalem intrinsecam, veluti contingens determinatum. at vnum illorum dicitur æquale, alterum rarenter penes tempora euentus. nam cõtingens æquale ad tempus sui euentus sese habet ęqualiter, contingens vero rarēter ad tempus sui euētus sese habet in minus. Illud siquidem à

A volũtate, istud vero à fortuna proficiscatur, hæc de ipsa contingentis diuisione.

Conuertitur itaq; & secundum oppositas propositiones vtrunque contingens, sed nõ eodem modo: nam id quod est aptum esse ad non necesse esse conuertitur: hoc.n. modo hominem canescere cõtingit. Indefinitũ vero nõ magis hoc quam illo modo esse cõtingit.

Hactenus de regulis generalibus, nunc speciatim: repetit tamē primo regulam generalem, q̃ licet diuersimode dicitur contingens, vt plerunq;, æquale, & rarenter: vnumquodq; horum similem habet cõuersionem. Quia omnia hæc conuertuntur ad oppositam qualitatem, hęc generatim, speciatim vero est aliqua differētia. Quia cõtingens plerunq; siue aptũ est id, in quo plerunq; & plus est affirmatio quam negatio contingens vero ęquale est B id, in quo affirmatio & negatio sunt æquales: At cõtingens raro est id, in quo est plus minus negatio quam affirmatio. Quare erunt tres regulæ. Prima contingens aptum conuertitur ad oppositam qualitatem quæ contingit rarenter. nam si hominem cõtingit canescere, etiã contingit non canescere. Verum affirmatio est plerũq;, negatio vero rarenter. Secunda. cõtingens ęquale cõuertitur ad opppositam qualitatem, quę contingit ęqualiter. nam si contingit ambulare animal, æqualiter cõtingit non ambulare. Tertia contingens rarum conuertitur ad oppositam qualitatem, quæ contingit plerunq;, saltem quo ad tempus, licet non magis quo ad causam, vel subiectum vt diximus: nam si animali ambulante cõtingit terrēmotum fieri, etiam animali ambulante cõtingit tærremotum nõ fieri. Quæ licet ambo ex parte subiecti, vel causæ fuit indefinita, tamē affirmatio quo ad tempus est in minus, negatio autem in plus. Aristoteles vero explicauit solum duas, & inquit {cõuertitur itaq; & C sm oppositas propositiones vtrumq; cõtingēs} hoc est determinatum & indefinitum: hæc generatim. {Sed nõ eodem modo} Nam id, quod est aptum esse, ad non necesse conuertitur: hoc est ad cõtingens raro: quod hic appellat non necesse: hoc.n. modo hominem canescere cõtingit. {Infiefinitum vero} supple conuertitur ad oppositum, quod non magis hoc quam illo modo cõtingit esse. Et ita velle videtur, q̃ tam contingēs æquale, quam contingens raro conuertatur ad contingens æquale. Dici potest vt diximus, quod contingens æquale conuertitur ad contingens infinitum, & contingens raro etiam ad contingēs infinitum, igitur ambo cõuertuntur eodē modo: Quod intelligitur ex parte subiecti, vel causæ: licet aliquo modo diuerso ex parte temporis, vt diximus.

Ex his sequitur imperite loquutos esse Iuniores, qui dicunt contingēs plerumq;, quod est contingēs aptum, conuerti in contingēs raro, quod est secunda pars secundi significati: sic enim contingēs aptum cõuerteretur ad D contingēs infinitum, siue indeterminatum: quod non cõcederem. Ad quod Aristo. animaduertēs dixit. contingens aptum conuerti ad nõ necesse esse, & hoc propterea, quia nõ habebat nomē illius negationis, ad quã conuertitur, sed illam per nõ necesse esse descripsit. Imperitius, quod dicunt credētes contingēs rarum conuerti ad contingens plerunque, quod dicitur contingēs natum. Conuertetur enim tunc contingens infinitum, siue indeterminatum in contingēs determinatum atq; aptum, propterea vno nomine dixit contingens infinitum conuerti ad negationem, quæ est contingēs infinitum. Peripatetice igitur loquendo dicemus contingēs natum conuerti ad nõ necesse esse, contingēs vero infinitum ad cõtingens infinitũ. Aequali quidem ad æquale respectu subiecti & tpis, rarenter cõtingēs ad æquale quidem respectu subiecti vel causæ, ad inæquale respectu tpis. Hãc rē pauci norunt: sed blacterizando omnia confundunt.

Cōmen. 115. Prima regula. Secunda regula. Tertia regula. Contra Iuniores.

Atq;

Atq; scientia & syllogismus demonstratiuus de indefinitis contingentibus nō est, propterea quia inordinatum est medium: de contingentibus vero aptis est: nam & rationes & considerationes de hoc modo contingentibus fere fiunt, de cōtingentibus vero alijs fieri potest syllogismus, non tamen quæri solet. Determinabuntur autem hæc magis in subsequentibus. Nunc vero quo nā modo, & quando, & qs erit syllogismus ex propositionibus contingentibus, dicemus.

Cōmē. 116. Expō philoponi. Philoponus velle videtur Aristo. post hæc eligere de quo contingenti sit sermo, & vult, ꝙ sermo cū sit de syllogismis contingentibus, erit solum de contingenti apto, & non de contingenti infinito, & huius causam assignat ex medij inordinatione. medium enim est quod figuras determinat, cum autem contingens sit æquale, nō magis medium ipsum subijcietur primo, quam non subijcietur: ne de vltimo magis prædicatur, quam non prędicatur. Similiter est de contingēti raro: medium. n. in talibus non magis subijcitur primo, quam non subijcitur, nec magis prædicatur quam non prędicatur de vltimo. Sic igitur patet de mente Philoponi syllogismum nullū posse fieri ex contingētibus infinitis: quia propositiones non sunt magis affirmatiuæ quam negatiuæ, & propterea hæc sunt prætereunda ab hoc libro. De contingentibus vero aptis fit syllogismus, & cōsideratio dialectica: quia propositiones sunt magis affirmatiuæ quam negatiuæ.

Expositio propria. Aut forte Aristoteles postquam fecit diuisionē, nunc ponit differentiam penes hoc. Quia scientia & demonstratio fieri potest de contingentibus aptis: quia in illis medium potest habere ordinem ad extrema: de contingentibus vero indefinitis fieri non potest demonstratio, vel scientia, propter medij inordinationem.

Dubitatio. Vtrū vero de contingentibus infinitis possit fieri syllogismus simpliciter: nam de ipsis non esse demōstratiuum, nemo dubitat.

Solutio. Respondet ꝙ fieri potest eo modo quo dicemus, non autem quæri solet ab illis, qui nos antecesserūt nec est in vsu illorum: propterea de his dicemus, quo nā modo fiant, Inquit {Atq; scientia & syllogismus demōstratiuus de indefinitis contingentibus non est: propterea quia inordinatum est medium, quo ad affirmationē & negationē cum extremis, vt dixit Philoponus: de cōtingentibus vero aptis est sciētia & demonstratio: nam & rationes & cōsiderationes, hoc est problemata de hoc modo contingentibus fere fiunt, & ita demonstrationes & scientię, & considerationes & problemata de talibus contingētibus fiunt.

Dubitatio. Responsio. Vtrum vero, saltem syllogismus aliquo modo de ipsis infinitis conficiatur, Respondet {de alijs vero contingentibus fieri potest syllogimus eo modo, quo dicemus postea, non tamē quęri solet ab alijs ante nos. Nec est in vsu illorum frequenter. Determinabuntur autem hæc magis in subsequentibus, nunc vero quomodo, & quando, & quis erit syllogismus ex propositionibus contingentibus dicemus, ex his patet differētia membrorum. Huic expositioni videtur Auerroes in sua paraphrase cōsentiri: q ait ex contingentibus æqualibus posse fieri syllogismum, verum quomodo fiat, non patet.

Quæstio si pose possit positioni inesse. Circa calcem huius quęrere solent vtrum possibile sit quo posito inesse nullum sequitur impossibile, & videt ꝙ non: Primo sedentem possibile est currere: nunquam tamen potest poni inesse, ꝙ sedens currat. Secundo, continuum potest diuidi in infinitum: nunquam tamen potest poni inesse diuisio in infinitum. Tertio, materia potest esse sine forma, nunquam tamē erit sine forma. Quarto, apud philosophos cœlum potest quiescere: nunquam tamen erit quiescens. Quinto, amisso ꝙ Niphus sit in Auiano: possibile est ipsum esse Suessę. nō ta-

E men potest poni inesse, si ipse est in Auiano, vt captiunculatores dicunt. Pręterea possibile est nullam propositionem esse negatiuam, & tamen non potest poni inesse. Positio so[...] tico. Sorticolæ tradunt in hoc loco esse definitam propositionem possibilem de sensu diuiso, & non omnem, sed quę alteri non repugnat, qua ratione obiectiones statim tolluntur.

Confutati[...] Sed hic modus loquendi nō est necessarius, nec peripateticus. Non necessarius quidem, quia Philoponus & Alexan. hanc doctrinam perfecerunt sine hoc dicendi modo. Non peripateticus vero, quia nullus ex peripateticis eum posuit.

Respon[...] Auerrois. Auer. vero in libris physicis vult aliquam propositionem eē per se veram, quę tamē est falsa per accidens, vt omne animal potest videre: quę tamē de talpa est falsa. Tunc diceret per se possibile esse quo posito inesse non emergit impossibile. Per accidens vero propter illos casus potest esse, vt non ponatur inesse. Et si dicis omne per se est de omni: igitur omne possibile, si per se potest poni inesse, ponetur inesse. Dici po-

F test, omne per se esse de omni cum specificatiōe ipsius subiecti à parte prædicati: & sic concederet materiam posse esse sine forma, & quandoq; fore quatenus possibile.

Propria [...] lutio. Hæc responsio fuit olim à nobis comprobata, nūc vero magis peripatetice dicerem, omne possibile esse vel posse poni inesse ex ea parte qua possibile: sic enim intelligit Aristoteles. Et tunc ad primam dico, ꝙ sedens potest currere pro subiecto & Socrate, qui sedet: & Socrates potest poni inesse sedens, saltem pro temporibus diuersis, quia sic erat possibile. Ad secundum dico, continuum posse diuidi in infinitū: & potest poni inesse nō quidem diuisio in infinitum: quia non erat possibile esse actu diuisum in infinitum, sed possibile erat diuidi in infinitum: & hoc modo potest poni diuidi in infinitum.

Ad tertium sorticolæ concedunt, ꝙ à forma potest esse materia separata, non autem sine forma vel separata à forma, propter variationem, quam dicunt esse suppositionis. In prima siquidem determinate, in secunda cōfu-

G se distributiue supponat ille terminus forma. Peripatetice vero dicerē, materiam posse esse sine forma qualibet determinate, non autem sine forma sumpta determinate vel indeterminate. Ad quartū dici potest, cœlum posse quiescere ab aliquo motu, vt à reuolutione hodierna, & potest poni inesse hoc modo, non autem simpliciter à motu, & hoc modo non oportet vt ponatur inesse.

Ad quintum dicēdum, vt aliquod est impossibile simpliciter, & necessarium ex suppositione: vt equum habere alas est absolute impossibile, tamen ex suppositione est necessarium. si volat: sic aliquod est absolute possibile, quod est ex suppositione impossibile, vt absolute possibile est Niphum esse Suessę, tamen admisso Niphum esse in auiano, est ex suppositiōe impossibile Niphus esse Suessę: ideo non potest poni inesse, quia hac ex parte est impossibile. Ad vltimam dicunt, ꝙ illa potest poni inesse per destructionem omnium propositionū mūdi. Omnibus enim destructis, nulla propositio est, & ita

H nulla est negatiua, non autem debet poni inesse per positionem illius propositionis nulla propositio est affirmatiua, quia implicaret contradictionem: nam ipsa est negatiua. Hæc de definitione conuersioneq; ipsius possibilis, & de diuisione contingentis.

Caput. xi[...] De syllogi[...] mis ex p[...] ris conting[...] tibus in pri[...] ma figura.

CVm autem huic alicui contingere inesse alterum bifariam sumi possit: aut enim cui inest hoc aliquid, aut cui contingit hoc aliquid inesse: nam de quo B A ipsum prædicari contingeret, horum alterum significat, aut de quo B prædicari, aut de quo contingere prædicari: atq; de quo B ipsum A contingere prædicari: aut omni B ipsum A contingere inesse, differt nihil: perspicuum igitur ipsum A omni B contingere inesse bifariam dici.

Nunc

Cōm. 117.

Nunc ad rē venit: vult enī agere de syllogismis ex puris cōtingentibus, deinde de mixtis. Sed qm̄ prīcipia regulatiua in puris de cōtingēti, & in mixtis nō sumūtur eodē mō: ideo prīo docet quot modis dictū de omni intelligi posit. Deinde eligit ipsum ad ꝓpositū. {Debes scire, ꝙ in omni propōne cōtingēti ꝑdicatū nō actu inest, vel non inest subiecto: aliter vis propōnis cōtingētis esset vis propōnis de inesse: ideo ex parte prædicati semper habet vim futurā. Ex ꝑte vero subiecti est dfia: nā qn̄ pręḋicatū sumitur cōtingēter inesse alicui subiecto, vt albo alicui inesse motū, hoc potest intelligi, vel de eo quod est albū, vel de eo qđ nō est albū: sed esse pōt albū: igitur hæc propō, aliquod albū cōtingit moueri, pōt intelligi vt ipsum albū sumitur pro quodā quod nūc actu est albū: vt sit sensus, aliquod quod est albū, cōtingit moueri. Vel ꝓ eo, quod nōdū est albū, sed pōt eē: vt sit sensus, aliquod quod cōtingit eē albū, cōtingit moueri. Et hoc volūt dicere sorticolę, ꝙ in hac propōne, aliquod album cōtingit moueri, ipsum albū potest supponere ampliatiue pro eo quod est, vel potest esse, vel restrictiue, ꝓ eo quod nunc est album. Ex hoc arguit Aristoteles, vt in particulari de contingenti subiectum pōt sumi pro eo quod est, vel pro eo quod pōt esse, ita in dicto de oī, videlicet cōtingit omne albū moueri, ipsum albū pōt sumi ꝓ his omnibus, quæ sunt, vel quæ esse possunt alba. Inquit {cū aūt huic subiecto particulari cōtingere inesse alterꝫ prędicatū posit sumi bifariā: aut enī sumendo illud particulare pro eo cui inest hoc aliquid} hoc est ipsum subiectū. Verbi causa pro quodā albo, quod nunc est albū, aut pro eo cui contingit hoc aliquid siue subiectū inesse. Vt per exēplū: nā de quo B, ipsum A prædicari contingere horum alterum significat: }{hoc est ipsum A dici cōtingenter de quodā B, vt de C: horū alterū significat, aut de quo B prædicari: hoc est, aut de eo de quo actu B ꝑdicat, aut de eo de quo contingit prædicari: sic igitur in particulari de cōtingenti subiectum potest sumi pro eo quod est, vel pro eo quod potest esse: sumit deinde quasi minorem, ꝙ non differt particularis & vniuersalis quantū ad hoc qđ est contingere inesse. Et hoc inquit {atq; de quo B ipsum A contingere prædicari, aut omni B ipsum A cōtingere inesse, differt nihil, quantū videlicet ad cōtingere inesse: nā ambæ hæc sunt de contingenti. Concludit dictum de omni posse sumi dupliciter: & inquit { perspicuū igitur ipsum A omni B contingere inesse bifariam dici, aut sumpto subiecto in actu, aut in potentia. Quasi arguerit sic, in particulari de cōtingenti subiectum potest accipi in actu & in potentia: sed vniuersalis & particularis non differunt quo ad rōnē contingentiæ: igit in vniuersali subiectum potest sumi in actu vel potentia. Et sic dictum de omni bifariam intelligi potest.

Quæ sorticolæ. — *Syllogism⁹. Aristo.* — *Syllogism⁹ totus.*

Primum itaq; si de quo C, B contingit: & de quo B ipsum A, dicamus quis erit syllogismus, & qualis, sic enim ambæ propositiones sumentur de contingenti. Cum autem de quo B est, ipsum A contingit, hæc quidem est inesse, illa vero contingens: quare ab vniformibus incipiendum est veluti etiam in alijs incepimus.

Cōm. 118.

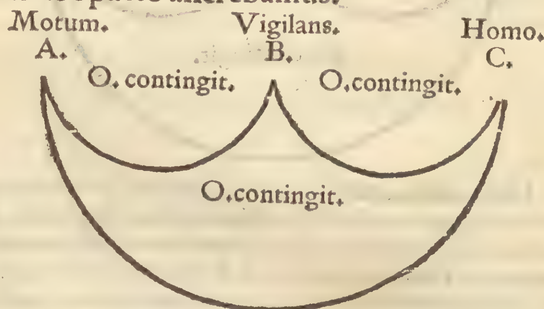
Nūc ordinē ponit in dicēdis: & proponit prius dicere de syllogismis de cōtingenti: vbi dictū de omni sumitur primo modo, videlicet pro subiecto in potentia. Deinde dicendum est de mixtis ex inesse & cōtingenti: vbi dictum de omni sumitur quo ad eius subiectum in actu: nam vt in alijs generatio vniformis præcedit difformē, sic & in his. Propterea agendū est primo de vniformibus, secundo de mistis. Hæc de ordine. Ex ijs patet dictū de omni in vniformi generatione eē, quādo nihil cōtingit sumi sub subiecto, cui nō cōtingat inesse ꝑdicatū. In difformi vero est, qn̄ nihil actu est sub subiecto, cui

Quale dictū de oī vel de nullo.

A nō cōtingit inesse prædicatū. Secundo sequitur recte Aristotelē ꝑtermisisse principiū negatiuum, quia in cōtingentibus, affirmatio conuertitur ad oppositam negationem, aut quia eadem est ratio.

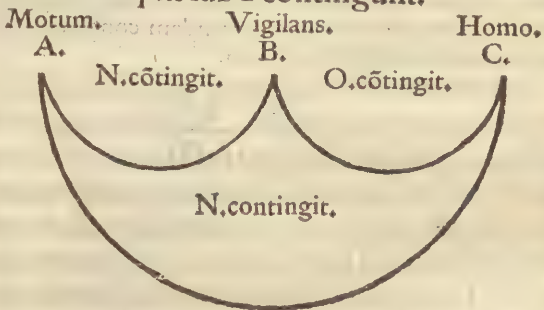
Cū igitur ipm̄ A omni B cōtingit: atq; ipm̄ B oī C, syllogismus sane erit perfectus, ipsum A omni C cōtingere inesse cōcludens. Patet aūt hoc ex definitione: nam contingere omni inesse hoc pacto asserebamus.

Barbara. — *Celarent.*

Barbara. coniugatio ex ābabus affirmatiuis de cōtingēti

B Simili rōne et si ipsum A quidem cōtingat nulli B: ipsum vero B omni C: concludetur ipsum A contingere nulli C: nam de quo B contingit ipsum A non inesse: hoc erat nihil omittere eorum quæ sub B contingunt.

Cęlarent. Ex ābabus de contingēti, & vniuersalibus: altera. s. maiori neg. altera. s. minori affirmatiua.

C

Cōm. 119.

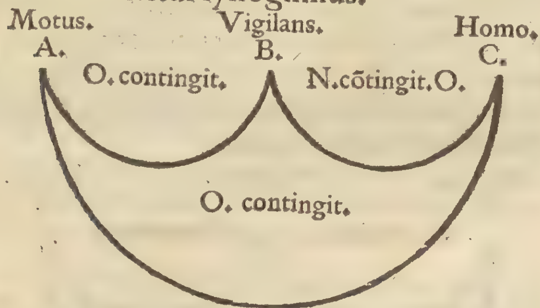
His positis ad cōiugationes accedit: & primo cōiugationes assignat ex ambabus vniuersalib⁹, q̄ sunt aut ex ambabus affirmatiuis, aut ex ambabus negatiuis, aut ex altera affirmatiua & altera negatiua: quæ esse pōt vel ex maiore affirmatiua, & minore negatiua, aut econtra. Et ita quatuor sunt vtiles, licet duæ ꝑfectæ, duæ aūt imꝑfectæ. Inquit {cū igitur ipsum A omni B cōtingit: atq; ipsum B oī C: syllogismus sane erit ꝑfectus cōcludens ipm̄ A oī C cōtingere. Probat ꝑ regulā vl'em sumptā a definitione dicti de omni: nam cōtingere omni inesse hoc pacto assignabam⁹: hęc est prima vtilis & perfecta. Secūdā tangit dicēs {simili rōne, et si ipsum A quidē cōtingat nulli B: ipsum vero B omni C: cōcludet ipm̄ A cōtingere nulli C. Probat ꝑ definitionē dicti de nullo: & inquit {nā de quo B cōtingit ipsum A nō ineē: hoc erat nihil omittere eorꝫ, q̄ sub B cōtingunt: igitur hæc cōiugatio vtilis & ꝑfecta. Sunt igitur duę vtiles & ꝑfectę, quia īmediate regulātur ꝑ dictū de oī, vel dcm̄ de nullo. Quo vero ad verba greca attinet, verbū illud nā de quo B cōtingit ipsum A non inesse: in gręco legitur ipsum A nō cōtingere. Sed Aristoteles contingere sumit interdū pro inesse, & ꝓ necessario inesse: propterea ne accideret cōfusio nimia verborum obseruatione, illo modo transtuli.

Barbara. — *Cęlarent.* — *cōsideratio verborum.*

D

Cum autem ipsum A omni C contingit: ipsum vero B contingit nulli C: per propositiones quidem quæ sumuntur, non est syllogismus: sed si B C propositio conuertatur secundum contingentiam, fit idē qui & prius erat. Nam cum contingit ipsum B nulli C inesse:

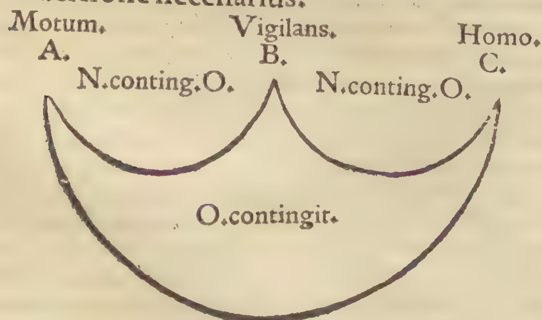
esse contingit etiam omni inesse. Hoc enim prius diximus. Quare si ipsum B quidem omni C contingit: ipsum autem A omni B, rursus idem conficietur syllogismus.

Vtilis cõiugatio, quæ minoris cõuersiõe ostẽditur.

Cõm. 120. Hactenus de cõiugationibus perfectis, q̃ regulantur per dictũ de oĩ vel dictũ de nullo: nũc & de ĩperfectis, q̃ cõuersione perficiunt̃. Quarũ pr̃ia est ex vl̃i affirmatiua maiore, & vl̃i negatiua minore. Et inquit{ cũ aũt ip̃m A oĩ C cõtingit inesse: ipsum vero B cõtingit nulli C inesse: per propões quidẽ, q̃ hoc pacto sumũtur, nõ est syllogismus, supple perfectus: sed si B C propositio, q̃ erat minor conuertatur secundum contingentiã, hoc est ad oppositã qualitatẽ, fit idem syllogismus, qui & prius erat. nam cum contingit ipsum B nulli C inesse, contingit etiã omni inesse: hoc enim prius diximus in regulis conuersionis. Quare epilogando, si ipsum B omni C contingit inesse: ipsum autẽ A omni B rursus: idem conficietur syllogismus: & sic patet coniugatio.

Simili rõne & si ad ambas propões ipsius inesse negatio adijciatur. Atq; hoc dico, vt si ipsum A quidem cõtingat nulli B; atq; ipsum B nulli C: nã ob eas quę sumuntur propões, nõ fit syllogismus. Sed si conuertantur, idem erit syllogismus, qui fuit & antea. Perspicuum igitur est, si negatio ad extremum adijciatur minus, aut non fieri syllogimum, aut fieri quidẽ, non tamen perfectum: quippe cum reddatur conuersione necessarius.

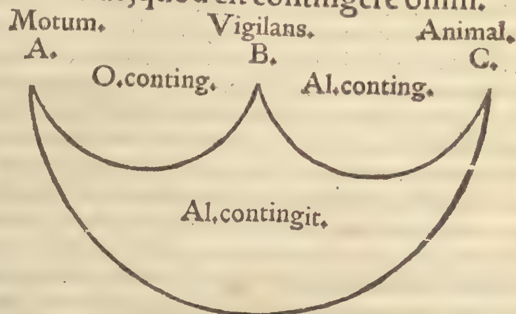

Vtilis cõiugatio quæ vtriusq; propõnis cõuersione perficitur.

Cõm. 121. Secũda imperfecta cõficitur ex vtrisq; vl̃ibus negatiuis, nã cõuersis ad oppositã qualitatẽ, redditur perfect⁹ vt prius. Inquit{ simili rõne et si ad ambas ppões adijciat̃ negatio eius quod est inesse.} Supple cõiugatio erit imperfecta quidẽ, sed vtilis. Quo vero ad verba attinet. Verbum illud ipsius inesse: græce est τοῦ ἐνδέχεται hoc est ipsius cõtingere, sed id sonat vt diximus. Exponit se & inquit{ atq; hoc dico, vt si ipsum A quidẽ cõntingat nulli B: atq; ip̃m B nulli C: nã ob eas, q̃ sumunt̃ propões, nõ fit syllogismus, sed, si cõuertant̃, idẽ erit syllogismus, qui & antea fuit. Perspicuũ igit̃ est, si negatio ad extremũ adijciat̃ minus, aut nõ fieri syllogismũ, aut fieri quidẽ, non tñ perfectum: quippe cum reddatur conuersione necessarius: hæc de vniuersalibus.

At vero, si altera propõnũ sumatur vl̃is, altera particularis; si ad extremũ maius vl̃e po-

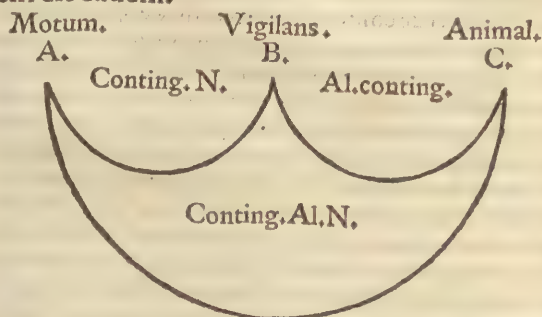
E natur, syllogismus sane erit pfectus. Nã si ip̃m A oĩ B cõtingit: atq; ip̃m B alicui C: ip̃m A alicui C profecto continget, patet autem hoc ex definitione eius, quod est contingere omni.

Darii.

Rursus, si ipsum A cõtingit nulli B; atq; B ipsum alicui C inesse contingit: ipsum A alicui C

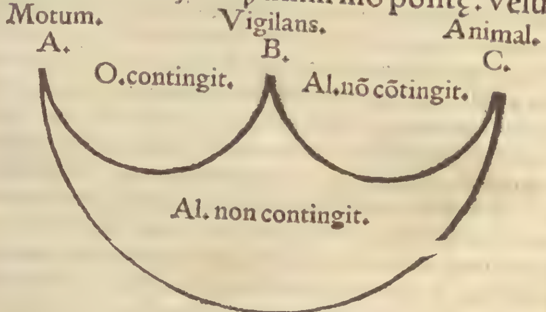
F contingat nõ inesse, necessum est, ostensio autem est eadem.

Ferio.

Sed si particularis ppõ negatiua sumat̃, vl̃is aũt affirmatiua, sintq; simili mõ positę: veluti

G

Vtilis cõiugatio, quæ minoris cõuersiõe ostẽditur.

si ip̃m A quidẽ oĩ B cõtingat: ipsum vero B alicui C cõtingat nõ ineẽ; ob eas qdẽ q̃ sumptæ sunt ppões, non fit manifestus syllogismus, sed si particularis cõuertatur, atq; ponatur ipsum B alicui C contingere inesse, eadem sane

H erit conclusio, quæ erat, & antea quemadmodum diximus a principio.

Cõm. 122. Hactenus de vl̃ibus cõiugationibus, nũc de particularibus. Quarũ Prima est ex maiore vl̃i, minore particulari: q̃ quadruplex est, aut ex ambabus affirmatiuis, aut ex ambabus negatiuis, aut ex maiore affirmatiua, & minore negatiua, aut ecõntra ex maiore negatiua & minore affirmatiua. Quę oẽs vtiles quidẽ sunt, duę tñ pfectę. Inquit{ at vero, si altera propõnũ sumat̃ vl̃is, altera particularis: si ad extremũ maius vl̃e ponitur, syllogismus erit perfectus. Nã si ipsum A omni B inesse cõtingit: atq; ipsum B alicui C: ipsum A alicui C: profecto cõtinget. Patet aũt hoc ex definitione eius, qd' est cõtingere oĩ. Et sic hęc cõiugatio vtilis est, quia regulatur per dictũ de omni. Hæc est prima. Rursus, si ipsum A contingit nulli B: atque B ipsum alicui C inesse contingit: ipsum A alicui C contingat inesse necesse est: ostẽsio autem est eadẽ Darii

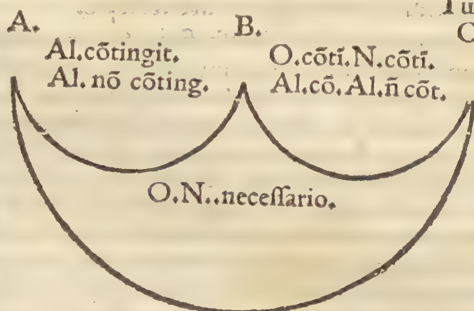
sed

sed per dictũ de nullo. Hæc est secunda, & ita duæ sunt vtiles & perfectæ. Et de imperfectis, inquit {sed si particularis propositio, quæ fuit minor negatiua sumat, vniuersalis autẽ affirmatiua: sintq; simili modo positæ, hoc est nõ trãspositæ, sed restet maior, vt maior & minor, vt minor: verbi causa, si ipsum A quidem omni B cõtingat: ipsum vero B alicui C contingat nõ inee: ob eas quidẽ, q̃ sumptę sunt propõnes, nõ fit syllogismus euidens atque manifestus, sed, si particularis conuertatur, atq; ponatur ipsum B alicui C contingere inesse: eadem sane erit cõclusio, quæ & antea erat, vt dictum est. Tacuit autem cõiugationem ex ambabus affirmatiuis, quia simili modo p̃ficitur. Hæc de vniuersalibus.

Sin vero ea propositio, quæ ad extremum maius collocatur, particularis fuerit sumpta: & quæ ad extremum minus, vniuersalis: siue ambæ affirmatiuæ sumãtur, siue ambæ, negatiuæ: siue difformes, siue ambæ indefinitæ, siue particulares, nullus prorsus fit syllogismus. Prohibet enim nihil ipsum B excellat A, & non de æqualibus prædicetur. Atq; id, in quo ipsum B excellit A, sumatur ipsum C: nam ipsum A huic nec omni, nec nulli, nec alicui, nec non alicui contingit inesse. Si propositiones quidem conuertantur secundum contingentiam, atque ipsum B pluribus inesse contingat quam A. B

Cõm. 123. Hactenus de syllogisticis: nunc de assyllogisticis: & sunt nouem, quia aut ambæ particulares, aut ambæ indefinitæ: aut maior particularis, & minor vniuersalis: q̃ ductæ in tres, vt aut ambæ sint affirmatiuę, aut ambę negatiuæ, aut altera affirmatiua, altera negatiua: erunt omnes. ix. assyllogisticæ. Inquit {sin vero ea propositio, q̃ ad extremum maius collocatur, particularis fuerit sumpta: & quæ ad extremum minus fuerit sumpta vniuersalis: siue ambę affirmatiuę, siue ambæ negatiuę, hoc est qualitate conformes: siue qualitate difformes, vt altera sit affirmatiua, altera negatiua: aut si ambæ sunt vel indefinitę, vel ambæ particulares: nullus prorsus fit syllogismus. Probat per hoc, quia potest tale medium sumi, quod excellet extremitatem maiorem, atq; sumi quoddam sub illo medio, in quo excellit maiorem: cui nullatenus ipsum A inesse continget. Verbi causa, si medium sit album, et maior sit homo: potest enim sub ipso B albo sumi quoddam C, videlicet lapis: cui nullatenus contingetinesse ipsum A hominem: & sic inutilis est coniugatio. Inquit {prohibet enim nihil ipsum B album excellat A hominem, & non de æqualibus prædicetur, immo de pluribus. De pluribus enim album, quam homo prædicatur: atq; id, in quo ipsum B albũ excellit ipsum A hominem, sumatur ipsum C minus, vtpote sumatur lapis: nam ijs sumptis, ipsum A homo: huic quidem nec omni, nec nulli, nec alicui, nec non alicui contingit inesse. Sed dices hominem contingit nulli C inesse: quia contingit nullum lapidem esse hominem: nam si necesse est nullũ lapidem esse hominem, contingit nullum lapidem eẽ hominem. Respondet hoc esse intelligendum de contingenti, quod conuertitur ad oppositam qualitatem. Hoc enim modo sumpto cõtingere differt A necessario eẽ, & necessario nõ esse. ¦Propterea ait ipm hoiem nec oĩ, nec nulli lapidi cõtingere, nec alicui, nec nõ alicui. Si ppositiones quidem conuertantur secundũ contingere, hoc est si propositiones intelligant de contingente proprie, quod conuertitur ad oppositam qualitatem. Atque ipsum B pluribus inesse contingat q̃; A: sic enim conclusio non erit de contingente puro, sed vel de necessario ineẽ, vel de necessario non esse. D

A Pręterea etiam per terminos patet: nam si propositiones sic sese habuerint, primum profecto vltimo necessario inesse cõtinget & omni & nulli. Atq; termini communes omnibus essendi quidem necessario sumantur animal, album, homo: necessario vero non essendi, animal, album, tunica.

Particulariũ & indefinitarum cõiugationũ cõmune exemplum.

Docet nũc sumere terminos. Animaduerte tñ terminos nõ eẽ ad omni & ad nulli contingere inesse, quia hę stant simul, sed ad omni & nulli necessario inesse, & sic cõiugatio est inutilis, quia cũ simili forma stant duæ cõtrariæ simpliciter. Animaduerte etiam terminos Aristo. posse calumniari. Propterea mutẽtur termini: sintq; termini necessario essendi, album, gressibile, olor. Termini vero necessario non essendi, album, gressibile, coruus. Hæc de terminis sufficiant. Cõm. 124.

C Perspicuum igitur est hoc pacto si termini disponãtur, nullũ prorsus fieri syllogismũ. Nã omnis syllogismus est aut essendi, aut necessario essendi, aut cõtingẽter essendi: essendi q̃dẽ atq; necessario essendi, patet fieri nõ posse: affirmatiuus siquidẽ interimit negatiuũ, atq; negatiuus affirmatiuũ: restat igitur ipsum fore contingẽter essendi: atq; hoc est ipossibile: nã hoc pacto si termini disponãt̃, ostẽsum est primũ vltimo & oĩ & nulli cõtingere necessario inesse, quare nõ erit syllogism⁹ cõtingẽter eẽndi: quippe cũ necessariũ nõ sit cõtingẽs.

Epilogãdo ea omnia, q̃ dixit: duas cõcludit generales regulas. Quarũ Prima est per syllogismũ illo mõ cõstitutũ, videlicet ex maiore particulari, minore vero quouis modo sumpta, atq; cuiusuis qualitatis fuerint, nullũ problema concluditur. Nã oĩs syllogismus est aut essendi, aut cõtingenter essendi, aut necessario essendi. Essendi quidẽ atq; necessario essendi fieri nõ põt syllogismus, quia reperibiles sunt termini in quibus omni, & termini in quibus nulli essendi stabit conclusio: sic enim diximus inutilem esse cõiugationem, quia vna cõclusio aliã perimit, suntq; incompossibiles: quæq; ad vnam formã sequi nõ possunt: & hoc inquit essendi quidẽ atq; necessario essendi. Patet fieri non posse: affirmatiuus siquidẽ interimit negatiuum, atq; negatiuus affirmatiuũ: qui cũ sint incõpossibiles vnã formã subire nõ possunt: nec fieri potest syllogismus contingenter essendi: nam, si termini hoc pacto, vt diximus disponantur, videlicet vt medium sit in plus q̃; maior extremitas, Ostensum est primum vltimo, & omni & nulli contingere necessario inesse. Quare nõ erit syllogism⁹ cõtingẽter essendi, vt nũc loquimur de contingente: quippe, cũ necessariũ non sit contingens, vt nunc loquimur. Hoc autem adiecit, quia illæ conclusiones oppositę sunt de contingẽti communiter sumpto, hæc est prima vniuersalis regula. Cõm. 125.

Insuper etiam patet si termini vniuersaliter sumantur in ipsis propositionibus cõtingentibus, siue affirmatiui siue negatiui, syllogismum fieri semper in prima figura: Perfectum quidem, si affirmatiui: imperfectum vero, si negatiui sumantur. Atq; oportet ipsum contingens in his sumatur, non vt in necessariis, sed vt diximus in definitione. illius modi siquidem contingens lateat sæpe.

cõmen. 126. Secũda regula vniuersalis est, si termini vniuersaliter in propositionibus contingẽtibus sumãtur, siue affirmatiui siue negatiui, syllogismũ fieri semp in prima figura, sed nõ eodem modo. Perfectum quidẽ si affirmatiui, imperfectum vero si negatiui sumantur. Et quoniã cõtingens potest sumi cõmuniter, vt etiam ad necessarium se extẽdit, & ad inesse, & ad cõtingenter inesse: cũ hęc multiplicitas in his quæ dicta sunt, & quæ dicentur possit generare difficultatẽ, præcipit in omnibus suis sermonib[9], qui de cõtingẽti syllogismo fiãt, ipsum sumi vt deffinitũ est, vt videlicet distinguitur cõtra necessariũ. Propterea inquit{atq; oportet ipsum cõtingẽs in his sumatur, non vt in necessarijs, sed vt diximus in definitione: vt distinguitur cõtra necessariũ: ne videlicet nos lateat ob multiplicitatẽ: nã illud cõtingẽs cõmuniter sumptũ latet sępe, nisi fiat hoc modo distinctio. Hæc Aristoteles de vniformibus cõtingẽtibus in prima figura. Dubõnes. Sed quæres primo ex ambabus negatiuis in prima figura nihil syllogizaṫ: sed propositiones cõtingẽtes siue actu sint affirmatiuę siue actu negatiuæ, semper sunt potestate atq; æquipollẽter negatiuæ: igitur nihil sequiṫ. Secũdo, cur magis pfectus est ex affirmatiuis q̃ ex negatiuis: ex quo affirmatiua in negatiuã, & negatiua in affirmatiuam cõuertitur. Tertio, syllogismi ex puris negatiuis nõ sunt imperfecti quo ad figurã: igitur nõ sunt imperfecti. Quarto, obijciũt per obiectiones. Primo, quia nõ sequitur, cõtingit omne grãmaticũ esse albũ: cõtingit omne nigrũ esse grãmaticũ: & tamẽ nõ cõtingit omne nigrũ esse albũ. Secũdo, qa cõtingit omne albũ esse animal: & cõtingit omnẽ hominẽ esse albũ: & tamẽ nõ cõtingit omnẽ hominẽ esse animal, sed necessario omnis homo est animal. Quinto, dubitãt, vtrũ syllogismi tales sint ex cõtingẽtibus definitis, vel infinitis, vel ex vtrisq;. Soĺo prima. Ad primã dicẽdũ tales omnes propositiones esse simpliciter affirmatiuas: licet dictum sit quãdoq; affirmatiuum, quãdoq; negatiuum. Modo nõ est incõueniẽs primã figurã fieri ex simpliciter affirmatiuis, quæ secũdum quid sunt negatiua: fit enim quãdoq; ex terminis infinitis, qui propositionẽ secũdum quid faciunt negatiuã. Quia igitur hæ cõtingentes simpliciter sunt affirmatiuæ, qa modus affirmaṫ, propterea quouis modo sese habeat dictũ, cõiugi possũt in hac figura. Solutio secũda. Ad secundam possumus dare duas causas, vt Philoponus innuit. Prima est, quia negatiua de dicto, est simpliciter affirmatiua de modo: ideo ad illã facile cõuertitur. Secũdo, quia affirmatio notior est negatione, & syllogismus perfectus fit, qui nullo eget vt appareat necessarius. Potest etiam addi tertia causa, quia in negatiuis puris nõ põt saluari dictũ de omni nec dictũ de nullo, quia semper requirũt alterã affirmatiuã, vt per definitionẽ eorũ patet. Solutio tertia. Ad tertiã patet solutio, sunt.n. imperfecti quo ad modum: quia ille modus ex negatiuis nõ apparet necessarius. Soĺo quarta. Ad quartã vno modo cõcedi potest conclusio pro subiecto quod est vel potest esse nigrũ. nam hoc potest esse albũ, alio modo minor est falsa: quia quoddã nigrum nõ potest esse grãmaticũ, vt coruus, & simili modo ad secũdam. cõtra Iuniores. Ex his apparet quam pueriliter disputẽt quales termini esse debeãt in talibus: nam tales esse debẽt, vt propositiones sint cõtingentes. Itemq; patet esse male dictum minorem in talibus non posse sumi nisi subiecto sumpto stricte pro eo quod est:

E nam Aristoteles dixit in talibus propositiones esse ambas contingentes & eodẽ modo subiecto sumpto. Solutio quinta. põ Themi. Philoponi. Ad quintam Philoponus & Themistius tenent propositiones cõtingentes talium syllogismorum nõ posse esse nisi de cõtingẽte apto, quod quidẽ merito aptitudinis subiecti vel causæ plerũq; euenit. Impfecti vero bene quo ad propositiones possunt esse de contingẽti rarenter, modo cõclusio fit de contingẽte plerunq;. Verbi causa, si sic syllogizetur, contingit nullũ frigidi capitis canescere in senectute, cõtingit nullũ senem esse frigidi capitis: igitur contingit omnẽ senem canescere, sunt enim propositiones de contingenti rarẽter, cõclusio vero vt in pluribus. Causa est, quia propositiones conuersę ad oppositã qualitatem restãt de cõtingẽti plerũq;. Sic igitur volunt perfectum syllogismũ nõ effici nisi ex cõtingenti plerũq;, tã quo ad propositiones q̃ quo ad cõclusionẽ: imperfectũ autẽ quo ad propositiones fieri de contingenti rarenter, quo ad conclusiones autem de cõtingenti plerũq;. causã põ Assignat autem Themi. F vt Auerroes narrat, causam: quanq; Philoponus superi[9] assignauit, quia nullũ problema est nisi cõtingens plerũq;. Propterea cũ cõclusio sit problema, oportet esse cõtingẽtem plerũq;, cæteræ vero propositiones, quę sunt de cõtingẽti raro vel ęqualiter, sunt extra artem & doctrinã, & sic nec sunt quæstiones sciẽtificæ, nec problemata plerũq; contingentia: Hæc Themistius & Philoponus. põ Auer. Auerroes vero vult de cõtingẽti rarẽter effici posse syllogismũ, & quo ad propositiões, & quo ad conclusionẽ: quod Aristoteles dixit supra. Dixit enim posse fieri, licet non soleat quæri, hic tamẽ syllogismus non est doctrinalis: qa nec sciẽtificus, nec problematicus, erit tamẽ syllogism[9] simpliciter: de quo nõnullæ artes agũt pro materia subiecta, veluti mantica, & id genus quãdo aliud facere nõ possunt. Et pro Auerroe facit, qa tales possunt regulari per dictũ de omni & de nullo, & si sunt imperfecti, possunt per conuersionẽ perfici. Replica cõtra Auer. Sed cõtra Auerroem argues: nã omnis syllogismus aut G est dialecticus, aut demonstratiuus, aut sophisticus: sed syllogismus qui est de cõclusione contingenti rarenter, non est demõstratiuus, nec dialecticus: nam dialecticus est problematicus, vt sunt syllogismi libri problematũ & de animalibus, nec sophisticus: igitur non est syllogismus. Solutio. Dici potest talem syllogismum de contingenti rarenter, etiam dialecticum & problematicum: verum problematicus non est vno modo. Vtitur enim problematico syllogismo. Naturalis Philosophus, dum probat hunc esse longęuum: quia habet in vola manus tres vel duas incisuras perpetuas & longas. Et etiam aruspex in fęlis probans esse augurium, quia sinistrum, verum naturalis illę syllogismus problematicus est de contingente plerunq;, Aruspicis autem problematicus, de contingente rarenter. Ambo tamen dialectici atq; problematici secundum Auerroem. Physicum Problema Mãticum. Hinc ad mentem Auerrois concedere oportet dialecticum problema esse physicum, & manticum. Itemq; duplicem syllogismum dialecticum. H Physicum & manticum. Physicum quidem, qui per propositiones contingẽtes plerũq; problema contingẽs plerunq; cõcludit: Manticum vero, qui per propositiones contingentes rarenter vnam vel ambas problema syllogizat contingens rarenter. Et hoc modo patet solutio, ad obiectionem.

Caput. XI Mistio contingentis & Inesse in prima figura.

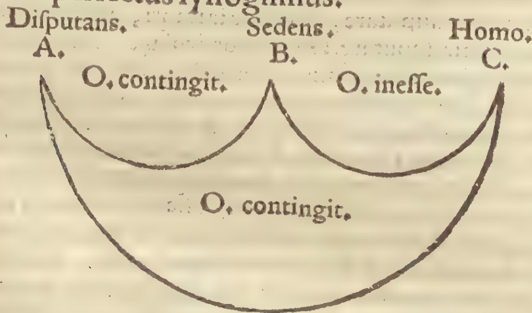
Atqui cum altera propositionũ de inesse altera de contingẽter inesse sumatur, cũ ad extremum maius, contingere significauerit, perfecti erunt omnes syllogismi, atque de contingenti secũdum dictã determinationẽ. Cum vero ad extremum minus, imperfecti erunt omnes syllogismi: & negatiui nõ erũt de contingenti secundum definitionem, sed

eius

eius quod est omni aut nulli inesse necessario. Nam si eius quod est omni aut non omni inesse fuerint, etiam omni & non omni contingere inesse dicemus.

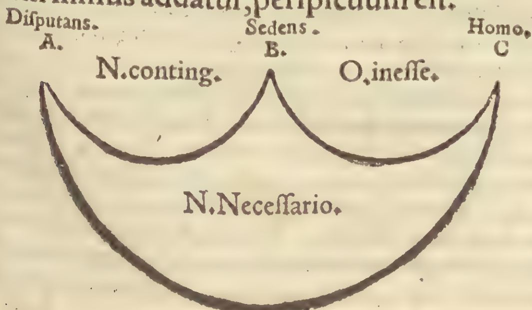
Cōm. 127. Hactenus de simplicibus, & de mixtis nunc loquitur & primo in prima figura: & ponit duas regulas generales. Deinde docet multiplicare illas: & inquit {atqui cū altera propositionum de inesse, altera de contingēter inesse sumatur, erit mistio. Verum est bifariam: & hoc subdit cum ad extremū maius contingere sumatur, perfecti erūt omnes syllogismi: atq; de contingēti secundū dictā determinationem, hoc est de contingenti quod cõuertitur ad oppositam qualitatē. Hæc est prima regula. Cū vero ad extremū minus, imperfecti erūt omnes syllogismi: & negatiui nō erunt de contingenti secundū dictā definitionē, videlicet quod conuertitur ad oppositā qualitatem. Et tu intellige etiam de affirmatiuis, tam enim affirmatiui ꝗ negatiui, vt supplet Auerroes, erūt imperfecti, & non de cõtingenti definito semper. Licet enim aliquando gratia materiæ etiam possunt de contingēti definito, non tamen semper: signanter autē expresit negatiuos, quia de illis minus videtur. Propterea subdit, sed eius quod est omni aut nulli inesse necessario: assignat autem causam quare & tales dici possunt de contingenti, & inquit {nā si eius quod est omni aut nulli inesse erunt etiam omni & non omni contingere inesse dicemus. Nā si necessario sol orit, etiā contingit solē oriri, & ita potest dici cõclusio de possibili cõmuniter. Hęc est secunda regula. Et ambę hæ regulę debent intelligi seruatis seruandis, vt debita quantitate, & qualitate, & in maiore & in minore. Animaduerte syllogismos tales recte imperfectos esse, quia perficiuntur per conuersionem aut ꝑ deductionem, vt dicemus postea.

Barbara. Contingat enim ipsum A omni B: ipsum autem B omni C ponatur inesse, cum itaq; sub B sit ipsum C, B autem omni ipsum A cõtingit, perspicuum etiam est omni C contingere, fit enim perfectus syllogismus.

Barbara ex contingenti, & de inesse minori, concludit contingens.

Celarent. Simili quoq; ratione si A B propositio negatiua sit: B C autem affirmatiua; atq; A B de contingenter inesse: B C autem de inesse sumatur, syllogismus sane perfectus erit concludēs ipsum A nulli C contingere inesse. Perfectos igitur esse syllogismos, si ipsum inesse ad extremum minus addatur, perspicuum est.

Cœlarent idem concludens.

A Nunc datas regulas probat per dictum de omni: & dictum de nullo: & exemplificat de eis, & primo de perfectis, & inquit {contingat enim ipsum A omni B: ipsum autē B omni C ponatur inesse, cum itaq; sub B est ipsum C, B autem omni ipsum A contingit: perspicuum etiā est omni C A ipsum contingere. Fit enī ꝑfectus syllogismus quia regulatur per dictū de omni, hæc de primo primæ: & de secundo primæ. inquit {simili quoq; ratione, si A B propositio negatiua sit: B C autem affirmatiua, atque A B de cõtingenter inesse: B C de inesse sumatur; syllogismus sane perfectus erit concludens ipsum A nulli C contingere inesse. In secundo primæ per dictum de nullo. Epilogat totum. Cōm. 128.

Cum autem syllogismi contra sese habuerint, per impossibile ostendendi sunt. Simul atq; & ipsos imperfectos esse perspicuum est. Quippe cum eorū ostēsio non sit per eas, quę B sumptæ sunt propositiones.

Hactenus de perfectis, nunc de imperfectis: & de his qui non contingens definitum, sed contingens aptum concludunt. Inquit {cum autem syllogismi contra sese habuerint, hoc est vt ipsum inesse sit ad maius; ipsum contingens sit ad extremum minus: tales syllogismi per impossibile ostendendi sunt, simul atque & ipsos imperfectos esse perspicuum est. Et reddit causam, & inquit {quippe cum eorum ostensio non sit per eas, quæ sumptæ sunt propositiones: hoc est per dictum de omni, vel de nullo, sed conuersione, vel deductione ad impossibile. Cōmē. 129.

Sunt qui quærunt quam ob causam ex minore necessariam coniugatio inutilis est ad conclusionem necessariam: ex minore de contingenti inesse non est inutilis penitus ad conclusionem contingentem: quia saltem sequitur conclusio contingens pro possibili. Respondent C nonnulli hoc euenire, quia contingens est amplum, atq; latioris illationis, necessarinm vero præssum, præssiorisque illationis. Vel dici potest hoc esse, quia tam inesse quam necessario inesse quam etiam contingenter inesse sub possibili esse continetur: propterea nihil sequi potest quin sit possibile. Vel forsitan ex minore de contingēti non sequitur conclusio contingens, vt distinguitur cõtra necessarium: & sic non sequitur contingens aliquo modo. Secundo quærunt quo in sensu maior, quæ est de contingenti, accipi debeat: quoue minor quando est de contingenti. Diximus in simplici generatione propositiones sumi pro ratione dicti de omni. Dictum autem de omni in simplicibus sumebatur subiecto sumpto pro eo quod est vel potest esse. Et hoc pacto ambę præmissæ erant contingentes, vt dixit Aristot. in mixta autem generatione diximus dictum de omni esse sumēdum sumpto subiecto pro eo quod actu est, quia ipsa minor aliter non contineretur sub maiore. Qua ratione fit, D vt cum minor sit contingens, & non cõtineatur sub maiore, erit talis subiecto sumpto pro eo qđ est vel potest esse. Querunt tertio, ob quam causam, si maior sit contingens & minor de inesse, conclusio est de contingenti definito, non autem econtra si maior sit de inesse, & minor de contingenti. Respondent & non imperite, hoc esse pro tanto, quia cum maior sit contingens regulari potest coniugatio per dictum de omni, cum inesse contineatur sub contingenti, saltem ꝼm dimidium, & ita minor potest sub maiori contineri saltem ꝼm dimidium, cõtra vero non: erit enim fortasse maior sub minore, vel abiuncte. Verum satis ad regulas prioristicas sufficit, vt in prima cõmistione, per sumptas propositiones fit euidentia: in secunda autem per instantiam, atq; deductionem. Hoc enim satis.

Dubitatio.

Solutio.

2. Dubō.

Solutio.

3. Dubō.

Solutio.

Primum autem ostēdamus, si A est, necesse est B esse; etiam si possibile est A esse, necessario

rio quoq; fore possibile A esse. Sit enim hoc pacto terminis dispositis, A quidem possibile esse, B aūt impossibile, si igitur possibile, cum est possibile esse, fiet: impossibile autem, cum est impossibile esse, non fiet. Simul atq; si A sit possibile, & B impossibile, cōtinget profecto ipsum A fieri sine ipso B: si autem fieri, etiam esse sine B est possibile, nam omne quod fit, cū factum est, ipsum est.

Cōmē. 130. Deducturus Aristo. coniugationes imperfectas, atq; probaturus illas, præmittit præcepta quædam, quorum primum est tale, videlicet, quādo ad antecedens esse seq tur cōsequens esse, etiam antecedens esse possibile, sequi tur cōsequens esse possibile. Et hoc inquit{Primū aūt ostēdamus si A est, necesse est B esse: etiam si possibile est A esse, necessario quoq; fore possibile B esse. Et intellige præceptum in consequentia necessaria & per se: quam sorticolæ vocant bonā formalē, fortasse.n. in cōsequētia bona per accidēs, præceptū locum nō habet: quod sorticolę etiā nobiscum asserūt:{Est autē animaduersione di gnū, vt Philoponus inquit, præceptū istud esse vtile ad probationem, siue reductionē imperfectarū coniugatio num. nā in probatione illarū Aristo. vtetur propositionum translatione de inesse ad possibile & ecōtra, ne ali quis posset cauillare dicens talē propositionum translationem esse impossibilē, prævenit cū hoc præcepto. Est igitur præceptū, si ad aliquod antecedēs esse, sequitur cō sequens esse: ad antecedēs possibile, etiam sequitur cōse quēs possibile. Deducit, sit antecedens in syllogismo ali quo A, cōsequens vero illius sit B: quod B sequatur necessario ad esse A: quæritur vel ad A possibile sequitur B pos sibile, vel nō, si sequitur habetur intētum: si nō sequitur, detur oppositū. Oppositorū.n. si vnū nō sequitur, aliud stat, stat igitur oppositum: tale aut est nō possibile esse B sed non possibile B esse, valet ad impossibile esse: Igitur stabit A esse possibile: & B esse impossibile, stat A esse pos sibile: igitur stat A possibile fieri: vltra, stat A possibile fie ri: igitur possibile factum: possibile factū, igitur possibi le esse, sed B erat impossibile: & impossibile est impossi bile fieri, & impossibile fieri est impossibile factū: & im possibile factū, impossibile esse: igitur stat A esse, B ipso non existente. Sed hoc est contra positum: nam posui mus ad A esse sequi B eē necessario. Inquit{sit.n. hoc pa cto terminis constitutis in modo & figura A loco ambarum propositionum in antecedente possibile esse, B autē impossibile. Tunc arguit, si igitur possibile cum est pos sibile fiet: impossibile autem cum est impossibile, nō fiet & stat per te simul A esse possibile, & B impossibile: con tinget profecto ipsum A fieri sine B, si autem fieri, etiam esse sine B est possibile. nam omne quod fit cum factum est, ipsum est. Et ita stat A esse: & B non esse. Hoc autem est contra concessum, supposuimus enim ad A esse, sequi necessario B esse.}Et sic præceptum verum.

Prima cōbi natio antece dentis cū cō sequente.

Oportet autem ipsum possibile atq; impossibile non solum sumere in generatione, sed etiam in eo quod verum est esse, & in alio quo uis modo si dicatur ipm possibile: in cūctis.n. similiter sese habebit.

Cōmen. 131. Ampliat præceptū non modo ad possibile paulo an te definitum, sed ad oē genus possibilis. Et inquit{opor tet autē ipsum possibile, atq; impossibile nō solū sumere in generatione, quod est possibile definitum, sed etiam in eo quod verum est esse: quod quidem est possibile se quēs ad necessarium, atq; ad inesse, & in alio quouis mo do si dicatur ipsum possibile: nam in omnibus præceptum nostrum similiter sese habebit, & ita patet præceptum esse ample intelligendum. Quo vero ad verba at-

Ad aṅs verum seqtur cōseques ve rū: ad aṅs ne cessariū con sequens necessarium.

E tinet debes scire Aristo. addidisse & in alio quouis mo do si dicatur ipsum possibile. Quia etiam alia significata possibilis, vt magnus Diodorus inquit, ait enim possi bile esse, aut quod iam exiuit in actum, quod de inesse di cimus: aut quod potest exire, nōdum tamen exiuit. Phi lon vero dixit possibile esse, vel quod iam exiuit, vel qđ potest exire, nunquam tamen exibit, veluti dicimus pos sibile sentiri, quod est in centro terrę. Aristo. vero (vt Philoponus ait) possibilis proprium significatum esse di cit, quod nondum exiuit ad actum, potest tamen exire. Cætera significata communia ait esse. Calumniantur præceptū hoc stoici, quia nō valet. Primo, qa sequitur si Dion mortuus est: hoc mortuū est. Et ostēdo p hoc Dio nem dū existit: & tamen Dionē mortuū esse est possibi le. Hoc vero mortuū esse est impossibile: quia istud pro nomen hoc, ostendebat Dionem dum existit. Dion au tem dum existit, nec mori, nec mortuus esse potest. Se cundo, si nox est: hic præsens dies nō est, & tamen, noctē

Contra Aristo. stoici.

F fore est possibile, diem vero p̄sentem, qui nūc est, nō est possibile nō esse. Quia necessario est dū est. Respondet Philoponus, vt mihi videtur probè: nā dum dico Dionē mortuū: ample loquor pro Dione, qui est vel fuit: dū di co hoc mortuū esse, & demonstro Dionē, qui est, stricte loquor: & ita negāda est prima cōsequentia, videlicet, si Dion mortuus est, hoc mortuū est: qa hoc nō potest esse mortuū dum est, & in hac respōsione Philoponus videt sorticolas sectari, qui ampliationes cōcedūt. Ad secū dā videtur respōdere verbū illud hic præsens nō tātum indicare quod est præsens, sed præsens, quod esse potest in omni differētia tēporis: quia hęc est forte vera, hoc est sepulchrum Achillis, licet nihil sit Achilles, similiter hæ sunt Platonis ædes. Qua ratione sorticolæ concedunt in hoc instanti incipies disputare, & in hoc instanti non incipies disputare. Nam istud pronomen hoc, potest te neri pro hoc instanti præsentis horę, in qua tota disputa bis: & pro primo instanti horæ futurę, in qua non inci

Ampliatio nes.

Hoc instanti. Hoc instanti qđ est p̄sens.

G pies, immo desines disputare: propterea sorticolæ iu bent in expositionibus horum verborum incipit & desi nit ad ipsum instans esse addendum, quod est præsens, & tunc hæ non stant simul in hoc instanti, quod est præ sens incipis disputare, & in hoc instanti, quod est præ sens, desinis disputare. Hæc ad sorticolas. Ad dubita tiones igitur stoicorum ad formam primę dici potest, illud antecedens Dion est mortuus esse multiplex: quia Dion potest sumi pro Dione, q est: & sic est falsum, vel pro Dione, qui est vel fuit, & ita est verum: & hoc pacto etiam istud pronomen hoc, dum dixero, hoc est mortuū potest intelligi pro hoc, quod est, & sic est falsum: vel, p hoc, quod est vel fuit, & sic est verum, & hoc pacto etiā ad secundum dici potest, vt intelligenti patet. Anima duersione dignum quatuor esse regulas circa antece dens & consequens. Prima si antecedens est possibi le, necesse est etiam consequens esse possibile: & hanc Arist. probauit. Secūda, si antecedens est impossibile:

Regulæ possi secūdū cōsequētiā.

H non necesse est consequens esse impossibile. quia secūdo Priorum, ex falsis & impossibilibus potest sequi verū, & possibile, vt dicet loco suo. Tertia, consequens pos sibile potest sequi antecedēs impossibile, vt nunc patet. Quarta, consequens impossibile non potest sequi nisi ad antecedēs impossibile, qa ex possibili nunq; sequitur impossibile. Docet autem has omnes Philoponus mul tiplicari in octo: nam antecedens & consequens possibi le & impossibile quatuor sunt: quæ per duo ducta, erunt octo: quatuor penes possibile, & quatuor penes impossi bile. Quarum prima est, si antecedens est possibile, con tingit etiam cōsequens esse possibile. Secūda, si antece dens est possibile, non contingit consequens esse impos sibile. Tertia, si possibile est consequens, contingit an tecedens esse possibile. Quarta, si possibile est conse quēs, contingit antecedēs esse impossibile: qa ex impossi bili & falso sequi potest possibile. Penes vero impossi bile.

Cōiugationes cōsequētis cū aṅte.

bile. Prima eſt, ſi impoſ'e eſt antecedens, contingit poſſibile eſſe conſequens. Secunda, ſi impoſsibile eſt antecedens, contingit impoſsibile eſſe conſequens. Tertia, ſi impoſsibile eſt conſequens, contingit impoſsibile eſſe antecedens. Quarta, ſi impoſsibile eſt conſequens non contingit antecedens eſſe poſsibile. Sunt igitur omnes octo, quarum Ariſto. tacuit ſeptem, & vnam ſumpſit, quia propoſitio ſuo deſeruit.

Preterea nõ oportet putare dũ dicimus ſi A eſt B, & ipſum B eẽ, ipſo A vno aliquo exiſtẽte. nihil.n. euenit aliquo vno poſito, ſed duobus ad minus, modo propoſitiones ſic in ſyllogiſmo diſponantur, vt diximus. Nam ſi C de D ipſo: atq; D ipſum de Z eſt, & neceſſario C de Z. ẽt fuerit, erit etiam vt ſi vtrumq; fuerit poſsibile, etiam concluſio erit poſsibilis. Quare ſi quiſpiam ipſum A, vti propoſitiones poſuerit: B autem vti cõcluſionem: eueniet profecto nõ modo ſi A ſit neceſſarium, ſimulatq; ipſum B fore neceſſarium: ſed etiam ſi ſit ipſum A poſsibile, ipſum B etiam fore poſsibile.

Cõm. 132. Non imperite iuniores ſentiũt Ariſt. remouere circa dicta dubitationẽ. Nã ꝓbatũ eſt nihil ſequi niſi trib⁹ terminis, & duabus ꝓpõnibus: at nunc ipſum A vnũ ſumpſit: B cõſeqñs alteꝝ. Quare vr̃ hoc repugnare ĳs, q̃ de generali rõne ſyllogiſmi dicta ſunt. Soluit eẽ verũ ex vno vel termino, vel propõne nihil euenire vt dicemus, et diximus, ſed ad min⁹ ex duab⁹ ꝓpõnibus: tribus quoq; terminis. Ad id aũt, quod obĳcit, quod A eſt vnũ: R̃ndet eẽ ſumptũ vt vnũ. Verũ loco ambaꝝ ꝓpõnũ intelligendũ eſt A eẽ ſumptum: B vero loco cõcluſiõis. Inquit{ nõ oportet putare dũ in dicta regula dicimus ſi A eſt B, et: ipſum B eſſe ipſo A vno aliquo exiſtẽte. Nihil.n. euenit aliquo vno poſito, ſed duob⁹ ad minus, hoc eſt tribus terminis & duabus propõnibus: modo propoſitiones ſic in ſyllogiſmo diſponant', vt diximus in prima tertia et ſecũda figura. Et cõcedit quod dicit dubitator. Deinde quaſi ad formã, declarat A ipſum eſſe ſumptum loco pluriũ: & inquit{ nã ſi C de ipſo D: atq; D ipſum de Z eſt: & neceſſario ĳs poſitis, C de Z etiã fuerit: erit ẽt ita vt ſi vtrũq; ſit poſsibile, ẽt cõcluſio erit poſsibilis. ſic igi' ad ambas propoſitiões poſsibiles ſequi' cõcluſio poſsibilis: ſicut ad illas eſſe ſequebat' cõcl'onem eſſe: quare ſi quiſpiã ipſum A vti ꝓpões poſuerit: B aũt vti concluſionem, eueniet ꝓfecto non modo ſi A eſt neceſſarium, vel de ineſſe, ſimul atq; B fore neceſſarium vel de ineſſe: ſed etiã, ſi fuerit ipſum A poſsibile, ipſum B etiã fore poſsibile: & ſic ex vno põt ſequi vnum & quo ad eſſe, & poſsibile eſſe, quoties loco plurium ſumptum eſſe intelligitur. Hæc ad dubitationem. Vr̃ autem Philoponus velle hoc eſſe ſecundum præceptum, & eſt, ꝙ non tm̃ ſi vnum antecedẽs eſt poſsibile, conſequens eſt poſsibile, ſed etiã ſi fuerint ambæ propões poſsibiles, concluſio erit poſsibilis: hæc ſumit Philoponus. Sed quicquid velit Philoponus primum p̃ceptum eſt quoties ad antecedens eſſe ſequi' cõſequens eſſe, etiã ad añs poſsibile, ſequetur conſequens poſsibile intelligendo per antecedens, quod eſt plures propoſitiones, vel loco plurium. Sunt qui enituntur defendere ex vno ſolo nihil poſſe ſequi, niſi aliud aut exprimatur, aut ſubintelligatur. Propterea autumant Enthymema & cętera dialectica loca eſſe quo ad intellectũ ſyllogiſmos. Philoponus autẽ tenet ex vno poſſe quicquã ſequi, & gloſſat Ariſt. verbum dũ dicit ex vno nihil ſequi Syllogiſtice.{ Cui magis cõſentiẽdũ eſt, quia Ariſto. docuit ex cõuerſa inferre cõuertẽtẽ, vt ſi hõ eſt aĩal: aĩal eſt hõ: vbi patet deductionẽ talem non poſſe ad ſyllogiſmum reduci: verum de his ſatis.

Obiectio.

Solutio.

Poſitio aliquorum de cõſequẽtia.

Poſitio Philoponi ſi ex vno ſeqtur aliquid.

A Hoc aũt cũ oſtenſum ſit, patet ſi falſum ponatur et nõ impoſsibile, id ẽt quod ob poſitionẽ accidit, falſum eẽ et nõ ĩpoſsibile. nã ſi A q̃dẽ falſum eſt, & nõ ĩpoſsibile, & B eſt, ſi A eſt, B ꝓfecto falſum erit, nõ tñ impoſsibile. Cũ.n. oſtẽſum ſit, ſi A eſt, B eſt, ſequi ẽt poſsibile eſt A, ẽt eſt poſsibile B eẽ: & eſt poſitũ ipſum A eſſe poſsibile, etiam ipſum profecto B erit poſsibile: nã ſi impoſsibile eſt, idẽ ſimul erit poſsibile & impoſsibile.

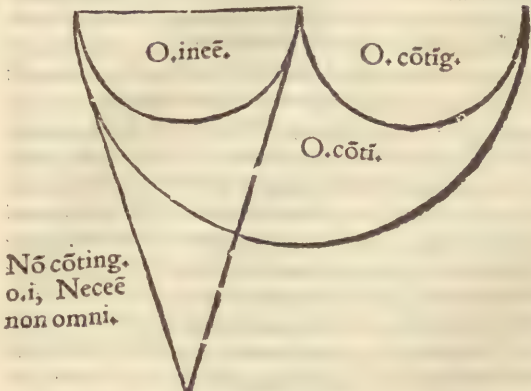
Secundum præceptum, qđ ex dictis cõcludit, ex falſo poſsibili poſito nunq; ſequi niſi falſum poſ'e: et nõ falſum impoſsibile. Probatũ eſt.n. ad añs poſ'e ſequi conſequens poſsibile, qñ ad añs eſſe, ſequitur cõſeqñs eẽ: igitur ex falſo poſsibili nõ p̃t ſequi ĩpoſ'e falſum, aliter añs poſſet eẽ ſine cõſeqñte: qđ eſt cõtra ſuppoſitionẽ. ſuppo- Cõm. 133.

B nebat'.n. ad añs neceſſario ſequi cõſequens. Inquit{ hoc aũt cũ oſtẽſum eſt, patet ſi falſum ponatur et nõ impoſ'e, id ẽt qđ ob poſitione accidit, falſum eẽ & nõ impoſ'e, ꝓbat & inquit{ nã ſi A quidẽ falſum eſt, & nõ impoſ'e: & illa ſic ſe hñt, ꝙ ſi A eſt, B ẽ B, ꝓfecto falſum erit, nõ tñ impoſsibile. Cũ.n. oſtẽſum ſit, ſi A eſt, B eſt, ſequi ẽt poſsibile eſt A eẽ, eſt poſsibile B eẽ: hoc.n. fuit primũ p̃ceptũ: & eſt poſitũ ipſum A eẽ poſ'e: ẽt ipſum B ſequitur eẽ poſsibile: quia ſi nõ, ſtabit antecedẽs ſine cõſequẽte, vel idem ſimul poſsibile eſt & impoſsibile. vt B poſsibile quidem, quia ſequens, impoſ'e vero, quia ſic cõcedit' aduerſarius. Sic igitur ſecũdũ p̃ceptũ patet, videlicet, ꝙ, ſi falſum poſſibile ponitur, nũq; ſequitur niſi falſum poſ'e, & id qđ ponitur ob põnẽ, nõ eſt impoſ'e, ſed falſum quidẽ, poſ'e tñ. Hinc Sorticolæ verificarunt poſſe cõſequentiam eẽ neceſſariã: cuius añs & cõſequẽs ſunt falſa & impoſsibilia, veluti, ſi equus volat, equus habet alas, & multa alia addi poſſunt, veluti in eorum regulis eſt manifeſtum.

Præceptum Sorticolarũ

C Hæc vero cũ definita ſint, inſit ipſum A omni B: ipſum aũt B oĩ C cõtingat ineſſe: igitur neceſſe erit ipſum A omni C cõtingere ineſſe. Nã nõ cõtingat: & ipſum B oĩ C ponatur ineẽ, qđ q̃dẽ licet ſit falſum, non tñ impoſsibile: igitur ſi ipſum A nõ cõtingat omni C: B. aũt ipſum ineſt omni C: ipſum A profecto non omni B cõtinget: fit enim ſyllogiſmus per tertiam figuram: at poſitum erat omni contingere ineſſe. Neceſſe eſt igitur ipſum A omni C cõtingere. Falſum nanq; ſi ponatur, & non impoſsibile: quod accidit eſt impoſsibile.

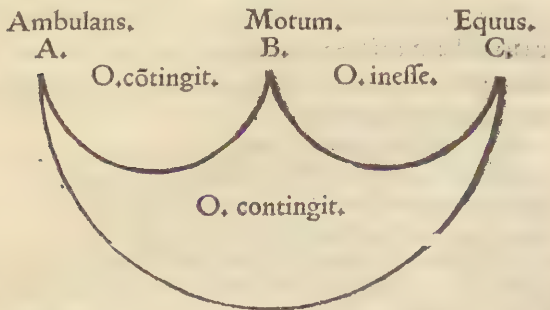
Barbara.

Coniugatio concludens de contingẽti mõſtratur per impoſsibile in tertia figura.

Insuper etiam per primam figuram syllogismum facere poterimus ad impossibile: si ipsum B omni C inesse posuerimus. Nam si ipsum B omni C inest: ipsum autem A omni B cõtingit inesse: etiam omni C profecto cõtinget inesse ipsum A. At supponebať nõ omni ineẽ.

Eiusdẽ ostẽsio p primã figuram.

Cõm. 134. Nunc accedit ad regulas. quarum Prima est ex maiore vniuersali affirmatiua de ineẽ, & minore vniuersali ẽt affirmatiua de cõtingenter ineẽ, cõclusio est vniuersalis contingẽter de inesse. Probať, quia ex opposito cõclusionis pro maiore, & minore posita ineẽ p minore in Broccardo sequitur oppositũ maioris: Verbi causa: de inesse, omne B est A, de cõtingẽter ineẽ, oẽ C est B: igitur de contingẽter ineẽ, oẽ C est A. deducitur, quia si nõ, tunc nõ de contingẽter inesse, omne C est A: hoc aũt æquiualet huic, necessario quoddã C nõ est A: tunc arguo, de necessitate quoddã C nõ est A: ponať minor inesse, & dicatur de inesse, omne C est B: & sequitur in Broccardo, quoddam B nõ esse A: per mistionẽ necessarij & inesse in quinto tertiæ figuræ, vbi concludebatur conclusio de inesse. Hoc aũt contradicit maiori, igitur regula bona. Inquit{hæc vero cum definita sint, insit ipsum A omni B: ipsum vero B omni C cõtingat inesse: igitur necesse erit ipsum A omni C contingere inesse: deducit per oppositũ, & inqt{nã non contingat, & ipsum B omni C ponatur inesse: quod quidẽ licet sit falsum, nõ tñ est impossibile: igiť in Broccardo, si ipm A nõ cõtingat oĩ C: quod æqualet huic, necessario quoddã C nõ est A: B aũt ipsum inest oĩ C: quia ponebať de inesse, oẽ C eẽ B: ipsum A profecto nõ omni B cõtinget: hoc est, aliquod B nõ est A: fit enim syllogismus p tertiam figurã. At positum erat omni contingere ineẽ: erat. n. de inesse hæc, omne B est A: quare, cũ deducať ad oppositũ, necesse est ipsum A omni C contingere inesse, quia, vt dictum est, si ponatur falsum & nõ impossibile, quod accidit, est impossibile: quod est cõtra præsupposita. Et sic regula bona. Secundo idẽ probat deducendo ad oppositum eius quod aduersarius ait: nam si sic arguitur de ineẽ, oẽ B est A: cõtingit omne C eẽ B: sequitur contingit omne C eẽ A: quia si non cõtingit, tũc per regulam æquipollẽtiarũ necessario quoddã C nõ est A: sed deducitur oppositum in prima figura per maiorẽ & eandẽ minorẽ positã inesse. Quia sequiť de ineẽ, omne B est A: de ineẽ omne C est B: igitur de ineẽ, omne C est A: at hoc est oppositũ illius, videlicet de necessitate quoddã C nõ est A, igitur regula vera. Inquit{insuper etiã & per primã figurã syllogismũ facere poterimus ad impossibile, idest deducẽtes ad oppositum eius, quod dedit Cauillator: & hoc, si ipsum B omni C ineẽ posuerimus: nã si ipsum B oĩ C inest: ipsum aũt A omni B contingit inesse: hoc est, ponať, vt stabat, videlicet de ineẽ, oẽ B est A: & omni C, pfecto cõtiget ineẽ ipsum A: hoc est de ineẽ, oẽ C est A: at supponebať nõ oĩ ineẽ p Cauillatorẽ, igiť regula vera. Debes scire Primo hanc ostensionem non esse deductionẽ ad impossibile siue syllogismum ad impossipile per conuersionem. Omnis enim syllogismus ad impossibile per conuersionem fit ex opposito conclusionis, et altera propositione, inferentibus oppositum alterius. Hæc autem

Qualis hæc Aristote. deductio.

E est ostensio per trãsmutationem siue translationẽ ad cõtrarium eius quod Cauillator ponit: quæ fit per trãsmutationẽ, siue cõuersionem propõnis ab ipso contingenter inesse ad ipsum inesse, aut econtra. Propterea dici solet syllogismus ad repugnãs per trãslationem: & ita põt esse syllogismus ad impossibile duplex, per cõuersionẽ, & per trãslationẽ. Quo vero ad verba attinet secũdo debes scire, ꝙ tã propositiones de contingenti possunt verti ad inesse, ꝗ̃ econtra illæ quæ sunt de inesse ad cõtingẽtes. Propterea eadem erit ostensio, siue ambæ propositiones de inesse sumantur, siue de contingenter ineẽ: ꝗa semper recta ostensione concludetur oppositum concessi. Aristo. tamen maiorem de inesse ad contingere conuerti: minorem contingentem ad illam de inesse. Hæc de verbis. Tertio debes scire, vt Philoponus innuit, ꝙ quamuis mixtio necessarij & inesse in Broccardo sit inutilis ad conclusionem necessariam, est tamen syllogistica, & vtilis ad conclusionẽ de ineẽ, & propterea sufficit

Syllogis ad impossibile dup.

F in proposito. Sed huic occurrit Philoponus. nam, si conclusio fuerit de inesse tantum, cum ipsum inesse possit non esse, tunc possibile erit omni & nulli B inesse ipsum A: hoc autem falsum est, non tamen impossibile. Et ita videtur hæc sequi ad transmutationem minoris, quę quidem erat falsa, sed non impossibilis: & non erit repugnans maiori, quia stant simul, omne B de inesse est A: & quoddam B de inesse non est A. Dici potest (vt ex his, quæ Philoponus inquit,) accipi potest, propositionem de inesse in hoc differre ab illa de contingenter inesse: qa illa de inesse, est vera actu pro differẽtia temporis pñtis, illa autem de contingenter inesse est vera pro differẽtia temporis futuri. Et ita conclusio, quę est actu vera, repugnabit maiori, quæ erat actu vera. Repugnant enim hę de actu inesse, omne B est A: & de actu non inesse, quoddam B non est A, talis autem non erat minoris trãsmutatio. Et ita regula optima.

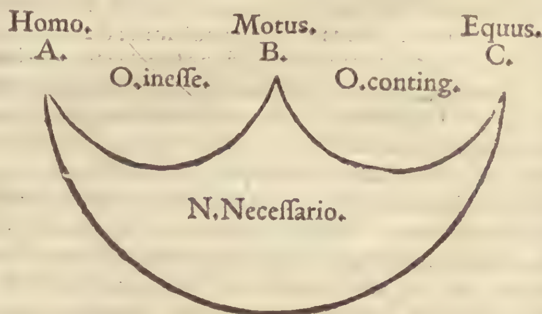
Dubitatio Philop.

Solutio Philopo.

G Oportet autem sumere ipsum omni inesse, non ad tempus determinando, quod est, vt nunc aut vt in tempore præsenti, sed simpliciter: si quidem per tales propositiones syllogismos etiam fecimus. Nam per propositionem, quę de inesse sumitur, vt nunc, non erit syllogismus. Quippe cum nihil prohibeat forsitan interdum, & omni ei quod mouetur hominem inesse, vt si nihil aliud moueatur: motus autem cõtingit omni equo: sed homo nulli equo contingit.

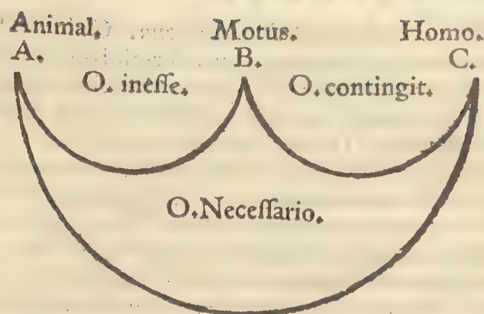
H

Syllogismus astruens propositionem dam simpliciter.

Preterea etiam sit, A Animal, B medium sit motus: C autem vltimum sit homo: igitur propositiones similiter sese habebunt, & tamen conclusio est necessaria, non cõtingens: quia necessario homo est animal. Patet igiť ipsum vniuersale sumendum esse simpliciter, & non in tempore determinato.

Animal.

Syllogism⁹ astruens ꝑpositionē sumendā esse simpliciter.

Cōm. 135.

Dictum est ex vniuersali maiore de inesse affirmatiua, & minore vniuersali affirmatiua ēt de contingēter ineē, conlusionē esse vniuersalē affirmatiuam de contingēter ineē. Nunc exponit quid velit intelligere ꝑ maiorē de inesse: & ait se velle intelligere propositionē de inesse simpliciter, non aūt de inesse vt nunc. Causa aūt est, quia sunt reperibiles termini necessario essendi, & necessario nō essendi. Necessario quidē non essendi, vt homo, Motus, Equus. Et hoc si ponatur pro nunc, omne quod mouetur esse hominē: necessario vero essēdi, vt Animal Motus, Homo. etiam si ponatur omne quod mouetur, vt nunc esse Animal. Et ita sequitur vniuersale ipsum, quod erat de inesse in maiore, esse sumēdū de inesse simpliciter. Inquit {oportet autē sumere ipsum omni inesse non ad tēpus determinando, quod est vt nunc, aut vt in tēpore præsenti: sed simpliciter. Siquidē per tales propositiones syllogismos etiam fecimus in simplici generatione syllogismorum de inesse. Dico autem esse sumēdam illam propositionē de inesse simpliciter: nam per propositionē, quæ de inesse sumitur vt nunc, non erit syllogismus: quia reperibiles sunt termini necessario esendi, & necessario non esēdi. Et hoc inquit {quippe cum nihil forsitan prohibeat interdum, & omni ei quod mouetur hominē inesse, & propterea potest poni de nesse, vt nūc omne quod mouetur est homo, motus aūt cōtingit omni æquo: quia cum illa maiore stat, contingit omnē ęquū moueri, & tamē. cum ĳs stat necessario nullus æquus est homo. Hi igitur sunt termini necessario non esendi. Deinde sumit terminos necessario esēdi, & inquit. {Pręterea etiam sit A animal, B medium sit motus C autē vltimum sit homo: igitur propositiones similiter sese habebunt: & tamē conclusio est necessaria, nō contingēs: qa necessario homo est animal, & propterea præcipit vniuersale ipm̄ de inesse qđ in maiore sumebat esse sumendum de inesse simpliciter. Sed occurrit quæstio apud expositores, vt narrat Auer. quid nam Arist. intelligit ꝑ propositionē de inesse simpliciter. Cui rn̄det albumasar Arist. velle per propositionē de inesse simpliciter illam, quæ est absoluta secundum tria tēpora, vt Cygnus est albus, & Coruus est niger: & id genus, quæ quidē dicitur de inesse simpliciter: quia prædicatū inest omnibus suppositis subiecti, ſm omnia tēpora, & hoc modo valet de inesse, omne quod ambulat mouetur: cōtingit omnē hominē ambulare: igitur de inesse, omnis homo mouetur.

Questio qđ ꝑ propōne de inesse simpliciter. Positio Albuma.

Sed hæc positio stare nō potest: quia tunc ex maiori de inesse, quod correspondet contingēti nato siue apto, & minore de contingēti, non esset conclusio de contingēti: & ita non valeret de inesse, omnis senex est Canus: cōtingit omnē hominē esse Senex: igitur cōtingit omnē hominē canescere: quod nullus dicit. Them. autem & Theo. dixerunt Arist. velle ꝑ propositionē de inesse simpliciter, illā, quæ indifferēter est de necessario inesse, & impossibilis. Sed hęc positio stare non potest: quia talis propositio nō est reperibilis, nō enim dari potest nisi fortasse apud mētem propositio aliqua, quæ simul propositionem necessariam, & impossibilē compræhēdat.

Pō The. & Theo.

Alex. aūt vt narrat Auer. voluit per propositionē de inesse simpliciter illam, quę actu est vera, siue sit secūdū minimū tēpus, siue ſm æquale. Obĳcit aūt Auer. hoc

Pō Alexā.

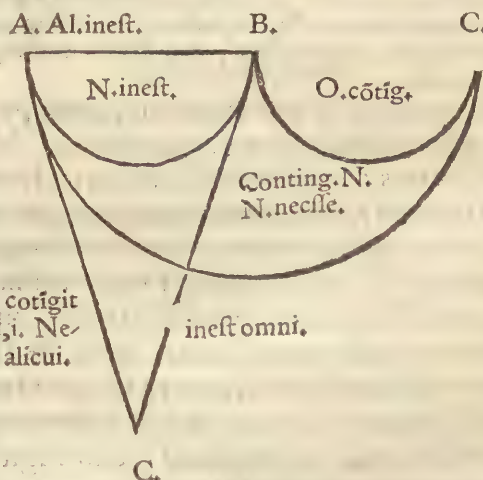
A nō esse verum: quia Arist. ait in tali dispositione esse reperibiles terminos necessario essēdi & non essēdi. Propterea Auer. hanc quæstionē determinat & vul Arist. ꝑ propositionē de inesse simpliciter velle illam, quæ indifferēter est vera pro omnibus tēporibus, vel plurimo tēpore: modo prædicatum insit subiecto omni, & ita velle videtur propositionē eam, in qua prædicatum inest omnibus partibus subiecti pro omnibus tēporibus, vel pro maiori parte tēporum, pro omnibus tēporibus quidē vt in illa omnis color est albus, pro plurimo vero tēpore, vt omnis senes canus est: ambę. n. hæ dici possunt de inesse simpliciter: qua ratione & via solui posūt obiectiones aduersus Aristot. hæc quidē solutio Auer. bona est. Sed solutiones expositorū, quas reprobauit, nos nō legimus in fonte: propterea de veritate illarum sufficiat esse dictum quantum Auer. asserit.

Pō Auer. & propria.

Rursus sit negatiua propositio vniuersalis A B: & sumatur ipsum A nulli B inesse: atque ipsum B omni C contingat inesse. His igitur positis: necesse ipsum A contingere nulli C inesse. Nam si non contingit, & ipsum B ponatur inesse omni C veluti prius dictum est: necesse est ipm A alicui B inesse, fit enim syllogismus per tertiam figuram, at hoc est impossibile. Quare ipsum A contingit nulli C posito enim falso, & non impossibile, impossibile est id quod accidit.

Celarent.

B

Celarēt con iugatio concludens conting. nulli. i. nulli ex necessitate, ostēsione tertię figurę.

C

Secunda regula ex maiore vniuersali negatiua de inesse, & minore vniuersali affirmatiua contingēte: sequitur vniuersalis negatiua contingēs. Inquit {rursus sit negatiua propositio vniuersalis A B propositio: & sumatur ipsum A nulli B inesse: tanquam maior. Atque ipsum B omni C contingat inesse, ĳs igitur positis, necesse est ipsum A contingere nulli C ineē. Probat per oppositum ex opposito cōclusionis pro maiore, & minore in Disamis inferēdo oppositum maioris. Est enim oppositum conclusionis non contingit nullum C eē A, hoc ęquipollet illi, de necessitate quoddam C est A: hoc autē sumatur vt maior, & arguatur, necessario quoddam C est A: & ponatur inesse ꝙ omne C sit B: igitur quoddam B est A: quod est oppositum maioris. Inquit {nam si nō cōtingat, & ipsum B ponatur ineē omni C, vt prius dictū est: necessario sequit, ipm̄ A alicui B: ineē. Fit. n. Syllogismus ꝑ tertiā figurā. At hoc est īpossibile & repugnās maiori: quare ipsum A contingit nulli C, posito. n. falso, & non īpossibili, impossibile est id quod accidit: cōtra præcepta: & ꝑpterea oportet dicere illam fuisse syllogisticam.

Cōm. 136.

D

Hic igitur syllogismus non est de illo contingēte, quod definitum est, sed de illo quod est nulli

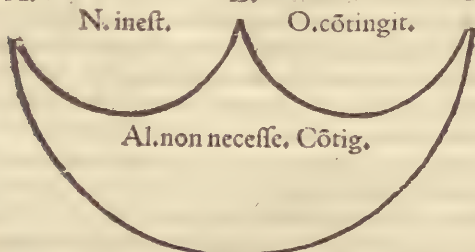
est nulli necessario inesse. Nam hæc est contradictio eius suppositionis, quæ facta est: supponebatur.n.ipsum A alicui C necessario inesse, syllogismus autem per impossibile oppositæ est contradictionis.

Cōm. 137. Declarat nunc qua specie contingentis sit in tali mixtione conclusio contingens, cum probamus regulam ex opposito conclusionis: & vult conclusionem esse contingentem sumendo contingens communiter, prout sequitur ad necessario inesse. Quod probat, quia tali modo ipsum contingens sumitur, quomodo sumitur eius oppositum, sumitur autem ipsum necesse alicui ab aduersario, quod opponitur ad contingens cōmuniter: igitur in mixtura sumptum est contingens communiter. Inquit {hic igitur syllogismus non est de illo contingente, quod definitum est: videlicet de contingente, quod conuertitur ad oppositum, sed de eo quod est, nulli necessario inesse. hoc est communiter dictum: quod se extendit ad necessarium esse vel necessarium non esse. Cuius rationem inquit {nam hæc est contradictio eius suppositionis, quæ facta est, supponebatur.n.ipm A alicui C necessario inesse per ipsum aduersarium, qui negabat coniugationem, syllogismus autem per impossibile est oppositæ contradictionis: & supple tu, opposita contradictio ad necesse aliquid esse, vt dicitur in conclusione: est contingens nō esse, communiter sumptum. Igitur commistio est de cōtingente communiter. Hæc Arist. quo ad expositionem coniugationum. Vnde velle videtur cōclusionem syllogismi contradictionis esse de contingenti communiter, immo est de inesse, vt patet: sed quoniam inesse est contingens communiter, ideo dicitur contingens communiter.

Vide terminos in superiori figura. Præterea etiam per terminos patere potest non esse conclusionem contingentem. Nam sit A Coruus: B autem ratiocinans: C homo, nulli igitur B A inest: ratiocinans nanque non est Coruus: ipsum autem B omni contingit C: omni enim homini contingit inesse ipsum ratiocinari, sed ipsum A necessario nulli C inest, igitur conclusio non est contingens. Sed nec semper est necessaria, sit enim A id, quod mouetur: B autem scientia: & C sit homo: A igitur nulli B inest: B vero omni C contingit: & tamen non erit conclusio necessaria. Quippe cum nō sit necessarium nullum hominem moueri: sed non necesse est aliquem moueri. Patet igitur conclusionem esse eius quod nō necessario inest. Atque termini ipsi sumi possunt melius.

Coruus.	Ratiocinans.	Homo.
Ambulans.	Sedens.	Homo.
Motus.	Scientia.	Homo.
A.	B.	C.

Meliores termini.

Cōm. 138. Secundo idem probat per terminos. Probat enim per terminos non semper sequi cōclusionem necessariam in tali dispositione, nec semper sequi conclusionem contin-

E gentem vt definitum est contingens. Quia reperibiles sunt termini ad vtrunq; genus. Termini quidem necessario non essendi sumantur, Coruus ratiocinans, homo. In his enim terminis sequitur necessario nullum hominem esse Coruum. Termini autem contingenter non essendi sumantur id quod mouetur, sciētia, homo: nam in his sequitur de contingenti conclusio. Quia igitur non semper hoc, non semper illud sequitur: Propterea sequetur semper contingens commune ad hoc & ad illud. Sed quia quis potest obijcere terminis secundo loco positis, quia sumptum est medium scientia in abstracto: cui non competit moueri. Propterea dat licentiam loco illorum eligere alios terminos, verbi causa ambulans, sedēs homo, & vt dixit in conclusione & syllogismo negatiuo, idem potest esse in conclusionem, & syllogismo affirmatiuo. Hæc Aristo. Sed occurrunt aliqui, quia vidētur omnes tales mistiones Sophisticæ, nam cum maior (Dubitatio)

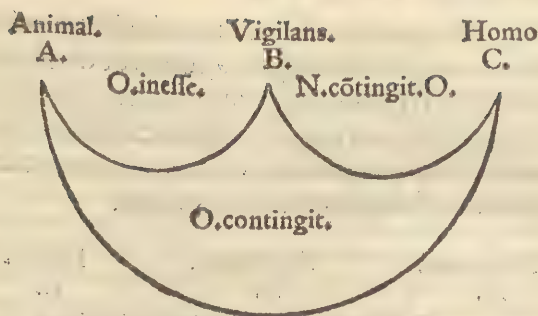
F sit de inesse simpliciter, subiectum illius non sumitur nisi pro præsentibus tantum, & cum minor sit contingens, subiectum & prædicatum videntur ampliari ad existēs & ad possibile, verbi causa cum dico, omne ambulans mouetur: ipsum ambulans accipitur pro eo, quod nunc ambulat: cum autem dicitur, contingit hominem ambulare, potest accipi in hoc sensu, quod omne quod contingit esse hominem, contingit ambulare: vel saltem, quod nunc est homo potest in futurum ambulare, & ita videt fallacia figuræ dictionis in eo quod mutatur modus sumendi medium siue suppositio. Iuniores respondent illud medium ambulans accipi pro omnibus, quæ actu vel habitudine sunt sub ipso, & de omnibus his prædicatum contingit prædicari, eo quia prædicatio non requirit existentiam subiecti, & sic in minore non accipitur amplius. Sed hæc solutio non videtur vera. Quia tunc æque ample staret terminis in propositione de inesse, & in propositione de contingenti. Præterea hæc esset vera, sedens currit: quia ipsum currens ampliatur. (Solutio Iuniorum.) (Confutatio)

G Sorticolæ autem nō imperite dicunt posse terminum in vna & altera æque ample supponere, non autem æque ample verificari. Et ita ambulans in prima supponit pro præsentibus & futuris & preteritis, possibilibus etiam. Tamen prædicatū de ipso non verificatur nisi pro præsenti ambulante: in secunda etiam supponit eodem modo sed non verificatur nisi pro futuro ambulante, modo fallacia figuræ dictionis est quando mutatur suppositio, & non verificatio, siue modus verificandi. Stat enim esse rectum syllogismum, tam & si modus verificandi varietur. Nam dicendo omnis homo est animal, socrates est homo: igitur Socrates est animal. In prima ipsum animal de omni homine verificabatur, & ita homo ample sumitur, in secunda & si supponat eodem modo, præsse verificatur pro Socrate tantum. Et hæc solutio paucis mutatis, est peripatetica, vt in elenchis relinquo videndum esse. Vel dici potest medium terminum accipi æque ample, quoniam contingens non (Solutio Sorticolarum.) (Altera solutio.)

H ampliat prædicatum. Ideo, si in maiore, B sumebatur pro eo quod est, in minore etiam sumitur pro eo quod est pro parte prædicati.

At si negatiuum ad ipsum extremum addatur minus significās cōtingere: & ijs quidem ꝓpositionibus nullus est syllogismus: hæc aūt propositio si cōuertatur secundū contingere erit sane, vt prius est dictū. insit enim ipsum A omni B: ipsum vero B contingat nulli C: hoc quidem pacto si disponātur termini, nihil erit necessarium. Si tamen B C propositio conuertatur: & ipsum B omni C sumatur contingere; Syllogismus fit, veluti prius. nā termini simili modo in positura sese habebunt.

Animal.

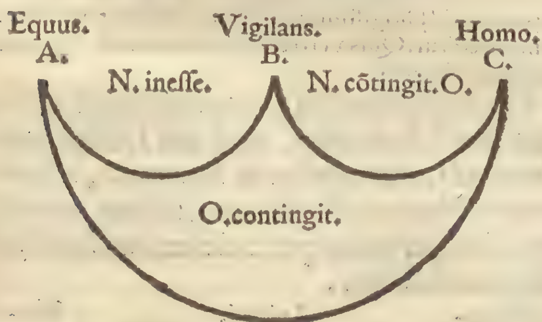

Coniugatio concludens de contingēti per minoris cōuersionem.

Cōm. 139.

His dictis circa vniuersales coniugationes syllogisticas & perfectas, & nunc ad imperfectas & inutiles transit. Primo ad imperfectas: & ponit duas imperfectas prima est ex minore vniuersali negatiua contingente, maiore vero vniuersali affirmatiua de inesse. Nam conuersa minore ad oppositam qualitatem: idem emerget syllogismus qui prius: vnde dicit, at si negatiuum ad ipsum extremum addatur minus significans contingere: ex ijs quidem propositiōibus nullus est syllogismus perfectus aut euidens: hæc autem propositio si conuertatur secundum contingere, hoc est, ad oppositam qualitatē: erit sane syllogismus vt dictum est prius. cuius rei exemplum sumit. Et inquit {insit enī ipsum A omni B in maiore: ipsum vero B contingat nulli C in minore. Hoc quidem pacto si disponantur termini, nihil erit necessarium euidens siue perfectum. Si tamen B C propositio, quæ est minor, conuertatur, & ipsum B omni C sumatur contingere, syllogismus fit veluti prius: nam termini simili modo in positura ac ordine & qualitate ponuntur, vt prius dictū est in modis perfectis: & sic patet syllogismus.

Eodem modo cum ambo interualla negatiua sunt, vt si ipsum A quidem nulli B insit: ipsum autem B significet contingere nulli C, per hęc enim sumpta nihil fit necessarium. Hæc tamen propositio si secundum cōtingere conuertatur, erit syllogismus. Sumatur enim ipsum A nulli B ineē: ipsum vero B cōtingat nulli C: propter hæc quidē nihil necessarium fit. Sed si sumatur ipsum B cōtingere vere inesse omni C, atque A B propositio similiter sese habeat, idem erit rursus syllogismus.

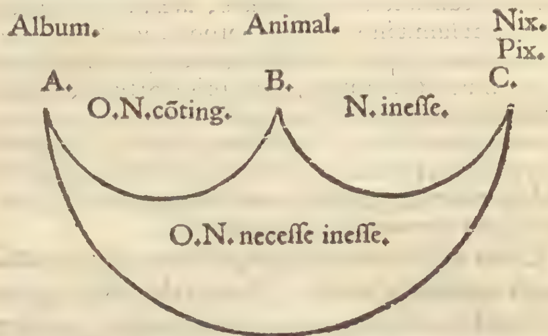

Eadem coniugatio.

Cōm. 140.

Secunda coniugatio est ex maiore vniuersali negatiua de inesse, minore negatiua contingente & vniuersali. Nam conuersa minore ad oppositam qualitatem redditur coniugatio perfecta: vnde dicit {eodem modo cū ambo interualla siue ambæ propositiōes negatiuę sunt: vt si ipsum A quidem nulli B insit: ipsum autem B significat contingere nulli C: per hęc enim sumpta nihil euidēs siue perfectum necessarium fit. Hæc tamen propositio minor si conuertatur ad oppositam qualitatem, erit syllogismus euidens & perfectus. Cuius exemplum sumit, & inquit. {Sumatur enim ipsum A nulli B inesse: ipsum vero B contingat nulli C: per hæc quidem nihil euiden- A ter necessarium fit: sed, si sumatur ipsum B contingere vere inesse omni C: atq; A B propositio similiter sese habeat: } hoc est restat vt prius negatiua: idem erit rursus syllogismus, qui fuit dictus in cōiugationib⁹ pfectis. Hęc est secunda coniugatio vtilis quidem, sed imperfecta.

Sin autem ipsum B ipsi C non inesse ponatur, & non contingere non inesse, non erit syllogismus penitus: siue negatiua: siue affirmatiua sumatur A B propositio. Termini communes necessario essendi, album, animal, nix. Necessario vero non essendi sumatur, album, animal, pix. Perspicuum igitur est cum vniuersales sint termini, atq; altera propositionum de inesse, altera vero de contingenter inesse sumatur. Cum ea propositio de contingenter inesse sumatur quæ versus extremum minus B ponitur, semper conficitur syllogismus, interdum tamen ex ijs met ipsis, interdum conuersa propositione. Quando autē ex hac vtraq;, & quam ob causam, diximus.

Bina inutiles coniugationes.

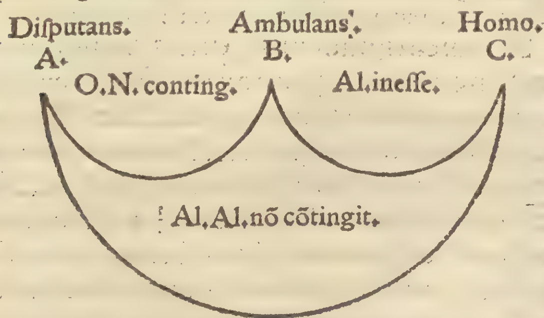
C

Cōm. 141.

Hactenus de coniugationibus imperfectis, vtilibus tamen: nunc de inutilibus assyllogisticisq; penitus. Et ait ex minore de inesse negatiua nullum prorsus confici syllogismum. Vnde dicit: {sin autem ipsum B ipsi C nō inesse ponatur } hoc est si minor sumatur de non inesse: {& non sumatur contingere non inesse: } hoc est & nō sumatur contingens negatiua, sed de inesse negatiua, nō erit syllogismus penitus, siue negatiua, siue affirmatiua sumatur A B propositio, quæ erat maior. Disponit terminos, quibus necessario omni & nulli essendi cōclusio cōcluditur: deinde epilogat, & dicit {perspicuū igitur est cum vniuersales sint termini, atq; altera propositionum de inesse, altera vero de contingenter inesse sumatur: cū ea propositio sumatur de contingenter inesse, quæ versus extremum minus ponitur, semper conficitur syllogismus, interdum tamen ex ijs met ipsis: vt quando ipsa fuerit de contingenter inesse, interdum conuersa ipsa mi- D nore ad oppositum. Quando autem hac vtraque videlicet & maiore & minore existente non conuersa. Et propter quam causam supple syllogismus conficitur, diximus. Conficitur enim vtraque non conuersa: quando maior est contingens & minor de inesse: tunc enim quouis modo maior fuerit, dummodo minor sit de inesse, semper est syllogismus & perfectus. Hæc de vniuersalibus coniugationibus syllogisticis, & assyllogisticis perfectis & imperfectis tradit Aristoteles.

Si autem interuallorum alterum vniuersale, alterum particulare fuerit: cum ad extremum maius quidem vniuersale ponitur, & contingens, siue affirmatiuum, siue negatiuum, ad extremum vero minus particulare affirmatiuum de inesse, syllogismus erit perfectus,

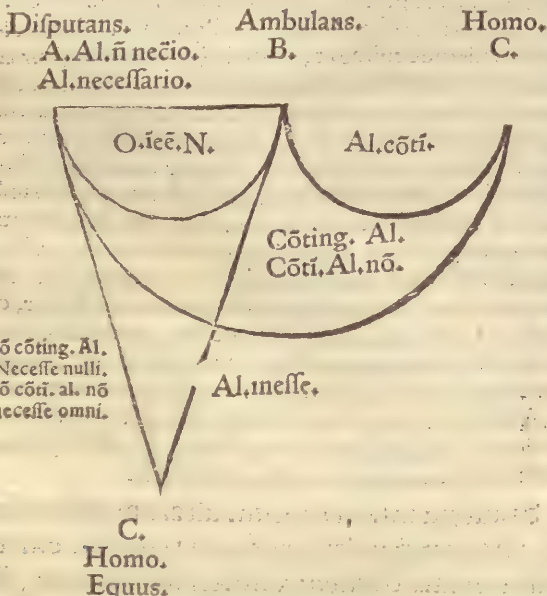
ctus, perinde atque cum vniuersales sint termini. Atque etiam demonstratio est eadem, quæ & prius erat.

Binæ particulares coniugationes concludẽtes de contingẽti per dictũ de omni.

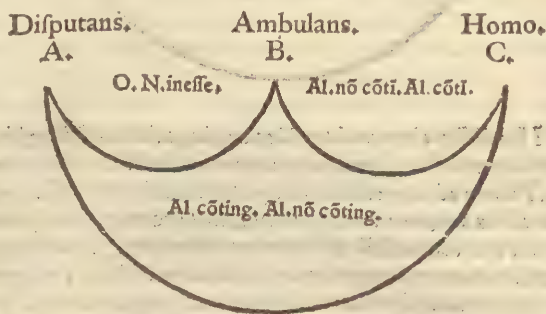
Cõmẽ, 142. Hactenus de vniuersalibus, nunc de particularib9 ponit regulas. Prima est ex maiore vniuersali affirmatiua de contingente, & minore particulari affirmatiua de inesse. Secunda est ex maiore vniuersali negatiua de contingente, minore vero, vt supra, de inesse particulari. Probatur autem ambæ hæ veluti vniuersales per dictum de omni, vel dictum de nullo. Vnde dicit{si autẽ interuallorum alterum vniuersale, alterum particulare fuerit.{Et sumit interualla pro propositionibus.}cum ad extremum maius vniuersale quidem ponitur, & contingens: siue affirmatiuum, iuxta primam regulam, siue negatiuum iuxta secundam regulam: ad extremum vero minus particulare affirmatiuum de inesse, syllogism9 erit perfectus, perinde atq; cum vniuersales sunt termini. Atq; etiam demonstratio eadẽ est, quæ erat & prius per dictum de omni, & dictum de nullo.

Cum vero vniuersale quidem ad extremũ fuerit maius de inesse, & non de contingenter inesse, ad extremum vero minus, particulare & contingens, siue affirmatiua, siue negatiua sumantur vtraque, siue alterum affirmatiuum, & alterum negatiuum, imperfecti erunt syllogismi omnes: licet alij deductione ad impossibile, alij quoque conuersione secundum contingere ostendentur, veluti prius dictum est.

Cõiugationes particulares cõcludẽtes de cõtingenti per impossibile ostensæ.

Erit autem syllogismus, qui (vt dictum est prius,) conuersione ostenditur, cum & vniuersalis propositio ad maius extremum posi- E ta significauerit inesse, aut non inesse: particularis vero, quæ est negatiua, sumatur de cõtingenti, ceu si ipsum A quidem omni B inest vel non inest: ipsum autem B alicui C cõtingat nõ inesse. Nam propositio B C cum cõuertitur secundum cõtingere, fit syllogismus.

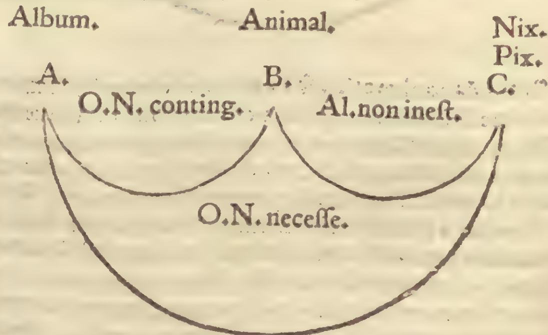

Coniugationes duæ concludẽtes cõtingẽter minoris conuersionẽ.

F

Cõmẽ. Hactenus de coniugationibus particularibus, quæ concludunt contingens secũdum dictam definitionem: nunc de coniugationibus, quæ concludunt contingens commune. Et inquit{cum vero vniuersale quidem ad extremum fuerit maius de inesse: & non de contingenter inesse: ad extremum vero minus particulare, & contingens, siue affirmatiua, siue negatiua sumantur vtraq; extrema, siue interualla, siue alterum affirmatiuum, & alterum negatiuum, imperfecti erũt syllogismi omnes, siue magis ad verbum græcum, syllogismus erit omnino imperfectus, quia non concludit contingens sm definitionem dictam, nec regulari potest per dictum de omni, vel de nullo: sed aut deductione aut conuersione: & hoc subdit{licet alij deductione ad ĩpossibile, vt illi quorum minor est contingens affirmatiua: alij quoq; cõuersione secundum contingere ostendentur, vt illi quorum G minor est negatiua contingens. Veluti prius dictum est in vniuersalibus modis. Exponit autem qui sunt syllogismi qui conuersione ostenduntur, & inquit. Erit autẽ syllogismus qui (vt dictum est prius) conuersione ostenditur, cum & maior propositio vniuersalis ad maius extremum posita significauerit inesse vel non. Particularis autem quæ est negatiua sumatur de contingẽti: ceu si ipsum A quidem omni B, inest vel non inest. Ipsum autem B alicui C contingat non inesse. Nam propositio B C cum conuertitur secundum contingere, fit syllogismus. Et sic patet qui syllogismus ex minore contingente cõuersione ostẽditur. Quis vero deductione: tacuit. Quia manifestum est per se.

Cum autem posita propositio particularis non inesse sumpserit, non erit syllogismus. Termini quidem essendi sumantur, album, animal, Nix: nõ essendi vero, album, animal, H pix. Insuper etiam per indefinitum sumi potest demonstratio.

Coniugationes inutiles.

Cõmẽ. De vtilibus hactenus, & de asyllogisticis nunc proponit; & inquit.{Cum autem posita propositio particularis

cularis non inesse sumpserit, non erit syllogismus. } Probat hoc dando terminos omni & nulli essendi. Et probat hoc ex indefinito, hoc est per vniuersale: nam ad minorem vniuersalem negatiuam nihil, vt dictum est, sequitur in vniuersalibus coniugationibus, igitur nec ad minorem negatiuam particularem. Quicquid enim nõ sequitur ad antecedens, non sequitur ad consequens. Animaduerte vt dictum est iam, vniuersalem propositionem de inesse sese habere, vt indefinitũ respectu particularis de ineẽ illi subalternæ, quatenus particularis illa potest probari ex illa vniuersali: & ex sua subcontraria indifferenter. Hæc enim est falsa, aliquis homo est albus, si nullus homo est albus: & si non aliquis homo est albus & aliquis homo non est albus. Et ita vniuersalis sese habet vt vna causa veritatis illius indefinita, hoc est indifferenter. Hæc diximus satis superius.

Probatio p indefinitum.

Si autem vniuersale ponatur ad extremũ minus, particulare vero ad maius, siue negatiuum, siue affirmatiuum, siue contingens, siue vtrumuis de ineẽ, nullatenus erit syllogismus, nec sic erit syllogismus cum particulares vel indefinitæ sumantur propositiones, siue ipsum contingere sumatur, siue inesse, siue pmutatim, altera contingere, altera ipsum inesse assumat. Demonstratio quidem est eadem, quæ & prius dicta est. Atque termini necessario essendi sumãtur, animal, album, homo, necessario vero non essendi, animal, album, tunica. Quibus patet ad maius extremum: vniuersale si ponatur confici semper syllogismũ, ad minus autem nunquam.

Animal. Album. Homo. Tunicæ.
A. Al.ieẽ. Al.ñ ieẽ. B. O.N.Al nõ cõt. C.
Al.cõ. Al.ñ cõ. O.N.al.al.ñ ieẽ
O.N.necesse.

Inutiliũ coniugationum cõmune exẽplum.

Cõm. 145.

Secunda inutilis est ex maiore particulari quouis modo, & minore vniuersali etiam quouis modo: tertia ex vtrisq; particularibus quouis modo sumptis secundum contingere. Quarta ex vtrisq; indefinitis etiam quouis modo. Quinta ex altera particulari. Altera indefinita quouis modo. His enim quinq; modis nihil penitus cõcluditur, propterea simpliciter assyllogisticæ sunt. Assignat autem terminos omnibus communes vt translatione perspicuum est. Epilogando autem inquit. { Quibus patet ad maius extremum vniuersale si ponatur cõfici semper syllogismũ: & tu intellige sumpta minor ẽm debitã qualitatem: ad minus autem nũquam supple maiore accepta non sub debita quantitate, sed particulari. Hæc Aristoteles. Quæres fortasse primo cur ex minore contingenti coniugatio est imperfecta. Et ex maiore contingente minore de inesse coniugatio est perfecta.

Prima dubitatio.

Indicat Auer. solutionem coniugationem omnem pfectam dici: quę regulari potest per dictum de omni, vel dictum de nullo: quæ vero aut deductione ad imposibile, aut expositione regulatur, omnis talis imperfecta habetur. Quia igitur coniugatio ex minore contingente regulari non potest per dictum de omni, quia minor est

Solutio Auerrois i digresione.

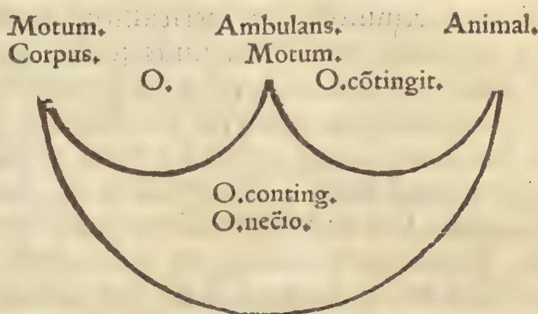
A amplior maiore: nam subiectum maioris pro præsentibus tantum sumitur. Subiectum minoris pro præsentibus & futuris, ideo est impfecta, at probetur deductione. Quoniam imposibile, quod est contradictorium cõclusionis cum altera propositionum destruit præsentia & futura, quæ in altera propositione intelligebatur.

Animaduerte tamen per accidens posse quandoq; regulari pet dictum de omni: quando videlicet prædicatũ maioris competit subiecto & actu & potestate sumpto, vt omne mobile est corpus: contingit omne animal moueri: igitur contingit omne animal esse corpus, cũ enim nihil actu vel potestate sub ipso mobili cõtineatur, quin sub corpore etiam, quia tam quod mouetur, quam omne quod potest moueri est corpus. Propterea videt̃ hæc posse regulari per dictum de omni. Secũdo occurres, quia in mixtione ex minore de contingenti dantur termini in quibus concluditur omni contingere inesse, loquendo de contingenti puro, vt Motum, Ambulans:

Quãdo per accidens potest regulari.

Secunda dubitatio.

B Animal. Quia de inesse omne, Ambulans mouetur: cõtingit omne animal ambulare: igitur cõtingit omne animal moueri: & dantur termini necessario essendi, vt corpus, motum. Animal. Nam de inesse, omne quod mouetur est corpus: contingit, animal omne moueri: & sequitur de necessario omne animal est corpus. Et sic videtur hæc assyllogistica.

Solutio Auerrois.

C Indicat Auerroes solutionem. Et vult ad hoc vt cõiugatio sit assyllogistica etiam necessarium vt dẽtur termini omni & nulli ineẽ necessario. Et ita non sufficit vt dentur termini necessario essendi & contingenter essendi. Causa autem dicta est superius sæpe. Tertio occurres, qualis propositio de inesse debeat esse in mixtione hac, an de inesse, vt nunc. An de inesse simpliciter. Indicat Auer. solutionem & vult propositionem de inesse debere esse de inesse simpliciter. Nam vbi propositio illa sit de inesse vt nunc: possunt sumi termini necessario omni & nulli essendi. Termini necessario essendi. Quãdo minor est contingens. Animal. Motum. Homo. Nõ essendi vero Equus. Motum. Homo. Quando autẽ maior est contingens. Termini essendi Motum. Animal. Ambulans. Non essendi vero Album. Animal. Nigrũ: aut quære terminos melius. Sibi non placent. Sic igitur patet propositionem de inesse in tali mistura semper de

Tertia dubitatio.

Solõ Auer.

D bere esse de inesse simpliciter. Animaduerte tamẽ q; licet propositio de inesse vt nunc non sit vtilis in hac mixtione contingentis & inesse vlla ex parte. Est tamen vtilis in mistura ex vna de inesse simpliciter & altera de inesse vt nunc. Possunt. n. tot coniugationes effici ex, ppositione de inesse simpliciter & illa de inesse vt nunc. Quot ex vna cõtingenter & altera de inesse simpliciter: vt intelligenti patet. Multa alia sumi possunt ex digressione Auer. Quæ accepimus diuersis in locis.

CVm autem altera propositionũ necessario inesse, altera contingere significauerit syllogismus quidem erit, si vt prius termini disponantur.

Cap. xvi. Mixtio necessarii, & contingẽtis in prima figura.

Cõm. 146.

Hactenus de mistione contingentis & inesse in prima figura: nunc de mixtione necessarij & contingentis in eadem

in eadem figura pertractat. Et primo proponit regulam generalissimam omnibus coniugationibus perfectis, & imperfectis, & inquit cum autem altera propositionum necessario inesse, altera contingere significauerit, syllogismus quidem erit, dummodo vt prius in mixtione ipsius inesse & contingentis termini disponantur: hoc est dummodo seruetur debita terminorum dispositio in prima figura, hæc est regula generalis omnibus coniugationibus perfectis & imperfectis.

Atque perfectus, cum ad extremũ minus necessarium collocetur. Eritque conclusio non de inesse, sed cõtingẽs, si affirmatiui termini, siue vniuersales, siue non vniuersales.

cõmẽ.147. Secũda regula generalis quidem omnibus modis perfectis, specialior tamen prima, quia solum modis perfectis competens, est, quam ponit.d.{atque perfectus cum ad extremum minus necessarium collocetur. & supple ad extremum maius ipsum contingere. Eritque conclusio non de inesse, sed contingens, si ambo termini, videlicet maior & minor affirmatiui sint, siue vniuersales, vt in Barbara: siue non vniuersales ambo, sed alter, vt in Darij, hæc est regula communis omnibus perfectis, & vniuersalibus, & particularibus.

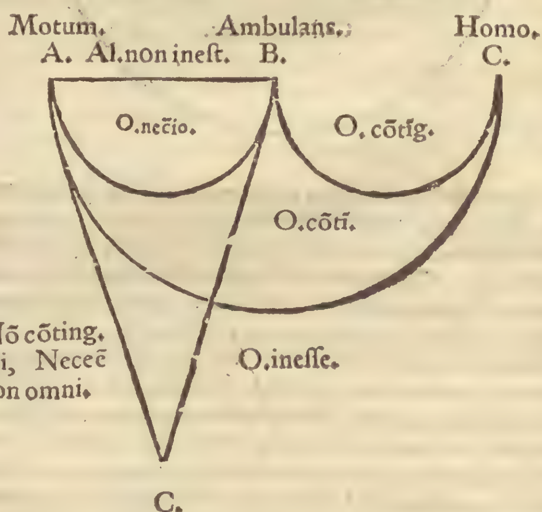
Si vero terminorũ alter fuerit affirmatiuus, alter negatiuus, cum affirmatiuus quidem necessarius fuerit, conclusio erit non de non inesse, sed contingens, cum vero necessarium ipsum fuerit negatiuum, conclusio erit & de cõtingenter non inesse. Et de non inesse, siue vniuersales, siue non vniuersales termini fuerint. Ipsum autem contingens in conclusione eodem modo sumendum est quemadmodum etiam prius.

cõmẽ.148. Hęc de affirmatiuis, nunc de negatiuis duas ponit regulas. Quarum prima est in modis perfectis, & inquit. Si vero terminorum alter fuerit affirmatiuus, alter negatiuus, potest & non potest esse syllogismus. Ideo declarat primo quando potest, & inquit. {Cum affirmatiuus quidem necessarius fuerit, supple tu & minor, conclusio erit non de non inesse, hoc est negatiua de inesse: sed contingens non inesse. Et intellige siue termini sint ambo vniuersales, siue solus maior, hæc est prima coniugatio perfecta. Deinde dat imperfectam, & inquit. {Cum vero necessarium ipsum fuerit negatiuum, & quoniam potest esse à parte maioris & à parte minoris, intellige sic, cum vero necessarium ipsum fuerit negatiuum, & translatum ad extremum maius: contingens vero ad extremum minus, sequitur duplex conclusio, videlicet & de cõtingenter nõ inesse, & de non inesse, siue sequitur conclusio de contingenti communiter dicto siue vniuersales sint ambo termini, siue non vniuersales ambo, sed maior duntaxat. Addit quonammodo ipsum contingere sumptum sit, & inquit { Ipsum autem contingens in conclusione eodem modo sumendum est quẽadmodum etiam prius.}Quia supple tu quando maior est contingens, conclusio erit contingens secundum dictam definitionem. Quando vero minor erit contingẽs conclusio erit contingens cõmuniter accipiendo ipsum contingere, hæc de syllogisticis.

Ipsius vero necessario non esse non erit syllogismus, refert.n.non necesse esse, & necesse non esse. Igitur cum termini affirmatiui sint, conclusionem non confici necessariam perspicuum est.

E Soluit dium. Posset enim Aristoteli occurrere vtrũ ex maiore vniuersali negatiua necessaria, & minore contingente posit sequi conclusio necessaria negatiua, & videtur quòd sic, quia potest sequi conclusio non necessaria, immo semper sequitur conclusio non necessaria, sed non necesse esse videtur idem quod necesse non esse, igitur potest sequi necesse non esse. Respondet Aristoteles ipsius vero necessario non esse non erit syllogismus.} Quasi dicat ex maiore vniuersali negatiua necessaria, & minore contingente, non erit conclusio de necessario non esse, & ad formam Respondet.d. Refert enim non necesse esse, & necesse non esse. nam non necesse esse, valet possibile communiter dictum, necesse non esse, valet impossibile. Quia igitur ex maiore vniuersali negatiua necessaria, & minore contingente, respondit non sequi conclusionem de necessario non esse, sed de non necessario esse. Et posses dicere, an ex maiore necessaria vniuersali & affirmatiua & minore contingẽ-F te, sequatur conclusio de necessario esse. Respondendo per idem concludit {igitur cum termini affirmatiui sint conclusionem non confici necessariam perspicuum est, & sic semper conclusio in tali dispositione est de contingenti pro possibili & communiter dicto. Debes scire, quòd gratia materiæ potest interdum in hac mistione sequi conclusio de necessario esse, vel de necessario non esse, nam sequitur, necessario omne ambulans est corpus: contingit omne animal ambulare: igitur necessario omne animal est corpus. Etiam, necessario nullum prudens est Equus: contingit omnem hominem esse prudens: igitur necessario nullus homo est equus. Sed hoc est gratia materiæ. Ideo non debet poni hoc pro regula, quia haberet instantiam. Sed non habet instantiam, quãdo dicitur sequi conclusionem possibilẽ, quia hoc pacto est communis omnibus. Et his quæ sunt de inesse, & his quæ sunt necessaria. Hæc Aristoteles. Quod gratia materiæ ri possib.

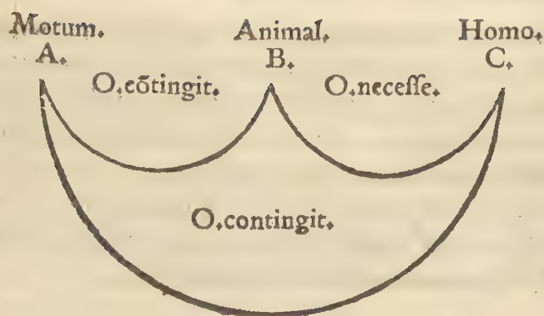
G Insit enim ipsum A omni B necessario: ipsum vero B contingat omni C: erit itaque syllogismus imperfectus concludens ipsum A contingere inesse omni C. Talem vero esse imperfectum ex demonstratione patet: nam eo modo ostenditur, quo etiam prius dictum est.

H Præterea ipsum A contingat omni C: ipsum vero B insit omni C necessario: erit itaque syllogismus concludens non ipsum A inesse omni C, sed contingere inesse: estque non imperfectus, sed perfectus. Perficitur enim immediate per propositiones, quæ a principio sumptæ sunt.

Prima coniugatio cõcludens cõtingẽs, quæ ipossibile tertia figura ostenditur

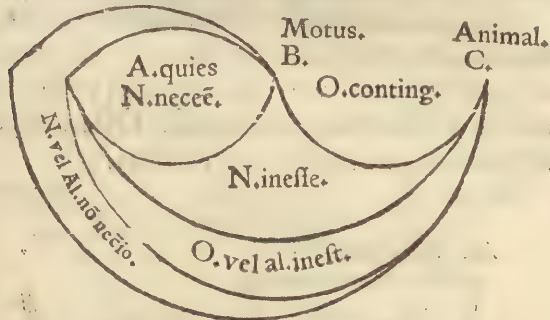
Positis

Coniugatio idem concludens per dictum de omni.

Cōmē.150. Positis regulis nunc exponit illas, & probat. Et inquit. Insit enim ipsum A omni B necessario; ipsum vero B cōingat omni C: erit itaqȝ syllogismus imperfectus, ipsum A contingere inesse omni C. Probat hanc dicens talem vero syllogismum hoc pacto comixtum esse imperfectum, patet ex demonstratione. nam eo modo ostēditur, quo etiam prius dictum est, vtpote sumēdo oppositum conclusionis pro maiore, & minorem inesse positam inferendo oppositum maioris. Hæc de imperfecta. De perfecta vero coniugatione: inquit. {Præterea ipm A cōtingat omni C: ipsum vero B insit omni C necessario: erit itaqȝ syllogismus concludens nō ipsum A inesse omni C, & hoc est concludens non conclusionem de inesse, sed contingere, siue de cōtingenti inesse. Et addit qualis est hæc coniugatio, & inquit. {Estqȝ non imperfectus, sed perfectus. Perficitur enim immediate per propositiones, quæ à principio sunt sumptæ, vt per dictum de omni contentum in ipsa coniugatione. Hæc de cōformibus propositionibus atqȝ affirmatiuis.

Celarent. Si autem non conformes sint propositiones, sit primum propositio negatiua necessaria: atqȝ ipsum A quidem necessario nulli insit B: ipsum vero B contingat omni C: necessario euenit, vt ipsum A nulli C insit. Nam ponatur aut omni, aut alicui inesse: supponebatur aut A nulli B necessario inesse: igitur cum conuertatur negatiua, ipsum B nulli A necessario inerit, ipsum autem A omni vel alicui C ponebatur inesse. Quare nulli vel nō omni C ipsum B continget inesse necessario: at supponebatur omni inesse à principio.

Celarent. cōiugatio cōcludens de inesse, quæ p imposibile in prima figura ostenditur.

Cōm.151. Nunc de difformibus qualitate pertractat. & prima regula est ex maiore vniuersali negatiua necessaria, minore vniuersali contingente, in Celarēt cōclusio est vniuersalis duplex, videlicet de inesse, & de cōtingenti. Primo probat quod sequatur conclusio de inesse per deductionem ad imposibile ex opposito cōclusionis pro minore, & maiore conuersa, inferendo oppositum minoris. Inquit. {Si autem non conformes sint propositiones multiplex potest fieri coniugatio. Sit primum propositio negatiua necessaria, atqȝ ipsum A necessario quidem insit nulli B: ipsum vero B cōtingat omni C: necessa

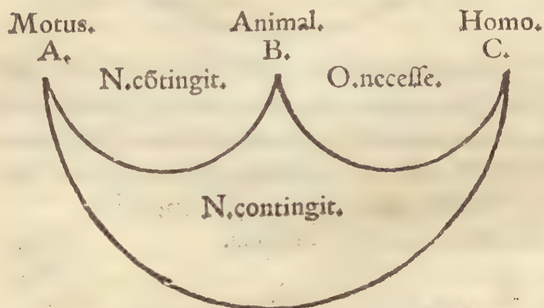
A rio euenit, vt ipsum A nulli C insit in Celarent. Quia si non sequitur hęc conclusio ponatur aut omni, aut alicui C ipsum A inesse. Hoc est ponatur cōtrarium vel contradictorium conclusionis. Supponebatur autem in maiore in tali commistione A nulli B necessario inesse, hæc. n. fuit maior, nullum B necessario est A: igitur cum conuertatur negatiua, ipsum B nulli A necessario inerit. Sumatur igitur hæc conuersio pro maiore, videlicet, necessario nullum A est B: ipsum autem A omni vel alicui C ponebatur, tanquam contradictorium inesse, ex his mixtis videlicet de necessitate, nullū A est B: omne vel aliquod C est A: quare nulli vel non omni C ipsum B continget in esse necessario per mistionem necessarij & inesse. At supponebatur in minore, omni inesse, vel omni contingere inesse à principio, igitur bona coniugatio. Hæc igitur potestas patet.

Patet etiam syllogismum fieri de contingēter non inesse, si & de non inesse sit.

B Prima potestas ad conclusionem de inesse est ostensa, nunc qȝ talis coniugatio potestatē habeat supra conclusionem contingentem, probat dicens {Patet etiam syllogismum fieri de contingenter non inesse, si & de nō inesse sit, quoniam ipsum contingens est altius atqȝ communius ipso ineē, & propterea si ad talem coniugationē sequitur conclusio de inesse, etiam de contingenti sequetur. Hæc Aristoteles. Cōmen.152

Præterea sit affirmatiua propositio necessaria, & A quidem nulli B contingat inesse: B vero necessario insit omni C: syllogismus igitur est perfectus quidem, non tamen de non inesse, sed de contingēter non inesse. Nam propositio hoc pacto à maiore extremo est sumpta, atqȝ ad imposibile duci non potest. si namqȝ ponatur A inesse vlli C: positum est autem ipsum A etiam nulli B contingere inesse: nullum

C propter hæc imposibile emerget.

Coniugatio cōcludēs cōtingens p dictū de nullo.

Secunda coniugatio est ex maiore contingente negatiua, & minore necessaria affirmatiua, ex qua vult sequi D conclusionem de contingenti, & non de inesse. Inquit {Præterea sit affirmatiua ꝓpositio necessaria: & A quidē nulli B cōtingat inesse: B vero necessario insit omni C: syllogismus igitur est perfectus quidem, non tamen de non inesse, sed de contingenter non inesse. nam propositio hoc pacto à maiore extremo est sumpta: & ita potest coniugatio regulari per dictum de nullo. Sed dices, nōne sequitur conclusio de inesse. Videtur qȝ sic, quia ex opposito illius infertur oppositum alterius. Respondet, atqȝ ad imposibile duci nō potest: & sic ex tali mixtione non potest sequi conclusio de inesse, sed de contingenti. Et quod non possit deductione ostendi. Probat dicēs {Si nāqȝ ponatur A inesse vlli C, vt sequēs ad talem cōmixtionē: positū est autē in maiore ipsum A nulli B cōtingere inesse, nullū propter hæc sequitur imposibile. Dico nullū sequi imposibile, quia ex opposito cōclusionis, nec cū maiore, nec cū minore recta vel cōuersa, nec aliquo

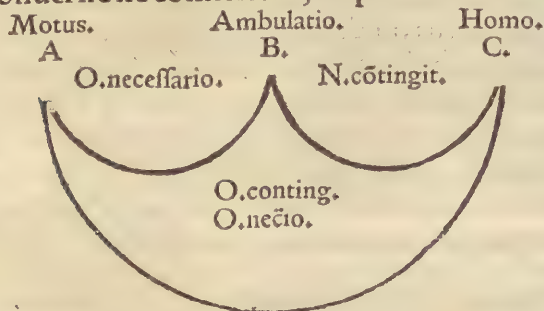
Cōmen.153. Obiectio. Responsio.

aliquo alio modo seq pôt oppositũ alterius. Et, ꝙ nõ cũ maiore, probat: qa ex his, videlicet quoddã C est A, quod est cõclusionis oppositũ, & cõtingit nullũ B esse A, nihil sequit nec in secũda, nec in prima figura. Ambæ.n. sunt ſm rem affirmatiuæ: ideo in secunda figura nullę sunt, nec in prima, qa peccaret cõtra formã. Animaduerte, ꝙ fortasse textus est legẽdus sic, si nãq; ponat A inesse vl li C quod est oppositũ cõclusionis: positũ est autẽ ipsum A etiã nulli B cõtingere ineẽ, cũ hoc modo terminis sumptis, se habeat syllogism⁹, & in secũda figura, nullũ prop ter hoc impossibile sequit. Et sic videtur nõ sequi cõclusio de inesse, qa ex opposito cõclusionis cũ maiore nõ infertur oppositũ minoris: quia syllogismus est in secunda figura: in qua nihil sequit, vt postea dicet. Occurrit quæstio nõ parua: qa videtur ex maiore de cõtingẽte & minore de necessario sequi cõclusionẽ de inesse. Quia in tertia figura videtur ex opposito cõclusionis cũ minore sequi oppositũ maioris, vt in exẽplo dato. Cõcluditur.n. necessario quoddã B est A: modo hæc repugnãt, Contingit nullũ B esse A: quę fuit maior, & necessario quoddã B est A qđ sequit, vt bene cõtingit nullũ B esse A necessario omne C est B: igitur de inesse, nullũ C est A: quia si non, sumo oppositum pro maiore, videlicet quoddã C est A: & addo minorẽ suã, videlicet, necessario omne C ẽ B, sequi tur igit necessario aliquod B est A in tertia figura. Res hæc posterius forsitan per tractabitur.

Dubitatio.

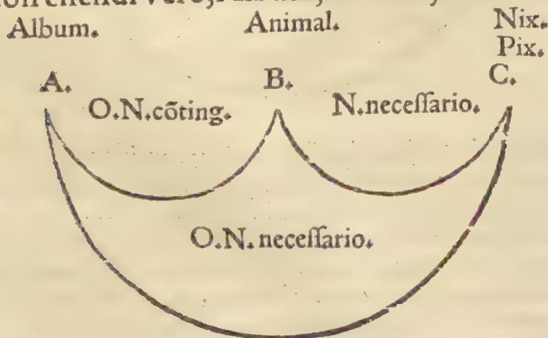
Excusatio responsio.

Si autẽ ad extremũ minus negatio ponat, cũ contingere qdẽ significauerit, syllogismus conuersione conficietur, vt prius dictum est.

Coniugatio cõcludẽs de cõtingenti ꝑ minoris cõuersionem.

Cum autem non contingere, non erit syllogismus: nec cum vtraq; negatiuę fuerint, nisi ad minorem contingẽs adijciatur. Atq; termini hi sunt, essendi quidem album animal nix: non essendi vero, Album, Animal, Pix.

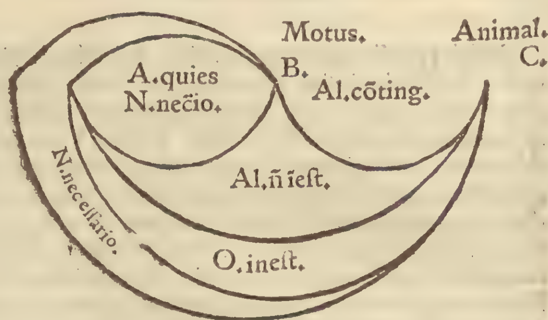

Cõiugationes inutiles.

Cõmẽ.1 ɼ 4. Nũc de imꝑfectis atq; asyllogisticis. Et inqt. {Si aũt ad extremũ minus negatio ponat, cũ cõtingere quidẽ significauerit, syllogismus supple erit, sed imperfectus, qa cõuersione cõficitur vt prius dictũ est ad oppositã qualitatẽ. Cum autem ad minus extremũ nõ cõtingere ponatur: sed necessarium nõ esse, non erit syllogismus, nec cum vtraq; negatiuę fuerint, nisi vt dictum est ad minorem contingens adijciatur, cuius rei probatio patet per terminos, quos ponit. Hæc de vniuersalibus.

Eodem autẽ modo sese habebit & in particularibus syllogismis, nã cũ negatiua sit necessaria, erit & cõclusio de nõ inesse. Vt si A quidẽ nulli B necessario inest: B vero alicui C contingat inesse, necessario euenit, vt ipsum A alicui C non insit. Si.n. omni inest, atq; ipsum A nulli B necessario inest: ipsum etiam B nulli A necessario inerit, Quare si ipsum A omni C inest: ipsum B nulli C contingit necessario inesse, supponebatur alicui contingere.

E

F

Particu... cõiugat... cludens... ting. ... impossi... monstra...

Cõmen... Nũc de particularibus: & prima regula est, ex maiore vniuersali negatiua necessaria, & minore cõtingẽti affirmatiua particulari, cõclusio est de inesse particularis negatiua. Vt si necessario nullũ B est A: & cõtingit aliqđ C esse B: de ineẽ, aliqđ C nõ est A. Probat ex oppsito cõclusionis pro minore, & maiore cõuersa inferẽdo oppositũ minoris hoc pacto de necessitate nullum A est B quæ est maior cõuersa: de inesse, omne C est A: qđ est oppositũ cõclusionis: igit in celarẽt, necessario nullũ C est B: qđ est oppositũ minoris, & sic cõiugatio vtilis est. Inqt. {Eodem autẽ modo sese habebit & in particularibus syll'is, & explicat primã regulã, & inqt. {Nã cũ negatiua sit necessaria.} Supple & maior & vniuersalis, erit duplex, cõclusio. Et de cõtingẽti nõ inesse, & de nõ inesse. Et qđ de nõ inesse, explicat. Si A quidẽ nulli B necessario inest: B vero alicui C cõtingat ineẽ, necessario euenit, vt ipm A alicui C nõ insit. Deducit ꝑ oppositũ, & inqt. {Si enim omni inest, atq; ipm A nulli B necessario inest: tũc per cõuersionẽ in terminis, ipm etiã B nulli A necessario inerit, & sic sumatur hæc pro maiore, videlicet necessario nullũ A est B: quare si ipsum A omni C inest, quod est oppositũ cõclusionis: ipsum B nulli C contingit necessario inesse, at supponebatur alicui contingere. Et sic patet coniugatio.

G

Cum autem particularis affirmatiua necessaria fuerit, quæ in syllogismo est negatiuo, vt B C, aut vniuersalis in affirmatiuo, veluti A B: non erit syllogismus de inesse. Ostensio autẽ est eadem quæ fuit & in prioribus.

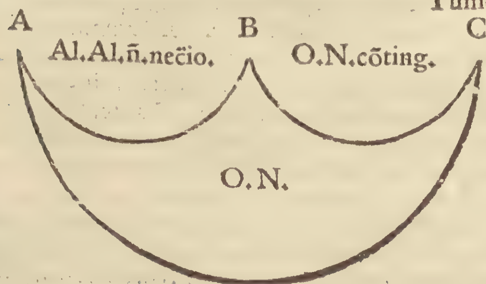
H

Coniug... cõclud... ting. ... ostensa... per imp... bile in ... figura ... stratur.

Cōmē. 156. Secunda cõiugatio est ex minore particulari affirmatiua necessaria, & maiore contingenti vniuersali negatiua. Tertia est, ex maiore vniuersali affirmatiua cõtingenti, & minore necessaria particulari affirmatiua. Ambæ enim hæ perfectæ sunt concludentes particularẽ contingentem. Inquit. {Cum autem particularis affirmatiua necessaria fuerit} hoc est minor: {quæ in syllogismo est negatiuo} hoc est & maior vniuersalis negatiua de cõtingenti. Dico minorem particularem affirmatiuam necessariam, vt B C: aut vniuersalis, in affirmatiuo. Hoc est: & maior vniuersalis affirmatiua de contingenti. Minor vero patriculcaris necessaria affirmatiua. Dico maiorem vniuersalem affirmatiuam contingentem vt AB: non erit syllogismus de inesse, sed de contingenter inesse. Ostẽsio aũt est eadẽ per dictum de omni, vel de nullo, quæ fuit & in prioribus. Hæc de particularibus pfectis.

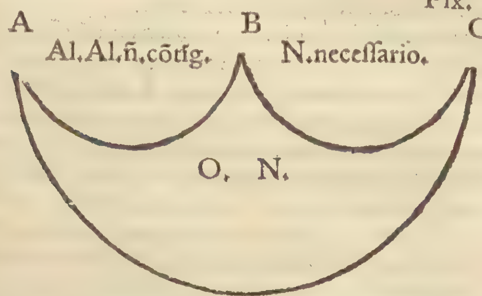
Sin autem vniuersale contingens ad extremum collocetur minus, siue affirmatiuum, siue negatiuum: particulare vero necessariũ ad extremum maius, non erit syllogismus. Termini quidem necessario essendi sumantur, animal album, homo: necessario vero non essendi, animal, album, Tunica.

Inutilis coniugatio.

Cōmē. 157. De asyllogisticis nunc loquitur. Et ait etiam Asyllogisticas coniugationes, quando maior est particularis necessaria, & minor vniuersalis contingens: siue affirmatiua, siue negatiua. Et ostendit per terminos. Et res clara est penitus.

Cum autem necessarium fuerit vniuersale, particulare vero contingens, si negatiuũ quidem sit vniuersale. Essendi quidem termini erunt, animal, album, coruus: non essendi vero, animal, album, Pix.

Secunda inutilis coniugatio.

Cōmē. 158. Secunda asyllogistica erit ex maiore particulari contingente, minore vero vniuersali necessaria & negatiua. Inquit. {Cum autem necessarium fuerit vniuersale} & supple collocatum ad extremum minus, particulare vero contingens, & collocatũ ad extremum maius. Essendi quidẽ termini erunt, animal, album, coruus: non essendi vero, animal, album, pix. Hæc est secunda.

Si autẽ affirmatiuus fuerit, essendi quidem termini erunt, animal, album, Cygnus: non essendi vero, animal, album, Nix.

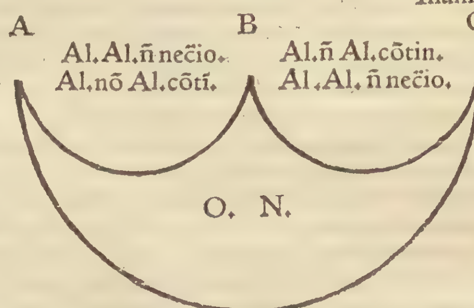
A

Tertia inutilis coniugatio.

Cōmē. 159. Tertia, qñ minor fuerit vniuersalis affirmatiua & necessaria, & maior vt supra particularis cõtingẽs affirmatiua, non erit syllogismus, vt per terminos indicat.

Nec etiam syllogismus erit, si propõnes indefinitæ, aut particulares vtræque sumantur. B Termini quidẽ essendi, cõmunes erũt, animal albũ, Homo: nõ essendi vero, animal, album, inanimatum. Et enim Animal alicui albo, & Album alicui inanimato. Et necessarium est inesse & non contingit inesse. Atq; in contingenti similiter: quare ad omnia vtiles sunt.

Quarta inutilis coniugatio.

C

Cōmē. 160. Quarta asyllogistica est, qñ ambæ propõnes fuerint vel particulares, vel indefinitæ, siue ambæ cõtingẽtes, siue altera cõtingẽs, & altera necessaria, & hoc siue maior cõtingẽs, siue minor, sic enim nunq; erit syll's. Et docuit sumere terminos cões oĩbꝰ his, vt essendi, animal, albũ, homo: nõ essendi aũt, animal, albũ, Inanimatũ. Dubitares forte, quia nõ videnť termini cões. Nõ.n. maior illa, animal albũ, põt esse de inesse necessaria, et necessaria de nõ inesse, siĺr nec illa minor, albũ inanimatũ põt esse necessaria de inesse, & necessaria de nõ inesse. Amplius nõ põt esse necessaria & cõtingẽs: igiť nõ sunt termini cões ad oẽs cõiugationes. Rñdet. Et.n. aĩal alicui albo, & albũ alicui inanimato, & necessariũ est inesse, & nõ cõtingit inesse, idest & necessario nõ inest, necio.n. aĩal albo, inest pro Cygno, & necio nõ inest pro niue. Siĺr Albũ D necio inest inanimato pro niue. Necio nõ inest, ꝓ Pice. Atq; incõtingẽti siĺr, animal.n. cõtingit alicui albo inesse, vt Socrati & alicui nõ inesse, vt Platoni, siĺr albũ alicui inanimato inesse cõtingit, vt Ciceroni, alicui nõ inesse, vt Virgilio: quare ad oĩa vtiles sunt. Debes scire, ꝙ nõnulli asserũt hãc esse necessariã, quoddã albũ est animal pro Cygno, & illa, quoddã albũ non est animal pro niue. At, cum his stat cõtingere quoddã album esse animal, pro eo quod nec est animal, nec albũ, sed simul contingit animal esse & albũ, similiter de illa, quoddã inanimatũ est albũ: est enim necessaria pro niue, & illa, quoddam inanimatũ non est album, pro pice. Cum his tamen stat contingere quoddam inanimatũ esse album, pro eo inanimato, quod nec est, nec est album, sed potest simul album esse & esse inanimatum. Quæ sunt bene dicta.

Dubitatio. Responsio. Nota hæc.

Perspicuum igitur est terminis similiter sese habentibus, tam in his, quæ sunt de inesse,

quam in his quę sunt de necessario, fieri syllogismum & non fieri. Verum, si propositio de non inesse negatiua ponatur, eius conclusionis erit syllogismus, quæ est contingens, si vero negatiua necessaria fuerit, syllogismus profecto erit & conclusionis contingentis, & conclusionis de non inesse. Insuper etiã patet omnes imperfectos syllogismos pfici quoque per dictas figuras.

comme.161. Nunc quasi epilogando concludit differentiam inter modos imperfectos mixturę ipsius inesse, & cõtingẽtis, & ipsius necessarij & cõtingentis. Et vult modos imperfectos in mixtione cõtingentis & inesse non posse nisi super vnam conclusionem, videlicet in illam de contingẽti cõmuniter: in mistione autem necessarij & contingentis posse in duas, in illam de inesse, & in illam de contingenti cõmuniter. Et inquit. {Perspicuum igitur est terminis similiter sese habentibus, tam in ijs quæ sunt de inesse} supple commistio cum contingenti {quam in ijs, quę sunt de necessario commistio cum contingenti, fieri syllogismum quo ad vtiles: & non fieri quo ad inutiles. Addit differentiam. D. verum si propositio de non inesse negatiua ponatur & maior, eius conclusionis erit syllogismus, quæ est contingens, si vero negatiua necessaria fuerit & maior, syllogismus profecto erit & conclusionis contingentis, & conclusionis de nõ inesse: hoc est primum. Deinde infert secundum, & inquit. {Insuper etiam patet omnes imperfectos syllogismos per dictas p fici figuras, vtpote deductione ad impossibile.

Quæstio. MAgna hic emergit quęstio propter quid ex maiore de inesse, & minore de cõtingenti nõ sequitur nisi cõclusio de contingẽti cõmuniter, & ex maiore de necessario, minore de cõtingenti sequitur cõclusio de nõ inesse, & de contingẽti communiter nõ inesse: hæc enim est quæstio non parua. Et propterea arguitur contra hanc regulam multipliciter. primo, quia maior est similitudo illius de inesse ad illam de inesse, quã necessariæ ad illam de inesse: igitur, si maior necessaria potest in conclusionẽ de inesse, multo magis maior de inesse potest in illam de inesse. Secundo, in mistura propositionis de inesse & contingẽtis semper propositio de inesse est de inesse simpliciter: modo talis vim habet necessariæ propositionis: igitur potest in illam de inesse, veluti maior necessaria in illam de inesse. Tertio, ex opposito conclusionis cum minore posita inesse in tali syllogismo potest inferri oppositum maioris per tertiam figuram, vt arguatur, nullum B est A: contingit omne C esse B: igitur de inesse, nullum C est A, nam sequitur, quoddam C est A: hoc enim est oppositum conclusionis: & omne C est B: quia est minor posita inesse, igitur per tertiam figuram, aliquod B est A: quod est oppositum maioris. Quæ difficultas est non parua. Quarto, si ad maiorem necessariam sequitur conclusio de inesse, aut erit de inesse simpliciter, aut de inesse vt nunc: nõ de inesse simpliciter, quia sequitur de inesse vt nunc, veluti per hos terminos, nigrum album, homo: nec de inesse vt nunc, veluti per hos terminos, cęlum, album, homo: igitur hæc mistio nec valet ad inesse simpliciter, nec ad inesse vt nunc, & sic videtur inutilis ad inesse. Quinto, semper conclusio debet assimilari alteri propositionum: at conclusio de inesse, nec maiori, nec minori assimilabitur. Sexto, si sequitur ad maiorẽ necessariam duplex conclusio de inesse & contingens, aut æque primo aut altera prius altera: si æque primo, tunc vnum agens potest in diuersa æque primo: quod est impossibile, si ordine quoddam, non videtur quam prius inferat. Septimo, si maior habet vim ad conclusionem de inesse: igitur ad necessariam. nam accipio conclusionem, quæ sequitur, videlicet nullum C est A: aut igi

E tur sensus est, nullum C est A necessario, & habetur intentum, aut sensus est, nullum C est A contingenter: & cum hæc conuertatur ad oppositam qualitatem, arguo in tertia figura, contingit omne C esse A: contingit omne C esse B: igitur contingit quoddam B esse A: quod est oppositum maioris: & sic ille sensus non potest esse contingẽs, nec datur alius. Octauo, effectus assimilatur causæ proximę: sed minor est causa proxima respectu maioris: igitur debet assimilari minori: & ita debet esse contingens vt minor. Albumasar & Algaçel de quæstione tenẽt talem mistionem esse inutilem penitus tam ad conclusionem de inesse, quam ad conclusionem cõtingentem. moti sunt ratione non parua, quia omnes syllogismi primæ figuræ sunt regulabiles per dictum de omni, vel dictum de nullo, quia in hoc differunt ab illis secundę & tertiæ figuræ, vt dixit Aristot. at, cum eiusmodi syllogismi nõ sint regulabiles per dictum de omni vel de nullo: igitur sunt simpliciter inutiles. Arist. vero & Alexan. & Philoponus & Auerro. arbitrantur tales commistiones syllogisticas esse deductione ad impossibile. Quoties enim ex opposito conclusionis cum altera propositionum infertur oppositum alterius, semper coniugatio est syllogistica, & perfecta quidem, si cum hoc potest regulari per dictum de omni vel de nullo, imperfecta vero, si tantum deductione ostenditur, & sic ratio eorum probat hanc esse imperfectam. Nec est absurdum in prima figura esse coniugationem imperfectam in mistis, quicquid fit in simplicibus. Est autem regularum differentia, vt Aristo. innuit, in negatiuis. nam ex maiore necessaria negatiua, & minori contingenti, vult quòd sequitur duplex conclusio, nõ autem ex negatiua maiore de inesse. Assignauerunt autem causam recẽtiores, cur ex tali commistione maiore necessaria negatiua, & minore contingenti, sequitur conclusio de inesse, & non ex maiori de inesse negatiua: dicentes in maiore negatiua de inesse solam actualem vnionem prædicati ad subiectum tolli, potentialem omitti: hac ratione

G conclusio non potest esse de inesse, notatur enim in maiore actualis remotio prædicati ab ijs, quæ actu sunt sub subiecto, non ab ijs quæ contingunt esse sub eo: ideo in conclusione non fit actualis remotio maioris à minori. quia in minori propositione facta est extensio vsque ad possibilia, sed solum fit remotio potentialis. at cum maior fuerit necessaria negatiua, tunc prædicatum remouetur & actu & potentia ab ijs, quæ sunt sub medio, & sic quauis facta extensione in minore, adhuc ab illis remouetur maior, & ita conclusio erit actu de inesse negatiua, est. n. necessarium fortius in negando quam sit ipsum inesse. Pulchrum esset videre vtrum hæc differentia habeat locum quãdo maior esset affirmatiua, nullus enim expositor tetigit, sed de hoc alibi.

Opinio. Albu. & al.

Positio Ipateti.

Positio iuniorum.

Ad rationes igitur, ad primam dico conclusionem de inesse propositioni de inesse similiorem esse quo ad formam, non autem quo ad virtutem. Ad secunda dici potest propositionem de inesse simpliciter non esse necessariam: quia necessaria est in omni tempore: at de inesse

H simpliciter est, quæ est verà pro maiori parte temporũ: & cuius oppositum potest intelligi esse saltem, vt superius fuit dictum. Ad tertiam dici potest, quòd, quando conclusio de inesse sequitur ad minorem contingentem sumptam sub necessaria, oppositum conclusionis, videlicet omne C est A, repugnat minori contingenti: & propterea, si ponatur inesse, eadem est repugnantia, non autem repugnat quando conclusio de inesse sequitur ad minorem contingentem acceptam sub inesse, vt supra diximus. Ad quartam dici potest semper conclusionem esse de inesse simpliciter. Et ad obiectionem dico maiorem esse falsam: falsa enim est, necessario nullum album est nigrum: quia sensus est, ꝗ nullum album sit nigrum, nec possit esse. Ad quintam patet solutio. Conclusio nanque assimilatur maiori in

virtute,

virtute, & hoc sufficit. Ad sextam dici potest primitate cōmunitatis primæ sequi cōclusionē cōtingētē, pri mitate principalitatis primo sequi cōclusionē de inesse. Ad septimā respōdit Arist. ipsum inesse diuersum esse à necessario et à cōtingēti, licet ad ipm sequatur cōtingēs. Ad octauum patet sol. nam nō vna proppositio est causa, sed ambæ licet maior sit propinquior virtute, & illi assimilatur. Hæc de quæstione licet multa alia dici possūt, Quæ omitto cum sint copiose ab aliis exposita.

A

Cap. xvii. De syllogismis ex vtrisque Contingentibus in secunda figura.

IN secunda vero figura cū vtræq; quidem propositiones de contingenti assumētur, nullus erit syllogismus, siue affirmatiuæ, siue negatiuę siue particulares siue vniuersales ponantur. Cum autem altera de inesse altera de cōtingenti sumit, si affirmatiua de inesse sumpta sit, minime profecto erit syllogismus: si autem negatiua & vniuersalis, semp erit. Eodem autē modo & quādo altera quidem propositionum necessaria, altera de cōtingenti sumatur. Atq; oportet in talibus cōclusionibus ipsum cōtingēs sumere veluti etiā in prioribus.

B

Cōmē. 162.

In præsenti loco prēmittit Arist. tres regulas, quarū prima seruit vniformi generationi syllogismorū de contingēti in secūda figura, secūda seruit mixtioni ex cōtingēti & inesse, tertia seruit mixtioni necessarij & cōtingētis. Prima est ex duabus cōtingētibus in hac figura non erit syllogismus. Secūda est, ex vna de inesse, & altera de cōtingēti, si affirmatiua est de inesse, nō erit syllogismus si negatiua & vniuersalis, bene erit syllogismus. Tertia est, ex vna necessaria, & altera de cōtingēti erit syllogismus si illa necessaria sit vniuersalis negatiua, vbi sit vniuersalis affirmatiua, nō erit syllogismus. Et addit, q; quādo erit syllogismus, & cōclusio de cōtingēti, tale cōtingēs sumetur cōiter, non proprie, vt definitū est. Et causa est, qa facta reductione in primā figurā, remanet maior de inesse vel necessaria & negatiua in celarent vel ferio. Omnes. n. modi secūdæ ad hos reducūtur, & hoc pacto in prima figura cōclusio est cōtingēs cōiter, & non proprie. Debes scire, q; omnis propositio contingēs siue de dicto affirmatiuo, siue negatiuo, semper est simpliciter affirmatiua: quia semper modus remanet affirmatus & propterea ex puris contingentibus nō potest fieri syllogismus in secunda & hoc declarabitur statim.

C

Oēs mōi reducuntur ad celarent vel ferio. Propter quid ex puris contingentibus nō fit sylls. De conuersione cōtingentium.

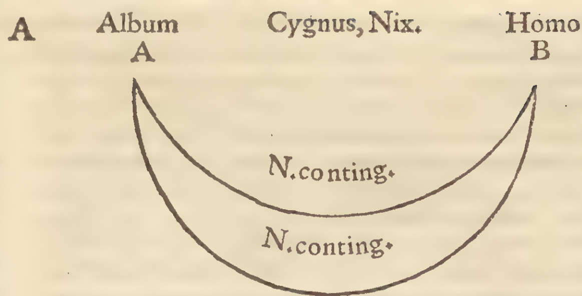
Primum igitur ostendēdum negatiuam de contingenti nō conuerti. Veluti si A cōtingit nulli B, non necesse est & B nulli A cōtingere.

Cōmē. 163.

Qm̄ syllogismi secūdæ figuræ aut cōuersione, aut deductione ad impossibile reducuntur ad syllogismos primæ, vt patuit, ideo ostēsurus, q; neutro horū modorū reduci possunt, aliud principiū facit: ostēdēs primo cōtingētē negatiuā nō posse in terminis conuerti, & hoc proponit. Primū igitur ostēdēdum est negatiuā de cōtingēti non conuerti in terminis, veluti, si A contingit nulli B: non necesse est per cōuersionem in terminis, & B nulli A cōtingere, sic igitur regula hæc est, ꝓpositio contingens vniuersalis negatiua non conuertitur in terminis.

D

Ponatur. n. hoc, & contingant B nulli A inesse. Cum igitur conuertātur affirmationes contingentes negationibus & contrariæ & contraiacentes: & B nulli A inesse contingit: perspicuum est etiam omni A contingere inesse B: at hoc falsum est. Non enim necessario sequitur, si huic omni hoc cōtingit, vt omni huic hoc contingat, quare negatiua non conuertitur.

Negatiua de cōtingenti non conuertitur.

Cōmē. 164.

Regulam ostendit. & primo deductione ad impossibile sic: si valet, contingit nullum B esse A: igitur contingit nullum A esse B: vlterius, si valet, nullum A esse B: igitur contingit omne A esse B, per conuersionem ad oppositam qualitatem. Et si sic, tūc à primo ad vltimum, si cōtingit nullum B esse A: contingit omne A esse B: & cum illa, videlicet contingit nullum B esse A, conuertatur in hanc, omne B esse A per cōuersionē ad oppositum: igitur valet, contingit omne B esse A: & cōtingit omne A esse B: supponit igitur Aristo. in hac deductione sequi, contingit omne B esse A: igitur contingit nullum B esse A, & deinceps facit discursum. Inqt ponatur. n. hoc, videlicet, q; si omne B cōtingat esse A: nullum B contingat esse A & contingat B nulli A inesse. Cum igitur conuertantur affirmationes contingētes negationibus, & cōtrariæ, supple cōtrarijs, & cōtrarietatis, hoc est cōtradictoriæ cōtradictorijs: & B nulli A inesse cōtingit: perspicuū est etiā omni A contingere inesse B: at hoc falsum est, non enim necessario sequit, si huic omni hoc contingit, hoc est, si omni B contingit A, vt omni huic, hoc cōtingat: hoc est, vt omni A contingat B, & sic deductione patet regula. Ex his videt regula Aristotelis probari per hāc maximā, si duæ propositiones cōsequētes nō cōuertunt, nec antes possunt cōuerti, & ita in ꝓposito, cū hæ nō cōuertātur, cōtingit omne B esse A, & cōtingit omne A esse B: igitur nec illę, videlicet, cōtingit nullū B esse A, & cōtingit nullum A esse B: nam illæ ad has sequuntur. Sed occurres qa à pari probabo negatiuas de inesse nō cōuerti in terminis. nā ad illā, nullū B est A, sequitur hæc, quoddā B nō est A, & ad illā, nullum A est B, sequitur hæc, quoddam A non est B, sed hæ duę particulares nō cōuertuntur: igitur nec illæ vniuersales: tenet enim consequentia per maximam Aristotelis. Dici potest Aristotelis maximam esse intelligendam in antecedentibus & cōsequētibus reciproce: qualiter non est in talibus de inesse. Licet. n. sequatur, nullum B est A, igitur quoddā B nō est A: non sequitur econtra, at in cōtingentibus reciproce sequitur. Valet enim contingit omne B esse A: igitur contingit nullū B esse A: & econtra: & in talibus tenet maxima. Vel dici potest, q; Aristoteles supponit q; hæc consequentia valeat, contingit omne B esse A: ergo contingit nullum B esse A: tunc argumētatur, si conuertitur, contingit nullū B esse A: ergo contingit nullum A esse B: tunc per suppositionem sequetur, contingit omne B esse A: ergo contingit omne A esse B: quia à primo ad vltimū valet, contingit omne B esse A: ergo contingit nullum B esse A: vltra, contingit nullum B esse A: ergo per te contingit nullum A esse B. Vltra, sequitur ergo contingit omne A esse B & sic à primo ad vltimum valet, contingit omne B esse A & econtra.

Maxima Aristo.

Dubitatio pulchra.

Solutio.

Præterea prohibet nihil vt ipsum A quidem nulli B contingat: ipsum vero B alicui A necessario non insit. Veluti album quidem omni homini contingit non inesse, quia & inesse contingit. Hominem vero nō est verum dicere quòd contingat nulli albo. Pluribus enim necessario non inest, at necessarium nō est contingens.

Cōmē. 165. Secūdo idem probat per terminos. Vt sit B Homo: et A album. Contingit autē nullum hominē esse album: qa contingit omnem hominē esse album, nō tamē cōtingit nullum album esse hominē. Quia sic contingeret omne album esse hominē. Quod est impossibile de cygno, niue, & margarita, & id genus. Inquit. {Præterea prohibet nihil, vt ipsum A quidem, videlicet album, nulli B cōtingat, videlicet homini: ipm vero B alicui A necessario nō insit, vt niui, cygno, vel margaritę. Veluti album qdem omni homini contingit nō inesse: quia & inesse omni homini cōtingit, omnē.n.hominē cōtingit esse albū. Hominē autē non est verū dicere q cōtingat nulli albo, qa cōtingeret omni albo, modo hoc est impossibile: pluribus.n.necessario nō inest, vt cygno, niui, & id genus: at necessariū non est cōtingens, vt nunc loquimur de cōtingenti. Alter.n.contingens prædicatur de necessario.

Vide in superiori figura. At vero nec ex impossibili ostendetur conuerti. veluti si quispiā arbitretur q sit falsum contingere B nulli A inesse, verum non contingere nulli: hæ enim affirmatio, & negatio sunt, si autem hoc verum est, necessario alicui A inerit B: quare A etiam alicui B inerit. At hoc est impossibile.

Cōmē. 166. Mouet aduersus dictam regulā difficilē quęstionē. Et probat vniuersalē negatiuā contingentē conuerti in terminis, vt si cōtingit nullū B esse A: contingit nullū A esse B: quia, si non sequitur, tunc detur oppositum, erit tūc sequens, non contingit nullum A esse B: sed hoc æquipollet huic, necessario quoddam A est B: igitur, si non contingit nullum A esse B: necessario, quoddam A est B: vltra, necessario quoddam A est B: igitur necessario quoddam B est A sed hoc est impossibile, & ipsi antecedēti repugnans: igitur conuersio bona: quoties enim ex opposito consequētis infertur oppositum antecedentis cōsequentia est bona. Inquit Aristo. {at vero nec ex impossibili ostendetur conuerti: veluti, si quispiam arbitretur vt dictum est per regulam oppositarum, q falsum sit contingere B nulli A inesse: verum non contingere nulli. Hæ.n.affirmatio & negatio sunt oppositæ: quare si non sequitur, contingit nullum A esse B, sequetur non contingit nullum A esse B. si autem hoc verum est, necessario alicui A inerit B per regulam æquipollentiarum: quare A etiā alicui B inerit per conuersionem in parte: at hoc est impossibile antecedenti repugnans: igitur conuersio bona.

Non.n.si non cōtingit B nulli A, necesse est B alicui A inesse, non contingere nanq; nulli bifariam dicitur: vno quidem modo si alicui A necessario inest, alio autem si alicui necessario non inest, nam id, quod necessario alicui A non inest, non vere dicitur omni contingere non inesse. (Falsum est dicere.) Veluti neq; quod alicui necessario inest, omni contingere inesse vere dicitur. Si igitur putauerit quispiam non contingere B omni A inesse, si necessario alicui non inest, falsum profecto sumet: omni enim inest, si fortasse contingit. Sed cum quibusdam necessario insit, propter hoc dicimus, non omni contingere. Quare ei, quod est contingit omni inesse, id opponitur, quod est necessario alicui inest, & necessario alicui non inest. Simili ratione ei, quod est contingere nulli inesse: patet igitur ad hoc modo vt definiuimus in principio contingens & non contingens, non tantum necessario alicui inesse, sed necessario non inesse fore sumendum. at si hoc sumatur, nullum profecto emergit impossibile, quare non fit syllogismus. Ex his igitur quæ dicta sunt negatiuam eiusmodi non conuerti, perspicuum est.

Cōmē. Respondet Aristoteles, q hæc consequentia non valet, non contingit nullum A esse B: igitur necessario aliquod A est B. nam illa propositio, non contingit nullum A esse B, habet duas causas veritatis: verificatur enim indiferēter, si necessario aliquod A est B, & si necessario aliquod A non est B: modo, ab vna propositione habēte plures causas veritatis ad alteram illarum non valet consequentia, sed bene ad illas disiunctiue tentas. Valet enim non contingit nullum A esse B: igitur aut necessario aliquod A est B, aut necessario aliquod A non est B. Inquit {non enim si non contingit B nulli A, necesse est B alicui A inesse: & explanat solutionem. D. non contingere nāque nulli: bifariam dicitur per duas veritatis causas: vno quidem modo, si alicui A necessario inest: alio autem, si alicui A necessario non inest. Hanc responsionem probat per talem syllogismum, quot modis vnum oppositorum interimitur, tot modis alterum verificatur. (Probatio regule.) Sed contingit dupliciter interimitur: quia si necesse alicui, & si necesse non alicui, igitur non contingit dupliciter construitur, videlicet si necesse sit, & si necesse non sit. Inqt {nam id, quod necessario alicui non inest, non vere dicitur omni contingere non inesse, veluti neq; quod alicui necessario inest, omni cōtingere inesse vere dicitur. Tūc ad propositum venit, & inquit {si igitur putauerit quispiam nō cōtingere B omni A inesse: si necessario alicui nō inest tantum falsum profecto sumet: omni.n.inest, si contingit ita esse, q inest, sed cum quibusdam necessario insit, propter hæc dicimus non omni cōtingere. Quare ei, quod est cōtingit omni inesse, id opponitur, quod est necessario alicui inest, & necessario alicui non inest. Et vt diximus in affirmatiua ita exponit in negatiua: & inquit simili ratione ei, quod est cōtingere nulli inesse per duas causas veritatis exponitur: & ideo concludit {patet igitur ad hoc modo, vt definiuimus in principio contingēs & non contingens, non tantum necessario alicui inesse, sed necessario non inesse fore sumendum: at, si hoc sumatur: nullum profecto emergit impossibile: quare non fit syllogismus: demū epilogat. Debes scire causam veritatis propositionis esse illam, qua posita in veritate sequtur propositio, & non econtra: posito.n.q de necessitate aliquod B sit A, sequitur igitur non contingit nullum B esse A: similiter posito necessario aliquod B non esse A: sequitur non contingit nullum B esse A. (Quid causa veritatis propositionis.) Et hæ etiam sunt causæ veritatis illius, videlicet non cōtingit omne B esse A: hæ igitur sunt causæ veritatis, & quasi exponētes. Sorticolæ enī vocāt eiusmodi propositiones exponētes, melius autem peripatetici tales causas veritatis appellant. Et propterea melius tractatus de probationibus terminorum tractatus inscriberetur de causis veritatis propositionis: omnis enim probatio est per notius, aliter esset petitio, non autem oportet causam veritatis esse notiorem propositiōe verificata, modo nulla probatio terminorum est per notius: ideo non recte dicitur probatio, sed verificatio per causas veritatis. hæc obiter dixisse ad sorticolas sat sit. Nam in ludicris probationes terminorum propositionum interpretationes appellauimus.

Hoc autem cum sit demonstratum, sumatur ipsum A nulli B contingere: ipsi vero C omni. ob conuersionem igitur non conficitur syllogismus: nam dictum est talem propositionem non conuerti.

Sumpsit

Cōmē. 168. Sumpsit contingentem de dicto vniuersali negato non conuerti in terminis, nunc probat regulam, quæ erat ex puris contingentibus in secūda figura nullam cō fici ratiocinationem vtilem. Et in probando hanc regulam, probat, ꝙ ex maiore vniuersali negatiua, & minore vniuersali affirmatiua non conficitur syllogismus in Cęsare. Deinde ꝙ nec in Camestres, & ꝑ primo vtitur ratione hac. Hic non potest reduci ad primam figuram, nec conuersione, nec deductione per imposibile: igitur nullus ex tali cōiugatione cōficitur syllogismus. Quod quidem non reducatur conuersione, patet: quia syllogismi secundæ figuræ non reducuntur nisi conuersione negatiuæ propositionis: sed deductum est negatiuam de contingenti non conuerti in terminis, sed solum in parte: veluti affirmatiua sibi correspondens. Igitur nō potest conuersione perfici. Sed occurres dicendo Aristote. insufficientem: quia ipse probauit solum ex vna negatiua, & altera affirmatiua nullum in hac figura confici syllogismum, & non probauit ex ambabus affirmatiuis nullum confici syllogismum. Dici potest quod hoc Aristote. relīquit tanquam notum ex regulis vniuersalibus: quia in regulis vniuersalibus dictum est, & probatum ex affirmatiuis nullum fieri syllogismum in hac figura. {Præterea hoc idem probari potest hac simili ratione, vt patet bene consideranti. Etiam hoc postea per terminos indicabit.

Dubitatio.

Solutio.

Pręterea etiam nec per impossibile. Nam si sumatur ipsum B cōtingere omni C inesse, nullum ob hęc euenit falsum, quippe cum A ipm omni & nulli C contingat inesse.

Cōmē. 169. Quod vero deductione ad imposibile perfici non posit, nunc probat: & vtitur tali ratione ex contrario conclusionis sumpto pro minore, & maiore sumpta vt prius pro maiore concluditur de contingenti nullum C esse A: sic arguendo, contingit nullum B eē A: vt fuit sumptum pro maiore: contingit omne C esse B: quod est oppositum conclusionis: igitur contingit nullum C esse A: modo, hoc non est falsum repugnās minori, quia ipsum A contingit omni & nulli C inesse. Inquit {præterea etiam nec per imposibile} supple perfici potest talis syllogismus: nam, si sumatur pro minore ipsum B contingere omni C: quod est contradictorium conclusionis, sumatur dico cum maiore sumpta eodem loco, vt prius: nullum ob hæc euenit falsum alicui assumptorū repugnās: cuius causam affert & inquit {quippe cum ipsum A omni & nulli C inesse contingat: & sic per dictam deductionem non habetur oppositum minoris. Sed dices propter quid Aristoteles nō vsus est in hac deductione tertia figura: nam ex minore sumpta pro maiore, & opposito siue contrario conclusionis sumpto pro minore in tertia figura, sequitur aliquod B contingere inesse A, hoc pacto, contingit omne C esse A: contingit omne C esse B: igitur contingit quoddam B esse A. Dici potest Aristotelem non vsum esse hac figura, quia nec hoc modo reducitur ad repugnans: hæc enim non repugnant, contingit nullum B esse A, & contingit quoddam B eē A.

Dubō. 1.

Solutio.

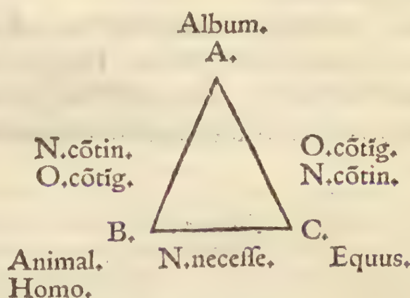
2. Dubō.

Amplius, dices propter quid non sumpsit contradictorium conclusionis, veluti sumpsit contrarium.

Solutio. Dici potest ipsum sumpsisse contrarium & potuisse sumere contradictorium, vt det maiorem euidentiam syllogismo, qui videtur pollentior, si reducitur ad vniuersales, quàm particulares modos. Potuit tamen sumere contradictorium, & minime reducit ad imposibile. Adhuc quæres, cur non sumpsit oppositum conclusionis per negationem præpositam toti. Dicendum, quia vel non sequitur conclusio, si oppositum illud intelligitur pro causa veritatis illius negatiua. Cum ex minore negatiua in prima figura nihil sequatur, vel si sequitur, conclusio erit contingens cōmuniter, vt patet consideranti.

A Omnino insuper si syllogismus aliquis ex ijs est, ipsum fore conclusionis contingentis profecto perspicuum est, propterea quia neutra propositionum de inesse sumpta est, eritqꝫ iste aut affirmatiuus, aut negatiuus. Sed neutro modo est: nam, si affirmatiuus ponatur, per terminos ipsos ostendetur non contingere inesse: sin vero negatiuus, conclusionem non contingentem esse, sed necessariam indicabitur. Sit enim ipsum A quidem album: ipsum autem B sit homo: C sit equus: ipsum igitur A album omni & nulli inesse continget: at ipsum B ipsi C neqꝫ inesse, neqꝫ non inesse cōtingit. Quod quidem nō contingat inesse, ex

B eo patet, quia nullus equ⁹ est homo: quod autem non contingat nō inesse, perspicuū, quia necesse est nullum equum esse hominem: at necessarium non est contingens: nō igitur syllogismus cōficitur.

Inutiles cōiugationes ad ipsum cōting. Termini omni nulli.

C Quod in Cęsare non liceat syllogizari ex puris cōtingentibus, nunc probat per terminos: per quos nec contingens inesse, nec contingens non inesse syllogizatur. Termini sunt album, homo, equus: nā arguēdo in Cęsare cōclusio est necessaria, nullus equus est homo: modo, hæc conclusio non est de contingēti inesse, quia est negatiua, nec est de contingenti nō inesse: quia est necessaria: et necessariū non est contingens vt nūc loquimur de ipso contingenti. Vtitur autem Aristoteles syllogismo hypothetico a destructione cōsequētis ad destructionē antecedentis, & inquit {oīno insuper, si syllogismus aliquis in Cęsare ex ijs puris cōtigētibus est, ipsum fore cōclusionis contingentis perspicuū est: subaudienda est destructio consequētis, vt inferatur ex ijs nullū eē syllogismum: quod est antecedētis destructio. Probat hypotheticā, dicens propterea, quia neutra propōnū de ineē sumpta est: & ita oportet vt cōclusio sit ex ijs, non nisi contingens. Deinde probat distinctionem illā, videlicet ꝙ

Cōmē. 170.

D cōclusio nō sit contingēs, dicēs {eritqꝫ iste aut affirmatiuus: aut negatiuus. Et probat ꝙ neutro modo: & inquit {nā, si affirmatiuus ponatur} supple in cōclusione, per terminos ipsos ostēdetur non contingere inesse, imo ꝙ cōclusio sit negatiua & necessaria. Sin vero ponatur in conclusione negatiuus, per illos met terminos dabit cōclusio non de contingēti, sed de necessario. Et ꝙ ita sit, constituit terminos ipsos, & inquit {sit enī ipsum A quidem album: ipsum B sit homo: C sit equus: quibus constitutis, patet, ꝙ ipsum A albū omni equo, & nulli homini cōtingit in Cęsare syllogizādo: at ipm B neqꝫ inesse, neqꝫ non inesse contingit. Hoc est, ꝙ conclusio nec est contingens affirmatiua, nec contingens negatiua. Et hoc declarat ꝙ quidem nō contingat inesse: hoc est, ꝙ non sit contingēs affirmatiua, ex eo patet, quia nullus equ⁹ est hō, & necessario, & ita cōclusio non potest esse contingens affirmatiua. Quod autem non contingat nō inesse, hoc est, ꝙ

est, quod nec sit contingens negatiua, perspicuum est: quia necesse est nullum equum esse hominē, nō est igitur cōtingens negatiua, quia non est contingens, sed necessaria: at necessariū non est contingens, vt nunc loquimur de contingenti: non igitur syllogismus conficitur in Cesare, qui conclusionem inferat contingentem. Breuiter igitur virtus rationis Aristo. est syllogismum talem esse inutilem, quia non concludit contingētē conclusionem: quia reperibiles sunt termini in quibus syllogism⁹ est cōclusionis necessariæ & negatiuæ. Quæ quia necessaria, non est contingēs: quia vero negatiua, nō est affirmatiua: hæc Aristoteles. Sed occurres: propter quid Aristo. ad ostendendum hanc coniugationem esse inutilem, non dedit terminos in quibus omni, & in quibus nulli. Dici potest, quia contingere omni & nulli non sunt contraria: at ad contingens oportet per cōtrarium instare: quare est necessarium. Secundo occurres: propter quid non dedit terminos in quibus necessario omni & nulli. Potuit enī dare, quia termini necessario omni sunt album, animal, equus: termini autem necessario nulli sunt album, homo, equus. Dici potest, hoc fecisse vtens breuitate. Sufficit enim sibi dare terminos necessario nulli, quia isti ad ostendendam combinationem esse inutilem sufficiunt: vel forte isti non sunt boni, quia minor repugnat maiori.

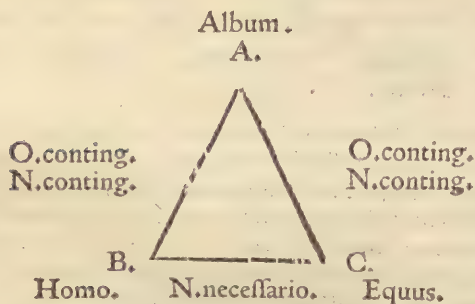
Quæ sit vis rationis.

Vide terminos in superiori figura.

Solutio.

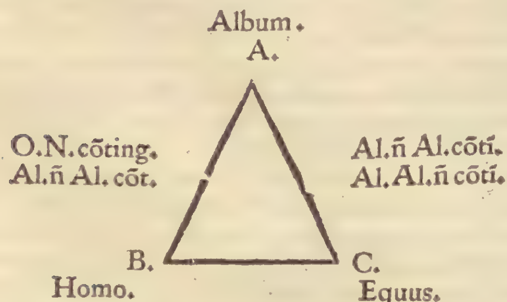
Simili ratione demonstrabitur etiam, si econuerso sumatur negatiua. Insuper etiam si ambæ affirmatiuæ, aut ambæ negatiuæ collocentur, per ipsosmet terminos erit demonstratio.

Inutiles cōiugatiōes vt supra.

Preterea etiam quando alia vniuersalis, alia particularis: aut ambæ particulares, vel indefinitæ, vel quouis modo alio propositiones libeat permutare, semper erit profecto per hos met terminos ostensio. Perspicuum igitur est nullum fore syllogismum, si ambę propositiones de contingenti sumantur.

Cōiugationes inutiles.

Cōm̄.171.

Hactenus, quod in Cesare ex puris contingentibus non licet syllogizare, nunc quod nec in Camestres, probat per eosdem terminos. Et hoc inquit {simili ratione demonstrabitur etiam, si econuerso sumatur negatiua, vt fit in Camestres. Tertio ostendit non posse fieri syllogismum per eosdem terminos ex puris contingentibus,

E si ambæ propositiones sint affirmatiuę, aut si ambæ sint negatiuæ, etiam dato quod sint ambæ vniuersales. Quarto per hos met terminos demonstrat in Baroco vel Festino, vbi vna est vniuersalis, alia particularis, nullum ex puris contingentibus fieri posse syllogismū. Quinto ostendit ex puris contingentibus non posse fieri syllogismum, si ambæ sint particulares, nec si ambæ sint indefinitæ: nec quouis modo alio ī qualitate vel quātitate propositiones collocentur, & semper per hos met terminos. Propterea epilogat, nullum posse in hac figura fieri syllogismum: si ambæ sint de contingenti. Hæc Aristo. Sed dices, cur non probauit Aristo. non posse fieri syllogismum in Camestres, vel festino, vel Baroco ex puris contingentibus: quia non possunt perfici cōuersione: vel deductione ad impossibile, vt probauit de Cesare. Dici potest, quia hoc intelligitur per id quod dixit de primo: amplius hæc probatio per terminos sufficit ad destruendum. Debes scire, quod syllogismus

Dubitatio.

Solutio.

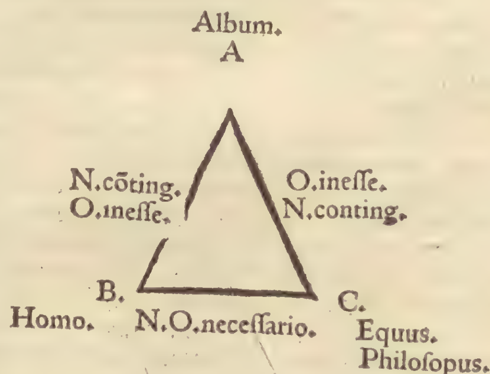
F bonus & vtilis esse potest dupliciter. Aut per se, & gratia formæ, aut per accidens & gratia materiæ. Syllogismus vtilis per se & gratia formæ ijs est, qui est bonus: & quilibet sibi consimilis in forma est bonus ad eādem conclusionem syllogizandam. Et hoc est dicere, quando non dantur termini omni & nulli inessendi. Syllogismus bonus siue vtilis per accidens est, quando non quilibet sibi consimilis in forma est vtilis, quod est dicere, quando dantur termini omni & nulli inessendi. Aristo. igitur probauit ex puris contingentibus nullum vtilem posse confici syllogismum per se ad concludendā conclusionem contingentem: quia non quilibet sibi cōsimilis in forma concludit conclusionem contingentē: quia reperibiles sunt termini, in quibus per similem formam concluditur conclusio non contingens, sed necessaria. Cum quo tamen stat syllogismum ex puris contingentibus esse per accidēs, & gratia materiæ propter terminos aliquando vtilem. Hęc Aristo.

Syll's p[er] se.

Syll's p[er] accidens.

G Atqui si altera propositionum inesse, altera cōtingere significauerit, si affirmatiua inesse significauerit, negatiua vero contingere, nullatenus erit syllogismus siue vniuersaliter, siue particulariter termini sumantur. Eritque ostensio etiam per eosdem terminos.

Cap. xviii. Mixtio contingentis ipsius inesse in secunda figura.

Cæsare & Camestres.

H

In præsenti capite Aristoteles proponit in titulo illius quonammodo liceat syllogizari ex vna de inesse: & altera de contingenti in secunda figura. Et de re hac regulas constituit. Prima est, ex vna de inesse, & altera de contingenti: si illa de inesse fuerit affirmatiua, non licet syllogizare in secunda figura, nec in modis vniuersalibus, nec in modis particularibus. Probat hāc regulam per terminos illos met, quos sumpsit in præcedentibus regulis, vtpote qui sunt, album, homo, equus: per hos enim terminos, non contingens, sed necessaria syllogizaretur conclusio, vt fuit dictū. Potest etiā probari regula p[er] rōnē: quia tales syll'i nec deductiōe, nec cōuersiōe p[er]fici possent p[er] syll'os primæ. Cōuersiōe quidem

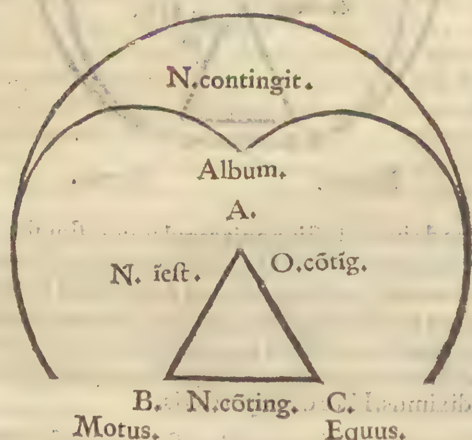
Cōm. 172.

non,

non, quia negatiua de contingenti non conuertitur, deductione vero minime, quia si sumatur maior pro maiore, & contrarium secundum dictum ipsius conclusionis pro minore, quod sequitur, non est repugnãs minori. Et quæ dicit Aristoteles clara sunt omnibus.

Quando vero negatiua inesse significat, affirmatiua vero contingere, syllogismus erit. Sumatur nanque ipsum A quidem nulli B inesse: ipsi autem C omni contingere: si igitur negatiua cõuertatur, ipsum B nulli A inest, ipsum autem A omni C contingit: cõficitur igitur syllogismus per primam figuram concludens ipsum B nulli C contingere.

Cesare concludens con fig. quod equipollet ipsi inesse.

Simili ratione etiam si ad ipsum C negatiua ponatur.

Camestres idem cõcludens.

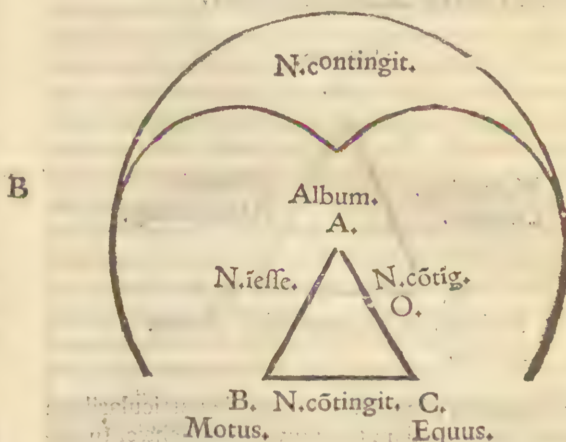

Cõm. 173.

Secunda regula, si illa de inesse sit negatiua, & illa de contingenti sit affirmatiua, erit syllogismus vtilis ad cõclusionem de contingenti. Probat autem hanc per conuersionem. Nam in Cesare conuersa maiore redditur prima figura, in Camestres autem, conuersa maiore, & propositionibus transpositis, sequitur conuersio conclusionis in prima figura, vt per exẽpla patet. Inquit{ quãdo vero negatiua inesse significat, affirmatiua vero contingere, syllogismus erit, modo seruetur debita quantitas. Et primo ponit exemplum in Cesare, & quod dicit patet. Deinde dicit{ simili ratione etiam, si ad ipsum C ponatur negatiua, vt Camestres: reducetur enĩ ad primam per conuersionem minoris & propositionum trãspositionem, vt dictum est.

A At si ambæ quidem negatiuę fuerint, significetque altera ipsarum non inesse, altera cõtingere non inesse: per ea quidem, quæ sumũtur, nihil euenit necessarium, sed, si secundum ipsum contingens propositio conuertatur, syllogismus conficietur cõcludens ipsum B nulli C contingere inesse: veluti diximus pauloante. erit enim rursus prima figura.

B

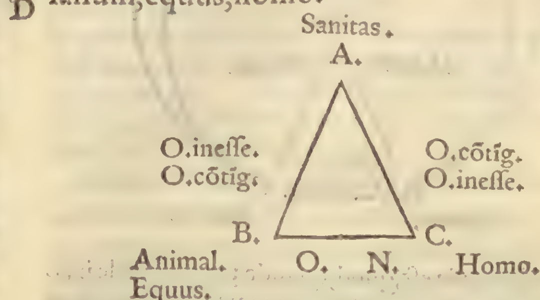

Tertia regula est, si ambæ propositiones negatiuę fuerint, & vna illarum significet non inesse, altera contingere non inesse: per hæc nihil sequitur euidens. Sed, si conuertatur contingens propositio secundum cõtingens siue ad oppositam qualitatem, syllogismus conficitur euidens & concludens ipsum B nulli C contingere inesse, veluti diximus pauloante: nam facta hac reductiõe statim fiet. Secunda per conuersionem in terminis propositionis de inesse & restabit prima figura. Debes scire, quod syllogismus ex ambabus negatiuis, quando altera illarum sit de inesse in secunda figura cõcludens est imperfectus dupliciter: quia eget duplici conuersione: vna qua reducetur ad aliquem syllogismum secundæ figuræ, & alia qua reducetur ad syllogismos primæ. verbi causa. Iste syllogismus, nullum B est A: contingit nullum C eẽ A: igitur contingit nullũ C esse B: eget prima conuersione, qua conuertitur minor ad oppositam qualitatem, vt sit in aliquo modo secundæ, videlicet in Cesare. Hoc autem facto eget secunda conuersione maioris in terminis, vt reducatur ad syllogismos primæ. Igitur est dupliciter imperfectus. Cõm. 174.

C

Sed si ambæ affirmatiuæ sumantur, nõ erit syllogismus. Termini quidem essendi sanum, animal, homo: non essendi autem, sumantur sanum, equus, homo.

D

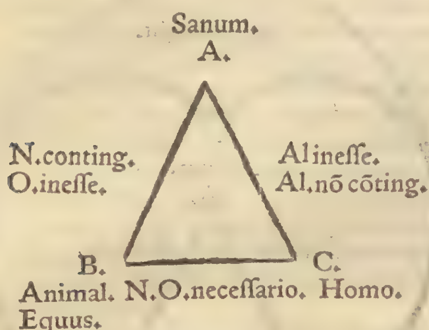
Inutiles cõiugatiões.

Hactenus de vtilibus, & de inutilibus ponit quartam regulam, quod, si ambæ fuerint affirmatiuæ, etiam dato quòd altera sit de inesse, & altera contingens, nihil syllogizatur. Hanc probat, quia sunt reperibiles termini in quibus necessario omni inesse, & necessario nulli inesse concluditur: seruata videlicet consimili for- Cõm. 175.

ma arguendi. Et ponit illos, vt patet in textu. Potest etiam probari hæc regula, vt aliæ sunt probatę: quia nec conuersione, nec deductione possunt perfici syllogismi huiusmodi: hæc de vniuersalibus vtilibus & inutilibus, perfectis & imperfectis.

Simili etiam modo sese habet in particularibus syllogismis. Nam quando affirmatiua quidem de inesse siue vniuersaliter, siue particulariter sumpta sit, nullus erit syllogismus: quod quidem similiter, atq; per eosdem terminos velut antea demonstrabitur.

Festino, & Barocco inutiles particularis cõiugationes.

côm.176.

Hactenus de vniuersalibus, nunc de particularibus: & primo ponit regulam inutilium, quæ est hæc. In mixtione contingentis & inesse in secunda figura & in Festino & Barocco, si affirmatiua est ea propositio quę est de inesse, nullus est syllogismus ad probandum conclusionem de contingenti. Probat hoc per eosdẽ terminos, & potest probari, quia nec conuersione, nec deductione perfici possunt. Inquit{ simili etiam modo sese habet in particularibus syllogisinis: & explicat quomodo, & inquit{nam quãdo affirmatiua quidem de inesse sumpta sit, siue sumatur vniuersaliter, vt Barocco, siue particulariter, vt in Festino: nullus erit syllogismus: cuius causam addit dicens. Quod quidem similiter: atque per eosdem terminos velut antea est demonstratũ. Hæc de inutilibus syllogismis.

Quando autem negatiua fuerit sumpta de inesse, erit syllogismus, quemadmodũ per cõuersionem antea diximus.

Festino, quo modo maioris cõuersione ad primã figurã reducitur.

côm.177.

Secunda regula est, quod, quando propositio de inesse est negatiua, erit syllogismus: quemadmodum per cõuersionem antea diximus. Quo vero ad verba attinet. Debes scire, quòd dixit, quando autem negatiua, & nõ quando negatiue, quia vult regulam esse solum verã de Festino: quia vbi in Barocco minor esset de inesse & negatiua, non esset per conuersionem reducibilis.

E Præterea si ambo interualla negatiua sumantur, atq; vniuersale de non inesse, ex ijs propositionibus quidem non est syllogismus: sed, si contingens conuertatur, veluti antea diximus, erit syllogismus.

Eadem coniugatio: contingẽti conuersione ad primã figuram reducitur.

F

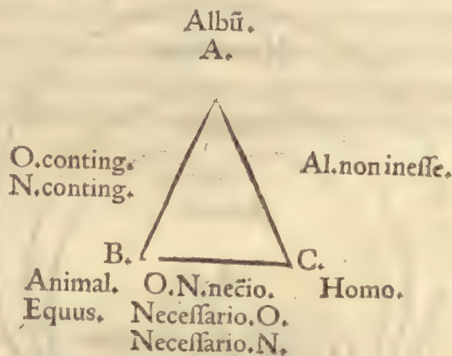

côm.178.

Nunc de imperfectis ponit regulam: qꝫ, si ambo interualla siue propositiones sumantur negatiuæ: si interuallum vniuersale fuerit negatiuum de inesse, ex ijs propositionibus nõ est syllogismus, quia ex puris negatiuis nihil sequitur: sed perficitur per cõuersionem particularis propositionis contingẽtis ad oppositam qualitatem: vt antea diximus. Hæc de imperfectis.

G Sin autem ipsa negatiua sit de inesse, & particulariter sumatur, non erit syllogismus, siue affirmatiua, siue negatiua sit altera propositionum.

Inutilis coniugationum regula.

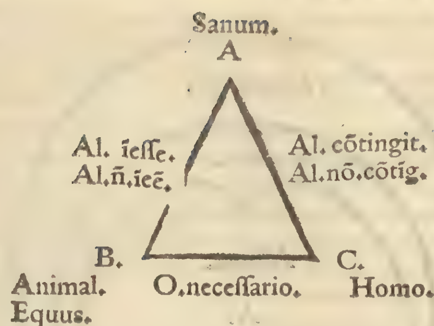

côm.179.

H Quarta regula est, qꝫ ex particulari negatiuã de inesse, & vniuersali siue negatiua, siue affirmatiua de cõtingẽti non est syllogismus ad cõclusionem de cõtingenti. Probari põt, quia nec cõuersione, nec deductione reduci potest. Conuersione quidẽ non, quia particularis negatiua non conuertitur. Deductione vero minime, quia ex maiore pro maiore, & contradictorio conclusionis pro minore, aut nihil sequitur in prima figura, aut non sequitur aliquid repugnans minori, vt patet in exẽplo. Eadem res demonstrari potest per terminos: nam termini necessario essendi sumantur album, animal, homo: necessario vero non essendi sumantur, album, æquus, homo.

Nec cum ambę indefinitæ, aut particulares sumantur siue affirmatiuæ, siue negatiuæ erit syllogismus: nam demõstratio erit eadem atque per eosdem terminos.

Sanum.

Inutiles coniugatiões ex pticularibus siue indefinitis.

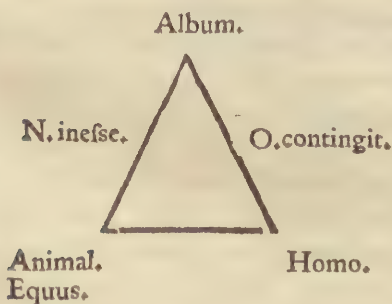
Cõmẽ. 180.

Vltima regula ex vna de inesse, & altera de contingenti cũ ambæ sint indefinitæ, aut particulares non erit syllogismus: siue ambæ sint affirmatiuæ, siue ambæ negatiuę: probat regulam per terminos necessario omni in essendi, & necessario nulli inessendi. Hæc Aristo. de mistione contingentis & inesse in secunda figura. Animaduerte regulam vniuersalem: quam Auer. non semel dedit, ꝙ ea propositio in hac mistione debet esse de inesse, per quam hęc figura à prima descendit: & quia descẽdit per vniuersalem negatiuam: igitur hæc debet esse de inesse ad hoc, vt per conuersionem redeat ad primam figuram, & ad eum modum illius è quo descendebat: igitur regula vniuersalis erit, quoties negatiua & vniuersalis fuerit de inesse, semper combinatio est vtilis per se. nam semper conuersione potest redire in primam figuram, & eum in modum, è quo descendebat.

Regula Auer.

Quæstio cõtra Aristo.

Sed maxima ab expositoribus græcis & latinis mouetur cõtra Arist. quæstio: quia in Cesare ex maiore de inesse, & negatiua, & minore contingente nõ videtur bona combinatio: quia dantur termini necessario essendi, & termini necessario non essendi. Termini necessario essendi album, animal, homo, sequitut enim de inesse, nullum animal est album: contingit omnem hominem esse album: & tamen de necessitate, omnis homo est animal: termini vero necessario non essendi album æquus, homo. Quia de inesse, nullus æquus est albus, contingit omnem hominem esse album: et tamẽ necessario nullus homo est æquus.

Cesare.

Solutio latinorum.

Hæc. n. est difficilis quæstio. Respondent latini ꝙ regula eget duabus limitationibus, vt ꝙ propositio de inesse sit non de inesse vt nunc, & ꝙ conclusio sit de cõtingenti pro possibili: & non pro contingenti proprie. Videtur autem Auer. huic fauere: qui ait ex maiore absoluta negatiua, & minore contingente sequi syllogismum. Patet autem propositionem absolutam ab Auer. esse dictam de inesse simpliciter, inuentam autem de inesse vt nunc. Modo ipse dicit ex vna absoluta negatiua, & altera contingente, & non ex vna inuenta, & altera contingente. Sed hæc expositio non est peripatetica: quia Aristo. dando instantiam debuit seruare consimilem formam: at dũ inutiles cõiugationes ostendit sumpsit propositionem de inesse non simpliciter, sed vt nunc igitur & in vtilibus eodem modo voluit intelligere. Amplius hæc figura descendit à prima: sed in prima propositio de inesse sumpta est pro ea, quæ est de inesse vt nunc, & quandoꝗ pro propositione de inesse simpliciter, modo superius exposito vt patet per Alexan. Auer. & Philoponum. Igitur eodem modo hic sumenda est.

Quæ Auer.

Confutatio.

A

Solutio propria.

Propterea dici pootest conclusionem sequi, si præmisse ponantur: & ita sequitur ex conditione: non autem simpliciter. Differt. n. syllogismus à demonstratione. Conclusio. n. demonstrationis simpliciter sequitur, quia præmissæ sunt simpliciter necessariæ: at conclusio syllogismi sequitur quibusdam positis, id est, si quædam ponantur: & per consequens sequitur ex conditione illa, qua præmissę intelliguntur, & sic conclusio primi debet esse ꝙ contingat nullum hominem esse animal, in eo ꝙ album, nam licet necessario omnis homo sit animal: cõtingit nullum hominem esse animal album, hoc. n. intellige in præmissis: quia, si nullum animal est album, & cõtingit omnem hominem esse album, contingit nullum hominem esse animal vt album est. Eodem modo secunda est intelligenda. Contingit. n. nullum hominem esse ęquum, vt non album, quia licet necessario nullus homo sit æquus, & tamen vt propositiones sumuntur, videlicet, si nullus ęquus est albus, & contingit omnem æquum esse album: contingit nullum hominem esse æquum, vt non album est nec aliquid assumitur in cõclusione: quod non intelligebatur in propositionibus. nam propositiones erant hypotheticæ illatiuæ, hoc est si sumantur: & hoc explicat conditio addita conclusioni, vt dixit Ioannes grammaticus superius. Et per cõsequens conclusio cum sequatur conditionẽ maioris: ideo, si maior est de inesse vt nunc, conclusio debet esse de contingenti vt nunc, hoc est proprie. Si de inesse simpliciter, cõclusio debet esse de possibili simpliciter, hoc est quod sequitur communiter ad inesse, & ad necesse esse. Et ita Aristo. accepit propositionem de inesse, nec determinauit de hac, nec de illa, quia communiter vult esse intelligendam. Hæc solutio potest patere per ea, quæ dixi in mistione necessarij & inesse in prima figura: quæ videas, quia sunt maxime conuenientia his, quæ modo diximus. Animaduerte tamen, ꝙ his non obstãtibus, conclusio fortassis est de contingenti communiter: quia reductione facta ad primam figuram, conclusio erit contingens communiter.

B

C

Cap. xix. Mistio necessarii et cõtingentis in secunda figura.

Atqui, si altera ꝓpositionũ de necessitate inesse, altera cõtingere significauerit: cũ negatiua quidem sit necessaria, erit syllogism⁹ non modo concludens contingere non inesse, sed etiam non inesse: sin autem affirmatiua sit necessaria, syllogismus non erit.

Cõmen. 181.

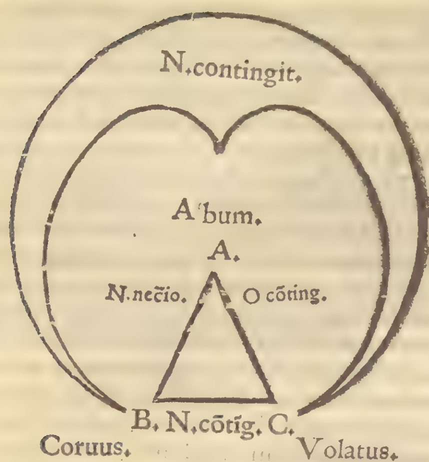
Hactenus de mistione contingentis & ipsius inesse. nunc de mistione contingentis & necessarij vult loqui in eadem figura. Et primo proponit duas generales regulas in hac figura. Secundo multiplicat illas per omnes modos. De primo ponit hanc regulam, in secunda figura ex vna de necessario & altera de contingenti, si illa de necessario est negatiua, licet syllogizare duplicem cõclusionem, videlicet de contingenti negatiuam, & de inesse negatiuam. Secunda regula, si affirmatiua in tali mistione sit necessaria, non sequitur conclusio contingens. Hę sunt regulæ generales.

D

Sumatur ipsum A nulli B quidem inesse de necessitate: atꝗ ipsi C omni contingat: negatiua igitur si conuertetur, ipsum B nulli A quidem inerit necessario: at ipsum A omni C contingebat: fiet profecto syllogismus rursus per figuram primam concludens ipsum B de contingenti nulli C inesse.

N. contingit.

E

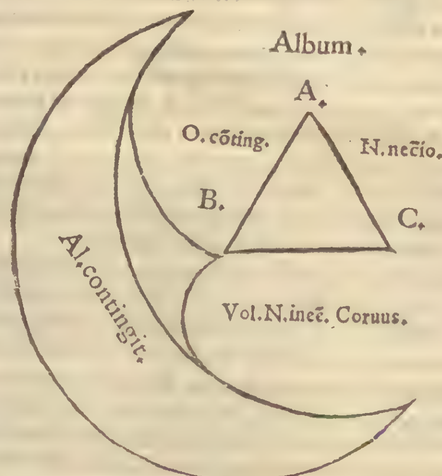
Coniugatio cōcludēs cō tingēs quod æquiualet in esse.

Alia coniugatio cōcludens sicut præcedens.

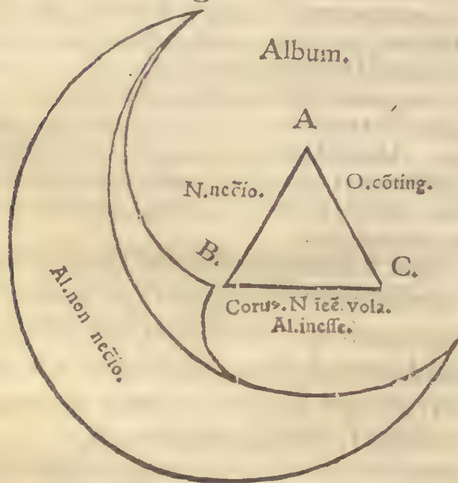
Positis regulis generalibus, nūc multiplicat illas per modos secūdæ figuræ. Et circa hoc seruat ordinē cōsuetū. Primo de vniuersalibus, deinde de pticularibus. Est igit̄ prima regula ex maiore vniuersali negatiua de necessario, & minore vniuersali affirmatiua de cōtingēti, cōcluditur cōclusio de cōtingēti, & etiā cōclusio de inesse ngatiua. Et probat primo ꝙ cōcludat cōclusionē negatiuā de cōtingēti, per hoc, q̄a cōuersa maiore in terminis syllogismus remanet in prima figura, hæc de primo. cōmen 182.

F

Simul insuper patet ipsum B nulli C inesse. Nam sumatur alicui inesse: igitur, si ipm A nulli B contingit inesse: & ipsum B alicui C inest: ipsum A alicui C non continget inesse; at sumebatur omni contingere.

Eiusdem deductio, per īposibile.

Eiusdē per impose ostēsio.

Secūdo nūc probat ꝙ ad dictā mistionē sequit̄ etiā cōclusio negatiua de inesse. Et vtit̄ rōne cōsueta, videlicet, q̄a ex cōtradictorio cōclusionis, ꝓ minore, & maiore pro maiore, sequit̄ cōtradictoriū minoris. Inqt {simul insup ꝓ hāc cōmistionē patet ipm B nulli C inesse: & sic nō mō sequit̄ cōclusio negatiua de cōtingēti, sed de inesse. Et ꝓbat: q̄a si nō sequit̄ illa, videlicet de inesse, nullū C est B: sumat̄ alicui C ipm B inesse: hoc est sumat̄ cōtradictoriū huius, videlicet q̄dā C est B: igit̄ si ipm A nulli B cōtingit inesse, idest igit̄, si de necessitate nullū B est A: accepit. n. cōtingere pro necessario, vt vteret̄ verbo amplo. Et ipsum B alicui C inest: q̄d erat cōtradictoriū cōclusionis. Ipsum A alicui C nō cōtingit inesse, idest ipm A alicui C necessario inerit: q̄d est cōtradictoriū minoris, q̄a sumebat̄ ipm A omi C cōtingere, & sic regula bona, & ita nō tātum cōclusio negatiua de cōtingēti, sed etiam de inesse seqtur. cōmen. 183.

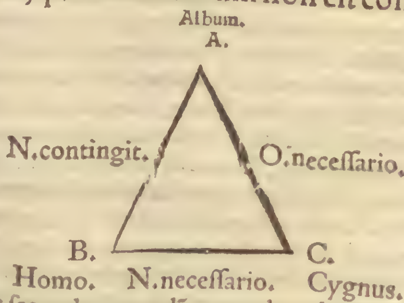
Simili etiam modo demōstrabitur si ad ipsum C negatiua constituatur.

G

Secundus modus est in Camestres, & hoc dicit {simili modo etiam demōstrabitur si ad ipsum C, quod est minor extremitas, constituatur negatiua. Demonstrabitur dico eodem modo, quia conclusio de contingenti per cōuersionem, illa de inesse per deductionem. cōmen. 184.

Rursus sit affirmatiua quidem necessaria, altera autem negatiua, atq; contingens: & ipsum A quidem ipsi B contingat nulli: ipsi vero C insit necessario omni: sic igitur si sese habēt termini, nullus conficitur syllogismus, potest enim ipsum B necessario nulli C ineē. Sit enim ipsum A quidem album: ipsum B sit homo: ipsum C sit cygnus. Patet albū cygno quidē necessario inesse oī; homini vero cōtingere nulli: & hominē nulli cygno necessario ineē. Q̄d igitur hic syllogismus non sit rei contingentis, patet, quia necessarium non est contingēs.

H

Inutilis coniugatio ad contingens.

Nunc secundam regulā generalem de inutilibus multiplicat: & exponit per terminos. Erit enim secunda regula,

gula, quod si affirmatiua sit necessaria, non sequitur contingens. Ratio huius est manifesta, quia non potest reduci conuersione: attamē probat per terminos: quia ī simili forma cum propositionibus stat vna necessaria negatiua, quæ quia est necessaria, non est contingens, vt nūc loquimur. Inquit {rursus sit affirmatiua quidem necessaria, altera autem negatiua & contingens, cuius ponit exemplum & inquit & ipsum A quidem ipsi B quidē cōtingat nulli: ipsi vero C īsit necessario omni: dicit {sic igitur si se habent Termini, vt in Cesare, nullus conficitur syllogismus, probat, quia in simili forma stat cū præmissis conclusio necessaria: igitur non est bona: omnis enim syllogismus per se tenet in omni materia. Inquit {potest.n.ipsum B necessario nulli C inesse: & sumit terminos. D. sit.n.ipsum A quidē album: ipsum B sit homo: ipsum C sit, cygnus tūc his sumptis, patet albū, colori quidē inesse omni, quia omnis cygnus est albus necessario: homini vero contingit nulli: quia contingit nullum hominem esse albū, vbi patet hominem nulli cygno necessario inesse. Inquit {quod igitur hic syllogismus non sit rei contingentis, patet quia cōclusio est necessaria, & necessariū non est contingens, vt modo loquimur. Igitur hęc forma non tenet in omni materia, & sic nō per se est vtilis. Sed occurres quare Aristo. non accepit terminos necessario essendi, & necessario non essendi. nam potuisset sumere, veluti essendi, album, aīal, cygnus: non essendi vero illi, quos sumpsit, videlicet album, hō cygnus. Dici potest Aristo. illos non sumpsisse ob breuitatē, & quia potuit sine illis idem facere. Aut forte non sunt dabiles termini, quia si necessario oīs cygnus est albus: non contingit nullum animal album esse.

Dubitatio.

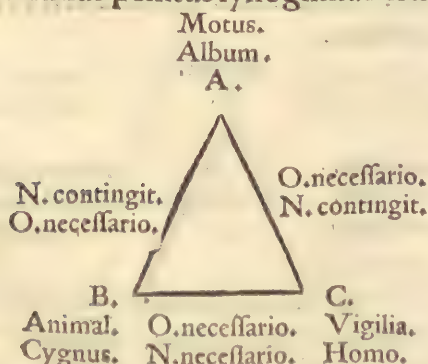
Dubitatio.

Atque nec rei necessariæ. Necessariū nanque aut ex vtrisque, aut ex negatiua necessaria euenit.

cōmē. 186.

Dices forsitan, quod illis positis nō cōtingens, sed necessaria conclusio sequitur. Obijcit huic, & vult. quod licet cū dictis propositionibus stet vna necessaria negatiua, non tamē illa sequitur syllogistice. & huius causam affert: quia conclusio necessaria non sequitur nisi aut ex vtrisque, aut ex negatiua necessaria, vt fuit in præcedentibus declaratum: quare, cum nec vtræque, nec negatiua sit necessaria, nec conclusio sequi potest syllogistice necessaria.

Insuper etiā fieri potest vt his sumptis, ipsum B ipsi C insit, prohibet enim nihil ipsum C sub B esse: atque ipsum A nulli B quidem cōtingere, ipsi vero C necessario inesse. Veluti si C quidē sit vigilia: B autē animal: atque ipsum A motus. nam vigilāti quidem necessario motus inest: atque animali cōtingit nulli. & omne vigilans est animal. Patet igitur nec syllogismum esse eius quod est non inesse, si terminis quidē sic se habentibus, necesse est inesse. Amplius nec oppositarum affirmationum syllogismus est. Quare nullus penitus syllogismus erit.

Cæsare, & cãmestres. Alij syllogismi ide ostēdentes.

A Nunc probat quòd ex affirmatiua necessaria, nec sequitur conclusio de inesse negatiua: & probat per hoc, quia possunt dari termini in quibus conclusio est necessaria affirmatiua, vtpote, motus, animal, vigilans. nam motus nulli animali contingit inesse: & omni vigilanti necessario inest: & tamen necessario omne vigilans est animal, & sic cum tali forma stat sequi vnam necessariam affirmatiuam: igitur non per se sequitur vna de inesse negatiua. Inquit {insuper etiam fieri potest vt his sumptis, ipsum B ipsi C insit & necessario: igitur nec conclusio de non inesse sequitur. Et probat dicens {prohibet enim nihil ipsum C sub B esse, & necessario: & ipsum A nulli B contingere, ipsi vero C necessario inesse. Et sic stat medium comparari ad maiorem extremitatem contingenter, ad minorem vero necessario: & tamen maior comparatur minori necessario. veluti si C quidem sit vigilia, siue vigilans: B autem sit animal: atque ipsum A motus, nam vigilāti quidem necessario motus B inest, saltem sensitiuus, atque animali contingit nulli motum inesse: & tamē de inesse & de necessario inesse, omne vigilans est animal. Et tunc concludit dicens {patet igitur nec syllogismum esse eius quod est non inesse, si terminis quidem sic se habentibus, necesse est inesse, ita nec in tali dispositione sequitur contingens non inesse, nec necessario non inesse, nec non inesse. Et addit, quòd nec oppositarum affirmationum, hoc est earum, quæ illis opponuntur potest esse syllogismus. Patet autem, quod oppositarum affirmationum non erit, quia, si oppositarum affirmationum, tūc, cū sint dati termini necessario nulli essendi, etiam dabuntur termini omni essendi: & sic erūt termini de omni & de nullo necessario essendi. Et ita ad vnam formam syllogismi sequentur duæ oppositæ conclusiones, sed de his postea.

cōmen. 15.

Simili etiam modo ostendetur si ipsa affirmatiua econuerso ponatur.

Vide in superiori figura.

C Secunda regula inutilis est in Camestres, nam si maior sit necessaria, & minor contingens nihil penitus sequitur, non contingens: quia cum talibus propositionibus stat vna necessaria negatiua, non de necessario, quia nulla fuit necessaria: non de inesse negatiua, quia stat necessaria affirmatiua per illos terminos motum, animal, vigilans: nec oppositarum dictionum, videlicet affirmatiuæ & negatiuæ insimul de contingenti. Igitur penitus nihil sequitur. Sed occurres contra illos terminos. Quia non videtur possibile, vt aliquod possit contingēter ineē superiori: & necessario inferiori. Quia oē, quod inest superiori, eodem modo inest inferiori: & sic, si motus contingenter animali inest, non videtur posse inesse necessario vigilanti, cui animal necessario inest. Dici potest hoc posse fieri, quando medium non est essentiale quid, nec per se competens, nec conuersim. Quando enim est accidentale potest superiori comparari contingenter per vnam rationem, & inferiori necessario, D licet non per se.

cōmen. 188.

Dubitatio.

Solutio.

Atqui si conformes sint propositiones, & negatiuæ quidem ambæ, semper fit syllogismus, si propositio contingens conuertatur secundum contingens, vt prius diximus. Sumatur nanque ipsum A quidem de necessitate nulli B inesse: ipsi vero C de contingenti nulli inesse. Si igitur conuertantur propositiones ipsum B necessario nulli A inerit, & A ipsum omni C continget, fit igitur prima figura. Similiter etiam si ad C negatiua constituatur.

Nunc

Coniugationes cõtigentis vł ex negatiuis duabus, vel affirmatiuis & indigẽtes cõuersiõe & p missarũ transpositione.

cõmẽ. 189. Nũc docet regulas, quando ambæ propositiones sunt conformes, videlicet vel ambæ negatiuę, vel ambæ affirmatiuæ. Et primo qñ ambę negatiuę, & dicit, ꝙ ex ambabus negatiuis modo vna sit necessaria, semper sequitur cõclusio cõtingẽs negatiua: qa cõuersa minore ad oppositã qualitatẽ, & maiore in terminis redditur prima figura. Amplius addit secundã regulam: ꝙ si ambæ sint negatiuæ, & necessaria ponatur ad minorẽ: etiam valet per illas duas met conuersiones. Quæ dicit clara sunt.

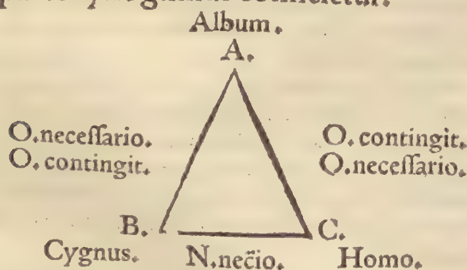
1. Regula.

2. Regula.

Sin autem affirmatiuæ sumantur, similiter non erit syllogismus: quia nec cõclusionis de non inesse, nec de necessario non inesse. Quippe, cum nullã propositionem negatiuam aut de inesse, aut de necessario inesse sumptam esse in syllogismo pateat. Insuper etiam nec esse potest conclusionis de contingenti non inesse nam hoc pacto si termini sese habuerint, ipsum B ipsi C necessario non inerit. Veluti si ipsum A ponat albũ, ipsum B cygnũ: ipsum vero C homo. Præterea nec esse potest oppositarum affirmationum. Cum sit ostensum ipsum B necessario nõ inesse ipsi C: nullatenus igitur hoc pacto syllogismus conficietur.

Al negationum.

Inutiliũ coniugõnum syllogismi.

cõmẽ. 190. Hactenus de conformibus in negatione, nunc de conformibus in affirmatione: de quibus talem ponit regulã: ꝙ si ambę propositiones sint affirmatiuæ: nullus conficitur syllogismus. Non quidẽ ad conclusionẽ negatiuã de inesse vel de necessario, qa nulla est in syllogismo sumpta negatiua, nec de inesse, nec de necessario, igitur nõ potest sequi negatiua. Ex. puris. n. affirmatiuis nunqꝫ sequitur negatiua per regulã generalẽ. Nec autẽ conclusio de cõtingenti non inesse sequi potest, quia dabiles sunt termini necessario nõ essendi, vt albũ, cygnus, homo. In qbus seruata simili forma sequitur necessario nullus homo est cygnus. Et sic nõ põt esse cõtingẽs de nõ inesse, cum necessarium non inesse, nõ sit cõtingẽs non inesse. Dices forte, ꝙ ex illis affirmatiuis sequũtur oppositæ af-

E firmatiuæ, videlicet cõclusio de inesse, vel de necessario inesse, vel de contingenti inesse. Contra obijcit: quia, si tales affirmatiuæ sequuntur, erũt dabiles termini omni necessario essendi, & omni essendi, & omni contingẽter essendi: sed etiã dabanẽ termini necessario nõ essendi, veluti fuerũt albũ, cygnus, hõ: igitur, sequentur affirmationes oppositæ ad illas negationes, simul erunt termini essendi, & non essendi, & per consequens regula nulla, & hoc dicit. Pręterea talis syllogismus ex vtrisqꝫ affirmationibus contingentibus nec etiã potest oppositarũ affirmationum ad dictas negationes: cum sit ostensum ipm B necessario inesse ipsi C: & sic erũt termini omni & nulli necessario essendi, aut breuiter si tales affirmatiuæ sequerẽtur, cum dictum est sequi negatiuam, tunc ad vnã formam syllogismi sequerentur oppositæ: sic igitur nullus est hoc pacto syllogismus. Quo vero ad verba grę ca attinet, debes scire, ꝙ verbum illud oppositarum affirmationũ, legitur græce τῶν ἀντικειμένων φάσεων ἢ ἀποφάσεων. Ad verbum vero latine est, oppositarũ affirmationum vel enuntiationum, ego autem vsus sum in trãslationibus vno verbo: quia idem est, nam apophansis etiam pro sententia vel enuntiatione quandoqꝫ legitur. In alijs vero græcis codicibus verbum Apophaseon nõ legi. Hæc de verbis.

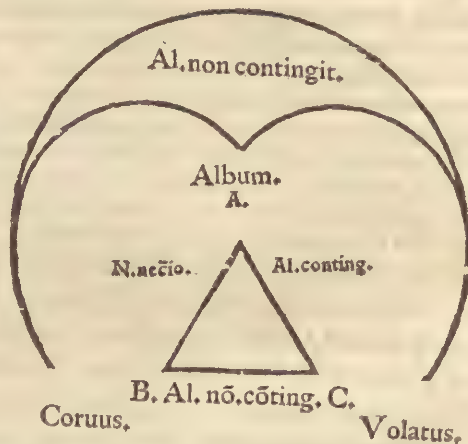
Consideratio verbo.

F

Simili etiam modo se habebit in particularibus syllogismis. Nam cum negatiua fuerit vniuersalis, & necessaria: semper erit syllogismus & contingentis non inesse, & ipsius de non inesse, cuius quidem ostensio est per conuersionem.

G

Prima regula. Festino cõcludens cõtingẽs vt supra.

Cum autẽ affirmatiua fuerit necessaria, nullatenus syllogismus erit. Quippe cum eodem modo demonstrari possit, quo etiam in vniuersalibus est ostensum, & per eosdem termi-
H nos. Insuper etiam nec cum ambæ affirmatiuę sumantur. Et. n. huius ostensio erit vt etiam antea diximus.

Secunda tertia regula. Inutiles coniugõnes eiusdem.

Hactenus

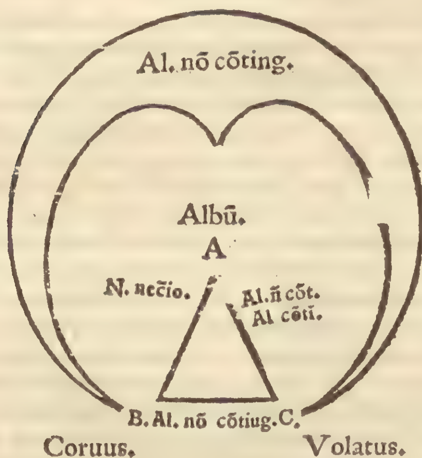
Cōmē. 191. Prima.

Hactenus de vniuersalibus. Nunc de particularibus: de quibus sit prima regula. Cum negatiua propositio sit vniuersalis & necessaria vt in Festino semper erit syllogismus duplicis conclusionis, videlicet cōtingētis nō inesse, & conclusionis de non inesse. Cuius ostensio est conuersione & deductione, vt dictum est in vniuersalibus. Et dixit notanter si negatiua est necessaria & vniuersalis: quia, si negatiua est necessaria et particularis, vt in Barocco nihil sequitur: quia nullo pacto perfici pōt.

Secunda. Secunda regula est, cum affirmatiua sit necessaria, siue vniuersalis, siue particularis sit: nullatenus syllogismus erit. Vt per terminos dictos in vniuersalibus demōstrari potest. Tertia. Tertia regula, cum ambæ sunt affirmatiuę nihil sequitur: vt per eosdēmet terminos ostendi posset. Hæc de particularibus vtilibus & inutilibus.

Cum autem ambæ negatiuæ sunt, modo vniuersalis sit necessaria nō inesse significans, per ea quidem quæ sumpta sunt, syllogismus nō erit necessarius: sed, si propositio cōtingēs conuertatur, secundum contingens, syllogismus erit vt etiam antea.

Coniugatio ad contingens p ambaru propō num conuersionem.

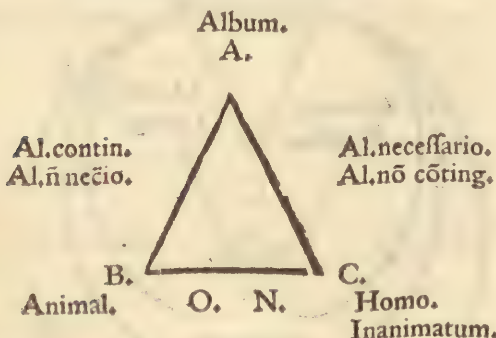

Cōmē. 192.

De particularibus imperfectis talem ponit regulam: quod, si ambæ propositiones sunt negatiuæ, modo vniuersalis sit necessaria per assumpta nihil euenit necessario, sed conuersa particulari contingenti ad oppositam qualitatem, erit reductio ad secūdam figuram: & postea cōuersa vniuersali necessaria in terminis erit reductio in primam, & ita bonus syllogismus. Hæc fuerunt dicta in vniuersalibus.

Sin aūt ambæ aut indefinitæ aut particulares sumantur, nō erit syllogismus. Cuius ostēsio erit eadem, & per eosdem terminos.

Inutilia.

Perspicuum igitur est fieri semper syllogismum si negatiua sumatur vniuersalis & necessaria non solum contingentis non inesse, sed ipsius nō inesse: sed si affirmatiua sumatur ne-

A cessaria, nunq̃. Insuper etiam patet si termini eodem modo sumantur, īmistione contingētis & necessarij & contingentis & inesse, fieri & non fieri syllogismum, Etiam patet omnes syllogismos tales imperfectos esse, eosq; perfici per dictas figuras.

Cōmē. 193.

Regula inutilium est. Si ambæ aut indefinitę, aut particulares sumantur propositiones, hoc enim pacto nihil sequitur, vt per illos met terminos patet: etiam & per rationem generalem. Demum epilogando tria concludit. Primum est, q, si negatiua propositio sumatur vniuersalis & necessaria, semper conficitur syllogismus duplicis conclusionis, videlicet contingentis de nō inesse, & de non inesse: & hoc generatim verum est in vniuersalibus & particularibus commixtionibus. Sed, si affirmatiua sit necessaria, nunquam fieri potest syllogismus, nec in vniuersalibus, nec in particularibus: & sic in Barocco nullo mō fieri pōt vtilis syllogismus. Secundū est, q, si termini eodē mō disponant̄ī mistiōe cōtingētis & ineē, & in mistiōe cōtingētis & necessarii, tot erūt vtiles & inutiles cōbinatiōes in vna, quot in alia: p̄ter hoc, q in mistione cōtingentis & necessarij sequit̄ duplex cōclusio, vt dictum est. Tertium est, omnes tales syllogismos siue in prima, siue in secunda mistione, siue in puris contingentibus esse imperfectos, eosq; perfici reductione ad primam vel conuersione, vel deductiōe, vt visum est. Sunt tamen nonnulli, qui sunt imperfecti in sua figura, & simpliciter, vt illi qui egent conuersione ad oppositam qualitatem, & in terminis. Quo vero ad verba græca attinet, verba illa in mistione contingentis & necessarij & contingentis & inesse, græce non sic leguntur, sed hoc pacto ἔντε τοῖς ἀναγκαίοις, κἀὶ ἐν τοῖς ὑπάρχουσι: hoc est in necessarijs & in ipsis de inesse: sed sumpsit necessariū pro mistione contingentis & necessarij: & ipsum inesse pro mistione contingentis & inesse: & propterea trāstuli clarius. Hæc Aristo. de hac mistione. Multæ dubitationes fieri possunt hic, vt Iuniores tangunt, quæ debent tangi in quæstionibus, quas edemus. Hæc enim satis sunt quo ad textum.

Cap. xx. De syllogismis ex ambabus contingentibus in tertia figura.

In postrema vero figura, & si ambæ sint cōtingentes, & si altera duntaxat, syllogism⁹ erit. Nam & cum ambæ cōtingere significāt, & cum altera contingere, altera inesse significauerit, etiam conclusio erit contingēs. Cum autem altera sumatur necessaria, si hęc sit affirmatiua, nec necessaria, nec de inesse erit cōclusio: sin autem illa necessaria sit negatiua de inesse, erit syllogismus, velut antea etiam diximus. Est autem contingens similiter sumēdū etiam in ijs, quod in conclusionibus.

Cōmē. 194.

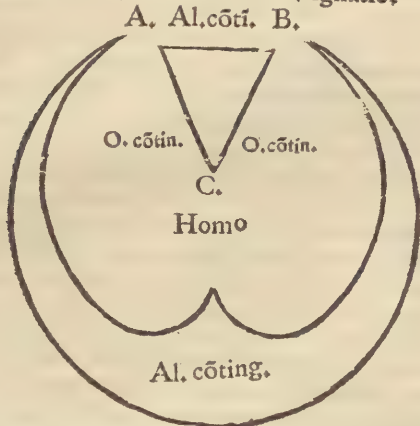
Quia vult tractare generationem syllogismorum in tertia figura ex puris contingentibus, & ex altera de cōtingēti, & altera de ineē, & ex altera de necessario, & altera de contingenti: ideo ponit tres regulas generales deseruientes ijs tribus. Prima est, ex ambabus contingētibus in tertia figura conclusio erit contingens: hæc pro prima generatione syllogismorum. Secunda, ex vna de contingenti & altera de inesse etiam in tertia figura, vt supra conclusio erit contingens. Hęc pro generatione syllogismorum secunda. Tertia ex altera de necessario, & altera de contingenti etiam in tertia figura nō sequitur vna conclusio: sed, cum propositio necessaria est affirmatiua, cōclusio nec erit necessaria, nec de ineē, sed contingens: cum propositio necessaria erit negatiua, cōclusio erit de inesse. Hæc pro tertia syllogismorum generatione. Addit regularum limitationem dicēs {est autē

ipsum

ipsum contingens similiter sumendum etiam in his, hoc est propositionibus syllogismorum: quod in conclusionibus sumitur. Et non in propositionibus pro contingenti communiter, & in conclusionibus pro contingenti proprie: sed vniformiter in præmissis & conclusionibus, & hunc locum ignorant Iuniores, referētes hoc ad proximum capitulum: hæc generatim.

Sint itaq; primum contingentes: atq; ipm A & ipsum B omni C cōtingant inesse: cum igitur affirmatiua in parte conuertatur: si ipsum B omni C contingit, etiam ipsum C alicui B cōtinget. Quare, si ipsum A omni C contingit: & ipsum C alicui B: necesse est ēt vt ipm A alicui B cōtigat: fit.n. hoc pacto rursus figura pria.

Darapti. cō cludens contingens per cōuersionē.

Cōmē. 195. Docet nunc multiplicare primam regulam per modos tertiæ figuræ: & dicit, q ex ambabus vniuersalibus contingentibus sequitur conclusio particularis contingens. Perficitur aūt hæc per cōuersionē minoris in parte: nā illa sic cōuersa, redditur rursus figura prima. Animaduerte tñ, q nūc sumit eosdē terminos, sed non eodē modo: nā A loco maioris extremi: B loco minoris: C loco medij semper sumit: hæc de primo modo.

Insuper etiam si ipsum A quidem nulli C cōtingit inesse: ipsum autem B omni C cōtingit: necesse est etiā ipsum A alicui B contingat nō ineē. Rursus.n. pria erit figura p cōuersionē.

Felapton cō cludens contingens, quę minoris conuersione reducit ad primam.

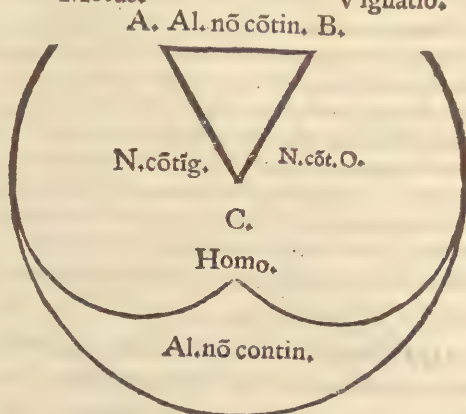

Cōmē. 196. Secundus modus est in Felapton ex ambabus cōtingentibus prima negatiua vniuersali, & secunda affirmatiua vniuersali: ex ijs enim conclusio contingens negatiua particularis syllogizatur. Perficitur autem vt prim⁹ per conuersionem minoris in parte.

Imperfectus in darapti. Sin autem vtræque negatiuæ sumantur, ex ijs quidem quæ sumūtur, nō erit syllogismus: sed, si propositiones conuertantur, erit syllo-

E gimus, vt antea diximus: nam si ipsum A, & ipsum B contingant nulli C inesse: si ipsum contingēs nō inesse trāsmutetur, prima rursus ob cōuersionem redibit figura.

Coniugatio idem concludens, q... barum propositionū ...uersione ...citur.

F

Cōmē. 19... Nūc de imperfectis. Inquit. Quod ex ambabus negatiuis contingentibus vniuersalibus, sequitur in tertia figura contingens particularis negatiua. Probat, quia, si transmutetur contingens, hoc est minor, quæ est contingens vniuersalis negatiua, transmutetur dico duplici cōuersione: primo ad oppositam qualitatē, secundo in parte, redditur, vt prius figura prima ob talem duplicem cōuersionem. Quo vero ad verba attinet, dixit notanter transmutetur: quod græce est μεταληφθῇ quia plus est q̄ conuerti: quasi dicat, si plus vna, conuersione vertatur, tunc reddit prima figura. Solent Iuniores dubitare, vtrum, si maior sit vniuersalis contingens, & affirmatiua, & minor vniuersalis negatiua contingens, sit bona combinatio. Et non debent ambigere, vt recte Albertus submeminit, quia conuersa minore duplici conuersione mox redditur prima figura: igitur hęc combinatio vtilis esse debet: simili modo fieri potest conuertēdo maiorem solum in parte, inferendo conclusionem conuersam, & ita omni ex parte hæc cōbinatio vtilis habetur. Dubitatio. G Solutio.

Si aūt terminorum alius sit vlis, alius pticularis: si termini simili mō sumūtur, vt in syllis de ineē, & erit, & nō erit sylls. Nā cōtingat ipsum A quidē oī C: ipsum vero B insit alicui C: erit, pfecto rursus pria figura, si particularis propō cōuertat. Si.n. ipsum A omni cōtingit: atq; ipsum C alicui B insit: ipsum A nimirū alicui B cōtinget. Insuper etiā si ad B C vniuersale sumat, simili modo syllogismus conficitur.

H

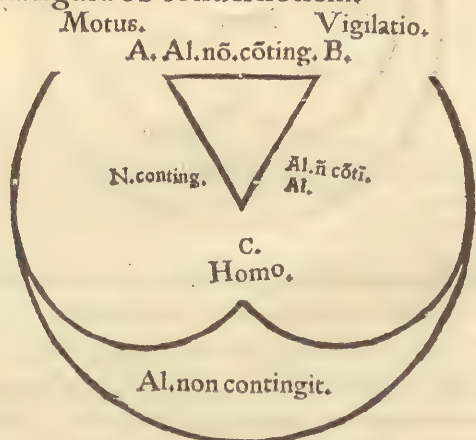
Cōiugatiōnes idem concludentes.

Cõm. 198.

Hactenus de vniuerſalibus, nunc de particularibus, & inquit. {Si autem terminorum alius ſit vniuerſalis, alius particularis, modo ſeruetur debita qualitas, & quãtitas propoſitionum, vt dictum eſt in ſyllogiſmis de ineſſe, in hac diſpoſitione erit ſyllogiſmus: & hoc quo ad vtiles: & nõ erit, & hoc quo ad inutiles:} hoc eſt dicere, in tali diſpoſitione dabuntur cõbinationes vtiles, & cõbinationes inutiles. Et exponit duos affirmatiuos videlicet Datiſi, qui perficitur per conuerſionem minoris, & Diſamis: qui perficitur conuerſione maioris, vt dictum eſt in his de ineſſe. Et quæ dicit, clara ſunt.

Simili etiam ratione, ſi A C quidẽ ſit negatiuum, B C autem affirmatiuum, emerget rurſus prima figura ob conuerſionem.

Feriſon concludens cõtingens negatiuum.

Cõmẽ. 199.

Hactenus de affirmatiuis particularibus, nunc vero de negatiuis. Et primo de perfectis: ait enim in Feriſon fieri ſyllogiſmũ: quia perficitur per conuerſionem minoris, vt dictum eſt de aliĳs: in Broccardo vero nullã vult eſſe coniugationem, quia reduci non poteſt cõuerſione, nec deductione, vt patet. C

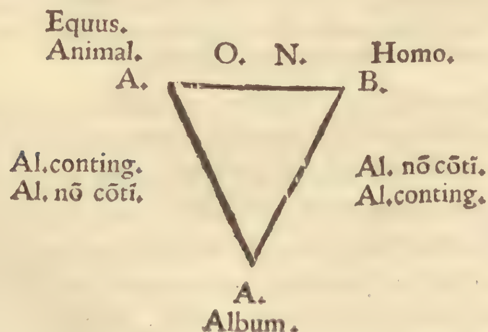
Vide ſuperiorem figuram.

At ſi ambę negatiuę ſumantur: & ſit altera vniuerſalis, & altera particularis: per ipſa qdẽ quæ ſumũtur nõ erit ſyllogiſmus, ſed ſi cõuertãtur erit ſyllogiſmus, veluti antea diximus.

Cõmẽ. 200.

Et de imperfectis nũc. Ait enim {ꝙ, ſi ambæ ſint negatiuę, et eadẽ quãtitate, qua fuerũt priores, ꝑ aſſumpta nõ erit ſyllogiſmus, vt dictũ eſt. Sed, ſi cõuertanť ambæ propoſitiones ad oppoſitã qualitatẽ, vel ſaltem cõuertatur altera: erit ſyllogiſmus in Feriſon, qui poſtea conuerſione minoris reducitur, vt prius.

Sin aũt ambę indefinitę, aut particulares ſumãtur, nõ erit ſyllogiſmus, quia ipſum A omni B: & nulli neceſſe eſt ineẽ. Termini eſſendi ſumantur, animal, homo, album: non eſſendi, equus, homo, albũ. Mediũ aũt ſit album.

Inutiliũ coniugationũ ex particularibus ſiue indefinitis exẽplum.

Cõmẽ. 201.

De inutilibus, regulam ponit vniuerſalem: videlicet, ꝙ ex puris vel indefinitis, vel particularibus in hac generatione, & in hac figura, nihil ſyllogizatur. Quia dantur A termini neceſſario eſſendi, & non eſſendi: hæc de puris tradit Ariſtote. circa quæ literales dubitationes nullæ contingunt.

Cap. xxi. Miſtio contĩgẽtis & ip ſius ineẽ in tertia figura.

SI vero altera propoſitionum ineſſe, altera contingere ſignificat, concluſio quidem non de ineſſe, ſed de contingenti erit, modo termini in ſyllõ ſeſe habeãt vt in prioribus.

Cõmẽ. 202.

Nunc de miſtis ſyllogiſmis ex altera de ineſſe, & altera de contingenti. reſumit autem regulam, quam in proximo capite accepit, & eius limitationem. Regula eſt, ꝙ ex altera propoſitionum de ineſſe, altera de contingenti, concluſio eſt non de ineſſe, ſed de contingenti: hæc eſt regula. Limitatio vero regulę eſt, vt termini ſumantur eodem modo, quo ad quãtitatem, & qualitatẽ, vt in prioribus modis proximi capitis, vt ſtatim ipſe explicabit. Hæc generatim.

Sint itaqꝫ primum affirmatiuæ: & ipſum A
B quidem omni C inſit: ipſum autem B omni C contingat ineſſe, ſi igitur B C conuertatur, prima redibit figura. Eritqꝫ concluſio, ꝙ ipſum A alicui B contingit ineſſe. Nam cum altera propoſitionum contingere ſignificauerit in prima figura, etiam concluſio erit contingẽs. Simili etiam ratione ſi B C propoſitio de ineſſe: A C autem de contingenti ſumatur ineſſe, ſyllogiſmus erit.

Darapti cõiugationes concludẽtes contingens.

Cõmẽ. 203.

Multiplicat regulam: & primo per vniuerſales, deinde per particulares: & multiplicando regulam per vniuerſales, primo multiplicat per affirmatiuos, ſecundo ꝑ negatiuos. Sit igitur prima regula ex maiore de ineſſe vniuerſali affirmatiua, minore de contingẽti etiam vniuerſali affirmatiua, in Darapti concluſio erit contingẽs.
D Probatur, quia conuerſa minore in parte, reddit rurſus prima figura, in qua dictum eſt ꝙ ex altera quauis contingenti ſequitur concluſio contingens: ibi enim dixim⁹ concluſionem eſſe contingentem, quoties maior, vel minor eſt contingens. Secunda regula ex maiore vniuerſali affirmatiua contingenti, & minore vniuerſali affirmatiua de ineſſe, etiam concluſio eſt contingens. Probatur etiam, vt ſupra, quia conuerſa minore in parte, redit iterum prima figura. Hæc de vniuerſalibus modis affirmatiuis. Animaduerte tamen, ꝙ tam in prima quam in ſecunda commixtione concluſio eſt contingens: non autem ſecundum eandem ſpeciem contingentie: nam in prima commixtione concluſio eſt contingens, ſumẽdo contingens pro poſsibili: in ſecunda autem concluſio eſt contingens proprie. Huius cauſa eſt, quia diſpoſitio huius debet regulari pro ratione primæ figuræ, e qua deſcẽdit. Sed, quia dictũ eſt in prima figura, ꝙ ex minore

Quales concluſiones dictæ.

contingenti

contingenti conclusio est possibilis. Et ita etiam dici oportet in reductione: quare in prima commixtione cũ facta reductione, minor remaneat de contingenti, sequitur vt conclusio sit possibilis. At, quia in secunda reductione secundæ mistionis maior remanet cõtingẽs, ideo conclusio in illa est contingens. Sed videtur quod ex minore contingenti sequetur conclusio contingens, & ex maiori contingenti sequatur possibilis. Quia primus modus potest reduci conuersione maioris in parte, & transpositione propositionum inferendo cõuersionem conclusionis: quo pacto maior restabit contingens: igitur illa conclusio est contingens: sed qualis est conclusio syllogismi reducti, talis est syllogismi reducibilis. Igitur sylls primæ cõmistionis erit conclusionis contingentis. Simili modo argui potest de secundo: nam potest conuerti maior contingens: & transponi propositiones vt supra, vbi remanebit minor contingens. Modo arguitur qualis conclusio est syllogismi reducti, talis est reducibilis syllogismi: sed reducti conclusio est possibilis: igitur & reducibilis: igitur in secunda commistione sequetur conclusio contingens proprie. Nec valet dici, vt alias dixi, quod per varium modum reducendi potest conclusio varie deduci: quia ad vnam formam per se non sequitur nisi vna conclusio per se. Mihi hæc quæstio est non parua: cui nunc mihi non occurrit aliquid boni: sat sit locum difficultatis tetigisse: scio tamen bene sapienntium principem non errasse.

Dubõ cõtra Aristo.

Excusatio.

Ad oĩs hõ mendax.

Insuper etiam, si A C quidem propositio negatiua; B C autem affirmatiua sumatur, vtrauis illarum de inesse sumpta, vtroq; modo sane conclusio erit contingẽs: redibit enim rursus prima figura. In qua quidem demonstratũ est conclusionem fore contingentem, modo altera propositio duntaxat in ipsa contingere significauerit.

Felapton.

Felaptõ cõiugationes idem cõcludentes.

Cõmẽ. 204.

Duas alias regulas in negatiuis multiplicat. Quas vno verbo complicat, videlicet q in Felapton tã si maior q̃ si minor sit contingens, conclusio est contingens: non tamen secundum eandem contingentis speciem, vt dictum est in affirmatiuis. Quæ dicit clara sunt.

Si autem negatiua contingens versus extremum minus collocetur; aut etiam ambæ negatiuæ sumantur: per ea quidem quæ sumũtur non erit syllogismus: sed, si conuertantur, erit syllogismus, vt antea est dictum.

Cõmẽ. 205.

Hactenus de perfectis, nunc de imperfectis, qui sunt duo. Primus ex minore cõtingenti negatiua: maiore de E inesse affirmatiua. Secundus, ex maiore negatiua de inesse: & minore negatiua contingenti. Nam conuersa minore, vt dictum est duplici conuersione reddit iterũ prima figura: hæc de vniuersalibus.

Coniugationes idem cõcludens per simplicẽ conuersionem contingentis

F

At si propositionum altera sit vniuersalis, altera particularis, si ambæ affirmatiuæ fuerit, aut vniuersalis sit negatiua, particularis affirmatiua, modus erit syllogismorum idem, omnes enim per primam perficiuntur figuram. Quo fit vt syllogismus non sit cõclusionis de inesse, sed contingentis.

Datisi. Disamis.

Ferison.

G

Sex cõiugationes particulares quatuor affirmatiuæ, duæ vero negatiuæ quarũ priores duæ per minoris cõuersionẽ probatur, aliæ binas cõuersiones: cæterae vero negatiue idem cõtingẽs concludentes

H Hactenus de vniuersalibus, nunc de particularibus: & miscet sex regulas: duas videlicet in Datisi, duas in Disamis, & duas in Ferison. Quæ omnes exẽplis perspicuæ sunt. Nec textus eget expositione.

Cõmẽ. 206.

Si vero affirmatiua sit vniuersalis, negatiua autem particularis: deductione ad impossibile erit ostensio. Insit enim ipsum B omni C: atq; ipsum A contingat alicui C non inesse: necesse itaq; erit ipsum A contingere alicui B nõ esse: nam si omni B ipsum A inerit necessario, & B omni C ponebatur inesse, ipsum A profecto omni C necessario inerit: hoc enim ostensum est antea: at ponebatur contingere non inesse.

Broccardi.

Nunc

Broccardo quæ per impossibile ostenditur.

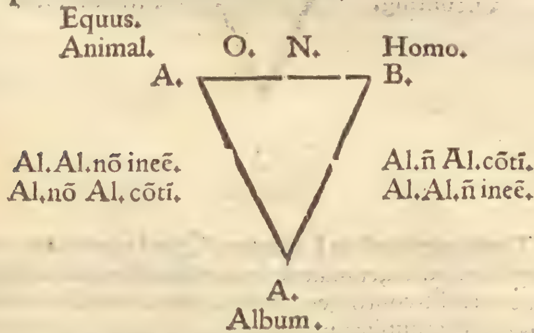
Cōmē. 207.

Nūc dat duas alias regulas in Broccardo. Quarum, Prima est ex maiore cōtingente, & minore de inesse: & hanc probat deductione ad impossibile sumendo oppositum cōclusionis pro maiore: & minorem pro minore, inferendo oppositum maioris per mistionem necessarij & inesse. Secunda est econtra ex maiore de inesse, & minore contingente. Quæ probari potest sumendo oppositum conclusionis pro maiore, vt supra, & minorem pro minore inferendo oppositum maioris per mistionē necessarij et contingentis. Primam regulam explicauit. Secūdā tacuit, quia ex prima satis patere potest. Alij dicunt hanc Arist. prætermisisse: quia non valet. Nam ex tali commistione sequitur vna affirmatiua contingens: quæ stat cum maiore. Alij (vt nos quandoq; dixerunt, hanc Atistotelem omisisse: quia eius probatio esset per expositionem, vt pote sumendo sub C ipso quoddam aliud, vtpote N: e quo vniuersaliter ipsum A remouetur: & sic syllogizabitur, nullum N est A: contingit omne N esse B: igitur contingit quoddam B non esse A per Felapton. Cum igitur expositorius hic sit vtilis. Igitur expositus. Tu vero in hac re considera: quia fortasse posset huic expositioni obijci, quod nunc breuitatis causa prætermitto: sat enim est aperuisse locum.

Solutio dubitationis.

Sin autem indefinite, aut particulares sumantur ambæ, non erit syllogismus: erit enim demonstratio eadem, quę fuit in vniuersalib⁹, & per eosdemmet terminos.

Indefinitarū et particularium exemplum.

Cōmē. 208.

Demum de inutilibus addit. Quę, quia diximus satis superius, etiam quia textus manifestus est, omitto. Hæc de mistione contingentis & inesse.

Cap. xxii. Mistio necessarii, & cōtigētis in tertia figura.

SI autem altera propositionum sit necessaria, altera sit contingens, cum termini ipsi affirmatiui sint, conclusionis contingentis semper syllogismus erit. Sed, cum altera propositionum affirmatiua, altera negatiua sumitur, si affirmatiua quidem sit necessaria, de contingenti non inesse, erit syllogismus: sin

A negatiua sit necessaria, & de contingenti non inesse, & de nō inesse syllogismus erit, nūquā tamen de necessario non inesse. Quemadmodum in prioribus figuris dictum est.

Cōmē. 209.

Repetit generales regulas mistionis necessarij, & contingentis. Quarum Prima est ex vna de necessario, & altera de contingenti vtrisque affirmatiuis in tertia figura semper conclusio est contingens. Secunda, ex vna affirmatiua & necessaria, & altera contingenti negatiua, conclusio est de contingenti negatiua. Tertia, ex negatiua necessaria, & affirmatiua contingenti conclusio est duplex, de contingenti negatiua, & de inesse negatiua, nunquā autem de necessario negatiua. Causa autem regularis est, quia quoties modi taliter disponuntur, vt per conuersionem relinquatur maior in prima figura de contingenti, semper conclusio erit contingens, quoties vero maior necessaria, relinquetur per B conuersionem in prima figura, conclusio est duplex cōtingens, & de inesse. Et hoc sumendo ipsum contingens pro possibili, vt dictum est. Quod autem in dictis regulis, ita sit per exempla modorum manifestabitur.

Prima. Secunda. Tertia.

Sint igitur primum termini ipsi affirmatiui, & ipsum A quidem omni C insit de necessitate: ipsum autem B omni C contingat inesse: cum ergo ipsum A quidem omni C de necessitate insit: atque ipsum C alicui B contingat, ipsum etiam A profecto alicui B continget inesse, non tamen inesse, hoc enim modo in prima figura conficiebatur.

Darapti.

C

Cōmē. 210

Docet nunc regulam primam per modos multiplicare. Et primo in Darapti. Et ait, q; ex maiore necessaria, minore contingente in Darapti conclusio est contingens, affirmatiua non autem de inesse. Probat, quia conuersa minore in parte, relinquitur minor cōtingens, & maior necessaria: in qua dispositione primæ figuræ conclusio erat contingens, & non de inesse. Erat autem contingens non proprie, sed communiter: vt illic disputauimus: nunc vero istud supponatur. Generatim enim eo contingens genere conclusio contingens syllogizatur in tertia figura: quo facta reductione conclusio erit contingens in prima.

D

Regulę limitatio.

Simili etiam ratione ostenditur si ipsa B C quidem propositio sumatur necessaria: ipsa autem A C contingens.

Vide in superiori figura.

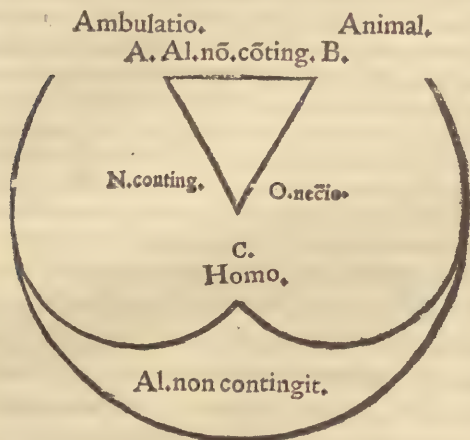
Cōmē. 211.

Secunda regula in Darapti est econuerso ex maiore contingenti minore necessaria: nam conuersa minore in parte, redditur prima figura: vbi conclusio sequitur contingens vt prius.

Felapton.

Preterea si sit altera affirmatiua, altera negatiua, cũ ipsa affirmatiua necessaria sit, & ipsum A qdẽ cõtingat nulli C inesse, ipsum autẽ B oĩ C de necessitate insit; rursus pria reddet figura: vbi cõclusio nõ de iesse negatiua, sed de cõtingenti syllogizabit, &.n. negatiua contingere significat: iccirco conclusionem esse contingentem perspicuum est. Nam cum propositiones hoc pacto in pria figura sumebantur, conclusio etiam erat contingens.

Felapton cõcludens contingens.

Cõmẽ. 212.

Hactenus de vniuersalibus affirmatiuis: nunc de vniuersalibus negatiuis docet regulã multiplicare vt in Felapton. Prima igitur est ex maiore contingenti, minore necessaria in Felapton, conclusio est cõtingens, & nõ de inesse. Probat, qa cõuersa minore in parte, redditur prima figura. Vbi conclusio in illa mixtione erat de contingenti, & nõ de inesse, vt loco suo fuit disputatum.

Felapton.

At si negatiua propositio sit necessaria, erit etiam conclusio tum de contingenti nõ inesse, cum de non inesse. Ponatur enim ipsum A quidem nulli C inesse de necessitate: ipsum autem B omni C contingere, si ergo B C quidem propositio affirmatiua conuertatur, prima profecto reddetur figura: in qua quidẽ negatiua propositio necessaria relinquetur. Sed cum hoc pacto in illa sese habent propositiones, syllogizabatur ipsum A alicui B, & contingere non inesse: & nõ inesse. Fiet igitur necessario, vt & in hac dispositione ipsum A alicui B non insit.

Felapton cõcludens de inesse.

E

Cõmẽ. 213.

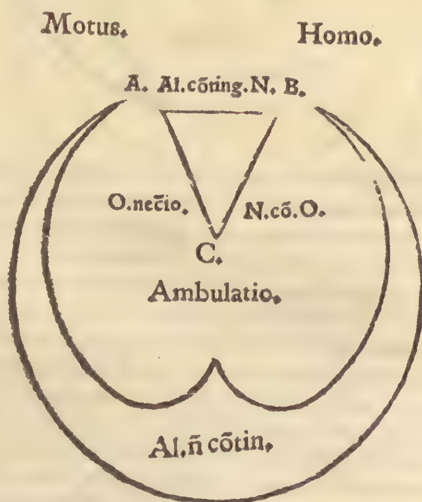
Secunda regula in Felapton ex maiore necessaria, minore contingenti, conclusio est duplex de contingenti, & de non inesse. Probatur hæc regula: quia cõuersa minore, reddetur prima figura. Vbi maior relinquitur necessaria, & minor contingens: sed, cum propositiones hoc pacto in illa sese habent, conclusio erat duplex. Igitur modo in tertia figura conclusio erit duplex. Hæc Aristoteles.

Lafepton.

Cumvero ipsum negatiuum ad extremum collocetur minus, erit syllogismus, modo sit contingens, & ipsa propositio transmutetur, vt dictum est prius.

F

Lafeptõ cõcludens cõtingens, p duplicẽ cõtingentis cõuersionẽ.

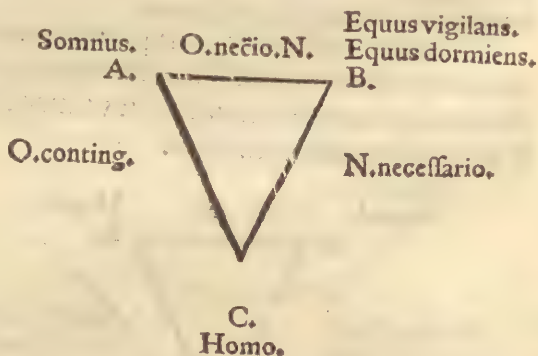

G

Lafepton.

At si minor sit necessaria, non erit syllogismus, & enim omni nulli inesse necessario contingit. Termini omni inessendi sumantur, somnus, equus dormiens, homo: nulli vero inessendi, somnus, equus vigilans, homo.

Inutiles cõiugatiões.

H

Cõmẽ. 214.

Tertia regula est in Lafepton. Quod ex minore contingẽti negatiua, et maiore vniuersali affirmatiua, sequitur conclusio contingens. Probat per conuersionem ipsius minoris duplicem, nam conuersa minore ad oppositam qualitatem, & in parte sequitur syllogismus in prima figura: & sic regula bona. Aut conuersa maiore & transpositis propositionibus idem sequit. Quarta regula est in Lafepton: quia ex maiore contingenti: & minore negatiua necessaria nihil sequitur, vt per terminos probat. Et quod dicit patet.

Datisi.

Felapton.

Simili ratione sese habet si terminorum ad mediũ alter sit vniuersalis, alter particularis. Nam, si ambo affirmatiui sint, contingẽtis & non ipsius inesse erit syllogismus.

Insuper

Datisi Quatuor particulares affirmatiue concludētes cōtingens, quę tum cōuersiōe, tū premissarū trāspōne monstratur.

Insuper etiam, si altera propositionum negatiua sumatur, altera affirmatiua, si ipsum necessarium sit affirmatiuum, ipsius contingentis erit syllogismus.

Ferison quę minoris conuersione mōstratur.

Cum autem ipsum necessarium sit negatiuum, erit & tunc conclusio de nō inesse, nam & vniuersalium, & non vniuersalium terminorum eodem modo demonstratio erit, necesse est enim syllogismos eiusmodi per figuram perfici primam. Quare necesse in his ita euenire perinde atq; in illis.

Coniugatio cōcludēs de inesse, q̄ minoris cōuersione monstratur.

Cōmē. 215. Prima. Secunda. Hactenus de vniuersalibus, de particularibus ponit regulas. Prima est in Datisi, & Disamis. Nam in ijs altera propositione quauis existente contingēti, altera necessaria quauis, semper cōclusio est contingens. Secu-

A da regula est in Ferison. Nam, si minor sit necessaria, & affirmatiua, conclusio est contingens. Contra autem, si maior sit necessaria, conclusio est de non inesse. Probat, quia reductis in prima figura per conuersiones hoc pacto sequentur conclusiones: igitur modo in his eodem modo erit.

Cum autem negatiuum vniuersaliter sumptum ad extremum ponatur minus, si sit contingens erit per conuersionem syllogismus. Rifeson.

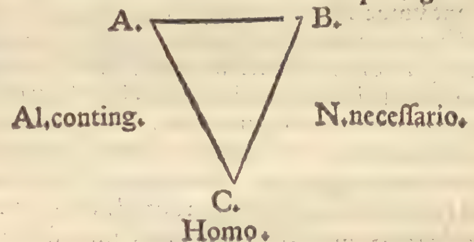

B

Rifeson concludens cōtingens, quę triplici conuersione mōstratur, & p̄missarum trāspositione.

Si vero sit necessariū, nō erit syllogismus, demonstratur autem eodem modo, quo & in vniuersalibus, & per eosdem terminos.

C

Inutilis.

Patet igitur & in hac figura quādo & quomodo erit syllogismus, & q̄n ipsius cōtingentis, & quando ipsius inesse. Insuper etiam perspicuum est omnes tales esse imperfectos, perfectibiles autem per primam figuram.

Tertia regula est in Rifeson. Nam, quando minor est vniuersalis & contingens, conclusio est contingēs. Patet per conuersionem maioris, & propositionum transpositionem. Cū vero minor est necessaria, nō est syllogismus, vt patet p illosmet termīos, quos sumpsit ī vniuersalib9. Demū epilogat, & sermo perspicuus est. Nec amplius hæc volui declarare, quia per iam dicta toties, hæc sunt notissima: hæc igitur de mixtionibus. Cōmē. 216 D

Cap. xxiii. Syllogismorum genera oīa tribus tantū formari figuris ostenditur.

SYllogismos igitur hosce qui in his sunt figuris, per vniuersales syllogismos qui in prima sunt figura perfici, atq; in illos reduci, ex ijs quę modo diximus, perspicuū est. Vniuersaliter autem syllogismos omnes hoc pacto sese habere nunc patebit, cum ostendetur omnem per aliquam harum confici figurarū.

Non opus est vt intentionem noui capituli præponamus. Nam Aristoteles ipse intentionem præponit. Cōmē. 217.

& quid hactenus sit dictum, quidve restat dicere. Dictũ enim esse ait, ꝙ omnes syllogismi trium figurarum reducuntur & perficiuntur per vniuersales primæ duntaxat. Dixit perficiuntur conuersione: dixit reducũtur deductione ad impossibile. Omnes.n.per illos duos primæ perficiuntur conuersione vel reducũtur deductione: hęc hactenus. Quod est nunc dicendum, est ꝙ vniuersaliter omnes syllogismi per illos perficiũtur: videlicet tã ostẽsiui, ꝗ hypothetici, ꝗ trãsumptiui. Patebit autem hoc vt dicit, cum erit ostensum nullũ posse cõfici syllogismum nisi in aliqua triũ figurarũ. Vnde syllogismus textus est omnes syllogismi trium figurarũ perficiũtur per vniuersales primæ: oẽs syllogismi cuiusuis generis sunt in aliqua trium figurarũ. Igitur omnes syllogismi cuiusuis generis perficiuntur per vniuersales primæ.

Necesse itaꝗ est demonstrationem omnẽ, omnemve syllogismum, aut aliquid alicui inesse, aut non inesse demonstrare: & hoc siue vniuersaliter, siue particulariter: præterea aut ostensiue, aut conditionaliter. Nam syllogismus per impossibile pars est syllogismi conditionalis. Quo fit vt primo de ostensiuis sermo noster incipiat. Quando quidem his diligenter declaratis, syllogismi patebunt, & hi qui per impossibile. Et hi qui ex suppositione syllogizant.

Cõmẽ. 218. Prosequitur. Et primo præsumit diuisionem syllogismorum, deinde ordinem procedendi cõstruit iuxta suũ morem. Est igitur prima syllogismorum diuisio: quia alij sunt affirmatiui de inesse, alij negatiui de non inesse: & sub hac diuisione voluit intelligere tam simplices de necessario, & de contingenti, quam mistos ex his. Secũda diuisio est, quòd affirmatiuorum vel negatiuorum, alij sunt vniuersales, alij particulares. Tertia diuisio est, quòd horum omnium alij sunt ostensiui, alij conditionales, qui græce hypothetici dicuntur. *Obiectio.* Sed, quia quis posset obijcere de insufficientia, quia syllogismi per impossibile non videntur aliqui horum. *Responsio.* Respondet illos esse sub hypotheticis contentos, vt partes vel species illorum, vt suo loco patebit. Nam omnis syllogismus aut est ad rem, & sic est ostensiuus: aut ad positionem, sic est hypotheticus: quare syllogismus per impossibile hypotheticus erit, quatenus est ad positionem. Hæ sunt syllogismorum diuisiones: quibus sumptis de ordine dicit se velle primo loqui de ostensiuis, nam his digilenter declaratis, patebũt cæteri: & hi qui per impossibile, & hi qui ex suppositione syllogizant. Hæc de ordine. *De diuisione sylli.* Animaduersione dignum, vt diximus in principio huius libri, ꝙ syllogismus potest per essentiales differentias diuidi, & sic diuisus est in tres figuras: & per differentias accidentales, & hoc dupliciter vel ratione habita ad medium, & sic diuisus est per Topicum, demonstratiuum, & Elenchũ: vel ratione habita ad propositiones siue terminos, & si ad terminos vel propositiones, sic diuiditur per vniuersales, particulares, affirmatiuos, & negatiuos, ostensiuos: & hypotheticos.

Idẽ per idẽ probari non conuenit. Igitur si oportet ipm A de ipso B syllogizari aut inesse, aut non inesse aliquid de aliquo sumere necesse est, si igitur ipsum A de ipso B sumatur, id erit assumptũ quod in initio fuit: sin autẽ de ipso C, C vero ipsum de nullo, neꝗ de illo aliud, neꝗ de A ipso alterum: nullus profecto erit syllogismus. nam ex eo, quia vnum de vno sumitur, nihil necessario accidit: quare altera assumenda est propositio.

E Constituto ordine in pertractatione, nunc exequitur. *Cõmẽ. 219.* Et primo probat, ꝙ omnis ostensiuus syllogismus ex tribus constat terminis, & duabus propositionibus. Demum demonstrat omnes ostensiuos cõfici in aliqua triũ figurarum. Sumit igitur primo in omni syllogismo syllogizari aliquid de aliquo affirmatiue, vel negatiue. Et ad syllogizandum hoc oportere semper coassumere aliquid de aliquo affirmatiue vel negatiue, hoc.n. omni syllogismo competere est perspicuum. Et hoc inquit. {Igitur, si oportet ipm A de ipso B syllogizari aut inesse, aut non inesse aliquid de aliquo sumere necesse est} est igitur suppositio, ꝙ in omni syllogismo conclusio demonstratur per hoc, quod aliquid alicui inest vel nõ inest. nec curauit Arist. hoc probare, quia est per se notum, nõ.n. esset ostensio, nisi aliquid coassumeretur. Constituatur itaꝗ conclusio syllogizanda, videlicet B est A: cum per suppositionẽ ad huius syllogismum sit necessarium coassumere aliud quid, siue aliam quandam propositionem: F vel illa erit eadem huic omnino & simpliciter, vel omnino & penitus huic abiũcta in nullo cum hac conueniẽs. supponit Arist. ꝙ propositio coassumpta non possit esse penitus ab hac diuersa: quia illa erit impertinẽs, nullã cum conclusione habẽs seriem: & sic nec vim illatiuam. Probat autem ꝙ coassumpta propositio nõ sit omnino cõclusioni eadẽ, quia tũc esset probatio eiusdẽ per idem. Et hoc dicit {si igitur ipsum A de ipso B sumatur vt syllogistica propositio: tunc id erit assumptum, quod in initio fuit. Et sic idem per idem. Et sic vult habere, ꝙ coassumenda propositio non sit penitus abiuncta à conclusione: sed sit illi aliqua ex parte conueniens, saltem ratione alterius extremi. Quibus suppositis probat, ꝙ non sit vna: quia si coassumenda propositio sit conueniens, sitꝗ ipsum A prædicetur de C: ita vt sit hæc C est A. Probat, ꝙ non sufficit syllogizari ꝙ B sit A per hoc, quia A sit C: quia si sumatur A de C, aut C ante illationem sumitur de aliquo, vt fit in prima figura, in qua maior de medio, & me G dium de minore sumitur: aut de ipso C sumitur aliud qd, vt fit in tertia figura, in qua de ipso C medio prædicantur A & B. Aut de ipso A sumitur alterum, vt fit in secunda figura, vbi medius terminus prædicatur de A & de B: aut nullo horum modorum fit coassumptio. Si aliquo illorum trium modorum fit, habetur quòd sunt necessariæ ad minus duæ propositiones, si vero nullo illorum modorum, nihil sequitur, quia ex vno nihil sequitur, vt disputabitur. Inquit. {Si autem de ipso C supple assumatur aliquid vel A C. vero de nullo vt fit in prima figura, neque de illo C aliud, vt fit in tertia, neque de A ipso alterum, vt fit in secunda, nullus profecto erit syllogismus: quia ex vno nihil sequitur: vt disputabitur. Quare alteram vltra illam coassumptam oportet assumere positionẽ. & ita duas oportet assumere ad minus in illius, videlicet, B est A ostẽsione, sic igiẽ patet duas ad minus esse propõnes coassumendas, si debeat conclusio illa, B est A, ostendi sylloltice. Et sic patet suppositio.

H

Substantia.	Homo.	Sensitiuum.	Rõnale.
A.	B.	A.	C.

Ex vna propositione nihil concluditur syllogistice.

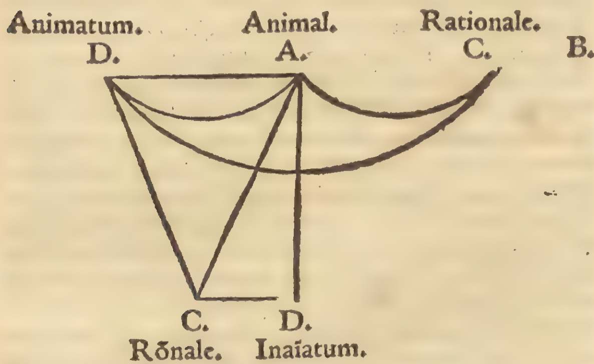
Si igitur sumantur ipsum A de alio quodam, aut aliud quoddam de ipso A. Aut alterum de ipso C esse quidem syllogismum prohibet nihil. Ad B tamen non erit ex illis sumptis.

Cõmẽ. 220. Sumpsit duas esse necessarias propositiones ad ostendendum A de B: nunc vult hoc probare. Et primo sumit conclusiones in terminis. Secundo illas probat. Prima conclusio in terminis si ad probandum B esse A sumatur ipsum A de alio quoddam, sub quo non sumitur ipsum B, vt fieri solet in prima figura. Aut sumatur aliud quoddam de ipso A. Quod nec de ipso B sumitur,

sumitur, vt fit in secunda figura: aut sumatur alterum de ipso C, puta aut A, aut B, de quo non sumatur alterum, vt fit in tertia figura: esse quidem syllogismum prohibet nihil, vt si assumeretur cum alia propositione ad aliam cõclusionem colligata: ad conclusionem tamen A B, non erit syllogismus illis sumptis. Est igitur prima conclusio in terminis, quod ex vna propositione, quæ conclusioni conuenit in altero extremo tantum non potest syllogizari B esse A.

Nec si ipsum C alteri: & illud alteri, & hoc alteri: nullo modo ipsi A B copulato insit, erit ad A B syllogismus.

sylli non cõcludentes ꝓpositum.

Cõmẽ. 221. Secunda conclusio ex pluribus propositionibus subalternis in nullo ipsi A B copulatis potest A B conclusio syllogizari. hoc inquit. {Nec si ipsum C alteri, vt ipsi D: & hoc alteri, vtpote ipsi F: hoc rursus alteri puta O insit, nullo pacto ipsi A B copulato, syllogismus est ad A B. Est igitur secunda cõclusio ex pluribus propositionibus subalternis abiectis a conclusione A B non syllogizatur A B. Hæ sunt duæ conclusiones in terminis positæ. quæ licet ex dictis sequantur, probat illas ratione, quam dicemus: quia ea quæ dixit: videntur esse sumpta tantum, & nõ probata.

Omnino enim dicimus nullũ penitus fore syllogismũ alicuius de aliquo, si mediũ quoddam non sumatur, quod aliqua ex parte ad vtrunq; sese habuerit prędicationibus: nam syllogismus simpliciter ex propõnibus est simpliciter. Igitur syllogismus ad hoc, ex propositionibus cõficietur, quę erunt ad illud. Is nãq; syllogismus hic dicitur, qui ex propositionibus conficitur talibus, quę sunt ad hoc. Atqui fieri non potest, vt ad ipsum B propositiones sumantur, quæ nec affirmatiue, nec negatiuæ ad illud sese habuerint. Aut rursus quæ ipsius A B nihil commune sumant. Sed quædã vtriusq; propria affirmatiue, aut negatiue capiãt. Quare, si syllogismus erit ad hoc, sumendum aliquod medium est, quod vtrisq; per prędicationes conueniat.

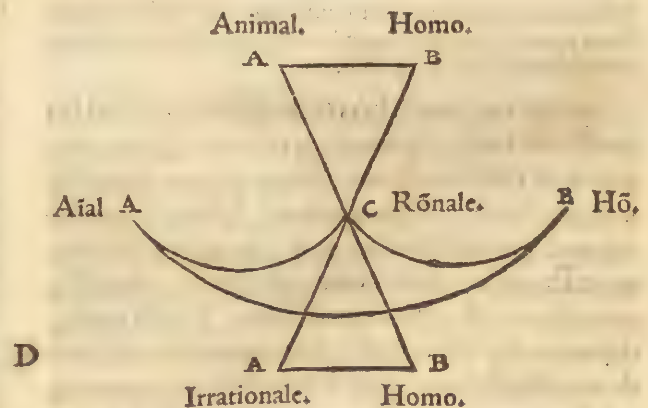
Cõmẽ. 222. Nunc conclusiones syllogizat sic. Propositiones sumptę ad certã conclusionẽ ambę cõuenire debent illi conclusioni: sed ꝓpositiones acceptæ in syllogismo tali sunt ad certã conclusionẽ: igitur ambæ illi conuenire debẽt. Igitur non est vna propositio in syllogismo nec plures abiectæ: erunt igitur duæ conclusioni conuenientes. De ratione prio resumit id quod vult probare. Dicens {omnino enim dicimus nullũ penitus eẽ syllogismũ alicuius de aliquo, si mediũ quoddã nõ sumatur, quod aliqua ex parte ad vtrũq; sese habuerit prędicationibus. Hoc vult probare: ꝙ idem est ac si probet, ꝙ duæ sumendæ sunt propositiones conuenientes conclusioni. Deinde vult

A sumere minorem & illius probationẽ, & inquit. {Nam syllogismus simpliciter ex propositionibus est} supple simpliciter, vt patuit per eius definitionẽ, videlicet syllogismus est oratio, in qua quibusdã & id genus. Patet. n. syllogismũ illũ sic definitũ nõ eẽ ĩ prima, nec secũda, nec tertia figura: nec ad cõclusionẽ affirmatiuã, nec negatiuã, nec particularẽ, nec vniuersalẽ. Et propterea syllogismus ille tm̃ ex propositionibus est simpliciter. Igitur syllogismus ad hoc.} Hoc est ad certam conclusionem affirmatiuã, vel negatiuã: particularẽ, vel vniuersalem. vt ad A B conclusionẽ, ex propositionibus cõficietur, q̃ erũt ad illud. Quia vt addit nõ aliter aliquis syllogismus hic dicitur, q̃ quia cõficitur ex propõnib⁹ talibus, quæ sunt ad hoc. Ex ijs habetur minor, ꝙ videlicet propositiones acceptæ in syllogismo sunt ad certã cõclusionẽ. Deinde sumere intendit maiorẽ. Et inquit. {Atqui fieri nõ põt vt ad ipm B propõnes sumãtur: q̃ nec negatiuæ, nec affirmatiuæ illi conueniunt. Amplius quæ nec aliquid cõ

B mune ad illud sumant: sed tantum sumant quædam cõuertibilia cum A & B. Verbi gratia, D cum A F cum B, sic dicendo: A est D: B est F: igitur B: est A sic enim non erit syllogismus ad hoc, sed ad aliud. Et sic patet maior. Tũc infert conclusionem, videlicet ꝙ sumendum est medium aliquod, quod vtrisq; per prędicationes conueniat, si syllogismus debeat esse ad hoc. Hæc Aristoteles.

Si igit̃ necesse est aliquid sumere quod sit vtriq; commune, hoc trifariã fieri potest. Aut enim ita vt ipsum A de C: ipsum autem C de B prædicetur. Aut ita vt ipsum C de vtroq;. Aut vt ambo de ipso C: hæ autem sunt tres figuræ, quas diximus: patet itaq; omnem syllogismũ necessario confici per aliquam harum trium figurarum. Quippe cum & eadem sit ratio, si ipsum A per plura ad ipsum B copuletur: quia

C etiam in pluribus eadem fieri potest figura. Perspicuum igitur est ostensiuos omnes syllogismos per huiusmodi, quas diximus figuras terminari.

Sylli ꝓpositum concludentes, in triplici figura.

Cõmẽ. 223. Hactenus deduxit vnum debere esse medium cõmune, quod prædicatione aliquo pacto cũ vtroq; conclusionis extremo copulatur. Nũc ex hoc deducto propositũ vult ostendere: videlicet, ꝙ oẽs syllogismi ostẽsiui ꝑficiuntur per aliquã dictarũ trium figurarũ. Et procedit sic, vnũ est cõmune mediũ. Aut igitur ita, vt ipsum A cõclusionis prędicatũ prædicetur de C: & ipsum C medium de B eiusdẽ cõclusionis subiecto: & sic habeẽ prima figura. Aut ita, vt ipsum C mediũ de vtroq; extremo prædicetur, & sic habeẽ secunda figura: aut ita vt ipsum C medium subijciatur vtriq; extremo, & sic habetur tertia figura. Igitur tm̃ tres sunt figuræ, quibus mediũ põt copulari prædicatione cum extremis conclusionis. Sed dices per plura media copulari posse ipsum A cum ipso B:

Obiectio.

D

vt si ipsum A de C & ipsum C de D: & ipsum D de F: & ipsum F de B copularetur. His enim omnibus ipsum A de B copulabitur. Indicat solutionem dicens esse eandem rationem ac si copularetur per vnũ medium: quoniã omnia illa copulantur reductiue ad vnum, sunt enim plures syllogismi, & sub syllogismi: qui nõ variant rationem figuræ. Ex ijs infert conclusionem propositam, videlicet, ꝙ syllogismi ostensiui omnes per aliquã dictarum triũ p ficiuntur figurã. Sed obijcit Galenus, quia dari potest quarta dispositio. Potest enim dari mediũ, quod de maiori prædicetur, & subijciatur minori. Sed contra arguit Auerroes & satis perite, vt superius diligentius disputauimus, quia hæc Galeni dispositio est innaturalis: nam maior est cõclusionis naturale prædicatum: minor eiusdem naturale subiectum: si igitur potest dari mediũ ꝙ minori subijciatur, & de maiori prædicetur, tũc idem naturali prædicatione prædicabitur de seipso. Deducitur: quia A, naturali prædicatione prædicatur de B, in illa conclusione, B est A: igitur naturali prædicatione prædicabitur de omni, de quo prędicatur naturaliter ipsum B: sed per Galenum ipsum B prædicatur naturaliter de C medio: igitur A prædicatur naturaliter de C: vlterius, ipsum C prædicatur naturaliter per Galenum de A: quia non esset aliter quarta dispositio: & ipsum A prædicabatur naturaliter de C ipso: igitur de omni contento subiecto sub C: igitur de seipso, cũ ipm per Gal. contineatur sub C naturaliter: & sic habetur impossibile: vnde, si A sub C naturaliter est: & C sub B etiam naturaliter: ipsum A sub B naturaliter erit. Sed erat in conclusione naturaliter sub A, ipsum B: igitur sub A erit naturaliter A: quia sub ipso B est A, & sub ipso A est B: igitur naturaliter sub A est A. Ex ijs sequitur, ꝙ quinq; modi primæ, quos iuniores & Aristoteles volunt concludere indirecte, omnes syllogizant in quarta figura, vt Baralipton, Celantes, Dabitis, Fapesmo, Frisesomorum. Causa est, quia omnes habent medium, quod subijcitur subiecto conclusionis, & prædicatur de prędicato eiusdem. Est enim cõclusio primi modi B D: vbi B: prædicatur de A & C: medium subijcitur ipsi B: & prędicatur de ipso A: quare erit in quarta figura: simili ratione & in cæteris. Et sic patet in quarta figura quinque esse coniugationes syllogisticas: cæteras autem inutiles esse. Præterea patet Aristotelem non negasse quartam figuram: sed solùm voluit illam non esse naturalem, sed artificialem, vt recte Auerroes exponit. Sed de ijs hactenus.

Dubiũ Galeni.

Qui modi sunt quartæ figuræ.

Insuper etiam & hos syllogismos, qui ad impossibile sunt, esse in aliqua trium figurarum, per hæc patebit. Nam omnes qui per impossibile probant, falsum quidem, syllogizant. Id autem, quod ab initio erat, hypothetice demonstrant, eo quia contradictione concessa, quoddam emergit impossibile. Verbi causa, diametrum esse constæ incommensurabilem demonstrabimus, quia si ponatur commensurabilis, imparia paribus æqualia esse syllogizabimus. Syllogizabitur igitur imparia paribus æqualia fore. Diametrum autem constæ incommensurabilem esse, hypothetice demonstratur, eo quia accidit falsum ex illa contradictione concessa. Syllogizare itaque aliquid per impossibile, nihil aliud est, quam ostendere aliquod impossibile ex ea positiõe, quæ ab initio facta est.

Cõmẽ.224.

Secundo loco nunc probat quod omnes syllogismi qui ad impossibile ducunt, sunt in aliqua trium figurarum. Sumit tamen primo, quod omnis syllogismus

E ducens ad impossibile, quo ad principalem partem est ostensiuus. Vbi debes scire, quod syllogismus ducens ad impossibile est oratio composita ex vno hypothetico, & vno categorico. Primus est hypotheticus ex contradictorio concesso, secundus est categoricus ostendens falsum impossibile. Verbi causa, tu negas hominem esse animal, arguo hypothetice, si homo non est animal, homo non est rationalis: sed per te homo non est animal: igitur homo non est rationalis. Hic est hypotheticus ex concessione oppositi demonstrans impossibile. Secundus est categoricus probans falsum sequi hoc pacto: omne rationale est animal: homo non est animal: igitur in secunda figura homo non est rationalis: quæ est conclusio falsa. Ecce quomodo syllogismus ducens ad impossibile cõficitur ex duobus syllogismis. Primo quidem hypothetico ex concessione oppositi impossibile demonstrante, secundo categorico illud impossibile falsum syllogizante. Qua

Qui syllogismus ad impossibile

F ratione patet ipsum esse ostensiuum, saltem quo ad alteram partem, licet videatur species hypothetici. Aristote. igitur primo resumit conclusionem dicens { insuper etiam & hos syllogismos, qui ad impossibile sunt, esse in aliqua trium figurarum, per hæc patebit. } Hæc est conclusio. Deinde sumit suppositionem, videlicet quod syllogismus ducẽs ad impossibile sit aliqua ex parte ostensiuus, siue categoricus: & inquit. { Nam omnes, qui per impossibile probant, falsum quidem syllogizant: vt patet in secunda parte, vbi syllogizatur ipsum impossibile falsum sequi. Id autem, quod ab initio erat, hypothetice demonstrant eo, quia contradictione concessa emergit impossibile, vt patet in primo processu impossibile demonstrante. Hæc est suppositio, videlicet, quod syllogismus ducens ad impossibile sit aliqua ex parte ostensiuus, vel categoricus. Ponit exemplum & eius virtus est, da oppositum huius, videlicet diameter est constæ incommensurabilis:

G tunc hypothetice demonstro, si diameter est constæ cõmensurabilis, imparia paribus commensurabuntur: sed consequens est impossibile, igitur & antecedens. Categorice vero falsum syllogizabo sic, sicut diameter ad constam, ita impar ad par: sed per te diameter constæ commensurari potest: igitur impar paribus. Propterea inquit { syllogizabitur igitur, imparia paribus æqualia fore. Diametrum autem constæ commensurabilem esse hypothetice demonstratur, eo quia falsum accidit illa contradictione concessa: & sic hic syllogismus conficitur ex duobus processibus, primo hypothetico, secundo categorico. Tunc infert suppositionem dicens { syllogizare itaque aliquid per impossibile nihil aliud est, quam ostendere aliquod impossibile ex ea positione, quæ ab initio facta est. Et sic patet suppositio, ꝙ syllogismus ducens ad impossibile, saltem quo ad secundum processum falsum ostendit.

H Quare, cũ in ijs, quæ ad impossibile deducuntur, falsi quidem syllogismus ostensiue cõficiatur: eius vero quod ab initio demonstratiuus est, hypothetice procedat: atque ostensiuos prius diximus per has terminari figuras. Patet igitur syllogismos hosce, qui ad impossibile sunt, per has fore figuras.

Cõmẽ.225.

Ex hac suppositione syllogizat propositam conclusionem hoc pacto: omnis syllogismus ostensiuus per aliquam trium figurarum terminatur: omnis syllogismus ad impossibile est ostensiuus, saltem in parte: igitur omnis syllogismus ad impossibile est in aliqua trium figurarum. De ratione tangit minorem dicens: quare, cum in ijs, quæ ad impossibile deducuntur, falsi quidem syllogismus ostensiue conficiatur, propositi vero, quod ab initio erat, demonstratiuus

hypothetice

hypotetice procedat. Hæc est minor: dat maiorem dicens {atque ostensiuos prius diximus per has terminari figuras.} Hæc est maior. Dat conclusionem dicens {patet igitur syllogismos hosce, qui ad impossibile sūt, per has fore figuras.

Simili ratione & in omnibus aliis, qui hypothetice conficiuntur: nam hi omnes per translationem procedunt: tam hi, qui per consensum ab initio fiunt, q̄ hi, qui per quam uis suppositionem terminantur. At qui si hoc verum est, necessum erit omnem demonstrationem, omnemve syllogismum per aliquam trium, quas diximus figurarum terminari. quod si hoc sit deductum, patet & omnes syllogismos perfici per primam figuram: & omnes reduci in vniuersales eiusdem primæ modos.

Cōmē.226. Sub hypotheticis continentur trāslatorij syllogismi. est autem translatorius syllogismus aggregatū ex duobus processibus, Primo hypothetico, secundo categori co: & hic trifariam fit: aut consensu, aut similitudine, aut cōtrarietate. Consensu quidē fit, si animus Platonis est īmortalis: omnis animus est immortalis, in hac hypothe tica est consensus amborū: sed animus Platonis est immortalis: igitur omnis animus: hic est primus processus hypotheticus. Secūdus probat categorice sic positionē antecedentis: omnis animus diuina contemplans est im mortalis: animus Platonis diuina contemplatur: igitur immortalis. Hic est categoricus. Similitudine vero si Sylla occupans bona publica tyrannizat: cęsar occupās bona publica tyrannizat: est. n. simile de vno & alio: sed Sylla occupauit bona publica: igitur tyrannizat: hic est hypotheticus. Categoricus est ille, qui probat alterā ꝓpositionum, videlicet ꝙ Sylla occupauit publica: quia omnis petens munitiones occupat publica: Sylla petit munitiones: igitur Sylla occupat publica: hic est catego ricus. Contrarietate autem fit hoc pacto: si Socrates est æger, Socrates nō est sanus: sed Socrates est æger: igitur non est sanus: hic est primus hypotheticus. Quod sit æger probo categorice, omne sensiliter læsum est ægrum: Socrates sensiliter læditur: igitur est æger. Ex his omnibus patet primo, ꝙ omnis translatorius syllogismus est hypotheticus: secundo ꝙ trifariam fit translatio, aut cōsensu, aut similitudine, aut contrarietate. Tertio patet, ꝙ omnis translatorius est in parte ostēsiuus. Et ita inten tum videlicet, ꝙ omnis fit in aliqua triū figurarum. Inquit. {Simili ratione & in omnibus aliis, qui hypotheti ce conficiuntur, nam oēs hi per translationē procedunt: tam hi qui per consensum ab initio fiunt: q̄ hi, qui per quamuis suppositionem terminantur: videlicet aut per similitudinē, aut per cōtrarietatē:} tunc infert principa lē conclusionē. Addens, ꝙ omnis ostēsiuus perficitur ꝑ primam figurā, quia omnes figuræ per primam perficiū tur vt patuit. Et, ꝙ oēs per vniuersales primę, aut deductione aut conuersione, vt patuit.

Translatorius syllogismus igit fit.

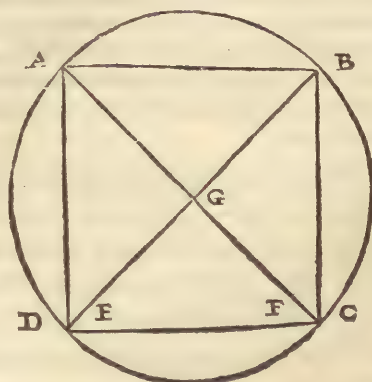
Tria excerpta.

Cap. xxiiii. In omni syllogismo terminum aliquē opporte re esse affirmatiuum & vniuersalē.

PRæterea etiam omnibus in syllogismis oportet aliquem terminorū esse affirmatiuum, & vniuersalem. Nā sine vniuersali, aut nō est syllogismus, aut non ad propositū, aut quod est in principio, petitur. Sumatur enim musicam, studiosam voluptatem esse, si itaq; voluptatem studiosam esse ponatur, nō addēdo ipsum signū omnem, nō erit syllogismus, si autem aliquam voluptatem esse studiosam dixeris, si aliam quidem ab ipsa musica, syl- A logismus nō erit ad propositum. Sin vero ipsam eandē, id quod est in principio petitur.

Cōmē.227. Hactenus de figuris: nunc de modis. Et primo propo nit conclusionem capituli: & inquit. {Præterea etiam omnibus in syllogismis oportet aliquem terminorū esse affirmatiuum, & vniuersalem: hæc est capituli cōclusio. Huius conclusionis prima pars non probatur: quia pro bata est superius per terminos essendi, & non essendi, se cunda vero pars probatur nunc, & ratio textus est Enthymema: hoc pacto, si nulla propositionum est vniuer salis, igitur aut non est syllogismus, aut non ad propositum, aut quod est in principio petitur. Deducitur conse quentia per duo exempla. Quorū primum est morale, secundum vero geometricū. Et inquit. {Sumatur enim musicam studiosam esse tanquam conclusio syllogizanda. Tunc inquit. {Si itaq; voluptatem studiosam eē ponatur, vt maior. Et non addatur ipsum signū omne, hoc B pacto, videlicet voluptas est studiosa: musica est voluptas: igitur musica est studiosa: sic enim inquit syllogizādo non erit syllogismus. Declaratur, quia non potest regulari per aliquod principiorum regulatiuorum, videli cet per dictum de omni, vel dictum de nullo. Et sic habe tur prima pars: si autem aliquā voluptatem studiosam esse dixeris: sic syllogizando aliqua voluptas est studiosa, musica est voluptas, igitur musica est studiosa. Petatur an ille terminus voluptas supponat pro aliqua alia voluptate ab ipsa musica, vel pro ipsamet musica, si pro alia ab ipsa musica, vtpote pro D, tunc erit syllogismus hoc pacto, aliqua voluptas est studiosa: D est aliqua voluptas: igitur D est studiosa: ecce ꝙ syllogismus nō est ad propositum. Immo nec syllogismus: sin aūt supponat ꝑ ipsamet musica voluptate, tunc id quod est in principio petitur. Et sic nec est syllogismus, vt prius. Oportet igitur aliquam propositionem esse vniuersalem.

C Fit etiam hoc idem manifestius in figuris. Vt cum probare volueris angulos, qui sunt supra firmamentum trianguli ęquilateri, ęquales esse. Nam sint in centrum ductæ A B lineę: & E F: triangulum ęquilaterum cludentes: si itaq; A C, & B D æquales esse ponas: non addēs æquales esse omnes, qui sunt semicirculorū. Et rursus, C D angulos ęquales, non omnes assumens, qui sunt portionis. Insuper etiam ab æqualibus angulis ęqualibus demptis æquales cæteros esse, qui sunt E F: quod erat in principio, petitur: nisi sumatur ab æqualibus omnibus ęqualibus demptis, æquales relinqui. Patet igitur in omni syllogismo oportere vniuersalem sumi. D

cōmē. 228. Secūdum exemplum est geometricum. In quo cōclusio sit hæc, E F anguli trianguli æqualiteri, G, A B: qui sunt supra basim siue firmamētū æquales sunt. Ad huius euidentiā ducātur primo duæ lineæ à centro G circuli descripti: q̄ sint G A, & G B. Deinde ducatur ab ipso A in ipsum B, linea C D: q̄ dr̄ basis triāguli: siue firmamētū. Erunt igitur prīo anguli semicirculorū, videlicet A C ex parte E, et B D ex parte F. Secundo erunt ēt ibidē anguli portionis, quorū vnus dicit̄, C A B, alter D B A quiq; sunt sub basim.

Tertio notantur ēt anguli supra basim: videlicet E F: est igitur conclusio syllogizanda E F: anguli supra basim æquales sunt. Pro huius conclusionis syllogizatione. Facio tres syllogismos. Quorū primus est: anguli semicirculorū sunt æquales: A C & B D, sunt anguli semicirculorū, vt patet. Igit̄ sunt æquales. Secūdus est anguli portionis sunt æquales. Sed anguli, C B A, & D B A sunt anguli portionum: igitur sunt æquales. Tertius est, si ab æqualib⁹ æqualia demas: q̄ remanēt sunt æqualia: anguli, C A, & D B, qui sunt semicirculorū, sunt æquales: igitur ab his demptis angulis portionis, videlicet, C A B, & D B A anguli supra basim videlicet E F erūt æquales: quod erat intētū. Inquit modo Aristoteles, q̄, si in primo syllogismo sumitur anguli semicirculorū sunt æquales, vt supponūt pro A C, & pro B D, angulis. Amplius, si in secundo syllogismo sumatur anguli portionis sunt æquales, & vt supponunt pro C A B, & pro D B A angulis. Præterea, si sumatur si ab æqualibus æqualia demas cætera quæ remanent sunt æqualia, vt supponunt pro angulis remanentibus, videlicet E F. Sic supponēdo, quod est in principio: in oībus petitur, nisi addatur oībus signū vniuersale. Aliter aut nō est syllogismus aut non ad propositū vt dictū fuit. Sed occurres, quia etiā sumpto vl'i videtur petitio principij: nā cum dico omnis voluptas est studiosa: quæro vt ipse arguit, aut voluptas supponit pro musica, aut pro alia re à musica: si pro alia re à musica, syllogismus erit vtilis, nō tamen ad musicam: si pro musica, erit tunc petitio principij: & sic sua ratio destruere videtur propositum. Potest solui, q̄ supponit pro musica, sed non tantum: & propterea non petitur quod est in principio, quoniam potest vniuersale eē notius qualibet singulari existente ignota. Non autem potest particularis esse nota, singulari pro qua supponit existente ignota. Requiritur enim ad petitionem principij idem & eodē modo sumatur: & inferatur.

Tres syllogismi.

Dubitatio.

Solutio.

Et cum vniuersale quidem ex vniuersalib⁹ terminis ostendatur, particulare autem & sic, & aliter, fit vt conclusio quidem vniuersalis, non nisi per vniuersales terminos ostēdatur. Et si vniuersales sint termini, contingat conclusionem non esse vniuersalem.

cōmē. 229. His modo declaratis, ex dictis facit excerpta. Quorum Primum enthymematice infert dicens & cū vniuersale quidem ex vniuersalibus terminis ostendatur: particulare autem & sic & aliter, ex hoc infert, fit vt cōclusio quidem vniuersalis non nisi per vniuersales terminos ostendatur. Fit etiam, q̄, si vniuersales sint termini, contingat conclusionem non esse vniuersalem. Prima pars excepti patet in omnibus figuris: secunda vero patet in tertia: vbi conclusio particularis ex vniuersalibus vtrisq; syllogizatur.

Insuper etiam omni i syllogismo, patet aut ambas propositiones, aut alteram necessario similem esse conficiendam ipsi cōclusioni, nō modo dico quo ad affirmatiuum vel negatiuum, sed quo ad necessarium, vel inesse, vel contingens: nam cętera prædicamenta considerare oportet.

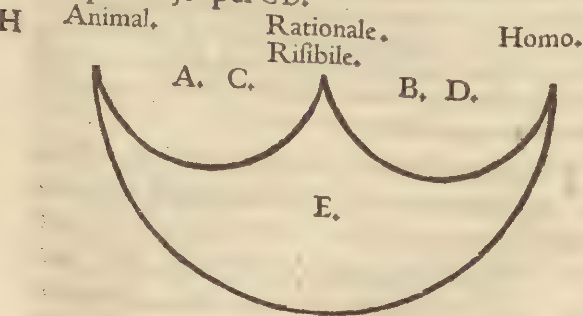
E Secundum excerptum est in omni syllogismo ambas propositiones aut alteram tantum debere esse similem ipsi conclusioni: & exponit in quo, quia aut quo ad affirmatiuum aut negatiuum, aut necessarium aut ineē, aut contingens, semper enim propositiones ambæ, vel altera debet cōclusioni assimilari in aliquo horum. Et notanter dicit in aliquo horum: quia in alijs prædicamentis, cuiusmodi sunt probabile, verū, falsum, manifestū, et id genus, potest seruari similitudo īter propositiones & conclusionem: quia, si conclusio est probabilis, propositiones debent esse omnes, vel altera probabilis: si vera, & propositiones: si manifesta, & propositiones, non tamen necessario: quia ex occultis potest conclusio manifesta syllogizari. vt si quis per interpositionem terræ syllogizet eclipsim Lunæ, quæ nunc est: erit enim conclusio sensibus nota, propositiones ex Astrologia acceptæ. Ex falsis etiam potest verum syllogizari, vt Secundo huius dicetur. Quia igitur in alijs prædicamentis nō est necessaria similitudo inter propositiones & conclusiones, ideo dixit cætera prædicamenta esse consideranda, quatenus potest esse similitudo aliquando, & aliquando non. cōmē. 2...

F Patet etiam vniuersaliter quando erit & quando non erit syllogismus, atque quando possibilis, quandoue perfectus. Præterea etiam patet terminos necessario sese habere aliquo eorum modorum, quos diximus, si est syllogismus.

Vltimo epilogat, & quę dicit patent. Verum verbū illud possibilis, potest dupliciter exponi. vno modo pro imperfecto, & tunc sensus est, patet etiam vniuersaliter quando erit syllogismus: & hoc ad vtiles cōiugationes, & quando non erit: & hoc quo ad inutiles: atq; quando possibilis, hoc est imperfectus: quādove perfectus. Aut G potest per illud verbum possibilis, intelligi syllogism⁹, qui aliqua propositiōe indiget ad perfectionem rei quæ demōstratur. Verbi causa, syllogismus, cui deest aliqua propositio, erit omne per se mobile immortale: animus est per se mobilis: igitur immortalis. Huic deest illa omne semper mobile immortale: nam erit tūc maior sic syllogizanda, omne semper mobile immortale: omne per se mobile est semper mobile: igitur omne per se mobile immortale. Primus syllogismus dicitur possibilis perfici, quia deficit sibi aliqua propositio: ad hoc vt appareat necessarius: melius tamen est exponere primo modo. cōmē. 23...

Fore autem omnem demonstrationē, omnemue syllogismum treis p terminos, & non per plures, perspicuum est: si nō per alios atq; alios eadem conclusio conficiatur, veluti E, & per A B, & per C D.

Cap. xx... Syllogis... omnē ex t... bus tant... constare t... minis & d... bus prop... tionib⁹ c... ditur: de... mento ... ppositio... ac cōclu... num ex ... minorū a... tione tra... tur.

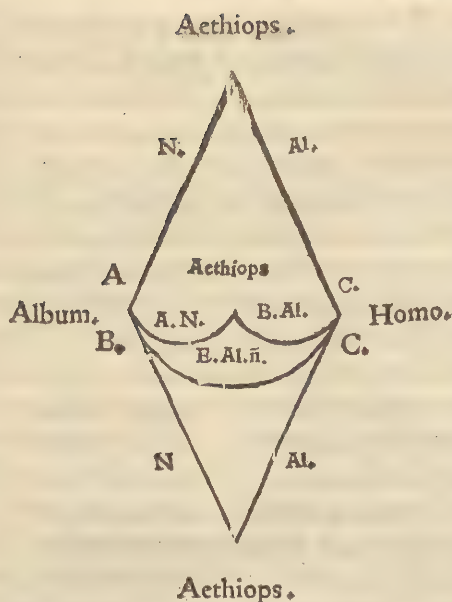
H

aut per A B, & A C: nam plura esse media earūdem conclusionum, prohibet nihil: hæc autem cum sunt, non vnus, sed plures erunt syllogismi.

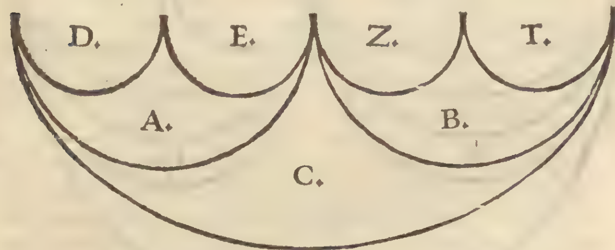
Eadem c... clusio p... uersos te... nos in ... figura o... sa.

Aut

Cõclusio eadẽ per idem ostensa medium diuersi mode variatum tribus figuris ostẽsa.

Aut rursus cum A, & B, vtrunq; per syllogismũ sumitur. Verbi causa ipsum A, per D E: & B ipsum etiam per Z T: aut cum alterum horum inductione, alterum syllogismo accipitur. Quo etiam modo plures erunt syllogismi, cum & plures sint conclusiones, A videlicet & B, & E.

Quod si non plures, sed vnus sit, hoc pacto profecto fieri potest vna cõclusio per plures, sed, vt E per A B fieri non potest.

Cõmẽ. 232. 1. Expositio nostra.

Vt Philoponus dicit, intentio clara est. Vult enim ostendere, φ omnis syllogismus est per tres terminos solum, & non per plures. Et hoc proponit dicẽs,{fore autem omnem demõstrationem, omnemve syllogismum treis per terminos, & non per plures, perspicuũ est. Hæc est partis intentio. Causa huius intẽtionis esse potest: quia ipse vult verificare principia omnium syllogismorum: quare, cum antea verificauit principia syllogismorum formalia, φ videlicet sint in aliqua trium figurarũ, & in aliquo modo illarum, nunc verificare intẽdit principia syllogismorũ materialia: φ videlicet sit omnis syllogismus ex tribus terminis, & duabus propositionib⁹. Est igitur conclusio litere, omnis syllogismus constat ex tribus terminis duntaxat. Limitat autem Aristoteles hanc conclusionem. Primo, si conclusio non sit pluribus syllogismis demõstrabilis, quoniam aggregãdo omnes syllogismos, quibus illa demonstrari posset, videretur syllogismus ex illis aggregatus non ex tribus esse terminis, sed ex pluribus. Secũdo φ propositiones syllogismi datæ conclusionis non essent adhuc pro syllogizabiles: nã syllogismus aggregatus ex illis adhuc esset ex pluribus quam tribus terminis. Inquit{si non per alios atq; alios syllogismos eadem conclusio conficitur: nã aggregatũ ex his omnibus posset videri vnus syllogismus ex

A pluribus tribus terminis. Et ponit exemplum dicẽs veluti E conclusio: & per A B syllogismum: & per C D syllogismum: aut per A B & A C syllogismos esset demõstrabilis: nã aggregatũ, ex his omnibus posset videri vnus syllogismus, quatenus esset ad vnam conclusionem: quia dixit plura esse media ad vnã cõclusionem, prohibet nihil. Addit tñ, φ licet tale aggregatum videatur vnus syllogismus, nõ est vnus: & hoc dicit. hæc autem cum sunt, nõ vnus, sed plures erũt syllogismi. Hæc de prima limitatione. De secũda dicit &{rursus cum A & B, vtrũq; per syllogismum sumitur. Verbi causa ipsum A per D E &, B etiam ipsum per, Z T, pro syllogizetur. Aut cum horum alterum inductione pro syllogizetur, alterum syllogismo: nam hoc modo videri potest esse syllogismus ex pluribus tribus terminis: addit tamen φ nõ est vnus syllogismus, sed plures: eo quia conclusiones sunt tres, due pro syllogisticæ: A & B: & vna syllogismi principalis, videlicet E, sic igitur siue eadem conclusio pluribus syllogismis sit syllogizabilis, siue præmissæ eiusdem syllogismi sint syllogizabiles, semper vnus syllogismus ex tribus est terminis. Addit, φ si syllogismus aggregatos nõ sint plures, sed vnus syllogismus: hoc pacto, potest vna conclusio ex pluribus terminis tribus syllogizari: sed vt E syllogizatur per A B hoc est immediate, fieri nõ potest. Est igitur cõclusio textus, φ vnus syllogimus ex tribus duntaxat terminis conficitur, nam licet vna possit pluribus syllogismus demonstrari, illi non vnus sunt, sed plures. Amplius licet propositiones syllogismi possint pro syllogizari, adhuc plures sunt syllogismi. Vel fortasse hæc litera potest exponi breuibus, φ vnus syllogismus est ex tribus terminis. Supponendo, φ vnius conclusionis si sint plures syllogismi, illi non vnus sint. Et secundo dato, φ propositiones sint pro syllogizabiles, adhuc ille non est vnus. Et sic videtur Aristoteles ponere conclusionem, & facere vnam suppositionem: cõclusio est, φ vnus syllogismus constat ex tribus tantum terminis. Suppositio vero est, φ si eiusdem conclusionis sint plures syllogismi, illi non vnus, sed plures sunt. Amplius, si propositiones possint syllogizari, syllogismi non vnus, sed plures sunt: hæc est suppositio. Debes scire, vt Philoponus inquit, φ eiusdem conclusionis esse possunt plures syllogismi disperati, & duo syllogismi communicantes. Verbi causa, conclusionis E, vt dicitur in litera possunt esse A B, & C D syllogismi disperati: qui in nullo conueniunt. Et possunt esse syllogismi communicantes, A C B C, syllogismi, qui in C conueniunt. Exemplum in terminis: sit. E. Hæc conclusio animus est immortalis: hęc quãdoq; per hoc medium, quod est semper mobile syllogizatur, vt in Phædro: interdum per inferre vitam corporibus, vt in Phedone. Aliquando: quia nõ corrumpitur à propria malitia: vt in euthyphrone. Communicantes autem erunt cum assumuntur vt pro syllogismi propositionum: vt si ad E. conclusionem sumantur A B. propositiones: quæ egerent syllogismis. Nam syllogismus pro-

D bans A & syllogismus probans B communicãtes erunt. Verbi causa sit cõclusio iustum est bonum, syllogismus vero sit honestum bonum: iustum honestum: iustum bonum, maior vero prosyllogizetur, appetibile bonũ: honestum appetibile: honestum bonum. Minor iterum sic laudabile honestum: iustum laudabile. Iustum honestũ. Ecce quomodo ambo in termino honestum communicant, hæc pro verbis Aristo. Animaduerte tamen, φ textus iste facilius potest exponi: dicendo, φ Aristoteles præmittit vnam conclusionem, videlicet, φ omnis syllogismus constat ex tribus terminis. Secundo vero remouet antequam illam probet duo impedimenta, quibus alicui posset conclusio videri falsa. Primũ est obijciendo, φ vna conclusio potest pluribus syllogismis demõstrari: & ita posset dici aggregatum ex his omnibus esse vnum syllogismum, quo concesso syllogismus non ex tribus, sed ex pluribus terminis conficeretur. Secũdo posset

2. Expõ nostra.

Quæ Philoponus.

3. Expõ nostra tenẽda.

do poſſet impediri concluſio obijciendo concluſionem aliquam per vnum ſyllogiſmum poſſe demonſtrari, cuius propoſitiones adhuc ſunt proſyllogizabiles, & ita poſſet dici aggregatum ex principali ſyllogiſmo, & pro ſyllogiſmis eſſe vnum ſyllogiſmum, quo conceſſo ſyllogiſmus ex pluribus terminis eſset quã ex tribus. Obijcit autem his impedimentis Ariſtoteles, primo dicendo tale aggregatum ſiue primum ſiue ſecundum non eſſe vnum, ſed plures ſyllogiſmos: eo quia nõ vna, ſed plures ſunt illorũ proximæ concluſiones. Secundo obiat dicendo, ꝙ dato ꝙ aggregatum tale ſiue primum ſiue ſecundum ſit vnus ſyllogiſmus, concluſio eſt hoc modo intelligenda, de ſyllogiſmo videlicet principali, qui ad vnã tantum eſt cõcluſionem. Et hoc inquit in fine textus, ꝙ ſi non plures ſyllogiſmi ſint, qui aliquo illorum aggregatorum ponuntur, ſed vnus: hoc pacto profecto fieri poteſt vna concluſio per plures, ſcilicet remote & pro ſyllogiſticæ, ſed vt E concluſio ſit per ſyllogiſmum A B fieri non poteſt, igitur omnis ſyllogiſmus principalis ad vnã principalem eſt ex tribus terminis: & hæc eſt concluſio literæ: quæ probabitur. Hæc expoſitio eſt melior.

Obuiat.

Sit enim ipſum E concluſio, quę ex A B C D deducatur: cum neceſſum ſit aliquod illorum ad aliud atq; aliud ſumi, ad alterum quidem vt totum, ad alterum autem vt pars (hoc.n. demonſtratum eſt prius, ꝙ, ſi ſyllogiſmus eſt, neceſſe eſt illo modo terminos ſeſe habere) habeat itaq; ſeſe hoc modo A B.

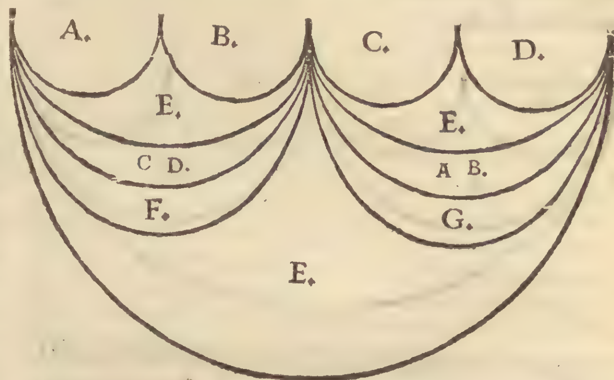
Cõmẽ. 233. More boni Geometre Ariſto. poſtquam poſuit concluſionem, nunc eã ſignat in puluere, vt geometrę agũt: & ſupponit quædam, vt concluſionem facilius deducat. Et debes ſcire, ꝙ Ariſtoteles per ipſum E intelligit quandam concluſionem, vbi ſunt duo extrema; videlicet ſubiectum & prædicatum: quam vno verbo appellat, vt ſyllogiſmus ſit facilior: & per A B intelligit vnũ mediũ: quod ideo diuerſis verbis appellat, quia extremis ipſius cõcluſionis dupliciter comparatur: ſubiecto quidem vt totum, & vniuerſale: & propterea cum illo minorem facit propoſitionem. Prædicato vero vt pars, & inferius: propterea cum illo facit maiorem propoſitionem. Amplius etiam per C D intelligit etiam medium, ſiue eiuſdem, ſiue alterius figuræ. nam vt Philoſophus dixit: & Philoponus ſubmeminit vna met concluſio poteſt pluribus ſyllogiſmis diuerſarum figurarum ſyllogizari vt hæc aliquis homo non eſt albus per medium quod eſt album in tribus figuris ſyllogizari poteſt. Et ſic per. C. D. Medium aliud intelligit: ſed (vt mihi videtur) potius in prima figura: vbi intelligit primum: quoniam pluribus medijs in eadem figura ſyllogizari poteſt. Et hoc ideo diuerſis literis deſignauit: quia habet duplicem habitudinem: ad ſubiectum concluſionis quidem vt totum, ad prædicatum vero vt pars. Deſcribit igitur concluſionẽ & ſyllogiſmum in puluere more boni geometræ. Et inquit: ſit enim ipſum. E. concluſio: quæ ex. A. B. C. D. deducatur: hæc eſt deſcriptio concluſionis. Deinde more boni geometrę facit ſibi ſuppoſitionẽ: ꝙ videlicet. A. B. medium ad aliud atq; aliud extremum ipſius. E. ſeſe habeat vt totum: & vt pars. Et hoc inquit cum neceſſum ſit aliquod illorum ad aliud atq; aliud ſumi: ad alterum quidẽ vt totum videlicet ad ſubiectum ipſius. E. ad alterum vero vt pars videlicet ad prædicatum ipſius. E: quod aſſerit eſſe prius oſtenſum: propterea concluſit ſuppoſitionem: quam voluit eſſe præhabendam: & inquit. Habeat itaque ſeſe ipſum. A. B. medium ad extrema concluſionis ſyllogizande cuiuſuis. Hæc igitur eſt ſuppoſitio vt medium ſemper ad extrema concluſionis ſeſe habet vt totum & vt pars.

H

Ex his igitur quædam erit cũcluſio, aut itaque erit illa E: & ex C D alia: aut aliqua alia præ-

E ter has. Et ſi E quidem erit ex A B profecto ſyllogiſmus erit duntaxat. Quod ſi C D medium, hoc pacto ſeſe habeat, vt ad alterum vt totum, ad alterum vt pars ſumatur: etiam ex his quædam emerget concluſio: quæ erit aut E & ex A B alia, aut alia quædam præter has. Et ſi E ſit concluſio, & ex A B alia, erunt aut plures ſyllogiſmi, aut eadem fortaſſe concluſio per plures terminos deducetur. Si vero quædam alia præter has, & erunt plures ſyllogiſmi, & inter ſe abiuncti. Si vero ipſum C D non eo modo ſeſe habeat vt ſyllogiſmum conficiat fruſtra erunt ſumptæ propoſitiones, niſi aut inductionis, aut explanationis, aut alicuius alterius talium

F gratia ſumptæ fuerint, ſi autem ex A B non E, ſed quædam alia deducatur concluſio, & ex C D aut alia quædam, aut alia præter has, erunt & plures ſyllogiſmi, & non eius quod ponebatur: ponebatur enim eſſe ſyllogiſmum ad E: ſi autem nulla ex C D fiat concluſio, ſequitur & propoſitiones fruſtra eſſe ſumptas: & non ad id ad quod erat ab initio ſyllogiſmus. Patet igitur omnem demonſtrationem omnẽve ſyllogiſmum ex tribus dũtaxat terminis fieri.

Omnẽ ſyl[logi]giſmum [ex] tribus cõ[sta]re termin[is] oſtenditur.

Cõmẽ. 234. Syllogiſm[us].

Syllogiſmus huius textus eſt valde occultus, propterea poteſt hypothetice ſic componi. aut ex A B, & C D medijs aliqua ſyllogizatur cõcluſio, aut nulla, ſi aliqua, vel ex A B. medio ſyllogizatẽ E, & C D alia: vtpote M: vel econtra ex C D E: ex A B vero. M. Vel vna alia ex ambobus medijs. Præter has, quæ ſit A, aut ex ambobus illis ſola E ſyllogizatur: aut ex A B. ſyllogizatur non E ſed P: ex C D R, vel M: aut econtra ex A B E, vel N: ex C D P non poſſunt plures partes fingi, ſi detur ꝙ ex A B E. cõcluſio ſyllogizatur & ex C D M tunc habetur propoſitum, videlicet ꝙ ſyllogiſmus eſt ex tribus terminis, vno videlicet medio, & duobus concluſionis extremis, ad quorum vnum ipſum medium A B ſe habet vt totum, & ad alterum vt pars. Similiter ſyllogiſmus ad. M. erit etiam ex tribus terminis eodem modo, & ſic habetur propoſitum. Et hoc dicit.

Ex his igitur quædam erit concluſio, hoc eſt ſi detur ex his eſſe aliquam concluſionem, aut itaq; erit illa E vtpote ex A B, & ex C D alia, vtpote M: aut aliqua alia pręter has, vtpote Q: & ſi E qdem erit videlicet ex A B, & ex C D M, ex A. B. profecto ſyllogiſmus vnus erit duntaxat, qui ex tribus eſt terminis. Et ſic habetur membrum intentum. Sed ſi dabis econtra ex C D ſyllogizari E ex A B vero M: erunt tũc plures ſyllogiſmi vt prius, quorum vnus eſt ad E, alter vero ad M: at, ſi ab omnibus his medijs ſyllogizetur vna alia præter has, vtpote Q erunt plures ſyllogiſmi & abiuncti: quorum vnus erit per A B medium,

alter

alter per CD. Hoc tenet per suppositionem. Quia quoties medium se habet ad alterum conclusionis extremũ vt totum, ad alterum vt pars, syllogismus est. Quare ad Q duo erunt syllogismi, per medium quidem AB vnus: nam ad extremum vnum ipsius Q, se habet vt totum, ad alterum vt pars: alius per CD propter eandem rationem. si autẽ ex illis medijs AB & CD nulla syllogizatur conclusio penitus, frustra essent sumpta: at si ex illis omnibus sequitur E tantum, tunc erunt duo syllogismi principales & abiuncti: vt de Q probatum est, hæc est rationis vis. Verum verba sunt obscura: & ideo lege illa: quod si CD medium hoc pacto sese habet, vt ad alterum vt totum, ad alterum vt pars sumatur: etiam ex his quędam emerget conclusio, quæ erit aut E, & ex AB alia, vtpote M: aut alia quædam pręter has, videlicet Q: quasi dicat si ipsum E, non ab AB, sed à CD fit: & ab AB M cõclusio fit, quod fuit aliud membrum syllogismi: & hoc dicit, & si E fit conclusio medij CD & ex AB alia, videlicet M: erunt aut plures syllogismi, aut eadem conclusio per plures terminos medios deducetur. Erunt quidem plures syllogismi, quia communicantes videlicet syllogismus & prosyllogismus. Nam vnus conficietur per medium CD, ad E: alius per medium AB ad M. hoc autem patet ex suppositione: quia medium CD ad extrema ipsius E sese habet vt totũ, & vt pars. Igitur erit syllogismus, & eodem modo AB ad M. Igitur plures erũt syllogismi. Per plures vero terminos medios: hoc est, q͡ plures syllogismi principales abiuncti: & sic adhuc plures erũt syllogismi, vnus per AB, & alter per CD, propter eãdem rationem: quia medium sese habet vt totum, & vt pars, si vero, inquit quędam alia præter has videlicet Q: & erũt plures syllogismi: & abiuncti hoc est principalis. Deducitur, quia vnus erit per CD: quod se habet vt totum, & se habet, vt pars: & alius per AB, quod similiter sese habet vt totum, & vt pars, & sic adhuc plures erunt syllogismi, & habetur quemlibet illorum ex tribus fieri terminis. Si vero inquit ipsum CD non eo modo sese habet, vt syllogismum conficiat, frustra erunt sumptæ propositiones, nisi aut inductionis, aut explanationis, aut alterius gratia vt dicetur, & his apparet syllogismus, quia nõ potest fingi ab his omnibus sequi ipsum E solum: quia vt prius, erunt duo syllogismi, vt deductum est de Q: deinde Aristoteles complet syllogismum addens vltimam partem, & inquit {si autem ex AB nõ E, sed quædam alia deducatur conclusio, vtpote P: & ex CD, aut alia quædã, vtpote non M sed R: aut adhuc alia præter has deducetur videlicet N: erunt & plures syllogismi ad P quidem vnus per rationem tactam, & ad R, vel ad N, alius & non ad id quod ponebatur, videlicet ad E redit ad primum membrum dicens {si autem nulla ex CD fiat conclusio, frustra propositiones essent sumptæ, & non ad E, quod fuit propositum, & sic sequitur omnem syllogismum ex tribus esse terminis. Totus igitur syllogismus est, aut ex AB & CD sequitur aliqua conclusio, aut nulla: si nulla frustra essent propositiones, si aliqua, vel ex AB sequitur E, & ex CD M, vel econtra ex AB M, & ex CD E: aut alia præter has, puta Q: aut ipsum E, ab ambobus, aut ab AB sequitur P, ex CD R: vel N sequit̃. si ex AB sequitur E, & ex CD M: vel econtra, non vnus, sed plures erunt syllogismi, vt deductum est, si sequitur ab illis simul Q, vel ipsum E iterum erunt duo syllogismi principales abiuncti, si ab AB sequitur P, ex CD R, vel N: iterum plures erunt syllogismi: quare omnino oportet cõfiteri syllogismos ex tribus fieri terminis, hic syllogismus literæ. Quo vero ad verba attinet debes scire, ꝙ possunt sumi propositiones in syllogismo non ad conclusionem, vel gratia inductionis, vt quando plura singularia sumuntur & non ordine syllogistico: aut gratia occultationis, vt cum volumus decipere: tunc enim interponimus propositiones nõ syllogisticas. Aut gratia explanationis, vt doceamus discipulos, exponendo terminos syllogismi, & hæc tria ex-

Expositio verborum.

A præsit Aristo. Possumus autem addere propositiones propter alias causas, vt propterea multas agamus conclusiones, hæc Aristot. in illis verbis. Secundo debes scire, ꝙ Aristoteles in syllogismo hypothetico fecit septem partes: quia septem modis possumus imaginari media illa, AB: & CD. Primo ꝙ ex AB sequatur E: ex CD. vero alia conclusio, vtpote M. Secundo imaginando econtra ex CD sequi E: ex AB sequi. M. Tertio imaginando ex his simul nullum horum sequi, sed aliud præter hæc videlicet. Q. Quarto imaginãdo ex illis simul sequi ipsum E tantum. Quinto imaginando nihil penitus ex illis seq. Sexto imaginando sequi ex illis aliquid, sed nec E, nec M sed ex AB sequi P: ex CD autem sequi N, vel R. Septimo imaginando econtra, ex AB sequi N vel R: ex CD sequi P. Tunc dixit, ꝙ, si ex AB sequitur E, & CD sequitur M, duo erunt syllogismi: quorum quilibet ex tribus conficitur terminis ex duobus extremis, & ex medio, quod ad vnũ illorum est vt totum, ad aliud vt pars, & ita ex tribus terminis. secũdo dixit, ꝙ si dicatur econtra, ex AB sequi M: CD vero E, per eandem rationem duo erunt syllogismi vt prius. Tertio dixit, ꝙ, si sequitur nullum horum, sed Q: tunc erunt duo syllogismi communicantes, vel duo abiuncti, propter eandem rationẽ: quia medium se habet ad alterum extremorum, vt totum, ad alterum vt pars. Quarto non dixit, sed posset dici ex illis insimul sequi ipsum E tantum: & hoc tacuit, quia oportet illos esse plures aut communicantes, aut abiunctos. Quinto dixit, ꝙ si nihil sequitur, frustra essent propositiones: nisi aut celandi, aut explanandi, aut manifestandi causa. Sexto dixit, quod, si dicatur ex AB sequi P, ex CD sequi N, vel R. Vel septimo dicatur econtra, sequitur illos esse duos syllogismos propter eandem causam, & nõ ad E conclusionem positam, hæc Aristoteles. Vnde vis syllogismi est hæc, Omnis oratio constans ex medio & duobus extremis, ad quorum vnum medium se habet vt totũ, & ad alterum vt pars, constat ex tribus tãtum terminis: omnis syllogismus per suppositionem est oratio constãs ex vno medio & duobus extremis, ad quorum vnum medium se habet vt pars, ad alterũ vt totum: igitur omnis syllogismus ex tribus constat terminis. Hæc est vis syllogismi. Sed occurres, quia minor falsa videtur: soli enim syllogismi primæ figuræ constãt ex medio, quod ad vnum extremum sese habet vt totum, ad alterum vt pars. nam in syllogismis secundæ figuræ medium se habet ad ambo extrema vt totum. In syllogismis vero tertiæ medium sese habet vt pars ad ambo. Dico quòd syllogismi cæterarum figurarum descendunt à syllogismis primæ per conuersionem, & reducũtur ad illos per conuersionem: quare medium in omnibus se habet ad extrema vt totum, & pars vel actu, vel reductione, & hoc sufficit.

Vis syllogismi.

Vis syllogismi.

Dubitatio.

Solutio.

Hoc itaque cum sit declaratum, & ex duabus propositionibus, & non ex pluribus esse syllogismum, perspicuum est, siquidem tres termini, duæ sint propositiones, nisi aliquid assumatur, vt ab initio diximus ad syllogismorum perfectionem. Præterea patet etiam eam syllogisticam orationem, in qua propositiones, per quas principalis conficitur conclusio, non fuerint pares. (Est enim necessarium, vt superiores conclusiones nonnullæ propositiones sint rursus.) Hanc ipsam orationem aut non syllogizasse, aut plura quam fuerint ad conclusionem necessaria, interrogasse.

D

His declaratis, nunc duo ex his excerpta infert. Primum est, ꝙ omnis oratio syllogistica constat ex duabus propositionibus. Secundum, ꝙ quæ non constat ex duabus

Cõmẽ. 255.

duabus propōnibus, nō est syllogistica, aut plura sum psit, quam ad conclusionem fuerint necessaria. Primū quidem ex dictis syllogizat. nam ex tribus terminis omnis syllogistica constat oratio. Duæ propositiones sunt tres termini: igitur ex duabus propositionibus constat omnis oratio syllogistica. Inquit. {Hoc itaque cum sit declaratum, perspicuum est syllogismum & ex duabus constare propositionibus, & non pluribus. Probat hoc excerptum, & inquit { siquidem tres termini duæ sint propositiones. Dico duę sunt propositiones, nisi aliquid assumatur, vt ab initio diximus, ad perfectionem syllogismorum, vt videlicet prosyllogismus probans maiorem aut minorem, aut expositio, aut conuersio, & id genus. Hæc non pro vi syllogistica sunt sumpta, sed ad maiorem perfectionem, vel ad maiorem euidētiam. Quo vero ad verba attinet, debes scire, ꝙ duæ propositiones sunt tres termini, secundum materiam: pro quanto ex tribus terminis duæ fiunt propositiones duntaxat partim conuenientes, partim differentes, vt dictum est. hæc de primo. Secundum vero infert per conuersionem per contrapositionem: nam, si omnis oratio syllogistica ex duabus constat propositionibus tantum sequitur per conuersionem per contrapositionem, ꝙ quæ non cōstat ex duabus tantum, non est oratio syllogistica: vel si est, forte erit pro quanto in illa est assumptum aliquid ad pfectionem syllogismi vt diximus. Inquit { præterea patet etiam eam syllogisticam orationem in qua propositiones: per quas principalis conficitur conclusio non fuerit pares vt duæ tātum. Antequam totam compleat conclusionem faciens parenthesim interponit, quando possunt sumi plures propositiones. & vult tunc posse sumi plures, quando propositiones fuerint simul conclusiones prosyllogismorum, & propositiones ad intētam conclusionem: & hoc dicit { Est enim necessarium vt superiores conclusiones nonnullæ, videlicet prosyllogismorum propositiones sint rursus ad intentam conclusionem: quo in casu potest syllogismus cōstare ex pluribus duabus propositionibus. Hoc interposito complet conclusionem & quasi dicat, patet talem orationem, in qua plures fuerit, hanc ipsum talem orationem, aut non syllogizasse, & hæc est pars propria intenta, aut plura quā fuerint ad conclusionem necessaria interrogasse siue assumpsisse. & hoc est additum pro complemēto. Hoc est secūdum excerptum: & sic patet primū sequi ex his quæ proxime dixit. Secundum vero sequi ex primo per conuersionem per contrapositionem.

Declaratio verborum.

Quibus fit: vt si syllogismus sumatur secundum principales propositiones: omnis talis syllogismus ex propositionibus quidem paribus, ex terminis vero imparibus cōficiatur. Siquidem termini propositionibus ipsis plures vno sint, fit etiam vt conclusio ipsa propositionum sit dimidium.

Cōme. 236.

Docet nunc Aristo. ex dictis. Primo quonammodo propositiones ad terminos sese habeant secundum numerum, similiter & conclusiones ad propositiones. Et duo facit: quia primo docet hoc in syllogismis sumptis per principales propositiones. Secundo in syllogismis sumptis tam per principales, quā per additas propositiones. Est enim duplex syllogismus. alius quidem simplex, qui per propositiones non augetur, eo quia ibi nulla propositio est prosyllogizabilis: & in tali nullus assumitur pro syllogismus. Alius vero mixtus, qui auctus dicitur syllogismus. Hic enim est ijs, in quo & principales & prosyllogisticæ sumuntur propositiones. Et propterea negotium hoc diuisum est in duo. De primo igitur vult ꝙ in syllogismo per principales duntaxat propositiones assumpto propositiones sint duæ paresue. Termini vero tres, imparesue: quia vt dictum est termini sunt pro-

E positionibus plures vno. Amplius in talibus syllogismis conclusio est dimidium propositionum quia vna, vnum vero dimidium est duorum. Hæc de primo. Quo vero ad verba attinet. Debes scire, vt bene græci animaduertunt ꝙ Aristo. per conclusionem vnam, non intelligit secundum speciem: nam superius fuit dictum ex mistione necessarij & contingentis sequi interdum duas cōclusiones: videlicet de possibili, & de inesse, sed per vnā conclusionem, intelligit quo ad materiam: quia siue sequatur de possibili conclusio, siue de inesse, semper est vna eademq́ secūdum terminos atq́ materiam, & hoc pacto loquitur Aristoteles. Amplius loquitur de conclusione, quæ vi syllogismi sequitur, non autem de ea, quæ vi sub acceptionis assumitur. Quia, vt dicitur primo posteriorum, & secundo huius augentur demonstrationes in post assumendo conclusiones sub conclusionibus, & sic patet primum.

Declaratio cōclusionis Arist.

F Insuper etiā siue prosyllogismos, siue per plura abiuncta media perficiatur conclusio: ceu ipsum A B per E & D, numerus terminorū semper vno propositionum numerū exuperabit. Nam siue extrorsum adijciatur terminus, siue ad medium interponatur, vtroque sane modo interualla ipsa, quibus quidem interuallis propositiones æquales sunt, pauciora sunt ipsis terminis.

Cōme. 237.

Nunc demonstrat quonammodo in syllogismis auctis propōnes & termini sese habeāt. Et primo ostēdit, ꝙ eodem modo sese habent in auctis, veluti in non augmentabilibus. Verum primo ostendit, secundo ostendit differentiam. Pro intellectu primi debes scire, ꝙ auctio syllogistica est duplex: quædam est continua, quædam discontinua. Continua quidem fit in ante assumendo, vt quoties syllogismus fieret: cuius aliqua propositio

G esset prosyllogizabilis: quę rursus prosyllogizaretur per alium syllogismū: cuius adhuc propositiones essent prosyllogizabiles, & sic vsq́ ad per se nota: hæc enim auctio cōtinua est. Discontinua vero est, quoties vna eademve conclusio per plura media syllogizaretur. Vt A B cōclusio per A & C syllogismos. Est igitur textus conclusio, ꝙ siue conclusio augeatur continua auctione, siue discontinua, semper numerus terminorum est vno tantum maior numero propositionū. Et hoc dicit { & insuper etiā siue per prosyllogismos } hoc est auctione continua, siue per plura abiuncta media } hoc est discontinua auctione perficiatur conclusio { ceu ipsum A B, per C & D: numerus terminorum semper vno propositionum numerum exuperabit, hæc est conclusio. Syllogizatur hæc hypothetice, si extrorsum adijciatur terminus vt fit in auctione continua, siue ad medium interponatur terminus, vt fit in auctione discontinua, vtroq́ sane modo interualla

Auctio syllogistica duplex.

H ipsa, quibus quidem interuallis propositiones æquales sunt pauciora sunt ipsis terminis, hæc est maior: adde minorem, sed omnis auctio est aut per terminū extrorsum aut per interpositionē ad medium: igitur omnis auctio fit in pluribus terminis q̄ sint propositiones vno. Quo vero ad verba attinet, animaduerte propositionē & interuallum idem esse. Dicitur enim interuallum, quando syllogizabilis est propositio, eo quia inter extrema potest interponi medium. Dicitur propositio, quando non est syllogizabilis. Hæc de primo.

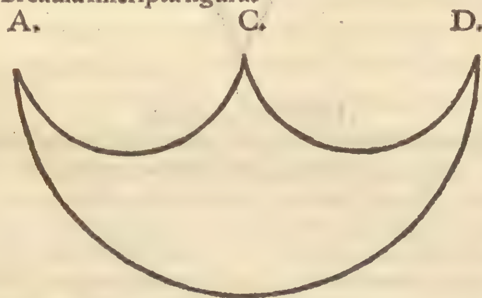
Propositio & interuallū idem sunt.

Verum propositiones quidem nō semper pares erunt, termini autem impares. Sed versa vice cum propositiones pares fuerint, termini impares erunt, cum termini pares, propositiones impares habebuntur. Si quidem vno addito termino, simul vna excrescat propositio,

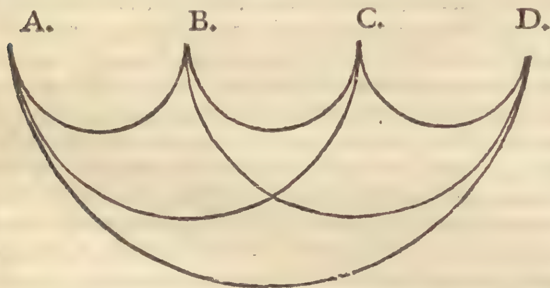
tio, quouis mō terminus ipse adijciatur. Quare, cū hę q̄dē pares, illi vero ipares sint, necesse est eadē seruata additiōe vicissim cōmutare.

Cōmē. 238. Nūc ponit differētiā aliquā inter syllogismos non augumentabiles, & augumētabiles quātū ad hoc, ꝙ in auctis syllogismis, semp termini ad propositiones permutatim sese habent secūdū par, & impar, & hoc proponit dicens {verū propōnes quidē nō semper pares erūt, nec termini semper impares: sed versa vice cū propōnes pares fuerint, termini impares erunt, cū termini pares, propositiones impares habebūtur. Et huius causam affert, quia semper vno dūtaxat termino addito vna semp excrescit propō, quouis mō addatur siue īter maius & medium, siue inter mediū & minus extremum. Hoc facile est exēplo deducere. Tunc repetit conclusionē. D. quare, cum hæ quidem pares, illi vero impares sint, necesse est seruata eadem & vniformi additione, siue conditione vicissim terminos & propositiones secūdum par, & impar permutare. Dixit seruata vniformi additione: qa posset fieri additio asyllogistica, vel expositoria, vel inductoria. Vbi nō eēt hæc vice versa permutatio secundū par & impar in propositionibus & terminis. Hęc de differentia.

Dubitatio. Sed occurres quia sint tres termini A C D. Verbi causa inscripta figura.

Constat ꝙ propositiones sunt duę, vt A C, & B D: at si ad datur alius terminus, vt B vt in subscripta figura.

Tunc additę sunt duę propositiones, videlicet A B: & B C, aliter nō esset prosyllogismus perfectus. Igitur non est verum, ꝙ addito vno termino, addatur vna propositio.

Solutio. Respondet Philoponus, ꝙ licet addanē duę, per additionē tn̄ omnes erunt tres, vt A B, B C, C D: & hoc propterea, quia altera corrūpitur in prosyllogismo: videlicet, A C: quia vbi prius erat propositio, effecta est modo per additionē conclusio prosyllogismi per ipsum B: & restāt vna minus, & ita addito vno termino, vna additur propositio. Ex quo patet, ꝙ per additionem hāc, cōclusiones nō restant dimidia propositiōnum: nam addito B termino, propositiones restāt tres: videlicet A B, B C, & C D: etiam & conclusiones tres: vt A C per B, A D per C, & B D per C. Quando enim Aristo. dixit conclusiones etiam dimidia propositionum, intellexit in syllogismis non auctis: in auctione tn̄ discontinua, id quod dicit Arist. non habet locum: quia addito extrinseco termino, duę addūtur propōnes: verum quia propositio A C, cōuertitur in conclusionem, nō excrescit nisi vna. & ita erunt tres, videlicet C D, B C, & A B. Et tunc oportet dicere, ꝙ verbū illud quouis modo addatur, intelligitur de auctione cōtinua. Et tunc vult dicere, quouis modo addatur, siue in

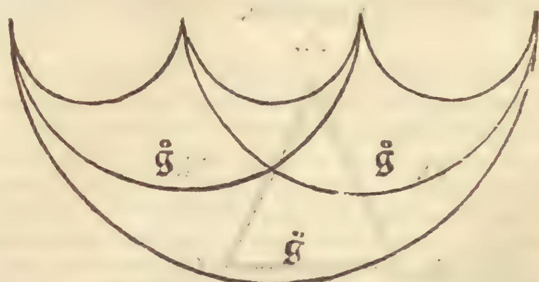
A ter maius & medium, siue inter mediū & minus extremum, igitur præsens textus totus est legendus de auctione cōtinua, quę fit per prosyllogismum. Quare oportet dicere, ꝙ in quouis syllogismo fuerit semp numerus terminorum est maior numero propositionum: siue augeātur continue, siue discōtinue. Vt præcedens textus narrat, in auctiōe tn̄ cōtinua propositiones & termini se habent secundū par & impar permutatim. Vndecūꝗ; addatur terminus siue inter maius, & medium: siue inter minus & medium: vnde lege literam iuxta hanc expositionem. Verum propositiones non semper pares erūt, nec termini semper impares, supple in syllogismis, qui augentur auctione continua: sed versa vice, cum propositiones pares fuerint, termini impares erunt. Contra autem, cum termini pares, propositiones impares habebūtur: cuius causam addit D. siquidē vno addito termino, simul vna excrescat propositio: nam addito ipso B termino, bene duæ nouæ adduntur propositiones, vt A B, &

B B C: verum vna tantum excrescit, quia prima, videlicet A C, quæ prosyllogizatur, non amplius propositio, sed conclusio efficitur: dico vna excrescit propositio quouis modo & vndecunꝗ; terminus addatur, siue inter maius & medium, siue inter medium & minus extremū: semper enim excrescit vna propositio: quia prior vicē subit non propositionis, sed conclusionis. Ideo cōcludit {quare cum hæ quidem pares, illi vero impares sint, necesse est seruata eadem additione vicissim permutare propositiones & terminos secundum par & impar. Dico seruata eadem additione, quia, si auctio non est vniformis, & continua, sed difformis & discontinua, hoc non fieret. Ex his apparet, ꝙ in auctione non semper conclusiones dimidia sunt propositionum, vt superi⁹ declarauit. Hæc de textu.

C Cōclusiones vero nec ad terminos, nec ad propositiones ipsas eūdem amplius subibūt ordinem: siquidem termino, conclusiones excrescant his terminis pauciores vno, qui præerant. Ad vltimum nanꝗ; nō fit cōclusio dūtaxat, ad cæteros autem omnes fit. Verbi causa, si ipsis A B C, ipsum D adijciatur: continuo etiam conclusiōnes duę excrescunt, vtpote et quæ ad A, & quæ ad B: & in cæteris id genus similiter. Et si ad medium ipsum addatur, eodē modo etiam erit res, eo quia ad vnum duntaxat non fit syllogismus. Quare multo plures conclusiones erunt, tam terminis, quam cōclusionibus.

Risibile.	Rōnale.	Disciplinabile.	Hō.
A.	D.	B.	C.
A.	B.	C.	D.
A.	C.	D.	E.

D

Mōstratio q̄ pacto augeatur propōnū ac cōclusionū numer⁹, auctis terminis, & extrinsecus additis, & intercisis.

Cōmē. 239. Quonam modo propositiones ad terminos sese habeant in continua syllogismorum auctione dictum est: nunc quonam modo conclusiones sese habent ad terminos atꝗ; propositiones exponit: & declarat. {Et debes scire,

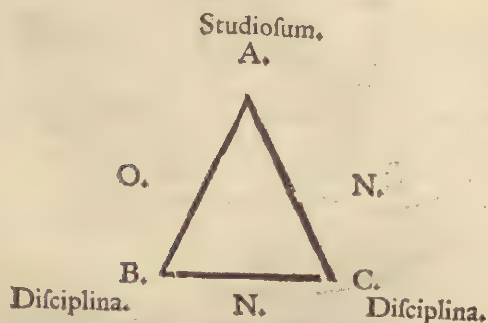
scire, ꝙ ante auctionem proportio terminorum ad conclusionem erat tripla: quia termini erant tres, conclusio vero vna. Proportio propositionum ad conclusionem dupla, quia propositiones duæ, & conclusio vna. Quare ante auctionem proportio conclusionum ad terminos est subtripla, ad propositiones autem sub dupla: facta autem additione per vnius termini additionem conclusiones excrescunt duæ: quia alia est prosyllogismi, alia syllogismi: termini vero sunt quatuor. modo quatuor ad duo proportio erit dupla. Amplius propositiones restāt post auctionem tres: igitur propositionum ad conclusiones erit proportio sexquitertia: quare mutatur proportio. Rursus mutatur semper proportio conclusionum ad terminos & ad propositiones per auctionem continuam: tam si hæc auctio fiat ex parte minoris prosyllogizabilis, ꝙ maioris. Inquit. {conclusiones vero nec ad terminos, nec ad propositiones ipsas eūdem amplius subibunt ordinem, siue proportionem: siquidem addito vno termino, cōclusiones excrescant his terminis, qui præerant pauciores vno: quia termini, qui præerant cū addito sunt quatuor, & conclusiones duæ: igitur mutatur proportio. Præterea, propositiones tres, & conclusiones duæ: & ita proportio mutet̃. Addit ꝙ hæc auctio fit per intermediationem, non autem post vltimum, vtpote post C, sed inter B C, vel inter A B. quia ad vltimum, vtpote ad C non fit conclusio, sed ad cæteros omnes fit, vt ad B & ad D, & alia. Huius rei sumit exemplum: & inquit. {Verbi causa, si ipsis A B C, ipsum D addatur, continuæ. Duæ etiam cōclusiones emergent vtpote quæ ad A, sub quo C accipiebatur: & quę ad B, sub quo idem C. sumitur: & in cæteris id genus per additionem continuā. Et, quia fecit additionem inter B C, addit & si ad mediū ipsum addatur, hoc est inter A B: eodem etiam modo res erit eo, quia ad vnum nō fit syllogismus, videlicet ad vltimū, quod est C. Tunc cōcludit, ꝙ multo plures cōclusiones erunt tam terminis ꝙ propositionibus, dicēs. Sed sibi videtur cōtrarius. ait enim cōclusiones etiam plures terminis & propositionibus: cum dixit contrariū. Dici potest, vt ex Philopono innuitur, ꝙ per terminos intelligit additos siue his, qui præerant, & hoc pacto conclusiones omnes & syllogismi & prosyllogismi plures erūt terminis additis & propositionibus additis. Vel forte græce vera est hæc, quare conclusiones & terminorum & propositionum multo plures erunt: & est sensus, quare conclusiones, quæ sunt horum terminorꝶ & harum propositionum aucti syllogismi erunt plures, supple tu, conclusionibus antequam syllogismus augeretur. Et sic non cōclusiones ad terminos vel propositiones aucti syllogismi comparat: sed ad conclusiones syllogismi antequam augeretur. Sed circa dicta occurres. Primo quia non videtur cuiuslibet syllogismi tres tātum esse terminos, & non plures, nec pauciores. Primo, quia syllogismi ex oposito sunt duo tantum, vt omnis disciplina est studiosa: nulla disciplina est studiosa: igitur nulla disciplina est disciplina, patet huius duos esse terminos.

Dubitatio.

Solutio.

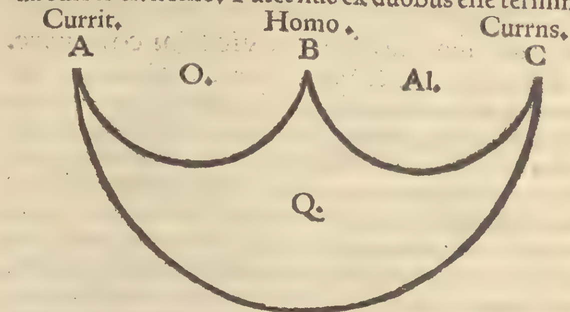
Dubitatio.

Syllogism⁹ ex oppositis.

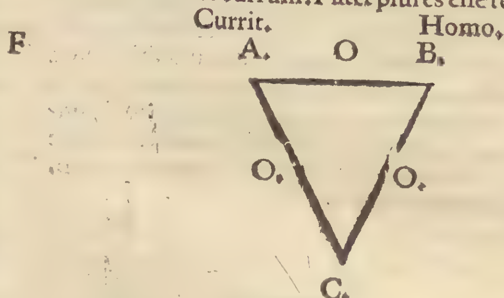
Secundo enthymema illud, quod est conuersio, duos habet tantum terminos, videlicet omnis homo currit: igitur quoddam currens est homo. Quia sic reducitur,

E omnis homo currit: quoddā currēs est homo: igit̃ quoddā currēs est homo. Patet hūc ex duobus esse terminis.

Tertio inductio plures habet duobus: quæ sic reducitur, per tertiam figuram, hic homo currit: & hic homo currit: Hic & hic homines sunt omnes homines. Igitur omnes homines currunt. Patet plures esse terminos.

F

Quarto exēplaris syllogismi plures sunt termini, vt patet: qa videtur quasi syllogismus inductorius. Recētiores dicūt syllogismos hosce ex duobus cōstare terminis secūdū rē, tribus tū secūdū rationē. Qm̄ in primo disciplina vim habet duorū, videlicet B C: in secūdo cōuersionis ipm̄ currēs vim duorū, videlicet A C. In tertio oēs illi habēt vim vnius, videlicet C tātū. Idē in exēplo. Sed hoc G videt̃ falsum, qa, si illi sunt tres, qua rōne sunt tres et non re, à pari oīs syllogismus erit in prima figura ex quatuor terminis: qa medius terminus in illa subit vicē duorū, qa ad alterū partis, ad alterū totius, vt dictū est. Modo rōnes hæ valde differūt. Cuius rei signū est, ꝙ Aristoteles appellauit terminū mediū duabus literis, cōclusionē vero vna tātū: qđ quidē factū esse arbitror, qa mediū est rōne duo. Propter hæc videt̃ mihi, ꝙ Aristoteles in isto libro probatiuū syllogismū descripsit vt placuit Alexā. & Auer. nō aūt syllogismū cōem oībus, & ita de tali nūc sermonē fecit, tales nō sunt dicti syllogismi, qa oēs illi petūt, & nō probāt. Propterea de his nō loquit̃. Animaduerte, ꝙ in probatiuo syllogismo, licet propō possit esse ex pluribus duobus terminis, vt est hæc propō. Aristo. est physicus, Grāmaticus. Rhetor, Moralis, Metaphysicus: tamē omnes resoluuntur in duos, subiectū videlicet & prædictū, vtpote in A & B. Secundo occurres, si ambo vltima: videlicet supremū & imū sint asyllogistica. H Recētiores dicūt ambo vltima asyllogistica esse. Supremum quidem: quia nihil supra habet, imum vero quia nihil infra. Sed videtur hæc non conueniens: quia supremū potest per inferius syllogizari de imo, vt ens de homine per animal.

Solutio. recentior.

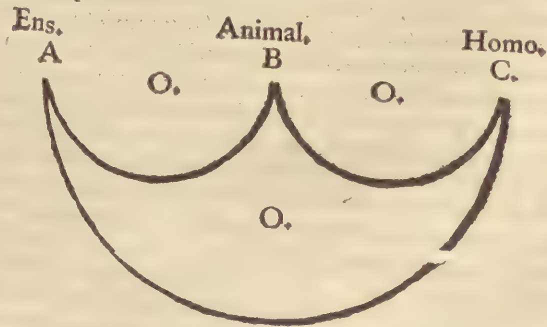
Confutatio.

Solutio propria.

2. Dubō.

Solutio.

Confutatio.

Propterea.

Solutio.1. Propterea sermo Aristo. fortasse de vltimo intelligitur: quia vltimum nulli potest esse prędicatum. Propter hoc de nullo ipsum syllgizari potest, sed omnia de ipso. Potest etiam verum esse de supremo, quatenus est deuenire ad vnum, de quo supremum est immmediatum: de quo syllogizari non potest probatiue, quia per se notum est de illo de quo assumitur, ens enim de quouis assumitur notũ est, quia prima impressione imprimitur in anima, vt Auicenna dicit. Tu vero teneas primã solutionẽ. Loquitur enim de vltimo: quia sub illo non potest fieri conclusio, nec syllogismus: quia est vltimum, & licet sit deuenire ad supremum, de illo non loquitur.

Cap. xxvi. Quæ nam problematũ facile, difficileve in vnaquaque figura syllogizẽtur.

ATqui, cum ea, de quibus syllogismi sunt & qualia in vnaquaq; figura, & quotfariam ostendantur, hactenus habeamus, erit etiam nobis perspicuũ, quale nam problema difficile, qualeue syllogizatu facile est. Nam & quod in pluribꝰ figuris, & quod plures per casus concluditur, id facile est: quod autem in paucis, & per paucos, id difficile admodũ syllogizatu existit. Quare, cum affirmatiuũ quidem vniuersale per primam duntaxat figurã, & per ipsam non nisi vno modo ostendatur: negatiuum & per primam & per mediam: per primam quidem & vnice, per mediam vero bifariam, particulare affirmatiuum per primã, & per vltimam, vnice quidem per primam, trifariam vero per vltimam. Particulare autem negatiuum in omnibus demonstretur figuris: in prima quidem vnice, in media bifariam: in vltima trifariam: perspicuum erit profecto vniuersale affirmatiuũ posse cõstrui esse difficillimum, destrui autem esse facillimum.

Cõmẽ. 240. Duo de problematibus, quæ per syllogismos syllogizantur hactenus declarauit: ꝙ videlicet sint affirmatiua vel negatiua, vniuersalia vel particularia: & ꝙ trifariam syllogizantur, aut in prima, aut secunda, aut tertia figura. Nunc quod problematum facile, quodve difficile syllogizatu sit proponit pertractare. Inquit{ atqui cum ea problemata, de quibus sunt syllogismi & qualia in vnaquaq; figura sint: quia vel affirmatiua vel negatiua, vel vniuersalia vel particularia, & quod trifariam ostẽdantur, quia trifariam duntaxat, hactenus habeamus } hoc est in habitu & virtute teneamus: erit etiam nobis perspicuum quale nam problema difficile, qualeve facile syllogizatu est. Hæc est quasi intentio. Deinde intendit talem conclusionem, ꝙ problema particulare negatiuũ primo facile syllogizatu est, secundo facile est particulare affirmatiuum. Tertio facile est vniuersale negatiuũ. Vltimo omnium difficilimum est vniuersale affirmatiuum. Hæc est conclusio, & probatur sic, quod pluribus in figuris, & per plures modos syllogizabile est, idest facilius syllogizatu: at particulare negatiuum per omnes figuras potest syllogizari, & in illis per sex modos. (Particulare affirmatiuum per duas tãtum, & in illis per modos quatuor, vniuersale negatiuum per duas & in illis per modos tres, vniuersale affirmatiuum per vnam & vnice:) igitur particulare negatiuum primo facile, & reliqua suo ordine. Hæc Aristote. Quo ad verba attinet debes scire, ꝙ dixit problema, & nõ propositio: quia propositio non nisi de præmissis intelligitur. Amplius dixit problema, & non conclusio: quoniam conclusio proprie in demonstrationibus est, problema in syllogismis. Vlterius debes scire, ꝙ modos figurarum appellauit casus, non secundum eum modum, quo casum sumit in naturalibus, sed per casum intelligit variationem, vt dictum est alias. Amplius debes scire, ꝙ in conclusione plus accepit, quam in processu seminauit: intulit. n. vniuersale affirmatiuum esse difficillimũ syllogizatu, siue constitutu, sed esse destitutu atq; cõfutatu facillimum. hoc quidem adiecit, non vt sequens ad ea, quæ modo dixit, sed vt sequens ad ea, quæ proximo subiungit, vnde hoc additum est quasi intentio ad sequentia.

A

Atq; eo omnino vniuersalia destruere facilius est, quam particularia, quia tam si nulli insit, quam si alicui non insit, per pernecatum est vniuersale. Horum vero id quod est alicui non inesse, in omnibus ostenditur figuris, id vero, quod est nulli inesse, in duabus. Similiter etiam fit in negatiuis: nam & si omni, & si alicui insit, id quod in principio erat, & pernecatum est, quod quidem duabus fit figuris. At in particularibus vnice duntaxat destructio est, aut per omni aut per nulli inesse demonstrando.

B

Hactenus de facilitate difficultateve syllogizationis, nunc de difficultate facilitateve constructionis atq; destructionis: & vult in destructione esse ordinem contrarium. Nam primo destructu facile est problema vniuersale affirmatiuum, secundo vniuersale negatiuum, tertio particulare affirmatiuum, vltimo particulare negatiuũ. Nam generatim vniuersale, vt vniuersale, destructu facilius est particulari, eo quia vniuersale omne bifariam destrui potest. Affirmatiuum quidem, per particulare negatiuum, & per vniuersale negatiuum. Negatiuum vero, & per particulare affirmatiuum, & per vniuersale affirmatiuum. Ergo omne vniuersale bifariam destrui potest, at particulare omne nõ nisi vnice: affirmatiuum quidem, per vniuersale negatiuum, negatiuum autẽ per vniuersale affirmatiuũ, quare generatim particulare est destructu difficilius: semper enim quod pluribus modis destrui potest, facilius destrui potest. Amplius vniuersale affirmatiuum particulatim est facilius destrui ipso vniuersali negatiuo, quia licet ambo bifariam, tamen, quæ destruunt affirmatiuum, facilius construi possunt, vt particulare negatiuum, & vniuersale negatiuum: quã quæ destruunt negatiuum, vt particulare affirmatiuum & vniuersale affirmatiuum. Quare vniuersalia affirmatiua facilius destrui possunt, quã vniuersalia negatiua. Præterea particulare affirmatiuum facilius destruitur particulari negatiuo: quia affirmatiuum per vniuersale negatiuum destruitur, negatiuum per vniuersale affirmatiuum: at vniuersale negatiuum facilius construitur vniuersali affirmatiuo: igitur ordo horum est, vt diximus. Hæc de destructionibus. Cõmẽ. 241.

C

At construere contra est, quippe cum particularia constructu facilia sint. Siquidem & per plures figuras, & per plures modos construãtur.

D

Hactenus de destructione, nunc de cõstructione. Est enim ordo vt diximus, ꝙ primò constructu facile est particulare negatiuum, secundo particulare affirmatiuum, tertio vniuersale negatiuum, quarto vniuersale affirmatiuum. Nam, vt diximus, particulare vt particulare vniuersali ipso, vt vniursali semper constructu est facilius: quia in pluribus figuris, vel per plures modos. At negatiuum particulare facilius affirmatiuo, quoniam in pluribus & per plures, vniuersale negatiuum facilius affirmatiuo per idem. Cõmẽ. 242.

Verum latere omnino non oportet, posse sese mutuo destruere & vniuersalia per particularia,

ticularia, & particularia p vniuersalia, cõstrue re vero mutuo sese non posse, quia nõ vniuersalia per particularia, sed & particularia p vniuersalia bene, eo q̃a si omni inest, alicui inesse necesse est. Simul atq; cum his destruere quã construere facilius esse, patet.

Cõmẽ. 243. Nunc quonam modo vniuersalia ad particularia sese habent quo ad constructionem destructionemve: & q̃d nam simpliciter sit facilius, construere ne, vel destruere vult pertractare. Et dicit primo, q͏ vniuersalia & particularia conuertuntur quo ad destructionem: quia per vniuersalia destrui possunt particularia, & econtra, particularia per vniuersalia, vt patuit. Quo vero ad constructionem non conuertuntur: nam bene per vniuersalia particularia construi possunt, cõtra autem, per particularia vniuersalia construi non possunt: hinc concludit secundum, videlicet, q͏ absolute facilius est destruere quam construere: quia destruere conuenit & vniuersalibus, & particularibus: at construere vniuersalibus tantum.

Annotatio. Animaduersione dignum, vniuersale destrui nõ posse, nisi particulare per quod destruitur syllogizetur, & quia vniuersali ipso syllogizato, potest & particulare haberi: ideo vniuersale potest cõstruere syllogistice particulare, vt in tertia figura, particulare autem non potest vniuersale cõstruere, quia ex particularibus syllogistice non fit vniuersale: hinc patet particularia, quæ in inductione colliguntur, non construere vniuersale syllogistice, & sic tollitur contradictio hic, & in libro Topicorũ, ibi enim docuit vniuersale construi per particularia, hic dicit non esse possibile. Tollitur enim contradictio, quia hic de constructione syllogistica loquitur, ibi de constructione Topica.

Quonam modo igitur omnis cõficitur syllogismus, & per quot terminos propositione sue, & quonam pacto sese habeant inter se. Insuper etiam problema quale vnaquaq; in figura, qualeve in pluribus, atque in paucis quale, ex his sit modo ostensum.

Cõmẽ. 244. Nunc quæ pluribus in locis fecit, recapitulat, & quæ dicit, perspicua sunt.

Portio secunda.

De propositionum Facultate.

Cap. i Quonãmodo propositiones inueniendæ sint.

QVomodo autem idonei ipsi erimus ad propositũ semper syllogismis, & per quam viã sumemus circa vnumquodque principia, nunc dicendum iam non enim solum oportet fortasse generationem cõsiderare syllogismorum, sed & potentiam habere faciendi.

Cõmẽ. 245. Syllogismorum, vt dictum est, Aliud est illorum forma, aliud materia, est quidem syllogismorum forma cõclusio ipsa, materia vero propositiones. Quare, cum de syllogismorum formis abũde egit, consequens est, vt de illorum materia prosequatur. Egit quidem de formis siue conclusionibus abunde: quia quales conclusiones ad simplices, qualesve ad mixtos syllogismos sequantur, exposuit. Egitq; cætera quæ huic parti necessaria erant: quare & nunc rationi consentaneum est de propositionibus agat. Assignat autem Aristoteles duas causas huius intentionis: finalem quidem, vt ad omne problema syllogizandum abundi efficiamur: effectricem autẽ, q͏ perfectum artificem non solum syllogismorum generationem considerare oporteat eorum formas contemplando, sed etiam facultatem habere, qua facile illos conficiat, cõsiderando materiam.

Quæ Philoponus. Nam, vt recte Philopo-

E nus inquit, nauifactor non tantum nauis formam, sed ligna spectare debet. Domificator etiam non modo domus formam, sed lapides.

Quæ Neoterici. Neoterici vero dicunt Aristotelis intentionem esse de medĳ inuentione, egit enim vt dicunt, de medio in ordine ad extrema: at nũc de eius inuentione agit. Hinc rationem ordinis assignant: nam prior est medĳ ordo ad extrema, quã eius inuentio. Quę nõ sunt imperite dicta: nam licet de medio, quatenus est medium non sit prima intentio, tamen de ipso quatenus suo ordine propositiones efficit, consideratio exoriri potest. Aliter etiam ĳdem neoterici Aristotelis capitulum introducunt. Dicunt enim, q͏ cum Aristoteles ex quibus, & qualibus est syllogismus omnis: quod quidẽ ad syllogismorum generationem pertinet, tradiderit, nunc vult artem tradere, qua syllogismos facile conficiamus. Quare ordo patet, nam prius cognoscere debemus ex quibus est syllogismus, quam habere artem, qua illos facile conficiamus. Quæ omnia sunt perite dicta, li-

F cet non multum verbis Aristotelis consona.

Quod expositio iuniorum non verbis Aristo. cõsona. Quod patet primo ex partis inscriptione. Cum dicitur de propositionum facultate portio secunda. Euporia enim grece: est latinæ facultas: vel abundantia: siue opulentia. Secundo etiam patet ex his, quæ Aristoteles proponit. Inquit enim {quomodo autem idonei ipsi erimus ad propositum} hoc est ad omne id, quod proponitur syllogizandum: semper syllogismis, & per quam viam siue artem sumemus circa vnumquodq; principia, nunc dicendum. Iam ergo proponit dicere artem, qua syllogismis, siue syllogismorum propositionibus ad vnumquodque propositum construendum, vel destruendum abundemus. Secundo proponit dicere artem, qua principia, hoc est propositiones sumemus circa vnumquodq; propositum siue problema, quod proponitur.

Dubĩ be Solutio. Sed an abũdandi ars, & ars cognoscendi propria propositi principia idem sit, ex neotericis non habemus. Philoponus videtur pro eodem hæc habere. Abundat enim his syllo-

G gismis, vel propositionibus: qui propositi propria principia nouerit. Et qui cuiusq; propria principia nouit, ĳs propositionibus vel syllogismis abundat. Vna ergo est intentio, docere scilicet artem, qua abunde omne propositum syllogizemus.

Verborũ cõsideratio idonei. Error veterum translationum. Quo vero, ad verba attinet: verbum græce est euporesomen εὐπορήσομεν latine abundemus: ditemur, atq; facultatem habeamus. Vnde non video, quo pacto in veteribus translationibus Antiquus interpres verbum illud idonei, exposuerit: non enim qui idoneus est ad rem, est illa re abundus, quare, si nos idonei sumus syllogismis, nõ oportet nos illis abundare.

Propõnũ Thema. Propositum græce est τιθέμενον Tithemenon, quod problema sonat: id enim proponitur, quod dubitabile est: at dubitabile & syllogizabile idem est. Tale videtur problema: potest etiam non imperite exponi propositum, siue datum, nam syllogizamis, quod proponitur, vel datur. Hæc quo ad verba.

Causa intentionis. Assignauit autem Aristoteles intentionis duplicem causam. Alteram finalem, cum di-

H xit, vt abundemus syllogismus: alteram efficientem, cũ inquit, non solum enim fortasis oportet considerare generationem syllogismorum, sed oportet habere potentiam, hoc est facultatem, qua illos facile faciamus.

Vis facultatis potestas. Dynamis enim græce est tum potẽtia, tum facultas, siue virtus, siue facilitas. Tacuit autem ordinis causam, quoniã ex hisce patet.

1. Dubĩ. Sed dubitabit quispiam primo, quia prope libri Topicorum principium dicitur propositũ esse negocĳ methodũ adinuenire, qua omne problema syllogizare possimus: quare hic Aristoteles videtur superfluus, vel ibi. Præterea rem hanc Aristoteles superius absoluisse videtur. Declarauit enim figuras, & modos syllogismorum: assignans ex quibus, & qualibus propositionibus syllogizemus: ergo visus est egisse de syllogismorũ materia.

Solutio. Dicendum in libris Topicorum esse assignatam regulam, qua propositiones dialecticas quispiã inuenire

possit:

posfit:at hic afsignat regulam,qua propositiones simpliciter,quæ materia sunt syllogismi simpliciter, inueniamus. Preterea quod superius de figuris & modis dixit syllogismorum:spectauit ad formam syllogismorum.declarauit enim ex puris negatiuis nullum syllogismũ fieri,nec ex puris particularibus:quę omnia spectāt ad formam syllogismorum.at nunc tradit artē,qua facile propositiones inueniamus,quæ sunt materia syllogismorũ.

Dubiōnes iuniorum prima. Neoterici(vt diximus)arbitrantur Aristo. hic dare artē inueniendi medium in quouis proposito syllogizando: ideo non iniuria dubitant,videtur enim hoc esse contra libri huius rationē.est enim liber hic analyticus, hoc est resolutorius.Igitur non inuentiuus,nam inuenire est cōponere. Quare nō erat hic de medij inuentione agendũ.

Solutio iuniorum. Respondent tam hunc librum, q̃ sequētem esse resolutorios:non quidem eo,vt nihil compositionis,atq; inuētionis edoceant, sed quatenus pro maiori parte docent resoluere.Et si hæc non sint imperite dicta, melius dicemus de inuentione agi in his libris: non enim agi potest de resolutione, quin de compositione agatur:non tñ agitur de cōpositione propter compositionē,sed propter resolutionē:docet enim Aristoteles hic inuenire mediũ,vt doceat conclusionē resoluere in sua principia, quæ sunt propositiones. Aliter etiam Philoponus dixit superius.

2.Dubō. Quęrunt & secūdo quā ob causam afsignetur hic regula inueniēdi mediũ:& nō inueniēdi extrema. Respondēt hic esse afsignatā vtriusq; rei regulā,nō tamē eodē loco: nā prius afsignauit Aristoteles regulā inueniendi extrema, nũc vero inueniēdi mediũ. Sed mihi videtur non posse eiusmodi regulas diuersis locis tradi: quoniā extrema, & mediũ sunt correllatiua: quæ vnica intellectione intelliguntur. Propterea mihi videtur hic Aristotelem tradidisse artem de inuētione extremorum simul etiā & mediorũ: verum ĩ ordine ad materiam syllogismorum, superius vero in ordine ad formā.

3.Dubō. Dubitāt vltimo, & satis rationabiliter:quia non videtur artē inueniēdi media tradi posse:nam hæc ars vel est nobis à natura insita, cōnataq;,vel de nouo acquisita,si nobis cōnata,nō oportet eam Aristotelē tradere:quia quilibet eā habet sin aũt de nouo acquisita inuētaq;, quæratur an arte,an natura sit inuēta,si arte:erit procedere in infinitũ,si natura eadē ratione erit de arte inueniēdi mediũ.

Solutio. Respondēt artē inueniendi medium esse acquisitam, non quidem alia arte sed sensu,& experientia. Quia enim sensu experimētoq; apprehendimus animal secundum eius omnia singularia sub substantia esse,& hominem secũdum eius singularia omnia sub animali: statim cognouimus hominem contineri ab animali, & sic hæc ars inuenta est sensu, & experimento.Hæc solutio nisi exponatur,non intelligitur:quoniam adhuc stare videtur argumentum, si recte perpēdatur.

Cap.2. Propterea vt Fabius Quintilianus de Rhetorica dicit libro Tertio Oratoriarũ institutionum, sic nos de arte inueniendi medium dicimus.Dicit enim artis initium esse nobis à natura, artem vero ipsam ab obseruatione:nam natura fecit artis cuiusq; initiũ,obseruatio artem.Fecit quidē natura ipsa initium artis inueniēdi mediũ:quoniam media facimus ab ipsa natura protinus geniti. Vnusquisq;.n.protinus genitus sermocinatur arbitrās medium accepisse ad sermocinādum. Fecit vero obseruatio artem.nam homines sicuti in medicina cum viderent alia salubria, insalubria alia:ex illorum obseruatione medendi artem effecerunt ita in syllogizando,cum viderent alia media vtilia, alia inutilia fecerunt artem inueniēdi medium, quare artes initium natura ipsa fecit,artem vero obseruatio. Hæc res lucidius est explicata in Rhetoricę commentationibus.

Omnium igitur quæ sunt,hęc quidem sunt talia, vt de nullo alio prædicentur, vere vniuersaliter,vt Cleon,& Callias.Et quod singulare, & sensibile est:de his autem alia, nam & A homo, & animal vterq; horum est. Illa vero & ipsa quidem de alijs prędicantur,de illis autem alia prius non prædicantur. Alia autem & ipsa de alijs, & de his alia, vt homo de Callia,& de homine animal.

Antè igitur quam methodum illam prosequatur,quęrit primo,quæ sunt illa,de quibus syllogismum cũficere apti sumus: & præmittit diuisionem eorum, quæ sunt, volens illorum alia esse,quæ tātum subiecta sunt, de nullis autem prædicata,vt singularia.Alia vero esse, quę tātum prædicata sunt,& ad nulla subiecta, vt vniuersalissima decem rerum genera,vt Philoponus exponit.Alia autem esse,quæ & subiecta,& prędicata esse possunt, vt intermedia. Cōmē.246.

Verborũ cōsideratio. Vniuersaliter. Quo vero ad verba attinet addit,vniuersaliter:quia singulare de aliquo prędicari potest particulariter,vt quidam homo Socrates est, vniuersaliter autem de nullo.

Vere. Addit etiam vere:quia nō vere,hoc est B quia per accidens,& secũdum opinionem singulare prædicatur de aliquo:nam (vt postea dicemus) hoc veniens est Socrates:& illud currens est Coriscus. Vel dixit vere,quoniam falso Socrates de multis prędicari potest,vt de lapide,de æquo,& id genus,aut dixit vere,hoc est affirmatiuę,quoniam negatiuę Socrates de multis prędicatur.

Singulare sensibile. Præterea adiecit & singulare, & sensibile referens singulare ad primas substantias, & sensibile ad indiuidua accidentium:non enim solum de primis substantijs hic singulare intelligit,vt voluerunt quidam.

Cōtra Iuniores de subiecto & prædicato. Hic apparet qualiter non recte definierunt subiectum Iuniores: cum dixerunt esse illud,de quo aliud dicitur:nec recte prędicatum,cum dixerunt esse illud, quod dicitur de alio:nam subiectum (vt in Prædicamentis Boetius exponit) est aut id,de quo aliud dicitur, vt substantiæ primæ & singularia.ix.accidētium, quęcũq; sunt aut illud, cui aliud inest,vt substātiæ primæ tātũ. Prædicatũ vero id,quod de alio dicitur, vt substantia secunda:aut quod in alio est,vt accidētia.ix.indiuidua enim accidētiũ prędicata sunt,quæ non dicũtur de alio:alioquin essent vniuersalia,sed sunt in alio. Similiter substantiæ secũdę sunt subiecta accidentium, de quibus non dicuntur accidentia,sed quibus insunt accidentia. C

Dubitatio. Lege disputationes nostras Metaphysicas disputatione prima. Sed dubitabis fortasse:nā tunc diuisio nō esset sufficiēs:nam non omnia sunt secundę substantię,vel accidētia,& sic non omnia essent prædicata vel subiecta,& tamē de illis problemata quęrimus:vt de animo,si sit mortalis,de Deo si sit immobilis,de materia si sit vna,& de alijs id genus:quæ nec secũdę substantiæ sunt, nec primæ, nec accidentia.

Solutio. Posset dici in his esse prædicata, vel subiecta per reductionem vt Boetius dicit,vel secundum opinionem, & non naturalia,vt postea dicemus.

Quoniam igitur aliqua quidem eorũ, quæ sunt,de nullo nata sint dici,palam. Nam sensibilium pene vnumquodque est huiusmodi, D vt de nullo prædicari sint, nisi vt secũdum accidens. Dicimus enim quandoque album illud Socratem esse, & hoc veniens Calliam. Quoniam autē & in sursum pergentibus stetur quandoq;,rursus dicemus, nunc autem sit hoc positum.

Remouet circa dictam diuisionem,dubium. nam & subiectis & predicatis statũ supposuit,asserens non nulla esse prædicata tantum,nonnulla vero esse solum subiecta. Hoc autem non probauit,quare videtur petere. Remouet igitur hoc, volens statum in subiectis sumptum esse tanquam per se notum ad sensum. In prædicatis vero, vt concessum, atque posterius declarandum. Aut fortasse per hæc se excusauit. Nam accepit, quæ vel patent sensu,aut alibi declarantur.Et ita quę dicit vt Cōmē.247.

concessa accepit, aut fortasse diuisionem propositam hic probat partim ex sensu, partim ex concessis alibi. Quo vero ad verba attinet. Debes scire, ꝙ quemadmodum duplex per se est, vt primo Posteriorum dicemus, alterum quod in ratione est subiecti, vel subiectum in ratione prædicati, alterum quod naturale est. Primo modo hæc non est per se Socrates est albus. Secundo modo bene, nam naturale prædicatum de naturali subiecto dicitur, sic duplex per accidens. Alterum, quod neutro modo inest: alterum quod præternaturale est, vt veniens est Socrates, hoc est enim per accidens. Quoniam Socrates non est naturale prędicatum, nec veniens naturale subiectum. Aristoteles ergo hic per ipsum accidens, non intelligit, vt distinguitur contra per se, sed vt distinguitur cōtra naturale, quod Philoponus animaduertit. Neoterici vero non intelligentes dixerunt Socratem prædicari per accidens de veniente, quia non est forma, vel quia accipitur ꝟm differentias accidentales, quæ non rectæ dicuntur. Nam Aristo. seipsum exponit primo posteriorum, vbi per accidens, exponit pręternaturale: non ergo hæc ad propositum sunt.

Nota hæc Duplex per se.

Quæ Neoterici.

Cōtra Neotericos.

Textus. Antiquus. Alterum. Aliud. Aliquod.

De his igitur non est demonstrare prædicatum alterum, nisi secundum opinionem. Sed hæc de alijs: neqꝫ singularia de alijs, sed alia de illis. Quæ autem in medio sunt manifestum ꝙ vtroqꝫ modo cōtingunt, & enim & hæc, de alijs, & alia de talibus dicūtur, & fere rationes & considerationes sunt maxime de his.

Cōmē. 248.

Proposita diuisione, nunc declarat, quæ sunt illa, de quibus syllogismos & problemata conficere possumus, & illa, ex quibus non possumus. Et primo dicit de suprẽmis nullum posse demonstrari prædicatum, nisi secūdum opinionem. Secundo dicit, ꝙ hæc demonstrantur de alijs. Ex his sequitur de ijs esse syllogismos vno modo, & alio modo non, sunt quidem syllogismi de his, vt quæ de alijs, & prædicata, non autem sunt syllogismi de his, vt de subiectis, & vt de quibus. Quo vero ad verba attinet, dicit de supræmis non esse prædicata, nisi ꝟm opinionem: quod nonnulli exponunt ꝟm Analogiā. Potest enim de aliqua substantia demonstrari vnum, vt de prima causa, & de prima materia. At ipsum vnum analogum est, & prædicatum ꝟm opinionem. Vnde & Auer. vbiqꝫ analogum, ambiguum appellat: quia non inuenitur vere commune, nisi ꝟm opinionem. Philoponus autem tres esse opiniones dicit esse. Vna quidem est, quæ ens esse genus asserit. Alia, quæ vnum dicit esse genus, alia, quæ vnum quatuor elementorum ad decem prædicamenta. Et ita Aristoteles ait de decem generibus simpliciter prædicatis nihil prædicatum demonstrari posse, nisi secundum opinionem aliquam illarum triū. Vel forte, & tutius dicerem Aristotelem apellare prædicata secundum opinionē, quæcūqꝫ nec sunt accidentia, nec substantiæ secundæ, vt sunt illa, quæ de animo, & de intelligentijs dicūtur, itemqꝫ & de materia, & forma: & cæteris id genus. Amplius & illa, quæ de decem prædicamentis. Hæc enim nec vera prædicata sunt, nec illa de quibus prædicantur, sunt vera subiecta, sed quasi ꝟm opinionem. Tertio dicit de infimis subiectis nō esse syllogismos, tanquam ipsa de alijs syllogizentur, nisi per accidens (vt dictum est.) Quarto dicit de ipsis posse esse syllogismos tanquam de subiectis, ex hisce sequitur de infimis vno modo non esse syllogismos, quia non quatenus ipsa de alijs prædicantur, alio modo esse, quoniam de ipsis, vt de subiectis bene sunt. Quinto dicit intermedia vtroqꝫ modo syllogisticis conuenire: quia vt de quibus, & vt quæ, sunt enim prædicata, & subiecta respectu diuersorum. Vltimo dicit de his intermedijs esse rationes, hoc est problemata & syllogismos, & considerationes, scilicet illas, quibus consideramus conuertibilia cum re, antecedentia consequentia, & repugnantia, quibus inuenitur medium de quolibet problemate, vt Philoponus exponit. Addit vero fere, quia de suprẽmis etiam fiunt saltem prædicata, quę dicuntur secundū opinionem. Vel addit fere, propter syllogismos secundę figuræ, & propter syllogismos negatiuos primę figuræ, qui fieri possunt de supræmis, & imis. Sunt qui dicūt vniuersalisisma syllogisticis conuenire, vt prædicata de alijs, non autem vt subiecta aliorum. Infima vero subiecta nullo pacto syllogisticis conuenire, quia nec vt aliorum prædicata, cum de nullis prædicentur, nec vt aliorum subiecta: quia, vt inquit Philoponus, quæcunqꝫ infimis, & indiuiduis subiectis insunt, vel quæcunqꝫ de illis dicuntur, ea dici, vel illis inesse, sensu perspicuum est, nemo enim de Socrate tentat demonstrare album, aut Simum: quia hæc illis inesse sensu patet, & sic problemata, & syllogismi omni ex parte non nisi de intermedijs fiunt. Hinc patet syllogismos de aliquo esse trifariam intelligi posse, aut quatenus llud, de quo sunt, prædicatur de alio, & sic de supræmis sunt, & non de imis: aut quatenus illud, de quo sunt, est subiectum ad alia, & sic de imis sunt, & nō de suprẽmis, aut vtroqꝫ modo, & hac ratione de intermedijs esse possunt. Sunt enim prædicata, & subiecta. Quæres, vtrum rationes omnes, & considerationes fere circa intermedia fiāt, & videtur primo ꝙ non: nam rationes fiunt de suprẽmis, tanquam de partibus definitionum, & de imis tanquam de diffinibilibus, modo definitiones rationes sunt, similiter & syllogismi fiunt de supræmis, tanquam de extremis conclusionum, & de imis tanquam de subiectis. Præterea, in exemplo proceditur ab vno singulari, & exemplum est quædam ratio: inductio à pluribus singularibus procedit quæ etiam quædam ratio est. Insuper in syllogismo expositorio medium est hoc aliquid, & singulare. Ergo considerationes nō solum sunt de intermedijs.

Verba consideranda.

Quæ philoponus.

Tertia expositio. Quę nā sint ꝑdicata secū dum opi. dilucidatoris.

E

Quæ aliqui

Pulchra diuisio.

F

Dubiū.

Dicamus ergo textum exponi posse vno modo, vt dictū est, ꝙ Arist. per logos idest rationes, intelligit problemata, & syllogismos: & per considerationes, intelligit considerationes, quibus inspicimus propria rei antecedentia, consequentia, & repugnantia, vt patebit, diximus etiam addidisse, nam sic exponendo, patet omnes eiusmodi fieri per intermedia. Fere propter syllogismos negatiuos, in quibus suprema possunt esse media & subiecta: & ita subiecta, & prædicata. Et hæc expositio est melior.

G Solutio.

Oportet igitur propōnes circa vnūquodqꝫ horum sic sumere: supponentem id primum, & definitiones, & quæcunqꝫ propria rei sunt. Deinde post hoc quęcunqꝫ sequuntur rem. Et rursus quæ res sequitur, & quæcunqꝫ non contingunt ipsi inesse, quibus autem ipsa non cōtingit, non sumendum est, eo ꝙ conuertitur priuatiua.

Igitur autē

H

Quod ad ipsa intermedia prospiciendum sit, hactenus declarauit: itemque & quòd de intermedijs rationes: & considerationes fere omnes sint: at nunc methodum nobis assignat: qua Problemate quouis proposito: facile propositiones adinueniamus. Supponit autem pro regula, vt problema construendum vel destruendum in subiectum & prædicatum semper resoluatur. Vt Philoponus inquit, verbi causa. Si quærimus an voluptas sit bonum. Annotanda sunt, bonum & voluptas: bonum quidem, vt prædicatum: voluptas autem vt subiectum. Huius rei causa est primo, ꝙ resolutio hæc ambo extrema, maius videlicet, & minus nos docet. Quando quidem prædicatum cuiusuis problematis in quauis figura semper est maior extremitas: subiectum autem eiusdem, minor: quo fit, vt resolutio illa

Cōmē. 249.

Regula.

tio illa extremorũ inuentui sumat. Secundo etiam propter propositiones ipsas, quæ ex obliquis constat. Nisi.n. problema in extrema resolues, ijs propositionibus, quæ ex obliquis constant, non erit facile extrema, aut media inuenire, verbi causa. Si problema sit, cuiuslibet domini seruus est fugitiuus: nisi sic resoluas, qlibet dominus est is, cuius seruus est fugitiuus, nec extrema, nec medium inuenies. Post hãc regulam methodum tradit, & primo quidem generatim ad omne problema, & ad omnem figuram. Secundo vero speciatim. Generatim itaq; quatuor prospicienda esse pręcipit circa rem ipsam. Sed qd ipse per rẽ in hac arte intelligat, declaremus: & dicamus eum per rem intellexisse tam prædicatum q̃ subiectum. Vsus est enim nomine rei, eo q̃ considerationes istę cõmunes sunt rei subiecti, & rei prædicati: at, cũ distinguet considerationes, quæ subiecti, & quę prædicati seorsum de re etiam distinguemus. At nunc nobis satis sit exposuisse eum per rem intellexisse & subiectum, & prędicatum. Iubet ergo circa rem ipsam, hoc est tam circa prædicatum, q̃ circa subiectum quatuor prospicienda esse. Primo quidem conuertibilia, siue sint definitiones, siue descriptiones: siue proprię affectiones. Secundo prospicienda esse consequentia rem. Intelligit autem per consequẽtia rem omnia, quę de re prędicantur: hęc enim cõsequentia rem dicuntur. quia re ipsa inesse posita, hęc ponuntur, sequunturq;, non autem ecõuerso. Vt si homo est, animal est, contra autem non sequitur. Tertio iubet consideranda esse antecedentia rem, & intelligit, quę rei ipsi subijciuntur. Quę ideo antecedentia appellantur, quia ad illa esse sequitur res, non autem contra. Animalis enim antecedens est homo, q̃ ad hominem esse, sequatur animal esse. Quarto deniq; prospicienda esse vult extranea siue aliena à re, quę repugnantia dicuntur, nec cõsiderare (vt ait) oportet ea quibus res ipsa repugnat: quia ea considerando, quę rei repugnant, consideramus ea, q̃bus res ipsa repugnat: nam vniuersalis negatiua in terminis conuertitur, sufficit ergo quarta cõsideratio. Inquit. ¶Oportet igitur propositiones circa vnumquodq; horum sic sumere, supponentem id primum, idest problema, & resoluere ipsum, vt extrema inueniantur: deinde oportet supponentem problema primo considerare omnia conuertibilia & definitiones atq; descriptiones: & quęcunq; propria rei sunt. Prima ergo consideratio est prospicere rei conuertibilia quęcunq; sunt, vnde Aristoteles ijs verbis regulam tradit, quę extremorum inuentui seruit, & primam considerationem pręcipue. Deinde secundam considerationem assignat, & inquit. ¶Deinde oportet considerare post hoc quæcunq; sequuntur rem, rẽ dico prędicati, vel subiecti. Albertus autẽ per rem subiectum duntaxat intelligit. Quod non mihi placet, non enim essent considerationes hę communes. Addit & tertiã cum inquit. ¶Et rursus quę res ipsa sequitur tertio loco prospiciẽda sunt, vt quęcunq; antecedunt rẽ. Quartam vero subscribit, & inquit. ¶Et quęcunq; non cõtingunt ipsi rei inesse, vt quęq; dicunrur aliena, extranea, & repugnãtia, vt Philoponus inquit. Excusat autẽ se à quinta consideratione. Posset enim aliquis dicere ea esse prospicienda, quibus res ipsa repugnat. Ideo dicit, quibus autem ipsa non contingit, non sumendum est, eo q̃ priuatiua, s. vniuersalis conuertitur in terminis. Quare, si inter ea, quæ rei repugnant, relinquẽtur illa, quibus res ipsa repugnat.

Quid res & vide quõ solus diiucidator habet mẽtẽ Aristo. in hoc loco.

Alberti expositio.

Diuidẽdum autẽ est consequentiũ quęcũq; & in eo quod quid est, & quęcunq; propria, & quæcunq; vt accidẽtia prædicãtur, & horum, quæ ſm opinionẽ, & quæ secundum veritatẽ. Quãto enim plurium talium abũdauerit quis, citius inueniet conclusionem: quanto autem veriorum, magis demonstrabit.

A Et de generalibus considerationibus hactenus, at nũc ea, quę secunda consideratione prospicienda erant, subdiuidit, vt Philoponus inquit. Hoc est ea, quę rem consequuntur. nam, vt Iuniores dixerunt, consequentium, alia essentialia sunt, vt quęcunq; prędicantur. inquit, cuiusmodi prędicata sunt per se primo modo, vt de homine animal, & corpus, & substantia, & cætera id genus: alia accidentia, quorum alia communia sunt, alia vero propria. Propria quidem, vt Simum, & Aquilum de naso, communia autem, vt nigrum, & Bipes, & id genus. Sed dices, Aristoteles propria collocauit in prima consideratione: igitur non debet illa constituere inter ea, quę sunt secundę considerationis. Innuit Philoponus solutionem ex eo, q̃ Aristoteles propria: quę in prima consideratione statuit, definitiones & descriptiones, & omne quod cõuersim per se prędicatur intellexit: at nunc propria accidentia intelligit, quę distinguntur contra communia accidentia. Sed contra hæc adhuc dubitatur, B quia propria sunt, quę prędicantur conuersim, siue accidentia sint, siue essentialia: at quę conuersim prędicantur, non enumerantur inter consequẽtia: nam consequẽtia, vt diximus, sunt quęcunq; prædicantur de re prędicatione maioris de minore. Potest defendi (quod dixit) Philoponus Aristotelem hic per propria intelligere non quę conuersim prędicantur de re, quia hęc sunt de prima consideratione, sed accidentia, quę per se de re dicuntur. Non tamen conuersim, veluti Simum, & Aquilum de naso, & par de numero, & cætera id genus, hæc propria accidentia sunt, sed cum non conuersim prædicentur, inter consequentia enumerantur, at per accidentia intelligit quæcunq; nec conuersim nec per se prædicantur, vt nigrum de Aethiope. Erit ergo diuisio, consequentium, alia essentialia, alia accidentalia, & accidentalium, quædam per se de re prædicantur, quædam vt accidentia: & per accidens, & hoc pacto non est confusio in diuisione Aristotelis. Ex his apparet diuisionem C Iuniorum non esse bonam, cum dicunt consequẽtium, alia essentialia, alia accidentalia: & accidẽtalium, quædam propria, quædam communia. nam propria hic nõ accipit, vt distingũtur contra communia, sed cõtra per accidens prædicantia. Sequitur deinceps pars illa. Et horum, quæ ſm opinionem, vbi Iuniores arbitrantur Aristotelem ea consequentia rursus subdiuidere, quæ communia accidentia sunt. nam horum alia secundum opinionem, alia ſm veritatem prædicãtur. Et intellexit per prædicata secundum opinionem, quæ rem plerunq; sequuntur, & per prædicata ſm veritatem intellexerũt, quæ rem sequũtur semper. Vel aliter, per prędicata secũdum opinionem, intellexerunt q̃ dicuntur de re probabiliter, ex quibus dialecticæ propositiones constant, per prædicata secundum veritatem, intellexerũt, quę prędicantur demonstratiuę de re. Ex quibus conficiuntur propositiones demonstratiuę, & hanc secundam expositionem Albertus sequitur. Sed prima expositio pa- D ce horum dixerim, videtur extorta, & aliena. Non.n. possum intelligere quod est ſm opinionem, esse plerunque: cum vel sit nunquam: si opinio erit falsa, vel semper, si opinio sit vera, similiter secunda expositio conuenit verbis Aristotelis, non enim accidentia communia possunt conficere propositiones demonstratiuas. Non enim illę sunt, nisi ex his, quæ sunt per se. Philoponus vero vult Aristotelem hic quintam considerationem constituere, quam eorum esse inquit, quæ rem sequuntur aut secundum opinionem, aut ſm veritatem. Nam voluptatem ſm veritatem sequuntur & motus, & appetibile, secundum opinionem sequitur esse ſm naturam. Nõ enim omnis voluptas ſm naturam est, voluptas.n. eorum, qui scabiem patiũtur cum se fucauerint, non est secundum naturam. Neq; ocium ſm veritatem voluptatem sequitur, sed ſm opinionem, non enim omnis voluptas, fęlicitatem & quiętem præbet. Præterea, vt dicit, ad

cõmen 250.

Dubiũ.

Solutio Philoponi.

Dubiũ.

Quid intelligit Arist. per propria.

Cõtra Iuniores.

Secũda pars textus.

Quę Iuniores.

Refutatio.

Quæ philoponus.

cit, ad decem prædicamẽta sequuntur vnum, & ens ſm opinionem, aut omnia esse ex aqua, vel igne, vel aere, nõ autem ſm veritatem, erit ergo quinta consideratio, vt inquit eorum, quæ rem sequuntur, aut ſm opinionem, aut ſm veritatem. Potest autem dici Aristotelem nõ quintam facere considerationem, sed omnia cõsequentia alia diuisione diuidere, aut in ea quæ rem sequũtur secũdum opinionem, aut in ea, quæ rem sequuntur secundum veritatem, siue hæc sint essentialia quæ sequũtur, siue accidentia, essentialia enim secundum veritatem, vt animal, & substantia de homine, essentialia secũdum opinionem sunt ens, & vnum de decem prædicamentis. Insuper accidentia secundum opinionem sunt, vt diuisibile de animo, corporeum, & id genus. Secundum veritatem sunt immortale, Incorporeum, & id genus. Quare quæcũq; rem consequuntur, possunt rem consequi aut ſm opinionem, aut ſm veritatem: non ergo quintã cõsideratione fecit. Vltimo harũ cõsiderationũ vtilitatẽ innuit, ex eo, ꝙ quãto horũ pluribus quispiã abũdauerit, tãto celerius cõclusionẽ inueniet, & quãto verioribus, tanto solertius demonstrabit. Sed post hæc omnia, quęret iunior cur in hoc loco Aristoteles appellauerit id, quod pręedicatur de re, consequens rem: & quod rei subijcitur, antecedẽs & non Prædicatum, & subiectum. Quicquid Iuniores dixerunt, videtur mihi Aristotelem hoc pacto esse locutum, vt distinctius ars hæc habeatur. nam per consequens, nõ intelligit pręcise prædicatum, sed pręedicatum affirmatiuum, quod prædicatur nõ cõuersim. Propria enim, quę in prima consideratione constituit, pręedicata sunt, quę consequẽtia nõ vocãtur. Vnde per cõsequẽtia intelligit pręedicata, quę pręedicantur affirmatiue: & quidem prædcatione maioris de minore. Per antecedentia vero intelligit ea, quę subijciuntur affirmatiue rei, & de quibus res ipsa pręedicatur pręedicatione maioris de minore. Per aliena autem atq; extranea, intelligit subiecta, de quibus negatiue pręedicatur res, vel prædicata, quę de re pręedicantur negatiuę: ex quibus patet pręedicata esse communiora consequẽtibus & extraneis, similiter & subiecta antecedẽtibus & extraneis: quare, vt hac in arte distincte loqueretur, vsus est cõsequẽtibus, & nõ pręedicatis, antecedẽtibus & nõ subiectis. Ex his sequitur hanc posse esse quintam consideratione, nõ quidem consequentium, vt dixit Philoponus, sed eorum, quę prædicantur. nam qui abundare desiderat in propositionibus, non modo ad consequentia prospicere debet, sed generatim ad omnia pręedicata tam secundum opinionem, quã secundum rem, & tunc hęc quinta consideratio differt à secunda, quatenus per hanc prospicimus vniuersaliora, vtpote pręedicata ipsa: per secundam vero, solum pręedicata, quę consequuntur. Qua ratione fit, vt pręedicata secundum opinionem Aristoteles intelligat ea, quę secundum diuersas sentẽtias pręedicantur, vt de voluptate esse secundum naturam ſm opinionẽ Epicuri. Secũdum vero Stoicos esse pręter naturam quàm & etiam quę & re uera prædicantur. Et quidem sapientum consensu, vt de voluptate esse appetibile.

Expõ propria & pulchra.

Dubiũ.

Solutio.

Quid per cõsequẽtia intelligitur.

Quid per aliena & extranea.

Corolla.

Oportet autẽ eligere, non ea quę aliquã sequuntur, sed quæcunq; totam rem sequuntur: vt nõ quod aliquem hominem, sed quod omnem hominem sequitur. Per vniuersales.n. propositiones syllogismus est, cum enim est indefinita, immanifestum est, si vniuersalis est propositio, cum vero definita, manifestum. Similiter autem eligendum est, & quæ ipsa sequitur tota, propter dictam causam. Ipsum autem quod sequitur, non sumendum est totũ sequi. Dico autem, vt hominem omne animal, aut musicam omnem scientiam: sed simpliciter

E solum sequi quemadmodum & protendimus & enim inutile alterum est, & impossibile, vt omnem hominem esse omne animal, vel iustitiam esse omne bonũ, sed quod res ipsa sequitur, de illo omni dicitur.

Scĩẽtiã disciplinam.

Res verb. suppletum. De. In.

Cõmen. 25.

Cum cõsiderabilia omnia diligenter collegerit, egissetq; de considerationibus, nũc de illorum electione pertractat: quę considerata sunt. Diximus enim esse cõsideranda cõuertibilia cum re, consequẽtia rem, & antecedẽtia rem: at, cũ quodlibet horũ multifariã sit, docet quod in vnoquoq; genere horum eligẽdum sit, initio sumpto à consequẽtium genere. Vbi debes scire, ꝙ consequẽtium quędam subiecto problematis vniuersaliter insunt vt homini animal, & ęthiopi nigrum, Quędam particulariter vel indefinite, vt homini nigrum, & animali musicum. Pręterea eorum, quę rem antecedũt, alia antecedunt tota, vt homo animal, alia in parte vt homo, nigrũ.
F Aliena etiam duplicia: nã quędam sunt aliena à tota re, vt ab omni homine lapis, quędam autẽ aliena sunt à re ipsa in parte, vt ab homine nigrum. Est ergo eligẽdi regula, vt consequentium ea eligantur: quę rem vniuersaliter sequuntur, antecedentium etiam, quę rẽ in toto antecedunt. Alienorum deniq;, quę vniuersaliter à re ipsa aliena sunt huius electionis causam assignat, vt propositio in syllogismo vniuersalis sumatur, cum syllogismus ex puris particularibus, aut indefinitis nõ cõficiatur. Inquit {oportet autem eorum, quę cõsequuntur, nõ ea eligere, quę aliquam rem in parte sequuntur, sed quęcũq; totam rẽ vniuersaliter ad omnia sua supposita distributã sequuntur, illa eligere decet. Ceu non quod aliquem hominem, vtpote nigrum, sed id, quod omnem hominem sequitur, vt animal. Et assignat causam, eo ꝙ per vniuersales propositiones syllogismus est. Quam causam iuniores intelligunt, non quod vtrẹq; propositiones syllo-
G gismi vniuersales sint, sed vna, vel vtrẹq;. Sed, si ita causa ista intelligatur, oportet etiam eligere aliquando consequentia, quę rem in parte sequerẽtur. nam si altera solum vniuersalis necessaria sit, oportebit alterã esse particularem, vel indefinitam: quare oportebit aliquod consequens eligi, quod particulariter antecedat, vel sequatur: ideo intelligas syllogismum fieri per vtrasq; propositiones vniuersales. Legimur enim de syllogismo vniuersali: nam, vt syllogismi vniuersales eligibiliores sunt particularibus, ita cõsequẽtia vniuersaliter eligibiliora sint, fuit autem erroris eorum causa, quia credebant hanc regulam vniuersalem esse omnibus syllogismis, quod falsum est: cum cap. istud de electione considerabilium inscribatur ſm Philoponum. Et, quia syllogismi vniuersales pręeligunt particularibus, ideo & consequentia vniuersaliter etiam particulariter consequentibus pręeligere docuit. Similiter etiam consequentia in vniuersalibus syllogismis nõ ea eligere oportet quę rẽ indefinite sequũ-
H tur, nam cũ re ipsa indefinitã sit, vtpote subiectũ propõnis indefinitę sumitur. Immanifestum est, an propositio sit vniuersalis, vel particularis: cum vero definita fuerit signo vniuersali, vel particulari, manifestum erit, quãta illa sit: nam patebit ipsam esse aut vniuersalem, aut particularem. Albertus intelligit sic, vt non oporteat medium indefinitę sumi tanquam consequens vel antecedens rem. Nam de conclusione dubitatio erit illa vniuersalis sit, vel particularis. Quandoquidem & pro toto, & pro parte indefinitum verificari possit. At, cum definitum quantitate vniuersali ipsum fuerit per signum vniuersale, tunc qualis conclusio, & quanta sequatur, patebit. Quę expositio non placet: nam Aristoteles vbique propositionem non syllogismi conclusionem intelligit, sed assumptionum alteram, vt etiã M. Tullius in Rhethoricis seruauit. Pręterea de medio nihil meminerat, sed de re, ergo de re sermo legendus

Attende diligenter.
Nota.

Regula.

Quæ sint eligenda.

Quæ Iuniores.
Refutatio.

Expõ propria diluc. datoris & Aristotelicæ satis.

Quæ Alber.

Refutatio.

dus est. Propterea intelligo non esse in syllogismis vniuersalibus consequentia eligẽda, quæ rem indefinitæ sequuntur: nam ignorabitur an propositio, quæ assumitur in præmissis sit particularis, an vniuersalis. Propterea signum vniuersale ad rem addendum est, vt vniuersalitas propositionis pateat, sic enim syllogismus vniuersalis relinquetur. Hactenus de consequẽtium electione in vniuersalibus syllogismis. De antecedentium vero electione, etiam in vniuersalibus syllogismis, inquit. {Similiter autem eligendum est, & quæ res ipsa sequitur tota, ita vt antecedens rem non in parte, vel definite sumatur in vniuersalibus syllogismis, sed in toto, etiam propter dictã causam: quia in vniuersalibus syllogismis vtraque propositio vniuersalis est. De electione alienorum prætermittit, quia simili ratione eorum electio agẽda est in vniuersalibus syllogismis. Is declaratis de electione, obiter declarat cui extremorum propositiones vniuersale signum addi debet. Hæc enim obiter dicit hoc loco, quia abunde in libro de. Interpretatione tãquam in proprio loco dictũ de his est non enim erat locus iste illi per tractationi proprius. Vult itaq; signum vniuersale, vt omne, non esse addendum cõsequenti siue prædicato tãtum, nec simul subiecto, & prædicato non enim prædicato tantum addendum est, vt homo est omne animal: quia impossibile est hominẽ esse omne animal: nec subiecto & prædicato simul, quia omnem hominem esse oẽ animal est impossibile, & inutile. Inutile quidem, quia satis est illud addere subiecto: impossibile vero, quia propositio illa falsa est. Præcipit ergo subiecto signum illud addendum esse, prędicatum vero simpliciter sumẽdum. Inquit. {Ipsum autem} supple quod rem sequitur, non totum vniuersaliterq; sequi rem sumẽdum est. Dico autem vt hominẽ esse omne animal, aut musicam esse omnem scientiam, siue disciplinam: sed ipsum consequens simpliciter solum sequi sumẽdum est simpliciter, hoc est in suppositione simplici: quæ est quando terminus communis p̃dicatur nullo signo affectus, vt postea dicemus. Quemadmodum & protẽdimus, siue ipm porrigimus sed, qa ipsum porrigimus sine signo, ideo simpliciter sumitur. Declarat vero vtriq; nõ esse addendum signum. Et inquit. {Etenim inutile est alterum, s. extremorum, videlicet prædicatũ sic sumere, & impossibile, vt omnẽ hominẽ esse omne animal. Addere vero prædicato est impossibile, vt iustitiã esse omne bonũ. Præcipit ergo ei esse addẽdum, quod res supple ipsa sequitur: nam de illo omni dicitur, sic igitur antecedẽti & subiecto addẽdum est, non autem consequenti, & prędicato. Iuniores hic dixerunt non esse signum vniuersale addẽdum prædicato propositiõis, quia inutile & falsum efficit sermonem: inutilem quidem, quantum ad syllogisticam rationem: quoniam vniuesali signo addito prædicato, syllogismus non potest regulari per dici de omni. Falsum vero, quia impossibile est prędicatum secũdum, quodlibet sui inesse subiecto, quod est eius inferius. Quę expositio, licet verbis Aristotelis cõueniat, falsa est: quoniam hæc propositio, omnis homo omne animal, est syllogismo vtilis videtur, si sic cõficeretur, omnis homo est omne animal socrates est homo: ergo Socrates est omne animal. Animaduertendum est, vt in libro de Interpretatione diximus, in negatiuis, vniuersale signum posse addi prædicato tãtum, & subiecto simul atq; prædicato. nam bene dicitur homo nullus equus est, & omnis homo non omne animal est, at in affirmatiuis, si prædicato tantum adderetur, propositio redditur impossibilis, si subiecto, & p̃dicato simul, redditur impossibilis: & est inutile illi addere, quia satis additum est subiecto. Hactenus de verborum expositione. Quo vero ad difficultatem verborũ attinet, animaduerte ex verbis Aristotelis colligi propositionem: ad cuius prædicatum additur signum vniuersale esse inutilem, & impossibilem, & intelligit per inutilem, in intelligibilem, & impropriam. Modo regula est

Obiter occurrens.

Cui est addẽdum signum vniuersale.

Quæ Iuniores & Albertus.

Qualis hęc expositio.

Limitatio p̃cepti Arist.

Verborũ cõsideratio p̃ necessaria.

A Sorticolarum, propositio in intelligibilis, & impropria neq; est vera, neq; est falsa. hęc enĩ, omnis homo est omne animal, & illa, musica est omnis disciplina, est in intelligibilis, & impropria, & sic nec vera nec falsa, veluti, hęc omnis Socrates est homo, nec vera, nec falsa est: quoniam: est impropria, & in intelligibilis. Causa autẽ, quia huius cõtradictoria nec est vera, nec falsa, videlicet hæc, quidam Socrates non est homo, quare de mente Aristotelis hæc propositio, omnis homo est omnis homo, & omnis homo est omne animal, & musica est omnis disciplina, est in intelligibilis, & impropria: quoniã est inutilis, & impossibilis. Ex his sequitur ad nullam talem esse respondendum per verũ & falsum, nisi reducatur, si reduci potest ad propriam. Ad hãc enim, omnis Socrates est homo, non est respondendum, nisi reducatur ad hãc, omne ens, quod est Socrates, est homo. nam nunc est vera, similiter ad hanc, omnis homo est omnis homo, non est respondendum, nisi reducatur ad hanc, omnis homo

Excerptũ.

B est ens: quod est omnis homo, quæ reducta est impossibilis. Colligitur secũdo ex his, quę Aristoteles dicit, prędicatum non supponi, quoniã non est quantificabile nisi per reductionem ad subiectum per cõuersionẽ. Modo suppositio idem est, quod quantitas propositionis: ergo, si non est quantificabile, nec potest supponi, nisi per conuersionem reducatur ad subiectum: & ita prædicatũ supponitur per accidens eo modo, quo supponitur in cõuertente. Et hæc inquit. {Ipsum autem quod sequitur, quod est prædicatum communius, non sumendum est totum sequi, hoc est cum signo vniuersali distributum: & exponit quid intelligat per totũ sequi, & inquit. {Dico autem} subaudi {totum sequi, vt hominẽ sequi omne animal, aut musicam, omnem scientiam. Sed dico, ipsum consequẽs debere simpliciter solũ sequi penitus sine signo, quemadmodũ ipm & protẽdimus, hoc est & supponimus. Quoniã sicut nulla suppositione supponitur, ac protẽditur ad significata verbalia, sic nullo signo quã

C titatis accipi debet affectũ. Quòd autẽ sine signo vniuersalitatis accipi debeat probat, & inqt. {Etenim alterũ, s. prędicatũ, quod est alterũ extremorũ propõnis, est inutile ad propositionẽ verã vel falsam, & impossibile. vt omnem hominẽ esse omne animal, vel iustitiã esse omne bonum, propterea addit, q; signum vniuersale ad subiectũ addi debeat. Et inquit. {Sed quod res ipsa sequitur, s. subiectũ, ad quod res ipsa, quę prędicatur, sequitur de illo omni dicitur: & ita ad subiectum signum addẽdum, hęc Aristoteles, de quibus in ludicris.

Quãdo autem ab aliquo continetur subiectum, cuius cõsequẽtia oportet sumere, ipsius vniuersalis quidẽ consequentia, vel nõ consequentia nõ est eligendum in his: sumuntur. n. in illis. nam quæcunq; ad animal, & ad hominem sequuntur, & quæcunq; non insunt simi

D liter. Sed quæ circa vnũquodq; sunt propria, sumẽdum est. Sunt enim quędam speciei propria præter genus. Necesse est enim diuersis speciebus propria quædam inesse.

Cum dixisset pro ipsius medij inuentione esse considerãda subiecti, & prædicati, problematis consequentia, antecedentia, & aliena, & docuissetque horum eligẽda ex parte quantitatis propositionis, nunc exponit quę consequentia, quę aliena, & quæ antecedentia eligenda in considerationibus superius inductis sunt ex parte ordinis & propinquitatis, & primo declarat quę consequẽtia, atq; quæ aliena eligenda in considerationibus sint. Secundo quæ antecedentia. Et pro declaratione ambarum partium, animaduertendum, quòd consequentia, aliena, & antecedentia, tam subiecti, quam prædicati problematis sunt in duplici differentia. Nam

Cõmẽ. 252.

Consequentia sunt duplicia cōia & ꝓpinqua.

quædam sunt remota, quę ab Aristotele communia cōsequentia vel antecedētia vel aliena dicuntur, verbi causa. Remota siue communia consequentia hominis, sunt quæcunq; ad animal consequuntur, vt corpus, & substātia, & ens: repugnantia vero remota sunt, quæ consequūtur ad lapidem, vt insensitiuū inanimatum, & id genus.

Propinqua.

Quædam vero sunt propinqua, vt ad hominem consequentia propinqua sunt animal: sensitiuū, & id genus, simili ratione antecedētia remota sunt, vt ab ipso animali remota sunt, quæ antecedunt ad hominem, vt Socrates, & Plato, promixa vero sunt homo, & equus: tunc vult, ꝙ in electionibus, quæ in considerationibus fiunt subiecti vel prædicati conclusionis, circa consequentia, & aliena, debemus ad proxima, ac propria respicere, & non ad remota. Vnde inquit. {Quādo autem ab aliquo prædicato vniuersali continetur subiectum, vt homo ab animali, aut animal ab animato: cuius subiecti consequētia vel antecedētia, vel aliena oportet sumere, ipsius prædicati vniuersalis quidem, videlicet animalis consequentia, & non consequentia, hoc est & aliena, non est eligendum in his. s. considerationibus, quæ fiunt de homine subiecto, cuius causam affert, & inquit. {Sumuntur enim in illis, s. electionibus, quæ fiunt de consequentibus alienis, & antecedentibus ipsius animalis. Ergo frustra fiet hæc electio in considerationibus de homine, & assignat causam, & inquit. {Nam quæcunq; ad animal & ad hominem sequuntur, ergo frustra fiet hæc electio in considerationibus de homine, si agetur in considerationibus de animali. Et addit, ꝙ similiter quęcunq; nō insunt, hoc est aliena sunt, eligendum est, s. propria, & non cōmunia & propterea exponit, quæ eligēda, & dicit {sed quæ circa vnumquodq; sunt propria: eligendum est, vt in considerationib⁹ de homine, quæ sunt propria ac propinqua homini, & in considerationibus de animali, quę propria sunt animali. Cuius causam affert, & inquit. {Sūt enim quædam consequentia propria speciei præter genus, qa vt inquit, necesse est diuersis speciebus propria, quædam inesse, & etiam propria repugnare, vt homini, & lapidi. ad hominem enim sequitur animatum, ad lapidem vero, inanimatū. Verum quæ sequuntur ad corpus etiā ad hominem & lapidem sequuntur, ergo eligenda sunt consequentia, & repugnantia: non quę sequuntur corpus, sed quæ cuiq; propria sunt.

Neq; etiam vniuersaliter eligendum est ea, ad quæ sequitur ipsum cōtentum, vt animali: ea ad quæ sequitur homo. Necesse enim est siquidem ad hominem sequitur animal, etiā ad hæc omia sequi: conuenietiora vero hæc sunt hominis electioni.

Cōmē. 253. Hoc idem nunc præcipit in considerationibus antecedentium. Vult enim, ꝙ antecedentia proxima, & non remota eligantur, non. n. in considerationibus, quæ fiūt de animali, debemus eligere antecedentia hominis: quoniam hæc remota sunt ad animal, & quæruntur in considerationibus, quæ fiunt de homine. Vnde inquit {Neque etiam vniuersaliter} hoc est omnino {eligēdum est ea} antecedentia {ad quæ sequitur ipsum contentum} s. homo in considerationibus, subaudi quæ fiunt de animali. Et hoc inquit, vt in consideratione, quę competit animali non ea eligenda sunt antecedentia, ad quæ sequitur homo: cuius causam assignat, & inquit. {Necesse. n. est siquidē pro quia ad hominē sequitur animal, etiā animal ipsum sequi ad hæc antecedētia omnia, ad quę homo sequitur. Propterea dicit {sed conuenientiora sunt hęc electioni hominis, non autem animalis. Quare siue subiecti siue prædicati fiant considerationes, semper propria antecedentia, & consequētia: & aliena eligēda sunt, non autem remota, ac communia, hęc de secūda electione ex parte ordinis.

E Sumēdum autē est & quæ vt in pluribus sequuntur, & ea, quæ sequūtur. Nā problematū vt in plurib⁹, & syllogismus est ex propositionibus, quæ sunt in pluribus: omnibus, aut quibusdam, similis enim est vniuscuiusq; conclusio principijs.

Cōmē. 254 Hactenus docuit qualia antecedētia, & cōsequētia, et aliena eligēda sint respectu ꝑdicati, & subiecti, nunc qualia antecedētia, & cōsequētia, & aliena sumēda sunt atq; eligenda docet respectu conclusionis. Vbi debes scire, syllogismi propositiones semper sumendas esse pro conclusionis ratione. Quandoquidē cōclusio omnibus, aut alicui propositionum similis semper esse debeat: & quia syllogismi propositiones ex antecedentibus, & cōsequētibus, & alienis conficiuntur, iure hæc ea rōne sumenda erant, qua & conclusio problematica est: at problematica

F conclusio interdum est vt nūc, interdū simpliciter: aliquādo vniuersalis, aliquādo particularis, nonnunq; plerunq;, nōnunq; in omnibus, aliquādo & ꝭm opinionem, aliquādo & ꝭm rei veritatē: ideo ꝑcipit & ea, quæ sequūtur etiā esse sumēdū, vt quę plerūq; sequuntur, simili rōne, & antecedētia, & aliena: rursus pro cōclusionis rōne sumēda hęc sunt etiā nōnūq; vt nūc, simpliciter aliquando interdū in toto, in parte interdū, aliquādo in plurib⁹, aliquādo in omnibus: secundū veritatē aliquādo, aliquādo ꝭm opinionē: cuius causam assignat. nā problematū vt in plurib⁹ & syllogismus est ex propōnibus, quę sunt vt in pluribus, aut omnibus, aut quibusdā. nā (vt dicit) vniuscuiusq; cōclusio similis est principijs, quę in syllogismo assumūtur. Ex hisce perspicuū est hāc prioristicam methodū longe vniuersaliorem esse illa libri Topicorum illa libri Elenchorū, & illa libri Posteriorum. nā hic docuit methodū inueniendi medium in Elenchis syllogismis, in dialecticis, & in demonstratiuis: in Elenchis

Annotatio Excerptum aiaducrnō: dignum.

G quidem, cum dixit pro inuētione medij ad cōclusionem accidentalem sophisticamq; esse eligenda añcedētia, cōsequentia, & aliena accidentalia: in dialect cis vero: quia pręcipit consequentia, antecedentia, & aliena esse eligēda secundum opinionem. At in demonstratiuis, cum ait aliena, consequentia, & antecedentia esse eligenda essentialia, quæ sunt vt semper, vel plerunq;, vt semper quidem: pro inuentione medij in demōstrationibus mathematicis, vt plerunq; autem pro inuentione medij in naturalibus demonstrationibus. Naturalis enim Philosophus demonstrationibus vtitur ad conclusionem veram plerunq;. Syllogizat enim Physicus maxillarem dentem esse rotundum hoc pacto, maxillaris dens os est ad terendum aptum. Et omne os ad terendum aptum est rotundum: quare conclusio plerunq; vera erit, non enim semper maxillaris dens rotundus est, sed plerunque. Methodus ergo hæc cęteris vniuersalior est, cum omnes contineat. Hęc de tertia electione respectu conclusionis.

H Amplius, quæ omnium consequentia sunt non eligendum est, non enim erit syllogism⁹, ex his, propter quam autem causam in sequentibus erit manifestum.

Cōmē. 255 Refellit nūc inutilē electionē cōsequētium, & inquit. {Non esse eligenda ea consequentia, quę & subiectum ipsum, & pędicatum sequuntur: nam ad medij inuētionem hęc electio est inutilis. cuius causam assignat ex eo, quia ex his syllogismus non fit, nisi supple in secūda figura, qui inutilis est: simili ratione etiā suppleas tu nec aliena esse ea eligēda, quę & subiecti, & ꝑdicati aliena sunt: non. n. syllogismus ex hisce fieri potest, nisi vtraq; propositio sit negatiua, quæ coniugatio inutilis est, vtrum vero possint ea antecedentia eligi, quę vtrique antecedunt,

dunt, posterius dicemus, nā electio eiusmodi non est inutilis: quia saltē in tertia figura pro medij inuentione confert. Ex his, quæ hic Arist. inquit, tres cōsequētiarū pcepta colligi possūt, quæ Neoterici tradūt: quorū primū est in omni cōsequētia bona per se quicquid ad cōsequēs sequitur, ad antecedēs etiā sequitur, non autē contra fit. Secūdū, quicqd antecedit ad antecedēs, & ad cōsequens antecedit, & cōtra esse nō potest. Tertiū deniq;, quicquid repugnat consequēti, & antecedēti repugnat, non autē cōtra fieri posse cōstat. Quæret quispiā obiter de principio regulatiuo omniū consequētiarū. Dicebamus olim tria esse hæc principia, quæ ijs tribus regulis habētur, quas nunc narrauimus, nunc vero arbitror vnū duntaxat esse omnium consequētiarum principium regulatiuum: estq; quoties cōtradictoriū cōsequētis repugnat antecedenti, consequētia est argumentum per se, vel vt vtar verbis aliorum, consequentia est bona formaliter, siue per se. Veritas autem huius regulatiui principij ex ea propositione habetur, quæ cōis dignitas est: de quolibet alterum contradictoriorum verum est, & de nullo vtrunq;: vel ex illo quod idem est, duorum contradictoriorum si alterum alicui repugnat, alterum ad illud seqtur, & cum consequens, & eius contradictorium sint duo contradictoria: si contradictorium consequētis antecedenti repugnabit, cōsequens ad illud antecedēs per se sequatur necesse est. Tale principiū regulatiuum Aristoteles in pręcepto nullibi assignauit, eo tamen vsus est in regulis conuersionum, & in reductione syllogismorū per impossibile, & in alijs quampluribus regulis syllogisticis. Ex hoc sequitur, consequētiarum regulas, quas Sorticolę ad immensum multiplicarunt, esse superfluas. Est enim vna regula, sicut vnum omnium regulatiuum principium, quæ potest sic assignari omnis consequētia bona est, quę regulari potest eo principio, quod diximus. vnde si sic argumentaremur, homo est species: ergo homo est genus. licet hic argumētemur ab inferiori ad suū superius, quia tamē hæc nō potest regulari eo principio, cū oppositū consequētis stet cum antecedēte, ideo nō est bona. Secundo etiā sequitur limitationes consequētiarum, quas Iuniores ad immensum auxerunt, esse vanas omnes enim regulæ vna limitatione constant: videlicet, q; oppositum consequentis repugnet antecedenti: regulæ autem, quæ hoc vno principio nō constant, bonæ nō sunt. Vnde hæc cōsequentia, si homo est, animal est, nō est bona: quia argumentum est ab inferiori ad superius, sed, quia oppositū consequentis repugnat antecedenti. Similiter, si argumētum esset, hoc currit: hoc est homo: ergo homo currit, dicere ipsum nō esse bonum, quia est ab exponentibus ad expositam: sed, quia oppositum consequentis repugnat antecedenti simili ratione, & in cęteris regulis id genus non enim tenent, quia sunt regulę tales, sed quia regulari possunt principio omnium consequētiarum: immo omnium syllogismorum regulatiuo. Quid igitur sit principium regulatiuum omnium cōsequentiarum, & vbi Aristoteles eo vsus sit, & q; vna sit omnium consequentiarum regula, ex hisce patet.

Regulæ cōsequentiarū. Primum. Secundum. Tertium. De principio regulatiuo consequētiarum. Regula omnium consequentiarum.

Cap. ii. De modo inueniendi medium ad quodcunque problema in omni syllogismorum genere, cōstruēdiq; syllogismi. Cōmē. 256.

CONSTRUERE quidem igitur volentibus de aliquo toto, eius quidem, quod cōstruit, inspiciēdū est ad subiecta, de quibus ipsum dicitur: eius autē, de quo oportet prædicari, quęcūq; ad ipsum sequuntur, si enim aliquod horum idem sit, necesse est alterum alteri inesse.

Hactenus & considerationes, & electiones perfecit: nunc consequenter methodos nobis assignat inuentionis propōnum cuiusq; problematis nobis propositi. Dico cuiusq; problematis, quia & vniuersalis: & particularis, & affirmatiui, & negatiui. Assignat autem primo regulam, qua facile construere poterimus problema vniuersale affirmatiuum, eo q; hoc problema & in prima figura,

A & in primo primæ construitur, vt seruet ordinem suum verum, vt Philoponus monet, cum voluerimus aliquod inesse, vel non inesse syllogizare, primum problema ipsum syllogizandum resoluendum est ad subiectum, & ad prædicatum, vt maior & minor extremitates appræhendantur. nam problematis subiectum syllogismi minor extremitas est, prædicatum autem maior. verbi causa, si problema construēdum sit, omnis voluptas est bonum: annotanda sunt & bonum, & voluptas. Erit enim in syllogismo, bonum quod est problematis prædicatū, maior extremitas, voluptas eiusdē subiectū erit minor. Quibus expositis, & recte perpensis, pro vniuersali affirmatiuo problemate construendo pcipit Aristoteles esse annotāda omnia ea, de quibus prædicatum problematis prædicatur: quæ dicuntur antecedentia ad bonum, verbi causa, virtus, amicitia, honor, & fm naturam finis. Est enim virtus bonum, & amicitia bonum, & honor bonum, & finis fm naturam bonum. Iterum

B præcipit omnia ea annotanda esse, quæ sequuntur ad voluptatem, quæq; dicuntur de ipsa, vt finis fm naturam. ferinum, corruptiuum, & id genus. Hæc enim voluptatem sequuntur, & de ipsa pędicantur: his annotatis horum medium erit, quod vnum, & idem sequitur: voluptatem, & antecedentia ad bonum: verbi causa: Finis fm naturam hoc enim de omni voluptate dicitur: quoniam omnis voluptas finis fm naturā est: & antecedit ad prædicatum, quoniam omnis finis fm naturam bonum est: ideo medium relinquetur. Inquit. Construere quidem igitur volētibus de aliquo toto, supple aliquid, vt de omni voluptate bonum, totum: quod græce est olon, hic nō de integrali intelligitur, sed de vniuersali: eius quidem, quod construitur, hoc est boni. Inspiciēdum est ad subiecta, de quibus ipsum bonum dicitur, eius autem, de quo oportet prædicari, hoc est voluptatis, inspicienda sunt quæcunq; ipsum sequuntur. nam vt inquit si horum, s.

C quæ sequuntur voluptatem, & antecedunt bonum: aliquod vnum & idem est, necesse est, supple vniuersaliter alterum, s. bonum, alteri s. voluptati inesse, & sic problema vniuersaliter construitur.

Si autem non quoniam omni, sed quando alicui ea, ad quæ sequitur vtrunq;: si. n. aliquid horum idem erit, necesse est alicui inesse. — Cageti. Darapti.

Secunda regula, si voluerimus construere problema particulare affirmatiuum: & quidem in tertia figura, ea prospicienda erunt, quæ vtrunq; sequitur: quæq; vtriq; antecedunt: & si eorum aliquod idem esse reperiatur, necesse est alterum alteri inesse particulariter: verbi gratia, illius problematis, voluptas est bonum. Sumendum est ipsum illaboriosum: quod vtriq; antecedit. Sic. n. concludetur, q; quædam voluptas est bonum. Inquit. ¶ Si autē non qm̄ omni inest, sed quoniam alicui inesse problema est, ea prospicienda sunt, ad quæ vtrunq; sequitur. Si. n. aliquid horum idem erit, ad quod vtrunq; sequitur, ne-

D cesse est alicui inesse, seruit autem hæc regula proprie, atq; directe primo modo affirmatiuo tertiæ figuræ. Particulari vero affirmatiuo primæ figurę seruit per conuersionem minoris: quare omnibus seruire videtur. Animaduerte tamen Aristotelem ideo post primum primæ vniuersalē affirmatiuum accipit hūc modum tertiæ: qm̄ hic modus est in tertia figura, veluti vniuersalis, quoniā ex vniuersalibus propositionibus. — Cōmē. 25 — Nota.

Quando autē nulli oportet inesse, eius cui quidem non oportet inesse ad consequentia. Eius vero, quod oportet non inesse, ad ea quę non contingunt ipsi adesse. — Darapti. Celarent. Dafenes. Celarent.

Tertia regula ad syllogizandum problema vniuersale negatiuum in secundo primę, id sumendum est, quod ad subiectum consequitur, Prædicato vero sit alienum: vt illius problematis nullus lapis est animal. Medium — Cōmē. 258.

est ipsum inanimatum: nam inanimatum est consequẽs ad lapidem, & alienum ab animali. Inquit. Quãdo autem nulli oportet inesse eius, s. subiecti, cui quidem non oportet inesse, ad cõsequentia, supple inspiciendum est, eius vero, quod oportet non inesse, hoc est pdicati, oportet, supple inspicere ad ea, quę non contingunt ipsi adesse. Hoc est ad aliena à prædicato.

Aut cõuersim eius quidem cui oportet nõ inesse ad ea, quę non contingunt eidem adesse. Eius autem quod non inesse, ad sequentia. nam si hæc sint eadem vtrorumque, nulli continget alterum alteri inesse, fit enim quandoq; quidem in prima figura syllogismus, quando que in media.

Cõme. 259. Quarta regula ad syllogizandum vniuersale negatiuum in secundo secũdę oportet sumere alienum à subiecto, quod cõsequens sit ad prædicatum, vt huius problematis, nullus lapis est animal, medium est sensibile. Vnde inquit, aut conuersim, hoc est conuersione facta subiecti quidem, cui oportet non inesse, ad ea, quæ non cõtingunt eidem adesse, hoc est ad aliena subiecti, eius vero, quod oportet non inesse, hoc est prædicati ad sequentia: inspiciendum est: nam si hæc sint eadem vtrorumq;, nulli continget alterum alteri inesse: hoc est, si eorum alterũ quoduis sit idem, in secundo modo secũdus syllogismus fit. addit syllogismum fieri nonnunq; in prima, nonnunquam in media figura: in media quidem, quia non conuersione facta, in prima autem conuersione minoris & conclusionis, & transpositione propositionum: nã vniuersalis negatiua conuertitur vniuersaliter.

Gedago. Felapton. Si autem alicui non inesse eius quidem cui oportet nõ inesse, ad quæ sequitur, quod eius autem, quod non inesse quæ non possibile est ipsi ineẽ: si. n. aliquid horum erit idem, necesse est alicui non inesse.

Cõme. 260. Quinta regula, ad syllogizandum problema particulare negatiuũ ex vniuersalibus tamen propositionibus: oportet sumere aliquod, quod antecedit subiectum, prædicato vero, sit alienum: vt illius problematis: quoddam lignum nõ est album, medium est scannum. Inquit. Si autem alicui non inesse aliquid syllogizare oportet, subiecti, cui quidem oportet nõ inesse, ea inspicienda sunt, ad quæ ipsum sequitur. Prædicati vero, quod non inesse oportet, ea respicienda sunt, quæ ipsi nõ possibile est inesse, hoc est ad aliena. si. n. aliquid horum erit idem, necesse est alicui non inesse, vtpote in secundo modo tertię figuræ.

De his quinque regulis lege fusi⁹ dilucidato rẽ: ab enũciato. 94. vsque ad finem libri.

Dubitatio. Quæret quispiam circa ea, quæ dicta sunt, cur sicut assignauit methodum habundãdi propositionibus in syllogismis de inesse, eam non assignauit in illis de necessario, & de contingenti, & in mixtis.

Solutio Alberti. Albertus assignauit causam ex eo q; generatio syllogismorum non eadem est in illis de inesse, & in illis de necessario, & contingenti, & in mixtis. Diuersatur enim penes principia regulatiua, quæ sunt dici de omni, & dici de nullo: & penes principium reductiuum, quæ est ipsa cõuersio, cum enim hæc principia sint alia in illis de inesse, & in cæteris

E ideo generatio non erat eadem in illis omnibus, quia vero vnus est modus consequentium, & antecedentium, & alienorum in illis omnibus, ideo methodus abundandi vna est in illis omnibus. Ego nõ contradicendo huic vero, sed fortasse, quæ ipse voluit dicere, declarando, dicerem, methodum esse vnam inueniẽdi medium in omnibus, ex eo quia hęc accipitur ratione terminorum problematis, qui sunt subiectum, & prædicatum: qui termini sunt eiusdem rationis in illis omnibus, quia vero generatio accipitur respectu propositionũ, quæ non sunt eiusdem rationis in omnibus syllogismis, ideo generatio nõ est eadem in illis omnibus. & tu intelligas in quibus generatio syllogismorum fieri potest. nõ enim in contingẽtibus generari potest secunda figura, vt patuit. Solu. ppr

2. Dubõ. Quærit Albertus secundo, quam ob causam ad terminãdum problema vniuersale affirmatiuũ vnam tantum regulã Aristoteles assignauit, ad concludendum vero vniuersale negatiuum, duas. Respondet hoc esse ex eo, q; problema vniuersale affirmatiuum construitur per aliquid, F quod vtriq; extremo est conueniens vniuersaliter: quia per id, quod consequitur subiectum, & antecedit prædicatum: & quia hoc non potest esse nisi vno modo, ideo vna regula est, at negatiuũ cõcluditur per aliquid, quod alteri extremo est conueniens, & alteri extraneum & cũ istud possit esse dupliciter, quatenus illud potest esse alternatim vno modo, vt sit subiecto conueniẽs, & prædicato extraneum, vel contra prædicato conueniens: & subiecto extraneũ, ideo duas regulas assignat, hęc Alberti causa est pulchra. Alia tamen assignari potest: quia problema vniuersale affirmatiuum nõ nisi in vna figura fit: at vniuersale negatiuum in pluribus figuris. Ideo illius vnam negatiui duas regulas assignat.

3. Dubõ. Quęret & tertio Iunior cum sint quatuordecim modi syllogismorum naturaliter concludentium. Et quinq; præternaturaliter concludẽtes: cur assignat sex regulas: hic videlicet quinque. Et postea sextam. Dicerem problemata esse tan-G tum quatuor vniuersale affirmatiuum: vniuersale negatiuum: particulare affirmatiuum: & particulare negatiuum. Et per consequens. Pro numero problematum tãtum quatuor sunt regulæ: assignauit autem sex ad abundantem doctrinã: non autem plures: quia cęteræ conuersione ad has reducũtur: verum de his postea. Prætetea particularium non dedit regulas: quoniam regulæ eædẽ sunt, quæ vniuersalium: nec differunt: nisi quia antecedẽtia: & consequentia: & extranea in particularibus sumũtur fm partem. In vniuersalibus vero fm totum: nec dedit regulam, qua medium inuenire possumus in problemate particulari primę figuræ, sed tertiæ. Quia conuersione vterq; modus est vnus.

Prædicat. Auer. Magis autem erit sic vnumquodq; eorum, quæ dicta sunt manifestum, sint enim sequentia quidem A ĩ quibus est B, quę autem ipsum sequitur in quibus C: quę vero non contingũt H ipsi inesse in quibus D. Rursum autem ipsi E, quæ quidem insunt in quibus F: quæ autem ipsum sequitur in quibus G: quæ vero non cõtingunt ipsi inesse, in quibus B est.

b. sequẽ- c. præce- d. quæ li- tra. e. sub- f. seque- g. præce- h. sit extra-

Figura

Figura methodi, pro medio inueniendo in singulis coniugationibus vtilibus, & inutilibus, ex antiquis excerpta.

Prædicat. a.
c. fubit.
b. fequens.
c. p̄cedit.
dq; fit extra.
f fequitur.
g. p̄cedit.
h. fit extra
b f. febas.
c g. cageti.
d h. hedas
c f. fecana.
b h. Hebare.
d f. dafenes,
c h. hecas.
g d. gedag.
b g. gebali.
Febas.
Hecas.
Hedas.
Cōmē. 261.

Hæc autem defcriptio de facultate propofitionum eft: & intelligitur A E propofitio habens prædicatum A bonum, fubiectum E voluptas: B vero confequentia, A C autem quę A, fequitur: D vero extranea ab eodē: & rurfum F confequentia, E G autem quę E fequitur: H vero extranea ab eodem. Fiunt igitur nouem cōiugationes fic, B F, C G, D H, C F, B H, D F, C H, D G, B G: quarum quidem fex cōftant, & faciunt fyllogifmū, tres autem videlicet, B F, C H, D H, nō conftant.

Dictas regulas manifeftius exponens, quandam infcriptionem facit, vbi per A problematis prædicatum intelligit: per E, fubiectum: modo non in fine dictionum earum, quæ in carminibus funt, collocentur. Animaduerte Arift. pofuiffe hoc problema, omnis voluptas bonum in exemplo figuræ, non q̄ fit intelligendum per omnes coniugationes: non enim eft f̄m omnes fyllogifmi modos, quorum regulas affignat. Eft enim vniuerfale affirmatiuum, quod non nifi in primo primę fyllogizatur: feruit autem hoc problema, vt intelligātur, quę fint prædicati, atq; fubiecti confequentia, antecedentia, & aliena, fecundo animaduertendum in græcis codicibus literas haberi, vt eas nos in latinum transtulimus: fed ne ab his carminibus, quæ de literis latini carmina fcripferunt, recederemus, literas more carminum confcripfimus. Figurę carmina. Prædicati primum.

Carmina fubiecti & prędicati.

Prædicat A B, fequens C, præcedit, Dq; fit extra.
Subiecti fecundum.
„ E fubdit, F fequitur, G præcedit, H fit extra.

Tertio animaduertendum, quòd hę quatuor vocales A E I O, in fine dictionum carminum earum coniugationum, quæ vtiles funt, fignificant problematis fpeciem: A quidem vniuerfale affirmatiuū: E autem vniuerfale negatiuum, I particulare affirmatiuum: O particulare negatiuum. Vnde verfus.

carmina problematum.

Afferit A, negat E, funt vniuerfaliter ambæ:
Afferit I, negat O, funt particulariter ambæ:

carmina methodi.

Carmina vero artis, qua medium quis poteft facile inuenire de quolibet problemate propofito, hæc funt.
Fecana, Cageti, Dafenes, Hebare, Gedago.
Gebali ftant, fed non conftant Febas, Hedas, Hecas.

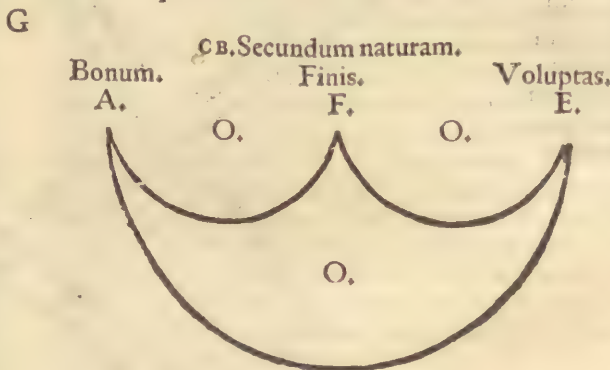
Vt vero intelligantur, debes fcire has effe nouem dictiones, per quarum fex primas, intelliguntur fex cōftātes cōiugationes: per tres vltimas, tres incōftātes. Rurfus debes fcire fex primas effe trifyllabas: nam per vocalem vltimæ fyllabæ notantur qualitas & quantitas problematis: per duas fyllabas præcedentes notantur quæ refpicienda funt pro medij inuentione, verbi caufa. Per vltimam fyllabam illius dictionis Fecana, cuius vocalis eft A, notatur problema vniuerfale affirmatiuum: per F ante E, notatur effe refpiciendum ad confequentia, E fubiectum problematis. Per C ante A, intelligitur effe refpiciendum ad antecedētia prædicatum, inter quæ fi aliquod D vel aliqua reperientur, quæ eadem funt fubiecti confequentia, & prædicati antecedentia, illud, vel illa erunt media ad fyllogizandum problema vniuerfale affirmatiuum, & de cæteris fimili modo, de quibus feorfum dicemus. Tres vero dictiones vltimæ funt bifyllabæ, quia in eis nulla notari debet conclufio: nam quælibet illarum eft inutilis. Inquit.{Magis autem erit fic} hoc eft per fubfcriptam figuram vnumquodq; eorū præceptorum ad inueniendum medium quæ dicta funt, manifeftum. Sint enim in figura fequentia quidem A prædicatum omnia ea, in quibus eft B: quæ autem ipfum A, fequitur} hoc eft prædicatum præcedentia, ea fint, in quibus eft C: quæ vero ipfi A, prædicato non contingunt ineffe, quæq; aliena dicuntur, funt ea omnia, in q̄bus eft D:

E Hæc de prædicati, quod eft bonum, confequentibus, antecedentibus, & alienis. Deinde defcribit hæc eadem in figura de fubiecto: & inquit.{Rurfum autem ipfi E fubiecto, quæ quidem infunt, hoc eft confequentia, ea omnia funt, in quibus eft F: quæ autem ipfum E fubiectum fequitur, hoc eft præcedentia fubiectum, funt ea omnia, in quibus eft G, quæ non contingunt ipfi ineffe, hoc eft aliena, ea omnia funt, in quibus H eft: & fic habetur fubiecti, quod eft voluptas, confequentia, antecedentia, & aliena: hæc funt verba, quę Arifto. præmittit infcriptioni. Poftea vero figura infcripta. Inquit:{hæc autem infcriptio de propofitionum facultate eft: deinde quid per literas in illa infcriptas intelligat, exponit. Et inquit. Et intelligatur A E, Propofitio habēs prædicatum A bonū, fubiectum E, voluptas: B vero intelligantur confequentia A: C autem quæ ipfum A fequitur: quæq; dicuntur antecedentia A prædicatum, D vero intelligantur extranea ab eodem A: hæc de prædicato, & de fubiecto. Inquit.

F {Et rurfum F intelligantur confequentia E fubiectum, G aut quæ ipfum E, fequitur: quæ dicuntur antecedentia, E fubiectum: H vero extranea ab eodem E. His defcriptis colligit vtiles, & inutiles coniugationes ex parte angulorum figuræ. Et inquit. Fiunt igitur nouem cō iugationes fic, B F: quæ illa dictione Febas notantur, & eft inconftans: C G, vt per Cageti habetur D H, vt per hedas inutilem intelligitur, C F, vt p̄ Fecana apparet: B H vt per Hebare, notatur D F vt Dafenes: C H, vt per Hecas inutilem D G, vt per Gedago: B G, vt per Gebali perpenditur. Quarum quidem fex conftant, & faciunt fyllogifmum: tres autem, videlicet B F, ideft Febas, C H, Hecas, D H, Hedas, non conftant. Hæc de figura.

Siquidem igitur aliquid idem eorum, quæ funt C, alicui eorū, quæ funt F fit, neceffe eft A omni E ineffe: nam F quidem omni E, C autem omni A: quare omni E ineft A. — Fecana. Barbara.

G

Fecana concludens vniuerfalem affirmatiuam in qua medium fequitur fubiectū, antecedit autem prædicatū.

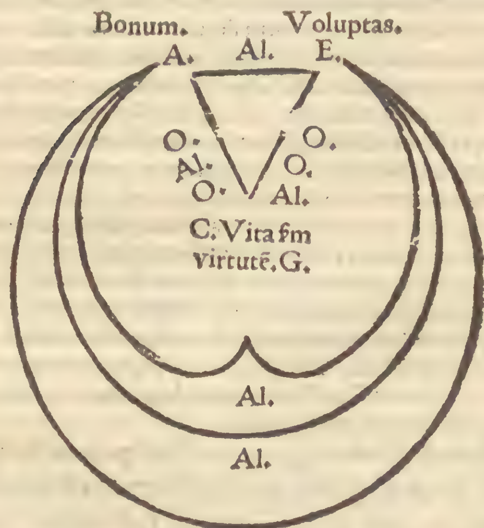
Difpofita, & dilucidata figura, repetit regulas, et quidem per literas in ipfa figura collocatas: vt figuræ vfum quilibet pofsit facile memoriæ commendare. Prima eft, quoties eorum, quę in C funt, aliquod idem eft alicui eorum, quæ funt in F, regula vtilis eft ad fyllogizandū problema vniuerfale affirmatiuum, videlicet, omne E eft A. Inquit.{Siquidē igitur aliquid idem eorum, quæ funt C, hoc eft præcedentium A, prædicatum, alicui eorum, quæ funt F, hoc eft confequētium fubiectum idem fit, veluti f̄m naturam, finis, neceffe eft A bonum, quod eft prædicatum, omni E, voluptati, quę eft fubiectum in effe: nam F quidem, hoc eft f̄m naturā finis, omni E voluptati ineft. Atq; omni C f̄m naturam finis, A ineft, quare omni E ineft ipfum A. Habetur autem hęc regula per illam dictionem Fecana. In illa enim ipfum A, vltima fyllaba pofitum notat problema effe vniuerfale affirmatiuum. Per A autem circiter medium collocatū notatur problematis prædicatum: per C ante A notantur antecedentia prædicatum A, per E, prope principium dictionis notatur fubiectum problematis, per F, ante E, notantur confequētia fubiectum E: igitur per hanc dictionem fe- — Cōmē. 16 — H

cana

cana habetur, quod ad construendum problema vniuersale affirmatiuum, oportet respicere ad consequentia subiectum, & ad antecedentia prædicatorum: quorum si aliquid idem est, illud est medium syllogizans problema. Animaduerte medium per duas literas eē collocatum, vt, s. notaret eius habitudinem ad subiectum, vt consequens est, & habitudinem ad prædicatum, vt præcedens ipsum.

Si autem C est G idem: necesse est alicui E inesse A: nam id, quod est C, A, id, quod est G E, omne sequuntur.

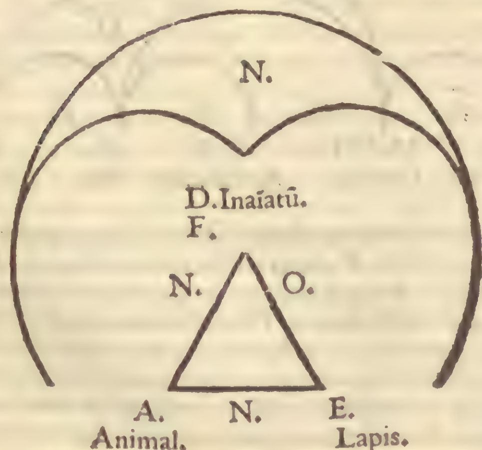
Cageti. Darapti cōcludentes affirmatiuā particularem, exigunt mediū vtriusque extremi antecedens, qui vt supra reducit ad primam figurā.

Cōmē. 265. Secunda regula, quando idem est antecedens subiecti, atque prædicati, valet ad syllogizandū problema particulare affirmatiuum in Darapti, & in Darij per cōuersionem minoris. Inquit. {Si autem C} hoc est prædicati antecedens: {& G, idest subiecti antecedens idem est, necesse est alicui E inesse A, nam ad omne C sequitur A, prędicatum, & ad omne} G sequitur E, subiectum, igitur valet ad syllogizandum particulare in Darapti, & per conuersionem minoris in Darij. Animaduersione dignum hanc regulam haberi dictione cageti: nam I, in vltima syllaba collocatum significat problema particulare affirmatiuum: & per C ante A, significatur esse respiciendum ad antecedentia prędicati, & per G ante E, ad antecedentia subiecti. Igitur significat problema particulare affirmatiuum esse terminandum per mediū, quod vtriusque extremi antecedens est.

Si autem F, & D sint idem, nulli E A inest ex prosyllogismo. Quoniā enim conuertitur negatiua, & F, ei, quod est D, idem est, nulli F inest A, F autem omni E.

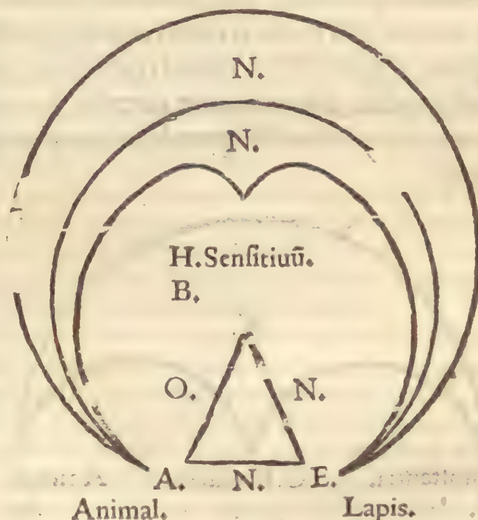
Dafenes siue cælarent qui reducit per conuersione ad Celarent, cōcludit ꝓblema vniuersale negatiuum, exigit mediū, quod sequatur subiectum, repugnet autem prędicato.

A Tertia regula, quando idem est prædicato alienum, & subiecti consequens, valet ad syllogizandum problema vniuersale negatiuum in Cesare, in celarent vero valet cōuersa minore ī terminis. Inquit. {Si autem F, hoc est subiecti sequens, & D, hoc est alienum prędicato sint idem: ex tali prosyllogismo, nulli E inerit A, in Cesare, quoniam enim conuertitur negatiua, quæ est maior, & F, ei, quod est D, idem est, nulli F inerit A, & F inest omni E: igitur, supple in celarent, nulli E inest A: habetur autem regula hæc per dafenes: vbi E, vltima syllaba collocatum problema vniuersale negatiuum significat, cuius medium quærendum est: F vero ante E significat eē prospiciendum ad consequentia subiecti, quod est E: D vero ante A, ad aliena A prædicato, igitur significat problema vniuersale negatiuum terminandum eē per mediū, quod est subiecti sequens, prædicato vero alienum. Animaduersione dignum in exemplo figuræ, vbi problema illud, omnis voluptas bonum, positum est, non posse reperiri aliquod idem quod sit voluptatem sequens, & à bono alienum, ideo oportet mutare terminos: nō enim exemplum illud omnibus exemplis accommodari pōt, cum sit vniuersale negatiuum. Præterea debes scire Aristo. hic per prosyllogismum accepisse syllogismū & syllogisticam auctionem, vt græci animaduertunt. Cōmē. 264.

B Rursus, si B & H idem, nulli E inerit A: nam B A quidem omni: ei autē in quo E nulli inerit: idem enim erat ei, quod est H B, H autem nulli E inerat.

Hebare. camestres.

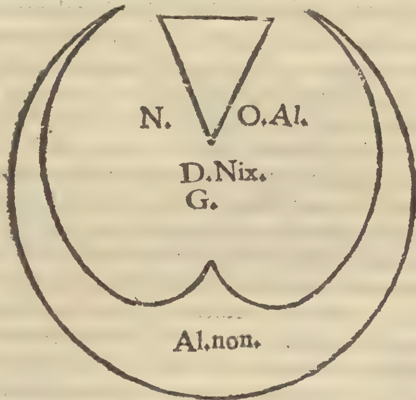
C

Camestres, siue Hebare, qui minoris conclusionis conuersione reducitur ad celarent, ad concludēdū ꝓblema vniuersale negatiuū indiget medio subiecto repugnās, prædicatum autē sequens.

Quarta regula est quādo idem est prædicati sequēs, subiecto vero alienum, tunc valet ad syllogizandū problema vniuersale negatiuum in Camestres, in celarent autem, per minoris conuersionem, & conclusionis, & si licet: per propositionum transpositionem. Inquit {rursus si B & H idem est} hoc est si prędicati sequens, & subiecto alienum idem est {nulli E inerit A: nam B A quidē omni inest, cum sequatur ad A: ei autē, in quo est E, nulli inerit: ponitur enim B idē ei, quod est H, quod ab E subiecto alienum est: quare A nulli E inerit. Notatur vero hæc regula per illam dictionem hebare, vbi E in vltima syllaba problema vniuersale negatiuum significat: H autem ante E ad extranea subiecto prospiciendum esse, & B ante A, ad consequentia prædicatum, vbi, si vnum reperitur, quod sit subiecto alienum, & prædicati sequēs, medium est ad syllogizandum problema vniuersale negatiuum. Animaduersione dignum hoc exēplum haberi non posse per problema collocatum in dicta figura, & propterea mutaui terminos. Cōmē. 265.

D Si vero D & G idem: A alicui E nō inerit: nā ei, quod est G nō inest A: qm̄ neque ipsi D, G autē sub E est: quare alicui E non inerit.

Animal.

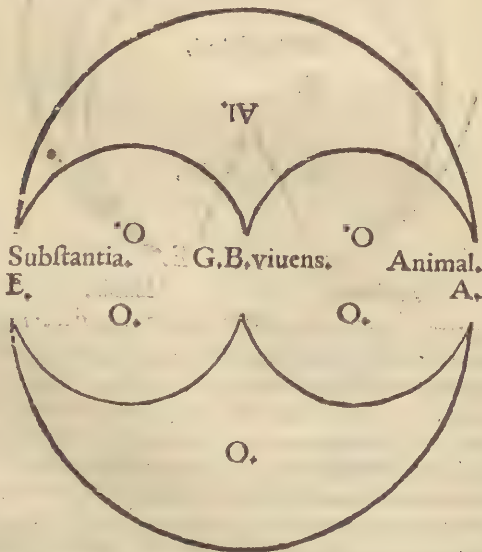
Felaptõ, seu Gedago, qui minoris con uersiõe reducitur ad Ferio, ad cõcludendũ ꝓblema particulare negatiuum indiget medio quod repugnet subiecto, & sequatur prædicatum.

cõmẽ. 266.

Quinta regula, si vero D, scilicet extraneum A, prædicato A: & G, scilicet antecedens E subiectum est idem: medium erit ad cõcludendum, ꝙ A alicui E non inest, in Felapton, & per conuersionem minoris in ferio: nã ei quod est G, non inest A: quoniam neqꝫ ipsi D inest, G autem sub E est: quare alicui E non inerit A. Notatur autem hæc regula per illam dictionem Gedago. Nam G ante E significat esse prospiciendum ad antecedentia subiectum: & D ante A, ad extranea prędicato: vbi si aliquod idem erit, ad syllogizandum O, hoc est particulare negatiuũ valet.

Disamis. δὲ vel δὴ Aũt igitur.

Si autem G et B idem, cõuersus erit syllogismus. nam G quidem A inerit omni: B enim omni A. E autem ipsi B: idem enim erat ei, quod est G: A igitur ei, quod est E, omni quidem non necesse est inesse, alicui autem necesse, eo quòd conuertatur vniuersale prædicatiuum in particulare.

Gebali siue Baraliptõ in directe concludens particularẽ affirmatiuã conclusionis cõ uersione indigens, exigit medium antecedens subiectũ, sequẽs autem prędicatũ.

cõmẽ. 267.

Sexta regula est problematis particularis, quod indirecte syllogizatur, vtpote conuersa conclusione. Verbi causa, sit problema, quoddam E est A: cuius termini sunt substantia, animal: vt sit problema, quædam substantia est animal. Inquit: {si autem G & B idem est: } hoc est, si idem præcedens ad E fuerit, & consequens ad A: vtpote præcedens ad substantiam, & sequens ad animal. Veluti viuens, quod ad animal sequitur, & substantiam præcedit: tale medium G B, vtile erit ad syllogizãdum, quoddam E esse A: hoc est quandam substantiam esse animal, in Baralipton: & quidem indirecte. hoc etiam medium valet ad syllogizandum quoddam E esse A, in tertia figura per conuersionem minoris syllogismi in Baralipton facti, qua conuersione in Disamis idem problema syllo-

E gizatur. Vnde inquit {si autem G precedens subiecti, et B sequens prædicati idem est, cõuersus erit syllogismus: nã syllogizat particulare indirecte: & causam assignat: & inquit {nam ipm G quidẽ omni A inerit, omne enim animal est viuens: B enim ipsum inest omni A: nam omni animali viuens inest: sequitur enim ad animal. E autem ipsi B, scilicet omni etiam inest: quoniam substantia inest viuenti omni. idem enim erat ei, quod est G: quod est præcedens ad E: viuens enim præcedit substantiam. Cõcludit problema, & inquit {A igitur, scilicet animal, ei, quod est E, scilicet substantia, omni quidem non necesse est ineẽ, sed alicui necesse est ineẽ: & affert causam: & inquit { eo ꝙ conuertatur vniuersale prædicatiuum in particulare: deberet enim sequi, omne A esse E: quoniam omne animal est substantia: sed per conuersionem sequitur, quoddam C esse A: quare medium, quod prædicatur de omni prædicato, & antecedit ad omne subiectum, vtile est ad syllogizandum problema particulare affirmatiuum indirecte, & quidem in prima figura.

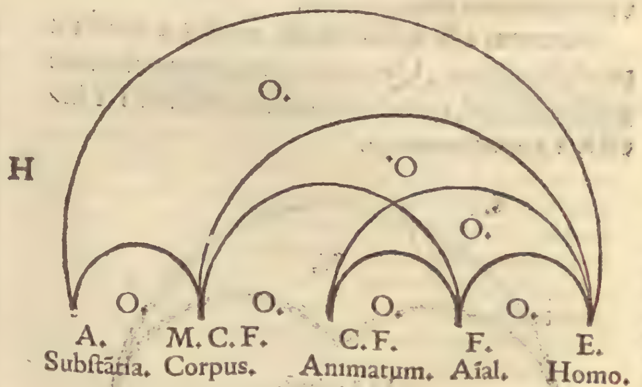
F In tertia vero directe conuersa minore. Notatur autẽ hæc regula per Gebali: nam I vltima syllaba positum, significat problema particulare affirmatiuũ, G B vero significat esse prospiciendum ad præcedens subiectum, et ad sequens prædicatum: quod si idem fuerit, vtile erit ad syllogizandum quandam substantiam esse animal, siue quoddam E esse A. Sed animaduerte per exemplum in figura positum nõ posse terminos hos inueniri, ideo nos alios terminos assignauimus.

ἑκατέρωθεν Vtrinque vtroqꝫ vsque. Verum Aliud bum addi

Manifestum ergo quoniã ad prædicta perspiciẽdum est, vtrinque secũdum vnũ quodqꝫ problema. per hęc enĩ omnes syllogismi sunt. Verum oportet & sequentium, & eorum ad quę aliud sequitur, vnumquodqꝫ & ad prima, & ad vniuersalissima inspicere. Vt eius quidẽ quod est E, magis ad C F, quàm ad F solum: eius autem, quod est A, ad C F, quàm ad F solũ: G nam si ei quidem, quod est C F inest ipsum A, et ei, quod est F, & ei, quod est E, inerit: sin autem ad hoc nõ sequatur A, possibile est, ad id quod est F, sequi, similiter autem et in his, ad quæ idẽ sequitur, considerandum est: nam, si ad prima quidem, & ad quæ sub illis sunt, sequetur, sin autem non ad hæc, quæ tamen sub his sunt, possibile est.

De antecedentibus prospi.

H

Que nã dia inspi da sint.

cõmẽ. 26

Ex dictis quasi corollarie deducit, ad consequentia, & antecedentia, & aliena esse prospiciendũ pro quouis problemate syllogizando, ex eo ꝙ per hæc tria syllogismi omnes conficiantur. Ostendit autem hoc, vt innuit hæc tria considerata sufficere pro artis perfectione, inqt {manifestum ergo est, quoniam ad prædicta tria, antecedentia, consequentia, & extranea prospiciendum est vtrinque, hoc est tam ex parte subiecti, ꝙ prædicati secũdum

cũdum vnumquodq; problema. dixit secũdum vnumquodq; problema, quoniam & dialecticum, & analyticum, et sophisticum: vel dixit secundum vnumquodq; problema, quia & vniuersale, & particulare, & affirmatiuum, & negatiuum. Assignat autem causam, et inquit {per hæc enim tria omnes syllogismi sunt, & potest intelligi omnes syllogismi, hoc est omnes figuræ, non autẽ omnes modi: & potest intelligi omnes modi omnium figurarum, verum non eodem modo: nam aliqui per illa conficiuntur per se, aliqui conuersione. Vel potest intelligi, & quidem per omnes syllogismos secũdum genus: nam quadruplex est syllogismus, aut vniuersalis affirmatiuus, aut vniuersalis negatiuus, aut particularis affirmatiuus, aut particularis negatiuus: modo omnes hi per illa tria confici possunt. Verbum vtrũq; græce est ἑκατέρον: hecateru, latine vtriusq;, vel in vtroq;: nos vero vtrinq; dicimus, hoc est vtraq; ex parte, subiecti, s. & prædicati. Subscribit tamen quandam horum vtilem prospectionem, pro propositionum syllogisticarum abũdantia facultate, asserens esse vtile vt considerentur, prima & communissima antecedentia, atq; consequentia. per cõmunissimum antecedens intelligit illud, quod est remotum a subiecto, & proximum vel propinquius prædicato. Vt si problema sit substantia homo: inter quæ multa sunt antecedentia & consequentia: vniuersale & cõmune antecedens est, quod est substantiæ propinquum, & ab homine remotum, vt corpus, & animatum. Consequens vero commune & vniuersale est, quod ab homine est remotum, vt animatum, & corpus: quæ substantiæ sunt propinqua. Et inquit {verum oportet: & consequentium, & eorum, ad quæ aliud sequitur, hoc est antecedentium vnumquodq; ad prima, atq; vniuersalissima inspicere. Verbum aliud in græcis codicibus nõ est, suppleuimus autem nos, sicut græca constructio exposcit. Et ponit exemplum per literas. Et inquit {vt eius q dem, quod est E subiectum, videlicet hominis: magis ad C F, hoc est ad animatum, quam ad F solum, idest animal prospiciendum est: eius autem, quod est A, prædicatum, magis ad C F, vniuersalissimum antecedens, quam ad F, hoc est particulare solum. Appellat magis vniuersale gemina litera, minus vero vniuersale singulari litera, vt innuat ita magis vniuersale cõtinere minus vniuersale, & ad ipsum eẽ multiplex (vt Binarius literarum numerus continet vnitatem, & est multiplex ad vnam literam.

Præterea & alia ratione sic vocat, vt innuat, quod sit consequens ad subiectum, vt patet per F: & antecedens ad prædicatum, vt patet per C. Vniuersalissimum vero tribus literis nuncupat, vt innuat proximum esse prædicato per tres gradus: assignat autem causam, cur ad consequentia, atque antecedentia prima, atque vniuersalissima est prospiciendum. Primo per se, nam prospiciendo vniuersalissimum consequens, atque antecedens, magis propositionibus, atq; medijs poterimus abundare. sit problema exempli causa, omnis homo est substãtia, consequentia hominem, & præcedentia substantiã sunt, animal, animatum, corpus: si ergo sumpsero corpus: syllogismus erit, omne corpus substãtia: omnis homo corpus: ergo omnis homo substantia: corpus ergo erit vnũ medium. & quia vniuersale continet minus vniuersale, sequitur enim si omne corpus est substãtia, vt omne animatum sit substantia: nam vt iuniores dicunt a superiori distributo ad inferius distributum valet consequẽtia. ideo secundum medium erit animatum. Quare syllogizabimus, omnis homo est animatus: omne animatum substantia: omnis homo substantia, & cum animatũ cõtineat animal, erit tertium medium animal ad idem problema syllogizandum: contra vero non: non enim si per animal syllogizatur omnis homo est substantia, per animatum potest syllogizari. non enim sequitur per se, si omne animal est substantia, vt omne animatum sit substãtia, nisi per accidens: neq; sequitur omne corpus est sub-

A stantia. Quare, si vniuersalissima consequentia, & antecedentia prospexerimus abundabimus medijs. Inquit {nam si ei quidẽ quod est C F, hoc est animato, inest A, i. substantia: & ei quod est F, scilicet animali, & ei, quod est E, scilicet homini inerit: quare per inspectionẽ ad vniuersalissima pluribus medijs abundabimus. Secundo vtile est prospicere hæc vniuersalissima per recursum. nam si prospexerimus vniuersalissima, quæ hominẽ cõsequuntur, vtpote vsq; ad ens, si illa vniuersalissima exuperarent prædicatum hominis, videlicet substantiam: recurrere poterimus ad ea, quæ sub illis vniuersalissimis continentur, donec inuenerimus vnum vel plura: quæ non transcendunt prædicatum, & consequuntur subiectum: quare omnino vtile est prospicere vniuersalissima, quia vel abundabimus per eiusmodi inspectionem pluribus medijs, vel per recursum poterimus omnino medium inuenire: aut melius, vtile est prospicere hæc vniuersalissima non vltra prædicatum, sed quæ sunt in

B ter prædicatum & subiectum: quoniam si proximum præcedens ad substantiam non est vtile, remotum præcedens erit vtile. Inquit {si autem ad hoc, scilicet vniuersalissimum consequens ad subiectum, scilicet ad animatũ propter transcendentiam non sequatur A, poterimus recurrere ad F, & possibile est, vt ipsum A sequatur ad F, contentum sub C F, vniuersalissimo: simili modo de antecedentibus inquit {similiter & in his, ad quæ idem A sequitur, hoc est in antecedentibus ad A, considerandum est. Causam affert, quam dixit, & inquit { nam si ipsum A sequitur ad prima, & vniuersalissima antecedentia, & quæ sub illis sunt, sequetur: quare abundabimus pluribus medijs. Sin autem non ad hæc A ipsum sequatur ob illorum nimiam transcendentiam, ad ea tamen, quę sub his vniuersalissimis sunt, possibile est vt A prædicatum sequatur: quare per recursum omnino reliquetur mediũ. Vtile ergo est ad vniuersalissima illa prospicere, vel q̃a abundabimus medijs, vel quia omnino nõ deerit nobis

C medium: semper enim per recursum ad ea, quæ sub illis continentur, poterimus ipsum inuenire. Tacuit autem extranea, vel quia idem iudicium est, vel quia omnia extranea, & ea quorũ sunt, in æquo se habent, nec alterum altero dicitur propinquius vel remotius.

Dubitant fere omnes, q; Aristoteles sibi cõtrarius videtur: nam superius præcepit proxima consequentia eẽ prospicienda, hic vero præcipit vniuersalissima, atq; remota. Albertus respondet Aristotelem superius esse locutum de consequentibus respectu alterius extremi, at nunc loquitur de cõsequentibus, vt mediãt inter subiectum: & prędicatum, atq; respectu vtriusque extremi. Verum cur quando loquimur de consequentibus absolute repectu alterius, proxima, & respectu vtriusq;, remota prospicere debemus, albertus causam non assignat. Philoponus ait proxima consequentia esse prospicienda in describendo: nam qui describit proxima, & remota describit: in construendo vero hic dicit esse re-

D spiciendum ad remota, quia sic pluribus medijs abundabimus. Ego vero dicerem ad proxima esse respiciendũ in inueniendo media, at in inuentis medijs vtendo, proxima præcepit hic esse prospicienda, vt abundemus medijs. aut dicendum, q; Aristoteles non vult hæc esse eligibiliora, sed vtilia ad abundantiam mediorum. Sed q̃res, cur conditor carminum sicut posuit literas in dictionibus, quibus annotatur problema, et annotantur antecedentia, & consequentia, & extranea, cur non posuit literas, quibus annotatur figura, cui medium seruit. Respondetur, quia figura, cui medium seruit, & modus syllogismi, cui seruit, satis habentur per literas, quibus notantur consequentia, antecedentia, & extranea: atq; problema. per F C, quæ in Fecana dictione sunt, habetur medium seruire primæ figuræ: quod enim sequitur subiectum, est de eo vniuersalitet prædicans: quod præcedit prędicatum, prędicato subijcitur vniuersaliter: ergo habetur

Dubiũ.

Solutio Alberti.

Philoponi sententia.

Propria opinio.

Dubitatio.

Solutio.

betur medium, quod debet esse ad minorē prędicatum, & ad maiorem subiectum: & sic habetur figura: modus vero habetur ex conclusione etiam, quæ cum sit vniuersalis affirmatiua, non est nisi in primo. Præterea, DF, quod est medium annotatum in dictiōe Dafenes, significat primæ, et secundæ figuræ ipsum inseruire: medium enim hoc, est extraneum a prædicato, & sequens subiectum, extraneum autem prædicato potest esse tam si illi subijcitur, quā si de eo negatiue prædicetur, quare vtrique figuræ seruit: si enim extraneum negatiue de prędicato dicitur, cum idem de subiecto dicatur affirmatiue, & vniuersaliter, secunda figura relinquitur: at, si de extraneo prædicatum dicatur, cum illud extraneum affirmatiue de subiecto vniuersaliter prædicetur, figura prima relinquetur. Et sic ex literis problema, & medium significantibus annotatur etiam figura, vt discurrenti patet. Simili ratione patet in dictione Hebare, in qua ponitur HB: nam sequens ad prædicatum, & extraneum à subiecto nō pōt esse nisi in secunda figura, videlicet in Camestres: in quo mō minor est negatiua, & sic in cæteris partim ex qualitate, partim quantitate problematis, partim ex habitudine medij, quæ habetur ex literis, quę annotant medium, figura patet, & modus: non ergo alias literas præter illas necesse erat addere: nam illis, & figura & modus comprehenduntur.

Antiquus. Palam autem & quoniā per tres terminos, & duas propositiones est consideratio, & per prædictas figuras syllogismi omnes: monstratur enim omni quidem E inesse A, quando C & F idem aliquid sumitur: hoc aūt erit medium: extremitates autē A & E: fit igitur prima figura. Alicui autem, quando C et G sumitur idem: hęc autem postrema figura est: medium enim fit G: nulli vero, quando D & F idem est, sic autem & prima figura, et media est: prima quidem, quoniam nulli F inest A, siquidem conuertitur priuatiua, F autem omni E: media autem, quoniam D A quidem nulli, E autem omni inest, alicui autem non inesse, quādo D & G idem fuerit, hæc autem postrema figura est: nā A quidem nulli G inerit: E vero omni G. Manifestum igitur est, quoniam per prædictas figuras omnes syllogismi sunt.

Cōmē. 269. Rursus etiam ex dictis concludit ex quot terminis, quotque propositionibus, dicta ars inueniendi mediū cōstat. Et quod omnes syllogismi, qui hac arte terminantur, per prædictas figuras, quas tres esse dixit, conficiantur: nec ab ratione hoc facit: nam per ea, quæ hic dicit, colligitur quod in dictionibus carminum non sit necessarium ponere literas, per quas figura & modus syllogismi habeatur.

Præterea etiam per hæc quæ dicit, vult habere artis sufficientiam. Et hoc proponit, cum inquit. {Palam autem & quoniam per tres terminos, & duas propositiones est consideratio. appellat autem artem inueniēdi medium, scepsim, hoc est considerationem: quoniam qui media inuenit, considerat multa, & prospicit multa, immo vniuersa in consideratione, atque inuētione collocata est: hæc est prima pars excerpti. Deinde subscribit secundā, & inquit{ & palam, supple etiam est, quod syllogismi omnes, qui hac arte cōficiuntur, per prædictas figuras sunt, quas in principio libri exposuit, hæc est secūda excerpti pars. Probat autem vtrasque has excerpti partes inductione, inducēdo videlicet in omnibus regulis assignatis in hac arte: & inquit{ monstratur enim omni quidem E inesse A, per Fecana, vtpote, quando C & F idem aliquid sumitur, hoc est quando aliquid eorum quæ consideran-

Cōsideratio inspectio cōtēplatio indagatio.

E tur, idē est ad subiectum consequēs, & prædicatum præcedēs: modo sic accipiendo medium, erit consideratiōis vnus terminus, extremitates vero duę, videlicet A, & E: ergo consideratio tribus terminis constat, & duabus propositionibus: hæc quo ad primam excerpti partē. Quo vero ad secundam inquit{ fit igitur sic syllogizando prima figura. Qua ratione patet primam artis regulam tribus terminis, duabusque propositionibus constare, & quod syllogismus, qui hac regula conficitur, in prima figura est, quæ est aliqua trium: idē inducit in Cageti. Et inquit {alicui aūt, supple E inesse A monstratur, quando C & G. {sumitur idem: hoc est, quando aliquod eorum, quæ sumuntur in consideratione, idem est præcedens ad subiectū, & ad prædicatum, quæ habitudo est in tribus terminis, & duabus propositionibus, & est tertia figura: qua ratione patet secundam artis regulā eodem modo se habere, vt de prima dixit. Eadem & in Dafenes inducit, & inquit{ nulli vero E inesse A monstratur, quando D, &

F F, idem est, hoc est, quando extraneum a prædicato est consequens subiectum, qua ratione erit hæc secunda cōsideratio in tribus terminis, & duabus propositionibus. qua vero in figura syllogismus fit, qui hac regula conficitur, exponit, & inquit{ sic autem & prima figura, & media est. Prima quidem, quoniam nulli F inest A: siquidem cōuertitur affirmatiua, F autem omni E: quare erit prima. Media autem, quoniam D, quod est idem F, ei quod est A, nulli inest: E autem omni: sic enim media figura fit: quare patet tertiam considerationis regulam tribus terminis & duabus propositionibus constare: & quod syllogismus, qui illa regula fit, est in aliqua dictarum figurarum. Tandem hæc eadem in particulari negatiuo, quæ per Gedago designatur, inducit, & inquit, alicui autem E non inesse A monstratur: quando D, hoc est extraneum a prędicato & G, idest pręcedens subiectum, idem est: nam hæc habitudo tribus terminis, & duabus propositionibus constat: & postrema figura fit: nam A quidem nulli

G G inerit, E vero omni G: & ita in tertia figura: ex hisce deducit, quæ dixerat, & inquit{ manifestū igitur est, quoniam per prędictas figuras omnes syllogismi fiunt, supple, qui hac arte reperiuntur: & supple, quod hæc consideratio, qua medijs abundamus, tribus terminis constat, & duabus propositionibus, & sic perspicuum est secundū excerptum: ex hisce apparet in dictionibus, quę ostēdūt artis regulas, non eē necessarium addere literas, quibus figura syllogismi, & modus designētur: quia figura satis haberi potest per literas medium inducētes: vt inductiue Aristoteles demonstrauit in omnibus carminum dictiōib[9], & modus ex qualitate & quantitate, problematis: ex hisce rursus patet non artis sufficiētiā hic Aristo. assignasse, vt Albert[9], & Culuerbin[9] autumant, sed ea, in quibus ars consistit ipsum explicasse. Probauit enim omnē hanc artem in tribus terminis versari duabusque propositionibus, & in his syllogismis solum, qui in dictis tribus figuris sunt. Quæret fortasse quispiam, cur sicut Ari-

H sto. demonstrauit artem hanc esse in syllogismis trium figurarum, non demonstrauit omnes syllogismos cuiusuis figuræ hac arte reperiri. Potest dici causam esse, quia hæc ars non fit nisi inspectione consequentium, antecedentium, & extraneorum: modo hæc non possunt applicari per se nisi his syllogismis, qui habent vtramque propositionem vniuersalem: consequens enim est prædicatum vniuersaliter, antecedens subiectum vniuersaliter, extraneum vero negatur & vt subiectum, & vt prædicatum vniuersaliter. Quare eiusmodi ars non nisi his syllogismis per se accommodari potest, qui vtramque propositionem vniuersalem habent. Tales in prima & secunda conclusionem etiam vniuersalem habent, solū autem in tertia conclusionem particularem habent, ergo hæc ars per se de medij inuentione esse potest in vniuersalibus primæ, & secundæ figuræ: in particularibus vero non nisi tertiæ. Per conuersionem autem est omnium,

Dubiū de sufficientia modorū.

Rñsio.

Cur nō particularibus hæc ars applicetur.

nium, & particularium, & vniuersalium omnium figurarum, vt diximus superius.

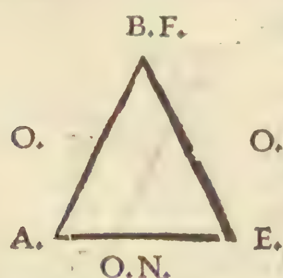
Et quoniam non eligendum quæcunq; omnia sequuntur, eo ꝙ nullus fiat syllogismus ex ipsis. Nam construere quidem omnino non erat ex sequentibus. Priuare autem non contingit per ea, quæ omnia sequuntur. Oportet enim huic quidem inesse, huic autem non inesse.

Cōmē. 270. Tertium excerptum est, ꝙ, si communiora consequētia sint eligenda, non tamen vsq; adeo communiora eligenda sunt, vt omnia sequantur, eo ꝙ nullus ex ipsis fiat syllogismus: nam construere, vt inquit, nō erat ex sequētibus: hoc est non potest mediū pdicare in vtraq;, nisi secunda figura fieret ex ambabus affirmatiuis. Quare, cū medio in vtraq; prædicante, non fiat syllogismus nisi in secūda figura: & in illa fieri nō posit, ī nulla fieri pōt ex cōsequētibus omniū: similiter etiam si extranea eligēda sunt, non ea eligēda sunt, quæ vtriq; extranea sint, quia, (vt inquit,) priuare autem non cōtingit per ea, quæ omnia sequuntur, hoc est non contingit priuatiue syllogizare per vtriq; extranea, quoniā ex puris negatiuis in nulla figura fit syllogismus. Nam in syllogismo negatiuo huic quidem inesse oportet medium, huic autem non inesse: quare, cum cōmunia consequentia, cōmuniaq; extranea eligenda tibi sint, vt superius præcepit, non vsq; adeo communia eligas, vt aut vtriusq; cōsequētia sint, aut vtriusq; extranea: quoniam hoc pacto eligens nullū syllogismū conficere potest. Aut intellige hoc pacto, patet etiam & quoniam non eligendum, quæcunq; omnia sequuntur: quoniam nullus fit syllogismus ex his. cuius causam assignat, & inquit: quoniam nec construere q̄dem erit omnino ex sequentibus: non enim in secunda figura syllogismus ex duabus affirmatiuis est: nec etiam priuare cōtingit, hoc est nec priuatiue syllogizare ex cōsequētibus: quia vt inquit, oportet huic quidem inesse, huic autem non inesse. Ergo ex vtrisq; sequentibus, nullo pacto fit syllogismus: nec affirmatiu⁹, nec negatiuus: affirmatiuus quidem non, quia in secunda figura nullus est talis, priuatiuus minime, quia alteram oportet esse negatiuam.

Manifestum autem quoniam, & aliæ considerationes, quæ secundum electiones sunt, inutiles sunt ad faciendum syllogismum, vt si consequentia vtriusq; eadem sunt, aut ea, ad quæ A sequitur, quæ non contingunt E inesse. Aut rursum quæcunque non possibile est vtrique inesse: nō enim fit syllogismus per hæc. Nam si sequentia eadem sunt (vt B & F:) media fit figura, prædicatiuas habens vtrasq; propositiones.

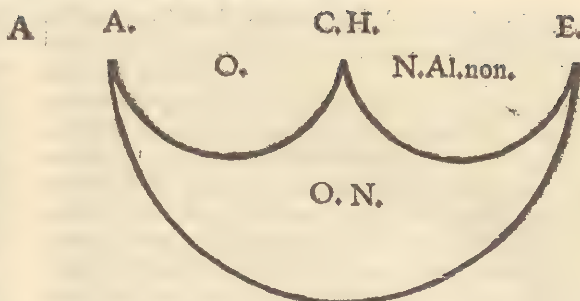
Febas. Hecas.

Ex puris affirmatiuis in secūda figura nihil concluditur, q̄a cōcludit cōtraria.

Si autem ea, ad quæ A sequitur, & quę non contingunt inesse E, vt C & H, prima erit figura priuatiuam habens ad minorem extremitatem propositionem.

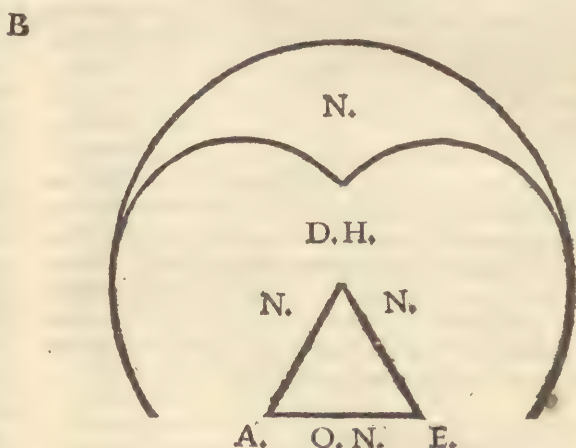
A

Ex negatiua minore ī prima figura nihil concluditur, eadem oratione.

Si autem quæcunq; non contingunt vtrinque, vt D & H, priuatiue vtręq; propositiones erunt, aut in prima, aut in media figura, sic autem nullo modo erit syllogismus. Hedas.

B

Ex ambab⁹ negatiuis eadem ratione nihil concluditur.

Quartum siue excerptum, siue corollarium est, alias considerationes, quæ in superiori figura secundum electiones sunt, inutiles esse ad syllogismmum conficiēdū: vtpote si consequentia vtriusq; rei eadem sint, aut ea ad quæ A ipsum sequitur: quæq; præcedentia prædicatū dicuntur, & quæ non contingunt E ipsi inesse, quęq; extranea subiecto appellamus, eadem sint. Aut rursum quæcunq; non possibile est vtriq; inesse, quæ vtrique rei aliena dicebamus eadem sint: non enim fit syllogismus per hæc, hoc est per has tres electiones. Quæ per ordinem Aristoteles exponit: & primo, quando consequentia vtriusq; rei eadem sunt, & inquit: nam si sequentia vtriusq; rei eadem sunt (vt B & F:) B enim significat ea, quę p̄dicatum sequuntur, F vero, quæ sequuntur subiectum: media fit figura: vbi medium bis prædicabit: & sic erit inutilis: quoniam habet vtrasq; propositiones affirmatiuas, ex quibus nihil sequitur in secunda figura. Quam inutilitatem per dictionem Febas annotarūt iuniores, per quam significarunt B F, medium simpliciter inutile esse ad syllogizandum. Deinde exponit secundam, & inquit: si autem ea ad quæ A sequitur, quæ dicuntur prædicatum præcedentia, & ea quæ non contingunt inesse ipsi E: quæ dicuntur aliena à subiecto, eadem fuerint, vt C, & H, Prima erit figura priuatiuam habens ad minorē extremitatem propositionem, quare inutilis erit ad syllogismum. Nec dici potest vtilem esse hanc electionem ad tertiam figuram, quoniam nec in tertia figura aliquis syllogismus fit hoc pacto, vt discurrenti patet. Hāc annotant per illam dictionem Hecas, vbi notatur quando H C, idem est, in prima nullum fieri syllogismum. Deinde tertiam exponit: & inquit. Si autem quæcunq; non cōtingunt vtriq; rei, hoc est vtriusq; aliena eadem sunt, vt D & H: quæ in dictione Hedas habentur priuatiue vtræq; propositiones erunt, aut in prima, aut media figura: sic autem in nulla figura syllogismus esse potest: quare patet has tres electiones inutiles esse. Sed circa hæc

Cōmē. 271.

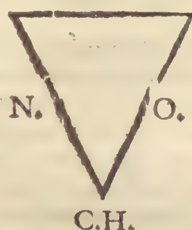
C

D

quærunt

quærunt Iuniores, quam ob causam sicut sunt inutiles
1. Dubitatio contra modum inspectiones, non sunt inutiles inspectiones aduersus figuram. Meo iudicio friuola est hæc
Solutio. quæstio: nam & aduersus figuram, & aduersus modum sunt vtiles, & inutiles inspectiones: verum ad præsentem artem vtiles, & inutiles aduersus figuram inspectiones supponuntur tanq̃ superius declaratæ. Declarauit quæ vtilis, & quæ inutilis aduersus figuram dispositio sit, illa igitur supposita, docet inspectiones vtiles, atque inutiles aduersus modum: quare quærere quam ob causam inspectiones vtiles, atq; figuras inutiles nō assignauit, friuolum est, & falsum, quoniam illas alibi assignauit, & ad præsens in artem supponit. Quærunt secū-
2. Dubõ. do, cum ad syllogisticum modum duæ exigantur, & quantitas & qualitas, quare sicut assignauit vtiles, atq; inutiles penes qualitatum inspectiones, non penes quã-
Solutio. titatem assignauit. Midi videtur esse dicendum quicquid Iuniores velint, duplici ratione inspectiones aduersus quantitatem Aristo. non assignasse: & necessitate eorum, quibus artem confecit, & euitandæ superfluitatis causa: necessitate quidem eorum, quibus artem confecit, quoniam hæc ars inspectione consequentis & præcedentis, & extranei conficitur: modo hæc non possunt se haberi nisi vniuersaliter respectu eorum, quorum ratione inspiciuntur, vt superius diximus. Euitandæ vero superfluitatis causa, quia superius assignauit vtiles, & in
3. Dubõ. utiles penes quantitatum inspectiones: quare ne in doctrina superfluum videatur, nunc illas præterit. Dubitant & tertio, nam ea inspectio, quæ prædicati antecedēs sumit, & subiecti extraneum vtilis videtur. Si enim syllogizemus in Felapton: nullum C H est E: omne C H est A: sequetur, quoddam A non esse E.

Felapton.

Solutio. Iuniores dixerunt hanc inspectionem vtilem esse ad syllogizandum subiectum de prædicato, nō autem prædicatum de subiecto. Sed non placet hæc eorum solu
Cõfutatio. tio: nam solum in prima figura conclusio indirecte syllogizatur, & in nulla alia: propterea hæc videtur directa, & non per C H, quod est præcedens prædicatum, & extraneum ab subiecto: nam E, in casu non est subiectum, sed prædicatum, & sic non bene per C H syllogizabitur: sed per D G, hoc est per medium, quod est extraneum à prædicato, & præcedens subiectum syllogizatur. Hactenus de iuniorum dubitationibus.

Manifestum autem & quæ eadem sunt, sumendum est secundum considerationem, & non quæ diuersa sunt, vel contraria. Primum quidem, quoniam medij gratia est inspectio, medium autem non diuersum, sed idem oportet sumere.

Cõmẽ. 21. Demum deducit dictæ artis sufficientiam: ostendens ex dictis ad propositionum facultatem eam, quæ per sequentia, & antecedentia, & extranea dicta est: quorum identitatem sumere oportet secundum alterum extremorum nullam esse aliam methodum: nam, (vt inquit,)
Cõsiderãdũ. si alia esset, aut illa esset non conueniens, vel ad nostram reducibilis. Animaduersione igitur dignum veterum nonnullos aliam methodum assignasse: tam ad syllogizandum vniuersalem negatiuam inspiciendum esse ad

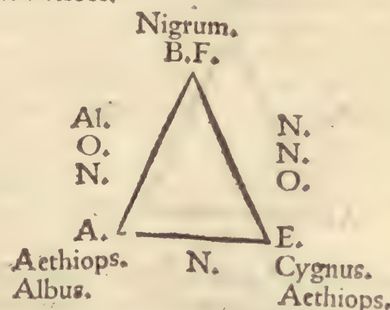
E B F: quę vtriusque sequentia sunt: dixerũt, quia si illa aut contraria sunt, aut diuersa, ad syllogizandum vniuersalem negatiuam valebunt. Verbi causa, sit problema nullus Cygnus est Ethiops: consequens Cygnum subiectũ problematis est Album, ęthiopem prædicatum, nigrũ, quia igitur hæc sunt contraria, potest problema duobus syllogismis syllogizari. Primo, nullum album est nigrum: omnis ęthiops est niger: ergo nullus Ethiops est Albus. Medium est nigrum, æthiopem consequens. Secundo syllogismo sic nullus ęthiops albus: omnis Cygnus albus: ergo nullus Cygnus æthiops: medium album: & ita album & nigrum, quæ illa sequuntur, & inter se contraria media sunt, simili ratione sumi possunt duo consequentia: quæ sunt diuersa, vt si ꝓblema sit nullus lapis est homo, Lapidis consequens erit inanimatũ: hominis vero animal: modo inanimatum, & animal nō cōtraria sunt, sed diuersa. Est igitur regula antiquorum, vt ad consequentia vtriusq; rei inspiciamus, quæ si fue-
F rint contraria, aut diuersa, erunt media secundum dictũ modum ad syllogizandum vniuersalem negatiuam. Nota.

Quo vero ad verba attinet. Debes scite verba Aristotelis dupliciter reperiri, vno modo sic: Palam autem, & quæ eadem sumendum secundum considerationem, & quæ diuersa, aut contraria: & tunc videtur quasi corollarium ex dictis, quasi dicat, palam autem, & quæ eadem sumenda secundum considerationem, vtpote præcedentia, & sequentia, quæ, (vt extremis eadem sumũtur,) & quæ diuersa & contraria, (vtpote extranea subiecto, vel ꝑdicato: quæ vt rei cōtraria vel diuersa siue repugnãtia accipiuntur. Alius textus legit, (vt nos trãstulimus,) & tunc lege, palã aũt & quæ eadem sunt, idest cōsequẽtia, & antecedentia, & extranea, quæ eadē sunt, sumendum est secũdũ consideratione, & nō esse sumendum vtriusq; consequẽtia, q̃ sunt aut diuersa, aut cōtraria, vt veteres asserunt, & hoc pacto textus rectior est, vt placet gręcis expositoribus, queadmodũ verba sequẽtiã demõstrant,
G probat aũt Aristo. consequentia nō eē sumendũ, vt contraria vel diuersa. primo, q̃m medij gratia est inspectio, mediũ aũt nō diuersum, vel contrariũ est, sed vnũ: nam vnius problematis vnus est per se syllogismus, vnius autē syllogismi, vnũ est mediũ, constat. n. tribus terminis, subiecto videlicet, & ꝑdicato, ꝓblematis, & vno medio, & duabus propōnibus, vt dictũ est: quare nō diuersa vel cōtraria eē possunt: erunt enim ad diuersa problemata, quæ non vno syllogismo syllogizantur.

Deinde in quibuscunq; accidit fieri syllogismum, ꝙ sumantur contraria, aut non contingentia eidem inesse, in prædictos omnia reducuntur modos: vt si B & F sint contraria, aut non contingunt eidem inesse, erit quidem enim his sumptis syllogismus: quoniam nulli E inest A: sed non ex ipsis, sed ex prædi-
H cto modo, nam B A quidem omni, E autē nulli inest: quare necesse est B idem esse alicui eorum, quæ sunt H.

Nõ contingētia eidē inesse diuersa, disparata. Nõ contingunt eidē inesse diuersa disparata.

Hebare. Camestres.

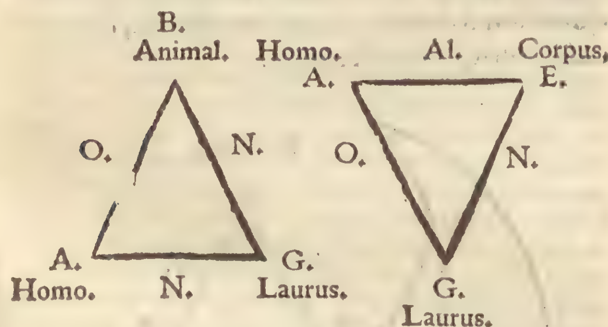

Secundo declarat illam antiquorum artem reduci ad prædictam: nam si problema sit, nullum æthiopem esse Album: Cõmẽ. 2?

Album,medium erit nigrum. At nigrum est extraneũ a prædicato,videlicet Albo, & subiecti scilicet. Aethiopis consequens,quare relinquetur tertia regula,quæ intelligebatur per dictionem Dafenes. Simili ratione & de illo problemate, nullus Cygnus est Æthiops per Hebare. Inquit.{deinde in quibuscunq; accidit fieri syllogismum,ꝙ sumantur contraria, aut non contingẽtia eidem inesse,idest aut diuersa,in prædictos modos omnia reducuntur,& hoc declarat,vt si B & F vtriusq; cõsequẽtia sint contraria,aut non contingentia eidem inesse, idest aut diuersa, erit quidẽ.n.ijs sumptis syllogismus,immo erunt duo syllogismi ad duo problemata, quoniam nulli E inest A, sed non ex ipsis regulis,quas ipsi ponunt, sed ex prædicto modo nostro, quem dedimus,cuius exẽplum affert in Hebare,& inquit:nam B,quod est sequẽs A prædicatum, omni A quidẽ inest, nigrum enim omni Aethiopi inest,A autem nulli inest,quoniã nigrum nulli Cygno inest,quare necesse est B nigrum consequens prędicati Aethiopis, idem esse alicui eorum, quæ sunt H, idest extranea à subiecto, quod est Cygnus. At hæc erat quarta regula,quæ per Hebare notabatur. Quare problema nullus Ethiops est Albus,per Dafenes, Problema vero nullus Cygnus est Aethiops, p Hebare terminatur,& ita ars antiquorum ad prędictam reducitur.

Nõ possunt idẽ inesse: dispata sint: diuersa sint.

Rursum si B,&G non possint eidem inesse, erit quoniã alicui E non inerit A etenim sic media erit figura. nam B A:quidem omni, G vero nulli inerit, quare necesse est idem esse alicui eorum, quæ sunt D:nam non cõtingere G & B eidem inesse,nihil differt,aut G alicui eorũ quę sunt D idẽ esse,omnia.n.sumpta sunt in D,quæ non contingunt A inesse. Manifestum ergo, quoniam ex istis huiusmodi inspectionibus nullus fit syllogismus.

a.Homo. e.Corpus. b.Animal. g.Laurus.

Cõmt. 275.

Hactenus de regula, quam veteres de vniuersali problemate negatiuo assignabant,at nunc de regula, quam de problemate particulari negatiuo assignant, aristoteles disputabat. Dicebant enim ad terminandum problema particulare negatiuum esse respiciendum ad B & G, hoc est ad consequens prædicati,& ad præcedens subiecti, quæ si contraria sunt, vel diuersa, potest problema terminari in tertia figura, verum primo prosyllogizando in secunda,verbi causa, sit problema, quoddam corpus non est Homo,tũc subiectum erit corpus, quod per E significatur,prædicatum,quod per A intelligitur, erit, homo. Sit igitur præcedens E subiecti, scilicet corporis Laurus,quod per G intelligitur, consequens prædicatũ, scilicet hominem,quod per B intelligitur,sit animal.Patet hæc duo Laurum, & animal esse diuersa: tunc antiqui vtebantur duobus syllogismis, ad terminandum illud problema,& primus,q prosyllogismus est erat,omne A est B,quoniam omnis homo est Animal, B enim ad A consequebatur, nullum G est B, quoniam G & B erant diuersa,nullus enim laurus est Animal,quare,nullum G

A est A, quoniam nullus laurus est homo. Medium itaq; huius est B,hoc est animal, quod a prædicatum, videlicet hominem sequitur. Principalis vero syllogismus est in tertia figura, videlicet nullum G est A, quoniã nullus laurus est homo, vt fuit deductum, est enim.G.idem alicui eorum, quæ sunt D,omne G est E, quoniã omnis laurus est corpus, est enim G præcedẽs ad.E,ergo quoddam corpus non est homo. Patet medium esse laurum,quod est extraneum à prædicato,& præcedẽs subiectum, quare hæc antiquorum regula ad Gedago reducitur.Inquit {si B & G non possint eidem inesse,vt dicebant antiqui, qui voluerunt ad syllogizandum problema particulare negatiuum,esse inspiciendum ad B, quod sequitur prædicatum, & ad G,quod antecedit subiecto, quoties illa sunt aut contraria,aut diuersa. Inquit.{Aristoteles illis sumptis erit syllogismus,quoniam alicui E non inerit A, sed non ex ipsis regulis,quas illi constituebant, sed ex pdictis nostris regulis, quod declarat, & primo ostendit

B per syllogismum in secunda figura, quod G præcedens ad E,si est diuersum ab ipso B, sequente ad A,quod propter hoc sit reducendum ad D extraneum ab ipso A, & syllogizat in secunda figura, hoc pacto dicens, & enim sic media erit figura, & intellige de prosyllogismo, qui necessarius est ad demonstrandum propositum.nam,vt inquit,B quidem,A omni,est enim B ad A sequens, G vero nulli inerit,intellige, ꝙ idem B nulli G inest:sunt enim diuersa,atq; aliena, ergo nulli G inerit A,hic est prosyllogismus,ex hoc infert illud præcedens, quod est G esse ad aliquod eorum,quæ sunt D reducibile,& inquit.{Quare G,quod ponebatur ad E præcedens,necesse est esse idẽ alicui eorum,quæ sunt D,& assignat causam, cũ inquit, {nam non contingere G, & B eidem inesse, hoc est,G & B esse extranea,atq; diuersa,nihil differt, aut G alicui eorum, quæ sunt idem esse, siquidem quicquid sequentis extraneum est,& eius quoq; cuius consequens erat, extraneum sit oportet.Propterea subdit,omnia enim sum

C pta sunt in D, quæ non contingunt A inesse, quare G est extraneum ad B, & B sequitur ad A, G erit extraneum ad A,quare erit idem alicui eorum, quę sunt D:nam omnia extranea ab A,sumpta sunt in litera D,ergo G medium in tertia figura, erit extraneum à prędicato, & præcedens subiectum, & syllogismus principalis erit, nullum G est A,quoniam G est eorum, quæ sunt A:omne G est.E,quoniam est præcedens subiecto,ergo per Gedago, quoddã E non est A,quare antiquorum regula, ad prædictam reducitur. Lectio vero latina habebat, quare necesse est idem esse alicui eorum,quę sunt H. Nam nõ contingere G & B eidem inesse,nihil differt,aut B alicui eorum, quæ sunt H,idem esse,omnia enim sunt sumpta in H, quę non contingũt E inesse,quæ ꝙ ita stare non possit,primo per terminos declaratur,sit A Homo,E Corpus,B consequẽs ad A,sit animal,& G antecedens E sit laurus.Patet ex his terminis sumpta esse G & B extranea, nihil enim idem contingit Laurum esse,& animal,patet etiam omni B in

Digressio circa verba Aristo.

a.Homo. e.Corpus. b.Animal. g.Laurus.

D esse E ex eisdem terminis, omne enim animal corpus. Secundo probatur lectionem latinam stare non posse rationibus:nam, si ex eo,ꝙ omni A inest B, & nulli G inest B,colligi possit, vt latina lectio habet, B idem esse alicui eorum, quę sunt H,sit igitur illud K tunc per secundam figuram, nullum E est K,omne B est K, nullum B igitur est E,sed dicebatur, omne B esse E, hoc autem est impossibile, quare latina lectio stare non potest. Præterea B cõsequẽs est ipsius A,&G: & B posita extranea, quare G etiam alienum erit ab ipso A: nam quicquid extraneum est consequenti, & eius quoque, cuius consequens erat, extraneum esse oportet, G igitur ex necessitate aliquid eorum erit, quæ sunt D, eo quòd D omnia extranea significet ipsius A, insuper non oportet quod antecedenti extraneum est, idem quoque esse consequenti extraneum. Quare non oportet B esse ipsi E extraneum, si est extraneum ab ipso G, quod est ad E,antecedens

tecedens, ergo non oportet esse B idem alicui eorum, quae sunt H. Hactenus de errore latinae lectionis. Culuerbinus vero Alberti sectator lectionem latinam defendit. Inquit enim si B & G contraria sunt, cum B, ei, quod est G, sit repugnans, erit in parte repugnans ei, quod est E, est enim G antecedens ad E, & quicquid antecedenti repugnant, pro parte consequenti repugnabit, vnde animal repugnans lauro, pro parte corpori repugnat, & propterea syllogizari potest, aliquod E non esse A, per G medium. Verum non vno syllogismo, sed per duos, & prosyllogismo quidem in secunda sic, omne A est B, nullum G est B, ergo nullum G est A. Syllogismo vero in tertia sic, nullum G est A, omne G est E, ergo aliquod E non est A, vbi patet B esse in primo medium, quod cum sit extraneum ab ipso G, erit pro parte extraneũ ipsi E, & sic erit idem alicui eorum, quae sunt H. Sed pace horũ dixerim; hęc defensio stare non potest. Primo, quia tunc mediũ non erit extraneum à praedicato, & praecedens subiectũ in syllogismo principali, & sic non reducetur ad Gedago. Praeterea extraneũ in parte alicui subiecto, non numeratur ĩ illis, in quibus ponitur H, nam omne extraneũ alicui, conuertitur vniuersaliter cum eo, (vt Aristoteles superius dixit,) ergo quod in parte est extraneũ subiecto non potest idem esse alicui eorum, quae sunt H, erit enim sic illi in toto extraneum, extraneum enim facit cum eo cuius est extraneum, propositionem vniuersalem negatiuam. Quare lectio latina dubia videtur, nisi dicatur, quòd Aristoteles loquitur ad hominem: nam dixerunt quidam particulare negatiuum syllogizari posse per B G, quae sunt contraria vel repugnantia sibi. contra obijcit Aristoteles, hoc fieri non posse nisi B enumeretur, saltem inter ea, quae sunt in H, quae licet secundum veritatem dicunt vniuersalitatem, tñ in casu erit extraneum secundum partem, vnde inquit rursus, si B & G, non possint eidem inesse, hoc est sint sibi inuicẽ repugnantia, bene concedo, quoniam alicui E non inerit A, quoniam sic media erit figura, nam B ipsi A quidem omni inest, G vero nulli inerit, quia illi contrariũ, quare necesse est idẽ B esse alicui eorum, quę sunt H, saltem in parte secũdũ eos, nam non contingere G & B eidẽ inesse, nihil differt ab eo substantiandi, quod est G, esse aliquod eorũ, quae sunt H, quoniam omnia, quę nõ cõtingũt A inesse, sumpta sunt in H, saltẽ secundũ eos, & sic lectio latina bene stat. Demum ea, quę dixit aduersus hanc secundã antiquorum inspectionẽ epilogat, & inquit manifestũ ergo qm̃ ex istis quidem huiusmodi inspectionibus nullus fit syllogismus, & per inspectiones huiusmodi intelligit, q̃ fieret de B & G, quoties illa sunt cõtraria, p has. n. inquantũ tales nullus vnus fit syllogismus, nisi G reducatur ad aliqd eorũ, q̃ sunt D, & sic fit syllogismus, nõ per tales inquãtum huiusmodi, sed vt reducuntur ad nostra regulas.

Cõfutatio.

Hebare. Sin autem B & F sint contraria, idem esse B alicui eorum, quae sunt H, & syllogismum semper fieri per haec. Accidit ergo sic inspicientibus, considerare viam aliam necessariam, eo q̃ quandoque latet identitas, quae est inter B & H.

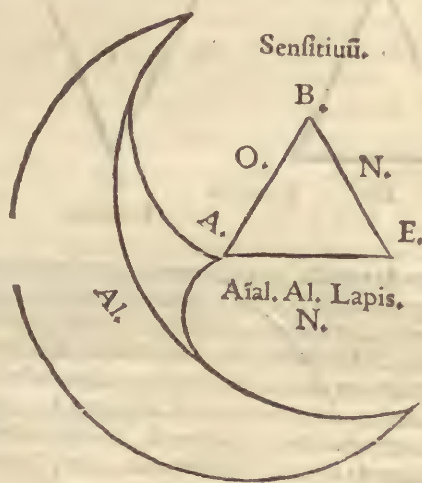
Cõmẽ. 274. Veteres, (vt visum est,) duabus inspectionibus docebant abundare propositionibus, aut respiciendo ad B G, quoties sunt cõtraria, aut respiciẽdo ad B F, simili modo si sunt cõtraria, si respicimus ad B G contraria, docebant abũdare in particularibus problematibus negatiuis, vt visum est, sin autem respexerimus ad B F cõtraria, docebant abundare in vniuersalibus negatiuis, postquã ergo refutauit eam antiquorũ inspectionẽ, quae erat de particularibus negatiuis, redit ad aliã inspectionẽ, quae est de vniuersalibus negatiuis. Et inquit sin autem B & F sint cõtraria, vt dicebant veteres, debere esse ad terminandũ problema vniuersale affirmatiuum, manifestum est idẽ

E esse B alicui eorum, quae sunt H, nã cum B sit contrarium ipsi F, & F sequitur ad E B, erit contrariũ atq; extraneum ab E: quicquid enim consequenti extraneum est, & antecedenti extraneum erit, at extranea ab E per literam H, notabãtur in figura. quare oportet B esse idem alicui eorum, quae sunt H, popterea subdit, & supple, manifestũ est syllogismũ semper fieri per haec nostra praecepta, & nõ per eorũ inspectiões, cũ enim mediũ fuerit cõsequẽs praedicati, & subiecti extraneũ, erit regula nostra, q̃ habetur per Hebare. Propterea cõcludit quid istis accidat, & inquit accidit ergo sic inspicientibus, vtpote ad B F contraria, considerare vnam aliam necessariam, quae sit vtilis & aperta, per quam facile intelligatur, quo modo sit problema vniuersale negatiuum terminandũ, eo q̃ ista eorũ inspectione, quãdoq; latet identitas, quae est inter B & H, non enim per hãc eorum inspectionẽ facile apprehenditur identitas inter B & H, nisi prospiciamus F esse contrarium ipsi B, & sic nõ inspecto solo B

F patet ipsum B esse idem alicui eorũ, quae sunt H, sed oportet laborare, & interponere F contrarium ipsi B, & sic per argumentũ, & cõiecturam sciemus B eẽ idem alicui eorũ, quae sunt H, via ergo nostra erit vtilior, & apertior, quia nõ tot laboribus patet B esse idẽ alicui eorũ, quae sunt H, nam prospectis ipsius A consequẽtibus, & ipsius E extraneis, si aliquid idem erit consequens ad A, & extraneum ad E, mox habebitur medium ad syllogizandum nullũ E esse A, vtpote per Hebare.

Eodem autem modo se habent, & qui ad impossibile deducunt syllogismi his, qui ostensiui sunt, nam ipsi fiunt per ea, quae sequũtur, & per ea, ad quae sequitur vtrunque, & eadem consideratio in vtrisque est. Quod enim monstratur ostensiue, & per impossibile est syllogizare, & per eosdem terminos, &

G quod per impossibile, & ostensiue, vt quoniã A nulli E inest. Ponatur enĩ alicui inesse. ergo quoniam B omni A, A autem alicui E, & B alicui E inerit, sed nulli inerat.

Camestres syllogismus vlis negatiue per impossibile, idem exigit mediũ quod in ostẽsiuis.

H

Cõmẽ. 275. Hactenus de arte inueniẽdi mediũ in ostensiuis, nunc de arte inueniendi mediũ in his syllogismis, qui ducunt ad impossibile, & primo proponit artẽ inueniẽdi mediũ in syllogismis ad impossibile sub hac conclusione. Et inquit eodẽ aũt mõ se habẽt, & qui ad impossibile deducũt syllogismi his, qui ostẽsiui sunt, hac est conclusio. Probat cõclusionẽ primo, quia syllogismi ad impossibile per cõsequentia fiunt, et per antecedentia vtriusq; subiecti, & praedicati, & per aliena vtriusq;, at per haec eadem & ostẽsiui, ergo eodẽ modo ostẽsiui, & ad impossibile syllogismi se habent. Inquit, nam & ipsi scilicet syllogismi

syllogismi ad impossibile {fiunt per ea, quæ sequuntur vtrunq;}idest subiectum, & prædicatum, & supple{per ea, ad quæ vtrunq;}scilicet subiectum, & prędicatū sequitur. Consequentia enim sunt, quæ sequuntur, antecedentia vero, ad quæ vtrunq; sequitur, scilicet prędicatū, & subiectū. Et adde etiā syllogismos ad impossibile fieri per aliena ab vtroq;. Secundo idē probat ex eo, quod tam in ostensiuis, q̃ in syllogismis ad impossibile eadem est consideratio. Cuius causam affert ex eo, ꝙ oē, quod ostensiue demonstratur, & per impossibile est syllogizare, & per eosdem terminos: & contra, quod demonstratur per impossibile, & ostensiue demonstratur, non tamen eodem modo, demonstratur hæc cōclusio, nullum E est A, ostensiue: non enim ex hypothesi, demonstratur vero syllogismo ad impossibile sumpto opposito conclusionis cum altera propositionum assumptarū in syllogismo ostensiuo, quæ erat manifeste vera, & in ostensiuo syllogismo concessa, inferendo oppositum alterius manifeste falsum, ergo ex hypothesi. Tamen per eosdē terminos, extrema videlicet, & medium. Animaduersione dignum syllogismū ad impossibile semper supponere ad syllogismum ostensiuum. Verbi causa, syllogizetur hæc conclusio per ostensiuum, nullum E est A, hoc pacto, omne A est B, nullum E est B, ergo nullū E est A. Hic primus est syllogismus, q græce deicticus dicitur, latine etiam assertorius. Eadem pōt, & per syllogismum ducentē ad impossibile syllogizari, sumpta hypothesi, quæ est cōtradictorium conclusionis, nam postq̃ per te negatur sequi vniuersalem illam conclusionē nullum E est A, oportet te dare illius oppositum sequi. Nam duorum oppositorum, si alterum non sequitur ad antecedens, alterum sequi necesse est, quare hypothesis, quā tu sequi concedes, erit aliquod E est A, tunc sumpta maiore, quæ erat manifeste vera in ostensiuo, & addēdo hypothesim pro minore, hoc pacto, omne A est B, aliquod E est A, sequetur oppositum eius propositionis, quæ fuit minor in ostensiuo, quod quidem oppositum est manifeste falsum, videlicet, ergo aliquod E est B. Et quoniam hæc conclusio est manifeste falsa, ideo aliqua propositionum erit manifeste falsa, earum dico, quæ in syllogismo ad impossibile assumptæ sunt, & non maior, quæ erat manifeste vera, ergo minor. Falsum ergo est, quod aliquod E sit A. Quare huius oppositum erit verum, videlicet nullum E est A, & sic habetur eadem conclusio ostensiuo syllogismo, & ducente ad impossibile probata, & per eosdem terminos. Inquit{vt quoniam A nulli E inest, hæc est conclusio ostensiui, si negetur, ponatur. n. A alicui E inesse, erit tunc hypothesis, quæ per te sequitur ad antecedens, aliquod E est A, ergo quoniam B omni A inerat in ostensiuo. Hæc enim in ostensiuo erat maior, omne A est B, A autē alicui E, hæc enim est hypothesis tua, quam sequi putabas. Ergo ex illa propositione, quæ fuit maior in ostensiuo, & ex hypothesi a te data, B alicui E inerit, sed in ostensiuo ipsum B nulli E inerat, quare cum hoc sit manifeste falsum, & non sequitur propter maiorem, quæ est manifeste vera, sequitur propter hypothesim, quare hypothesis est falsa, & sic eius oppositum, quod est, nullum E est A, erit verum, ecce quomodo eadem conclusio ostensiuo syllogismo, & ducente ad impossibile probatur, & per eosdem terminos, & per inspectiones ad ea, quæ in arte sunt assignata. Animaduerte, ꝙ verba Aristotelis possunt aliter legi, & meo iudicio magis ad rem, vt dicemus, ꝙ primo ponat conclusionem dicens, eodem autem modo se habent et qui ad impossibile deducunt syllogismis his, qui ostensiui sunt, hæc est conclusio, deinde probat illam, & primo ex inspectionum identitate, & inquit{nam ipsi fiunt per ea, quę sequūtur, & per ea, ad q̃ seqtur vtrunq;} hoc est quia & ostensiui & ad impossibile ducētes fiunt per eandem inspectionem antecedentium, consequentium, & extraneorum. Secundo probat illam ex consi

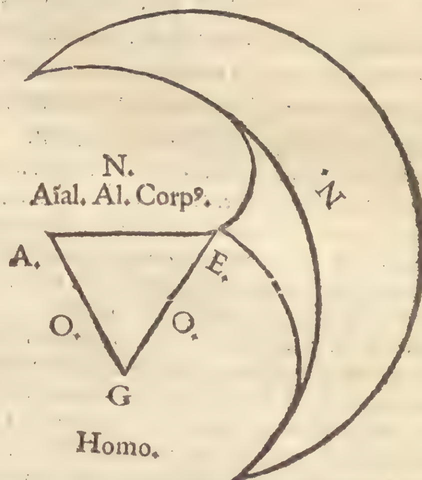
Considerandum.

Nota.

A derationis identitate. Et inquit, & eadē consideratio in vtrisq; est. Deinde declarat per exempla quomodo ostēsiui, & ad impossibile ducentes eadem consequētium & antecedentiū & alienorū inspectione fiāt, & ponit exēplum primo in vniuersalibus problematibus. Secunda ibi, rursum qm̄ alicui, ponit exēplum in particularibus. Et prima pars patet ex hisce, quæ diximus.

Rursum, quoniam alicui inest. Si enim nulli E inest A, E autem omni G, nulli G inerit A, sed omni inerat, similiter autem & in aliis problematibus. Semper enim erit ī omnibus per impossibile ostensio, ex consequentibus & his, ad quę sequitur vtrunq;.

B

Darapti syllogismū particularis per impossibile, idem mediū tamē, quod ostensiuus.

Hæc est secunda pars, in qua ponit exemplum in particulari problemate. Syllogizetur enim ostensiue, aliquod E est A, hoc pacto in Darapti, omne G est A, omne G est E, ergo quoddam E est A, si non sequitur hæc, sequetur oppositum, videlicet nullum E est A, tunc ex tali hypothesi, quæ secundum te sequitur pro maiore, & ex ea propositione, quæ in ostensiuo fuit minor, syllogizabimus in Celarent, sic, nullum E est A, hæc est hypothesis, omne G est E, hæc erat in ostensiuo minor. Ergo nullum G est A: at hoc manifeste falsum. Igitur aliqua propositionum, & non minor, quia illa est manifeste vera, ergo maior, quare sua opposita, videlicet aliquod E est A est vera, & sic habetur propositum, inquit{rursum quoniam alicui E inest A, fit supple conclusio in ostensiuo, si enim hæc negatur, & concedatur sequi opposita, videlicet nulli E inest A, hac pro maiore sumpta, E autem omni G, supple inerat in minore ostensiui, sequitur, ꝙ nulli G inerit A, sed hoc est manifeste falsum, quia omni inerat in maiore ostensiui, quare oportet dare alicui E inesse A: & sic habetur intentum. Addit similiter autem & in aliis problematibus cuiusuis quantitatis, & qualitatis, semper enim erit ostēsio, quæ per impossibile est, ex cōsequentibus, & ex his antecedentibus, ad quæ vtrunq; subiectum, & prędicatum sequitur, quemadmodum, & ostensiui. Hoc pacto per hæc duo exempla patet ex idētitate inspectionum fieri & ostensiuos & ducētes ad impossibile, (vt prima ratio assumpsit.

Cōm. 276.

C

D

Et in vnoquoq; problemate eadem est cōsideratio & ostēsiue volēti syllogizare, & ad impossibile ducere: nā ex eisdē terminis vtręq; demōstrationes sunt. vt si ostēsum est nulli E ineē A, qm̄ accidit, & B alicui E ineē, quod est impossibile, si sumptū sit, E quidē nulli, A autē omni inesse B, manifestum erit, ꝙ nulli E inerit A. Rursum, si ostensiue syllogizatū sit A inesse nulli E, ponētibus inesse alicui, per impossibile

bile monstrabitur nulli inesse, similiter autem & in alijs, in omnibus enim ijs, necesse est communem aliquem sumere terminum aliũ à subiectis, ad quem erit mendaci syllogismus: quare conuersa ea propositione, altera similiter se habente, ostensiuus erit syllogismus per eosdem terminos. Differt enim ostẽsiuus ab eo, qui ad impossibile, est quoniam in ostensiuo secundum veritatem ambæ ponuntur propositiones, in eo autem qui ad impossibile, falsa vna. Hæc quidem igitur magis manifesta erunt per sequentia, quando de impossibili dicemus, nunc autem tantum manifestum sit nobis, quoniam ad hæc perspiciendum, & ostensiue volentibus syllogizare, & ad impossibile deducere.

Cõmẽ. 277. Animaduersione dignum inspectionem differre a cõsideratione: nam considerando inuenimus antecedẽtia, consequentia, & extranea: inspiciendo vero inuentis vtimur: cum inuenimus antecedentia pdicati, & consequẽtia subiecti, inspicimus an aliquod eorũ vnũ & idẽ sit antecedens prædicati, & consequẽs subiecti, vt habeamus medium in Barbara simili modo in cæteris facimus. Quare differt inspectio a consideratione: tam etsi ambæ de subiecto, & prædicato problematis sint. Cum igitur Aristoteles probauit identitate inspectionum, in ostensiuo: & in deducente ad impossibile eandẽ esse artem ad inueniendum medium, nunc hoc idem probat identitate considerationum. Et hoc proponit, & in vnoquoq; problemate eadem cõsideratio est, & ostẽsiue volenti syllogizare, & ad impossibile ducere, cuius rationem affert, & inquit{nam ex eisdem terminis vtræq; demõstrationes sunt, termini enim ostensiui sunt, B A E: termini vero ducentes ad impossibile similiter: & hoc ostendit. Primo præmittendo syllogismũ ad impossibile ostensiuo, secundo contra, præmittendo ostẽsiuum syllogismo ducenti ad impossibile, & præmittens deducentem ad impossibile, inquit, (vt si ostensum est nulli E inesse A:) quoniam accidit & B alicui E inesse: quod est impossibile. sic syllogizando, oẽ A est B: quoddam E est A, ergo quoddam E est B: si inquam sic ad impossibile syllogizetur, termini sunt, B A E: deinde syllogizans ostensiue inquit,{si sumptum sit nulli E inesse B: sicut est in rei veritate sumendum, quoniam conclusio præcedentis syllogismi erat impossibilis, & sit sumptũ etiam, omni A inesse B, in Camestres, manifestum est, quoniam nulli E inerit A, quare termini erunt, B A E, simili modo termini erunt, B A E, si præmittatur ostensiuus: & hoc inquit. Rursus contra, si ostensiue prosyllogizatum sit, nulli E inesse A: hoc pacto, omne A est B: nullum E est B: ergo in Camestres nullum E est A, patet terminos esse B A E: deinde syllogizat per impossibile, & inquit{ponentibus supple A alicui E inesse: quod est oppositum dictæ conclusionis, quæ in ostensiuo fuit syllogizata, per impossibile monstrabitur nulli inesse syllogizando in Darij sic, omne A est B: aliquod E est A, vt ponis, ergo aliquod E est B, hoc est manifeste falsum, & non ratione maioris, ergo ratione minoris, quare eius oppositum, quod est, nullum E est A, verum est, quare termini sunt B A E, simili modo in omnibus alijs fieri potest, sic igitur ijdem sunt termini vtriusque syllogismi, siue ostensiuus præmittatur, siue ducens ad impossibile, & quia quispiam dicet nunquid præmittere ostensiuum, vel postponere refert quo ad terminorum identitatem, quasi respondens, inquit{in omnibus enim, supple ostensiuis syllogismis siue propositis, siue postpositis, communem aliquem terminum

E sumere oportet, vtpote B, alium A subiectis, nam in Camestres, A subiectum erat in prima, & E subiectum erat in secunda: terminus B, est commune in vtraque prædicatum, licet in altera affirmatiue, in altera negatiue, & in hoc apparet translationes latinas esse mendaces, quarum verba sunt. In omnibus enim necesse est ijs, qui per impossibile communem aliquem sumere terminum, alium a subiectis quæ stare non possunt, non enim in deducentibus ad impossibile communis terminus, qui est A, alius est a subiectis, immo ipsum A est subiectum in prima, nec videlicet, (vt Albertus inquit,) quòd sit alius a subiectis in ostensiuo, quoniam etiam in ostensiuo, ipsum A est subiectum in prima, quare verba græca recte se habent sic, in omnibus enim necesse est communem aliquem sumere terminum alium A subiectis: ecce quòd loquitur in ostensiuis, in quibus communis terminus est B, alius ab A & E, quæ erant subiecta in propositio- Latinis codicis mẽda.

F nibus: ad quem communem terminum, velut in prædicatum, erit syllogismus mendacij. nam syllogismus mendacij concludit quòd aliquod E est B, & sic ad eum terminum, qui erat communis in ostensiuo, hoc est, qui erat medium in ostensiuo, syllogismus mendacij ducit, veluti in prædicatum conclusionis. Et intendit per syllogismum mendacij syllogismum ducentem ad impossibile, qui ideo mendacij dicitur, quia eo ostenditur, q; mendax sit hypothesis. Ex his deducit quomodo syllogismi eiusmodi sese habent inter se, & inquit,{quare eadem propositione conuersa, altera autem similiter se habente, ostensiuus erit syllogismus per eosdem terminos. Albertus non recte hæc verba exponit. Inquit enim, eadem propositione, quæ erat conclusio in ostẽsiuo conuersa in suum oppositum, altera vel maiore, vel minore in syllogismo ostensiuo similiter se habente, generatur syllogismus ostensiuus. Hoc enim implicare videtur, nam ex opposito conclusionis ostensiui syllogismi, cum illius altera propositione deducitur im- Cõfutatio.

G possibile, & sic non ostensiuus, sed ducens ad impossibile fit. Propterea melius dicas: quare (postquam ad communem terminum mẽdacij syllogismus factus est, eadem propositione, quæ est mendax conuersa ad oppositum, altera similiter se habente, hoc est siue maiore siue minore non mutata, per eosdem terminos erit ostẽsiuus syllogismus. Erit dico per eosdem terminos, non tamen eodem modo se habentes. Nam in ostensiuo cõmunis terminus est B, in deducente ad impossibile communis & medius terminus est A. Ex hisce patet in vtrisque syllogismis alteram propositionem esse communem, vtpote illam, quæ immutabiliter se habet. Hæc enim siue maior, siue minor sit, cum immutabilis sit, vtrisque communis erit. Sed dices, videtur quòd vterque syllogismus sit ostensiuus, quoniam in vtroque propositiones ponuntur, & in vtroque illis positis, ostẽditur conclusio, ergo vterque ostensiuus videtur. Re- Sanior expositio. Obiectio,

H spondet Aristoteles, & inquit, differt enim ostensiuus ab eo, qui ad impossibile syllogismus est, quoniam in ostensiuo secundum veritatem ambæ propositiones ponuntur, in eo autem, qui est ad impossibile, falsa vna ponitur, quasi dicat vtrunque aliquo pacto esse ostensiuũ, licet non eodem modo, vt patet. Verum, quia res ista non multum hic est dilucidata, ad secũdum librum trãsmittit nos. Ait tamen esse ex ijs manifestum, & in ostensiuis, & in deducentibus ad impossibile semper esse inspiciendum ad hæc, quæ dicta sunt, videlicet ad antecedentia, ad consequentia, & ad extranea. Quando quidem ducens ad impossibile fit aliquo pacto ostensiuus, & ex eisdẽ terminis, ex quibus ostẽsiuus, sibi correspondẽs cõstat. Quærunt græci expositores quonam modo syllogismus ad impossibile, & ostensiuus cõuertantur, cum in sermone de tribus figuris sit ostensũm quartũ secundæ, & quintum tertiæ solũ per impossibile ostẽdere, Solutio. Dubitatio.

per

Solutio.

per rectum autem nequaquã. Solutio est: ꝙ nõ de modis figurarum est hic sermo: sed de problematibus omnibus vniuersalibus: & particularibus: affirmatiuis: & negatiuis: ꝙ vnumquodque horũ: & recte, & per impossibile ostenditur: nam rectum syllogizatur ostensiue conuersum ad oppositum syllogizatur per impossibile, non tamen sm̃ omnẽ, & vnũquemque modũ figurarũ. Præterea Iuniores dubitant: nam primum principiũ in Metaphysica per impossibile ostendit Aristo. in quarto libro Metaphysicæ, quod tamẽ dicit nõ posse ostẽsiue demonstrari. Magnus Albertus respondet primũ illud principium non demõstrari ostensiue, idest per causam. Demonstrari vero ostẽsiue, quia recto discursu. Puto melius esse dicendũ, bene illud posse prioristice ostensiue demonstrari, qm̃ recte syllogizatur & per impossibile ẽt, qm̃ cõuersum ad oppositũ syllogizari potest, nõ tamen posterioristice. Vel forte sermo Aristotelis est verus per se, & de omni problemate, quatenus syllogizabile, est falsus per accidens, quatenus problema est demõstrabile. Animaduerte Aristotelem hic nullam fecisse differentiam inter syllogismum per impossibile, & syllogismũ ducentem ad impossibile, vt putat Albertus. Nã indifferenter altero pro altero vsus est. Vtrũ vero sit aliqua differentia, non est præsentis speculationis: satis est mihi Aristotelem hic nullam inter eos indicasse differẽtiam. Immo nec Alexander: nec Philoponus talem differentiam hic fecerunt. Sed de hac re diligentius in secũdo libro. Quæret fortasse quispiam, vtrum quilibet syllogismus ducens ad impossibile supponat vnum ostensiuum saltem in mente, vel econtra. Videtur ex verbis Aristotelis vtrunque. Inquit enim Aristoteles in omnibus enim his necesse est aliquem communem sumere terminum alium a subiectis, ad quem erit mendacij syllogismus, & loquitur de ostensiuis: alioquin non diceret ad quem communem terminum veluti in prædicatum conclusionis deductæ per impossibile, erit syllogismus mendacij. Ergo ducens ad impossibile præsupponit ostensiuum. Quod vero ostensiuus supponat ducentem ad impossibile: ex verbis quæ subscribit patet. Inquit enim quare conuersa eadem propositione, videlicet ad oppositum, a litera similiter se habente, ostensiuus erit syllogismus per eosdem terminos. Ecce quod indicat ducentem ad impossibile supponi: cum dicat ostensiuum fieri conuersione ad oppositum eius propositionis, quæ fuit conclusio in deducente ad impossibile. ¶ Ex dictis Aristotelis nihil certi habemus: nam ait indifferenter alterũ alterũ posse ꝑsupponi: & quouis præsupposito, semper termini sunt ijdem: licet non eodem modo dispositi. ¶ Præterea dixit omne problema esse syllogismo ducente ad impossibile, & syllogismo ostensiuo demonstrabile, vtpote nullum E est A, non cõuersum, ostensiue syllogizatur, conuersum ad oppositum, vt ad illam aliquod E est A, syllogizatur per impossibile. Fortasse dici potest syllogismum per impossibile fieri posse nullo supposito ostensiuo in mente. Nam possum syllogizare ex maiore manifeste vera: & ex tua hypothesi falsa deducendo vnam manifeste falsam. Possum autem ostensiue syllogizare vnam veram ex ambabus veris: & non correspondendo alterum alteri, sed per dissimiles terminos, & dissimilia problemata, & dissimiles propositiones, & tales syllogismi dicẽtur abiuncti, siue disperati, siue impertinentes. possum etiam syllogizare ostensiue correspondendo ad syllogismum per impossibile: vtpote conuertendo conclusionem deductam per syllogismum ad impossibile ad oppositum, & possum syllogizare per impossibile correspondendo ad syllogismum ostensiuum, & conuertendo conclusionem veram per ostensiuum deductam, & tunc isti syllogismi erunt conuersiui, atque coniuncti, siue coalterni, sed de ordine eorum in secundo libro dicemus. Nunc vero satis sit demonstrasse ostensiuũ,

Dubiũ Iuniorum.

Solu. Albe.

Propria solutio.

Nota.

Dubitatio.

Solutio.

A & ducentem ad impossibile bifariam esse, aut conuersiuos, aut abiunctos.

In alijs autẽ syllogismis, qui ex hypothesi sunt. (Vt quicũque sm̃ transumptionẽ, aut etiã sm̃ qualitatẽ in subiectis,) nõ in his, quę à principio, sed in trãsumptis erit consideratio, modus aũt inspectionis est idẽ. Cõsiderare autẽ oportet, & diuidere quot modis sunt, q ex hypothesi. Demonstratur quidem igitur vnumquodque problematum sic.

Ec Ex De

Ec Ex De

Quidem igitur enim.

Hactenus declaratum est hypotheticos, qui ad impossibile deducunt, per eandem methoduum perfici, at nunc declarat eandem methodo perfici hypotheticos, qui transumptione vtuntur. Sed antequam ad declarationem accedamus. Primo animaduersione dignum, non esse idem sumptionem, & transumptionẽ, B vt Stoici arbitrantur, sumpta enim siue assumpta, siue sumptiones, siue assumptiones, & posita, siue positiones, vel concessa, aut concessiones, idem est sm̃ Peripateticos. Nam syllogistice, vel prosyllogistice propositiones a peripateticis positiones, siue posita sunt appellatę, vt ex definitione syllogismi patet, quæ etiam concessa dicuntur. M. Tullius eã propositionem, quam nos maiorem appellamus, vbique propositionem appellat, eam vero, quam nos dicimus minorem, ipse sumptionẽ vocat. Quid igitur sumptio, siue sumptum sit, ex hisce patet. Transumptum vero, siue transumptio est propositio quædam, qua ab aduersario concessa aut vi syllogismi, aut motu proprio, opponens deducit problema principale. verbi causa, sit problema principale, diuitiæ non sunt bonæ, trãsumptum erit, sanitas magis videtur bonum, quam diuitię: nam hoc concesso ab aduersario, aut moto proprio, aut vi syllogismi, syllogizabo negatiue sic, sanitas magis bonum videtur, quam diuitię, C sed sanitas non est bonum: ergo nec diuitiæ. Dicitur autem propositio illa transumptio, siue transumptum, quia nec est syllogistica, nec prosyllogistica propositio, sed vltra has assumptum, quod nullo pacto ad problema principale potest esse syllogistica, aut prosyllogistica assumptio & Aristoteles vocat illam hypothesim, est enim transumptio hypothesis, quoniam ea concessa infertur principale problema. Ex his sequitur causa, quare inuenta fuit transumptio. Nam cum ad principale problema caremus medijs, vtimur transumptione. Sequitur etiam syllogismum per transumptum & syllogismum transumpti, vel de transumpto non esse idem, nam his processus, quo probamus propositionem, syllogismus transumpti, vel de transumpto est, secundus vero processus, in quo vtimur hypothesi, qua aut concessa ab aduersario, aut syllogizata, principale problema, deducimus, syllogismus per transumptum dicitur, ex his patet quid sit per transumptionem syllogizare. D Vlterius animaduerte nos bifariam posse per transumptum syllogizare, aut propter eandem qualitatem in subiectis, aut propter particularem inspectionem antecedentium, consequentium, & alienorum prædicati & subiecti eius hypothesis, quæ transumptio dicitur, hoc est aut propter conuersionem alterius propositionis in syllogismo principali: & per subiecta, in quibus qualitas consideratur, intelligo subiectum hypothesis, siue transumpti, & subiectum problematis principalis. verbi causa, problema principale est, diuitiæ non sunt bonæ. Transumptum vero est, sanitas videtur magis bonum quam diuitiæ, subiecta ergo, quorum qualitas consideratur, sunt diuitiæ, & sanitas, est autem qualitas habitudo localis, qua mediante ligantur illa subiecta, vt è transumpto ad principale problema licet procedere, vt locus a maiori ad minus, vbi destructiue procedimus, locus a minori ad

Cõm. 208.

Cõsiderãdũ

Sumptum Sumptio Assumptum Assumptio Positum Positio. Cõcessum. Propositio sumptio.

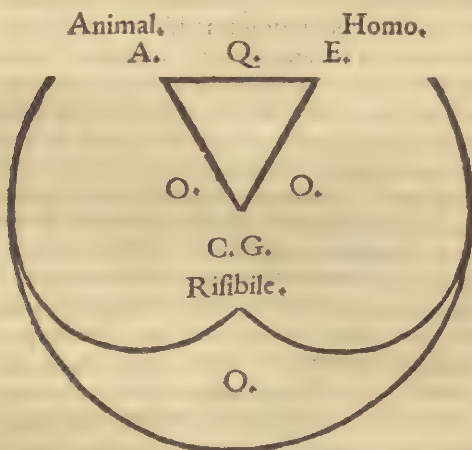
Trãsumptũ quid.

Quare inuenta transumptio. Syll's de trãsumpto syllogismus ꝑ trãsumptum differunt.

Per transumptũ syllogizare bifariã

maius, vbi constructiue, locus à simili, vbi vtroq; modo argumentamur. Locus et causa ad effectum. Locus â cõtrarijs, & cæteris id genus, de quibus in Topicis dictum est. Quare habitudo localis, vi cuius procedimus, e subiecto transumpti ad subiectum problematis, respectu alterius, atq; alterius prædicati, qualitas in subiectis dicit̃, vt si transumptum sit, omne animal est ægrũ. Loca â cõtrarijs vtentes, deducemus nullũ animal esse sanũ. Et si transumptũ sit, domus est bonũ, loco a causa deducem⁹, domificatorem eẽ bonum, & in cæteris id genus similiter. Quid igitur qualitas in subiectis sit, hactenus. Vtimur autem transumpto propter particularẽ inspectionem, vt si transumptũ sit particulare, & nos ab ipso nõ variatis terminis, nec qualitate, deducimus vniuersale, non quidem vi inspectionis, sed vi conuersionis alterius propositiõis, quæ in syllogismo est, verbi causa. Per Cageti probam⁹ quoddã E est A, per medium C G: quod est vtriq; præcedens, ex hoc transumpto particulari per particularem inspectionem, quæ habetur per Cageti, deducimus vniuersaliter, omne E esse A, vtpote concesso ab aduersario, quod G pręcedens ad E, conuertatur cũ E. vt si termini essent animal, homo, risibile, per risibile, quod antecedit ad hominem & ad animal in darapti sic, syllogizarem, oẽ risibile animal, omne risibile homo, ergo quidam homo animal, hæc est conclusio per Cageti deducenda per medium C G. Tamen ex hac particulari deducimus omne E esse A, hoc est omnem hominem eẽ animal: quia risibile conuertitur cũ homine, ideo cõuersa minore erit syllogismus in barbara. Patet ergo p hãc particularem inspectionem, quæ Cageti habetur, nos p transumptum probare vniuersale, cum a particulari trãsumpto ad vniuersale proficiscamur, virtute syllogismi, cuius minor est conuertibilis. His declaratis, ad verba Aristotelis deueniamus.

Vsus trãsumpti per particularẽ inspectionem.

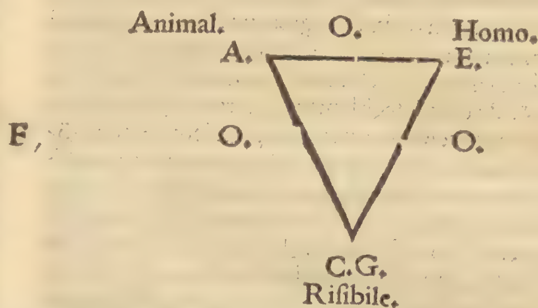
G

Inquit{in alijs aũt syllogismus, qui ex hypothesi sũt, vt quicũq; ẽm trãsumptionẽ, aut ẽt ẽm qualitatẽ in subiectis, et supple aut ẽm particularẽ inspectionẽ, pcedunt, nõ his supple problematibus, quæ a principio tanquam principaliter probãda, methodus nostra est accõmodãda, sed in trãsumptis erit cõsideratio. Debemus. n. respicere ad prædicati, atq; subiecti ipsius transumpti antecedentia, consequentia, & extranea, & nõ subiecti, atq; pdicati problematis antecedentia consequentia & extranea, quare methodus erit de inuẽtione medij in syllogismo, qui est de trãsumpto, qui est primus processus, & non in secundo processu, quoniam ad ẽm processum sufficit qualitas in subiectis, quæ est illorum localis habitudo, aut conuertibilitas medij cum subiecto. Propterea subdit{modus aũt inspectionis idem est, supple ĩ primo processu, vt in ostẽsiuis oĩbus. Verũ (vt inquit) considerare oportet, & diuidere quot modis sunt ex hypothesi syllogismi, melius dicerem quot modis sunt de hypothesi syllogismi. Processus enim prim⁹ est de hypothesi, & nõ ex hypothesi. Propterea verbũ grecũ eo, p de, intelligit̃, vnde quasi epilogãdo inq̃t{mõstrat̃ quidẽ igit̃ vnũquodq; problematũ sic,} idest methodo pdicta in ostẽsiuis, saltẽ quo ad primos ipsos processus: nam in secundis processibus vtimur aut qualitate in subiectis, aut cõuersione medij cum subiecto, vt postea.

E

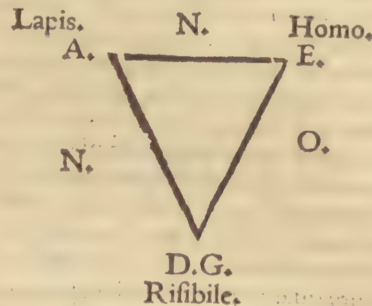
Est autem & alio modo quædam syllogizare horum, vt vniuersalia per particularium inspectionem ex hypothesi. Si enim C & G eadẽ erunt, solis autem his, quę G sunt, sumatur E inesse: omni vtiq; E inerit A.

F

Darapti minoris cõuersione reddit conclusionẽ vniuersalem affirmatiuã i Barbara.

Et rursus si D & G eadem sunt, solum aũt de G prędicatur E: qm̃ nulli E inerit A, manifestũ ergo est, q sic inspiciendum erit.

Felapton.

Per particularem inspectionem antecedentis, & consequentis, & extranei duæ regulæ assignãtur, altera per Cageti, altera per Gedago. Per Cageti enim syllogizatur problema particulare affirmatiuum in Darapti, per Gedago problema particulare negatiuum in Felapton. Quoties ergo ex particulari problemate vniuersale deduci potest, syllogismus erit per trãsumptum in eisdem terminis, & in eadẽ qualitate, quare trãsumptũ erit particulare problema. Problema principale erit vniuersale, quod ex trãsumpto deducit̃. Verũ in hac specie transumptionis nõ idẽ est hypothesis siue trãsumptis, & locus, ppter quẽ ex transumpto infertur problema: nã hypothesis siue transumptum erit particulare problema, ẽ quo ad vniuersale proficiscantur. Locus vero est, q minor conuertatur in terminis: nam conuersione stãte, poterimus vniuersale syllogizare per tales particulares inspectiones: nam conuersa minore relinquetur syllogismus aut in barbara, aut in celarent. Inquit Aristo.{est autẽ & alio modo quædã horũ syllogizare, vt ex hypothesi vniuersalia problemata, per particulariũ inspectionẽ. Ponit exẽpla. Et inquit.{Si enim C & G, hoc est antecedens ad A, & antecedens ad E, eadẽ erũt, solis autem his, quæ G sunt, sumatur E inesse, & per hęc intelligit hypothesim, quæ est, vt E insit solis his, quæ sunt G, eo modo, quo prędicata conuertibilia omni soli, & semper subiecto insunt, ex hac particulari cum illa hypothesi, sequetur, q omni E inerit A, syllogismus enim hic, qui in Darapti est, ad barbara reducetur per conuersionem minoris in terminis, hæc de particulari affirmatiuo.

Cõmẽ. 27⁹.

H

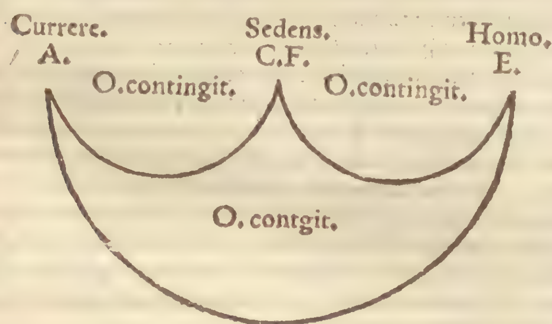
Deinde de particulari negatiuo. Inquit.{Et rursum si D & G eadem sunt, G quidem præcedens ad E, & D extraneum

trancum

extraneum ab A:si inquam hæc eadem sunt, solum de G prędicetur E:hoc est conuertibiliter E inesse ipsi G supponatur, syllogismus in Felapton erit per particularem inspectionem significatam per Gedago: sed quoniam minor vniuersaliter conuertitur, sequitur in celarent, quoniam nulli E inerit A. Demum epilogat. Et inquit. {Manifestum ergo est, quoniam in his syllogismis: quòd trāsumptum sic (vt in arte dictum est) inspiciendum est, saltem in primis processibus.

Eodem autem modo & in necessarijs, & cōtingentibus: nam eadem consideratio, & per eosdem terminos erit, & eodem ordine, & cōtingētis, & inesse syllogismus, sumendum autem & in contingentibus, & quæ non insunt, possibilia autem inesse, ostēsum est enim quoniam & per hæc fit contingentis syllogismus. similiter autem se habebit, & in alijs prædicationibus.

Cōm̄. 280. Ostendit & in necessarijs & contingentibus eodē modo artem valere. Et inquit. {Eodem autem modo & in necessarijs & contingentibus problematibus, ars inueniendi medium valet. nā vt inquit, eadem consideratio, & per eosdē terminos erit: & per terminos intelligit subiectum, atque prędicatum contingentis, aut necessarij problematis. nam considerando vtriusq; rei antecedentia, & consequentia: & extranea, consideratio de inuentione medij perficitur simili modo in his, vt in alijs, syllogismus quoq;, qui & de contingenti & qui de necessario est, & eodem ordine, idest eadē figura, quæ est ordo terminorum cum medio, fit vt cæteri syllogismi aguntur, est tamen aliqua differentia (vt dicit inter contingentes & de inesse syllogismos. Nam consequentia quæ insunt, & antecedentia, quibus insunt res, non sumēda sunt quę modo insunt, sed quæ possibilia sunt inesse, si enim syllogizamus hoc problema, omnis homo potest currere, syllogizabimus, omne sedens potest currere: omnis homo potest sedere: omnis homo potest currere.

Vbi non quæ insunt, sed quæ inesse possunt, sumpta sunt. nam superius demonstrauimus per hæc, quæ inesse possunt, syllogismum de contingenti fieri. Addit similiter autē res se habebit & in alijs prædicationibus. Verum quid per alias prædicationes intelligat, non facile patet. Albertus intelligit alios prædicādi modos: ceu in modalibus de vero & falso: possibili, impossibili. De quibus in secundo de interpretatione. Dicebamus nos per alias prædicationes Aristotelem intelligere problemata alia: quæ per mistos syllogismos deducūtur. Nam tam in mistis, quā in simplicibus methodus eadem est. Dicemus autem nunc Aristotelem intelligere per alias prędicationes, alia problemata: quę ex obliquis constāt. Nam reductis obliquis ad rectos, eadem erit methodus inueniendi medium. Vel fortasse per alias prædicationes, intelligit alia prædicata hypothetica: quæ fiūt in syllogismis conditionalibus. Vt Theophrastus inquit. Referēte Alexandro. Nam vt Boethus inquit. Cōditiona

(Margin: Expōnes verborum. Alberti expositio. Prima nr̄a expositio. Alia expō nostra. Tertia expositio.)

A lis syllogismus omni figura fit. Hic enim est in prima figura, si A est, B est: si. B. est, C est: ergo si. A. est, C. est. Nam mediū B. prædicatur de. A. &. C. prædicatur de. B. medio. Quare. A. erit subiectum. C. prædicatum: &. B. medium: quod antecedit ad. C. & sequitur. ad. A. Simili modo fieri possunt in alijs figuris: de quibus exēpla Boetij in libro de hypotheticis perquire. Intelligit ergo per alias prædicationes, alia prædicata: quæ non absolute, sed hypothetice prędicantur. Nam quæ in his eadem ars est: vt in categoricis: vt dicemus.

Manifestum ergo ex dictis est, quòd nō solum possibile est per hanc viā fieri omnes syllogismos, sed etiā, quòd per aliam impossibile est, omnis enim syllogismus, ostensum est, quòd per aliquam prędictarum figurarum fit. Has autem non contingit per alia constitui, B quam per sequentia, & quæ sequitur vnumquodq;, ex his enim propositiones, & medij sumptio est, quare nec syllogismum possibile est fieri per alia.

(Margin: Nullam aliā esse viam a pdicta trium figurarū cū recta medii dispōne cōficiēdorū syllogismorū.)

Ad demonstrandam præsentis artis sufficientiā, duo requiruntur, & quod omnes syllogismi per ipsam constituantur, & per nullam aliam constitui possint. Demōstrauit itaq; Aristoteles hactenus omnes syllogismos ac arte cōstitui, at nunc q per aliam constituantur nullam, hoc pacto syllogizat. Omnis syllogismus, qui est per aliquam trium figurarum, per aliam artem constitui nō potest, q̄ per consequentia, antecedētia, & extranea: sed omnis syllogismus mundi est per aliquam trium figurarum: ergo omnis syllogismus mundi per aliam artem cōstitui non potest, q̄ per antecedentia, consequentia, & extranea: huius syllogismi primo accipit conclusionem, & inquit. {Manifestum ergo est dictis est, quòd non so- C lum possibile est per hanc artem, atq; viam fieri omnes syllogismos, vt huc vsq; Aristoteles prolixe demonstrauit, sed etiam, quòd per aliam impossibile est. Primum scilicet q omnes syllogismi hac arte constituantur, tanq̄ manifestum ex dictis conclusit secundū, videlicet q neq; per aliam constitui possint, non tanq̄ ex dictis manifestum, sed tanq̄ ex dicendis manifestum fore proposuit. Deinde de syllogismo sumit minorē. Et inquit. {Omnis enim syllogismus ostensum est: quoniam per aliquā prædictarum figurarum fit, hæc fuit minor: deinde accepit maiorem, & inquit. {Has autem, idest hos syllogismos, qui sunt in aliqua trium figurarum, non contingit per alia constitui, quam per sequentia, & quæ sequitur vnumquodq;, s. prædicatum, & subiectū, hoc est per antecedentia, & supple per extranea: hæc fuit maior, cuius causam dicit, & inquit. {Ex his enim, s. antecedentibus & consequentibus, & extraneis, propositiones, & medij sumptio est: per medij. n. sumptionē propositiones fiunt D vt patuit, repetit conclusionem. Et inquit. {Quare neq; syllogismum possibile est fieri per alia, quam per antecedentia, consequentia, & extranea.

(Margin: Cōm̄. 281. Syllogism⁹ textus hic ē.)

Via ergo de omnibus quidem eadem est, & circa philosophiam, & circa artem quamlibet, & disciplinā. Oportet enim quæ insunt & quibus insunt circa vnumquodq; colligere, & his quam plurimis abundare: & hoc per tres terminos considerare, destruentem quidem sic, construentem vero sic: & secundum veritatem quidem, ex his, quæ s̄m veritatem scripta sunt inesse: ad dialecticos autem syllogismos, ex propositionibus, quæ sunt secundum opinionem.

Cōmē. 282. Probauit præsentis artis sufficientiam ex parte syllogismorum:inquantum omnis syllogismus cuiusq; figuræ hac arte constituitur:& per nullam aliam. Nunc quasi ex dictis corollarie ostendit præsentis artis sufficientiā ex parte problematum,quæ in omnibus artibus, & sciētijs proponuntur,inquantum hac arte syllogizantur,& nulla alia. Et hoc proponit. Et inquit. Via ergo de omnibus quidem eadem est:de omnibus,s.problematibus: & circa philosophiā.i.his omnibus,quæ sunt circa Philosophiam,quæ sunt philosophica problemata,& de his omnibus,quæ sunt circa artem quamlibet:& de his omnibus,quæ sunt circa disciplinam. Et per Philosophiā: fortasse Metaphysicam intelligit:& fortasse diuinam et naturalem: & per artē quamlibet fortasse intelligit Rationales:& Mechanicas,& propterea dixit quamlibet. Et per disciplinas:intelligit Mathematicas omnes, quæ per excellentiam dicuntur Mathematicæ,idest disciplinæ,deinde sequuntur illa verba. Oportet enim & quæ insunt & reliqua. in quibus assignat causam: quare de omnibus problematibus omnium scientiarum eadē via sit:& Albertus sic intelligit. Oportet enim quæ insunt, i.prædicata:& ea,quibus insunt.i.subiecta problematū circa vnumquodq; problema colligere: ita vt omne problema ad extrema resoluatur:& his collectis:quàm plurimis abundare. Et hæc.s.subiecta:& prædicata oportet per tres terminos.s.antecedentia:consequentia,& extranea considerare. Sed hæc expositio non videtur cōsona.nam nos non subiectis, & prædicatis dicimur abūdare,sed propositionibus,vel consequentibus,& antecedētibus,& extraneis : nec per tres terminos intelligere solet,nisi maiorem,& minorē extremitates , & medium, melius ergo per ea,quæ insunt consequentia , & per ea, quibus insunt,antecedentia intelligerent: hæc enim circa vnumquod,s.circa subiectum, & prædicatum ꝓblematis,colligere oportet:& his,s.consequentibus, & antecedentibus,& supple extraneis,oportet abundare: sic enim & propositionibus abundabimus,& oportet hęc, s.consequentia,antecedentia,& extranea tres terminos tantum considerare,& non per quatuor,vt veteres,qui considerarunt subiecti , & prædicati duo consequentia contraria:& ita quatuor terminos considerabant, subiectum,& prædicatum problematis, & consequentia cōtraria,vt superius diximus:hæc sunt generatim obseruāda in omnibus problematibus cuiusuis scientiæ, atque cuiusuis artis,& disciplinæ, speciatim vero & per partes est aliqua differentia,nam destruentem,qui vult problema negatiuum syllogizare : oportet illa considerare sic,idest vno modo:nam ꝙ syllogizat problema negatiuum debet considerare extranea,et antecedentia,vel cōsequentia:construentem vero,qui vult problema affirmatiuum syllogizare,oportet considerare sic , idest alio modo,quoniam solum antecedentia , & consequentia. Secundam differentiam tangit ex parte veritatis,& probabilitatis.nam qui demonstratiue syllogizat, oportet considerare antecedentia,consequentia,& extranea , vt propositiones veras,& necessarias faciunt, qui dialecticę:quatenus dialecticas. Inquit. Et ſm veritatem volētem problema syllogizare,oportet considerare cōsequētia,quæ ſm veritatem scripta sunt inesse rei : similiter & antecedentia,& extranea,ad dialecticos autem syllogismos oportet ex propositionibus, quæ sunt ſm opinionē syllogizare,& per consequens oportet considerare consequentia,quæ ſm opinionem insunt:hæ sunt duæ differentiæ speciatim illa considerando. Nam problemata possunt vt vera considerari:& vt vera tali veritate : necessaria:vel dialectica:vt vera:ad syllogizandum illa:sufficit considerare subiecta prædicata problematis:& illorum antecedentia : & extranea,& illis abundare: & per tres terminos inspicere. At si problemata scientiarum considerentur(vt vera tali veritate) necessaria videlicet, vel dialectica:affirmatiua:vel negatiua : tūc non eodem

Alberti expositio.

Cōfutatio.

Summā omnium cōsideratorum.

E modo consideramus illa. Nā quatenus affirmatiua sunt, solum ad antecedentia,& consequentia inspicimus:quatenus negatiua,etiam ad extranea. Similiter si considerantur vt necessaria, consideramus consequentia(vt necessario sequuntur)antecedentia , vt necessario antecedunt:& extranea:vt necessario remouentur. Sin autem (vt vera dialectice considerātur)oportet inspicere ad cōsequentia,quæ ſm opinionem sequuntur:ad antecedentia:quæ ſm opinionem præcedunt:& ad extranea, quæ ſm opinionem remouentur.

Principia itaq; syllogismorum vniuersaliter quidem dicta sunt,& quomodo se habeāt, & quomodo oportet inquirere ea, quatenus non aspicimus ad omnia,quæ dicuntur. Neq; ad eadem construentes,& destruentes,neque etiam construentes de omni,aut de aliquo,& destruentes ab omnibus,vel ab aliquibus,sed F ad pauciora,& determinata.

Cōmē. 283. Epilogat. Et inquit. Principia itaq; syllogismorū, vniuersaliter quidem dicta sunt,& licet per prīcipia syllogismorum,intelligi possint termini,propositiones, & figuræ:hic intelligit antecedentia,consequentia, & aliena,quæ vniuersaliter dicta sunt: quoniam speciatim dicenda sunt in scientijs particularibus cum alia sint physica,alia Metaphysica,alia Geometrica , & alia, atq; alia in alijs atq; alijs scientijs. Hic enim de his diximus generatim per terminos communes omnibus omnium scientiarum,vtpote per B F,C G,H D, quæ vniuersalia omnibus sunt,& quomodo se habeant, quia nō per quatuor, sed per tres terminos sunt construenda. Diximus etiam quomodo inquirenda sunt,quantū ad inspectiones, quatenus ad vnum problema syllogizandum non inspicimus ad omnia,quæ dicta sunt semper:non enim ad vnū problema constituendum inspicimus ad antecedentia: consequentia:& extranea simul:sed vel antecedētia, vel G ad antecedentia,& consequentia:vel ad extranea , quæ aut consequuntur,aut antecedunt. Simili modo neque inspicimus ad eadem in construendo:et destruendo. Nā in construendo inspicimus Fecana:Cageti: Gebali. In destruēdo inspicimus Dafenes:Hebare:Gedago. Neq; construentes de omni , & de aliquo eadem inspicimus. De omni enim construentes hoc est vniuersaliter affirmatiue inspicimus Fecana: de aliquo vero construentes Cageti,& Gebali. Neq; destruentes respicimus eadem , nam cum ab omnibus destruimus respicimus Dafenes:& Hebare. Destruentes vero ab aliquibus respicimus Gedago. Propterea inquit. Sed ad pauciora,& determinata,respiciendum esse diximus, siquidem alia pro affirmatiuis,alia pro negatiuis,et pro vniuersalibus alia:& alia pro particularibus.

Enim. Autem.

Secundum vnumquodq; vero eorum,quę sunt,eligere est , vt de bono , aut de scientia: H propria enim secundum vnamquamq; sunt plurima. Quare principia quidem : quę sunt circa vnumquodq;, experimento est crescere,dico autem vt Astrologicam quidem experientiam, astrologicæ scientię,sumptis enī sufficienter apparentibus , sic inuentæ sunt astrologicæ demonstrationes , similiter autem & circa aliam quamlibet se habet, & artem,& scientiam.

Crescere. Tradere.

Cōmē. 284. Quid Aristoteles velit hic facere , non facile patet. Nonnulli Aristotelē dicunt hic tradere viam, qua accipiuntur propria principia:q̄ sunt petitiones siue propositiones in demōstratiōibus diuersarū sciētiarū cōtractis. Nam cum determinauit viam , qua cōmunia principia accipiuntur:

1. Expo.

accipiuntur: communesque propositiones syllogisticæ: erat decens addere viam: qua propria principia propriæ que propositiones acciperentur. Nonnulli vero dixerunt Aristotelem per verba hæc remouere tacitum dubium. Nam cum sit dictum artem inueniendi medium esse omnibus communem: atq; sufficiẽtem: & ad omnẽ scientiã valere: ideo quispiam ambigeret an ista sufficiat ad propria principia sumenda in vnaquaq; scientia: cui Aristotelem respondere dicunt artem hanc nõ sufficere: quam expositionẽ sequebamur olim. Alij vero dicunt dubium: quod Aristoteles remouet: esse an per istam artem possint syllogizari principia cæterarum scientiarũ. Sicut syllogizari possunt problemata omnium scientiarum. Cui respondere dicunt scientiarum principia non posse arte eiusmodi syllogizari: siquidem scientiarũ principia per viam sensus memoriæ: & experiẽtię habentur.

Secunda expositio.

Tertia expositio.

Expõ præsens &c.

Fortasse Aristoteles remouet aliud dubium: nam (vt Philoponus superius dixit) hæc ars est inueniendi propositiones ad omnem syllogismum: & abundandi illis. Ideo quis diceret ergo frustra sunt alię scientię: cum per hanc artem sufficienter propositiones omnium syllogismorum inueniantur. Respondet & inquit. Secundum vnumquodq; vero problematum eorum: quę sunt in determinatis scientijs eligere est: & non tantum communiter: vt per artem hanc habitum est. Verbi gratia: eorum problematũ: quæ sunt de bono: vtrum sit voluptas: vel virtus: & cętera id genus: & eorum problematum: quę sunt de scientia: vtrum sit de nouo: an reminisci: & vtrũ eadem sit contrariorum: quorum problematum prima sunt moralia. Secunda vero metaphysica: siue Dialectica. Horum enim principia sunt diuersa. Propositionesq; non eędem: & causam assignat. Et inquit. Propria enim secundum vnamquamq; scientiam plurima sunt: & diuersa: nam eorum: quæ de bono alia sunt: & alia eorum, quæ de scientia: quare licet hęc ars sit inueniendi propositiones in omni scientia: non tamen per hanc habentur propriæ cuiusq; problematis propositiões: ideo aliæ sciẽtiæ non frustra sunt. Et tunc emergit aliud dubium: si aliorum problematum aliæ sunt propositiones: nũquid illæ syllogismo accipi possint: & per hanc artem. Respondet. & inquit. Quare principia quidem quæ sunt circa vnumquodq; problema experimento est ad inuenire: crescere atq; tradere. Dico autem: vt Astrologicam quidem experiẽtiam eorum propriorum principiorum esse: quæ sunt Astrologicæ scientiæ. Sumptis enim sufficienter apparentibus, vt in deliquijs: accessibus: recessibus: processibus: regressibus: occultationibus: & exortibus: sic inuentæ sunt Astrologicæ demonstrationes: primo tamen illarum propositiones, deinde demonstrationes: & inducens in omnibus inquit. Similiter autem & circa aliam quamlibet siue artem, siue scientiam. Ergo propositiones problematum diuersarum scientiarũ non syllogismis ac arte confectis accipiuntur, sed experimento vt secundo Posteriorum docet.

Dubiũ.

Responsio.

Declarare Promere Edere. Hanc. Hoc. Ipsum.

Quare sumptis, quę insunt circa vnũquodque, nostrum iam erit demonstrationes prõpte declarare. Si enim nihil ſm historiã omittatur eorum, quę subtiliter, & vere insunt rebus, habebimus de omni (cuius non est demonstratio:) hanc inuenire & demonstrare. Cuius autem non nata est demonstratio, hoc facere manifestum, vniuersaliter quidem igitur quo oportet modo propositiones eligere, penè dictum est. Per diligentiam autem pertransiuimus in eo negotio, quod circa Dialecticam est.

Cõmẽ. 25.

Ex hisce deducit hanc artem esse vtilem omnibus sciẽtijs in specie, nam licet non sit vtilis ad syllogizandum

A principia demonstrationum particularium scientiarum est vtilis ad syllogizãdum, atq; demonstrandum ex his: sumpta enim principiorum veritate per obseruationem per hanc artem scimus illa in syllogismo collocare. Inqt. {Quare sumptis, quæ insunt circa vnumquodq;} idest consequentibus, quæ insunt circa subiectum, & prædicatũ, similiter sumptis antecedentibus, quibus insunt vtraque, & sumptis alienis ab vtroq;, per sensum memoriam & obseruationem: nostrum iam erit demonstrationes prompte declarare, & illas ad formam syllogisticam per hanc artem reducere, prompte quidem, quia non requiritur tempus, quo inueniamus aliud necessarium. & reddit causam. Et inquit. {Si enim nihil ſm historiam, idest veritatem & inquisitionem omittatur eorum, s. consequentium, quæ subtiliter & vere insunt rebus. Similiter eorum antecedentium, quibus vtrunq; inest: & alienorum, habebimus de omni scilicet problemate (cuius quidem non est adhuc facta demõstratio) hanc illam demõstrationem nondum de illo factam: & inuenire: & demõ
B strare. Quo vero ad verba attinet. Verbũ ſm historiam potest construi cum illo verbo omittatur: & potest cõstrui cum illo verbo insunt. Si cum verbo omittatur: construitur: sensus est: si nihil omittatur ſm historiam: idest (vt in historia fit) in qua nihil de rebus gestis omitti solet: cum est fidelis. Si igitur (vt fit in historia) eorum quæ insunt nullum omittatur: facile poterimus demonstrationes facere. Sin autem cum verbo insunt construitur: lege sic. Si enim nihil omittatur eorum, quę secundũ historiam, idest veram narrationẽ: subtiliter: & vere insunt rebus. Tunc (vt diximus) facile demõstrationes facere poterimus. Verbũ aũt subtiliter, gręce est ἀκριβῶς acribos: qđ licet latinè sit subtiliter, diligẽter, exactè, & id genus, tamen hic (vt mihi videtur) pro certitudinaliter: siue constanter intelligitur. Et tunc est sensus: si nihil (vt in historia fieri solet) omittatur eorum: quę certitudinaliter: & vere insunt rebus, subiecto scilicet & prædica
C to: nihil etiã eorum: quæ antecedunt rebus: & nihil eorum: quæ aliena sunt à rebus ipsis: habebimus de omni problemate: cuius nõ est adhuc facta demonstratio: hãc demonstrationem: quam nondum fecimus: etiam inuenire: & demonstrare. Et dixit eorum: quæ certitudinaliter insunt: & vere, quia demõstrationes sunt ex veris & notioribus: atq; certioribus. Nisi enim ea sumantur: quę certitudinaliter: & vere aut sequuntur, aut antecedunt subiectũ & prædicatum problematis, non poterunt propositiones esse demonstrationum. Non enim erunt notiores: & veriores. Propterea subdit: cuius vero non nata est supple esse demonstratio: vt problematis dialectici: cuius demonstratio esse non potest: hoc supple aliter oportet facere manifestum: quoniam non oportet sumere: quæ vere: & certitudinaliter insunt: sed quæ secundũ opinionem insunt: vel secundum opinionem antecedũt: vel ſm opinionem a rebus sunt aliena: vt in libris Topicorum dicetur. Deinde quasi epilogãdo inquit. Vniuer
D saliter atq; summatim pene dictum est: quomodo oportet propositiones eligere: nã generatim atq; confuse: per diligentiam autem atq; distincte pertrãsiuimus in eo negotio: quod circa dialecticam est: vt in libris Topicorũ: vbi dedit methodum abundandi propositionibus: cum loca vtilia cuiusq; problematis assignauit. Verbum pene: non eget expositione: nam dicens vniuersaliter: dixit pene se dixisse.

Cap. iii. De diuisiõe, eiusq; syllogismo agit.

Quoniam autem diuisio per genera, parua quædam particula est, dictę methodi, facile est videre, est enim diuisio velut infirmus syllogismus. nam quod quidem oportet ostẽdere petitur: syllogizatur autem semper aliquid superiorum. Primum itaq; idẽ hoc latuit omnes vtentes ea.

γὰρ enim δὲ autem ἢ aut. Autem δὲ itaq; δὴ.

Nunc

Cōmē. 286.

Nunc refellit aliorum artem, quam veteres de medij inuētione assignarunt: nā sic ars assignata ab ipso relinquetur laudata. Sed quorū hęc ars sit, quā Aristo. ipse refellit, nō facile patet. Alexāder Platonis esse contēdit, nā Plato diuisionē asserit esse viā inueniēdi medium, cū enim diuisiōe definitio inueniatur, et definitio mediū in demonstratione sit, mediū in syllogismis diuisione inueniri affirmauit. Quā expositionē Auerroes in cōmēto de anima secutus est: vbi Hippocratē demōstrationem, Platonē diuisionē, viā esse inueniēdi mediū in demonstrationib⁹ asserit. Sed hęc Alexādri expositio ambigua est, nā Plato methodū in quatuor dissecuit, in diuisiuā, definitiuā, demōstratiuā, & resolutiuā, q̄ rōne diuisiua methodus cū sit diuersa à demōstratiua, ad illā nō confert. Philoponus aūt ignorat eos, quorū methodus est hæc. Ideo quicunq; illi sint. Aristo. primo proponit eorū errorē, & inquit. ❮ Qm̄ aūt diuisio per genera, parua quædā particula est dictę methodi, facile est videre. Dixit parua particula, qm̄ diuisio ad medij syllogistici inuētionē aut nihil cōfert, aut cōfert solū ad inuētionē medij in demōstratione. Mō demōstratio nō omnis syllogismus est, sed aut vna pars, aut vna specie: ergo diuisio nō ad omnē medij syllogistici inuētionē, sed ad partē cōfert: quare est parua particula totius artis. Dixit aūt per genera: qm̄ multiplex est diuisio, alia accidentis in subiecta, alia subiecti in accidētia: & alię id genus. Diuisio autē, q̄ ad medij in demōstratione inuētionē cōfert, est illa: quę per genera fit ad species mediātibus essentialib⁹ differētijs. Hæc enī est: quę dici pōt parua particula dictæ artis. Deinde ostēdit alia rōne: cur diuisio non sufficiat pro medij inuētione in demōstratione. Et inquit. Diuisionē nō sufficere: quia diuisio est infirmus syllogismus: cuius causam asserit ex eo: quia quod oportet ostēdere: in illo petit̄. Verbi causa. Si oportet ostēdere de homine esse mortale. petit̄. Syllogizabitur enī sic, eē animal aut mortale, aut īmortale: homo est aīal: ergo homo est mortalis, aut īmortalis. Sed nō est īmortalis: ergo est mortalis: in hoc syllogismo petitur. Hoc enim. s. hominē non esse īmortalē: assumitur: quod erat probandū. Est enim ęque ignotum hominē nō eē immortalē: & esse mortalē. Sed supple si nō petit̄: nō syllogizabit̄: nisi semper aliquo superiorū proposito: nā si nō assumitur altera pars disiuncti: videlicet illa: sed nō est īmortalis: non syllogizatur nisi illud mortale: vel īmortale. Modo hoc est q̄d superius, ad ipsum mortale, quod intēdebatur de homine, cū disiunctū sit cōmunius altera sui parte, quare p̄ diuisionē aut petit̄, aut solū aliquod vniuersale syllogizabitur. Propterea quasi epilogando: ait hoc idem esse primū eorū, quę latuerunt oēs vtētes via diuisionis. Ex his apparet duplicē cām, quare diuisio nō est via cōueniens ad inuētionē medij. Prima q̄ nō facit ad inuētionē medij in syllogismo: in eo q̄ est mediū syllogismi, sed eo q̄ est mediū demonstrationis, quare hoc pacto diuisio erit parua particula huius artis: cū conferat solum ad mediū syllogismi demōstratiui. Secunda q̄ aut petatur in ipsa, aut per ipsam nō syllogizatur propositū: sed aliquod cōmunius illo: quod de homine quęrebatur.

Alexan. expositio. 1.

Primo de anima co. 5.

Expō Philopo. 2.

Duplex erroris causa.

Et suadere conati sunt tanq̄ existente impossibili de substantia demonstrationem fieri, & de eo, quod est quid.

Cōmē. 287.

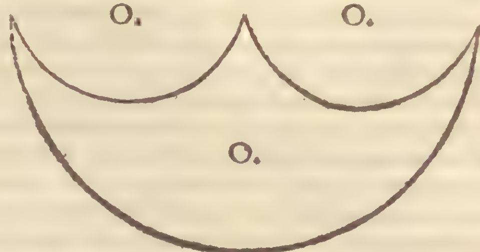
Nunc ponit eorū motiuū, qui dixerunt diuisionē esse methodum inueniēdi mediū in demōstratiōibus. Et inquit. ❮ Et suadere conati sunt suā opinionē tanq̄ existēte impossibili de substātia demōstrationē fieri, & de eo, quod est quid. Si ergo de definitione fieri pōt demōstratio, fieri pōt syllogismus: & cū nullus de diffinitione fieri possit syllogismus, nisi diuisiuus, iure diuisiuo syllogismo mediū in demōstrationibus inuenitur: & cum demonstratio sit principaliter syllogismus, videtur diuisio vtilis ad inuentionem medij in syllogismis.

E Quare neq; quoniam contingebat syllogizare eos, qui diuidunt, intellexerūt, neq; quoniam contingebat sic, quemadmodum diximus. In demonstrationibus enim, cū oportet quid syllogizare inesse, oportet medium, per quod fit syllogismus, minus semper esse: & non vniuersalius prima extremitatum, diuisio autem contrarium vult: nam vniuersalius sumit medium. Sit enim animal quidem, in quo A, mortale autem in quo B: & immortale, in quo C: homo vero, cuius terminum oportet sumere, in quo D, omne ergo animal accipit aut mortale, aut immortale. hoc autem est quicquid erat A, omne esse aut B, aut C. Rursus

Syllus de secunda particula definitionis hoīs, supposito q̄ homo sit animal.

Terminum definitionē.

F hominem semper, qui diuidit ponit, animal esse: quare de D sumit A esse, ergo syllogismus quidē est, quoniā D, aut B, aut C, omne erit: quare hominē aut immortalē, aut mortalē necessariū est esse, animal autē mortale solū, nō necesse est esse, sed petitur: hoc autem erat, quod oportebat syllogizare.

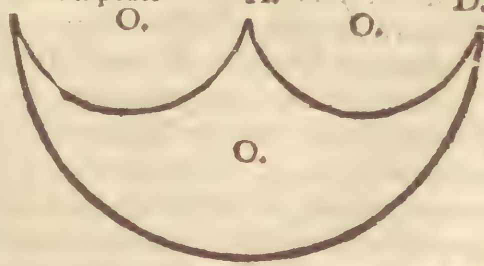

Diuisiu⁹ syllogismus in primo processu.

G Et rursus qui ponit A quidē animal mortale, in quo aūt B pedes habēs, in quo aūt C non habens pedes, hominem vero D, similiter sumit A quidē aut in B, aut in C esse, omne enim animal mortale, aut pedes habens, aut pedes non habens est, de D autem A: nam hominem, animal mortale sumpsit esse: quare habens pedes, vel non habens pedes esse animal, necesse est hominem, pedes autem habens, nō necesse est, sed sumit: hoc autem erat, quod oportebat rursus ostendere.

Secundus syllus.

H

A aīal mortale.
B pedes habens.
C Non habēs pedes.
D homo.

Secūdus processus.

Animaduertendum in diuisiua methodo fieri duos processus. Alterum syllogisticum, quo syllogizatur de definibili quoddam disiunctum vniuersalius: quare altera eius pars, quæ de definito quæritur, verbi causa. Si de

Cōmē. 288.

homine

homine quærimus mortale, quæ eſt vna particula definitionis hominis, nõ mortale ſyllogizatur, ſed mortale vel immortale hoc pacto, omne animal mortale vel immortale, omnis homo eſt animal, ergo omnis homo eſt mortalis, vel immortalis, hic eſt primus proceſſus, & quidem ſyllogiſticus. Secundus vero eſt, quo concluditur quæſitum, & fit à deſtructione alterius partis diſiunctiuæ ad alteram partem: hoc pacto, omnis homo eſt mortalis, vel immortalis, ſed nõ eſt immortalis, ergo eſt mortalis. Horum proceſſuum primus eſt ſyllogiſticus ſimpliciter, ſecundus vero ſyllogiſticus ſecundum quid, & ſimpliciter aſſyllogiſticus, quoniam petit id quod quærebatur. Quærebatur.n.hominem non eſſe immortalẽ: ſed mortalem Ariſto. ergo primo ſumit, quid non intellexerunt vtentes diuiſione, & inquit. {Quare neq; quoniam contingebat ſyllogizare eos, qui diuidunt, intellexerunt, & hoc, quo ad primũ proceſſum, iſti enim ignorant primum proceſſum, qui eſt ſyllogiſticus, & quid ꝑ ipſum ſyllogizatur: neq; intellexerunt ſecundum proceſſum, quo ſyllogizabatur, quoniam contingebat ſic, hoc eſt petendo, qui reuera non eſt ſyllogiſticus, ſed eſt cum petitione principij, vt diximus. Ignorabãt ergo iſti quid ſyllogiſtice, & quid aſſyllogiſtice in diuiſione concludebatur: nam ſyllogiſtice cõcluditur illud diſiunctũ, quod eſt vniuerſalius quæſito, quod eſt altera pars eius, aſſyllogiſtice vero deducebatur quęſitum, ſed cum petitione principij, & hoc declarat, & ſyllogizat accipiens primo maiorem, & inquit. {In demonſtrationibus enim, cum oportet quid ſyllogizare ineſſe alicui, oportet medium, per quod fit ſyllogiſmus, minus ſemper eſſe ſupple maiore extremitate, quæ quęritur, & maius extremitate minore, nam omnis demonſtratio cum in Barbara fiat, per Fecana cõficitur. addit. {Et non vniuerſalius prima extremitate} nam poſſet dici in demonſtratione non eſſe medium aliqua extremitate minus, cum demonſtratio ex conuertibilibus conſtet: propterea addit, vel ſaltem non minus: eſt ergo maior ſyllogiſmi hæc, medium in demonſtratione, per quod demonſtratur quæſitum de cõceſſo, hoc eſt maior de minore, non debet eſſe minus extremitate maiore, deinde accipit minorem. Et inquit. {Diuiſio autem contrarium vult: nam vniuerſalius ſumit medium, eſt ergo minor, mediũ in diuiſione eſt maius quæſito, eſt enim quæſitum mortale de homine, modo ſiue medium ſit animal, ſiue medium ſit illud diſiunctum, ſemper eſt maius quæſito: omne ſiquidem mortale eſt animal, & non conuertitur, ſimiliter omne mortale vel immortale, & non conuertitur, ergo nec per animal, nec per illud diſiunctum in via diuiſiua poteſt ſyllogiſtice demonſtrari mortale de homine. Quare, ſi per diuiſionem oſtendetur, non niſi per ſm proceſſum demonſtrandum erit, at in ſecũdo proceſſu petitur. Ariſtoteles ergo oſtendit, quomodo ſyllogiſtice non poteſt quęſitum illud de homine demonſtrari, & ꝙ ſi demonſtretur per ſecũdum proceſſum petitur. Et inquit. {Sit enim animal quidem, in quo A. Mortale vero in quo B, homo vero, cuius terminũ ſiue definitionem oportet ſumere, ſit in quo D: omne ergo animal diuiſor ipſe accipit, aut mortale, aut immortale, hoc autem eſt dicere, quod quicquid erat A, ſit aut B, aut C. Rurſus hominem ſemper, qui diuidit, ponit animal eſſe, quare de D ſumit A eſſe: nam D homo, & A animal ponebantur eſſe, ergo ſyllogiſmus quidem erit quoniam D aut B, aut C omne erit, quare hominem aut mortale animal, aut immortale animal neceſſarium eſt eſſe, non autem neceſſe eſt hominem eſſe animal mortale ſolum. Syllogiſtice ergo de homine illud diſiunctum demonſtratur ꝑ medium, quod eſt animal: at nec per animal, nec per illud diſiunctum demonſtratur ſyllogiſtice mortale, quod quærebatur de homine, ſed in ſecũdo proceſſu petitur. nam cum dicitur, ſed homo non eſt immortalis, in hoc aſſumpto petitur hominem eſſe mortalem, hoc autem erat, quod oportet ſyllogizare, & nõ petere.

A Patet ergo quid ſyllogiſtice, & quid aſſyllogiſtice in diuiſione demonſtratur. Mortale enim de homine non demonſtratur ſyllogiſtice, quia ſiue animal, ſiue illud diſiunctum medium velis, demonſtrari nõ poteſt, cum ſit maius illo quæſito. Demonſtratur autem aſſyllogiſtice petendo hominem non eſſe immortalem. Hæc itaq; dicebat Ariſtoteles vtẽtes via diuiſiua ignorare: nõ enim intellexerunt quid ſyllogiſtice, & quid ſyllogiſtice ſic, ideſt aſſyllogiſtice per viam diuiſiuam demonſtretur. Hæc de illa particula hominis definitionis, quæ eſt mortale: idẽ oſtendit de ea particula, quæ eſt bipes. Eſt enim homo animal mortale bipes. Et inquit. Et rurſus qui ponit A quidem animal mortale, in quo autem B pedes habens, in quo autem C, eſt non habens pedes, hominem vero, cuius quærimus particulam illam bipes, intelligitur in D. hic conſtituens hoc pacto terminos, ſimiliter ſumit A quidem aut in B, aut in C eſſe: omne enim animal mortale aut pedes habens eſt, aut pedes non habens eſt, B de D autem A: nam hominem animal mortale per primã diuiſionem ſumpſit eſſe, quare neceſſe eſt hominem eſſe animal habens pedes, vel non habens pedes, non tamen eſt neceſſe hominem eſſe animal habens pedes: ergo ſyllogiſtice quidem illud diſiunctum habens pedes, vel nõ habens pedes deducitur, non autem illius diſiuncti alterum, ſcilicet habens pedes, quoniam ſiue animal ſit medium, ſiue illud diſiunctum, eſt in plus prima extremitate. Aſſyllogiſtice vero cõcluditur per ſecundum proceſſum petendo hominem non eſſe non habẽtem pedes. nã in hoc ſumit hominem habere pedes, quod quidem erat probãdum, & ſicut de his duabus particulis dictum eſt, ita & de illa particula animal, & de cęteris dici põt, ſemper tamen aliquo communi ſuppoſitio.

Et ergo in hunc modum ſemper diuidentibus vniuerſalius quidem accidit medium ſumere eo de quo quidem oportet & demõſtrare C differentias extremitates. Finaliter autem ꝙ hoc ſit homo, aut quodcunq; vtiq; ſit, quod quæritur, nihil dicunt manifeſtũ, vt neceſſariũ ſit, & enim aliam viam facientes omnem, habitas idoneitates non opinantur eſſe.

Quaſi epilogando quæ dixerat contra vtentes via diuiſiua. Inquit. Et ergo in hunc modum ſemper diuidentibus. Hoc eſt his, qui vtuntur via diuiſiua hoc pacto: ſemper accidit medium ſumere vniuerſalius eo, de quo oportet & demonſtrare differẽtias quæſitas quę ſunt extremitates maiores, erit ergo medium vniuerſalius maiori extremitate: quæ eſt ea differentia, quæ quæritur de definito. Et eo definito, de quo quæritur, qa ſiue animal ſit, ſiue illud diſiunctum, ſemper eſt maius vtraq; extremitate. Ergo per tale medium nõ poteſt ſyllogiſtice differentia quæſita ſyllogizari. Finaliter autem ꝙ homo ſit hoc, ideſt mortalis, vel quodcunq; vtiq; ſit: quod quæri- Cōm̄. 289.
D tur videlicet bipes vel id genus. Nihil dicunt manifeſtũ: vt neceſſarium ſit, quod quæritur. Cum.n. ſyllogizato diſiuncto ſumunt, ſed homo non eſt immortalis, ſic dicẽdo, nihil dicunt manifeſtum, immo petunt principium: nam hoc eſt æque ignotum ſicut illud, quod quæritur, quare non ſumunt aliquid manifeſtius quæſito, vt per illud aſſumptum neceſſarium ſit ſupple id quod quæritur deducendum. Eſt.n. æque ignotum. Demum quid de arte noſtra illi ſenſerint: obiter ſubſcribit. Et inqt. Et.n. aliam viam facientes omnem: ideſt penitus aliam. Sumpſit.n. omnem, pro omnino, quaſi dicat. Et.n. omnino facientes aliam viam inueniendi medium, habitas idoneitates, ideſt dicta pręcepta, quę idoneitates appellant, ꝙ illis idonei ſumus inuenire medium non opinanẽ eſſe. Verbum habitas gręce eſt ἐνδεχομένας endechomenas: latinẽ contingentes, tamen per contingentes habitas intelligit, ſiue congruentes. Quod igitur per diuiſionẽ mediũ

non

non inueniatur, nec syllogismi, quatenus syllogismus, nec syllogismi, quatenus demõstratiuus, ex hisce patet.

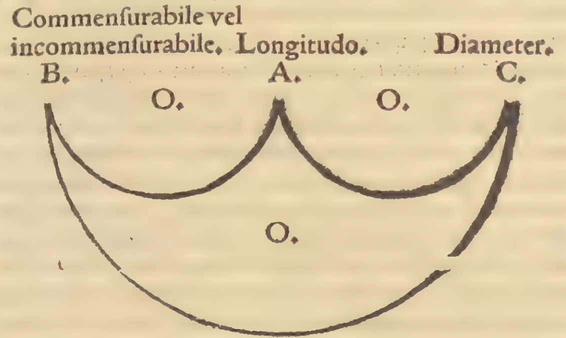
Dubiũ pulchra. Quæres fortasse quid petitur in diuisiua ipsa methodo. Solutio. Iuniorum. Respondent Iuniores in secundo processum peti, illud vero, quod petitur dicunt esse destructionem alterius partis disiuncti. Nam postquam syllogizatum est, omnem hominem esse mortalem vel immortalẽ, sumit diuidens: sed non est immortalis, modo hanc negatiuam deberet probare, & non probãs, illam petit, sumitq; illã Reprobõ. tanquam manifestam. Sed hæc respõsio est directe aduersus verba Aristo. qui ait eum, qui diuidit petere illã: homo est mortalis, quia sumens illam homo non est immortalis, in illa petit hominem esse mortalem, quoniam æque notæ sunt ambæ, & in altera, altera continetur.

Solutio propria. Quare dicendum illud, quod petitur, non peti, nisi in secundo processu, & quod petitur esse quæsitum, verũ nõ in se petitur, sed in suo æquiualenti.

Manifestum autem est, quoniam neq; destruere hac via est, neq; de accidente aliquod, aut proprio syllogizare, neq; de genere in quibus ignoratur, vtrum hoc modo, aut illo se habeãt. vt, putas ne diameter est commensurabilis, aut incommẽsurabilis? si. n. sumat q; omnis longitudo est comensurabilis, aut incommensurabilis: diameter autem est longitudo: syllogizatum est, quoniam aut incommensurabilis aut commẽsurabilis est diameter: si autem sumetur incõmensurabile, quod oportet syllogizare sumetur. F

Cõmẽ. 290. Ostendit & nunc diuisiuam methodum inutilem esse ad destruendum vel construendũ aliquod quatuor prædicatorum, de quibus in Topicis dictum est, vnde inqt, manifestum autem est, quoniam hac via, quæ est diuisio non est aliquid eorum prędicatorum, quę in Topicis dicta sunt, destruere, hoc est negatiue syllogizare, neq; est syllogizare, s. affirmatiue aliquod de accidente, idest aliquam speciem accidentis de suo subiecto, aut de proprio est syllogizare aliquam speciem de eo, cuius est propriũ nec de genere, i. nec aliquam generis speciem possumus syllogizare de eo, cuius est genus, potissimum in his, de quibus ignoratur vtrum hoc modo, vel illo se habeant. Vult igitur dicere viam diuisiuam esse simpliciter inutilem, quoniã per ipsum nec negatiue syllogizari potest aliquod quatuor prædicatorum, nec affirmatiue syllogizari aliquod accidens de eo, cuius est accidens nec aliqd proprium, nec aliquod genus, de his dico, in quibus dubitatur quid horum sit. Quo vero ad verba attinet. Cũ Aristoteles inquit, neq; de accidente aliquod, non intelligas accidens esse id, de quo syllogizatur aliquod, sed p aliquod intelligit ipse aliquam speciem accidentis, vnde sensus est, neq; aliquod accidens de eo, cuius est. Probat autem hoc vno tantum exemplo. Et inquit. Vt putas ne Diameter est commensurabilis, vel incommensurabilis, si enim, vt inquit, quispiam sumat quoniam omnis longitudo est commensurabilis, vel incommẽsurabilis. Diameter autem est longitudo: syllogizatum est, quoniam commensurabilis, vel incommensurabilis est Diameter. Ecce quomodo non quæsitum syllogizatum est, sed qd qsito vniuersalius. At, vt inquit, si sumatur incõmensurabile & supple dicatur, sed non est incommensurabilis, & concludatur ergo est commensurabilis, dum sumit q; non sit incommensurabilis, quod oportet syllogizare, sumetur, & cum in illo assumpto contelligatur quæsitum nostrum petitur, quod erat probandum, & sicut de commensurabili, quod est accidens, siue proprium Diametro, dictum est, ita in cęteris prędicatis intelligendum erit.

E Non ergo est ostendere: nam via quidem hęc est. Per hanc autem non est ostendere cõmensurabile vel incommensurabile. in quo A longitudo: B autem commensurabile, vel incommensurabile, diameter C.

Ex hisce deducit primo, q; si diuisiua methodus sit illa, qua mediũ semper inuenitur, nihil potest ostendi. nec iniuria hæc repetit, repetit. n. hęc, vt innuat diuisionem, qua semper vsus est Plato in suis dialogis, nullam esse, & penitus inutilem, & hoc concludit, cum inquit, non ergo est ostendere, intellige si sola diuisione medium inuenitur. Probat, nam via quidem, qua aliquid ostenditur, hæc est, supple qua ostensum est Diametrum esse cõmensurabilem vel incõmensurabilem: at vt dicebamus per hanc diuisiuam viam non est ostendere de Diametro commensurabile, vel incommẽsurabile. Et disponit terminos, vt in quo est A sit longitudo, in quo est B, sit illud disiunctum commensurabile, vel incommensurabile. Diameter sit, in quo. C. patet per diuisiuam hanc methodum determinate nec commensurabile, nec incommensurabile de ipso Diametro demonstrari, sed illud disiunctum solum, quare nihil, per hanc viam demonstrari poterit. Siquid. n. hac demonstrari posset, esset illius disiuncti alterum, at nullum illius demonstrari potest: ergo diuisiua methodo simpliciter nihil est ostensibile. hæc Aristo. Cõmẽ. 291. G

Manifestum igitur est, quoniã neq; ad omnem considerationem congruit inquisitionis modus, neq; quibus maxime videtur conuenire, in his est vtilis. Ex quibus quidem igitur demõstrationes fiunt, & quomodo, & ad quæ perspiciendum fm vnũquodq; problema manifestum est ex dictis.

Cõmẽ. 292. Ex his quoq; deducit methodum diuisiuam nulli vtilem esse considerationi, quoniam nec ad construendum nec ad destruendum aliquod problema cuiussuis prædicati, nec ad definitionis inuentionem, cui potissimũ vtilem esse asserebatur, & inquit. {Manifestum igitur est, H quoniam neq; ad omnem considerationem cõgruit hic inquisitionis modus, & quispiam dicet, si non ad omnẽ, ergo ad aliquam nõ est vtilis, quia negatio præposita facit æquipollere suo contradictorio, & vltra sequitur alicui esse vtilem, cum subcontrariæ sint simul veræ, potissimum quãdo materia non fuerit necessaria, intellige ergo negationem illam postpositam, licet præcedat, & tũc ęquipollet nulli. Propterea subdit {neq; in his vtilis est, quibus maxime videtur conuenire, videtur. n. conuenire definitionibus inueniendis: modo, q; his non conueniat dictum est. Demũ epilogat, & inquit. {Ex quibus quidem igitur demonstrationes, idest syllogismi, fiant, quoniam ex tribus terminis, & duabus propositiõibus, & quomodo, idest qualibus cõsiderationibus, & ad quę perspiciendum, hoc est quibus inspectionibus, fm vnũquodq; problema, s. vniuersale, particulare, affirmatiuũ, & negatiuum,

Dubiũ.1. & negatiuum, manifestum est ex dictis. Quæret fortasse quispiam circa superius dicta, quomodo medium in demõstrationibus sit maiori extremitate minus, cum sit secum conuertibile. (Solutio. Iuniorum.) Iuniores dixerunt medium in demonstratione esse minus s̃m rationem maiori extremitate, maius vero minore extremitate, s̃m rem vero esse æquale. Sed hoc non est intelligibile: nam si s̃m rationem est minus, ergo s̃m rationem erit inferius. Modo in demonstrationibus mediũ nec est inferius, nec superius. Propterea dici potest vt diximus superius Aristo. addidisse medium esse minus, aut non vniuersalius, & hoc rationi sufficit. Præterea dici potest aliquid competere alicui s̃m rationem generis, quod nõ competit alicui s̃m rationẽ speciei, vt posse videre ipsi talpę sub ratione animalis competit, nõ tamẽ sub ratione talpę. Sic medio in primo primę competit, vt est medium syllogisticum esse antecedens ad prædicatum, & cõsequens subiectum, vt vero est medium demonstratiuum, cõpetit esse ęquale. (2. Dubiũ.) Quæres vlterius quomodo medium in diuisiua methodo sit maius prima extremitate. Cũ animal erat medium ad syllogizandum illud disiunctũ mortale vel immortale, quod vel est in minus, vel æquale illi. (Solutio. Iuniorum.) Dici potest (vt Iuniores dicunt) & quidem non imperite, maiorem extremitatem esse alteram disiuncti partem, videlicet mortale: nam illam quærimus de homine. Modo in primo processu syllogizatur illud disiunctum de homine per animal: & illic medium non est in plus, in secũdo processu concluditur per destructionem alterius partis quæsita maior, vtpote de homine mortale. Modo cum accipitur, sed homo non est immortale, quod assumitur non immortale videtur in plus, cum ex negatiua non sequatur affirmatiua. Hæc Iuniores. (Solutio propria.) Melius dico. Aristo. non asserere in diuisiua methodo mediũ esse in plus, sed hoc sumere ad hominem, si.n. quærimus mortale de homine syllogizare, medium per aduersarium asignandum erit, & cum non posit esse destructio alterius partis, nam in illa petitur, & nihil syllogistice per illã deducitur, erit animal, aut illud disiunctum, & sic quodlibet illorũ est maius prima extremitate, quę quærebatur, & sic in diuisiua methodo s̃m aduersarios, si debet syllogistice syllogizari quæsitum, mediũ debet esse minus. Cõstat autem s̃m eos esse maius.

Particula tertia.

De syllogismorum resolutione.

(Cap.1. Omnes syllogisticas rationes ad alterutram prædictarum figurarum reducendas esse dicitur.)

QVomodo autem reducemus syllogismos in prædictas figuras, dicendum vtiq; erit post hæc: reliquum.n. rursus hoc considerationis est. Si.n. generationem syllogismorum inspiciamus, & inueniendi habeamus potestatem, amplius autem factos reducamus in prædictas figuras, finẽ habet quæ ex principio suppositio est. Accidet autem & simul quæ prius dicta sunt, confirmari manifestiora esse, quòd sic se habent per ea, quę nũc dicenda sunt. Oportet enim omne quod verum est ipsum sibi ipsi consentaneum esse omni quaque.

Hæc est portio tertia, quã Ari. περὶ τῆς ἀναλύσεως id est de resolutione syllogismorum inscribit. Analysis.n. & reductio idem est. Est enim quadruplex resolutio & quadruplex reductio. Alia enim est, cum syllogismi cęterarum figurarum ad primam, quę cęteris perfectior est, reducuntur. Alia, cum in eadem figura syllogismi ad eos reducuntur, qui in eadem perfectiores sunt. Omnes enim syllogismos primæ ad duos primos reducimus, & omnes contingentes imperfectos per cõuersionẽ ad oppositum reducimus ad perfectos. Et de hac resolutione, A atq; reductione in prima particula egit. Tertia est resolutio atq; reductio, qua asyllogistice orationes ad syllogismos reducuntur, atq; resoluũtur. Est autem asyllogistica oratio antecedens, non dispositum in modo neq; in figura, licet ex eo sequatur necessario cõsequẽs, & de hac proponit. Cũ inqt. Qũo autẽ reducemus syllogismos, nõ qui distincte sunt syllogismi, sed qui cõfuse ac informes, quales sunt syllogisticę orõnes obscurę tñ syllogisticę propter infirmitatẽ, in p̃dictas figuras, dico qũo imperfectos syllogismos reducimus ad p̃fectos, qm̃ omnis reductio, vel resolutio est ab imp̃fecto ad perfectũ. Dicẽdũ vtiq; post hæc, scilicet q̃ diximus de generatiõe syllogismorũ, & de propositionũ facultate. Est ergo intẽtio, quomodo informes syllogismi ad cõformes reducãtur. Quarta vero resolutio atq; reductio est quoties vna cõclusio in plures figuras & quidem per plura media resoluitur, de qua ea parte disserendum est, quæ incipit. Quęcunq; autem in pluribus. Patet ergo per hęc quid restat, B & quæ sit partis intentio. Asignat vero huius suę intentionis causas. Et primo inquit. Reliquum.n. rursus hoc considerationis est, vniuersa enim huius libri consideratio in tres partes dissecatur. In generationem, s. syllogismorum, in inueniendi potestatem, & in resolutionẽ atq; reductionem syllogismorum, qui propter confusionem non syllogistici videntur. Propterea inquit. Si.n. generationem syllogismorum inspiciamus, vt particula prima inspeximus, & inueniendi habeamus potestatem quod effecimus particula secũda, amplius autem factos confuse tamen, reducamus in prædictas figuras, finẽ habebit suppositio, quę ex principio est. Hoc.n. restat in hac tertia particula, hęc est prima ratio. Asignãt secundã causam, ex eo, q̃ quæ dicta sunt, q̃ bene dicta sint, per hæc, quę nunc dicemus, & confirmabuntur, & dilucidabuntur. Nam cum ea, quæ diximus, vera sint, & verum omne sit, cui & dicta posterius, & dicta prius omnia cõsonant, hæc quę posterius dicimus, illis veris antedictis C consonando illa magis, ac magis confirmabunt dilucidabuntq;. Vnde inquit. Accidet etiam simul quæ prædicta sunt de generatiõe syllogismorũ, & de facultate propositionũ, & confirmari & manifestiora fieri, q̃ sic se habent, vt dictum est, per ea, quæ nunc dicenda sunt, cuius rationẽ asignat, cũ inquit. Oportet.n. omne quod verum, est ip̃m sibi ipsi cõsentaneũ esse omni quaq;, hoc est & per ea, quæ sunt ante, & per ea, quæ sunt post, & ab oĩ latere. Quo vero ad verba attinet, verbũ consentaneũ, est ὁμολογούμενον: homolongumenon, latine est & cõsentaneũ, & cõsonans, & cõfessum, & cõsentiens. Vnde & alij auctoritatẽ hãc sic tradũt, vero omnia cõsonant. Alij sic, veritas testatur sibi ex omni loco. Dices nõne informe percedit formale. Ergo confusus syllogismus p̃cedit distincte syllogisticũ. Debuit ergo prius de cõfusis orationibus differere, quæ sunt priores q̃ de distinctis syllogismis. Dicas Arist. hic de confusis differe, nõ quid sint, nam de eis sic egit in prima parte, vbi de inutilibus con- D iugationibus egit. Sed de reductione confusarum orationum loquitur, quæ ad syllogismos fit. Ergo hæc cõsideratio præsupponit syllogismos. Semp.n. reducibile supponit id, ad quod fit reductio. Præterea ordo doctrinę est contrarius ordini naturali. Naturalis.n. ordo incipit à prioribus natura, noster à priorib⁹ nobis. Licet igitur informe sit prius natura, ad nos est posterius. (Secũda du.) Præterea dices si finem imponemus intentioni propositæ ex p̃ tractatione huius tertij, secundus liber Priorum frustra esset. Dicendum librum secundum esse de consequentibus ad perfectionem syllogismorum, est.n. de syllogisticis potestatibus, quare p̃ illa tria principalis finis hr̃. Per librũ s̃m finis secũdarius attingit, minusq; principalis.

Primum quidẽ igitur oportet tentare duas propositiones accipere syllogismi, facilius.n. in maiora diuidere, quam in minora: maiora

autem

autem composita sunt quam ea, ex quibus cõponuntur. Deinde cõsiderare, vtra in toto, & vtra in parte, & si non ambæ sumptæ sint eũ, qui ponit alteram, aliquoties.n. vniuersalem protendentes eam, quæ in hac est, nõ sumunt neq; scribentes, neq; interrogantes, aut has q; dem protendunt, per quas autem hæ concluduntur, omittunt, aliæ vero vane interrogantur. Considerandum autem siquid superflui sumptum sit, & si quid necessariorũ omissum: & hoc quidem ponendum, illud vero auferẽdum, donec veniat quis ad duas propositiones, sine enim his non est reducere interrogatas orationes.

Cõme. 294. Hactenus de intentione, nunc vero dictam intentionem prosequitur. Primo docens via resolutiua propositiones inuenire, & cum ars constet præceptis, quatuor præceptis docet resolutionem confusarum orationum, & ex quibus propositionum inuentio patere potest.

Præceptũ. 1. Primum ergo præceptum est de propositionum numero, cum inquit. ¶ Primum quidem igitur oportet tentare duas propositiones accipere syllogismi, & intellige p̃ceptum hoc ex eo, quia in oratione confusa quandoque plures, quãdoq; pauciores duabus propositionib⁹ sunt. Ideo semper in duas propositiones vniuersa oratio reducenda est. Animaduerte tamẽ, q; tota oratio est informis syllogismus, diuiditur in antecedens, & consequẽs: consequens quidem statim cõstat per notam illationis, nam ea propositio, quæ per notam illationis infertur, cõclusio est in tali informi syllogismo, totum vero illud qđ præcedit, ex quo videlicet infertur, hæc oratio cõfusa dicitur, & informis, quam tentãdum est reducere ad duas propositiones. Amplius conclusio cognoscitur per hoc quod proponitur, & antecedens, & per hoc quod probat propositum. Causa autem, quare prius de propositionum, quam de terminorum numero tentandum est, hæc videtur, q; vt inquit, facilius enim in maiora diuidere, quam in minora. Maiora autem composita sunt, s. propositiones, quam ea, s. termini, ex quibus componũtur. Ergo prior est orationis confusæ resolutio ad propositiones, quam ad terminos. Quare præceptum de propositionum numero præcedit præceptum de terminis.

Quo vero ad verba attinet, per diuidere non dissecare intelligit. Nam facilius est quãtum aliquod dissecare in partes minores, quã in partes maiores. Possumus.n. cultello de ligno partes minores findere, maiores vero non nisi securi. Sed per diuidere intelligit resoluere. Oratio.n. quæ syllogistica est, confusa tamẽ, prius resoluitur ad maiora, & propinquiora, quã ad terminos minores, & remotiores, inuento propositionum numero.

Secũdũ præceptum. Secũdum præceptum est de differentia propositionum, hoc est quæ maior, quæue earum minor propositio sit, hoc autem pręceptum adimpletur, quoties cõsideratur vtra in toto, hoc est quæ nam vniuersalis, vtra in parte sit, idest quæue particularis.

Dubitatio pulchra. Solutio. Sed dices, quid si demõstratio sit potissima constans ex vtrisq; vniuersalibus. Vno modo dici potest præceptum non habere locum nisi cũ propositiones sunt dissimiles quantitate, vel intellige p̃ceptum locum habere vt in pluribus, non autem in omnibus. Melius fortasse intelligit per vniuersalem eam in qua ponitur problematis prædicatum, quod in sylogismo est maior extremitas quæ vocatur totum particulare, in qua ponitur problematis subiectum, quod dicitur pars. Cum enim prædicatum contineat subiectum, propositio in qua ponitur prædicatũ, vniuersalis dicta est, & propositio in toto in qua vero subiectum, particularis, & dicitur propositio in parte. Et per hoc ẽm præ-

E ceptũ habetur quomodo totũ antecedens debeat reduci ad duas propositiones, vt ad eas solum, in quarũ vna ponitur prædicatum problematis, in altera subiectũ, nam sic habetur maior & minor. Et habetur quæ duarum defuerit in oratione, & quæ ponitur, sed quoniã in oratione cõfusa quæ ad syllogismum reduci potest, quadrifariã cõfusio accidit, vt græci expositores annotarunt, alia quidẽ propositionis minoris defectum, alia autẽ defectu maioris, alia defectu nõ syllogisticarũ propositionũ, sed prosyllogisticarũ, alia nõ necessariarũ propositionũ abũdãtia. Defectu quidẽ minoris, vt si oratio sit. Omne proprium bonũ, ergo sanitas bonum. Defectu vero maioris vt si oratio sit. Voluptas est ẽm naturam, ergo voluptas est bonũ. Defectu prosyllogisticarũ propositionũ, vt si oratio sit, Socrates noctu vagatur, omne noctu vagans fur. Socrates ergo fur. Huic orationi syllogisticæ non desunt propositiones. Prosyllogistica deest, nã deficit omne clam accedẽs fur: qua maior prosyllogizatur, si enim

Qua truplex cõfusio in syllogisticis orationibus.

F addidero, omne noctu vagans clam accedit, relinquetur maior, s. q; omne noctu vagans fur. Propositionũ deniq; nõ necessariarum abundãtia, vt si oratio sit, voluptas est ẽm naturam bonum, voluptas est operatio, voluptas est imperturbata vita. Omne ẽm naturam est bonum, ergo voluptas bonum. In hac enim prima & vltima necessariæ sunt, cæteræ superflue. Possetq; addi & quintam cõfusionem, vt quando ponerentur prosyllogisticæ propositiones, non autem syllogisticæ, non tamen curauit addere, quia ex his colligi potest. Cognoscitur autem, quãdo maior, vel minor, vel vtræq; defuerint ex præcepto præcedẽti: nam, si in nullis propositionibus assumptarũ inuenitur subiectum, neq; prædicatum problematis, nullę sunt ad problema propositiones immediatę. Ea vero, in qua subiectum vel prædicatũ problematis inuenitur, est maior, vel minor, cum igitur quadrifariam confusio accidat, ideo emergit tertiũ præceptum. Et inquit. ¶ Et si non ambæ sumptæ sint, considerare debemus eum

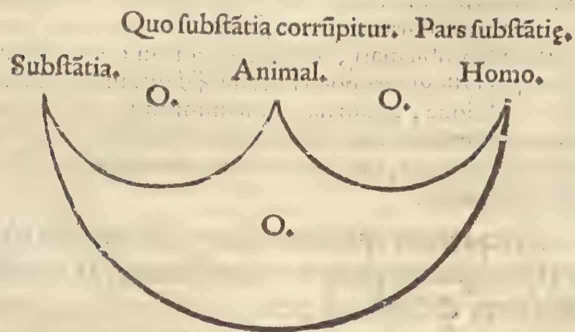
G opponentem vel eum syllogismum, qui ponit alteram. nam vt inqt, Aliquoties vniuersalem protendentes, proponentesq;, idest maiorem causa, quæ in hac est, idest minorem non sumunt, dico non sumunt, nec scribentes qui posteris monumenta relinquunt, neq; interrogãtes, qui opponunt. Aut has quidem protendunt, s. syllogisticas. Prosyllogisticas vero, per quas hæ syllogisticæ concluduntur, omittunt. Aliæ vero, quæ abundanter ponuntur, vane interrogantur, quia nec ponuntur, vt syllogisticæ, nec vt prosyllogisticę, cur vero superflua in oratione confusa nonnunquam assumantur, dicemus. nam licet nec ad syllogismum, nec ad prosyllogismum vtiles sint, nonnunquam ad occultandum ponuntur, vt sophistę agunt: nonnunquam ad ornatum, vt rectores: nonnunquã ad abundantem doctrinam, vt physici seruant, aliquando autem ad terminorum resolutionem, vt mathematici consueuerat. Propterea præcipit Aristoteles si quid in oratione superflui positum sit, id auferendum

Cur inutiles propões.

H esse, siquid vero necessariorum prætermissum, adĳciẽdum, quo vsq; ad duas propositiones deuẽtum sit. Nam sine his syllogisticæ orationes reduci nõ possunt, quę interrogari solent. Cognoscuntur autẽ superfluæ per hoc, q; non continent nec subiectum, nec prędicatum problematis. Amplius nec subiectum nec prædicatum propositionis prosyllogizabilis. Omnes enim propositiones p̃ter has, superfluas dicit ad syllogismos. Quod si possint per permutationẽ reduci ad has, vt postea dicet, nõ omnino superfluas appellat.

In aliquibus quidem ergo facile est videre quod minus est, aliqui vero latent, & videtur syllogizare, eo q; necessarĳ quid accidit ex ĳs, quæ posita sunt. Vt si sumatur, non substantia interempta, substantiam non interimi, ex quibus

bus autem est, interemptis, & quod ex eis est, corrumpi. His enim positis necessarium est quidem substantiæ partem esse substantiam, non tamen syllogizatum est per ea, quæ sumpta sunt, sed desunt propositiones. Rursus si cum est homo, necesse est esse animal, & cum est animal, substantiam, & cum est homo, necesse est esse substantiam. sed nondum syllogizatum est, non enim se habent propositiones, vt diximus. Fallimur autem in talibus, eo ꝙ necessarium quoddã accidit ex his, quę posita sunt, quoniam & syllogismus necessariũ est, in plus autem est necessarium, ꝙ̃ syllogismus. nã omnis syllogismus necessariũ, necessarium aũt nõ omne syllogismus. quare, nõ siquid & accidat positis quibusdam, statim tentandum est reducere, sed primũ sumẽdum est duas propositiones.

Duo deceptionis exẽpla.

Cõmẽ. 295. Positis his præceptis, quando in tertio sit facilitas, quando vero difficultas, nunc ostẽdit, vt exponit quod antecedens facile, quodve difficile ad propositiones ac syllogismum reducatur. Et inquit. {In aliquibus quidẽ ergo facile est videre, quod minus est, vtpote, quãdo aut maior, aut minor ponitur, altera quauis pretermissa, vel quando non sequitur conclusio de necessitate. Aliqui vero syllogismi latent, quo pacto deficiant, & videntur syllogizare, eo ꝙ necessarij quid accidit ex his, quę posita sunt. Latent ergo similitudine, quam habẽt cum perfectis syllogismis. nam vt perfecti syllogismi quicquam necessarij concludunt, ita nonnullæ orationes quibusdã positis syllogizare videntur non nihil necessarij, constãt enim duabus propositionibus, & ijs, quibus nõ nihil necessarij sequitur, ideo similitudine, quam cum perfectis syllogismis subeunt, an quicquam in eis desit, non facile cernitur. Huius rei duo exempla ponit. Primum, cum inquit. {vt si sumatur in oratione aliqua non substantia interempta, substantiam non interimi, partibus autem interemptis, ex quibus aliquid est, id ipsum quod ex eis est, & corrumpi sumatur, his enim positis, necessarium quidem est substantiæ partem esse substantiam, non tamen syllogizatũ est per ea, quæ sumpta sunt. Sed desint propositiones, verum in eis clam propositiones haberi possunt, in prima enim hæc haberi põt, omne illud, quo substantia corrumpitur, est substãtia, quæ est maior. In secunda vero hæc habetur, pars substãtię est id, quo substantia corrumpitur, ergo pars substantiæ est substãtia.

Secundum exemplum ponit. Cum inquit. Rursum si cum est homo, necesse est animal esse, & cum est animal necesse est substãtiã esse sequitur & cũ est homo, necesse est substãtiam esse. Sed nõdum syllogizatũ, nõ.n. se habent propositiones, vt diximus, in modo, & in figura. Verũ in prima hæc latet, omnis Homo est Animal, in

A secũda hęc, omne animal est substãtia, ideo sequitꝰ omnẽ hominẽ esse substantiã. Repetit autẽ decipiẽdi causam, & inquit. Fallimur autem in talibus scilicet orationibus duabus propositionibus constantibus, quæ necessarij qcquam concludunt, similitudine, quam cum perfectis syllogismis, subeunt (vt diximus, & similitudo est) eo ꝙ necessarium quoddam accidat ex his, quæ posita sunt, in eiusmodi orationibus, quoniam & syllogismus necessarium est, scilicet quibusdam positis. Verum licet aliqua sit similitudo, non est omnimoda: nam necessarium est in plus quam syllogismus, siquidem omnis syllogismus est necessarium, non autem omne necessarium est syllogismus, propterea concludit, quare nõ si quid & accidat quibusdam positis, statim est tentãdum reducere, idest statim est iudicandum esse syllogismum, quem reducere atꝗ resoluere debemus ad duas propositiones secundum artem syllogizandi assumptas. Sed primum sumendę sunt duæ propositiones secundum artem syllogizãdi sumptas: nam illis sumptis, possumus resoluere syllogismum ad eas, iudicando esse bene assumptas.

B Ex hoc loco Iuniores sumpserunt consequentias: nam dicit omnem syllogismum esse consequentiam necessariam, non autem contra omnis consequentia necessaria est syllogismus. Ergo dabiles sunt consequentiæ præter syllogismos. Animaduertendum tamen ꝙ oratio illa confusa, qua probatur partes substantiæ esse substantias, potest sic resolui, & quidem magis ad verbum, quibuscũꝗ interemptis, interimitur substantia, illa sunt substantiæ: Sed partibus substantię interemptis substantia interimitur: Ergo partes substantiæ sunt substantię. Secunda vero oratio sic, omne illud, quo posito ponitur Animal, est substãtia. Sed homine posito, ponitur Animal, ergo Homo est substantia. Quod si ita sit, nulla erit bona consequentia, quæ ad syllogismum non reducatur. Verum de his posterius. Ex his colligi potest regula cognoscẽdi propositiones, quæ in antecedente superfluæ accipiũtur, nam quæ propositio nec subiectum nec prædicatũ principalis problematis continet, nec subiectũ, nec prędicatum propositionis prosyllogizabilis, nec conuersione, nec permutatione aliqua reduci potest ad continentem subiectum vel prædicatũ problematis principalis, nec ad continentem subiectum vel prædicatum propositionis prosyllogizabilis, omnis talis ad syllogismum superflua ab Aristote. dicitur.

Nota Vnde consequẽtię.

Alia resolutio melior.

Quid propositio supflua ad Syllogismum.

C

Deinde si diuidendum in terminos, mediũ autem ponendum terminorum, qui in vtrisꝗ propositionibus dicitur, necesse est enim medium in vtrisq; esse in omnibus figuris. Siquidem ergo subijciatur & prædicetur medium, aut ipsum quidem prædicetur, aliud vero ab illo negetur, prima erit figura, si autem prædicetur & negetur ab aliquo, media erit figura,

D si vero alia de illo prædicentur, aut hoc quidẽ prædicetur, illud vero ab illo negetur, postrema, sic enim se habuit in postrema figura medium, similiter autem & si nõ vniuersales sint propositiones: nam eadem est determinatio medij.

Cõmẽ. 296. Docuit resoluere consequentias necessarias, quæ non sunt syllogistice ad propositiones, nunc easdem ad terminos reducere docet. Sed Aristoteles ordinem peruertere videtur, Nam constituto problemate, per inuentionem medij propositiones docuit abundare, & illas adinuenire, nũc autem propositiones prius, & postea terminos docet. Animaduerte ergo, vt diximus, Aristotelẽ docere in vniuersa hac portione reducere omnes orationes necessarias, actu asyllogisticas, ad syllogismos, sunt

Quæstio pulchra.

autem orationes necessariæ non syllogistice consequentiæ necessariæ, in quibus ponitur aliquod antecedens nō in modo, & in figura constitutum, ex quo sequitur aliquod consequens necessarium, vt sæpe dictum est, docuit ergo primo antecedens resolui in duas propositiones, verum resolui in duas propositiones potest esse aut confuse, aut distincte, confuse est, si antecedens resoluatur ad duas propositiones, quæ prima facie videntur necessariæ pro consequente inferendo, siue illæ sint secundum syllogizandi regulas sumptæ, siue non, & talis resolutio, quæ ad propositiones est confusa, præcedit illam ad terminos, ac ad medium, alia est resolutio, quæ fit distincte in propositiones, vtpote secundum syllogizandi regulas, & hanc docet nunc resoluendo vniuersam orationem ad tres terminos, & qui illorum est medium dicens.{Nam sic patet resolutio eiusmodi consequentiarū ad propositiones, vt syllogismi partes sunt.

Quō fit resolutio distincta. Fit autem hæc distincta resolutio. Primo resoluendo problema, quod de necessitate sequebatur ad subiectū, & prædicatum. Nam hac prima resolutione prima cognoscitur per prædicatum maior extremitas, per subiectum vero minor. Deinde secunda resolutio fiat propositionum, quæ in antecedente assumebantur, ad earum terminos, & prospiciendum est hac facta, verum vnus illorum terminorum sit, qui coordinetur cum prædicato. Sic enim scietur maior, & cum subiecto, nam sic minor apprehēditur, quibus resolutionibus factis, quod illæ propositiones syllogistice sumptæ sint, cognoscemus. Cognoscemus autem figuram, habitudine illa cognita, quam medium habet cum extremis. Inquit{deinde sic}idest eo modo{in terminos diuidēdum est, vt in propositiones diximus. Medium autem eum terminorum ponendum est, qui in vtrisque propositionibus dicitur. Dicit autem hoc Aristoteles supponendo duplicē resolutionem, & problematis, & propositionum in antecedente assumptarum. Et quod medium bis dicatur, probat, cum inquit, necesse est enim medium in vtrisque propositionibus esse, in omnibus figuris, quod inductione probat, & ideo verbum ergo non illatiue legatur, sed pro quoniam, vnde quasi causam assignans inquit. Nam si subijciatur, & prædicetur medium, prædicetur. s. affirmatiue, aut ipsum quidem prędicetur videlicet de subiecto problematis, aliud vero scilicet prædicatum problematis ab illo negetur, prima erit figura. Si autem & prædicetur de aliquo extremorum problematis, & negetur ab alio, media erit figura. Si vero de illo medio alia. s. vtraque extrema prædicentur, aut alterum de illo prædicetur, alterum ab illo negetur, postrema est. Nam in postrema figura sic se habuit medium. Et quia hæc intelliguntur, quoties ꝓpositiones sunt vniuersales vtręque, addit, similiter autem se habet medium & si non vniuersales sint propositiones, scilicet vtræque, sed altera. Nam est eadem determinatio medij, vel intellige similiter se habere medium si non sint vniuersales propositiones, idest si nulla sit vniuersalis. Erit enim eadem medij determinatio, & syllogistica erit oratio de figura, non autem demonstratio.

Manifestū igitur quod in qua oratione dicitur idem frequenter, non fit syllogismus: nō enim sumptum est medium.

Cōmē. 297. Sed dices quid si in propositionibus præassumptis, nullus terminus frequenter sumatur, hoc est semel cum problematis subiecto, semel cum prædicato. Respondet, & inquit.{Manifestum igitur, quoniā in qua oratione non dicitur idem frequenter, hoc est cum subiecto & prædicato problematis, ipsa, supple oratio siue consequentia non fit syllogismus, supple ex illis propositionibus, non enim sumptum est medium. Quare oportet reducere propositiones illas ad eas, in quibus idē frequēter sumatur, alioqn nihil necessarij concludit.

E Quoniam autem habeamus quale problematum i vnaquaque figura clauditur, & in qua vniuersale, & in qua particulare, manifestum est quod non ad omnes figuras perspiciendū, sed in vnoquoque problemate ad propriam, quęcunque vero in pluribus concluduntur, medij positione cognoscimus figuram.

Quæret fortasse quispiam vtrum cōsequentia ad syllogismum reducenda, reduci debeat ad omnes, aut ad vnam figuram, & ad quam. Respondet orationem siue consequentiam esse ad omnes vel ad vnam reducēdam figuram apprehendi qualitate, & quantitate problematis, quod consequentia deducitur, aut positione medij, quod in præassumptis propositionibus accipiebatur. Et hoc inquit, { quoniam autem habemus quale problematū in vnaquaque figura clauditur, & in qua vniuersale, & in qua particulare}nam in particulare in omnib⁹, vniuersale in prima, & secunda, & vniuersale affirmatiuum solum in prima, negatiuum in prima & secunda. Particulare negatiuum quidem in omnibus, affirmatiuum in prima, & tertia.{Manifestum est, quoniam nō ad omnes figuras semper perspiciēdum est pro reductione consequentiarum, sed pro problematis natura ad propriam illi problemati, & si problema in omnibus aut pluribus syllogizari potest, inquit{figuram apprehendi ea positione, quam habet medium in præassumptis propositionibus: hæc de distincta resolutione, quæ fit ad propositiones, per terminorum inuentionem. Tradit Aristoteles. Cōmē. 298.

F

De terminorum thesi. Frequenter quidem igitur falli accidit circa syllogismos propter necessarium, quemadmodum dictum est prius, aliquoties autem propter similitudinem positionis terminorum, quod quidem non oportet latere nos.

G Vt si A de B dicitur, & B de C, videbitur enim vtique sic se habentibus terminis esse syllogismus, non fit autem neque necessarium quicquam, neque syllogismus. Sit enim in quo A, semper esse, in quo autem B, intellectiuus Aristomenes, in quo autem C, Aristomenes, verū itaque est A inesse B, semper enim est intellectiuus Aristomenes, sed & B de C: nam Aristomenes intellectiuus Aristomenes est: A autē non inest C: corruptibilis enim est Aristomenes: non igitur fiebat syllogismus sic se habentibus terminis, sed oportet vniuersaliter A B sumere propositionem, hæc autem falsa est,

H quæ putabat omnem intellectiuum Aristomenem semper esse, cum Aristomenes corruptibilis sit. Rursum sit in quo quidem C, Miccalus, in quo aūt B, musicus Miccalus, in quo autem A, corrumpi cras, verum est ergo B de C prædicari: nam Miccalus est musicus Miccalus, sed & A de B, corrūpetur enim cras musicus Miccalus: A autem de C falsum est. Hoc itaque idem priori est, non enim verum est vniuersaliter, Miccalus musicus quoniam corrumpetur cras, hoc autem non sumpto, non erat syllogismus, hæc ergo fallacia fit in eo qđ bene. vt. n. nihil differens dicere hoc huic inesse, aut hoc huic omni inesse concedimus.

Epilogat

Semper esse. Intellectiuus Aristomenes. Aristomenes.
Corrumpi. Aristomenes. Miccalus.
Musicus Miccalus.
A. B. C.

Cōmē. 299. Epilogat primam causam, qua in syllogismis ipsis decipi solemus, & inquit{frequenter quidem igitur falli accidit circa syllogismos ipsos propter necessarium} hoc est necessarij similitudine, vt visum est. Dicit autem frequenter, quoniam hac necessarij similitudine plerunque iudicamus consequentias syllogisticas esse, quę re uera non sunt, immo pro maiori parte veteres, qui Logicæ erant ignari, hac errandi causa decepti fuerunt.

Secunda decipiendi causa est similitudo figurarū, quę in terminis ipsis inuenitur, syllogismus enim ex propositionibus indefinitis, quoties secundum aliquam figurarum disponitur, videtur syllogismus, qui tamen nō est, cum in omni syllogismo necessarium sit propositionum aliquam esse vniuersalem. Inquit{aliquoties autem decipimur, propter similitudinem positiōis terminorum, positionem terminorum appellat figuram, quæ est terminorum dispositio. Quod quidem decipulum nō oportet latere nos, ne in antiquorū ignauiā labamur, q Dialecticę ignari seruant aliquando figuram, & non modū, & sic non syllogizant. Dixit aliquoties, quoniam hæc deceptio non ita frequenter emergit, sicut prima. Explicat autem in terminis vniuersalibus quid velit dicere, et inquit. Vt si A de B dicitur, & B de C, si quis enim sic syllogizabit, B est A, C est B, videbitur sic se habentibus terminis syllogismus. non fit autem per talem terminorū positionem neq; necessarium quicquam, hoc est nec cōsequentia necessaria, nec syllogismus, s. vtilis. Et q nec necessarij quicquam, nec syllogismus per talem terminorum dispositionem emergat, duobus exemplis ostendit. Cum inquit. { Sit enim in quo A, semper esse, siue sempiternum, in quo autem B, sit hoc complexum, intellectiuus Aristomenes, in quo autem C, sit Aristomenes simpliciter, atq; incomplexe sumptus, terminis itaq; sic dispositis, verū est A inesse B, semper enim est intellectiuus Aristomenes, sed etiam & B de C verum est, nam Aristomenes est Aristomenes intellectiuus, & tamen his sic constitutis, A non inest C, nam Aristomenes est corruptibilis, non semper ens. Propterea concludit, non igitur terminis sic se habentibus, fiebat syllogism⁹, sed si vtilis esse debet syllogismus, oportet A B propositionem maiorem sumere vniuersaliter, videlicet omnis intellectiuus Aristomenes semper est. Hęc autem propositio sic vniuersaliter sumpta falsa est, hæc, inquam, falsa est, quę putabat omnem intellectiuum Aristomenem semper esse, cum Aristomenes incorruptibilis sit.

Dubiū de exemplo. Sed circa hoc exemplum non leuis est dubitatio. Primo, quia nō videtur illa indefinita siue singularis vera. Intellectiuus Aristomenes semper est. Nā desinēte Aristomene, desinit intellectiuus Aristomenes, desinente

Solutio. 1. enim parte, idem numero totū pmanere nō potest. Di-

Refutatio. xerunt intellectiuū Aristomenē semper esse secundum intellectiuā partē. nā licet Aristomenes nō semper sit, secundū tn̄ eā partē, q̄ est intellectus, īmortalis est. Sed hæc solutio ambigui quicquā habet, nā eadē ratione illa

A vlis vera erit, omnis intellectiuus Aristomenes est īmortalis, & semper ens. Qm̄ omnis Aristomenes secūdum partem intellectiuam semper est. Hāc autem Aristoteles falsam esse ait. Albertus multa dicit, quæ mihi non placent. Alij dicunt hæc exempla esse secundū Platonis locutionē. Plato enim vbiq; hominē duo significare asserit, & animū, & animal humanū. Hæc enim vera est (vt Platonice loquar, animus est homo, & animal humanū est homo. Similiter Aristomenes potest duo significare intellectiuū Aristomenē, qui animus est. Animalis rationalis, quod Aristomenes dicitur, & animal humanū, quod Aristomenes est. Quare illa indefinita vera erit. Intellectiuus Aristomenes semper est, nam si more forticolarū licet abuti verbis, intellectiuus Aristomenes in ea propositione supponitur pro animo eius humani animalis, quod Aristomenes dicitur. Secunda et vera est. Aristomenes est intellectiuus Aristomenes, et ipso Aristomene pro animo sumpto, nam animalis Aristomenici animus Aristomenes intellectiu⁹ est. Ex his vero nō **Solutio. 2.**

B seqtur Aristomenē semper eē, nisi gratia materię. Hęc isti. Sed nec ista placet, nā sic intelligendo, illa vlis vera erit, omnis intellectiuus Aristomenes semper est. Nam animus Aristomenis semper est, & sub hoc sensu negat minor, aristomenes est intellectiuus Aristomenes, nā si si cōcedatur, nō nisi de eius aīo verā esse dicendū est, & hoc pacto etiā cōclusio vera erit. Præterea, si intellectiuus Aristomenes, p Aristomenis aīo intelligitur, tūc terminus discretus, atq; singularis posset distribui, nam animus Aristomenis discretus terminus est. In antiquis expositionibus dicebamus Aristo. per Dianoeton Aristomenē intellexisse rōnalem Aristomenē, & p rationalem Aristomenem intelligit rōnale, quod est Aristomenes, hoc. n. pacto cadere potest distributio ī termino singulari. Possumus enim dicere omne rationale, quod est Aristomenes, semper est, licet hęc sit falsa, tunc dicebā illā indefinitā esse verā, rationale, quod est Aristomenes, **Refutatio.** **Solutio. 3.**

C semper est. Secunda etiam vera, Aristomenes est rationale, quod est Aristomenes, & tn̄ non sequitur, ergo Aristomenes semper est, sequitur enim, si adderetur omne rationale, quod est Aristomenes semp est, modo hoc falsum est, in antiquis expositionibus, quæ an vera sit, tu vides. Fortasse illa indefinita, rationale, quod est Aristomenes Semper est, falsa videtur. Propterea saluo meliori iudicio, dicerē illam esse verā. Intelligibilis Aristomenes semper est. Dianoetus enim hic ab Aristotele p intelligibili accipitur, nō pro intellectiuo. Sed pro eo, quod intelligi pōt. Mō intelligibilis Aristomenes semper est, nō enim aliqn̄ intelligibilis Aristomenes est, & aliquando nō est, sed intelligibilis Aristomenes semper est, similiter & secūda, q̄ fuit. Aristomenes est intelligibilis Aristomenes, etiam vera est, veluti Socrates est Socrates albus, & Plato est Plato philosophus, & cętere id genus. Non tamen ex his sequitur q Aristomenes semper sit, cum sint aut particulares, aut indefinitæ aut sin- **Propria solutio.**

D gulares, ex quibus nihil syllogistice sequitur, cum dentur termini omni & nulli essendi, vt prima particula huius libri dictū est. Propterea addit Aristoteles, sed oportet A B Maiorē vniuersaliter sumere, supple si syllogistica debet esse cōiugatio illa. At si sic vniuersaliter sumatur A B maior Falsa est, cum putet atq; significet omnē intelligibilē Aristomenē semper esse, & q hæc vniuersalis falsa sit omnis ītelligibilis Aristomenes semper est, patet qa Aristomenes, est intelligibilis Aristomenes, q nō semp est, cū sit corruptibilis. Ex his apparet Aristo. nō affirmasse distributionē posse addi termino discreto vel singulari, cum non loquatur categorice, sed hypothetice, dicit enim si illa coniugatio syllogistica esse debet, oportet A B propositionem vniuersalē esse, & si vniuersalis est, falsa est. Ecce qūo hypothetice loqtur. Quare ex his nō habetur aliquid contra cōmunes forticolarū regulas. Robert⁹ Culuerbinus, cui⁹ cōmētaria nup edi- **Que Robertus Culuerbinus.**

ta sunt sub Egidij Romani titulo. Dicit Aristotelem cum inquit. Sed oportet vniuersaliter.a.b.sumere propositionem, non intelligere per hoc propositionem in eiusmodi terminis vniuersalem accipi debere, sed maiorem in eiusmodi primæ figuræ dispositione, debere accipi vniuersalem, per id autem ꝙ Aristoteles subscribit, hæc autem falsa est, quæ putabat omnem intelligibilem Aristomenem semper esse, non intendit propositionem in eiusmodi terminis falsam esse, sed ꝙ falsum sit ipsam posse accipi vniuersalem in talibus terminis. Ideo græca verba sunt, τοῦ το δ'έ ψεῦδος, idest hoc autem falsum est, & significet falsum esse ꝙ possit illa accipi vniuersalis, & ꝙ non possit accipi vniuersalis. Probat, quia Aristomenes est singulare quid, cũ sit corruptibilis, & per consequens non potest sumi vniuersalis. Hæc expositio saluat primum exemplum. Sed secũdum videtur saluare non posse, dicit enim, {rursum sit in quo quidem C Miccalus, in quo autem B musicus Miccalus, in quo autem A, corrumpi cras, verum est ergo terminis sic stãtibus, B de C prædicari, nam Miccalus est musicus Miccalus, sed & A de B etiam verum est prædicari: corrumpetur enim cras musicus Miccalus, si eius musica cras perimat: A autẽ de C falsum est prędicari, non enim Miccalus cras peribit, licet eius musica pereat, hoc itaq; idẽ priori est, est enim assyllogistica coniugatio, non enim verum est vniuersaliter, musicus Miccalus, quoniã corrumpetur cras. Hoc autem non sumpto scilicet vniuersaliter, non erat syllogismus. Ecce quomodo non intendit falsum esse illam posse accipi vniuersaliter, sed videtur intendere illam debere sumi vniuersaliter, si coniugatio debeat esse syllogistica, propterea subscribit {hoc autem non sumpto} quasi dicat, quæ si vniuersaliter nõ sumatur, non erat syllogismus, & ꝙ non possit esse vera si vniuersaliter sumatur, probat, quia Miccalus cras non corrumpetur, qui est musicus Miccalus. Quare ex verbis Aristotelis, colligi non potest singulares terminos posse vniuersaliter sumi, cũ non sint assertoriæ, atq; categorice dicta, sed hypothetice. Vtrum vero terminus singularis possit vniuersaliter distribui. Culuerbinus bene dicit. Ait enim ipsum nec per se, nec cum adiectiuo posse distribui, per se quidem non, cum sit discretus, cum adiectiuo minime, quoniam per adiectiuũ non tollitur discretio. Potest tamen terminus discretus distribui per adiectiuum, quoties adiectiuum sumeretur per modum nominis substantiui, hoc pacto, omne album quod est Socrates est visibile, omne musicum quod est Miccalus potest interire. Demum Aristoteles recolligit secundam decipiendi causam, & inquit. Hæc ergo fallacia fit in eo quod pene, idest hæc deceptio nascitur ex eo ꝙ quæ sumuntur in terminorum positione videntur fere similia, & eadem ferme vniuersalibus, ex quibus fiunt syllogismi. Solemus enim cõcedere plerũq; hoc huic inesse, aut hoc huic omni inesse, ac si nihil differant, vt in physicis nõ raro fit: vbi ex indefinitis syllogizamus vtẽtes illis pro vniuersalibus. Quia igitur aliqñ bene ex talibus syllogizamus, vt qñ sunt per se. Arbitramur semper bene ex his syllogizare, & hæc est decipiẽdi causa, quã gręci expositores Thesim, idest positionem terminorum appellant.

Qualis expositio Roberti.

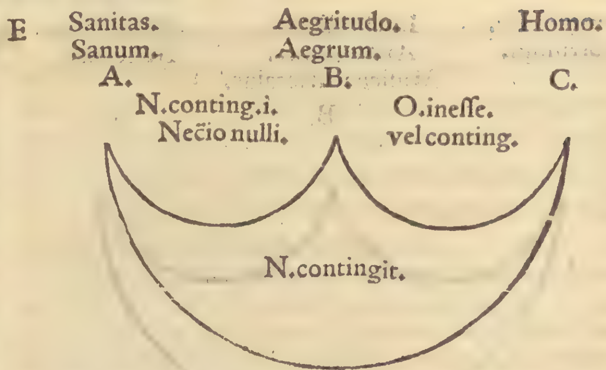
An terminus discret⁹ possit distribui.

Quid thesis terminorum.

De Ecthesi terminorũ.

FRequenter autem mẽtiri euenit, eo ꝙ nõ bene exponuntur in propositione termini, vt si A quidem sit Sanitas, in quo B ęgritudo, in quo C, homo: verũ enim est ꝙ A nulli B contingit inesse, nulli enim ęgritudini sanitas inest, & rursus quoniã B inest omni C, omnis enim homo susceptiuus est ægritudinis, videbitur ergo vtiq; accidere nulli homini contingere sanitatem inesse.

E

Coniugatio hæc concludit qa nõ eodẽ modo in pręmissis, sicut incõclusione termini sumũtur, nam in prima sumuntur i abstracto, in cõclusione aũt in concreto, debent aũt eodẽ modo sumi.

Huius autem causa est, ꝙ nõ bene exponũtur termini secundũ locutionem, quoniã trãsumptis his, q̃ sunt secũdũ habitudines, nõ erit syllogismus, vt si pro sanitate quidẽ ponat̃ sanũ, pro ęgritudine aũt ęgrum, non enim verũ est quòd nõ cõtingit ęgrotanti sanum inesse. Hoc aũt nõ sumpto, nõ fit syllogismus, nisi cõtingentis. Hoc autem non impossibile, cõtingit enim nulli homini inesse sanitatem.

F

Vide I superiori figurã hanc vtilẽ in cõcretis sumptis terminis coniugationem.

Tertia causa qua decipimur in resolutione consequẽtiæ ad terminos, credentes consequentiam valere, quæ non valet, est Ectesis, idest expositio terminorum. Vtpote, qñ exponimus aliter terminos in propositionibus vtrisq;, vel aliter q̃ in conclusione, verbi causa, si in A sanitas, in B ęgritudo, in C homo poneretur, esset enim in prima figura hæc maior vera, necessario nulli ægritudini sanitas inest, & hęc minor, & ęgritudo inest omni homini, est enim homo omnis susceptiuus ęgritudinis, ergo necessario, nullus homo est san⁹, euenit deceptio, qa termini aliter in cõclusione, aliter in propositionib⁹ sumpti sunt. In propositionibus enim sumpti sunt in abstracto, in cõclusione vero in concreto. Quare, si debet fieri resolutio, termini eodem modo in propõnibus sumi debent, veluti in cõclusione, quibus sic sumptis, syllogismus sic conficietur, necessario nulli ęgroto inest sanum, omni homini inest ęgrotum, ergo necessario nulli homini inest sanum. At constat maiorẽ falsam esse, qm̃ cõtingit ęgrotum omnẽ esse sanum, & propterea cõclusio est falsa, quę erit vera de cõtingenti, si maior vertat̃ ad cõtingentẽ. Vñ inquit. {Frequenter autẽ mẽtiri euenit} supple in resolutione consequentiaꝝ, & circa syllogismos, credendo eẽ necessarios, qui nõ sunt necessarij, eo ꝙ nõ bene exponũtur in propositione altera vel vtraq; termini, nam in propositione vno modo, in cõclusione alio modo exponuntur. Et dat exẽplum primo in figura prima, & inquit {vt si A quidem sit sanitas, B autẽ ęgritudo, C vero homo. nam terminis sic dispositis, ex maiori de necessario, & minori de contingẽti, (vt græcis placet,) vel de inesse, (vt latinis,) videtur. Conclusio videtur sequi de necessario, quæ est falsa, & nõ sequitur. Erit enim terminis sic dispositis, verum dicere, qm̃ A nulli B, contingit, hoc est, qm̃ A necessario nulli B, inest. Nulli. n. contingere ęquipollet necessario nulli. Erit dico verum ꝙ A nulli B necessario inest, quia nulli ęgritudini sanitas necessario inest. Et rursus verũ erit, qm̃ B inest omni C, vel de inesse, vel de contingenti. Omnis enim homo susceptiuus est ægritudinis. Terminis sic sumptis ĩ propositione maiori & minori videbitur accidere nulli homini contingere sanitatem inesse. Hoc est, ꝙ necessario nulli homini inest sanitas, quæ est falsa, qm̃ contingenter omni homini inest sanitas. Assignat causam deceptionis, qua decipimur resoluẽdo tales syllogismos, & inqt. {Huius aũt causa est, ꝙ non bene exponuntur termini, secundũ locutionẽ: nã in propositionibus sumuntur ĩ abstracto, in conclusione in concreto. Ideo ante resolutionem

Comẽ. 500

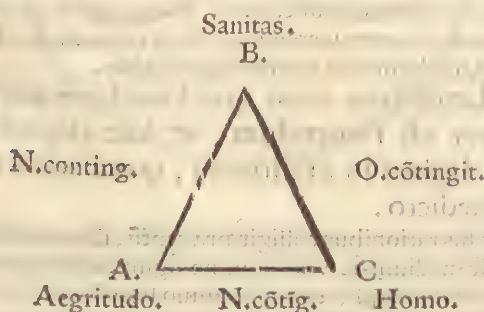
G

H

tionem oportet terminos trāsumi ī maiori ad cōcretos. Inquit{ qm̄ transumptis his, quę sunt secundum habitudines, idest qm̄ transumptis ijs terminis, q sunt nomina habitudinū, vel habituū, ad nomina denominatiua, non erit syllogismus, s. probans illā cōclusionē de necessario, qm̄ maior facta trāsumptiōe erit falsa de necessario si sumat. Quo ad verba attinet, abstracta nō vno modo appellantur, ab Auer. quidē dicunt principalia, ab Aristo. hic dicunt noīa secundū habitudines. Cōcreta ab Auer. dicunt sumpta, ab Aristo. denominatiua, deinde trāsumit terminos, cum inquit{ vt si pro sanitate quidē ponatur sanum, pro ęgritudine autē ęgrum: nam sic terminis transumptis, nō erit verū dicere qm̄ nō cōtingit ęgrotāti inesse, sanum esse. Hæc enim falsa erit necessario, nullum ęgrotans est sanum. Hoc autē nō sumpto, nō fit syllogism⁹ supple ad cōclusionē necessariā, sed ad cōclusionē de cōtingēti, nā sic nō sumptū, sed de cōtingēti sumptū, valet ad cōclusionē cōtingētē, quę quidē est nō impossibilis. Cōtingit enim nulli homini inesse sanitatē. Si enim sic syllogizetur contingit nullum ęgrotans esse sanum, omnis homo ægrotat. Ergo concludetur, contingit nullum hominem esse sanum.

Rursum in media figura similiter erit falsum. nam sanitatem ęgritudini quidem nulli; homini vero omni cōtingit inesse, quare nulli homini ægritudo.

Sylls hic nō cōcludit ī secūda figura ab defectum vniuersalis.

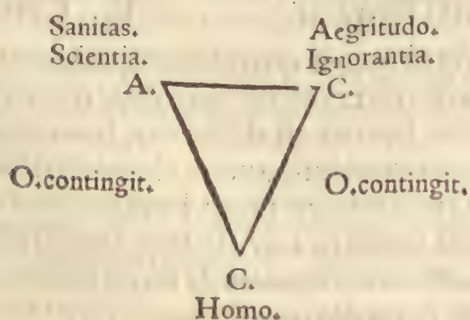

Cōmē. 301.

In secunda figura simili modo deceptio accidit, ppter malam terminorū expositionē. Et hoc inquit. Rursum in media figura similiter erit falsum, & nō necessarium, nec necessario eueniēs, quod syllogizatur ex maiori de necessario, & minori de cōtingēti, vel de ineē, qn̄ termini nō bene exponuntur. nā sanitatē ęgritudini qdē nulli cōtingit inesse, necessario enī nulla ęgritudo est sanitas, homini vero sanitatē inesse cōtingit, cōtingit enim omnē hominē sanum eē, quare terminis sic positis cōtingeret necessario nullum hominē esse ęgrum, aut necessario nulli homini inesse ęgritudinem, quod falsum est.

In tertia autē figura secundū contingere accidit falsum, etenim sanitatem, & ęgritudinē, & scientiam & ignorantiam, & oīno cōtraria omni eidem contingit inesse, sibi vero inuicē impossibile, hoc autem conueniens est prædictis, cum enim eidem plura contingerent inesse, contingebant & sibi inuicem.

In abstracto falsa est hæc coniugatio, in concreto autem vera.

A Manifestum igitur, quoniā in omnibus his fallacia fit propter terminorum expositionē. Transumptis enim his, quę sunt secūdū habitudines, nihil fit falsum. Palam ergo, quoniā secundum huiusmodi propositiones semper quod est secundum habitū, pro habitu sumēdum, & ponendum terminum.

In tertia figura simili ratione deceptio accidit propter malum terminorꝶ expositionē, vt si ex vtrisqꝫ contingentibus syllogizemus, cōclusio falsa secundū cōtingere syllogizabitur, nā & sanitatē & egritudinē, & sciētiā & ignorātiā, & oīno cōtraria omni eidē cōtingit inesse, vt homini, omni. n. homini cōtingit inesse sanitatē, & omni homini contingit inesse ęgritudinem, & tñ impossibile est sanitatē inesse egritudini. Similiter homini omni sciētiā inesse contingit, & omni homini ignorātiā contingit inesse, & tñ non contingit sciētiā ignorātiæ in- **B** esse, simili ratione & oīa cōtraria omni eidē inesse cōtingunt, & tñ alterum alteri inesse impossibile est. Hoc aūt prædictis conueniens est, dictum est enim ex cōtingentibus propositionibus sequi contingēs, nā cum eidē plura cōtingerent inesse, ita vt vtręqꝫ propositiones fierent contingentes, contingebant & sibi inuicē, & conclusiones erāt de contingēti, vt particula huius libri prima dictum est. Propter hęc concludit causam decipiēdi, & inquit. Manifestum igitur, qm̄ in his omnibus fallacia fit, atqꝫ deceptio circa resolutionē, propter difformem terminorum expositionē. Trāsumptis enim his, q̄ sunt secundum habitudines supple ad denominatiua, in his cōclusionibus qua diximus in tertia figura, nihil falsi fit. Sequetur enim contingens ex contingentib⁹. Ex his colligit p̄ceptum in arte. s. resolutoria, & pręcipit terminos esse sumendos eosdem in propositionibus, & in conclusionibus, & postea oratio siue consequentia ad tres ter- **C** minos est resoluenda. Vñ inquit. Palā ergo, qm̄ in huiusmodi propositionibus, & secundum huiusmodi propositiones semper nomen quod est secundū habitum, p habitu ēt in cōclusionibus sumendū est, & ponēdum est terminum. Similiter & denominatiua in propōnib⁹, sic in cōclusionibus sumenda sunt. Postea cōsequētia resoluenda est in tres terminos. Quo ad verba attinet, vt expositores gręci dixerunt termini in propōnib⁹ eodē mō sumendi sunt, vel per idētitatē, vel per ęquiualētiā. Siqs enim sic syllogizet omne animal est currens, omnis homo est animal, sequitur omnis homo currit, & tñ termini secundum identitatē non eodem mō sumuntur, nam terminus currens est participium in maiore, & verbum in conclusione. Sumuntur tamē eodem modo secundū ęquiualentiam, qm̄ verbum & participum ęquiualent.

Cōmē. 302.

Dubitant græci, & latini, quia Aristoteles dixit illam necessario nullum ęgrotans est sanum, esse falsam, & tñ videtur vera, & necessaria, qm̄ in nulla differentia tēporis est vera. Respondent latini suo modo. Græci vero **D** dixerunt illam esse falsam, ex eo, qꝫ quādo alterum oppositorum alicui inest, potentia relinquitur ad alterum. Ideo quando aliquid ęgrotat, potest sanum fieri. Tunc dixerunt ęgrotās sumi posse pro subiecto, & pro forma denominatiue sumpta, pro subiecto, illa est aliquando vera ægrotans est sanum, quoniam quod hodie ægrotat, cras sanum erit, & hoc pacto Aristoteles asserit illam esse falsam de necessario. At si ęgrotans sumatur formaliter, sic illa est vera, nunqꝫ enim ęgrotans (vt ægrotans) esse poterit sanum, & sic non loquitur Aristotel. Hæc græci, & sapide.

Dubitatio.

Solutio.

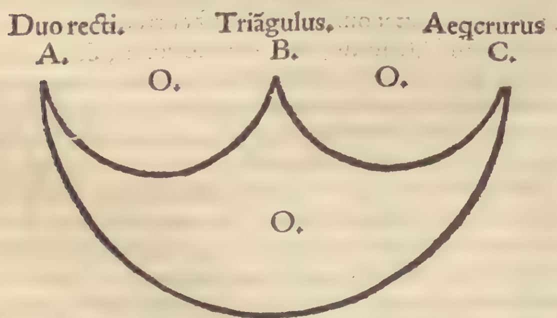
Non oportet autē terminos semper quęrere nomine exponi, sępe enim erūt orationes, quibus non ponuntur nomina, quare & difficile erit reducere huiusmodi syllogismos.

Termini qñ qꝫ orōne exponēdi sunt.

Cõmẽ. 303. Dicebamus olim Aristotelem hic aſsignare quartã cauſam, qua impedimur nõ raro in reſoluendo ſyllogiſmos. cõſequentiaſq; ad tres terminos, vtpote qñ in ſyllogiſmo cõſequentiaq; ipſa mediũ fuerit oratio, ſiue cõplexus terminus, aut cætera extrema ſimiliter. nã reſoluere eiuſmodi conſequentias ad tres terminos erit nobis nõ facile, hęc olim, at nunc vr̃ Ariſto. perſoluere dubitationẽ, quæ apud veteres fuit non leuis. Per ſępe enim fiunt ſyllogiſmi, (vt huiuſmodi,) expetẽdũ & delectabile eſt bonũ. Virtus eſt expetenda, & delectabilis, ergo virtus eſt bonum. huius mediũ eſt illa oratio, ſiue cõplexum illud, expetendũ & delectabile, quærebant ergo veteres an hic ſyllogiſm⁹ ſit. cũ enim omnis ſyllogiſmus ad tres terminos reſoluatur, & hic non conſtat tribus terminis non vr̃ ſyllogiſmus. Reſpõdet ergo Ariſto. {nõ oportet autem terminos ſemper quærere nomine, ſ. ſimplici exponi, vt ſyllogiſmus in tres terminos reſolubilis dicatur, & hoc primo probat ex eo q; ſæpe rebus loco nominum orationes imponimus, appellãtes illas terminis cõ-

Adnotatio. plexis, quibus nomina ſimplicia impoſita nõ ſunt. Quo vero ad verba attinet. Debes ſcire, rerũ alias nominari vno termino, atq; ſimplici nomine ſignificari, vt ſunt Equus, homo, animal, & cętera id genus. Alię vero ſunt, quæ orationibus, cõplexiſq; nominibus ſignificãtur, vt rerum proprietates, atq; definitiones, quas primi impoſitores, non potentes vno nomine appellare, orationibus illas circunſcripſerunt. Quãdo igitur in ſyllogiſmis eiuſmodi orationes collocantur, pro vno termino accipi debent. Propterea Ariſto. concludit tales ſyllogiſmos non de facili ad tres terminos reſolui poſſe, cum nõ ſit leue deprehendere an vniuerſa oratio, an aliquis orationis terminus ſit pro termino accipiendus.

Aliquoties autẽ & falli accidet propter huiuſmodi inquiſitionem, vt cum immediatorũ erit ſyllogiſmus. Sit enim A duo recti, in quo autem B, triangulus, in quo C Aequicrurus, ergo ei, quod eſt C ineſt A, propter B, ei vero, qđ eſt B non iterum propter aliud, per ſe enim triangulus habet duos rectos. quare non erit medium eius, quod eſt A B, & ſi demonſtrabile ſit.

Syll's quiin ...iori termi ...o oratione indiget.

Cõmẽ. 304. Diximus olim Ariſtotelem hic aſsignat modum, quo in eiuſmodi ſyllogiſmis fallimur, & quando, melius autem nunc videtur eum eius, quod dixit, aſsignare ſecundam cauſam. Dixit enim non ſemper terminũ ſimplicem eſſe quęrendum, et aſſignauit primã cauſam, at nunc aſsignat ſecundam, ex eo q; in compluribus ſyllogiſmis termini ſimplices quęri non poſſunt, vtpote in his ſyllogiſmis, qui ex vtriſq; vel altera propoſitione immediata conficiuntur: ſiquis enim in talibus quærit reſoluere propoſitiones ad medium vno termino ſignificabile, fallitur. Inquit {aliquoties autem & falli accidit propter huiuſmodi inquiſitionem, aut in eiuſmodi inquiſitione, quærendo reſolutionem ſyllogiſmorum ad tres terminos, & propoſitionum in medium vno nomi-

E ne ſignificabile, & tamen non ſemper hoc fieri poteſt. quoniam in ſyllogiſmis, qui conſtant propoſitionib⁹ immediatis omnibus vel pluribus, ſi illarum propoſitionũ immediatarũ quæris reſolutionem ad vnum medium, quęris impoſsibile, & ponit exemplum, cum inquit {ſit enim A duo recti, vel habens duos rectos, in quo autem B ſit triangulus, in quo C ſit ęquicrurus, ergo ei, quod eſt C, ineſt A propter B, vnde ſyllogiſm⁹ erit, ęquicrurus eſt triangulus, triangulus habet duos rectos, ergo ęquicrurus habet duos rectos. In hoc ergo ſyllogiſmo maior, ſcilicet A B, immediata eſt, nam A, immediate ineſt ipſi B, ſi quidem habere duos rectos immediate ineſt triangulo, ei enim, quod eſt B, non ineſt A, propter aliud ſubiectũ medium, aut propter aliud medium vno termino ſignificabile, non enim mediat aliquod ſubiectum, quod poſſit accipi pro medio vno termino ſignificabili, quia per ſe, & non per ſubiectum medium vno termino ſignificabile triangulus habet duos rectos. Propterea con-

F cludit {quare non erit medium eius complexi ſiue propoſitionis, quod eſt A B, & ſi tale complexum ſit demõſtrabile. Animaduerte quòd illa propoſitio, B eſt A, hoc eſt triangulus habet duos rectos, eſt immediata per carentiam ſubiecti medij, & per carentiam medij vno termino ſignificabilis: propterea qui quærit tale mediũ vno termino ſignificabile, quęrit impoſsibile, eſt tamen mediata, quoniam habet medium nõ nomen ſimplex, ſed orationes complexas, & multas, vt Primo Euclidis patet propoſitione. xxxij. Patet ergo ſecunda ratione non ſemper quærendum eſſe in reſolutione ad terminos, medium vno nomine ſignificabile. Nota.

Manifeſtum enim quòd medium non ſic ſemper eſt ſumendum, vt hoc aliquid. Sed aliquando orationem, quod accidit & in prædicto.

G Ex his rationibus colligit præceptũ, dicens nõ ſemper eſſe medium ſic vno nomine ſignificabile quærendum, vt hoc aliqd, et vno termino ſimplici acceptum, ſed aliquando ſumẽdum eſt orationẽ, vt medium, quod accidit, & in prædicto ſyllogiſmo, vbi propoſitiones nõ poſſunt reſolui ad medium per vnum terminum ſignificabile, ſed per orationem. Cõmẽ. 305.

Ineſſe autem primum medio, & hoc poſtremo, non oportet ſumere, vt prædicentur ſemper ad ſe inuicem, ſimiliter aũt & primum de medio, & hoc de poſtremo, (& in non eſſe ſimiliter,) ſed quoties dicitur eſſe, & verũ eſt dicere, hoc eſt hoc, toties arbitrari oportet ſignificare & ineſſe. vt quoniam cõtrariorum vna eſt diſciplina. Sit enim A vnam eſſe diſciplina: B autem contraria ſibi inuicem. A ergo ineſt ip-

H ſi B, non quoniam contraria inſunt ei, quod eſt vnam eſſe eorum diſciplinam, ſed quoniam verum eſt dicere de ipſis vnam eſſe eorum diſciplinam.

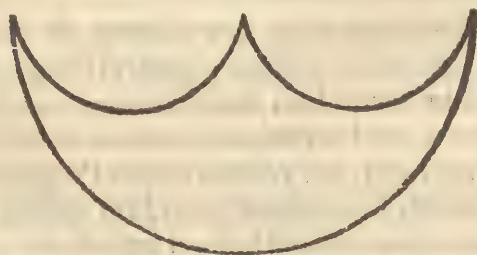
A. vna Diſciplina. ———— B. Cõtraria.

Accidit autem quandoque quidem primũ de medio dici, medium autem de tertio nõ dici. Vt ſi ſapiẽtia eſt diſciplina, boni autẽ eſt ſapientia, concluſio, quoniã boni eſt diſciplina. Quòd quidem igitur bonum non eſt diſciplina, ſapientia autẽ eſt diſciplina. Quandoque autẽ mediũ quidem de tertio dicitur, primũ aũt de medio non dicitur. Vt ſi cuiuslibet

qualis

qualis aut contrarij est disciplina, bonum autem est & contrarium, & quale, conclusio quidem, quoniam boni est disciplina, non est autem bonum disciplina, neq; quale, neq; cõtrarium. Sed bonum hæc, est autem quandoque neq; primum de medio, neq; hoc de tertio, primo de tertio quandoq; quidem dicto, quandoque autem non dicto. vt si cuius est disciplina, huius est genus, boni autem est disciplina, conclusio, quoniam boni est genus, prędicatur autẽ nullũ de nullo. Sin autem, cuius est disciplina, genus est hoc, boni autẽ est disciplina, conclusio, quoniam bonum est genus. Ergo de extremo quidem prædicatur primũ, de se autem inuicem non dicuntur.

2. Scientia.	Sapientia.	Boni.
Genus.	Qualis vel cõtrarij.	Bonũ.
Hui⁹ Gen⁹.	Cui⁹ est sciẽtia.	Boni.
A.	B.	C.

Ex obliquis coniugationes, altera minorem habet in obliquo, altera maiorẽ, ex his aũt vna habet omnia in obliquo, altera ppositiones tãtũ.

Cõmẽ. 306.

Docet nunc resoluere syllogismos, qui ex obliquis propositionibus conficiuntur. Nam syllogismorum, aliquis quidem est ex vtrisq; rectis, vt omnis philosophus bonus: Socrates philosophus est: Socrates ergo bonus. Aliquis ex vtrisq; obliquis, vt omnium contrariorũ eadem disciplina, omnium contrariorum eadem est sapiẽtia, ergo aliqua sapientia est disciplina. aliquis est altera de rectis & altera de obliquis, & hic bifariã est, quia vel ex maiore de rectis, & minore de obliquis, vel ex maiore de obliquis, & minore de rectis. Cũ igitur Aristo. docuit resoluere eos syllogismos, qui ex propositionib⁹ de rectis conficiunt, docet nunc resoluere eos syllogismos, qui constant aut ex vtrisq; propositionibus de obliquis, aut altera de obliquis, & altera de rectis. Huius autem causa est, quoniam nõ solum rerũ naturas nos curare debemus, sed etiã in dictionibus ornatũ. Hãc ob cãm orationũ cõstructiones seruamus, ne in solęcismũ labamur, qui est vna meta sophistica. Præterea est & alia causa lõge vrgentior, q res nõ solũ rectis, sed obliquis casibus significantur, quandoquidẽ aliã atq; aliã subiecti ad prędicatum habitudinem alio, atq; alio casu significamus, ideo nõ solum secũdũ rectũ casum, sed secũdũ obliquos exponere oportet. Hactenus de intẽtiõe, & de causis intẽtionis. Sed quę propositiones de obliquis, queve de rectis esse possint, declaremus. Propositionũ igitur aliæ sunt de secũdo adiacẽte, vt Socrates est, vacuũ nõ est, & id genus. Aliæ de tertio adiacẽte, vt Socrates est musicus, homo est animal, & id genus. Quæ de secundo adiacẽte sunt, oẽs ex rectis cõstant. Hęc enim, Socratis est, nullum habet sensum. Quæ de tertio sunt, aliæ de inesse, aliæ de necessario inesse, aliæ de contingenti, de inesse quidem propositiones vtroque modo sunt & de rectis aliquando, & de obliquis aliquando. At quæ de necessario, secundum communem loquendi modum, ex obliquis fit. vt necesse est Deum esse, & necesse est auarum esse malum. Quæ autem de contingenti plerunq;

A ex obliquis, raro ex rectis constant, dicimus enim possibile esse Socratem ambulare, & q Socrates potest ambulare. Quibus autem terminis in propositione obliquitas contingat, perspicuum est. nã licet & subiecti, & prædicati esse possit, plerunq; subiecti obliquitas habetur, raro prædicati, vtriusq; autem nunquam, vt in libro de Interpretatione diximus. Inquit {inesse autem primum} hoc est maius extremum {medio, & hoc} scilicet mediũ {postremo} hoc est minori {non oportet sumere sic} scilicet vt semper ad se inuicem prædicentur, similiter aut primũ de medio, & hoc de postremo} quasi dicat nõ semper est intelligendũ, vt primũ de medio, & medium de postremo in recto prædicetur. Vnde in toto hoc capite prędicari, vel dici hoc de hoc, nõ nisi in recto intelligit. Et sicut in ijs, qui sunt inesse, & affirmatiui non semper in recto, primum de medio, & medium de postremo prædicatur, ita similiter & ĩ negatiuis, qui sunt in non esse. Sed quia dixit, non semper in syllogis-

B mis affirmatiuis, vel negatiuis, primũ de medio, & hoc de postremo in recto dicitur. Addit, sed quoties dicitur esse, & quoties verum est dicere hoc est hoc, toties arbitrari oportet significare & inesse vel non inesse. Dicimus autem Socrates est Philosophus. Socratis est Plato auditor. Socrati aduersantur Athenienses. Socratem necesse est moratum esse. Ergo et tot modis fieri possunt prædicationes, propositiones, atque syllogismi. Ponit autem Aristoteles vnum exemplum, cũ inquit. vt quoniam contrariorũ vna est disciplina, hoc est problema, sit enim A prædicatum, videlicet vnam esse disciplinam: B autem subiectum contraria sibi inuicem: A ergo inest ipsi B, non ad hunc sensum, quoniam contraria insunt ei, quod est vnam esse eorum disciplinam, sed quoniam in obliquo verum est dicere ipsorum, atque de ipsis vnam esse eorum disciplinam. Simili modo possunt poni exempla in alijs casibus, quæ breuitatis causa reticuit Aristoteles. Sed quot modis syllogismi ex

C obliquis constent. Aristoteles ostendit. vbi debes scire quòd syllogismus ex obliquis triplex est. Alius ex vtrisq; obliquis, alius ex maiore obliqua, alius ex minore obliqua, maiore vero recta, erunt ergo tres regulæ, quę si ducantur in tres, pro figurarum numero, erunt nouẽ, quæ si in duas pro numero qualitatum, quæ sunt affirmatio, & negatio, erunt. xviij (vt græci enumerant.) inquit. {Accidit autem quandoq; quidem primũ medio dici, scilicet in recto, medium autem de tertio non dici, scilicet in recto. Ergo prima regula est, ex maiore recta, & minore obliqua in prima figura, conclusio est de obliquo. vt si sophia est disciplina, boni autẽ est sophia. Conclusio est in obliquo, quoniam boni est disciplina. Ideo addit, quod quidem igitur bonum non est disciplina: sed sophia est disciplina: hæc est prima regula. Deinde assignat secundam regulam, ex minore recta, & obliqua maiore in eadem figura, cum inquit, quandoque autem medium de tertio quidem dicitur in recto: pri-

D mum autem de medio in recto non dicitur, & conclusio sequitur, vt prius. vt si cuiuslibet qualis, aut contrarij est disciplina, bonum autem est contrarium, & quale, conclusio quidem est, quoniam boni est disciplina. nõ est autem bonum disciplina, neq; quale, neque contrarium, sed bonum est hæc ambo, scilicet in recto. Animaduerte ex altera recta, altera obliqua, (vt græci tradunt,) syllogismum non esse nisi cõclusionis obliquę, vt per omnes discurrere licet. Tertiam regulam tradit, & inquit, est autem quandoq; neq; primũ de medio dictum in recto, neq; hoc de tertio dictum in recto, & tamen conclusio aliquando dicitur recta, in qua primum de tertio dicitur in recto, aliquando obliqua, in qua primum non dicitur in recto de tertio, vt si cuius est disciplina, huius est genus, boni autem est disciplina, Conclusio est obliqua, quoniam boni est genus. Prædicatur autem, (inquit,) in hoc syllogismo nullum

Tres regulæ.

Prima regula.

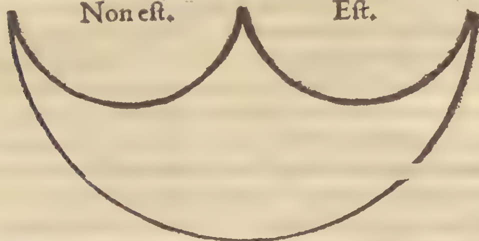
Secunda regula.

Nota.

Tertia regula.

de nullo in recto, & conclusio est obliqua, quod aliquando recta deducatur, ostendit, cum inquit{ si autem cuius est disciplina, genus est hoc, boni autem est disciplina, conclusio est de rectis, quoniam bonum est genus. Propterea concludit, ergo de extremo quidem prædicatur primum in conclusione in recto, de se inuicem non dicũtur in recto in propositionibus. Hæ sunt tres regulæ in prima figura.

Eodem autem modo & in non esse sumendum est, non enim semper significat non inesse hoc huic, non esse hoc hoc: sed aliquando non esse hoc huius, aut hoc huic. Vt quoniam non est motionis motus, aut generationis generatio, voluptatis autem est, non ergo voluptas generatio. Aut rursus quoniam ipsius risus est signum, signi autẽ nõ est signum, quare non est signum risus.

Cõiugationes ex negatiuis in obliquo.

Similiter autem & in alijs, in quibus interimit problema, quod est dicere aliquo modo ad ipsum genus. Terminos quidem.n. ponendum est occasionem, & tempus opportunũ, & deũ, propositionem autem sumendum est secundum nominis casum.

Coniugatio ex obliquis in tertia figura.

Cõmẽ. 307. At nũc regulas assignat in negatiuis. sed qm̃ secunda figura ex solis negatiuis fit, iure in ea exẽpla cõstituit, in cæteris exempla omittens. Exponit autem primo quid significat hoc non inest huic, quo frequẽtissime vsus est in hac arte, & hoc inest huic. vt omni, vel nulli B inest A, omni vel nulli C inest B, & in cæteris id genus. Et inquit {eodem autem modo & in nõ inesse sumendũ, vt sumptum est inesse. Non enim hoc quod dico hoc huic non inesse semper significat non esse hoc, hoc in recto, sed aliquando non esse hoc huius, vel hoc huic in obliquo genitiuo vel datiuo casu. Hoc exposito, assignat regulam. Et inquit{ vt quoniam non est motionis motus, aut generationis generatio, voluptatis autem est & motus, & generatio, ergo voluptas nec est mot⁹, nec gñatio. Aut rursus, qm̃ ipsius risus est signũ physiognomicũ, vt claritas oculorũ, vel aliud id genus in physiognomicis assignatũ: signi autẽ nõ est signũ, nisi per accidens, quare risus non est signum. Patet ergo ex vtrisq; obliquis in negatiuis syllogismis sequi rectam, addit similiter autem & in alijs, scilicet syllogismis, in quibus interimitur pro

E blema, quod problema est dicere aliquo modo, scilicet prædicatum ad ipsum genus, hoc est ad ipsum subiectũ, in problemate negatiuo ex obliquis prædicatum. Dicitur aliquo modo ad ipsum subiectum, quia non simpliciter dicitur, sed in obliquo. In omnibus ergo syllogismis, in quibus concluditur problema negatiuum, est similis regula. Appello problema negatiuum in proposito, non quod est simpliciter dicere vel enunciare rectum de recto, sed in quo dicitur prædicatum aliquo modo, scilicet in obliquo ad ipsum genus, quod est subiectum propositionis. Deinde exemplificat quando altera est obliqua, & inquit. Rursum quoniam occasio non est tempus opportunum, & probatur hoc syllogismo. Deo occasio quidem est, deo vero non est tempus opportunum: Ergo in tertia figura; occasio non est tempus opportunum, & quod Deo tempus opportunum nõ sit, patet, quia nihil Deo est conferens, at opportunitas tẽporis est semper conferens ei, qui vtitur ipsa. Dicit ter

F minos in resolutione syllogismorum atque propositionum sumendos esse in recto, videlicet occasionem, & tempus opportunum, & deum: at propositiões sunt ponendæ secundum nominis casum, & quatenus veræ esse possunt. Possunt autem constitui aliæ regulæ, sed Aristoteles breuitatis amicus subticuit.

Simpliciter enim hoc dicimus de omnibus, quoniam terminos quidem semper ponendum secundum declinationes nominũ, vt homo, aut bonum, aut contraria non hominis, aut boni, aut contrariorum. Propositiones autem sumendum secundum cuiusq; casus. aut enim quoniã huic, vt æquale, aut quoniam huius, vt duplum, aut quoniam hoc, vt feriens vel videns, aut quoniam hic, vt ho

G mo animal, aut si aliquo modo aliter cadit nomen in propositione.

Cõmẽ. 308. Secundum græcoꝝ interpretationes, Aristote. soluit quæstionẽ, posset enim quæri vtrum ars inueniendi medium sit cõueniẽs his syllogismis, qui de obliquis, sicut ijs, qui de rectis fiunt. Respondet Aristo. & ait primo omnes syllogismos resolui ad duas propositiones, propositiones vero ad tres terminos. Sed differentia est, quoniam in resolutione ad propositiones, propositiões sumuntur eo modo, quo veræ esse possunt, vt si in obliquis veræ sunt, in obliquis assumuntur: at in resolutione propositionum ad terminos semper cum terminos acceperimus, illos in recto signamus. Et hoc dicit Aristoteles{ simpliciter enim hoc dicim⁹ de omnibus, quoniam terminos quidem semper ponendum est secundũ declinationes nominum, hoc est per reductionem ad rectos, vt homo, aut bonum, aut contraria, non hominis, aut boni, aut contrariorum, & sic in resolutione propo

H sitionum ad terminos, termini sumant̃ in recto, sed propositiones sumendę sunt, secundum cuiusq; casus, quatenus verę esse possunt. Aut enim quoniã huic vt datiuo, vt ęquale, quod dicitur alicui ęquale, aut quoniam huius in genitiuo, vt duplum, quod est dimidij, aut quoniã hoc in accusatiuo feriens animal, vel videns scannũ, aut quoniam hic in nominatiuo, vt homo, animal, aut si aliquo modo aliter cadit nomen in propositione, quod dicit olfaciẽs alia idiomata, quæ habẽt alios casus, vt ablatiuũ, quare ꝑpões sumẽdę sunt quatenus verę esse possunt, termini vero semper in recto. Ex hoc soluit. q. Cũ enim termini sumant̃ semp ĩ recto, eadẽ ars his seruit, sumẽda enim sunt antecedentia, & consequentia, & extranea horũ terminorũ, vt dictũ est, quoniã omnium rectorũ vna est regula. Hæc græci. Aut fortasse Aristoteles cũ has oẽs regulas constituisset, omnes syllogismos, qui ex obliquis sunt, docet resoluere, & ait in omnibus eiusmodi

Quęstio.

Rñsio.

eiusmodi syllogismi obliquos terminos esse ad rectos resoluendo. In constructione tamen propositionum, quae de obliquis sunt, ex quibus syllogismi sunt, termini sumendi sunt secundũ eum casum, quo propositiones verae esse possunt, ergo cum in resolutione termini sumuntur, in recto sumantur, in constructione vero, eo modo sumantur, quo verae propositiones sunt.

Inesse autem hoc huic, & verum esse hoc de hoc, toties sumendum, quoties praedicamenta diuisa sunt, & haec aut aliquo modo, aut simpliciter, amplius autem aut simplicia, aut complexa. Similiter autem & in non inesse. Considerandum tamen haec, & terminandum melius.

Cõmẽ. 309. Cum docuit resoluere syllogismos ex obliquis cõstitutos, circa ea, quę de talium syllogismorum resolutiõe dixit, remouet quaestionem. nam fortasse posset aliquis dicta praecepta intelligere solum de praedicatis in praedicamento substãtiae, & solũ in pdicatis genericis, & solũ in pdicatis incõplexis. Ideo soluens q. eiusmodi inqt {inesse aũt hoc pdicatũ huic subiecto, & hoc pdicatum verũ esse de hoc subiecto, non solum in pdicatis de genere substãtiae intelligẽdum est, sed toties sumendũ atque intelligendũ est, quoties pdicamẽta diuisa sunt, ergo intelligẽda sunt praecepta in pdicatis omniũ praedicamẽtorũ. Dixit aũt, hoc huic inesse, & hoc de hoc verum esse, vt alterũ alterius sit expositiuũ, significãs pcepta superius assignata nõ habere locũ, nisi in syllogismis ex veris, & addit hęc pdicata in quolibet praedicamento esse sumẽda, aut aliquo modo, s. i specie, aut simpliciter, hoc est i genere. Secũdũ speciẽ quidẽ, vt Socrates albus est: secũdũ genus vero, vt Plato coloratus est. Amplius aũt praedicata haec sumenda sunt, aut simplicia (vt voluptas est bonũ,) aut cõplexa, (vt voluptas est ens secũdũ naturam.) Quare quae de resolutione syllogismorũ taliũ diximus, intelligenda sunt in omnibus pdicatis cuiuscũq; pdicamenti, & non solum in praedicatis secũdũ genus, sed secũdũ speciẽ, & nõ solũ in simplicibus, sed in cõplexis, quę, (vt inquit) similiter & in non inesse, & negationib⁹ intelligẽda sunt. Modo, (vt ait,) haec praedicata, quae sumuntur, considerentur atq; diffiniantur, quo melius cõderari possunt, quia eo casu, quo propositiones melius verę esse possunt. Hactenus Aristoteles de syllogismis ex obliquis.

Dubõnes. Sed circa haec dubitares, cum in libro de interpretatione dictũ sit omnẽ enunciationẽ cõstare, ex nomine & verbo, & q obliq nõ sunt nomina, & ita nulla cõstat ex obliquis. At propositio, & enunciatio idẽ est, ergo nulla propositio constabit ex obliquis.

Solo Iuniorum. Iuniores respondẽt, bene propositionẽ ex obliquis esse posse, nõ tamen enũciationem, & causam assignant nõnulli, ex eo, q in enũciatione attenditur veritas vel falsitas, in propositionibus vero nõ.

Refutatio. Quae respõsio nõ mihi placet, quoniam Aristoteles loquitur de propositiõibus (vt circa illas veritas vel falsitas attẽditur.) Dicit enim consideranda eẽ praedicata, modo quo melius vere esse possunt propositiones, vtpote eo casu, quo verę sunt propositiones.

Propria solutio. Melius autem dicas nullã ppositionẽ eẽ posse ex obliquis nisi actu, quoniam potestate sunt reducibiles ad rectos.

2. Dubõ. Praeterea nulla propositio est ex puris obliquis, quin altera eius pars sit recta. Praeterea etiam dubitares, nam in syllogismo ex maiori obliqua, & minori recta videtur deceptio proficiscens propter mediũ, quod diuersimode sumitur.

Solutio recen. Respondent recentiores mediũ variari secundum accidentales modos intelligendi, quę nõ sufficit ad deceptionem.

Refutatio. Sed nec haec respõsio valet, quoniam tunc medium saltem accidentaliter variaretur. Et ita deceptio per accidens committeretur.

Propria solutio. Propterea dicerem nomen sumptum in recto & in obliquo esse idem substantialiter, & accidentaliter. Differt tamẽ secundũ constructionẽ, quae non sufficit ad fallaciam syllogisticã, cũ nõ faciat extraneũ.

3. Dubõ. Tertio dubitabis, q conclusio de recto nõ videtur sequi syllogismũ ex vtrisq; obliquis, cũ debeat similis esse semper alicui ppositioni.

Solutio recen. Respondent recentiores cõclusionẽ debere esse alicui propositionum similem, quo ad inhaerẽtiam, & in proposito ita est.

Cõfutatio. Quae responsio minime placet, quoniã etiã quo ad quãtitatẽ similis est alicui propositionum, & quo ad qualitatẽ.

Propria solutio. Propterea dicas conclusionẽ similem esse alicui propositionum quo ad qualitatem, quantitatẽ, & ad modũ, nõ aũt quo ad obliquitatẽ, cum haec potestate sit rectitudo, vnde regula intelligatur cõclusionem sequi propositionem aliquam, quando per ipsam species syllogismi variatur.

De reduplicatiuis syllogismis.

Reduplicatum autem in propositiõibus ad primam extremitatem ponendũ est, non ad medium. Dico autem, (vt si fiat syllogismus,) quoniam iustitiae est disciplina, quoniam bonum, quoniam bonum inquantũ bonum, ad primam extremitatẽ est ponẽdũ. Sit enim A disciplina quoniam bonũ, in quo aũt B bonum, in quo C sit iustitia: A ergo verũ est de B predicari, nam boni est disciplina, qm̃ bonum, sed & B de C, nam iustitia quoddã bonũ est, sic ergo fit resolutio.

Syll's cõcludens, quia nota reduplicationis ponitur ad maiorem extremitatem.

Cõmẽ. 310. Vt placet Philopono Aristo. assignat aliã speculationẽ: nã, cũ orationibus in quibusdam nõ semel inuenias terminum aliquem bis assumptum, vt in propositione, & in conclusione. Syllogismus in illis terminis cõstitutus videtur in quatuor terminis. Ideo docet tales orationes, in quibus bis terminus aliquis assumitur, resoluere in terminos tres, & cui trium terminorum addi debet reduplicatus terminus. Et assignat pro regula vt terminus bis assumptus et reduplicatus maiori extremo addatur, non autem medio, vel regula sit haec: reduplicatio medij termini, cum in conclusione aliqua ponitur, & in propositione maiore ponenda est, & in extremo maiore, qd est praedicatum conclusionis, vt si haec sit cõclusio, iustitiae est disciplina in eo q bonum, hoc reduplicatũ, quod est mediũ, debet annecti maiori extremo, videlicet illi praedicato, quod est disciplina. Regula. Inquit {reduplicatum autem quoties in orationibus accidit, & quod in propositionibus ponitur, ponendum est ad primam extremitatem, & per reduplicatum intelligit medium, cũ bis sumitur in propositione scilicet, & in conclusione. Est ergo regula, reduplicatio medij, quoties in orationibus syllogisticis accidit, ad primam extremitatem, & non ad medium ponenda est, & ponit exemplum, cum inquit. {Dico autem, (vt si fiat syllogismus,) q iustitiae est disciplina inquantum bonũ. Illa reduplicatio medij, quae est inquantũ bonum: ad primã extremitatem ponẽda est, et pro syllogistica compositione. Inquit {sit enim A. Disciplina inquantum bonum, in quo autem est B, sit bonũ,

bonum: in quo autem est C, sit iustitia, terminis sic constitutis, patet, syllogismum, in quo reduplicatur mediũ, & ponitur ad maiorem extremitatem resolui in tres terminos, scilicet A B C, in quos resolui solent alij syllogismi. Vnde inquit. ergo verum est A de B prædicari, nam boni est disciplina in eo ꝙ bonum: sed & B de C, est enim iustitia quoddam bonum: sic ergo terminis constitutis talium orationum reduplicato medio, fit resolutio ad A B C, qui sunt tres termini. Philoponus hic addit aliã causam, cur reduplicatio medij in talibus orationibus debet poni ad maiorem extremitatem, nam in conclusione ponitur in prædicato, modo prædicatum conclusionis extremitas maior est. Sed hæc ratio Philoponi non militat. diceret enim aduersarius aliquando reduplicationem inueniri in subiecto conclusionis, vt si conclusio fit, ens inquãtum ens est subiectum Metaphysicæ, vbi per rationẽ Philoponi, oporteret reduplicationem addi ad extremitatem minorem. Propterea melius dicemus postea, nunc vero satis sit habere reduplicationem medij, cum ponitur in aliqua propositione, & in conclusione esse addẽdam maiori extremitati, vtrum vero possit addi minori, dicemus, nam Arist. declarabit.

Quæ Philoponus.

Refutatio.

Si autem ad B ponatur ipsum quoniam bonum, nõ erit: nam A quidem de B verum erit: B autem de C non erit verum. Bonum enim quoniam bonum prædicari de iustitia falsum est, & non intelligibile.

Hic syllogismus nõ concludit, quia minor est falsa & in intelligibilis.

Cur vero reduplicatio medij non ad medium fit addenda, nunc exponit, & inquit. Si enim nõ sic positus fuerit reduplicatus terminus, qui est ipsum quoniam bonum, ad maiorem extremitatem, sed ad medium in minore propositione, non erit syllogismus, cuius causam assignat, & inquit. nam licet A de B vere prædicetur: est enim hæc vera, boni est disciplina, B de C non vere prædicabitur, bonum enim quoniam bonum prædicari de iustitia falsum est, & non intelligibile. Sed occurres. nã si falsa est minor, in qua ponit̃ reduplicatio medij. Verbi causa: hęc. Iustitia est bonum inquantum bonum, falsa erit, & maior, vbi eadem reduplicatio ponetur videlicet illa boni inest disciplina inquantum bonum. Non. n. maior ratio est cur illa reduplicatio faciat minorem falsam, & non maiorem. Præterea videtur & minor intelligibilis. Intelligitur enim saltem, quia falsa est. Philoponus hic declarat minorem illam in qua ponitur medij reduplicatio, videlicet iustitia est bonum inquantum bonum esse rediculam, falsam, & in intelligibilem. Est quidem ridicula, quia dicere iustitiam esse bonum inquantum bonum, est dicere iustitiam esse bonum quia bonum, veluti dicere Socratem esse hominem inquantum homo est dicere Socratem esse hominem, quia est homo, modo hoc est ridiculum dicere. Supponit enim Aristoteles reduplicationem dicere causam, cum enim dicimus, homo est sensitiuus inquãtum animal, est sensus, homo est sensitiuus, quia est animal, & propterea Aristoteles loco verbi inquantum vtitur quoniam, eo

Cõmẽ. 311.

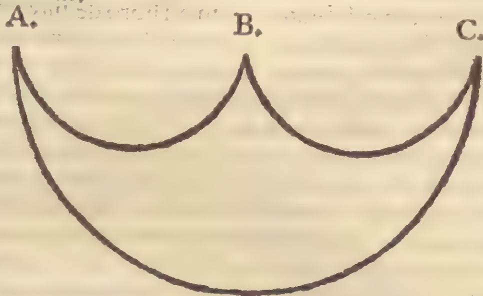
Dubitatio.

E quia reduplicatiua dictio significat causam inhærentiæ prædicati ad subiectum. Est etiam illa falsa, quia terminus, cui additur signum reduplicationis semper vniuersaliter intelligitur. Ideo dicere hominem esse sensitiuũ, inquantum animal, significat omne animal esse sensitiuum, quare & dicere iustitiam esse bonum inquantum bonum, significat iustitiam esse omne bonum, nõ enim aliter accipi potest bonum, nisi vniuersaliter. Hæc autem est falsa. Iustitia est omne bonum, propositio enim de prædicato distributo, aut vniuersaliter sumpto falsa est, quando subiectum est terminus plura habens supposita, hæc enim falsa est. Homo est omnis homo, & illa omnis homo est omnis homo. Dixi quando subiectum est terminus communis plura habẽs supposita, quia qñ solum vnum haberet suppositum, esset vera. Hæc enim est vera, sol est omnis sol, & omnis sol est omnis sol, & cæteræ id genus. Patet ergo hanc falsam esse. Iustitia est bonum inquãtum bonum, quia significat esse omne bonum. Verum de falsitate huius disputabimus diligentius postea. Est etiam in intelligibilis, quoniam licet sit intelligibilis, quia falsa, non est intelligibilis (vt profertur) profertur enim iustitiam esse bonum sub hoc sensu quia est bonum, modo sub hoc sensu idem esset sui causa, & prius seipso, quod non est intelligibile, patet ergo reduplicationem medij non facere maiorem falsam, quoniam illa vera est, cuiuslibet boni est disciplina. Minorem vero facere falsam, ridiculam, & in intelligibilem. Potest præter hæc assignari alia causa, cur reduplicatio medij non addenda est minori, nam tunc non ingrederetur conclusionem, & ita non posset conclusio esse reduplicatiua. Si igitur hæc medij reduplicatio ab B poneretur faceret inutilem syllogismum ad illam conclusionẽ, & esset minor falsa ridicula, & in intelligibilis.

F

G Similiter autem & si salubre ostendatur ꝙ scibile est, inquãtum bonum, aut hircoceruus quod opinabile, inquantum non existens, aut quod homo corruptibilis, inquantum sensitiuus. In omnibus enĩ his prędicatis, ad extremum reduplicationem ponendum est.

Cõstruuntur eodẽ mõ illi syllogismi, quo superiores in terminis.

H

Ostendit reduplicationem medij, quoties in orationibus accidit, maiori extremitati, & non medio esse addendã. Nunc hoc idem tribus alijs exemplis ostendit. Et inquit. Similiter autem & si ostenderetur hæc conclusio, ꝙ salubre est scibile inquantum bonum, aut hæc, ꝙ hircoceruus est opinabile inquantum non existens, aut illa, ꝙ homo est corruptibilis inquantum est sensitiuus. In omnibus enim his prædicatis reduplicatio ponenda est ad extremum primum, nam hæc reduplicatio inquantum bonum ponenda est ad ipsum scibile, & hæc inquantum non existens, ponenda est ad ipsum opinabile, & illa inquantum sensitiuus ponẽda est ad ipsum corruptibile, & sic semper ad maiorem extremitatem. Quo vero ad

Cõmẽ. 312.

ro ad

ro ad verba attinet, notat Philoponus in græcis codicibus non legi verbū opinabile. Legitur enim sic, aut hircoceruus, inquantum non existens, sed supplendum est eo modo, quo nos suppleuimus. Nec turbet te mediū reduplicatum ingredi conclusionem, nam licet mediū, vt medium non sit pars conclusionis, tamen vt determinatio alterius extremi cōclusionem ingredi potest. nam sic est pars eius extremi, cui additur. Exempla vero in negatiuis tacuit, quia facile est illa reperire. Si enim fuerit conclusio ꝙ nullum bonum sit malum inquantū eligibile, reduplicatio medij, videlicet inquantum eligibile ad malum quod est maior extremitas addenda erit. Syllogizabimus enim bonum omne eligibile, nullū eligibile malum inquantum eligibile, nullum ergo bonū est malum inquantum eligibile.

Solutitur dubitatio.

Soluit alia.

Non est autem eadem positio terminorum quando simpliciter aliquid syllogizatum fuerit, & quando hoc aliquid, aut quo, aut quomodo. Dico autem, vt quando bonum scibile ostensum erit, & quādo aliquod scibile quoniam bonum. Sed, si simpliciter quidem scibile ostensum est, medium ponendum est ens, si autem, quoniam bonum, quid ens. Sit enim A sciētia quoniam quid ens, in quo autem B ens quid, in quo autem C bonum, verum est ergo A de B prędicari: erat enim scientia alicuius entis, quoniā quid ens, sed & B de C: nam in quo C ens quid, quare & A de C erit: ergo sciētia boni, quoniā bonum. Erat enim ipsum quid ens proprie substantiæ signum.

Si autem ens medium positum sit, & ad extremum ens simpliciter, & non quid ens dictum sit, non erit syllogismus, quoniā est sciētia boni, quoniam bonum, sed quoniam ens: vt sit in quo A scientia quoniam ens, in quo B ens, in quo C bonum.

Cōmen. 113.

Accidit etiam nōnunquam in aliquibus orationibus, vt in conclusione sit reduplicatio minoris, siue subiecti

A illius. Verbi causa si conclusio sit, boni est scientia inquātum bonum. Ideo Aristoteles ponit pro regula, quando cōclusio est reduplicatiua reduplicatione subiecti, quod in syllogismo est minor extremitas. Hæc minoris reduplicatio ad maiorem extremitatem, quæ est prędicatum conclusionis ponenda est, & non ad medium, vt dictum est, & probat exemplo. Vnde inquit. Non est autem eadem positio terminorum, quādo simpliciter. s. sine reduplicatione minoris aliquid syllogizatū fuerit, & quādo fuerit syllogizatum hoc aliquid, aut quo, aut quomodo. hoc est & quando syllogizata erit conclusio reduplicatiua reduplicatione minoris, quæ minor pōt esse hoc aliquid, hoc est per se species prædicati, vel potest esse quo, idest species se habens per modum quo se habet species, vel potest esse quomodo, idest species açcidentalis, vt album respectu corporis, quando ergo conclusio fuerit reduplicatiua reduplicatione minoris, quouis modo minor se habeat ad maiorem, siue vt pars speciei, siue

B alio modo, semper reduplicatio minoris addenda est p̄dicato cōclusionis, quod in toto syllogismo est maior extremitas, exponit exēplo. Cum inquit. Dico autem vt quando bonum scibile ostensum erit, & quādo aliquod bonum ostēsum erit esse scibile, quoniam bonum, nam si simpliciter scibile ostensum est, medium etiam simpliciter ens ponēdum est, & absq; reduplicatione debet subijci prædicato maioris propositionis. Debemus enim dicere studiosi est scientia, & non dicere, studiosi est sciētia, inquantum bonum. Si autem in conclusione accipitur quoniam bonum, hoc est, sin autem sumetur cum reduplicatione hoc pacto, boni est scientia inquantum bonum, medium etiam accipiendum est quid ens, idest debet subijci p̄dicato, in quo est reduplicatio minoris, hoc pacto studiosi est scientia, quoniam bonum. Deinde disponit terminos. Cum inquit. Sit enim. A. scientia quoniam quid ens, idest quoniam bonum, in quo autem. B. sit ens quid, vt studiosum quod est aliquod ens, in quo

C autem. C. sit bonum. Terminis sic dispositis, verum est. A. de. B. prædicari. Erat enim scientia alicuius entis hoc est studiosi quoniam bonum, etiam verum erit. B. de. C. prædicari: nā in quo ponebatur. C. ponebatur ens quid, hoc est aliquod est species medij, & quod sub medio continetur videlicet bonum, quod est species studiosi, quod ponebatur medium. Quare erit verum etiam &. A. de C. quia verum est boni esse scientiam, inquantum bonū, nam in hoc casu ipsum quid ens, quod est inquantum, vel in eo quod, vel quæcunq; dictio est nota reduplicationis, est signum proprie & specificæ substantiæ contētæ sub medio. Patet ergo quando conclusio fuerit reduplicatiua reduplicatione minoris extremitatis, talem reduplicationem esse addendam maiori extremo, quod est prædicatum conclusionis. Deinde disponit terminos in absolutis syllogismis. Cum inquit. Si autem ens medium positum sit, hoc est aliquod simpliciter acceptum sit medium, ita nec sit ipsius medij reduplicatio in cōclu

D sione, nec ipsius minoris extremitatis, dicit igitur si autem medium ens positum sit, & ad extremum ens simpliciter, hoc est, vt non sit quid ens dictum nec medij, neque minoris extremi reduplicatione, non erit syllogismus concludens conclusionem boni esse scientiam, quoniam bonum, sed quoniam ens, idest sed absolute absq; reduplicatione ꝙ boni sit sciētia. Verbi causa (vt si sit in quo A scientia) quoniā ens, idest ita vt sit hæc maior studiosi est scientia simpliciter, absq; reduplicatione, in quo B. ens scilicet studiosum, in quo. C. bonū: terminis sic dispositis, conclusio est, boni est scientia. Ex his igitur Aristoteles duas regulas voluit esse obseruandas in syllogismis reduplicatiuis, qui syllogizant reduplicatiuam conclusionem, pro ratione videlicet reduplicationum: nam duplex reduplicatio accipere potest in cōclusione, aut medij, aut minoris extremi, pro reduplicatione medij regula est, vt ponatur hæc cū maiori extremo, quod est

Regulæ Arist.

est conclusionis prædicatum. Pro reduplicatione minoris extremi, quod est subiectum conclusionis regula est, vt illa ponatur etiam cum maiori extremo, quod est cõclusionis prędicatum. Vnde ex his potest vna regula fieri, vt quoties in conclusione acciderit reduplicatio cuiusuis, illa cum prædicato ponẽda est, quod est extremitas maior. Sed dices cur tacuit reduplicationem maioris extremitatis, nonne accidere illa potest in syllogismis? Dico illam accidere nõ posse, nisi in syllogismis ridiculis, falsis, & in intelligibilibus. Vbi enim cõclusio esset reduplicatiua reduplicatione prędicati, quod in syllogismis est extremitas maior, vt si conclusio sit homo est animal, inquantum animal. Hæc esset falsa, quia significat, ꝙ homo sit omne animal. Cum reduplicatio vniuersaliter accipi terminum significat, vt dicemus. Esset ridicula, & in intelligibilis, quia significat hominem esse animal, quia animal, quod non est intelligibile, & est ridiculum dicere. Hac ratione rem hanc Aristoteles tacuit.

Dubiũ.

Solutio.

Manifestum igitur est, quoniam in particularibus syllogismis, sic sumendum est terminos.

Cõmẽ.314.

Philoponus hæc verba non exposuit, ideo fuit causa, vt ego non bene intellexerim illa. Propterea dici potest vno modo Aristotelẽ per particulares syllogismos intelligere reduplicatiuos, qui particulares dicũtur, quatenus per reduplicationem dicuntur contracti ad materiam reduplicatiuam. Potest etiam alio modo intelligi per particulares syllogismos, quorum conclusiones & altera propositionum sunt particulares, & tũc sensus est eodem modo, & easdem regulas esse ponendas de syllogismis particularibus, vt de vniuersalibus. Vel intelligi potest, quia quæ prius posita sunt, pro vniuersalibus syllogismis posita sunt, & si propositiones in illis expræsse vniuersales non sint.

Hęc sunt, quę de reduplicatiuis syllogismis habemus ab Aristotele, circa quæ non paruæ emergunt quæstiones. Nam ex his, quæ Aristoteles ait, solum habemus duplicem posse in syllogismis accidere reduplicationẽ, aut medij aut minoris extremitatis, & insuper habemus omnem talem esse maiori extremitati adijciendam, quæ erit in conclusione prædicatum. Dubitãtur ergo multa. Primum quid sit propositio reduplicatiua. Vbi primo debes scire dictiones reduplicatiuas esse multiplices vt inquantum, in eo ꝙ, secundum ꝙ, vt, quatenus, quo, & cæterę id genus. Sunt enim hæc signa ex parte prędicati semper accipienda, quemadmodum signa quantitatis subiecto adduntur, vt dicemus, nec dicuntur reduplicatiuæ quia semper eundem terminum geminent, sed quia eundem geminare aptæ sunt. Secundo vidẽdum est, quot modis hæc accipi possunt in propositionibus. Quidam dixerunt hæc accipi posse bifariam, specificatiue, & reduplicatiue. Alij vero dixerunt hæc accipi posse trifariam, specificatiue, reduplicatiue, & concomitatiue. Specificatiue quidem, quando huiusmodi dictiones indicant aliquam conditionem, vel aliquem modũ, vel aliquem sensum secundum quem propositio est vera, in qua ponitur, quæ aliter non esset vera, vt si dixero. Omne animal inquantum homo est rationale. Hæc.n. propositio, omne animal est rationale, est falsa, sed quia hæc dictio inquantum specificat animal ad hominem, ideo illa est vera, omne animal inquantum homo est rationale. Præterea hæc est simplr̃ falsa, ens est subiectũ in libris Physicorum, sed si addatur ens inquantum mobile, sic specificatum est subiectũ naturalis philosophiæ. Sic igitur specificatiue tenentur, cum ponuntur ad specificandum aliquem terminum, vt propositio per illam specificationem vera sit, quæ aliter esse falsa. Reduplicatiue vero tenentur, quoties terminus reduplicatus, vel quoties terminus supra quem illę dictiones cadunt. In-

Dubiõnes de reduplicatiuis.

Quæ reduplicatiuæ dictiones.

Quot modis accipi pñt.

E telligitur accipi vt causa inhærentię prædicati ad subiectum, vel quoties illæ dictiones denotant immediationem prædicati principalis ad terminum, supra quem cadunt vel conuertibilitatem. Exemplum primi, iustitia est voluptuosa inquãtum bona. Est enim iustitia voluptuosa, quia bona. Exemplum secũdi homo est corpus in quantum animatum. Significat enim hanc prædicationem animatum est corpus, esse immediatam, quia significat inter animatum & corpus nihil mediare. Exemplũ tertij, homo est sensitiuus inquantum animal. Significat enim animal & sensitiuum conuerti. Aristoteles tamen accepit in textu solum, vt illæ dicunt causam inhærentiæ prædicati ad subiectum. Propterea vsus est quoniam, pro verbo reduplicatiuo. Est enim verbum quoniam particula casualis. Concomitatiue vero teneri has dictiones dicunt, quoties significãt consequẽtiam in terminis ipsis (. vt si dixero,) iustitia est bonum inquãtum bonum, in terminis hæc consequentia intelligitur ꝙ iustitia sit bonum, & ꝙ bonum sit bonum, & ꝙ siquid est

F bonum, illud est bonum. Propterea iustitia est bonum inquantum bonum. Ego vero nõ dubito tales dictiones posse aliquando accipi ad specificandum terminum, vt per talem specificationem propositio intelligatur vera, quæ aliter non esset vera, sed hoc pacto illas intelligẽdo, dicebamus eas facere propositiones reduplicatiuas de modo, non de re. Similiter non dubitamus illas posse intelligi reduplicatiue, vt cum significant causam inhærentiæ prædicati ad subiectum, vel immediationem prędicati principalis de termino, supra quem cadunt, vel cõuertibilitatem prædicati principalis cum eo termino, supra quem cadunt. Sed quoniã quouis modo significant, denotant illud supra quod cadunt semper esse causam inhærentię, prædicati principalis ad subiectum principale, capiendo causam pro ratione, qua prædicatum inhęret subiecto. Aristoteles pro reduplicatiuis dictionibus vsus est causalibus, vt sunt quoniam, aut quia, & id ge-

G nus. Illud vero quod ego dubito, est ambę dictiones significare possint terminorum cõcomitantiam, non significando reduplicationem, nec specificationem. Non enim in hac propositione iustitia est bonum inquantum bonum, dicit concomitantiam sine specificatione, cum concomitantia sit relatio, quę esse nõ potest eiusdem ad idem, & præterea ridiculum est dicere illam iustitia est bonum inquantum bonum significare iustitiam esse bonum, & bonum esse bonum, & siquid est bonum, illud esse bonum, cum tales propositiones sint ridiculæ, vt autumat Philoponus, bonum est bonum, & siquid est bonum, illud est bonum. Propterea hæc propositio iustitia est bonum inquantum bonum intelligitur vera, vt dictio illa reduplicatiua specificat bonum ad purũ & simpliciter bonum. Est enim sensus, iustitia est bonũ simpliciter, vel purum bonum, & sic specificat. Bene tamen concedo cum hæ tenentur reduplicatiue, significare cõcomitantiam terminorum. Si enim iustitia est bonum

H quo studiosum, sequitur iustitiam esse bonum, & studiosum esse bonum, & siquid est studiosum, illud esse bonũ. Non tamen teneri posse illas arbitror concomitatiue, quin teneantur reduplicatiue. Ex hisce patet quatuor concurrere ad reduplicatiuam propositionem, verbum ꝙ concurrit ad omnem propositionem, cum sit copula prædicati de subiecto. Concurrit reduplicatiua dictio, quæ est signũ termini reduplicati, sine qua dictione propositio nulla diceretur reduplicatiua. Concurrunt subiectum, & prædicatum principalia, & demum quarto cõcurrit terminus supra quem cadit signum reduplicatiuum denotans talem terminum esse causam inhærentiæ prædicati principalis ad subiectum. Verbi causa. In hac propositione, homo ad corpus inquantum animal, verbum est ipsum est. Dictio reduplicatiua est illa particula inquantum. Subiectum est ille terminus homo, & prædicatum ille terminus corpus. Terminus reduplicatus

Quæ Auctor.

Iustitia est bonũ inquantum bonum falsa.

Excerptum primum.

supra

supra quem cadit illa particula, inquantum, est ille terminus animal, qui est causa & ratio cur homo sit corpus.

Secundum. Secundo sequitur terminum supra quem cadit signũ reduplicatiuum, vi illius signi teneri distributiue, atque vniuersaliter, aliter tamen quando principale prædicatum, & terminus reduplicatus idem sunt aliter cum sunt diuersa. Nam quando sunt diuersi termini. Terminus reduplicatus intelligitur vniuersaliter respectu prædicati principalis, vt si dixero homo est corpus inquantum animal, ille terminus animal intelligitur vniuersaliter respectu prædicati principalis, quod est ille terminus corpus, quoniã intelligitur omne animal esse corpus, & siquid animal est, illud esse corpus, quando vero reduplicatus terminus & principale prædicatum incidunt in eundem terminum, tũc vniuersaliter intelligitur respectu principalis subiecti, & hoc quando signum illud reduplicatiue intelligitur, vt si dixero homo est corpus inquãtum corpus, si dictio inquantũ reduplicatiue teneretur, esset sensus homo est omne corpus.

Dubõ.1. Sed tunc sunt dubitationes, prima vtrum reduplicatio reduplicatiue tenta a parte prædicati, cum prædicatum & terminus reduplicatus coincidunt in eundem terminum, semper propositionẽ falsam, ridiculam, & intelligibilẽ efficiat. Videtur enim ꝙ non, quia hæc est vera, planeta semper lucens est sol inquantum sol: nam planeta semper lucens est omnis sol. Præterea hæc est vera, iustitia esse bonum inquantum bonum.

Secunda. Dubitatio secunda est, vtrum signum reduplicatiuum semper se teneat ex parte prædicati, & videtur ꝙ non, quia aliquãdo se tenet ex parte subiecti, vt in hac omne animal inquantum homo est rationale. Aliquando ex parte prædicati, vt in illa iustitia est bonum inquãtum studiosum.

Tertia. Tertio vtrum dictio reduplicatiua, quando specificat, dicat causam inhærentiæ prædicati ad subiectum. Si enim diceret causam, tunc esset propositio, in qua ponitur, de re & de modo reduplicatiua.

Quarta. Quarto vtrum cum istę dictiones reduplicatiue intelligantur, specificatiue & concomitatiue etiam accipiantur. Istæ dubitationes sunt, & quidem non leues.

Solutio.1. Prima ergo dubitatio facile deleri potest supponendo terminos communes esse, aut qui vnum solum suppositum habẽt, vt iste communis terminus sol, & ille communis terminus deus, & ille communis terminus phenix, & id genus. Aut qui plura supposita habet, vt homo, animal, & id genus. Et supponendo etiam in terminis, pro vno solo supponibilibus propositionem posse esse veram de prædicato distributo. Hæc enim est vera, sol est omnis sol, & omnis sol est omnis sol. Phenix est omnis phenix, & omnis phænix est omnis phænix. In terminis vero supponibilibus pro pluribus nequaquam. Nõ enim hęc est vera homo est omnis homo, nec illa omnis homo est omnis homo, & id genus. Patet ergo reduplicationem reduplicatiue tentam reddere propositionẽ falsam, quoties redderetur prædicato, qui est terminus communis habens plura supposita. Hæc enim est falsa homo est animal inquantum animal, quia per ea, quæ diximus, significat hominem esse omne animal, & quia animal est terminus communis habens plura supposita, ideo sicut hęc est falsa homo est omne animal, ita & illa homo est animal inquantum animal. Vbi vero prædicatum principale esset communis terminus pro vno supposito solum supponibilis, posset reduplicatio reduplicatiue tenta facere propositionem veram, si adderetur prædicato principali, quoniam sicut hæc est vera, sol est omnis sol, & illa, planeta solum lucens est omnis sol, ita & hæc, planeta solum lucens est sol inquantum sol. Quod vero addebatur, nihil est, quoniam in ea propositione iustitia est bonum inquantum bonum. Signum reduplicatiuum teneretur reduplicatiue, falsa esset, sed si teneretur specificatiue, vt teneri potest, vera est. Significat enim iustitiam esse bonum simpliciter, & specificatum ad purum bonũ. Quo vero modo propositio in qua prædicatum principale reduplicatur, fit ridicula, & in intelligibilis, & inutilis ad syllogismum, superius diximus. Est enim ridicula, quia datur causa eiusdem per idem, est in intelligibilis, quia non potest intelligi idem esse causam sui ipsius. Est inutilis, quia ex tali propositione nullus constat syllogismus.

A

Solutio.2. Secunda dubitatio facile deleri potest. Omnes enim dicunt illam semper teneri a parte prædicati, cuius causam assignant, quia terminus supra quem cadit reduplicatio, nunquam potest distribui, & ita nec potest esse subiectum, nec subiecti pars, quare è subiecti parte teneri nõ potest.

Propria solutio. Ego vero dicerem reduplicationem de re semper teneri a parte prædicati, quoniam causa inhęrentię prædicati cum subiecto se debet tenere cum eo, cuius est causa, quare semper vt sic coordinabitur cum prædicato inhærente, sicut verbum, quia est nota prædicatorum, cum prædicatis. At reduplicatio de modo, quæ specificat terminum, ex ea termini parte tenetur, cuius est terminus, vt si specificat subiectum, cum subiecto, si prædicatum cum prædicato se tenere iustum est. Si enim dixero omne animal est rationale inquantum homo, vel omne animal inquãtum homo est rationale, semper specificatio se tenet cum subiecto. Cuius est specificatio, sin autem dixero iustitia est bonum inquãtum bonum, vel iustitia vt bonum est bonum, semper se tenet cum prædicato, cuius est specificatio.

B

Solutio.3. Tertia dubitatio remouetur ex eo, quia licet terminus specificans sit causa, quare propositio sit vera, tamen non est causa inhærentię prędicati principalis ad subiectum principale, cum prædicatum principale sine ipsa specificatione non inhæreat subiecto, & ita licet sit causa veritatis propositionis, nõ est causa, quare principale prædicatũ inhæret subiecto principali. Subiectum enim principale est animal, & prædicatum est rationale, modo non omni animali inhæret rationale, bene tamen omni animal inquantum homo rationale inhæret.

Solutio.4. Vltima iam deleta est, quia quando reduplicatio reduplicatiuo tenetur, denotat causam inhærentię prædicati ad subiectum, quando vero specificatiue denotat specificationem: nam nisi prędicatũ principale per terminum reduplicatum specificaretur, non esset vera. & denotat terminorum concomitantiã, quia valet homo est corpus inquantum animal, ergo homo est corpus, & omne animal est corpus, & siquid est animal, illud est corpus, hæc de reduplicatione dicta sufficiant.

C

Secunda dubitatio principaliter. Consequenter quæritur vtrum ex propositionibus vtrisꝙ reduplicatiuis, syllogizari possit conclusio reduplicatiua. Videtur prima fronte conclusionem reduplicatiuam ex vtrisꝙ reduplicatiuis, reduplicationibus etiam reduplicatiue tẽtis syllogizari posse. nam hic est vtilis syllogismus, omne animal inquãtum homo est corpus inquãtum animal. Omnis homo inquatum homo est animal inquantum homo, ergo omnis homo inquantum homo est corpus inquantum animal. Vbi patet conclusionem etiã reduplicatiuã syllogizari ex vtrisque reduplicatiuis. Et si nonnulli concedant totum, tamen reuera est contra Aristotelem: nam si reduplicatio in his propositionibus reduplicatiue accipitur, cũ dicat causam inhærentiæ prędicati principalis ad subiectum principale, non potest intelligi nisi ex parte prędicati inhęrentis, & tunc quęlibet illarum est nugatoria, & falsa, nam sensus primę est omne animal est corpus inquantũ animal in eo ꝙ homo, sensus vero secundę est, omnis homo est animal inquantum homo in eo ꝙ homo. Vbi patet vtrũꝙ sensum esse nugatorium & falsum. At si inueniantur tales syllogismi, non sunt vtiles nisi quia propositionum reduplicationes specificatiue accipiũtur. Vnde sensus est, omne animal, quod est homo, est corpus quod est animal, omnis homo, qui est homo, est animal, quod est homo, ergo omnis homo, qui est homo, est corpus, quod est animal.

D

Dubõ.3. Tertio etiam dubitant, vtrũ reduplicatio pdicati vel subiecti, vel medij possit addi minori. Et videtur addi posse, nam valet omne animal est

corpus,

corpus, omne rationale inquantum homo est animal, ergo omne rationale inquantum homo est corpus. Quã rem nonnulli concedunt, sed est cõtra Aristotelem, quia ipsum inquantum homo, vel tenetur specificatiue & sic concederem: nam rationale, quod est homo, est animal, & conclusio non erit reduplicatiua, nisi de modo. Sin autem teneatur reduplicatiue, tunc teneretur a parte p̃dicati, & esset sensus, omne rationale est animal inquantum homo, cum prædicatum minoris sit mediũ, & medium conclusionem non ingrediatur, in re non sequetur conclusio reduplicatiua. Quæ igitur Aristoteles de reduplicatiuis in prima figura vniuersalibus & particularib⁹ affirmatiuis, & negatiuis dixerat, hoc pacto intelligẽda sunt. Sed cum aliarum figurarum nihil Aristo. meminerit, nonnulli dixerunt in cæteris etiam claudi posse, cũ secũda descendat à pría cõuersione negatiue, & tertia cõuersione perticularis, vel minoris. Hac de causa Albertus vir doctissimus in secunda figura dicit hunc syllogismum valere, nullum malum est eligendum, omne bonũ est eligendum inquantum bonum, ergo nullum bonum est malum inquantum bonum. In tertia vero valebit, si ponatur ea in propositione reduplicatio, quæ remanet maior in prima facta reductione syllogismorum tertiæ ad primam figuram. Verbi causa. Valet, omne animal est corpus inquantum animal, omne animal est sensitiuum, ergo quoddam sensitiuum est corpus inquantum animal. Valet enim, quia conuersa minore, remanet medij reduplicatio in maiori, & ex parte prædicati. Similiter valet omne animal est corpus in eo ꝙ sensitiuũ, omne animal est sensitiuum, ergo quoddam sensitiuum est corpus in eo ꝙ sensitiuum. Nam conuersa minore, fit syllogismus reduplicatiuus in prima figura reduplicatione minoris extremi. Ego vero concedo in tertia figura conclusionem reduplicatiuam & medij & minoris reduplicatione syllogizari posse. In secunda vero non concederem. Primo, quia reduplicatio nõ potest intelligi nisi à parte prædicati, & prædicatum cum termino reduplicato non ingreditur conclusionem, cum sit medium in Secunda figura. Præterea prædicatum cum tali termino reduplicato non potest de alio extremo affirmari, & de maiori extremo negari, vt cõsideranti patet. Insuper vel talis terminus reduplicatus ponetur in negatiua, vel affirmatiua, non in negatiua secundum Albertum, nec secundum veritatem, quia tunc illa non conuertetur in terminis, nulla siquidem negatiua reduplicatiua in terminis conuerti potest, nec in affirmatiua, quia tunc facta conuersione, reduplicatio remaneret ad minorem. Vbi patet talem esse inutilem. Quare Aristoteles solum in prima, & tertia intellexit tales esse syllogizandas. In secunda vero nequaquam, hactenus de syllogismis reduplicatiuis.

Dubĩ. 4.

Propria opinio.

Oportet autem accipere quæ idem possunt nomina pro nominibus, & orationes pro orationibus, & nomen & orationem, & semper pro oratione nomen suscipere, facilior est.n. terminorum expositio. Vt si nihil differt dicere suspicabile opinabilis non esse genus, aut non esse idem quidam specificabile quid opinabile. nam si idem est quod significatur pro oratione dicta opinabile & suspicabile terminos ponendum, quoniam vero non est idem voluptatem esse bonum, & esse voluptatem hoc bonum, non similiter ponendum terminos, sed, si est syllogismus quoniam voluptas est hoc bonum, terminum ponẽdum hoc bonum, si autem quoniam bonum, bonum, similiter autem & in alijs.

E Hæc quæ Arist. tradit, Philoponus theoremata, hoc est speculationes appellat, alij vero non imperite documẽta, ꝙ per hæc doceat nos, & moneat in aliquibus pro faciliori eorum, quæ tradit declaratiõe. Sunt qui hęc documenta ad syllogismos reduplicatiuos facilius intelligẽdos esse dicant esse constituta. Sed Philoponus documẽta hęc seruire nobis asserit arti resoluendi. Primum quidem seruit exemplificandi arti. Docet enim nos quid sit exemplificare, & quomodo fieri debeat, quare docet resoluere quæ obscura sunt, in exempla. Persæpe enim in dicendo occurrunt nobis obscura. Propterea docet nos, quo pacto in exempla illa possunt resolui, quippe cum exempla magis moueant, quam verba. Est ergo documẽtum, quando volumus exemplificare, vt accipiamus & nomen & orationem, sed indifferenter, quia nomina pro nominibus, & orationes pro orationibus, & nomina pro orationibus, & orationes pro nominibus, vt in exemplis edocet Philoponus. Addit tamen hæc fieri nõ posse, nisi idem valeant. Vnde inquit. Oportet autem accipere supple in exemplificando, & nomen & orationem indifferenter, vt orationes pro orationibus, & nomina pro nominibus, & orationes pro nominib⁹, & nomina pro orationibus, modo idem possint, atq; valeant in significando. Et dixit, modo eadem significent, quia si diuersa, nõ esset exemplificare, sed ad aliam materiam migrare. Addit tamen semper esse accipiendum nomen pro oratione modo fieri possit, cuius causam dat, & inquit. Facilior enim est terminorum expositio, supple quando per nomina, quam quando per orationes sit. Et addit Philoponus, maxime ad abundandum in propositionibus, quando enitimur media inuenire. Quãdoquidem facilius est inuenire antecedentia, consequentia & extranea, quæ sunt extremorum, quam quæ sunt orationum totarum. Verbi causa, si dicere suspicabile non est genus opinabilis, & dicere aliquod opinabile nõ est idẽ ipsi suspicabili idem sit dicere. Possumus vti altera oratione pro altera, vt illa, quę est, suspicabile non est genus opinabilis, pro illa, quæ est, aliquod opinabile non est suspicabile. Sed, si idem significatur per opinabile, & suspicabile, pro oratione, quæ explicat ipsum suspicabile, & pro oratione, quæ explicat ipsum opinabile, possumus ponere terminos suspicabile & opinabile. Documentũ ergo istud non modo seruit arti exemplificandi, sed ei arti, quæ est de abundantia propositionum. Secundum documentum seruiens & arti exemplificandi, & arti resoluẽdi syllogismos consistit in attendendo ea in quibus parua videtur differentia, nam parua differentia aliquãdo cum non attenditur, facit nos maxime errare. Et probat hoc Aristoteles exemplo. nam bonum, & hoc bonũ videntur parum differre, & tamen non est idem voluptatem esse bonũ, s. sine illo articulo hoc, vt exponit Philoponus, & voluptatem esse bonam cum articulo hoc, & quia hæc non sunt eadem, ideo non similiter ponendi sunt termini, s. bonum pro hoc bono, & hoc bonum pro bono, sed, si syllogismus est concludens, ꝙ voluptas est hoc bonum, terminus ponendus sit hoc bonum cum articulo, si autem syllogismus sit concludẽs ꝙ voluptas sit bonum terminus ponẽdus sit bonum sine articulo hoc. Similiter autem & in alijs id genus. Quo vero ad verba attinet, articulo neutri generis græce est τὸ To, quod antiquus interpres male intelligens, quod trãstulit. Ideo fuit causa, vt latini expositores non recte intelligerent, qui exposuerunt non ad mẽtem Aristotelis. Alij per τὸ verterunt ipsum bonum, sed quouis modo dicatur Aristoteles per hoc documentum vult habere, vt etiam parua differentia sit attendenda, quia persæpe illa parit nobis in resoluendo maximum errorem. cuius exemplum posuit Alexander satis pulchrum. Si enim quis argumẽtetur, si nihil est, neq; nox est, nox non est, ergo dies est, dies est, ergo aliquid est, quare si nihil est, aliquid est. Patet autem hunc errorẽ accidere ex mutatione verbi neq; in

Primum documentum.

F

G

Secundum.

H

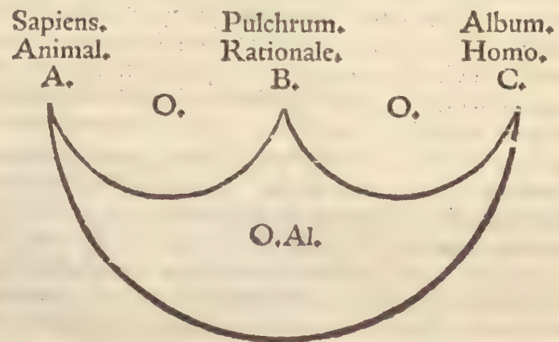
in verbum non. Bene enim sequitur, si nihil est, neq; nox est, cum neq; dies sit, sed non facienda est permutatio ad non, Hoc pacto nox non est, quia tūc sequitur, ergo dies est, sed accipiendo, neq; nox est: nam sic accipiendo, non sequitur neq; nox est, ergo dies est, quia per verbū neq; intelligitur neq; noctem, neq; diem esse. Patet ergo paruam mutationem attendendam esse.

Nō autem idem neq; esse, neq; dicere, quoniam cui B inest, huic quoq; omni A inest, & dicere, cui omni B inest, & A inest omni, nihil.n. prohibet B inesse C, non autem omni, vt sit B pulchrum quid, C autem album, si igitur alicui albo inest pulchrum quid, verū est dicere, quoniam albo inest pulchrū, sed nō omni fortasse.

Cōmen. 316. Tertium siue theorema, siue documētum est, quo mouet nos de syllogisticis, & assyllogisticis enthymematibus, cuius rationem Philoponus assignat ex eo, q antiq; pro maiori parte in disputationibus vtebātur enthymematibus, & quidem vno assumpto indefinito, ideo necessarium erat declarare, quæ syllogistica, quæue assyllogistica enthymemata sint. Est autem enthymema. (Quid enthymema.) Vt M. Tullius in Topicis inquit argumentum, quod vno assumpto concludit. Vnde Iuuenalis, curtum sermone rotato torqueat enthymema. Dicitur autem ab enthymema ab enthymumae verbo, quasi mente concipio, aut commentor, vt si enthymema, quasi latinè commentum, vel commentatio. Et quia enthymema est argumentum, quod cōcludit vno assumpto, & altero prætermisso, seruato tamen in mente, ideo primo declarat quæ enthymemata sint syllogistica assumpta minore, & sumit hæc duo enthymemata non esse eadem, C est B ergo omne C est A: et omne C est B, ergo omne C est A. Primum enim quod assumit minorem indefinitam, non est syllogisticum ad conclusionem vniuersalem, non enim sequitur C est B, ergo omne C est A. Secūdum vero, quod assumit minorem vniuersalem, syllogisticum est ad vniuersalem conclusionem. Inquit. {Non est autem idem necre, nec sermone dicere, quoniam cui minori indefinitę B ipsum medium inest, ergo huic quoq; minori, omni A maior inest, quasi dicat, non est idem enthymema, in quo assumitur minor indefinita, & infertur cōclusio vniuersalis, & dicere cui minori omni B ipsum medium inest, & maior etiam minori omni inest, idest & enthymema, in quo assumitur minor vniuersalis, & infertur vniuersalis conclusio, & q hæc enthymemata nō sint eadē, probat, quia minor indefinita, & minor vniuersalis differunt, & q differant, probat. Cum inquit. {Nihil enim prohibet B inesse C, non autem omni, & ita stat aliquam propositionem esse indefinitam, quę non est de omni, vt si B sit quoddam pulchrum, videlicet pomum, C autem album, in hoc casu igitur, si alicui albo inest aliquod pulchrum, scilicet pomum, ita vt sit vera hæc, aliquod albū est pomum, verum erit dicere, quoniam albo inest pulchrum, hoc est vera erit illa indefinita, album est pomū, sed non omni albo fortasse pomum inest, ergo differunt indefinita, & vniuersalis. nam indefinita non infert, nec infertur, nisi ex particulari, at vniuersalis non infertur ex indefinita nec ex particulari, dixit autē fortasse, quia indefinita infert vniuersalem aliquando in propositionibus essentialibus, & per se. Quod si vniuersalis, & indefinita differunt, patet ea duo enthymemata differre, quorum alterum assumit minorem indefinitam, & alterum vniuersalem. nam assumens minorem indefinitam assyllogisticum est ad vniuersalem conclusionem, assumens vero minorem vniuersalem ad vniuersalem conclusionem syllogisticum est. Animaduerte tamen vt ex verbis Philoponi accipitur. Enthymemata, cuius assumptio est indefinita, esse assyllogisticum ad vniuersalem cōclusionem, non autem ad particularem, modo in mente

A altera seruata vniuersalis sit, nam si seruata nō fuerit vniuersalis, enthymema est simpliciter assyllogisticum, cū dētur termini omni inesse, & nulli inesse, inesse quidem, risibile, animal, homo, quia stant hæc, homo est animal, ergo omnis homo est risibilis. Nulli vero inesse sunt æquus, animal, homo, quia hæc stant, homo est animal, ergo nullus homo est æquus. Præterea enthymema etiam, cuius maior in mente seruata sit non vniuersalis, assumptione quouis modo se habente, est simpliciter assyllogisticum, quoniam ex maiori non vniuersali in prima figura nihil sequitur. Quæ enthymemata sint assyllogistica, quæue syllogistica minore assumpta, & seruata maiore, ex hisce patet.

Si ergo A ei, quod est B inest, non omni autem de quo B neq; si omni C inest B: neq; si solum alicui, non necesse est ei, quod est C inesse A, non quia non omni, sed nec inesse ei, quod B est C. Si itaq; de quo B dicitur vere, huic omni insit A: accidet A de quo omni B dicitur, de eo omni dici, si autem A dicatur de quo omni dicitur B nihil prohibet ei, quod est C, inesse B, non autem omni A, aut non inesse omnino. (δὴ. Itaq;. δὲ. Autem. Quo. τοῦ τοῦ.)

Syllogismus habens ambas vniuersales concludit, non habens autem maiorē vniuersalē non concludit.

C

Cōmen. 317. Hic textus vno modo exponi potest, vt Aristoteles declarat quando ex minore vniuersali vel particulari sequitur conclusio vniuersalis, vel particularis, & quando nō sequitur, & vult ex minore assumpta nihil sequi, quādo maior seruata non fuerit vniuersalis, quia dantur termini omni & nulli inessendi, vt dictum est, & hoc pacto Philoponus intelligit. Alio modo exponi potest q, cum Aristoteles declarauit, quæ enthymemata syllogistica, & quæ assyllogistica sint ex minore assumpta, & maiore seruata, nunc ostendit quæ syllogistica, quæue assyllogistica sint ex maiore ipsa assumpta, minore seruata. Et inquit. {Si ergo ipsum A ei, quod est B inest, non omni autem inest, de quo B dicitur, hoc est, si quod assumitur, est non vniuersalis maior, quouis modo minor fuerit in mente, neq; si omni C inest B, neq; si solum alicui C insit, hoc est siue minor fuerit vniuersalis, siue particularis solum, non necesse est ei, quod est C, inesse A. Dico non necesse, non quia nō omni necesse sit, sed simpliciter & nullo modo ei, quod est C, necesse est inesse. Est ergo assyllogisticum ex assumpta maiore, quando illa non assumitur vniuersaliter, quouis modo in mente seruetur minor, siue vniuersalis, siue non vniuersalis, quando vero syllogisticum enthymema sit, maiore assumpta, ex hisce patet. Deinde quasi epilogādo. Inquit. {Si itaq; de quo B dicitur vere, huic omni inest A, idest si maior assumpta sit vniuersalis accidet A dici de omni eo, de quo B dicitur modo minor seruata sit vniuersalis. Dixit accidet, quia non erit cōclusio semper vniuersalis, sed sm minoris seruatæ exigentiam, sin autem A dicitur de quo B omni dicitur, ita vt A dicatur non vniuersaliter de eo, de quo vniuersaliter A dicitur, nihil prohibet ei, quod est C, in minore seruata inesse B, cui nō omni, immo cui non omnino insit

D

no insit A, quia ex maiore non vniuersali in prima figura quouis modo minor sit, nihil sequtur. Patet ergo quãdo maiore assumpta, & minore seruata, enthymemata sunt syllogistica, & quãdo assyllogistica, & dixi hęc esse quasi epilogando dicta, ꝙ verbum græcum δὲ in aliquibus libris δὴ legitur, quod puto melius esse dictum. Nã δὴ pro igitur accepit, vel pro itaq;, quod est epilogationis signum aliquando.

In tribus igitur terminis, manifestum quoniam de quo B omni, ipsum A dici, hoc est de quibuscunq; B dicitur, de omnibus dici & A, & si B quidem de omni, & A similiter. Si autẽ non de omni, non necesse est A inesse omni.

Cõmen. 318. Epilogat & exponit quid vult significare ipsum A dici de eo omni, de quo omni ipsum B dicitur. Inquit. {In tribus igitur terminis manifestum est quoniam de quo ipsum B dicitur, ipsum A dici, & ita enthymema, cuius minor est vniuersalis, cõcludere maiorem vniuersalem. Patet tribus terminis, vt cæteri syllogismi patere possunt. Deinde exponit quid vult significare ipsum A dici de omni, de quo ipsum B omni dicitur, & inquit. {Hoc est vult significare de quibuscũq; B dicitur, de omnibus dici & ipsum A, & vult significare, si B quidem ipsum de omni dictum sit, & A similiter dici de omni. nam in prima figura, si minor est vniuersalis, & conclusio erit vniuersalis, sin autem ipsum B non de omni C dicatur, non necesse est A inesse omni C, sed vt supplet Philoponꝰ, cõtingit non inesse. nam B non de omni C dici esse potest, aut quia B inest ipsi C indefinite, vel alicui C particulariter, vel quia nõ inest omnibus sed alicui C non inest, quouis modo dicatur non contingit A ipsum inesse omni C, si enim minor sit particularis vel indefinita, quę in mẽte seruatur, conclusio est particularis, ergo non de omni, & si est indefinita vel particularis negatiua, conclusio non est de omni, immo dantur termini de omni & de nullo inesse, vt declaratum est, quia ex minore negatiua in prima figura nihil sequitur.

Non oportet autem arbitrari propter expositionem accidere aliquod inconueniens, nõ enim laboramus in eo ꝙ aliquid sit hoc, sed quemadmodum geometra pedalem & rectã hanc esse & sine latitudine dicit, quæ non est, sed nõ sic vtitur, vt ex eis syllogizans. Omnino enim quod non est vt totum ad partem, & aliud ad hoc, vt pars ad totum, ex nullo taliũ ostendit demõstratur, sic expositione vtimur, vt sentiat qui discit, dicẽtes. Non.n. sic vt sine his non possibile sit demõstrare, quemadmodum ex quibus est syllogismus.

Cõmen. 319. Quia per totum hunc librum doctrinam, & regulas fecerat, vtens literis, quæ sunt prima elementa, ne quis putet literarum vsum causam esse, vt coniugationes alię syllogisticæ, alię assyllogisticæ sint, quartum documentum tradit, quo nos moneat syllogismos nõ esse hos vtiles, illos inutiles, ob literarum positionem. Inquit. {Nõ oportet autem arbitrari propter expositionem terminorum, quam fecimus in literis, accidere aliquod inconueniens, neq; etiam, vt supplet Philoponus propter exemplorum assumptorum materiam. Aliquando enim vsus fuit terminis notis, ideo ait regulas non fuisse veras gratia materiæ, sed propter syllogisticam coniugationem, & assignat causam cur ex positione elementorum nõ sequitur absurdum. |Et inquit. {Non enim cum exempla ponimus in elementis laboramus in eo ꝙ aliquid sit hoc quod in exemplis elementorum ponimus, sed quemadmodum geometer lineam pedaneam & rectam hanc esse & sine latitudine dicit, quæ reuera nõ est, immo non sic vtitur, vt ex his velit syllogismũ esse. Omnino enim quod nõ est, vt totum ad partem, scilicet maior, & aliud ad hoc, vt pars ad totum, scilicet medium, quod ad maiorem est pars, ad minorem totum, demõstrator mathematicus ex nullo talium demonstrat, neq; enim fit syllogismus: nam nisi termini sic se habeant, ꝙ maior totum sit, medium vero ad maiorem pars, ad minorem totum, & minor vtriusq; pars, non erit syllogismus aliquo pacto, s. in prima figura, qua vtitur geometra, vt igitur geometra vtitur exemplis, non vt ex illis fit syllogismus, sed docendi gratia, sic nos ex positione elemẽtorum vtimur dicentes exempla, vt & sentiant, qui discunt. Non enim illis vtimur, vt sine illis literis non possibile sit demonstrare tanquam sint illa, ex quibus est syllogismus, non enim illis vtimur, ꝙ illa sint, sine quibus syllogismi non sunt, sed (vt diximus) vtimur illis vt sentiant qui discũt.

Quo vero ad verba attinet, verba illa expositione autem sic vtimur & reliqua complent comparationem inter vsum nostrum per literas, & geometrarum per exẽpla, quasi dicat, sicut illi vtũtur exemplis, sic nos vtimur expositione, & iuxta hoc verbum autem, non est de necessitate, ideo in translationibus non debet poni, verba vero quemadmodum ex quibus est syllogismus, debent legi cum aduersatiua particula, quæ est sed, & tunc est sensus, non sic vtimur literis, tanquam literæ sint sine q̃bus demonstrationes fieri nõ possint, sed supple vtimur illis tanquam ex quibus est syllogismus, hoc est vt ostendamus sine particulari, & vniuersali, affirmatiuo, & negatiuo ex quibus sunt syllogismi, fieri non posse syllogismos, quare ex his patet non male nos literis vsos esse, est insuper alia causa cur literis vtit̃ Aristoteles, vt Auerroes inquit in libro Posteriorum, & in hoc libro. nã per vsum literarum intelligũtur regulę vniuersaliter in omni materia. Non te turbet expositio Iuniorum in hoc loco. Dicũt enim Aristotelem in hoc libro, & in aliјs ad veritatis manifestationẽ aliquando esse vsum falsis, ideo nos monet in veritatis expositione nõ semper veris esse vtendum, quia falsis pro veris vti possumus, non vt ita sint, sed vt sentiat qui discit, vt etiã facit geometra. Quæ expositio mihi non displicet. Nã loco minorũ ig[...] torũ vti p[...] sumꝰ noti[...]

Non lateat autem nos quòd in eodem syllogismo non omnes conclusiones per vnam & eandem figuram sunt, sed hæc quidem per hanc, illa vero per aliam. Palã ergo quoniam & resolutiones sic facciendum, quoniam autẽ nõ omne problema in omni figura est, sed in vnaquaq; disposita sunt, manifestũ est ex conclusione in qua figura sit quærendum.

Quĩtũ theorema siue speculatio ẽ de syllogismis, quoties in illis fuerit plures conclusiones. Accidit.n. in eodẽ syllogismo esse plures conclusiones, quando fuerit cõpositus ex syllogismo principali, & prosyllogismis, qui syllogizant propositiones. Appellat enim Arist. hic eundẽ syllogismum, cum suis probationibus, quoties prosyllogismorum conclusiones claudit. Quãdo ergo in eodem syllogismo fuerint plures conclusiones, nõ oportet illas semper quærere in eadem figura, quia vt Philoponus lõga commentatione exponit. Si principalis syllogismus sit in primo primæ ex vtrisq; affirmatiuis vniuersalibus cum vniuersale affirmatiuum nõ nisi in figura prima syllogizetur, iure prosyllogismi, & illorum conclusiones in prima quærantur. Si autem in secundo primæ ex maiori vniuersali negatiua, & minori vniuersali affirmatiua. Quãdo adhuc probari possũt, vniuersalis negatiua quęratur in prima, & secũda, & vniuesalis affirmatiua in prima. Quando vero probanda propositio sit particularis siue affirmatiua, siue negatiua, quæratur in tribus, exempla patent ex his quæ dicit Philoponns, inquit. {Non Cõmẽ. 320.

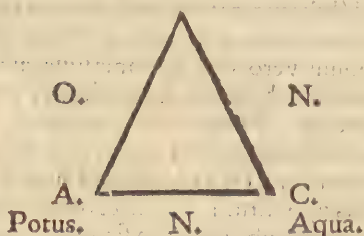
lateat

lateat aūt nos quoniam in eodem syllogismo,s.cum suis probationibus non omnes conclusiones per vnam & eā dem figuram sunt,quoniam stat hanc quidem cōclusionem principalis syllogismi esse per vnam, & illa prosyllogismi esse per aliam,& quoniam non omnes cōclusiones sunt per eandem figuram,palam etiam,quoniam & resolutiones sic faciendum est,quomodo sunt & in quibus figuris resolubiles. Sed dices vnde scire possumus in qua figura conclusio ipsa sit resolubilis. Respondet & inquit. Quoniā autem non omne problema in omni figura est,vt diximus,sed in vnaquaqꝫ ipsa problemata disposita sunt fieri. Problema enim quantitate & qualitate ita in vna fieri aptum est,ꝙ nō in alia, manifestum est ex ipsa conclusione in qua figura sit,esse quęrendum. nam,si vniuersalis affirmatiua in prima tantum,si negatiua in prima & secunda,si particularis negatiua, in tribus,si vero affirmatiua in prima,& secunda.

Dubiū. Responsio.

Et ad definitionis,orationum quęcunqꝫ ad vnum quid sunt redarguibiles eorum,quæ in termino sunt,ad quod redarguibile sunt, ponendum est terminum, & non totam orationem, minus.n. contingit perturbari propter longitudinem,vt si quis aquam ostendit, quoniam est humidus potus,potum & aquam terminos ponendum.

B

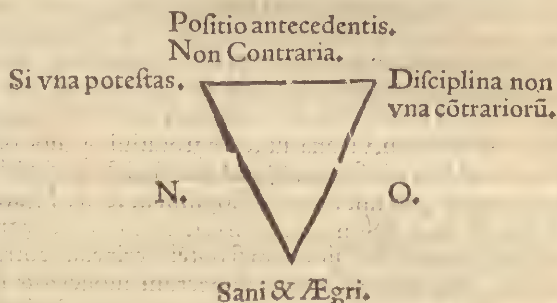
Syllogismus destruēs definitionis partem,non totam.

Cōmen.321. Quinta speculatio,siue documentum est de definitionibus,sunt.n.nonnullæ definitiones falsæ, quia non cōpetunt definibili propter vnum terminū. Vt hæc,aqua est humidus potus. Est.n.aqua humida, sed non potus, vel illa,homo est animal quadrupes,est enim homo animal,& non quadrupes,ideo documentum sit,vt non totam destruamus,sed partem,quæ ipsi definito non competit. Inquit. Et ad definitiones supple,quintum documentum sit,vt earum orationum,s.definitiuarum. (Per logon.n.definitionem intelligit) quæcunqꝫ ad vnum qd eorum,quæ in ipso termino,idest definitione sunt,redarguibiles sunt,id ad quod redarguibiles sunt. Terminum ponendum tanquam maiorem,vt si non omnia, in definitione posita redarguibilia sunt,sed eorum, quæ in illa ponuntur,solum vnum. Illud vnum ponatur terminus maior & non totam orationem ponendum est maiorem terminum,id est totam definitionem. Non.n.hæc tota oratio humidus potus terminus maior ponatur, sed potus. Cuius causam ait, quia propter longitudinem,s.resecatam minus discipulum perturbari contingit. nā sermo longus, vt primo Rhetoricæ inquit Aristo.ad eos, qui nequeunt plura prospicere,grauis est. Exemplum ponit,vt si quis ostendit aquam, quoniam est humidus potus,si redarguere vult hanc,nō totam orationem ponat maiorem terminum,sed potum maiorem,et aquam minorem ponendum est terminos. Et syllogizet, omnis potus nutrimentum,nulla aqua nutrimentum,ergo nulla aqua potus est.

De resolutione syllogismorū ex hypothesi,siue suppositiōe.

AMplius autē ex hypothesi syllogismos non est tentandum reducere. nam non est ex his, quæ posita sunt reducere,non enim

A per syllogismum ostensi sunt,sed ad placitum concessi sunt omnes. Vt si quis ponat, si vna quædam potestas non sit contrariorum, neqꝫ disciplinam esse vnam, deinde disputet, quoniam non est vna potestas cōtrariorum, vt sanatiui, & ægrotatiui, simul enim idem erit sanatiuum,& ęgrotatiuum, quoniam autem nō est omnium contrariorum vna potestas ostensum est, sed quoniam disciplina non est vna, non est ostēsum, quamuis cōfiteri sit necesse: at nō ex syllogismo,verum ex hypothesi, hoc igitur non est reducere,quoniam non vna potestas est,hic enim fortasse erat syllogismus,illud autem hypothesis.

Nunc vt Philoponus inquit,vult declarare,ꝙ nō oēs hypotheticos resoluere oportet in figuram. Quo vero pacto veniat Arist.in hanc declarationem,exponamus. Aristo. igitur declarauit omnes syllogismos resoluēdos esse in tres terminos,& duas propositiones. Et,quia syllogismi ex hypothesi sunt syllogismi, ergo videntur resoluēdi in tres terminos,& duas propositiones, & sic videntur resoluendi in aliquam figuram, propter hoc exponit non omnes syllogismos ex hypothesi resoluendos esse in aliquam trium figurarum. Circa quod primo ponit conclusionem declarādam, & dicit. Amplius autē ex hypothesi syllogismos non est tentandum reducere, hæc est conclusio. Deinde probat hanc,& sua ratio est, syllogismi qui fiunt ex his,quæ posita sunt,non resoluūtur in figuram, syllogismi ex hypothesi sunt syllogismi, qui fiunt ex his,ꝗ posita sunt, ergo syllogismos ex hypothesi non est in figuram reducere,de ratione ponit maiorem,& dicit.nam non est syllogismos ex his,quæ posita sunt factos reducere in aliquam figurarum, Probat maiorē,& dicit,non.n.per syllogismum ostensi sūt,sed ad placitum quasi ex datis, & concessis, sunt omnes,est ergo maior,syllogismi,ꝗ fiunt ex his,quæ posita sunt, non resoluuntur in figuram:cui, si addatur minor,videlicet, sed syllogismi ex hypothesi sunt ex his, quæ posita sunt, ex datis videlicet & ad placitum,ergo non est tales in figuram aliquam resoluere. Quod autē syllogismi ex hypothesi ex datis ac concessis ex placito sint,per exempla exponit. Et primo quidem in syllogismis ex hypothesi, qui fiunt per transumptū. Deinde in syllogismis ex hypothesi,qui fiunt ad impossibile. Circa primam partē Animaduertendum sm Philoponum,in syllogismis ex hypothesi,qui fiunt per trāsumptum duo esse,hypothesim videlicet,& positionem. Hypothesim Philoponus concessum siue datum vocat, quia aduersarius ad placitum, vel propter aliquem locum dialecticum illud dat, vel concedit. Huius exemplum Philoponus affert ex libro de Cœlo, ibi.n.Aristo.loquens de figuris stellarum petit ꝙ,si luna est sphęrica, omnes stellæ sunt sphæricæ, hæc est hypothesis, quę est propositio conditionalis, & propter hoc dicta est hypothesis. Positio vero est concessio

Cōmē. 322.

C

D

Aduerte.

cessio antecedentis. nam antecedēte posito, sequitur cōsequens. Vult igitur, ꝙ hypothesis, quæ est propositio conditionalis, non resoluitur per aliquam figuram, sed positio antecedentis per aliquam figuram resoluitur, vt ꝙ luna sit sphęrica, hoc.n. probat syllogismo, hoc pacto, omne corpus, cuius lumē sphærice augetur, & diminuitur, est sphæricum, luna est corpus, cuius lumen sphericæ crescit, & diminuit, ergo luna est sphęrica. Hoc probato, sequitur positio consequentis. s. cæteræ stellę sint sphęricæ, in quo syllogismo patet hypothesim non resolui in aliqua figura, sed positionem antecedentis. Aristo. autem accipit aliud exemplum. Accipit.n. hanc hypothesim, videlicet, si vna potentia non est contrariorum, vna disciplina non est contrariorum, hæc.n. hypothesis in figuram aliquam nō resoluitur. Resoluitur autem positio antecedentis in tertia figura, hoc pacto, sani & ęgri non est vna potestas, sanum & ægrum non sunt contraria, ergo contrariorum non est vna potentia, tunc sequitur contrariorum non est vna potentia, ergo contrariorum non est eadem disciplina, vnde dicit. {Vt si quis ponat, si vna quædam potestas non sit contrariorum, neq; disciplinam esse vnam contrariorum, & per hæc patet hypothesis. Deinde disputet, quoniam non est vna potestas contrariorum, vt sanatiui, & ægrotatiui, & hoc per syllogismū in tertia figura. Quod autē sani & ægri nō sit vna potestas, vt fuit maior syllogismi in tertia figura, Probat, & dicit. {Simul.n. idem erit sanatiuum & ęgrotatiuum, aliquando. Quoniam si potētia erit eadē cōtrariorum, aliquando actu idem subiectum subijcietur simul vtrisq; contrarijs, tūc verificat exemplum, & dicit. {Qm̄ autem nō est omniū contrariorū vna potestas, ꝑ syllogismum ostensum est, & sic positio antecedētis per aliquam figurā resoluta est, sed quoniā disciplina non est vna, non est ostensum per syllogismum, quāuis cōfiteri sit necesse ex hypothesi, & hoc dicit. {At non ex syllogismo, verum ex hypothesi, tunc quasi epilogādo dicit. {Hoc igitur, i. hanc hypotheticā non est reducere, quoniam, disciplina vna contrariorum non est vna potestas contrariorum. Hic enim. s. in positione antecedentis, ꝙ videlicet vna potestas nō sit contrariorum, fortasse erat syllogismus, in hypothesi autem non erat. Sic igitur perspicuū est in syllogismis ex hypothesi, qui fiunt per transumptum, non totis resolui in aliquam figuram, sed solūr resoluitur positio antecedentis, non autē hypothesis, & non solum antecedētis potest resolui, sed etiam cōsequētis destructio. Plato autem, vt Philoponus narrat nō solum positionē, sed hypothesim resoluit in figura. Accepit.n. ꝙ si viuens & mortuum ex se inuicem sunt, animæ nostrę sint in inferno, sed viuens & mortuū ex se inuicem sunt, ergo animæ nostrę sunt in inferno, verum hoc raro fit, & non semper. Ex hoc loco accipit aliquam esse consequentiā, q̄ non pōt reduci ad figurā aliquā, & sic acceperunt ex his Sorticolæ tractatū, qui de cōsequētijs est. Non.n. oportet omnem consequentiā reduci in figuram, veluti nec omnem hypothesim, solum autē ea consequētia reducitur, quæ est enthymema. Quo vero ad verba attinet, animaduerte ꝙ, cum Aristo. dicit hypoteses ad placitum concedi, non intelligas omninō absq; ratione. Quoniam conceditur aut virtute oppositionis, vt in syllogismis per impossibile, aut virtute loci dialectici, & propter aliq̄ maximam ex loco constitutā, vt puta, aut ex simili, aut à maiori, aut à minori, aut à cōtrario, aut alio modo, sed hęc dicūtur cōcessa ad placitū, quia non vi syllogismorū. Vnde hypothesis in Secūdo libro de Cœlo, quę est, ꝙ, si luna sit sphærica, omnes stellæ sint sphæricæ, cōceditur loco à simili. Et similiter, si vna potentia non est contrariorum, nec disciplina erit contrariorum, etiam loco à simili conceditur.

Vnde Sorticolæ acceperunt. Aduerte.

Similiter autem & in his, qui per impossibile concluduntur. nam neq; hos est resoluere, E sed ad impossibile quidem reductionem est, syllogismo enim monstratur, alterum autem non est, nam ex hypothesi concluditur.

Cōmen. 32

Nunc idem ostendit in his syllogismis, qui per impossibile concluduntur, & primo proponit intentum, & dicit. {Similiter autem, & in his, qui per impossibile concluduntur. } subaudi non est resoluere in aliquam figurarum, & per syllogismos ad impossibile ducentes nō intelligit syllogismos, in quibus ex opposito conclusionis cum altera propositionum syllogizatur oppositum alterius, vt fit in Barocco, & in Broccardo quemadmodum Albertus intellexit, quoniam sic vterq; syllogismus resolueretur in aliqua figura, vt superius declarauit Arist. nam in Barocco primus syllogismus est in secunda figura, & secūdus fit in Barbara, in Broccardo vero. Primus syllogismus est in tertia figura, & secundus in prima, & in cæteris eodem modo. Quid igitur per syllogismos, F qui fiunt per impossibile Aristo. velit, non vna ratione exponitur. nam vno modo intelligi potest syllogismus ex falsis & impossibilibus, ex quibus syllogizatur aliqđ aperte falsum, & vlteri⁹ aliud magis aperte falsum, vt si aliquis concedat, ꝙ omnis homo sit lapis, syllogismus erit, omnis homo est lapis. omne risibile est homo, ergo omne risibile est lapis, tunc vltra, omne risibile est lapis, ergo omne risibile est insensitiuū, & sic vlterius semper syllogizando falsum & impossibile magis apertum, in quo processu patet primum esse sylllogismum, cæteros vero non esse syllogismos. Primus quidem est syllogismus, quia resolubilis in tres terminos, & in duas propositiones. Secundum vero ex hypothesi, & non syllogisticus. Philoponus vero vult ꝙ omnis syllogismus ducens ad impossibile habeat tria, propositum, reductionem, & hypothesim. Propositum quidem est, vt hoc, videlicet aliquod animal non est æquus, vel aliquod tale. Tunc quæritur, aut est ita ꝙ aliquod animal non sit G æquus, aut eius oppositum, videlicet omne animal est æquus, si eius oppositum, syllogizo sic, omne animal est æquus, omnis homo est animal, hæc.n. est aperte vera, ergo omis homo est æquus, quæ est aperte falsa. Tunc aliud quod habet est hypothesis, Hypothesis autem est, duarum contradictoriarum, Si vna est falsa, altera est vera, & ita, quia conclusio est aperte falsa, & non minor, quę est aperte vera, ergo maior, maior est, omne animal est æquus, hæc est aperte falsa, ergo cōtradictoria est vera, videlicet aliquod animal non est æquus. Duorum.n. contradictoriorum si alterum est falsum, alterum est verum, est ergo hypothesis duarum contradictoriarum, si altera est falsa, altera vera est, vel si ad alteram sequitur falsum & impossibile, altera est vera, quare, si conclusio est aperte falsa, & altera propositio est vera, oportet alteram esse aperte falsam, reductio vera est conclusio quę sequitur ex contradictoria propositi. Tunc vult, ꝙ nec propositum neq; hypothesis syllogizetur, sed conclusio H aperte falsa, quę sequitur ex contradictorio propositi, videlicet illa, omnis homo est æquus, & sic non totus syllogismus per impossibile resoluitur ī aliquam figuram, sed illæ, qui probat conclusionem aperte impossibilē ex impossibili concesso, cum altera aperte vera. Dicit, similiter autem & in his, qui per impossibile concluduntur, hoc est in his, qui assumpto impossibili, concludūt aperte falsum: nam neq; hos est resoluere, s. totos, sed est resoluere solum reductionem ad impossibile, hoc est syllogismum, qui ex impossibili infert conclusionem aperte impossibilē, cuius causam affert, & dicit syllogismo.n. mōstratur. s. illa reductio, sed alterū. s. hypothesim non est. s. in figuram resoluere. Nam ex hypothesi concluditur. Sunt.n. in tali syllogismo tria, propositum, vt illa propositio aliquod animal non est æquus, reductio, videlicet illa propositio omnis homo est æquus. Et hypothesis quæ est, duarum contradictoriarum si altera falsa, vel si

Philopon.

ad eam

ad eam sequitur falsum, altera vera est, quare si cõclusio est falsa, & nõ altera propositio, ergo altera. Harũ trium propositionũ non resoluitur in syllogismũ, sed probatur per oppositũ, quoniã si nõ aliquod animal nõ est ęquus, ergo omne animal est æquus, per regulã æquipollentiarũ, tũc vltra omne animal est æquus, & omnis homo est animal, ergo omnis hõ est ęquus. Hęc est aperte falsa, & nõ pro minori, quæ est apte vera, ergo pro maiori. Quare eius opposita erit vera. Patet ergo ꝙ sola reductio resoluatur in figurã. Nõ autẽ propositum, nec hypothesis.

Differunt autem a prædictis, quoniã in illis quidẽ oportet prius confiteri, si debeat concedere, vt si ostendatur vna potestas contrariorum, & disciplinam esse eãdem. Hic autem & non prius cõfessi cõcedunt, eo ꝙ manifestum sit falsum, vt posita Diametro symmetro eo ꝙ imparia esse æqualia paribus.

Cõmẽ. 324. Cũ dixisset quasi cõuenietiã inter hos duos hypotheticos syllogismos, quatenus vterq; ex hypothesi est, nũc ponit differẽtiã, & vult vt Philoponus exponit, ꝙ syllogismus hypotheticus, qui est ꝑ trãsumptũ, nõ põt ex hypothesi inferre cõclusionẽ principalẽ probatã, nisi ex cõposito fiat hypothesis præcõfessio. Nõ. n. seqtur disciplinã esse cõtrariorũ, nisi supponat̃ illa hypothesis, videlicet, ꝙ si potestas est vna cõtrariorũ, nec ẽt disciplina est vna cõtrariorũ. Syll's autẽ per impoſ'e põt syllogizare ꝑ cõclusionẽ principalẽ necessario, nulla ipsius hypothesis facta ꝓconfessione. Qm̃ seqtur cõclusio principalis ꝑ naturã ac legẽ cõtradictoriarũ, quę est, ꝙ si vna sit falsa, vel duces ad falsum, altera sit vera. Hęc. n. hypothesis siue ꝓ cõcedatur, siue nõ, semꝑ syllogismus fit, & sequit̃ oppositũ. Dicit differũt autẽ à ꝑdictis, qui fiũt per trãsumptũ, qm̃ in illis quidẽ, oportet hypothesim prius cõfiteri si debeat aduersarius cõcedere principalẽ conclusionẽ. Vt si ostẽdatur, vna potestas est cõtrariorũ, & disciplinã esse eãdẽ cõtrariorũ. Nõ. n. põt cõclusio principalis seq, nisi ꝓconfessiõe hypothesis. Hic autẽ, hoc est, in syllogismis autẽ per impoſ'e & non prius aduersarij ꝓconfessi hypothesim cõcedũt cõclusionẽ principalẽ, eo ꝙ ex illius ꝓpositi opposito manifestũ sit falsum. Modo duarũ cõtradictoriarũ, si altera sit falsa, vel id ad qđ sequit̃ falsum, altera erit vera. Et ponit exẽplũ, vt posita Diametro Symmetro hoc est cõmensurabili cõstę, statim seqtur impl'e, eo ꝙ seqtur imparia esse æqualia paribus. Geometra. n. vt Philoponus inqt. Volẽs ostẽdere, ꝙ Diameter costę incõmẽsurabilis sit, vtit̃ deductione ad impossibile per syllogismũ hypotheticũ hoc modo, qa si nõ sit icõmẽsurabilis, cõmẽsurabilis erit, sed si cõmẽsurabilis sit, imparia erũt æqualia paribus, nõ ergo cõmẽsurabilis. Vbi patet syllogismũ fieri nõ ex ꝓconfessione hypothesis. Sed circa hæc quęrũt an secũdus processus in syllogismo per trãsumptũ, possit resolui in figurã aliquã. Et videt̃ ꝙ sic, qm̃ trãsumptio est cõsequẽtia. Omnis autẽ consequẽtia est syllogismus imꝑfectus, q ad ꝑfectũ resolui põt. Quare trãsumptio resolui põt in figurã. Iuniores rñdent ꝙ syllogismus sit duplex ostẽsiuus, qa Boetio categoricus dicitur, & hypotheticus. Necessitas syllogismi categorici est per dici de omni vel dici de nullo. Necessitas vero syll'i hypothetici est per aliquã habitudinẽ localẽ, & aliquando per naturã oppositionis. Et cõcludit propositũ vel à positione antecedẽtis, vel à destructione antecedẽtis. Tũc dicũt, ꝙ syllogismi ex hypothesi nõ possunt resolui in syllogismũ categoricũ, sed bene in hypotheticũ. Sed adhuc dubitat̃, qm̃ omne argumẽtũ est aut syllogismus, aut enthymema, aut inductio, aut exẽplũ, sed hæc omnia, vt secũdo huius dicitur reduci possunt in syllogismũ categoricũ. Quare cũ syllogismus ex hypothesi sit argumẽtũ, relinqtur ꝙ debeat reduci in syllogismũ categoricũ. Pręterea enthymema dicit̃ argumẽtũ breue ex

Quæstio pulchra.

Solutio Iuniorum.

Dubiũ.

A vna propõne altera seruata ĩ mẽte. Ergo est syllogism⁹: sed syllogismus ex hypothesi ẽ enthymema, ergo est syllogismus. Exẽplũ etiã dicit̃ paradigma, à para quod est iuxta, & digma, hoc est signũ, quasi signũ quod est iuxta aliquid, existẽs in mẽte nostra formatũ, ergo est syllogismus. Quare cũ syllogismus ex hypothesi sit aut exẽplũ, aut enthymema, omnino erit resolubilis in aliquã figurã. Dicẽdũ ꝙ Iuniores bene dixerũt. Nõ. n. omnis syllogismus ex hypothesi resolubilis est in aliquã figurã, sed bene in aliquẽ syllogismũ, qa aut ad hypotheticũ, aut ad categoricũ. Cũ vero dicitur ꝙ in secũdo Priorũ Aristo. dicit omne argumẽtũ resolui in figurã. Intelligendũ est, nõ ꝟm totũ, sed secũdũ aliquid sui, vt ibi videbitur. Sic etiã syllogismus ex hypothesi ꝟm aliquid sui resoluit̃ in figurã, qm̃ positio antecedẽtis, vel destructio cõsequẽtis in figurã resoluitur. Hypothesis autẽ non. Cũ vero dicitur enthymema, & exẽplũ tenere virtutẽ propõnis, quę est in mẽte, dicẽdum ꝙ illa propositio non est maior vel
Solutio.

B minor semper, sed est dignitas, virtute cuius exemplum vel enthymema habet necessitatem. Verum de his in Rhetoricis ludicris libro secundo copiose dictum est. Enũto. 1.

Plures autem & diuersi terminantur ex cõditiõe, quos prospicere oportet, & notare apte. Quæ ergo horum differentiæ, & quoties fiunt, qui sunt ex hypothesi, postea dicemus: nũc autem tantũ sit nobis manifestũ, quoniã non est resoluere in figuris huiusmodi syllogismos, & ob quam causam diximus.

Quia dixit syllogismos ex hypothesi nõ oportere oẽs in figurã resoluere, & declarauit hoc in duabus speciebus, s. in syllogismis ex hypothesi per transumptũ, & in syllogismis ex hypothesi per impossibile, & nõ in omnibus, cũ sint plures alij quasi se excusans ab vlteriori inductione, dicit. Plures autẽ, & diuersi syllogismi terminãtur ex cõditione, hoc est ex hypothesi, quos oportet pro spicere, & notare apte ac diligẽter, & exponere quõ nõ resoluãtur in figurã. Tunc remittit se ad librũ, qui de his est, & dicit. {quæ ergo horũ differentiæ, & quoties fiũt, qui sunt ex hypothesi syllogismi, postea dicem⁹.} Vbi Philoponus dicit, expositores dicere ꝙ nõ appareat, vbi de eis Aristoteles dicat. Fortasse aliqua dicet secũdo huius & in Topicis. Secũdo enim huius agit de syllogismis ex hypothesi, qui sunt per impossibile, in Topicis vero de his, qui sunt per virtutẽ loci, resumit autem nũc quid per hæc perspicuũ est, & dicit. {Nũc autẽ tãtũ sit nobis manifestũ, quoniam nõ est resoluere in figuras huiusmodi syllogismos, & ob quam causam, non resoluũtur in figuram diximus. Hæc de syllogismis ex hypothesi.
Cõmẽ. 325.

C

Cap. ii. De reciproca resolutione syllogismorũ vnius figuræ ĩ aliã.

QVæcunq; autẽ in pluribus figuris mõstrãtur problematũ, si in altera syllogizetur, est reducere syllogismũ in alteram, vt eũ, qui in prima est priuatiuum, in secũdam figuram, & eum, qui in media est, in primam, non omnes autem, sed quosdam.

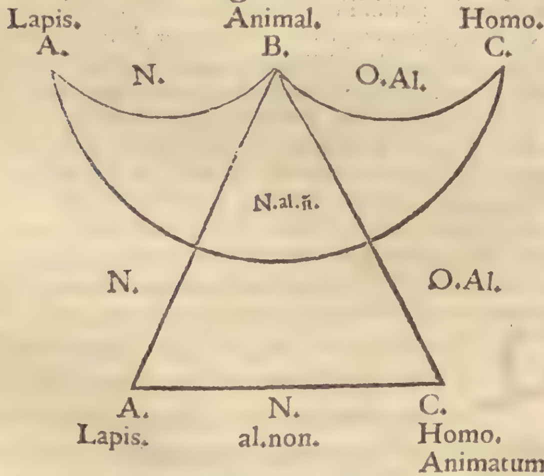
D

Caput istud inscribit̃ de reciproca resolutione syll'orũ vnius figuræ in aliã, qa docet quõ vna figura resoluat̃ in alterã, & ecõuerso. Sed quoorsum hæc, nõ clare patet. Quidã dixerũt Aristotelẽ hoc facere, qm̃ docuit quõ oratio syllogizãda resoluatur in figurã, at nũc intẽdit declarare, quõ oratio syllogizata in altera figura, possit reduci in alterã, quæ expositio alberti esse videtur. In iuuẽta diximus Aristotelem declarasse vnam conclusionem per vnum mediũ syllogizari vno syllogismo, ideo quia quis potest dubitare an cõclusio per vnũ mediũ syllogizabilis pluribus figuris syllogizari possit, propterea declarat quomodo cõclusio vno medio syllogizabilis, põt syllogizari pluribus figuris. Philoponus autẽ, vt mihi videtur, rectius exponit. Vult enim ꝙ Aristo. per hæc
Cõmen. 326.
Prima expositio.
Secunda.
Tertia Philoponi expositioni.

doceat, q nō oporteat, si componens syllogizauit problema in vna figura, vt resoluat etiā illud solū ī illa figura, in qua composuit. Qm quādo problema est in pluribus figuris syllogizabile, potest esse cōpositum in vna figura, & resolui in pluribus, & hoc proponit, & dicit. {Quæcunq; autē problematum in pluribus figuris mōstrantur, vel demonstrari possunt, dato q in altera tantū syllogizetur, & sit cōpositum solum in altera, resolui tñ potest in pluribus, & hoc dicit. {Si in altera per cōpositionē syllogizetur, est reducere syllogismū, per quē syllogizatū est, in alteram, & sic resolui potest in pluribus. Quare bene dictum est, q nō oportet vt resolutio fiat in vna figura, si cōpositio fuerit facta in vna figura, qm problema potest syllogizari in pluribus figuris. Quo vero ad verba attinet, dicit. Quæcunq; problematū in pluribus figuris monstrantur, qm, si problema nō esset nisi vna figura demōstrabile, resolui nō posset, nisi in illa. vt Barbara, nō potest resolui nisi in prima, & Barocco solū in secunda, & Broccardo solū in tertia, qm solū per vnā figurā syllogizari possunt. Et exponit, quod dixit. Et inquit. {Vt eū syllogismū priuatiuū, qui est in prima, videlicet celarēt, resolui ac reduci pōt in secundā figurā, & eum, qui in media est figura, resolui pōt in primā. Limitat tamē propositionē hāc, & dicit nō omnes autem, qui in secūda syllogizati sūt, ad primā resolui ac reduci possunt, sed quosdā, quoniam tres primos videlicet Cesare, Camestres, Festino, Barocco autem non, vt dictum est. Hæc de intentione.

Erit autem in sequentibus manifestum. Si enim A nulli B: B autem omni C: A nulli C, sic ergo prima figura. Si autem conuertatur priuatiue, media erit. nam B A quidem nulli C autē omni inerit. Similiter autem & si non vniuersalis, sed particularis sit syllogismus, vt si A quidem nulli B, B autem alicui C. Conuersa.n. priuatiua, media erit figura.

Celarēt, Ferio quæ maioris cōuersione ad secundā reducuntur figurā ad Cæsare, ac Festino.

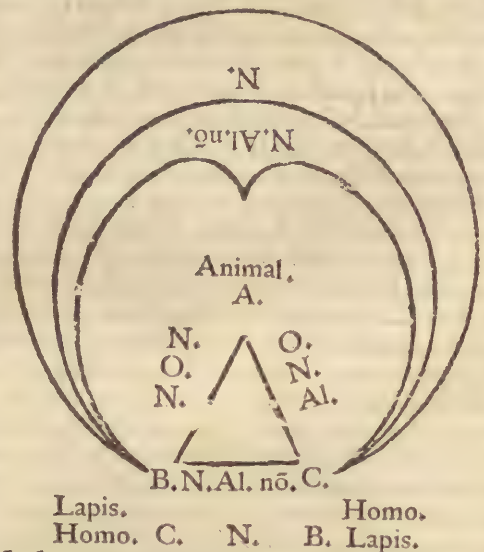
Cōm. 317. Nunc percurrit omnes figuras, & primo reducit primā figurā in secūdā. Et delarat qūo problema syllogizabile in pluribus figuris, cum in prima syllogizatur, reducatur aut resoluatur in secūdā, & hoc proponit dicēs, {erit autē illud qd diximus, in sequētibus manifestū. s. percurrēdo omnes modos figurarū, vñ percurrēdo vnūquēq; ostēdit, q quartū modū in secūda, & quintū in tertia, impossibile est ad alterā resoluere figuram, & dicit. {Si enim A nulli B, subaudi inest, ita vt hęc sit maior, nullum B est A: B autē omni C, ita vt hęc sit minor omne C est B: A nulli C, subaudi inerit, & sic conclusio erit, nullum C est A: sic ergo est prima figura, & secūdus modus primæ videlicet celarēt. Tūc docet hūc modū resoluere, ac reducere ad secūdā videlicet ad Cesare. Et dicit, si aūt cōuertat priuatiua, videlicet maior, in terminis, erit propō nullū A est B, & sic erit media figura, nā B qdē nulli A inest,

E qm nullū A est B, C aūt ipsi oī inerit ipsum B. Et sic sequit, q nullū C est A in Cesare. Sil'r mō docet reducere ferio in festino, & dicit. Sil'r autē & si nō vniuersalis, sed pticularis sit syll's, qui fit in prima figura, & exponit ipm, & dicit, vt si A quidē nulli B inest, B autē alicui C inest, erit sic sumptis syll's in ferio. In festino aūt erit p cōuersionē, qd exponit, & dicit, cōuersa.n. priuatiua, videlicet maiore in terminis, media erit figura, qa sequitur nullū A est B. Quoddā C ē B. Ergo quoddā C nō est A. Quo vero ad terminos attinet. Animaduerte q termini qbus vtit, sunt A B C. A quidē extreminas, maior, B autē medium, C autē extremitas minor, vt capitulo de figuris fecit. Cōsiderādū

Eorū āt syllōrū, q sunt in secūda figura, vl'es qdē reducūtur in primā figurā, pticulariū āt alter solū. Insit.n. A B quidē nulli, C vero oī, cōuersa priuatiua, prima erit figura. nā B quidem nulli A, A aūt omni C inerit. Si autē pdicatiuū

F quidē sit ad B, priuatiuū autē ad C, primus terminus ponēdus est C: hoc.n. nulli A, A aūt omni B: quare nulli B inerit C ergo & B nulli C, cōuertitur.n. priuatiua. Si autē particularis sit syllogismus, quādo priuatiuū quidē erit ad maiorē extremitatē, resoluetur in primā figurā. vt si A quidē nulli B: A autē alicui C, cōuersa.n. priuatiua, prima erit figura, nam B quidē nulli A A autem alicui C, quando vero prædicatiuum, nō resoluetur, vt si A quidē omni B, C vero nō omni, non enim suscipit cōuersionem A B, neque cum sit, erit syllogismus.

G

Cæsare. Camestres. Festino qūtū cōuersione, tū præmissarū trāspositione reducūtur ad celarēt, ac Ferio primæ figuræ modos.

Cōm. 318. H Nūc docet per exēpla reducere syllōs q fiūt in secūda figura ad primā, vt Cesare quidē ad celarēt cōuersione solius maioris. Camestres autē, cōuersione minoris, & cōuersione cōclusionis & pmutatione extremorū. Festino deniq; ad ferio, cōuersione maioris tātū. Et dicit, eorū aūt syllōrum, qui sunt in secūda figura, vniuersales qdē, reducētur in primā figurā. s. oēs. Particulariū autē alter solū videlicet festino. Barocco aūt nō. Et q ita sit, exponit, & dicit, insit.n. A B quidē nulli, ita vt sit maior, nullū B est A: C vero oī, ita vt minor sit, oē C est A. Cōuersa priuatiua, hoc est A B maiori, prima erit facta figura, nā B qdē nulli A inerit, A aūt, oī C inerit, quare & nulli C inerit B videlicet in celarēt. Deinde exēplificat in Camestres, & dicit, si aūt pdicatiuū qdē sit ad B, hoc est ad maiorē extremitatē. Priuatiuū, aūt sit ad C hoc est ad minorē extremitatē. Primus termin⁹ hoc est maior extremitas ponēdus est C videlicet per cōuersionē cōclusionis. Hoc.n. scilicet C nulli A inerit, A autem omni B. Quare conuersa minor

minori & conclusione nulli B inerit C, ergo per reuocatione & B nulli C inerit. Cōuertitur enim priuatiua. At conuersa cōclusione fit quod erat à principio, videlicet ꝙ nulli C insit B. Hoc enim in secunda conclusum erat. Patet ergo quō vles in secunda resoluantur in primam. Animaduerte tñ, ꝙ Camestres resoluitur ad celarent, conuersa minori, & transposita extremitate maiori ad minorem, & sic sequitur conclusio conuersa. Eadem tamen conclusio sequetur, sed non per syllogismum, sed ꝑ transsumptum, vt postea dicemus. Deinde declarat quo modo particulares, & dicit {si autem particularis sit syllogismus, vt in festino, quando priuatiuum quidem erit ad maiorem extremitatem, resoluetur in primam figuram, cuius exemplum affert, & dicit {vt si A nulli B insit, A autem alicui C, conuersa enim priuatiua, videlicet A B prima erit figura. nā B quidem nulli A inest, A autē alicui C, & sic fit ferio. Quo vero ad verba attinet. Animaduerte in translationibus legi corrupte, verba illa, B autem alicui C, sed legantur, A autem alicui C: sic enim in græco habentur. Deinde exponit quis particularis non potest resolui in primam, & dicit. {quādo vero ꝑdicatiuum, subaudi erit ad maiorē extremitatem, vt in barocco, nō resoluetur hic modus in primā figuram, vt si A q̄dē omni B insit, ita vt maior sit omne B est, A C vero nō omni, ita vt minor sit, quoddam C nō est A, hic in primā non resoluetur. Et causam affert, & dicit {non enim A B scilicet maior suscipit conuersionem, scilicet in terminis neq; cum sit, scilicet conuersio in parte, erit syllogismus, quoniam relinquetur ex puris particularibus.

Aduertēdū.

Nota.

Animal.
A.
O. Al.non.
B. C.
Homo. Al.non. Animatum.

Barocco g i secūda, nō reducitur ad primā nisi ꝑ imposibile nā ambę forent particulares.

Cōmē. 329.

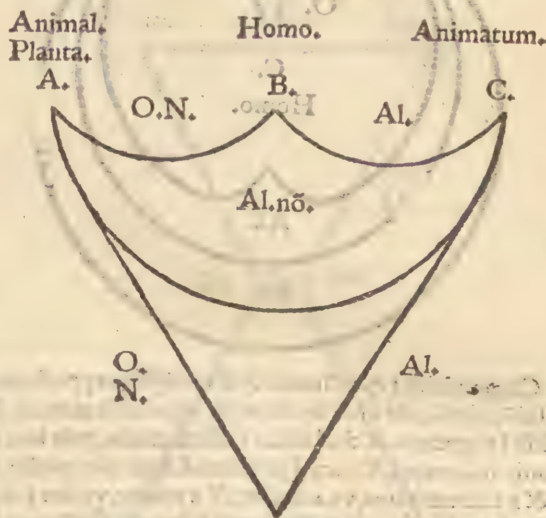
Quo vero ad verba attinet, cū Aristoteles dixit nō.n. suscipit cōuersionē A B, nō intelligit simpliciter, quoniā cū sit vniuersalis affirmatiua, saltē in parte conuertitur, sed dicit, ꝙ nō suscipiat cōuersionē idoneam ad reductionem faciendā in primam figurā, propterea subdit, neq; cū sit, s. cōuersio in parte, erit syllogismus, nā remanebit vtraq; particularis, ex q̄bus nullus fit syllogismus. Vsus autem est hic A, pro medio, B pro prædicato cōclusionis, C autem pro subiecto, vt in capitulo de figuris fecit.

Rursus qui in tertia quidem figura sunt, nō resoluūtur omnes in primam, qui autem sunt in prima, omnes in tertiam.

Nūc docet reducere figurā primā in tertiā, & ecōuerso. Et primo proponit id, quod vult declarare, & dicit. Rursus, qui in tertia quidē figura sunt, non resoluuntur omnes in primā, quoniā nō quintus, videlicet Broccardo. Qui autē sunt in prima, omnes resoluuntur in tertiā. Quo vero ad verba attinet. Animaduerte hæc verba non sic legi in veteribus translationibus, leguntur enim hoc pacto. Qui autē sunt in prima nō omnes in tertiā, & sic velle videtur, ꝙ nec omnes qui sunt in tertia, resoluātur ad primam, nec omnes, qui sunt in prima, resoluātur in tertiam, quoniam non nisi particulares primæ. In codicibus vero græcis legūtur verba hæc, vt diximus. Videlicet, qui autem sunt in prima, omnes in tertiam, & tu intellige de particularibus.

Cōsiderādū.

Insit enim A quidem omni B, B autem alicui C, ergo quia conuertitur particularis prædica-A tiua, inerit & C alicui B, A vero omni B inerat, quare fit tertia figura, & sic priuatiuus fit syllogismus, similiter, conuertitur enim particularis affirmatiua, quare A quidem nulli B: C autē alicui inerit.

Dari, Ferio qūo reducūtur ad tertiā minoris conuersione, ad Darapti, ac Ferison.

B

Proposita intentione, nunc exequitur, & primo docet resoluere particularis syllogismos primæ in tertiam, & dicit. {Insit enim A quidem omni B, ita vt hæc sit maior, omne B est A, B autem alicui C, ita vt minor sit quoddam C est B, ergo, quia conuertitur particularis prædicatiua, quæ est minor, videlicet B C, inerit & C alicui B, ita vt minor sit aliquod B est C, A vero in maiori inerat omni B, quare fit tertia figura, minori conuersa. Deinde docet resoluere particularem negatiuum, & dicit {& si priuatiuus sit syllogismus, similiter resolui potest in tertiā, etiam conuersione minoris, & dicit conuertitur enī particularis affirmatiua, hoc est B C, minor, quare A quidem nulli B inerit, ita vt maior sit, nullū B est A, C autem ip̄m inerit alicui. s. B, ita vt minor sit, quoddam B est C. Quare eadem erit conclusio videlicet ꝙ quoddam C non est A. vtitur autē A pro prędicato problematis, C pro subiecto, B autem pro medio vt fecit prius.

Cōmē. 330.

C

Eorum autem syllogismorum, qui sunt in postrema figura, vnus tantum non resoluitur in primam, quando non vniuersalis ponitur priuatiua. Alij autem omnes resoluuntur.

Nunc docet econuerso reducere syllogismos tertię figurę in primā. Et primo proponit suā intentionē, & dicit {eorum autē syllogismorum, qui sunt in postrema figura, vnus tm̄ nō resoluitur in primā, qn̄ videlicet non vniuersalis ponitur priuatiua, vt Broccardo, alij autem omnes resoluuntur in primam figuram.

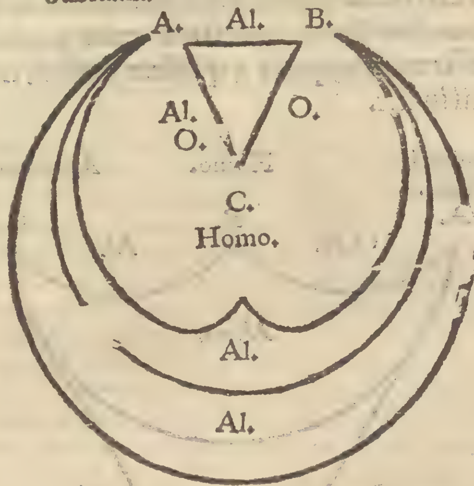
Cōmē. 331.

D

Prædicentur enim de omni C, & A & B: ergo, cum conuertetur C ad vtrunque particulariter, inerit A alicui B, quare erit prima figura, si quidem A omni C, C vero alicui B, & si quidem A omni C, B autem alicui, eadem ratio, conuertitur enim ad B C. Si autem B q̄dem omni C, A autem alicui C, primus termin⁹ ponendus B, nā B omni C, C autē alicui A, quare B alicui A: quoniam autem conuertitur particularis, & A alicui B inerit.

Darapti.

Disamis.

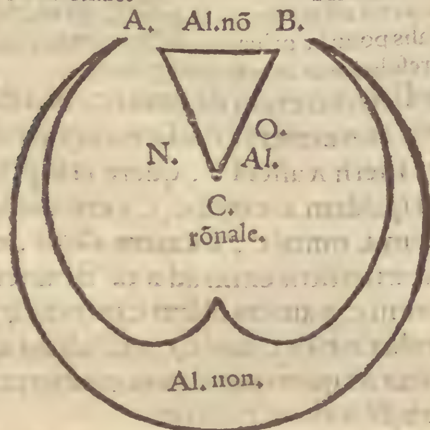

Darapti, Disamis quitertiæ figurę cõiugatiõe ad Darii reducuntur conuersione, & trãspositiõe.

Cõmẽ. 332. Cũ ꝓposuisset ꝙ ecõuerso syllꝭ tertię figurę possint resolui ĩ primã, nũc illud declarat, & prĩo ĩ affirmatiuis, secũdo ĩ negatiuis. & declarãdo ĩ affirmatiuis, prĩo hoc exponit in darapti, & dicit, prędicent. n. de oĩ C medio, et A & B extremitates, vt A maior, & B minor, vt sint ꝑdicatiões hę, oẽ C est A, oẽ C est B, ergo subaudi cũ cõuertet̃ C particulariter ad vtrũqꝫ, tã ad A maiorẽ, q̃ ad B minorẽ, qa vtraqꝫ cõuerti põt in pte, cõuertat̃ tñ minor, ꝓpõ, & tũc seqtur ergo, ꝙ A, inerit alicui B, quare erit prima figura, siqdẽ A oĩ C, C vero alicui B insunt, hęc. n. dispõ est primę figurę, & siqdẽ A oĩ C, B aũt alicui C, eadẽ rõ est, cõuertit. n. ad B C, propõ minor, & fit rursus pria figura. Deinde hoc exponit in disamis, & dicit, si aũt B qdẽ oĩ C inest in minori propõne, ita vt minor sit, oẽ C est B, A aũt alicui C insit in maiori, ita vt maior sit, aliquod C est A, cum inquã ita fit, resoluẽdo in primã figurã. Primꝰ terminus ponẽdꝰ B in cõclõne, ita vt fiat maior extremitas. nã tũc hoc facto, B oĩ C inest in maiori propõne, C aũt inest alicui A. Quare B inerit alicui, & sic syllogizat̃ ĩ pria cõuersa cõclõne, & maiori in parte, trãspositisqꝫ extremis, qm̃ aũt cõuertitur particularis, quare cõuersa cõclõne iterũ reuocatio erit ad primã cõclusionẽ, & A alicui B inerit, & sic fiet eadẽ cõclusio: est tñ hęc dria, qm̄ fit eadẽ cõclusio nõ ꝑ syllm̃, sed ꝑ trãsumptũ, nã cõclusio, ꝙ aliquod A sit B, sequitur per cõuersionẽ, ꝙ aliquod B sit A, verũ hoc est per trãsumptũ, & nõ per syllogismũ. In cęteris vero sequitur eadem conclusio per syllogismum.

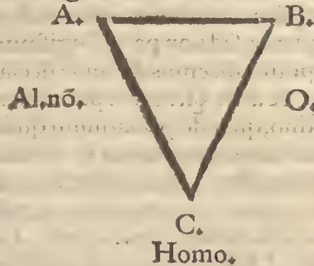
Felapton Ferison.

Et si priuatiuꝰ sit syllꝭ vlibus terminis, silr sumẽdũ. Insit. n. B oĩ C, A aũt nulli C, ergo alicui B inerit C, A aũt nulli C, quare erit mediũ C. Similiter aũt, & si priuatiua qdẽ sit vlis, ꝑdicatiua aũt particularis, nã A quidẽ nulli C, C autem alicui B inerit.

Broccardo & Felapton Ferisõ binę negatiuæ cõiugationes tertia, minoris conuersione quo reducuntur ad primã s. ad ferio.

E Si aũt particularis sumat̃ priuatiua, non erit resolutio. vt si B qdẽ omni C, A aũt alicui C nõ inest, cõuersa enim B C, vtrqꝫ propositiones erunt particulares.

Broccardo per impossibile reducitur ad primã, nõ autẽ conuersione, ambæ enim essent pticulares.

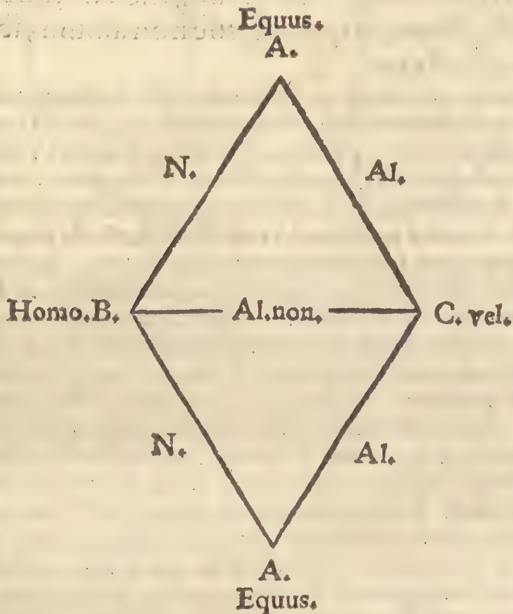
F Nunc docet resoluere negatiuos tertiæ figuræ ad primã, & vtitur terminis cõsuetis in tertia, videlicet A pro ꝑdicato problematis, maioriqꝫ extremitate, B vero pro subiecto problematis, minoriqꝫ extremitate, C autẽ pro medio. Et dicit, & si priuatiuus sit syllogismus vniuersalibus existentibus terminis, vt Felapton. Similiter sumẽdum est per cõuersionẽ minoris particularis affirmatiue, vt fuit dictũ ĩ affirmatiuis, & hoc exponit, & dicit. insit enĩ B omni C, ita vt minor sit, oẽ C est B, A aũt nulli C, insit in maiori, ita (vt maior sit nullũ C est A. Ergo per cõuersionẽ alicui B inerit C. A autem nulli C inerat) Quare erit medium C resolutione facta in prima figura. Hoc idẽ declarat in particulari, & dicit, similiter aũt & si priuatiua quidẽ sit vniuersalis, ꝓpositio, quæ est maior, velut in Ferison, prędicatiua aũt particularis, nã A quidem nulli C inerit in maiori, vt maior hęc sit, nullum C est A, C autem alicui B inerit per conuersionem, & sic resolutio erit in prima figura, cõuersione minoris. Deinde exponit modum, qui nõ resoluitur ĩ primã figurã, & dicit. Si G aũt particularis sumatur priuatiua, vt in Broccardo nõ erit resolutio scilicet in primã figurã. Vt si B quidẽ omni C insit in minori, A autẽ alicui C nõ inest, cõuersa enim B C, scilicet minori, vtrqꝫ propositiones erunt particulares, ex quibus fit nullus syllogismus.

Manifestum autem, qm̃ ad resoluẽdũ ad se inuicẽ figuras, quę ad minorẽ extremitatẽ est propositio, cõuertenda in vtrisqꝫ figuris. Hac enim conuersa, transitio fit.

Cõmẽ. 333. Ex his, quæ dixit, cõcludit, ꝙ ad resoluẽdũ primã figurã in tertiã, & tertiã figurã in primã, propõ minor cõuertẽda est. Dicit manifestum autẽ, qm̃ ad resoluendũ ad se inuicẽ figuras, videlicet primã in tertiã, & tertiã in primam, vt exponit Philoponꝰ, propõ, q̃ est ad minorẽ extremitatẽ, hoc est propõ minor cõuertẽda est in vtrisqꝫ figuris, videlicet prima, & tertia, hac enim cõuersa, trãsitio fit, de prima in tertiã, & de tertia in primã. Addit H autẽ Philoponus, ꝙ prima & secũda resoluantur inuicẽ cõuersione maioris, quæ vniuersalis negatiua est. Sed Dubiũ. dubitatur, qm̃ Disamis, qui est tertius modus tertię figuræ resoluitur in primã cõuersione maioris, & ꝑmutationes extremitatũ. Amplius Camestres, q est secũdus modus secũdæ resoluitur ad primã cõuersione minoris, et ꝑ Solutio. mutatione extremitatũ. Innuit solutionẽ Philoponus, ꝙ minor vocat̃, quę post cõuersionẽ, in prima remanet minor. Maior vero, q̃ post cõuersionẽ remanet maior, & qa in Camæstres post cõuersionẽ minoris, illa remanet maior, ideo dicit cõuersiõe maioris resolui in primã. Simili mõ, qa in Disamis, conuersa maiori remanet minor, ideo dicitur conuersione minoris resolui in primã.

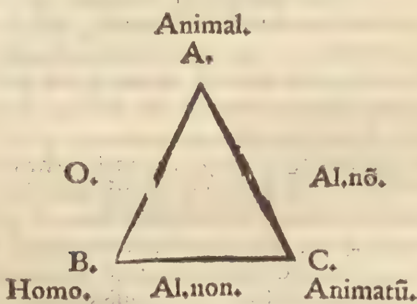
Festino. Eorum autem, qui in media sunt figura, alter quidem resoluitur, alter vero non resoluitur in tertiam. Nam cum sit vniuer-

salis priuatiua, resoluitur. Si enim A nulli quidem B, alicui autem C, vtraq; similiter conuertitur ad A, quare B quidem nulli A, C vero alicui, medium ergo A.

Festino secūdę qūo maioris et minoris cōuersione reduci tur ad tertiā, s. ferison.

Barocco. Quando autem A omni B, C autē alicui nō insit, non fit resolutio, neutra enim propositionum ex conuersione vniuersalis.

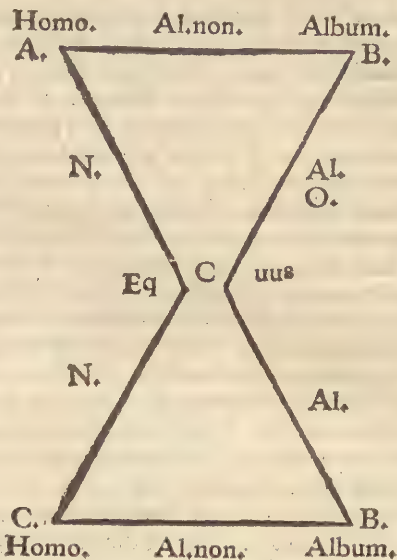

Boccardo p impossibile monstratur.

Cōmē. 335. Nunc de resolutione syllogismorum qui sunt in secūda ad figuram tertiam, & econuerso, disserit. Et prio proponit, quod intendit, & dicit, eorum autem syllogismorum, qui in media sunt figura, de particularibus loquor, alter quidem resoluitur, vt Festino, alter vero nō resoluitur in tertiam, quia Barocco non resoluitur. Deinde exponit hoc, quod proposuit, & dicit{nā, cum sit vniuersalis priuatiua, resoluitur in tertia, vt Festino, in Ferison. Et hoc exemplo declarat, & dicit.{Si enim A nulli B, alicui autem C insit, ita vt syllogismus sit nullum B est A, aliquod C est A. Vtraq; hæc propositio conuertitur ad A, vt maior, & minor, ita vt A fiat vtriusq; subiectum. Quare si vtraque cōuersa B quidem nulli A inest, ita vt maior, sit nullū A est B: C vero alicui A inest, ita vt minor sit aliquod A est C. Medium ergo erit A, & eadem conclusio habebitur. Deinde exponit qui nō resoluitur in tertia, & dicit, quando autem A inest omni B, C alicui nō insit, veluti fit in Barocco, nō fit resolutio in tertiam, quoniam neutra propositio post conuersionē remanet vniuersalis, & sic nullus fiet syllogismus. Quo vero ad rationē attinet. Animaduerte, q; Aristo. de particularibus secundę locutus est, qm̄ vniuersales non possent reduci, nisi cōuersis vtrisq; propositionibus, & sic problema, quod ad illas sequetur, non erit amplius vniuersale, sed particulare. Et ita non idem problema erit resolutū in pluribus figuris.

Cur de particularibus.

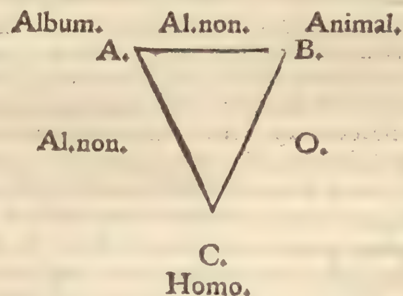
A Qui autem in tertia sunt figura, resoluentur in mediam, quando fuerit vniuersalis priuatiua. vt si A, nulli C, B, autem alicui, aut omni C. Nam C A quidem nulli B autem alicui inerit. Felapton Ferison

Felaptō, Ferison, tertię, qūo ambarū conuersione reducunt ad Festino secūdæ.

B

Si autem particularis sit priuatiua, non resoluetur, non enim suscipit conuersionē particularis negatiua. Broccardo.

C

Broccardo tertiæ ad secundā reducitur per impossibile.

Nunc docet resoluere syllogismos tertiæ figuræ in secundam, & primo reducit vtrosq; negatiuos, & dicit, {qui autem in tertia sunt figura, resoluentur in mediā, non tamen semper, sed quando vniuersalis fuerit priuatiua, & sic tam Felapton, quàm Ferison in secundam resolui possunt. Et hæc exponit, & dicit{vt si A nulli C insit, ita vt maior sit, nullum C est A, B autem insit alicui, aut omni C, vt in Felapton, vel Ferison, ita vt sit minor, omne C, vel aliquod C, est B, sic enim fieri potest transitus in secundam. nam (vt inquit) C A quidem, nulli B autem, alicui per conuersionem inerit, & sic erit secunda figura ad idem problema. Deinde exponit, quis modus non resoluitur, & dicit, si autem particularis sit priuatiua, vt in Broccardo, hic modus ad secundam non resoluetur. Non enim suscipit conuersionem particularis negatiua, & sic non potest resolui in secundam. Cōmē. 336.

D

Inuersus est iste ordo.

Manifestum ergo, quoniam idem syllogismi non resoluuntur in his figuris, qui nec in primam resoluebantur. Et quoniam in primā figuram reductis syllogismis, isti soli syllogismi per impossibile clauduntur. Quomodo ergo oportet syllogismos reducere, & quoniam resoluuntur figuræ in se inuicem, manifestum ex dictis.

Cōmen. 118. Ex his quasi corollarie infert primo, qui syllogismi re solui & qui non resolui possint in figuris secunda & tertia, & dicit. ¶ Manifestum ergo, quoniam idē syllogismi non resoluuntur in his figuris, s. secūda & tertia, qui nec in primam resoluebantur, vt Barocco, qui est quartus secundæ, & Broccardo qui est quintus tertiæ. Hi enim q͞a non sunt resolubiles in primā, nec in his resolui possunt.

Secundo infert, & quoniam in primam figuram reductis syllogismis, hoc est, patet secundo, ꝙ, si reducātur syllogismi omnes, qui aliarum sunt figurarum, in primam, isti duo soli syllogismi, videlicet Barocco, & Broccardo per impossibile clauduntur, cæterę vero per conuersionē. Demum epilogat, & dicit. ¶ quo modo ergo oportet syllogismos reducere, & hoc quo ad intētionē primę partis, & quoniā resoluuntur figuræ in se inuicē, & hoc quo ad intentionem secundæ partis, manifestum est dictis.

Dubū. Dubitāt Iuniores primo, quoniam prius Aristoteles docuit reducere omnes syllogismos cęterarū figurarum ad primos, nunc vniuersaliter docet reducere reciproce, & sic videtur inconstantia. Solutio. Respondent, & acceperūt ab Alberto, ꝙ prius locutus fuerit de reductione imperfecti ad perfectum, hic loquitur de reductione penes originem ac situm medij. Refutatio. Quæ vt mihi videtur, non sunt bene dicta, non enim hic, vt Philoponus dixit, de reductione locutus est Aristoteles, sed quomodo problema pluribus figuris syllogizabile, compositum in vna figura, possit resolui in alias. Solutio propria. Quare dicendum, ꝙ prius de reductione locutus est, quæ est imperfectorum syllogismorum ad perfectos, hic autem de resolutione compositi problematis in plures figuras. Excerptum primum. Et propter hanc causam, non resoluuntur syllogismi vnius figuræ in alterā, nisi seruata problematis identitate, & quia non in omnibus seruari potest problematis identitas, ideo non in omnibus resolutio fit ad alteram figuram. Et hac ratione vniuersales secundæ figurę non resoluuntur in tertiā, quoniam non potest ibi seruari problematis identitas.

Secundū excerptum. Amplius per idem patet, vt Philoponus innuit. Aristotelem esse locutum de ea resolutione, quæ fit conuersione propositionum, & non reductione per impossibile. Ideo nō docuit Barocco, & Broccardo resolui in plures figuras, nec etiam primum primæ videlicet Barbara. 2. Dubū. Amplius quærunt cur secunda figura in primam, & econuerso prima in secundam resoluitur sola conuersa maiori. Solutio. Rationem optime assignat Albertus, ꝙ hoc fit ideo, quia secunda à prima descendit conuersione maioris. Est etiam alia ratio, quoniam minor propositio in secunda figura est veluti minor in prima, cum medium in illa prædicetur de minori. Et per hoc patet, cur prima in tertiam, & econuerso resoluatur cōuersione minoris. Hoc enim est, quia medium eodē modo se habet in propositione maiori in vtrisq; illis figuris. In vtrisq; enim subijcitur. Differūt autē in sola propositione minori, quoniam medium in tertia subijcitur. In prima autem prædicatur. Et ideo sola mutatione minoris altera in alterā resoluitur. 3. Dubū. Amplius patet cur in resolutione secundæ in tertiam, & econuerso, vtraq; propositio conuertitur. Hoc enim est, quoniam in vtraq; medium aliter disponitur. In secūda enim de vtrisq; prędicatur. In tertia vero, vtrisq; subijcitur. Quo vero ad corollarium attinet. Animaduerte, ꝙ cum dicit Aristoteles isti soli syllogismi per impossibile reducuntur non intelligit, ita ꝙ alij non reducantur. Nam vt patuit, omnes per impossibile reduci possunt in primam. Sed intelligit istos solos reduci per impossibile, & non per conuersionem, quoniam alij reducuntur vtroq; modo & per impossibile, & conuersione. Isti autem solum per impossibile. Ex his patet cur Aristoteles non docuisset quomodo alij per impossibile reducantur, quoniā vt diximus de mente Philoponi, hic nō de reductione, sed de resolutione loquitur Aristoteles. Qui autem per impossibile reducuntur, nō resolui dicuntur.

E Cap. iii. De syllogismis ex terminis infinitis.

Differt autem in cōstruendo, vel destruēdo opinari, aut idē, aut diuersum significare, non esse hoc, & esse non hoc, vt nō esse album ab eo, quod est esse non album, non. n. idem significant. Nec est negatio eius, quod est, esse album, ea quæ est, esse non album, sed non esse album.

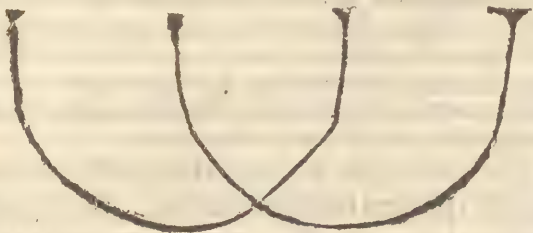
Cōmē. 119. Omnes cōueniunt, ꝙ Aristoteles velit declarare propositionē affirmatiuā de prædicato infinito, nō esse simplicē negationē, vt ꝙ hic non sit negatio simplex, videlicet est nō albū. Quā expositionē vult Philoponus, dicit enim Aristotelē velle declarare transpositā affirmationē nō esse simplicē negationē, vt est nō albū, nō esse simplicem negationē, sed affirmationē trāspositam. Sed cur hoc velit nūc declarare, cum illud in secundo libro de Interpretatione sit declaratū. Iuniores ex Alberto accipiētes causam attulerūt, vt remoueretur error aliquorū, F qui affirmationē trāspositam, & simplicē negationē eādē esse dicebant. Philoponus vero causam affert, quoniam Aristoteles docuit resoluere problema negatiuū in figuras, ne igitur quis decipiatur resoluēdo affirmationem trāspositam pro negatione simplici, docet inter has differentias. Et hoc proponit, & dicit. ¶ Differt autē in construendo vel destruendo, hoc est in syllogizādo affirmatiue vel negatiue, opinari idē aut diuersum significare nō esse hoc, quod est simplex negatio, & esse nō hoc, quod est trāsposita affirmatio, vt nō esse albū, quod simplex negatio est, ab eo, quod est esse nō album, quod trāsposita affirmatio est, hoc est affirmatiua de prędicato infinita. Quòd autem differant, probat primo, quia nō idem significare, quod vt per se notum derelinquit, & dicit, non enim idem significant. Secundo, quia esse non album, quod est transposita affirmatio, non est negatio G ac contradictoria eius, quod est esse album, quæ est simplex affirmatio, ergo non esse album, & esse non albū differunt, & ita affirmatio transposita differt à simplici negatione, & dicit ¶ nec est negatio eius, quod est esse albū quæ est simplex affirmatio, ea trāsposita affirmatio, quę est esse non album, sed ea, quæ est, esse non album, quæ simplex negatio est. Vnde syllogismus est, propositiones, quarum altera est negatio illius est album, & altera non est negatio eiusdem differunt, sed esse non albū non est negatio, illius est album, & nō esse album est illius negatio, igitur hæ differunt. Dubitatur. Sed quæritur quid Aristoteles intelligat per hāc propositionem est album, in qua subiectum non ponitur. Solutio. Philoponus textu illo, & in pluribus etiam quorum, vult ꝙ intelligatur indefinita, & propterea vult ꝙ Aristoteles ostēdat affirmationem transpositam non esse simplicem negationem, primo in propositionibus indefinitis, deinde textu illo, & in pluribus etiam quorum, idem ostēdit in propositionibus vniuersalibus, seu determinatis aliqua quātititate. Dubū. Sed tūc est dubium, quoniam si intelligeretur in propositionib9 H indefinitis, illius propositionis est album. Simplex negatio non erit hæc, non est album, quoniā hæ erunt subcontrariæ, & simul veræ. Hę enim verę simul sunt. Animal est album. Animal non est album. Solutio. Fortasse Philoponus per indefinitas intelligit propositiones, in quibus subiecta accipiuntur pro eodem numero indiuiduo. Secundum enim Philoponum propositio indefinita, cuius subiectum accipitur pro vno numero, etiam dicitur indefinita. Immo singularis dicitur indefinita apud ipsum quia nec vniuersalis, nec particularis est. Verum de his postea.

Ratio autem huius hæc est. Similiter. n. se habet possibile est ambulare, ad possibile nō ambulare, ei quæ est, esse album, ad esse non album, & scit bonum, ad scit non bonum.

Scit bonum.

Scit bonum.	Esse album.	Scit non bonum.	Esse non album.
Potest non ambulare.	Esse non album.	Non potest ambulare.	Non esse album.

Duæ propositiones,

Cōmē. 339.

Cum assignasset rationē, nunc vt Philoponus innuit eam exponit in terminis, & exponendo illam in terminis, accipit causam eius, quod dixit per analogiam, quæ est ad propositiones modales. nam vt in libro de Interpretatione dictum est, verbum est, æquiualet modo, videlicet ipsi potest. Et dicit {ratio autem & causa huius hæc est, Huius, s. quod esse non album, non sit negatio eius, quod est esse album, quoniam similiter se habet possibile est ambulare ad possibile non ambulare ei, quæ est esse album ad esse non album. Causa est, quoniam verbum est similiter se habet ad possibile, & ad modum. Similiter etiam se habet esse album ad esse non album, sicut se habet & scit bonum ad scit nō bonum, tunc complenda est ratio, sed possibile nō esse nō est negatio eius quod est possibile esse. Amplius, nec scit non bonum est negatio eius quod est scit bonum, ergo nec esse non bonum erit negatio eius quod est esse bonum. Constituit autem Philoponus rationem hāc in terminis, verbū clarius est, verba Aristo. sic nude intelligere, quam tot cōclusionibus ipsa inuoluere.

Nam scit, val sciēs bonū, nihil differt. Neq; potest ambulare, vel est potēs ambulare. Quare & opposita, non potest ambulare, & nō est potens ambulare. Si igitur non est potens ambulare idem significat & est potens non ambulare, ipsa simul inerūt eidem. nam idem potest ambulare, & non ambulare, & idem est sciens bonum, & non bonum. Affirmatio autem & negatio nō sunt oppositæ simul in eodem. Quemadmodum ergo non est idem nō scire bonum, & scire non bonum, nec esse nō bonum, & non esse bonum idem. Proportionalium enim si alterum sit, & alterum erit.

Cōmē. 340.

Cum assignasset causam per analogiam ad modales, nunc idē probat, (vt Philoponus dicit) ducendo ad impossibile. Verum primo remouet quoddā dubiū. Posset enim dubitari, vtrum potest, & est potēs differant in rōne nostra dicere. Hæc enim dubitatio exoritur eo, qa quis dicere posset, verbū est, esse simile ad pōt, & ad scit, nō autē potēs sciēs, vel scibile, vel fortasse dubitatio hæc exoritur, vt Philoponus dicit, quia aliquis putare posset nō similiter se habere in propōnibus habentibus verbū est, & in nō habētibus, propterea modū resoluit in participium, & verbū. Et dicit, nā scit, vel sciēs bonū, nihil differt, neq; potest ambulare, vel est potēs ambulare, similiter nec differt dicere possibile est ambulare, & pōt ambulare, ex his infert φ etiā quo ad opposita nulla est differētia, & dicit quare & opposita, videlicet non pōt ambulare, & non est potēs ambulare nihil differunt, similiter nec differūt nō possibile ambulare, & nō potēs vel nō potest ambulare. His declaratis, resumit rationē ducendo ad impossibile. Et dicit {si igitur hæc propositio

A nō est potēs ambulare idē significat, quod & hæc propō est potēs nō ambulare, ipsa, s. cōtradictoria simul inerūt eidē, nā idē numero pōt ambulare, & nō ambulare, qm̄ eadē potētia est oppositorū, & idē est sciēs bonū, & nō bonū. Est. n. eadē sciētia cōtrariorū, destruit consequens & dicit, affirmatio autē & negatio non sunt oppositæ simul in eodē. Quare sciēs nō bonum nō est oppō ad sciēs bonū, nec potēs nō ambulare ad pōt ambulare. Ex his patet hāc rationē ab illa nō differre quo ad rē, sed solum quo ad formā, quoniā prima fuit ostēsiue. Secunda autē per impossibile sumpta. His declaratis Arist. Epilogando primā rationē. Dicit, quemadmodū, ergo non est idē nō scire bonum, & scire nō bonum, ita quoq; nec est idē esse non bonum, & nō esse bonum. Causam repetit, & dicit, proportionaliū enim si alterum sit, & alterum erit. Modo probatum est esse bonū, et scire bonū, & non esse bonū, & non scire bonum, & esse nō bonum, & scire nō bonum esse proportionalia. Quare si scire bonum & nō

B scire bonū sunt contradictoria, esse bonū, & non esse bonum erūt contradictoria. Et si scire bonū, & scire nō bonum nō sunt cōtradictoria, nec scire bonū, & scire nō bonum erunt cōtradictoria. Quo vero ad terminos attinet. Animaduerte φ Philoponus propositionē, in qua nullus terminus negatur, siue infinitatur appellat affirmationē simplicē, propositionē vero, in qua prædicatū infinitatur, appellat affirmationē transpositā. Sic etiam contradictorias, alteram negationē simplicem, quæ simplici affirmationi opponitur, alteram negationem transpositam, quæ affirmationi transpositæ opponitur, vocat, nam est propositio quadruplex, simplex affirmatio, cui simplex negatio opponitur. Et transposita affirmatio, cum transposita negatio contradicit. Animaduersio.

Nec esse non æquale, & nō esse æquale idē, huic. n. quod est esse non æquale, subiacet aliquid, & hoc est inæquale, illi vero nihil. Eo φ, æquale quidem vel inæquale non omne est,

C æquale autem esse vel non æquale esse, omne.

Cæpit probare, φ affirmatio transposita, & negatio simplex differāt, & probauit hoc duobus exemplis. Primum, quia differt esse non album, & non esse album. Secundum, quia differt esse non bonum, & non esse bonū, Vt probauit ratione ostensiua, & ducente ad impossibile, nunc vt Philoponus exponit, idem probat per tertiū exemplū, quod est manifestius prioribus. Et dicit. {nec esse non æquale, & non esse æquale idem, ergo affimatio transposita, & negatio simplex differūnt. Probat antecedens, & dicit {huic enim quod est esse non ęquale, subiacet aliqd, hoc est verificatur de aliquo ente, & hoc ens, de quo verificatur, est inęquale, cōstat autem ipsum inæquale esse ens, quoniam est quantum, nihil enim, vt Philoponus inquit, est inęquale, nisi sit quantū. Illi vero scilicet quod est non esse æquale, nihil subiacet, quoniā tā de ente φ̄ de non ente dicitur, chimęra. n. nō est ęqua

D lis alicui, quia nō est, testudo autem nō est ęqualis ęquo, quia Testudo est ens, & minoris quantitatis φ̄ æquus, ergo Testudo non est æqualis æquo, & φ illi nihil subiacent probat, & dicit, eo φ æquale quidem vel inæquale non omne est, non enim de quolibet dicitur æquale vel inæquale. nam vt Philoponus dicit, quod non est quantum, non dicitur æquale, vel inęquale, ęquale autem esse vel non esse æquale, omne dicitur, quoniam de quolibet dicitur esse æquale, vel non esse ęquale, quia vt subaudit Philoponus, esse æquale, vel nō esse æquale in omnibus entibus & in non entibus diuidit verum, & falsum.

Cōmen. 341.

Amplius, est lignum non album, & nō est album lignum, nō sunt simul, si. n. est lignum non album, erit lignum, quod autem nō est album lignum, non necesse est esse lignum.

Cōm. 342. Hoc est vltimum exemplum, & vt Philoponus inqt, manifestius cæteris, quoniam in hoc exemplo subiectū ponitur, in cæteris subiectum obscurum est. Hic enim lignum subiectum est, in cæteris nullum ponebatur subiectum, sed obscure continebatur. Quòd autem simplex negatio, & affirmatio trāsposita differant, hoc exemplo patet: nam hæc est simplex negatio, lignum non est album, hæc est affirmatio transposita, lignum est non albū quę ponit lignum, quòd autem prima nihil ponat, declarat Philoponus, qm̄ tam anima, q̄ non ens hoc est Chimęra non est album lignum, at neq; anima neq; Chimęra lignum est nō album, vnde dicit. {Amplius est lignū non album, & non est album lignum, non sunt simul, scilicet veræ, nec eædem. Et probat, & dicit {si.n. est lignū non album, erit lignum, & sic ponitur subiecti constantia. Quod autem non est album lignum per negationem propositam verbo, non necesse est esse lignum, & sic nō ponitur subiectum, neq; subiecti constantia. Sed dices nunquid in hac propositione lignum non est album, ponatur subiecti constantia, & an sit negatio simplex. Superius diximus tales non esse simplices negationes, nisi subiectis pro eodem numero acceptis. Sic enim sunt oppositæ. Hę enim, lignum est album, & lignum non est album, subcontrariæ sunt. Sed subiectis pro eodem numero acceptis sunt oppositæ circa idem.

Solutio.

Quare manifestū est, quoniam non est eius quod est bonum, est non bonum, negatio. Si ergo de omni vno, vel affirmatio vel negatio vera, si non est negatio, palam quoniam affirmatio aliquo modo erit, affirmationis autem omnis, negatio est. Et huius ergo ea quæ est non est non bonum.

Enuntiationum simplicium, ac infinitarum, seu transpositarum per varia exempla dispositio.

Propō affirmatiua simplex. Est album.	Propō negatiua simplex. Non est album.
Negatiua infinita seu transposita. Non est non album.	Affirmatiua infinita, Seu transposita. Est non album.

Exemplum manifestius.

Affirmatiua sim. in minus. Est æquale.	Negatiua simplex in plus. Non est æquale.
Negatiua trāsposita in plus. Non est non æquale.	Affir. trāsposita in minus. Est non æquale.

Exemplum manifestius, apposito subiecto ipsi propositioni.

Affirmatiua simplex. Lignum est album.	Negatiua simplex. Lignum non est album.
Negatiua infinita. Lignū non est nō album.	Affirmatiua infinita. Lignum est non album.

Cōm. 343. Nunc dat conclusionem principalem primo. Deinde docet inuenire negationem affirmationis trāspositæ. Et dicit, quare manifestum est, quoniam non est eius quod est bonum, est non bonum simplex negatio. Hæc est cōclusio principalis, tunc inuestigat qualis hæc sit, & quæ sit eius negatio, & dicit. Si ergo de omni vno subiecto, vel affirmatio, vel negatio vera est, hoc est. Si omnis propositio mundi est affirmatio vel negatio. Si illa propositio

E est non bonum non est negatio simplex, palam q̄ affirmatio aliquo modo erit. dixit aliquo modo, vt Philoponus dicit, quia nō est simplex affirmatio, sed transposita, & sic saltem de prædicato negato. Vlterius docet inuenire illius contradictoriam, quæ est negatio transposita per negationē, & dicit, affirmationis autem omnis, est aliqua negatio correspōdens. Et huius ergo negatio est ea quæ est non est non bonum, quę dicitur apud Philoponum negatio transposita. Sunt igitur quatuor propositiones. Simplex affirmatio. Simplex negatio. Transposita affirmatio, & transposita negatio.

Habent autem ordinem hunc ad inuicem. Sit esse quidem bonum in quo A, nō esse autē bonum in quo B, esse aut non bonum in quo C sub B, non esse autem non bonum in quo D sub A omni ergo inerit aut A, aut B, & nulli eidem, & omni aut C, aut D, & nulli eidem.

Sequenti li[...]tius hęc co[...] spicua red[...]duntur.

F Propositum Aristotelis, vt Philoponus inquit, erat dicere, q̄ simplicis affirmationis transposita affirmatio negatio non sit, cum hoc nobis vtile sit ad syllogismorū resolutiones, ne problema affirmatiuum, quod est transposita affirmatio, putemus negatiuum, & resoluamus ad negatiuum syllogismum. Cum igitur declarauerit hoc, nunc transit, vt Philoponus inquit, ad ostendendū, quomodo simplex affirmatio, & simplex negatio, transposita affirmatio, & transposita negatio se habent secūdum consequentiam. Et dicit, q̄ conuerso modo secundum consequentiam se habent simplices, & transpositæ propositiones, quoniam ad simplicem affirmationem sequitur negatio transposita, & ad transpositam affirmationem sequitur negatio simplex, vt autem hæc ostendat, exponit eas in figura, & dicit. {Habent autem ordinem hunc ad inuicem, prius tamen disponit figuram, & dicit {sit esse quidem bonum in quo A, vel sit in quo A lignum est bonum, non esse autem bonum sit in quo B

Cōm. 34[...]

G vel sit in quo B, huius negatio, videlicet non lignum est bonum, esse autem non bonum, vel lignum esse non bonum sit in quo est C sub B, non esse autem non bonū, vel non lignum esse nō bonum sit in quo D sub A. Quo vero ad propositiones attinet, aristoteles exempla affert in propositionibus non apposito subiecto, sed quia postea affert subiectum, ideo nos expræssimus subiectū. Amplius cum dicit, C sub B & D sub A poni, non intelligit secundum ordinem essentialem consequentiæ vel prædicationis, sed secundum ordinē accidentalem, qui accidit propter situm figuralē. Quo accidit pro veritatis manifestatione propositiones hoc pacto situari. Tunc declarat, quæ harum se habent vt oppositæ hoc est contradictoriæ. Dicit {omni ergo inerit A aut B, & nulli eidem, ergo A & B sunt contradictoriæ, cōtradictoria enim sunt cui alterum inest. Et omni inest aut C aut D, & nulli eidē, ergo C & D sunt contradictoria, dictum est enim contradictorium esse, cui alterum inest, & si dices has indefinitas, & subcontrarias, iam responsum est eas esse contradictorias circa idem subiectum numero. Hæc de figura, & de oppositione.

H

Et cui C inest, necesse est B omni inesse. Si enim verum est dicere, quoniam est non album, & quoniam non est album verum, impossibile enim est simul esse album, & nō esse album, aut non esse lignum album, & esse lignum album. Quare, si non affirmatio, negatio inerit. Cui vero inest B, nō semper C, quod enim omnino nō est lignum, nec lignum erit non album.

His dispositis, sit prima regula, ex ipsa transposita affirmatione sequitur simplex negatio, sed non ecōuerso.

Cōm. 34[...]

Sequitur

Sequitur enim lignum est non album, ergo lignum nõ est album. Probatur, quoniam duarum contradictoriarum si altera repugnat altera sequitur. Lignum esse album, quæ est affirmatio, repugnat illi, lignum est non album, hæc enim copulatiua est impoßibilis, lignum est album, & lignum est non albũ. Quare si affirmatio simplex illi repugnat, negatio simplex sequetur, vt paulo ante diximus. Dicit, & cui C inest, necesse est B omni inesse, si enim verum est dicere, quoniam subaudi, lignum est non album, & quoniam non est album, verum est dicere, sequitur enim, lignum est nõ album, ergo lignum non est album, cuius probationem affert, & dicit, {impoßibile enim est idem esse album, & non esse album, aut impoßibile est non esse lignum album, & esse lignũ album, quare, si non affirmatio competit & negatio inerit, duorum enim contradictoriorum, si alterum non sequitur, sed repugnat, alterum sequatur, necesse est. Quo verba attinet. Animaduerte ꝙ licet Aristoteles exempla ponat in propositionibus indefinitis, sub contrarijs, quæ possunt stare simul, esseque simul veræ. (Hę enim stant simul, lignum est album, & lignum est non albũ,) Tamen intelligit subiectis acceptis pro vno singulari ac eodem ligno, vt patet, contra vero, non sequitur. non enim sequitur, non est album, vel non est lignum albũ, ergo est non album, quoniam Chimæra non est lignum album, & tamen non est lignum non album, quoniam tunc Chimæra esset, sequitur enim, Chimæra est lignũ non album, ergo Chimęra est. Vel seqtur, Chimęra est alba, ergo Chimęra est, a tertio adiacente, ad secundum adiacens. Dicit{ cui vero inest B, negatio simplex, non semper C inest, quæ est affirmatio transposita, & causam affert, & dicit{ quod enim omnino non est lignum, vt Chimęra, nec lignum erit non album: Si enim Chimęra est lignum non album, Chimęra erit. Quo vero ad verba attinet, dixit non semper, quoniam vt Philoponus dicit aliquando cum constantia subiecti sequitur. Sequitur enim A non est album, & A est, ergo A est nõ album. Verum de hoc postea. Ex his colliguntur duę regulę prima ex affirmatiua transposita, hoc est ex affirmatiua de prædicato infinito, sequitur simplex negatio, de prædicato finito. Secunda ex simplici negatione, quæ est propositio negatiua de prædicato finito, non semper sequitur affirmatio transposita, hoc est affirmatiua de prę dicato infinito. Quo igitur modo B & C, in consequentijs se habeant, ex hisce patet.

In sequenti hæc conspicua redduntur figura.

Prima regula.

Secunda.

Econuerso igitur cui inest A, & D omni inest, aut enim C, aut D: quoniam autem non possunt simul esse non album, & esse album, D inerit. Quare de eo, quod est albũ, verum est dicere, quoniam non est nõ album, de D autem non omnino A erit, nam de eo, quod omnino non est lignum, non verum est dicere A, quoniam est lignum album, quare D verum est, & A non verum. quoniam est lignum album.

ὥστε τὰρ quare enim.

Cõmẽ. 546.

Nunc de consequentijs ipsorum A D ponit regulas. Et primo proponit vnam regulam, & dicit, econuerso igitur cui inest A, & D omni inest. Est ergo regula, ex affirmatione simplici sequitur negatio transposita, sequitur enim Socrates est albus, ergo Socrates non est non albus. Quo vero ad verba attinet, dixit econuerso, quoniam, vt Philoponus inquit, econtrario se habet simplex affirmatio cum simplici negatione, nam simplex negatio erat consequens ad transpositam affirmationem, simplex vero negatio, est antecedens. Deinde probat regulã, & dicit{ aut enim C aut D, sunt enim hæ contradictoriæ, & ita oportet, vt aut ad A sequatur

A D, aut C: non C, repugnat enim C ipsi A, hęc enim copulatiua est impoßibilis, Socrates est albus, & Socrates est non albus, quare, si C repugnat D, sequetur. Dicit{ quoniam autem non possunt simul stare, esse non albũ, & eẽ album, D inerit, duorum enim oppositorum, si alterũ repugnat, alterũ sequitur, quare de eo, quod est album, verum est dicere, quoniam non est non album. Est ergo regula ex affirmatione simplici negatio transposita sequitur, hoc est ex affirmatiua de prædicato finito, negatiua sequitur de prædicato infinito. Deinde aßignat secũdã regulam, & dicit{ de D autem non omnino erit A, est ergo regula ex negatiua transposita non sequitur affirmatiua simplex, nisi vt prius cum constantia subiecti.

Et probat per instantiam, & dicit{ nam de eo quod omnino non est lignum vt de Chimęra, non verum est dicere A, hoc est quoniam est lignum album, quare D verum est. Chimæra enim non est lignum album, neque lignum non album: A autem quoniam est lignum albũ, B non verum est, vnde non valet Chimæra non est non alba, ergo Chimæra est alba, nisi cum constantia subiecti. Vt dictum est.

Palam autẽ, qm̃ & A C nulli eidẽ insunt, sed & B & D contingit eidem alicui inesse.

Cũ dixisset, quomodo se habent propositiones quę se consequuntur in figura. Declarat nunc quomodo se habeant & angulares, vt A C, & D B, & vult ꝙ A C, nunquã simul stãt, nã quod est lignũ albũ, hoc impoßibile est eẽ lignum nõ albũ, at negationes aliqñ contingit simul eẽ veras, vt de nõ ente, veluti de Chimæra. Chimæra enim nec est alba, nec est non alba. Et non solũ de nõ ente hæ sunt simul veræ, sed de his etiam, quæ omnino corpora non sunt, vt anima nec est alba, nec nõ alba. Quare affirmationes nũquã simul verę sunt, negationes autem contingit simul veras esse. Nituntur autem hic Alexan. & Philoponus concordare quæ hic dicit Aristo. cum illis, quæ dicit in libro de interpretatione, quæ quia satis clare patet concordia, de ea bona fronte supersedeo. C Mouet tñ Philoponus hic dubitationes difficiles, quarũ prima est ꝙ Aristo. superius dixerit has esse easdem vel simul stare potest ambulare, potest non ambulare, similiter scire bonum, & scire non bonum. Et sic velle videt affirmationem simplicem & transpositam nõ esse repugnantes. Nunc autem asserit illas semper repugnare, & sic videtur contradictio. Secunda vero dubitatio est, quoniam superius dixit, hæc non esse eadem scit bonũ, & non scit bonum. Modo autem dicit, ad C sequi B, & ita ad scire non bonum sequi videtur non scire bonum.

Cõmẽ. 547.

Dubõnes Philop.

2. Dubõ.

Philoponus multa dicit. {Ego vero ad primam dicerem illas propositiones easdem esse secundũ cõuersionem, conuertitur enim potest ambulare, ergo potest nõ ambulare, est enim potentia oppositorum eadẽ. Amplius conuertitur scit bonum, ergo scit non bonum, qa sciẽtia est oppositorum eadem. Et sic superius loquitur de his, quæ conuerti possunt ad oppositum. Hic vero D loquitur in his, q̃ nõ cõuertũtur ad oppositũ. Præterea dici põt has est albũ, & est nõ albũ eẽ easdẽ quo ad qualitatẽ, qm̃ ambę sunt affirmatiuę, & sic superius locutus est. Hic vero loquitur secũdũ veritatẽ. Ad secundã dico ꝙ negatio simplex & trãsposita differũt, nec sunt eedẽ, qm̃ se habent, vt superius & inferius. Tñ negatio simplex sequitur ad trãspositã affirmationẽ, quæ non repugnant. Superius enim de idẽtitate simpliciter loquitur. Hic de identitate consequentię.

Solutio. 1.

Solutio. 2.

Similiter autem se habẽt & priuationes ad prædicationes eadẽ positione, sit enim ęquale, in quo A, non æquale, in quo B, inequale in quo C, non inæquale in quo D.

Simplicium

Simplicium & infinitarum, seu transpositarum priuatoriarum propositionum ordo, ac consequentia.

A. — B.

Est bonum. Omni alterū, nulli ambo. Nō est bonū.
Lignū ē bonū. Oppositæ. Lignū nō ē bonū.
Est Aequale. Nō est ęquale.

Ad affirmatiuam sequitur negatiua, & nō est cōtra. Consequentes.

In constant. Simul stantes.

Consequentes. Ad affirmatiuam sequitur negatiua, & nō est cōtra.

D. — C.

Non est non Bonum. Omni alterū nulli ambo. Est non bonū.
Lignum nō est non bonum. Oppositę. Lignū est nō bonum.
Nō est īęquale. Est inęquale.

Cōm. 548. Nunc ostendit priuatiuas propositiones similiter se habere ad simplices, vt transpositę ad illas se habuerunt, & disponit figuram, & dicit{ similiter autem positione eadem secūdum consequentiam se habent priuationes, hoc est propositiones de prædicatis priuatiuis ad prædicationes simplices, vt subaudi se habuerūt ad illas trāspositę. Hoc autem non aliter probat nisi constituendo figuram, & dicit, sit enim ęquale esse in quo A, non ęquale esse in quo B esse inæquale in quo C non inæquale esse in quo D quibus patet ad C sequi B, & non econtrario. Ad A vero sequi D, & non econuerso, & per easdem rationes, vt Philoponus declarat. Sequitur enim est inæquale, ergo non est æquale. Cum enim antecedenti repugnet esse ęquale, ergo non esse æquale sequitur.

Duorum enim contradictoriorum, si alteram repugnat, alterum sequitur. Contra vero non sequitur. Non enim sequitur, non est æquale, ergo est inęquale, non quantum enim vt anima & color, & non ens (vt Chimęra non sunt æqualia, quæ tamen non sunt inæqualia, cum non sint quanta. Proprium enim quantis est æquale, & inæquale dici. Rursus sequitur est ęquale, ergo non est inæquale. Cum enim illi est æquale, repugnet hæc, est inæquale, sua contradictoria sequetur. Quare sequitur est æquale, ergo non est inæquale. Contra vero, non sequitur. Non enim sequitur, non est inæquale, ergo est æquale, quoniam Chimæra non est inæquale, cum non sit quanta, quæ tamen non est æquale. Quare priuationes ad simplices eodem modo se habēt, vt transpositæ.

Et in pluribus etiam quorum his quidem inest, illis vero non inest idem, negatio quidem similiter vera est. Vt quoniam non sunt alba omnia, aut quoniam non est album vnūquodq;, at quoniam est non albū vnūquodq;, aut quoniam omnia sunt non alba, falsum est. Similiter autem & eius, quæ est, est omne animal album, non hęc, (est nō album omne animal,) negatio est: ambę enim falsę sunt, sed est,
Cōm. 549. non est omne animal album.

E Reuertitur, vt Philoponus inquit, ad illud, quod à principio dixit, videlicet, φ simplicis affirmationis non sit transposita affirmatio opposita, sed simplex negatio, & ostendit idem verum esse in magis contingentibus, & in vniuersalibus propositionibus, & primo in propositionibus vniuersalibus in numero plurali, de subiectis transcendentibus, deinde in numero singulari de subiectis limitatis. Dixit in propositionibus vniuersalibus, quoniam vt Philoponus inquit, cum Aristo. declarasset in propositionibus indefinitis simplices negationes nō esse affirmationes transpositas, nunc idem ostendit in propositionibus determinatis vniuersaliter. Et primo proponit illud, quod vult declarare, & dicit{ & in pluribus etiam, quorum idem prædicatum his quidem inest, illis vero non inest, vt sunt propositiones de inesse, quæ sunt materia modalium de contingenti. In his inquam, similiter negatio quidem vera est, affirmatione subaudi existente falsa. Et hoc exponit in propositionibus vniuersalibus de inesse, quæ sunt de materia non ne-
F cessaria: & dicit: vt quoniam non sunt alba omnia, aut quoniam non est album vnumquodq;, propositio vera est. Subaudi affirmatione existente falsa, vt illa omnia sunt alba, aut vnumquodq; est album. Cum enim hæc sit falsa. Illa vera est, non omnia sunt alba, vel non vnūquodque est album. Nam hæc propositio non vnumquodq; est album, æquipollet illi quoddam ens nō est album, quæ vera est. Et vt Philoponus inquit, aut quoniam non est album vnumquodq;, additum est non vt exemplum diuersum a priori, sed, vt illius expositiuum. Deinde ostendit, φ affirmatio transposita non sit illi cōtradictoria: quoniam est simul falsa. Hæc omnia sunt non alba est falsa sicut illa, omnia sunt alba. Et hæc vnūquodq; est, non album, est etiam falsa sicut illa vnūquodque est album. Quare hæc non potest esse illius opposita negatio, cum sit simul falsa, cōtradictoria enim in omnibus (vt Philoponus inquit) diuidūt verum & falsum.
G Dicit. at quoniam est nō album vnumquodq;, aut quoniam omnia sunt non alba, falsum est, ergo non potest eē negatio illius. Deinde idem declarat in alio exemplo in numero singulari de subiecto exposito & limitato, & dicit, similiter autem, & eius quæ est, est omne animal album, nō hæc negatio est, videlicet est non album omne animal. Ambæ enim falsæ sunt, hæc enim falsa est omne animal est albū, instantia est de coruo. Hæc similiter, omne animal est non albū, instantia est de cygno, sed negatio illius, est videlicet hæc nō omne aīal est album, cum non possit esse simul vera. Patet ergo φ tam in propositionibus indefinitis, φ̄ ī propositionibus vniuersalibus, transposita affirmatio non est simplex negatio. Quare cum de indefinitis locutus est prius, nunc loquitur de vniuersalibus, vt Philoponus exposuit hic. Fortasse enim prius est locutus de indefinitis subiectis acceptis pro eodem singulari numero, hic loquitur de vniuersalibus. Nam hic declarauit φ nec in vniuersali-
H bus transposita affirmatio sit simplex negatio.

Quoniam autem palam, quòd aliud significet, est non album, & non est album, illa quidem affirmatio, hæc vero, negatio, manifestum quoniam non est idem modus mōstrandi vtrunq;. Cōm. 550.

Nunc vt Philoponus inquit, redit ad principale propositum, propter quod hęc omnia dixit, propositū enim erat de resolutiōe syllogismorum dicere, & propter hoc transpositarum affirmationum meminit, φ si quandoq; tale problema īuenerimus, nō oportet putare ipsum negatiuum esse. Et ideo ad negatiuum syllogismum non est reducere hoc. Et quia hoc erat propositum, ideo ostē dit

dit trāspositam affirmationem nō esse simplicem negationem. Obiter autem in intermedio de cōsequentijs ipsarum pertractauit. Hæc ergo omnia cum compleuisset, regressus est ad propositum. Et dicit, quoniam autē palam, ꝙ aliud significet hæc propositio est non album, & hæc non est album, & pro nam, illa quidem affirmatio transposita est. Hæc vero negatio simplex est. Manifestum quoniam non est idē modus monstrandi vtrunq;, quoniā trāsposita affirmatio per syllogismos affirmatiuos syllogizatur, simplex vero negatio, per negatiuos.

Vt quoniam quicquid est animal, non est album, aut contingit esse non album, & quoniam verum est dicere esse non album, huius enim, quod est esse nō album, & verum est dicere esse albū, siue esse non album, idē modus est. Constructione enim ambæ per primā ostē duntur figuram.

Cōmen.351. Cum dixisset non esse eundem modum demonstrandi vtrunq;, & videlicet affirmationem transpositam, & negationem simplicem, per exempla exponit, & lege sic {dico non esse eundem modum demonstrandi vtrunq; problema, vt quoniam quicquid est animal, non est album, quoniam hæc demonstratur negatiue, quia æquipollet illi, nullum animal est album. Dat exemplum trāspositæ affirmationis in modalibus, quæ demonstrantur affirmatiue, & dicit {aut contingit esse non album, & quoniam verum est dicere esse non album. Huius.n. quod est esse non album, & quoniam verum est dicere esse album, siue esse nō album, & subaudi contingit esse non album, idem modus est syllogizandi. Constructiue enim ambæ per primam ostenduntur figurā. Quo

Annotatio. vero ad exempla attinet. Animaduerte ꝙ Aristoteles hic videtur enumerare propositionem modalem de vero, quod in libro de interpretatione olfecit. Et videtur hic syllogizare ex his, & ex propositionibus de inesse miscendo, vt docuit syllogizare ex altera necessaria, & altera de inesse. Et Iuniores ampliant hanc mistionem nō modo ad modalem de vero, sed etiam ad modalem de falso, de scio, de opinor, de dubito, & de cęteris id genus. Videtur enim ꝙ in omnibus talibus ex altera modali, & altera de inesse ita fiat mistio, veluti ex altera necessaria, & altera de inesse, in omnibus figuris. Et eadem sint regulatiua principia, quoniam possunt probari per dici

Obijcit pri. de omni, & dici de nullo. Sed contra obijcitur, quoniā non sequitur scio omnē mulam esse sterilem. Hoc quod est in vtero est mula, ergo scio hoc quod est in vtero esse

Secundo. sterile. Nec sequitur scio omnem dualitatem esse parē, hoc asconsum in manu mea est dualitas. Ergo scio hoc

Tertio. asconsum esse par. Præterea non sequitur dubito omne veniens esse animal. Omnis homo est veniens. Ergo

Quarto. dubito omnem hominem esse animal. Insuper non sequitur, falsum est omne animal esse rationale, omnis homo est animal, ergo falsum est omnem hominem esse rationalē. Multa de his possent dici, & dubitari, volumus tamen hæc sufficere, quoniam si dabitur occasio, alibi di

Solutio pri. ligentius omnem nodum remouebimus. Prima tamē obiectio deletur, quoniam cōclusio sequitur modo quo intelligitur maior. Et quia maior intelligitur de mula quatenus mula, ideo sequitur ꝙ sciā hoc quod est in vtero esse sterile, quatenus est mula. Similiter deletur secū

Solutio secunda. Solutio tertia. da. Sequitur enim ꝙ sciā hoc ascōsum in manu esse par, quatenus dualitas. Similiter & tertia. Sequitur enim ꝙ dubitem omnem hominem esse animal, quatenus veniens. Hoc enim pacto Philoponus, & Auer. Mistionē

Solutio quarta. necessarij & inesse exposuerunt, & eodem modo exponenda hæc mistio est. Ad vltimam animaduerte ꝙ ex altera de falso, & altera de inesse non sequitur altera de falso, nisi prius illius de falso accipiatur æquipollens, & si ex æquippollente de vero, & altera de inesse sequitur

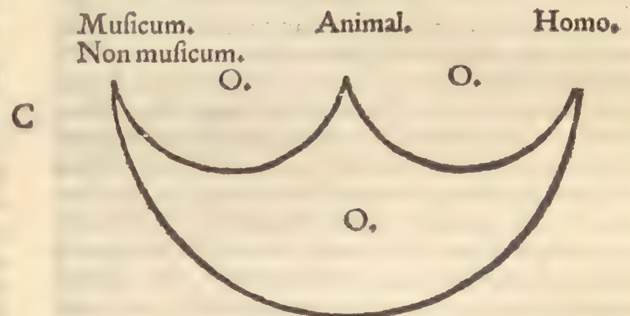
A propositio de vero, tunc ex illa de falso sequitur. Ad propositum, hæc propositio, falsum est omne animal esse rationale æquipollet illi, verum est nō omne animal est rationale. Tunc non sequitur, verum est nō omne animal esse rationale. Omnis homo est animal, ergo verum est non omnem hominem esse rationalē, quia ex maiori particulari nihil sequitur. Bene tamen valet, falsum est aliquod animal esse lapidem, omnis homo est animal, ergo falsum est aliquem hominem esse lapidem, quia maior ęquipollet illi verum est nullū animal esse lapidem. Verum de his hactenus.

Nam verū ipsi est similiter ordinatur, eius autem quæ est, verum est dicere esse album, non hæc verum est dicere esse non album, negatio est, sed hæc, nō est verū dicere esse albū. δὲ autem γὰρ enim.

Quia accepit esse non albū non esse negationem illius quod est esse album. Nunc probat, & dicit: nam verum Cōmen.352.

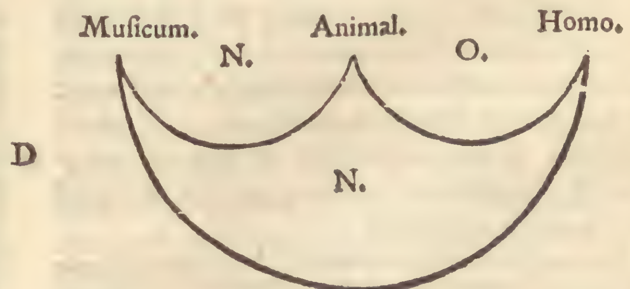
B ipsi verbo est similiter ordinatur, quoniam vterq; terminus est modificans propositionem, eius autem propositionis, quæ est, verum est dicere animal esse albū, non hæc, verum est dicere animal nō esse album, negatio est, sed hæc nō est verum dicere animal esse album, ergo illi animal est album negatio erit, animal non est album. Quo vero ad verba attinet. Animaduerte ꝙ cum dicit eius autem quæ est bene dicitur, quoniam trāslationes, in quibus loco autem legitur enim, non rectæ sunt.

Si enim verum est dicere quicquid est homo, musicum esse, aut non musicum esse, quicquid est animal sumendum, musicum esse, aut non musicum esse, & ostensum est.

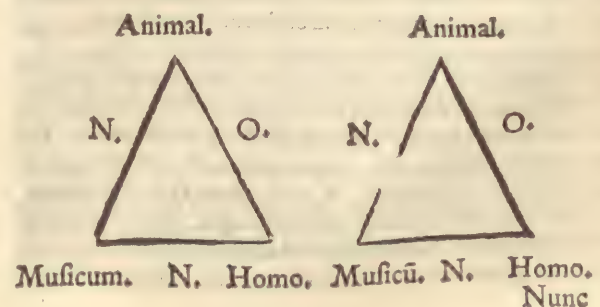
C

Cōiugatiōes vniuersalē affirmatiuā simplicem & trāspositā astruētes.

Non esse autem musicum quicquid est homo, destructiue monstratur secundum dictos tres modos.

D

Tres cōiugatiōes vniuersalem negatiuam astruētē in secunda figura, quarū forma magis quā veritas inspiciēda ē.

Nunc

Cōm̃. 353. Nunc exempla affert vt Philoponus dicit, quomodo possit tale problema resolui. s. vniuersale affirmatiuum simplex, & trāspositum, & dicit ꝙ maior de medio, medium de minori prædicari debet. Vt omne animal musicus, omnis homo animal, igit̃ omnis homo musicus. Trāspositum vero eodem modo, omne animal est non musicum, omnis homo animal, omnis igitur homo est nō musicus. Dicit {si enim verum est dicere quicquid est homo musicum esse, ita vt sit problema affirmatiuū simplex, omnis homo est musicus, aut non musicum eē, ita vt sit problema trāspositum, omnis homo est nō musicus, pro probatione ac resolutione syllogistica, sumendum est quicquid est animal esse musicum pro resolutione problematis vniuersalis affirmatiui simplicis, ita vt maior sit, omne animal est musicum, aut sumēdum non musicum esse, pro problemate affirmatiuo transposito, ita vt maior sit, omne animal est nō musicum, & medio sic vel sic sumpto, vtrūq; problema ostēsum est. Quo

Animaduersio. vero ad rem attinet. Animaduerte, ꝙ huiusmodi problemata resolui possunt cum modo vero, vt verba Aristotelis sonāt, vt si problema sit, verum est dicere omnē hominem esse musicum. Syllogizabimus hoc pacto, verum est dicere omne animal esse musicum, omnis homo est animal. Igitur verum est dicere omnem hominē esse musicum, vel sic, verum est dicere omne animal esse nō musicum, omnis homo est animal, ergo verum est dicere, omnem hominem esse nō musicum. Sed siue sic, siue sic ad resolutionem nō differt. Deinde docet resoluere problema negatiuum, & dicit. Non esse autem musicū, quicquid est homo hoc est omnē hoīem nō esse musicū, quod ęquipollet nullus homo est musicus, si resolui debet, destructiue demōstratur secundum dictos tres modos vt per Cęlarent, per Cęsare, & camestres, per Cęlarent quidem hoc pacto. Nullum animal est musicum, omnis homo est animal. Igitur nullus homo est music⁹, per Cęsare hoc pacto, nullum musicum est animal, omnis homo est animal. Igitur nullus homo est musicus. Per Camestres deniq; hac ratione, omnis homo est animal, omne musicum est animal, ergo nullum musicum est homo, & vltra per conuersionem, ergo nullus homo est musicus. Simili modo syllogizari potest his tribus modis de vero, vt si dixero, verum est dicere nullū animal esse musicum, omnis homo est animal. Igitur verum est dicere nullum hominem esse musicum, eodē modo in cæteris. Quo vero ad verba attinet, Aristo. vt Philoponus dicit, accepit problema transpositum pro negatiuo, cum dixit. Non esse musicum quicquid est homo, sensus tamen est, nullus homo est musicus, quod, pblema tribus modis syllogizari potest.

Simpliciter autem quando sic se habent A & B, vt simul quidem eidem non contingant, omni autem de necessitate alterū, & rursum, C & D, similiter. Sequitur autem ad C A, & nō cōuertitur, & ad B sequitur D, & non conuertitur. Et A quidem & D cōtingunt eidem, B autē & C non contingunt.

At autem xai et

Cōm̃. 354. Iterum, (vt Philoponus inquit,) de cōsequentijs, quę sunt propositionum simplicium, & transpositarum, nūc regreditur. Cōstituit autem primo figuram, vt superius fecit. Terminos etiam in illa collocat, sed nō eodem modo, neq; similiter se habentes quantum ad ordinem. Et, (vt Philoponus dicit,) primo facit tres suppositiones. Deinde ex illis vult quatuor regulas esse probandas. Loquitur autem suspensiue, vsq; ibi & ad B sequitur D. Prima itaq; suppositio est, vt sumantur A & B, vt animal, & non animal, vel bonum, & nō bonum, q̃ sic se habeant, vt simul quidem eidem non contingāt, omni autem de necessitate alterū, & hoc pacto animal, & non animal se habent, quoniam omne aut est animal, aut non est ani-

E mal, similiter omne, aut est bonum, aut non est bonum, & de nullo simul. Dicit, & lege suspensiue {Simpliciter autem, quando sic se habent A & B, vt simul quidem eidem nō cōtingūt, omni autē de necessitate alterum insit} hæc est prima suppositio secundum Philoponum. Affert secundam, & dicit, & rursum C & D similiter, vt homo, & non homo, aut iustum & non iustum. Hæc. n. de nullo simul sunt, & de omni alterum est. Deinde affert tertiam suppositionem secundum Philoponum, & dicit. {Sequitur autem ad C A & non cōuertit̃, nā ad hominē eē sequitur aīal eē, & ad iustū eē seq̃tur bonū eē, & nō cōuertitur, & per hāc tertiā patet, C D non posse accipi, nisi vt inferiores ad A B, alioquin ad C nō sequetur A, & ita patet non quosq; terminos accipi posse in C & D, vt nec lignum, nec non lignum, quia si ponitur lignum in C, ad ipsum non sequitur A, cum hæ suppositiones veræ fuerint, infert quatuor regulas demonstrandas, & dicit, & ad B sequitur D, vt ad non esse animal sequitur non

F esse hominem, & ad non esse bonum sequitur nō esse iustum. Hæc est prima regula. Affert quartam, & dicit, & non conuertitur, quia non sequitur ad D B, non enim ad non esse hominem nō esse animal sequitur. Assignat secundam, & dicit. {Et A quidem & D contingunt eidē, vt animal, & non homo, contingunt æquo. Et bonum & non iustum cōtingunt ei quod est amicum mori pro amico, vt Achillem pro Patroclo. Assignat tertiam, & dicit B autem & C non contingunt, vt non animal, & homo nulli eidem cōtingunt. Hæc sunt quatuor regulæ probandæ, vt Philoponus inquit.

Primum ergo quòd ad B sequatur D, hinc manifestum. Cum enim eorum, quæ sunt C, D alterum ex necessitate omni insit, cui autem B nō contingit C, eo quòd simul infert A, A autem & B non contingunt eidem, manifestum ꝙ D sequatur ad B.

G Nunc probat primā regulam, videlicet ꝙ ad B sequatur D, & hoc proponit, & dicit. {primum ergo, ꝙ ad B sequatur D, hinc manifestum, vt ad non esse animal, sequatur non esse hominem. Probat hoc pacto, ad quolibet sequitur alterum cōtradictoriorum: C D sunt contradictoria, ergo ad quodlibet sequitur C aut D: & sic ad ipm B sequetur aut C, aut D: sed ad B nō potest sequi C, eo ꝙ simul infert A & ita ad B sequeretur A, quod est contra suppositionem primam, & cum ad B non possit sequi C, ergo ad B sequetur D, & sic habetur prima regula. Dicit. {Cum enim eorum, quæ sunt C D, alterum ex necessitate omni insit, & cui inest B, non contingit C, & per suppositionē, & ēt eo ꝙ C simul infert A, & sic ad B sequeretur A cōtra primam suppositionem, quod exponit D A autem, & B non contingunt eidem, vt fuit prima suppositio. Cum igitur ad B C nō sequatur, manifestū ꝙ ad B sequatur D. Ex hac regula Iuniores sumpserunt ꝙ à superiori negatiue ad inferius, consequentia est bona per se. Vt patet per probationem Aristo.

Cōm̃. 355.

Prima regula consequentiarum.

H Rursum, quoniam cum A non conuertitur C: omni autem aut C aut D contingit A & D eidem inesse.

Cōm̃. 356. Secunda regula, A, & D cōtingit eidem inesse. Probat hanc regulam, quoniam suppositum est C ad A non conuerti, hoc est, ꝙ non quibuscunq; inest A insit C, sumatur ergo aliquod horū, cui A inest C vero nō inest, vt ęquus. nam æquo animal inest. Homo vero non inest, quoniā autem omni aut C aut D per suppositionem, non inest autem C cui inest A vt æquo, ergo D inerit, cui A inest. Quare A D contingit eidem inesse, dicit. Rursum quoniam cum A ipso non conuertitur C, hoc est, cum non quibuscūq; inest A insit C, sumatur subaudi æquus cui inest A & non inest C. Omni autem inest aut C aut D per suppositionem,

tionẽ, & subaudi C ipsum nõ inest ęquo, ergo ei inerit D. Quare illi A D simul inerunt, quod erat probãdum. Ex hac regula sumpserunt Sorticolæ hanc regulam in bona consequentia consequens, & oppositum antecedẽtis possunt simul stare. Probatur quoniam sequitur est homo, ergo est animal. Sed probatum est A stare cum D in eodem, vt in æquo, ergo probatum est cõsequẽs, & oppositum antecedẽtis posse simul stare. Quo vero ad ordinẽ attinet, Philoponus dicit hanc secundo loco esse probatam, quia cæterę regulæ probari non possent, nisi hac supposita, vt patebit. Posita vero secundo loco est, quia supponit primam, vt consideranti patet.

Secunda regula consequentiarum.

B autẽ & C non contingit, propterea quòd A ad C sequat, accidit.n. quoddã impossibile.

Comẽ. 557.

Tertia regula, B & C non contingit eidem inesse. Probatur quoniam si cui B inest, huic & C inest, quoniã per proximam regulam, & per suppositionem cui C inest, huic & A inest. Supponitur enim sequi ad C A, tunc cui B inerit, huic & A inerit, & sic cõtradictio, quod est impossibile, nulli ergo C & B inerunt. Dicit, B autẽ & C non cõtingit eidem inesse, Propterea ꝙ ad C A sequatur, & sic ad B sequetur A, quod est absurdum, cuius causam dicit. Accidit enim quoddam impossibile, vt contradictoria simul inesse alicui. Ex hac regula sumpserunt Sorticolæ hanc aliam regulam, in bona consequẽtia oppositum consequentis, & antecedens non cõtingit eidem inesse. Vt quoniam animal sequitur ad hominem, & oppositũ consequentis est non animal, non animal, & homo nulli eidem inesse possunt.

Tertia regula consequẽtiarum.

Manifestum est ergo ꝙ nec B, cum D conuertatur, propterea, ꝙ contingat eidem simul A D inesse.

A. Animal. Suppositio Prima. B. Nõ animal.
Bonũ. Opposita de nullo sił, de oĩ alterꝝ. Nõ bonũ.

Secundum mõstrandũ. Simul stant.
Suppositio A cõsequẽs C.
Quartũ mõstrãdũ B sub cõuersio.
Tertiũ mõstrandũ. Non simul stant.
Primũ mõstrãdũ D cõsequẽs B.
& Tertia cõuersio.

D. Nõ Homo. Suppositio Secunda. C. Homo.
Nõ iustũ. Opposita de nullo sił, de nullo alterꝝ. Iustũ.

Comẽ. 558.

Quarta regula est, licet D ad B sequatur, vt ad non animal, non homo, non econuerso ad D, sequitur B, quoniã non cuicunqꝫ inest D, ei inest B probatur, quoniam ostensum est, ꝙ in quibus A contingit, vt æquo, his, & B cõtingit, vt non homo. Et per te in quibuscunqꝫ D contingit, his omnino & B contingit, ergo à primo ad vltimum qbus A contingit, & B etiam contingeret, quod est impossibile. Nam contradictoria opponuntur. Non ergo ad D sequitur B. Dicit his demõstratis, manifestum est ergo, ꝙ nec D cum B conuertatur. Hoc est ꝙ non quibuscunqꝫ inest D insit B. Propterea ꝙ contingat eidem, vt æquo simul A D inesse, & sic contradictoria simul. Ex hac Iuniores acceperunt ꝙ ab inferiori negatiue non sequitur superius negatiue. Amplius ex hac acceperunt, ꝙ oppositum antecedentis potest stare cum consequẽte. Antecedens enim est homo, animal consequens. Oppositũ vero antecedentis est non homo, quod stat cum anima-

Regulę cõsequẽtiarũ. 1.

2. regula.

A li. Quoniam æquus non homo existens, est animal. Rursus acceperunt ex hoc etiam ꝙ oppositum consequentis non conuertatur cũ opposito antecedentis, nam animal est consequens ad hominem, cuius oppositum non conuertitur cum non homine.

3. regula.

Accidit autem aliquoties & non huiusmodi terminorum ordine falli, propterea ꝙ opposita non sumãtur recte, quorum necesse est omni alterum inesse. Vt si A, & B non contingunt simul eidem, necesse est autem inesse cui non alterum, alterum. Et rursus C & D similiter, cui autẽ C omni, sequitur A. Accidet profecto cui D B inesse ex necessitate, quod falsum est.

γὰρ Enim Profecto.

Opponit contra quartam regulam, & vult probare, ꝙ si ad B sequitur D, contra etiam, ad D, sequatur B: & ita ad non hominem sequitur non animal. Præparando ergo ad oppositionem, dicit ꝙ, si A B contradicunt, & C D contradicunt, & ex C sequitur A, etiam consonum videbitur, vt ex D sequatur B, & ita ad oppositum antecedentis, vt ad non hominem, sequetur oppositum consequentis, videlicet non animal, quod est contra quartam regulam. Primo præparat ad solutionẽ dubij, & dicit. {Accidit autem & aliquoties in huiusmodi terminorum ordine falli, & causam deceptionis assignans, dicit propterea ꝙ opposita non sumãtur recte, & quia opposita. Terminus communis est ad omnia genera oppositorum, exponit quę intelligat opposita, & dicit, & intelligo ea opposita, quorum necesse est omni alterum inesse. Et sic p opposita, contradictoria intelligit, quia ergo aliquando non bene accipiuntur contradictoria, accidit nõ raro fieri cauillos, hæc de præparatione ad solutionem. Deinde præparat ad cauillum contra quartam regulam, & accipit pro antecedente (vt Philoponus dicit) illas tres suppositiones, & ex illis infert cauillum, vel preparationem ad cauillum. Resumendo ergo suppositiones dicit. {vt si A & B non contingunt simul eidem. Autem pro, &, necesse est inesse cui non alterum inest, alterum inesse, hęc fuit prima suppositio, vt A B sint opposita cõtradictoria. Accepit secundam, & dicit. {& rursus C D similiter, subaudi sunt opposita, quę ita se habent, vt A B, & hæc fuit secunda suppositio. Assignat tertiam, & dicit. {cui autẽ C omni inest, ad illud omne seqtur A, quæ fuit tertia suppositio. Tunc his stãtibus infert dubitationem & dicit. {Accidet profecto cui D inest, B inesse ex necessitate, quod falsum est. Videtur enim illis tribus stantibus non magis sequi ad B D, quam contra, ad D B. Hæc est præparatio ad cauillum. Quo ad præparationẽ attinet, animaduerte ꝙ aristo. ex industria pręparauit ad solutionẽ, & ad cauillum, antea quia & cauillus, & solutio sunt valde difficiles, ideo prædisposuit nos ad illos.

Comẽ. 559.

B

C

D Nam, si sumatur negatio eorum, quæ sunt A B, quæ est in quibus F: & rursus eorum quæ sunt C D, ea quæ est in quibus G, necesse est igitur omni inesse aut A, aut F, aut enim affirmationem, aut negationẽ. & rursus, aut C, aut G. affirmatio enim & negatio. & cui C omni, A suppositum est inesse. Quare cui F, omni hoc, quod est G, rursum, quoniam eorũ, quę sunt F, B omni alterum, & eorũ quę sunt G D. Similiter sequitur autem G, id quod est F, & id quod est D, sequitur B. Hoc enim scimus si ergo A, id quod est C, & id quod est D sequetur B hoc aũt falsum est. Econtrario enim erat in his (quę sic se habent) consequentia.

Cum

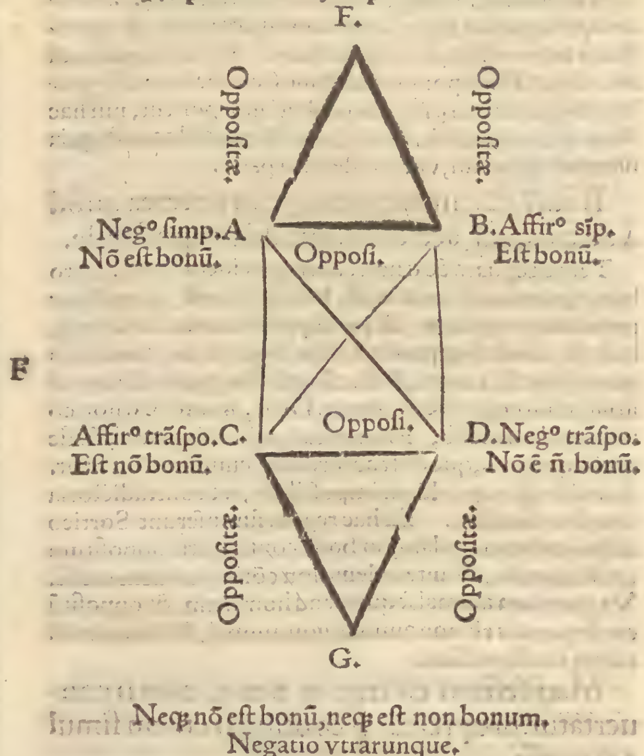
Cōmē. 359. Cum præparasset ad cauillum, nūc deducit cauillum, & sumit suppositiones, & debet legi suspensiue vsq; ibi, & cui C omni, & dicit. {nam si sumatur negatio eorum, quæ sunt A B, quæ est in quo F, ita quidem, vt A B sit alterum oppositionis extremum, alterum vero F, quasi duo extrema opposita ambo. Secundo sumit secundam suppositionem, & dicit. {& rursus eorum, quæ sunt C D, sumatur negatio ea, quæ est in quibus G, ita quidem, vt C D sit alterum extremorum, G vero alterum, tunc ex his deducit proprietates oppositorum, & dicit. {Necesse est igitur omni inesse aut A, aut F, & vt de A dicit, ita intelligi debet de B, est enim F, vtriq; contradictorium, & hoc subdit. {Aut enim negationem aut affirmationem de quolibet necesse est veram esse. Hoc idem proprium exponit de C D, & G, & dicit. {& rursum aut C, aut G. Affirmatio enim & negatio, subaudi sunt quarum alteram inesse necesse est, & vt dicit de C, ita quoque & de D dici potest, quoniam G vtriq; est contradictorium. His stantibus procedit ad cauillum, & terminat suspensionem. Et primo deducit, q; si ex C sequitur A, vt si ad hominem esse sequitur animal esse, ad F sequetur G, & dicit. {& cui C omni A suppositum est inesse. nam suppositum est ad hominem esse, sequi A, hoc est animal esse, & accepit & illatiue, vt patet, quia ibi suspensio terminatur. Deinde ex hoc infert intentum, & dicit. {Quare cui F omni hoc, quod est G. nam ex opposito consequentis sequitur oppositum antecedentis. Sequitur enim ad C A, vt ad esse hominem esse animal. Ergo ex opposito ipsius A quod est oppositum consequentis, sequitur oppositum ipsius C, sed per suppositiones F est oppositum ipsius A. (Ponebatur enim ipsis A & B vtrisq; oppositum.) Ergo ad F sequitur G, & in hoc est tota vis rationis. Vult enim habere ex his omnibus, q; ex F opposito ad A, sequatur G, ita quidem, vt hæc sit bona consequentia F est, ergo G est. Tunc procedit ad intentum, & repetit suppositiones, & dicit. {Rursum quoniam eorum, quæ sunt F B, omni alterum inest: nam F B ponebantur opposita, & eorū, quæ sunt G D, similiter omni alterum inest, quoniam etiā ponebantur opposita, tunc his resumptis, procedit ad cauillum, sed per deducta, G sequitur ad id quod est F, quoniā ex opposito ipsius A consequētis, quod est F, sequebatur oppositum antecedentis, videlicet ipsius C, quod erat G & pro ergo ad id, quod est D, sequitur B, vt ad non esse hominem non esse animal. Hoc enim vt inquit, Scimus sequi ex his, quoniam si ad F sequitur G, ad oppositū ipsius G sequetur oppositum ipsius F, cum semper ex opposito consequentis sequatur oppositum antecedentis. At oppositum ipsius G est D, per suppositiones, & oppositum ipsius F est B: quare ad D sequetur B: quod erat deducendum. Tunc epilogat cauillum & dicit. {Si ergo A, ad id, quod est C sequitur, & ad id, quod D sequetur B, destruit consequens, & dicit hoc autē falsum est, cuius causam affert, & dicit. {Econtrario enim erat in his, quę sic se habent, vt A consequentia. Vnde breuiter cauillus est, A sequitur ad C, ergo ad F sequitur G. Quoniam ad oppositum consequentis sequitur oppositum antecedētis. Suppositum est enim F esse oppositum ipsi A B vtriq;, vt extremo contradictorio G vero ipsi C D etiam vt extremo cōtradictorio. Ad F sequitur G, ergo ad D sequitur B quoniam ex opposito consequentis sequitur oppositum antecedentis. Quare ad non esse hominem sequitur non esse animal, quod est contra quartam regulam. Breuius adhuc cauillus est, ad C sequitur A ergo ad F sequitur G ad F sequitur G, ergo ad D sequetur B. Consequentiæ sunt deductæ.

Cauillū, contrahitur.

Non enim fortasse necessarium est omni inesse aut A, aut F, nec F aut B, non enim est negatio eius, quod est A, hoc quod est F. Nam boni non bonum negatio, non autem est idem hoc quod est nō bonum ei, quod est neq; bonum,

ἀποφάσεις negationes. προτάσεις propōnes.

E neq; non bonum. Similiter autem & in C D. nā negationes quæ sumptæ sunt duę sunt.

F

Cōmē. 360. Respondet Aristoteles negando primam suppositionem, & ait, q; non bene sumptum sit contradictorium, G cum illis vtrisq; vnum cōtradictorium assignari nō possit. Vnde nec A B nec D C vnum contradictorium assignari potest. Duabus enim propositionibus, duo contradictoria assignanda sunt, & ita altera alteri opponitur, & non vtreq; vni tertiæ. Amplius nec ipsis C D vnū contradictoriū assignatur propter eandem causam. Aristoteles itaq; supponit in cauillo esse deceptionē. {Et vt Philoponus inquit.) Suppositę deceptionis causam assignat, & dicit. Non enim fortasse necessarium est omni inesse A aut F nec F aut B, quoniam male sumptum est F esse negationem vtriusq; scilicet ipsorum A B. Non enim (vt inquit.) Est negatio eius, quod est A, hoc, quod est F. Deinde hoc idem in materijs ostendit, & dicit. Nam boni negatio est non bonum, hoc est eius quod est bonum negatio est non bonum. Non autem est idem hoc, quod est non bonum ei, quod est neq; bonum neq; non bonū. Vnde syllogismus est, nō bonum negatio est eius, quod est bonum. Non bonum non est idem ei, quod est neq; H bonum neq; non bonum, ergo neq; bonum neq; non bonum non erit negatio eius, quod est bonum. Quare neq; F negatio est ipsius A. Simili ratione probari potest, q; F nō sit negatio ipsius A B. Similiter autem inquit. Et in C D negatio G. non erit. Nā negationes hoc est, propositiones quæ sumptæ sunt, videlicet D C duæ sunt, & ita duæ oppositæ assignandæ, & non vna. Quo autem ad verba attinet, verbum negationes in græcis codicibus alijs legit προτάσεις, hoc est propositiones, & melius stat. Est enim sensus: nam propositiones, quæ sunt sumptæ, duæ sunt, & ita non vna contradictio assignanda est. Præterea Aristoteles in hoc discursu disposuit F nō posse esse vtrisq; illis, videlicet A B cōtradictionem nisi sit negatio vtriusq;, & ita si in A poneretur bonum, & in B poneretur non bonum F oportebit esse neq; bonum neq; nō bonum. Modo probauit, q; istud nulli illarum sit oppositio, nisi eiusdem essent duę oppositiones. Sed dices A & B est

B est vna copulatiua, vel est vna disiunctiua, sed tam vni copulatiuę, quàm vni disiunctiuę potest assignari vna contradictio per negationē propositam toti, ergo illud potest assignari F. Similiter & de C D, dici poterit. Dicendum primo, quòd si A B, est vna disiunctiua & F est illius cōtradictorium, ipsum F æquipollebit copulatiuę factę ex partibus contradictorijs ad A B, & sic oppositio erit vna copulatiua ex partibus oppositis, & hoc per legem contradictoriæ disiunctiuę. Quare contradictorium erit, nō est bonum, & est bonum, quæ non differt à priori nisi ordine. Sin autē A B, fuerit vna copulatiua, F erit vna disiūcta facta ex partibus contradictorijs ad A B per legē oppositionis copulatiuę, & sic erit sensus non est bonū, vel est bonum, & sic nō habebit intentū, quia non ponit inesse. Secundo dicendum, quòd A B, nō est vna propositio, quia nec copulatione vna, nec disiunctione vna, nec aliqua ratione vna. Sed, vt Aristoteles dicit, sunt duę propositiones abiunctę, & ideo non potest vnum contradictorium assignari. Hæc de verbis Aristotelis. Sed circa finem huius, quæritur primo quę differētia est inter terminos negatiuum, & priuatiuum, & infinitum. Iuniores respondent suo modo, & quæ dicunt obscura sunt.

1. Quæstio.

Vera solo.

Dilucide autem dicimus, quòd terminus priuatiuus significat priuationem formæ connotando aptitudinē subiecti, cuius est illa forma, vt iste terminus inæquale. Inæquale enim significat principaliter priuationem æqualitatis, connotat verum quantum aliquid, quod est aptū natu alteri fieri æquale. Terminus vero negatiuus principaliter significat non esse, connotat vero tale vel tale. Vt non homo negatiue sumptum significat nō esse, cōnotat vero hominem, & sic significat non esse hominē. Et propterea non potest negatio negatiue tenta addi termino, nisi sub intelligatur esse. Vt si dixero, non homo, sensus est, non est homo. Et sic terminus negatiuus negat esse tale, vt esse hominē, vel esse æquum, et id genus. Ex hoc sequitur in tali propositione, quæ dicit lapis est non homo, si ille terminus homo tenet negatiue, est sensus. Lapis non est homo. Si infinitanter tenetur, est sensus. Lapis est existens non homo. Terminus vero infinitanter acceptus significat negationem talis formę supponendo ens, vel existens, vt non homo significat aliqd existens non hominem. Et propterea patet differentia. Terminus enim neganter sumptus significat negationē formę, & entis, quod limitatur pro forma, vt nō homo, cum neganter tenetur, significat non esse hominem. Infinitanter vero, significat negationem formę supposito ente, vt non homo, cum infinitanter tenetur, significat aliquid existens non hominem. At cum priuatiue tenetur, significat carentiam formę supposito subiecto apto, vt inæquale. Significat enim priuationem æqualitatis in quanto, quod est aptum fieri æquale. Quare patet tā terminum infinitatum quàm priuatiuum supponere eē. At terminus negatus negat esse. Secundo quęritur, cū dicitur de quolibet est vera affirmatio vel negatio, & de nullo ambę, pro quo distribuit sincategorema illud de quolibet, & illud videlicet & de nullo. Dicēdum quòd distribuunt pro ente communi ad ens, & non ens, quia tā pro lapide quàm pro chimera. Et si dicitur nihil esse commune enti & non enti. Dicendum nihil reale esse commune, sed bene ens imaginabile, vel intelligibile, & hoc sufficit. Tertio quæritur, vtrum consequentia, quæ fit à transposita ad negationem, sit in propositionibus vniuersalibus, an in indefinitis, vt hæc, est nō bonum, ergo non est bonum. Et videtur quòd sit in vniuersalibus, alioquin probatio nulla est, quoniam si intendat hanc, ho-

2. Questio.

Solutio.

3. Quæstio.

A mo est non bonus, ergo homo non est bonus. Tunc cū accipit alteram istarum hominem esse bonum, & hominem non esse bonum cuilibet inesse, falsum accipit, quoniam hæ nō contradicunt. Iuniores dicunt Aristotelē huiusmodi consequētias intelligere in vniuersalibus, licet exempla sint in propositionibus indefinitis. vt ratio cogit. Sed hoc est contra Philoponum, qui dicit Aristotelem primo fuisse locutum in propositionibus indefinitis, deinde in vniuersalibus. Et propterea dico quòd Aristoteles loquitur primo in propositionibus indefinitis, sed semper subiecto sumpto pro eodem. Pro diuersis enī nō cōtradictoriæ, sed subcōtrariæ essent. Et si diceretur quòd tales propositiones subiecto sumpto pro eodē, essent singulares, ergo nō indefinitę. Solutio patuit. Singularis enim propositio secundum Philoponum est etiam indefinita. Vel dicendum quòd non sequitur in his propositionibus subiecta accipiuntur pro eodem, ergo sunt singulares. Sed oportet addere, quòd sumantur pro eodem, & nō possint accipi pro alio. Modo satis est, vt in talibus

Solutio. Iuniorum.

Oppugnatio.

Alia solo.

B propositionibus subiectis sumptis pro eodem, vel pro quocunque vno, repugnent. Vlterius quæritur vtrum ex terminis infinitis fieri possit syllogismus, et videtur quòd nō, quoniam si fieri possit, tunc in figura prima fieri posset syllogismus ex minori negatiuo. Declaratur quoniā iste eēt bonus syllogismus, omne non B est A, omne C est nō B, ergo omne C est A. Et si iste esset bonus, ergo & iste. Omne non bonum est A: nullum C est B: Igitur omne C est A. Quòd autem & iste. Probatur, quoniam ad illam minorem omne C est non B sequitur nullum C est B. Quare si ex prima fieri potest syllogismus, ergo ex secunda, quæ sequitur ex illa. Quoties enim antecedens pōt esse minor in syllogismo, consequens etiam esse potest minor in eodem. Dicendum secundum Aristotelem quòd ex terminis infinitis potest fieri syllogismus in qualibet figura. In prima quidem, quia hi sunt boni syllogismi omne nō B est non A: omne non C est nō B: ergo omne nō C est nō A. Et iterum nullum non B est nō A. Omne non C est nō

4 Quęstio.

Solutio.

C B, ergo nullum nō C est non A. Patet quia primus potest regulari per dici de omni. Secūdus vero per dici de nullo. Quòd autem in cæteris figuris. Patet, quia cęteræ figuræ descendunt à prima conuersione. Quibus patet in qualibet fieri posse syllogismos tam ex vtrisque, quàm ex altero. Pro solutione tamen rationis animaduerte, quòd quādo transposita affirmatiua potest esse maior, vel minor in aliquo syllogismo, in eodem simplex negatio esse potest maior, vel minor. Patet hæc suppositio, quoniā quoties antecedens potest esse maior vel minor in aliquo syllogismo, etiam consequens potest esse maior, vel minor in eodem. Ex hac suppositione patet ex minori negatiua concludi posse conclusionem affirmatiuam, et ita hic erit bonus syllogismus, omne non B est A nullum C est B, ergo omne C est A, quia primus syllogismus erat, omne non B est A omne C est non B ergo omne C est A. Modo si ex minori hac, quæ est affirmatio transposita sequitur il

Notādū.

D la conclusio, ex negatione simplici ad minorem, iterum sequitur illa. Amplius sequitur ex terminis finitis vtrisque vel altero fieri posse syllogismum ex puris negatiuis, vnde bene sequitur nullum non B est A, nullum C est B, ergo nullum C est A. Patet ex eadem suppositiōe. Plura alia possem dicere, sed hæc satis sunt.

Primi Libri Priorum Finis.

Aristotelis

ARISTOTELIS PRIORVM RESOLVTIVORVM LIBER SECVNDVS,

Cum Augustini Niphi Suessani Commentarijs.

SVMMA LIBRI

De potentia seu vigore syllogismorum, & illis annexis.

Qui nam syllogismorum plures concludere conclusiones possint. *Caput.* I.

Artem, methodum.

N Quot ergo figuris, & per quales: & quot propositiones, & quando & quomodo fit syllogismus, amplius autem ad quæ perspiciendum construenti, & destruenti, & quomodo oporteat quærere secundum vnamquãq; artem, amplius autem per quam viam summemus, q̄ in singulis sunt principia, iam pertransiuimns.

Cõmen. 1.

De itẽtiõe.

Alber. põ.

Vm Aristoteles perfecisset primum librũ, nunc transit ad secundum. Vbi primo epilogat omnia, quæ fecerat de syllogismis in libro Primo. Sed quæ sit intentio Secundi libri, non parua est ambiguitas. Albertus intentionem præsentis libri ait esse de virtute, et potentia syllogistica, cuius causam affert, quoniã vt in natura, ita & in arte, at in natura vnaquæq; res prius generatur q̃ potentiæ vigorem exerceat, quare & in arte prius syllogismus generari debet q̃ suam potentiam exercere. Aristoteles ergo semper naturæ imitator, post perfectam syllogismorum generationem, nunc consequenter de vigore ac syllogistica potentia pertractat. Quòd autem generationem syllogismorum perfecerit, ostendit epilogans omnia, quę de syllogismis pertractauit. Et primo epilogat quæ determinauit de generatione syllogismorũ, (vt Culuerbinus inquit, & dicit. {In quot ergo figuris} subaudi fiant syllogismi, & hoc dicit quantũ ad numerũ, qa in tribꝰ. {Et p̱ quales} quãtũ ad qualitates ꝑpõnes. {Et quot ꝑpões.} quãtũ ad propõnum numerum, quia ad minus per duas. {Et quando} quãtum ad vtiles coniugationes. {Et quomodo fit syllogismus} quantum ad figuræ cuiusq; modos. Secũdo epilogat, (vt etiam Culuerbinus inquit,) ea, quæ dixit de inuentione medij, & inquit. {Amplius autem ad quæ} subaudi media antecedentia, vel consequentia, vel opposita prospiciendum construent} subaudi per affirmatiuos syllogismos, & destruẽti} subaudi per negatiuos. {Et quomodo oporteat quærere de problemate, quod est secundum vnamquãq; artem & scientiam. Tertio epilogat ea, quæ dixit de reductione, & inquit. {Amplius autem per quam viam} subaudi resolutionis sumemus terminos vel propositiones, quæ sunt principia in singulis syllogismis, iam pertransiuimus, hæc de epilogo, qui attinet ad perfectam generationem syllogismorum. Quare nunc de potentia ac vigore syllogismorum est agendum.

Causa epilogi.

Quotuplex potentia.

Est autem (vt Iuniores dicũt) Syllogistica potestas, altera quæ proficiscitur à cõclusione & propositionibus ratione habita ad aliquod extrorsum, vt ad conuertentem & subalternam, altera vero, ratione habita ad conclusionem respectu propositionum, & hęc multiplex est, quia aut quatenus propositiones sunt veræ, vel falsæ, & hac ratione docet syllogizare verum ex falsis, & verum ex veris Aut ratione oppositionis, & hac ratione docet ex opposito conclusionis syllogizare conuersiue oppositum alterius. Aut ratione incompossibilitatis propositionum, & per hanc docet syllogizare ex oppositis. Patet ergo intentionem huius libri eẽ de potestate syllogismorum. Alia vero, quæ hic agit, ad complementum horum interserit.

Põ Alexã.

Alexander autẽ Aphrodisius intentionem huius libri esse dicit, determinare ea, quæ in primo libro reliquerat, sunt autem hæc, ꝙ ex falsis verum interdum syllogizet, & ꝙ ex veris verũ sem-

F

per.

Põ Philo.

Alij autem quos Philoponus approbat, dixerunt intentionem huius libri esse de materia syllogismorum: nam cum in primo libro speciem ac formam syllogismorum dixisset, nunc rationi consentaneum est, vt dicat de materia. Est autem materia propositiones, forma conclusio. Cum igitur in primo dixisset de forma, quia de syllogismis ratione habita ad conclusionem, nunc dicit de materia, quoniam de syllogismis ratione habita ad ꝑpositiones.

Epilogus. Primi libri quo ad singulas sectiões.

Accipit autem in prooemio (vt Philoponus inquit) quæ dicta sunt in primo libro, & primo quæ dicta sunt in prima sectione. Ostendit enim in prima sectione in quot figuris fiant syllogismis, quoniam in tribus. Et per quales propositiones, quoniam in prima figura maiore existente vniuersali, minore vero affirmatiua. In secunda autem, maiore vniuersali, minore vero existente dissimili secundum qualitatem. In tertia minore existente affirmatiua, & quot propositiones quo-

G

niam duę necessarię sunt ad minus. Et quando & quomodo, quo ad modos vtiles & inutiles. Hæc dicta sunt in prima sectione primi libri. In secunda vero sectione dictum est quomodo oportet nos preparare, quoniam oportet accipere affirmatiua subiecta. In tertia denique sectione de resolutione dixit, quoniam quadam methodo vtentes reuerti debemus ad principia syllogismorũ.

Qualis hic liber.

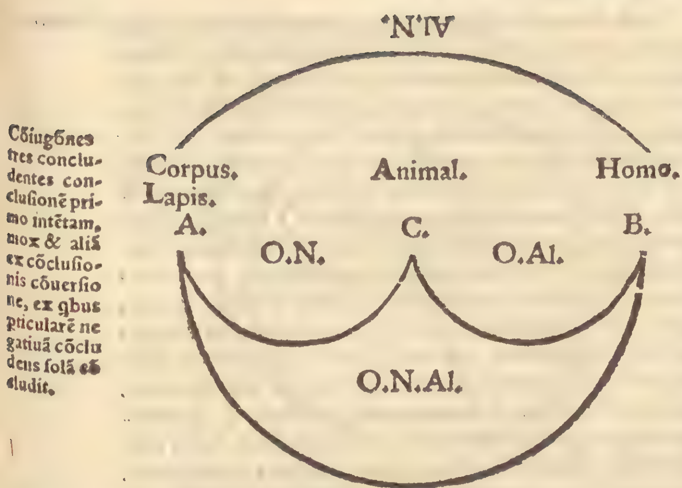
Ex his (vt Philoponus inquit, patet vniuersalem esse hunc librum, sicut & primum, quoniam primus vniuersalis est quantum ad demonstrationem syllogismorum, hic quantum ad loca.

Quoniam autem alij quidem syllogismorum sunt vniuersales, alij vero particulares, vniuersales quidem omnes semper plura syllogizant, particularium autem prædicatiui quidem plura, negatiui vero conclusionem solam: nam aliæ quidem propositiones con-

H

uertuntur, priuatiua vero non conuertitur. Conclusio autem aliquid de aliquo est, quare alij quidem syllogismi plura syllogizant. Vt si A ostensum sit omni aut alicui B inesse, & B alicui A necessarium est inesse. Et si nulli B inesse A, & B nulli A, hoc autẽ aliud est à priore. Si autem A alicui B non insit, non necesse est & B alicui A non inesse, contingit enim omni A inesse. Hæc ergo communis omnium causa est vniuersalium, & particularium.

Cõiugõnes tres concludentes conclusionẽ primo intẽtam, mox & aliã ex cõclusionis cõuersione, ex qbus pticularẽ negatiuã cõcludens solã ex cludit.

Cõmen. 2.

Cũ perfecisset procemiũ, nunc prosequit. (Et vt Philopon⁹ inquit,) Primo vult significare hãc cõclusionẽ, ꝙ vl'es syllogismi & affirmatiui, & negatiui, & particulares affirmatiui soli syllogizãt plures cõclusiones. Particulares vero negatiui nequaquã, probat aũt hãc cõclusionẽ ex cõuersiõe cõcl'onis. Per q̃ innuit quatuor cõclusiones. Quarũ prima est, syllogismi vl'es affirmatiui syllogizãt plures cõcl'ones, qm̃ cõuertibilẽ & cõuertentẽ. Nã vl'is cõcl'o, cũ sit vl'is propõ, ad particularẽ cõuertit. Secũda est vl'es negatiui plures cõcl'ones syllogizãt, qa tã cõuertibilẽ q̃ cõuertẽtẽ, cũ enim vl'is negatiua cõcl'o sit, ꝓpositio, q̃ cõuertitur ad se ipsam, fit, vt syll'i vl'es negatiui plures cõcl'ones syllogizent. Tertia syll'i particulares affirmatiui syllogizãt plures cõclusiones, qm̃ conuertibilẽ & cõuertẽtẽ, nã particularis cõclusio cõuertit ad se ipsam. Quarta syll'i particularis negatiui, vnã solã syllogizãt, qm̃ cõuertibilẽ tm̃, nõ. n. particularis negatiua cõuertit. Ex his apparet cõtinuatio, ꝙ, cũ perfecisset proximũ, nũc exequitur. Et in exequẽdo primo declarat qũo syllogismi plura syllogizent ex parte cõclusionis, & posuit cõcl'ones quatuor, vt distinximus. Tacuit aũt intentionẽ Secundi libri, quia simul cũ executiõe patet. Vñ inquit. ❴Qm̃ aũt alıĳ quidẽ syllogismorum sunt vl'es, vt qui ex vtrisq; vl'ibus propositionibus constant, alĳ vero particulares, vt q ex altera particulari sola sunt, vl'es quidem omnes, hoc est tam affirmatiui q̃ negatiui semper plura syllogizãt ex parte, videlicet cõuersionis, qm̃ cõuertibilẽ, & cõuertẽtẽ. Cõuertibilem quidem immediate, cõuertentẽ vero, mediate. Particularium aũt, prædicatiui quidẽ plura subaudi syllogizant, qm̃ cõuertibilem, & conuersam, negatiui autem vnam solam, qm̃ solam particularem negatiuam, quæ non conuertitur. Et hoc subscribit. Et inquit. ❴Nam aliæ quidem propositiones conuertantur, subaudi, & vniuersales omnes & particulares affirmatiuę. Priuatiua vero, subaudi quæ particularis est, nõ conuertitur. Et licet particularis negatiua non conuertatur, tamen, (vt inquit,) conclusio est, quæ enunciat aliquid de aliquo. Posset enim dici, si particularis negatiua non conuertitur, hoc est, quia caret prædicato & subiecto, quasi respondens inquit, ꝙ licet talis propositio non conuertitur, tamen habet subiectum & prædicatum, cum enunciet aliquid de aliquo negando, vel dicendo quod non est. Aut, (vt Philoponus inquit,) quia quis dicere posset, si syllogismus cõcludit plura, tunc illius syllogismi conclusio non erit determinata, & vna vnius syllogismi, (quasi respondens inquit.) Et si syllogismi plura syllogizare possunt, conclusio tamen est aliquid de aliquo. Hoc est conclusio illius est determinata, & vna vnius, nam cõuertibilis, & conuertens non sunt omnino diuersæ propositiones, cũ communicent in terminis, solum enim ordine differũt,

Resol'o textus in quatuor conclusiones.

1. Expõ.

2. Expõ.

A Ex his infert conclusionem, & dicit, quare alĳ quidem syllogismi plura syllogizant, alĳ, subaudi, vnam solam conclusionem. Quæ dixerat, exponit per exempla, & dicit. Vt si A prædicatum ostensum sit omni aut alicui B inesse, & B alicui A necessarium est inesse, medium autẽ sit C, hoc pacto, omne C A, omne B C, igitur oẽ B A. Quare per conuersionem syllogizabitur, quòd quoddam A sit B. Aut in particulari hoc pacto, omne C A, quoddam B C, igitur quoddam B A, quare sequetur, ꝙ quoddam A sit B, deinde exponit in vniuersalibus negatiuis, & dicit. Et si syllogizabitur, nulli B inesse A ꝑ C hoc modo, nullũ C A, omne B C, igitur nullum B A, & B nulli A ẽt syllogizabitur. Et quia dixit conclusionem esse vnam, quæ sequitur ad vnum syllogismum, addit. ❴Hoc autem aliud est à priore, & tu intellige non simpliciter, quoniam in terminis communicant, sed secundum quid & ratione, (vt innuit Philoponus,) deinde exponit in particularib⁹ negatiuis, & dicit. Si autem A alicui B non insit, nõ necesse est & B alicui A non inesse, vt si animali alicui homo nõ insit, nõ necesse est, alicui homini animal nõ inesse. Quare syllogismus, qui negatiuã particularẽ syllogizat, vnã solã cõclusionem syllogizat. Tunc quasi epilogãdo dicit. ❴Hæc ergo, s. ꝙ cõclusio conuertatur, cõmunis causa est omnium & vniuersalium & particulariũ ꝙ hi plura, alĳ vnam solam conclusionem syllogizent.

B

Dubõnes prima.

Sed circa hãc cõem causam dubitãt, nam per hoc syllogismus ex cõtingẽtibus vniuersalibus nõ plura cõcluderet, qm̃ cõclusio vl'is contingens non conuertitur, & syllogismus ex particularibus negatiuis plura concluderet, particularis enim negatiua conuertitur. Iuniores respondent, & quidem non eodem modo. Nam alĳ dicũt causam Aristotelis veram esse in pluribus, quia in syllogismis de necessario, & de inesse, in alĳs vero non. Alĳ dixerunt Aristotelis causam veram esse per se, falsam autem per accidens, nam in vniuersali vera, in particulari & gratia materiæ falsa est. Dici etiam potest ꝙ cõtingens conuertitur ad oppositam qualitatem. Et sic syllogismus plura syllogizat, saltem ratione conuersionis ad oppositum. Præterea etiã conuertitur ad contingens ſm dimidium, & ita plura concludit. Debetur etiam secunda ratio, qm̃ particularis negatiua contingens ſm rẽ est affirmatiua, & Aristote. loquitur in pluris negatiuis.

Sol'o Iu.

Solutio propria.

C

Secundo dubitant, quia non vr̃ syllogismus vniuersalis posse plura syllogizare, si enim concludit conuertentem, vel virtute propositionum, vel virtute conclusionis, si virtute conclusionis, tunc conclusio secunda non erit virtute syllogismi, sed virtute conclusionis syllogismi, quare hæc non erit syllogismi potestas, nec virtute propositionum, quoniam tunc deberet assimilari alteri propõnum. At cõstat eam non esse similẽ maiori in qualitate, nec minori in quantitate, igit nulli propositionũ similis videtur. Pręterea vnius potentiæ, atq; vnius causæ vnus est effectus, at, cũ syllogismus sit vnus, non poterit nisi vnam conclusionem syllogizare. Insuper vel syllogizare plura pertinet ad perfectionem syllogismi, & sic de hoc in Primo libro debuit dici, vel nõ pertinet ad syllogismi perfectionem, & sic non debuit tractari in libris de syllogismo. Iuniores dixerunt, ꝙ sumẽdo syllogismũ pro propositionibus copulatis ad vnũ mediũ, idem syllogismus æque primo & immediate syllogizat plures conclusiones. Vt syllogismus in Barbara æque primo syllogizat vniuersale affirmatiuam, & particularẽ cõuertentem. Si enim immediate syllogizat vniuersalẽ, lõge facilius & particularẽ, cũ sit minoris virtutis particularẽ, q̃ vniuersalem syllogizare. Pręterea si minor talis syllogismi eẽt particularis. Syllogizaret particularem immediate. Igitur a fortiori si erit vniuersalis. Sin autem syllogism⁹ sumeretur ꝓ aggregato ex propositionibus & conclusione, sic nullus idem syllogismus plura.

2. Dubõ.

D

Põ Iu.

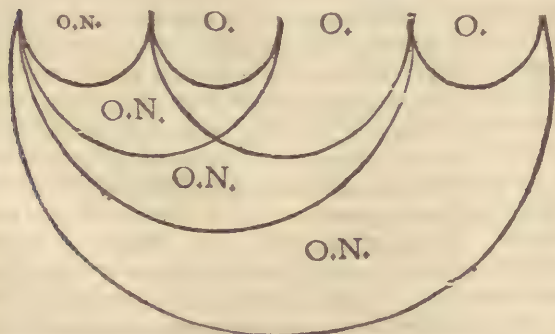
syllogizare pôt. Nõ.n.cõclusione variata manet idẽ syllogismus. Sed positio hæc bifariã errat. Prĩo qdẽ, quia nunq̃ sylls accipit a peripateticis nisi p proponib⁹ copulatis ad vnũ mediũ. Et si dr̃ q̃ Philopon⁹ asserit cõclusio nẽ eẽ formã syllogismi. Dicem⁹ q̃ est forma aduenticia, nõ aũt essentialis. Vñ & in definitione syllogismi dr̃ cõclusio aliud quippiã aduenẽs pter ea q̃ sumpta sunt. Preterea Philopon⁹ accepit syllm pro aggregato ex propõnibus & cõclusione, & sic concedit plures fieri syllos ex parte cõuersionis, & plures fieri ex parte dicti de oĩ, & de nullo saltẽ rõne formę. Secũdo errat, quia dicit syllm p propõnibus posse plura ę̃q̃ prĩo syllogizare, qd' est cõtra Auer. q̃ sic inquit. Ex hac parte accidit syllo vni, & eidẽ, vt cõcludat cõclusiões plures vna, nisi quia quã cõcludit per se primo, est vna. Et alias quas concludit, concludit quidẽ ex parte, qua sequũtur primã, & ea mediatè, & sunt quasi cõclones per accidẽs. Et, ppter hoc non numerant̃ hmõi in cõclusionib⁹ syllorũ in libro primo. Et errauerũt in hoc priores expositores, & enumerauerũt eis in prĩo libro. Ex his accipit̃ regula per quã hęc potestas declarat̃, de qua dictũ est primo huius, est autem regula q̃cq̃d seq̃tur ad cõseq̃ues, sequitur ad antecedens in bona cõseq̃uẽtia. Et tũc p hãc regulã patet, id qd' Aristo. dixit. Tũc ad rõnes, ad primã dico q̃ secũda cõclusio p se seq̃tur virtutę primę cõclusiõis, p accidẽs aũt virtute syllogismi, qui se habet, vt añs. Sed dices si sequitur virtute cõclusionis hoc pacto oẽ B est A. Igit̃ quoddã A est B, vel syllogisticè, aut enthymematicè. Iuniores dixerũt enthymematicè, quia añs est totus sylls cũ cõclusione, cõseq̃ns vero cõuertẽs. Et cũ dicis oẽ enthymema reducitur ad syllm. Philopon⁹ negat, nã in syllo p trãsumptũ nõ oportet. Ad secũdã patuit Solutio, nõ.n. absurdũ est ab vna causa plures effect⁹ pficisci, mõ nõ ę̃que prĩo proficiscantur. Ad tertiã quoq̃ Solutio est perspicua, quoniam potestas hæc non spectat ad perfectionem syllogismi per se primo, sed per accidens, ideo nõ in primo, sed in secundo agendum est de ea.

Reprehatio (margin, beside "logismus. Sed positio…"); Solutio. (margin, beside "regula q̃cq̃d…"); Obiectio. (margin, beside "p se seq̃tur…"); Solutio. (margin, beside "virtute cõclusionis…"); 2. Solutio. (margin, beside "ducitur ad syllm…"); 3. Solutio. (margin, beside "est ab vna causa…")

Est autem de vniuersalibus & aliter dicere, quęcunq̃ enim aut sub medio, aut sub conclusione sunt, omnium erit idem syllogismus, si illa quidem in medio, hæc vero in conclusione ponantur. Vt si A B conclusio sit per C, quęcunq̃ sub B aut sub C sunt, necesse est de omnibus dici A. Nam si D in toto B, & B in toto A sit, & D erit in toto A. Rursum si E in toto C, & C in toto A sint: & E in toto A erit. Similiter autem & si priuatiuus sit syllogismus.

Nouũ. Cõpositũ. Corpus. Mũd⁹: seu ei⁹ ps. Cęli.

Substãtia. Qualitas. Dispõ. Habitus. Scientia.
A. B. E. C. D.

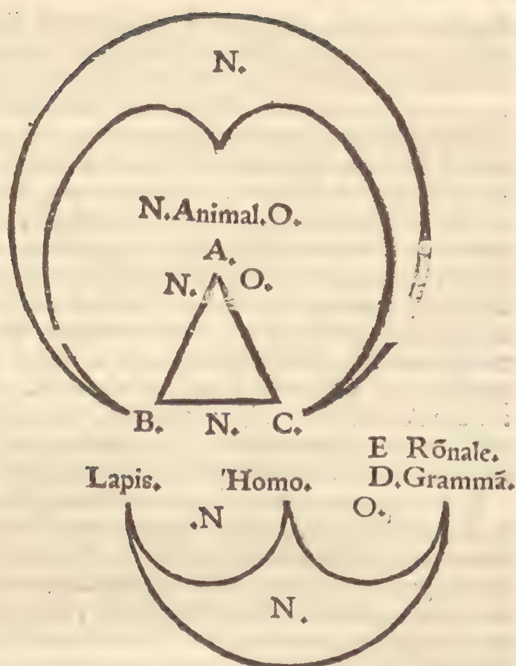
Cõmen. 3. (margin)

E Cum demonstrasset ex parte conuersionis plures fieri syllogismos, nunc, (vt Philoponus inquit,) ostendit plures fieri syllogismos ex ipso de omni, & de nullo dici. accipit autem Philoponus syllogismum pro aggregato ex propositionibus cum conclusione, & demonstrando hoc ex parte ipsius dici de omni, primo hoc declarat in vniuersalibus modis primæ figuræ, & dicit. {Est autem & de vniuersalibus} subaudi syllogismis, & {aliter dicere, quòd vnus syllogismus syllogizet plura. Dixit autem de vniuersalibus, quia secus de particularibus, vt dicemus. Dixit & aliter dicere, quia, (vt Philoponus inquit,) Quia prius declarauit plures fieri syllogismos, vel vnum plura syllogizare facta conuersione, nunc hoc idem declarat ex ipso de omni, aut de nullo dici. Et hæc exponit, & dicit. {Quæcunque enim aut sub medio, aut sub conclusione sunt, omnium erit idem syllogismus, non numero, sed specie, vel genere, vt patet per dici de omni, vel de nullo. Si
F enim maior prædicatur de omni medio, & medium de omni aliquo, maior etiam prædicabitur de omni illo. Et si maior de nullo medio, & medium de omni altero, maior etiam de omni illo prædicabitur. Propterea subdit {si illa quidem in medio, hæc vero in conclusione, vt in suis totis ponantur, & per conclusionem, (vt Philoponus inquit,) terminum vniuersaliter distributum intelligit, qui est illius subiectum, & minor extremitas. Non enim aliquid esse potest sub conclusione, nisi ratione subiecti illius, cum fuerit vniuersaliter distributum. Deinde hæc, quæ dixit, per exemplum in literis exponit, vt literis rationem faciat, (vt Philoponus inquit,) vt si A B conclusio sit per C medium, quæcunq̃ sub B minore extremitate, aut sub C medio sunt, necesse est de omnibus dici A maiorem extremitatem. Probat primam partem per dici de omni, & dicit, nam, si D subacceptum sit in toto B, ita vt B minor extremitas prædicetur vniuersaliter de D, & B minor extremitas sit in toto A vniuersaliter, vt syllogizatum est per
G C medium, & D erit vniuersaliter in toto A, vt patet per definitionem eius, quod est dici de omni. Patet ergo prima pars. Deinde probat secundam, & dicit. Rursum si E sit in toto C medio, ita vt C de E vniuersaliter dicatur, & C medium sit in toto A, ita vt A vniuersaliter de C prædicetur, & E in toto A erit vniuersaliter. Deinde de vniuersalibus negatiuis idem subdit. Et inquit. {Similiter autem & si priuatiuus sit syllogismus. nam per dici de nullo idem sequitur, si enim A de nullo B per C medium prædicetur, & D sit vniuersaliter sub B, etiam A de nullo D dicetur. Et si A de nullo C, & C de omni E, & A de nullo E dicetur, vt patet per dici de nullo. Est tamen differentia, & quo ad nomenclaturam, & quo ad rem. quo ad nomenclaturam quidem, nam cum accipitur sub medio, auctio fit in latus, vt Primo Posteriorum dictum est, cum autẽ accipitur sub subiecto cõclusionis, auctio fit in post assumendo. Quo ad rem
H vero, quoniam cum accipitur sub medio, ipsummet medium manet medium. Cum vero accipitur sub minore extremitate, minor extremitas manebit medium. Nota. (margin)

Animaduerte tamen, quòd, cum sumitur sub medio, non erit vnus syllogismus plurium, sed plures plurium, regulati tamen per dici de omni, vel de nullo, si autẽ sub conclusione fortasse erit vnus plurium. Hæc in prima figura de vniuersalibus.

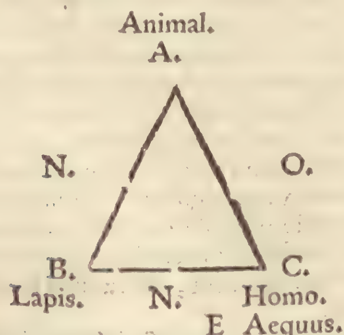
In secunda autem figura, quod sub conclusione est solum erit syllogizare. Vt si A insit nulli B, & omni C, conclusio erit, quoniã nulli C inest B. Si autem D sub C est, manifestũ quoniam non inest ei B.

Cum

Cōmen. 4. Cum declarasset quomodo in prima plures syllogismi fiant ex ipso dici de omni, aut de nullo, nunc vt Philoponus dicit ostendit, in secunda figura, ꝙ non sit possibile, subaudi sub medio, & sub conclusione ex ipso dici de omni aut de nullo plures syllogismos fieri, sed solū sub cōclusione. Et primo ostendit ꝙ plures syllogismi fieri possint sub conclusione ex ipso dici de omni, vel de nullo, & dicit. In secunda autem figura, quod sub cōclusione est, hoc est, quod sub subiecto conclusionis est, ex ipso dici de omni, vel de nullo solum erit syllogizare. Dico solū erit syllogizare sub subiecto conclusionis ex ipso dici de omni, vel de nullo, quia sub medio non erit syllogizare ex ipso dici de omni vel de nullo, nisi conuersione facta, vt dicemus. Erit dico syllogizare sub conclusione ex ipso dici de omni, vel de nullo subiecto cōclusionis conuerso ad medium, & hoc exemplis exponit, & dicit. Vt si A maior extremitas insit nulli B, ita vt maior ꝓpositio sit, nullum B est A, & A insit omni C, ita vt minor sit, omne C est A, conclusio in Cæsare erit, qm̄ nulli C inest B, si aūt D sub C est, manifestū est, videlicet per ipsum dici de omni, aut dici de nullo, qm̄ nō inest ei B. Nā dici de nullo est qn̄ est nihil sumere sub subiecto, e quo nō negetur prædicatum, quare, si B de nullo C dicitur, & C de omni D, igitur B de nullo C dicetur.

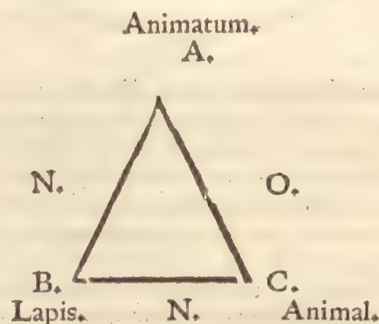
His autem, quæ sunt A, quoniam B non inest, non palam est per syllogismum, & si non inest B ei quod E, si est E sub A, sed inesse quidē B nulli C per syllogismum ostensum est. Non inesse vero ipsi A, hoc quod est B indemōstratum sumptum est, quare nec per syllogismum accidit B non inesse E.

Cōmen. 5. Cum declarasset in secunda figura, ex ipso dici de omni, vel de nullo fieri syllogismum sub conclusione. Nūc

A declarat, ꝙ sub medio nō p̄nt fieri plures syll'i ex ipso dici de oī vel de nullo, sed fiūt cōuersione facta, ꝑ quā reducunt̄ syll'i secūdę figurę ad primā, & dicit. {Is aūt, q̄ sub A medio, qm̄ B nō inest, nō palā est per syll'm regulatū ꝑ dici de omni vel de nullo, sed ꝑ cōuersionē, & si nō inest B ei, quod est E. Si E est sub A tanquā illius pars subiectiua. Quasi dicat, dato ꝙ E sit sub A, vt in toto prædicato B nō dicetur de E ꝑ syllogismū regulatū per dici de omni vel de nullo, sed solum per syllogismū imperfectū aliū à priori, qui ad hoc, vt fiat euidens, requiritur cōuersio alterius propositionis in terminis. Et propterea dicit, sed inesse quidē B nulli C per syllogismū ostēsum est. s. impfectum, cuius mediū erat A nō inesse vero ipsi A medio hoc quod est B maior extremitas, indemōstratū sumptū est, qm̄ neq; per syllogismū eundem, neq; per alium regulatum. Per dici de omni, aut de nullo, sed cōuersione, quæ nulla rōne est syllogism⁹, sumptū est. Quare nec per syllogismū, regulatū ꝑ dici de omni, aut dici de nullo acci-

B dit B non inesse E sed si accidit, accidit per syllogismū imperfectū alium, qui reduci potest ad perfectū, ac regulatum per dici de omni, aut de nullo conuersione. Hæc est expositio Philoponi.

Ex qua remouent̄ obiectiones cōtra Arist. Nā quidā

C male intelligētes volūt Arist. ītellexisse, ꝙ nō liceat sub medio syllogizare aliquo modo. Et tunc mouent quæstionē cōtra Aristo. quia hic syllogismus vr̄ bonus, nullus lapis est animatus, omne aīal est aīatū, ergo nullū animal est lapis. Accipiat̄ ergo æquus sub aīato quod erat medium, & ab eo remouebitur maior extremitas ꝑ eundem modum secundę figuræ hoc pacto, nullus lapis est animatus, omnis æquus est animatus, igitur nullus æquus est lapis. Laborant autem circa solutionem, & varia figunt, non nulli dicunt sub medio nihil posse accipi, quia est prædicatum, quod nullam suppositionem habet. Et hoc nihil est, quia a pari sub A nō posset accipi C. Quare suppositionem habet saltem per accidens, quatenus fieri potest subiectum. Diximus enim in ludicris prædicatum per se in propositione nullam suppositionem habere, per accidens autem quatenus ad subiectum conuerti potest bene habet. Quare non euitant cauillum. Alij blacterizant suis figmentis. Sed ex ex

D positione Philoponi quæstio hæc neq; euenit, neq; difficilis est. Aristoteles enim voluit sub conclusione in secunda figura fieri posse syllogismum ex ipso dici de omni vel de nullo regulabilem, sub medio vero, non nisi conuersa vniuersali negatiua, & sic non negat fieri posse alium syllogismum, a priori saltem imperfectum. sed negat fieri posse alium syllogismum regulabilem per dici de omni aut de nullo, eo modo quo fit sub conclusione, & eo modo, quo fieri potest in vniuersalibus primæ figuræ, quod cum ignorassent omnes. In aniles fabulas inciderunt. Tacuit autem aliam figuram, quia in tertia nulla conclusio erit vniuersalis.

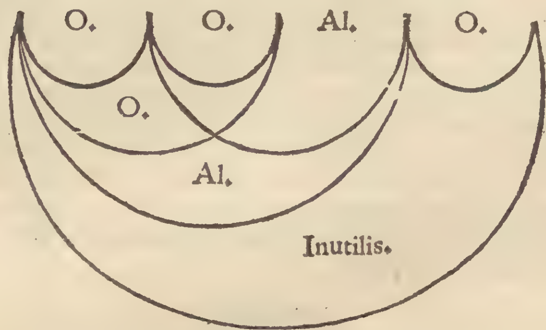
Quæstio. Solutio. Refutatio. Quæ Philoponus propria solutio.

In particularibus autem, eorum quidem, quæ sub conclusione sunt, nō erit necessariū, non enim syllogismus fit, quando ea sumpta fuerit particularis. Eorum autem, quæ

ſunt ſub medio, erit omnium, verumtamen non per ſyllogiſmum. Vt ſi A omni B, & B alicui C, nam eius, quod ſub C, eſt poſitum, non erit ſyllogiſm⁹, eius vero, quod ſub B eſt, erit, ſed non propter eum, qui prius factus eſt ſyllogiſmum.

Māſuetū. Rōnale. Riſibile. Animal. Homo.
A. B. E. C. D.

Coniugatio hæc particularis præter primam concluſionē, termino aſſumpto ſub medio cōcludit aliam cōcluſionem, ſub minori vero inutilis eſt, qa maior eſt pticularis.

Cōmen. 6.

Nunc tranſit ad particulares. Et prio loquitur in prima figura, & dicit, in particularibus autem eorū quidē quæ ſub concluſione ſunt, non erit neceſſarium. cuius rationem affert, & dicit, non enim ſyllogiſmus fit, qñ ea, ſcilicet maior ī pria figura ſumpta fuerit pticularis. Qm̄ non poteſt probari per dici de omni, aut de nullo, & dixit, non erit neceſſarium, quoniam per accidens poteſt eſſe neceſſarium. Vt ſi concluſio ſit quoddā animal eſt homo, addere poſſumus, ſed Socrates eſt animal, igitur Socrates eſt hō, verū hoc nō erit neceſſarium per ſe, ſed gratia materiæ, & per accidens, vt quia conſequens eſt neceſſarium. Deinde aſſignat quō in particularibus ſub medio licet ſyllogizare, & dicit, eorum autem quæ ſub medio ſunt, erit omnium ſyllogiſmus, verum tñ nō per ſyllogiſmum eundem, ſed per alium regulabilem (vt dicit Philoponus) per dici de omni, aut de nullo. Quæ vero ſunt ſub concluſione, impoſsibile, quoniam non per dici de omni, vel de nullo. Aſsignat exemplum in elementis, & primo eius, quod ſub concluſione non ſit accipere, vt de more ſolet. Et dicit, vt ſi A omni B, ſcilicet in maiori propoſitione inſit, & B medium in minori inſit alicui C. Syllogiſmo ſic ſtante, cōcluſio erit, ꝙ A inſit alicui C, non tamen ſub C licet accipere, nam eius quod ſub C eſt poſitum, videlicet D, non erit ſyllogiſmus, ſcilicet ꝗ regulari poſsit per dici de omni, vel de nullo, cum ſit ex particularibus, deinde aſsignat exemplum eius, quod eſt ſub medio accipere, & dicit. Ei⁹ vero, quod eſt ſub B, erit, ſed non propter eum ſyllogiſmum, qui prius factus eſt, ſed per alium, qui regulatur per dici de omni, aut de nullo. Sic igitur patet in particularibus primæ figuræ ſub conclnſione fieri non poſſe ſyllogiſmum, quia nō poteſt regulari per dici de omni, vel de nullo, ſub medio vero poſſe, ſed non per ſyllogiſmum prius factū, ſed per ſyllogiſmum alium, qui regulatur, vt primus, per dici de omni, vel de nullo. Et hęc quę dixit in affirmatiuis, etiam in negatiuis intelligenda ſunt.

Similiter autē & in alijs figuris. Nam eius quidem, quod ſub concluſione eſt, nō erit, alterius vero erit, verum non per ſyllogiſmum, eo ꝙ & in vniuerſalibus ex indemonſtrata, ꝓpoſitione, quę ſunt ſub medio, oſtendebātur. Quare neqꝫ hic erit, ſi neqꝫ in illis.

cōmen. 7.

Nunc eadem oſtendit in particularibus cęterarum figurarum. Et primo proponit concluſionem & dicit.

E Similiter autem, & in alijs figuris, ſubaudi dicendum eſt in particularibus ſicut dictum eſt in prima. Hæc eſt concluſio, deinde exponit eam. Et primo quo modo non ſub concluſione. Et inquit. Nam eius, quod ſub concluſione eſt, non erit ſyllogizare, neqꝫ per eundem ſyllogiſmum, neque per alium regulatum per dici de omni, vel de nullo. Alterius vero, ſcilicet ſub medio accipiendo, erit, verum non per ſyllogiſmum, ſcilicet eundem, neque per alium regulatum per dici de omni, aut de nullo, eo quòd & in vniuerſalibus ex indemonſtrata propoſitione, quæ ſunt ſub medio oſtendebantur, non enim demonſtrabatur maior per alium, nec per eundem ſyllogiſmum, neque per dici de omni probabatur, ſed conuerſione, vt dictum eſt. Propterea concludit. Si non in vniuerſalibus, quare neque hic erit, ſcilicet in particularibus, ſub medio per ſyllogiſmum accipere, ſi neque in illis ſcilicet vniuerſalibus.

Ex his patet, quòd nec in vniuerſalibus primæ, nec F in vniuerſalibus ſecundæ, nec in particularibus earum, ſub medio erit ſyllogizare per eūdem ſyllogiſmum, ſed in vniuerſalibus primæ, & particularibus erit ſub medio per alium ſyllogiſmum ſyllogizare, qui regulatur per dici de omni, vel de nullo. In vniuerſalibus vero vel particularibus ſecundæ vel tertiæ, nec per eundem, nec per alium regulatum per dici de omni, aut de nullo. Sed conuerſione facta per alium regulatum per dici de omni vel de nullo. Quæ non intelligentes Iuniores, mouerunt inextricabiles quæſtiones, & quidem ex malo intellectu verborum Ariſto. emergentes.

Eſt autem ſic ſe habere, vt veræ ſint propoſitiones, per quas ſit ſyllogiſm⁹, eſt autem, vt falſę, eſt vero, vt hæc quidem vera, illa autem falſa. Concluſio autem aut vera, aut falſa ex neceſsitate. Cap 2. Quod ex falſis in prima figura vera colligatur.

Hactenus de ſyllogiſtica poteſtate: at nunc, (vt Phi- cōmen. 8.
G loponus inquit,) Ariſtoteles vult oſtendere quomodo ex propoſitionibus concludatur concluſio. Et primo Diones.
præmittit diuiſiones, quarum prima eſt, cum omnis ſyllogiſmus ex duabus propoſitionibus conſtet erunt propoſitiones, ex quibus conſtat, aut ambæ veræ, aut ambæ falſæ, vel altera quidem vera, altera autem falſa, at concluſio neceſſario aut vera, aut falſa eſt. Alia combinatio.

Præterea etiam concluſio cum propoſitionibus cōbinari poteſt, quoniam aut verum ex vero, aut verum ex falſo, aut falſum ex falſo, aut falſum ex vero erit. Horum autem quatuor demonſtrabit, quòd verum ex falſis ſyllogizari poſsit, amplius & quòd falſum non ex veris: nam hæc cognitu difficilia ſunt, quòd autem ex veris verum, & ex falſis falſum ſyllogizari poſsit, nō oſtendit, quoniam ex his quæ Primo Libro dicta ſunt patent. Philoponus autem ſic diuidit, quod propo- Dio Philoponi.
ſitiones ſyllogiſmi ſint aut ambæ veræ, aut ambæ falſæ, aut hæc quidem vera, illa autem falſa, & ſi ambæ H veræ, vera & concluſio, ſi autem ambæ falſæ, concluſio erit quandoque vera, quandoque falſa, at, ſi propoſitionum ſit hæc quidem vera, illa autem falſa, ſiquidem maior falſa, & minor vera ſit, falſa erit concluſio, ſi contra, maior vera, minor autem falſa, concluſio quoque vera erit, quæ autem horum Ariſtoteles oſtendet, ex ſubſequentibus patebit. Dicit igitur. eſt autem ſic ſe habere, vt veræ ſint propoſitiones, per quas ſit ſyllogiſmus, eſt autem vt, vt ſint falſæ, ꝑ quas ſit ſſillogiſmus. Eſt vero, vt hæc quidem vera, illa autem falſa ſit, ſed quouis modo propoſitiones diſponantur, concluſio aut vera, aut falſa ex neceſsitate eſt, vera quidem, ſi ambæ vel maior ſola vera, falſa autem ſi ambæ vel minor falſa ſola.

Ex veris ergo non eſt falſum ſyllogizare, ex falſis autem, eſt verum, non tamen propter

pter quid, sed quia. Nam eius, qui est propter quid, non est ex falsis syllogismus, ob quã aũt causam, in sequentibus dicetur.

Cõmen. 9. His præmissis, proponit ea, quæ vult probare, & dicit. Ex veris autem non est falsum syllogizare, subaudi nullo pacto, quia neq; propter quid, neq; quia & hoc est primum. Ex falsis autem, est verum syllogizare, non tamen propter quid, sed quia, cuius causam affert, et dicit. Nã eius, qui est syllogismus propter quid, nõ est ex falsis. Ob quã autem causam syllogismus propter quid nõ sit ex falsis, in sequentibus dicetur, & hoc est secundum.

Dubium. Sed cur syllogismus ex falsis sit syllogismus cõclusionis quia, & non propter quid, non est facile intelligere.

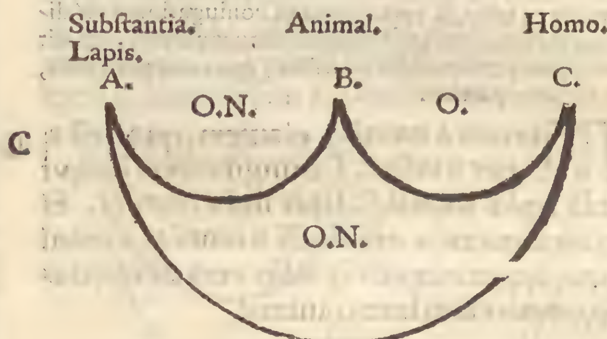
Auer. Auerroes in paraphrase, rationem affert, quia cõclusio nõ accidit propter propositiones, sed propter debitũ modũ, ac figurã. Sed hoc quod Auerroes ait, vr̃ ambiguum, nã propositiones sunt materię cõclusionis & syllogismi. Ergo cum cõclusio accidit propter propões, vr̃ accidere propter materiã, accidere aũt propter materiã, vr̃ accidere quia, & nõ propter quid, cũ materia respectu formæ, sit quia, non ergo recte ait Auerroes, q̄ ideo ex falsis cõclusio accidat quia, q̃m non accidit propter propositiones. Philoponus aũt ait, q̄ quando propositiones sunt verę & entes, medius terminus est causa, q̄ extremum extremo coniungatur, quia in veris, & entibus causa esse potest, at cum propositiones sunt falsę, & non entes, medius terminus non erit causa, q̄ extremum extremo insit, cum in falsis, & non entibus nihil possit esse causa, igitur propositionibus existentibus falsis, cum medius terminus non possit esse causa syllogismus erit quia, est enim syllogismus quia, qui non habet causam eius, quod syllogizat. Existẽtibus autem veris, syllogismus erit propter quid, quia in veris, & entibus causa esse potest. Nec sequitur est syllogismus propter quid, igitur erit demonstratio propter quid, quoniam ad syllogismum propter quid satis est, vt medium sit in veris & entibus causa, cur extremum extremo insit. Ad demõstrationẽ aũt propter quid, plura requiruntur, vt quod mediũ sit simpliciter causa cõclusiõis, & nõ solũ, quia est in veris, & entibus, verum de his postea.

Primum ergo, quoniam ex veris non est possibile falsum syllogizare, hinc manifestũ est. Si enim cum A est, necesse est B esse, & si non est B, necesse est A non esse, si ergo verum est A, necesse est & B verum esse, aut accidet idem simul esse, & non esse, hoc autem impossibile.

Cõmen. 10. Vult ostendere nunc, q̄ ex veris propositionibus, vera fiat conclusio. Et sm̃ expositionem Auer. probat̃ sic, sit A antecedens, B vero sit cõsequens, & sumatur illa suppositio, quę Primo huius est dilucidata, videlicet, q̄ si ad antecedens esse sequitur consequens esse, ad consequens non esse sequatur antecedens non esse. Tunc argumentatur, si verum est A, verum erit & B, si non, tunc stabit B esse falsum, sed falsum & nõ ens idẽ, ergo stabit, B non esse, sed ad B non esse sequebatur A non esse, igitur A non erit, sed per te, A erat verum, ergo A erat, nam verum & ens idem, igitur A simul erit, & non erit, nam A antecedens non est propter non esse consequens, & erit per te, qui asseris ipsum esse verũ. Aristoteles igitur primo accipit, quod vult probare, & dicit. ❴ Primũ ergo, quoniam ex veris non est possibile falsum syllogizare, hinc manifestum est, hæc est conclusio probanda. deinde accipit suppositionem, quam primo huius declarauit, & dicit. Si enim cum A est, necesse est B esse, & si nõ est B, necesse est A non esse, hæc est suppositio, fit, subaudi ergo, vt si verum est A, s. antecedens, necesse est & B, verũ eẽ, aut accidet idem A simul esse, & nõ eẽ. Deducit,

A quoniam, si B consequens erit falsum, B non est, sed per suppositionẽ ad B nõ esse, sequitur A non eẽ, igitur A nõ erit, sed A ponebatur, verum ergo erat, quia verũ & ens idem est. quare A simul erit, & nõ erit, hoc aũt impossibile. Philop. aũt breuiter se expediens dicit Aristo. accipere quoddam analogum tale. Accipit. n. A, vt duas, propositiones veras, B autẽ cõclusionẽ, & dicit. ❴ Sicut necesse est cum B non sit, vt neq; sit A, sic necesse est cum A sit, B esse, nã si dices, q̄ cum sit A, non est B, idem est, & nõ est, quod est absurdum. Diximus enim, q̄ verũ ens appellat, falsum autem nõ ens, igitur necesse est cum sit A, ipsum B sequatur, nam ens erit B vt verum, si autem dicis, quod non verum, sed falsum sit, tunc erit non ens, quod est inconueniens idẽ ens, & nõ ens eẽ. Sed vtroq; modo bene dicitur. Philopon.

B Nõ autem, (quoniam ponitur A vnus,) accipiatur contingere, vt vno aliquo existente, ex necessitate aliquid accidere, non enim potest, nam quod accidit ex necessitate, conclusio est, per quæ autem hæc fit, ad minus tres sunt termini, duo autem interualla & propositiones. Si ergo verum est, cui inest B, & A omni inesse, cui autẽ C, & B, cui C, necesse est A inesse, & non potest hoc falsum esse, simul enim erit idem, & non erit. Ergo A vt vnum, positũ est duas propositiones colligere, similiter autem se habet & in priuatiuis, non enim est ex veris ostendere falsum.

C

Barbara & cẹlarent ex veris verũ cõcludẽtes.

Cõmen. 11. Hic remouet vnum dubiũ. cũ enim accepisset A, (vt vnũ terminum,) B vero vt cõclusionẽ veram, dicit non arbitreris q̄ A vnus sit termin⁹, & q̄ ex vno termino cõcludatur B, falsum enim est, nõ enim ex vno termino aliquid concluditur, sed ex tribus terminis, & duabus propositionibus accipitur. Vñ dicit ❴ nõ aũt, (quoniã ponitur A vnus terminus,) accipiatur ac credat̃ cõtingere, vt vno aliquo existente ex necessitate aliquid accidere. nõ enim potest accidere, cuius causam repetit, & dicit ❴ nã

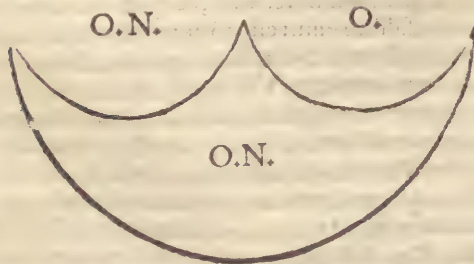
D quod accidit, ex necessitate, cõclusio est, eã aũt, per quæ hæc cõclusio fit, ad minus tres sunt termini. Duo aũt interualla, & p idest duæ propões, & sic patet solutio dubitationis. Deinde, (vt Philoponus dicit,) Arist. ostendit expositiõe, q̄ A pro duabus propositionibus accipiatur, & tribus terminis, simul autem ostendens, quoniã ex veris verum concluditur, dicit enim, q̄, si necesse sit A inesse ei, quod est B, & B ei, quod est C, necesse erit A ineẽ C, quare verũ, & ens cõclusio, si autem quis oppositũ dixerit, verũ idẽ & ens, & nõ ens erit. Similiter aũt in negatiuo verũ ex veris ostẽditur, vñ dicit, si ergo verũ est cui inest B & A omni ineẽ, cui aũt C verũ est inesse & B, per dictum de omni, cui C inest, necesse est A inesse. Est enim hæc probatio per dictum de omni, deinde repetit rationem per impossibile, quæ superius facta est, & dicit, & non potest hoc falsum esse subaudi illis existentibus veris, cuius causam repetit, & dicit, simul enim erit idẽ,

& non erit, quoniam A antecedens, quod accipitur pro vtrisque propositionibus erit, ens, quia verum, erit & non ens, quoniam sequens ad non ens, quod est consequens, si ponitur falsum. Tunc recolligit, quod superius accepit, & dicit, ergo A in exemplo superius posito vt vnum, positum est duas propositiones colligere, hoc est continere. Tunc idem & in negatiuis exponit, & dicit. Similiter autem se habet, & in priuatiuis, non enim est ex veris ostendere falsum. Subaudi vniuersaliter nec in affirmatiuis, nec in negatiuis.

Ex falsis autem est verum syllogizare, et vtrisque propositionibus falsis existentibus, & vna, hac autem, non vtralibet cõtingit, sed secunda, si quidem totam sumamus falsam, non tota autem sumpta est vtralibet.

Cõmen. 12. Nunc docet syllogizare ex falsis verũ, & primo proponit regulas, & dicit{ex falsis aũt ẽ verũ syllogizare} & hoc prima diuisione cõtingit dupliciter, & vtrisque põnibus falsis existẽtibus, & vna. subdiuidit secũdũ mẽbrũ, & dicit hac aũt. s. vna existẽte falsa, nõ vtralibet indifferẽter existẽte falsa, cõtingit verũ syllogizare, sed secunda, hoc est, sed minore existente falsa, & maiori vera cõtingit verũ syllogizare. Si quidẽ totam sumamus falsam, hoc est, mõ minor sumatur tota, ac omnino falsa, sicut esset hęc propositio, oĩs lapis est animal, quæ dicitur ab Aris. propõ tota falsa, nõ tota aũt sumpta falsa, sed in parte, est verũ ex falsa syllogizare, vtralibet indifferẽter sumpta falsa, siue maiori, siue minori, & altera vera. Est propositio in parte falsa, vt omne nigrum est homo, quę falsa est pro inanimatis, vera autem pro æthiopib⁹. Philop. aũt ex falsis, & veris facit. xvi. coniugationes, & dicit, q̃ Aristo. pertransit has, non omnes autem, quæ aũt sunt, quas pertransit, & quæ sunt, quas non pertransit, ex lectione patebit.

De prima figura. INsit enim A omni C, ei autem, quod est B, nulli, nec B insit C. Cõtingit autem hoc, vt nulli lapidi animal, & lapis nulli homini. Si igitur sumatur A omni B, & B omni C, A omni C inerit, quare ex vtrisque falsis vera est conclusio, omnis enim homo animal.

Binæ coniugationes ex vtrisque in toto falsis concludẽtes verum.

Cõmen. 13. Cum enumerasset coniugationes, nunc (vt Philoponus inquit,) dicit de coniugatione, quæ est ex ambabus totis falsis, & intendit probare hanc conclusionẽ ex propositionibus vtrisque in toto falsis, cõtingit verũ syllogizare. Et primo declarat hanc in prima figura, & in modis vľibus affirmatiuis, deinde in negatiuis, vocat autẽ propositionẽ totam falsam, (vt Philoponus exponit,) & Aristo. postea, cuius contrarium est verũ, vt omnis homo est alatus, propositio est tota falsa, quoniam contrarium verum, nullus homo est alatus. Propositio autem in quodam falsa, est, cuius oppositum contradictorium est verum, vt omnis homo est albus, hæc quidẽ in quodam falsa est, quia oppositum contradictorium verum

E est, non omnis homo est albus. Dicit{insit enim A omni C} hoc est ponatur hæc conclusio vera, omne C est A, vt omnis homo est animal. Propositiones vero, (vt Philoponus exponit,) sint veræ quidem, vt negatiuę A B, & B C, vt animal, lapis, & lapis homo. Falsæ autem affirmatiuę, vt sint in toto falsæ, vt A omni B, quod falsum est, erat enim verũ nulli B, B vero omni C, quod falsum est. nam verum erat nulli C, igitur cõcludetur, q̃ A insit omni B, quod verum est. Vnde dicit{ei autem, quod est B, ipsum A insit nulli, est enim vera, (vt negatiua,) quoniã nullus lapis est animal, nec B insit C, quoniam etiam vt negatiua vera est, quia nullus homo est lapis, & propterea subdit.{Contingit autem hoc, idest hęc conclusio, vtrisque negatiuis veris, vt nulli lapidi animal, & lapis nulli homini, veris sumptis, igitur, si sumantur affirmatiue, vt A omni B, videlicet q̃ animal insit omni lapidi, et B omni C, videlicet q̃ lapis insit omni homini, A omni C, inerit, vt aĩal omni homini. Quare ex vtrisque falsis vera

F est conclusio. Omnis enim homo animal. In quibus (vt Philoponus innuit) non solum demonstrauit veritatem cõclusionis exemplo, sed ratione, est enim regula. Si veris existentibus propositionibus coniugatio est insyllogizabilis, igitur falsis existentibus, & contrario modo sumptis, erit coniugatio syllogistica. Cum enim propositiones, vt veræ sumuntur, erunt ambæ vniuersales negatiuę, & sic coniugatio asyllogistica est. Igitur cum factæ fuerint falsæ, & sumentur vniuersaliter affirmatiue, ex falsis syllogizabitur verum. Nam si veris existentibus, asyllogistica fit coniugatio, falsis existentibus, syllogistica erit. Non tamen (vt Philoponus inquit) semper ex falsis verum syllogizatur. Si enim veris propositionibus existentibus, asyllogistica coniugatio cõcludit negatiuam veram. Mutatis propositionibus in falsas, syllogistica coniugatio concludet falsam conclusionem. Quare non semper ex falsis verum syllogizatur. Vnde pro regula est dicendum, si asyllogistica Regula.

G coniugatio ex veris concludit falsum. Syllogistica, illis mutatis in falsis, syllogizabit veram. Et si asyllogistica coniugatio ex veris concludit verum, syllogistica illis mutatis in falsas, syllogizabit falsum.

Similiter autem, & priuatiuum, insit enim C nulli nec A, nec B, A autem B omni, vt si eisdẽ terminis sumptis, medium ponatur homo. Lapidi enim nec animal, nec homo nulli inest, homini autem, omni animal. Quare, si cui quidem omni inest, sumamus nulli inesse, cui vero non inest, omni inesse, ex falsis vtrisque vera erit conclusio. Vide in superiori figura.

Cõmen. 14. Cũ dixisset de coniugatione vniuersali affirmatiua ex totis falsis verũ cõcludẽte, nũc de vniuersali negatiua ex totis falsis dicit, & intẽdit, q̃ si veris existẽtibus propõnibus, vt animal omni homini, homo nulli lapidi, coiu-

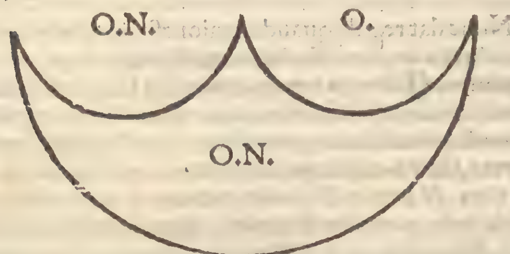
H gatio asyllogistica cõcludit cõclusionẽ in toto falsam, illis mutatis in falsas. Syllogistica cõiugatio syllogizabit in toto verã, & dicit.{similiter autẽ, & priuatiuum, hoc est, similiter autẽ & syllogismi vniuersales priuatiui in pria figura ex falsis verã cõclõnẽ syllogizare põt, et hoc demõstrat, & dicit{insit. n. C nulli, hoc ẽ, nec A, nec B, A aũt B oĩ insit, vt si eisdẽ terminis sumptis, mediũ ponat hõ, animal vero maior extremitas, lapis autem minor. Lapidi enim nec animal, nec homo vlli inest, homini autẽ inest omni aĩal. Quare propõnibus mutatis in falsas, verbi causa, si cui quidem omni inest sumamus nulli inesse, vt omnis homo est animal, cui vero non inest: sumamus omni inesse, vt q̃ omnis lapis sit homo, ex falsis vtrisque vera erit conclusio, quam syllogistica coniugatio syllogizat. Quæret quispiam, cur Aristo. has regulas probauit per terminos, cũ sint vľes. Auer. vellẽ vr̃, qm̃ huiusmodi regulę sunt propõnes indefinitę, non Solutio. Auer.

enim

enim vlr & semper dicit ex falsis verũ syllogizari, sed indefinite, ꝙ ex falsis verũ sit syllogizare. At propões in definitę verificari possunt per terminos, qm̃ ad veritatẽ indefinitę sufficit veritas vnius singularis. Philoponus autem melius innuit, asserit enim, in exemplis huiusmodi contineri rationes, vt deductum est ex his, quæ Philoponus dicit.

Solutio. Philop.

Similiter autem ostendetur, & si in aliquo vtraꝗ falsa sumatur.

Cõiugatiões ex falsis in parte, verã concludentes.

Cõmẽ. 15. Dixit de duabus coniugationibus ambab⁹ in toto falsis, & debebat statim dicere de quatuor cõiugationib⁹, & pręsertim de illa, in qua ex vna tota falsa, & altera in quodã falsa syllogizat, & tñ huiusmodi cõiugationes tacuit, & rõnabiliter, (vt Philoponus dicit,) quia sunt manifestæ ex aliis dictis coniugationib⁹. Dicit aũt nũc, similiter aũt ostendetur, & si in aliquo vtraꝗ falsa sumatur. nam ex his interdũ conclusio vera accidit. vt si accipias animal inesse omni albo, nam hæc, omne album est animal, est in quodã falsa, vt in corallo, in cygno autem vera, & album omni homini, qm̃ hæc, omnis homo est albus, est in quodã falsa, vt in æthiope falsa, in Scytha vera. Et tñ cõclusio, quæ sequitur, est in toto vera, vt aĩal omni homini. Similiter in negatiua, nã lapis nulli albo, est. n. hęc nullũ albũ est lapis, in quodã falsa, vt in margarita, in quodã aũt vera, (vt in cygno.) album omni homini, nã hæc omnis hõ est albus, est in quodã falsa, vt in æthiope, in quodam vera, vt in Scytha, & tñ conclusio, lapis nulli homini inest, in toto vera est.

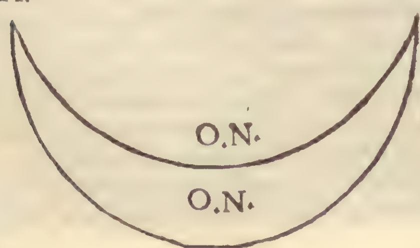
Si autem altera ponatur falsa, prima quidẽ tota falsa existente, vt A B, non erit conclusio vera, B C autem erit.

Cõmẽ. 16. Cum compleuerit de ambabus in quodã falsis, nunc trãsit ad aliã coniugationẽ habentẽ alterã falsam, alterã verã. Quæ erat dupliciter, aut maior falsa, & minor vera, aut maior vera, & minor falsa, et si maior est falsa, aut tota falsa, aut in quodã falsa, & dicit{si aũt altera ponaẽ falsa, prima quidẽ, hoc est maiore tota falsa existente, vt A B, nõ erit cõclusio vera, B C autem existẽte tota falsa, & maiore vera, erit conclusio vera. Hinc constant duæ regulæ. Prima ex maiore tota falsa, minore autem vera, non sequitur vera conclusio. Secunda ex minore tota falsa, maiore vera, conclusio sequitur vera.

Prima regula.

Secunda.

Dico autem totam falsam contrariam vere: vt si quod nulli inest omni sumptũ est, aut si quod omni, nulli inesse.

Quæ nã propositio in toto, & in parte falsa sit.

A Exponit quid ꝑ propõnẽ in toto falsam intelligat, & dicit. Dico aũt totã falsam, cõtrariã vere, igiẽ propõ in toto falsa est, cuius contraria est vera. Vt si quod nulli inest, omni inesse sumptum est, veluti si aĩal, quod nulli lapidi inest, sumereẽ omni lapidi inesse. Aut, si quod oĩ inest, nulli ineẽ sumptũ sit. vt si aĩal, quod omni homini inest, sumeretur nulli homini inesse, at propositio ĩ quodã falsa est, quæ habet cõtradictorium oppositũ verũ, vt omne albũ est animal, est in quodã falsa, quia cõtradictorium quoddã albũ non est aĩal, est verũ. Ex iis patet, ꝙ tã propositio in toto falsa, ꝙ propositio in aliquo falsa, sit vlis. Dubitatur, qm̃ proprium contradictoriis est diuidere verũ & falsum circa quodlibet ens, igitur non bene per contraria describitur propositio in toto falsa. Dicendũ, ꝙ propositio in toto falsa, dicit duo, vt falsitatem, & vniuersalitatem. Verum & falsum diuidunt cõtradictoria. At verum & falsum in toto habentur per contraria. Secundo dubitatur, qm̃ cõtraria sunt ęque nota, ęqueꝗ ignota, igitur nõ est definiendũ alterũ per alterum. Dicẽdum ꝙ Aristo. descriptio est qdã exẽplaris declaratio. Sed propria descriptio est, vt dicatur propositio in toto falsa, qñ prædicatum nulli cõteto sub subiecto inest, & accipiẽ, vt omni inexistens, aut qñ omni inest, & accipitur, vt nulli inexistens. Quo vero ad verba attinet. Animaduerte, ꝙ cũ dicitur propositio falsa, intelligiẽ quod cõmune ad falsam in toto, & ad falsam in parte, similiter cũ dicitur propositio vera & vt quid cõmune intelligitur ad veram totam, & ad veram in parte.

Cõmen. 17.

Prima dubitatio.

Solutio.

Secunda dubitatio.

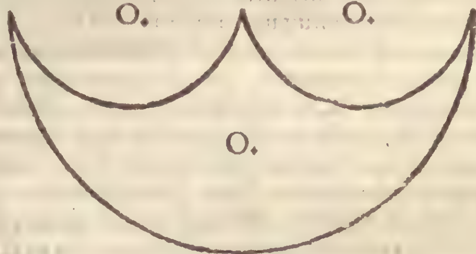
B

Solutio.

Animaduersio.

Insit enim A B nulli, B autem omni C, si ergo B C quidem propositionem sumamus veram, A B autem falsam totam, & omni B inesse A: impossibile est A C conclusionẽ verã eẽ, nulli enĩ inerat A eorũ, q̃ sunt C, siquidẽ, nulli eorũ cui inest B, inerat ipsum A, B autem omni C.

C

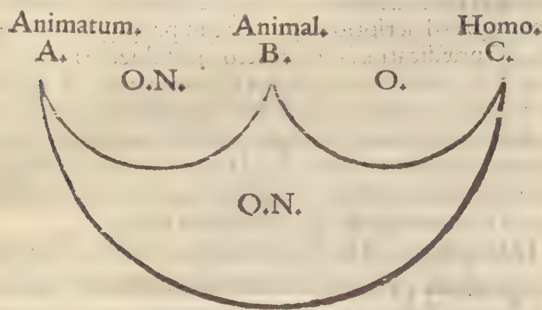
Cõmẽ. 18. Declaratis terminis, nunc dicit de coniugatione habente maiorẽ totã falsam, minorẽ aũt verã, & primo de vniuersali affirmatiuo, & vult ꝙ quando A, secundũ veritatẽ nulli B inest, (& accipitur, qm̃ omni inest, tota falsa est & B omni C, & est verũ, ꝙ B insit omni C, ex his nõ erit vera cõclusio. vt si inanimatũ nulli animali inest, & accipitur omni inesse, accipitur maior tota falsa, quare si accipiẽ inanimatũ omni animali inesse, & animal omni homini, nõ sequitur omni homini inesse inanimatum. Duarũ enĩ cõiugationũ in eisdem terminis, aut similib⁹, si negatiua concludit negatiuã verã affirmatiua nõ concludet affirmatiuam veram, vt quoniã hæc coniugatio, nullũ aĩal est inanimatũ, & omnis homo est animal, concludit illã negatiuam veram, nullus homo est inanimatus, hæc coniugatio affirmatiua, quæ fit in eisdem terminis, omne animal est animatum, omnis homo est animal, non poterit syllogizare affirmatiuam veram, (vt Philoponus exposuit,) vnde dicit{insit enim A B nulli, vt inanimatum nulli animali) B autem omni C, vt aĩal omni homini. Si ergo B C, quidem propositionem sumamus veram, & ita sit, A B autem falsam totã, ita vt sumamus & oĩ B inesse A, impossibile enim A C conclusionem

D

Regula.

veram esse, & assignat ratione͂, quia coniugatio negatiua i͂ eisdem terminis co͂cludebat negatiuam vera͂. Ergo hæc affirmatiua in similibus no͂ poterit concludere affirmatiuam vera͂. Et dicit, nulli enim inerat A eorum, quæ sunt C in co͂clusione coniugationis negatiuę, siquide͂ nulli eoru͂, cui inest B inerat ipsum A, B aute͂ omni C in negatiua coniugatione, ergo in affirmatiua non potest co͂clusio affirmatiua esse vera, quare ex maiore tota falsa non potest conclusio vera esse minore vera existente.

Similiter autem nec si A omni B inest, & B omni C, sumpta aute͂ sit B C quidem vera propositio, A B autem falsa tota, & nulli cui B inest A, conclusio falsa erit, omni enim C inest A, siquidem cui B omni, & A: B autem omni C. Manifestum ergo, quonia͂ prima tota sumpta falsa, siue affirmatiua, siue priuatiua, altera autem vera, non fit vera conclusio.

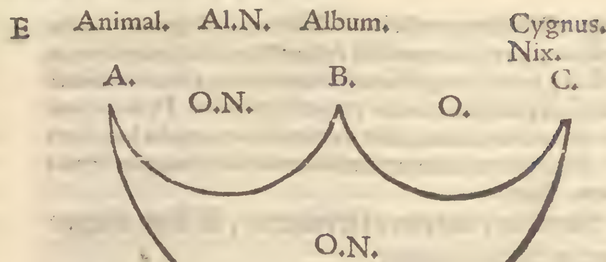

Ex maiore in toto falsa minori aute͂ vera binę co͂iugatio͂es falsum concludentes.

Co͂men. 19. Cum declarasset regulam in affirmatiuis co͂iugationibus, nunc docet in negatiuis, & declarat, ꝙ ex maiore tota falsa, minore autem vera, conclusio erit falsa, & no͂ vera. Regula. Probatur per regulam: nam duarum co͂iugationu͂ in eisdem, vel similibus terminis, si affirmatiua co͂cludit affirmatiuam vera͂, negatiua co͂cludet negatiua͂ falsam. vt quoniam hæc coniugatio, omne animal est animatu͂, omnis homo est animal, concludit illa͂ affirmatiua͂ vera͂, omnis homo est animatus, hæc co͂iugatio negatiua ex co͂traria maiori falsa, & ex ipsa minore vera, co͂clusione͂ negatiua͂ falsam co͂cludet. Vt, si nullu͂ animal est animatum: omnis homo e͂ animal, co͂clusio erit falsa, videlicet nullus homo est animatus. Dicit. {similiter aute͂ nec si A omni B inest, & B omni C, & sumpta sit B C quide͂ minor propositio vera, A B autem maior falsa tota, ita vt & nulli B insit A co͂iugatione sic ad contraria͂ co͂uersa, conclusio falsa erit. Si.n. prima coniugatio vera fuit, quæ affirmatiua est, negatiua coniugatio falsa erit. Erit dico conclusio falsa, qa in affirmatiua co͂iugatione, omni C inest A. Siquide͂ cui B omni, & A, B aute͂ omni C inerat in affirmatiua, & co͂clusio erat omne C est A. Quare co͂uersa co͂iugatione ad negatiua͂, co͂clusio erit falsa. Tu͂c epilogat, manifestum ergo, qm͂ prima tota sumpta falsa, siue affirmatiua, siue priuatiua. Altera aute͂. s. minore sumpta vera, non fit vera conclusio. Quo vero ad verba attinet, cum Aristoteles dicit, nec conclusio erit vera, si A omni B inest, & B omni C, intelligit terminos debere esse tales, vt A insit omni B, & B omni C, vt sunt animatum, animal homo. Terminis.n. sic stantibus, non oportet ex maiore tota falsa, & minore vera, vt conclusio sit vera.

Non tota autem falsa, erit. Nam si A, C quidem omni inest, B autem alicui, B autem omni, C. vt animal Cygno quidem omni, albo autem alicui. Album autem omni cygno. Si sumatur A omni B, & B omni C, A omni C inerit vere. Omnis enim cygnus animal.

E

Ex maiori parte falsa, minori vera co͂cludentes verum co͂iugationes.

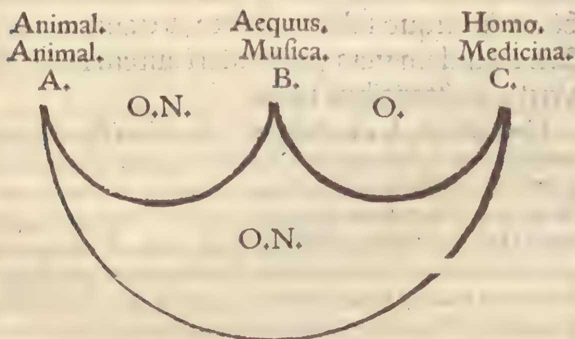
Co͂men. 20. Nunc dat regula͂ quando maior est in parte falsa, & dicit, no͂ tota autem falsa, sed subaudi in quodam, erit syllogismus. {Est ergo regula ex maiore in quoda͂ falsa, & Regula. minore vera, co͂clusio est vera. Et quonia͂ hæc regula est propositio indefinita, quæ est vera, vna singulari existe͂te vera, ideo declarat quandam coniugationem, in qua F est vera, & primo disponit terminos in tali coniugatione, & vult, ꝙ termini sint tales, ꝙ maior insit omni minori, & cuidam medio, & medium omni minori, quales sunt hi termini animal, album, cygnus: na͂ animal omni cygno inest, & cuida͂ albo, & album omni cygno. Terminis sic sumptis, si maior (vt animal, sumatur omni albo inesse, & albu͂ omni cygno) co͂cludetur animal inesse oi͂ cygno ex maiore falsa in quodam, & minore vera. Primo ergo disponit terminos, & dicit. {na͂ si A quidem omni C inest in co͂clusione, & A maior insit B alicui medio in maiore, & B mediu͂ insit oi͂ C minori, vt ai͂al cygno quide͂ omni, albo aute͂ alicui, & albu͂ oi͂ cygno. Hæc accipit (vt disponat terminos) Tunc in talibus terminis disponit coniugationem, & dicit. Si sumat͂ A omni B, vt animal omni albo inesse, & B omni C, vt albu͂ omni cygno A omni C inerit vere, omnis enim cygnus animal. Ex Regula. his patet regula, & non solum per tales terminos patet G regula, sed ratio regulæ. Duarum enim coniugationu͂, si altera ex particulari maiore negatiua est assyllogistica ad conclusionem falsam, altera maiore conuersa ad vniuersalem affirmatiuam, erit syllogistica ad veram, vt si illa͂, quoddam B non est A, omne C est B, est assyllogistica ad hanc falsam, omne C est A Altera conuersa maiore ad vniuersalem, erit Syllogistica ad conclusionem veram. Quod prima sit assyllogistica ad falsam, patet per hos terminos animal, album, nix. Si enim quoddam album non est animal, & omnis nix est alba, assyllogistica conclusio & falsa erit, omnis nix est animal. Quare conuersa maiore ad vniuersalem oppositam, syllogistica erit in his terminis animal, album, cygnus. Vt omne album animal, omnis cygnus albus, syllogistice sequitur ꝙ omnis cygnus sit animal.

Similiter autem, & si priuatiua sit A B: possibile enim est A B quidem alicui inesse, C vero H nulli, B autem omni C, vt animal alicui albo, niui vero nulli, album vero omni niui. Si ergo sumatur A quidem nulli B, B autem omni C, A nulli C inerit.

Co͂men. 21. Eande͂ regula͂ declarat in secu͂do primæ, qui est negatiu⁹, & vniuersalis, & qm͂ hæc regula est indefinita, quæ est vera, vna sola singulari existente vera, ideo declarat qua͂dam co͂iugatione, inqua est vera. Et primo disponit terminos in tali coniugatione, & vult, ꝙ maior nulli minori insit, & cuida͂ medio, & mediu͂ omni minori. Quales hi termini sunt, animal, albu͂ nix: nam animal nulli niui, & cuida͂ albo inest, & albu͂ omni niui. Vult igitur, ꝙ terminis sic sumptis, si animal sumat͂ nulli albo, & albu͂ oi͂ niui, co͂clusio erit ꝙ nulli niui insit aı͂al. Et sic ex maiore negatiua in quoda͂ falsa, & minore vera, conclo negatiua

tiua erit vera. Primo ergo sumit regulam & dicit, similiter autem, & si priuatiua sit A B, & subaudi in quodã falsa, erit etiam conclusio vera. Deinde disponit terminos & dicit, possibile enim est A B quidem alicui inesse, ꝓ maiore, c vero nulli pro conclusione, b autem omni c ꝓ minore, vt si termini sint animal, album, nix, & animal alicui albo insit, niui vero nulli, album vero omni niui. Per hæc vult habere dispositionem terminorum, tũc disponit cõiugationem in his terminis, & dicit, si sumatur ergo A quidem nulli B, b autem omni c, A nulli c inerit. Nulla enim nix est animal. In quibus etiam terminis patet ratio regulę, nam si duarum cõiugationum altera ex particulari maiore affirmatiua, est assyllogistica ad conclusionem falsam, altera maiore conuersa ad vniuersalẽ negatiuam, erit syllogistica ad veram. Ex his sequitur ꝙ ad concludendũ affirmatiue verum ex maiore in parte falsa termini sunt. Genus. Species, & accidens, quod vtrisq; accidit. Negatiue autem ex maiore in parte falsa. Termini sunt diuersæ species, & medium vtrisque accidens.

Si autem A B quidem propositio tota sumatur vera: B C autem tota falsa, erit syllogismus verus. Nihil enim prohibet ipsum A, & B & C omni inesse, B autem nulli C, vt quæcunq; eiusdem generis sunt species non subalternę. Nam animal, & homini & ęquo inest: æquus autem nulli homini inest. Si ergo sumatur A omni B, & B omni C inesse, cõclusio vera erit, tota falsa existente B C propositione.

Ex maiori vera, & minori in toto falsa cõiugationes verũ cõcludẽtes.

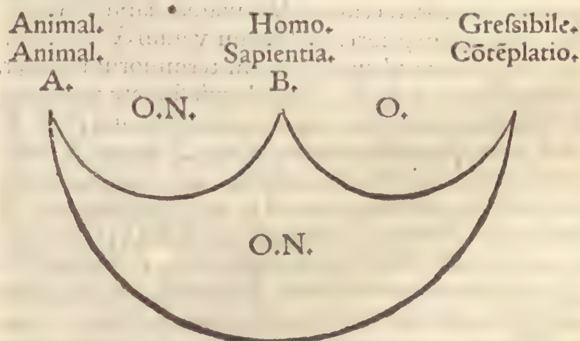
Commẽ. 22.

Cum dixisset ꝙ ex maiore tota falsa non fit vera conclusio, & ex maiore in quodam falsa duplex cõclusio vera fit, quia affirmatiua, & negatiua. Nunc dicit ꝙ ex maiore vera tota, & minore tota falsa conclusio fit vera. Et primo accipit regulam, & dicit{ si autem A B quidem, ꝓpositio, quæ est maior, tota sumatur vera, b c autem minor tota falsa, erit syllogismus verus. Probat & primo disponit terminos, & dicit{ nihil enim prohibet ipsum A, & B & C omni inesse, B autem nulli C, vt quæcunque eiusdem generis sunt species subalternæ, nam animal & homini & æquo inest, omni subaudi. Aequus autẽ nulli homini inest, quales igitur debeant esse termini ex his patet, tunc disponit coniugationem, & dicit{ si ergo sumatur A omni B, & B omni C inesse, cõclusio vera erit in talibus terminis, tota falsa existente B C propositione, cũ enim regula sit indefinita, ideo Aristot. verificauit eam per vnam coniugationem, pro veritate enim indefinitę sufficit vnam singularem esse veram. Potest etiam regula probari, quoniam duarum coniugationum si assyllogistica ex vniuersali affirmatiua, & minore vniuersali negatiua assyllogistice, dat conclusionem falsam aut particulari negatiua syllogistica minore cõuersa ad vniuersalẽ affirmatiuam cũ eadẽ maiore dabit veram syllogistice. Quo vero ad verba attinet, per non subalternas species intelligit, quarum vna sub altera non continetur, vt æquus, & homo.

A Similiter autem & cum vniuersalis priuatiua est A B propositio. Contingit enim A neq; B, neq; C vlli inesse, & B nulli C, vt ex alio genere speciebus diuersum genus, nã animal nec musicę, nec medicinę inest, neq; musica medicinę. Sumpta ergo A quidem nulli B, & B omni C, vera erat conclusio.

Eandem regulam declarat in negatiuis, & primo resumit regulam, & dicit{ similiter autem, & cum vniuersalis priuatiua est A B, & tota vera, & minore tota falsa, conclusio erit etiam vera. Deinde docet sumere terminos, & dicit, contingit enim A neq; B neque C vlli inesse, vt si diuersum genus sumatur quod combinetur speciebus, quæ sunt ex alio genere, vt sunt animal, musica, medicina, nam animal nec musicę, nec medicinę inest, neq; musica inest medicinæ, dispositis igitur terminis, docet sumere coniugationem fieri in illis, & dicit, sumpta ergo A quidem nulli B, quæ est tota vera, quoniã nulla musica est animal, & B omni C, quæ est tota falsa. Hæc enim falsa est, omnis medicina est musica, vera erit conclusio, quoniam vera est hęc nulla medicina est animal. Regula igitur cum sit propositio indefinita, verificata est in vna coniugatione, & ita sufficit pro veritate indefinitæ. Etiam ratio regulę patet, quoniam duarum coniugationum, si assyllogistica ex maiore vniuersali affirmatiua, & minore vniuersali negatiua, aut particulari negatiua, dat vniuersalem affirmatiuam falsam assyllogistice, minore conuersa ad contrariam dabit syllogistice vniuersalem negatiuam veram. (B; Commẽ. 23.)

C Et si non tota falsa sit B C, sed in aliquo etiã, sic erit conclusio vera. Nihil enim prohibet ipsum A, & B, & C toti inesse, B autem alicui C, vt genus speciei, & differentiæ. Nam animal homini omni, & omni gressibili, B autem alicui gressibili, & non omni. Si ergo A omni B, & B omni C sumat, A omni C inerit, quod quidem erat verum.

Ex maiori in toto vera minori autẽ in quodã falsa coniugõnes verũ in toto cõcludentes.

D Secunda regula est, ex maiore tota vera, et minore in quodam falsa, conclusio erit vera tota. Primo ergo ponit regulam & dicit{ & si nõ tota falsa sit B C minor propositio, sed in quodam, etiam sic erit conclusio vera, hæc est regula, siue conclusio. Deinde disponit terminos, & dicit{ nihil enim prohibet ipsum A, & B & C toti, ac vniuersaliter inesse, vt genus speciei & differentiæ, quod exponit, & dicit, nã animal, & homini omni, & omni gressibili, B autem alicui gressibili, & non omni, tunc his terminis stantibus, dat coniugationem, & dicit. { Si ergo A omni b, & b omni C, sumatur inesse, erit maior tota vera, & minor in quodam falsa, & A omni C, inerit, quod q dem erat verum. Patet ergo regula, ꝙ ex maiore tota vera, & minore in quodam falsa, conclusio sit tota vera. Est enim hæc regula probata per terminos, cum sit propositio indefinita, & ratio regulæ est, qm̃ duarũ cõiugationum (Commẽ. 24. Regula.)

ti onum

tionum, si assyllogistica ex maiore vniuersali affirmatiua, & minore particulari negatiua, dat vniuersalem negatiuam falsam assyllogistice. Minore conuersa ad contrariam, dabit contrariam conclusionem veram.

Vide hãc in superiori figura.

Similiter autem cum priuatiua est A B propositio, contingit enim A nec B nec C vlli inesse, B vero alicui C: vt genus ex alio genere speciei, & differentię. nam animal nec sapientiæ vlli inest, nec contemplationi, sapientia vero alicui contemplationi. Si ergo sumatur A quidem nulli B, B autem omni C nulli C inerit A: hoc autem erat verum.

Commẽ. 25.

Eandem regulam declarat in priuatiuis. Declarat. n. ꝙ ex minore in parte falsa, & maiore in toto vera, conclusio fit vera in toto. Termini sunt animal, sapientia, contemplatio, sunt enim idonei, quoniam A nulli B inest & B alicui C, & non omni, quare A nulli C inerit, & sic cõclusio erit in toto vera, videlicet ꝙ nulla contemplatio sit animal. Proponit ergo primo regulam vel conclusionem, & dicit. Similiter autem cum priuatiua est A B propositio. Subaudi ex maiore tota vera, & minore in quodam falsa, conclusio erit vera. Deinde docet sumere terminos, & dicit. Contingit enim A maiorem extremitatem, nec B medio, nec C minori vlli inesse, B vero medium alicui C minori, vt genus ex alio genere, hoc est ex alio prædicamento. Contingit non inesse speciei & differentiæ, & hoc exponit, & dicit, nam animal nec sapiẽtiæ vlli inest, quæ sapientia est species alterius prædicamenti, nec cõtemplationi, quæ est differentia alterius pdicamenti. Tunc affert coniugationem, & dicit. Si ergo sumatur A quidem nulli B inesse, B autem omni C, nulli C inerit A: hoc autem erat verum, quoniam nulla contemplatio est animal. Regula ergo cum sit propositio indefinita, bene per talem sigularem probata est. Potest etiam ratione probari: nam si coniugatio assyllogistica ex maiore tota vera, & minore particulari negatiua, aut vniuersali negatiua assyllogistice dat vniuersalem affirmatiuam falsam, coniugatio syllogistica ex minore opposita vel contraria cum eadem maiore dabit vniuersalem negatiuam priori contrariam veram & syllogistice. Quo vero ad dispositionem terminorum attinet.

Cõsideratio verborum.

Animaduerte ꝙ Aristo. simul docuit sumere terminos, & fecit semper nos abundantes terminis: Cum enim dicit, si genus sit ex alio prædicamento, & species & differentia ex alio, fecit nos abundantes, quia dedit intelligere, ꝙ semper quando genus est in alio prædicamento, & species, & differentia ex alio, erit conclusio vera ex maiore tota vera & minore in quodam falsa, vt si animal sit de prædicamento substantiæ, & linea & magnitudo ex prædicamento quantitatis, poterimus in talibus terminis syllogizare conclusionem veram, ex maiore tota vera, & minore in quodam falsa. Nam sequitur, nulla linea est animal, omnis magnitudo est linea, igitur nulla magnitudo est animal. Simili modo in aliis regulis assignauit terminos, & docuit nos abundare terminis, vt patuit. Sed quæres, cum Aristo. declarasset quando ex falsis verum concluditur, cur non assignauit quando ex falsis non verum concluditur. Respõdet Philoponus quia coniugationes ex falsis, ex quibus non verum concluditur, sunt incompræhensibiles, ac fere innumerę.

q. Prima.

Sol. phil.

Secunda. q.

Secundo quæres, cum sint duæ alię coniugationes, vt ex maiore in toto falsa, & minore in parte falsa, ad hæc, & altera contra, ex maiore in parte falsa, & minore in toto falsa, cur has Aristoteles prætermisit. Forte has prætermisit propter breuitatem, aut quia ex aliis, quæ dixit, facile intelligi possunt, vt eisdem exẽplis, vel similibus. Tertio quæres, vtrum ex maiore falsa in toto, & minore in quodam falsa, combinatio sit vtilis ad conclusionem

Solutio.

Tertia. q.

Solutio.

E in toto veram. Et dicendum ꝙ non, quoniam tunc cõtradictoriæ simul starent. nã terminis his, animal, lapis, inanimatum, syllogizabo sic, omnis lapis animal, omne inanimatum lapis, igitur omne inanimatum animal, si igitur hæc conclusio vera sit, syllogizo ex maiore cõuersa ad oppositam qualitatem, & vera, hoc pacto, nullus lapis animal, & ex subalterna minori sic, quoddam inanimatum lapis, conclusio erit, quoddam inanimatum non est animal. Quare si prima erat vera, & hæc secũda, duæ conclusiones contradictoriæ simul veræ erunt. Et propterea sit hęc maxima si ex propositionibus veris cõclusio est vera, ex eisdem oppositis in qualitate vel quantitate, nõ sequetur opposita priori vera. Bene tamen ex maiore in quodã falsa, & minore in toto falsa, conclusio potest esse vera, termini idonei sunt animal, album, coruus. Nam maior hæc omne album animal in quodã falsa est. Minor vero hæc omnis coruus albus, in toto falsa est. Conclusio tamen in toto vera omnis coruus animal.

Maxima.

F Et in negatiuis idonei termini sunt animal, nigrum, nix. Quarto quærunt cur vtrisq; in toto falsis, conclusio aliquando erit vera, & maiore sola in toto falsa, conclusio non potest esse vera, si minor sit vera. Et dicendum, ꝙ maior sit totum ad minorẽ, & ideo, si tota sit falsa & minor vera, non potest conclusio esse vera, quoniam maior non potest esse totum ad minorem, non enim falsum simpliciter est totum ad verum, at quando vtraq; falsa est, maior potest esse tota ad minorem, quoniam falsum ad falsum põt esse totum, saltem ex conditione, &c.

Quarta. q.

Solutio.

In particularibus autem syllogismis contingit, & prima propositione tota falsa existente, altera autem vera, veram esse conclusionem, & A B in aliquo falsa existente, B C autem vera & A B quidem vera, particulari autem falsa, & vtrisq; existentibus falsis.

G Cum dixerit de concludentibus in prima figura vniuersales conclusiones, nunc dicit de his, quę concludunt particulares, rursus ex diuisione accipiens cõiugationes & dicit, ꝙ syllogismorum in particulari contingit maiore tota falsa existente, minore autem vera, & maiore in quodam falsa existente, minore similiter vera manente, & iterum maiore vera, minore autem in quodam falsa, & maiore falsa, minore autem in quodam falsa veram esse conclusionem. Diuidatur ergo textus in quatuor conclusiones, quarum primam ponit, & dicit. {in particularibus autem syllogismis contingit & prima propositione, scilicet maiore tota falsa existente, altera autem vera, veram esse conclusionem. Deinde assignat secũdam conclusionẽ, & dicit. {& A B in aliquo falsa existente, & maiore existente falsa in aliquo, B C autem, scilicet minore existente vera, etiam veram esse conclusionem. Assignat tertiam, & dicit, & A B quidem scilicet maiore vera, particulari autem falsa, scilicet minore etiam veram esse conclusionem.

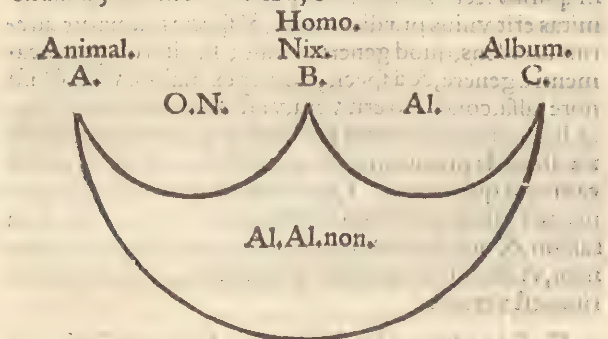
Commẽ. 26.

H Assignat quartam conclusionem, & dicit, & vtrisq; existentibus falsis etiam contingit conclusionem veram esse. Hæ sunt quatuor cõclusiones, quæ si diuidantur per affirmatiuum & negatiuum coniugationes erunt octo, & has pertransibit Aristo. Quæret quispiam, cur in particularibus ex maiore tota falsa, vera potest esse conclusio, & non in vniuersalibus. Dicendum hoc esse, quoniam minor est particularis, & sic semper se habet veluti falsa in parte. Sed cum sic se habẽt propositiones, vera potest esse conclusio, dictum est enim ex maiore tota falsa, minore autem in parte falsa, veram esse conclusionem. Rursus quæret, cur minor in particularibus modis non potest accipi tota falsa. Respondet Philoponus, & quidem satis bene, quoniam si accipitur tota falsa, aut negatiua accipitur, aut affirmatiua. Si accipitur tota falsa negatiua, cõiugatio in prima figura assyllogistica est. Si autem

accipitur affirmatiua, tunc erit vniuersalis, & ita maiorẽ oportebit vniuersalem esse, ex duabus autem vniuersalibus conclusio vniuersalis est, at nunc loquimur in particularibus, quare minor non potest accipi in talibus tota falsa, sed in quodam tantum. Breuius autem dici potest minorẽ particularem nõ posse accipi totam falsam, quoniam in particularibus non est totum, nec verũ, nec falsum. Sed solum est pars.

Alia solutio.

Nihil enim prohibet ipsum A quidẽ B nulli inesse, C autem alicui, & ipsum B alicui C inesse vt animal nulli niui, albo autem alicui inest, & & nix albo alicui. Si ergo ponatur mediũ nix, primum autem animal, & sumatur ipsum A quidem toti B inesse, ipsum autẽ B alicui C, A B tota falsa, B C autem vera, & conclusio vera erit.

Particulares coniugões ex maiori in toto falsa, minori vera cõcludẽtes verum.

Cõmen. 27. Pri. conclu.

Prima conclusio est, ex maiore tota falsa, & minore vera, conclusio est vera. Nunc probat hanc primo in affirmatiuis, de more suo primo docet sumere terminos deinde colligit cõiugationem, de prima parte dicit. {Nihil enim prohibet ipsum A quidem B nulli inesse, C autẽ alicui, & ipsum B alcui C inesse, & ꝙ hæc esse possint, assignat terminos, & dicit, vt animal nulli niui, albo autem alicui inest, & nix albo alicui. Tunc colligit coniugationem, & dicit. {Si ergo ponatur medium nix. Primnm autem animal, & sumatur ipsum A quidem in quo animal, positum est toti B inesse in quo B nix ponebatur, ipsum autem B alicui C in quo album est, tunc terminos ita acceptis, A B maiore tota falsa, B C autẽ minore vera, erit & conclusio A C vera. Ratio igit regulæ est per exemplũ assignando terminos, cum enim propositio sit indefinita, per singularem probari potest. Est autem hæc regula propositio indefinita, quare recte est probata per terminos. Philoponus hic dicit Aristotelem accipisse minorem particularem veram, quæ est in quodam falsa, non propter prædicationem, sed secundum esse. Dicimus. n. in quodam falsum. Secundum esse, ꝙ in quodam sit verum, & in quodam sit falsum. Secundum prædicationẽ autem, cum verum fuerit contradictoriũ, erit igitur falsa secundum esse in quodã, & nõ secundum prædicationem. Quare recte Aristoteles accepit minorẽ verã, quæ tamen est in quodam falsa, secundum esse.

Quæ Philoponus.

Similiter autem & cũ priuatiua est A B propositio, possibile enim est A B quidem toti inesse, C autem alicui non inesse, B vero alicui C inesse, vt animal homini quidem omni inest, ad album autem aliquod non sequitur, homo vero alicui albo inest. Quare, si medio posito homine, sumatur A nulli B inesse, & B alicui C inesse, vera fit conclusio, cum sit tota falsa A B propositio.

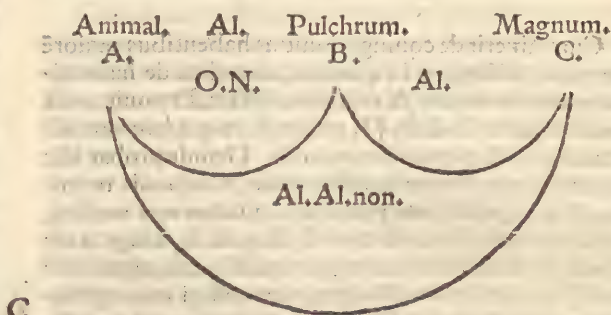
Vide hãc in superiori figura.

Commẽ. 28.

Eandem conclusionem declarat in particularibus negatiuis, & primo resumit illud qud vult probare, & dicit. Similiter autem sequitur conclusio vera, & cum pri-

A uatiua est A B propositio, & tota falsa. Deinde disponit terminos, & dicit, possibile enim est A maiorẽ extremitatem, B quidem medio toti ac vniuersaliter inesse, C autem minori extremitati alicui non inesse, B vero mediũ alicui C inesse. Hæc enim tria esse possunt (vt per exemplum exponit) & dicit, vt animal homini quidem omni inest, ad album autem aliquod non sequitur, hoc est & alicui albo non inest. Homo autem alicui albo inest, his stantibus docet cõiugationem, & dicit. Quare si medio posito homine, sumatur A nulli B inesse, & B alicui C insse, vera fit cõclusio cum A B propositio maior sit tota falsa. Sic igitur patet coniugationem particularem negatiuam concludere verum ex maiore tota falsa, & minore vera. Cũ enim regula sit indefinitas, satis vera erit, si in quibusdam vera reperitur.

B Et si in aliquo sit falsa A B propositio, B C autem vera existente, erit conclusio vera. Nihil enim prohibet A & B & C alicui inesse, B autẽ alicui C, vt animal alicui pulchro, & alicui magno, & pulchrum alicui magno inest. Si ergo sumatur A omni B, & B alicui C, & A B propositio in aliquo falsa erit, B C autem vera, & conclusio vera.

Coniugões binæ, altera affirmatiua, negatiua altera ex pticularib9, maiori in parte falsa, minori vera, cõcludẽtes verũ.

C

Cõpleuit de duabus coniugationibus habentibus maiorem totam falsam, & minorem veram. Nunc dicit de habentibus maiorem in quodam falsa, & minorem veram, & assignat hanc secundam conclusionem ex maiore in quodam falsa, & minore vera conclusio vera est, & dicit. {& si in aliquo sit falsa A B propositio, B C autem vera existente, erit conclusio vera. Hæc est conclusio, quam primo in affirmatiuo declarat, & secundum suam cõsuetudinem primo accipit terminos, & dicit. {Nihil enim prohibet A & B & C alicui iuesse, B autem alicui C, quod declarat per terminos, & dicit. {vt animal alicui pulchro in rei veritate, & alicui magno, & pulchrum alicui magno inest, est enim aliquod pulchrum animal, & aliquod magnum animal, & aliqđ magnum pulchrum. Hæ. n. propositiones omnes sunt veræ. Tunc docet sumere in his terminis coniugationem, & dicit. {si ergo sumatur A omni B, & B alicui C inesle, & A B propositio in aliquo falsa erit, B C autem vera, & conclusio vera. Igitur ex maiore in quodam falsa, & minore vera vtrisꝗ affirmatiuis conclusio est vera. Est enim regula probata ꝑ terminos, modo quo indefinitæ propositiones probantur per singulares.

Commẽ. 29. Secũ. cõclu.

D

Similiter autẽ, & cum priuatiua est A B propositio: nam ijdem erunt termini, & similiter positi ad demonstrationem.

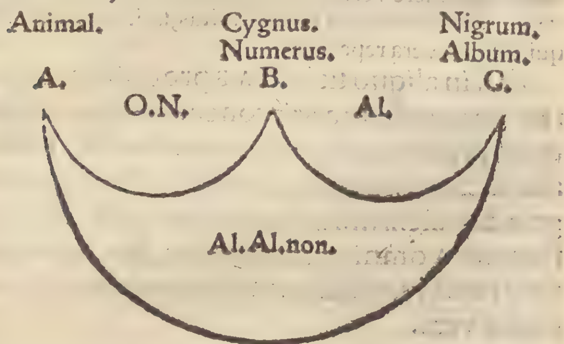
Vide in superiori figura.

Nunc verificat conclusionem in negatiuo, & per eosdem terminos, & dicit. {similiter autem & cum priuatiua est A B propositio, & in quodam falsa, & minor vera, erit conclusio etiam vera. Deinde disponit terminos, & colligit coniugationem, & dicit: nam ijdem erũt termini. Animal videlicet pulchrũ. Magnum, & similiter positi

Cõmen. 30.

politi ad demonſtrationem, quoniã animal pro maiore. Pulchrum pro medio, & magnum pro minore, ſequitur enim nullum pulchrũ eſt animal, quoddam magnũ eſt pulchrum, igitur quoddam magnum non eſt animal.

Rurſum ſi A B quidem vera B C autem falſa, vera erit cõcluſio. Nihil enim prohibet A quidem toti ineſſe, B C autem alicui, & B nulli C ineſſe. Vt animal cygno quidem omni, nigro autem alicui. Cygnus vero nulli nigro. Quare, ſi ſumatur A omni B, & B alicui C, vera erit concluſio, falſa exiſtente B C.

Coniugõnes ex maiori vera & minori falſa cõcludentes verũ tã affirmatiue quam negatiue.

Commẽ. 31. Ter. cõclu. Cum dixerit de coniugationibus habentibus maiorẽ aut totam falſam, aut in quodam, nunc dicit de habentibus maiorem veram, & minorem falſam. Et ponit tertiã concluſionem, & dicit. {Rurſum, ſi A B quidem vera eſt B C autem falſa, vera erit concluſio. Deinde probat hãc concluſionem. Primo in affirmatiuo, & diſponit terminos, & dicit, nihil enim prohibet A quidem toti ineſſe B, C autem alicui, & B nulli C ineſſe, & ꝙ ita ſit, aſsignat terminos, & dicit, vt animal cygno quidẽ omni, nigro autẽ alicui, cygnus vero nulli nigro, tunc colligi coniugationem in darĳ, & dicit. Quare ſi ſumatur A omni B ineſſe, & B alicui C, vera erit concluſio, falſa exiſtente B C minore. Quo vero ad verba attinet. Animaduerte (vt Philoponus. Inquit) minorem hic accipi non poſſe totam falſam, ſed in quodam. Si enim ſumeretur tota falſa, eſſet vniuerſalis, & ſic nõ eſſet regula de particularibus. Quare minor ſumi non poteſt niſi in quodam falſa, & quoniam propoſitio in quodam falſa accipi poteſt ſecũdum eſſe, aut ſecundum prædicationem, hic (vt Philoponus inquit) minorem in quodam falſam accipit ſecundũ prędicationem, quoniã falſa in quodam dicitur ſecundũ prędicationem, cuius contradictorium verum eſt. Secundũ eſſe autem dicitur, in quodam falſa, quæ ſecũdum quoddam vera, ſecundum quoddam falſa eſt. Præterea maiorem autẽ accepit ſimpliciter veram, eſt enim tota vera. Vt conſiderandi patet.

Verborum cõſideratio.

Vide ſuperiorem figurã.

Similiter autẽ & priuatiua ſumpta A B propoſitione. Poſsibile enim eſt A B quidem nulli, C autem alicui non ineſſe, & B nulli C vt genus ex alio genere ſpeciei & accidenti ſuo inſit, quæ ſpecies ſunt alterius generis, vt genus ex alio genere. Speciei & accidenti ſuo ſpeciebus. Nam animal quidem numero nulli ineſt. Albo vero non alicui. Numerus autem nulli albo. Si ergo medium ponatur numerus, & ſumatur A quidem nulli B, B autem alicui C, A alicui C non inerit, quod fuit verum A B quidem propoſitione exiſtente vera, B C autem falſa.

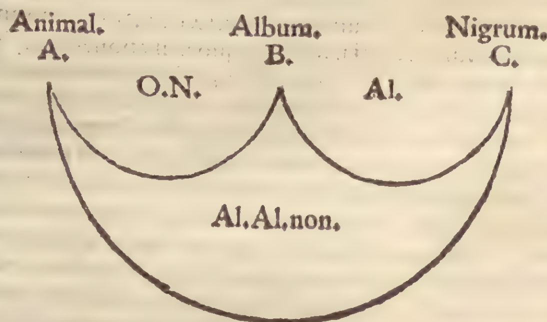
Commẽ. 32. Eandem concluſionem verificat in negatiuis, & primo ponit eam, & dicit. {Similiter autem & priuatiua

E ſumpta A B propoſitione, & minore falſa, concluſio erit vera. Deinde aſsignat terminos, & ſimul docet nos fieri abundos in terminis. Et dicit {poſsibile enim eſt A B quidem nulli, C autem alicui non ineſſe, & B nulli C, & docet nos fieri abundos in ipſis terminis, & dicit. {vt genus ex alio genere, hoc eſt ex alio prædicamẽto, inſit ſpeciei, & accidenti ſuo, quæ ſpecies & accidens ſuum, alterius generis ſunt, & inter ſe, & à genere. Nam animal quidẽ numero nulli ineſt. Albo vero non alicui. Numerus autem nulli albo. Vbi patet animal eſſe de prædicamento ſubſtantię. Numerum de prædicamento quantitatis. Albũ, quod eſt accidens animali, de prædicamento qualitatis. Tunc colligit cõiugationem, & dicit. Si ergo medium ponatur numerus, & ſumatur A quidem nulli B, B autem alicui C ineſſe A alicui C non inerit, quod fuit verũ A B quidem propoſitione exiſtente vera, B C autem falſa, in quibus fecit nos abundos, nam quoties maior extremitas erit vnius prædicamenti, & ſpecies ſumatur alterius accidens, quod generi accidit, ſit alterius prædicamenti à genere, & à ſpecie, ſemper ex maiore vera, & minore falſa, concluſio erit vera, vt ſi alĳ termini ſint planta, linea viride. Eſt enim planta de prędicamento ſubſtãtiæ, linea de prædicamento quantitatis, viride de prædicamento qualitatis. Quo vero ad concluſionem attinet, per minorem falſam intelligendum eſt, in quodam falſam, & non ſecundum eſſe, ſed ſecundum prædicationem, vt dixit Philoponus, quoniam ſuum contradictorium eſt verum.

F Vide in ſuperiori figura.

Et ſi in aliquo ſit falſa A B, falſa autẽ & B C, erit concluſio vera. Nihil enim prohibet A alicui B & alicui C ineſſe vtrĩq; B autem nulli C. vt ſi B ſit contrarium ipſi C, & ambo accidentia eidem generi. Nam animal alicui albo, & alicui nigro ineſt. Album autẽ nulli nigro ineſt.

G Si ergo ſumatur A omni B, & B alicui C vera erit concluſio.

Coniugõ ex vtriſq; i quodã falſis concluſio verã tã affirmatiua, quam negatiua.

Commẽ. 33. Cum dixerit de coniugationibus, quæ ſunt ex vna falſa, & altera vera in particularibus, nunc etiam in particularibus de ambabus falſis. Et primo de ambabus in

H quodam falſis affirmatiuis, affirmatiuam concluſionem concludentibus, & aſsignat concluſionem, quæ eſt quarta, & dicit. {& ſi in aliquo ſit falſa A B propoſitio maior, falſa autem & B C minor, vtriſq; dico falſis in quodã, vt Philoponus exponit, erit concluſio vera. Hęc eſt quarta concluſio, quam primo probat in particularibus affirmatiuis. Docet autẽ accipere terminos primo, & ſimul nos reddit abundos, & dicit. Nihil enim prohibet A maiorem extremitatem, alicui B medio, & alicui C minori extremitati, ineſſe vtriq; B autem medium nulli C minori extremitati, & ꝙ nihil prohibeat probat dando terminos & docendo, quomodo fieri poſſumus abundi, & dicit. {vt ſi B ſit contrarium ipſi C ſicut albũ nigro, & ambo accidentia ipſi generi, vt animali. nam animal alicui albo, & alicui nigro ineſt. Album autẽ nulli nigro ineſt. Hi ſunt termini, & per hunc modũ quis fieri poteſt abũdus.

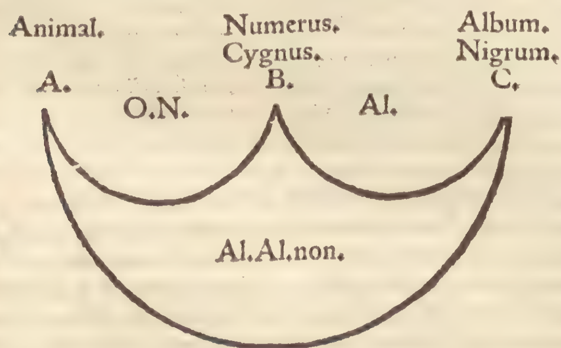
Quarta concluſio.

dus.cum.n.accipit genus, & duo accidentia contraria, quæ ambo illi accidere possunt, semper in talibus terminis poterimus ex maiore in quodam falsa, & ex minore etiam in quodam falsa concludere veram conclusionem vt si essent hi termini animal, ægrum, sanum. Tunc colligit coniugationem, & dicit. Si ergo sumatur A omni B, & B alicui C inesse in talibus terminis, vera erit conclusio. Quo vero ad rem attinet. Conclusio intelligitur vtrisq; in quodam falsis. Non tamen eodem modo (vt Philoponus inquit) quoniam maior falsa est in quodam secundum esse, cum in quodam falsa sit, in quodam vera. Minor autem in quodam falsa secundum prędicationem, quoniam suum contradictorium verum. Et regula patet: nam cum hæc regula sit quædam propositio indefinita, semper erit vera, si in aliquibus terminis inuenietur vera.

Et priuatiua quidem sumpta A B, similiter: nam iidem termini, & similiter ponentur ad demonstrationem.

Cōmen. 34. Eandem conclusionem probat in negatiuis, & dicit, & priuatiua quidē sumpta A B: scilicet maiore, & in quodam falsa, secundum esse, & minore etiam in quodam falsa secundum prædicationem, similiter subaudi conclusio erit vera. Probat assignando eosdem terminos, & dicit. Nam iidem termini, & similiter ponentur ad demonstrationem. Si enim sint accidentia contraria, quę eidem generi accidere possunt, semp. licebit syllogizare ex maiore & minore in quodam falsis conclusionem veram.

Et ex vtrisq; falsis, erit conclusio vera. Possibile est enim A B quidem nulli C autem alicui inesse, B vero nulli C vt genus ex alio genere speciei & accidenti speciebus eius. Vt si genus ex alio genere speciei & accidenti suo insit, quæ species sunt alteri⁹ generis. Animal.n. numero quidem nulli, Albo vero alicui inest, & numerus nulli albo. Si ergo sumatur A omni B, & B alicui C, conclusio quidem vera, propositiones autem ambæ falsæ sunt.

Ex maiori in toto falsa, & minori in quodā falsa coniugōnes concludētes veram tā affirmatiue q̃ negatiue.

Commē. 35. Quinta conclusio. Cum dixerit de coniugationibus ex ambabus falsis in quodam, nunc, vt Philoponus inquit, de ea coniugatione dicit, quæ est ex maiore tota falsa, & minore in quodam falsa, & primo assignat cōclusionem, quæ est quinta, & dicit. & ex vtrisq; falsis erit conclusio vera, non tamen eodem modo, quoniam ex maiore tota falsa, & minore in quodam falsa conclusio erit vera. Deducit conclusionem primo in particularibus affirmatiuis, & accipit terminos, simul faciendo nos abundos, & dicit. possibile est enim A maiorem extremitatem B quidem nulli medio, C autem minori extremitati alicui inesse, B vero medium nulli C minori extremitati. Vt si genus ex alio genere, hoc est ex alio prædicamento speciei, & accidenti suo insit, quæ species & accidens sunt alterius generis ac alterius prędicamenti. Nam quoties termini sic

A fuerint, vt genus sit alterius prædicamenti, videlicet vt prædicamenti substantiæ, & species sumatur alterius. Verbi gratia prædicamenti quantitatis, accidens, quod generi accidit, sit alterius prædicamenti ab eo, in quo est species, vt in prædicamento qualitatis, semper in talibus terminis hæc coniugatio locum habet, & exemplificat in terminis, & dicit. Animal enim numero quidem nulli inest, nullus enim numerus est animal. Albo vero alicui inest, & numerus nulli albo. Tunc colligit coniugationem, & dicit. Si ergo sumatur A omni B, & B alicui C inesse, conclusio quidem vera, propositiones autē ambæ falsæ sunt. Sed modo dissimili, quoniam maior falsa est in toto, minor autem falsa in quodam secundum prædicationem. Nec oportuit probare aliter regulam nisi dando terminos, quoniam est indefinita propositio. Vt consideranti patet.

Similiter autem & cum priuatiua est A B nihil enim prohibet A B quidem toti inesse, C autem alicui nō inesse, & neq; B vlli C vt animal, Cygno quidem omni, nigro autem alicui nō inest, cygnus vero nulli nigro. Quare, si sumatur A nulli B, B autem alicui C A alicui C non inerit, ergo conclusio quidem vera, propositiones autem falsæ. Vide in superiori figura. (B)

Cōmē. 36. Cum dixerit affirmatiuam quomodo cōcluditur, nūc negatiuam dicit, quæ concluditur, si sumatur nullus cygnus est animal, quæ est tota falsa, & quoddam nigrum est cygnus in quodam falsa, cōcluditur quoddam nigrū est animal, quod est verum. Aristo. Igitur primo accipit conclusionem, & dicit. Similiter autem & cum priuatiua est A B propositio maior, & tota falsa. Minore autem existente in quodam falsa, conclusio erit vera, hæc est conclusio. Deinde docet accipere terminos, & dicit, nihil enim prohibet A maiorem extremitatem B quidem medio toti inesse, C autem minori extremitati alicui nō inesse, & neq; B vlli C, hoc est & B medium nihil prohibet inesse nulli C minori extremitati. Et assignat exemplum in terminis, & dicit, vt animal, cygno quidem omni. Nigro autem alicui non inest. Cygnus vero nulli nigro, tunc in talibus teminis colligit coniugationem, & dicit. Quare si sumatur A nulli B, B autem alicui C, A alicui C non inerit, ergo conclusio quidem vera est, propositiones autem falsæ, hæc sunt, quæ habentur in prima figura. (C)

Cap. iii. Verū ex falsis quōo colligitur in secūda figura.

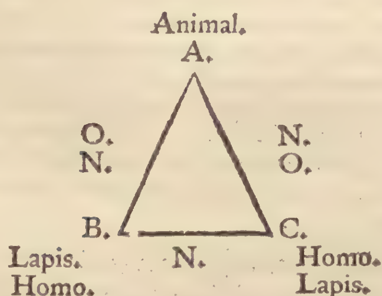
IN media autem figura omnino contingit per falsa verum syllogizare, & vtrisq; propositionibus totis falsis sumptis, & vtraq; in aliquo, & hac quidē vera, illa tota falsa, vtrauis falsa posita, & si vtræq; in aliquo falsæ, & si hæc quidem simpliciter vera, illa autem in aliquo falsa, & si hæc quidem tota falsa, hæc autē in quodam vera, & in vniuersalibus, & particularibus syllogismis. (D)

Cōmē. 37. Cum compleuerit primam figuram, nunc in secundā transit, & ostendit, q; in secunda figura contingat ex falsis verum cōcludere, accipit autem coniugationem, quę concludit in secunda figura ex falsis veram, & vniuersalem conclusionem ex diuisione, vt Philoponus deducit, in hunc modum, aut ex ambabus falsis, aut ex vna falsa, & altera vera. Siquidem ex ambabus falsis, aut ex ambabus totis falsis, & hoc, aut maiore negatiua, & minore affirmatiua, aut contra, maiore affirmatiua, & minore negatiua. Aut ambabus in quodā falsis, & iterum aut maiore negatiua, & minore affirmatiua, aut contra, maiore affirmatiua, & minore negatiua. Aut vna quidem tota falsa, altera autem in quodam falsa, & hoc dupliciter, aut

aut maiore tota,& minore in quodam falsis,aut econtrario,& de vtrisq; his,aut maior negatiua, & minor affirmatiua,aut contra,maior affirmatiua, minor autem negatiua.Siquidem autem ex vna falsa, & altera vera,aut in quodam falsa,aut tota falsa,& si in quodam falsa, aut maior in quodam falsa, & minor vera, aut maior vera, & minor in quodam falsa,& si tota falsa, aut maior tota falsa,& minor vera,aut maior vera, & minor tota falsa. Et si quidem maior tota falsa & minor vera, hoc erit aut maior negatiua,& minor affirmatiua, aut contra maior affirmatiua,& minor negatiua. Si autem maior in quodam falsa sit,iterum hoc erit,aut maior negatiua, & minor affirmatiua,aut contra maior affirmatiua, & minor negatiua. Sin autem maior vera sit,& minor in quodã falsa,hoc erit,aut maior negatiua,& minor affirmatiua, aut contra maior affirmatiua, & minor negatiua. Has duodecim coniugationes Aristoteles quasdam pertransit,quasdam autem non, vt ex inductione erit manifestũ vnde dicit.In media autem figura omnino, hoc est omnibus coniugationibus,quæ fieri possunt,Contingit per falsa verum syllogizare. Dico omnino,quia & vtrisq; propositionibus totis falsis sumptis,& vtraq; falsa sumpta in aliquo, & hac quidem vera, illa tota falsa, vtrauis falsa posita,siue maiore, siue minore, & si vtræq; in aliquo sint falsæ, etiam verum contingit syllogizare, & si hæc quidem sit simpliciter vera, illa autem in aliquo falsa etiam contingit verum ex vniuersalibus syllogizare, & si hæc quidem sit tota falsa. Hæc autẽ in quodam vera,& in vniuersalib⁹,& particularibus syllogismis,semper verum ex falsis contingit syllogizare.

Si enim A B quidem nulli inest, C autẽ omni,vt lapidi animal quidem nulli, homini autem omni,si contrariæ ponantur propositiones,& sumatur A B quidem omni, C vero nulli,ex falsis totis propositionibus erit vera conclusio.

Camestres, & cęlare ex falsis in toto cõcludit veram in toto.

Commẽ. 38. Nunc declarat q; ex ambabus propositionibus totis falsis verum concludatur. Et primo hoc declarat in vniuersalibus,& declarando hoc in vniuersalibus primo docet accipere terminos in Camestres,& dicit. Si enim A medium,B quidem nulli maiori extremitati inest, C autem minori extremitati omni insit in rei veritate. Vt lapidi animal quidem nulli,homini autem omni. Deinde docet sumere coniugationem,& vult q; terminis sic stãtibus, si propositiones econtrario acceperis, facies veram conclusionem ex totis falsis. Maiore videlicet affirmatiua,& minore negatiua,& dicit.{Si contrarię ponantur propositiones, & exponit quomodo contrariæ, & dicit.Et sumatur A animal,B quidẽ,scilicet lapidi omni,C vero homini nulli,ex falsis totis propositionib⁹ erit vera conclusio.Hæc enim,omnis lapis animal,tota falsa est,& hæc nullus homo animal,etiam tota falsa. Conclusio tamen nullus homo lapis,tota vera.

Vide in superiori figura.

Similiter autem & si A inest B quidem omni C vero nulli.Nam idem erit syllogismus.

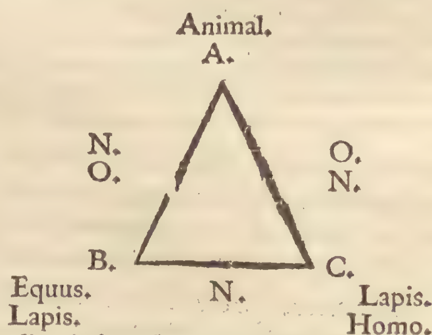
Cõmen. 39. Ostendit primum,maiore affirmatiua,& minore negatiua totis falsis existentibus,nũc in Cæsare maiore negatiua existente,& minore affirmatiua totis falsis, quomodo sequatur verum. Et vult,q; si A secundum veritatem omni B insit,et C nulli,conuersis ad oppositam qualitatem, propositiones fiunt falsæ, et conclusio vera, vt animal nulli homini, est tota falsa, animal omni lapidi iterum est tota falsa.Et tamen homo nulli lapidi,erit cõclusio tota vera,vnde dicit.{Similiter autem et si A medium,vt animal,inest B maiori extremitati, quidem omni,vt homini C vero minori extremitati, videlicet lapidi,nulli.Nam idem erit syllogismis conuersis his ad oppositam qualitatem.Erunt enim vtręq; falsæ totę,et cõclusio vera.

E

Rursus,si altera quidem tota falsa, altera autem tota vera, nihil enim prohibet A & B & C omni inesse,B autẽ nulli C,vt genus, non subalternis speciebus.Nam animal, & æquo omni,& homini inest, & nullus homo æquus, si ergo sumatur animal huic quidem omni, illi vero nulli inesse,hæc quidem erit falsa,illa autem tota vera,& conclusio vera,ad quodlibet posito priuatiuo.

F

Camestres ac Cęsare altera tota falsa, altera aũt vera, verum concludentes.

G

Commẽ.40. Cum dixerit de ambabus totis falsis,nunc dicit de habẽtibus vnam quidem totam falsam,alteram autem veram. Et primo proponit intentum,& dicit.{Rursus,si altera quidem tota falsa,altera autem tota vera,etiã conclusio potest esse vera.Deinde probat dando terminos, & primo docet sumere terminos,& simul docet nos fieri abundos, & dicit. {Nihil enim prohibet A medium, & B maiori extremitati,& C minori extremitati omni inesse B autem maiorem extremitatem C nulli minori extremitati.Tunc docet nos fieri abundos,& exemplificat in terminis, & dicit.{Vt genus non subalternis speciebus,si inesse sumitur.nam animal,& ęquo omni, & homini inest in rei veritate,& nullus homo æquus in veritate,per quæ patent termini,& quomodo fieri potest qs abundus. Tunc docet coniugationem,& dicit. Si ergo sumatur animal huic quidem omni,illi vero nulli inesse, hæc quidem erit tota falsa, illa autem tota vera, & conclusio vera.Dico erit conclusio vera ad quodlibet extremorum posito priuatiuo, hoc est siue ad maiorem, siue in minori.Nam si ponitur ad minorem syllogismus erit in Camestres,si autem ad maiorem,erit in Cæsare. Hæc dixit de falsis in totis. Per quæ patet cur in hac figura indifferenter negatiua & affirmatiua totis falsis, & altera,conclusio sequatur vera. In prima autem figura,non nisi minore falsa.Nam licet hæc figura non differat a prima nisi conuersione negatiue, tamen negatiua cum cõuertit,non remanet in prima figura tota falsa, sed in quodam,vt cõuertẽdo illam nullus homo est animal in hãc, nullum animal est homo.Prima enim erat tota falsa.Secunda autem in quodam.Non enim fieri potest in secunda figura coniugatio ex negatiua tota falsa, nisi cum conuertitur remaneat falsa in quodam,vt patet discurrendo per omnia exempla.At hoc patet ex falsa maiore in quodam in prima figura potest verum deduci, vt superius dictum est. Quo autem ad terminos attinet.Animaduertendum

H

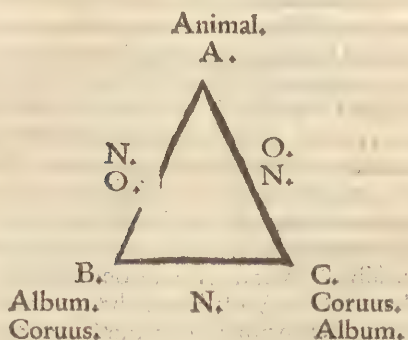
Solutio.q.

De termi.

uertendum hic esse vsum literis, vt sermo suus sit vniuersalior, & facilior, & per A in hac figura semper medium intelligit, per B autem maiorem extremitatem, & per C minorem.

Et si altera in aliquo falsa, altera autem tota vera. Possibile est enim A B quidem alicui inesse, C autẽ omni, & B nulli C. Vt animal albo quidem alicui, coruo autem omni. Album vero nulli coruo. Si ergo sumatur A B quidem nulli, C autem toti inesse A, B quidem propositio in aliquo falsa est, A C autẽ tota vera, & conclusio vera.

Cæsare camestres ex vna in toto vera, ex altera in aliquo falsa, altera cõtra cõcludentes verũ.

Cõmen. 41.

Cum dixisset de cõiugatione, quæ habet alteram totam falsam, alteram totam veram, nunc dicit de his cõiugationibus, quæ habent alteram totam veram, alteram falsam in aliquo. Et hoc proponit, & dicit. Et si altera in aliquo falsa, altera autem tota vera, subaudi sumantur, contingit conclusionem esse totam veram. Deinde exponit eam coniugationem, quæ habet negatiuam in quodam falsam, & affirmatiuam veram totam. Et primo eam quæ fit in Cæsare. Et docet primo terminos. & dicit. Possibile est enim A medium B maiori extremitati quidem alicui inesse in veritate, C autem minori omni in veritate, & B nulli C in veritate, & affert exemplum, & dicit. Vt animal albo quidem alicui. Coruo autem omni. Album vero nulli coruo. Tunc colligit cõiugationem in Cæsare, & dicit. Si ergo sumatur A videlicet animal B quidem videlicet albo nulli, C autem minori, videlicet coruo toti inesse A, B quidem propositio in aliquo falsa est. Ac autem tota vera, & conclusio vera, Et sic patet in Cæsare. Nullum album animal, in aliquo falsa, omnis coruus animal tota vera. Nullus coru9 albus tota vera.

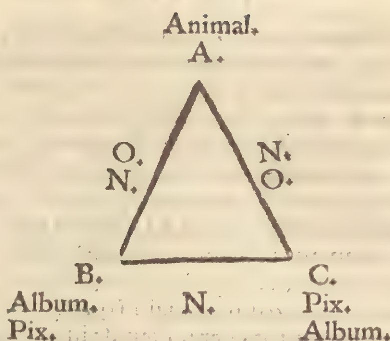
Et transposita quidem priuatiua, similiter. Nam per eosdem terminos demonstratio est.

Commẽ. 42.

Idem declarat in Camestres ex maiore affirmatiua tota vera, minore negatiua in aliquo falsa, conclusionem sequi totam veram, transposita videlicet priuatiua ad minorem, & transpositis terminis, & dicit. Et transposita quidem priuatiua ad minorem in Camestres, & transpositis minori & maiori terminis (medio manente) Similiter subaudi idem sequitur. Nam per eosdem terminos transpositos tamen. Medio manente eodem demonstratio est.

Et, si affirmatiua quidem propositio in aliquo falsa, priuatiua autẽ tota vera, nihil enim prohibet A B quidem alicui inesse, C autem toti non inesse, & B nulli C vt animal albo quidẽ alicui, pici autem nulli, & albũ nulli pici. Quare, si sumatur A toti B inesse, C autem nulli, A B quidẽ in aliquo falsa, A C autẽ tota vera, & conclusio vera est.

A

Camestres ex maiori in parte falsa, minori autẽ vera, verũ concludẽs, quod si trãsponant termini, per cæsare idem concludetur eodẽ modo.

Commẽ. 43.

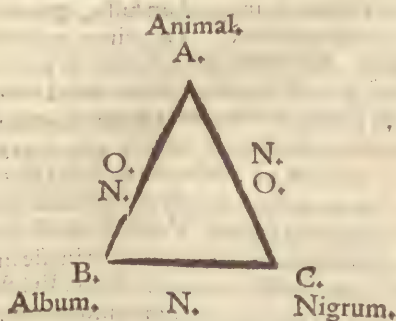
Cum dixisset de coniugatione habente affirmatiuam totam veram, negatiuam autem in aliquo falsam. Nunc dicit de coniugatione habente negatiuam totam veram affirmatiuam autem in aliquo falsam, & ponit exemplũ in Camestres. Et primo proponit intentum, & dicit. Et,

B si affirmatiua quidem propositio in aliquo falsa, priuatiua autem tota vera, conclusio etiam sequetur tota vera. Probat regulam in Camestres. Et primo sumit terminos, & dicit, nihil enim prohibet A medium B maiori extremitati alicui inesse, C autem minori toti nõ inesse, hoc est C autem nulli inesse, & B maiorem nulli C minori inesse, & affert terminos, & dicit. Vt animal mediũ albo quidem maiori alicui in veritate, pici autem minori nulli in veritate, & album maiorem nulli pici minori in rei veritate. Tunc colligit coniugationem in Camestres, & dicit. Quare si sumatur A toti B inesse C autem nulli, A B quidem in aliquo falsa est A C autem tota vera, & conclusio vera est in Camestres hoc modo, omne album animal in aliquo falsa, nulla pix animal, tota vera. Igitur nulla pix alba tota vera. Idem patet in Cæsare maiori & minori terminis transpositis, medio manente. Nam sequitur nulla pix animal tota vera, omne album animal, in aliquo falsa. Igitur nullum albũ pix, tota vera. Ex affir-

C matiua igitur in aliquo falsa, & negatiua tota vera cõclusio sequitur tota vera. Subticuit autem hanc, quoniam perspicua est ex prima parte. Vt Philoponus innuit.

Et si vtræq; propositiones in aliquo falsæ erit conclusio vera, possibile est enim A & B & C alicui inesse, B autem nulli C. vt animal & albo alicui, & nigro alicui, album vero nulli nigro. Si ergo sumatur A B quidem omni, C autem nulli. Ambę quidem propositiones in aliquo falsę sunt, & conclusio vera. Similiter autem, & transposita priuatiua per terminos.

D

Ex vtrisque in parte falsis verũ concludentes.

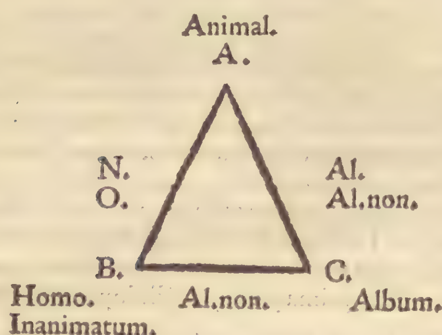
Cõmen. 44.

Cum cõpleuerit de coniugationibus, quę sunt ex vna vera, & altera falsa, & hac, aut tota, aut in quodam. Nũc dicit de ambabus in quodam falsis, & primo proponit intentum, & dicit. Et si vtręq; propositiones in aliquo falsæ sumantur erit conclusio vera. Et primo declarat hanc regulã in Camestres, ex maiore affirmatiua, & minore negatiua, & docet terminos. Et inquit. Et si vtręque propositiones in aliquo falsę sumantur, erit cõclusio tota

tota vera. Primo ergo sumit terminos, & dicit. {Possibile est enim A medium & B maiori extremitati, & C minori alicui inesse B autem maiorem extremitatem nulli C minori inesse, & hoc esse possibile exponit in terminis & dicit. Vt animal & albo alicui, & nigro alicui. Albũ vero nulli nigro, constitutis itaq; terminis, colligit coniugationem primo in Camestres, & dicit. Si ergo sumatur A B quidem omni, vt omne B A C autem nulli, vt nullum C A. Ambæ quidem propositiones in aliquo falsæ sunt, & conclusio vera. Vt omne album animal, in quodam falsa, nullum nigrum animal, in quodam falsa, nullum nigrum album, tota vera. Deinde idem sequi in Cęsare sumit, & dicit. Similiter autem transposita priuatiua per eosdem terminos in Cæsare idẽ sequitur. Vt nullum album animal in aliquo falsa. Omne nigrũ album in aliquo falsa, nullum nigrum album, tota vera.

Manifestum autem est & in particularibus syllogismis, nihil enim prohibet A B quidem omni, C autem alicui inesse, & B alicui C non inesse. Vt animal quidem omni homini, albo autem alicui, homo vero alicui albo non inerit, si ergo ponatur A B quidem nulli inesse, C autem alicui inesse, vniuersalis quidem propositio tota falsa, particularis autem vera, & conclusio vera.

Festino, & Barocco ex maiori falsa & minori vera concludẽtes verum.

Cõmen. 45. Cum compleuerit de coniugationibus, quæ concludunt vniuersale in secunda figura, nunc dicit de his, quæ particulare concludunt, & primo docet syllogizare ex altera tantum falsa, deinde ex vtraq;, & docendo syllogizare ex altera tãtum falsa, primo docet syllogizare ex maiore tantũ falsa, secundo ex minore tantum falsa. Et docendo syllogizare ex maiore tantum falsa, primo docet ex negatiua tantum falsa, & in festino, deinde ex affirmatiua tantum falsa, & in Barocco. Omisit autem coniugationes ex maiore in quodam falsa, quoniam ex his, quæ dicit perspicuæ sunt. De prima proponit intentum, & dicit. Manifestum autẽ est & in particularibus syllogismis, q; ex altera tota falsa, & altera vera. Conclusio vera esse posit, deinde docet accipere terminos in Festino ad syllogizandum ex maiore negatiua tota falsa, & minore vera (& vt Philoponus dicit) Primo sumit quæ s̃m veritatem sunt, deinde colligit coniugationem, & accipit maiorem falsam. Vnde dicit, nihil enim prohibet A B quidem omni C autem alicui inesse in veritate, & B alicui C non inesse etiam in veritate. Et affert exemplum, & dicit, vt animal medium quidem omni homini maiori extremitati, albo autem minori alicui, & homo maior alicui albo minori non inerit. Hæc de dispositione terminorum in veritate. Deinde in his colligit cõiugationem in Festino ex maiore tota falsa, & minore vera, & dicit. Si ergo ponatur A animal, B homini quidem nulli inesse, C autem albo alicui inesse, vniuersalis quidẽ propositio tota falsa est, videlicet nullus homo animal, particularis autem vera, videlicet quoddam album animal, & conclusio vera, quoddam album non est animal.

E Quo vero ad hos modos attinet. Animaduerte (vt Philoponus vult) Minorem non posse accipi totam falsam, sed bene maiorem, quoniam minor est particularis, quę non accipitur nisi in quodam aut vera, aut falsa.

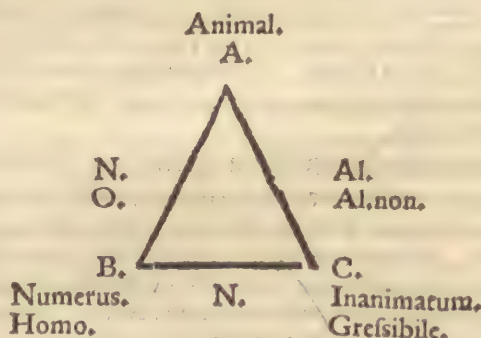
Similiter autem & affirmatiua sumpta A B, possibile est enim A B quidem nulli, C autem alicui nõ inesse, et B alicui C non inesse. vt animal nulli inanimato, albo autem alicui, & inanimatum non inerit alicui albo. Si ergo ponatur A B quidem omni, C vero alicui nõ inesse: A B quidẽ propositio vniuersalis tota falsa, A C autem vera, & conclusio vera.

Vide in superiori figura.

Cõmen. 46. Accepit maiorem negatiuam totam falsam, & minorem veram, & in Festinõ. Nunc accipit maiorem affirmatiuam totam falsam, & minorem etiam veram in Baroccо, & hoc proponit, & dicit. Similiter autem & affir-

F matiua sumpta A B maiore & tota falsa, deinde disponit terminos in veritate, & dicit possibile est enim A B quidem nulli C autem alicui nõ inesse in veritate, & B alicui C non inesse, etiam in veritate. Et affert exemplum, & dicit, vt animal medium nulli inanimato maiori extremitati. Albo autem minori alicui, & inanimatũ maior non inerit alicui albo. Hæc de dispositione terminorum in veritate, deinde docet syllogizare in his terminis in Barocco, & dicit, si ergo ponatur A B quidem omni C vero alicui non inesse, A B quidem propositio vniuersalis tota falsa est, quoniam sua contraria vera, A C autem vera, qa sua contradictoria falsa, & conclusio vera est, vt omne inanimatum animal tota falsa, quoddam album non est animal, vera, ergo quoddam album non est inanimatum vera.

G Et vniuersali quidem vera posita, minore autem particulari falsa, nihil enim prohibet A, nec B nec C vllum sequi, & B alicui C non inesse. Vt animal nulli numero, nec inanimato, & numerus aliquod inanimatum non sequitur. Si ergo ponatur A B quidem nulli, C autem alicui, & conclusio vera est, & vniuersalis propositio vera, particularis autem falsa.

Festino, Barocco ex maiori vera, minori falsa cõcludẽtes verum.

H Cõmen. 47. Nunc docet quomodo minore existente falsa, maiore autem vera, conclusio posit esse vera. Et primo in Festino negatiua videlicet existẽte vera, & dicit, & vniuersali quidem vera posita. Minore autem particulari falsa, etiam potest cõclusio vera esse, declarat autem hoc in Festino primo, & disponit terminos in veritate, & dicit. {nihil enim prohibet A medium nec B nec C vllum sequi, sed de vtroq; negari, & B maiorem extremitatẽ alicui C minori non inesse, & affert exemplum, vt animal nulli numero, & nulli inanimato, & numerus aliquod inanimatum non sequitur, sed negatur ab aliquo inanimato. Hæc de dispositione terminorum in veritate. Deinde colligit coniugationem in his terminis, & dicit. Si ergo ponatur A B quidem nulli C autem alicui inesse, & conclusio

conclusio vera erit, & vniuersalis propositio vera, particularis autem falsa, vt nullus numerus animal, tota vera, quoddam inanimatum animal, falsa, quoddam inanimatum non est numerus, vera. Quo vero ad particularem attinet. Aristoteles (vt Philoponus animaduertit) particularem accepit falsam in quodam, quoniam est particularis, verum in quodam falsa dicitur secundum prædicationem, non secundum esse, quoniam contradictoria vera est.

Vide hāc cōiugationē in superiori figura.

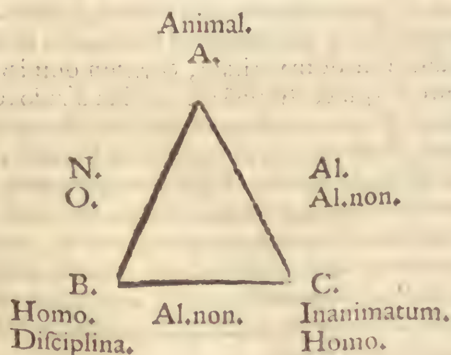
Affirmatiua autem vniuersali, similiter posita, possiblle est enim A, & B & C toti inesse, B autem, aliquod C non sequi, vt genus speciem & differentiam. nam animal omnem hominē, & totum gressibile sequitur, homo vero non omne gresslbile. Quare, si sumatur A B quidē toti inesse, C autem alicui non inesse, vniuersalis quidem propositio vera est, particularis falsa, conclusio autem vera.

Cōmen. 48.

Ostendit ex maiore negatiua vera, & minori affirmatiua falsa, verum concludi, nunc in Barocco ostendit ex maiore affirmatiua vera, & minore negatiua falsa verā sequi, & primo proponit hoc, & inquit. {Affirmatiua autem vniuersali, similiter posita vera, & ad maiorem, subaudi minore particulari negatiua falsa, etiam conclusionem contingit veram esse. Deinde disponit terminos in veritate, & dicit. {possibile enim est A medium, & B & C toti inesse, B autem aliquod C non sequi, sed de quodam C negari. Et affert exemplum, in quo etiam docet nos fieri abundos, & dicit. {vt genus speciem & differētiam proprias sequitur, vt animal omnem hominem, & totum gressibile sequitur, quoniam tam de omni homine, quam de omni gressibili prædicatur. Homo vero nō omne gressibile sequitur, cū non de omni gressibili prædicetur. Hæc de dispositione terminorū in veritate. Deinde colligit coniugationē in his, & dicit. Quare si sumatur A animal B quidem homini toti inesse, C autem gressibili alicui nō inesse, vniuersalis quidem propositio vera, particularis falsa, conclusio autem vera. Nam omnis homo animal tota vera, quoddam gressibile nō est animal in quodam falsa, quoddam gressibile non est homo, vera. Est autem minor (vt Philoponus animaduertit) falsa in quoddam, non secundum esse, sed s͠m contradictionē, quoniam sua contradictoria vera est.

Manifestum autem quoniam & vtrisq; falsis erit conclusio vera, siquidem contingit A & B & C, illi quidem omni, huic vero nulli inesse, B vero aliquod C non sequi. nam sumpto A B quidem nulli, C autem alicui inesse, propositiones quidem ambæ falsæ, conclusio autem vera.

Festino, Barocco ex ābabus in toto fallis, concludētes verum.

Cōmen. 49.

Cū dixerit de his quæ sunt ex vna falsa, & altera vera, nunc dicit de his, quæ sunt ex vtrisq; falsis, & primo de maiore tota falsa, minore autem falsa in quodam, & pro-

A ponit intētum, & dicit. {Manifestum autem, quoniam ex vtrisq; falsis, erit cōclusio vera. Et declarat hoc primo in Festino, disponēdo terminos in veritate, & dicit. {Si quidem contingit A, & B & C, illi quidem omni, scilicet omni B, huic vero, videlicet C nulli inesse, B vero aliquod C non sequi, sed A quodam C negari, vt animal homini omni, & nulli gressibili inest. Homo autem non omni gressibili, hæc de dispositione terminorum in veritate, tunc colligit coniugationem, & dicit. {Nam sumpto A b quidem nulli, C autē alicui inesse, propositiones quidem ambæ falsæ, conclusio autem vera, vt nullus homo animal, tota falsa, quoddam inanimatum animal falsa, quoddam inanimatum non est homo, vera. Est autem maior quidem tota falsa, quia sua contraria vera est. Minor autem in quodam falsa (vt Philoponus dicit) secundum prædicationem, non secundum esse, quoniam sua contradictoria vera est.

Vide hāc cōbinationē in superiori figura.

Similiter autem, & cum prædicatiua fuerit B vniuersalis propositio, particularis autem priuatiua. Possibile est enim A B quidem nullum, C autem omne sequi, & B alicui C non inesse, vt animal, disciplinam quidem nullam, hominem autem omnem sequitur, disciplina autem non omnem hominem. Si ergo sumatur A B quidem toti inesse, C autem aliquod non sequi, propositiones quidem false, cōclusio autem vera.

Cōmen. 50.

Cum accepisset maiorem negatiuam totā falsam, nūc accipit ipsam totam falsam affirmatiuam in Barocco, & primo accipit intentum, & dicit. {Similiter autem & cū prædicatiua fuerit vniuersalis propositio, & tota falsa, particularis autem priuatiua, & falsa in quodam, subaudi conclusio potest esse vera. Deinde disponit terminos in veritate in barocco, & dicit. {possibile est enim A B q dem C nullum, C autem omne sequi, hoc est, possibile est, vt A omni B, & nulli C insit, & b alicui c non inesse, & q; hæc sint possibilia, declarat dādo terminos, & dicit. {vt animal disciplinam quidem nullam. Hominem autem omne sequitur. {Disciplina vero non omnem hominē. Hæc de dispositione terminorum in veritate. Deinde colligit coniugationem in his factam in Barocco, & dicit. {Si ergo sumatur A b quidem toti inesse, c autem aliquod non sequi propositiones quidem falsæ sunt, conclusio autem vera. nam omnis disciplina animal, falsa tota, quidam homo non est animal, in quodam falsa, non quidem secundum esse, sed secundum prædicationem, quoniam contradictoria vera, quidam homo non est disciplina est veram.

Cap. iiii. Quod ex falsis verū syllogizetur in tertia figura.

ERit autem & in postrema per falsas totas, & in aliquo vtraq;, & altera quidem vera altera autem falsa, & hac quidem in aliquo falsa, D illa autem tota vera, & econuerso, & quotquot modis aliter possibile est transmutare propositiones.

Commē. 51.

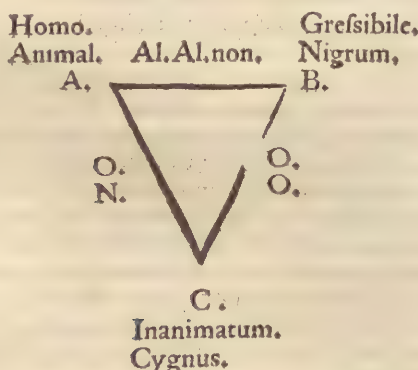
Cum dixisset quomodo in secunda figura, possibile est ex fallis verum syllogizare, nunc dicit quomodo in tertia possibile sit ex fallis verum concludere, & Philoponus enumerat tot modis fieri posse in tertia, quot & in secunda, & prima, vt per longum processum enumerat, & hoc proponit Aristoteles, & dicit. {erit autem, & in postrema figura & p̄ falsas totas, & per falsas vtraque in aliquo, & altera quidem vera, altera autem falsa, & hac quidem in aliquo falsa, illi autem tota vera, & ecōuerso, verum ex fallis syllogizare, & quotquot modis aliter possibile est transmutare propositiones in prima, & secunda, tot & hic contingit verum ex fallis syllogizare.

Nihil enim prohibet nec A, nec B vlli C inesse A autem alicui B inesse, vt nec homo, nec gressibile vnum inanimatum sequitur, homo autem alicui gressibili inest. Si ergo sumatur A & B omni C inesse, propositiones quidem totæ falsæ, conclusio autem vera.

Comment. 51. Primum dicit de propositionibus totis falsis, & vniuersalibus affirmatiuis, vt in darapti, & inqt. {Nihil. n. prohibet, nec A nec B vlli C inesse A autem alicui B inesse probat per terminos, & dicit. {vt nec homo, nec gressibile, vllũ inanimatũ sequitur, nec. n. homo nec gressibile alicui inanimato inest, homo autẽ alicui gressibile, aliqđ enim gressibile homo est. Terminis sic dispositis in veritate, cõuertit propositiones ad oppositã qualitatẽ, & cõstituit cõiugationem ex vtrisq; totis falsis in darapti, & dicit. Si ergo sumatur A & B omni C inesse, propositione quidem totæ falsæ erunt, cõclusio autẽ vera. nam omne inanimatum homo, tota falsa est, omne inanimatũ gressibile, tota falsa, quoddã gressibile homo, vera est. Quo vero ad terminos attinet. Aristo. per A semper maiorem extremitatem, per B autem. Minorem, per C vero. Medium intelligit: nam cõuersa minori propositione in parte, reductio fit in primam figuram, & remanebũt termini communes omni materiæ, & ignoti, vt patet.

Hæc vide in superiori figura.

Similiter autem, & cum hæc quidem est priuatiua, illa autem, affirmatiua. Possibile est. n. B quidem nulli C inesse, A autem omni, & A alicui B non inesse, vt nigrum nulli cygno. Animal autem omni, & animal non omni nigro, quare si sumatẽ B quidem omni C, A vero nulli, A alicui B non inerit, & cõclusio quidem vera, propositiones autem falsæ.

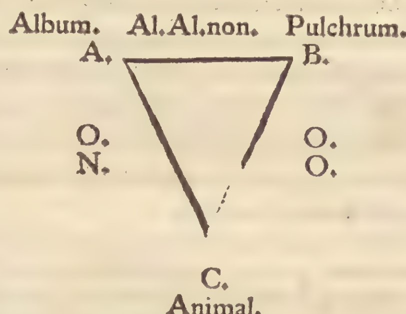

Darapti, Felapton ex toto falsis concludẽtes verum.

Comment. 52. Cum accepisset totas falsas, & vniuersales affirmatiuas, nunc accipit rursus ambas falsas, & vniuersales, sed maiorẽ quidem negatiuã, minorem vero affirmatiuã in felapton, & hoc proponit, & dicit. Similiter autẽ, & cũ hæc quidem est priuatiua, illa vero affirmatiua, in felapton, vtrisq; totis falsis, vera esse potest conclusio. Deinde disponit terminos, & dicit. {Possibile est enim B quidem minorem extremitatẽ, nulli C inesse medio, A autẽ, minorem omni C inesse medio, & A minorem alicui B nõ inesse, vt nigrũ nulli cygno in minori propositione. Animal autẽ omni cygno in maiore propositione, & animal nõ omni nigro in cõclusione. Hæc de dispositione termínorum in veritate. Deinde colligit cõiugationẽ cõuertẽdo propositiones ad oppositã qualitatẽ in felapton, & dicit. Quare si sumatur B nigrum omni C cygno in minori A vero nulli C hoc est A. Animal nulli cygno in maiore A animal alicui B nigro nõ inerit, in cõclusione, & erit conclusio quidẽ vera, propositiones autem falsæ, totę. Nam nullus cygnus animal tota falsa, omnis cygnus niger, tota falsa, quoddã nigrũ animal vera. Ex his patet, q̃ ambabus falsis totis, & vniuersalibus, siue ambabus affirmatiuis, siue maiore negatiua, & minore affirmatiua, conclusio potest esse vera. Subticuit dicere in vniuersalibus, quæ habent vnam quidem falsam, alterã autem, veram, quia per nos met ipsos intelligere possumus.

E

Et si in aliquo fuerit vtraq; falsa erit conclusio vera, nihil. n. prohibet & A & B alicui C inesse: & A alicui B, vt album & pulchrum alicui animali insunt, & album alicui pulcro. Si ergo ponatur A & B omni C inesse, propositiones quidem in aliquo falsæ, conclusio autem vera.

Darapti, Felaptõ ex vtrisq; in parte falsis verum concludentes.

F

Comment. 53. Compleuit ambas falsas totas. Nũc accipit ambas falsas in quodam, & primo darapti accipit vniuersales affirmatiuas, & proponit intentũ, & dicit, & si in aliquo fuerit vtraq; falsa, erit conclusio vera, proposita intentione. Primo exponit illam in vniuersalibus affirmatiuis in darapti, & accipit terminos, & dicit. Nihil enim prohibet, & A, & B alicui C inesse, & A alicui B quod hæc sit possibilia, probat dando terminos, & dicit vt album & pulchrũ alicui animali inest, & album alicui pulchro. Deinde disponit coniugationem, conuertendo propositiones ad cõtradictoriam qualitatem, & dicit si ergo ponatur A albũ, & B pulchrum omni C animali inesse, popositiones quidem in aliquo falsæ, & conclusio vera erit. Nã omne animal albũ in quodã falsa est, omne animal pulchrum iterum in quodã falsa, quoddam pulchrũ album, vera est.

G

Vide hæc in superiori figura.

Et priuatiua A C posita, similiter. Nihil. n. prohibet A quidem alicui C non inesse, B vero alicui inesse, & A non omni B inesse, vt album alicui animali non inesse, pulchrum autem alicui inest, & album non omni pulchro. Quare, si sumatur A quidem nulli C, B autem omni, vtręq; propositiones quidem in aliquo falsæ, conclusio autem vera.

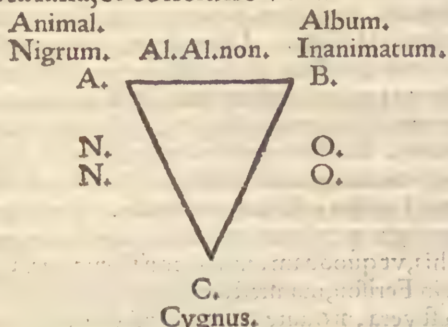
Comment. 54. Dixit de vtrisq; vniuersalibus affirmatiuis in darapti. Nunc dicit, quæ habent maiorem vniuersalem negatiuam, & minorem vniuersalem affirmatiuam in felapton, & hoc proponit, & dicit, & priuatiua A C posita, & vniuersali, B C vero affirmatiua, & vniuersali, & vtrisq; falsis in quodam. Similiter sequi potest vera conclusio. Deinde disponit terminos in veritate, & dicit. Nihil enim prohibet A quidem alicui C nõ inesse in veritate B vero alicui inesse in veritate, & A non omni B inesse in veritate, & q̃ hæc esse possint, probat dando terminos, vt album alicui animali non inesse. Pulchrum autem alicui inest, & album non omni pulchro hęc esse possibilia nemo dubitat. Deinde colligit coniugationem, & dicit. Quare si sumatur A quidem nulli C vt albũ nulli animali B autem omni, vt pulchrum omni animali, vtraq; propositiones quidem in aliquo falsæ, cõclusio autem vera. Nam nullum animal album, falsa, in quodam est, omne animal pulchrum iterum falsa in quodam, quodam pulchrum album vera est.

H

Similiter autem & hac quidem tota falsa, illa autem tota vera sumpta, possibile est enim A & B omne C sequi, & A alicui B non inesse,

vt

vt animal, & album omnē cygnū sequitur, & animal non omni inest albo. Positis igitur his terminis, si sumatur B quidē toti C inesse, A vero toti nō inesse: B C quidem tota erit vera, A C autem tota falsa, & conclusio vera.

Coniugōnes binæ negatiuæ, altera ex vna toto falsa, altera ex maiori, altera ex minori concludētes verum.

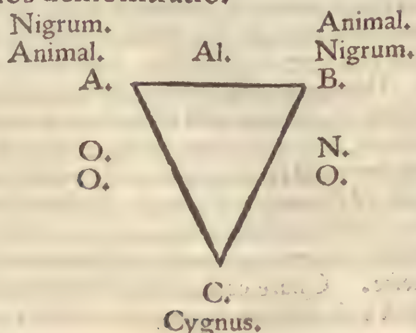
Cōmē. 56. Cum accepisset propositiones ambas in quodam falsas, nūc accipit vnam quidē veram, alterā falsam. Et primo maiorē totā falsam, minorē aūt totā verā in felaptō, & præmittit intētū. & dicit. {Similiter autē & hac quidem tota falsa, illa autē tota vera sumpta in felapton, sequi potest cōclusio vera, & primo disponit terminos ſm veritatē, & dicit. {possibile est. n. A & B omne C sequi in veritate, & A alicui B nō inesse in veritate, ꝙ hęc fieri possint, probat per terminos, & dicit, vt animal, & albū omnem cygnum sequitur in veritate, & animal non omni inest albo in veritate, tūc docet cōuertere, & dicit. {Positis igitur his terminis, si sumatur B quidem album toti C cygno inesse, A vero animal toti non inesse, hoc est nulli cygno inesse, B C quidem minor tota erit vera, A C autem maior tota falsa, & conclusio vera. Nam nullus cygnus animal, tota falsa est: omnis cygnus albus, tota vera: quoddam album animal, vera est.

Hāc vide in superiori.

B Similiter autem & si B C quidē falsa A C autem vera. nam hi quidē termini ad demōstrationem sunt, nigrum, inanimatum, cygnus.

Cōmen. 57. Accepit primo maiorem totam falsam negatiuā, nūc contra accipit minorem falsam, & maiorem veram, & hoc proponit, & dicit. {Similiter autem si & B C quidē minor falsa, A C autem vera, s. maior sumatur, conclusio vera erit, probat dando terminos. nam hi quidem termini ad demōstrationem rei huius boni sunt, videlicet, nigrum, inanimatum cygnus. nam nullus cygnus niger tota vera: omnis cygnus inanimatus, tota falsa: quoddā inanimatum nigrum, vera est.

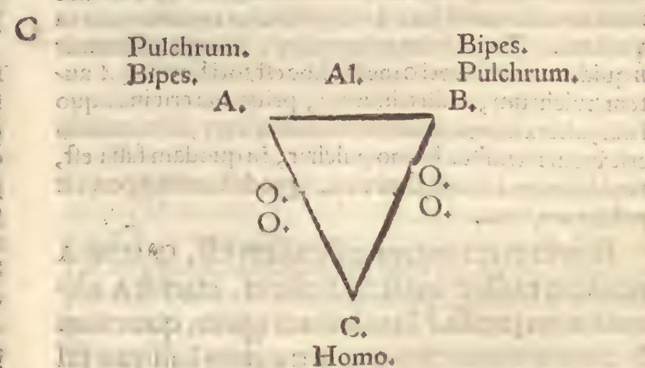
C Sed & si vtræꝗ assumantur affirmatiuę, nihil enim prohibet B quidem omne C sequi, A autem toti C non inesse, & A alicui B inesse. Vt omni cygno animal, nigrū vero nulli cygno, & nigrum inest alicui animali: quare, si sumatur A & B omni C inesse: B C quidem tota vera, A C autem tota falsa, & conclusio vera. Similiter autem, & A C sumpta vera: nam per eosdē terminos demonstratio.

Superioribus similes ex sabus affirmatiuis idē cōcludētes.

A Cum dixerit coniugationes quæ in Felapton sunt ex maiore negatiua, et minore affirmatiua, nūc accipit ambas affirmatiuas vniuersales, & primo maiorē falsam, & minorem veram. Deinde cōtra maiorem veram, & minorem falsam. Et proponit intentionem, & dicit. Sed & si vtræꝗ affirmatiuę assumantur, etiam conclusio vera esse potest. Probat, & primo disponit terminos ſm veritatem, & dicit. Nihil. n. prohibet B quidem, omne C sequi, A autem toti C non inesse, & A alicui B inesse. Quòd hæc esse possint in veritate, probat assignādo terminos, & dicit, vt omni cygno animal, nigrū vero nulli cygno, & nigrū inest alicui animali, patet igitur hęc fieri posse in veritate. Tunc docet conuertere ad falsitatem, & dicit. Quare si sumatur A, & B omni C inesse, B C quidem tota vera, A C autem tota falsa, & conclusio vera. Nam omnis cygnus niger, tota falsa, omnis cygnus animal, tota vera, quoddam animal nigrum vera. Et cum accepisset maiorem totam falsam, & minorem totam veram, accipit contra, maiorem veram totam, & minorem falsam totam, & ostendit per eosdem mutato ordine de maiore in minorem, & econtrario, & dicit. Similiter autē & A C sumpta vera, & B C sumpta falsa, sequitur cōclusio vera. Nam per eosdē terminos erit demonstratio, facta translatione de maiore in minorē, & econtrariò, vt omnis cygnus animal, tota vera, omnis cygnus niger, tota falsa, & quoddam nigrum animal, vera. — Cōmen. 58.

Rursus hac quidem tota vera existente, illa autem in aliquo falsa, possibile est enim B quidem omni C ineē, A autem alicui C & alicui B. vt bipes quidem omni homini, pulchrum autem non omni, & pulchrum alicui bipedi inest. Si ergo sumatur A & B toti C inesse B C quidem tota vera, A C autem in aliquo falsa, conclusio autem vera.

In Darapti coniugationem ex maiori in quodā falsa, minori vera altera, altera ex maiori vera, & minori in quodā falsa, verum cō cludentes.

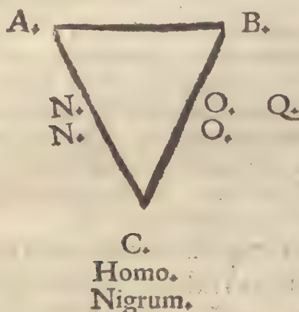
Cōmen. 59. Accepit hanc quidem totam veram, illam autem totam falsam, nunc accipit vnam quidem totam verā. Alteram autem in quodam falsam, & proponit intentum, & dicit. {Rursum hac quidem tota vera existente, illa autem in aliquo falsa, potest conclusio esse vera. Et primo disponit maiore existente in quodam falsa, & minore vera, & dicit. {possibile est enim B quidem omni C inesse A aūt alicui C, & alicui B, & ꝙ ita sit probat, & dicit. {vt bipes quidē omni homini. Pulchrū non omni homini, & pulchrum alicui bipedi inest, hæc sunt in veritate, tūc docet cōuertere, & dicit. {Si ergo sumatur A & B toti C inesse, B C quidem minor tota vera, A C autem in aliquo falsa, quę est maior, conclusio autem vera. nam omnis homo pulcher, in quodam falsa, omnis homo bipes, tota vera, quoddam bipes pulchrum, vera est.

D Similiter autem & A C quidem vera, B C autem falsa in aliquo sumpta. Trāspositis. n. iisdē terminis, erit demonstratio. — Vide hāc in superiori figura.

Cōmen. 60 Nunc docet syllogizare ex maiore tota vera, & minore in quodam falsa, & hoc proponit, & dicit. {Similiter

ter autem & A C quidem maiore tota vera, B C autem falsa in aliquo sumpta, conclusio potest esse vera. Probat, & dicit. {transpositis enim ijsdem terminis, erit demonstratio. nam omnis homo bipes tota vera, omnis homo pulcher, in quodã falsa, quoddã pulchrũ bipes vera est.

Et cum hæc quidem est priuatiua, illa vero affirmatiua, quoniam possibile est B quidem toti C inesse, A autem alicui C, & quando sic se habent, non omni B inesse A, si ergo assumatur B quidem toti C inesse, A autem nulli, priuatiua in aliquo falsa, altera autem tota vera, & conclusio erit vera.

In Felapton binæ cõiugões eodẽ modo quo superiores verũ ex falsis concludentes.

Cõmen. 61. Nunc docet easdẽ coniugationes in Felapton, & hoc proponit, & dicit, & cũ hęc quidẽ est priuatiua, illa vero affirmatiua, etiam cõclusio potest esse vera. Probat, & dicit. {quoniam possibile est B quidem animal toti C homini inesse, A autem pulchrum alicui C: & quãdo sic se habent, possibile est non omni B inesse A, non. n. pulchrum inest omni animali, hæc de dispositione terminorum in veritate. Tunc docet conuertere. Si ergo assumatur B quidem animal toti C inesse, hoc est toti homini, A autem pulchrum, nulli C homini, priuatiua erit in aliquo falsa, altera autem, s. affirmatiua tota vera, & conclusio erit vera. nã nullus homo pulcher, in quodam falsa est, omnis homo animal, tota vera. Quoddã animal non est pulchrum, vera.

Vide hãc in superiori figura.

Rursum quoniam ostensum est, ꝙ cum A quidem nulli C inest, & B alicui, euenit A alicui B non inesse. Manifestum igitur, quoniam & cum A C tota est vera, B C autem ĩ aliquo falsa, contingit conclusionem esse veram. Si. n. sumatur A nulli C, B autẽ omni A, C quidem tota vera, B C autem in aliquo falsa erit.

Commẽ. 62. Docuit quando ex maiore in quodã falsa cõclusio põt esse vera, nũc cõtra, quãdo ex minore in quodã falsa, & maiore tota vera, cõclusio potest esse vera, & nõ probat regulã per terminos, sed per rationẽ, hoc pacto. Si ex minore vera particulari affirmatiua, cum maiore vera vniuersali negatiua, licet syllogizare in Ferison cõclusionẽ veram particularẽ negatiuã, igitur eisdẽ, addito vniuersali solũ ad minorẽ, licebit eãdẽ particularẽ negatiuã syllogizare. Verbi causa, hic est bonus syllogismus, nullũ nigrum cygnus, quoddã nigrũ animal, igitur in Ferison quoddã animal non est cygnus. Hic syllogismus est bonus, & cõcludit particularẽ negatiuã, igitur addito vniuersali solũ ad eãdẽ minorẽ, licebit eãdẽ cõclusionẽ verã particularẽ negatiuã syllogizare, at addito vniuersali ad minorẽ, syllogismus erit ex maiore vera tota, & minorẽ in quodã falsa, hoc modo, nullũ nigrũ cygnus, tota vera est, omne nigrũ animal in quodam falsa, quoddã animal non est cygnus, vera. Fundatur autem hæc ratio in illa

E dignitate dialectica, quando aliquid sequitur ad antecedẽs, idem sequitur ad illud. Addito antecedenti aliquo, quod nec distrahit, nec diminuit, nec mutat in alterum genus, vel in alterã speciẽ, ipsum antecedẽs. At vniuersale si additur ad minorẽ, nec diminuit, nec distrahit, nec mutat in aliud genus vel speciem, quare eadẽ conclusio sequetur. Sed dices, ꝙ mutat propositionem minorem de vera in falsam. Dicendum, ꝙ mutat de veram in falsam in quodam, modo falsa in quodam secũdum esse, est vera in quodam sicut erat, & sic non mutat propositionem nec in genus aliud, nec in speciem aliam. Vnde dicit. Rursum quoniam ostensum est in primo huius, ꝙ cum A quidem nulli C inest, & B inest alicui C, euenit in Ferison A alicui B non inesse. Verbi gratia, nullum nigrum cygnus, quoddam nigrum animal, euenit ex his, vt quoddam animal non sit cygnus. Quia ita euenit in Ferison, manifestum igitur quoniam, & cũ A C tota est vera, B C autem mutata ad vniuersalem in aliquo

Obiectio. Solutio.

F falsa, contingit cõclusionem subaudi eãdem esse veram, & hoc declarat, & dicit, si enim sumatur A quidem nulli C ineẽ, B autem omni C inesse, A C quidem tota vera, B C autem falsa erit, & sic patet regula per rationẽ, ꝙ ex maiore negatiua tota vera, & minore affirmatiua in quodã falsa, vtrisq; vniuersalibus, in Felapton cõclusio erit particularis negatiua vera.

Manifestum autem & in particularibus syllogismis, quoniam omnino per falsa erit verum. nam ijdem termini sumendi, & quando vniuersales fuerint propositiones, in prędicatiuis quidem prędicatiui, in priuatiuis autem, priuatiui, nihil enim differt, cum nulli inerat, vniuersaliter sumere inesse, & si alicui inerat, vniuersaliter sumere, ad terminorum positionem, similiter autem, & in priuatiuis.

G Cum dixisset de coniugationibus tertiæ figuræ, quæ sunt ex ambabus vniuersalibus, nunc dicit, de his quæ sunt ex altera vniuersali, & altera particulari, quæ dicuntur coniugationes particulares in hac tertia figura, sunt enim dupliciter, aut enim maior vniuersalis & minor particularis, aut econtrariò minor vniuersalis, & maior particularis. Et hæ, aut ambæ falsæ, aut vniuersalis tota falsa, & particularis in quodam, aut econuerso, aut hæc falsa, & illa vera, & harum, aut maior vera, & minor falsa, aut econtrario maior falsa, & minor vera. Dicit igitur Aristoteles, quòd sicut vniuersalibus propositionibus existentibus ostendimus ex falsis verum, sic & in propositionibus habentibus vnam vniuersalem, alteram particularem per eosdem terminos ostendemus, per quos & vniuersales propositiones ostendimus, & si affirmatiuæ ambæ, affirmatiue accipiemus, & si negatiuæ, negatiue. Dicit, manifestum autem & in particularibus syllogismis, quoniam omnino per falsa erit verum. Nam ijdem termini sumendi sunt, qui sumebantur & quando vniuersales fuerint propositiones, & reddendo similes similibus, sumendi sunt in prædicatiuis quidem, prædicatiui, in priuatiuis autem, priuatiui. Et

Commẽ. 63.

H ꝙ ijdem termini Sumendi, probat, & dicit. Nihil enim differt quo ad figuram, ac terminorum positionem, cum nulli inerat prædicatum subiecto, vniuersaliter sumere inesse. Dico quo ad figuram, quoniam refertur quo ad veritatem. Cum enim nulli subiecto prædicatum inest in veritate, & sumitur omni inesse, refert ad veritatem, non autem ad terminorum positionem, ad ordinem figuræ, & si prædicatũ subiecto alicui inhæret. Nihil differt ad terminorum positionem, hoc est quo ad ordinem figurę vniuersaliter sumere prędicatum omni subiecto inesse. Quare econuerso subaudi nihil differt sumere quæ vniuersaliter insunt, particulariter inesse.

Dico

Dico nihil differt quo ad figurę ordinem, quoniã quouis modo sumantur, semper conclusio est particularis, in cæteris autẽ figuris, refert particulariter sumere, quæ vniuersaliter insunt, & quæ particulariter insunt, sumere vniuersaliter, quoniam conclusio variatur de particulari ad vniuersalem, aut contra de vniuersali ad particularem. In tertia autem non refert, & (vt dictum est) in affirmatiuis, similiter autem & in priuatiuis intelligendum est.

Manifestum igitur quando conclusio falsa sit, necesse est ea, ex quibus est oratio, falsa esse aut omnia, aut aliqua, quando autem vera, nõ necesse est verum esse nec aliquod quidem, nec omne, sed est, cum nullum sit verum eorum, quæ sunt in syllogismis, etiam conclusionem similiter esse veram, non tamen ex necessitate.

Cõmen.64. Nunc ex dictis concludit fructum omnium eorum, quæ declarauerat, & dicit. {Manifestum igitur quando conclusio falsa sit, necesse est ea, ex quibus est oratio, hoc est syllogismus, falsa esse aut omnia, aut aliqua, & Philoponus exponit aut omnia, hoc est, aut omnes propositiones, aut aliqua, hoc est, aut hæc quidem necesse est vt sit falsa, aut altera vera. Quando autem vera sit conclusio, non necesse est verum esse nec aliquod quidem absumptorum nec omne, hoc est nec ambo, sed est, hoc est, sed contingit similiter etiam conclusionem esse veram cum nullum sit verum eorum absumptorum, quæ sunt in syllogismis, contingit enim, vt dictum est, veram cõclusionem esse & vtrisq; falsis existentibus, & altera falsa existente, altera autem vera, & vtrisq; in quodam falsis existentibus. Et quia aliquis posset dubitare. nam semper conclusio vera ex falsis omnibus, aut altera, subdit, non tamen ex necessitate, & semper, nam verum cõtingit ex veris, & ex falsis. per quæ Auerroes velle videtur, falsam conclusionem semper debere esse similem alicui propositionum, aut omnibus. Non enim potest conclusio esse falsa, quin omnes, aut altera propositionũ falsa sit. Veram autem non debere esse similem propositionibus, quoniam potest cõclusio vera esse vtrisq; propositionibus falsis existentibus, aut altera.

Dubõ.

Solutio.

Causa autem, quoniam quando duo sic se habent ad inuicem, vt cum alterum sit, ex necessitate sit esse alterum, hoc cum non sit quidem, nec alterum erit, cum autem sit, non necesse est esse alterum.

Commẽ.65. Nunc assignat causam quare non oporteat vera existente conclusione, vt veræ sint propositiones, falsa vero, vt sint falsæ. {Assignauit autem hãc causam in principio, nunc autem breuibus submemorat. Hæc igitur causa est, quoties aliqua se habent, vt antecedens, & consequens, semper sic se habent, q; posito ipso consequente non necessario ponitur antecedens, sed bene destructo, antecedens destruitur. At propositiones, & conclusio se habent hoc pacto vt propositiones sint vt antecedẽs, & conclusio, vt consequens. Igitur conclusione destructa, quod fit per hoc quod falsa est, destruentur propositiones aut omnes, aut altera, quod fit, per hoc q; omnes sunt falsæ, aut altera, & conclusione posita, hoc est existente vera, non necessario propositiones ponentur, hoc est erunt verę. Sumpsit enim existens, vt Philoponus inquit, pro vero, & non existens pro falso, & vtitur syllogismo suppositiuo, hoc est ex hypothesi, & dicit. {causa autem, quoniam, quando duo sic se habent ad inuicem, vt cum alterum sit, ex necessitate sit alterũ esse. Hoc scilicet consequens cum non sit quidem, hoc est, cum non sit verum, nec alterũ, scilicet antecedẽs, erit, scilicet ve-

A rum. Cum autem consequens sit verum, non necesse est esse alterum, scilicet antecedens verum. Quare conclusione existẽte falsa necesse est propositiones omnes, aut alteram falsam esse, existẽte autem vera, nõ oportet omnes aut alteram veram esse.

Idem autem cum sit aut non sit, impossibile est ex necessitate esse idem. Dico autem, vt cum sit A albũ, B esse magnum ex necessitate, & cum non sit album, B esse magnum ex necessitate.

A.		A.
Esse album.	Antecedentia.	Non esse album.
Consequentia.	Consequentia.	Consequentia.
B.		B.
Non esse magnũ.	Opposita.	Esse magnum.

B

Cõmen.66. Nunc probat secundam partem, videlicet, q; verũ nõ necessario ex falsis sequatur, & vis rationis hęc est, ex veris necessario sequitur verum, quoniã ex veris nõ nisi verum, igitur ex falsis nõ necessario verum. tenet argumẽtum, quoniam nõ potest idẽ consequẽs verum existẽs se qui ad duo opposita secundũ esse, & non esse, & ita non potest sequi ad verum necessario, quod est esse, & ad falsum necessario, quod est nõ esse. Quare, si ad verũ sequitur necessario verũ, ad falsum nõ sequetur verum necessario. Pro ratione hãc sumit suppositionem, vt Auer. inquit, & Philoponus exponit, q; idẽ consequẽs nõ potest

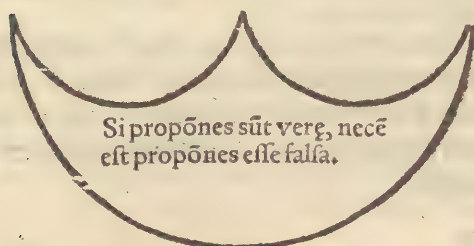
C necessario sequi ad duo opposita antecedentia, quæ opponuntur secundũ esse, & nõ esse, & dicit. {idẽ autẽ antecedens cum sit, & nõ sit impossibile est ex necessitate esse idẽ cõsequens, exponit hanc suppositionẽ exẽplo, & dicit. {Dico autẽ vt cũ sit A albũ, & sumptũ pro antecedente, B esse magnũ ex necessitate, & cũ non sit albũ A, B esse magnũ ex necessitate, est ergo suppositio, q; sit impossibile si ad A esse albũ necessario sequatur B esse magnum, ad A nõ esse album necessario sequatur idẽ, videlicet B esse magnum, non enim B esse magnũ potest seq ad duo opposita ex necessitate. Quo vero ad exemplũ attinet. Aristoteles accepit magnũ vt necessario sequẽs ad esse albũ, quoniã magnitudo ponitur in definitione albi, vt in definitione simi ponitur nasus, est enim album magnitudo disgregatiua visus. Et ita, vt ad simũ esse necessario sequitur esse nasum, ita ad albũ esse sequitur ne-

Quo ad exẽplum.

D cessario magnũ esse. Suppositionẽ autẽ hãc non probat hic sed in fine, potest probari in duobus terminis, & in hoc pacto. {Si ad A esse album, sequitur de necessitate B esse magnũ, igitur ex destructione cõsequẽtis, videlicet B non est magnũ, sequetur necessario destructio antecedentis, videlicet A nõ est albũ, & per aduersarios ad A nõ esse album, necessario sequitur B esse magnũ, quoniam ad opposita secundũ esse necessario sequebat idem ſm ipsos. Igitur a primo ad vltimum ad B nõ esse magnum quod fuit oppositum primi consequentis sequitur b esse magnum, quod impossibile est apud omnes.

Quando enim cum hoc sit, vt A albũ, illud necesse est, vt B esse magnum, cum autem sit B magnum C non esse album, necesse est si A sit album C non esse album.

Si propōnes sunt veræ, Album. A. — Necesse est cōclusionē esse veram, Magnum. B. — Propositiones sunt falsæ. Non album. C.

Commē. 67. Posset q̃s dicere cōtra rationē posterius assignādā, ꝙ nō valet ratio a primo ad vltimū, & ita nō sequit̃ ex opposito cōsequētis oppositū ãtis, & ex opposito illo, iterū oppositū illius q̃d fuit cōsequēs. Cōtra obijcit, & supponit à primo ad vltimū cōsequētiā valere, & ita sit hæc prima suppositio, & dicit. {Quādo.n. cū hoc sit, vt A album, illud necesse est esse, vt B esse magnū, cū autē sit B magnū, necesse est C nō esse albū, necesse est à primo ad vltimū si A sit albū, C nō esse albū. Quare bene supponēdum est a primo ad vltimā bonā esse cōsequentiā, & ita sequitur, si ad A albū B esse magnū, ex opposito, videlicet B nō est magnū, sequet̃ oppositū ãtis, videlicet A nō esse albū, sed p̃ aduersarios, ad A non esse albū, seq̃tur B esse magnū. Nam ad duo opposita sequitur idē, igitur A primo ad vltimū ad B esse magnum sequitur B nō esse magnum, nec potest dicere, ꝙ à primo ad vltimū nō valet, quoniam hic probatur valere per exemplum inductū.

1. Suppō.

Et quando duobus existentibus, cum alterum sit necesse est alterum esse, hoc autem cū non sit, necesse est A non esse.

Cōmen. 68. Remouet aliud dubiū circa rationē inductā, & posterius inducendā. Nam ratio supponit ex opposito consequentis, debere necessario sequi oppositū antecedentis.

2. Suppō. Modo diceret aduersarius non esse ita. Ideo hanc obiectionē refellēdo, supponit secūdo ex opposito cōsequentis necessario sequi oppositū antecedentis. Dicit, & quādo duobus existētibus, cum alterū sit, necesse est alterū esse, hoc est, quando duo se habent sicut antecedēs, & cōsequēs, dico subaudi ꝙ cū hoc, scilicet cōsequēs nō sit, necesse est A scilicet antecedens non esse. Nec probat hāc suppositionē aliter, quoniam primo huius probatū est. Solum enim submemorat, quæ longe in primo sunt declarata. Sit igitur hæc secunda suppositio.

Cum ergo B non sit magnum, A non potest esse album, cum vero A non sit album, necesse est B magnum esse. Accidit ex necessitate, cū A magnum non sit, idem B esse magnum, hoc autem impossibile est. nam si B nō est magnū, A non erit album ex necessitate, si ergo cum nō sit A album B erit magnum, accidit si B non est magnum, B esse magnum, vt per tria.

A.		A.
Esse album.	Antecedentia.	Non esse albū.
Consequentia.	Non consequentia.	Consequentia.
B.		B.
Esse magnū.	Opposita.	Nō eē magnū.

E Duo ergo supposuit Aristoteles, & ꝙ a primo ad vltimum valeat consequentia, & ꝙ ex opposito consequētis necessario sequatur oppositum antecedētis. His duabus suppositionibus stantibus, probat, ꝙ ad duo opposita secundum esse, & non esse, non necessario sequatur idem consequens. vt ad A esse album, & ad A non esse album non necessario sequatur B esse magnum. probatur ex suppositionibus: nam si ad duo opposita sequetur necessario idem consequens, tunc ad oppositum sequetur suum oppositum, quod est derisibile, & probatur in terminis, per aduersarios, ad A esse album sequitur necessario B esse magnum, igitur ex destructione consequentis videlicet ad B non esse magnum sequetur necessario, destructio antecedentis, videlicet A non esse album, sed per aduersarios ad A non esse album, sequitur B esse magnū, igitur à primo ad vltimum ab ipso B non esse magnum, quod fuit oppositum primo consequentis, sequetur B esse magnum. Quare ex opposito sequitur suum oppositum, quia hoc est absurdum, ideo absurdum est ad oppó

F ta secundum esse sequi idem. In qua ratione ergo patet ꝙ Aristoteles supponit duo, & ꝙ à primo ad vltimū sit bona consequentia, & ꝙ ex opposito consequētis necessario sequatur oppositum antecedentis. Dicit, cum ergo b non sit magnum, quod est oppositum primi consequentis, a non potest esse album, quoniam ex opposito consequentis necessario sequitur oppositum antecedentis. Cum vero A non sit album, necesse est b magnum esse, tenet argumentum per aduersarios, qui dicebant ad duo opposita necessario idem sequi. Quare à primo ad vltimum accidit ex necessitate, cum b magnū non sit idem b esse magnum, hoc autem impossibile, ad idem enim suum oppositum sequetur. Et quòd ex opposito sequatur oppositum istos, repetit, & dicit: nam si b non est magnum, vt per oppositum cōsequentis sumitur, A non erit album ex necessitate, quod est oppositum antecedentis. Si ergo cum non sit A album b erit magnū

G per aduersarios, accidit à primo ad vltimum, si b non est magnum b esse magnum. Addit, & vt per duo potest hæc ratio deduci, ita & per tria, ponendo tres terminos à primo ad vltimum. Ex hac suppositione patet ꝙ si ex veris necessario verum sequatur, ex falsis nō necessario, verum erit. Alioquin idem verum poterit sequi necessario ad verum & ad falsum, & ita ad duo opposita secundum esse, & non esse. Nam verum est esse, falsum autem non esse, vt exposuit Philoponus.

Dubōnes. Sed contra hanc suppositionem argumentantur, quoniam ad hanc Deus est substantia, sequitur necessario Deus est, & ad oppositum illius, videlicet Deus non est substantia, sequitut idem, videlicet Deus est, quoniam necessarium sequitur ad quodlibet. Præterea hæc disiunctiua Socrates currit, vel Socrates non currit, sequitur ad hanc Socrates currit, & cum hoc sequitur ad illā Socrates non currit. Igitur ad ambo contradictoria sequitur idem. consequentia tenet, quoniam illæ propo-

H sitiones contradicunt. Antecedens vero probatur, quia quælibet propositio infert se ipsam cum quacunq; alia in vna disiunctiua, & quidem gratia formę. Circa hanc rem Iuniores multifariam disputant, & tandem hanc Aristotelis regulam recte intelligunt, solum in simplicibus propositionibus, & de formali ipsa consequentia, & per se. Nam materiali consequentia, aut consequentia (vt nunc) vel per accidens, idem consequens potest sequi ad vtrunque contradictoriorum, vt rationes cogunt. Non enim necessarium sequitur ad vtrunque oppositorum formali ac per se consequentia, & disiūctiua bene sequi potest ad duo opposita, quoniā non est simplex propositio, sed coniunctiua, vt in ludicris dictum est.

2. Dubō.

Dubōnes Iuniorum. Circa finē huius capitis, dubitatur à Iunioribus innumeris argumentis, ego paucis dubitabo, non enim intētio mea est ad disputationes, sed ad verborum Aristote-

lis

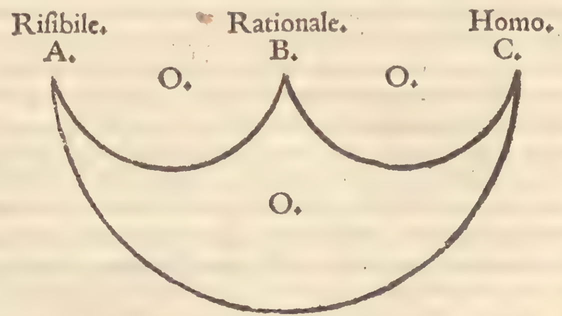
lis dilucidationem, sunt enim multi, qui bene dubitant, & male exponunt. Alij bene exponunt, & dubitationes vilipendunt, ego igitur exponere verba Aristotelis enitor. Dubitationes vero relinquimus cauillatoribus. Tamen contra ea, quæ dicta sunt, dubitamus, quia videtur ex veris posse falsum sequi, quoniam ex possibilibus seq potest impossibile. Sequitur enim, omne currens est homo, omnis æquus est currens. Igitur omnis Equus est homo. Propositiones sunt possibiles, conclusio vero, impossibilis. Secundo dubitamus contra aliud an ex falsis verum, & videtur ꝙ non: nam inutilis cōiugatio est, in qua possunt reperi termini in quibus omni, & in quibus nulli, vt primo huius patet. Sed in omni coniugatione propositionibus existentibus falsis, possunt reperiri termini in quibus vniuersalis affirmatiua est vera, & stāte eadem dispositione est inuenire alios terminos, in quibus stat vniuersalis negatiua. Igitur tales coniugationes sunt assyllogisticę, & inutiles. Quòd vero termini reperiantur, probatur vno exemplo, quoniam in omnibus fieri potest idem, est igitur exemplū, vt termini omni essendi sint. Animal, lapis, homo, quoniam sequitur omnis lapis animal, omnis homo lapis, igitur omnis homo animal, non essendi vero, arbor, lapis, homo, quoniā si omnis lapis est arbor, & omnis homo est lapis, cum his stat, ꝙ nullus homo sit arbor. Circa primam dubitationem. Respondent Sorticolæ ex veris posse sequi falsum, non tamen posse ex veris sequi falsum, veluti album potest esse nigrum, non tamen potest album esse nigrum, quoniam prima est vera in sensu diuiso. Secunda etiam in sensu composito, & ideo non contradicunt. Quòd ex veris possit sequi falsum in sensu diuiso, probatur, ex his potest seq falsum, videlicet omnis homo currit. Socrates est homo, ponendo, ꝙ hodie sint veræ, & cras falsæ. Casu enim posito ex his potest sequi hæc Socrates currit, quæ erit falsa, igitur ex his quæ nunc vera sunt, potest sequi falsum hoc est istud Socrates currit, quod erit cras falsum, ꝙ autem non possit ex veris sequi falsum, patet per Aristotelem in textu. Sed hæc positio reprobata est in ludicris, vbi probauimus huiusmodi distinctionem esse figmentum. Propterea dicendum ex veris falsum syllogizari bifariam posse intelligi, quatenus verum terminus est concretus atq; connotatiuus qui potest accipi pro re siue propositionibus, quæ subijciuntur veritati, & pro veritate ipsa, & pro composito ex propositionibus, & veritate hoc est ex propositionibus quatenus sunt veræ. Tunc dico ꝙ ex veris potest sequi falsum, sumendo vera pro subiectis propositionibus, quia ex propositionibus, quæ sunt hodie veræ, potest sequi falsum, non hodie, sed cras, cum erūt falsæ. Sumēdo autem vera pro propositionibus veris, quatenus verę non potest sequi falsum, & hoc pacto Aristoteles intellexit, & Philoponus, & Auerroes per quæ patet solutio ad dubitationem, quoniam licet quęlibet propositio sit possibilis, est enim hæc possibilis omne currens est homo, & illa, omnis æquus currit, tamē ambo simul sunt incompossibilia, & ita totum antecedens est impossibile, & per consequens non sequitur ex possibili impossibile. Per hæc ad aliam dubitationem, regula enim Aristotelis debet intelligi coniugationē esse assyllogisticam in qua veris existentibus propositionibus, est reperire terminos, in quibus omni, et in quibus nulli, et sic regula Aristotelis in pertinens est proposito de coniugationibus his, quæ sunt ex falsis, vel ex altera falsa. Multa alia Iuniores disputant, quæ cum ad verba Aristotel. non faciant, bona fronte prætermisimus.

1. Dubō. — 2. Dubō. — Solutio. 2.

Cap. v. De circulari ostensione in prima figura.

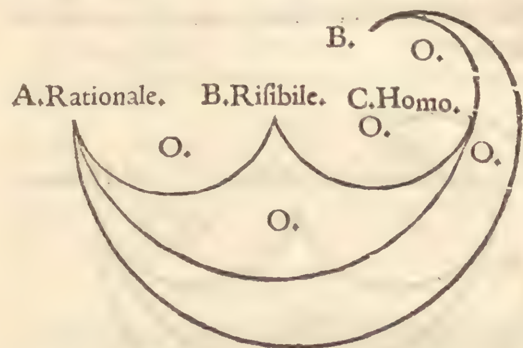
Circulo autem, & ex se inuicem ostēdere, est per cōclusionem, & econuerso pdicationem alteram sumentem propositionē, cōcludere reliquam, quam sumpserat in altero

A syllogismo, vt si oportuit ostendere quoniam A inest omni C ostendat autem per B.

Sylłs prim⁹ inin omnib⁹ circularibus demōstrationibus, concludens cōclusionē primo intentā.

B Rursum si demonstret, qm̄ A inest B sumēs A quidem inesse C C autem B & A inerit B prius autem econuerso sumpsit B inesse C.

Barbara cōcludens maiorem primi syllogismi, assumēs conclusionē pro maiori & minorem primi conuersam.

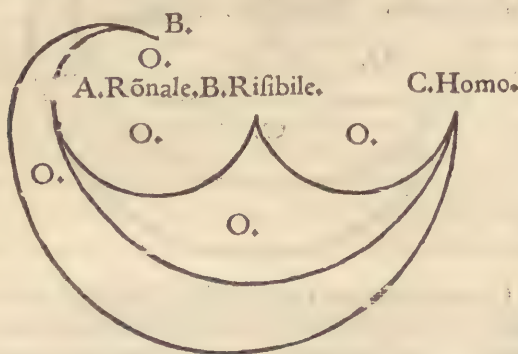
Cum dixisset quo mō ex falsis sit syllogizare verum, nunc de syllogismis dicit, qui circulo ostenduntur adinuicem. Sed quæres ad quid vtilis sit syllogismus circularis. Respondet Philoponus, ꝙ est vtilis ad demōstratiuam methodū: nam per primum syllogismum demonstratur causa per effectum à posteriori, per secundū vero demonstratur effectus per causam à priori. Potest etiam esse vtilis alio modo, vt si primus syllogismus sit ex simpliciter notioribus, secūdus vero, qui vocatur circularis, ex notioribus alicui, aut propter aliquam rationem, aut propter consuetudinem aut propter auctoritatem, aut propter aliud id genus. Aut tertio pōt eē vtilis dialectico, qm̄ dialectic⁹ syllogizare definitionē p definitum, & econuerso, & talis ostensio est circularis. Ex his deducitur, ꝙ syllogismus circularis probet alteram propositionem quam infert. Aristo. ergo primo describit, quid sit circulo ostendere, deinde per exempla definitionem declarat. Et secundum quosdam procedit resolutoriæ, hoc modo. {Circulo autem} subaudi ostendere est, {& ex se inuicem ostendere} ex se inuicem ostendere, est per couclusionem, & alteram propositionem sumentem per econuerso prædicationem, concludere reliquā, quam sumpserat in altero syllogismo. Et licet hęc expositio possit stare, tamen melius dicamus, quòd Aristotel. primo sumit id, quod vult definire, & dicit. {circulo autem, & ex se inuicem ostendere, hoc est quod vult describere, deinde describit, & inquit {est concludere reliquam propositionem, quam sumpserat in altero syllogismo, sumentem, hoc est dum syllogizans sumit per conclusionem, & alteram propositionem, per prædicationem, econuerso. vel sic, ostendere circulo est concludere reliquam propositionem, quam sumpserat in altero syllogismo, per conclusionem dum sumit alteram propositionem, per prædicationem econuerso. Quare hic est sensus, circulo ostendere est ex conclusione, & altera propositione conuersa syllogizare alteram. Ex his sequitur, quòd secundus processus dicitur circularis

Commē. 70. — C — D — Quis circularis syllogismus.

cularis syllogismus, non quidem absolute, sed in habitudine ad aliquem priorem syllogismum, quoniam reuertitur ad aliquam propositionū, vnde prior syllogismus processit. & dicitur circularis ad similitudinē motus circularis, qui fit reuertendo ad illud, vnde venit mobile. Deinde quod dixerat per exēpla declarat, & primo ex conclusione & minore conuersa inferentibus maiorē & dicit. {vt si oportuit in primo syllogismo ostēdere, quoniam A inest omni C, ostēdat autē p B in barbara, hoc mō oē B A: omne C B, igitur omne C A. rursus, si demonstret quoniam A inest ipsi B, quę fuit maior, sumens A quidem inesse ipsi C, quæ fuit conclusio, & nunc sumatur, vt maior: C autem sumat inesse B ipsi, quæ est minor conuersa, & A inerit ipsi B, quæ fuit maior, prius autem in syllogismo priori econuerso sumpsit B ipsum inesse ipsi C: quare syllogizata est maior propositio ex conclusione pro maiore, & minore conuersa pro minore hoc pacto, omne C A: omne B C: omne B igitur A.

Aut si quoniam B inest C, oporteat ostendere, si sumat A de C, quæ fuit conclusio, B autem de A esse, prius autem sumptum est econuerso A de B.

Barbara cōcludētes minorem prio ex cōclusione pro minori, & maiore conuersa.

Comm. 71. Assignat secūdum exemplum ex conclusione pro minore, & maiore conuersa syllogizantibus minorem. Vt si prius syllogism⁹ fuerit omne B A, omne C B, igitur omne C A. secundus erit ex maiore conuersa, videlicet omne A B, & ex conclusione pro minore, videlicet omne C est A, igitur omne C est B. dicit {aut si qm̄ B inest C, oporteat ostēdere in secundo syllogismo, hoc fiet, si syllogizans sumat A de C, quæ fuit cōclusio, & hāc pro minore, B autē prædicatū eē de A, quę est maior conuersa, & sumat pro maiore, nā ex his sequit, q̄ oē C sit, B prius autē in syllogismo sumptū est econuerso, A de B: quare & hoc modo est etiam circulo ostendere.

Aliter vero non est ex se inuicem ostendere, siue aliud medium sumetur, non circulo, nihil enim sumitur eorundem, siue horum quiddam, necesse est alterum solum, nam si ambo, eadem erit conclusio, at oportet diuersam esse.

Cōmen. 72. Vult ostēdere q̄ aliter nō contingat circulariter ostēdere, q̄ per conclusionē, & alterā propōnē cōuersam, inferēdo alterā, & hoc proponit, & dicit. {Aliter vero nō ēst ex se inuicem ostendere q̄ ex conclusione, & altera propositione conuersa inferendo alteram. Et hoc probat, & dicit. {Siue enim aliud mediū sumet, subaudi a tribus terminis in priori syllogismo positis, non circulo contingit syllogizare per tale medium, nam, (vt Philoponus inquit,) alias facis propositiones, et aliam cōclusionem, cuius causam dicit, & inquit {nihil enim sumit eorundē terminorum pro medio, qui erat in priori syllogismo. Et si fiet potius prosyllogismus, ab vltimo ad primū. Siue horū terminorū quiddam sumatur, qui fuerūt in priori syllogismo, necesse est tunc alterum solum con-

E uersum cum conclusione, inferre alterum, & sic habetur intentum. nam si ambo interualla, quæ erāt in priori syllogismo sumātur, & non mutata, eadem erit conclusio; at oportet diuersam esse, quoniā oportet redire ad principium. Quo vero ad sufficiētiam attinet, aduersarius multis modis ostendere circulo excogitare potest, aut assumendo præter terminos assumptos, & hoc erit prosyllogizare, aut assumendo easdem propositiones eodē ordine, & eandem conclusionem, & hoc erit repetere eūdem syllogismum. Quare ostendere circulariter erit ex conclusione & maiore conuersa ostēdere minorem, aut ex conclusione, & minore conuersa ostendere maiorem (Et ita recte Philoponus ait) tria necessaria esse ad circularem demonstrationem, primo vt cōclusio sumatur integra pro maiore vel minore. Secundo, vt altera propositio sumatur conuersa pro maiore vel minore cum conclusione ipsa, & tertio, vt inferant alteram propositionem integram. Tu vero hæc quæ Philoponus inquit, intelligas, cum circulo demonstrantur integræ propositiones.

Quo ad sufficientiam.

F In ijs igitur, quæ non cōuertuntur, ex indemōstrata altera propositione fit syllogismus. Non enim est demonstrare per hos, quoniam medio inest tertium, aut primo medium. In ijs autem, quæ conuertuntur, erit omnia demonstrare pro se inuicem, vt si A & B & C conuertuntur sibi inuicem. Ostendatur enim A C per medium B, & rursus A B per conclusionem, & B C propositionem conuersam. Similiter autē & B C & per conclusionem, & per A B propositionem conuersam.

Commē. 71. Nunc agit de circulari syllogismo, & primo exponit in quibus terminis fiat, vt habeatur materia talis syllogismi. Secundo exponit quo nam modo fiat, vt intelligatur forma.

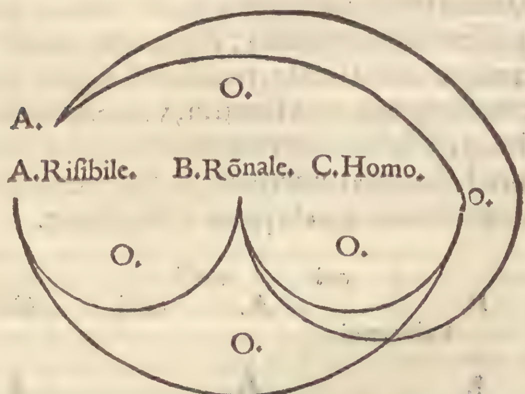
G In prima parte dicit. In ijs igitur, quæ non conuertuntur ex indemonstrata altera propositione fit syllogismus. per quæ, vt Philoponus innuit. Aristoteles vult q̄ syllogismus circularis, si debeat aliqd ostēdere, & procedere ex veris, non potest fieri nisi in terminis conuertibilibus, fit enim per conuersionem vniuersalis simpliciter, quæ solum conuertitur simpliciter in terminis conuertibilibus. Si enim fuerit in terminis non conuertibilibus, propositio conuersa, quæ acciperetur cum conclusione, esset falsa, & sic fieret talis syllogismus ex conclusione vera, & altera falsa, & ita indemonstrabili: nam falsum indemonstrabile est, vt Philoponus exponit, qui ait Aristotel. indemonstrabile pro falso accepisse. Si enim syllogismus fuerit, omne animal substantia, omnis homo animal, igitur omnis homo substantia, & acciperetur conclusio, videlicet, omnis homo est animal, & minor conuersa omne animal

H est homo, maior esset vera, & minor falsa in circulari ostensione, quare ex altera indemonstrabili fieret. Simili ratione si accipiatur maior conuersa cum conclusione, maior esset falsa, & indemonstrabilis. Et hoc inquit, non enim est demonstrare per hos terminos non conuertibiles, vt sunt substantia, animal, homo. Dico non est demonstrare sumendo quoniam medio inest tertiū, idest minorem conuersam, in qua medio inest minor, cū conclusione inferendo maiorem, hoc est non est demonstrare maiorem ex conclusione, & minore conuersa, in qua per conuersionem medio inest tertium, hoc est minor extremitas, aut primo medium, hoc est nec est demonstrare minorem ex conclusione, & maiore conuersa, in qua medium inest primo. Quoniam ex indemōstrabili erit demonstrare, hoc est ex falsis, hoc autem est absurdum, quoniam licet verum ex falsis possit syllogizari, non tamen verum ex falsis potest demonstrari, per

ri, per quę innuit bene syllogizari posse in nõ cõuertibilibus circulari ostẽsione, quia nõ est absurdũ ex falsis syllogizari, demõstrari aũt nequaquam, qm̃ ex falsis nõ fit demonstratio. Deinde assignat in quibus fit circularis demõstratio, & quo mõ fit & dicit. {In ijs aũt, q̃ cõuertuntur erit oĩa demonstrare per se inuicem, hoc est circulariter. Patet ergo in quibus nõ, & in quibus sic demonstratio fit circularis. Deinde docet quo modo fiat, & dicit} vt si A, & B, & C, conuertantur sibi inuicem, vt rationale, risibile, homo. ostendatur enim prius A C per medium B, vt omne B A, omne C B, igitur omne C A, & rursum A B ostendatur per conclusionem acceptam pro maiore, & per B C propositionem minorem cõuersam, hoc modo, omne C A, omne B C, igitur omne B A, similiter autem & B C ostendatur, & per conclusionem acceptam pro minore, & per A B maiorem propositionem conuersam loco maioris, vtroque modo demonstratio est ex demonstrabilibus, quoniam veræ sunt propositiones. Hæc de forma.

Oportet autem & C B & B A propositiones demonstrare, nam his in demonstratis vsi sumus solis. Si ergo sumatur B omni C inesse, & C omni A, syllogismus erit eius, quod est B ad A.

Syll's cõcludens maiorẽ primi cõuersam ex conclusione pro minori conuersa, & minore prioris integra.

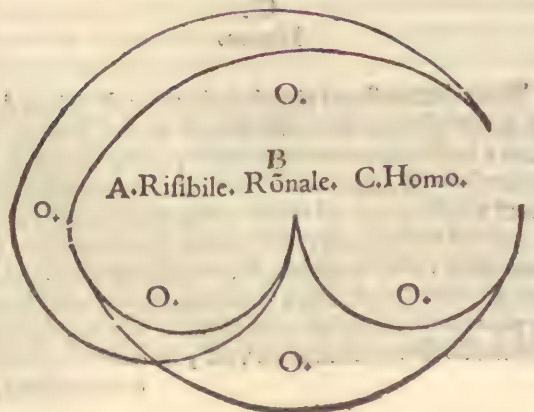

Cõmẽ. 74.

Nunc docet demonstrare maiorem, & minorem conuersam, vt B A, & C B. Et primo proponit intentum, & dicit. {Oportet aũt & C B, minorem cõuersam, & B A maiorẽ conuersam, propositiones demonstrare, & assignat causam, & dicit. {Nã his indemõstratis solis vsi sumus, in precedentibus circulationibus, & dixit indemõstratis, quia illæ nõ fuerunt syllogizatę per aliquẽ circularẽ syllogismũ, sed fuerunt sumptæ indemõstratę. Docet ergo syllogizare B A maiorẽ cõuersam ex ipsa cõclusiõe cõuersa pro minore, & minore integra hoc modo, omne C B minor prioris syllogismi integra, omne A C conclusio conuersa prioris syllogismi, igitur omne A B, maior prioris syll'i cõuersa dicit. {Si ergo sumat B oĩ C ineẽ minor integra, & C oĩ A, cõclusio cõuersa. Syllogismus erit eius, ꝙ est B ad A, hoc est maioris conuersæ.

Rursum si sumatur C omni A iesse, & A omni B, necesse est C inesse omni B.

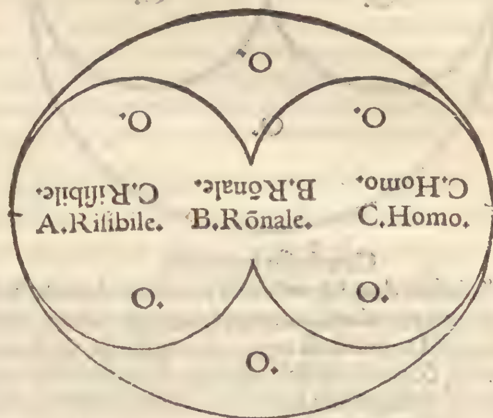
Syll's cõcludẽs minorẽ cõuersã ex cõclõne cõuersa ꝓ maiore, et maiore prioris integra ꝓ minore.

A Secundo docet syllogizare C B minorem conuersam prioris syllogismi ex conclusione conuersa pro maiore, & maiore integra pro minore, & dicit. {Rursum si sumatur C omni A conclusio conuersa pro maiore, & A omni B maior integra, necesse est C inesse B, quæ est minor conuersa. Cõmẽ. 75.

In vtrisque ergo syllogismis C A propositio sumpta est indemonstrata, nam aliæ probatæ erant. quare, si hanc ostenderimus, omnes erunt approbatæ per se inuicem. Si ergo sumatur C omni B, & B omni A, vtręque propositiones demonstratę sumuntur, et C necesse inesse A.

B

Syll's cõcludens conclusionẽ primi conuersam ex ambabus ꝓmissis conuersis.

Docet nunc syllogizare conclusionem cõuersam, ex maiore conuersa pro maiore accepta, & minore conuersa pro minore. Et sic erunt syllogizatę sex propositiões. Vnde Auer. hic dicit esse sex propositiones in trib⁹ terminis, A, B, C, nam sunt tres integrę, vt maior, minor, & conclusio, & tres conuersæ, igit sex. Sunt etiam sex syllogismi in vna completa circulatione. Primus quidẽ rectus, & quinq; circulares, vt ex dictis patet. Sed dices, tunc esset petitio principij, quoniam per æque ignota. Respondet Auer. ꝙ propositiones accipiũtur in ostẽsione conclusionis a priori, contra vero a posteriori demonstratione signi. Philoponus autem dixit primum syllogismum esse ab effectu in causam, secundum vero econtrario. Amplius dices syllogismus, qui procedit per æque nota cui arti accommadatur. Respondet Auer. esse accommodatum sophisticę. Sophista enim vtitur æque notis cum vtatur petitione principij, vnde dicit. {In vtrisq; ergo syllogismis C A propositio, hoc est conclusio conuersa sumpta est indemonstrata, nam alię, scilicet maior & minor, & harum conuersiones probatę erant: quare, si hanc ostenderimus, omnes quinq; erũt ꝓbatę per se inuicem, & conclusio integra, per rectum syllogismum syllogizata, & ita omnes sex erunt probatæ. Tunc docet cõclusionem conuersam syllogizare, & dicit {si ergo sumatur C omni B, minor conuersa pro maiore, & B omni A maior cõuersa pro minore, vtreq; propositiones demonstratæ sumuntur, & C necesse est inesse A, quæ est conclusio conuersa.

Cõmẽ. 76.

Quæ Auer.

C

Dubiũ. Rñsio. Sol. Auer.

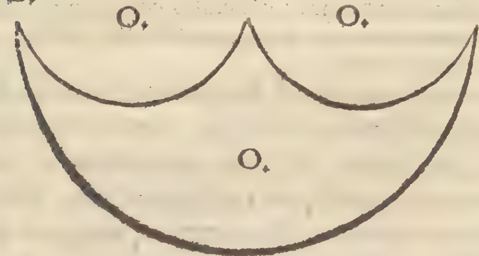
Dubitatio. Rñsio. Auer.

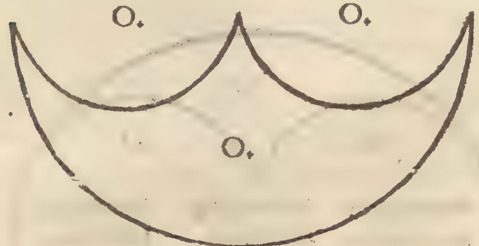
D

Manifestum est ergo, quoniam in solis, ijs quę conuertuntur, circulo, & per se inuicem contingit fieri demonstrationes. In alijs vero, quemadmodum prius diximus. Accidit etiã & in ijs eodem, quod demonstratur, vti ad demonstrationem. Nam C de B, & B de A demõstratur, sumpto C de A dici, C autem de A per has ostenditur propositiones. Quare conclusione vtimur ad demonstrationem.

Etiam. γὰρ enim. δὲ autem.

Ex ijs

His diligenter ĩ superioribus inspectis circularis syllogismi sumit vtilitas.

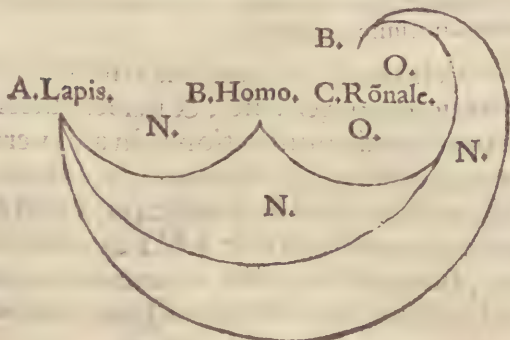
Conclusio conuersa.

Cõmen. 77.

Ex ĳs infert duo. Quorũ vnũ pertinet ad materiã demõstrationũ circulariũ, aliud pertinet ad vtilitatẽ. de primo dicit. {Manifestũ est ergo, q̃m in solis ĳs, q̃ cõuertũtur circulo, & per se inuicẽ cõtingit fieri demõstrõnes, in alĳs vero syllogismis, qui nõ sunt demõstrõnes, cõtingit fieri ex falsis, vt prius diximꝰ, hoc pertinet ad materiã, ex qua demõstrõnes atq; sylli circulares fiũt. Secundũ quod infert, pertinet ad vtilitatẽ. declarat. n. per hoc demõstrõnẽ circularẽ eẽ vtilẽ, quia accidit, vt quod demõstrat, demõstreẽ in diuersis generibus demõstrõnis, demõstrat. n. cõclusio, q̃ est inuẽtio causæ demõstrõne ã posteriori, & cõclusio demõstrat effectũ demõstrõne propter quid. Vnde dicit. {Accidit etiam & in ĳs conuertibilibus eodẽ, quod demonstratur, demonstratione quia, vti ad demonstrationem propter quid, nam C de B, q̃ est minor cõuersa, & B de A, q̃ est maior cõuersa demõstrat, sumpto C de A dici, hoc est sumpta cõclusione cõuersa, nã C B, q̃ est minor cõuersa, demõstrat C A cõclusione cõuersa, & A B, maiore integra B A maior cõuersa, demõstrat B C minore integra, & C A cõclusione cõuersa, vt perspicuũ est: C aũt de A, hoc est C A conclusio conuersa demõstratur C B minore, & B A maiore conuersis. Quare conuersa conclusione vtimur ad demõstrationẽ earum propositionum, quibus vtimur ad demonstrationem conclusionis conuersæ.

In priuatiuis aũt syllis hoc modo demõstratur. Ex se inuicẽ sit B quidẽ oĩ C inesse, A autẽ nulli B: erit cõclusio, q̃m A nulli C. Si ergo rursus oporteat cõcludere, q̃m A nulli B, qđ prius sumptum erat, erit A quidem nulli C, C autem omni B, sic enim econuerso propositio.

Sylli duo in cęlarent, alter rectus cõcludens conclusionẽ primo intentã: alter concludens maiorẽ primi sumẽs conclusionẽ primi ĩtegrã pro maiori, et minori cõuersa, ꝓ minori.

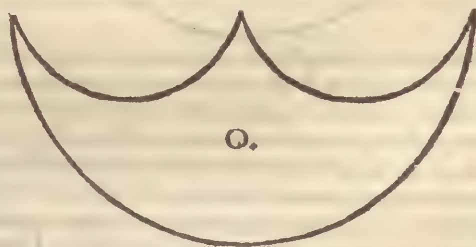
Cõmen. 77.

E Hactenus de syllogismis affirmatiuis vniuersalibus primæ figuræ, qui fiunt in barbara. Nunc de negatiuis vniuersalibus, qui fiunt in Cęlarent. & primo docet circulo ostendi maiorem, & vult illam demonstrari ex conclusione integra pro maiore, & minore cõuersa pro maiore, & dicit {in priuatiuis autem syllogismis & vniuersalibus, qui fiunt in Cęlarent, hoc modo demonstratur, hoc est fit demonstratio ex se inuicem. Et primo facit syllogismum rectum, & dicit, sit B quidem omni C ineẽ, ita, (vt minor sit,) omne C est B, A autem insit nulli B, ita vt maior sit, nullum B est A, erit conclusio, quoniã A nulli C inest. deinde docet conuertere, & dicit. {Si ergo rursus oporteat concludere, quoniam A nulli B inest, quod prius sumptum erat, vt maior prioris syllogismi, erit A quidem nulli C, conclusio integra pro maiore, hoc modo, nullum C A, C autem omni B minor conuersa, hoc modo, omne B est C, & statim conclusio erit A nulli B, quæ fuit maior integra. Assignat causam, & dicit, sic. n. C B

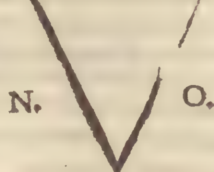
F erit propositio econuerso, scilicet minor, quæ cum conclusione integra, maiorem integram infert.

Si autem quoniam B inest C oporteat concludere, nõ iam similiter conuertendum A B, nam eadem propositio est B nulli A, & A nulli B inesse, sed sumendum cui A nulli inest, huic B, omni inesse. Sit enim A nulli C inesse, quod quidem fuit conclusio, cui autem A nulli B si sumatur omni inesse, necesse est ergo B omni C inesse: quare, cum sint tria, vnumquodq; cõclusio est facta, & circulo demonstrare, hoc est conclusionem sumentem, & econuerso alterã propositionem, reliquam syllogizare.

G

Imposibili modꝰ demõstrãdi minorem.

H

Sylls q̃ demonstrat minor primi ꝑ trãspositam, siue ex alia tione.

Cõmen. 78.

Nunc demonstrare circulo minorem, & primo declarat quomodo non demonstratur, & dicit. {Si autẽ, quoniam B inest C oporteat concludere, nõ iam similiter cõuertendum est A B, cuius causam dicit, nam eadem ꝓpositio est B nulli A, quæ est maior conuersa, & A nulli B inesse, quæ est maior integra, est eadem dico secundum speciem, quia vtraq; negatiua, & conclusio quæ accipit pro minore cum illa, est etiam negatiua, quare nihil sequit, ex puris enim negatiuis nihil sequit. Deinde declarat, quomodo demonstratur, & vult, q; demonstretur per transpositam,

transpositam,& conclusionem hoc pacto, cui nulli A inest,huic omni inest B, hęc enim dicitur illius, (nullum B est A,non conuertens,sed transposita)C nulli A inest, igit̄ C omni ipsum b inest, hic syllogismus per assumptionē dicitur,& per hunc demonstratur illa minor prioris syllogismi. Dicit. Sed sumendū cui A nulli inest,huic B omni inesse,sit enim A nulli C inesse, quod quidem fuit conclusio,& accipiatur pro minore,cum illa transposita cui autem A nulli inest B si sumatur omni inesse ex his necesse est ergo B omni C inesse hoc pacto, cui nulli A inest, huic omni inest B:hęc æquiualet maiori conuersę,C nulli inest A conclusio fuit integra, igitur C omni inest B,quæ est minor prioris syllogismi. Tunc cōcludit omnem propositionē esse ostensam, sunt.n.tres,ppositiones A C conclusio recti syllogismi A B maior negatiua eiusdē B C minor,& omnes sunt demonstratę. Dicit,quare cum sint tria, hoc est tres propositiones, vnumquodq;, hoc est vnaquęq; propositio conclusio est facta: A C quidem per rectum syllogismum, A B maior negatiua per circularē, B C vero per assumptionem. Et cōcludit quid sit circulo demonstrare & dicit (& circulo demonstrare)hoc est cōclusionem sumentem,& econuerso alteram propositionem,reliquam syllogizare. Sed circa hæc dubitatur, quoniam nō sequitur,nullum B est A,igitur cui nulli inest A huic omni inest B: quia nō sequitur nullum animal est planta, igitur cui nulli inest planta, huic omni inest animal:nam lapidi nulli inest planta, & tamen propter hoc non sequitur vt omni lapidi insit animal. Secūdo videtur ꝙ hic non sit bonus syllogismus cui null inest A huic omni inest b: sed nulli C inest A: igit̄ omne C est b. Datur enim hæc instantia,cui nulli inest substātia, huic omni inest accidens,sed nulli chimęre inest substātia. Igitur omnis chimęra est accidens. Propositiōes verę sunt, & conclusio falsa. Dicendū ꝙ Aristo. non intendit ꝙ in modo negatiuo propositio affirmatiua possit syllogizari circulariter gratia formæ,sed vult ꝙ possit syllogizari necessario duabus conditionibus stantibus. Prima ꝙ termini propositionis negatiuæ,sint negatiuę conuertibiles,ita,vt de quolibet alter dicat̄,& de nullo ambo, & hoc modo omnes termini contradictorū sunt conuertibiles,vt homo,& non homo, quia sequitur, nullus homo est non homo,igitur,cui nulli inest non homo, huic omni inest homo,hoc etiam modo conuertuntur substātia,& accidens:nam videlicet nullum accidens est substantia,igitur,cui nulli inest substantia, huic omni inest accidens.item,sic conuertuntur actus & potentia,vt patet,simplex & compositum:nam substantia & non accidens,actus & non potentia, simplex & non compositū conuertuntur,quoniam de quolibet ente dicitur alter, & de nullo ambo,& in his valet a negatiua ad transpositam,sed sic non est de his terminis animal,planta, lapis,

1.Dubiū. 2.Dubiū. Solutio. Quid velit Aristo. 1.conditio.

2.conditio. Secunda conditio est,quòd quilibet terminus in syllogismo per assumptionem supponatur pro aliquo modo licet substantia, & accidens supponatur pro aliquo. Chimęra pro nullo supponitur,& sic cęssat secunda obiectio. Aristo.enim loquitur supposita constantia subiecti,hoc modo,nulla substantia est accidens,igitur cui enti nulli inest accidens,huic nulli inest substantia. Modo chimęra non est ens. Sed dubitatur secundo cum omnis propositio obliqua fieri possit recta. Quæritur quomodo hæc propositio,cui nulli inest A,huic omni inest b,fieri possit recta. Dicendū,ꝙ fiet recta hoc pacto,omne nō A est b,quia valet,cui nulli inest A,huic omni inest b. Igitur omne non A est b. Hæc enim ęquiualet illi. Ex his sequitur ꝙ syllogismus erit huic ęquiualens, omne non A est b,nullum C est A. Igit̄ omne C est b. Sed adhuc dubitatur in qua figura, & in quo modo est hic syllogismus.

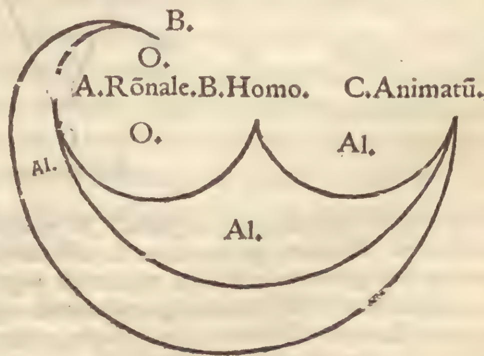
Dubitatio. Solutio. Dubitatio. Solutio.

Culuerbinus asserit esse in figura prima. In nullo tñ mō primæ figuræ, & causam asserit, qm̄ hic syll's est ex maiore cōditionali,& est quasi hypotheticus: mō hypotheticus syllogismus bene est in figura,nō autem in mō.

A Videtur autem conditionalis,quoniam quasi argumētum est à positione antecedentis ad positionem consequentis. Hæc est conditionalis si cui nulli inest A huic omni inest b. Hæc est positio antecedentis C nulli inest A conclusio, videlicet igitur C omni inest b,erit positio consequentis,& sic est in figura,& non in modo. Sed errat(vt mihi videtur)quoniam propositio absoluta nō probatur per syllogismum hypotheticum nisi per positionem antecedentis, vel destructionem consequentis. Modo talis syllogismus non fit hoc modo in textu. Refutatio.

Ideo melius,ꝙ hic syllogismus omne non A est b,nullum C est A. Igitur omne C est B,bene est in prima figura, & formaliter in nullo modo,sed potest reduci in primū modum si minor mutetur in affirmatiuam de prædicato infinito. Sic syllogizādo,omne nō A est b, omne C est non A. Igitur omne C est b. Et cum propositiones sint sex, tres integræ, & tres conuersæ, solum integras docuit syllogizare,cōuersas autē ꝑtermisit, aut quia syllo-B gizari nō pñt nisi ex vtrisq; negatiuis,aut (vt Culuerbinus inquit)quia trāspositio in illis eēt frustra, aut nō ad propositū,vt longa commentatione exponit. Melior. Solutio.

In particularibus autem syllogismis, vniuersalem quidem propositionem non est demonstrare per alias, particularem autem est. Quoniam autem non est demonstrare vniuersalem, manifestum. nam vniuersale demonstratur per vniuersalia, conclusio autem non est vniuersalis,oportet autem ostendere ex conclusione, & altera propositione. Amplius, omnino non fit syllogismus conuersa propositione: nam particulares fiunt vtręq; propositiones, particularem autem, est. Ostendatur enim A de aliquo C per B:si er-C go sumatur B omni A, & conclusio maneat, B alicui C inerit, fit enim prima figura, & est medium A.

Syll's particularis affirmatiuus cōcludēs minorē primi ex cōclone, & maiore conuersa.

D

Compleuit in prima figura de ambobus vniuersalibus,nunc pertransit ad particulares conclusiones, & primo de affirmatiuo assignat duas conclusiones. Quartū prima est,ꝙ minorem contingit circulo demonstrare. cōmen.80.

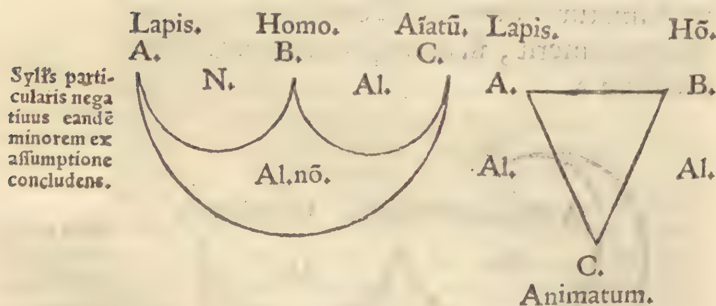
Secunda vero,ꝙ maiorem nequaq; contingit circulo ostendere. Has ergo proponit,& dicit{in particularibus autem syllogismis,vniuersalem quidem propositionem non est demonstrare per alias,s.per conclusionem, & minorem conuersam,hæc est prima conclusio, particularem autem est demōstrare per alias,s.per maiorem conuersam,& conclusionem integram. Hæc est secunda conclusio. Primā probat,quoniam vniuersalis demonstratur per vniuersalia,at conclusio, & minor conuersa sunt particulares, igitur per has non demonstrat̄, dicit{quoniam autem non est demonstrare vniuersale,

manifestum

manifestum est, nam vniuersale demonstratur per vniuersalia, conclusio autem non est vniuersalis, nec altera propositio est vniuersalis, nec ipsa conuersa est vniuersalis. Oportet autem ostendere ex conclusione, & altera propositione, & cum ex his demonstrari non possit, igitur vniuersalis ꝓpositio, quæ est maior, nullo modo demonstrari potest. Posset dici ꝙ ex minore conuersa, & conclusione posset demonstrari vniuersalis in alijs figuris, per assumptionem, contra obijcit. { Amplius omnino, hoc est in nulla figura fit syllogismus conuersa propositione minore, nam particulares fiunt vtræq; propositiones, s. conclusio, & minor conuersa, igitur ex his in nulla figura syllogizari potest maior, nec per assumptionem, quoniam transposita propositio etiam particularis est. Ex qua cum conclusione particulari nihil sequit. Deinde probat secundam conclusionem, & dicit, particularem autem, syllogismi recti est circulo demonstrare, & hoc probat, & primo facit rectum syllogismum, et dicit. Ostendatur enim A de aliquo C per b hoc pacto, omne b est A, quoddam C est b, igitur quoddam C est A. Si ergo sumatur B omni A, quæ est maior conuersa, & conclusio maneat, his stantibus, b alicui c inerit, hoc pacto, omne A est b, quoddam c est A, igitur quoddam c est b, quæ fuit minor recti syllogismi. Fit enim prima figura, & est medium A. Et sic patet secunda conclusio.

Si autem sit priuatiuus syllogismus, vniuersalem quidem propositionem nõ est ostẽdere, propter hoc, quod prius dictum est, particularem, (Si simpliciter cõuertatur A B, quẽadmodum & in vniuersalibus) non est, per assumptionem autem est. vt cui A alicui non insit, B alicui inesse, nam aliter se habentibus non fit syllogismus, eo ꝙ negatiua est particularis propositio.

Syll's particularis negatiuus eandẽ minorem ex assumptione concludens.

Cõmen. 81. 1. conclusio.

Nunc transit ad particulare negatiuũ, & ponit duas conclusiones. Primam quidem cum dicit. Si autem sit priuatiuus syllogismus ex maiore vniuersali negatiua, & minore particulari affirmatiua, particularem negatiuam concludens conclusionem, vt in Ferio, vniuersalẽ quidẽ penitus non est ostẽdere propter hoc, quod prius dictum est, videlicet qm̃ ex particularibus nihil concluditur. Deinde ponit secundã cõclusionẽ, & dicit. Particularẽ, (si simpliciter cõuertat A b, queadmodũ, & in vniuersalibus,) nõ est demõstrare per circularẽ demonstrationẽ, per assumptionẽ aũt est demonstrare, & exponit per exemplum, & dicit { vt cui A alicui non insit, b alicui inesse, alicui c, subaudi A non inest, igitur alicui c, b inest, nam aliter se habentibus non fit syllogismus, eo ꝙ negatiua est conclusio, & particularis propositio, modo ex vtrisq; negatiuis nihil prorsus sequitur. Dubitant Iuniores, qm̃ hoc pacto syllogizando per assumptionẽ, syllogismus erit ex particularib⁹, nã trãsposita propositio est particularis, hæc. n. ꝑticularis est, cui alicui A nõ inest, huic alicui, b inest, & secũda etiã particularis, hæc, ꝙ alicui A non inest. Quare ex his nihil sequitur. Respõdent Iuniores talem syllogismũ per assumptionẽ nõ in-

2. cõclusio.

Dubitatio. Iunio.

Solutio.

E ferre virtute ei⁹ quod est dici de omni, aut de nullo. Sed virtute conditionalis, q̃ infert a positione ãtis ad positionẽ cõsequẽtis, hoc pacto, si cui alicui nõ inest A, huic alicui inest b, minor est positio ãtis, sed C alicui nõ inest A, cõclusio est positio cõsequẽtis. Igit̃ C alicui inest b. In talibus aũt nõ est absurdũ ex particularibus syllogizare, sed bene in syllogismis categoricis, qui tenent virtute eius quod est dici de omni, aut dici de nullo. Aut melius dici potest (vt innuit Philoponus) ꝙ licet maior proferatur particulariter, intelligenda est vniuersaliter, quoniam in his quæ sunt per se, & necessaria non refert vniuersaliter, & particulariter proferre. Erit igitur syllogism⁹ cui nulli A inest, huic omni b inest, alicui C A nõ inest: igitur alicui C inest b. Syllogismus iste resoluitur in propositiones rectas, & absolutas, hoc pacto. Omne non A est b. Quoddã C est non A. Igitur quoddam C est b. Et sic syllogismus erit categoricus, & euidens, vt superius dictum est.

Solutio propria.

F IN secunda autem figura, affirmatiuam quidem non est ostendere per hunc modum, priuatiuam autem est. Ergo prædicatiua quidem non ostenditur, eo ꝙ non sunt vtræque propositiones affirmatiuę, nam conclusio priuatiua est, prædicatiua autem ex vtrisque ostẽdebatur affirmatiuis.

Cap. vi. De circulari ostensione in secunda figura.

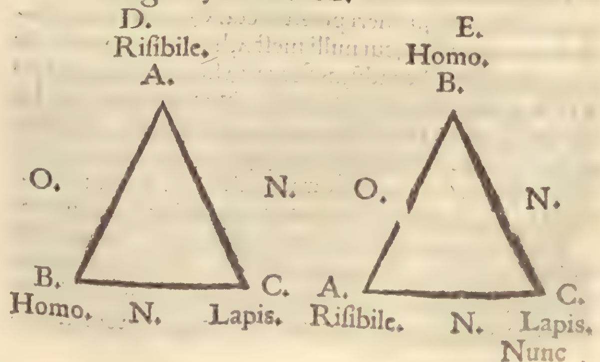
Cum compleuerit de prima figura, nunc transit ad secundã: & ponit duas conclusiones de vniuersalibus modis secundæ figuræ. Et primo primam, & dicit { In secũda aũt figura, affirmatiuã quidẽ nõ est ostẽdere per hũc modũ, hæc est prima cõclusio. & dixit, nõ est ostẽdere ꝑ hũc modũ, qm̃, (vt Philopon⁹ inquit,) per assumptionẽ est ostẽdere. Hoc mõ, oẽ non b est A, omne non C est b, igitur oẽ C est A, vbi patet maiorẽ cõuerti ad oppositam qualitatẽ, & nõ in terminis. & vt vides, hæc ostensio est in prima figura. Vel hypothetice sic, si cui nulli inest B huic omni inest A, sed nulli C inest b, igitur omni C inest A, a positione antecedentis ad positionem consequẽtis, in camestres vero, si cui nulli inest C, huic omni inest A, sed per conuersionem, nulli B inest C, igitur omni b inest A, quæ fuit maior. Deinde ponit secundam, & dicit. Priuatiuam autem propositionem est ostendere per circularem ostensionem. Hæc est secunda conclusio. Deinde probat primam conclusionem, & dicit. Ergo prædicatiua quidẽ non ostenditur, hæc est prima conclusio resumpta. Et probat, & dicit, eo ꝙ non sunt vtræq; propositiones affirmatiuæ, nam conclusio priuatiua est, et sic coassumpta cũ negatiua siue recta siue conuersa, non infert affirmatiuam, qm̃, (vt inquit,) conclusio affirmatiua nõ syllogizatur, nisi ex vtrisq; affirmatiuis. Vtrũ vero possit per assumptionem syllogizari, philoponus asserit ꝙ sic. Verum de his postea.

Cõmen 81. 1. conclusio.

G

2. cõclusio.

H Priuatiua autem sic ostenditur. Insit A omni B, C autem nulli, conclusio erit, quoniam B nulli C inerit, si ergo sumatur B omni A inesse, & nulli C necesse erit A nulli C inesse, fit enim secunda figura, medium B.

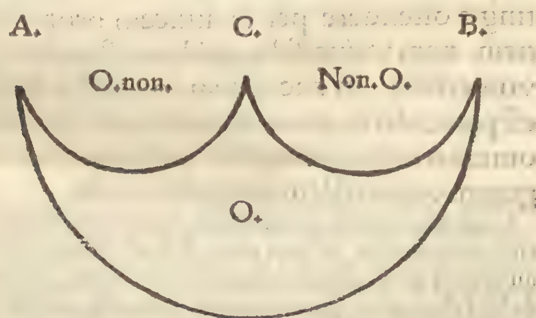

In camestres syll'i duo: alter, s. D. cõcludens cõclusionẽ intẽtã, alter, s. E, cõcludẽs minorẽ primi, videlicet negatiuã ex maiore cõuersa ꝑ maiori, & cõclusione minori.

Nunc

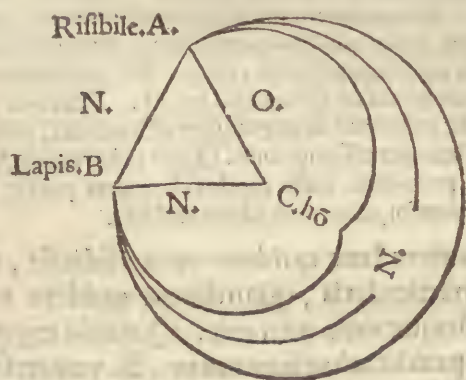
Cōmen. 83. Nunc probat secundam conclusionem, & primo in camestres, faciendo ostensionem etiam in camestres ex maiore conuersa pro maiore, & conclusione pro minore, & dicit.{priuatiua autem sic ostēditur} & primo cōstituit syllogismum rectum principalem, & dicit.{Insit A medium omni b, maiori extremitati, ita vt sit maior hęc, omne B est A: C autem, s. minori, ipsum A insit nulli, ita vt sit hæc minor, nullum C est A: conclusio principalis syllogismi recti erit, quoniam b nulli c inerit. Erit ergo totus syllogismus, omne b A, nullum C A, igitur nullum C b. Deinde docet ipsum conuertere sumendo maiorem conuersam, & minorem rectam, & dicit.{Si ergo sumatur b omni A: inesse per conuersionem, ita vt sit maior hæc, omne A B: & sumatur idem b nulli c inesse, q̄ fuit conclusio integra: necesse erit A nulli c inesse, fit enī hæc ostensio in secunda figura, & in camestres, in quo factus est syllogismus rectus, quia circulatione mediū erit B, prius autem medium fuit A, vt patet. Dubitatio. Solutio. Vtrum vero maior per assumptionem syllogizari possit. Respondet Philoponus, (vt diximus,) q̄ sic. Hypothetice sic, si cui nulli inest C, huic omni inest A, nulli b inest c per cōuersionem, igitur omni B inest A, a positione antecedentis ad positionem consequentis, vel categorice sic, omne non C est A, omne b est non C, igitur omne b est A.

Sylls astruens maiorē primi.

Si A B priuatiua sumpta sit, altera vero prędicatiua, prima erit figura, nam C quidem omni A, B autem nulli C, quare B nulli A. ergo nec A, B medium C, ergo per conclusionem quidem, & vnam propositionem non fit syllogismus, assumpta autem altera, erit.

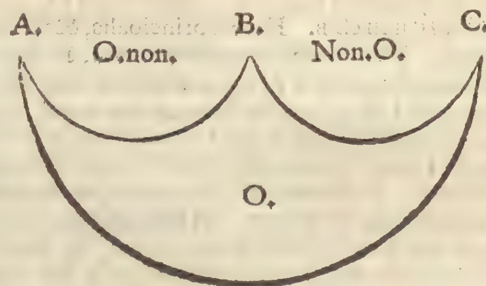
Sylls duo i Cęsare: alter cōcludēs cōclusionē primo intentā: alter ostēdēs maiorē primi conuersā ex cōclusione pro maiori, & minore primi conuersa, vl̄ maiorē primi recta, ex conuersione cōclusionis.

Cōmen. 84. Nunc docet circulo ostendere maiorem syllogismi facti in Cęsare, & dicit. Si A B priuatiua sumpta sit, ita vt maior sit, nullum b est A, altera vero, s. minor sit sumpta prædicatiua, ita vt sit minor hæc, omne C A, pōt maior ostendi circulo, & erit prima figura, sumendo cōclusionem pro maiore, & minorem conuersam. Inferendo in secundo primæ maiorem conuersam, & dicit.{Nam C quidem omni A inest, cum conuertitur minor, omne enim A est C, B autem nulli C inerat in conclusione, sumēdo syllogismū circularem sic, nullum C B, omne A C, igitur nullum A B, & propterea inquit.{Quare B nulli A inerit, per hanc ergo circulationem syllogizatur non maior recta ipsius Cæsare, sed maior conuersa, et propterea dicit.{Ergo nec A inest B, si enim cōcluditur, q̄ nullum A sit B, sequitur per conuersionem q̄ nullum B sit A. Erit autem in syllogismo conuersiuo medium C, & in prima figura, vt patet. Ex his infert ex conclusione recta, & minore conuersa non syllogizari maiorem rectam, & dicit. Ergo per conclusionem quidem principalis syllogismi, & vnam propositiooem, s. & per minorem conuersam eiusdem principalis syllogismi, non fit syllogismus, subaudi ad maiorem principalis syllogismi rectā, assumpta autem altera, scilicet conuersione conclusionis syllogismi circularis, erit syllogismus ad rectam maiorē principalis syllogismi. Quasi dicat, q̄ ex conclusione recta, & minori conuersa non syllogizatur maior recta principalis syllogismi, nisi conuertat̄ cunclusio syllogismi circularis. Et ita requiruntur duæ conuersiones. Dubitatio. Sol. Philop. Sed queres vtrum minor per assumptionem probari possit.

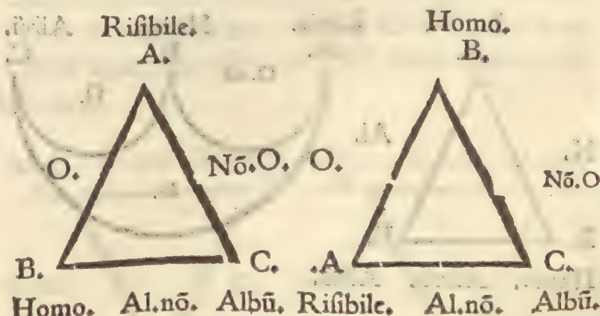
Respondet Philoponus. Minorem in Cæsare syllogizari posse per assumptionem hoc pacto, omne non B est A, omne C est non B, igitur omne C est A. Verum (vt diximus) hæc ostensio non est per cōuersionem maioris, vel conclusionis, sed per translationem ad oppositam qualitatem, & ad propositiones affirmatiuas, vel sic, si cui nulli inest B, huic omni inest A, C nulli inest B, igitur C omni inest A.

Ostensio minoris p̄ assumptionem secūdū Philoponum.

Si autem non vniuersalis sit syllogismus, quæ in toto quidem est propositio, non ostenditur propter eandem causam, quam quidem diximus, & prius. Quæ autem in parte, ostenditur, quando vniuersalis sit prædicatiua. Insit enim A omni B, C autem non omni, conclusio erit B C. Si ergo sumatur B omni A, C autem non omni, conclusio A alicui C nō inerit, medium B.

Sylls duo i Barocco, alter cōcludēs cōclonē primo intentā: alter ex conclusiōe pro minore, & maiore conuersa cōcludit minorem primi.

Cōmen. 85. Cum compleuerit de vniuersalibus in secunda figura, nunc dicit de particularibus, & primo de Barocco. Dicit tamen, si autem non vniuersalis sit syllogismus, q̄ in toto quidem est propositio, nec in Barocco, nec in Festino ostenditur circulari ostensione, propter eandē causam, quam quidem diximus, & prius de syllogismis in prima figura, vbi diximus, q̄ ex particularibus non sequitur

quitur vniuersalis, modo minor, & conclusio sunt particulares in ipso Barocco, igitur ex eis non potest circulo ostendi maior. Præterea sunt ambæ negatiuæ, ex quibus non sequitur affirmatiua. Sed quæres vtrum per assumptionem maior in Barocco syllogizari posit.

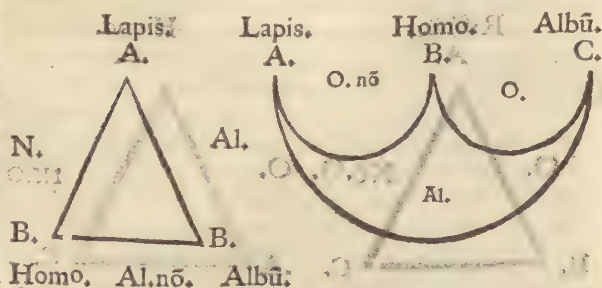
Dubitatio. Sol. Philop.

Respondet Philoponus q sic, hoc pacto. Si cui alicui non inest C, huic omni inest A, quæ est minor transposita, C alicui B non inest, quæ est conclusio cōuersa, igitur B omni inest A, quæ fuit maior. Verum si ita fiet. Syllogismus erit hypotheticus a positione antecedētis ad positionē cōsequētis, & sic nullo pacto pōt reduci ad categoricum, quoniam propositiones remanerent non omnino vniuersales. Præterea etiam ex minori non sequitur illa transposita, non enim sequitur, si alicui C non inest A, igitur cui alicui non inest C, huic omni inest A. Nō enim ex particulari sequitur vniuersalis. Quare pace Philoponi dixerim. Arbitror nec per assumptionem maiorem vniuersalem eiusmodi syllogismi syllogizari posse, cum ex particulari non sequitur vniuersalis translatio. Fuit enim posita regula superius, quòd nisi ex negatiua sequatur transposita, non possit fieri hypotheticus syllogismus ex transposita. Quæ autem (vt inquit) in parte ostenditur, quando vniuersalis sit pdicatiua, veluti in Barocco. In quo pōt ostendi minor, & q posit ostendi minor declarat, & primo accipit prīcipalem syllogismum, & dicit. Insit enim A omni B, ita vt maior sit, omne B est A, C autem non omni insit, ita vt minor sit quoddam C non est A, cōclusio erit B C, hoc est quoddam C non est B. Hic est principalis, & rectus syllogismus. Tunc docet conuertere ipsum, & dicit. Si ergo sumatur B omni A per conuersionem maioris, hoc pacto, omne A est B, C autem sumatur non omni, hoc pacto, quoddam C non est B, quę fuit conclusio. Conclusio est quòd A alicui C non inerit quæ est minor syllogismi principalis. In festino vero nec maior, nec minor circulari ostensione declaratur. Maior quidem non, quia ex particularibus nō syllogizatur vniuersalis, modo minor & conclusio sunt particulares siue recte siue conuersę accipiantur. {Minor vero nequaquam, quoniam ex negatiuis non syllogizatur affirmatiua. Quare nulla propositio in Festino pōtest ostensione circulari ostēdi. In Barocco vero ostenditur, vt dictum est.

Propria solutio.

Si autem vniuersalis priuatiua sit, non ostenditur A C propositio, conuersa A B accidit enim vtrasque aut alteram propositionem fieri negatiuam, quare non erit syllogismus. Sed similiter ostendetur (quemadmodum & in vniuersalibus) si sumatur cui B alicui non inest A alicui inesse.

Sylli duo alter cōcludēs cōclōnē primo intētam, alter categoricus cōcludens minorē primi.

Cōmen. 86.

Nunc declarat quòd in Festino minor non potest circulo syllogizari, & dicit. {Si autem vniuersalis & maior priuatiua sit, non ostēditur A C propositio, s. minor, quæ est, quoddam C est A, non ostenditur dico conuersa A B maiore, vt fiebat in Barocco, & assignat causam, & dicit. {Accidit enim per talem ostensionem si fieret, vtrasque aut alteram propositionem fieri negatiuā. Quare non erit syllogismus syllogizans particularem affirmatiuam, quoniam affirmatiua non syllogizatur nisi ex vtrisq; affirmatiuis, & ita siue ambæ fuerint negatiuæ, siue altera, minor affirmatiua syllogizari non poterit, et tu intellige quod dicit, esse verum pro altera parte. Nā reuera vtræq; sunt negatiuæ. Addit autem, aut alteram propositionem fieri negatiuam, ad denotandum q nec si ambæ, nec si altera fuerit negatiua, minor in Festino syllogizari poterit circulo. Dicit tamen minorē in Festino syllogizari posse per assumptionē, & inquit. {Sed similiter ostendetur, quemadmodum & in vniuersalibus per assumptionem, si sumatur cui B alicui non inest A alicui inesse. Sed subaudi B alicui C non inest. Igitur A alicui C inest. Syllogismus est hypotheticus à positione antecedentis ad positionem consequentis, & potest reduci ad categoricum hoc pacto, omne non B est A, quoddam C est non B. Igitur quoddam C est A. Sic autem maior in Barocco syllogizari non potest, quoniam est affirmatiua vniuersalis, quæ non potest hypothetice nec categorice syllogizari per translationem, vt dictum est. Modi autem vniuersales, videlicet Cęsare, & camestres (vt docuit Philoponus) possunt quo ad affirmatiuas ex assumptiōe syllari, & sic cessant qcūq; dubitāt Iuniores.

Cap. vii. De circulari ostēsione in tertia figura.

IN tertia autem figura, quando vtræq; propositiones vniuersaliter sumuntur, nō cōtingit ostendere per se inuicem propositionem, nam vniuersalis quidem ostenditur per vniuersalia, in hac autem conclusio semper est particularis, quare manifestum, quoniam omnino non contingit ostendere per hanc figuram vniuersalem propositionem.

Cōmen. 87.

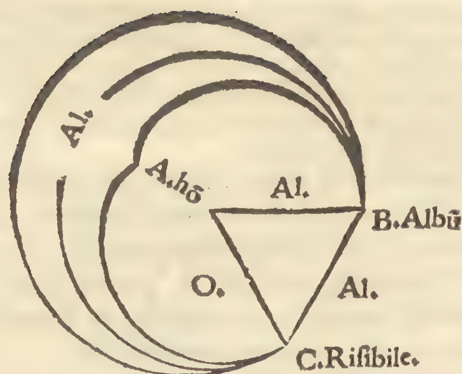
Cum dixerit de secunda figura, quę propositiones circulo ostendantur, & quæ non, sed per assumptionem, nunc dicit de propositionibus in tertia figura, & primo de his syllogismis, quorū propositiones sunt ambæ vniuersales, & dicit. {In tertia autē figura, quando vtræq; propositiones vniuersaliter sumuntur, non contingit ostendere propositionem vniuersalem per syllogismos, qui fiunt per se inuicem, hoc est circulari demonstratione, & propter quid, (vt addit Philoponus.) nam vniuersalis quidem propositio ostenditur per vniuersalia. In hac autem figura tertia conclusio semper est particularis, quare manifestum, quoniam omnino non contingit ostendere per hanc figuram vniuersalem propositionē, s. nec affirmatiuam, nec negatiuam. Sed dices, nunquid per assumptionem posit syllogizari vniuersalis in his modis, patet quòd non, quoniam ex altera particulari, nec per assumptionem, nec per syllogismum categoricum vniuersalis syllogizari potest. Præterea vbi non cadit translatio de negatiua in affirmatiua, non fit syllogismus per assumptionē. Quare in his modis, vniuersalis propositio nullo modo syllogizari potest per assumptionem, cum non cadat translatio.

Dubitatio.

Si autem hæc quidem vniuersalis sit, illa vero particularis, quandoque quidem erit, quandoque vero non erit. Quando ergo vtræq; prædicatiuæ sumuntur, & vniuersalis sit ad minorem extremitatem, erit, quando vero ad alteram, non erit. Insit enim A omni C, B autem alicui C, conclusio A B erit. Si ergo sumatur C omni A inesse conuersa vniuersali, & A inesse alicui B, quod erat conclusio, C quidem ostensum est alicui B inesse, B autem alicui C non est ostensum, quamuis necesse est, si C alicui B, & B alicui C inesse, sed non est idem hoc illi, & illud huic inesse.

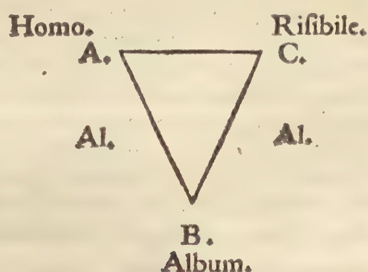
Sed

Sylli duo, alter cõcludens cõclusionẽ primo intentã alter minorẽ primi conuersam sicut superiores.

Sed assumendum est, si hoc alicui illi, & alterum alicui huic, hoc autem sumpto, non fit iam ex conclusione, & altera propositione syllogismus.

Syllo ex assumptione cõcludẽs minorẽ rectã.

Cõmen. 88. Cum dixisset de vniuersalibus, nunc dicit de particularibus, & ponit duas conclusiones, & inquit. ❴ Si autẽ hæc quidem vniuersalis sit, illa vero particularis, quandoq; quidem erit, quandoq; vero nõ erit. Exponit vero has conclusiones, & dicit. ❴ Quando ergo vtræq; prędicatiuæ sumuntur, & vniuersalis sit ad minorem extremitatem, vt in Disamis, erit, subaudi circulo demõstrare. Quãdo vero ad alteram, s. ad maiorem extremitatẽ, non erit, ecce q; primo disputat de affirmatiuis, & ponit duas conclusiones, & q; in Disamis erit demonstrare circulo particularem, in Datisi autem non erit. Quòd autẽ in Datisi non erit demonstrare particularem affirmatiuam, probat, & primo sumit syllogismum principalem, & dicit. ❴ Insit enim A omni C, ita vt maior sit, omne C A, B autem insit alicui C, ita vt minor sit, quoddam C B. His stantibus cõclusio erit A B, hoc est quoddam B A, hic est syllogismus principalis. Deinde declarat in tali non posse fieri ostensionem circularem completam, & dicit, si ergo sumatur C omni A inesse, conuersa vniuersali, ita vt sumatur hæc pro maiore, omne A C, et sumatur A ineẽ alicui B, quod erat conclusio, C quidem ostensum est alicui B inesse, erit enim syllogismus hoc pacto, omne A C, quoddam B A. Igitur in Darij, quoddam B C, & sic ostensum est C alicui B inesse, quod nõ est minor recta, sed minor conuersa, & hoc dicit B autem alicui C inesse, non est ostensum, quod est minor recta principalis syllogismi, quamuis necesse est, si C alicui B, & B alicui C inesse, conuertitur enim. Sed non est idem hoc, s. C illi, s. B inesse, & illud, s. B inesse huic, s. C, sed assumendum pro concesso, ac suppositione, si hoc, s. C inest illi, s. alicui B, & alterum s. B inesse alicui huic. s. C. Vt ex regulis de cõuersione accipiendum est, hoc autem sumpto, hoc est hac cõuersione sumpta, nõ fit iam circularis syllogismus, pcise ex cõclusione, & altera propõne, sed oportet addere cõuersionẽ cõclusionis, per quæ voluit habere particularẽ minorẽ in Datisi non posse ostendi circulo completo, qm̃ solũ per eum syllogizatur minor conuersa, non minor integra, & ita fit cum auxilio conuersionis. Sed querit, vtrũ maior talis syllogismi facti in Datisi, possit ostẽdi p syllogismũ assumptiuũ. Respõdet Philoponus q; sic, & de-

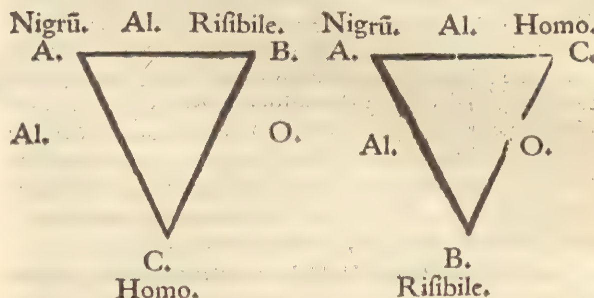
Dubitatio. Sol. Philo.

A bet sic cõfici, si alicui inest B, huic omni inest A, sed B inest alicui C. Igitur omni C inest A, q̃ fuit maior. Sed pace Philop. dixerim, hęc respõsio nõ placet, qm̃ syllogismus assumptiuus fieri nõ põt, nisi ex propõne integra sequaẽ trãslata, modo nõ sequiẽ cuidã C inest B, igitur cui alicui inest b, huic omni inest A B. n. homo alicui animali inest, & A risibile nõ inest cuilibet animali. Præterea Aristo. non vtitur translatione nisi ex negatiua in affirmatiuã. Verum hæc consideranda sunt postea. Refutatio.

Si autem B quidem omni C, A autem alicui C, erit ostendere A C, quando sumatur C quidẽ omni B inesse, A autem alicui B, nã si C omni B inest, A autẽ alicui B, necesse est A alicui C inesse, medium B.

B

Sylli duo primus concludens cõclusionẽ primo intẽtã, secundus maiorem primi ex cõclusione et minore conuersa.

Cõmen. 89. Hic declarat secũdam conclusionem, videlicet q; maior, quæ est particularis in Disamis, potest circulo ostendi, constituto medio B. ❴ Et primo accipit syllogismum principalem, & dicit. ❴ Si autem B quidem omni C sumatur inesse in minore: ita vt minor sit, omne C B, A aut sumatur inesse alicui C in maiore, ita vt maior sit, quoddã C A, erit ostendere A C maiorem circulo completo etiam in Disamis, quando sumatur C quidem omni B inesse in minore, ita vt minor sit, omne B est C A autem sumaẽ inesse alicui etiã b, in maiore, ita sit maior, quoddam B A, quæ erat conclusio, nam, (vt inquit.) si C omni B inest A autem alicui B necesse est in Disamis A alicui C inesse, verum in syllogismo principali medium erat C in hoc circulari medium est b. Quæres vtrum vniuersalis possit in Disamis syllogizari per assumptionem. Philopo. diceret, vt prius q; sic, hoc modo, si cui alicui inest A. Hinc omni inest B alicui C inest A. Igitur omni C inest B: tu vero hæc, vt dixi bene considera.

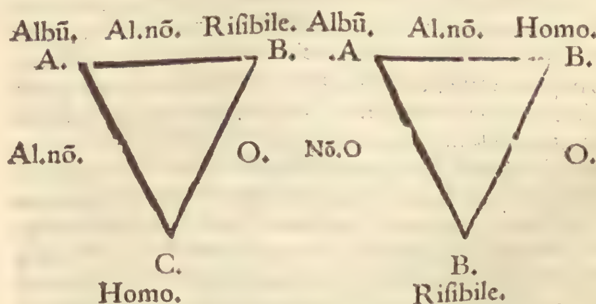
C

Dubitatio. Solutio.

Et cum fuerit hæc prædicatiua quidem, illa vero priuatiua, vniuersalis autem prædicatiua, ostendetur altera. Insit enim B omni C, A autem alicui non insit, conclusio erit, quoniam A alicui B non inest. Si ergo assumatur C B omni inesse, inerat autem: & A non omni B, necesse est A alicui C non inesse, medium B.

D

Syllogismi duo particulares negatiui, alter concludens cõclusionẽ prima intentã, alter minorẽ primi ex cõclõne integra, & minore cõuersa.

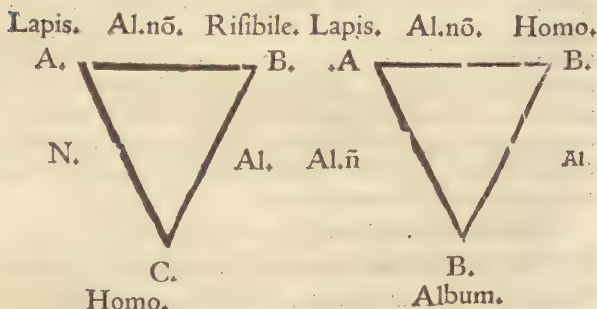
Cõmen. 90. Nunc de particularibus negatiuis dicit. Et cum fuerit hæc quidem prædicatiua, illa vero priuatiua, & vniuersalis fuerit prædicatiua, ostendetur circulari ostensione altera, s. maior, quæ est particularis negatiua. Ostendetus

detur dico ex cõclusione integra pro maiore, et ex minore conuersa pro maiore in eodem mõ, & primo accipit principalem syllogismũ, & dicit. {Insit.n.B omni C, ita vt minor sit omne C B A aũt alicui C nõ insit, ita vt maior sit, aliquod C nõ est A conclusio erit, qm̃ A alicui B nõ inest. Et totus syllogismus est, quoddã c nõ est A, oẽ C est B quoddã igit̃ b nõ est A. Tunc probat maiorẽ ex cõclusione integra sumpta pro maiore, & minore cõuersa in eodem mõ, & dicit. Si ergo assumat̃ C B omni inesse, quod est minor cõuersa, & sumatur etiam pro minore, inerat autem & A non omni b: hæc enim erat conclusio, quodam B non est A quæ sumatur pro maiore, & tunc necesse est A alicui C non inesse in eodem modo verum in syllogismo principali medium fuit C hic autem. Medium est B. Quæritur vtrum minor possit probare per assumptionem. Rñdet Philoponus, q̃ sic hoc mõ cui A alicui non inest, huic B oĩ inest, A alicui C non inest. Igitur B oĩ C inest. Sed (vt prius hæc probatio dubia est) quoniã non valet ex negatiua, quæ est conclusio, conuersa inferre hanc translatam. Non enim sequitur, aliquod A non est B, quæ est conclusio conuersa. Igitur cui A alicui non inest, huic omni B inest. Propositio etiam hæc hypothetica, cui A alicui non inest, huic omni inest B, non est in omnibus vera, qm̃ A homo alicui animal non inest, & non propter hoc B risibile omni animali inest.

Dubitatio. Sol. Philo.

Cum autem priuatiua vniuersalis sit, non ostendetur altera, nisi sicut in prioribus, si sumatur cui hoc alicui non inest, alterum alicui inesse. Vt si A nulli C, B autem alicui, conclusio erit, quoniam A alicui B non inest. Si ergo sumatur, cui A alicui non inest, huic B alicui inesse, necesse est C alicui B ipsum inesse. Aliter autem non est per conuertentem vniuersalem propositionem ostendere alteram, nullo enim modo erit syllogismus.

Sylli duo i Ferison. alter concludens cõclusionem primo intentã, secundus mi norẽ primi ex assũptione.

Cõmen. 91.

Tũc declarat, q̃ particularis affirmatiua in Ferison, quæ est minor nõ potest circulo ostendi, & dicit. {Cum autem priuatiua vniuersalis sit, non ostendetur circulo altera, s. particularis affirmatiua, nisi sicut in prioribus per assumptionem, si sumatur cui hoc alicui non inest, alterum alicui inesse, hoc autem probat, & primo constituit principalem syllogismũ, & dicit, {vt si A nulli C insit, b autem insit alicui c, conclusio erit in Ferison, quoniam A alicui B nõ inest, hic est principalis syllogismus, vbi patet minorem particularem affirmatiuã non posse circulo syllogizari, qm̃ ex duabus negatiuis propõ affirmatiua nõ syllogizatur. Si ergo vt inquit sumatur cui A alicui non inest, huic B alicui inesse, necesse est alicui C ipsum B inesse hoc pacto, si cui A alicui non inest, huic B alicui inest, est enim hæc hypothetica translata ex conclusione cõuersa, sequitur enim aliquod A non est b, quę est conclusio cõuersa, igit̃ cui A alicui nõ inest, huic B alicui inest, sed A alicui C nõ inest, cũ nulli C inerat. Igitur B alicui C nõ inerit. Quod vero hęc minor particularis nõ possit syllogizari circulo, declarat, & dicit, {aliter autẽ non est per vniuersalem conuertentem maiorem osten-

E dere alteram, s. minorem, nam nullo modo erit syllogismus ex vtrisq; negatiuis. Sed quæres vtrum maior potest ostendi per assumptionem. Diceret Philoponus q̃ sic hoc pacto, cui B alicui inest, huic nulli inest A B alicui C inest, igit̃ C nulli inest A, sed an sit bona assumptio, superius est disputatum.

Dubitatio. Solutio.

Manifestum igitur, quoniam in prima quidem figura per se inuicem est ostensio, & per primam, & per tertiam figuram fit, nam cum prædicatiua conclusio est, per primam, cum autem priuatiua, per postremam. Sumitur. n. cui hoc nulli, alterum omni inesse.

Nunc concludit, quædam ex his, quæ dicta sunt. vel, (vt Philoponus inquit,) hic facit breuem resumptionẽ eorum, quæ dixit, & primo resumit ea quæ dixit de prima figura. Et inquit. {Manifestum igitur quoniam in prima figura per se inuicem est ostensio, hoc est q̃ in prima figura fit circularis ostensio, quæ ostensio circularis est aliquando & in prima figura, & aliquãdo fit per tertiam figuram, nam cum prædicatiua conclusio est. s. in modis affirmatiuis, fit talis ostensio per primam figurã. Cum autem fuerit priuatiua, fit per postremam, verum est differentia, quoniam in modis negatiuis, cum cõcluditur negatiua fit per primam: cum vero concluditur affirmatiua, fit per tertiam & non quidem per syllogismum categoricum, sed per syllogismũ hypotheticum. Sumitur enim cui hoc nulli, alterum omni inesse.

Cõmen.

F

In media autem, cum vniuersalis quidem est syllogismus, & per ipsam, & per primã figuram, & per postremam. Cum autem particularis & per ipsam, & per postremam.

Resumit quæ dixerat de secunda figura & dicit. {In media autem figura, cum vniuersalis quidem est syllogismus & per ipsam, & per primam figuram, & per postremam. per primam quidem, cum concluditur negatiua in Cæsare. Per secundam vero, cum concluditur negatiua in Camestres, per tertiam deniq;, cum per assumptionem concluditur affirmatiua tam syllogismi qui est in Cæsare, quàm eius qui est in Camestres. Cum autem particularis propõ syllogizat̃ eorũ, q̃ particulares modi sunt in secũda figura, fit & p ipsam. s. secũdã & p postremã. Per secũdã quidẽ, cũ syllogizat̃ propõ particularis ipsius Barocco, per tertiã vero, cũ syllogizatur particularis ipsius Festino.

Cõmen.

G

Manifestum etiam quoniam in media, & in tertia, qui non per ipsas fiũt syllogismi, aut non sunt secundum eam, quæ circulo est ostẽsionem, aut imperfecti sunt.

Vltimo resumit q̃ dixit de tertia, & media figura, & dicit. {Manifestũ etiam, qm̃ in media, & in tertia, qui nõ p ipsas fiũt syllogismi, aut nõ sunt secũdũ ostẽsionẽ, q̃ circulo est, aut si sunt circulares ostensiones, erunt circulationes imperfectę. Hę aũt sunt circulationes in tertia figura, q̃ fiebãt syllogismorum in Datisi, & Ferison. Non enim in his concludebat̃ integra sed conuersa cõclusio. In secunda vero sunt omnes ostẽsiones, quę syllogizant affirmatiuas, quoniam non syllogizantur, (vt patuit) ex conclusione, & altera propositione conuersa. Hæc omnia fuerunt prolixe explicata. Nunc vero hactenus de his. Animaduerte pro defensione eorum quæ Philoponus dixit, quod syllogismus assumptiuus fieri potest ad probandam aliquam propositionem per dependentiam ad aliquam propositionem principalis syllogismi, & hic fit duobus seruatis, & q̃ translatio fiat de negatiua, ad affirmatiuam, & q̃ fit necessaria consequentia ex negatiua ad translatam. Et sic vt plurimum vtitur ipso Aristo. alio modo fieri põt non dependẽdo

Cõmen.

H

Opinio.

ab aliqua

ab aliqua propositione syllogismi principalis, & hoc modo potius sua vis erit prosyllogistica, & ad hũc nõ requirũtur illę cõditiones, sed solũ ꝙ fiat ex positione antecedentis in cõsequẽtis, & hoc pacto ipso vsus Philoponus vt sepius annotauimus, & sic põt defendi Philoponus.

Cap. viii. De conuersione, quę fit in syllogismis.

CONuertere autem est transposita conclusione facere syllogismum, quoniam vel extremũ medio nõ inerit, vel hoc postremo. necesse est.n. conclusione conuersa, & altera remanente propositione, interimi reliquam, nam si erit, & conclusio erit.

Commẽ. 95. Triplex cõuersio.

Vt Philoponus inqt, & in Primo libro diximus, tres sunt cõuersiones. Vna quidẽ, quæ fit in terminis. Secũda quæ fit in propositionibus. Tertia vero, quæ fit in syllogismo. De cõuersione in terminis dictũ est in prędicamentis, quando dictũ est æquale esse æquale æquali, fit enim hæc cõuersio in relatiuis. De cõuersione vero, quę fit in propositionibus, dictum est Primo huius, nũc proponit dicere de cõuersione, quæ est in syllogismis, vt in inscriptione capituli patet. Fit autẽ hæc, si acceperimus conclusionẽ facti syllogismi transpositã ad contrariã, aut contradictoriã, & alteram propositionem integram, & ostenderimus oppositũ alterius contrarium vel contradictoriũ. Verbi gratia, si cõclusio facti syllogismi fuerit vniuersalis affirmatiua, & trãsposuerimus hanc ad cõtrariam, vel contradictoriam, & tunc ex hac, cum altera propositione integra, inferimus contrarium vel cõtradictorium alterius. Potest autem fieri hæc cõuersio, vt Philoponus inquit, in omni figura, & in singulis modis cuiusꝗ figuræ. Est autẽ hæc conuersio duplex quoniã, si volumus interimere minorẽ, oportet accipere conclusionem trãspositam ad oppositum cum maiore, & inferre oppositum minoris. Si volumus interimere maiorem oportet accipere conclusionem transpositam ad oppositum cum minore integra, & inferre oppositum maioris. Vnde dicit. ❡ Conuertere autem est trãsposita cõclusione ad oppositum cũ altera propositione integra, facere syllogismũ, qui concludat, vel quoniam maius extremũ medio non inerit, hoc est vel qui concludat oppositum maioris, vel qui concludat, quoniam hoc, scilicet mediũ postremo non inerit, hoc est, vel qui concludat oppositũ minoris. Quidam autem arbitrati sunt conuersionem in syllogismo eandem esse cum deductione ad impossibile. Contra quos obijcit Philoponus, & quidem recte. Impugnatio quoniam Aristo. post hanc consideratiõe pertractat de deductione ad impossibile, vbi ostẽdet non esse idem in syllogismo conuertere, & deducere ad impossibile. Deinde Aristo. probat definitionem assignatam, & dicit. ❡ necesse est enim cõclusione cõuersa, scilicet ad oppositum, & altera remanente propositione, interimi reliquã, hoc est inferre oppositum alterius, aut contrarium, aut contradictorium. nam, vt inquit, si erit, ita vt altera nõ interimatur, & maneat, cũ etiam maneat altera, vtrisꝗ propositionibus, vt prius, manentibus, & cõclusio eadem erit, quæ & prius fuit. Fundatur autem hæc Aristo. ratio, ꝙ semper in bona consequentia ex opposito consequentis sequitur oppositum totius antecedẽtis, & cuiuslibet partis illius. Et ad positionem antecedentis sequitur positio consequentis.

Error aliquorum. Impugnatio

Differt autem opposite aut contrarie conuertere conclusionem, nõ.n. fit idem syllogismus, vtrolibet cõuersa. Palã autẽ hoc erit per sequentia. Dico autem opponi quidem omni inesse, non omni, & alicui nulli. Contrarie autem, omni nulli, & alicui non alicui inesse.

Commẽ. 96.

Cum dixisset ex opposito cõclusionis cum altera propositione inferri alteram, declarat ꝙ non eodem modo inferatur semper. Et dicit. ❡ differt autem opposite, scili-

A cet contradictoriæ, aut contrarię, conuertere conclusionem, non enim fit idem syllogismus vtralibet conuersa, hoc est ex conuersa ad contrarium, & ex conuersa ad cõtradictorium non fit idem syllogismus, & quia res hæc patebit per exempla, quæ postea assignabit, dicit. ❡ Palã autem erit per sequentia. exponit autem quid intelligat per opponi, & quid per cõtrariari, & dicit. ❡ Dico autẽ opponi quidem, scilicet contradictoriæ, omni inesse, nõ omni scilicet inesse, & alicui inesse dico opponi contradictoriæ nulli inesse, contrarię autem opponi. Dico omni inesse nulli inesse, & alicui non alicui, & dixit subcontrarias opponi contrarię in necessaria materia. Ex his primo sequitur, ꝙ licet in syllogistica conuersione sint duo syllogismi, tamẽ syllogismus conuersiuus nõ dicitur nisi secundus processus in ordine ad primum. Secundo sequitur, ꝙ syllogismus conuersiuus, & primus syllogismus sint in diuersis figuris, vt postea dicemus. Seqtur tertio, syllogismũ conuersiuum semper supponere quẽdam aliũ syllogismũ, qui in cõuersione syllogismi à Philopono dicitur principalis. Sequitur quarto, quod si cõclusio principalis syllogismi fuerit vniuersalis, bifariã cõtingit syllogizare cõuersiue, aut ex opposito conclusionis contrario, aut ex opposito contradictorio at, si conclusio non sit vniuersalis, solum conuertere erit ex contradictorio cõclusionis, non enim contingit conuertere ex subcontrario conclusionis, vt dictum est, nisi in necessarijs cõclusionibus, in cęteris autem subcõtrariæ stãt simul. Recte igitur Arist. sumpsit aliquã propositionẽ interimi posse aut per contrarium, aut per cõtradictoriũ. Ex ijs omnibus sequitur quinto, syllogismũ conuersiuũ inuentum esse ad demonstrandum necessitatem principalis syllogismi. nam illa cõsequentia est bona, in qua ex opposito cõsequentis cum altera propositione infertur oppositum alterius propositionis, & cõsequenter totius antecedentis, est.n. antecedens vna copulatiua, quæ est falsa, si demõstratum fuerit per syllogismum conuersiuũ alteram eius partem esse falsam.

Excerpta primum.

Secundum.

Tertium.

B

Quartum.

Quintum.

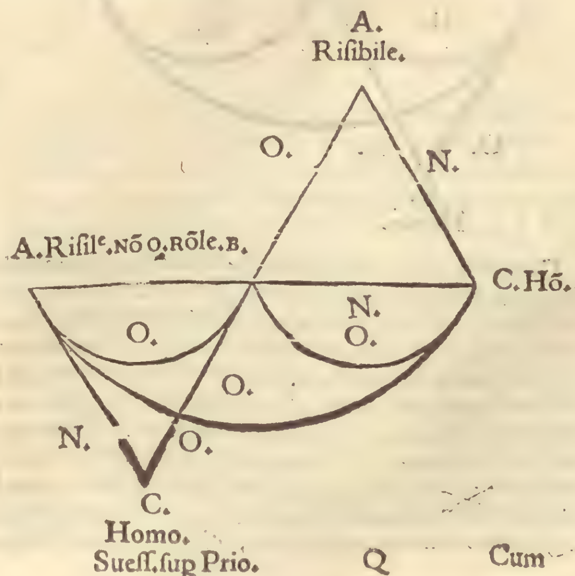
C

Prima figura.

SIt.n. ostensum A de C per medium B. Si igitur sumatur A nulli C inesse omni autem B nulli C inerit B & si A quidem nulli C B autẽ omni C A non omni B, & non omnino nulli, non enim ostendatur vniuersale per tertiam figuram. Omnino itaꝗ eam, quæ est ad maiorem extremitatem propositionem, non est destruere vniuersaliter per conuersionem, necesse est.n. ad postremam extremitatem vtrasque sumere propositiones.

Itaque & autem.

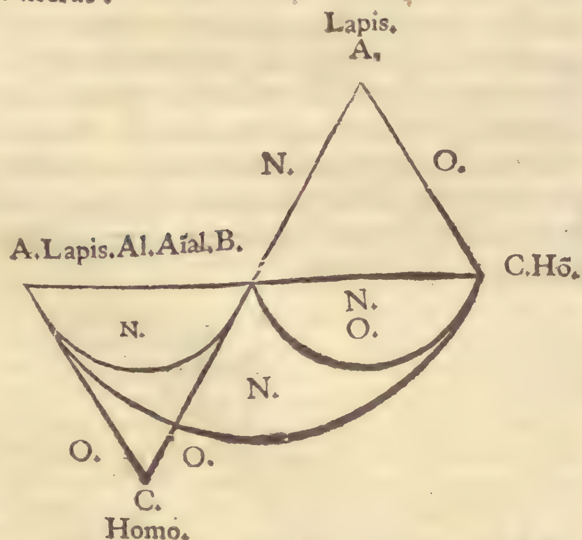
D

Cõclusionis cõuersiõe ad contrariã, in Barbara minori, ei9 am bæ destruuntur pmissæ.

Comment. 97. Cum dixisset, quid sit conuertere, nunc docet conuertere, & primo vniuersales modos primæ figuræ affirmatiuos, deinde vniuersales negatiuos, & loquens de vniuersalibus affirmatiuis Primo docet conuertere conclusionem inferendo oppositum contrarium minoris in Camestres. Secundo docet conuertere conclusionem inferendo contradictorium minoris in Felapton. De prima parte dicit. {Sit enim ostensum A de C per medium B, s. in Barbara. Si igitur sumatur A nulli C inesse, quod est conclusionis contrarium, & hoc contrarium in conuersione sumatur pro minore, omni autem B, hoc est, & sumatur pro maiore A inesse omni B in Camestres, nulli C inerit B, quod est minoris contrarium, & sic patet prima conuersio ex transposita contraria conclusione, & maiore inferentibus contrariam minori in Camestres. Deinde docet secundam, & dicit. {& si sumatur A quidem nulli C inesse, quod est contrarium conclusionis, B autem sumatur inesse omni C A non omni B, & non omnino nulli inerit in Felapton, quod est contradictorium maioris. Quòd autem contradictorium, & non contrarium ostendatur, probat, & dicit. {non.n.ostendebatur vniuersale per tertiam figuram, propterea concludit, & dicit. {omnino itaq; eam propositionem, quæ est ad maiorem non est destruere vniuersaliter per conuersionem, & causam assignans inquit. {necesse est.n.ad postremam extremitatem, s. ad minorem extremitatem in tali cõuersione vtrasq; sumere propositiones, quas sic sumendo syllogismus erit in tertia figura, in qua nullum problema vniuersale syllogizatur, & sic patet quòd minor per secundam, maior vero per tertiam figuram demonstratur. Et, cum per secundam figuram demonstratur minor, concluditur contrarium minoris, cum vero per tertiam demonstratur maior, concluditur contradictorium maioris.

Et si priuatiuus sit syllogismus, similiter. Ostendatur enim A nulli C inesse per B, ergo si sumatur A omni C inesse, nulli autem B, nulli C inerit B: & si A & B omni C, A alicui B, sed nulli inerat.

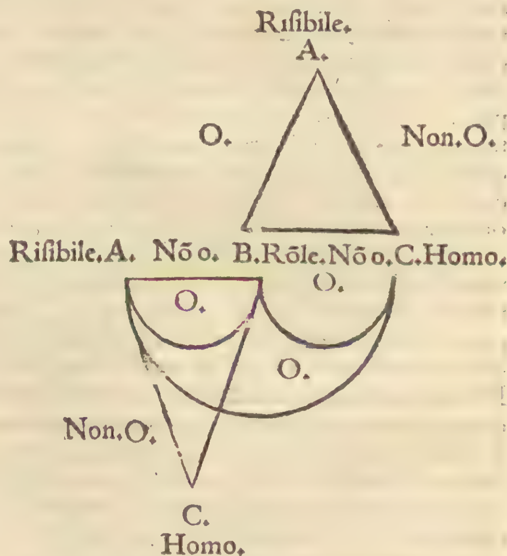
Cõclusio cælarent si conuertatur ad cõtrariã, oppositũ minoris ostẽdetur in secũda figura, & oppositũ maioris in tertia.

Comment. 98. Cum ostenderit de vniuersali affirmatiuo, nunc vult de vniuersali negatiuo, & dicit. {Et si priuatiuus sit syllogismus, ostenduntur per secundam & tertiam figuram propositiones. Minor quidem per secũdam, maior per tertiam. Et hoc declarat, & dicit. Ostẽdatur.n.A nulli C inesse per B in Celarent. Ergo, si sumatur A omni C inesse, quod est contrarium conclusionis, & sumatur pro minore, nulli autem B, & sumatur A etiam nulli B inesse, quæ fuit maior, etiam pro maiore, nulli C inerit B, quod est cõtrarium minoris. Et sic patet conuersio, per quã syllogizamus contrarium minoris. Deinde docet syllogizare cõtradictorium maioris, & dicit, & si A & B insint omni C, ita vt sumatur contrarium conclusionis pro maiore, videlicet omne C A & minor pro minore, videlicet omne C B: his sumptis A alicui B inerit, sed nulli inerat, & sic habetur contradictorium maioris.

E

Si autem opposite conuertatur conclusio, & alij syllogismi oppositi & non vniuersales erunt: fit enim altera propositio particularis, quare conclusio erit particularis. Sit.n. prædicatiuus syllogismus, & conuertatur sic, ergo si A non omni C, B autem omni, B non omni C. Et si A quidem non omni C, B autem omni A non omni B.

F

Conclusion Barbare cõtradictoria cõuersa si minori cum maiori sum minoris in fertur opposita in Barocco, si vero sumat pro maiori c.i minori, maioris oppositũ infertur.

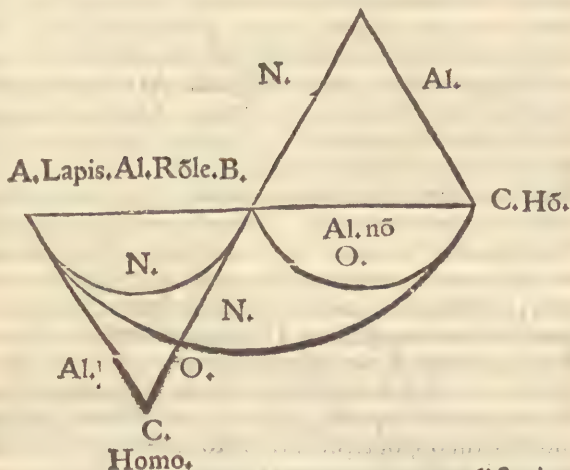
G

Cõmen. 99. Cum docuisset conuertere syllogismos ex conclusione transposita ad contrarium, nunc docet conuertere syllogismos ex conclusione transposita ad cõtradictorium, & primo in modis vniuersalibus primæ figuræ affirmatiuis. Deinde in vniuersalibus negatiuis. De prima parte dicit. {Si autem conclusio conuertatur opositæ, hoc est ad contradictoriũ, & alij syllogismi conuersiui, qui ex ipsa fiunt, erunt oppositi, hoc est cõcludentes cõtradictorias propositionũ & particulares, & nõ erunt vniuersales, cuius rationẽ affert, & dicit. {Fit enim altera propositio, scilicet conclusio transposita, quæ erit propositio in conuersiuo syllogismo, semper particularis, igitur ex ipsa cum altera propositione quouis modo sumpta non potest fieri conuersio nisi ad propositionem particularem. Quæ dixerat exponit exemplis, & dicit. {Sit enim prędicatiuus syllogismus primus, & principalis in Barbara & conuertatur sic, vt dictum est, est itaq; syllogismus principalis, videlicet, omne B A: omne C B: igitur omne C A: ergo, si A non omni C inesse sumatur, quod est contradictorium conclusionis, & pro minore sumptum sit B autem omni sumatur ipsum A inesse pro maiore B non omni C inerit, quod est contradictorium minoris in Barocco. Ex cõclusionis igitur cõtradictorio, & maiore in Barocco, concluditur contradictoriũ minoris. Et si A quidem non omni C inesse sumatur, quod est cõclusiõis contradictorium, & sumatur B omni C inesse A nõ omni B inerit in Broccardo, quod est contradictorium maioris. Quare ex conclusione transposita ad contradictoriũ cum maiore in Barocco concluditur oppositum contradictorium minoris. Ex conclusione autem transposita ad contradictorium cum minore in Broccardo concluditur contradictorium maioris.

H

Similiter autem & si priuatiuus sit syllogismus. Nam si A alicui C inest, B autem nulli,

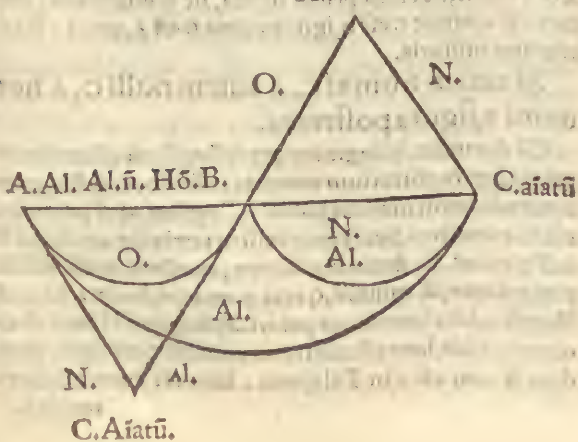
B alicui C non inerit, & non simpliciter nulli. Et si A quidẽ alicui C, B autẽ omni, queadmodũ in principio sumptum est, A alicui B inerit.

Celarent cõclusio cõuersa contradictorie sumpta pro minori cũ maiore ifert oppositã minoris sumpta aũt pro maiori cũ minori infert oppositam maioris.

Cõmẽ. 100. Nunc ex conclusione transposita ad contradictorium docet conuertere in vniuersalibus negatiuis: & primo docet syllogizare minoris contradictoriam, & dicit. Similiter autem & si priuatiuus sit syllogismus in celarẽt, hoc pacto, nullum B A, omne C B, igitur nullum C A. Nã si A (vt inquit) alicui C inest, quod est contradictorium conclusionis, B autem insit nulli, quæ fuit primi syllogismi maior, B alicui C non inerit, quod est minoris cõtradictoriũ. Sic igiẽ ex cõtradictorio cõclusionis, & ipsa maiore in Festino syllogizaẽ cõtradictoriũ minoris. Deinde docet ex trãsposita cõclusione ad cõtradictoriũ deducere cõtradictoriũ maioris in Disamis. Et dicit, & si A quidem insit alicui C, quod est cõtradictoriũ cõcl'onis, & B insit oĩ C, quẽadmodũ in principio, hoc est in principali syllogismo sumptũ est, A alicui B inerit, i disamis, qđ est cõtradictoriũ maioris. Sic igiẽ patet, ex cõcl'one trãsposita ad cõtradictoriũ cũ maiore pmanẽte syllogizari in Festino, cõtradictoriũ minoris, Cũ minore autẽ, syllogizari in disamis contradictorium maioris.

In particularibus autem syllogismis, quando opposite conuertitur conclusio, interimũtur vtræq; propositiones, quando vero contrarie, neutra, non enim iam accidit, quemadmodum in vniuersalibus interimere, deficiẽte conclusione secundum conuersionem, sed nec omnino interimere. ostẽdatur. n. A de aliquo C per B. ergo, si sumatur A nulli C inesse, B autem alicui C, A alicui B non inerit, & si A nulli C, B autem omni, nulli C inerit B, quare interimuntur vtræq;.

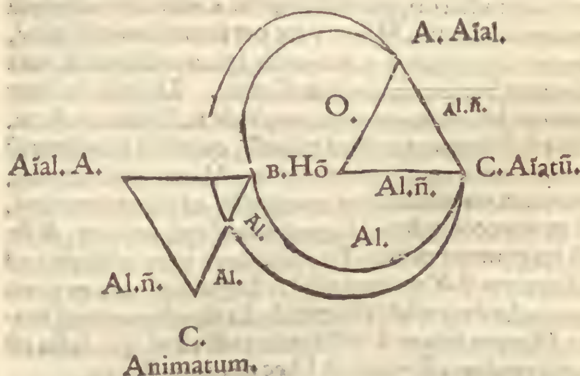
Si conclusio darii cõuertatur ad suã contradictoriã syllogizatur maioris oppositum i tertia figura, & oppositũ minoris in secunda.

A Cum compleuerit de vniuersalibus modis, nunc dicit de particularibus, & assignat duas conclusiones. Prima conclusio est, si conclusio conuertatur ad contradictorium per syllogismos conuersiuos, ambæ propositiones interimuntur, syllogizantur quæ propositionũ cõtraria, aut contradictoria. Secunda conclusio, si autẽ cõclusio conuertatur ad contrarium nullo pacto propositiones interimuntur. Et per contrarium subcontrarium intelligit, dicit. { In particularibus autem syllogismis, quando oppositæ hoc est contradictorię conuertitur cõclusio, interimuntur vtræq; propositiones. Hæc est prima conclusio. Quãdo vero cõuertitur contrariæ, hoc est subcõtrariæ, neutra interimiẽ. Et assignat cãm, & dicit, { nõ. n. iã accidit quẽadmodũ in vl'ib⁹ interimere deficiẽte ab vl'itate cõcl'one secũdũ cõuersionẽ, sed accidit nec oĩno interimere, qm̃ ex cõcl'one cõuersa ad subcõtrariã vel nõ fit oĩno syll's, vt patebit, vel si fiet, syll's cõcludet subcõtrariã alteri⁹ propõnis, q̃ nõ interimit propõnẽ, cũ stet cũ ea, hęc est secũda cõcl'o. Arist. ergo primo B probat primã cõcl'onẽ, & dicit { ostẽdaẽ. n. A de aliquo C p B, ita vt syll's sit in Darij iste, oẽ B A, quoddã C B, igitur quoddã C A. Ergo, (vt inquit,) si sumaẽ A nulli C ineẽ, qđ est cõtradictoriũ cõcl'onis, B aũt sumaẽ alicui C ineẽ, concludeẽ in Ferison cõtradictoriũ maioris, videlicet A alicui B nõ ineẽ, qđ est cõtradictoriũ maioris. Deinde docet cõcludere oppositũ minoris in Camestres, & dicit, { & si A nulli C insit, quod est cõtradictoriũ cõcl'onis, B autẽ omni, quod est maior, nulli C inerit B in camestres, quod est contradictorium cõclusionis. Quare interimũtur vtręq;, & sic patet prima conclusio.

Cõmẽ. 101. 1. conclusio.

2. cõclusio.

Si aũt cõtrarie cõuertanẽ, neutra. Nã si A alicui C nõ inest, B aũt oĩ, B alicui C nõ inerit, sed nõdũ interimiẽ qđ à principio, cõtingit. n. alicui inesse, & alicui non inesse. vniuersalis autẽ C A B omnino non fit syllogismus, si enim A alicui C nõ inest, B autem alicui inest, neutra propositionum vniuersalis est.

Ex cõclusione Darii cõuersione ad subcõtrariã nulla destruitur ppõnũ: nõ minor p secundã figuram, cum sit particularis, neq; maior per tertiam, qa essent ambæ particulares.

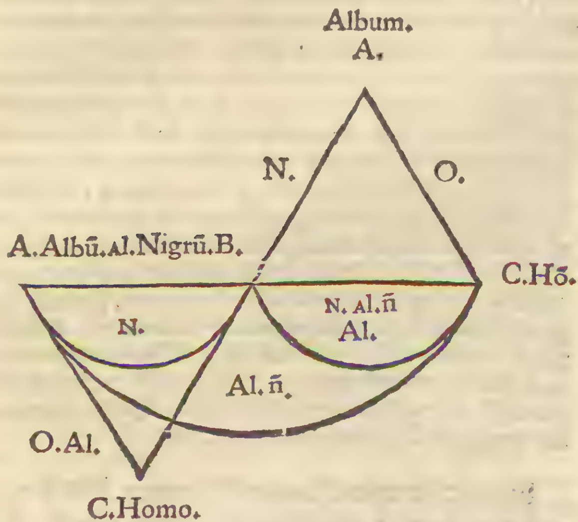
D Nunc probat secundam conclusionem, videlicet, q̃, si conclusio transponatur ad subcontrarium, neutra propositio interimatur. Et primo declarat, q̃ non interimatur minor, qm̃ ex tali trãsposita conclusione non concluditur aliqua ppositio, destruẽs minorẽ, & dicit. { Si aũt cõtrarie conclusiones cõuertantur, neutra propositio interimitur, & primo probat, (vt dixi,) q̃ nõ interimatur minor, & dicit, { nam si A alicui C nõ inest, quod est subcontrariũ conclusionis: B aũt omni, hoc est & A insit omni B, quod est maior B alicui C non inerit, quod est subcontraria minoris, sed nondum interimitur quod à principio, scilicet minor principalis syllogismi, cũ stet cum ea, contingit enim B alicui C ineẽ, & alicui C non inesse, hæ enim stant simul. Quoddam animal non est album, & quoddam animal est album, & sic ex tali syllogismo non interimitur minor. Deinde declarat, q̃ ex

Cõmẽ. 102.

tali transposita conclusione nō interimatur maior, qm̄ ex ea nullus prorsus fit syllogismus, & dicit, vniuersalis aūt propōnis, quæ est A b, hoc est maioris oīno nō fit syllogismus, si enim A alicui c nō inest, quod est oppositū cōclusionis, b autem alicui c inest, quod est minor, sic sumendo in conuersiuo syllogismo propositiones, neutra vniuersalis est. Igitur ex illis nihil sequetur, & sic nō interimetur maior.

Similiter autem et si priuatiuus sit syllogismus. Si enim sumatur A omni C inesse, interimuntur vtreq;. Si autem alicui, neutra. Demōstratio autem eadem est.

Si conuertatur cōclusio ad contradictoria i quarto tollitur, p pōnū vtraq; maior in tertia, minor in secūda figura. si vero cōuertatur ad subcontrariā, nulla tollitur eadem de cā qua & superior.

Commē. 103. Deinde declarat qūo ex transposita cōclusione in particulari negatiuo interimātur ambę. Et quomodo non, dicit. Similiter autem & si priuatiuus sit syllogismus, subaudi est vt in affirmatiuo, & declarat qūo, & dicit. Si enim sumatur A omni C inesse, quod est cōtradictorium conclusionis, interimuntur vtreq;, maior quidē interimitur per tertiam figuram in Datisi, hoc pacto, omne C A: quoddā c b, quoddā b igitur A. ecce cōtradictoriū maioris in Datisi. Minor vero per secundam in Cęsare, hoc modo, nullum b A, omne c b, igitur nullum c b, ecce contradictorium minoris in Cæsare. Deinde declarat quo modo neutra interimatur, & dicit. Si autem alicui, hoc est, si sumatur A alicui C inesse, quod est subcōtrariū conclusionis, neutra interimitur. Minor quidem non, quoniam ex conclusione transposita ad subcontrarium, & maiore cōcluditur id, quod stat cū ipsa minore, & sic nō interimitur minor. Ex cōclusione vero trāsposita ad subcontrariū & minore nihil syllogizatur, cum ex puris particularibus nihil syllogizet. Et sic nō interimit maior. Horum autem demōstratio eadē est ei, quæ facta est in particulari affirmatiuo. Hæc de prima figura.

Caput. ix. De syllogismo conuersiuo in secūda figura.

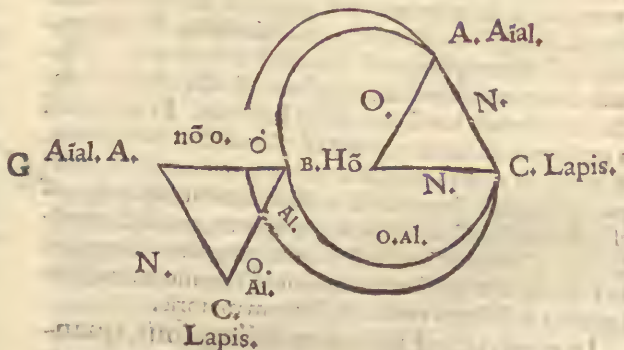
IN secunda autem figura eam quidem, quę est ad maiorem extremitatem propositionem, non est interimere contrarie quolibet modo conuersione facta, semper enim erit conclusio in tertia figura. At vniuersalis non fuit in hac syllogismus. Alteram autem in hac interimemus similiter ad conuersionem. Dico autem similiter, si contrarie quidem cōuertitur, contrarie, si opposite, opposite.

Cōmē. 104. 1. regula. Cum compleuisset primam figuram, nunc transit ad secundam. Et primo premittit duas siue regulas, siue conclusiones. Quarum prima est, maior propositio non interimitur, quando accipitur conclusionis contrariū. Et dicit, in secunda autem figura eam quidem propo- E sitionem, quæ est ad maiorem extremitatem, non est interimere contrarie quolibet modo cōuersione facta. Et intelligit, (vt Philoponus exponit,) nō q̄ nō interimat, sed q̄ nō interimat ī cōtrariū, nā in cōtradictorie oppositum interimitur. Et propterea dixit non quolibet modo conuersione facta, quia licet interimatur cōtradictorie, non tn̄ interimitur facta conuersione ad contrarium. Et causam regulæ assignat, & dicit. Semper enim erit cōclusio in tertia figura, hoc est, quia non potest interimi nisi syllogismo facto in tertia figura. At vniuersalis syllogismus non fit in hac tertia figura. Quia igitur maior non potest interimi nisi syllogismo, qui fit in tertia figura, & in tertia figura nullus syllogismus est vniuersalis, vniuersalem, habens conclusionem, fit vt maior interimi contrarie non possit. Deinde pręmittit secundā regulam, & est q̄ minor bene interimatur. Sed cōformiter ad conuersionem conclusionis, & dicit, alteram autem, scilicet minorem in hac secunda figura, interimemus similiter conuersioni. F Dico autem similiter cōuersioni, quoniam si conclusio conuertitur contrarie, quidem contrarie ipsa minor interimetur, si autem conclusio conuertitur opposite, scilicet contradictorie, minor interimetur opposite, s. contradictorie. Sic igitur minor interimi poterit per primam figuram, (vt Philoponus inquit,) & postea patebit.

Insit enim A omni B, C autem nulli, conclusio erit B C. Si ergo sumatur B omni C inesse, & A B maneat, A omni C inerit. Fit enim prima figura.

Ex opposito cōtrario vel contradictorie cōclusionis cęmestres syllogizat oppositū minoris ac maioris eius per tertiā ac primā figurā.

G

Nunc probat secundam regulam, & docet interimere minorem, & primo in vniuersalibus, deinde in particularibus. Et docendo interimere minorem, primo docet eam interimere in camestres, & dicit, insit enim A omni B, ita vt maior sit, omne B est A, C autem nulli, ita vt minor sit, nullum C est A, propositionibus his stantibus, cōclusio in Camestres erit, b c, hoc est nullum C est B, hic est syllogismus principalis. Deinde docet destruere minorem sumendo cōtrariā cōclusionis pro minore, & maiorē pro maiore vt iacet, & dicit, si ergo sumat̄ B oī C inesse, ita (vt cōtrariū cōclusionis) & minor sit, omne C est B, & A B maneat, ita vt maior sit q̄ erat, oē B est A, A oī C inerit, fit enim prima figura, sic syllogizādo, omne B est A, omne C est b, igitur omne C est A, quod est cōtrarium minoris. Commē. 105. H

Si autem B omni C, A autem nulli C, A non omni B, figura postrema.

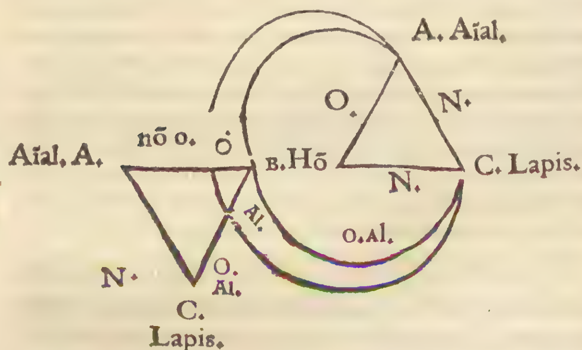
Prospicitur hoc in superiori figura. Cōmē. 106.

Cū docuisset syllogizare per syllogismū cōuersiuū in prima figura cōtrarium minoris, nūc docet syllogizare contradictoriū maioris eiusdē syllogismi, quē prius fecerat in camestres, per syllogismū in tertia figura. s. qui fit in Felapton. Et docet hoc facere, ex cōtrario cōclusiōis pro minore, & minore, q̄ erat p maiore, hoc pacto, nullū C est A, hæc fuit minor prioris syllogismi ī Camestres, omne C est b, hæc est contraria conclusionis: igit̄, quod dam b non est A in Felapton. hæc est contradictoria maioris.

maioris. Et dicit. ❮Si autem B omni C insit, & sumatur hæc pro minori, quę fuit contraria conclusioni, A autem nulli C insit, & sumatur hæc, quæ erat in priori syllogismo minor pro maiore, A non omni b inerit, quæ est contradictoria maioris, & erit hic syllogismus in postrema figura. Recte ergo Philoponus dixit maiorem syllogismorum in secunda figura contradictorie interimi posse, non autem contrarie.

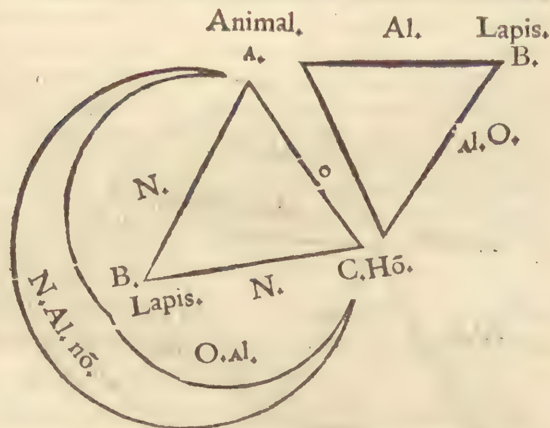
Si autem opposite conuertatur B C, A B quidem similiter ostendetur, A C autem opposite. Nam si B alicui C, A autem nulli C, A alicui B non inerit. Rursum, si B alicui C, A autem omni B, A alicui C. Quare oppositus fit syllogismus.

Ex opposito cōtrarie, cōclōnis camestres syllogizat oppositū minoris ac maioris eius per tertiā ac primā figurā.

Similiter autem ostendetur, & si econuerso se habeant propositiones.

Cōuersa cō clōne cæsare cōtrarie vel cōtradictorie tollit eodē modo, quo supius, eius maior vel minor.

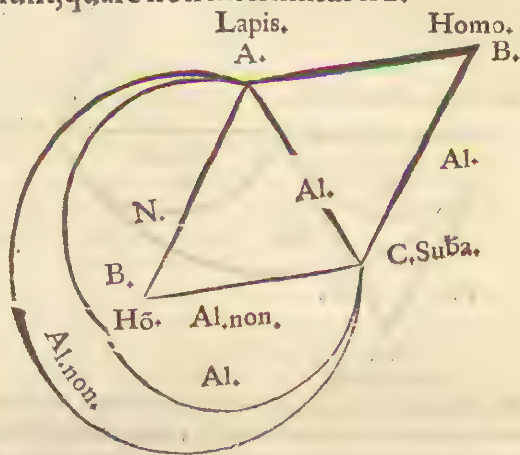

Cōmē. 107. Nunc docet interimere maiorem, & minorem eiusdem syllogismi, qui factus est in Camest. & quidem per cōtradictoriū cōclusionis, & dicit. ❮Si aūt B C cōclusio opposite, hoc est ad cōtradictoriū conuertat, A b maior, similiter ostendetur, scilicet contradictorie, A C autē scilicet minor etiam opposite, scilicet contradictorie, & sic ex contradictorio conclusionis tam maior q̃ minor cōtradictorie interimitur. & Primo docet interimere maiorē ex contradictorio conclusionis per syllogismum factum in ferison. Deinde docet interimere minorem per syllogismū factum in darij. De prima parte dicit, ❮nam si B alicui C inest, hæc est cōtradictoria conclusionis prioris syllogismi, quę pro minore sumatur, A autem nulli C, quæ fuit minor, & pro maiore sumatur, A alicui B nō inerit p̄ syllogismū factū in Ferison, & erit cōtradictoriū maioris. Deinde docet interimere minorē per syllm̄ factū in darij, & dicit. Rursum, si B alicui C, hęc cōtradictoria cōclōnis, q̃ sumat̄ p̄ minore, A aūt oī B, hęc erat maior, q̃ sumat̄ p̄ maiore, A alicui C inerit, p̄ syllogismum in darij, & habet̄ oppositū minoris, quare ex cōtradictorio cōclōnis oppositus fit syllogism⁹, tā maioris q̃ minoris, nō tñ per eandem figurā. De syllogismo vero secundę

A figuræ qui fit in cęsare, dicit. Similiter aūt ostendet̄ & si econuerso se habeāt, p̄pōnes: hoc est secundæ figuræ, in quo propositiones se habent econuerso, ad eas propositiones quæ sunt in Camestres, similiter ostendetur, vt exemplis patet.

Si autem particularis est syllogismus, contrarie quidem conuersa conclusione, neutra propositionum interimitur, quemadmodum nec in prima figura, opposite aūt vtręq;. Ponatur enim A, B quidem nulli inesse, C autē alicui, conclusio erit B C. Si igitur ponatur B alicui C inesse, & A B maneat, conclusio erit, quoniam A alicui C non inest, sed non interimitur quod ex principio, contingit enim alicui inesse, & non inesse.

B Rursum, si B alicui C, & A alicui C nō erit, syllogismus. Neutrum enim vl'e eorum quę sumpta sunt, quare non interimitur A B.

Cōclusionis Festino ad cōtrariā cōuersione nec minoris oppositū in Ferio secundę, nec maioris ī Ferison tertiæ syllogizari pōt.

C

Cōmē. 108. 1. conclusio. Cum egisset de vniuersalibus in secunda figura, nunc agit de particularibus, & assignat duas siue regulas, siue conclusiones, & dicit. ❮Si autem particularis est syllogismus, contrarie quidem conuersa conclusione, neutra propositionum interimitur, quemadmodum in prima dictum est. Ibi enim dictum est, q̄ ex contrario conclusionis nulla propositionum interimitur, & per contrarium conclusionis, intelligit subcontrariū. Dicit, ❮etiā neutra propositionum interimitur, quoniam si fit syllogismus. Deducitur particularis opposita subcontrarie, quæ non interimit priorem propositionē, sed simul stat cum ea. Si autem syllogismus non fit, per talem syllogismum nihil interimitur, hæc est prima cōclusio. Deinde assignat secūdā, & dicit. ❮Opposite aūt, si conuertitur conclusio, s. ad contradictoriū, vtręq; propositiones interimuntur. Hæc est secunda. Deinde probat per exempla primam conclusionem, & principalem syllogismū accepit in Festino, & dicit. Ponatur enim A B quidē nulli inesse, & erit maior, nullum B est A, C autem alicui, & erit minor, quoddam C est A, ijs stantibus in Festino, cōclusio erit, B C, hoc est, quoddā C nō est B, hic est principalis syllogismus in Festino. Deinde declarat primam conclusionem, & dicit, si igitur ponatur B alicui C inesse, & sit subcontraria conclusionis, quoddam C est B, & hæc subcontraria accipiatur pro minore, & A B maneat pro maiore, ita vt propositiones sint, nullum B est A, quoddam C est B, conclusio erit, quoniam A alicui C non inest, in Ferio. Sed per talem syllogismum non interimitur, quod erat ex principio, s. prioris syllogismi minor, quoniam stant simul, stāt enim hæ ambę, quoddam C est A, & quoddam C non est A in materia non necessaria. Contingit enim in materia non necessaria, A alicui C inesse &, non inesse.

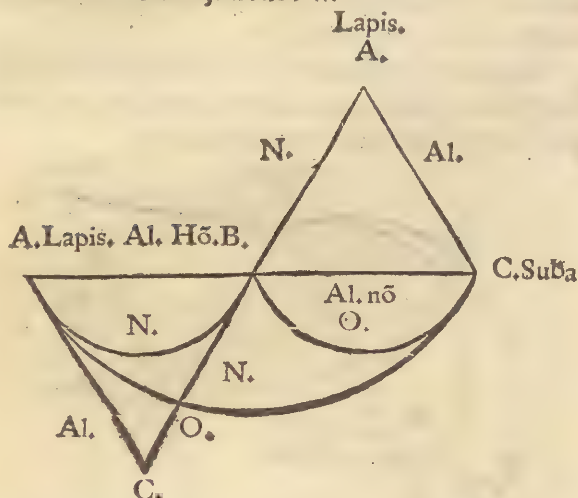
2. cōclusio.

D

Cōmē. 109. Quod nec maioris oppositū in Ferison tertię.

Nunc declarat, ꝙ nec maior interimat, & supponens factū esse eundē syllogismū in festino, dicit. {Rursum si b alicui c, subaudi ponatur inesse, ita vt sit subcōtrariū conclusionis, quoddā c est b, & a alicui c inerit, ita vt accipiat minor, prioris syllogismi, videlicet, quoddā c est a, non erit syllogismus, neutrū enim vl'e est eorū, q̄ sumpta sunt, licet fuerit figura tertia: quare, cū propōnes nō sint vl'es, nō interimitur a b, quæ erat maior. Sic igit nec minor interimitur, cum non deducatur propositio, quæ sit illi incompossibilis, nec maior, cum ex puris particularibus in nulla figura aliqua propositio interimitur.

Si autem opposite conuertatur, vtrēq; interimūtur, nam si b omni c, a autem nulli b, nulli c a: inerat autem alicui. Rursum si b omni c: a autem alicui c, alicui b a.

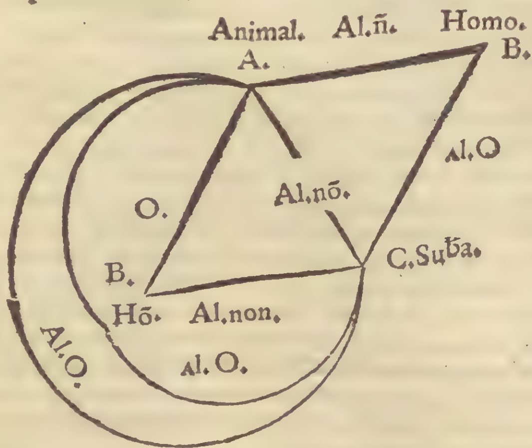
Cōuersa cō clōne Festino opposite contradictorie minoris erat contradictoriū ī cęlarēt, primæ ac maioris ī Disamis tertię qui inferri, possit ostensio.

Hic declarat secundā cōclusionē, videlicet, ꝙ si cōclusio conuertatur ad cōtradictoriū, vtraq; propositio interimatur. & sumit exēpla in eodē syllogismo facto in Festino, & dicit. {Si aūt cōclusio ipsa oppositæ, s. ad cōtradictoriū cōuertatur, interimunt vtręq; propōnes. & primo declarat ꝙ interimatur minor, & dicit, nā, si b omni c, subaudi ponatur inesse, quod erit cōclusionis cōtradictoriū, videlicet, omne c est b, & accipiat pro minore, a autē nulli b, ita vt permaneat eadē maior, videlicet, nullum b est a, nulli c inerit a, & sic interimitur minor. Deinde docet interimere maiorem, & dicit. (Cōmē. 110.)

Rursum, si b omni c ponat inesse, quod erit cōclusionis cōtradictorium, videlicet, omne c est b, et accipiatur pro minore, a autem ponatur ineē alicui c, ita vt minor permaneat, & accipiatur pro maiore, alicui b inerit a, & sic per syllogismum in disamis interimitur maior, & sic vtræq; interimuntur.

Eadem autem demonstratio, & si vniuersalis sit prædicatiua.

Cōuersa cōclusione Barocco cōtrarie, in nulla figura, quod nulla interimatur ꝓpositionū eius, ꝗ si conuertat contradictorie, & sumatur ꝓ minori cū maiori sua, minoris contradictoriū infertur, in primo primæ: si aūt sumatur ꝓ maiori cū minori sua, inferē cōtradictoriū maioris in Broccardo tertię.

E Cum declarasset eas conclusiones de propositionib9 eius syllogismi, qui fit in Festino, dicit eadem autem demonstratio est, & si vniuersalis sit prædicatiua, hoc est, earum propositionum, quæ sunt syllogismi facti in Barocco, quoniam conuersa conclusione ad subcontrariū, neutra interimitur, conuersa vero ad contradictorium, vtraq;, licet non per eandem figuram. Cōmen. 111.

Caput. x. De syllogismo cōuersiuo in tertia figura.

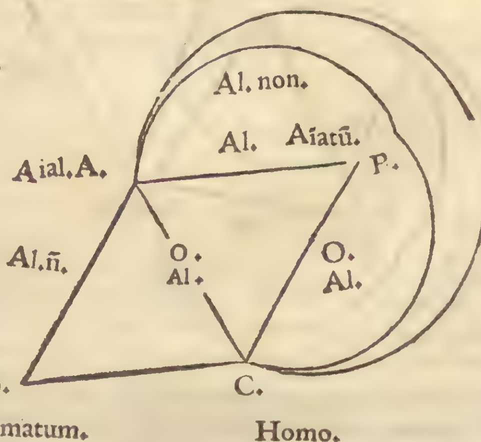
IN tertia vero figura quando contrarie conuertitur conclusio, neutra propositionum interimitur ſm nullum syllogismum, quando autem opposite, vtręq;, & in omnibus.

Cōmē. 112. 1. regula.

Cum dixisset de secunda figura, nunc dicit, & de tertia, & assignat duas regulas. Quarū primā ponit, & dicit. {In tertia vero figura, quando cōclusio cōuertit cōtrarie, hoc est ad contrariū, neutra propōnū interimitur secūdū nullū syllogismū, hoc est in nullo syllogismo tertiæ figurę interimi poterit aliqua propō. Accepit autē F Aristo. cōtrarium pro subcontrario, quoniam, (vt Philoponus inquit,) in omni syllogismo tertiæ figuræ conclusio particularis est, & sic per contrarium, non nisi subcontrarium intelligi potest. Deinde ponit secundam regulam, & dicit. {Quando autem conclusio conuertitur opposite, hoc est in contradictorium, vtraq; interimi poterunt, & in omnibus modis tertiæ figuræ. (2. regula.)

Sit enim ostēsum a alicui b inesse, medium aūt sumptum sit c. Et sint vniuersales propositiones, si ergo sumatur a alicui b non inesse, b autem omni c, nō fit syllogismus eius, quod est, a de c. Neq; si a, b alicui nō inest, c autem omni, erit eius, quod est, b c syllogismus.

G

Si conuertatur cōclō darapti, ac Disamis, ac Datisi contrarie nulla interimitur ꝓpōnū eius.

Cōmē. 113.

Ostēdit primā regulā de primo mō tertiæ figuræ, & vult ꝙ si accipiatur a nō omni b inesse, quod est subcontrarium cōclusionis prioris syllogismi, b aūt omni c, nō H pōt fieri syllogismus in prima figura per a medium, qm̄ maior erit particularis negatiua, ex qua in prima figura nihil sequitur. Dicit, {sit enim ostensum a alicui b inesse, medium aūt sumptum sit c, & sint vniuersales propositiones, & fiat in Darapti syllogismus hoc pacto, omne c est a, oē c est b, igitur quoddā b est a, deinde declarat, ꝙ non possit cōuerti nec probari maioris subcōtrariū ꝑ syllogismū conuersiuum in prima figura, & dicit. Si ergo sumat a alicui b nō inesse, quod est conclusionis subcōtrarium, pro maiore, b autē omni c, quæ erat minor, pro minore, syllogism9 nō fit eius, quod est, a de c, idest per hunc syllogismum non sequitur, quoddam c non esse a, qm̄ ex maiore particulari negatiua in prima figura nihil sequitur. Deinde declarat, ꝙ nec ad minorē conuersio fieri possit, & inquit. {Neq; si a b alicui nō inest, c autem omni, erit eius, quod est, b c syllogismus, sed

eius,

eius, quod est C B, nam hoc pacto conuertendo in Barocco syllogismus erit in hunc modum, omne C est A, quoddam B non est A, igitur in Barocco, quoddam B non est C: modo hæc non est subcontraria, ppositæ minoris, erat enim minor, quoddā C est B, quare licet fiat syllogismus, tamen non erit ad propositum.

Similiter autem ostendetur, & si non vniuersales sint propositiones, aut enim vtrasq; necesse est particulares esse per cōuersionem, aut vniuersalem ad minorem extremitatē fieri. Sic autem non fiet syllogismus, nec in prima figura, nec in media.

Vide hæc in superiori figura.

Cōmē. 114.

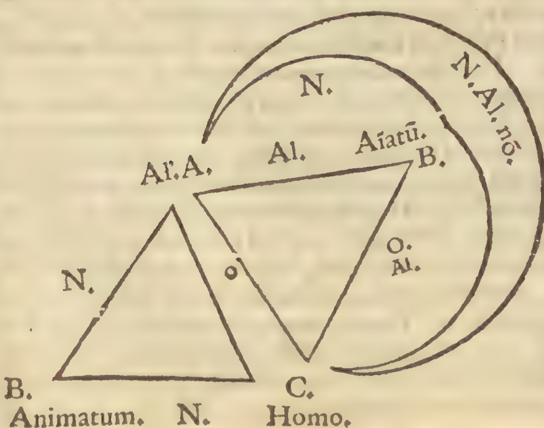
Cum declarasset primam regulam in vl'ibus, nunc eā declarat in modis particularibus affirmatiuis tertię figurę, videlicet in Disamis, & Datisi. & dicit. Similiter aūt ostēdetur, & si nō vniuersales sint ambæ propōnes, sed altera particularis, altera vero vl'is, & ambæ affirmatiuæ, & ꝙ ita fit in his, probat, et dicit, aut enim vtrasq; necesse est particulares esse per cōuersionē conclusionis ad subcontrariū, & sic in nulla figura erit talis syllogismus, aut erit necesse vl'em fieri ad maiorē extremitatē in prima figura, & sic in ea non fiet syllogismus. Verbi gratia, in Disamis si ex opposito conclusionis subcōtrario, cum maiore velis syllogizare oppositū subcontrarium minoris, syllogismum facies in secunda figura ex particularibus vtrisq; hoc pacto, quoddam B non est A: quoddā C est A, modo ex his nihil syllogizatur. Sin autem velis syllogizare subcōntrarium maioris syllogismus erit in prima figura ex maiore particulari negatiua hoc pacto. Quoddā B nō est A, omne C est B, modo ex his nihil sequitur in prima figura. Amplius si in datisi velis syllogizare ex subcontrario conclusionis, cum maiore subcōtrarium minoris, syllogismus erit in secunda figura ex maiore particulari, hoc pacto. Quoddā B nō est A omne C est A, modo ex maiore particulari in secunda figura nihil sequitur. Sin velis syllogizare subcontrariū maioris, syllogismus erit in prima figura ex maiore particulari negatiua hoc pacto. Quoddā B nō est A: quoddā C est B, modo ex his nihil syllogizat. Tū quia maior est particularis negatiua in pria figura, tum qa vtręq; particulares, ex quib9 in nulla figura fit syllogism9, & sic patet prima regula etiam in modis particularibus affirmatiuis.

Si autem opposite conuertatur, propositiones interimuntur vtręq;, nam si A nulli B, B autem omni C, A nulli C.

Rursum si A, B quidem nulli, C autem omni, B nulli C.

Et si altera non sit vniuersalis, similiter. Si enim A nulli B, B autem alicui C, A alicui C non inerit. Si autem A B quidem nulli, C autem omni, nulli C B, inerit.

Cōuersa cōclusione darapti contradictorie; sumpta ꝙ ꝓ maiori cum minori concluditur oppositū in celarēt maioris, quod si sumatur ꝓ maiori, cum minori, īferſ oppositū minoris in secunda figura in cesare.

A Nunc probat secundam regulam & primo in modis vniuersalibus affirmatiuis, & dicit. Si autem opposite, hoc est in contradictorium conclusio conuertatur, propositiones interimuntur vtręq;, & primo docet interimere maiorem eius syllogismi, qui fit in Darapti, per syllogismum conuersiuum ex contradictorio conclusionis cum minore, in prima figura, hoc pacto, nullum B est A, contradictorium conclusionis est hoc, omne C est B, hæc fuit minor, igitur nullum C est A, hoc est contradictorium, maioris, & dicit. Nam si A nulli B inest, hoc est contradictorium conclusionis, B autem omni C, hæc fuit minor A nulli C inerit, hoc est contradictorium maioris. Cōmē. 115.

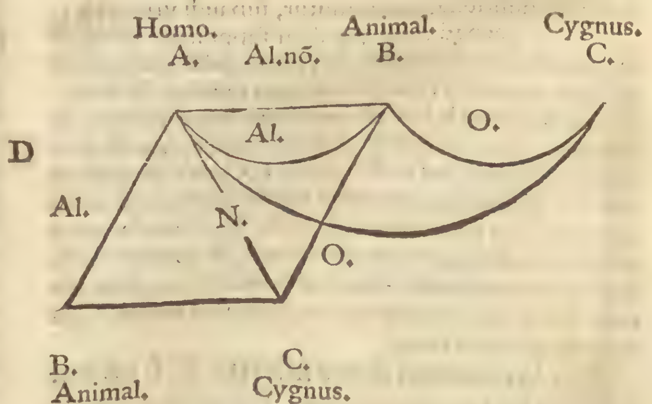
Nunc docet ex contradictorio conclusionis interimere minorem per syllogismum in secunda figura, & dicit. Rursum, si A B quidem nulli, hoc est contradictorium conclusionis eiusdem syllogismi, qui prius in Darapti factus est. C autem omni, hæc fuit maior, B nulli C inerit, hæc est oppositum minoris, & sic patet per contradictorium conclusionis interimi vtranq; syllogismi, qui fit in Darapti. Cōmē. 116.

B

Eandem secundam regulam probat in particularibus affirmatiuis, & primo propositionum eius syllogismi, qui fit Datisi, & dicit. ⁅Et si altera non sit vniuersalis, sed particularis, similiter interimuntur vtręq;, & primo docet interimere maiorem, & dicit. ⁅ Si enim A nulli B, scilicet insit, hoc est contradictorium conclusionis, B autem alicui C, hæc fuit minor prioris syllogismi. A alicui C non inerit, & sic destruitur maior. Deinde docet interimere minorem per syllogismum in secunda figura, & dicit, si autem A B quidem nulli, hoc est conclusionis oppositum, C autem omni, hæc fuit maior, nulli C B inerit, hoc est oppositum minoris. Simili ratione possunt interimi vtręq; eius syllogismi, qui fit in Disamis, vt patet consideranti. Cōmē. 117.

C Similiter & si priuatiuus sit syllogismus. ostendatur enim A alicui B non inesse, sit autem prædicatiua quidem B C, A C autem negatiua, sic enim fiebat syllogismus, quando igitur contrarium sumitur conclusioni non erit syllogismus, nam si A alicui B, B autem omni C, non fit syllogismus eius, quod est A C. Neq; si A alicui B, nulli autem C fiet eius syllogismus, quod est B C, quare non interimuntur propositiones.

D

In hac, si cōuertatur cōclusio cōtrarie, nulla tollitur propōnū: nā in prima & secunda figura, maior esset pticularis.

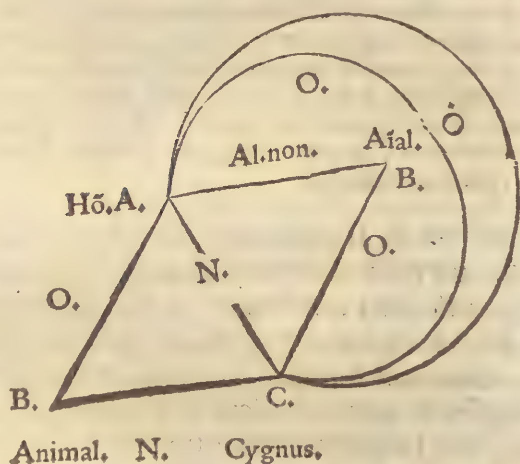
Nunc ostendit primam regulam in negatiuis, & primo in vniuersalibus, & declarando regulam in vniuersalibus. Primo declarat eam in syllogismo, qui est in Felapton, & dicit. ⁅ Similiter vera est regula, si syllogismus sit vniuersalis priuatiuus, & ꝙ ita sit, declarat, & primo conficit syllogismum in Felapton, & dicit. Cōmē. 118.

{Ostendatur enim A alicui b non inesse, & sit prædicatiua quidem B C, scilicet minor, A C autem maior sit negatiua, sic enim fiebat syllogismus in Felapton, videlicet, nullum C est A, omne C est b, igitur quoddam B nõ est A. Tunc declarat, quòd ex subcontrario non licet interimere aliquam propositionem, & dicit. {Quando igitur contrarium sumitur conclusioni, hoc est subcontrariũ, non erit syllogismus, & quod non erit syllogismus, probat, & dicit. {Nam si A alicui b, hoc est subcontrarium conclusionis, b autem omni c, non fit syllogismus eius, quod est, A C, scilicet contrarij siue subcontrarij maioris, immo nullus fit syllogismus omni ex maiori particulari. Deinde declarat, quòd nec potest interimi B C minor, & dicit. {Neque si A alicui b, quod est subcontrarium conclusionis, nulli autem c, hæc fuit maior, ex his fiet eius syllogismus, quod est, b c minoris, nam licet fortasse hic sit syllogismus in Festino, videlicet, nullum C est A, quoddam B est A, conclusio erit, quoddam b nõ est c, & sic non erit ad propositum. Quare, (vt inquit,) ex contrario conclusionis non interimuntur propositiones.

E

Quando vero oppositum, interimũtur, nã si A omni B, & B omni C: A omni C, sed nulli inerat. Rursum, si A omni B, nulli autem C, B nulli C, sed omni inerat.

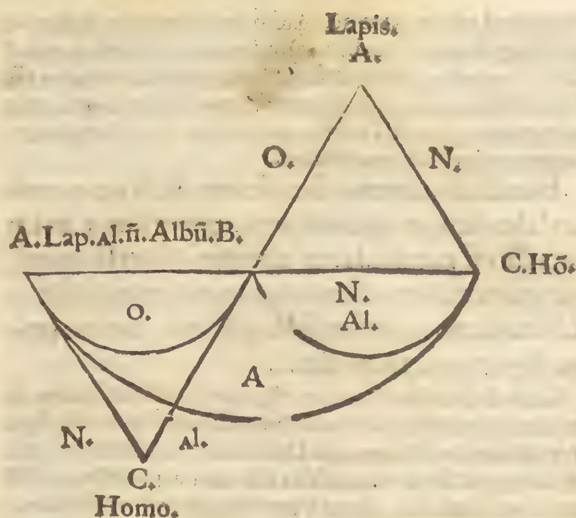
Cõuersionis conclusione ad opposita, vtræque tolluntur, ꝑpõnes: maior quidẽ in barbara, minor autẽ in camestres.

cõmen. 119. Nunc probat secũdam regulam etiam exemplo sumpto ab ipso Felapton. & primo repetit eam, & dicit: {quando vero oppositum conclusionis sumitur cum altera propositione, interimuntur, subaudi vtræque.

Deinde probat hanc regulam supponens syllogismum factum in Felapton, & primo, quòd interimatur maior ex opposito conclusionis cum minore, & dicit. {Nam si A omni b, hoc est oppositum conclusionis, & B omni c, hæc fuit minor, A inerit omni c, hoc est contrarium maioris, sed nulli C inerat A. Quare bona est cõuersio. Deinde probat, quòd minor interimatur ex eodem opposito cum maiore, & dicit. Rursum si A omni B inest, hoc est oppositum cõclusionis, & A nulli c inest, hæc fuit maior, B nulli c inerit, sed omni inerat, & ex cõtradictorio minoris cum maiore, interimit minor. Quare interimuntur vtræq;.

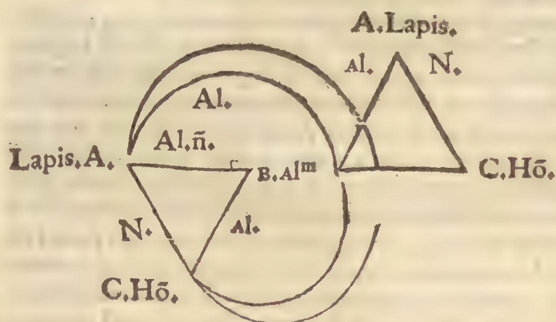
Similiter autem demonstratur, & si nõ vniuersales sint propositiones. Sit enim A C vniuersalis & priuatiua, altera autem particularis & prædicatiua, ergo, si A quidem omni B, B autem alicui C, A alicui C accidit, sed nulli inerat. rursum, si A omni B, nulli autem C, & B nulli C inerit.

Ferison conclusio si oppositę cõuertatur, ac cũ minori sumatur inferẽ in Darii maioris oppositum, si autẽ conuersa sumatur ꝑ maiori cũ maiori eiusdem ꝑ minori iferẽ i camestres minoris oppositum.

F

Si autem A alicui B, & B alicui C, non fit syllogism⁹, neq; si A alicui B, & nulli C, sic fit, quare illo quidem modo interimuntur, sic autem non interimuntur propositiones.

Eiusdẽ modi si conclusiõis subcõtrariũ sumatur, nõ licet syllogizare vtriusq; eius ꝑpõnis oppositũ in prima, seu in secunda figura.

G

Nunc declarat eandem secundam regulam in particularibus negatiuis exemplo dũtaxat sumpto à ferison, & primo repetit regulam, & dicit. {Similiter autem ex opposito conclusionis cum altera propositione demonstratur oppositum alterius, & si non vniuersales sint propositiones, hæc est regula. Deinde probat hanc, & primo conficit syllogismum conuertendum in Ferison, & dicit. {Sit enim A C, scilicet maior vniuersalis, & priuatiua, altera autem, scilicet B C, minor particularis, & prædicatiua. vt fit syllogismus in Ferison hoc pacto, nullum C est A, quoddam c est b, igitur quoddã B non est A, tunc docet interimere maiorem ex opposito conclusionis cũ minore, & dicit. {Ergo, si A quidẽ omni b inest, hoc est oppositum conclusionis, B autẽ alicui c, hæc fuit minor, A alicui C accidet, sed nulli inerat, patet igitur oppositũ maioris per syllogismum in prima figura. Deinde docet destruere minorẽ ex opposito conclusionis cum maiore, per syllogismũ in secunda figura, & dicit. {Rursum, si A omni B, hoc est conclusionis oppositum, & A nulli C, hæc fuit maior, & B nulli C inerit, hoc est oppositum minoris. Deinde probat primam regulam etiam exemplo sumpto ab eodem, & primo probat q; ex subcontrario conclusionis, cum minore non licet interimere maiorem, & dicit. {Si autem A alicui B, hoc est conclusionis subcontrarium, & B alicui C, hæc fuit minor, non fit syllogismus, & sic nõ interimitur maior. Deinde, q; nec minor, & dicit. {Neque si A alicui B, hoc est conclusionis subcontrarium, & A nulli C, sic syllogizando fit syllogismus, ex maiore enim particulari non fit syllogismus in secunda figura. Tunc epilogando breuiter regulas, dicit. {Quare illo quidem modo interimũtur propositiones, scilicet ex opposito conclusionis, sic autem, scilicet ex contrario, non interimuntur. cõmẽ. 120.

H

Manifestum

Manifestum est ergo ex ijs, quæ dicta sunt, quomodo conuersa cõclusione in vnaquaq; figura, fit syllogismus, & quando cõtrarie propositioni, & quando oppositæ. A

cõmen. 121. Nunc, vt Philoponus inquit, breuem assumptionem facit eorum, quæ dixit in tribus figuris, & primo eorum quæ dixit generatim, & inquit. {Manifestum est ergo ex ijs, quæ dicta sunt, quo modo conuersa conclusione in vnaquaq; figura fit syllogismus, & hoc generatim in omnibus, & etiam manifestum est ex dictis, quando cõtrariæ propositioni fit conuersio quando oppositæ, non enim semper ex contrario conclusionis cum altera infertur contrarium alterius, nec semper ex opposito conclusionis cũ altera interimitur altera, sed ex dictis patet quãdo sic, & quando non.

Et quoniam in prima quidem figura, per mediam & postremam fiũt syllogismi, & quæ quidem ad minorẽ extremitatem, semper per mediam interimitur, quæ vero ad maiorem, per postremam. B

cõmen. 122. Nũc resumit quæ dixit de syllogismis in prima figura. Et primo ea, quæ dixit communiter de syllogismis in prima figura, & dicit. {Et manifestum est etiam ex dictis, quoniam eorum syllogismorũ, qui in prima quidẽ figura fiunt, per mediam & postremam fiunt conuersiui syllogismi interimẽtes propositiones, hæc cõmuniter dicta sunt de syllogismis in prima figura, deinde resumit, quæ speciatim, & dicit. {& quæ quidem ad minorẽ extremitatem propositio est, semper per mediã figuram interimitur, quæ vero ad maiorem, per postremam. Hæc de ijs, quæ speciatim dicta sunt.

In secunda autem, per primam, & postremam, quæ quidem ad minorem extremitatẽ, semper per primam figuram, quę vero ad maiorem, per postremam. C

cõmen. 123. Resumit ea, quæ dicta sunt de syllogismis in secũda figura, & primo ea, quę de illis generatim dicta sunt, & dicit. {In secunda autem maifestum est, q; cõuersiui syllogismi fiant per primam, & postremam. Deinde speciatim resumit, & dicit. {Quæ quidẽ ad minorem extremitatem, semper per primam figuram interimitur, quę vero ad maiorem interimitur per postremam.

In tertia vero, per primã & per mediã, quæ quidẽ ad maiorẽ per primã semper, quæ vero ad minorem, per mediã semper. Quid ergo est conuertere, & quo modo in vnaquaq; figura, & quis sit syllogismus manifestum est.

cõmen. 124. Resumit etiam ea quę dicta sunt de syllogismis in tertia figura, & dicit. {In tertia vero, patet q; propositiões interimãtur p primã & mediam. Hæc de his, quæ generatim dicta sunt. Quæ quidem ad maiorem interimitur, semper per primam, quæ vero ad minorẽ, interimitur p mediam semper. Tunc epilogat, & dicit. {quid ergo est cõuertere quoniam est syllogizare ex contrario vel opposito conclusionis cum altera propositione oppositum vel cõtrariũ alterius, & quo modo fiat cõuersio in vnaquaq; figura, & quis syllogismus fit per cõuersionẽ, manifestum est. Hæc de syllogismi cõuersione. Quæstiones vero, quæ hic à Iunioribus disputantur, prætermisimus, nè tot cauillamentis mentem studiosorum, iuuenum cõfundamus, satis enim nobis est dixisse, ea quę ex Philoponi commentarijs intelligere potuimus. D

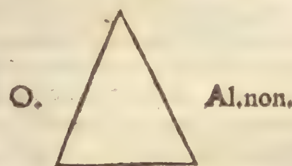
Rõnabilis dilucidatoris excusatio quẽ vtinam omnes imitentur.

Cap. xi. De p impossibile syllogismo.

PEr impossibile autẽ syllogismus ostenditur quidẽ, quãdo cõtradictio ponitur cõclusionis, & assumitur altera propositio.

cõmen. 125. Cum compleuerit de conuersione in syllogismo, nũc de deductione ad impossibile dicit. Et primo definit deductionem ad impossibile, & dicit. {per impossibile autem syllogismus ostẽditur} hoc est describitur quidem. {quando ponitur contradictio conclusionis, & assumitur altera propositio nota respondenti, quam ipsæ verã asserit, & ex his vtrisq; deducitur aperte impossibile, vel aperte falsum, & per conclusionem, non conclusionem probatam, atq; syllogizatam intelligit, sed probandam ac syllogizandam. Quoties igitur ex opposita conclusionis probandæ, cum aliqua alia manifesta vera, vel respõdenti nota, deducitur quoddam manifeste impossibile, aut manifeste falsum, hæc deductio dicitur ad impossibile. Fit autem hæc deductio ad illud manifeste impossibile, vel manifeste falsum, vt regressus fiat, & interimatur illud oppositum conclusionis probandę, quod concessit respondens, & hoc, vt habeatur ab opponente veritas eius conclusionis probandæ, quã proposuit. Verbi causa, proponatur hæc, omnis homo est risibilis, quam opponens probare intendat, & respondẽs neget eam, dicet ergo opponens, detur opposita, videlicet aliquis homo non est risibilis. Si hanc dabit, opponens huic, addet hãc veram & manifestam respondenti, omne animal rationale est risibile, & syllogizabit in Barocco aliquam conclusionem manifeste falsam ex his hoc pacto, omne animal rationale est risibile, hęc est manifeste vera, quidam homo non est risibilis, quæ erat data à respondente, igitur quidam homo non est animal rationale modo hæc conclusio est aperte falsa. Quare regrediendo aliqua propositio erit falsa, & impossibilis, non enim potest conclusio esse falsa, nisi aliqua propositionũ assumptarũ sit falsa, & non est maior falsa, quoniam fuit aperte vera, & cõcessa, igitur minor erit falsa. Minor autem est, aliquis homo nõ est risibilis, igitur hæc est falsa, & cum hæc sit falsa, sua cõtradictoria erit vera, videlicet, omnis homo est risibilis, & sic habetur conclusio intenta.

Propositio probanda.
Omnis homo est risibilis.

Exẽplũ syllogismi ad impossibile.

Quare deductio ad impossibile fit quoties ex opposita conclusionis propositæ & probandæ, cum aliqua altera manifeste vera, deducitur quoddam manifeste impossibile, vt videlicet ex isto regrediatur opponens ad falsitatem eius, quod concesserat respondens, & hoc, vt relinquatur veritas conclusionis propositæ, quæ erat probãda. Ex ijs patet tam Aristo. quam Philoponum bene appellasse syllogismum hunc. Aristo. quidem syllogismum ex impossibili, Philoponum vero deductionem ad impossibile. Dicitur. n. deductio ad impossibile, quatenus deducit ad impossibile aperte absurdum. Quatenus vero ex illo absurdo impossibili syllogizato deducitur regrediendo præposita conclusio, quæ erat probanda, dicitur syllogismus ex impossibili. Vlterius patet in syllogismo per impossibile esse tria præcipue consideranda, videlicet id, quod dicitur proposita conclusio, siue probanda, vt omnis homo est risibilis, id etiam quod dicitur hypothesis, & est oppositum conclusionis propositæ, videlicet aliquis homo non est risibilis, & id quoque quod dicitur coassumpta propositio, quę coassumitur vt aperte vera, vt omne animal rationale est risibile, ex his

ex his.n.duobus fit deductio ad impossibile. Amplius patet in syllogismo per impossibile esse duos processus, alterum qui fit ex hypothesi, & coassumpta propositione, alterum quo regredimur ad veritatem conclusionis propositæ. Et hic secundus constat ex tribus consequẽtijs, prima est cum argumentamur, conclusio est impossibilis, igitur altera propositionum. Secunda, cum dicimus & non est impossibilis coassumpta, igitur hypothesis. Tertia cum dicimus, hypothesis est impossibilis, igitur conclusio proposita, quę erat ei cõtradictoria, sic igitur duo processus sunt, alter qui dicitur deductio ad impossibile, alter, qui dicitur syllogismus ex impossibili, q̃ fit ex tribus consequentijs. Totus autem syllogismus, qui continet ambos hos processus, dicitur syllogismus per impossibile. De vtilitate vero licet Iuniores disputent satis abunde, tamẽ videtur huiusmodi syllogismus vtilis potissimum scientijs, vt propositiones, atq; earum prima principia probentur contra proteruos. Quam rẽ seruauit Aristo. Quarto Methaphysicę contra eos, qui

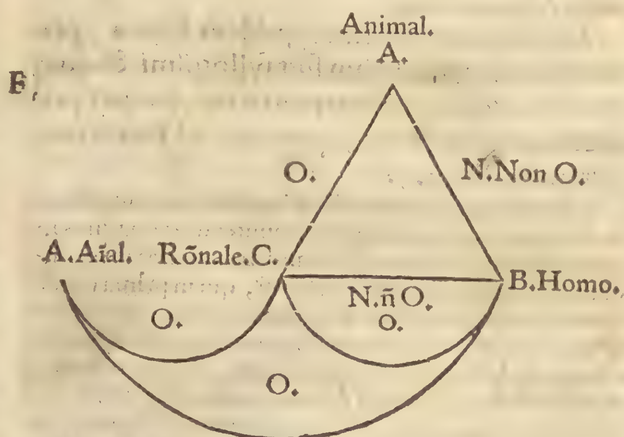
F negarunt prima principia, ea.n.nõ alio quã deductione ad impossibile probauit.

Fit autem in omnibus figuris, simile enim est conuersioni, verum tamen differt in tantũ, quoniam conuertitur quidem facto syllogismo, & sumptis vtrisque propositionibus, deducitur autem ad impossibile, non ex concesso opposito prius, sed manifesto, quoniam est verum.

Cõmẽ. 126. Cum descripsisset deductionem ad impossibile, nũc vult ponere conuenientiam & differentiam inter deductionem ad impossibile, & cõuersionem in syllogismo, & primo ponit conuenientiam, vt Philoponus exponit & dicit. {fit autem, scilicet deductio ad impossibile in omnibus figuris} simile.n.est quantum ad hoc conuersioni, quæ fit in syllogismis, hæc igitur est conuenientia. Deinde assignat differentiam & dicit. {verũtamen differt in tantum, quoniam conuertitur quidem facto syllogismo} hoc est, quoniam in conuersione supponitur factus syllogismus, & sumptis vtrisq; propositionib⁹ seorsum, subaudi illius facti syllogismi cum opposito, vel cõtrario conclusionis, infertur nunc vnius propositionis, nunc alterius oppositum, vel contrarium. Deducitur autem ad impossibile, non ex concesso opposito prius, subaudi syllogizatæ cõclusionis, sed ex manifesto quodam coassumpto cum opposito propositionis vel cõclusionis probandæ, inferendo aperte impossibile, vt regressus fiat ad veritatem propositæ conclusionis. Est ergo differentia, vt Philoponus colligit prima, q; in conuersione supponatur syllogismus, & postea conuertatur, in deductione ad impossibile absque syllogismo supposito ostenditur absurdum. Ponit & alias differentias Philoponus. Et sic secunda differentia erit, q; in conuersione tam ad contrarium propositionis, quam ad contradictorium conuertitur syllogismus, in deductione autem ad impossibile, non nisi ad contradictorium dicitur, vt videbitur. Tertia differentia est, q; in conuersione ostendit ex contrario, vel opposito conclusionis contrarium, vel oppositum alterius propositionis, in deductione vero ad impossibile, solum ex opposito propositæ conclusionis probandæ cum altero quodam assumpto, manifeste vero deducit quoddã aperte impossibile, vel falsum, vt ex illo regressus fiat ad veritatem propositæ conclusionis, hæc Philoponus de differentijs. Iuniores vero addunt quartam differentiam, q; syllogismi conuersio fiat ad ostendendam necessitatem syllogismi prius facti, deductio autem ad impossibile, ad ostendendam veritatem propositæ conclusionis. Quintam quoq;, q; conuersio procedere potest ex vtrisq; veris, deductio autem

E ad impossibile non nisi ex altera falsa, & altera vera, hæc de differentijs.

Termini vero similiter se habent, & vtrorunq; eadem est sumptio. Vt si A inest omni B: medium autem C si supponitur aut nõ omni, vel nulli B inesse, C vero omni quod fuit verũ, necesse est C, B aut nulli, aut non omni inesse, hoc autem impossibile, quare falsum est quod suppositum est, verum ergo oppositum. Similiter autem in alijs figuris, quare quæcunque conuersionem suscipiunt & per impossibile syllogismum. Quare γὰρ enim.

Camestres seu festino secundæ figuræ ad probãdã per impossibile minorem in Barbara.

Nunc vult declarare, q; syllogismus conuersiuus aliquo pacto fit syllogismus per impossibile. Et hoc ideo, quia syllogismus conuersiuus est secundus syllogismus, Cõmẽ. 127.

G qui sumit oppositum vel contrarium cõclusionis, & ex illo cum altera propositione deducit oppositum vel contrarium alterius, quod oppositum vel contrariũ est manifeste impossibile, & sic talis syllogismus conuersiuus erit syllogismus per impossibile, quatenus per oppositũ vel contrarium conclusionis, quod est impossibile, syllogizat oppositum alterius propositionis, quod est aperte impossibile, & hoc, vt fiat regressus ad veritatem prioris cõclusionis, ex cuius opposito processit, hæc exponit exemplo & dicit. {Termini autem syllogismi conuersiui & deducentis ad impossibile similiter se habent, quoniam amborum termini sunt A C B, & vtrorunq; syllogismorum eadem vel consimilis est sumptio, quoniam in vtroq; sumitur oppositum conclusionis, non tamen eodem modo, vt dictum est, quoniam in deductione ad impossibile sumptio est oppositi conclusionis non syllogizatæ, sed propositæ, in conuersione autem sumptio est oppositi conclusionis prius syllogizatæ. Declarat hæc

H exemplo, & dicit. {vt si A inest omni B per C medium in Barbara. Tunc, si supponatur A non omni vel nulli B inesse, quod est oppositum vel contrarium conclusionis, C vero omni, quæ fuit maior, & fuit vera, necesse est C, B aut nulli, aut non omni inesse, quod est oppositum minoris, hoc autem est impossibile: quare quod suppositum est, scilicet contrarium vel contradictorium conclusionis falsum est. addit. {similiter autem in alijs figuris quoniam in omnibus syllogismus conuersiuus est per impossibile, & deducens ad impossibile. Quatenus.n.sumit oppositum conclusionis, quod est impossibile, & ex illo syllogizat cum altera propositione vera, per impossibile syllogismus dicitur, quatenus autem deducit ad aperte impossibile, deductio ad impossibile dicitur. Tunc concludit propositum, & dicit. {quare quæcunq; conuersionem suscipiunt, & per impossibile syllogismum suscipiunt. Vtrum vero contra, non apparet ex verbis Aristo.

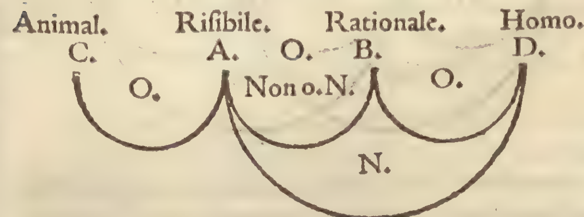
Aristo. solum.n.habemus ꝙ omnis syllogismus conuersiuus sit syllogismus per impossile. Sed Philoponus dicit oppositum, quoniam, vt inquit, quæcunque per impossibile ostenduntur, & conuersione ostenduntur, quęcunque vero conuersione nullo modo per impossibile. nã vt inquit, conuersio in plus est deductione ad impossibile. Fortasse communis Philoponus conuersionem accepit, quam Aristo.

De prima figura.

ERgo alia quidẽ problemata omnia ostenduntur per impossibile in omnibus figuris, vniuersale autem prædicatiuum in media, & tertia demonstratur, in prima autem non demonstratur. Supponatur.n. A non omni B, aut nulli inesse, & assumatur alia propositio vtrolibet modo siue A omni insit C siue B omni D. (sic.n.erat prima figura). Si ergo supponatur A non omni B inesse, nõ fiet syllogismus quomodolibet sumpta propositione.

Si autem nulli, quando quæ est B D assumatur, syllogismus quidem erit falsi, non ostenditur autem propositum: nam si A nulli B, B autẽ omni D, A nulli D inerit, hoc autem sit impossibile. Falsum igitur est nulli B inesse A, sed non si nulli falsum, omni verum erit, si autem, quæ est A C assumatur, nõ fit syllogismus, sicut nec quando supponitur nõ omni B inesse. Quare manifestum, quoniam omni inesse non ostenditur in prima figura per impossibile.

Ostensio q̃d nõ monstretur ꝑ impossibile vniuersalis affirmatiua in prima figura sumẽdo contradictoriũ ꝓpositæ cõclusionis quia cõplicatiões essent aut ex minori negatiua, aut ex maiori particulari, quæ ĩ prima figura inutiles sunt si vero sumatur cõtrariũ nec similiter monstrat, cũ contraria simul falsa esse contingat. Cõmẽ. 128.

Cum accepisset conuenientiam & differentiam inter conuersionem in syllogismo, & deductionem ad impossibile, nunc ad rem venit, & ponit trimembrem conclusionem, & dicit. Ergo alia quidem problemata omnia ostenduntur per impossibile in omnibus figuris, & per alia omnia, intelligit omnia alia pręter problema vniuersale prædicatiuum, ideo subdit vniuersale autem prædicatiuum in media, & tertia demonstratur, in prima autẽ non demonstratur. hæc est conclusio. Tunc probat, ꝙ problema vniuersale pędicatiuũ nõ probetur in prima, quoniã siue contrarium, siue contradictoriũ propositæ conclusionis assumatur, cum altera quauis propositione siue supra, siue infra assumpta, aut nõ fiet syllogismus aut si fiet, non valebit ad demonstrandum propositũ. Et ꝙ ita sit probat, & dicit. ¶ Supponatur.n. A non omni B aut nulli inesse} quasi dicat, sit conclusio proposita, omne B est A: quam, si negat respondens, sumatur contrariũ vel contradictorium, vt nullũ B est A, aut quoddam B nõ est A, & assumatur postea alia ꝓpositio vtrolibet modo, siue supra A sumendo C, ita, vt C insit omni A, siue sumendo sub B D, ita vt B ipsum insit omni D: sic.n. vt inqt, erat prima figura, si.n. supra A sumitur C, erit. syllogismus, q̃dam B non est A, hæc.n. erat oppositũ conclusionis propositæ, quæ nũc sumitur vt minor, omne A est C, hæc est maior coassumpta, & aperte vera, at patet hoc pacto nõ esse syllogismum in prima figura, quia ex minore negatiua, nullus in prima figura syllogismus fit. Sin autem sub B accipiatur C erit syllogismus, omne D est B: hæc.n. erit coassumpta propositio, & minor aperte vera, quoddam B non est A: hæc est opposita conclusionis propositæ & maior. At constat, ꝙ nec sic est syllogismus in prima figura, quoniam ex maiore particulari nullus in prima figura syllogismus fit. Ex his concludit propositum & dicit. ¶ Si ergo supponatur A nõ omni B inesse, ita vt detur a respondente contradictorium propositæ conclusionis, non fiet syllogismus quomodolibet sumpta propositione, hoc est nec sumendo supra A, nec sumẽdo sub B: patet igitur ꝙ concesso contradictorio conclusionis propositę in prima figura non fiat syllogismus.

Nunc probat, ꝙ nec si detur contrarium propositę cõclusionis in prima figura, deductio ad impossibile fieri poterit, quoniam coassumpta altera, vel non fiet syllogismus, vel si fiet, non erit ad propositum, & dicit. ¶ Si autẽ sumatur A nulli B inesse, quod est propositę conclusionis B contrarium, syllogismus quidem, qui fit per acceptionẽ ipsius D sub B, erit falsi, atque deducens ad falsum, non ostẽditur autem propositum, quoniam cum fit regressus, solum habebitur, ꝙ illud contrarium sit falsum, non tamẽ habebitur, ꝙ proposita cõclusio illi falso contraria sit vera, quoniam cõtraria possunt esse simul falsa, & hoc probat, Primo accipiendo D sub B: & dicit. ¶ nam si A nulli B accipiatur inesse ab aduersario, B autem omni D, & coassumatur hæc pro minore, omne D est B, A nulli D inerit, hoc autem sit impossibile, quasi dicat, licet nõ sit impossibile, sumatur vt impossibile, & falsum, hoc autem tanquam falso & impossibili sumpto, regrediendo, igitur falsum erit A nulli B inesse, quod erat contrarium conclusionis propositæ, non tamen habetur intentum, quoniã licet hæc propositio, nullum B est A sit falsa, tamen non sequitur, vt hæc, quæ est ei contraria, sit vera, videlicet, omne B est A, quoniam possunt simul falsæ esse, & propterea dicit. ¶ Sed non si A nulli b inesse falsum est A omni C b inesse, verum erit, patet igitur, ꝙ accipiendo D sub b, fit syllogismus, sed non ad propositum. Deinde probat, ꝙ assumendo C supra A non fiat syllogismus & dicit. ¶ Si autẽ assumatur ea propositio, quæ est C A, videlicet, omne A est C nõ fit syllogismus, quoniam maior est affirmatiua, & minor negatiua, ex quibus nulla directa conclusio syllogizatur, in prima figura. Et quasi epilogando dicit. ¶ sicut nec quando supponitur non omni b inesse A: quod est propositæ conclusionis cõtradictorium, fit syllogismus in prima figura. Quare manifestum, q̃m omni inesse non ostenditur in prima figura per impossibile. Cõmẽ. 129.

Alicui autem, & nulli, & non omni ostenditur. Supponatur enim A nulli B inesse, B autem sumptum sit omni aut alicui C, ergo necesse est A nulli aut nõ omni C inesse. Hoc autem impossibile, sit.n. verum & manifestum, quoniam omni C inest A. Quare, si hoc falsum, ne D cesse est A alicui B inesse.

Si autem ad A sumatur altera propositio, nõ erit syllogismus, nec quando subcontrarium conclusionis supponitur, vt alicui non inesse. Manifestum ergo, quoniam oppositum sumendum est.

In his syllis assumpta ad minore extremitatẽ ꝓpositione, particularis affirmatiua in prima figura, ꝑ impoẽ assumitur, assũpta non ad maius extremũ minime, nã minor esset negatiua.

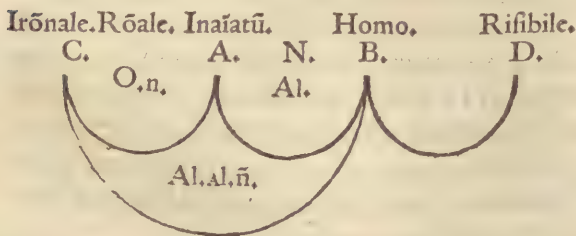
Nunc

Cōmē. 130. Nunc proponit secundam regulam vniuersalem, videlicet, ꝙ particularis affirmatiua, vniuersalis negatiua, & particularis negatiua, deductione ad impossibile ostē duntur in prima figura, & dicit. {alicui autem, subaudi B inesse A, & nulli B inesse A, & non omni B inesse A osten ditur scilicet in prima figura deductione ad impossibile. Et primo declarat, ꝙ particularis affirmatiua deductione ad impossibile ostendatur in prima figura. Et primo sumit hypothesim, quæ est contradictoria particularis affirmatiuę, videlicet vniuersalis negatiua, & dicit. {supponatur enim A nulli B inesse, hæc enim est hypothesis, est enim contradictoria particularis probādæ, videlicet illius, quoddam B est A si ergo hæc non sit vera, sumatur opposita videlicet, nullū B est A pro hypothesi vera. Deinde sub B sumatur C cui omni aut alicui B insit, & dicit B autem sumptum sit omni, aut alicui C inesse} quasi dicat coassumpta vero sit, omne C vel quoddam C est B ex his, ergo necesse est A nulli, scilicet in celarent, aut non omni C in Ferio inesse, tunc docet recurrere, & dicit, hoc autē impossibile, & quia posset esse controuersia de veritate & impossibilitate huius, dicit. {sit. n. verum & manifestum, quoniam omni C inest A, & sic illatū illud erit impossibile, & falsum, tunc concludit propositum & dicit, quare si hoc falsum est & impossibile, necesse est A alicui B inesse, quia ex illo infertur falsam esse hypothesim, & sic sua contradictoria erit vera, quæ erat particularis affirmatiua.

Cōmen. 131. Deinde declarat inutiles deductiones ad impossibile, & dicit. {Si autem ad A sumatur altera propositio, videlicet accipiendo D supra A nō erit syllogismus, quoniam minor erit negatiua, ex qua in prima figura nihil sequitur, neq; quando subcontrarium conclusionis supponitur, subaudi erit syllogismus, vt si sumatur alicui B A nō inesse, quoniā ex maiore particulari in prima figura non fit syllogismus. Propterea dicit, manifestum ergo, quoniam oppositum sumendum est, hoc est contradictoriū pro hypothesi.

Rursum supponatur A alicui B inesse, sumptum autem sit C omni A, necesse est igitur C alicui B inesse, hoc autem sit impossibile, quare falsum quidem suppositum est, si autem ita, verum est nulli inesse. Similiter autem & si priuatiua sumpta sit C A, si autem ad B sumpta sit propositio, non erit syllogismus.

In his syl̃is vl̃is negatiua affuit per ipossibile in prima figura si assumat ad maius extremū propō. s. ad ipm A: si vero coassumatur ad minꝰ extremū s. b. ipm d nihil cōcludit cū maior sit particularis. Cōmen. 132.

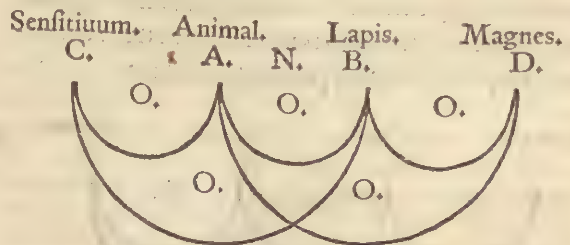

Secūdo hic declarat, ꝙ vniuersalis negatiua deductione ad impossibile syllogizatur, & primo docet sumere hypothesim, & dicit. {Rursum supponatur A alicui B inesse, hoc est, sumatur pro hypothesi, aliquod B est A, quæ est oppposita vniuersalis negatiuę. Deinde docet coassumere alteram, & dicit. {Sumptum autem sit C omni A inesse, est ergo coassumpta supra prædicatum, videlicet supra A sumendo C hoc pacto, & omne A est C ex his igitur, necesse est C alicui B inesse. Tunc docet recurrere, & dicit, hoc autem sit impossibile, & sequitur ex illis. Igitur altera earum erit impossibilis, non maior, quæ coassumebatur, igitur minor. Minor autem est hypothesis, quæ est contradictoria propositę conclusionis, quare falsum quidem suppositum est. Si autem ita sit, ꝙ falsa sit

E hypothesis, verum est nulli inesse, & sic illa erit vera nullum B est A, quod erat propositum. Deinde probat eandem coassumendo vniuersalem negatiuam, & dicit. Similiter autem & si priuatiua sumpta sit A C etiam ostenditur hypothesis impossibilitas hoc pacto, nullum A C, hæc est coassumpta, quoddam b est A igitur quoddam b non est C, hæc est impossibilis, vt supponitur. Igitur aliqua propositio, & non ea, quæ assumebatur. Igitur impossibilis erit hypothesis, & sic conclusio opposita erit vera, quod est intentum. Quando enim conclusio est impossibilis, & non ratione coassumptæ, erit impossibilis ratione hypothesis, quare opposita hypothesis erat vera, quæ est proposita conclusio. Deinde tangit inutilem coassumptionem, & dicit. Si autem ad b sumpta propositio sit, hoc est, si autem coassumpta sit sumendo sub b D nō erit syllogismus, quoniam ex maiore particulari nullus fit syllogismus in prima figura.

F Si autem contrarium supponatur, syllogismus erit, & impossibile, non tamen ostenditur, quod est propositū. Supponatur. n. A omni B, & C sumptum sit omni A, ergo necesse est C omni B inesse, hoc autem impossibile, quare falsum est omni B inesse A, sed nondum erit necessarium, si non omni, nulli inesse. Similiter autem, & si ad B sumatur altera propositio. nā syllogismus quidem erit, & impossibile, nō interimitur autem hypothesis, quare oppositū supponendum.

G

In his cōiugōnibus supposita cōtraria, & nō cōtradictoria ipsius cōclusionis cōcluditur quidē, sed non assuitur p impossibile propositū in prima figura, cū cōtraria contingat eē simul falsa. Cōmen. 133.

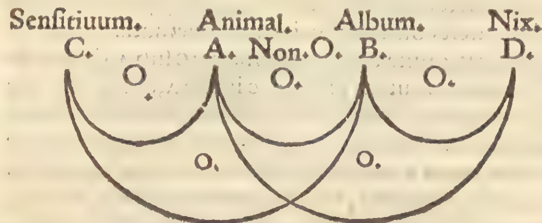
Nunc dat inutilem deductionem ad impossibile, & dicit. Si autem contrarium supponatur, eius videlicet conclusionis, quæ est vniuersalis negatiua, syllogismus erit, & id quod concluditur erit impossibile, non tamen ostēditur, quod est propositum, scilicet conclusio vniuersalis negatiua, quoniam dato ꝙ habeatur hypothesim esse falsam, non propterea sequitur propositam conclusionē esse veram, quoniam ambæ contrarię possunt esse simul falsæ, & ꝙ ita sit, probat, & dicit. {Supponatur enim A omni B, quod est contrarium propositæ conclusionis, & C sumptum sit omni A inesse ita, vt coassumpta propositio sit, omne A est C ergo ex his necesse est C omni b inesse per syllogismum in Barbara, hoc autem, quod conclu

H ditur, est impossibile. Quare falsum est, omni b inesse A, & sic habetur ꝙ hypothesis falsa sit. Sed nondum erit necessarium, si non omni, nulli inesse, hoc est, sed non sequitur, falsum est omne b esse A ergo verum est, nullum b esse A, quoniam ambæ contrariæ possunt esse simul falsæ, & sic per talem syllogismum bene interimitur hypothesis, sed ex interēptione illius non sequitur proposita conclusio. Deinde hoc idem probat accipiendo D sub b, & dicit. {Similiter autem, & si ad b, sumatur altera propositio, nequaquam proposita conclusio habetur. Nam syllogismus deducens ad impossibile quidem erit, non interimitur autem hypothesis, hoc pacto, videlicet, vt ex illius intentione inferatur proposita conclusio.) Interimitur enim hypothesis per talem syllogismum, quoniam ex hypothesi, & coassumpta deducitur impossibile, ex quo interimitur hypothesis, sed non interimitur hypothesis,

thesis,hoc pacto,videlicet vt ex illius interemptione habeatur proposita conclusio,quoniam contrariæ possunt esse simul falsæ.Quare,vt inquit oppositū,videlicet contradictorium supponendum pro tali syllogismo.

Ad ostendendum autem non omni B inesse B supponendum omni inesse.nam si A omni B, & C omni A, omni B ierit C:si ergo hoc impossibile est,falsum erit quod suppositum est. Similiter autem & si ad B sumpta si altera propositio.

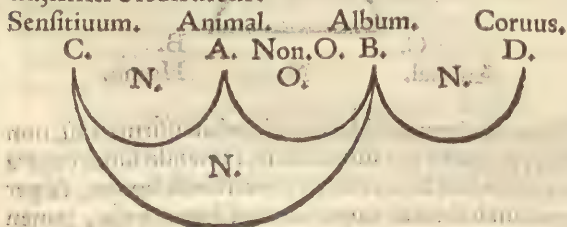
His syllis astruitur p impossibile in prima figura pticularis negatiua siue coassūpta A c,siue b d.

Cōmē. 134. Nunc docet syllogizare particularem negatiuam per impossibile,& dicit. ❮ad ostendendum autem non omni b inesse A,quæ est conclusio particularis negatiua,supponendum omni inesse, hoc est supponendum est contradictorium,videlicet omne b est A, & accipiendum c supra A:nam si A omni b inest, & c omni A omni b inerit c per syllogismum in Barbara.Tunc docet reccurere, & dicit,si ergo hoc impossibile est,hoc est, si conclusio est impossibilis,falsum erit quod suppositum est,non enim erit falsa propositio coassumpta,erit ergo falsa hypothesis,& sic sua contradictoria erit vera. Secundo eandem docet probare sumendo sub b & dicit.❮Similiter autem & si ad b per acceptionem ipsius D sumpta sit altera propositio,videlicet b D.nam sequitur, omne b est A,omne D est b:igitur omne D est A, conclusio est impossibilis,& non ratione coassumptæ,ergo propter hypothesim, & sic idem,vt prius.

Et si priuatiua sit C A, similiter;nam & sic fit sylllogismus.Si autem ad B sumpta sit priuatiua,nihil ostenditur.

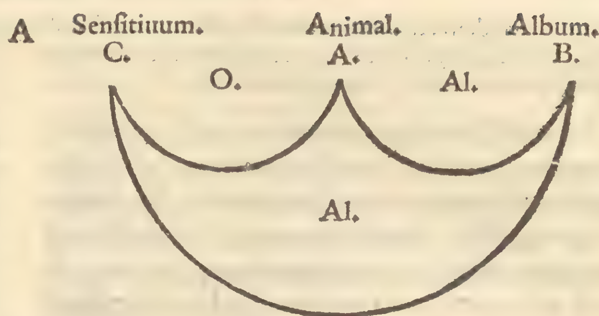
Coassumpta in his coniugationib9 A c negatiua, non aūt b d, astruitur particularis negatiua.

Cōmē.135. Secundo principaliter probat eandem conclusionem accipiendo contradictorium, & supra A sumendo c priuatiuæ,& dicit. Et si priuatiua sit c A. Similiter ostenditur conclusio dicta,Nam & sic fit syllogismus. Sequitur enim,nullum A est c,omne b est a,igitur nullum b est c, modo conclusio est impossibilis,ergo & hypothesis , & sic vt prius.Si autem (vt inquit) ad b sumpta sit priuatiua,nihil ostenditur,quoniam ex minore negatiua in prima figura nihil sequitur.

Si autem non omni,sed alicui inesse supponatur,non ostenditur,quoniam nō omni, sed quoniam nulli.nam si A alicui B inest, C autem omni A,alicui B inerit C:si ergo hoc est impossibile , falsum est alicui B inesse A: quare verum nulli,hoc autem ostenso, interimitur verum.nam A alicui quidem B inerat,alicui vero non inerat.

A

Ex hoc syllogismo astruitur nulli inesse,nō autem non oī inesse,i. particularis negatiua nec oppositio astruitur, qa conclusio vera est.

Secundo declarat,ꝙ si accipiatur subcontrarium conclusionis pro hypothesi non erit syllogismus per impossibile destruēs falsum,sed destruens verum,& dicit. ❮Si autem non omni idest, si non sumatur contradctorium, sed alicui inesse supponatur, hoc est,sed sumatur subcontraria videlicet,quoddam b est A, non ostenditur, quoniam non omni,hoc est conclusio particularis negatiua, sed quoniam nulli, hoc est, sed conclusio vniuersalis negatiua,& sic nō interimitur hypothesis falsa, sed verum nam,vt inquit,si A alicui b inest, c autē omni A, alicui b inerit c:erit ergo syllogismus omne A est c .quoddā b est A igitur quoddam b est c si ergo hoc est impossibile,falsa erit hypothesis,scilicet alicui b inesse A quare verum nulli b inesse A duarum enim cōtradictoriarum si altera est falsa,altera vera est quare,si hæc est falsa, quoddam b est A hæc erit vera,nullum b est A:hoc autem ostenso, interimitur verum,interimitur.n.vtraq; subcontraria, quæ vtraq; vera erat:nam A alicui quidem b inerat,alicui vero non inerat,& sic destruitur vtraq; subcontraria, quæ erat simul vera,nō ergo est syllogismus per impossibile, quoniam per eum non destruitur falsum, sed destruūtur ambæ subcontrariȩ,quæ sunt simul veræ. Cōmē. 136.

B

C Amplius non iam propter hypothesim accidit impossibile,falsi enim erit , siquidem ex veris non est falsum syllogizare, nunc autem est vera,inest enim A alicui B. Quare non supponendum alicui inesse,sed omni. Similiter autem & si alicui B nō inest, A ostenderemus: si enim idem est alicui non inesse, & non omni inesse, eandem in vtrisq; demonstratio est.

Secundo idem probat, & vis rationis est, in syllogismo per impossibile,falsum quod accidit,debet accidere propter hypothesim falsam,non enim potest ex veris accidere.Ergo oportet,vt saltem hypothesis sit falsa,vt saltem ex ea accidat falsum.At hypothesis nō est falsa,quoniam subcontrariæ in materia de inesse sunt simul veræ, ergo non potest fieri syllogismus per impossibile, dicit. ❮Amplius non iam propter hypothesim accidit impossibile,quoniam si in tali syllogismo propter hypothesim D acciderit impossibile,falsa erit hypothesis, siquidem ex veris non est falsum syllogizare,oportet ergo, si falsum accidat,cum non coassumpta sit falsa,vt saltem hypothesis sit falsa nunc autem,vt inquit,hypothesis est vera, inest enim A alicui b ambæ enim subcontrariæ veræ sunt in materia de inesse, & sic ex hypothesi non poterit seq talis conclusio falsa,cum hypothesis non sit falsa quare, vt inquit,non supponendum alicui inesse,sed omni inesse, & ita per contradictorium , & nō per subcontrarium erit syllogizandum. Sed dices,cum duplex sit particularis negatiua,altera per negationem præpositam,vt nō omne b est A,altera per negationem postpositā, vt quoddam b non est A,vtrum eodem modo probetur particularis negatiua per negationem postpositam,velut particularis negatiua per negationem præpositam. Respōdet ꝙ eodem modo,& eadem demonstratione, & dicit. ❮Similiter autem, & si alicui b non inest A, ostenderemus, Cōmē.137. Obiectio. Responsio.

mus, si enim idem est alicui non inesse, & non omni inesse, negatio enim proposita facit æquipollere suo cõtradictorio, eadem in vtrisque demonstratio est,

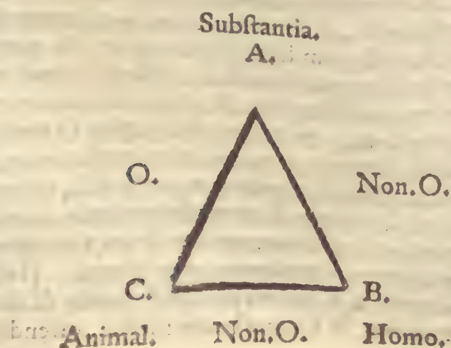
Manifestum ergo, quoniam nõ contrariũ, sed oppositum supponẽdum in omnibus syllogismis, sic enim necessarium erit, & Axioma probabile. nam si de omni affirmatio vel negatio, ostenso, quoniam nõ negatio, necesse est affirmationem veram esse. Rursum si nõ ponant veram esse affirmationem, constat veram esse negationem, contrarium autem neutro modo contingit ratum facere. Neque enim necessarium, si nulli falsum, omni verum, neque probabile, vt si alterum falsum quoniam alterum verum. Manifestum ergo, quoniam in prima figura alia quidem proposita omnia ostenduntur per impossibile. Vniuersale autẽ affirmatiuum non ostenditur.

Cõmen.138. Ex ijs deducit qualis debet esse hypothesis in syllogismo per impossibile, & dicit. Manifestum ergo quoniam non contrarium, sed oppositum, hoc est contradictoriũ supponendum pro hypothesi in omnibus syllogismis, q syllogizant per impossibile, & causam assignans dicit. {Sic enim id quod syllogizat hoc, est conclusio principalis principaliter proposita, erit necessarium, & Axioma, hoc est dignitas, in qua firmatur, erit probabile, hoc est ab omnibus concessum, & q Axioma erit ab omnibus concessum probat, quoniam Axioma erit, q de omni sit affirmatio vel negatio vera, & de nullo simul. nam si de omni, vt dicit, affirmatio vel negatio est vera, ostenso, quoniam non negatio est vera, necesse est affirmationem veram esse. Rursum si non ponant veram esse affirmationem, constat veram esse negationem, contrarium autem, neutro modo contingit ratum facere, neque enim necessarium si A nulli B inesse sit falsum, A omni B inesse sit verum, neque contingit hoc esse probabile, ac ab omnibus concessum, vt si alterum falsum, quoniam alterum verum. nam contraria contingit esse simul falsa, deinde concludit id, quod à principio proposuit, & dicit. {Manifestum ergo, quoniã in prima figura alia quidem proposita, atque problemata omnia ostenduntur per impossibile, vniuersale autem affirmatiuum nõ ostenditur, per hanc figuram.

Cap. xii. De syllogismo p impossibile in secũda figura.

In media autem figura & postrema, & hoc ostenditur. Ponatur enim A non omni B inesse, sumptum autem sit omni C inesse A: ergo, si B quidem non omni B inest, A C autẽ omni, nõ omni B inest C: hoc autem impossibile. Sit enim manifestum, quoniam omni B inest C, quare falsum quod suppositum est, verũ est ergo omni inesse.

Ostẽsio per impoẽ in secunda figura ad vniuersalem affirmatiuam.

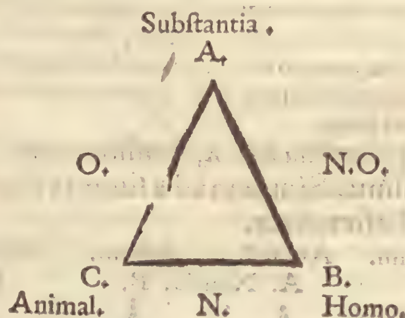

E Cum compleuerit ostensionem per impossibile in prima figura, nunc transit ad ostendendum problemata in secunda, & tertia, & dicit. {In media autem figura, & postrema, & hoc scilicet problema vniuersale affirmatiuum ostenditur, & dicit Philoponus, q vniuersale affirmatiuum non primo ostenditur in secunda vel tertia figura, non enim in secunda figura, vel tertia primo syllogizatur problema vniuersale affirmatiuum. Syllogizatur autem cum destructiõe hypothesis. Si. n. habetur hypothesim esse impossibilem, quæ est opposita vniuersali affirmatiuæ propositioni, habetur vniuersalem affirmatiuam esse veram. Vnde dicit. {ponatur enim A non omni B inesse, & hoc pro minore, quę sit, quoddam B nõ est A, hoc. n. est contradictorium problematis vniuersalis, quod erat, omne B est A, & sumatur C sub A, & hoc dicit. {Sumptum autem sit omni C inesse A, & hęc pro maiore, tunc epilogat totum syllogismum, & dicit. {Ergo, si B quidem non omni inest A, C autem omni, ita vt omne C sit A: non omni B inest C: hæc est deductio ad impossibile, tunc recurrens dicit, hoc autem impossibile, hoc est, sed conclusio est impossibilis, & quia hoc posset negari, subdit. {Sit enim manifestum pro præsenti exemplo, quoniam omni B inest C, & si ita est, quare falsum quod suppositum est, & sic hypothesis falsa est. Verum est ergo omni inesse, quoniam duarum contradictoriarum si altera falsa, altera vera erit.

F

Si autem contrarium supponatur, syllogismus quidem erit, & impossibile, non tamen ostenditur quod propositum est. Si enim A nulli B: omni autem C: nulli B C. hoc autem impossibile, quare falsum est nulli inesse. Sed nõ si hoc falsum, verum omni.

G

Non ostẽditur vniuersalis affirmatiua sumendo contrariã nã contraria cõtingit esse simul falsa.

Cõm. 140. Nunc declarat problema vniuersale affirmatiuũ, non posse syllogizari per impossibile, sumendo suum contrarium, quoniam licet primus processus sit bonus, & per secundum habeatur impossibilitas hypothesis, tamen non deducitur propositum, quoniam vltima consequentia, quæ fit in recursu, non est necessaria dicit. {Si autem contrarium supponatur, syllogismus quidem erit, s. qui deducit ad impossibile, & impossibile, & hypothesis habebitur pro impossibili, non tamẽ ostenditur, quod propositum est, quoniam vltima consequentia, quæ fit in recursu, nõ valet, & q primus syllogismus valeat, probat, & dicit. {Si enim A nulli B inest, quod est contrarium vniuersalis affirmatiuę, omni autem C, hoc est, & A inest omni C nulli B inerit ipsum C, hæc deductio ad impossibile vtilis est. Deinde declarat vsquequo recursus sit bonus, & dicit. {Hoc autem impossibile, & non pro assumpta propositione, quare falsum est A nulli B inesse, & sic hypothesis est falsa, & vsque ad hanc licet recurrere. Sed non si hoc falsum est, verum erit A omni B inesse, quoniam contrariæ possunt esse simul falsæ, & sic vltima consequentia in recursu syllogistica non est, nec necessaria.

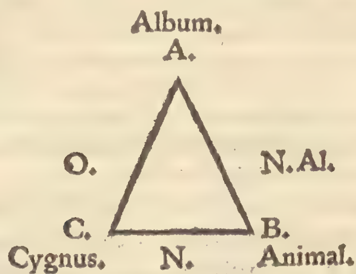
H

Quando autem alicui B inest A, supponatur A nulli B inesse C autem omni insit, necesse est

ergo

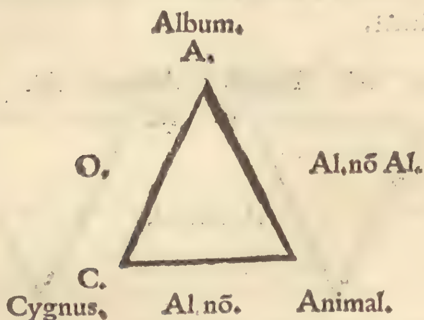
ergo C nulli B inesse, quare, si hoc imposibile, necesse est A alicui B inesse.

Ex hac coniugatione astruitur particularis affirmatiua per impossibile sumendo contradictoriũ, ex alia nihil, quia ad verũ nullũ sequitur impossibile.

Si autem supponatur alicui non inesse, easdem erunt, quę in prima figura.

In hac nihil astruitur, si sumatur subcõtrariũ: nã ad verã imppõ-nẽ nullũ sequitur impossibile.

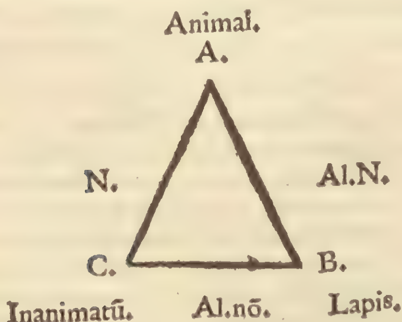

Cõmẽ. 141. Nunc docet syllogizare per impossibile problema particulare affirmatiuum, iterum sumendo contradictoriũ, & dicit. Quando autem alicui B inest A, supponatur A nulli B, inesse pro hypothesi, C autem omni insit, coassumatur C sub A, ita vt A insit omni C, necesse est ergo in camestres, C nulli B inesse. Deinde docet recurrere, & dicit. Quare, si hoc impossibile, necesse est A alicui B inesse, & sic habetur propositum.

Deinde declarat quod hæc deductio non potest fieri sumendo subcontrariam, & dicit, si autem supponatur alicui non inesse, quod est syllogizare per subcontrarium, eadem erunt, quæ in prima figura, quoniam nec hypothesis est necessario falsa, nec est incompossibilis conclusioni principali, quoniam subcontrarię possunt eẽ simul veræ in materia non necessaria, nec accidit falsum propter hypothesim falsam.

Rursum, supponatur A alicui B inesse, C aũt nulli insit, necesse est igitur C alicui B non inesse, sed omni inerat, quare falsum quod suppositum est, nulli ergo B inerit A.

In hac astruitur vlis negatiua.

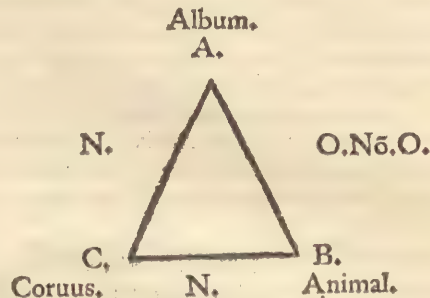

Cõmen. 142. Nunc docet syllogizare per impossibile problemata negatiua in secunda figura, & primo vniuersale negatiuum, vt hoc videlicet, nullũ b est A, & dicit. Rursum, supponatur pro hypothesi, A alicui B inesse, quæ est opposita problemati vniuersali negatiuo, videlicet illi, nullum B est A, C autẽ nulli insit, hoc est, & coassumpta sit, nullum C est A, necesse igitur est in Festino, C alicui B nõ

A inesse, modo hoc est falsum, quoniam omni inerat, omne enim B inerat C, quare falsum est, quod suppositũ est, s. hypothesis, & si falsa est hypothesis, nulli ergo B inerit A, quod erat problema syllogizandum.

Quando autem non omni B inest A, supponatur omni inesse, C autem nulli, necesse ergo est, C nulli B inesse, hoc autẽ impossibile, quare verum est non omni inesse. Manifestum ergo, quoniam omnes syllogismi fiunt per mediam figuram.

Ex hac coniugõne concluditur particularis negatiua.

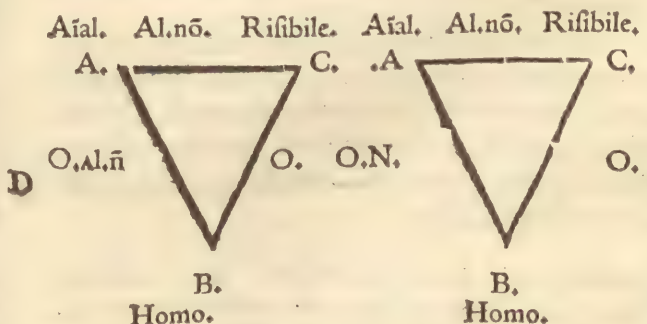
commẽ. 143 Nunc docet syllogizare particularem negatiuam per impossibile in secunda figura, hoc videlicet, quoddam B non est A, & dicit. Quando autem non omni B inest A, pro hypothesi, supponatur omni B inesse A, C autẽ nulli inesse A, pro coassumpta supponatur, ita vt si coassumpta C est A, necesse ergo est ex his in Cæsare, C nulli b inesse. Tunc recurrendo dicit, hoc autẽ impossibile est, quare verum est non omni inesse, quod erat problema propositum. Tunc ex his infert id, quod dixerat superius, & dicit. Manifestum ergo, quoniam omnes syllogismi fiunt per mediam figuram & vniuersales, & particulares & affirmatiui, & negatiui.

C Similiter autem & per vltimam. Ponatur enim A alicui B non inesse, C autem omni B, ergo A alicui C non inerit, si ergo hoc impossibile, falsum erit alicui non inesse, quare verum est omni. Si vero supponatur nulli inesse, syllogismus quidem erit, & impossibile, non ostenditur autem quod propositum est. Si enim contrarium supponatur, eadem erũt quę in prioribus.

Caput. xiii. De syllis per impossibile in tertia figura.

Ex prĩa concludit vlis affirmatiua, ex secunda ex sumptione contrarię concluditur impossibile, non aũt astruitur propositũ per impossibile, cum cõtraria cõtingat simul esse falsa.

D

cõmẽ. 144. Cum egisset de secunda figura, nunc dicit de tertia, & primo declarat quo modo problema vniuersale affirmatiuum deductione ad impossibile syllogizetur, & dicit. Similiter autem & per vltimam, s. figuram omnia problemata per impossibile syllogizãtur, & primo vniuersale affirmatiuum illud, videlicet omne B est A. ponatur enim A alicui B non inesse pro hypothesi, quæ est cõclusioni contradictoria, C autem ponatur inesse omni B pro coassumpta, est enim C acceptum supra B, ergo in Broccardo, A alicui C non inerit, est enim A acceptũ pro

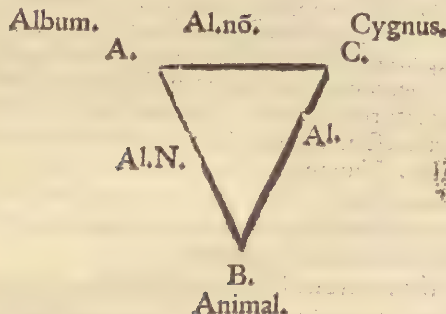
maiore

maiore extremitate, c autem pro minore, tunc docet recurrere, & dicit. {Si ergo hoc impossibile, falsum erit A alicui B non inesse, & sic hypothesis falsa est. Quare verum est A omni B inesse, & sic habetur problema.

Deinde declarat quod non possit syllogizari per impossibile, pro hypothesi sumendo contrarium, & dicit. {Si vero supponatur nulli inesse, hoc est, ꝙ nullum B sit A, pro hypothesi, quæ est problemati vniuersali contraria, syllogismus quidem erit, & id quod deducit est impossibile, non ostenditur autem quod propositum, cuius causam assignans, dicit. {Si enim contrariũ pro hypothesi supponatur, eadem erunt, quæ in prioribus dicta sunt in syllogismis primæ figuræ. Dictum est enim, ꝙ dato, ꝙ habeatur falsam esse contrariam, videlicet illa, nullum B est A, non sequitur veram esse huic contrariam, videlicet, omne B est A, quoniam possunt eẽ simul falsæ, ex primo enim processu habetur, ꝙ falsa sit conclusio illa, quoddam C non est A, & ita, ꝙ falsa sit hypothesis, videlicet, nullum b est A, ex hac vero falsa non sequitur quòd sit vera illa, omne b est A, quoniam possunt esse simul falsæ.

Sed ad ostendendum alicui inesse, eadem sumenda est hypothesis, nam si A nulli B, C autem alicui B, A nõ omni C: si ergo hoc falsum, verum est A alicui B inesse.

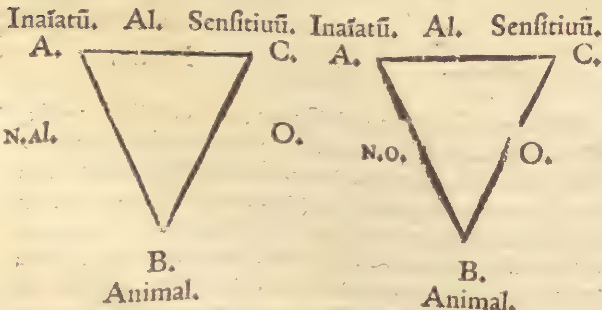
Per hanc astruitur particularis affirmatiua.

Cõmẽ. 145. Nunc docet syllogizare problema particulare affirmatiuum in tertia figura syllogismo per impossibile, & dicit. {Sed ad ostendendum A alicui B inesse, quod est ꝓblema particulare affirmatiuum, illud videlicet, quoddam B est A, eadem sumenda est hypothesis, quæ sumebatur in proximo syllogismo, videlicet illa, nullum B est A, nam, si A nulli B inest, C autẽ alicui B A non omni C inerit in Ferison. Tunc recurrendo dicit. {Si ergo hoc falsum, verum est A alicui b inesse, quod erat problema propositum.

Quando autem nulli B inest A, supponatur alicui inesse, sumptum sit autem & C omni B inesse, ergo necesse est A alicui C inesse, sed nulli inerat, quare falsum alicui B inesse A. Si autem supponatur omni B inesse A, non ostenditur propositum.

Per primum syllm̃ probatur per ĩpossibile vl̃is negatiua sumẽdo cõtradictoriũ in distamis, si vero sumatũ cõtrariũ, sicut ĩ darapti, nõ astruitur ꝓpositum, cũ cõtingat cõtraria esse simul falsa

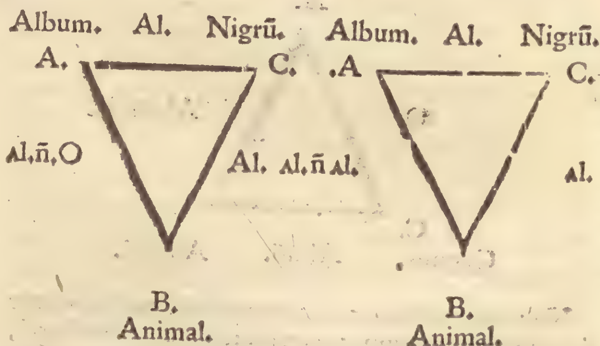

Cõmẽ. 146. Nunc docet syllogizare problemata negatiua, & primo vniuersale, & dicit. {Quando autem nulli b inest A,

E & debent probari in tertia figura deductione ad impossibile, supponatur pro hypothesi, A alicui b inesse, sumptum sit autem pro coassumpta, & c omni b inesse, ergo necesse est A alicui c inesse, sed hoc falsum, quoniam nulli inerat, quare falsum est alicui b inesse A, & sic verũ erit, nulli B inesse A, quod erat propositum. Si autem pro hypothesi supponatur oĩ b inesse A, quod est problemati cõtrariũ, syllogismus erit in Darapti, nõ ostẽditur aũt propositum, qm̃ dato ꝙ falsum sit contrariũ, non sequitẽ alterum contrarium verum esse.

Sed ad ostendendum non omni inesse, eadem sumenda hypothesis, nam si A omni B, & C alicui B, A inest alicui C, hoc autem non fuit, quare falsum est omni inesse, si autem sic, verum non omni. Si autem supponatur alicui inesse, eadem erunt, quæ & in ijs, quę

F dicta sunt.

Per primum syllm̃ in Datisi ꝓ sumptionẽ cõtradictorii astruitur particularis negatiua, si autem sumatur subcõtrariũ, non astruitẽ propositũ, tã & si concluditur.

Nunc docet syllogizare per impossibile in tertia figura particularem negatiuam, & dicit. {Sed ad ostendendum non omni inesse, quod est problema particulare ne- Cõmẽ. 147.

G gatiuum, illud videlicet, quoddam b non est A, eadem sumenda hypothesis, videlicet vniuersalis affirmatiua illa, videlicet omne b est A, nam, si A omni b, & c alicui b inest, A inest alicui c, tũc docet recurrere, & dicit. {Hoc autem non fuit, hoc est, hęc autem conclusio fuit falsa, quare falsum est, A omni b inesse, quæ erat hypothesis, si autem sic est, ꝙ hypothesis sit falsa, verum est, A non omni b inesse, quod est problema principale. Deinde assignat inutilem probationem, & dicit. {Si autem pro hypothesi supponatur, A alicui b inesse, quæ est subcontraria problemati, eadem erunt, quæ & in ijs, quæ dicta sunt. Hoc est, quia non erit syllogismus, cum sit ex particularibus, & dato quòd sit syllogismus, non habebitur propositum.

Manifestum ergo, quoniam in omnibus per impossibile syllogismis, oppositum supponendum. Palam autem & quoniam in me-

H dia figura ostenditur quodam modo affirmatiuum, & in postrema vniuersale.

Cõmẽ 148. 1. corolla. Ex ijs deducit duo excerpta vtilia, & primum infert, cum dixit. {Manifestum ergo, quoniã in omnibus per impossibile syllogismis, oppositum supponendum pro hypothesi, non autem contrarium, nec subcontrarium, & hoc intelligas vniuersaliter, ĩ omnibus figuris (vt per multa exempla Aristo. probauit.) Secundum vero infert, cum dicit. {Palam autem, & quoniam in media figura ostenditur quodam modo affirmatiuum, s. affirmatiuum vniuersale, & etiam ostendetur vniuersale, affirmatiuum in postrema, quasi dicat eẽ manifestum ex dictis tam in secunda ꝙ̃ in tertia figura per impossibile syllogizari vniuersale affirmatiuum, nam licet problema vniuersale affirmatiuum nec in media, nec in tertia, syllogizetur demonstratione recta, demonstratione autem deducente ad impossibile tam ĩ media, ꝙ̃ in vltima problema 2. corolla.

blema vniuersale affirmatiuum, syllogizari poterit.

Verborū cōsideratio.

Quo vero ad verba attinet, Aristoteles dixit, & quoniam in media figura ostenditur quoddam modo affirmatiuum, dixit enim quodā modo, (vt Philoponus animaduertit,) quoniam non per se concluditur, sed interēptione aliorum fit.

Caput. xiiii. De differentia, quæ est inter demōstrōnem ducentē ad impoſ'e, & ostēsiuam.

DIffert aūt quæ ad impoſ'e demonstrō ab ea, q̄ est ostēsiua, eo ꝙ ponat quod vult interimere, deducentes ad confesse falsum, ostensiua aūt incipit à cōfessis positionibꝰ veris. Sumunt ergo vtrꝗ duas propōnes confessas, sed hęc quidē ex quibus est syllogismꝰ, illa vero vnā quidē harū, alterā vero cōtradictionē cōclusionis. & hinc quidē non necesse est notam esse conclusionem, neꝗ prius opinari, quoniam est, aut non est, illinc vero necesse est, quoniam non est.

Cōmē. 150. Lege primū posteriorum dilucidatoris de his duabus demōstrōnibꝰ cap. ꝓprio. Prima differentia.

Vult nunc ostendere Aristo. per hæc drīam inter demonstrationem ducentē ad impossibile, & demonstrationē ostensiuā. &, vt Philoponus innuit, duas drīas assignat ex parte propositionū. Tertiam vero, (vt mihi videtur,) ex parte conclusionū. Ex parte propōnū quidem, primo, quia demonstratio ad impossibile supponit, (vt interimat id, quod supponit,) ponit enim pro hypothesi contradictorium eius cōclusionis, quā probare intendit, postea ex interemptione illius deducitur principalis conclusio. Sic igitur demonstratio per impoſ'e supponit, (vt interimat,) ostensiua aūt sumit propōnes, simpliciter, (vt ostendat secundo,) quoniam in demonstratione deducente ad impoſ'e, altera vera, & altera oīno falsa sumit̄, in ostensiua aūt vtrꝗ veræ. Dicit, {differt aūt ad impoſ'e demōstrō ab ea, quę est ostensiua, eo ꝙ demonstrans per impoſ'e ponat quod vult interimere deducens ad cōfesse falsum, & sic ponit, (vt interimat,) ostensiua incipit à positionibus confessis veris, & sic nō ponit propōnes, vt aliquā interimat, sed vt simpliciter ex illis ostendat, hæc est prima drīa. Deinde assignat secundā, & dicit, sumunt ergo vtrꝗ duas propositiones confessas, sed hęc quidem, s. ostensiua, ex quibus est syllogismus, hoc est notas & veras, illa vero vnam quidē harū, s. ducens ad impoſ'e, sumit vnam quidem harum, s. veram, alteram autem contradictionem conclusionis, hoc est hypothesim falsam. Demonstratio enim ducens ad impossibile constat ex hypothesi, quæ est opposita principali conclusioni, & coassumpta, quæ est vera, & communiter concessa. Deinde assignat tertiam differentiam ex parte conclusionum, & dicit. {Et hinc quidem, s. in demonstratione ostensiua, non necesse est notam esse conclusionē, neꝗ necesse est prius opinari, q̄m est, s. vera, aut nō est, s. falsa. Q̄m demonstratio ostēsiua simpliciter ostēdit verā esse cōclōnē, & nō supponit eā verā esse, s. antequā syllogizetur, illinc vero, s. in demonstratione ducēte ad impoſ'e, necesse est supponere ab aduersario, q̄m cōclusio non est vera, aduersarius enī supponit principalē conclusionem falsam eē, opponens autem probat eam veram esse sumendo hypothesim, cūm altera coassumpta.

2. differētia.

3. differētia.

Caput. xv. Omne ostēsiue mōstratū & per impoſ'e mōstrari pt & ecōuerso.

DIffert aūt nihil affirmatiuā vel negatiuā eē cōclusionē, sed siſr se habet ī vtrisꝗ. Omnis. n. q̄ ostēsiue cōcludit̄, et per impossibile demonstrabit̄, & q̄ per impossibile, ostēsiue, & per eosdē terminos, nō aūt in eisdē figuris. Nā q̄n per impossibile syllogismus fit in prima figura, quod verū est, in media erit, aut in postrema, priuatiuū qdē in media, prędicatiuū aūt in postrema. Q̄n aūt syllogismus

A in media fit, quod verū est, erit in prima figura in oībus propōnibus, q̄n autem ī postrema syllogismus, quod verum est, erit in prima, & media, affirmatiua quidem in prima, priuatiua autem in media.

Cōmē. 151. cōclusio. 1.

Nūc assignat cōuenietiā, & dicit. {Differt āt nihil affirmatiuā vel negatiuā eē cōclōnē, q̄m indifferēter tam syll'i ostēsiui, ꝗ̄ ducētis ad impoſ'e, cōcl'o pt eēt affirmatiua, & negatiua, sed siſr se habet in vtrisꝗ. cuiꝰ cām dicit. Oīs. n. q̄ ostēsiue cōcludit̄, & p impoſ'e demōstrat̄, & cōcl'o, q̄ p impoſ'e ostēdit̄, ostēsiue demōstrat̄, & per eosdē terminos, nō tñ in eisdē figuris. & ꝙ nō in eisdē figuris, ꝓbat, & dicit. {Nā q̄n p impoſ'e syll's fit in prima figura, p quē interimit̄ hypothesis, quod verꝫ est, & pricipaliter intētū, ostēsiue erit demōstratū in media, aut in postrema. priuatiuū quidē in media, ꝑdicatiuū aūt ī postrema, vt statī patebit. vult. n. dicere, ꝙ hypothesis destrui-
B tur p primā figurā. Cōcl'o vera & principalis, cui opponit̄ hypothesis, demōstrat̄ ī secūda, si fuerit negatiua, et in tertia, si fuerit affirmatiua. Deinde tāgit secūdā partē, quasi secūdā cōclōnē, et dicit. {Q̄n aūt syll's p impoſ'e in media fit, p quē interimit̄ hypothesis, quod verū est, hoc est cōcl'o vera, & principaliter intēta, q̄ opponit̄ hypothesi, erit in pria figura in oībus ꝓpōnibus, hoc est in vl'ibus, & particularibus, affirmatiuis, & negatiuis, hęc est secūda cōcl'o. Deinde tāgit tertiā, & dicit. {Q̄n autē syll's per impoſ'e est in postrema, per quē interimit̄ hypothesis, quod verū est, s. cōclusio principaliter intēta, ostēsiue demōstrata erit in pria figura & media, affirmatiua quidē in prima, priuatiua aūt in media, hęc est tertia cōclusio. Has enim tres cōcl'ones Aristo. affert, & eas probabit ordine suo. Quo autem ad verba attinet. Animaduerte duas esse conclusiones, alteram quam Aristoteles verā & intētā appellat, alterā quam hypothesim vocat, modo, cū ipsa hypothesis interimit̄ in aliqua figura, nō
C pōt cōclusio principalis, cui opponit̄ hypothesis, in eadē figura ostēsiue demōstrari, & propterea Aristot. per tres cōclusiones declarabit qua figura per impoſ'e hypothesis, & qua principalis cōclusio ostēsiue syllogizetur. Dubitat aūt Alexander, qa nō vr̄ verū idē p impossibile & ostēsiue posse syllogizari, nā Barocco, & Broccardo per impoſ'e ostēduntur, nō aūt ostensiue. Soluit ipse nō omnem modum, sed omne problema quod per impossibile ostenditur ostendi recta ostensione, quoniam per impossibile syllogizatur vniuersale & particulare, affirmatiuum, & negatiuum, & hæc eadem ostensione recta, non tamen in eisdem figuris.

cōclusio. 2.

cōclusio. 3.

Verborum cōsideratio.

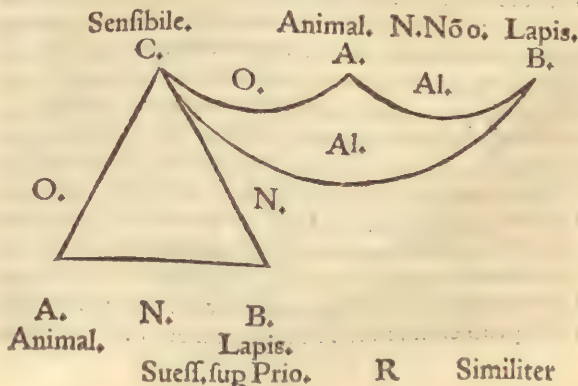
Alexand. Dubō.

Solutio.

Prima Figura.

SIt enim ostensum A nulli, aut non omni B per primā figuram, ergo hypothesis quidem erat, alicui B inesse A, C autem sumebatur A quidem omni ineē, B autem nulli. Sic enim
D fiebat syllogismus ad impossibile, hoc aūt in media figura, si C, A quidē omni, B aūt nulli inest, & manifestū quoniam nulli B, inest A.

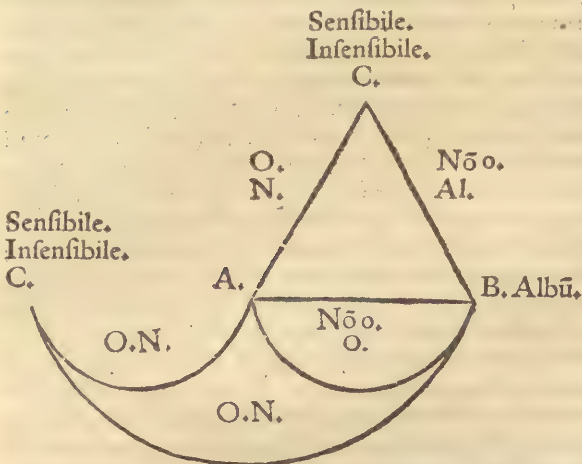
Prima figura.

Ex his syllogismis mōstratur negatiua vl'is in prima figura per impoſ'e, & in secūda autem ostensiue.

Similiter autem & si non omni ostensum sit inesse, nam hypothesis quidem est omni B inesse A, C autem sumebatur A quidē omni, B autem nō omni, & si priuatiua sit sumpta C A, similiter, & enim sic fit in media figura.

In his syllogismis particularis negatiua p impossibile monstratur in secūda autem ostensiue.

Cōmē. 152.

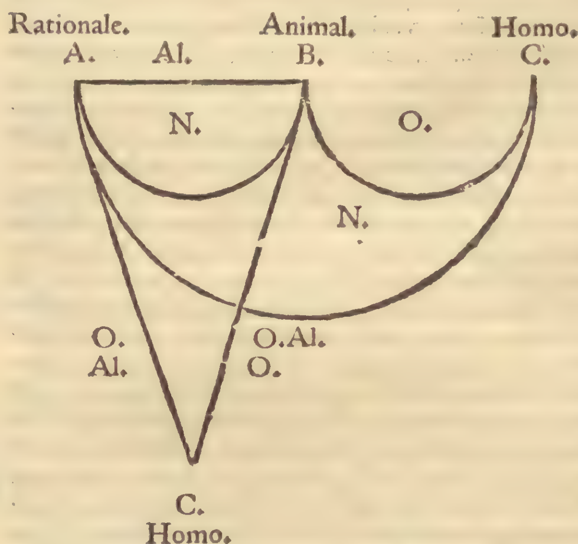
Cū accepisset tres cōclusiones, nūc eas probat, & primo probat, q̄ q̄n per impossibile demonstratur problem. vl'e negatiuum, vel particulare negatiuū in prima figura, idem probetur per secūdam ostensiue, nō facit aūt mentionem de problemate vl'i affirmatiuo, q̄m, (vt Philoponus submemorat,) problema vl'e affirmatiuum nō probatur per impossibile in prima figura, vt igitur veritas elucescat, animaduerte syllogismum per impossibile semper fieri ex hypothesi, q̄ est opposita conclusioni principaliter intentæ, & quadā vera coassumpta syllogizantibus manifeste falsum, hęc enim est deductio ad impossibile, atq; primus processus. Ostensiua vero demōstratio fit ad eandem principalem conclusionem ex eadē coassumpta vera, & opposito conclusionis falsæ, quæ erat illata ex deductione ad impossibile per primum processum, hunc enim ordinē, & has propōnes seruat in omnibus probationibus suis, nam ex ījs accipitur has demonstrationes fieri in eisdem terminis, non autem in eadem figura. Probat ergo primam cōclusionem, et dicit. {Sit enim A ostensum nulli, aut non omni B syllogismo deducente ad impossibile per primam figuram. Siquidem sit ostensum A nulli B inesse per syllogismum deducentē ad impossibile per primam figuram, ergo hypothesis quidē erat, alicui B inesse A, hæc. n. illi opponit, C aūt sumebatur A quidē omni inesse, tūc in Darij syllogizabatur, C alicui B inesse, hoc pacto, omne A C, quoddā B A, igitur quoddam b C. Et q̄m hæc conclusio est falsa. Syllogizabat via oppositi huic opposita, videlicet C nulli b ineē, sic. n. fiebat syllogismus ad impossibile, cū enim inferebatur cōclusio falsa via oppositionis, statim sequebat illi contradictoriā eē verā: quare, si hęc est falsa, quoddam B est C, q̄ conclusio est syllogismi deducentis ad impossibile, erit hæc vera, nullū b est C, quæ est illi contradictoria. Deinde docet syllogizare eandem conclusionem vl'em negatiuam principaliter intentam ostensiue in secunda figura, & dicit, hoc autem in media figura: nam, si C A quidem omni, hęc enim erat in deductione ad impo'e coassumpta vera, B autem nulli, hæc enim erat opposita conclusiōis syllogismi deducētis ad impo'e, &, pro ergo in Camestres manifestū, q̄m nulli B inest A, & hoc per demōstrationē ostēsiuā, ac rectā, q̄ est, oē A est C, nullū B est C, igitur, nullum B est A. Ecce, q̄ hæc ostensiua demonstratio fit ex eisdē terminis, & ex eadē p̄pōne, q̄m ex ea, q̄ erat coassumpta in deductione ad impo'e, & ex opposita eius cōc'onis, q̄ syllogizabat deductione ad impo'e. & sic problema vniuersale negatiuū ostendit deductio-

E ne ad impossibile in prima figura, & ostensiua demonstratione in secunda ex eisdem terminis & eadē propōne, s. eadem coassumpta. Deinde declarat, q̄ problema particulare negatiuum probet deductiōe ad impossibile in prima figura, & ostensiua demōstrōne in secunda simili ratione & ordine, & dicit. {Similiter autem, & si non omni B ostensum sit inesse A, ita vt problema syllogizandū deductione ad impossibile sit, quoddam b non est A, nā hypothesis quidē est, omni b inesse A, hæc enim est contradictoria cōclusioni principali, C autē sumebatur A quidē omni, hęc enim erat coassumpta vera, ex q̄bus deducebat in Barbara, C ineē omni B, via autem oppositionis deducebatur B non omni, hoc est quoddam b non esse C, modo ex his in Barocco syllogismus ostensiuus erit, oē A C, quoddam b non C, igitur quoddam b nō A, ecce q̄ eadem conclusio particularis negatiua syllogizatur ostensiue, & si priuatiua sit sumpta, C A similiter, nam deductio ad impossibile erit in Cęlarēt hoc pacto,

F nullum C A, omne b C, igitur nullum b C, tunc ostensiue, nullum A C, hæc erat coassumpta, quoddā b C, hęc est opposita falsa conclusionis, quæ fuit in syllogismo deducēte ad impossibile, igitur in Festino quoddam b non A, quæ fuit principale problema, & enim, (vt inquit,) sic ostēsiue syllogizādo fit in media figura, ecce quomodo problema particulare negatiuū demonstrat in prima figura per impossibile, & in secunda ostensiue ex eisdē terminis, & ex altera eadem propositione.

Rursum sit ostensum alicui B inesse A, ergo hypothesis quidem est, nulli inesse, B autem sumebatur omni C inesse, & A vel omni vel alicui C, sic enim erit impossibile. Hoc autem postrema figura, si A & B omni C, & manifestum ex ijs, quoniam necesse est A alicui B inesse, similiter autem, & si alicui C sumatur

G inesse A.

Ex his monstratur per impossibile in prima figura particularis affirmatiua, i tertia aūt dupliciter ostensiue in Darapti. & Disamis.

H

Cōmē. 153. Probō conclusionis secundæ.

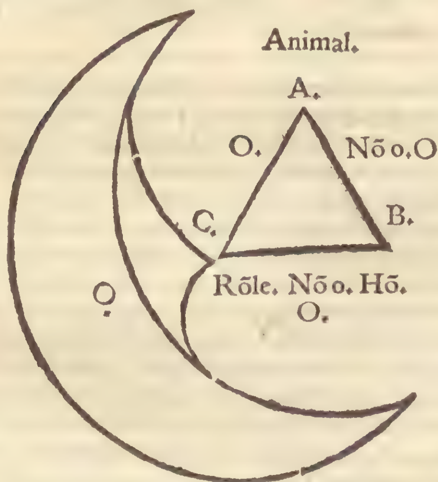
Hic probat secundam conclusionem, & primo proponit eā, & dicit. {Rursum sit ostēsum alicui b ineē A, ita vt problema sit, quoddā b est A, deinde facit syllogismū per impossibile, & dicit, {ergo hypothesis quidem est, nulli b ineē A, hæc est cōtradictoria conclusionis principalis, b autem sumebat omni C inesse, hæc est coassumpta: cōclusio via syllogismi erit, A nulli C inerit. tacuit autē cōclusionē, quæ sequit via syllogismi, & ponit cōclusionē, q̄ sequit via oppōnis, & dicit & A vel oī, b vel alicui C inerit, sic enim conclusio, quæ fuit illata erit impossibilis, quoniam hæc, quæ est ei cōtraria, vel contradictoria est vera, tūc ex coassumpta p̄pōne in deductione ad impossibile, & hac opposita syllogizat in tertia figura

gura ostensiue,& dicit,{hoc aūt postrema figura syllogizabit̄,si A inest oī c,hæc enim erat cōclusio syllogizata via oppōnis,& B oī C,erat enim hæc coassumpta, & pro ergo,manifestū ex ījs,qm̄ necesse est A alicui B inesse in Darapti,similiter & si alicui c, sumatur inesse A, hæc enim erat opposita cōclusio,q̄ sequebat̄ via oppōnis, & erit syllogismus in disamis,hoc pacto,quoddā c est A,oē c est B,igitur quoddam B est A,ecce quomodo idem problema ostensiue probatur in tertia figura.

Secunda figura.

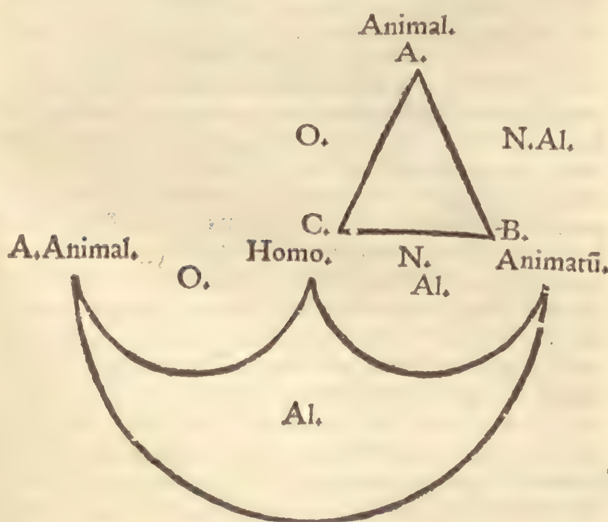
RVrsum in media figura ostēsum sit A oī B inesse,ergo hypothesis quidē fuit non omni B ineē A,sumptum est autem A, omni C, & C omni B,sic enim erit impossibile, hoc aūt prima figura,si A omni C,& C omni B.

Vlis affirmatiua p impoſe in secūda mōstrat̄, in prima aūt ostensiue.

Similiter aūt,& si ostensum sit alicui inesse. Nā hypothesis qdē fuit,nulli B inesse A: sumptum est autem A omni C,& C alicui B.

Particularis affirmatiua mōstrat̄ per impoſe i secūda,in pria autem ostensiue.

Cōmē. 154.

Nunc declarat tertia conclusionem, q̄ si in media figura sit ostensum problema vniuersale affirmatiuū per impoſe,idem & per primam ostēsiue syllogizari posit, & dicit.{Rursum in media figura sit ostēsum A omni B inesse,ergo in tali deductione ad imposibile hypothesis fuit,nō omni B ineē A,hoc est quoddā B nō est A,sumptū aūt est,A oī C,cōclusio debet eē,ergo quoddā B nō est C, & cōclusio,q̄ huic opponit̄,erit,C oī B, sic enim erit imposibile illud,quod in priori syll'o fuit deductū. Tunc docet probare illud met ostēsiue in prima figura in eisdē terminis,& dicit{hoc aūt erit prima figura, videlicet,si A oī C,& C oī B,sequitur enim ex ījs A ineē omni B,ex coassumpta,& opposita conclusionis deductæ.

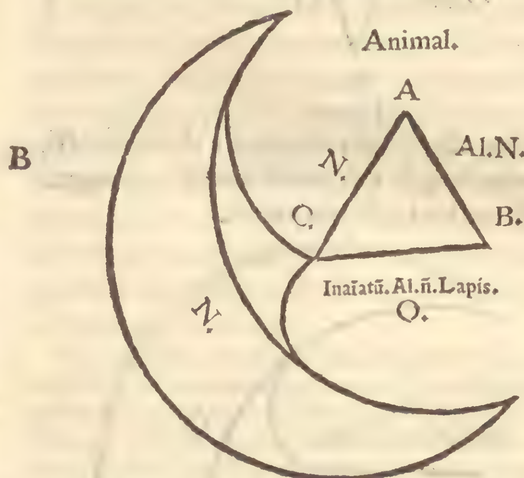
Idem declarat i problemate particulari affirmatiuo,

A & dicit.{Similiter autem,& si per imposibile ostēsum sit A alicui B inesse,nā in tali ostēsione hypothesis quidē fuit,nulli B inesse,sumptū aūt est A omni C, ergo conclusio debet esse nulli,B inesse C,& C alicui,B inesse erit conclusio huic opposita, ex assumpta ergo & hac opposita in Datīj syllogizabitur sic,oē C A,quoddā B C, igit̄ quod dā B A,est enim problema particulare affirmatiuū quod fuit deductione ad imposibile in secunda figura syllogizatū.Nūc in prima ostensiue,pbatū in eisdē terminis.

Si aūt priuatiuus sit syllogismus, hypothesis quidē A alicui B ineē, sumptū est A nulli C, & C omni B,quare fit prima figura.

B

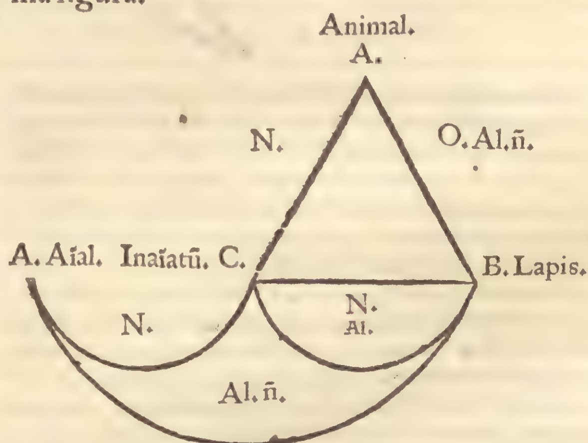
Vlis negatiua monstrat̄ p impoſe in secūda, i prima autē ostensiue.

Et si non vniuersalis sit syllogismus, sed A alicui B ostensum sit non inesse,similiter,nam hypothesis quidem omni B inesse A, sumptū est autem A nulli C, & C alicui B, sic enim prima figura.

C

Mōstrat̄ negatiua particularis p impoſe in secūda, in prima ostensiue.

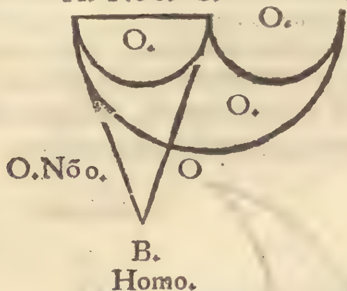
D Rursum oñdit,pblema vl'e negatiuū.vt nullū B A, qđ demōstrat̄ in secūda p impoſe,idē in prima ostēsiue syllogizari in eisdē terminis ex coassumpta,& opposita cōclusionis deductæ,& dicit.{Si aūt priuatiuus sit syll's, qui probat problema vl'e negatiuū, videlicet nullū B A. in deductione ad impoſe hypothesis quidē fuit, A alicui B inesse,sumptū est aūt A nulli C,cōclusio erit, C nō oī B, & cōclusio huic opposita erit,C omni B. Quare ex hac opposita,& coassumpta fit prima figura, hoc pacto,nullū C A,omne B C,igitur nullum B A. Et sic idem pblema vl'e negatiuū per impoſe in secunda,ostēsiue in prima in eisdem terminis erit syllogizatum. Cōmen.155.

Deinde declarat idē de particulari negatiuo, & dicit. Et si nō vl'is sit syll's,sed A alicui B ostēsum sit nō ineē, similiter probat̄ per impoſe in secūda, & ostēsiue in pria. Nā,(vt inqt,)hypothesis qdē fuit oī B ineē A,sumptū est aūt A nulli C,cōcl'o debet eē,ergo C nulli B,& huic opposita,C alicui B,sic.n.pria figura.Nā seq̄t ostēsiue, nullū C A,quoddā B C,igit̄ quoddā B nō est A,quod fuit pblema.

Caput. xvii. Tertia figura.

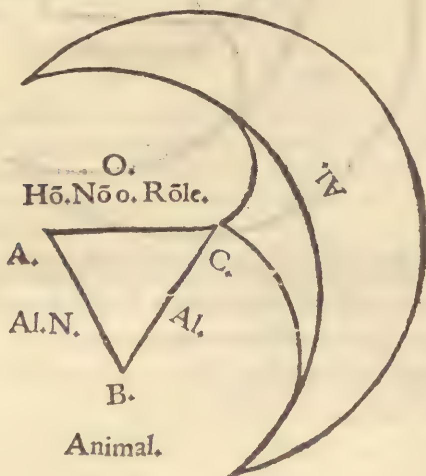
RVrsum i tertia figura ostẽsum sit A ineẽ oĩ B, ergo hypothesis qdẽ fuit nõ oĩ B ineẽ A, sumptũ aũt est C oĩ B, & A omni C, sic eni erit impossibile, hoc autem prima figura.

Animal. Rõnale. Homo.
A. Nõ o. C. B.

Ex his mõstratur vl̃is affirmatiua i tertia p impossibile, in prima autẽ ostensiue.

Similiter aũt & si in aliquo sit demõstratũ, nã hypothesis qdẽ erit, nulli B ineẽ A, sumptũ autem est C alicui B, & A omni C.

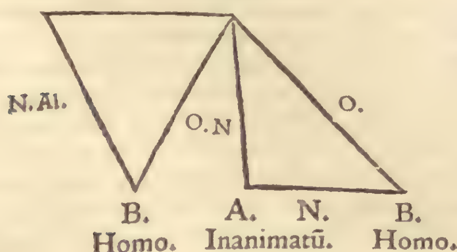
Ex iis astruitur particularis affirmatiua p impossibile i tertia, ostẽsiue autẽ in prima.

cõmen. 156. Nũc vult ꝓbare ꝙ idẽ ꝓblema põt in tertia p impoſ̃e, & in pría ostẽsiue demõstrari. & prío hoc declarat de ꝓblemate vl̃i affirmatiuo, & dicit. {Rursum i tertia figura ostẽsum sit p impoſ̃e A ineẽ oĩ B, ergo in tali ostẽsione hypothesis qdẽ fuit, nõ oĩ B ineẽ A, sumptũ aũt est C oĩ B, & sic cõcl'o erit alicui C nõ ineẽ A, & huic opposita erit, A oĩ C, sic.n.erit impoſ̃e, hoc aũt erit pría figura sic syllogizãdo, oẽ C A, oẽ B C, igiẽ oẽ B A. Hoc aũt erat ꝓblema, quod in tertia figura per impoſ̃e demõstrabaẽ. Eodẽ mõ declarat ꝓblema particulare affirmatiuũ posse in tertia per impoſ̃e, & in pría ostẽsiue demonstrari, & dicit.

Similiter aũt, & si in aliquo sit demõstratũ p impoſ̃e in tertia, poterit idẽ demõstrari ostẽsiue in pría. vt si problema sit, qd̃dã B A, nã hypothesis qdẽ erit in tali demõstrõne p ĩpoſ̃e, nulli B ineẽ A, sũptũ aũt ẽ C alicui B, & erit cõcl'o, qd̃dã C nõ est A, & opposita huic cõcl'oni erit, A oĩ C, mõ pt fieri syll's ostẽsiu9 sic ĩ pría, oẽ C A, quoddã B C, Igiẽ quoddã B A, quod est problema propositum.

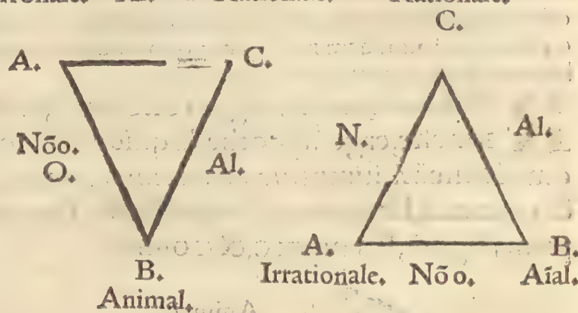
Si aũt priuatiuus sit syll's, hypothesis quidẽ A alicui B inesse, sumptũ est aũt C A quidẽ nulli, B autem omni, hoc autem media figura.

Inanimatum. Animatum.
A. Al. C.

Ex his mõstratur p impoſ̃e vl̃is negatiua i tertia, in secunda aũt ostensiue.

E Similiter aũt, & si nõ vl̃is sit demonstratio, nam hypothesis quidẽ erit oĩ B inesse A, sumptum est autem C, A quidem nulli, B autem alicui, hoc autem media figura.

Ex his ĩ tertia, cõcludi[tur] per impoſ̃e particularis negatiua, in secũda autẽ ostensiue.

F Nunc docet in negatiuis, & declarat ꝙ vniuersalis ꝓpositio negatiua demõstratur per impossibile in tertia, & ostensiue in secũda. Quo tñ ad verba attinet, animaduerte, ꝙ Aristo. vsq; huc accepit tres propositiones duorum syll'orum, quia primo hypothesim, secundo coassumptam: & tertio conclusionem oppositam eius, quæ per impossibile syllogizabaẽ, & hoc seruauit huc vsq;, nunc autem propter breuitatem mutat ordinem, sumit enim primo hypothesim, secundo oppositam falsæ conclusionis per impossibile syllogizatę, & tertio coassumptã. Amplius, (vt Philoponus inquit,) nõ solũ hęc q̃ in tertia per impoſ̃e ostẽdunẽ, possunt ostendi ostensiue in secunda, sed in prima, sed qm̃ propriũ est hoc secundę figurę, propter hoc in secũda cõcludiẽ magis illud, quod in tertia cõcludebaẽ. Dicit, {si aũt priuatiu9 syll's sit, ita vt ꝓblema sit, nullũ B est A, hypothesis qdẽ erit huic cõtradictoria, A quidẽ alicui B inesse, q̃ sumaẽ pro minore, & sumpta sit omni B C, conclusio erit, quoddã A C. In se-
G cunda vero figura probatur ostensiue sic ex opposito cõclusionis, videlicet, nullũ A C, pro maiori, & coassumpta pro minori, videlicet oẽ B C, & sequiẽ igiẽ, nullũ B, quod erat problema, quod nũc in secunda ostẽsiue est syllogizatũ. Dicit, {hypothesis quidẽ A alicui B inesse pro minori in ostensiuo, sumptum autem est C, A quidem nulli, quod est conclusionis opposita, quæ sumatur pro maiore, quę non dicitur coassumpta. Sed vocat ex licentia hãc coassumptam, B autem omni, hæc enim est coassumpta primi syllogismi, qui erat per impossibile in tertia figura. Hoc aũt media figura est hoc pacto, nullũ A C, omne B C, igitur nullũ B A, quod erat problema. Vnde per hypothesim, & oppositã cõclusionis per impoſ̃e syllogizatę inuitur ostensiuus syllogismus, per hypothesim, & coassumptã quã tertio loco sumit. Innuiẽ deductio per impossibile, idem declarat in particulari negatiua, & dicit. {Similiter aũt, & si nõ vl̃is sit demonstratio, & ꝓblema sit, quoddam B nõ est A, nã hypothesis quidẽ erit om-
H ni B inesse A, pro minore, in syllogismo per impossibile, sumptũ autem, quod est oppositum conclusionis deductę, erit C A quidẽ nulli, pro maiori in ostensiuo, & B alicui erit verę coassumpta, quæ sit pro minore in ostensiuo, hoc autem media figura. Hoc pacto, nullũ A C, quoddã B C, quoddam B. Igitur non est A.

Cõmẽ. 157.

Manifestum ergo, qm̃ per eosdẽ terminos, & ostensiue est demonstrare vnũquodq; problematum & per impossibile, similiter autem erit, & cum sint ostẽsiui syllogismi, ad impossibile deducere in terminis sumptis, qñ opposita propositio cõclusioni sumpta fuerit, nã fiũt ijdẽ syllogismi ijs, qui sunt per conuersionẽ. Quare statim habemus & figuras, per quas vnũquodq; erit: palam ergo, qm̃ omne ꝓblema

ostenditur

ostenditur per vtrosq; modos,et per imposibile,& ostensiue & non contingit separari alterum ab altero.

côm. 158. Ex dictis infert ea, quę declarata sunt. & primo quomodo problemata demõstrent ostẽsiue,& ꝑ impoſ̃e, & dicit.{Manifestum ergo, quoniam per eosdem terminos,& ostensiue & per impossibile est demõstrare vnũ quodq; ꝓblematũ,qm̃ & vl̃e,& particulare, & affirmatiuum,& negatiuũ,nõ tñ per eandẽ figurã,neq; per omnes easdẽ propõnes,vt visum est,hoc est primum. Deinde infert secundum,& dicit.{Similiter autem erit ecõtrario,cũ sint ostẽsiui syllogismi, in eisdẽ sumptis terminis,ad impossibile deducere,quãdo opposita propõ cõclusioni sumpta fuerit ex consensu aduersarĳ, cũ altera coassumpta vera,nam sic syllogizando fiunt ĳdẽ,idest similes syll̃i ĳs,qui sunt per cõuersionẽ. Dico similes, qm̃ differentia est nõ parua inter syllogismos per impossibile,& syll̃os conuersiuos,vt patuit.{Tertio infert figuras,quibus hęc demonstrãtur,& dicit. Quare statim habemus & figuras,per quas vnũquodq; erit ꝓblema demonstratũ,qm̃ per oẽs figuras, vltimo cõcludit{palam ergo,qm̃ oẽ problema ostenditur per vtrosq; modos, & per impossibile & ostensiue,& nõ cõtingit seperari alterum ab altero,non enim põt syllogizari problema ostẽsiue,cũ & impoſ̃e syllogizet,nec ꝑ impoſ̃e,quin & ostẽsiue,quãuis nõ in eadẽ figura, dixit ꝑ vtrosq; modos nõ autẽ per omnes modos, qm̃ vt Philoponus inqt, omne problema siue affirmatiuũ, siue negatiuũ ostẽditur ꝑ impossibile,& recte,hæc de syllogismo per impossibile.

Cap. xviii. De syllogismo ex oppositis.

IN qua autem figura est ex oppositis syllogizare,& in qua non est, sic erit manifestũ. Dico autem oppositas esse propõnes secundum locutionem quidẽ quatuor.vt omni nulli:& omni & nõ omni:& alicui,& nulli:& alicui,& non alicui inesse. Secundũ veritatẽ aũt tres,nã alicui & nõ alicui secundũ locutionẽ opponuntur solum, harũ aũt cõtrarias quidẽ vniuersales,omni nulli inesse, vt omnẽ disciplinam esse studiosam, nullam disciplinã esse studiosam,alias vero oppositas.

Omnis disciplina. Est studiosa.	Opposite. ſm veritatẽ.	Nulla disciplina. Est studiosa.

Oppo. ſm verit.

Oppo. ſm verit.

Quædã disciplina est studiosa.	ſm locu. opposite.	Quædã disciplina. nõ est studiosa.

côm. 159. Nunc de syllogismo,qui fit ex oppositis, & primo ꝑmittit intentionem, deinde declarat quæ sint propõnes oppositę,de prima dicit.{In qua aũt figura est ex oppositis syllogizare,& in qua non est,sic erit manifestũ,hęc est intentio. Deinde declarat oppõnes,& dicit.{Dico autẽ oppositas esse propõnes secundum locutionẽ quidem quatuor,hoc est secundum vocem, vt omni, nulli, & omni,& non omni,& alicui,& nulli,& alicui & non alicui inesse.& per nõ alicui inesse, intelligit negatione postposita alicui nõ inesse. Secundum veritatẽ aũt tres: nam alicui inesse, & alicui nõ inesse secundũ locutionẽ, hoc est secundũ vocẽ solũ opponuntur, quoniã secundũ

A rem possunt esse simul verę. Deinde reducit has duas oppositiones,& dicit.{Harũ aũt contrarias dico vl̃es quidem,vt omni,nulli inesse,vt omnem disciplinam eẽ studiosam,& nullam disciplinam esse studiosam,alias vero oppositas,hoc est alias duas,dico esse cõtradictorias, vt omnis disciplina est studiosa, quædam disciplina nõ est studiosa,& nulla disciplina est studiosa,quędam disciplina est studiosa. Multę alię possent eẽ oppositiões,vt priuatiuę,& relatiuę, quę cum non sint in propositionib9, sed in terminis,non sunt ad propositum.

Prima figura.

IN prima igitur figura non est ex oppositis propositionibus syllogismus,neque affirmatiuus,neque negatiuus. Affirmatiuus quidem, quoniam oportet vtrasque affirmatiuas esse propositiones:opposite autem sunt
B affirmatio,& negatio. Priuatiuus autẽ, quoniam oppositæ quidem idem de eodem prædicant,& negant,in prima autem medium nõ dicitur de vtrisq;,sed de illo quidem aliud negatur, idem autem de alio prædicatur, hæ vero non opponuntur.

Iis pręmissis,nunc exequitur,& ponit hanc cõclusionẽ,videlicet in prima figura non est ex oppositis propõnibus syllogismus,neq; affirmatiuus, neque negatiuus. côm. 160.
Hæc est cõclusio. Sed anteq; declaret conclusio,exponamus qd sit syllogismus ex oppositis,ad quod r̃ndet Philoponus,ꝙ syllogismus ex oppositis est, in cuius conclusione idem negatur à se,vt omnis disciplina est studiosa, nulla disciplina est studiosa. Igitur nulla disciplina est disciplina. Ecce quomodo in conclusione huius syllogismi idem negatur à se vniuersaliter,vel particulariter. Quid sit syllogismus ex oppositis.
Quare oportet,vt syllogismus ex oppositis sit, q ex pro
C positionibus,quæ sunt inuicem contrarię,vel contradictorię, infert conclusionem in qua idẽ negatur à se ipso. Amplius sequitur, ꝙ nullus syllogismus affirmatiuus possit esse ex oppositis ad conclusionem affirmatiuam, quoniam conclusio affirmatiua non potest syllogizari, nisi ex vtrisq; affirmatiuis, at duæ affirmatiuæ non opponuntur contrarie,nec contradictorie. Rursum sequitur,ꝙ,si propositiones syllogismi opponantur contrarie secundum vocem tantum,hoc est subcontrarie, non erit syllogismus ex oppositis. Tum quia ambę propositiones erunt particulares,ex quibus nihil sequitur. Tũ etiam,quoniam subcontrarię non opponuntur secundũ veritatem,quia ambę possunt esse simul veræ. Demum sequitur,ꝙ ex oppositis prædicatis proprie non fit syllogismus ex oppositis,cuiusmodi sunt hęc prędicata bonum,& malum, quoniam hęc non opponuntur secundum affirmationem,& negationem,sed potius secundũ priuationẽ & habitum,de vtilitate syllogismi ex opposi
D tis postea dicemus. His declaratis redeamus ad textum, & dicamus,ꝙ Aristoteles probat conclusionem, & dicit.{Affirmatiuus quidẽ syllogismus nõ põt esse in prima figura ex oppositis,qm̃ in tali syllogismo affirmatiuo,oportet vtrasq; propositiones eẽ affirmatiuas, opposite autem sunt affirmatio & negatio, quę nõ possunt eẽ in syllogismo affirmatiuo,cum vtręq; sint affirmatiuæ. Deinde ꝓbat ꝙ nec priuatiuus,& dicit. Priuatiuus aũt, subaudi minime,qm̃ oppositę quidẽ,idẽ scilicet prædicatũ,de eodem subiecto prędicant,hoc est affirmãt,& negant,in prima autem mediũ nõ de vtrisq; extremis, sed de illo,s.medio aliud,scilicet maior negatur, & idẽ medium de alio prædicatur, hæ vero non opponuntur. Quare nec syllogismus negatiuus potest esse ex oppositis in prima figura, vnde ratio communis esse potest ꝙ in prima figura non fiat ex oppositis syllogismus, quoniam propõnes nunq; opponuntur, nisi idem subĳcia

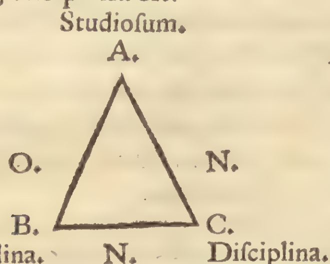
tur in vtraq;, et idem prędicetur in vtraq;. Modo in prima figura illud quod subijcitur in vna, prædicatur in alia. Sed dices hic syllogismus est ex oppositis nullum studiosum est disciplina, omnis disciplina est studiosa, igitur nulla disciplina est disciplina. Dicendum q hic syllogismus non est formaliter ex oppositis propter rationes assignatas, sed est ex oppositis reductiue. Nam conuersa maiore in terminis syllogismus fiet ex oppositis in secunda figura.

Obiectio.

Rñsio.

Caput. xix. De syllo ex oppositis in secunda figura.

IN media autem figura, & ex oppositis, & ex contrarijs contingit fieri syllogismum. Sit enim studiosum quidem in quo A, disciplina vero in quo B, & in quo C. Si ergo omnem disciplinam studiosam sumpsit, & nullam, A iest omni B, & nulli C, quare B nulli C: nulla ergo disciplina, disciplina est.

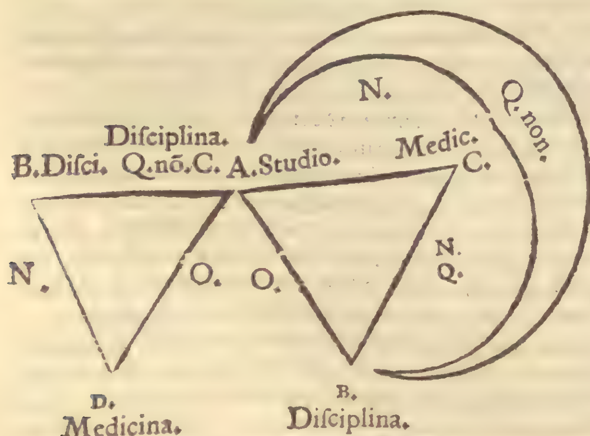

Ex oppositis cõtrariis per se syllogizatur ĩ camestres vniuersalis negatiua.

Cõmẽ. 160.

Cum ostenderit in prima figura fieri non posse syllogysmum ex oppositis propositionibus, nunc ostendit syllogismum ex oppositis fieri in secunda, & primo ostẽdit eum fieri posse in vniuersalibus, secundo in particularibus. & declarando eum fieri posse in vniuersalibus, primo hoc declarat fieri posse in secundo modo, s. Camestres, deinde in primo modo, vt in Cæsare. & declarando hunc syllogismum fieri posse in secundo modo, primo eum fieri, posse exponit ex per se contrarijs propositionibus, deinde ex contrarijs per accidens. De pria parte dicit, ⁊ in media autem figura, & ex oppositis, s. contradictorijs, & ex contrarijs contingit fieri syllogismũ. Et q ita sit probat exemplo in Camestres & in contrarijs per se, & dicit. ⁊ Sit enim studiosum quidem in quo A, quod medium est. Disciplina vero sit in quo B, maior extremitas ponitur, & in quo C, minor extremitas. Si ergo syllogizans sumpsit omnem disciplinã studiosam, & nullam disciplinã studiosam, tunc A inest omni B, quoniam omnis disciplina est studiosa, & nulli C, quoniam nulla disciplina est studiosa, quare, B nulli C, nulla ergo disciplina est disciplina, hic ergo syllogismus ex contrarijs propositionibus syllogizauit conclusionem, in qua disciplina vniuersaliter negatur à seipsa.

Similiter autem & si omnẽ sumens studiosam disciplinam, medicinã autẽ nõ studiosam sumpsit: nã A, B quidem omni, C autem nulli, quare aliqua disciplina non erit disciplina.

E

Hoc idem declarat in oppositis per accidens, & dicit. ⁊ Similiter autem, & si omnem sumens studiosam disciplinam, medicinam autem non studiosam sumpsit, hoc est, & nullam medicinam esse studiosam sumpsit. nam A, B quidem omni, quoniam omnis disciplina studiosa: C autem nulli, quoniam nulla medicina studiosa. ex ijs sequitur directe, igitur nulla medicina est disciplina. per subacceptionem autem sequitur etiam (vt quędam disciplina nõ sit disciplina sic arguendo in Ferio) nulla medicina est disciplina, hęc fuit conclusio. Quędam disciplina est medicina, igitur in Ferio, quædam disciplina non est disciplina, vel in tertia figura subaccipiendo sic, nulla medicina est disciplina, omnis medicina est disciplina ergo in Felapton, quædam disciplina non est disciplina.

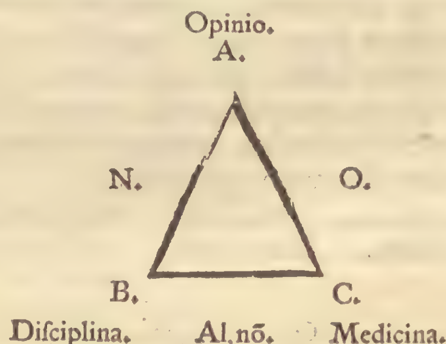
Cõmẽ. 161.

Quo vero ad syllogismos attinet, animaduerte, (vt Philoponus inquit,) in his syllogismis sẽp minorẽ esse falsam, & maiorẽ veram, vt tñ syllogismus sit apparens propositio falsa debet esse occulte falsa, sed quomodo falsa propositio possit occultari, in Topicis declarat. Amplius per hos syllogismos probari solet voluptatem nõ esse voluptatem, quoniam omnis voluptas bona, nulla voluptas bona, igitur nulla voluptas est voluptas. & diuina non esse diuina, omne diuinum est iustum, nullum diuinum est iustum, igitur nullum diuinum est diuinũ. Et quoniam, (vt Philoponus inquit,) in talibus syllogismis, altera ꝓpositio vera est, altera occulte falsa, de modis occultandi falsa in Topicis dictum est.

F

Et si A, C quidem omni, B autẽ nulli. Est autem B quidem disciplina, C autem Medicina, A vero opinio. Nullam enim disciplinam opinionem sumens, sumpsit aliquam disciplinã esse opinionem, differt autem à priore in terminis conuerti, nam prius quidem ad B, nunc autem ad C affirmatiuum.

G

Vlis negatiua ex cõtrariis concluditur sicut in superiori in camestres.

Nunc docet syllogizare ex contrarijs in Cæsare, & vtitur contrarijs ꝑ accidẽs, quia per subacceptionem possunt reduci ad contraria per se, & dicit. Et si A, C quidem omni, B autem nulli, etiam syllogizari potest ex oppositis. Deinde disponit terminos, & dicit. ⁊ Est autem B quidem disciplina, C autem medicina, A vero opinio.

Cõmẽ. 162.

H

Sed dices ex his non habetur conclusio, in qua negatur idem à seipso, nam est conclusio, nulla medicina est disciplina, vbi patet idem non negari à seipso. Respõdet, & dicit. ⁊ Nullam enim disciplinam opinionẽ sumens, sumpsit aliquam disciplinam esse opinionem per subacceptionem, quoniam sequitur, nulla Medicina est disciplina, quædam disciplina est medicina, igitur quædam disciplina non est disciplina, ergo sumendo medicinam esse opinionem, sumpsit aliquam disciplinam esse opinionem, quoniam aliqua disciplina est medicina, & medicina omnis est opinio, & sic potestate sequitur (vt quædam disciplina nõ sit disciplina.) Deinde assignat differentiam inter hunc secundum modũ, & primum modum, quem prius accepit, & dicit. Differt autẽ hic modus à priore in terminis conuerti ad oppositam qualitatem.

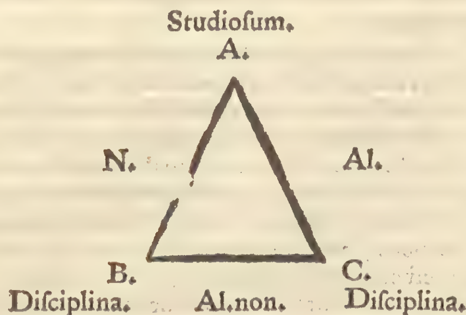
Dubitatio.

Solutio.

qualitatem. Nam prius quidē ad B, maiorē, nunc aūt ad C minorē affirmatiuū addit. Ergo differētia est, quā primus habet minorem negatiuā, maiorem vero affirmatiuam. Secundus autem econuerso.

Et si non vniuersalis altera propositio, similiter. Semper enim medium est, quod ab altero quidem negatiue dicitur, ab altero vero affirmatiue.

Particularis negatiua ex contradictoriis in Festino astruitur.

Cōmē. 163.

Nunc docet in particularibus syllogizari ex oppositis, & dicit. {Et si non vniuersalis altera propositio sit, (vt in Festino,) & Barocco similiter syllogizari pōt ex oppositis, cuius causam assignat, & dicit. {Semper enim medium est quod ab altero quidē negatiue dr̄, ab altero vero extremo dr̄ affirmatiue, & sic syllogismus ex oppositis fieri pōt in talibus, vt si idē ponat in B, & in C, vt disciplina, & in A, studiosum. Verū hęc est dr̄ia, (vt ex Philopono colligit,) q̄ in vl'ibus syllogismus fit ex cōtrariis ꝓpōnibus, in particularibus vero, ex contradictoriis.

Quare contingit opposita quidem perfici, non autem semper, neq; omnino. Sed si sic se habēt, quę sub medio sunt, vt vel eadem sint, vel vt totum et pars, aliter autem impossibile, nō enim erunt propositiōes vllo modo neq; cōtrarię, neq; opposite.

Cōmē. 164.

Ex iis cōcludit syllogismū ex oppositis fieri posse. Et declarat qū fieri pōt, & qū nō fieri pōt, & dicit. {Quare cōtingit opposita qdē perfici, hoc est cōcludi, hoc est ex dictis patet syllogismū ex oppositis, in quo idē negat̄ à se, fieri posse, non aūt semper, & omnino, hoc est quocunq; modo sumptis oppositis, sed si sic se habent extremitates, videlicet A & B, quę sunt sub medio, vel vt eadem sint re & nomine, & tunc fit syllogismus ex oppositis per se, vel se habent, (vt totum & pars,) siue vt superius & inferius, & tunc fit syllogismus ex oppositis per accidens. Aliter autem sumptis extremis, quæ sunt sub medio, impossibile est fieri syllogismum ex oppositis: non enim propositiones, si aliter extrema sumantur sub medio, erunt vllo modo neq; contrariæ, neq; oppositæ.

Caput. xx. De syl'lo ex oppositis in tertia figura

In tertia vero figura affirmatiuus quidem syllogismus nunquā erit ex oppositis propositionibus, propter causam dictā, & in prima figura. Negatiuus aūt erit syllogismus, & vniuersalibus, & nō vniuersalibus terminis.

Cōmē. 165.

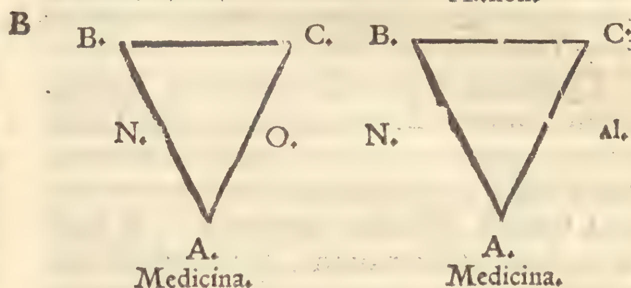
1. conclusio.

Cum cōpleuerit de syllogismis ex oppositis in secunda figura, nunc dicit & de tertia, & assignat duas conclusiones, & dicit. {In tertia vero figura affirmatiuus quidē syllogismus nunq; erit ex oppositis propositionibus, propter causam dictam, & in prima figura. Quia, (vt dictū est,) in affirmatiuo syllogismo propositiones vtreq; sunt affirmatiuæ, & sic non possunt esse nec contrariæ, nec contradictorie. Hæc est prima conclusio. Deinde assignat secundam, & dicit. {Negatiuus autem erit syllogismus ex oppositis, & vl'ibus & nō vl'ibu terminis.

2. cōclusio.

A Sit enim disciplina ī quo B, & in quo C. Medicina autem in quo A. Si ergo sumat omnem medicinam disciplinam, & nullam Medicinā disciplinā B omni A sumpsit, & C nulli A. Quare erit aliqua disciplina nō disciplina. Similiter autem, & si nō vniuersaliter sumpta sit A C propō. Nā si est aliqua Medicina disciplina, & rursum nulla Medicina disciplina. Accidit disciplinam aliquam nō eē disciplinam. Sunt autem vniuersaliter quidē sumptis terminis: cōtrarię propositiones. Si autem particularis altera sit, opposite.

B

His duobus syl'lis particularis negatiua astruit ex oppositis quidē cōtrariis in Felapton, ex cōtradictoriis autem in Ferison.

Cōmē. 166.

Nunc probat secundam conclusionem, & primo vniuersalibus, (vt in Felapton) & dicit. {Sit enim disciplina in quo B, & sit etiam disciplina in quo C, medicina autem sit in quo A. Si ergo terminis sic dispositis, sumat omnem medicinam, & nullam medicinam disciplinā, B omni A sumpsit inesse, & C nulli A inesse. quare erit aliqua disciplina non disciplina. hæc de vniuersalibus.

C Deinde declarat idem in particularibus, vt in Ferison, & dicit. Similiter autem, & si non vniuersaliter sumpta sit A C propositio, hoc est minor. nā si est aliqua medicina disciplina ī minore, & rursum in maiore nulla medicina disciplina. accidit disciplinam aliquam non esse disciplinam in Ferison, idem fieri potest in Brocardo.

Quo vero ad verba attinet, animaduerte reperiri duplicem scripturam. alteram, quæ est, & si non vniuersaliter sumpta sit A C. & tunc innuit syllogismum ex oppositis esse faciendum in Ferison, cuius minor est particularis affirmatiua. alteram quæ est, & si non vniuersaliter sumpta sit A B, & tunc innuit syllogismum esse conficiendum in Broccardo, cuius A B. Maior est particularis negatiua. verum prima scriptura est verior, quoniā exemplum suum est in Ferison, vt patet consideranti.

D Deinde ponit differentiam inter propositiones, quæ summuntur in vniuersalibus, & quæ summūrur in particularibus, & dicit. Sunt autem vniuersaliter quidem sumptis terminis, contrariæ propositiones. si autem particularis, altera propositio sit, altera vero vniuersalis, propositiones erunt oppositæ, hoc est contradictoriæ, & forte Aristoteles hoc quod hic asserit, nō modo vult esse verum in modis tertię figurę, sed in modis cuiusuis figuræ, quoniam syllogismi ex contrariis semper sunt vniuersales, syllogismi vero, ex contradictoriis semper sunt particulares.

Oportet autem scire, quoniam cōtingit opposita sic sumere, quemadmodū diximus omnem disciplinam studiosam eē, & rursum nullam, aut aliquam nō esse studiosam, quod nō solet latere, erit autem per alias interrogationes syllogizare alteram, quemadmodū in Topicis dictum est sumere.

Cōmē. 167. Secundo declarat secundum quot oppositorũ modos fiat syllogismus ex oppositis, & dicit. { Oportet autem scire, quoniam contingit opposita, hoc est oppositas propositiones sic sumere, vt diximus contrarie. vt omnem disciplinam studiosam esse, & rursum nullam disciplinã esse studiosam, aut contradictorie, vt aliquam non esse studiosam, subaudi & omnem esse studiosam, quod nõ solet latere, nam sic sumendo aperte propositiones, cum non lateant, syllogismus ex oppositis fere inutilis erit. Propterea addit, erit aut per alias interrogationes syllogizare alteram. In qua. s. idem negatur à se, quemadmodum in Topicis dictum est. Vnde (vt Philoponus inqt) metodus est, vt in talibus syllogismis ex oppositis abscondere debeamus propositiones, abscondimus autem propositiones, quando per plures alias idem concluditur, quod concludebatur in syllogismo ex oppositis, aut per alia nomina sic, omnis voluptas mala, nullum gaudium malum, igitur voluptas non est voluptas. Hoc. n. quia aliud nomen est, celat oppositionem propositionum. Verum de ijs in Topicis.

Que Philo.

Quoniam autem affirmationum oppositiones sunt tres, sexies accidit opposita sumere, aut omni & nulli, aut omni & non omni, aut alicui & nulli, & hoc conuerti in terminis: vt A omni B, & nulli C: aut omni C, & nulli B: aut huic quidem omni, illi vero non omni, & rursum hoc conuerti secundum terminos. Similiter autem in tertia figura, quare manifestum est, & quoties, & in quibus figuris contingit per oppositas propositiones fieri syllogismum.

Cōmē. 168. Sex modi syllogizãdi ex oppositis. Nunc assignat numerum syllogismorum, qui fieri possunt ex oppositis, & vult modos syllogizandi ex oppositis esse sex, nam tres sunt modi oppositionum, & in quolibet oppositionis modo duo syllogizandi modi accipi possunt, prout contingit præponere affirmatiuã negatiuæ, & econuerso, ergo sex modi sunt. Quoniam tres oppositiones ductæ in duas, faciunt modos sex, vnde dicit, { quoniam autem affirmationum oppositiones sunt tres, sexies accidit opposita sumere, & p consequens sex erunt modi syllogizandi in prima & secunda figura. Et declarat oppositiones esse tres, & dicit. { Aut omni & nulli, & hæc est prima. Aut omni, & non omni, hæc est secunda, quæ oppositio contradictionis est. Aut alicui & nulli, & hæc est tertia, quæ etiam contradictionis est. Deinde docet multiplicare vnamquãq; harum p duas, prout contingit præponere affirmatiuum negatiuo, & econuerso, & dicit, & hoc, idest, & vnamquamq; harũ contingit conuerti in terminis, prout contingit affirmatiuum addi ad B maiorem, & negatiuum ad C minorẽ, & econuerso. vt A contingit inesse omni B, & nulli C, aut econuerso omni C, & nulli B, & sic prima oppositio est ducta in duas. Similiter secunda duci potest in duas, & hoc subscribit, aut A contingit huic quidem omni inẽe, scilicet B, illi vero, scilicet C, non omni, & rursum hoc cõuerti secundum terminos, quatenus contingit econuerso A inesse B non omni, & C omni, & sic iterum hæc duci potest in duas. Tertia quoq; oppositio, quã propter breuitatem tacuit, etiam potest cõuerti, in duasq; duci, quoniam A contingit inesse alicui B, & nulli C, & cõtra, nulli B, & alicui C, & tres oppositiões sunt, quę cũ possint duci in duas, omnes erũt sex, & sic syllogizãdi modi in secunda figura ex oppositis erunt sex. Similiter autem in tertia figura poterũt intelligi sex ex parte oppositionũ, licet defectu modorũ fortasse non sint tot. Quare, (vt inquit,) manifestũ est, & quoties, quia sexies, & in quibus figuris, quia in secunda, & tertia, cõtingit per oppositas propositiones fieri syllogismum.

E Manifestum est autem, quoniam ex falsis est verum syllogizare, quemadmodum dictum est prius, ex oppositis autem non est. Semper enim contrarius syllogismus fit rei, (vt si est bonum, non esse bonum, aut si animal, non animal) quoniam ex contradictione est syllogismus, & subiecti termini aut ijdem sunt, aut hic quidem totum, ille autem pars.

Cōmē. 169. Quoniam syllogismus ex oppositis magnam videtur habere conuenientiam cum syllogismo, q est ex falsis, ideo consequenter inter eos differentiam affert, & dicit. { Manifestum est autem, quoniam ex falsis est verum syllogizare, quemadmodum dictum est prius, per syllogismum autem ex oppositis, non est verum aliquãdo syllogizare, sed semper falsum. Cuius rationem assignat, & dicit. { Semper enim contrarius syllogismus fit

F rei, hoc est contrarius illi modo, quo se habet res, vt si est bonum secundum rem, per syllogismum ex oppositis ostenditur, non esse bonum. Aut si animal, non esse animal, & causam assignat, & dicit. Quoniam ex contradictione, hoc est ex propositionibus contrarie, vel contradictorie oppositis, quæ simul verę esse non possunt, est syllogismus, & subiecti termini, qui ponũtur pro extremitatibus in syllogismo ex oppositis, aut ijdem sunt, vt in syllogismis, qui fiunt ex oppositis per se, aut hic q; dem totum, ille autem pars, hoc est aut se habent, (vt superius, & inferius,) veluti in syllogismis, qui fiunt ex oppositis per accidens. Quare semper in talibus conclusio est propositio, in qua idem negatur à se, & ita nunquam est vera. Sed dubitatur contra hanc differentiam, quoniam videtur per syllogismum ex oppositis aliquando sequi verum, vt si fiat hic syllogismus, omnis hyppocẽtaurus est homo, nullus hypocẽtaurus est homo, igitur

Dubitatio.

G nullus hypocentaurus est hypocentaurus, hæc enim cõclusio est syllogismi, qui fit ex oppositis, quæ tamen vera est, quoniam eius contradictoria est propositio affirmatiua, cuius neuter terminus pro aliquo accipitur, siue supponitur, modo quælibet talis est falsa. Et propterea intelligenda est hæc differentia de conclusionibus, quarum termini pro aliquo, vel aliquot accipi, ac supponi possint.

Solutio.

Palam autem quoniam in paralogismis nihil prohibet fieri hypotheseos contradictionem, vt si est impar, non esse impar. Nam ex oppositis propositionibus contrarius erit syllogismus, si ergo sumpserit hoc modo hypotheseos erit contradictio.

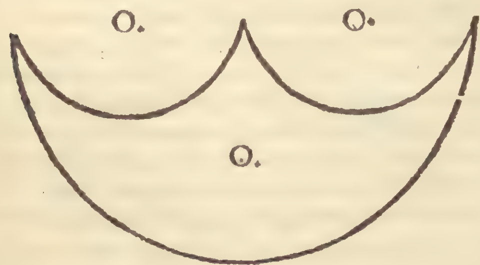
Cōmē. 170. Nunc vult tangere vtilitatem syllogismi ex oppositis, & velle videtur, q; sit vtilis ea vtilitate, qua erat vti-

H lis syllogismus per impossibile, erat enim syllogismus p impossibile vtilis ad destruendam hypothesim, vt ex illius destructione haberetur conclusio principaliter intenta. causa autem quoniam respondens cõcedendo opposita per casum, nihil prohibet, vt ducatur ad maius absurdum, vt q; idem negetur à seipso, quod cum maximũ sit absurdum, deducetur ad interimẽdum hypothesim, quam prçconcesserat, cõcedendo oppositas propositiones. Ergo syllogismus ex oppositis potest esse vtilis ad interimendum hypothesim. Vnde dicit. Palam autem, quoniam in paralogismis, hoc est in syllogismis ex oppositis, (vt exponit Philopon⁹,) nihil prohibet fieri, hoc est deduci ad contradictionem hypotheseos, hoc est nihil prohibet, vt per eos interimatur hypothesis præconcessa, per hoc quod per ipsum deducitur respondens ad maius absurdum, vt ad conclusionem, in qua idem negatur à se, vt si duceretur ad hoc, q; numerus impar non sit impar.

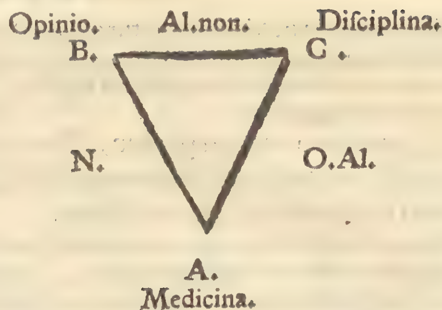
A fit impar. Nam ex oppositis propositionibus, quas forte concessit rensfpondens, contrarius erit syllogismus hypothesi præconcessę, ex eo, quia ad maius absurdum deduxit. Tunc concludit vtilitatem, & dicit. {Quare si sumpserit respondens, & concesserit hoc modo talia opposita simul, syllogismus ex oppositis erit contradictio hypotheseo, idest erit interimens præconcessam hypothesim. Dubiũ. Sed dubitatur, quoniam non videtur hunc syllogismum valere ad interimendum aliquam propositionum per modum syllogismi per impossibile, cum enim propositiones sint oppositæ, notius est alteram propositionum esse falsam, quam conclusionem esse falsam, cum nihil notius esse possit primo principio, quod est oppositarum alteram esse falsam, & ideo, si ex falsitate conclusionis interimeretur altera propositio, esset petitio principij. Solutio. Dicendum, quòd Aristoteles intellexit in casu, in quo explicite, vel implicite respondens concesserit opposita, nam licet in oppositis explicite notius sit alteram propositionem esse falsam, quam conclusionem esse falsam, tamen in oppositis implicite concessis, non est notius alteram esse falsam ipsa conclusione, & quoniam possunt opposita implicite concedi, ideo tales syllogismos ex oppositis implicite concessis Aristoteles appellauit Paralosenos, vt Philoponus exposuit). De vtilitate igitur Aristote. non plura tetigit. Philoponus autem dixit syllogismũ ex oppositis ad demonstrationes nihil penitus conferre, quoniam in syllogismo ex oppositis semper est altera falsa, & altera vera. At in demonstratione ambæ verę sunt, propterea vult syllogismum ex oppositis solum vtilem esse ad sophysticas importunitates, vt cum respondens concesserit opposita implicite, nam tunc valet ad interimendum hypotesim. Alij addunt aliam vtilitatem, dicunt enim hũc syllogismum valere argumentando hoc pacto, hæc propositio potest esse conclusio syllogismi ex oppositis, igitur hæc propositio est falsa, quia si probatur antecedens consequentia est bona.

Oportet autem considerare, quoniam sic quidẽ non est contraria cõcludere ex vno syllogismo, vt sit conclusio, quoniam non est bonum & bonum, aut aliud quiddam tale: nisi statim huiusmodi propositio sumatur, omne animal est album, & non album, hominnem autem animal.

In hoc syll. concluduntur contraria de eodem.

Sed vel sumere oportet contradictionem: vt quoniam omnis disciplina opinio, & non opinio. Deinde sumere quoniam medicina disciplina quidem est, nulla autem opinio, quẽadmodum redargutiones fiũt, vel ex duobus syllogismis. Quare esse quidem contraria s̃m veritatem, quæ sunt sumpta, nõ est alio modo quam hoc, vt dictum est prius.

Quærit hic Arist. vt Philoponus exponit, quomodo contraria vel contradictoria possint syllogizari, vtrum vno syllogismo, aut pluribus, venit autẽ Arist. in hãc dubitationem, quoniam accipit in syllogismo ex oppositis accipi propositiones oppositas: ideo quærit an cõtingat accipere eas vno vel pluribus syllogismis. Comen. 171. B Respondet per vnum syllogismum non posse opposita syllogizari, nisi alterum oppositorum alteri copulatum sit in maiore extremitate, vt in hoc syllogismo, omne animal est album, & nõ album: omnis homo est animal: ergo omnis homo est albus, & non albus, & dicit. {Oportet autem considerare, quoniam sic quidem contraria, quæ sunt simul contraria, non est concludere ex vno syllogismo, vt scilicet sit conclusio vnius & eiusdem syllogismi, quoniã bonum non est & bonum, vel quoniam homo est albus, & nõ albus, aut aliud quiddam tale, nisi statim huiusmodi propositio pro maiore sumatur, omne animal est album, & non album, hominem autem animal, nam sic sumendo sequitur hominem esse album, & non album. Secundo dicit, ꝙ si non accipiuntur atꝗ concluduntur opposita per syllogismum vnum, oportet accipere illa hoc pacto, ꝙ alterum supponatur, & falsum syllogizetur, vt si supponatur ꝙ omnis disciplina sit opinio. Syllogizetur in felapton, ꝙ aliqua disciplina non sit opinio C sic, nulla medicina est opinio: omnis medicina est disciplina: igitur aliqua disciplina non est opinio, & sic habẽtur ambo opposita, ꝙ omnis disciplina sit opinio, ꝑ suppositionẽ, & ꝙ aliqua disciplina non sit opinio, per syllogismum, dicit. {Sed vel sumere, & supponere oportet contradictionem, hoc est alteram partem contradictionis, vt quoniam omnis disciplina est opinio, hanc quæ vera est, supponere oportet: & deinde sumere ꝙ disciplina quædam non sit opinio, sumere scilicet per syllogismum in Felapton, qui est, quoniam omnis medicina disciplina quidem est, & nulla disciplina est opinio, quemadmodum redargutiones fiunt. Quæ sunt primi concessi redargutiones. Cum.n. quis concedit aliquid, & per syllogismum cogitur concedere, oppositum dicitur redargutus. Tertio possumus accipere opposita per diuersos syllogismos, ita ꝙ per vnum accipiatur vnum oppositorum, & per alterum syllogismum accipiatur alterum, & hoc inquit, vel ex duobus syllogismis, per quos D syllogizentur opposita. Ex ijs concludit solutionem quasi epilogando, & dicit. Quare esse atꝗ accipi contraria s̃m veritatem quidem, quæ in syllogismis ex oppositis sunt sumpta, non est alio modo quam hoc, vt dictum est prius accipere Aut per vnum syllogismum, in cuius maiore alterum oppositorum sit alteri copulatum, aut per vnum syllogismum, qui probet partem falsam supponendo veram, aut per diuersos syllogismos, qui contraria vel opposita syllogizant. Ex hac solutione potest colligi tertia vtilitas syllogismi ex oppositis. Nam si respondens sophista concedat vnam propositionem, & inde opponens per aliquas rationes syllogizet propositionem oppositam, virtute quarum rationum respondens concedat illam propositionem oppositam, ita ꝙ respondens non reputet absurdum illas propositiones oppositas separatim concedere, tunc valet syllogismus ex oppositis, ad syllogizandum ex illis. Oppositis concessis ad conclusionem,

conclusionem, in qua idem negatur à se ipso, vt per hoc forte respondēs appareat manifestius redargutus, quam concedendo propositiones oppositas seorsum. Hæc de syllogismis ex oppositis.

Cap.xxi. De petitiōe principii.

IN principio autem petere, & accipere est quidē (vt in genere sumamus) in eo quod est non demonstrare propositum.

Cōme. 172. Nunc vult agere de petitione principij sunt enim tres errores, qui accidunt circa determinata. Primus quidē est petitio eius, quod est in principio, & hic error accidit circa syllogismum circularem. Secūdus vero est falsum non propter hypothesim accidere, & hic error accidit circa syllogismum per impossibile. Tertius est fallacia compositionis, & hic error contingit circa syllogismū ex oppositis. Quo vero ad verba attinet, Aristoteles per principium cōclusionem intelligit, quæ probanda est. Hæc enim principium dicitur, quoniam est finis intentus, modo finis intentus dicitur principium ex eo, quia est principium intentione, licet sit vltimum in executione. Aristoteles, ergo docet genus eius, quod est petere principium, & dicit, ꝙ eius quod est petere principium, hoc est conclusionem, genus est non demonstrare eam, & inquit. {In principio autem petere, & in principio accipere est quidem, vt in genere sumere, idest est quidem, vt sumam genus eius, in eo quod non est demōstrare propositum, hoc est, genus petitionis principij est non demonstrare conclusionem probandam, siue propositam, & Philoponus dicit, ꝙ est sumere quæsitum, vt concessum.) Hæc de genere.

Hoc autem accidit multipliciter. nam & si omnino non syllogizetur, & si per ignotiora. Aut similiter ignota, & si ꝑ posteriora, quod prius est, demonstratio enim ex prioribus & notioribus est.

Cōmen,173. Nunc subdiuit genus petitionis principij per tres differentias, vt proficiscatur ad inuestigandum veram definitionem petitionis principij, & dicit. {Hoc autem, scilicet non demonstrare propositam cōclusionem accidit

Prima. multipliciter, hoc est tribus modis. Nam & conclusio proponatur, & omnino nō syllogizetur, & sumatur, vt

Secunda. probata, est non demonstrare propositum. Et si syllogizetur per ignotiora, aut per similiter ignota, etiam est

Tertia. non demonstrare propositum. Et si syllogizetur per posteriora, quod prius est, hoc est etiam tertio modo nō demonstrare propositum. Nā (vt inquit) demonstratio ex prioribus, & notioribus est. Verū de re hac in libro posteriorum, sic igitur trifariā est non demonstrare propositum, aut sumere conclusionem sine syllogismo, aut sumere per syllogismum, qui est ex ignotioribus, aut æque notis, aut sumere conclusionem per syllogismum, qui est ex posterioribus, vt si demonstretur hominem esse rationale, per hoc quod est risibilis.

Horum ergo nullum est petere, quod ex principio est, sed quia hæc quidem nata sunt per se cognosci, illa vero per alia. nam principia quidem per se, quæ autem sub principijs, per alia, quando quod non per se notum est, per se aliquis conatur ostēdere, tunc petit, qđ ex principio est.

Cōmē.174. Nunc inuestigat veram definitionem petitionis principij, & primo dicit ꝙ nullum horum sine alio addito est petere, quod ex principio est, & tu intelligas secundum præssam rationem petitionis principij, & de qua nunc loquimur, quoniam secundum fusam acceptionē, quod libet horum potest dici petere principium, vt patet in Topicis. Deinde pro inuestigatione petitionis principij (vt de ea nunc loquitur) præmittit quandam distin-

E ctionem quæ est, ꝙ propositionum quæ cognoscuntur à nobis. Aliæ sunt, quę per se ipsas sunt nate cognosci, vt dignitates, quæ terminis cognoscuntur. Aliæ quæ non per se, sed per alia sunt natę cognosci, vt cōclusiones quę non patent ex terminis. Hanc distinctionem ponit, & lege suspensiue vsq; ibi, quando quod non per se, & dicit. {Sed quia eorum, quæ cognoscuntur à nobis, hæc quidem nata sunt per se cognosci, vt dignitates, quæ ex terminis patent, illa vero per alia, vt conclusiones, quæ nō ex terminis patent. (nam principia quidem per se, conclusiones autem quæ sunt sub principijs, per alia conclusiones sunt sub potestate principiorum, vt causatum sub potestate suæ causæ. Cum itaq; hæc propositionum distinctio vera sit, quando quod non per se notum est, hoc est conclusionem per se aliquis conatur ostendere, non per alia principia, sed sumit eam, vt per se ipsam ostensam, tunc petit quod ex principio est. Est igitur petere principium, cum id, quod non per se natum est cognosci

F quis conetur ostendere, sicut sit natum cognosci per se ipsum, & ad sui ostensionem non assumat aliud, quo probetur, sed sine probatione petat illud concedi a respondente, ac si sit principium hoc enim est petere principiū. Philoponus vero dicit, quod est sumere quæsitum, vt concessum.

Hoc autem est sic facere quidem, vt statim postulet id, quod propositum est, contingit autem & transgredientes, & ad alia eorū quę nata sunt per illa ostendi, per hæc demonstrare, quod ex principio est. Vt si A ostēdatur per B & per C, C autem natum sit ostendi per A: accidit enim eos, qui sic syllogizant, idem A per se demonstrare.

Quoniā, vt Philoponus dixit, petere quod est in principio est sumere quæsitum vt concessum, & sumere quę Cōmen.175.

G situm, vt concessum, & sumere quæsitum in sui probatione, ideo Aristoteles distinguit quæsitum accipi in sui ostensione bifariam contingere, aut statim, vt dicendo homo est risibilis, igitur homo est risibilis, hic enim idē nomine, & resumitur idem statim ad probationem sui, aut non statim, sed inferendo consequentia, quæ ex ipso sequuntur, & dicit. Hoc autem est sic facere quidem, vt statim postulet id quod propositū est, hoc est, vt statim sumat id, quod propositum est ad probationem sui. Hic est primus modus. Deinde assignat secundum, & dicit. Contingit autem, & transgredientes & ad alia, quæ via consequentiæ sunt nata per illa ostendi, per hæc, quę sunt consequentia demonstrare, quod ex principio est, sic enim idem assumetur in probatione sui non statim, vt si A ostendatur per B & B per C C autem natum ostēdi per A accidit enim eos, qui sic syllogizant, B per A, & C per B idem A per se demonstrare. Nam A demonstrat C pluribus interpositis, & C demonstrat A igitur A demon

H strat seipsum. Demonstratur enim A per B & B per C, & C per A. Igitur pluribus medijs, A per A demonstratur. Et sic idem in probatione sui assumitur non statim.

Quod faciunt qui paralellas arbitrantur scribere, latent enim ipsi se ipsos talia sumentes, quæ non valent demonstrare, cum nō sint parallelæ.

——————————————————— A. Parallelæ.

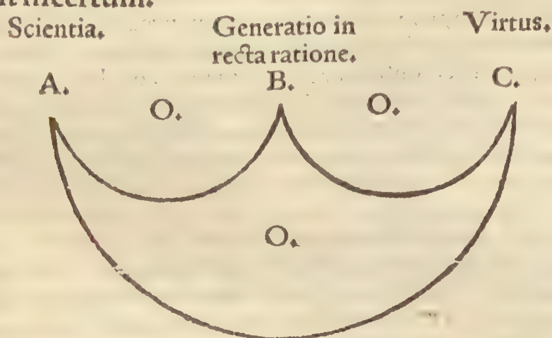
——————————————————— B.

Quare accidit sic syllogizantibus vnumquodque esse, dicere si est vnumquodque, sic autem omne erit per se notum, quod est impossibile.

Cum

Cōm̄. 176. Cum dixiſſet idem aſſumi in probatione eſſe bifariã, & ſtatim, & per media, & exemplificaſſet in tranſcendẽtibus quomodo media, nunc ponit exemplum in mathematicis. nã ſunt qui probant A B eſſe parallelas, quia non concurrunt, modo in tali demonſtratione idem aſſumitur in ſui ipſius probatione, quoniã A B non concurrunt, quia ſunt parallelæ: quare idem aſſumitur in probatione ſui. nam eſſe parallelas aſſumitur in probatione eius, quod eſt non concurrere, & non concurrere aſſumũt in probatione ꝙ ſint parallelæ: igitur parallelæ aſſumuntur in probatione eius quod eſt eſſe parallelas. Vnde dicit. {quod faciunt illi Mathematici, qui arbitrantur parallelas ſcribere, & ſubaudi ex diſtãtia æquali deſcripta probare eas eſſe parallelas. Hi enim probãt ex hoc quod æquidiſtant, ac non concurrant, ſint parallelæ. At hoc eſt idem aſſumi in probatione ſui. Latent enim ipſi ſe ipſos talia ſumentes, ea enim quæ ſumunt, non valent demonſtrare A B eſſe parallelas, cum nõ ſint parallelæ, hoc eſt niſi in virtute parallelarum. Quia enim A B ſunt parallelæ æquidiſtant: ſi ergo quia æquidiſtant, ſunt parallelæ, tunc erunt parallelæ, quia ſunt parallelæ, & ſic idem aſſumitur in ſui probatione. Quare, vt inquit, accidit ſic ſyllogizantibus dicere vnumquodq; eſſe, ſi eſt vnumquodq;, & hoc ſi idem aſſumitur in ſui ipſius probatione, ſiue ſtatim, ſiue per media. Et ſic omne erit per ſe notum, atq; dignitas, quæ ex terminis patet, quod eſt impoſſibile. Ex his patet quid ſit petere principium, nã petere principium eſt aſſumere aliquam propoſitionem in ſui ipſius probatione, aut ſtatim, aut per medium vnũ vel plura.

Si ergo aliquis dubitat aſsũpto dubio quoniam A ineſt C: ſimiliter & quoniam A ipſi B, petat autem A ineſſe B, nondum manifeſtum, ſi quod in principio eſt petat. Non enim eſt principium demonſtrationis, quod ſimiliter eſt incertum.

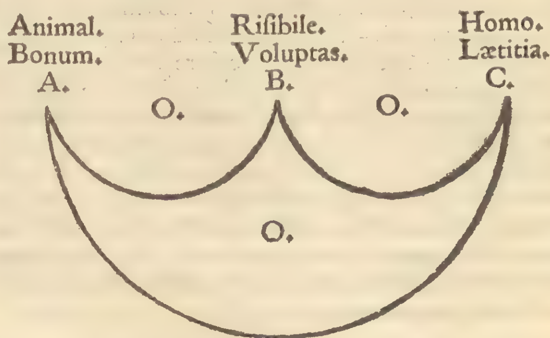

Cū maior ac cõcluſio æquè dubię ſũt accidit incerta petitio principii in prima figura.

Cōm̄. 177. Nunc declarat quomodo fiat petitio principꝭ in figuris ſyllogiſmorum, & primo hoc exponit in affirmatiuis primæ figuræ, & declarando hoc, primo declarat quomodo fiat petitio principꝭ incerta, & dicit. Si ergo aliqs dubitat, aſſumpto dubio, quoniam A ineſt C, hoc eſt ſi aliquis dubitat de hac concluſione, omne C eſt A, & eam ſyllogizet hoc pacto, omne B eſt A: omne C eſt B: igit̃ omne C eſt A, & in hoc ſyllogiſmo ſimiliter, quoniam A ineſt ipſi B, hoc eſt, & dubitet de maiore huius ſyllogiſmi, Petat autem A ineſſe B, quæ eſt maior, nõdum manifeſtum eſt, ſi quod in principio eſt petat, & aſsignat cauſam, & dicit. {Non enim eſt principium demõſtrationis, quod eſt incertum ſimiliter, vt concluſio, eſt ergo petitio principꝭ incerta, cum in ſyllogiſmo affirmatiuo primæ figuræ, maior & concluſio ſunt æquę dubiæ.

Si autem B ad C ſic ſe habet, vt idem ſit, aut manifeſtum ꝙ conuertãtur, aut ineſt alterum alteri, quod in principio eſt, petit etenim ꝙ A inſit B, per illa demonſtrabit ſi conuertantur.

A Nunc autem hoc prohibet, ſed non modus, ſi autem hoc faciat, quod dictum eſt faciet, & cõuertet per tria.

B Nunc declarat, quæ ſit petitio principꝭ certa, & vult ꝙ petitio principꝭ certa ſit, quando ex concluſione cum minore cõuerſa ſyllogizatur ea propoſitio, quę fuit maior in primo ſyllogiſmo recto ſupponendo ꝙ maior, & concluſio primi ſyllogiſmi fuerint æquę dubiæ, ſi enim concluſio in conuerſo ſyllogiſmo fuerit certior maiore, quæ erat in primo ſyllogiſmo, non erit petitio principꝭ, dicit. {Si autem B ad C & ſic ſe habet, vt idem illi ſit, modo quo definitio eſt idem ei, quod definitur, aut manifeſtum ſit, ꝙ conuertantur, vt riſibile & homo, aut ineſt alterum alteri, vt alterum accidens conuertibile ineſt alteri conuertibiliter, quod in principio eſt, demonſtrãs ſyllogiſmo conuerſo petit. Quo igitur ad rẽ attinet Ariſtoteles vult ad hoc, vt in ſyllogiſmo conuerſo fiat petitio principꝭ, vltra id quod dictũ, ſcilicet ꝙ maior & minor ſint æquę ignotæ, minor recti ſyllogiſmi ſit conuertibilis, quod fieri poteſt trifariam. Aut quia medium & minor, hoc eſt B & C, ſe habẽt, vt definitio, & definitum C aut quia ſe habent, vt proprium & ſubiectũ, aut vt duo accidentia propria inuicem conuertibilia. Et hæc tria tãgit, cum dicit. {Si autem B ad C, hoc eſt medium ad minorem extremitatem ſic ſe habet, vt idem ſint, hoc eſt, vt definitio & definitum, aut manifeſtum ꝙ conuertatur, hoc eſt aut ſe habent, vt proprium & ſubiectum, aut ineſt alterum alteri, hoc eſt aut ſe habent, vt duo accidẽtia conuertibilia.) Illę, qui demonſtrat maiorem ex concluſione cum minore conuerſa petit, & hoc declarat. Et enim ꝙ A inſit B, per illa demonſtrabit ſi conuertantur. Nam ex concluſione, & minore conuerſa ſyllogizatur maior hoc pacto, oẽ C A, oẽ B C, igitur oẽ B A. Nunc autẽ hoc ſcilicet minorem non conuerti prohibet ſyllogiſmũ fieri conuerſiuum, & ſic prohibet fieri petitionem principꝭ, modus autem ſumendi tales terminos conuertibiliter, non prohibet petitionem principꝭ. Quaſi dicat, ſi minor non conuertitur, non fit petitio principꝭ quoniã non fit ſyllogiſmus conuerſiuus. Modus autem ſumendi terminos non prohibet, immo facit, vt petatur principium. Philoponus autem, ſi recte quæ dicit. Intellexi, exponit aliter, & dicit. Nunc autem hoc prohibet, ſubaudi ſi non determinauerimus medium conuerti cum minore, prohibet enim fieri cõuerſionem in ſyllogiſmo, & ſic prohibet fieri petitionem principꝭ. Modus autem non prohibet, ideſt ſed modus quo conuertuntur mediũ & minor non prohibet. Immo facit ꝙ in ſyllogiſmo cõuerſiuo fiat petitio principꝭ. Vel tertio exponi poteſt per hęc Ariſtotelem remouere quoddam dubium, vtrũ videlicet petitio principꝭ impediat rationem ſyllogiſmi ſimpliciter, & reſpondet ꝙ petitio principꝭ impediat rationem ſyllogiſmi probatiui, non autem rationem ſyllogiſmi ſimpliciter, & dicit. {Nunc autẽ, hoc ſcilicet principꝭ petitio prohibet, ſcilicet rationem ſyllogiſmi probatiui, ſed modus non prohibet petitionem principꝭ, immo ſtat cum illa nam poteſt eſſe modus ſyllogiſticus, & ſtare

Cõm̄. 178.

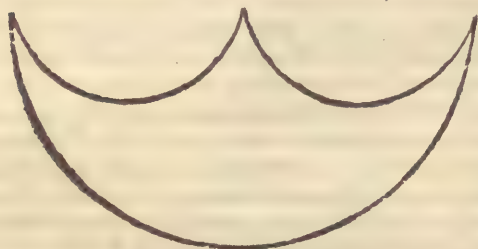
Aliter exponit philoponus.

Ter. expõ.

D

& stare cum petitione principij,& si videbitur aliter, aliter dicas, tunc quasi repetendo dicit,si autem quod dictum est,hoc est,B & C conuerti hoc faciat, scilicet petitionem principij,faciet talem principij petitionẽ, & cõuertet per tria,hoc est per tres terminos met, qui fuerũt in primo syllogismo. Est ergo sententia Aristotelis,ꝙ cum maior & cõclusio in primo & recto syllogismo fint æque ignotæ,si conuerterimus à conclusione integra cũ minore conuersa syllogizando maiorem primi syllogismi, fiet petitio principij, quoniam A B maior syllogizabit per rectum syllogismum A C conclusionem,& A C cõclusio syllogizabit per conuersiuum syllogismũ A B maiorem, & sic A B syllogizabit A B. Assumetur enim eadẽ propositio in probatione sui nõ statim,sed per medium, quoniam si A B demonstrat A C,& A C demonstrat A B,igitur A B demonstrat A B.

Similiter autem & si B sumat inesse C, quod similiter incertum sit,vt & si A inest C, non qđ ex principio petit,sed neq; demonstrat.Si autem idem sit A & B:aut eo ꝙ conuertantur,aut eo ꝙ A sequitur ad id quod est B:quod ex principio est petit, propter eandem causam. nam ex principio quid valet, prius dictum est à nobis,quòd est per se demonstrare id, quod non est per se manifestnm.

Cõmẽ. 179. Cum declarasset quomodo sit petitio principij in affirmatiuis primæ figuræ ex parte maioris,nunc idem declarat ex parte minoris,& exponendo hoc, primo declarat quomodo fiat incerta petitio, & postea quomodo fiat certa & vera petitio principij, de prima parte dicit. ❴Similiter autem demonstrans, si sumat B inesse C hoc est minorem, quod similiter incertum sit, hoc est, quæ minor sit similiter incerta,vt & si A inest C,hoc est,vt cõclusio, ita vt minor, & conclusio vtraque sit incerta, atq; æque ignota, iste demonstrans non petit quod est ex principio,sed neq; demonstrat per talem primum syllogismum, quoniam demonstratio debet esse ex notioribus. Deinde declarat ꝙ, si maior sit conuertibilis fit petitio principij in secundo syllogismo conuersiuo syllogizando ex conclusione & conuersa maiore ipsam minorem,& dicit.❴Si autem idem sit A & B,hoc est,si autẽ A B maior conuertatur,conuertatur dico, aut eo ꝙ A & B conuertuntur vt definitio, & definitum,aut vt propriũ & subiectũ,aut eo ꝙ A sequitur ad id,quod est B,& ecõuerso veluti alterum accidens conuertibile sequitur ad alterum,quod ex principio est petit,propter eandẽ causam, quæ est, quia fit syllogismus cõuersiuus ex maiore conuersa, & cõclusione ad minorem syllogismi prioris. nam ex principio,subaudi petere quid valet, & quid sit, prius dictum est à nobis, quoniam per se demonstrabitur quod non est per se manifestum, hoc est,dictũm est petere principium esse,quoniam quod non est per se manifestum,demonstrabitur per se,hoc est accipitur in de-

E mõstratione sui,& sic est in proposito,quoniam per minorem probatur conclusio in primo syllogismo,& in secundo syllogismo per conclusionem cũ maiore conuersa probatur minor,& sic minor,licet non statim probatur per minorem,erat enim primus syllogismus,omne B A,omne C B,igitur omne C A, vbi patet per B C probari A C. Secundus vero est,omne A B:omne C A,igitur omne C B:vbi patet b C probari per A C,& sic b C probabitur per b C,licet non statim. Verum vt dicemus, hæc petitio fit supponendo minorem & conclusionem esse æque ignotas,quoniam vbi conclusio esset notior minore, nõ esset petitio in conuersiuo, & vbi minor esset notior conclusione,in primo non esset incerta petitio principij,sed vera demonstratio.

Si ergo est in principio petere, per se demõstrare,quod non per se est manifestum,hoc autem est non ostendere quando similiter dubi- F *tantur, quod demonstratur, & per quod demonstratur,id autem, per quod demõstratur, est idem, vel eo ꝙ eadem eidẽ, vel eo ꝙ idem eisdem inesse sumitur, in media quidem & tertia figura vtroq; modo continget similiter qđ est in principio petere.*

Nunc vult concludere, ꝙ eodem modo in secunda & tertia fieri potest petitio principij in syllogismis conuersiuis,quoniam in illis contingunt omnia ea, quæ requiruntur ad petitionem principij,quæ fiebat in prima figura,cõtingit enim in illis,vt eadem propositio assumatur mediate vel immediate in sui probatione, & hoc est petere,& ꝙ hoc contingat in illis, patet; quoniam contingit,vt altera propositio sit ignota,vt conclusio,& altera conuertibilis, igitur contingit in illis fieri petitionẽ principij in conuersiuis syllogismis,stnde dicit. Si ergo est in principio petere,quod non per se est manifestum,demõ G strare,per se,atq; accipi in sui probatione,& lege suspensiue vsq; ibi,in media quidem autem, pro & hoc est non ostendere,nec demonstrare, quando similiter dubitantur,quod demonstratur, idest quando conclusio similiter est dubia,& per quod demonstratur,hoc est quando cõclusio,& altera propositio, per quã syllogizatur,sunt æque dubię. Hæc enim erat petitio principij incerta,autem,pro & id per quod demonstratur,est idem, hoc est, & altera propositio est conuertibilis,vel eo ꝙ eadem inter se conuertibilia.s.maior extremitas & medium eidem.s.minori insunt. Dico & altera propositio est conuertibilis, hoc est maior,in qua maior extremitas & medium eadem conuertibiliter inter se insunt eidem minori,vel eo ꝙ idem eisdem inesse sumitur, hoc est, aut minor,in qua est medium & minor extremitas,quæ cõuertibiliter eadem sunt,quibus maior inest. Quasi dicat,in Prima figura fiebat petitio principij,quando altera propositio erat ignota sicut conclusio, & altera scilicet ma- H ior vel minor erat conuertibilis, & cum hæc omnia sint in prima figura,in media quidem & tertia figura vtroq; modo cõtingit maioris, & minoris similiter quod est in principio petere. Aut vtrorũq;,hoc est vtroq; modo,aut vtrinq;,hoc est tam ex parte maioris quam ex parte minoris. est ergo sensus,quia in tertia & media figura altera propositio potest esse ignota sicut conclusio, & altera conuertibilis, ideo vtroq; modo,vt in prima fieri potest petitio principij. Hæc est expositio Philoponi si verba eius recte percepi. Cõmẽ. 180.

In prædicatiuo quidẽ syllogismo, & in tertia figura,& in prima. Negatiuę autem, quando eadem ab eodem, & non similiter vtræq; propositiones.

Cum dixisset tam in tertia quam in secunda fieri petitionem principij,nunc exponit de prædicatiuo syllogis- Cõmen. 181.

mo,&

mo, & non exponit omnes coniugationes sed solum dicit. In prædicatiuo quidem syllogismo, & in tertia figura, & in prima, & sic vult de affirmatiuis, qui fiunt in tertia figura, ita esse dicendum, vt de affirmatiuis, qui fiunt in prima, nec exposuit exempla, nec descendit ad coniugationes, vt recte aduertit Philoponus, quoniam eodē modo est dicendū de affirmatiuis in tertia, vt de affirmatiuis in prima, exponit vero, quo modo fiat petitio principij in modis negatiuis, & nec descendit ad coniugationes, & vult fieri petitionem principij, quando negatiua est æque ignota, sicut conclusio & termini affirmatiui sunt conuertibiles, nam his sic stantibus ex conclusione, & affirmatiua conuersa contingit syllogizare negatiuā, & sic est petere, cū eadem propositio assumetur mediate saltem in probatione sui. Dicit negatiue autem est petere in tertia figura, cum eadem sunt extrema in affirmatiua, & ab eodem remoueantur hoc est cum affirmatiua conuetitur, vel sic cum extrema affirmatiue eadem sunt hoc est cōuertibilia, ab eodem, hoc est, vel ab eadem definitiōe, B quia definitio est eadem vtriusq;, vel ab eodem proprio, quod competit vtrisq;, vel ab eodem accidente quod competit vtrisq;, & non similiter vtræq; propositiones, sed negatiua est æque ignota sicut conclusio, hoc pacto exponit Philoponus, si æquæ dicit, recte percepi sunt enim verba Aristotelis obscura, & quæ dicit Philoponus, non clara.

Similiter autem & in media, eo q͂ non conuerātur termini f͂m negatiuos syllogismos.

Cōme.132. Nunc declarat quo modo fit petitio principij, in secūda figura, & vult in modis negatiuis secundæ figuræ fieri petitionem principij, sicut in alijs figuris, non tamen eo q͂ conuertantur termini f͂m negatiuos syllogismos, vt conuertuntur in affirmatiuis, nam particulare affirmatiuum (vt Philoponus dicit) non conuertitur nisi resoluendo ad affirmatiuam de subiecto infinito (vt dictū est superius). Verum (vtrunq; fit) in his fit petitio principij, vt in alijs negatiuis alterum figurarum, C supponendo q͂ negatiua sit æque ignota, vt conclusio, & affirmatiua conuertibilis.

Est autem in principio petere, in demōstrationibus quidem, quæ secūdum veritatem sic se habent, in dialecticis autem, quæ secundum opinionem.

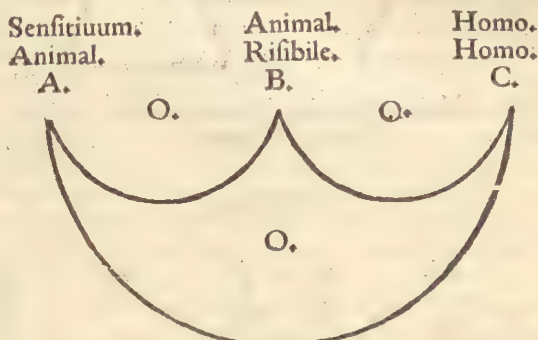
Cōme.133. Cum hæc dixisset de petitione principij, nunc tangit differentiam inter petitionem, quę fit in demonstratiuis & in dialecticis syllogismis, & dicit. {Est autem in principio petere iu demonstrationibus quidem, quæ f͂m veritatem sic se habent, vt dictū est, q͂ videlicet altera propositio f͂m veritatem sit ignota sicut conclusio, & altera f͂m veritatem conuertibilis. In dialecticis autem, quæ f͂m opinionem se habent, quæ dicta sunt, vt q͂ f͂m opinionem altera propositio sit ignota sicut conclusio, & altera f͂m opinionem conuertibilis. Ex ijs quę dixit Ari- D stotel. patet q͂ si in syllogismo alicuius figuræ sit aliqua propositio, quæ non possit syllogizari circulariter, in tali quantum ad illam propositionem non potest esse petitio principij. Et si ita est: sequitur in modis particularis alicuius figuræ, petitionem principij fieri non posse, quo ad vniuersalem propositionem, quoniam illa nō potest syllogismo conuersiuo vniuersaliter syllogizari (vt visum est). Amplius sequitur in nullo modo negatiuo alicuius figurę posse esse petitionem principi, quantum ad propositionem affirmatiuam, quoniam illa non potest circulariter syllogizari, gratia formæ, nisi transferendo negatiuas propositiones ad affirmatiuas (vt superius dictum est). Verum est tamen q͂ eodem modo potest peti principium in modo negatiuo, quantum ad propositionē affirmatiuam, quo modo propositio affirmatiua potest circulariter syllogizari.

Dubiū. Sed dubitatur quoniam

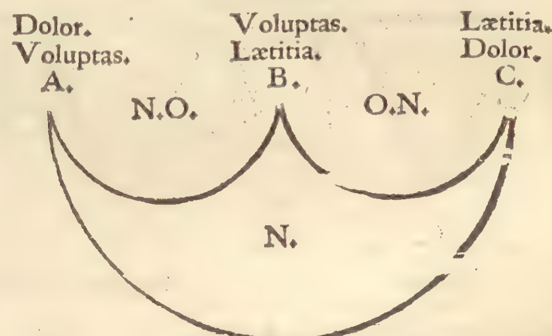
A videt in omni syllogismo circulari peti quod est in principio, quoniam semper maior vel altera propositio assumetur in probatione sui, saltem non statim. Dicendū q͂ si in circulari syllogismo conclusio quæ sumitur erit propō per se nota, & immediata, & fiat circularis syllogismus ex illa ad demōstrādū effectū, cū cōuersione alterius, non erit petitio principij. Nā non fit reditus ad propositionem ignotā, eodem genere notitiæ. Nā propositio erat notior in genere notitiæ quia, & cōclusio notior in genere notitię propter quid. At quando altera propositio, & conclusio errunt æquæ ignotæ eodem genere notitiæ, & altera conuertibilis, tunc fit petitio principij, vt patet consideranti ea quæ Aristoteles dicit. Responsio.

Petitionū in principio explicatio in cunctis trium figurarum modis, ex castigatissimis exemplaribus ad vtilitatē studiosorum excerpta.

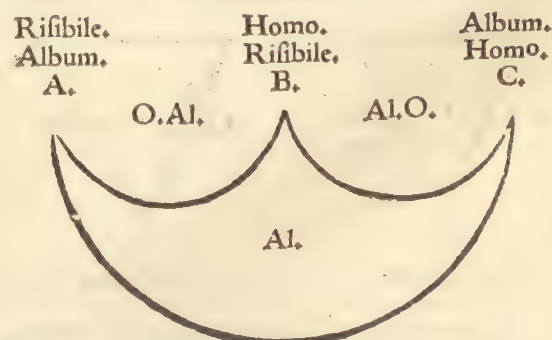
Prima figura.

In primo mō ad monstrandū vlēm affirmatiuā, assumēdo eadē de eisdē, petitur in minori, vt per primos appet terminos: assumendo vero idē de eisdē, in maiori, vt per secundos.

In secundo mō ad monstrādā vlēm negatiuā, p idem ab eisdem petitur iustra maiorē, per eadē ab eodem nihil monstrat q͂a minor est negatiua.

In tertio modo ad monstrādā pticularē affirmatiuā, p eadē de eisdē petitio est scd͂m minorē, per idē de eisdē nihil mōstratur q͂a maior particularis.

Risibile. Album. A. Homo. Risibile. B. Nigrum. Homo. C.

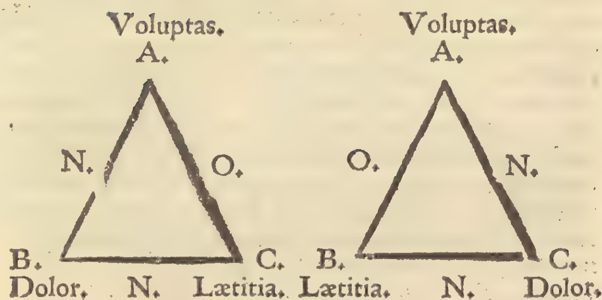
Al.non.O. O.Al.non.

Ad pticularē negatiuā mōstrādam ī quarto mō non petitur in principio quia per idē ab eisdē, maior negatiua in parte, per eadē ab eodē, minor negatiua in parte: quę etiam non conuertuntur.

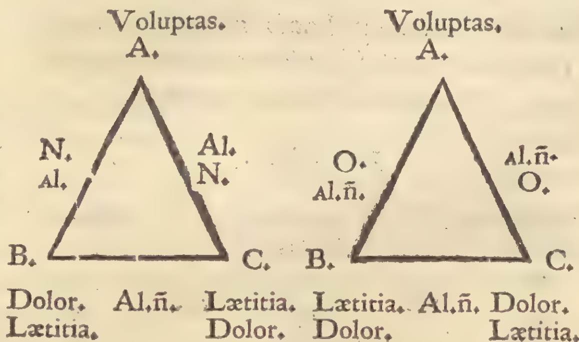
Secunda

Secunda figura.

Ad monstrã dã vlem negatiuã in primo mō, assumendo idem ab eisdē, petitur in maiori: in secūdo assumēdo ea dē ab eodē, petitur in minori.

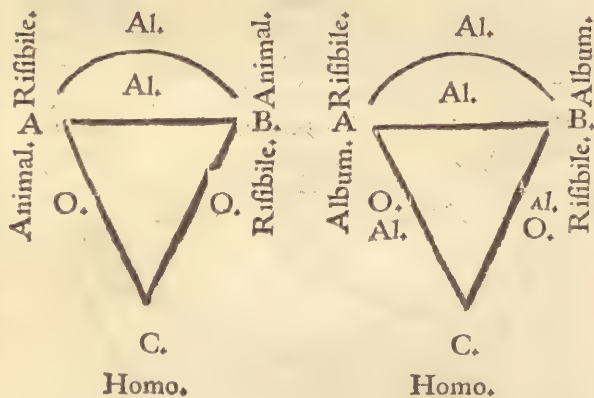

Ad particularem negatiuã ĩ tertio, mō p idē ab eisdē petitur ĩ maiori: per eadē ab eodē non mōstratur, quia maior particularis. In quarto p eadē ab eodē petitur in minori: per idē ab eisdē nō mōstrat, quia maior particularis.

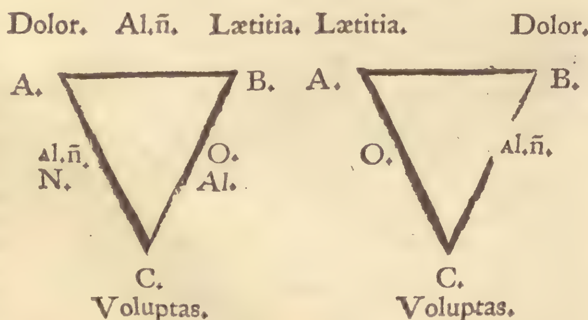

Tertia figura.

In his cōiugōnibus ad mōstrandam pticularē affirmatiuã p eadem de eodē petitur in minori, per idē de eisdē, facta cōuersiōe, petitur in minori. Fit ēt syllſus ad vlem affirmatiuã in primo mō, si assumunt ter mini oēs cōuertibiles.

In his cōplicationib9 ad mōstrãdam particularē negatiuã, idē ab eisdē petitur in maiori: p eadē ab eodem nihil mōstrat, q a minor eēt negatiua ĩ pte, quę etiã non conuertitur.

Cap. xxii. De nō propter hoc accidere falsum.

NOn propter hoc autem accidere falsum (quod sępe in disputationibus solemus dicere) Primũ quidem est in ijs, qui ad imposſibile syllogismis, quando ad contradictionē est huius, quod demonstratum est, ad imposſibile. nam neq; qui non contradicit, dicit non propter hoc, sed quoniam falsum est aliquid positum priorum.

Cōmē. 184. Cum egisset de errore, qui accidit in syllogismo conuersiuo, hoc est de petitione principij, nunc agit de non propter hoc accidere falsum, quod est error, qui accidit in syllogismo deducente ad imposſibile, est autem non

E propter hoc accidere falsum, vt Philoponus exponit, propositio superflua in syllogismo ad imposſibile, qua ablata, & loco eius nulla alia posita, ex residuis nihil minus accidit imposſibile. Vt si fieret hæc propositionum combinatio, omne album est color, omne volatile est album, omnis coruus est volatilis, igitur omnis coruus est albus, cōclusio est imposſibilis atq; falsa, ideo dubitatur propter quam earũ, quæ assumptę sunt, accidat, & quoniam prima propositione remota, ad huc accidit hoc imposſibile, ideo illa propositio, videlicet omne album est color, est non propter hoc accidere falsum. Quare per oppositum propter hoc accidere falsum est propositio, qua posita accidit imposſibile, sublata autem nō accidit vt in combinatione asſignata, hæc propositio omne volatile est album, est propter hoc accidere falsum: nam q; omnis coruus sit volatilis, vera est, & sic ex ea nō potest sequi falsum, & cum, non propter illam accidat falsum. Ergo propter Primã, quæ est omne volatile est album.

F His declaratis. Aristoteles asſignat hanc conclusionē non propter hoc accidere falsum cōtingit in syllogismis per imposſibile. Et dicit, non propter hoc autem accidere falsum (quod sæpe in disputationibus solemus dicere) primum quidem est in ijs syllogismis, qui sunt ad imposſibile, & hoc quando volumus contradicere dicendo falsum quod demonstratum est, non propter hoc accidit. Si enim fiat syllogismus ex hypothesi, & coassumpta, q inferat falsum, vt ex illo deducamus falsam fuisse hyposim, solemus contradicere, dicēdo non esse falsam hypothesim, quoniam non propter eã sequitur falsum. Propterea dicit Aristoteles, tunc in syllogismis ad imposſibile contingere non propter hoc accidere falsum, quando respondens est ad cōtradictionem huius quod demōstratum est ad imposſibile: nam tunc solet dicere non propter hoc accidit falsum tale. Deinde probat q; tũc accidat in syllogismis ad imposſibile non propter hoc accidere falsum, cum respondens contradicit, & hoc loco à

G contrario, & dicit. Nam neq; qui non contradicit, dicit nō propter hoc accidere falsum, sed si id quod syllogizatum est, sit falsum, solum dicit, quoniam falsum est aliqd positum priorum, & non contendit accidat ne propter hoc, an non propter hoc. Quare non propter hoc accidere, accidit in syllogismis ad imposſibile, solum cum respondens contradicit syllogizanti per imposſibile. Quã expositionem (vt mihi videtur) dedit Philoponus.

Neq; in ostensiua, non enim aliquid ponit per contradictionem.

Secunda hic asſignat conclusionem, & dicit. {Neq; in ostensiua subaudi accidit, non propter hoc accidere falsum, est ergo conclusio non propter hoc accidere non contingit in ostensiua demonstratione, probat & dicit. {Non enim qui ostendit aliquid ponit per contradictionem, hoc est cui sit obijciendum non propter illud accidere falsum. Aut sic, non enim qui ostēdit ponit aliquid, quod per contradictionem sit interimendum, igitur in ostensiuis non est non propter hoc accidere falsum. Cōmē. 185. Conclu. 2.

H Amplius autem quando interimitur aliqd ostensiue per A B C, non est dicere quoniã non propter id, quod positum est, factus est syllogismus. nam non propter hoc fieri tunc dicimus, quando interempto hoc, nihilominus pficitur syllogismus, quod non est in ostēsiuis. Interēpta enim propositione nec qui ad hanc est, erit syllogismus.

Hic ponit secundam rationem, & primo repetit conclusionem. Deinde ibi, nam non propter hoc, affert secũdam rationem, de prima parte dicit. {Amplius autem, quando interimitur aliquid ostensiue per A B C syllogismum, vt si probaretur negatiuæ, q; nullum C sit A per B ostensiuo Cōmē. 186.

ostensiuo syllogismo, non est dicere quoniam non propter id, quod positum est, factus est syllogismus, est ergo conclusio, in ostensiuo syllogismo interemptiuo siue negatiuo non est propositio, quæ est non propter hoc accidere falsum, hæc est conclusio. Deinde assignat rationẽ, quæ est secunda, & ratio componitur sic, nulla propositio, qua remota nihil minus perficitur syllogismus est in ostensiuis: non propter hoc accidere falsum est propositio, qua remota nihil minus perficitur syllogismus vt patebit per definitionem suam: igitur non propter hoc accidere falsum non est in ostensiuis. de ratione primo ponit minorem, & dicit. {nam non propter hoc fieri, tũc dicimus, quando interempto hoc, nihil minus perficitur syllogismus, hæc est minor, & definitio eius, quod est nõ propter hoc accidere. Deinde tangit maiorem, & dicit. {quod non est in ostensiuis, cuius rationem dicit. {Interempta. n. propositione, nec erit syllogismus, qui ad hãc conclusionem, videlicet nullum C est A, & sic in ostensiuis propositio, quæ est non propter hoc accidere, nullo pacto reperiri potest.

Manifestum igitur, quoniam in ijs, qui ad impossibile sunt, dicitur non propter hoc, & quãdo sic se habet ad impossibile, quæ ex principio est hypothesis, vt cum sit vel non sit hęc nihil minus accidit impossibile.

Cõmẽ. 127. Nunc concludit conclusionem principalem, & declarat quid sit non propter hoc, & dicit. {Manifestum igitur, quoniam in ijs syllogismis, qui ad impossibile sunt, dicitur non propter hoc. Hæc est cõclusio. Deinde exponit quid sit non propter hoc, declarando quando contingit in syllogismis non propter hoc, & dicit. {Et quando hypothesis, quæ ex principio est, sic se habet ad impossibile, quod in syllogismo est illatum, vt cum sit vel non sit hæc hypothesis, nihil minus accidit impossibile. Est ergo non propter hoc, propositio superflua in syllogismo ad impossibile, qua posita, vel deposita nihil minus accidit impossibile. Philoponus asserit Aristo. hoc quod hic dixit, vt Corollarium accepisse.

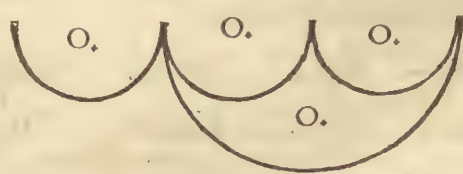
Ergo manifestissimus quidem modus est non propter suppositionem esse falsum, quando ab hypothesi inconiunctus est à medijs syllogismus, quod dictũ est & in Topicis, quod enim est non causa, vt causam ponere hoc est, vt si volens ostendere quòd Asymmeter est. Diameter, conetur zenonis ratiõe, quoniam non est moueri, & ad hoc inducat impossibile nullo enim modo continuum est falsum locutioni, quæ est ex principio.

Cõmẽ. 128. Cũ declarasset quid sit ipsum non propter hoc. Nunc distinguit quot modis ipsum non propter hoc dicatur, & dicit. Ergo manifestissimus quidem modus est non propter suppositionem esse falsam, quando ab hypothesi inconiunctus est a medijs syllogismus, hoc est quando hypothesis est separata à terminis, per quos tãquam per medios concluditur impossibile. Hoc est quando in nullo termino communicat, cum syllogismo, qui contra hypothesim inducitur quod dictum est in Topicis, quod enim est non causam ponere (vt causam) hoc est. Est tamen aliqua differentia, quoniam ipsum non propter hoc accidere falsum est minus commune quam non causa, quæ sumitur vt causa. Non causa enim (vt causa generatim fit) quoties ex cõclusione falsa interimitur aliqua propositio, qua posita, vel deposita nihil minus falsa cõclusio sequitur. Ipsum vero non propter hoc tantum cõtingit in syllogismis per impossibile, & quando ex conclusione falsa interimitur hypothesis præaccepta, qua posita vel deposita nihil minus sequitur falsa conclusio,

A & ita cum dicitur nõ propter hoc accidere falsum, illud pronomen demonstratiuum hoc demonstrat tantum p̃acceptam hypothesim, vt sit sensus nõ propter hoc, idest non propter hypothesim datam accidit falsum. Deinde hoc exponit per exemplum, vt si conclusio probanda sit hæc. Diameter est Asymmeter costæ, & sumatur hęc hypothesis. Diameter non est Asymmeter costę, & probetur ratione zenonis, qua destruebat motum, hoc pacto. Diameter non est Asymmeter: non contingit infinita pertransire, sed in quolibet spatio sunt infinitę partes. Igitur non contingit spatium aliquod pertransire, hæc conclusio est impossibilis, ergo & hypothesis erit impossibilis, videlicet diameter non est Asymmeter, quare cõclusio probanda illi opposito. Diameter, est Asymmeter, est vera. Patet in hoc syllogismo fieri ipsum non propter hoc accidere, quoniam hoc impossibile, quod accidit in syllogismo zenonis, non accidit propter illam hypothesim, cum syllogismus zenonis non possit communicare cum illa, nõ enim illa hpothesis est maior, nec minor, in syllogismo zenonis. B Vnde dicit, vt si volens ostẽdere quoniã Diameter est Asymmeter, subaudi sumat oppositam, & conetur illam hypothesim oppositam zenonis ratione probare, qua probat quoniã non est moueri, vel quoniam non cõtingit aliquod spatium pertrãsire. Et ad hoc impossibile ex tali hyppothesi inducat. Faciendo (vt nos facimus.) Hic enim q̃ sic syllogizaret, acciperet ipsum non propter hoc accidere, manifestissime, quoniam falsum quod concludit zenonis ratio, nullo modo cõtinuum est locutioni, hoc est hypothesi, quæ ex prĩcipio est. Cũ illa in syllogismo zenonis nec maior esse possit, nec minor. Hic igitur est modus manifestissimus eius, quod est non propter hoc accidere falsum.

Alius autem modus, si continuum quidem sit impossibile hypothesi, non tamen propter illam accidat, hoc autem possibile est fieri, & C in hoc, quod superius, & in hoc quod inferius sumenti continuum. vt si A ponatur inesse B, B autem C, C vero D, hoc autem sit falsum, B inesse D. Nam, si ablato A nihil minus B inest C, & C D, non erit falsum propter eam, quæ à principio est hypothesim.

Color. Hypo. Album. Volatile. Coruus.
A. B. C. D.

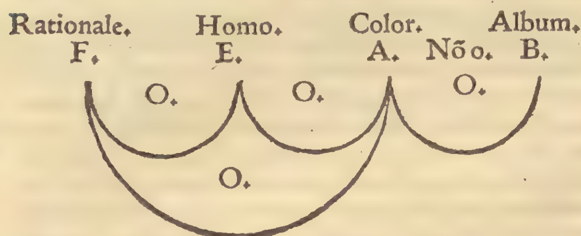
In hac rõne affirmatiua continuũ in deorsum accipiẽti nõ penes hoc accidit falsum q̃a existẽte vel non existẽte prima suppõne, s. A b idẽ sequitur falsum.

D Nunc assignat secũdum modum, & dicit. {Alius autem modus, si ipsum impossibile illatum sit continuum quidem hypothesi, non tamẽ propter illam accidat. Hic autem modus non est ita apertus, sicut primus propter copulationem hypothesis cũ ipso impossibili illato. Tamen, vt inquit, hoc possibile est fieri dupliciter, & in hoc quod est sumenti superius continuum ad prædicatum hypothesis, & in hoc quod est sumẽti inferius continuũ sub subiecto hypothesis, vt si A ponatur pro hypothesi inesse B, ita vt hypothesis sit omne B est A, et sumatur sub subiecto huius hypothesis, videlicet sub B, videlicet C, & hoc inquit, B autem sumatur inesse C, ita vt C sit sub B subiecto hypothesis, C vero sumat̃ rursum inesse D: hoc autem sit falsum, b inesse: D hoc casu posito, A b est non propter hoc accidere falsum, quod probat, & dicit. nam si ablato A b nihil minus b inest C, et C inest D, nõ erit falsum Cõmẽ. 189.

sum propter eam hypothesim, quæ est à principio, hoc est A B. nam ea posita vel deposita nō minus accidit illud falsum, videlicet omne D est B.

Aut rursum siquis in superiori sumat continuũ, vt si A quidem B, E autem A, F vero E, falsum autem sit F inesse A. Nam & sic nihilominus erit impossibile interēpta, quæ est ex principio hypothesi.

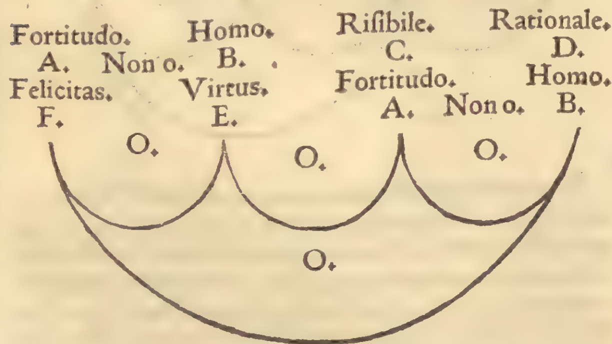
In hoc sylło in sursum cōtinuum accipienti ꝓpter suppōem nō accidit falsũ, sicut nec in superiori.

Cōmē. 190. Secundo modo fieri potest ipsum non propter hoc accidere falsum, sumendo supra prædicatum dictæ hypothesis, vt si hypothesis sit, omne B est A, & sumatur supra A, E, & supra E F, & dicit. {Aut rursum siquis in superiori sumat continuum ad A prædicatum hypothesis, vt si A quidem B inesse sumatur pro hypothesi, E autem supra A, sumatur inesse A, F vero supra E sumatur inesse E, & sit falsum, F inesse A casu hoc posito, hoc falsum accidit, & non propter A b. Nam & sic nihilominus erit impossibile, interempta, hoc est ablata, vel posita hypothesi, quæ est ex principio. Et iterum hic modus occultus est, & nō apertus sicut primus, propter copulationem hypothesis cum ipso impossibile illato.

Sed oportet ad eos, qui ex principio terminos copulare impossibile, sic enim erit propter hypothesim, vt inferiori quidem sumenti continuum ad prædicatum terminum. nam, si impossibile est A inesse D, interempto A, non amplius erit falsum, ĩ superiori autem de quo prædicatur. nam, si F non possibile est inesse B interempto B, non amplius erit impossibile. Similiter autem, & cum priuatiui sint syllogismi. Manifestum ergo, quòd cum impossibile non ad priores terminos fuerit non propter positionem accidit falsum.

In his rōnibus propter suppōem, & penes hoc falsum accidit, supiori ĩ deorsum, inferiori in sursum cotinuũ accipiētib9: nam ad primos terminos ipm impossibile coaptatur.

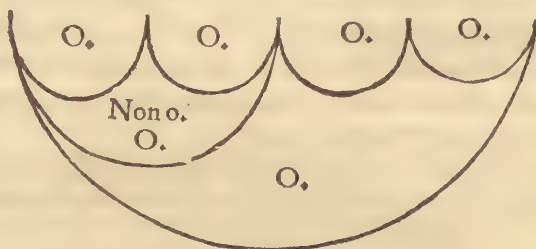

Cōmen. 191. Nunc declarat quomodo falsum accidat propter hypothesim, & vult, ꝙ ad hoc, vt falsum accidat propter hypothesim oportet copulare impossibile illatum vsq; ad terminos hypothesis, aliter autem illud impossibile nō dicetur accidere propter hypothesim, & dicit. {Sed oportet ad eos terminos, qui ex principio sunt in hypothesi, copulare ipsum impossibile, sic enim erit propter hypothesim, & si non copulantur non erit impossibile illud propter hypothesim. Deinde docet quomodo fiat

E copulatio hæc vsq; ad terminos hypothesis, & hoc bifariam exponit. Primo ponēdo terminos sub subiecto hypothesis, vt sub b subiecto sumendo C, & sub C sumendo D, & fiat syllogismus hoc pacto, omne C B, omne D C, igitur omne D b: vltra, omne D b, & omne B est A, igitur omne D est A. Hæc conclusio est falsa, igitur hypothesis, quę erat, omne b est A. Et hoc dicit. {vt inferiori quidem sumenti, hoc est, vt siquis sub inferiori sumendo sumat cōtinuum vsq; ad terminum prędicatum in hypothesis, nā si impossibile est A inesse D, quod pro impossibili syllogizatum est, interempto A b quæ fuit hypothesis, nō Amplius erit falsum sequens. Secundo etiam fit copulatio sumendo supra prædicatum hypothesis vt E supra A & F supra E, & fiat syllogismus, omne A E, omne E F igit̃ omne A F omne A F omne b A, igitur omne b F. Hæc conclusio est falsa. Igitur hypothesis, quæ erat, omne b A. Dicit {in superiori autem sumatur continuum, de quo prędicatur, scilicet F vt sumatur E dequo F prædicetur. nam si

F F non possibile est inesse b interempto A b, hoc est deposito A b, non amplius erit impossibile. Et sic patet, ꝙ vno modo, A B est propter ipsum sequi falsum, vt cum syllogismus fiat continuus vsq; ad eam hypothesim, alio modo est non propter ipsum sequi falsum, si syllogismus nō continuetur vsq; ad talem hypothesim. Deinde amplificat id, quod dixit nō solum ad syllogismos affirmatiuos sed etiam ad negatiuos, & dicit. {Similiter autem & cũ priuatiui sint syllogismi, subaudi ipsum nō propter hoc accidere falsum, & ipsum propter hoc accidere falsum se habent. Tunc epilogat, & dicit. {Manifestũ ergo quòd cum impossibile quod infertur, nō ad priores terminos, scilicet subiectum, vel prædicatum hypothesis primæ copulatur, non propter positionem illam primam accidit falsum, & forte hoc non epilogus, sed conclusio principaliter intenta est.

G An nec sic semper propter hypothesim erit falsum. nam, si non ei, quod est B, sed ei, quod est k, positum est inesse A, k autem C, & hoc D, & sic manet impossibile. Similiter autem sursum sumenti terminos, quare (quoniam cum est, & cum non est hoc, accidit impossibile nō erit propter propositionem:

In hac rō… in; deorsũ … minos acci pienti falsũ accidit … pp prima… suppōem … s. b A, ea… auferri … sed pp ali… s, K A.

H

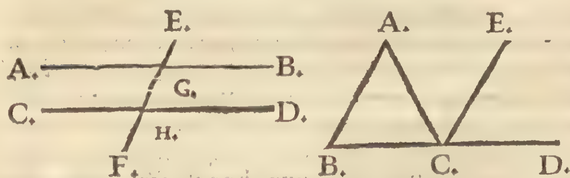
Cōmē. 192. Dubium. Sed dubitat contra ea, quæ dicta sunt, quoniam idem impossibile, vt D esse A, potest sequi ad duas hypotheses, vt ad K esse A, & ad B esse A. Vt hominem esse irrationalem potest sequi ad hominem esse æquum, & ad hominem esse bouem. Ergo vnaquæq; earũ erit ipsum non propter hoc accidere falsum, tenet argumētum, quoniã de quauis earum verum erit dicere, ꝙ ipsa posita, vel remota, nihil minus accidit impossibile. Igitur quælibet earum, est ipsum non propter hoc accidere falsum, vnde dicit. {An nec sic semp propter hypothesim erit falsum. nam si non ei, quod est B sed ei, quod est K, positum est inesse A, & K positum est inesse C, & hoc positum est inesse D, & sic maneat idem impossibile ita vt sequatur ad K esse A vt sequebatur ad B esse A per continuationē vsq; ad

terminos,

terminos,(vt dictum est,)similiter autem sursum sumēti terminos, nam eodem modo & sursum & deorsum sumi possunt termini. Tunc concludit dubitationē,& terminat suspensionem,& dicit.{Quare,(quoniam cū est, & cum non est hoc,accidit impossibile,) non erit ꝓpter positionem, & sic quælibet earum erit ipsum non propter hoc accidere falsum. Hæc est dubitatio.

An cum non est hoc nihilminus fieri falsum. Verum non sic sumendum vt alio posito accidat impossibile, sed quādo ablato hoc, idem,per cæteras propositiones concluditur impossibile. Nam idem falsum accidere per plures hypotheses,nihil fortasse inconueniēs est,vt parallelas contingere,& si maior est qui interius est,eo qui exterius,& si triangulus habet plures rectos duobus.

Per has figuras binis sup pōnibus falsis coalternas concide re monstrat.

Cōmē. 193.

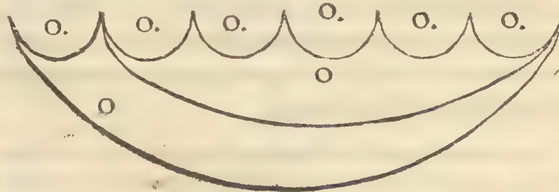
Nunc Aristoteles respondet ad dubitationem, & cōcedit quauis illarum ablata sequi falsum , & cum infertur, igitur quælibet earum est ipsum non propter hoc, negat consequentiam,quoniam ad hoc,vt aliqua propositio sit ipsum non propter hoc, duo requiruntur, & ꝙ ipsa ablata sequatur illud falsum , & sequatur per cæteras propositiones,quæ remanserunt ipsa ablata. Nam, si sequitur non per cæteras propositiones, quæ remanserunt, sed propter aliam propositionem, quæ sumitur loco primæ ex qua sequebatur , adhuc talis propositio erit propter hoc sequi falsum,& sic conceditur, vtraque earum esse hypothesim,atque propter hoc accidere falsum. vnde dicit.{An cum non est hoc, nihil minus erit fieri falsum,& sic concedit quauis earum deposita,sequi falsum,modo ponatur loco illius altera,et cum infertur, igitur quælibet earum est ipsum non propter hoc, negat consequentiam & dicit. {Verum non sic sumendū ipsum non propter hoc, vt alio posito accidat impossibile, quoniam alio posito potest accidere impossibile,et tamen non erit ipsum non propter hoc , sed erit ipsum non propter hoc, quando ablato hoc ipso, idem impossibile concluditur per cæteras propositiones,& sic oportet,vt ipso ablato , per cæteras propositiones, quæ remanent, concludatur. Quando enim aliqua propositione ablata, adhuc sequitur idem impossibile,& per cæteras propositiones, quæ remanserunt,tunc erit ipsum nō propter hoc,& assignat causam,& dicit. Nam idem falsum accidere per plures hypotheses, nihil fortasse inconueniens est,& ponit exemplum in geometricis,& dicit, {vt parallelas concurrere , quod est impossibile accidere potest,& si maior est angulus,qui interius est eo, qui exterius angulus est,& si triangulus habet plures rectos duob⁹. Declararūt enim Geometrę sequi parallelas cōcurrere ad duas hypotheses,& ad eam, quæ est, omnis angulus interior maior est angulo exteriori, & ad eam, quæ est , triangulus habet plures angulos ꝙ̄ tres æquales duobus rectis.

Attende.

Cap. xxiii. De oratiōe falsa.

FAlsa autem oratio fit propter primū falsum. Aut enim ex duabus propositionibus,aut ex pluribus,omnis est syllogism⁹. Ergo si ex duabus quidem, harum necesse est alteram,aut etiam vtrasq; esse falsas, nam ex veris non erat falsus syllogismus. Si vero ex pluribus,vt si C quidem per A B, hoc autem per D E,F H, horum erit aliquid superiorum falsum, & propter hoc oratio. Nam A & B,per illa cōcluduntur,quare propter illorum aliquid, accidit conclusio,& falsum.

A

Falsa est hęc orō propter A D. primū falsum.

Istud caput non ab omnibus eodē modo exponitur. Quidam volunt Aristotelem remouere quoddam dubium circa prędeterminata. dictum est enim in syllogismis per impossibile aliqñ syllogizari falsum,& quidem nō propter hypothesim falsam datā,& propterea posset quis ambigere, sequatur ne talis falsa cōclusio pp propōnes veras. Ad quod,(vt dicūt,) Aristo. rñdet in oī syllogismo,ī quo est falsa cōclusio, oportere propōnū aliquā eē falsam, qm̄ in omni syllō aut duę propōnes tm̄ sunt, aut plures ꝙ̄ duę, si duę tm̄,necesse est vtranq; aut alterā esse falsam,nō enim ex veris erit falsus syllogismus. Sin aūt ex pluribus propōnibus sit,ꝙ̄ ex duabus, (quod euenit qñ vtraq; aut altera ꝓpositionū prosyllogizet̄,) necesse est alteram saltem propōnē assumptā in prosyllogismo falsam esse,si conclusio principalis falsa sit. Nos vero Aristotelē hic de falsa ratiocinatione,agere dixim⁹ olim.(Inscribitur enī cap. περὶ λόγου ψευδοῦς: hoc est de falsa oratione) credentes eum per orationem ratiocinationem sumpsisse. Et tunc dicebamus,ꝙ,cū Arist. dixisset de ipso non propter hoc accidere falsum , hic agit de falsa ratiocinatione. Est enim falsa ratiocinatio syll's qui falsum concludit. Nec iniuria de re hac hic agit: nā, cū syllogismus ducēs ad impossibile sit syllogismus siue ratiocinatio falsi,erat rōni cōsentaneū, cū dixisset de syllogismo ducēte ad impossibile,vt diceret de syllō falso.

B

cōmē. 194.

Expositio propria.

C

Cā ordi.

Philoponus aūt per logon cōclusionē intelligens, ait Aristotelem velle hic declarare agereq; de falsa conclusione,& quod exponit de falsa conclusione,est, ꝙ ipsa sequitur ex primo falso, nam licet in syllogismis ex quib⁹ sequitur,essent ordine quodā plura falsa,cōclusio tñ semper intelligitur sequi ex primo falso. Vnde dicit,{falsa autem oratio,hoc est falsa conclusio fit propter primum falsum,& ꝙ pp primū falsum, declarat, & dicit.{Aut enim ex duabus propositionibus,aut ex pluribus omnis syllogismus est. Est syllogismus ex pluribus duabus, qñ est aggregatus ex syllō, & prosyllogismo , qñ vero est syllogismus impmixtus ex ꝓsylllogismo,ex duab⁹ est tātū. Si quidē igitur ex duabus,harū necesse est alterā, aut vtrasq; esse falsas. nam ex veris non erat falsus syllogismus,qui falsum syllogizat,& tunc conclusio falsa in tali simplici syllogismo erit propter primū falsum, quod in tali syllogismo est primū. Si vero ex pluribus propōnibus duabus,vt si esset syllogismus permixtus ex prosyllogismo,vt si C quidem conclusio,per A B propositiones syllogismum primi , hoc autem per D E, propositiones prosyllogismi,& D E,per E F, adhuc propositiones alterius prosyllogismi,si inquā ita fuerit,erit horū aliquid superiorum falsum,& primū, & propter hoc oratio, hoc est cōclusio erit falsa,nā A & B propōnes principalis syllogismi per illa,ꝙ̄ assumunt̄ in prosyllogismis cōcludun tur. Quare propter illorum aliquid accidit cōclusio, & falsum,bene igitur dictū est falsam conclusionē accidere propter primum falsum. Hæc Aristoteles,(vt Philoponus exposuit,)de conclusione falsa.

Introductio noui capitis per Philop.

Syll's simplex duab⁹ cōstat,ꝓsyllogismus vero pluribus.

D

Cap. xxiiii. De eo quod est non corratiocinari.

Vt autem non corratiocinetur quis, obseruandum, quando sine conclusionibus interrogat orationem, vt non detur bis idem in propositionibus, eo quòd scimus ꝙ sine medio syllogismus non fit, medium autem est quod sępius dicitur. Quomodo autem oporteat ad vnamquamq; cōclusionem obseruare medium, manifestum est, eo ꝙ scit, quale in vnaquaq; figura ostenditur. Hoc autem nos nō latebit, eo ꝙ videmus quomodo submittimus orationem.

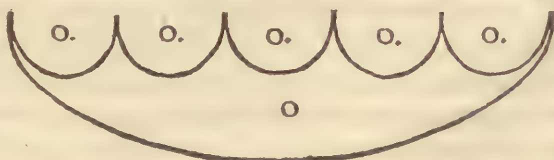
cōmē. 195. Iuniores dicunt Aristotelem hic velle docere respondentem, quomodo cauere posit, ne ex eis, quæ concedit, ab opponente deducatur ad falsum, siue impossibile propter hypothesim. Causa autem, quoniam, cum declarasset falsum sequi propter hypothesim, respondens autem est, qui asserit propter hypothesim, quam concedit, non sequi falsum, ideo Aristoteles vult præcepta afferre, quibus respondens posit hoc facere, & hoc de prima parte, & de secunda vero dat præcepta opponenti, quomodo posit hæc facere. Sed Aristoteles q̄d velit facere, proponit in inscriptione capitis. Asserit enim caput esse de eo, quod est non corratiocinari. Est enim differentia inter ratiocinari, & corratiocinari, nā ratiocinari est quando simpliciter fit à quouis homine. Corratiocinari vero, non nisi quod fit inter disputantes, videlicet opponentem, & respondentem, & hoc Aristoteles vocat κατασυλλογίζεσθαι. Hoc est corratiocinari, quoniam inter duos fit. Aristoteles ergo agit nūc de non corratiocinari, hoc est quando respondens cogit opponentem non corratiocinari, & hæc est expositio Philoponi, cum dicit, vult per hæc dicere Aristoteles quando non fit syllogismus à nobis, & ait tunc non fieri syllogismum à nobis cum non eundem terminum multoties acceperit condisputans, siue respondens. Nā, si eundem terminum multoties acceperit, aut in hac quidem facit ipsum prædicatum, in altera vero subiectum, & sic faciet primam figuram, aut in vtrisque accipit ipsum prædicatum; & faciet secundam figuram, aut in vtrisque subiectum, & faciet tertiam figuram, sin autem non acceperit bis eundem terminum, nullo modo posibile est syllogizare. Secundo docet non syllogizare ex parte propositionum, quoniam si acceperit ambas particulares propositiones, non poterit opponens syllogizare, si vniuersales, & ambas negatiuas, minime, & si ambas affirmatiuas, non poterit syllogizare problema negatiuum. Vult igitur Philoponus Aristotelem docere primo quomodo poterimus euitare syllogismos, secundo quomodo poterimus cogere ad syllogizandum. Sed cur Aristoteles hæc agat in hoc loco, iuniores non ab ratione dixerunt Aristotelem hic agere de his, quoniam, cū declarasset falsum sequi propter hypothesim, erat ratione dignum, vt doceret quomodo respondens potest defendere falsum, quod sequitur non sequi ex hypothesi. Aristot. ergo ponit duo præcepta pro defensione respondentis, alterum ex parte medij, alterum exparte propositionum, (vt Philoponus annotauit.) Ex parte medij quidem, cum dicit, {vt autem non corratiocinetur quis, obseruandum est, quando opponens interrogat aliquam propositionem, siue orationem aliquam, sine conclusionibus. hoc est nullam faciendo notitiam de conclusionibus, quas vult inferre, cum enim opponens propositiones interrogat, nullam notitiam faciendo de conclusione, obseruare debet respondens, vt ab eo non detur bis idem in propositionibus, hoc est vt non concedat propositiones, in quibus ponatur bis idem terminus. Scimus enim quoniam sine medio syllogismus non fit: & sci- E mus quòd medium est quod plerunque dicitur. Ad prohibendum ergo syllogismum, caueat concedere propositiones, in quibus est idem terminus, hoc est primum præceptum exparte medij, & quidem cum conclusio ignorata fuerit ab eo. Deinde dat secundum præceptum exparte propositionum, vbi fortasse fuerit sibi nota conclusio, & dicit, {quomodo autem, subaudi si conclusio fuerit nota, oporteat ad vnamquanque cōclusionem obseruare medium, vt prohibet opponētem syllogizare, manifestum est, cum scitur quale problema in vnaquaque figura ostenditur, nam scimus in prima problema syllogizari posse affirmatiuum, & negatiuum, vniuersale & particulare, euitabit ergo syllogismum in prima, si propositiones non vniuersales, vel ambas negatiuas concesserit, quoniam in nulla figura ex talibus fit syllogismus. In secunda vero figura problema negatiuum tantum, & vniuersale, & particulare, euitabit vero, si solum propositiones concedet affirmatiuas. In tertia denique problema solum par- F ticulare, & affirmatiuum, & negatiuum, euitabit vero, si solum propositiones negatiuas, vel particulares concedet. Hoc autem, (vt inquit,) nos non latebit, cum viderimus quomodo submittimus atque constituerimus orationem, hoc est conclusionem: nam ex qualitate, & quantitate conclusionis apprehenditur qualitas, & quantitas propositionum, hoc est secundum pręceptum, secundum Philoponum exparte propositionum, cum conclusio fuerit nota respondenti. Hæc de non corratiocinari exparte respondentis.

Oportet autem, (quod custodire præcepimus respondentes,) ipsos argumentantes tentare latere, hoc autem erit, primum quidem, si conclusiones non prius syllogizent, sed sumptis necessarijs non manifestæ sint.

Cōmē. 196. Nunc docet quomodo opponentes possunt compellere respondentes ad syllogizandum, & hoc agit G rationabiliter, quoniam ars est de oppositis, & primo præmittit præceptum commune, & dicit. {Oportet autem quod, hoc est illud præceptum quod nos custodire præcepimus respondentes ad euitandum syllogismum, ipsos argumentantes, hoc est opponentes tentare latere: nam, si lateant, poterunt compellere respondentes ad syllogizandum. Deinde ponit præcepta in specie, & dicit, {hoc autem erit primum quidem, si conclusiones non prius syllogizent, hoc est primum præceptum erit, si opponentes conclusiones, quas syllogizare intendunt, non pręmanifestent. Sed sumptis necessarijs propositionibus ad syllogizandū, conclusiones non sint manifestæ, nisi in fine, habito, videlicet consensu respondentis. Hoc est primum præceptum.

Amplius autem, si non propinqua interrogant, sed quàm maxime longe media. Vt si sit H opportunum concludere A de F, per media, B C D E, oportet ergo inquirere non si A B, & rursum non si B C, sed, si D E, deinde si B C, & sic reliqua.

Vtile.	Bonū.	Desyderabile.	Eligibile.	Secūdū naturā	Voluptas.
A.	B.	C.	D.	E.	F.

Quo nā m... do Cela... fieri debe... per hāc e... cetur figu... ram.

Nunc

Cōmē. 197. Secundū pceptum. Nunc assignat secundum præceptum, & hoc cum cogitur conclusionem pręmanifestare, & dicit. ¶Amplius autem, dato φ conclusio fuerit manifesta, latebit si non propinqua media, sed quàm maxime longe interrogat, propter enim longinquitatem, minus illa concedere cauebit respondens. Et declarat hęc exemplo, & dicit. Vt si sit opportunum concludere A de F, per media B C D E, oportet ergo inquirere non si A inest B, quæ est medium siue maior propositio propīqua, & rursum non oportet interrogare, si b inest C, quæ est propositio maior remota siue medium remotum, sed, si D inest E, quod est medium remotissimum. Deinde interrogare, si B inest C, & sic reliqua, vt si A inest B. Nam sic latebit.

Et si per vnum medium sit syllogismus à medio incipere. Maxime enim sic latebit respondentem.

Cōmē. 198. Hic assignat tertium præceptum, & hoc quando ad conclusionem non fuerit nisi vnum medium, & dicit. ¶Et si per vnum medium sit syllogismus, opponens, (vt lateat,) debet incipere à medio, hoc est à minore primo interrogare, (vt exponit Philoponus,) deinde à maiore, maxime enim sic latebit respondentem.

Cap. xxv. De elencho siue redargutione.

Quoniam ergo habemus quando, & quomodo se habentibus terminis fit syllogismus, manifestum, & quando erit, & quando non erit elenchus, nam omnibus affirmatiuis vel permutatim positis responsionibus, vt hac quidem affirmatiua, illa vero negatiua, contingit fieri elenchum. Erit enim syllogismus & sic, et illo modo se habentibus terminus. vt si id, quod positum est, contrarium sit conclusioni, necesse est fieri elenchum, nam elenchus, syllogismus cōtradictionis est.

Cōmē. 199. Secundum Philoponum, nunc agit de syllogismo elencho. Est autem elenchus syllogismus redargutionis, vt cum opponens per syllogismum redarguit respondentem, tunc syllogizat syllogismo elencho. Redarguit vero opponens respondentem, cum cogit eum negare hypothesim ab eo datam, vel concedere hypothesim, quam negauerat. Aristoteles ergo declarat quando erit elenchus, & hoc facit in prima parte.

Deinde declarat quando non erit elenchus, & hoc facit in secunda. Venit autem Aristoteles ad agendum de elencho, (vt doceat respondentem vitare,) ne propter hypothesim patiatur elenchiam, hoc est redargutionem, & vt doceat opponentem redarguere respōdentem. Declarat ergo quando fieri potest elenchus syllogismus, & vult, quòd, quando sciuerimus quando, & quomodo se habētibus terminis fit syllogismus, tunc poterimus scire quando fit elenchus, & quando non fit, & dicit. ¶Quoniam ergo habemus quando, & quomodo se habentibus terminis fit syllogismus, manifestum & quando erit, & quando non erit elenchus. Hoc probat: quoniam, si omnes propositiones datæ à respondente fuerint affirmatiuę, aut altera affirmatiua, altera negatiua, tunc contingit contra respondentem fieri elenchum. Si respondens vi elenchi cogitur concedere oppositum eius, quod concesserat, vel negare. Nam elenchus est syllogismus contradictionis, cōcludens oppositum eius, quod dedit respondens, vnde dicit. ¶Nā omnibus affirmatiuis, vel permutatim aut positis responsionibus, hoc est propositionibus, quæ dantur in responsione, (vt hac quidem affirmatiua, illa vero negatiua,) contingit fieri elenchum. Cuius causam assignat, & dicit. Erit enim syllogismus, & sic scilicet altera affir-

A matiua, & altera negatiua existentibus, & illo modo se habentibus terminis, scilicet vtrisque affirmatiuis, vtreque enim modo fit syllogismus. Sed dices non videtur valere hæc consequentia: fit syllogismus, Igitur fit elenchus, & ita non sequitur sic vel illo modo se habentibus terminis fit syllogismus. Igitur sic, vel illo modo fit elenchus. Forte propter hoc dixit, contingit fieri elenchum. Nam si contingit fieri syllogismum: contingit fieri elenchum, vt si contingit nauigare, contingit bene nauigare. Et forte ad tollendam hanc dubitationem, subdit. Dico fieri elenchum si contingit fieri syllogismum, vt si id quod positum est à respondente contrarium sit conclusioni, quæ concluditur ab opponente, necesse est fieri elenchum, non aliter, nam elenchus syllogismus contradictionis est, qui concludit oppositum eius, quod respondens dedit. In quibus verbis annotatur definitio elenchi. Nam, cum redarguere solemus concludendo contradictorium dati à respon-

Obiectio.

Solutio.

B dente, ideo elenchus definiri solet, quòd sit contradictionis syllogismus. Et, quoniam redarguere solemus tam per contrarium, quàm per contradictorium, vtrūque enim interimit propositum, ideo elenchus habet duas species, altera qua redarguimus syllogizando cōtradictorium, alteram, qua redarguimus syllogizando contrarium, & sic cum Aristote. dicit, vt si id quod positum est, contrarium sit per contrarium, oppositum intelligit.

Si vero nihil affirmetur, impossibile est fieri elenchum. Non enim erat syllogismus, cū omnes termini erāt priuatiui, quare nec elenchus, nam si elenchus est, necesse est syllogismum esse, cum autem est syllogismus, non necesse est elenchum esse. Similiter autem, si nihil positum sit secundum responsionem

C vniuersaliter, nam eadem erit definitio syllogismi, et elenchi.

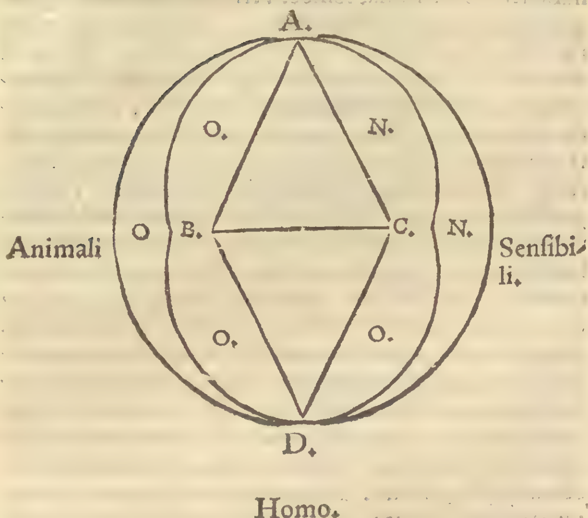
Cōmē. 200. De hoc lege secundo

Nunc docet respondentem euitare redargutionem. Euitat enim reprehensionem, si impedit opponentem syllogizare. Docet autem impedire opponentem syllogizare per duo præcepta, (vt Philoponus annotauit,) per primum quidem, cum inquit, si vero à respondente nihil affirmetur, impossibile est fieri elenchum, non enim erat syllogismus, cum omnes termini erant priuatiui, quare nec elenchus. nam, si aliqua oratio est elēchus, necesse est syllogismum esse, cum autem est syllogismus, non necesse est elenchum esse. Est ergo primum præceptum ex parte qualitatum propositionum, vt videlicet respondens nullam propositionem affirmatiuam concedat. Deinde ponit secundum ex parte quantitatis propositionum, & dicit, similiter autem, si nihil positum sit secundum responsionem vniuersaliter, nam eadem erit definitio syllogismi, & elenchi, non qui

D dem simpliciter, sed sicuti eadem est definitio generis, et speciei, & non econuerso: quare, cum syllogismus eē nō possit ex non vniuersalibus, nec elenchus ex nō vniuersalibus esse poterit.

Cap. xxvi. De fallatia secūdum opinionem.

Accidit autem quandoqꝫ: (queādmodū in positiōe terminorum fallebamur, et sm opinionē fieri fallaciā. Vt si contingat idē pluribus principaliter inesse, et hoc quidē latere aliquē, et putare nulli inesse, illud aūt scire. Insit. n. ipsum A ipsi B, et ipsi C p se, et hęc oī D similiter: si igitur B quidē putet ipsum A omni inesse, et hoc ipsi D: C autem nulli ipsum A, et hoc D omni eiusdem. Secūdum idem habebit scientiam, et ignorantiam.

Primus locus deceptionis secundū opinionē p hos syllos, in qbus media nō subalterna sūt, cōspicitur: i qbus idē contraria opinari ostēditur.

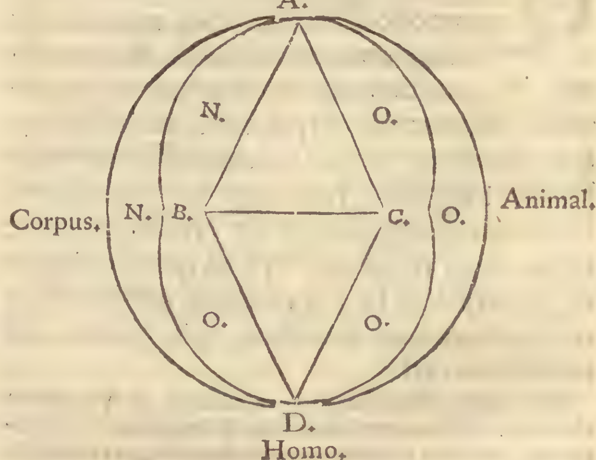
Cōme. 201. Nunc agit de fallacia ſm opinionem, quam Philoponus deceptionē vocat, & ita Aristoteles declarat, quot modis contingit decipi, (vt Philoponus exponit.)

Agit autem Aristote. de deceptione non ab ratione, quoniam est error, qui contingit in syllogismo ex oppositis, vel quo exoritur syllogismus ex oppositis. Et primo proponit intentum, & dicit. {Accidit autem quandoq;, et ſm opinionē fieri fallaciam, hoc est nos decipi, quemadmodum in positione terminorum fallebamur. Ex mala enim terminorum positione accidebat & petitio principij, & accidebat ipsum non propter hoc accidere falsum, ergo, sicut ex mala terminorum positione accidebant hæc, ita accidet deceptio in opinionibus. nā male terminis constitutis, ignorantur causæ, & cum sciētificę causæ ignorantur, tunc fit deceptio, (vt Philoponus inquit,) hæc est intentio. Deinde affert primum locum deceptionis, & vult, quod, si aliquod prædicatū, (vt substantia secundum veritatem insit duobus subiectis,) vt animal, & sensibili, & illa duo subiecta, videlicet animal, & sensibile vni tertio subiecto, vt homini, insunt, tunc, si aliquis opinaretur prædicatum, scilicet substantiam inesse primo subiecto, (vt animali,) & non secundo subiecto, (vt sensibili,) & opinaretur, ambo illa subiecta, videlicet animal, & sensibile simul ineē eidem tertio subiecto, (vt homini,) hic ita opinans decipitur, quoniam opinabitur contraria, quoniam opinando illam, omne animal est substantia, simul opinabitur hāc, omnis homo est substantia, quoniam omnis homo est animal. similiter opinando istam, nullū sensibile est substantia, simul opinabitur, & hanc nullus homo est substantia, quoniam omnis homo est sensibilis, & ita siquis opinaretur has duas propositiōes, omne animal est substantia, & nullum sensibile est substātia, sub quibus possunt sumi duæ minores, scilicet omnis homo est animal, & omnis homo est sensibilis, sequitur, quod opinabitur simul duas contrarias, videlicet omnis homo est substātia, & nullus homo est substantia. Patet, quoniam qui opinatur propositiones, ex quibus syllogistice sequūtur conclusiones, etiam opinatur conclusiones. Arist. autem accipit exemplum in terminis transcendentibus, et dicit, vt, si contingit idem pluribus principaliter inesse, vt substantiam, animali, & sensibili, quæ insint tertio, vt homini, & hoc quidem contingit latere aliquem, & putare nulli inesse, vt substantia nulli sensibili. Illud autem scire, & putare omni inesse, vt substantiam omni animali. Tunc assignat terminos, & dicit. {Insit enim ipsum A s. substantia, ipsi B, s. animali, & ipsi C, s. sensibili per se & vniuersaliter, & hæc ambo insint omni D, s. homini similiter. Si igitur aliquis putauerit aliquibus cōiecturis, ipsum A, s. substantiā inesse quidem omni B, s. Animali, & hoc, s. animal inesse ipsi D, casu putet nulli inesse: ipsum A, hoc est, & putet nulli sensibili inesse substantiam, quæ ponit in quo A, & hoc C putet ineē D oī, vt sensibile ineē oī homini, eiusdē secūdū idē habebit sciētiā & ignorantiā, & sic decipiet, qm̄ opinabit cōtraria, videlicet ꝙ oīs hō sit substātia, qm̄ oīs hō est aīal, & oē animal est substātia, & ꝙ nullus hō est substantia, quoniam omnis homo est sensibilis, & nullum sensibile est substātia, hic est primus locus deceptionis.

E

Rursum, siqs decipiatur circa ea, quæ sunt ex eadem coniugatione. Vt si ipsum A inest ipsi B, hoc autem ipsi C, & C ipsum ipsi D: opinetur autem ipsum A inesse omni B, & rursum nulli C, simul enim sciet, & non opinabitur inesse. Ergo nihil aliud existimat ex ijs, quàm quod scit hoc non opinari, scit enim aliquo modo, quoniam ipsum A inest ipsi C per B, velut ī vniuersali, hoc quod est particulare. Quare quod aliquo modo scit, hoc omnino existimat non opinari, quod est impossibile.

F

Eadē deceptio in terminis subalternis.

G

Cōme. 201. Cū assignasset primum exemplum per media nō subaltera, nunc assignat secūdū per media subalterna, & duo facit, quia prīo assignat exēplū, secūdo verificat illud. De prima parte dicit. {Rursum siquis decipiat circa ea, q̄ sunt ex eadē cōiugatione, hoc est circa subalterna, accidet eū scire & ignorare, atq; contraria opinari. Tunc affert exēplum, & dicit {vt si ipsum A, substantia, inest ipsi B corpori, hoc aūt ipsis C, aīal: ita, (vt sint subalterna,) & C ipsum, ipsi D homini, opinet autem A, substātiam inesse omni B, corpori, vt ī rei veritate inest, & rursum opinetur ipsum A, nulli C inesse, vt per aliquam deceptionem, casu hoc posito, simul. n. sciet A inesse ipsi C, & non opinabitur ipsum A inesse ipsi C, ꝙ sciat ipsum A, inesse ipsi C, aliquo modo, patet: quoniam scit A inesse ipsi B, & ipsum B inest ipsi C, igitur scit ipsum A ineē ipsi C. Ergo scit A inesse ipsi C per b, & tñ non opinatur A ineē ipsi c, per casum positū. Ponebatur enim p casum ꝙ non opinaretur A inesse C, & simili rōne fieri potest absurdū de D vt de C. Vnde dicit. {Ergo nihil aliud existimat ex ijs casu illo posito quā quod scit, hoc nō opinari esse, scit enim aliquo modo in vniuersali, quoniam ipsum A inest ipsi C per B, vnde syllogismus est, scit omne B esse A, C est B, ergo aliquo modo scit C esse A, dico aliquo modo, quoniam scit velut in vniuersali, hoc quod est particulare, sciendo enim oē corpus esse substantiam, scit oē animal esse substantiam, inquantum scit oē corpus esse substantiam. Tunc concludit propositum, & dicit. {Quare quod aliquod modo scit, vt omne animal esse substantiam

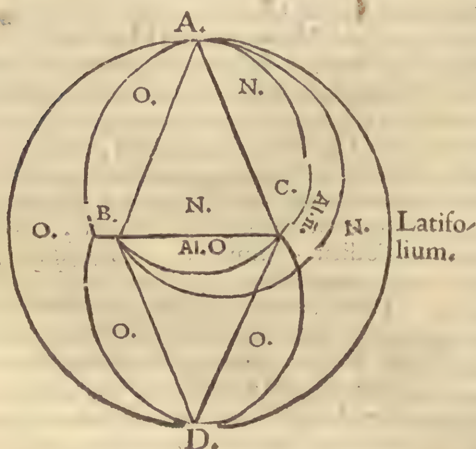
Secūdū exemplum.

H

ſtantiam per corpus, hoc omnino exiſtimat non opinari, quod eſt impoſsibile, dico omnino non opinari, quoniam non eſt abſurdum aliquid ſcire aliquo modo, & illud non opinari aliquo modo, (vt Philoponus animaduertit.) ſcimus enim aliquo modo hoc, quod eſt in vtero eſſe ſterile, & non opinamur aliquo modo illud eſſe ſterile, ſed ſcire aliquo modo aliquid, & illud non opinari ſcire omnino, hoc eſt impoſsibile. Sic igitur probatum eſt, quòd abſurdum ſit opinari cōtraria, & in ijs, quæ ſunt ex eadem coniugatione, & in ijs, quæ non ſunt ex eadem coniugatione.

In eo autem, quod prius dictum eſt, ſi non ex eadem coniugatione ſit medium, ſecundum vtrumque quidem mediorum ambas propoſitiones non poſsibile eſt opinari. vt ſi A, B quidem omni, C autem nulli, hæc autem vtraque omni D. Accidit enim aut ſimpliciter, aut in aliquo contrariū ſumere primam propoſitionem. Si enim cui B ineſt omni, ipſum A putet ineſſe, B autem ipſi D nouit, & ipſum A ipſi D nouit. Quare, ſi rurſum cui C nulli putat ipſum A ineſſe, cui B alicui ineſt, huic non putat ipſum A ineſſe. Putare autem omni cui B rurſum alicui non putare cui B, aut ſimpliciter, aut in aliquo contrarium eſt, ſic igitur nō contingit opinari.

Per hos ſyllogiſmos oſtendit ſecūdum quas propōnes nō fiat, & ſecūdum quas fiat ſuſpitionis deceptio.

Cōmē. 203. Cum declaraſſet loca deceptionis, nunc vult declarare quomodo contingit opinari contraria ſine abſurdo, & quomodo non. & hæc exponit tantum in ijs, quę non ſunt ſubalterna. Et primo exponit quomodo nō contingit ea opinari ſine abſurdo, & ponit hanc concluſionem. Non eſt poſsibile ſine abſurdo opinari quatuor propoſitiones ſyllogiſticas ſyllogizantes duas propoſitiones contrarias. & hanc probat, quoniam tunc aliquis opinaretur ſimul duas contrarias, vel contradictorias in propria forma. vt ſi quis ſimul opinaretur, has quatuor propoſitiones, omne B eſt A, omne D eſt b, hæ ſunt duæ: & opinaretur has duas alias, videlicet nullum C eſt A, & omne D eſt C: tunc ſimul opinabitur has duas concluſiones, omne b eſt A, & nullum B eſt A, vel has, omne B eſt A, & quoddam B non eſt A, vt deducetur in textu. Quare impoſsibile eſt opinari quatuor propoſitiones ſyllogizātes duas contrarias ſine abſurdo, quod abſurdum eſt negare, quod conceſſerat, vel concedere contrarium, vel oppoſitum eius, quod conceſsit. Vnde

A dicit, {in eo autem quod prius dictum, ſi non ex eadem coniugatione ſit medium, hoc eſt, ſi media non ſint ſubalterna, ſecundam vtrunque mediorum quidem non eſt poſsibile ambas propoſitiones opinari, quin cogatur, vel concedere contrarium, vel cōtradictoriū eius, quod conceſsit. Eſt ergo concluſio. Non eſt poſsibile ſine redargutione opinari quatuor propoſitiones ſyllogiſticas per media non ſubalterna ſyllogizātes duas propoſitiones cōtrarias. Dico ſine redargutione, quoniam cogetur concedere, aut cōtrarium, aut oppoſitum eius, quod conceſſerat. Probat hanc per exemplum, & dicit, {& vt ſi A, B quidem omni concedat ineſſe, C autem nulli, hæc autem vtraque concedat ineſſe omni D, & qui concedit has quatuor propoſitiones, videlicet, omne B A, & omne D B, item, nullum C A, & omne D C, accidat aut ſimpliciter, aut in aliquo ſumere primam propoſitionem, quam prius ſumpſit, contrariam. & per contrariam ſimpliciter intelligit contrariam, per contrariam in aliquo,

B intelligit contradictoriam. Quòd autem ſumenti has quatuor propoſitiones accidat concedere contrariam, vel oppoſitam propoſitioni, quam primo conceſſerat, probat, & dicit. {Si enim cui B ineſt, ei omni ipſum A putat ineſſe, vt accepit, B autem ipſi D nouit ineſſe, vt accepit, ergo & ipſum A ipſi D omni nouit ineſſe, in quo ſyllogiſmo patet eum conceſsiſſe, omne B eſſe A. Deinde probat quòd cogatur cōcedere oppoſitum, vel contrarium, & dicit. {Quare, ſi rurſum cui C ineſt, huic nulli putat A ineſſe, vt accepit, ſequitur in tertia figura, cui B alicui ineſt, vt non putet, huic A ipſum ineſſe ſic ſyllogizando ex concluſione, & minori in tertia figura, nullum D eſt A, hæc fuit concluſio, omne D eſt b. Hæc fuit minor primi ſyllogiſmi. Igitur in Felapton, quoddam B non eſt A, quod eſt oppoſitum minoris conceſſæ, & hoc ait {putare autem omni cui B ineſſe A, vt putauit in minore, rurſum alicui non putare cui b, vt per hunc ſyllogiſmum in Felapton cogitur putare. Aut ſimpliciter,

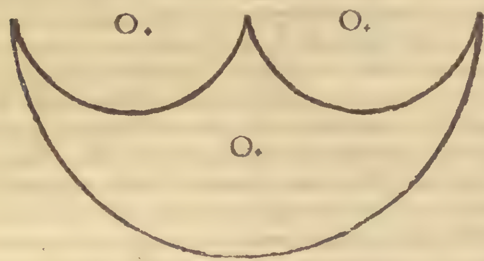
C aut in aliquo contrarium eſt, hoc eſt, aut cōtrarium, aut contradictorium. Sic igitur non cōtingit opinari ſine manifeſto abſurdo quatuor illas propoſitiones. Poteſt etiam cogi opinari contrariam ſi minor primi ſyllogiſmi, videlicet b D cōuertitur, hoc pacto, nullum D A, hęc eſt concluſio per medium C deducta, omne b D, hæc eſt minor conuerſa. Igitur nullum b A. Hæc eſt contraria præconceſſæ maioris. Quare nullus poteſt putare has quatuor propoſitiones, hoc pacto conſtitutas, quin cogatur concedere aut contrariam, aut oppoſitam maioris, quam conceſſerat.

Verum ſecundum alterum vnam, aut ſecūdum vtrūque vtraſque, nihil prohibet. vt A omni B, & B ipſi D, & rurſum A nulli C.

Cum declaraſſet qn̄ impoſsibile eſt ſcire vnam propoſitionem ſyllogiſticarum, & ignorare cōtrariam vel oppoſitam, nunc declarat qn̄ in ſyllogiſmo contingit ſcire Cōmē. 204.

D alteram propoſitionem, & ignorare alteram, & dicit. {Verum ſecundum alterum, hoc eſt in ſyllogiſmo, qui eſt per vnum ſolum medium, nihil prohibet vnā, ſ. ignorare, vt minorem propoſitionem, & alteram ſcire vt maiore. vt ſcire hanc maiorem, omnis mula eſt ſterilis, & ignorare hanc minorem, hæc quę eſt in vtero, eſt ſterilis. Vel ſcire hāc, nulla mula fit p̄gnās, & ignorare hanc, hæc quæ eſt in ſtabulo, fiet p̄gnans. Aut ſecundum vtrūque mediū in diuerſis ſyllogiſmis, nihil prohibet ignorare vtraſque minores, & ſcire vtraſque maiores, vt ſi ſyllogiſmi ſint, A omni b, & B ipſi c, & alius ſit rurſum, A nulli C, & C nulli D, vt prius dictū eſt. Cōtingit enim in his ſyllogiſmis ſcire propōnes maiores, & ignorare propōnes minores, & ſicut in duobus ſyllogiſmis, ita in vno. Semper .n. contingit, ſcire vnā propoſitionem, & alterā ignorare, quoniam contingit ſcire vniuerſaliter vnam, & ignorare particulariter alteram.

Nam similis huiusmodi fallatia est, ac si falleremur circa particularia, vt si A omni B inest, B autem omni C, A omni C inerit. Si ergo aliquis nouit quoniam, cui B inest A inest omni, nouit, & quoniam ei, quod est C, sed nihil prohibet ignorare C quoniam est. Vt si A quidem duo recti, in quo autem B triangulus, in quo vero C sensibilis triangulus. Opinabitur enim aliquis non esse C sciens, quoniam omnis triangulus habet duos rectos, quare simul sciet, & ignorabit idem. Nam scire omnem triangulum, quoniam duobus rectis, non simplex est, sed hoc quidem vniuersalem habet scientiam, illud vero singulare, sic ergo in vniuersali nouit C quoniã duobus rectis, in singulari autẽ non nouit, quare non habebit contrarias.

Quomodo aliqd in vniuersali sciamus quod in particulari ignoramus.

Cõmẽ. 205. Cum accepisset fieri posse, vt altera propositio in syllogismo sit scita, & altera ignorata. nunc probat hoc per simile in particularibus propositionibus & vniuersalibus, in quibus possumus scire particularia in vniuersalibus, & ignorare in particulari, & dicit. Nam similis huiusmodi fallatia est, ac si falleremur circa particularia, sciendo vniuersalia eorum, & hoc exponit. Primo in transcendentibus, et dicit, vt si A omni B inest, B autem omni C, A omni C inerit, si ergo aliquis nouit, quoniam cui B inest A inest omni, nouit & quoniam ei, quod est C A inest hoc pacto syllogizando, nouit omne B esse A, omne C est B. Igitur nouit omne C esse A, sed nihil prohibet ignorare C quoniam est, & sic nihil prohibet ignorare ipsum C esse A, si enim non est non potest sciri esse A, & sic stat scire C esse A, & ignorare C esse A, quoniam scitur in vniuersali, & ignoratur in particulari. Deinde ponit exemplũ in terminis prædicamentalibus, & dicit, vt si A quidem duo recti, vel duos rectos habere, in quo autem B triangulus, in quo vero C sensibilis triangulus, vt ligneus vel cupreus, qui non videatur esse duorum rectorum, quoniam sensibilis triangulus non est indiuisibilium linearum. Secundum sensum, & ideo videtur habere tres angulos maiores vel minores duobus rectis. Opinabitur enim aliquis non esse C duorum rectorum, sciens vniuersaliter, quoniam omnis triangulus habet duos rectos. Quare simul sciet, & ignorabit idem. Nam scire omnem triangulum, quoniã duobus rectis angulos habet æquales, non est simplex, hoc est vno modo dictum, sed hoc quidem vniuersalem habet scientiam, vt cum non accipitur contractum ad sensibiles triãgulos, illud vero, hoc est alio modo, videlicet vt accipitur contractum ad sensibiles triangulos, singulares scilicet, ostẽsionem habet. Tunc concludit, sic ergo in vniuersali nouit C quoniam duobus rectis angulos æquales habet, in singulari autẽ, non nouit. Quare hoc pacto intelligendo non habebit

E contrarias opiniones, vt scientiam, & ignorantiam de eodem, & secundum idem, scientia enim vniuersalis nõ opponitur ignorantiæ particulari. Philoponus in præsenti loco, si recte verba percepi, innuit hanc distinctionem, q scire omnem triangulum habere tres angulos æquales duobus rectis, potest cognosci scientifice, vt per demonstrationem, & non scientifice, vt per sensum, quo uiam & hic triangulus habet tres angulos æquales duobus rectis, & ille, & sic de alijs. Primo modo scitur vniuersaliter, & scitur etiam quòd hic triãgulus habeat tres, secundo modo potest ignorari, quoniã potest ignorari hunc habere tres, & hunc, & sic de cæteris, & sic sciẽtifice nouit, & non scientifice ignorauit, quæ non sunt contraria. Quæ Phil.

Similiter autem est quæ in Menone est oratio, quoniam discipliplina est reminiscentia, nunquam enim accidit præscire, quod singulare est. Sed simul inductione sumere particularium disciplinam, velut recognoscentes. Nam quædam scientes statim scimus, vt quoniam duobus rectis, si scimus, quoniam triangulus, similiter autem, & in alijs. Ergo vniuersali quidem speculamur particularia, propria autem non scimus. Quare contingit & falli circa ea, verum non contrarie, sed habere quidem vniuersalem, decipi autem particulari.

F

Cum declarasset fieri posse, vt idem vniuersaliter sciatur, & particulariter ignoretur, nunc declarat hoc idem soluẽdo cauillum Menonis apud Platonem in libro, qui Menon inscribitur. Vbi probauit discere esse reminisci, hoc modo, qui discit id quod prius sciebat, reminiscitur, sed omnis, q discit, discit quod prius sciuit, igitur discens reminiscitur. Quòd autem qui discit, discat quod prirs sciuit, probatur in Menone, quoniã vel quod discit, nullo modo præsciuit, & tunc cũ inueniet, non cognouerit, aut præsciuit, & sic discit quod præsciuit. Aristoteles respondet, & dicit. Similiter autem est, quæ in Menone est oratio, quæ probat, quoniam disciplina est reminiscentia. Tacuit autem cauillum, propter breuitatem, quoniam ad longum legitur in libro Platonis, & affert solutionem, & dicit. Nunquam enim accidit præscire quod singulare est, sed accidit sumere particularium disciplinam simul inductione, hoc est sumendo ipsa simul sub vniuersalibus, velut recognoscentes. nam prius nouerunt illa in vniuersalibus, deinde sumendo ea sub vniuersalibus, videntur illa sumere, vt recognoscẽtes ea. nã quædam scientes statim scimus, quoniam hic triangulus habet angulos æquales duobus rectis si scimus ipsum, quoniam est triangulus, similiter autem, & in alijs. Tũc concludit propositum, & dicit. Ergo vniuersali quidẽ speculamur particularia, propria autem, & particularia in propria ratione non scimus, quare contingit & falli circa ea. Sed dices, igitur contraria opinabitur, quasi respondens dicit, verum non cõtrarie, sed habere quidem vniuersalem scientiam eorum, decipi autem circa ea particulari notitia. Hæc autem non sunt contraria. Philoponus in hoc loco ponit differentiam inter Platonem & Aristotelem, nam Plato, vt in Menone inquit, disciplinas reminiscentias esse probat, Aristoteles autem vult disciplinas non esse reminiscentias. Nam discens non præsciens discit, sed non sciens, qui autem reminiscitur, prius sciens reminiscitur. Menon ergo vniuersale sciens, per particularem inductionem rei particularis sub vniuersali particulare discit, quod non prius particulariter sciuit. Hæc Philoponus de differentia inter Platonem, & Aristotelem. Ipse tamen pro veritate

Cõmẽ. 206

G

H

De reminiscentia.

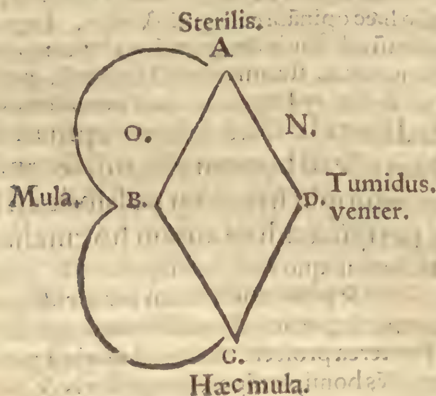
veritate asserit disciplinam esse reminiscentiam: qm̃, (vt inquit,) anima sciens omnia in corpore prius obliuiscit̃, oblita autem discendo iterum reminiscitur, veluti recognoscens quæ sciuit. Sed an hæc Philoponi positio sit peripatetica, non est præsentis speculationis. Illud tamẽ annotatione dignum sit, Aristotelem velle animam p̃scire vniuersalia, & particularia in talibus vl'ibus, negat tñ disciplinam esse reminiscentiam, quoniam disciplina est particularium sub propria ratione, modo hæc non præsciebantur sub propria ratione, & ideo discere particularia non est reminisci, licet sit veluti quoddam recognoscere, quoniam prius sciebãtur in vniuersali, nũc in particulari cognoscuntur. Sed de his in libris naturalibus.

Annotatio.

Similiter igitur in prædictis: non.n. deceptio quæ est secundum mediũ, contraria ei, quę est secundum syllogismum disciplinę.

Commẽ. 207 Applicat quæ dixit in solutione ad cauillum Menonis ad propositũ de scientia vniuersali, & disciplina particularium, & dicit. {Similiter igitur in prædictis dicendum, vt diximus de solutione cauilli Menonis. Et exponit quomodo, & dicit. {Non enim deceptio, quæ est secundum medium, ideſt deceptio circa particulare, q̃ est secũdũ sensum mediũ, contraria ei disciplinæ est, q̃ est secũdũ syllogismũ, hoc est disciplinæ vl'i, quæ fit per syllogismũ, & nõ p̃ sensum mediũ. & quia nõ sunt contraria, stat scire in vniuersali, & decipi in particulari.

Nec quę est secundum alterum mediorum opinatio. Nihil enim prohibet scientem, & quoniam A toti B inest, & rursum hoc ipsi C, putare non inesse ipsi C A, vt quoniam omnis mula est sterilis, & hæc est mula, putare hanc habere in vtero, non enim scit, quoniam A inest ipsi C, qui non conspicit, quod est secundum vtrunq;.

Quo pacto scientię secũdum mediũ nõ sit cõtraria sciẽtia p̃ syl'm, cum nõ applicet maior termi nus minori.

Commẽ. 208 Secundo declarat, q̃ deceptio, quæ est secundum vnũ medium non sit contraria scientiæ, quæ est sine medio. Vt scientia de hac mula q̃ sit sterilis, per medium quod est mula, & deceptio de hac mula, q̃ non sit sterilis, per hoc q̃ sensu apparet ventre prętumida, non sint contrariæ. Nam scientia de hac mula q̃ sit sterilis, est per medium scientifica, & in vl'i, quatenus mula, deceptio vero est quatenus est hæc mula, sine medio, et per sensum. Et dicit, nec quæ est secundũ alterum mediorum opinatio contraria est deceptioni, quæ est sine medio. Probat hoc, & dicit. {Nihil enim prohibet scientem, & quoniã A toti B inest, & rursum hoc, s. B ipsi C, & putare nõ ineẽ ipsi C A. Et hoc exponit {in terminis, & dicit, vt quoniã omnis mula est sterilis putare, & hæc est mula, & putare hanc habere in vtero prę nimio ventris tumore, & ita scit per medium scientifice hanc mulam esse sterilẽ, & ignorat hanc esse sterilẽ, qm̃ decipitur pp̃ tumorẽ vẽ-

A tris. Non. n. scit qm̃ A sterile inest C huic mulę, qui nõ cõspicit, quod est secũdũ vtrũq;. Hoc est secũdũ maiorẽ, & minorẽ, hoc est, qui nõ accipit hãc mulã sub mula. Patet ergo q̃ scientia quæ est per medium non est cõtraria deceptioni, quæ est sine medio.

Quare manifestum, quoniam etsi hoc quidem nouit, illud vero non nouit, decipitur, quod habent vniuersales ad particulares disciplinas. nullum enim sensibilium cum extra sensum sit, scimus, nec si sentientes fuerimus, scimus, nisi vt in vniuersali, & in eo, quodq; habet propriam disciplinam, sed non in eo, q̃ est in actu.

Nunc concludit totam conclusionem ostensam, & dicit. {Quare manifestum, quoniam etsi hoc quidem nouit, scilicet maiorem propositionem, illud vero non nouit, s. minorem propositionem, decipitur. vt si nouit omnem mulam eẽ sterilẽ, & nõ nouit hanc esse mulam, hic decipitur, qm̃ potest credere hanc nõ esse sterilẽ prę tumore vẽtris nimio, quod habẽt vl'es ad particulares disciplinas. Nam vl'es possunt sciri, & ignorari particulares. Cuius causam assignat, & dicit. {Nullũ enim sensibilium cũ extra sensum sit, scimus. nec si sentientes fuerimus, scimus. Differt enim scientia à sensu, quare nec cũ sunt in sensu, nec extra sensum, scimus sensibilia, nisi in vl'i, & in eo quod habet propriam disciplinam, ideſt nisi cõplexi fuerimus vniuersalem maiorẽ cũ minore, quæ habet propriam disciplinam. Sed nõ scimus aliquod sensibile in eo quod est in actu sensibile, & actuali pertractatione de ipso, sed vt accipitur sub vl'i, nõ enim scimus hãc mulã eẽ sterilẽ, inquãtũ hęc mula, sed, vt accipit̃ sub mula. Sic enim habet vniuersalem, & propriam sciẽtiã, & dato, quòd sciamus in propria ratiõe, possibile est, vt actu ipsum non contemplemur, & sic poterimus ignorare ipsum actu, vt si essemus dormientes.

commẽ. 209

B

C Nam scire tripliciter dicitur, aut vt vniuersali, aut vt propria, aut vt in actu, quare & decipi totidem modis, nihil ergo prohibet & scire, & deceptum esse circa idem. Verumtamen non contrarie, quod accidit & ei, qui secũdum vtrãq; scit propositionem, & non pertractauit prius. Nam opinãs in vtero habere mulam, non habet secundum actũ disciplinam, neq; propter opinionem fallatiam contrariam disciplinæ, syllogismus enim est, contraria fallatia in vniuersali.

Scire & decipi ac errare tripliciter contingit.

Cõmẽ. 210. Ad manifestationem eorum, quę dixerat, assignat diuisionem ipsius scire, & ipsius decipi. Quoniam scire aut est circa vniuersale, hoc est circa maiorem propositionem, aut circa particulare, hoc est circa minorem propositionem, aut circa vtrunque. Quod Aristoteles appellat scire in actu, vel scire secundum agere. nam, (vt Philoponus inquit,) operamur ab vniuersali in particulare referendo actu minorem sub maiore, vt hanc mulam sub mula, similiter decipimur, aut non sciẽdo vl'e, aut nõ sciendo particulare, aut neutrũ, s. nõ operari ab vniuersali ad particulare, nec referre particulare sub vl'i. Propterea quis opinatur hanc mulã parere, qm̃ non refert hãc mulã ad vl'em, quæ est, mula parit. dicit, nã scire tripliciter dr̃, aut vl'i, (vt circa maiorẽ, q̃ est omnis mula est sterilis,) aut vt propria ratione, hoc est circa particulare, quod est minor, videlicet, hæc mula est mula. Aut vt actu, vt circa conclusionem, qñ videlicet sub vl'i accipitur particulare, hoc est sub maiore minor, & syllogizatur cõclusio, quare & decipi totidem dr̃, vt nõ sciendo vl'e, aut non sciendo particulare, aut neutrũ, vt

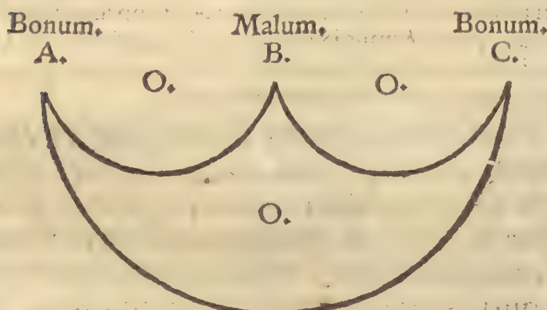
D

cum

cũ nõ refertur minor sub maiore, & infert cõclusio, tunc declarat quæ dixerat in pcedentibus, & dicit. ¶Nihil ergo prohibet, & scire, & deceptũ esse circa idẽ, verũ tamẽ nõ cõtrarie, & secundũ eandẽ rationẽ, quod accidit & ei qui secundũ vtranq; scit propositionẽ, vt qui scit, q omnis mula sit sterilis, & q hæc sit mula, & nõ pertractauit prius, hoc est, & nõ retulit minorẽ sub maiore, sed seorsum illas scit nõ referẽdo alterã sub altera, & assignat causam, & dicit. ¶Nã opinãs hanc mulã habere in vtero fetũ, nõ habet secundũ actũ disciplinã, cũ nõ syllogizet nec deducat hãc ex propositionibus quarũ altera actu sit accepta sub altera, neq; habet fallatiã secundũ opinionẽ cõtrariã disciplinæ, qm decipi secundũ actũ nõ est cõtrariũ disciplinæ vniuersali, nec particulari nec vtrisq; illis simul, sed est cõtrariũ disciplinę secũdũ actũ. Syllogism⁹ enim vl'is est fallatia cõtraria sciẽtię vl'i, & particularis particulari, & deceptio secũdũ actũ sciẽtiæ secũdũ actũ. Et per syllogismũ intelligit deceptionem syllogisticã, & vl'em, sic igitur deceptio ẽm actũ, nõ est cõtraria nisi sciẽtię ẽm actũ, & sic stat idẽ scire, & circa illud decipi, aliter atq; aliter, scire in vniuersali, & decipi in particulari, scire in vniuersali, & particulari, & decipi in actu, vt si aliquis scit vniuersaliter, & particulariter nõ referẽdo actu particulare sub vniuersali, hic scit vniuersaliter, & particulariter, & decipitur circa idem actu.

Qui autem opinatur q bonũ esse sit malũ esse, idem opinabitur bonũ esse, & malum. Sit enim bonũ eẽ in quo A, malũ autẽ esse in quo B: rursum bonũ esse in quo C, quoniam igitur idem opinatur & B & C & esse C B opinabitur. Et rursum B esse A similiter, quare & C A.

Cõtraria idẽ esse sine redargutione, nullus opinari potest.

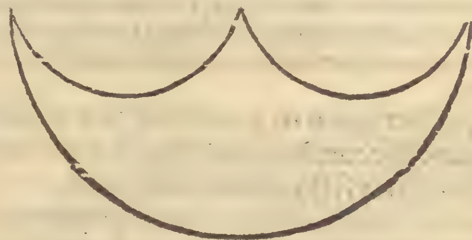

Cõmen. 211. Sed quæret quispiã vtrũ aliquis possit contraria opinari esse eadẽ sine redargutione, hoc est quin compellatur negare quod cõcesserat. Respõdet q vno modo nõ potest, vt cũ dicit cõtraria esse eadẽ per se, & hoc proponit. Qui autẽ opinatur q bonũ esse sit malũ esse, hoc est q malũ sit per se bonũ, idẽ opinabitur bonum esse, & malũ, hoc est hic opinãs opinabitur malũ per se esse idẽ quod bonum. Quòd autẽ istud sine redargutione nemo opinari possit probat cõstituẽdo terminos, & dicit. ¶Sit enim bonũ esse in quo A, malũ autẽ esse in quo B & rursum bonũ eẽ in quo C, tũc argumẽtatur, & dicit. ¶Quoniã idẽ opinatur & B & C, & esse C B opinabitur, & hæc sit minor, videlicet C est B, & rursum B esse A similiter qm opinatur B, esse idẽ quod A, & hæc sit maior, videlicet omne B est A: quare & C A. Hoc est, ergo C est A, hoc est bonũ est bonũ. Modo hoc est oppositũ, siue cõtrariũ eius quod cõcesserat: nã cõcesserat omni malum esse bonũ. Et nũc sequitur, vt bonũ sit bonũ, quod est cõtrariũ illi, nõ ergo potest sine redargutione quis opinari per se cõtraria esse eadẽ.

Dubiũ. Sed dices Arist. superius probauit cõtraria nõ posse simul opinari. Igitur nunc frustra repetit idem.

Solutio. Dicẽdũ superius Arist. probasse propositiones contrarias non posse opinari sine redargutione, hic probat album & nigrum & cætera contraria, quæ non sunt propositiones, non posse sine redargutione opinari esse eadem, & sic differt hæc consideratio à priori.

E Nam quemadmodũ si erat verũ de quo C B & de quo B A, & de quo C A verum erat, sic in opinatione. Similiter autẽ & in eo, quod est esse: nã cum idẽ sit C, & B, & rursum B & A C & A idẽ erit. Quare & opinatione similiter. Ergo hoc quidem necessarium siquis det primum.

F

Cõmẽ. 211. Secũdo probat quod dixerat, dixit enim eũ qui opinatur B eẽ A, hoc est malũ esse bonũ, cogi cõcedere bonum esse bonũ, & sic redargui, probat nũc hoc sicut est de dicere, ita est de opinatione. Sed si verũ est dicere de quo C prædicatur, prædicari B & de quo B etiam A, ergo verũ erit, A prædicari de C: quare & C opinari esse A verũ erit, & sic bonum opinari esse bonum, dicit. ¶Nã queadmodum si erat verũ dicere prædicari, quæ de quo C B vt de quo prædicatur malũ, prędicari bonũ, & ecõuerso, & de quo B prædicatur etiã prædicari A, ergo, & de quo C A pdicari verũ erat. Sic igitur in opinatione. Quare in opinatione bonũ erit bonũ, cuius oppositũ dicebatur, dicebatur enim malũ esse bonũ. Tertio idẽ probat sicut in esse, ita in opinari, sed in esse idẽ est C & A qm idem est B & A & C & B ergo & C & A. Quare in opinione idem erit bonũ & bonum, cuius cõtrarium dicebatur, q malũ est bonũ, dicit. Similiter autẽ & in eo, qđ est esse, nã cũ idem sit C & B & rursum B & A C & A idẽ erit. Et sic idẽ erit bonũ & bonũ. Quare & in opinatione similiter. Tũc cõcludit qũo hæc opinãs redarguit, & dicit. Ergo hoc quidẽ necessariũ est, siquis det primũ, videlicet q malũ sit bonũ. Sequitur. n. statim q bonũ sit bonũ, quod nõ cõcesserat & sic sine redargutione non potest hæc concedere.

G

Sed fortasse illud falsum opinari aliquẽ q malum esse sit bonum esse, nisi secundum accidens, multipliciter enim possibile est hoc opinari, perspiciendum autem hoc melius.

Cõmẽ. 212. Declarat in quo sensu malũ possit esse bonũ, & vult q malũ per se possit esse bonum per accidẽs, vt pestis est malum per se, per accidẽs autẽ bonum, qm deleuit tyrannos. Præterea proicere merces in mari est per se malum per accidẽs bonũ, vt tẽpore tempestatis, & dicit. Sed fortasse illud falsum est opinari aliquẽ q malum esse sit bonum eẽ, hoc est q per se malũ sit per se bonũ, atq; simpliciter bonũ, nisi secũdum accidẽs. Multipliciter enim est possibile hoc opinari, scilicet malũ esse bonũ qm per se, & per accidẽs, secundũ quid & simpliciter. Perspiciẽdũ autẽ hoc melius atq; subtilius, & distinguẽdũ in quo sensu malum sit bonũ, & in quo sensu, nõ. Vel dixit hoc, vt Philoponus inquit, quia male sumpsit terminos, nã accepit bonũ esse pro bono, & malũ esse pro malo, & non recte, qm differentia est inter esse bonũ, & bonũ, nam esse bonũ est ratio boni, siue quiditas boni. At bonũ est indiuiduũ, sicut differt magnitudo & magnitudinis esse, vt pater tertio de anima. Propterea dicit. Perspiciẽdũ autẽ hoc melius, hoc est subtilius. Robertus culuerbinus, cuius liber sub nomine egidij editur multa scribit extra textum. Colligẽs ea omnia ab Alberto. In textũ vero pauca, atque obscura tradit, ideo quæ ipse dicit, prætermittimus, cum non faciant ad expositionem textus. Aduerte de Ro. Culuer.

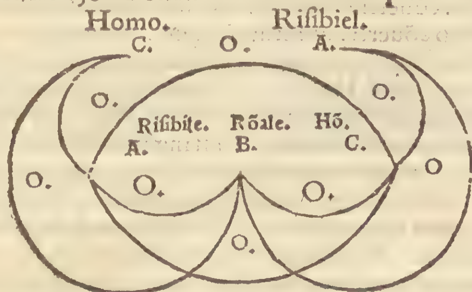
H

Quando

Cap. xxvii. De cōuersionibus terminorū in prima figura.

QVādo vero cōuertunt̄ extremitates, necesse est & mediū cōuerti ad vtrāq;. Si enim A de C per B est, si cōuertitur, & inest cui A ipm omni C ipm, & B cū ipso A conuertitur, & inest cui A ipm omni B ipsum per medium C, & C cum B conuertitur per mediū.

His trib⁹ syllogismis vnica cōclusione mōstrat̄ si extrema cōuertūtur, medium cū ipsorū vtroq; necessario conuertitur.

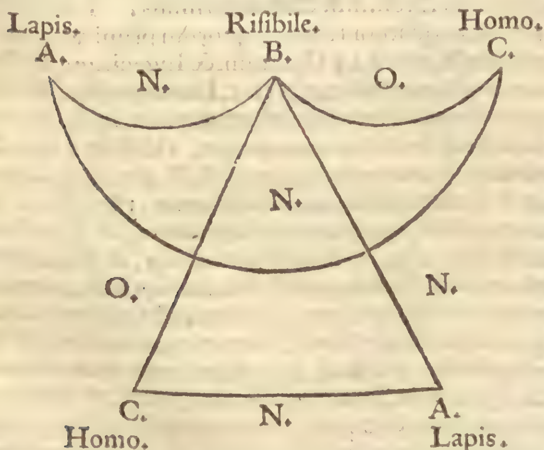

Cōmē. 214. Philoponus, ait q̄ Arist. hic velit dicere de cōuersiōibus, quæ fiūt in prima figura. Sed cur hæc, Iuniores dicūt, qm̄ sunt annexa his, quæ dixit de syllogismis cōuersiuis. Alij dicūt, hæc Aristotelē hic p̄mittere, quia valet ad ea, quæ dicturus est de reductione imperfectarū argumētationū ad syllogismū. Nō.n. alię argumētationes videlicet inductio exēplū, & enthymema ad syllogismū reduci possunt nisi prius sciuerimus qūo mediū cōuertatur cū extremis. Aristo. ergo p̄mittit primā regulā, & dicit. ¶Quādo vero cōuertuntur extremitates, necesse est, & mediū cōuerti ad vtrāq;, hęc est prima regulā, quā primo declarat in syllogismo affirmatiuo, & dicit. ¶Si enim A de C per B est, hoc pacto, omne B A, omne C B, igitur omne C A. Tūc replicat regulā, cū probatione, & dicit. ¶Si cōuertitur, & inest cui A ipsum omni, C ipm, ita vt cōuersio sit hæc, omne A C, & B cū A ipso conuertitur, & inest cui A ipsum omni, B ipsum p̄ mediū C, ex minore & cōclusione conuersa hoc pacto, omne C B, hæc fuit minor, omne A C, cōclusio conuersa est hæc, ergo omne A B ecce, q̄ si maior, & minor extremitates cōuertūtur, medium necesse est cōuerti cū maiore per syllogismū conuersiuum ex minore, & cōclusione cōuersa syllogizantibus maiorē cōuersam. Et q̄ necesse sit cōuerti cū minore extremitate, probat, & dicit. ¶Et C cum B cōuertitur per mediū A ex conclusione cōuersa, & minore, hoc pacto, omne A est C, cōclusio conuersa, omne B est A minor propositio, igitur omne B est C minor cōuersa. Quare B conuertitur cum C. Patet ergo in affirmatiuis regula.

Pri. regula.

Et in nō inesse itidem. Vt si B inest ipsi C, A vero nō inest ipsi B, neq; A inerit ipsi C, si ergo B conuertitur ad A & C ad A conuertetur. Sit enim B nulli A in existens, ergo nec C ipm, omni enim C inerat B.

Eandē superiori ostēsio in vniuersali negatiua.

Cōmen. 215. Hoc idem ostēdit in negatiuo syllogismo, & probando hāc regulam in negatiuo, Primo ponit eam, & dicit.

A Et non esse itidē, est ergo regula in negatiuo, si extrema conuertuntur, mediū necesse est cōuerti ad vtrāq;. Deinde disponit syllogismum in celarent, & dicit. Vt si B inest ipsi C, subaudi omni in minore propositione, A vero non inest ipsi in maiore, videlicet nulli, tūc neq; A inerit ipsi C, s. nulli, est ergo syllogism⁹, nullū B A, omne C B, igitur, nullum C A. Deinde pro declaratione regulę præmittit suppositiones. Quarū prima est. ¶Si B medium cōuertitur ad A maiorē C minor etiā cōuertetur ad A. Probat quoniam ex maiore conuersa, & minore, concluditur cōclusio conuersa, in qua C negatur ab A: ergo, si B ad A conuertitur C ad A conuertet̄, dicit. ¶Sit enim B nulli A in existens, postquam B medium cum A maiore extremitate cōuertitur, ergo nec C ipsum inerit A. probatur, omni enim C inerat B, quare totus syllogismus est, omne C B, quæ fuit minor, nullum A est B, quę maior est cōuersa, ergo nullum A est C quæ est cōclusio conuersa, quare in Camestres, si B mediū cum A maiore extremitate conuertitur in syllogismo qui fit in Celarent, maior cum minore extremitate conuertetur, quoniam per syllogismū conuersiuum ex minore propositione, & maiore cōuersa, sequitur conuersa conclusio, quæ non posset sequi nisi maior extremitas cum minore cōuerteretur.

Pri. suppō.

B

Et si B conuertitur ad C & A conuertet̄ ad C. Nam de quocunq; omnino B & C.

Cōmē. 216.

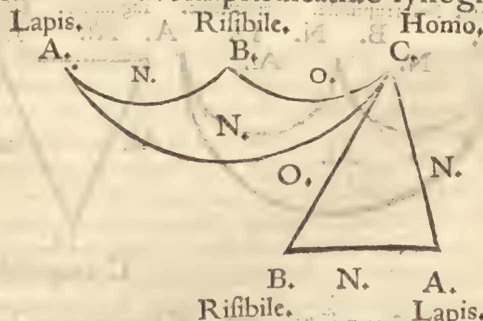
2. suppō.

Secunda suppositio, quam præmittit, est si B medium conuertitur ad C, minorem extremitatem, etiam A conuertitur ad C probat per syllogismum conuersiuum in tertia figura, qui nō est in modo, sic omne B C hæc est minor propositio cōuersa, nullum B A, hæc fuit maior, ergo in tertia figura, nullum A C quæ est maior conuersa. Quare, si B medium cōuertitur ad C minorem extremitatem per syllogismum conuersiuum, sequitnr A conuerti cum C. Sed dices hic syllogismus conuersiuus in tertia figura, in nullo modo reperitur, quasi respōdens, dicit. ¶Nā de quocunq; omnino B prædicatur, & C prædicabitur. Et sic licet in tertia figura fieri syllogismū talem gratia materiæ, scilicet cum minor conuertitur.

C

Et si C ad A conuertitur, & B cōuertetur ad A: cui.n. B inest, & C ipsum, cui autem C A nō inest, & solum hoc à conclusione incipit. Alia autem non sic vt in prædicatiuo syllogismo.

Si mediū cōuertatur cū minori extremo, necesse est p̄ tertiā figurā, extrema inuicem conuerti.

D

Cōmē. 217.

Hic ostendit regulā principalem videlicet, q̄ si extrema inter se cōuertantur, medium necesse est conuerti, cū extremis & primo declarat, q̄ si extrema conuertantur, necesse sit, B medium conuerti cū A maiore extremitate, & proponit hoc, cū dicit. ¶Et si C ad A conuertitur, sic q̄ extrema cōuertantur inter se, & B mediū cōuertitur ad A maiorem extremitatē. Probat ex minore conuersa, & conclusione conuersa in Camestres medium de maiore extremitate, & dicit. ¶Cui enim B inest, & C ipsum inest omni, & sic vult habere minorem cōuersam hoc pacto, omne B C, cui autem C A nō inest. Hæc fuit cōclusio, quæ conuersa accipiatur hoc pacto, nullū A C, & cōcludetur, q̄ nullum A B & sic, B cōuertitur ad A si extrema illa A C conuertētur. Animaduertendum tamē, q̄ in rationibus hisce hæc differentia est, qm̄ in affirmatiuo syllogismo ostensum est q̄ si extrema conuertātur, medium conuertatur

Attensione dignum.

cõuertatur cũ vtrisq; extremis. In hoc syllogismo negatiuo ostẽsum est ecõuerso q̃ si mediũ cũ extremis cõuertitur, extrema cõuertãtur, & ideo dicit. Et solũ hoc à cõclusione incipit, idest & sola hæc vltima regula, à cõclusione incipit, dicẽdo q̃ si in cõclusione extrema conuertuntur, q̃ mediũ cõuertatur cum eis, & in sola hac regula cõuenit id quod dixit in affirmatiuis. Alia autẽ quę dicta sunt in suppositionibus, nõ similiter dicta sunt, vt in syllogismo affirmatiuo, vt patet cõsideranti. Quo vero ad verba attinet, Animaduerte Aristotelẽ hic per cõuersionem terminorũ intellexisse cõuersionẽ propositionũ in terminis, nec quãtitate nec qualitate mutata, sed qua fit de subiecto prædicatum, & econuerso, per quæ patet hæc non amplificari ad particulares syllogismos, sed solum ad vniuersales.

Quid per cõuersionẽ intelligit Ari.

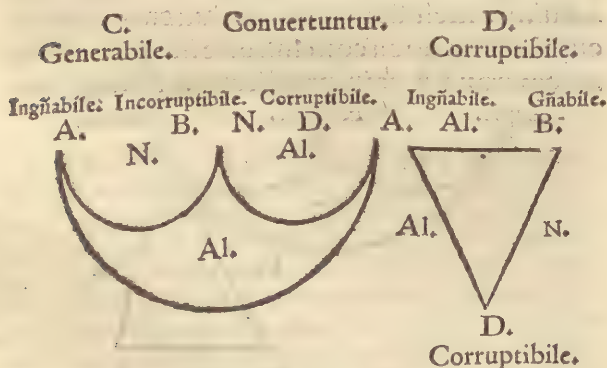
Rursum, si A & B cõuertãtur, & C & D similiter, omni autẽ necesse est A aut C inesse, & B & D sic se habebũt, vt omni alterũ insit, qm̃. n. cui A & B & cui C D omni aũt A aut C, & nõ simul, manifestũ, qm̃ & B aut D omni, & nõ simul. Vt si ingenitũ, incorruptibile, & incorruptibile, ingenitũ, necesse est, quod factũ est, corruptibile, & quod corruptibile, factum esse, duo. n. syllogismi constituti sunt.

A. Conuertuntur. B.
Ingenerabile. Incorruptibile.

Omni alterum nulli simul. Omni alterum nulli simul.

C. Conuertuntur. D.
Generabile. Corruptibile.

Ex maiore conuersa, & conclusione maior cõuersa astruitur.

Cõmẽ.218.

Hic ponit secundã regulam, q̃ si fuerint quatuor termini A B C D, & A B cõuertitur, & C D similiter cõuertantur, & omni ei quod est, necesse est A aut C inesse. Sic q̃ nulli vni possint ambo inesse. Tũc regulariter sequitur, vt D & B similiter se habeãt, ita vt omni ei quod est. Alterũ insit, & nulli vni ambo, vt q̃ sit B vel D dicit. ¶ Rursum, si A & B conuertantur, & C & D similiter, omni autẽ quod est, necesse est aut A aut C inesse, & B & D sic se habebunt, vt omni alterũ insit, s. aut B aut D hæc regula intelligitur in quatuor terminis, his seruatis. Primũ, q̃ A B conuertantur, & C D similiter. Secũdum, q̃ necesse sit de quolibet dici A aut C, & de nullo simul. Tũc sequitur D vel B, similiter de quolibet dici, & de nullo simul. Simili modo regula fieri potest econuerso, q̃ C D conuertantur, & A B similiter, & q̃ necesse est de quolibet dici D vel B, & de nullo ambo, igitur necesse est A vel C de quolibet dici, & de nullo ambo. Probat hac regulam per hy-

E potheses concessas, qm̃ verũ est generatim, quod cui cõuenit A, illi cõuenit esse B, datũ enim est, q̃ A & B cõuertãtur, & cui cõuenit C illi cõuenit D cum datũ sit C & D cõuerti, omni autẽ quod est, conuenit A, vel C, & nulli eidẽ ambo, hoc enim datum est. Ex ijs tribus datis loco antecedẽtis, sequitur, q̃ B aut D cõuenit omni ei, quod est, & nulli ambo. Dicit. ¶ Qm̃. n. cui A & B datum. n. est hæc inuicem cõuerti, & cui C D. nam hoc etiã datũ est, videlicet C & D cõuerti, omni autẽ A aut C & simul, hoc. n. ex hypothesi datum est, manifestũ quoniam & B aut D omni, & non simul. Hæc est consequentia, in qua antecedẽs est tria data, & consequens est regula. Hæc quæ dixerat, exẽplo exponit, & dicit. ¶ Vt si ingenitũ sit incorruptibile, & econuerso incorruptibile sit ingenitũ, necesse est quod factũ est, ac genitum est, corruptibile esse, & econuerso, quod corruptibile factũ esse, duo. n. syllogismi cõstituti sunt. Primus probat primam partem consequẽtiæ hoc pacto, omne quod est A, aut C, est B vel D: sed omne quod est, est A aut C per hypothesim, igit de oẽ quod est, erit B aut D. Secũdus vero syllogismus, probat secundam partem consequentiæ hoc pacto, omne quod est B, aut D est A, aut C, sed nihil idẽ est est C, & A: ergo nihil idẽ est b & D. Propositiones omnes patent, quoniam ex hypothesi sumuntur. Fecit autẽ Aristo. regulã hanc propter Platonem, qui Timeo asserit genitum esse incorruptibile, cõtra quod obijcit. nam ingenitum & incorruptibile conuertuntur, igitur genitum & corruptibile.

F

Rursum, si omni quidẽ aut A vel B & C vel D, simul autem non insint, si cõuertitur A & C & B, et D conuertetur: nam, si alicui non inest B cui D: palam, quoniam A inest, si autem A, & C: conuertuntur enim, quare simul C & D, hoc autem impossibile,

A. Omni alterum, B.
Genitum. Nulli ambo. Ingenitum.

G

Conuertuntur. Conuertuntur.

C. Omni alterum, D.
Corruptibile. Nulli simul. Incorruptibile.

Cõmẽ. 219

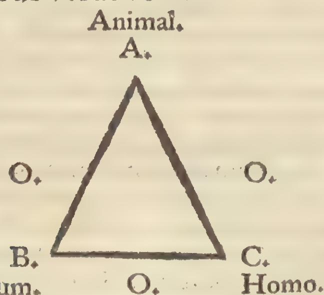
Hic ponit tertiam regulam. Verũ intelligatur hęc regula nõ in eisdẽ literis, sed in A ponatur genitũ, in b ponatur ingenitum, in C ponatur corruptibile, in D vero, incorruptibile. Non. n. fit cura de terminis. Tunc regula est, si sunt quatuor termini, quorum primi duo inuicẽ

H contradicũt, veluti A B Genitum, & Ingenitum, & duo secundi etiã contradicunt, vt D C, Incorruptibile, & corruptibile: tunc, si primus conuertitur cum tertio, vt A cũ C secundus cõuertitur cum quarto, videlicet B cum D, probatur, quoniam detur oppositũ, & dicatur, q̃ ingenitum & incorruptibile non cõuertantur, tũc aliquid erit incorruptibile, quod non erit ingenitum, & si nõ sit ingenitũ, tunc erit genitũ, qm̃ contradicũt, & de quolibet dicitur alterũ. Et si sit genitũ, erit corruptibile, quoniam per hypothesim genitum, & corruptibile cõuertuntur. Quare à primo ad vltimũ, idem erit corruptibile, & incorruptibile, quod est absurdum, cum contradicant, dicit. ¶ Rursum, si omni quidẽ aut A, vel B, vt genitum, vel ingenitum, & C vel D, vt corruptibile vel incorruptibile, simul autem non insint, regula est, q̃ si conuertẽtur A, & C, s. genitum & corruptibile, & b, & D conuertẽtur, vt ingenitum, & incorruptibile. Probat regulam, & dicit.

3. Regula.

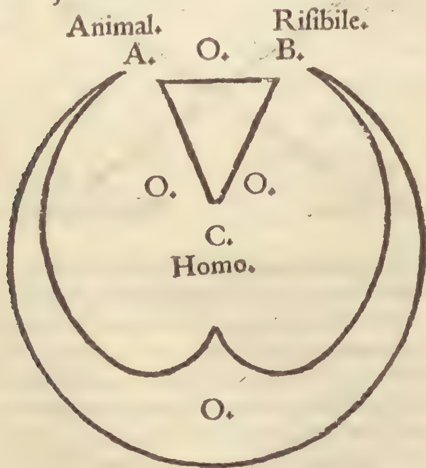
cit. ¶ Nam si alicui nō inest E, s. ingenitū, cui inest D, s. incorruptibile inest, palā qm̄ A inest, quoniam A & B contradicūt per hypothesim, & incorruptibile erit genitū: si autem ei inest A, & inerit, s. corruptibile, cōuertuntur enim A, & C ex hypothesi, quare simul C & D, & sic idē erit incorruptibile, & corruptibile, hoc aūt impossibile, quoniam contradicunt, & sic patet regula.

Quando autē A toti B, & C inest, et de nullo alio prædicatur, inest autē & B omni C necesse est A & B cōuerti. Quoniam enim de solis B C dicitur A prædicatur autem B, & idem de se, & de C manifestum, quoniā de quibus A, & B dicetur, omnibus verum & A.

Cōmē. 220. 4. Regula. Hic ponitur quarta regula, videlicet quādo idē prædicatū duobus subiectis inest, & nullis alijs, & alterū subiectorū de altero vniuersaliter dicitur, prædicatū cū subiecto, quod vniuersaliter dicitur, cōuertitur, vt quādo omni B sensitiuo inest A animal, & omni C homini inest A animal, & de nullo alio prædicetur A animal, & insuper omni C homini inest B sensitiuum, necesse est A & B inuicem cōuerti, hoc est animal, & sensitiuum, dicit. ¶ Quādo autem A animal toti, hoc est omni B & C etiā omni inest, vt B omni sensitiuo, & C omni homini, & de nullo alio ab his, s. ab homine, & sensitiuo prædicatur, necesse est A animal, & b sensitiuū conuerti. Probat regulam, & dicit. Quoniam. n. de solis b c dicitur, & de nullis alijs p̄ hypothesim, prædicatur autē, B & idem de se, & de C, & sic de quot prędicatur A, de tot prædicatur b: A enim prędicatur de b & de c & b etiam de totidem, quoniam de se, & de C, manifestum, quoniā de quibus, & quod dicitur A de tot omnibus dicitur, & b. Quare subaudi verū est B dici de A etiam, quoniam de totidem de quibus A dicitur, prædicatur b, & sic conuertuntur.

Rursum quando A et B toti C insunt, cōuertuntur autem C B necesse est A omni B inesse. Quoniam enim omni C A autem B eo q̄ conuertuntur, et A omni B inerit.

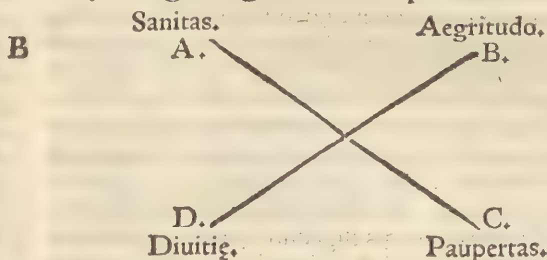

Cōmē. 221. Quintam regulam ponit. Quòd quādo duo prædicata eidē subiecto vniuersaliter insunt, et vnū prædicatorū cum subiecto cōuertitur, necesse est alterum prædicatū

A de illo p̄dicato vniuersaliter prædicari. Verbi gratia, qn̄ omni C homini inest & A animal, & b risibile, & C homo cum b risibili conuertitur, necesse est omni b risibili, inesse A animal. Dicit. ¶ Rursum, quando A & b A videlicet animal, & b risibili toti C homini insunt, cōuertuntur autem C b, hoc est homo & risibile, necesse est A omni b inesse, hoc est animal omni homini inesse. Probat per syllogismum in prima figura, & dicit qm̄ enim omni c homini, A animal inest, c autem omni b, eo q̄ cōuertuntur per hypothesim, & A animal omni b risibili inerit, hoc modo, omne c A per hypothesim: omne b c iterū per cōuersionem, ergo omne b A, et sic habetur regula. 5. Regula.

Quando autem duo fuerunt opposita, vt A magis eligendū, q̄ sit B cum sint opposita, et D quā C similiter, si magis eligenda sunt A C q̄ B D, A magis eligendum est quam D.

B

Ex interpretib⁹ exēplū hoc sumptū est.

Hic Aristoteles assignat sextā regulam moralem quę pertinet ad electionem. Quæ talis est, si sint duo opposita, quorum vnū sit eligendum sicut A, & aliud sit fugiendū, sicut b, et ex alia parte sint duo alia opposita, scilicet c et D, quorū c est fugiendum, et D eligendum. Tunc si A iunctum cum c sit magis eligendum q̄ b iūctum cum D, A erit magis eligendum q̄ D. vnde dicit. ¶ Quādo autem duo fuerint opposita, vt A sanitas, magis eligendū q̄ sit b ægritudo, cū sint opposita, quorū alter altero semper eligibilius est, et D diuitiæ q̄ c similiter eligibilius, regula erit hæc, si magis eligenda sunt A c coniuncta, hoc est sanitas, et paupertas, quàm b D, hoc est ęgritudo et diuitiæ, A magis eligendum est quam D, hoc sanitas quam diuitiæ. Hæc est regula. Cōmē. 222. 6. Regula.

C Similiter enim sequendum A et fugiēdum B: opposita enim, et C ei quod est D, nam et hęc opponuntur,

Probat regulam, et videtur mihi q̄ in sua probatione supponat duas suppōnes. Quarum prima talis est, magis eligendū magis fugiendo opponitur, et æque eligendum æque fugiēdo, et minus eligendū minus fugiendo. Hæc patet, qm̄ eligendum fugiēdo opponitur. Secunda vero est hæc, magis fugiēdum additū æque eligendo non facit ipsum magis eligendū, hæc per se nota est. Has suppōnes explicat in processu, accipit tamē hanc, q̄ A similiter est sequendū et fugiēdum b, opposita enim sunt, ergo per quantū A eligendū est, per tantū b fugiendū, et c, ei quod est D, hoc est, q̄ per quātum D est sequendum per tantum c fugiendum. nam et hæc opponuntur. Cōmē. 223. 1. suppō. 2. suppō.

D Si ergo A ei quod est D similiter eligēdum, & B ei quod est C fugiendum, vtrunq̄ enim vtriq̄ similiter fugiendum eligendo: quare & hæc ambo A C ijs quæ sunt B D, quoniā autem magis, nō possibile similiter. Nam & B D similiter erunt. Si autem D magis quā A & B quam C minus fugiendum, nam quod minus est, minori opponitur. Magis autem eligendum est maius bonum, & minus malum quam minus bonum, & maius malum. Vniuersum igitur B D magis eligendum quam A C, nūc autem nō est.

est. Ergo magis eligedum A q̃ D & C ergo minus fugiendum quàm B.

Cōmē. 224. Conclusio probanda est hæc. s. A iunctum cū C magis eligendum est q̃ B iunctum cum D A magis eligendum est q̃ D. probat hanc Aristoteles, qm̄ si A nō sit magis eligendum quā D hoc non potest esse, nisi duplici causa, aut quia A & D sunt æque eligenda, aut quia A est minus eligendum q̃ D. Aristoteles destruit primam causam ducēdo ad oppositū hypothesis, hoc pacto, si A & D sint ęque eligenda, cum æqualiter eligendo opponatur æqualiter fugiendum per suppositiones B C quæ his opponuntur erunt æqualiter fugienda. Quare aggregatum ex A & C erit similiter eligendum, sicut aggregatum ex B & D, cuius oppositum suppositum est ꝙ aggregatum ex A & C sit magis eligendū q̃ aggregatū ex B & D, dicit. Si ergo A ei quod est D similiter eligendum quod est prima causa, & B ei quod est C æqualiter fugiēdū, nā (vt inqt,) vtrūq; vtriq; similiter fugiendum eligendo subaudi contrariū est, & sic si A & D sunt æqualiter eligēda B & C sunt ęqualiter fugienda, quare & hæc ambo A C sunt æqualiter eligenda, ĳs quæ sunt B D hoc est contra hypothesim, nam cum magis A C sit eligendum q̃ B D vt supposuimus, nō possibile similiter: nam & B D similiter erunt eligibilia contra hypothesim. Est ergo breuis ratio, contra primā causam, si A non est magis eligēdum q̃ D, tunc erit æqualiter eligendum sicut D: hæc enim est causa, & si æqualiter, tunc B est æqualiter fugiendum, sicut D eligēdum, & simili ratione C ęqualiter fugiendum sicut A eligendum. Quare A C æqualiter eligendum est sicut B D contra suppositionem. Deinde destruit secundā causam, & probat ꝙ non propterea A non est magis eligendum q̃ D qa est minus eligendum q̃ D. Nam si A sit minus q̃ D eligēdum, cum minus eligendo opponatur minus fugiēdum vt patuit, sequitur ꝙ cum A sit minus eligendum B erit minus fugiendum. Sed magis eligendum est aggregatū ex magis eligendo, & minus fugiendo q̃ aggregatum ex minus eligendo & magis fugiendo, vt patet. Quare aggregatum ex B & D magis eligendum est q̃ aggregatum ex A & C, & hoc est contra hypothesim. dicit. Si autem D magis q̃ A eligendum est, quod ponebatur secunda causa, & ergo b q̃ C minus fugiēdū. Nam quod minus est fugiendū minori eligendo opponitur. Magis autem eligendū est magius bonū & minus malū simul iuncta, & cum aggregatum ex b D sit tale. s. aggregatum ex D magis bono, & b minus malo. Aggregatum vero ex A c sit ex magis malo & minus bono, vt patet. Igitur vniuersum b D magis eligēdum, q̃ A c, quoniam est aggregatū ex minus malo & magis bono. Nunc autē non est ita. Est enim contra hypothesim. Ergo magis eligēdum A q̃ D & c minus fugiēdum, q̃ b quod fuit regula. Quo

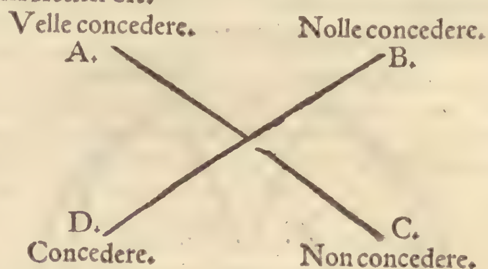
Epilogus rationis. ad rationem hanc attinet. Animaduerte hypothesim siue regulam hanc esse, si A c simul iunctum magis eligendum est, q̃ b D simul iunctum A. Seorsum magis eligendum est q̃ D. Seorsum. In qua regula hypothesis est, ꝙ A c sit magis eligendum q̃ b D, Aristoteles ergo probauit regulam ex opposito consequētis inferendo oppositum huius hypothesis, hoc pacto, detur ergo A nō esse magis q̃ D eligendum. Hoc erit, vel quia A & D ex æquo eligenda sunt vel quia A est minus q̃ D eligendum. Non enim alia causa excogitari pōt. Aristoteles ergo destruit has ambas causas. Et primo primam. Nā si A & D sunt ex æquo eligenda b suum oppositum est ex æquo fugiendū per aliam hypothesim, quæ fuit A esse similiter eligendū sicut b fugiendum. Si b est ex æquo fugiendum sicut A eligendū c erit, ex æquo fugiendum sicut D eligendum, quoniam C opponitur ipsi D vt b opponitur A. Quare si D ex æquo est eligendum, vt A c est fugiendum ex ęquo, vt b. Nam c ipsi D, & b ipsi A opponunt. Quòd si ita est, tunc A c non est magis eligendum, q̃ b D, quoniam D est æquale ipsi A, & c ipsi b, & sic totum A c erit æquale toti

E b D. Quare A c non est magis q̃ b D eligēdum contra hypothesim. Si vero detur ꝙ A sit minus q̃ D eligēdū quod fuit secūda causa, tunc b suum oppositum est minus fugiēdum, quā c quod est oppositum ipsi D: fuit enim alia suppositio ꝙ minus eligendo minus fugiendum opponitur, & magis eligendo magis fugiēdum, & æqualiter fugiendo æqualiter fugiendum. Quare si A minus q̃ D eligendum est b minus q̃ c fugiendum, cum b ipsi A, & c ipsi D opponatur. Ex ĳs sequitur ꝙ A c coniunctum est minus eligendum q̃ b D coniunctum, quoniam aggregatum ex minus eligendo, & magis fugiendo est magis malum, quam aggregatum ex magis eligendo & minus fugiendo. Vnde syllogismus est. Aggregatum ex minus eligendo, & magis fugiendo, minus eligendum est quam aggregatum ex magis eligendo, & minus fugiendo. Hoc patet quoniam est magis malū. Sed A c est aggregatum ex minus eligendo, & magis fugiendo, b D vero ex magis eligendo, & minus fugiendo, vt patuit. Er-

F go A c minus quam b D eligendum, quod est cōtra hypothesim. Quare oportet dicere, si A c est magis eligendū quam b D, vt A ętiam quam D sit magis eligendum. Verba tamē Aristotelis sunt obscura, nec Philoponus ea exponit summatim, sed verba considerat. Et probat exemplum, quod Aristo. supponit. Supponit enim Aristo. sanitatē eē maius bonū, quā sint diuitię, quod probat Philoponus. Quoniā bonū inter maius bonū, quam externum est. Est autem sanitas ex ĳs bonis, quæ in nobis interna sunt. Diuitiæ autem ex ĳs, quæ externa. Quare sanitas maius quam diuitię bonum est, & ęgritudo magis malum quam paupertas.

Si ergo eligat omnis amās secundum amorem A sic se habere, vt concedere. Et non concedere, in quo C. Aut concedere in quo D, & non tale esse, vt concedere in quo B. Manifestum quòd A huiusmodi esse magis eligendū

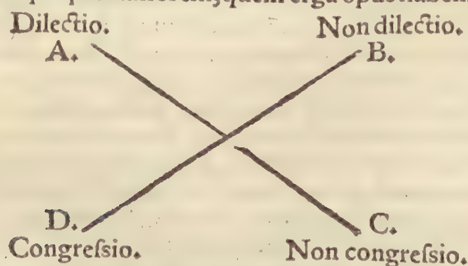
G est quam concedere, ergo dilectio quam conuentio magis eligendum secūdum amorem. Magis ergo amor est in amititia quam conuenire. Si autem maxime huius, & finis huius. Ergo conuenire aut non est omnino, aut diligendi gratia. nam & aliæ concupiscentiæ, & artes sic fiunt. Quomodo ergo se habent termini secundum conuersiones. Et in eo quod magis fugiendum vel magis eligendum sit, manifestum est.

H

Ex sexta atq; vltima regula Aristoteles infert. Primo magis eligendum esse velle concedere, quam concedere vt velle amico gratificari, quam concedere atq; gratificari, & velle amicis benefacere, quā facere, quod prima facie videtur, vt Philoponus inquit, contra hominum legē, & pro deductione huius disponit terminos, et dicit. Cōmē. 225. ¶ Si ergo eligat omnis amans s̄m amorē, hoc est si amicus eligat s̄m amorem velle facere, siue cōcedere, si velit cōcedere amicis A sit sic se habere, vt velit cōcedere, hoc est sit A velle concedere, hoc est, velle benefare amicis, ꝑ cōcedere. n. velle benefacere amicis intelligit. Et non cōcedere, hoc est, et non bene facere amicis, sit in quo c per non

nō cōcedere.n.intelligit de facto amicis nō benefacere, Aut pro & cōcedere, hoc est & amicis benefacere sit in quo D. Et nō tale vt cōcedere, hoc est & non tale esse, vt velit cōcedere, sit in quo B, idest in quo B sit nolle amicis benefacere. Nā per nolle concedere, intelligit nolle amicis benefacere. Ex ijs cōcludit propositū, & dicit. ⸿Manifestū, qm̄ A hmōi, s. qđ est velle concedere, atq; amicis benefacere, magis eligēdū est, ꝙ D, quod est cōcedere, atque amicis benefacere. tenet cōsequētia per sextā regulā quæ talis erat, si sint duo opposita, quorū vnū est eligendum, sicut A, & aliud fugiēdū sicut B, & ex alia parte sint duo alia opposita, s. C & D quorū C fugiēdū, & D eligēdū, tunc si A iunctū cū C, est magis eligendū ꝙ B iunctū cū D A seorsum est magis ꝙ D eligendū. At sic est in casu, A qđ est velle benefacere coniunctū cum C ipso benefacere de facto, magis eligēdū est ꝙ B nolle benefacere cōiūctū cū ipso D, quod est benefacere de facto, vt omnibus patet. Igitur A quod est velle benefacere, magis eligendū est ꝙ D quod est ipsum benefacere. Syllogismus est in prima figura, & propōnes patent. Ex ijs infert secūdum corollariū, ꝙ in amore, quo diligūtur amatę puellæ, magis eligendū sit dilectio ꝙ congressio cū puella amata, tenet per eandē sextam regulā, qm̄ A C dilectio sine cōgressione magis est eligēdum ꝙ B D nō dilectio cum cōgressione: Igitur A dilectio magis ꝙ D cōgressio eligendum. Dicit, ergo dilectio ꝙ conuentio, siue congressio magis eligendum est secūdum amorem quo amātur puellę, & vlterius cōcludit magis ergo amor puellarum est amicitia quę est dilectionis species, ꝙ in cōuētione atq; cōgressione, & vltrius cōcludit, si autē amor puelle est maxīe huius. s. maxime propter amicitiā, & amicitia erit finis huius. s. cōgressionis, congredimur ergo propter amicitiā. Tunc vlterius cōcludit, ergo conuenire aut nō est oīno amor, aut est amor diligendi gratia. Nam & aliæ concupiscētiæ, videlicet cibi, potus, & artes factiue sic fiūt, nō gr̄a operis, sed dilectiōis operis. Agimus.n.nō propter opus, sed propter amorem, quem erga opus habemus.

2 Corolla. (margin)

Tunc epilogat, & dicit, quomodo ergo se habent termini ſm conuersiones, & in eo quod magis fugiendum, vel magis eligendum sit, ex his manifestum est.

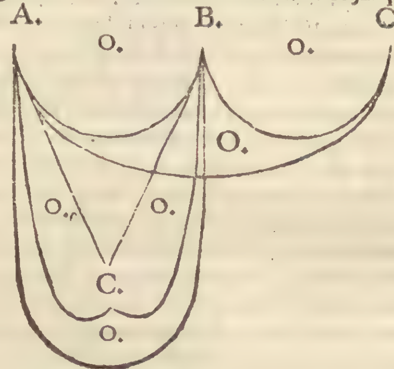
Cap. xxix. De Inductione. (margin)

QVod autē nō solū dialectici, & demonstratiui syllogismi per p̄dictas fiant figuras, sed & rhetorici, & simpliciter quæcūq; fides est, & secundū vnamquāq; artē, nunc est dicēdum. Omnia enim credimus per syllogismum, aut per inductionem.

Cōmē.226. (margin)

Nūc vult agere de inductiōe, & p̄mittit intētionē, & cām intētionis, & dicit. Qđ aūt nō solū dialectici & demōstratiui syll'i per p̄dictas fiant figuras, sed & rhetorici, & simpliciter, hoc est vniuersaliter quęcūq; fides est p̄ argumētū, & ſcđm vnāquāq; artē. Nūc dicēdū est p̄ quę innuit intētionē p̄ro. Scđo innuit oēm rhetoricā rōnem quæ est enthymema, & exēplū, & omnē fidē quę est per quāuis artē reduci ad syll'm. Quod an ita sit, est quæstio nō parua. Multæ.n. sunt fides, quæ nō possunt ad syllogismū reduci, vt fides, quæ est per cōuersionē, & per cōsequētias. Verū de his diximus libro primo. Nunc tātū sit dictū, ꝙ Aristo. per fidē intelligit eā, quæ fit vi argumēti. Modo omne argumētū potest reduci ad syll'm. Et reddit cām, & dicit. ⸿omnia.n. credimus p̄ syll'm aut p̄ inductionem, igitur oīs fides erit aut syll's, aut inductio. Syll's est enthymema, exēplum inductio, & inductio, & syll's sunt in aliqua triū figurarū, quare omnis fides pōt esse in aliqua trium figurarū. Hæc est causa intentionis.

Inductio igitur, & syllogismus, qui est ex inductione, est per alterū extremū, alterum de medio syllogizare, vt si eorum, quæ sunt A C medium sit B, per C ostendere A inesse B: sic.n. facimus inductiones, vt sit A longæuū, in quo autem B choleram non habere, in quo vero C, singulare longęuum, vt homo, æquus, & mulus: ergo toti B inest A, omne enim quod sine cholera est, longæuum est. sed & B non habere choleram omni inest C. Si ergo conuertatur C ei quod est B, & non transcēdat medium, necesse est A inesse B. Ostensum enim est prius, qm̄ si duo aliqua eidem insunt, & ad alterum eorū conuertatur extremū, qm̄ conuerso & alterum inerit p̄dicatorū. Oportet autē intelligere C ex singularibus omnibus compositū. Nam inductio per omnia.

Prim9 syll's est in primo primę ipsius A de c p̄ b: postea ipsius b de A in tertia p̄ c, & in prima demū cū minor sit ex cōuertibilibus terminis. (margin)

Cōmē. 227. (margin)

Proposita intētione. Nūc exequit̄, & primo describit inductionē. Secūdo eā exponit, de prima p̄te dicit, inductio igit̄ & pro.i. Syll's qui ex inductiōe, hoc est inductio syllogistica est per alterū extremū. s. minorē. Alterū extremū. s. maiorē de medio syllogizare. Sed cōtra qm̄ fieri pōt inductio alicuius propōnis vl'is, quæ nō sylogizat maiorē extremitatē de medio. Syllogizat.n. Arist. secūdo physicorū hāc propōnē vl'em, omne agēs naturale agit p̄p finē, per hoc ꝙ hirundo facit nidū p̄p finē, & araneus facit telā propter finē, & apis facit cerā propter finē, & cætera oīa. Ergo oē agēs naturale agit, p̄pter finē. Ecce ꝙ Aristo. probat hāc vl'em propōnē p̄ inductionē. In qua nō probat maiorē extremitatē de medio per minorē extremitatē, cū nullum prius fecerit syll'm. Propter hāc rōnē diximus olim duplicē esse indnctionē syllogisticā, & eā est primorū principiorū. Syllogistica quidē est. In qua maior extremitas de medio p̄ minorē probatur, & de hac loquit̄ Arist. Inductio vero, primorū principiorū est per quā probat̄ vl'is propō, & per hāc nō probat̄ maior extremitas de medio per minorē extremitatē. Cū nullus prius fuerit factus syll's. Et de hac nō loquitur Arist. Nunc vero mihi videtur aliter esse dicēdū, ꝙ Aristoteles vl'r intelligat hāc definitionē de omni inductione, qm̄ licet actu nō præcessit syll's potētia pōt sequi cū.n. probatū sit, ꝙ omne agēs naturale agit, p̄pter finē, possum cōuertere syllogismū hoc pacto, omne agēs naturale agit propter finē. Hirūdo est agēs naturale. Igitur hirundo agit propter finē. Vbi patet hyrundinem in priori inductione fuisse medium. Nunc vero mino-

Obiectio. (margin)

Solutio.1. (margin)

2. Melior. (margin)

rem extremitatem. Quare nunq̃ pōt fieri inductio quin per aliqd, quod est actu vel potentia minor extremitas. Aut cōtētū sub tali minore extremitate, probet̃ aliquid quod est actu, vel potentia maior extremitas de aliquo q̄d est actu vel potētia mediū ad probādū illā maiorē de illa met minore extremitate. Quare recte Aristo. vniuersaliter dicit. Inductio igit̃ quæ syllogistica est, est syllogizare per minorē extremitatē maiorē de medio. Accipit. n. maiorē, & minorē extremitas, & medium, quæ sunt, vel apta sunt esse, qm̄ semper facta inductione propōnis vl̄is, possumus syllogizare p̄dicatū illius per subiectū illius tanq̃ per mediū de quolibet eorū, quæ assumebātur pro medio in ipsa inductiōe syllogistica. Inductio igitur inquantū est orō cōcludēs aliqd de aliquo per mediū est syll̄s. Inquantū vero cōcludit maiorē de medio p̄ minorē extremitatē non est syll̄s, qui principaliter intēditur. Deinde exponit definitionē assignatā, & primo in terminis trāscēdētibus, & dicit, vt si eorū quæ sunt A C, mediū sit B inducere erit ostēdere per C A inesse ipsi B. Sic. n. facimus inductiones. s. Syllogizando maiorē extremitatē de medio p̄ minorē. Deinde declarat eandē definitionē in terminis specificis, & dicit, vt sit A longeuum. In quo aūt B sit cholerā non habere. In quo vero C singulare longæuū, vt hō. Equus, & mulus. Casu hoc stāte, atq; terminis sit cōstitutis, infert cōclusionē, & dicit. Ergo toti B inest A: omne. n. quod sine cholera est, longæuum est. Vn̄ inductio syllogistica hæc est, omne quod est ęquus mulus, hō, & sic de alijs est longeuū: oē carens cholera est ęquus, mulus, hō & sic de alijs: Igit̃ omne carens cholera est longæuū. Deinde assignat cām. Quare sequitur, vt A insit omni B per talē inductionem, & dicit. Sed cū subaudi, & B q̄d est nō habere choleram, inest omni C & etiā A inest omni C vt patet: si ergo cōuertatur C ei quod est B, ita vt nō trāscēdat & mediū B vltra C sed cōuertibiliter se habeāt, necesse est A inesse ipsi B, & sic p̄cedēs inductio rōnabiliter valet. Inqua probat̃ primum de medio per tertiū. Si. n. A inest omni C, & B inest omni C & nullis alijs, necesse est A inesse omni B sic C conuertit̃ cū B qm̄ per quintā regulā, si duo. s. prædicata aliqua, vt longęuum, & carens cholera insunt eidē subiecto vl̄r, vt singulari longæuo, et ad alterū eorum alterū extremum cōuertatur, vt carēs cholera, cum singulari longęuo, qm̄ cōuerso atq; facta conuersione & alterū prædicatorum, inerit alteri, sic igitur inductio firmatur in quinta regula. Nā cum primū & mediū vl̄r insit tertio, & mediū cōuertitur cū tertio, necesse est primū vl̄r inesse medio, & hoc probat syllogistica inductio. Deinde remouet dubiū, nā sub singulari longæuuo, nō accepit omnia indiuidua, sed hominē. Equū. Mulū, cū sint plura alia, vt Ceruus. Coruus. Elephantus, quasi respondēs dicit. Oportet autē intelligere C ex singularibus omnibus cōpositū, hoc est copulatū. Nā inductio per omnia est singularia.

Syllogismus autē huiusmodi est primæ & immediatę propōnis, quarū. n. est mediū, per mediū est syllogismus, quarum vero non est, per inductionem. Et quodā modo opponitur inductio syllogismo. nam hic quidem per medium extremū de tertio ostendit, illa autē per tertium, extremum de medio.

Cōme. 228. Nūc ponit differētias inter inductionē & syll̄m. Primo ex parte cōclusionū, secūdo ex p̄te propōnū. de p̄ria p̄te dicit. ¶ Syll̄s autē hm̄oi, s. inductiuus est p̄rię & imediatę, p̄pōnis, cū subaudi eget aliqua declaratione. Cui⁹ cām affert, & dicit. Quarū. n. p̄pōnū est mediū, earū syllogismus est p̄ mediū. Quarū vero nō est mediū, earū est inductio, p̄ quæ patet Aristo. nō posuisse differētiā inter inductionē, & syll̄m simpl̄r, qm̄ inductio est orō, in qua aliqd de aliquo per aliqd cōcludit̃, & ita est syll̄s, sed inter inductionē, & syll̄m per mediū. nā syll̄s p̄ mediū est

E p̄pōnū mediatarū, inductio vero p̄pōnū immediatarū. Deinde ponit d̄riam ex p̄te p̄pōnū, & dicit. ¶ Et quodā mō opponitur inductio syll̄oīnā hic quidē, s. Syllogism⁹ per mediū extremū, s. maius de tertio ostēdit, illa aūt per tertiū maius extremum de medio, & ītelligit per tertiū, medium, & extremum, quæ sunt, vel possunt esse.

Ergo natura quidē prior, & notior per medium syllogismus, nobis autem manifestior qui est per inductionem.

Ex ijs infert corollariū, & dicit. ¶ Ergo syllogismus p̄ mediū est natura q̄dē prior & notior, qm̄ per mediū est, syll̄s autē, qui est p̄ inductionē, est nobis manifestior, qm̄ ex singularibus primo nobis notis, vt patet. Dubitat̃ in his quæ dicta sunt, in inductione necessariū sit ne oīa singularia inducere, & videt̃ prima facie q̄ nō. Primo q̄dē q̄a singularia sunt infinita, vt Porphyrius inq̄t, quę pertransiri nō possunt. Deinde aut inducūtur omnia sub F p̄pria forma, oīa singulatim enumerādo, & hoc nō, qm̄ sunt infinita. Aut oīa sub clausula cōi (vt dicendo) & sic de singulis. Et hoc minime, qm̄ hoc pacto inducere, non esset aliud q̄ ponere vl̄em propōnē, aut quędā sub p̄pria forma, quædā sub clausula cōi, & hoc minime. Nā cum oīa singularia sint eiusdē rōnis, qua rōne aliqua deberēt induci sub propria forma, eadē rōne omnia. Præterea si aliqua sub propria forma, & aliqua sub cōi clausula inducerētur peteret̃ principiū, qm̄ æque nota vniuersalis est, quę debet induci, & cōis clausula, per quā inducit̃. Sed cōtrariū dicit Arist. ait. n. Oportet aūt intelligere ex singularibus oībus cōpositū. Nā inductio per omnia. Dicendū q̄ inductio cōsiderari potest quo ad necessitatē illatiuam, & quo ad vim probatiuā. Si quo ad necessitatē illatiuam consideretur, aut cōsideratur absolute quo ad necessitatē illatiuā, & sic oportet inducere omnia singularia, alioqn in tali cōsequētia an̄s posset esse verum, & cōseqns falsum, q̄d patet, qm̄ si inducerētur aliqua solū G pol'e esset vt p̄dicatū insit ijs, quæ inducūtur, cæteris vero singularibus, quæ nō inducūtur nō insit. Quare vl̄is inducta, quæ est cōsequēs erit falsa, & tn̄ antecedens est verū. præterea tunc inductio non posset reduci ad figurā, q̄a nunq̃ pōt esse vniuersalis, per quā reducitur, nisi enumeratis oībus singularibus. Aut cōsideratur quo ad euidentē illatiuā necessitatē. Et tūc nō valet inductio facta in oībus singularibus nisi coassumat̃ vl̄is propō, mediante qua ex singularibus fit syll̄s. Verbi cā, positis tribus hoībus tantū in mūdo, videlicet Socrate, Nipho, & Platone, tūc necessitate consequētiæ bene sequit̃ Socrates currit, Niphus currit, & Plato currit. Igit̃ oīs hō currit, non tn̄ euidēti necessitate, nisi addat̃ hæc vl̄is, omnis hō est Socrates, Niphus, & Plato. Hac. n. apposita necessitas euidēs fit. Sin autē cōsideretur inductio quo ad vim probatiuā, vel sumus in ijs quę sunt per se, vel in ijs, quæ sunt p̄ accidēs, si in ijs, quę sunt per se, inductio pōt facere fidē, generare opinionē probabilem: vel persuade H re propōnē vniuersalē, si quędā, & nō omnia singularia inducant̃. Patet, qm̄ multa principia vniuersalia, ac naturalia nobis innotescunt propter sensum, memoriā, & experiētiā. vt hæc, omnis ignis est calidus, omne graue mouet̃ naturaliter deorsum, & cōsimilia, quæ nobis per inductionē innotescūt, & nō per omnia singularia, vt patet. Sed per tot (vt materię rō requirit) & vt intellectus qui discit atq; vniuersali propōni assentit, est dispositus. At si in p̄dicatis p̄ accidēs fit inductio, nō sufficit inducere aliqua singularia, sed omnia inducere oportet. Patet qm̄ in talibus est materia talis, q̄ ad habēdā probabilem opinionē de vl̄i, nō sufficit inducere aliqua, sed oportet oīa singularia inducere. Per quæ ad rōnes patet solutio. ad primā quidē, qm̄ dictū est nō oportere inducere in oībus, nisi sit per accidēs prædicātū, & tūc satis est inducere quædā in p̄pria forma, alia sub cōmuni clausula. Ad secundā vero, quoniam patet non omnia singularia esse

Cōme. 229. Dubō. 1. 2. Obiicit. 3. Obiicit. Solutio. Solutio. Solutio. 2.

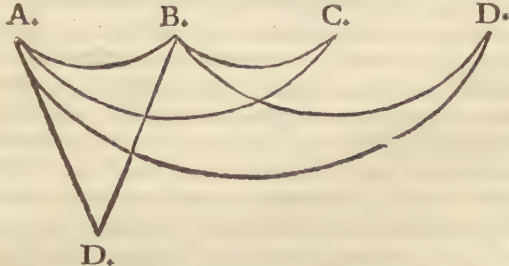
eiusdem

eiusdē rationis,q̄m quædā sunt per sensum nota, & talia in propria forma debēt induci. Alia vero induci debent sub cōmuni clausula. Ad tertiam dicendū ꝙ ideo non cōmittitur petitio principij,quoniam aliquæ singulares sunt notæ,& in alijs non apparet instantia,ideo sine petitione principij potest concludi vniuersalis.

Solutio.3.

Cap.xxx. De Exēplo.

EXēplū autē est,q̄n medio extremū inesse ostendit̄ per id,q̄d est simile tertio. Oportet aūt & mediū tertio, & primū simili notius esse inexistēs. Vt sit A malū,B autē cōtra confines inferre bellū,in quo aūt C,athenienses cōtra Thebanos,in quo vero D.Thebanos cōtra Phocēses. Si ergo volumus ostēdere,q̄m Thebanis pugnare malū. Sumemus, q̄m cōtra cōfines pugnare est malum. Huius aūt fidē est ex similibus,vt q̄m Thebanis cōtra Phocenses.) Quoniam ergo contra confines malū, contra Thebanos autem cōtra confines est, manifestum q̄m contra Thebanos pugnare malum. Quoniā ergo B ipsum,C ipsi,& D ipsi inest,manifestum,vtrūq; n. est contra confines inferre bellū, & q̄m ipsum A ipsi D thebanis.n.nō fuit vtile cōtra Phocenses bellū. Q̄m autē A ipsum inest ipsi b per D ostēdetur,eodē aūt mō,& si p plura similia fides fiat medij ad extremum.

A de c p b probatur, q̄d exēplo ipsi d confirmat A vero probatur de b p idem d.

Cōmē. 230.

Cū dixisset de inductiuo syllogismo, nūc dicit de exēplo,& primo declarat quid sit exēplum. Deinde exponit definitionē. De prima parte dicit. {exemplū aūt est, q̄n extremū,s. prædicatū maius, ostēditur inesse medio, nō quidē p ipsum tertiū,vt fiebat in ipsa inductione, sed per id, quod est simile tertio, & tu intelligas per primū, mediū tertiū,quæ actu,vel aptitudine sunt talia,vt in ipsa inductione dictū est. Et addit,oportet autē vt & mediū insit tertio,& primū insit cuidā simili ipsi tertio, q̄d simile sit notius illo tertio. Alioquin probatio nō esset p notius. Quare oportet in ipso exēplo esse quatuor terminos:primū,quod quæritur. Simile cui primū euidentius inest q̄ medio,& tertio. Mediū,cui per tale simile inest, & tertiū,cui inest per mediū. In quibus quatuor terminis exēplum reducitur ad duos syllogismos. Primus syllogismus probat primū inesse medio,per illud simile tertio. Secūdus probat primū inesse tertio per mediū. Vt vero res omnis intelligatur, disponit terminos & dicit, vt sit A quod est primū quæsitum malū, B autē quod est mediū,sit cōtra confines inferre bellū. In quo autē C, q̄d est simile tertio per q̄d primū concluditur de medio, Sit Atheniēses cōtra Thebanos pugnare. In quo aūt D q̄d est tertiū de quo per B cōcluditur A sit Thebanos contra Phocēses. Isti sunt quatuor termini, in quibus fieri p̄nt duo syllogismi,ad quos reducitur hoc exēplū. Atheniēses contra Thebanos pugnare malum : ergo Thebanos contra Phocenses pugnare malū. Tunc docet reducere

A hoc exemplū ad duos sylllogismos,& dicit. Si ergo volumus ostendere Thebanis subaudi cōtra Phocenses pugnare malū,quod est cōclusio principalis exēpli. In quo prædicatū,& primū est ipsum malum,subiectum & tertium est Thebanos pugnare cōtra Phocēses, sumēdum pro medio,q̄m contra confines pugnare est malum, vbi medium est contra confines pugnare, ipsum malū est p̄dicatum primū,quod quæritur. Huius aūt fides,hoc est ꝙ primum insit, huic medio fides est ex similibus huic, quod intēdimus cōcludere, videlicet vt q̄m Thebanis cōtra Phocēses pugnare malū. Est aūt illud simile,quod positum est in quo C,videlicet Atheniēses cōtra Thebanos pugnare. Tūc eligit principalē syllogismū, qui est altera pars exēpli, & dicit. q̄m ergo cōtra cōfines pugnare malū est,cōtra Thebanos autē hoc est Thebanos autem pugnare cōtra Phocēses,est pugnare cōtra cōfines, Manifestum q̄m cōtra Thebanos.i. Thebanos cōtra Phocēses pugnare malum est. Totus ergo syllogismus est contra cōfines pugnare malum. Thebanos contra Phocēses

Pri. sylls.

B est pugnare cōtra cōfines. Igit̄ Thebanis cōtra Phocenses pugnare malum. In quo patet ꝙ primum probat̄ de tertio per mediū. Tunc verificat syll'm,& dicit. Quoniā ergo B mediū inest ipsi C quod est simile tertio, & ipsi D tertio,manifestū est. Vtrūq; enim.s.& C & D est B. Hoc est cōtra cōfines inferre bellū,& etiā manifestū q̄m A primum inest ipsi D tertio. Thebanis.n.nō fuit vtile contra Phocēses bellū,sed malū. Hæc de principali syllogismo exēpli. Deinde tangit syllogismū alium,qui est veluti prosyllogismus, q̄a probat primū inesse medio p quoddam simile tertio,et dicit,q̄m autē A inest B,hoc est q̄m A primum inest ipsi B medio in hoc principali syllogismo per D ostēdetur,hoc est per C quod est simile ipsi D. Intellexit enim per D C quod est ipsi D simile,& amplificās dictum, ait, eodē autē mō & si per plura similia fides fiat, erit semper medij ad extremū probatio, hoc est semper talia similia ad D posset probari extremū primū de B, &

2. sylls.

C sic primus syllogismus erit. Atheniēses cōtra Thebanos pugnare malum,cōtra cōfines inferre bellum est Atheniēses cōtra Thebanos pugnare, ergo cōtra confines infere bellum est malum. Vbi patet primū de medio, vt A de B,& sic patet exemplum esse in quatuor terminis, & reduci ad duos syllogismos,quorum vnus est,vt principalis,& alter,vt prosyllogismus.

Manifestū ergo, quod exemplū est neq; vt totū ad partē,neq; vt pars ad totū, sed vt pars ad partem,quoniam ambo quidē sunt sub eodem,notum autem alterum.

Ex ijs,quæ dixerat,concludit primo differentiam inter exemplum,& syllogismum & inductionem, & dicit {Manifestū ergo,q̄m exemplum est argumentū in quo neq; proceditur, vt totū ad partē,vt fit in syllogismo. In quo aliq̄n saltē in aliquibus procedit̄ ab vniuersali ad p̄ticularē propōnem,neq; vt pars ad totum, vt inductio,

Cōmen.231.

D veluti Philoponus exponit. In qua procedit̄ à parte ad totū,sed vt pars ad partē, q̄m ab altera particulari ad alterā,q̄m ambo quidē particularia sunt sub eodē cōi, veluti Athenienses pugnare eum Thebanis, & Thebanos pugnare cū Phocēsibus. Ambo sunt sub hoc cōi medio, q̄d est cōfines cōtra cōfines pugnare, & q̄m hoc cōe est malū, vtrūq; illorū est malum. Et licet ambo sub illo cōi cōtineātur, t̄n notū atq; certius est alterum.s. Athenienses contra Thebanos pugnare, est malum.

Et differt ab inductione, q̄m hæc quidē ex oībus indiuiduis ostēdebat inesse extremum medio,& ad extremum non copulabat syll'm, hoc autē & copulat,& nō ex omnibus ōndit.

Nūc ponit dr̄iam inter exēplū,& inductionē,et dicit. {Et differt ab inductiōe,q̄m hæc q̄dē.s. inductio ex oīb[9] indiuiduis ostēdebat extremū,s. primū inesse medio. Et

Cōmē. 232.

ad extremũ,ſ.primũ de tertio nõ copulabat ſyll'm aliũ. non.n.inductio,(vt Philoponus exponit,) eſt niſi vnus ſyll's,cui probat p oĩa ſingularia primũ de medio, & nõ vltra,pceditad probãdũ primũ de tertio p illud mediũ. Si.n.fieret hic ſecũdus ſyll's, nõ eẽt inductio, ſed ſyll's p mediũ vt patuit,qui differt ab inductiõe. Hoc ãt.ſ.exẽplũ,& copulat primũ tertio p mediũ, & nõ ex oĩb⁹ ſingularibus oñdit primũ ineſſe medio,ſed per vnũ, quod eſt ſimile illi tertio. Dubitaret fortaſſe quiſpiã, qm ſylli, ad quos reducit exẽplũ,ſunt ex pticularib⁹, ex quib⁹ nihil ſequit. Et dicẽdũ(vt recte iuniores dicũt) ꝙ primus ſyll's oſtẽdit primũ ineẽ medio vl'r p quoddã,quod eſt ſimile tertio nõ quidẽ neceſsitate demõſtratiua. Sed pro cõceſsione perſuaſiua,vt ſi cõceditur eẽ in oĩbus, (vt in vno.) Quare cũ reducit ad duos ſyllogiſmos. Secundus qui principalis eſt,neceſſarius eſt. Primus vero,qui eſt proſyllogiſmus,eſt perſuaſiuus ex prꝗconceſſione.

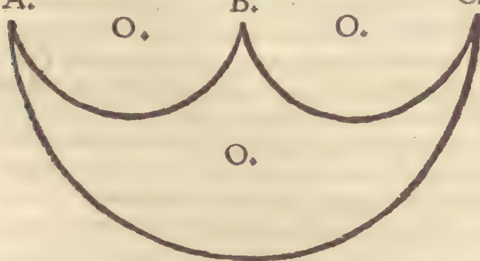
Dubiũ. Solutio.

Cap.xxxi. De deductione.

DEductio aũt,qñ medio qdẽ primũ palã eſt ineẽ. Poſtremo aũt mediũ dubiũ quidẽ,ſil'r aũt credibile,aut magis cõcl'one. Amplius ſi pauciora ſunt media poſtremo, & medio. Oĩno.n.propinquis eſſe accidit ſcientiæ.

Cõmẽ. 233. Cum dixiſſet de exẽplo,atꝗ inductione. Nũc dicit de ipſa deductione,quꝗ vt Philoponus dicit, ideo deductio dicitur,qm deducit nos à concluſione ad propõnem immediatã per demonſtrationẽ, & eſt duplex. Altera in qua maior propõ eſt p ſe nota,et minor dubia,verumtñ eſt æque,aut magis credibilis ꝙ cõcluſio, & hanc ſpẽm tangit.& dicit. Deductio autẽ eſt,quãdo medio quidem primũ palã eſt ineẽ,i.qñ maior,ppõ eſt p ſe nota, in qua primũ medio ineſt, poſtremo autẽ mediũ dubiũ ineſſe quidẽ.hoc eſt minor propõ dubia,ĩ qua mediũ ineſt poſtremo. Similiter autẽ credibile aut magis concluſione. Hoc eſt ſed minor propõ eſt æqualiter,aut magis credibilis ꝙ cõcluſio. Quãdo ergo aliquis ſyllogiſmus eſt, in quo maior eſt per ſe nota, minor autẽ aut ꝗqualiter,aut credibilior cõcluſione,hec eſt prima ſpecies deductiõis. Et per credibile (vt Philoponus inquit.) Manifeſtũ accepit,& ſic per ſimiliter credibile, æque manifeſtum,& per magis credibile, manifeſtius intellexit. Altera deductio eſt ſyllogiſmus in quo minor licet fuerit dubia tñ paucioribus medijs probari põt quã concluſio, & dicit. Amplius ſi pauciora ſint media poſtremo & medio hoc eſt ad probandã minorẽ, in qua mediũ ineſt poſtremo, ꝙ ad probandã cõcluſionẽ, in qua primum ineſt tertio.

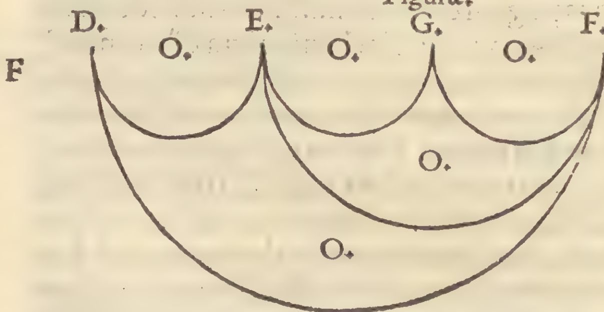
Vt ſit A docibile. In quo B diſciplina, C Iuſtitia. Ergo diſciplina qm docibilis,manifeſtũ. Iuſtitia aũt ſi diſciplina, dubiũ. Si igitur ſimiliter aut magis credibile ſit B C ꝙ A C deductio eſt. Propinquius.n.ſcientiæ, per quod aſſumpſerint A C diſciplinam prius non habentes.

Prim⁹ deductionis modus, in quo maior eſt p ſe nota, minor aũt credibilior ipſa concl'one, ꝗ aſſumitur ad illã inferẽdã ſiue deducẽdam.

Cõmẽ. 234. Nunc declarat primã deductionis ſpeciẽ per primum exemplũ,& dicit,vt ſit. A Docibile,in quo B Diſciplina, C ſciẽtia,ergo diſciplina,quoniã docibilis,quꝗ eſt maior propoſitio manifeſtũ,atꝗ per ſe nota eſt. Iuſtitia autem ſi ſit diſciplina,eſt dubiũ. Si igitur ſimiliter aut magis credibile ſit B C minor ipſa,ꝙ A C. Cõcluſio,deductio eſt primo modo.cuius rationẽ aſsignat, & dicit, quoniã diſciplinã prius non habẽtes. Sunt propinquius ſcientiꝗ per id quod aſſumpſerint,hoc eſt p mediũ per quod probant A C concluſionẽ, ꝙ per cõcluſionẽ.q.d.ideo minor eſt notior cõcluſione,vel æquꝗ nota, qm per eam appropinquant magis ſcientiæ,quam per concluſionem.

Aut rurſum,ſi pauciora media ſint ipſi⁹ B C, nã & ſic,ppinquius eſt ſciẽtiꝗ. vt D ſit quadrangulari, in quo aũt E rectilineũ,in quo F circul⁹. Si ergo eius quod eſt E F vnum ſolũ ſit mediũ, per lunares figuras æqualem fieri rectilineo circulum,propinquius erit ſcientiæ.

Nũc ponit exẽplũ ſecũdæ ſpeciei, & dicit. Aut rurſum ſi pauciora media ſint ipſius B C. Minoris ꝙ ipſius A C cõcluſionis,etiã dicit deductio. Nã & ſic propinquius eſt ſciẽtiꝗ minor ꝙ cõcluſio. Tũc ponit exẽplũ in geometria,& dicit,vt ſi D ſit quadrãgulari, & primũ extremũ: in quo aũt E ſit rectilineũ,quod eſt medium, in quo F ſit circulus,qui eſt minor extremitas,tunc ſyllogiſmus erit rectilineũ quadrangulari,circulus rectilineũ, igitur circulus quadrãgulari. Si ergo (vt inqt) eius,quod eſt E F, Minor vnũ ſolũ ſit mediũ,per lunares figuras æqualẽ fieri rectilineo circulũ. Minor tũc propinquius erit ſciẽtiæ quam concluſio,quoniam per vnum medium ſolum. Cõmẽ. 235.

Quando autem neꝗ credibilius, eſt B C ꝙ A C neꝗ per pauca media, nõ dico deductionẽ. Neꝗ quando immediata eſt B C diſciplinꝗ enim eſt,quod eſt huiuſmodi.

Nũc oſtẽdit qd nõ eſt deductio, & dicit. Qñ aũt neꝗ credibili⁹ eſt B C minor ꝙ A C cõcl'o, neꝗ B C eſt p pauca media,nõ dico deductionẽ,neꝗ dico deductionẽ. Qñ B C minor eſt propõ immediata. Diſciplina.n.ideſt demõſtratio eſt,qd eſt hmõi,qm eſt ex maiore & minore,ppõnibus per ſe notis. Ergo deductio eſt ſyll's, in quo maior eſt p ſe nota. Minor vero nõ per ſe nota,ſed aut notior, Aut per pauciora media credibilior ꝙ cõcluſio. Aut ſaltem æque nota (vt concluſio,qui ſyllogiſmus ideo dicitur deductio quoniam ſufficit ad deducendũ cõcluſiõe. Cõmẽ. 236.

INſtantia eſt propoſitio propoſitioni contraria. Cap. xxxii. De Inſtãtia.

Nũc de inſtãtia. Nã,cũ cõpleuerit de deductione, nũc de inſtãtia loquit, quæ & obiectio ad aliquibus dicitur. Accepere autẽ inſtãtia bifariã ſecũdũ Ariſto. vno modo p ppõne ipſa oppoſita cõtrarie,vel cõtradictorie. Alio mõ pro ſyllogiſmo,p quẽ probat talis inſtãtia. Et licet Iuniores velint Ariſto.in hac definitione intelligere de vtraꝗ (vt conãtur exponere) tamẽ Ariſto. (vt Philoponus exponit)de inſtãtia,quæ eſt propõ. Loqtur, poſtea de ſyllogiſmo,qui probat inſtãtia,& dicit. Inſtantia autẽ eſt,ppõ propõni cõtraria vel ſubaudi contradictoria. Cõmẽ. 237. Dupliciter inſtantiam.

Differt aũt à propõne, qm contingit quidẽ inſtãtiã eſſe particularẽ, propõnẽ vero aut oĩno nõ cõtingit,aut nõ in vniuerſalibus ſyllis.

Nunc

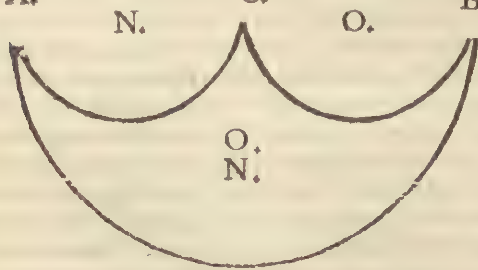
cōmen.238. Nūc aſsignat differētiam inter inſtātiā & propōnem, cōtra quā fit inſtātia, & dicit. Differt aūt inſtātia à propōne cōtra quā fit, qm̄ cōtingit quidē inſtātia eſſe particularē, ſubaudi & aliqñ vl'em. Propōnē vero, aut omnino nō cōtingit eſſe particularē, vt cū fuerit in demōſtrationibus, aut ſi cōtingit propōnē eſſe particularē, nō cōtingit eſſe particularē in ſyllogiſmis vniuerſalibus, q ſyllogizāt vniuerſalē cōcluſionē, ſed in ſyllogiſmis particularibus, qui ſyllogizant particularem concluſionem.

Fertur autē inſtantia duobus modis, & per duas figuras. Duobus modis quidem, qm̄ aut vl'is, aut pticularis oīs inſtātia. Per duas autē figuras, qm̄ oppoſite ferūtur propōni, oppoſita autē in prima, & in tertia figura ſolis. Nam qñ poſtulatur omni ineſſe, inſtamus, qm̄ nulli, aut qm̄ alicui nō ineſt. Horū autē nulli quidē, ex prima figura. Alicui āt nō, ex poſtrema.

cōmen.239. Nunc delarat per quas figuras ſyllogizētur inſtantiæ vt Philopo. exponit. Et primo repetit, quod dictū eſt, & dicit. Fertur autē inſtātia duobus modis, vt diximus, & oſtendit, ac ſyllogizatur illa inſtātia per duas figuras. Duobus modis quidē, qm̄ aut vniuerſalis, aut particularis, vt dictū eſt. Syllogizatur autē inſtātia p duas figuras qm̄ inſtātiæ ferūtur oppoſitæ propoſitioni, quæ ſunt aut vl'es, aut particulares. Oppoſita aūt hoc eſt oppoſite aūt propōnes, quæ ferūtur inſtātiæ cū ſint aut vl'es aut particulares, in prima & tertia figura perficiūtur ſolis, & q̄ pficiātur in prima aut tertia ſolis probat, qm̄ inſtātiæ quæ ſunt vl'es, vel pticulares, pficiūtur in prima aut tertia, & in nullis alijs figuris, igit̄ in ſolis prima aut tertia, ſic.n. interpretatur excluſiua. Ariſtoteles ergo huius interpretationis primo probat primā, quæ eſt prȩiacēs, videlicet q̄ in prima & tertia probētur. Deinde probat ſecūdā videlicet, q̄ in nulla alia figura, qm̄ nō in ſecūda. De prima parte dicit. Nā qñ poſtulatur primū ineſſe oī tertio inſtamus, qm̄ nulli tertio ineſt primū. Aut qm̄ alicui tertio nō ineſt primū. Horū aūt duorū nulli quidē tertio ineē primū ſyllogizam⁹ p p̄mā figurā, vt patebit exēplis. Alicui aūt tertio nō ineē primū. Syllogizam⁹ ex poſtrema. Hæc forte cum fuerint probata, patebit præiacens.

Vt ſit A vnā eē diſciplinā, in quo B cōtraria ꝓponit ergo vnā eē cōtrariorū diſciplina, aut qm̄ oīno nō eſt eadē oppoſitorū inſtāt, cōtraria autē oppoſita. Quare fit prima figura.

Inſtātia ī prima figura cōtra vl'em affirmatiuam.

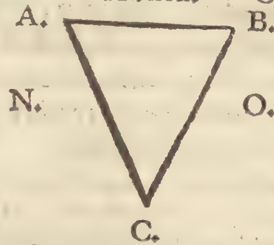

cōmē. 240. Quod dixerat, oſtēdit per exēplū, & primo qūo inſtātia vniuerſales negatiua ſyllogizetur in prima figura, & dicit, vt ſit A vnā eē diſciplinā, & primū extremū, inquo B contraria, & ſit Tertium proponit ergo quis vnā eſſe omnium contrariorum diſciplinam. Inſtant ergo cōtra hāc propōnem, videlicet cōtrariorū omniū vna diſciplina. Cōponēdo inſtantiā hoc pacto, aut qm̄ omnino non eſt eadē oppoſitorū. Hoc eſt aut inſtāt probando q̄ nullorum contrariorū ſit diſciplina, ſumēdo pro maiore nullorū oppoſitorū eſt diſciplina, cōtraria omnia ſunt oppoſita, quare fit prima figura, per quā cōcluditur, q̄ nullo-

A lorum cōtrariorum eſt diſciplina, & ſic habetur inſtantia per ſyllogiſmum in prima figura.

Aut qm̄ noti et ignoti nō vna. Hȩc āt tertia Nā ꝯm tertiā notū & ignotū, cōtraria qdē eſſe eſt verum. Vnā eſſe eorum diſciplinā falſum.

Contra eādē in tertia.

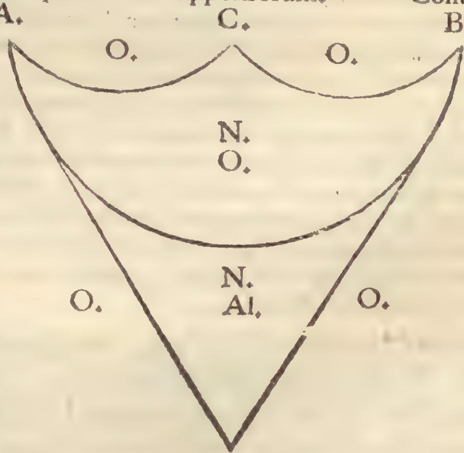

cōmen.241. Hic dat exemplū, qñ inſtamus per particularē negatiuam in tertia figura ſyllogizando. Nā ſic ſyllogizamus,
B nullius noti & ignoti eſt eadem diſciplina, ſed notum & ignotum ſunt cōtraria. Ergo aliquorū cōtrariorū nō eſt eadem diſciplina. Quare inſtantia patet contra illā, omnium contrariorū eadē eſt diſciplina, dicit. Aut inſtam⁹ quoniā noti & ignoti nō vna eſt diſciplina. Hæc autem tertia figura eſt. Nā ꝯm tertiā minor erit, notū & ignotū cōtraria quidē eſſe verū eſt, vnā autē eſſe eorū diſciplinā falſum, & ſic totus ſyll's erit nullius noti & ignoti vna eſt diſciplina. Contraria ſunt notum & ignotum. Igitur quorundam contrariorum non eſt eadem diſciplina.

Rurſum in priuatiua propōne ſimiliter. Cū poſtulat.n. non eſſe cōtrariorum vnā diſciplinam, aut qm̄ omnium contrariorum, aut qm̄ cōtrariorum aliquorū eſt eadē diſciplina. Dicimus, vt ſani, & ægri, ergo omnium quidē ex prima, aliquorum vero ex tertia figura.

C

Fertur inſtātia ad negatiuā vl'es A b vl'is quidē in prima, particularis autē in tertia.

D

cōmē. 242. Ponit exēpla in priuatiuis, & dicit. Rurſum in priuatiua propōne ſimiliter inſtamus, per primā & tertiā figuram vniuerſaliter, & particulariter. Et hoc declat, & dicit. Cū poſtulat.n. nō eſſe cōtrariorū vnā diſciplinā hoc eſt cū quis ſumit pro poſtulato, nullorū cōtrariorū eſſe vnā diſciplinā, inſtamus aut qm̄ omniū contrariorū eſt eadē diſciplina. Syllogizātes autē qm̄ contrariorum aliquorū eſt eadē diſciplina ſyllogizantes dicimus, vt ſani & ęgri. Ergo omnium quidē ſyllogizamus ex prima, hoc pacto omniū oppoſitorū vna diſciplina, omnia contraria oppoſita, igitur omniū cōtrariorum eſt vna diſciplina. Aliquorū vero ex tertia figura, hoc pacto, omniū ſanorū & ægrorū vna diſciplina, ſanū & ægrū ſunt contraria. Ergo quorūdā contrariorū eadem eſt diſciplina.

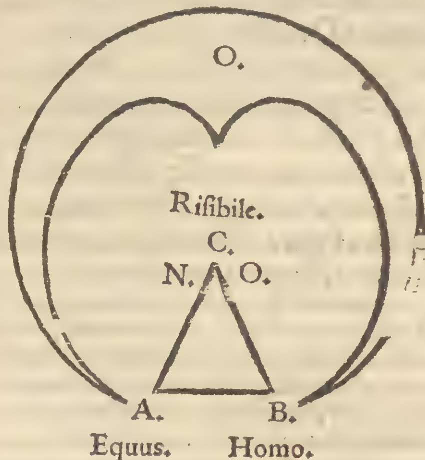
Simplr.n.in oībus vlīter quidē instātibus, necesse est ad id, quod vlē est propositorū cōtradictionem dicere, vt si non vnam existimet contrariorū omniū, dicere oppositorū vnā, sic aūt necesse est primā esse figurā. Mediū.n.fit vlē ad hoc quod ex principio. Particulariter aūt, ad quod est vniuersale secūdū quod dr̄ ꝓpositio, vt noti, & ignoti non eandē. Nā cōtraria vniuersale ad hæc, et fit tertia figura, mediū enim particulariter sumptum.

Cōmē. 243. Nunc dat artē syllogizandi instātias. cū.n. instātia est vl̄is affirmatiua cōtra vlēm negatiuā, vt si propō cōtra quā ferī instantia, sit oīum cōtrariorū vna est disciplina, instātia vero sit, nullorꝫ contrariorū vna est disciplina. Ars syllogizādi eā est sumere aliquid supra subiectū instātię, vt opposita, & sub prædicato eiusdem, & hoc pacto fiet syll̄s in prima figura. Vnde dicit. Simpl̄r.n.in oībus vl̄r quidem instantibus, necesse est ad illud propo torum.i.ad eam propōnem cōtradictionē dicere, quod vl̄e est: nā instantia vl̄is debet esse contra propositionē vl̄em, atꝗ illi contraria. Et affert exemplum, & dicit. Vt si non vnam existimet contrariorum omniū, hoc est, vt si propositio sit nullorum contrariorū est vna disciplina, dicere oppositorū omnium subaudi vnā. Sic autem necesse est primā esse figurā, mediū enim fit vl̄e ad hoc subiectum propōnis, quæ est ex principio, & sub ꝓdicato illius, & hoc modo est prima figura. Sic igitur cū volumus syllogizare vl̄em instantiam, oportet sumere sub illius prædicato, & supra subiecto. autē pro sed, si volumus instare particulare, oportet sumere sub subiecto, ad quod est vl̄e.i.cui addit̄ signum vl̄e, s̄m quod dr̄ propositio vl̄is, & etiam sub prædicato: nā si accipimus sub subiecto, etiā sub prædicato accipimus. Vt si volumus instare contra hanc propositionem, omnium contrariorū est vna disciplina particulariter, instantia erit aliquorum contrariorū nō est vna disciplina. Syllogizabimus aūt hanc instantiā sumendo sub subiecto propōnis, quia sic sumemus sub prædicato, vt dicētes noti & ignoti nō eandem, hoc est accipientes notum & ignotum sub ipsis contrarijs, & hāc propositionem nullorum noti & ignoti vna est disciplina. Nam contraria vl̄e ad hæc, omnia enim notum & ignotū contraria, & sic sumendo fit tertia figura, medium enim in parte sub subiecto sumptum facit tertiam figuram. Patet ergo ꝙ si vniuersaliter instamus, syllogismus fit in prima, si particulariter, fit in tertia, hæc de arte instandi.

Nam ex quibus est syllogizare cōtrarium, ex ijs, & instantias conamur dicere. Quare ex his solis figuris ferimus: nam in his solis oppositi syllogismi, per mediam enim figurā nō fuit affirmare.

Cōmē. 244. Nunc probat aliam propositionem, per quā interp̄tabatur exclusiua, fuit enim secunda propositio, ꝙ in nulla alia, qm̄ nō in secūda instantia pōt syllogizari. Nunc probat hanc hoc pacto, in ea figura instantia syllogizatur, in qua possunt propō, & ꝓpōni opposita syllogizari, sed in prima, & tertia possunt propositio, & propōnis opposita syllogizari, & nō in secūda, in qua nō nisi problema negatiuū syllogizatur, ergo in prima & tertia, & nō in secūda figura syllogizatur instātia. Dicit. Nā ex qbus est syllogizare cōtrariū, s.tā affirmatiuū q̄ negatiuum, ex ijs figuris instantias conamur dicere, atꝗ syllogizare. Hęc est maior. Deinde dat conclusionē, & dicit. Quare ex ijs solis figuris ferimus instātias. Deinde dat minorem, & dicit. Nam in his solis oppositi syllogismi fiunt quoniam per mediam figuram non fuit affirmare, hoc est affirmatiue syllogizare.

E Amplius autē, & si sit, oratione indiget plurima, quæ est ꝑ mediā figurā, vt si nō cōcedāt A inesse ipsi B, eo ꝙ non sequitur hoc C: hoc.n. per alias propositiones manifestū. Nō oportet autē instātiā cōuerti ad aliā, sed statim manifestā habere alterā propositionē. Qua propter & signum ex sola hac figura non est.

F

Cōmē. 245. Hic remouet dubitationē de secūda figura: nā diceret aliquis ꝙ per secūdā figurā cōtingit instare cōtra vniuersalē affirmatiuā, vt cōtra hāc, oē B est A sic syllogizādo cōtrariā in secunda figura, nullū A est C: omne B est C: igitur nullum B est A, quæ est priori propositioni cōtraria. Hāc dubitationē remouet, & vult ꝙ per secundā figurā bene possumus instare, sed nō euidēter, qm̄ indiget conuersione ad primā, si instantia debeat esse euidens, & dicit. Amplius autē & sic sit instare per secūdam figuram,
G oratione indiget plurima, hoc est cōuersiōe (vt exponit Philoponus) instātia quę est per mediā figurā. q.d. licet per secundā sit instare, instātia, quæ est per secundā figuram oratione indiget plurima, qm̄ conuersione, vt si nō cōcedāt A inesse ipsi B, & probet ꝙ nullū B est A, eo ꝙ nō sequitur ad A C, sic syllogizando, nullū A C, omne B C, igitur nullū B A hæc certe instātia fieri potest, sed nō est euidens, hoc enim.i. hæc maior per alias propōnes, hoc est per cōuersionē, qua reducitur ad primā figurā est manifestum. Non oportet autē instātiam cōuerti ad alia, sed statim manifestā habere alterā ꝓpōnē, videlicet maiorē vel minorē. Qui.n. instat, ꝑ manifesta īstat, alioqn nō esse instare. Et cū hec declarasset cōcedit ꝑ scd̄a; figurā nō fieri signū, cū.n. scd̄a figura affirmatiuę nō cōcludat, à signo aūt nō trahit̄ argumētū nisi affirmatiuū, iccirco A signo nō sylllogizamus in secūda figura, vnde dicit. Quapropter & signum ex sola hac figura nō est. Cū.n. signū debeat statim esse manifestū, & in secūda non pōt argu-
H mentū statī esse manifestū, ideo argumētū à signo nō fit in secunda figura. Sed dices, tertia figura etiā reducitur ad primā per conuersionem, igitur sicut in secūda nō fit euidens instantia, ita nec in tertia. Obiectio. Præterea in tertia non syllogizantur ambo opposita, quoniam si syllogizatur particularis affirmatiua, nō syllogizat̄ vl̄is affirmatiua, & si particularis negatiua, nō vniuersalis negatiua. 1. Solutio. Dicēdū ad primā, ꝙ nō oportet syllogismū tertiæ figurę, per quē syllogizamus instantiā, cōuersione reducere ad primā, qm̄ syllogismus obiectiuus tertię figure statim est manifestus per syll̄m expositorium, qui est euidētissimus, nō sic est syll̄s secundę figuræ, oportet.n. cōuersione eum patefacere, si obiectiuus syllogismus debeat esse euidens. Ad secundā (vt Philoponus inquit) satis est, vt in tertia syllogizētur ambo opposita s̄m qualitatem. Non.n. oportet vt syllogizentur ambo opposita omnibus modis.

Respiciendum

Respiciendum autem & de alijs instantijs, vt de ijs, quæ sunt ex contrario, & simili, & ſm opinionē, & si particularem ex prima: vel priuatiuam ex media possibile est sumere.

cōmē. 246. Cum Arist. dixisset de instantijs syllogisticis, quę fiūt contra propōnem aliq̄, in parte hac vult loqui de instātijs, quæ fiunt cōtra aliq̄ hypothesim, & hoc proponit, & dicit. Perspiciēdum autē & de alijs instātijs, quæ fiunt cōtra hypotheses. Et exponit causas, & dicit, vt de ijs, quę sunt ex cōtrarijs. Verbi causa (vt Philoponus exponit) sumat aliquis pro hypothesi omne gaudiū est bonū, contra hanc instamus si omne gaudiū est bonū, tūc omnis tristitia est malum. Modo hoc est falsum, nam multę tristitiæ sunt bonę, igitur nō omne gaudiū bonū. Et perspiciendū etiā est de instantia, quæ fit ex simili. Verbi causa (vt Philoponus exponit) dicat aliquis pro hypothesi punctus est pars lineæ. Instamus per simile hoc pacto. Sicut punctus ad lineam, ita linea ad superficiē, sed linea nō est pars superficiei, igitur nec punctus est pars lineæ. Et perspiciendū etiam est ad instantiam, quę fit ſm opinionē, vt ſm auctoritatē philosophorum. Verbi gratia (vt Philoponus exponit, sit hypothesis ab aliquo cōcessa, anima est mortalis, instamus q̄ Socrates, Plato, Aristoteles, & alij dicunt animā esse immortalem. Et si particularē quis instātiam ferat cōtra hypothesim vniuersalem eā, quæ omniū cōtrariorum vna est disciplina, instamus syllogizādo in prima hoc pacto, nullorū oppositorū vna est disciplina, quædā cōtraria sunt opposita: ergo quorūdam cōtrariorum nō est vna disciplina. Vel priuatiuā ex media possibile est sumere, nō tamē euidentem (vt dictum est) Hæc de instantia.

Cap. xxxiii. De Icote & signo.

ICos autem, & signū non est idem, sed Icos quidem est propositio probabilis, quod.n. vt in pluribus sciunt sic factum, vel non factū, aut esse vel non esse, hoc est Icos. Vt odisse inuidentes, aut diligere amātes. Signum autem vult esse propositio demonstratiua, vel necessaria, vel probabilis. Nam quo existēte est, vel quo facto prius, vel posterius, res signū est vel fuisse, vel esse.

cōmē. 247. Quoniā rectores etiā per enthymema ostēdūt, enthymema autē fit ex Icotibus, & signis, propterea vt Philo. inquit, præaccipi de Icote, & signo. Et primo præmittit differētiā, & dicit. Icos autē, & signū nō est idem apud græcam significationē, εἰκός.n. græce, latinè consentaneum appellatur. σημεῖον: vero græce, latinè signū, quod est efficatius rē ostēdens quā Icos. Possunt autē hæc accipi incōplexe, & cōplexe, propositionibus. Incōplexe q̄dem Icos, atq̄ signum (vt Philoponus inquit) q̄nq̄ sunt simul cū re, vt fumus, cū igne. Aliq̄n vero ante rem vt luporū vulatus in cultis signum est antecedens tēpestateum, & colostrā habere in mammillis signum est futuri partus. Aliquādo post rem, vt materiarū fuligo, quæ post incendium est, & cinerē esse signū est, q̄a fuit ignis. Cōplexe vero sunt propōnes ex ijs constitutæ, quę sumuntur ad aliquid ostendendū, vt quicunq̄ inuidiam patitur, odit inuidētes, est.n. hæc propō sumpta à signo q̄m odisse significatur per hoc, q̄ quis inuidiam patitur, & quicunq̄ amat, diligit amantes. Nā diligere amantes significatur ex hoc, quia amat. Istę ergo propōnes sunt Icotes, vel signa cōplexa. Dicit ergo Aristo. Quod.n. vt in pluribus sciunt, sic factum vel non factum, aut eē, vel nō esse, hoc est Icos, est ergo Icos, ppō, quæ significat tali signo facto, vel nō facto de præterito. Existēte vel nō existēte de pręsenti, rē, quam præcedit, vel sequitur, vel quæ simul est factam esse, vel non factam, vel esse aut nō esse, aut subaudi fore, vel non fore, vt in pluribus: q̄m si

A semper, esset signum demonstratiuum. Vt odisse inuidentes, & diligere amantes. Si enim quis passus sit inuidiā, plerūq̄ verum est, q̄ quicunq̄ patitur inuidam odio habeat inuidentes, & etiam si amor p̄cessit, plerūq̄ q̄cūq̄ amatur, diligit amantes. Dico plerunq̄, q̄m (vt Philoponus inquit) per historiā fertur. Amantē interfecisse amatam. Deinde definit signū, & dicit. Signū autem vult esse propositio demonstratiua: nam (vt Philoponus inquit) qui ostendunt per signū, per vnam propositionem ostendunt vt hæc mulier lac habet in māmillis, ergo peperit. Et sic propositio demonstratiua dicitur signū primo modo, quod & indiciū dicitur. τεκμήριον, vel est propositio necessaria, & sic est coniectura, vel probabilis, & sic est Icos, & signum ergo (vt Philoponus dicit) Trifariam dr̄ de inditio, quod est propositio demonstratiua, de coniectura, quod est propositio necessaria, & de Icote, quod est propositio probabilis.

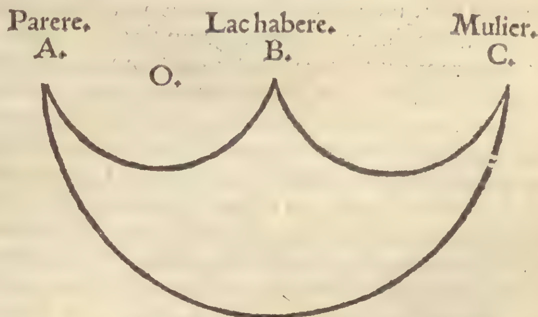
Ca. xxxiiii. De Enthymemate.

B ENthymema ergo syllogismus imperfectus est ex Icotibus, & signis.

cōmē. 248. Nūc ex dictis cōcludit, quid sit enthymema, & tāgit genus loco formę & dicit. Enthymema ergo sylls impfectus est, hic hr̄ genus. Deinde tangit drīam, & materiā, & dicit. Ex Icotibus & signis, & tu nō intelligas simul, sed q̄ interdū sit ex Icotibus, interdum ex signis. Enthymemate quidem, quod fit ex Icotibus, vtit̄ rhetor, & rarenter philosophus. Enthymemate vero, quod ex signis vtitur Philosophus & rarēter rhetor, vt diximus in rhetoricis ludicris.

Accipitur aūt signum tripliciter, quoties et medium in figuris. aut enim vt ī prima, aut vt in media, aut vt in tertia, vt ostendere quidem parientem esse eo q̄ lac habeat, ex prima figura. Medium enim lac habere in quo A, parere B, lac habere mulier in quo C.

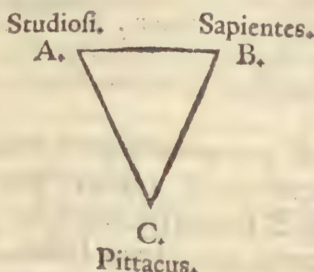
C

Enthyma ī prima figura insolubilis.

Quoniam autem sapientes studiosi, nā pittacus est studiosus, per postremā, in quo A, studiosum in quo B sapientes, in quo C pittacus. Verum igitur A & B de C, prædicari, sed hoc q̄dem nō dicūt quia notū est, illud vero sumūt.

D

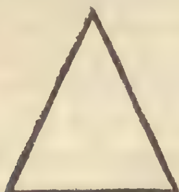

Enthymema solubilis in tertia, q̄a est ex particularibus.

Peperisse autem quoniam pallida, per mediam figuram vult esse, q̄m enim sequitur parientes pallor, sequitur aūt, & hanc, ostensum esse

esse arbitramur, quoniã peperit. Pallor in quo A: parere in quo B, mulier in quo C, ergo si vna quidem dicatur propositio, signum fit solum, si autem & altera sumitur, syllogismns. Vt pittacus liberalis, nã ambitiosi liberales pittacus autem ambitiosus. Aut rursum quoniã sapientes boni pittacus est bonus. Quoniam & sapiens. Sic ergo fiunt syllogismi.

Pallidum.
A.

Parere. Mulier.

Enthymema oĩno insolubilis in secunda.

cõmẽ 249. Nũc oñdit in qb⁹ figuris fit enthymema, & dicit. Accipit̃ aũt signũ tripl'r, quoties & mediũ in figuris: sed mediũ accipit̃ trifariã, ergo & signũ, siue enthymema, aut enim accipit̃ mediũ, vt in pr̃ia, aut vt in media, aut vt in tertia, ergo & signum. hęc per exẽpla exponit, & dicit. ¶ Vt oñdere quidẽ parete eẽ, eo ꝙ lac habeat ex prima figura. Mediũ. n. quod est lac habere in quo A ponat̃, parere B, mulier in quo C, ex ĳs patet syll's in figura prima, hoc pacto, oẽ lac habens peperit, mulier lac habet, ergo mulier peperit. Deinde dat exemplũ in tertia figura, & dicit. ¶ Qm̃ autem sapientes studiosi: nã pittacus est studiosus, per postremam, in quo A ergo ponat̃ studiosum. in quo B sapientes in quo C pittacus. Veꝝ igit̃ A & B de C p̃dicari, vt studiosum & sapiẽs de pittaco: nã pittacus est studiosus, & pittacus ẽ sapiẽs ergo sapiẽs est studiosum. Sed hoc quidẽ nõ dicũt, videlicet minorẽ, quia notũ est, tenent enim eam in mente, cum sit notá, illud vero. s. maiorem, quæ forte non est nota sumunt, & sic faciunt, enthymema, cum alteram sumunt, quæ nõ est nota, alteram vero, seruant in mente, quæ nota est. Deinde affert exemplum in secũda figura, & dicit. Peperisse autem qm̃ pallida, per mediã figurã vult esse. Qm̃ enim sequitur parientes pallor, ita vt hæc sit vera, omnis pariẽs est pallida. Sequitur autem pallor & hanc. s. Mulerem, ita vt sit vera hæc, hæc mulier est pallida, istis sic stantibus, ostensum esse arbitramur qm̃ peperit. Quare pallor sit in quo A parere in quo B mulier in quo C. Ex ĳs concludit, quid sit enthymema, & quõ differt à syllogismo, & dicit. Ergo si vnà quidem dicatur propositio, altera seruata in mente, signum fit solum, et enthymema. Si autem simul cum ea & altera sumitur. Syllogismus. Cuius exemplum repetit, vt pittacus liberalis, nam ambitiosi liberales, hic est enthymema, videlicet ambitiosi liberales, ergo pittacus, si vero addatur: pittacus autem ambitiosus. Syllogismus est. Aut rursum, quoniam sapientes boni, ergo pittacus bonus. Enthymema est. Sed si & sapiens addatur pittacus: sic ergo fiunt syllogismi. Patet ergo quid sit enthymema, & quomodo differt à syllogismo.

Verũ qdẽ per primã figurã insolubilis est. si verus est, vl'is. n. est, qui autẽ per postremã, est solubilis, & si vera sit conclusio, eo ꝙ non vl'is est in tertia, neq; ad rem syll'us. Non enim si pittacus est studiosus, propter hoc, & alios necesse est eẽ sapiẽtes. Qui vero per mediũ figurã est, semp & oĩno solubilis. Nũquã enim syll's fit, sic se habẽtibus terminis, nõ. n. si quæ

E peperit, pallida. Pallida aũt & hęc, necee ẽ est parere hanc. Ergo verũ quidẽ est in omnibus figuris, differentias autem habent iam dictas.

cõmẽ. 250. Nunc cõparat syll'os, ad quos reducuntur enthymemata inter se, & dicit. Veꝝ quidẽ syll's per primã figurã insolubilis est, si vero fit, hoc est si sit ex veris, & cãm assignat, & dicit. Vl'is enim est. Qui aũt per postremã figurã est syll's, est solubilis, & si interdũ vera sit cõcl'o. Et est probabilis, nõ tñ insolubilis, eo ꝙ nõ vl'is est in tertia ille syll's, nec est syllogismus ad rem, hoc est ad oẽ sapientes, non enim si pittacus est studiosus, propter hoc neceẽ est, & alios sapientes esse studiosus, & sic ille syll's nõ est ad rẽ omniũ sapientũ, sed vnius. Sic igitur talis syll's in tertia est solubilis, & probabilis, licet non necessarius. Qui vero per mediã figurã est, semper & oĩno solubilis, & nũq; probabilis, nunq̃ enim syll's fit sic se habentibus terminis, non. n. si quę peperit, pallida. Pallida autem & hęc, necesse est parere hanc, tunc cõcludit conueniẽtiã, & drĩam, & dicit. Ergo verum est quidẽ in omnibus figuris, drĩas aũt hñt, iã dictas. Est ergo cõueniẽtia, ꝙ oẽs pñt syllogizare veꝝ. Drĩa vero est, ꝙ syll's, q in prĩo figura fit, est ꝑbabilis, & in solubilis, quin in tertia solubilis, & probabilis, qui in secũda solubilis, & nõ ꝑbabilis.

F An igitur sic diuidendũ signũ, horum autẽ mediũ indicium sumendũ. Nã indiciũ dicunt esse, quod scire facit, tale aũt maxime mediũ. An vero, q̃ quidẽ ab extremitatibus, signa dicenda, quæ autem ex medio indicium. Probabilissimum enim, & maxime vtrum est, quod est per primam figuram.

cõmẽ. 251. Nũc (vt Philopon⁹ inqt) diuisionẽ signi facit, & dicit. An igit̃ sic diuidẽdũ signũ. q. d. ita igit̃ est diuidẽdum signũ, vt dictũ est ꝑ tres figuras, verũ hoꝝ. i. haꝝ triũ figurarũ, mediũ. i. prima figura indiciũ est sumẽdũ, ꝑ mediũ n. intelligit primã figurã (vt Philoponus exponit) qm̃ in

G prima figura mediũ habet verã rõnẽ medĳ ad extrema, qm̃ subĳcit̃ maiori extremo, & p̃dicat̃ de minore. Reddit cãm quare mediũ in prima figura dr̃ indiciũ, et dicit. Nã indiciũ dicũt eẽ quod scire facit, mediũ aũt in prima figura maxime tale, s. scire faciens, ergo recte dr̃ indiciũ. Et ideo cõcludit cęteros syll'os dici signa, & dicit. An ꝑ quare q̃ quidẽ enthymemata sumunt̃ ab extremitatib⁹, vt vel à p̃dicato, in vtraq; vt in secũda figura, vel à subiecto in vtraq;, vt in tertia figura signa dicenda sunt, figura vero, quæ ex medio, hoc est prima, in qua mediũ est natura mediũ, indiciũ. Probabilissimum enim & maxime verũ est, quod est per primã figurã. Hęc de diuisione signorũ penes nomẽ clauturas. Quo vero ad verba attinet. Aĩaduerte in prima figura medium vere dici mediũ, qm̃ est subiectũ, & prædicatũ ad diuersa cõparatum in cęteris figuris habet rõnẽ extremi, qm̃ vel prędicatũ, est, vt in secũda, vel subiectum vt in tertia. Et ob hanc rẽ

H mediũ in prima figura debet græce, τεκμήριον, hoc est indiciũ insolubile. In cæteris aũt figuris media dicũtur signa quia fallibilia. Multa possem dicere de enthymemate. Exemploq;, sed cum abunde diximus in rhetoricis ludicris, & in logicis ludicris, supersedemus.

Cap. xxxv. De syllogismo Physiognomico.

NAturas aũt cognoscere poẽ est, siqs cõcedat sil'r trãsmutare corp⁹ & aĩam, q̃cũq; sunt naturales passiões. Discẽs. n. aliqs fortasse musicã trãsmutauit secundũ qd aĩam, sed nõ eaꝝ q̃ natura nobis insũt, hęc ẽ passio, sed vt irę, & cõcupiscẽtię, & naturaliũ motionũ. Si igit̃ & hoc det, et vnũ vnius signũ eẽ, & possumus sumere ꝓpriã vniuscuiusq; gñis passionẽ & signũ, poterimus naturas cognoscere.

Cum

cōmē.252. Cum dixisset φ omnis ostensor ostendit per vnā triū figurarum, nunc vult ēt ostendere φ etiam Physiognomantes ostendunt per vnam trium figurarum, et primo satisfaciens ad quæstionem si est, ponit hāc posibile est physiognomari. Hoc est naturas cognoscere, & dicit. Naturas aūt cognoscere posibile est. Quod græci vocant. φυσιογνωμονεῖν: hoc est cognoscere naturales inclinationes ac pasiones posibile est: hæc est cōclusio: quam ideo probat: quoniam multi negauerunt hanc posibilitatem (vt inter Iuniores Plinius) pro declaratione huius supponit nobis inesse aliquas pasiones, quæ cum nobis insunt, relinquunt in cōiuncto aliquod signum. hāc suppositionem affert, & verba sunt legenda suspensiue, vsq; ibi. Si igitur, & dicit. Siquis concedat quæcunque sunt naturales pasiones nobis inexistentes, simul transmutare corpus & animam, hoc est totum coniunctum, derelinquendo in eo aliquod determinatum signum. Probat hanc suppositionem à contrario, & dicit. Discens enim aliquis fortasse musicam, transmutauit fm animā ad eam qualitatem, quæ est musica non tamen transmutauit corpus, derelinquendo in toto coniuncto signum quoddam illius, & sic licet musica sit aliqua pasio animæ, non tamen earum quæ natura nobis insunt, hæc est pasio. Sed pasio naturalis, est vt iræ, & concupiscētie, & de numero naturalium motionum. Est ergo suppositio pasio naturalis, quæ nobis natura inest, relinquit in coniuncto signum quoddam illius. Deinde terminando suspensionem affert secundam suppositionem, & dicit. Si igitur & hoc det quis & vlterius det vnum signū esse vnius pasionis, ita, vt secunda suppositio sit, vnicuique pasioni naturali fm speciem suam correspondet aliqua certa dispositio corporis, quæ est signū talis pasionis, ita vt cuiusq; naturalis pasionis sit vnum quoddam proprium signum, per quod talis pasio potest cognosci, ijs stantibus concludit & pro ergo possumus, ꝑpriam vniuscuiusq; generis, hoc est speciei pasionem & signum sumere: quare, & poterimus naturas cognoscere. est ergo enthymema, si pasiones naturales transmutant cohiunctum derelinquendo signum in illo, et signū quod derelinquitur est proprium suæ pasioni, est naturas cognoscere, ponatur antecedens, videlicet sed pasiones naturales transmutant coniunctum derelinquendo signum in illo, & signum quod relinquitur est propriū suæ pasioni, ergo est naturas, hoc est pasiones naturales per signa naturalia cognoscere, quod est physiognomari. Hæc Aristote. de ipso quia est. Dixit, & vnum vnius signum, quoniam si non esset cuiuslibet pasionis proprium signum, non possemus per illud pasionem talem cognoscere, qua ratione fit vt eas dumtaxat, pasiones cognoscamus, quæ cum naturales sint, in coniuncto ex anima & corpore derelinquunt proprium signum. Quare pasiones, quæ animam mutant non derelinquēdo signum in corpore, nō possumus physiognomizare, vt scientias, & artes &, id genus.

Igitur γὰρ οὖν Igitur

Si igit est propria alicui generi indiuiduo inexistens pasio, vt leonibus fortitudo, necesse est & signum eē aliquod. Compati enim sibi inuicem suppositum est. Et sit hoc magnas summitates habere, quod & alijs generibus non omnibus inesse contingit. Nam signum sic proprium est, quoniam totius generis propria pasio est, & non solius proprium, sicut solemus dicere: erit ergo & in alio genere hoc, & erit fortis homo, & aliquod aliud animal. Habebit ergo signū, vnū enim vnius erat. Si ergo hæc sunt, poterimꝰ talia signa colligere in ijs animalibus, quę solum vnam pas-

A sionem habet aliquam propriam. Vnaquæq; autem habet signum. Et quoniam vnum habere necesse est, poterimus naturas cognoscere.

Iis suppositionibus stantibus, ponit regulam inueniē- di signum proprium pasioni. Et primo docet inuenire signum vbi vnica sit pasio. In secunda, vbi plures. De prima parte ponit hāc regulam. Si est aliqua pasio, quę alicui subiecto insit vniuersaliter, alicui alteri subiecto non vniuersaliter, ad inueniendum signum illius pasionis, quæ inest vniuersaliter alicui subiecto, oportet considerare omnia illa subiecta, quibus non vniuersaliter inest. Deinde inspicere quid consequitur eam pasionem in omnibus illis, quibus competit talis pasio, eorū subiectorum quibus non vniuersaliter inest. Verbi causa: fortitudo inest leoni vniuersaliter, homini autē & equo non vniuersaliter, sed aliquibus particulariter, ad inueniendum ergo signum fortitudinis in leonibus, considerandum est homines, & equos, quibus nō vniuersaliter inest. Deinde quid consequitur fortitudinem in illis equis, & hominibꝰ qui sunt fortes, et si hoc sit magnas habere extremitates, vt Armos magnos, magnum pectus, magnos pedes, & cætera extrema magna, tunc tale erit signum proprium fortitudinis in leone. dicit, si igitur est propria alicui generi indiuiduo inexistēs pasio, & per genus indiuiduum, ꝑ speciē, specialisimam intelligit, vt leonibus fortitudo necesse est, & signum esse aliquod in corpore derelictum: cuius causam repetit, & dicit. Compati enim signum & pasionem sibi inuicē suppositum est, in eodem subiecto corpore, dictū est enim pasiones naturales, quæ coniuncto competunt, mutare coniunctum derelinquendo in eo signum proprium suum. Et sit hoc magnas summitates habere, quod & alijs generibus non totis inesse contingit. Sed solum fortibus, ergo quia in cæteris fortibus animalibus, fortitu-

C dinem consequitur magnas extremitates habere. Magnas extremitates habere, erit signum proprium fortitudinis. Sed dices: si ita est, tunc magnas extremitates habere competet omni soli & semper leonibus. Respondet & dicit. Nam signum sic proprium est, quoniam totius generis propria pasio est, & non solius leonis proprium, sicut solemus dicere omni, & non soli aliquod ꝑprium esse, erit ergo & in alio genere hoc signum à leonibus, & erit fortis hō, et aliquod aliud aīal vt equus: habebit ergo hō vel equꝰ signum tale, qm̄ vnū vnius erat. Tūc colligit artē, & dicit. Si ergo hæc sūt, poterimꝰ talia signa colligere in ijs animalibus, quæ solum vnā aliquā propriam habent pasionem per talem artē, & quis posset dicere non esse verum omnem pasionem habere signum sibi proprium. Respondendo dicit. Vnaquęque autem pasio habet signum, vt supposuimus. Et quoniā vnam pasionem vnum habere signum necesse est, poterimus per hanc artem naturas cognoscere, ad inueniē-

D dum ergo signum proprium pasioni, oportet respicere subiectum cui vniuersaliter pasio inest, & subiecta quibus non vniuersaliter inest. Deinde considerare quid est illud, quod consequitur talem pasionem, in subiectis, quibus inest, licet non vniuersaliter, & tale erit signum proprium, verbi causa. Magnanimitas inest omnibus aquilis. & quibusdam hominibus, & ijs hominibus quibus inest, competit habere nasum aquilum, et omnibus hominibus, quibus inest competit habere nasum aquilum, Igitur aquilinitas est signum magnanimitatis proprium in aquilis, & falconibus, adhuc sensum proprium, quod omne aquilum sit magnanimū, & ecōuerso. Sic etiam habere extrema magna est sigum proprium fortitudinis ad hunc sensum, quando omne habens extrema magna sit forte, & econuerso. Ex ijs patet tres esse considerationes faciendas pro signi proprij inuentione. Primo vt consideremus subiectum, cui

vniuersaliter

cōmē.253. (right margin, beside "Iis suppositionibus stantibus")

Obiectio. (right margin, beside "Sed dices")

Respōsio. (right margin, beside "Respondendo dicit")

vniuersaliter inest passio. Secundo vt consideremus subiecta, quibus non vniuersaliter inest passio. Tertio vt consideremus quid consequitur eam passionem in illis, quibus inest, quod non reperitur in eis, quibus non inest. Nam hoc est signum proprium passioni, cum ponatur i omnibus, quibus inest passio, & remoueatur ab ijs, quibus non est.

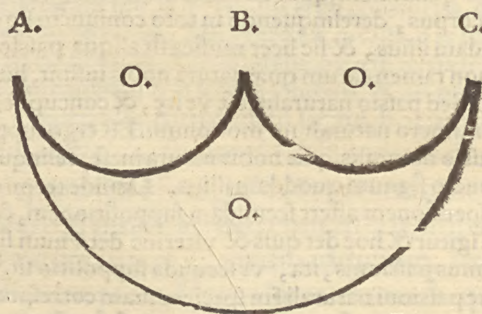
Si vero duo habet propria totum genus, vt leo forte, & communicatiuum, quomodo cognoscimus vtrum vtrius sit signum eorum signorum quæ proprie sequuntur. An si & alteri alicui non toti ambo, & in quibus non toti vtrumque. Quando hoc quidem habet, illud autem non: nam si fortis quidem, liberalis autem non, habet autem duorũ hoc. Palam quòd & in leone hoc signum fortitudinis.

comẽ. 254. Nunc docet inuenire signum passionis, quando plures fuerint passiones in vno. Et primo mouet quæstionem, & dicit. Quæstio. Si vero totũ genus vniuersaliter duo propria habet, vt leo forte, & communicatiuum hoc est liberale, vniuersaliter enim toti leonum generi insunt hæ duæ passiones, quomodo cognoscimus vtrum vtrius sit signum, eorum signorum, quæ proprie hæc sequuntur. Hoc est quomodo cognoscimus signum cuiq; earũ proprium. Hæc est dubitatio. Solutio. Respondet nos debere inspicere ad aliud subiectum i quo inuenitur altera passio sine altera & non vniuersaliter. Deinde considerare quod est illud, quod cõsequitur talem passionẽ in ijs omnibus, in quibus inuenitur. Nam tale erit proprium signum illius passionis in tali subiecto, cui ambæ passiones insunt, verbi causa. Leoni insunt fortitudo, & liberalitas, signum fortitudinis proprium est habere magna extrema. Signum vero liberalitatis est habere frontem quadratam. Si ergo velimus scire in leone signum fortitudinis proprium, respiciendum est ad ea subiecta, quibus cõpetit, licet non vniuersaliter. Deinde videre quid consequatur ad eam in tali subiecto: vt ad hominẽ, equũ & ad cætera subiecta, quibus inuenitur fortitudo & nõ liberalitas, non tamen vniuersaliter, & videre si ad fortitudinem in ijs, quibus cõpetit inest extrema magna habere, nam tale erit signum proprium fortitudinis in leone in quo inueniuntur ambæ passiones, ad hunc sensum proprium, ꝙ quibuscunq; competit tale signum fortitudo competat, & econuerso. Ex quibus patet propria signa talium passionum inueniri per artem prius dictam: nam siue habeat animal plura propria, siue vnum, ars inueniendi est eadem, inuenitur enim considerando quãlibet earum seorsum in alijs subiectis, quibus non inuenitur vniuersaliter, sed in aliquibus sic, in aliquibus nõ, & deinde quid est illud consequens ad eã in ijs alijs omnibus, in quib⁹ inuenitur: nam tale erit proprium signũ passionis in eo subiecto, in quo plures reperiuntur, ecce quod ars eadẽ est. verbi causa, in leone sunt fortitudo, & liberalitas, si volo inuenire signum proprium cuique primo considerabo ea subiecta alia à leone, in quibus inuenitur fortitudo sine liberalitate. Deinde considerabo quid est illud, quod est in talibus, in quibus inuenit̃ fortitudo sine liberalitate, committatur fortitudinem, et hoc est signum proprium fortitudini, simili modo faciam de liberalitate, & sic vna est ars, dicit. An si & alteri alicui à leone non toti ambo insunt. & in quibus non totis vtrũq;, quasi dicat cõsiderandum est ea subiecta seorsum, quibus non totis inest altera earum, vt fortitudo, quando hoc quidem. s. fortitudinem habet, illud autem non. s. liberalitatem, nam si homo fortis quidem, liberalis autem non, habet autem duorum signorum hoc. s. magna extrema, palam, quoniã & in leone hoc signum est fortitudinis. Et sic ars est eadem, nam considerando alterã passionẽ in alijs subiectis per priorem artem, inuenitur proprium signum illius. Animaduerte ad hanc artem esse necessariam historiam de animalibus, per quam intelligimus mores animalium, & figuras & corporum proportiones, sine enim cognitione horum, ars non poterit valere.

E

Est vero naturas cognoscere in prima figura quidem, eo quòd medium priori extremitati conuertitur. Tertiam autem transcendit, & non conuertitur. vt sit fortitudo A: summitates magnas habere in quo B: C autem leo: ergo cui C B omni, sed & alijs, cui autem B A, omni, & non pluribus, sed cõuertitur. Si autem nõ, non erit vnum vnius signum.

F

Nunc docet Aristo. per quam figuram possumus cõcludere has passiones de subiectis, quibus competunt, ꝑ talia signa, & dicit. Est vero naturas cognoscere, in prima figura quidem, eo ꝙ medium, videlicet signum conuertitur priori extremitati, hoc est cum maiori extremitate. Tertiam autem. s. minorem extremitatem transcẽdit, & cum ea non conuertitur. Declarat hoc per exemplũ, & dicit. Vt sit fortitudo A, summitates magnas habere in quo B, C autem leo, ergo cui C B omni inest, & nõ solum omni C, sed & alijs, cum transcendat, cui autem B inest A omni inest, & non pluribus, quàm contentis sub B sed conuertitur cum B, ergo A inest omni C. Si autem A non conuertitur cum B nõ erit vnum signum propriũ vnius passionis. Per eandem artem, & figuram, possumus syllogizare Alexandrum, Achillem, Cęsarem esse fortes: nam oẽ summitates magnas habens, forte, Alex. Achilles, Cæsar summitates magnas habẽt, ergo fortes. comẽ. 255.

G

Sed circa hæc dubitatur primo, nam cum duplex passio sit, quędam quę conuertitur cum signo, quædam q̃ non conuertitur, quæritur cur docuit inuenire signum conuertibile, & non signum passionis, cum qua non cõuertitur. Dubõnes.

H

Dicendum ꝙ Aristo. in præsenti loco solum tradit artem inueniendi signum, quod cum passione conuertitur. Quando vero passio vel non habet signum cõuertibile, vel si habet & nõ potest inueniri. In libro Physiognomicon dedit artem vniuersalem physiognomizãdi per signa non conuertibilia. Solutio. Secundo dubitatur cũ passiones sint tres. Naturalis, moralis, & rationalis, cur non dedit artem inueniendi Signa in omnibus. Dubõ 2. Respondet Aristo. in libro Physiognomicon, quoniã moralis & rationalis passio non mutant corpus, cum nobis insunt. Ideo de signis illarum non pertinet ad logicum nec ad naturalem. Solutio. Tertio dubitatur, quoniam Arist. volens demonstrare habere magna extrema esse signũ fortitudinis, videtur supponere tale esse fortitudinis signum. Dubõ. 3. Dicendum ꝙ illud ostenditur esse signum fortitudinis non per ipsos leones, quibus vniuersaliter competit fortitudo, sed per cætera animalia, quibus nõ vniuersaliter Solutio.

uersaliter competit fortitudo, cum enim consideramus ea animalia, quibus fortitudo competit, & ea quibus nõ competit, & inuenimus omnia ea quibus competit fortitudo, habere magna extrema, quibus vero non competit fortitudo, carere magis extremis. Scimus habere magna extrema esse signum proprium fortitudinis cum ea conuertibile, & sic non præsupponit illud esse signũ fortitudinis, & si insit ipsi leoni vniuersaliter. Adhuc quarto dubitabis propter quid potius p̄ subiecta quibus passio non vniuersaliter competit, inuenitur signum, quàm per subiecta, quibus vniuersaliter competit. Dicẽdũ, hoc esse, quoniam videntes ea, quibus competit passio, habere signum tale, & ea quibus non competit passio, non habere signum tale, scimus huiusmodi conuerti cũ passione quoniam inest quibus passio inest, & quibus passio non inest, signum non inest. Adhuc quinto dubitatur, quoniam Aristot. docet inuenire signum p passionem. Et deinde per signum syllogizare passionem de animalibus, ergo circulus. Dicendum q̄ docet inuenire signum per passionem, & econuerso, nõ tamen in eodem demonstrationis genere. Amplius non per idẽ genus subiecti, quoniam per passionem docet inuenire signum in subiectis non proprijs, per signum syllogizat passionem in subiecto proprio. Ad hæc signum inuenitur per passionem via sensus, & experientiæ, passio vero per signũ via demonstrationis. Hæc pauca de physiognomico syllogismo, & de arte physiognomizandi: nam in libro Physignomicon copiosè, & dilucidè scripsimus. Tãdem Deo volente huic libro finẽ imponimus. Salerni. 1524. Die. xxvij. Martij, in quo per multos annos elaborauimus.

Dubõ. 4.

Solutio.

Dubõ. 5.

Solutio.

Liber Physiognomiæ prim⁹ est inter libros p̄uorũ naturalium dilucidatoris.

Commentariorum Augustini Niphi Suessani super Libros Priorum resolutiuorum Aristotelis Finis.

REGISTRVM.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T.

Omnes sunt quaterniones prȩter S T Terniones.

Venetijs, apud hæredes Lucæantonij Iuntæ.

uersaliter competit fortitudo, cum enim consideramus ea animalia, quibus fortitudo competit, & ea quibus nõ competit, & inuenimus omnia ea quibus competit fortitudo, habere magna extrema, quibus vero non competit fortitudo, carere magis extremis. Scimus habere magna extrema esse signum proprium fortitudinis cum ea conuertibile, & sic non praesupponit illud esse signũ fortitudinis, & si insit ipsi leoni vniuersaliter. Adhuc quarto dubitabis propter quid potius ẽ subiecta quibus passio non vniuersaliter competit inuenitur signum, quam per subiecta, quibus vniuersaliter competit. Dicẽdũ, hoc esse, quoniam videntes ea, quibus competit passio, habere signum tale, & ea quibus non competit passio, non habere signum tale, scimus huiusmodi conuerti cũ passione quoniam inest quibus passio inest, & quibus passio non inest, signum non inest. Adhuc quinto dubitatur, quoniam Aristot. docet inuenire signum p passionem. Et deinde per signum syllogizare passionem de animalibus, ergo circulus. Dicendum φ docet inuenire signum per passionem, & e conuerso, nõ tamen in eadem demonstratione docere. Amplius non per idem medium subiecti, quoniam per passionem docet inuenire signum in subiecto non proprio, per signum syllogizat passionem in subiecto proprio. Ad haec signum inuenitur per inductionem via sensus, & experientia, passio vero per signum via demonstrationis. Haec pauca de physiognomico syllogismo, & de arte physiognomizandi: nam in libro Physiognomicon copiose, & dilucide scripsimus. Tandem Deo volente huic libro finem imponimus, Salerni. 1524. Die xxvij. Martij, in quo per multos annos elaborauimus.

Dubi. 4.

Solutio.

Dubi. 5.

Solutio.

Liber Physiognomiae prima est inter libros paruorum naturalium deducdatoris.

Commentariorum Augustini Niphi Suessani super Libros Priorum resolutoriorum Aristotelis Finis.

R E G I S T R V M.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T.

Omnes sunt quaterniones praeter S T. Terniones.

Venetiis, apud haeredes Lucantonij Iuntae.

colorchecker CLASSIC
calibrite
mm